BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE DI FIRENZE
17
37
Biblioteca Nazionale Centrale - Firenze

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

IOANNIS ALBERTI FABRICII

THEOL. D. ET PROF. PVBL. HAMBVRG.

BIBLIOTHECA GRAECA

VOLVMEN DVODECIMVM

IN QVO CONTINENTVR

LEONIS ALLATII DIATRIBA DE GEORGIIS ET EORVM SCRIPTIS ATQVE LIBRI VI. CAPITA QVATVOR PRIORA QVIBVS ENARRANTVR COLLECTIONES CANONVM VETERIS ECCLESIAE ET CONCILIORVM TAM VNIVERSALIVM QVAM PARTICVLARIVM NEC NON DE EPISTOLIS AC DECRETIS PONTIFICVM ROM. NOTITIA TRADITVR

ACCEDIT

SYNODICVM VETVS PRIDEM IN LVCEM DATVM

A

B. D. IOANNE PAPPO

EDITIO NOVA

VARIORVM CVRIS EMENDATIOR ATQVE AVCTIOR

CVRANTE

GOTTLIEB CHRISTOPHORO HARLESS

CONS. AVL. ET P. P. O. IN VNIVERS. LITTER. ERLANG.

HAMBVRGI

APVD CAROLVM ERNESTVM BOHN

A. C. MDCCCIX

LIPSIAE EX OFFICINA BREITKOPFIO-HAERTELIA.

Digitized by Google

Digitized by Google

SVMME VENERABILI ET CELEBERRIMO

CHRIST. DAV. ANT. MARTINI

DOCTORI THEOLOGIAE CONSILIARIO SENATVS ECCLESIASTICI

ET ACADEMIAE

QVAE MONACHII SVB AVSPICIIS REGIIS FLORET

SOCIO ORDINARIO ETC.

FAVTORI ET AMICO PIE COLENDO

ATQVE

ILLVSTRI ET CELEBERRIMO

CHRIST. FRIDERICO GLÜCK

CONSILIARIO AVLICO ET I. V. DOCTORI AC PROFESSORI P. O. IN
VNIVERSITATE LITTERARVM ERLANGENSI

COLLEGAE IVCVNDISSIMO ET AMICO VETERI

ATQVE CANDIDO

Digitized by Google

QVORVM

INSIGNI HVMANITATI LIBERALITATI AC DILIGENTIAE

HOC DVODECIMVM VOLVMEN

BIBLIOTHECAE GRAECAE

MVLTVM DEBET

ID

OMNI QVA PAR EST OBSERVANTIA

D. D. D.

ET

TAMQVAM PIGNVS AMICITIAE GRATISSIMIQVE ANIMI

SACRVM

ESSE IVBET

GOTTLIEB CHRISTOPHOR. HARLESS.

Digitized by Google

PRAEFATIO.

Non mea culpa factum est, vt hoc volumen iusto serius prelo exiret: sed aliena, eaque grauia, impedimenta et temporis nostri calamitas retardarunt operas. Quidquid est, TE, L. B. vt hoc volumen, cuius confectio mihi, in historia canonum ecclesiasticorum et conciliorum antea minus versato, in primis molesta fuit nec adeo facilis, aequi bonique consulas, rogo oroque enixissime. Attamen, vt in capite *de Canonibus* plura, quae ad pleniorem illorum pertinerent cognitionem historiamque, adiicerem, fecit singularis humanitas atque eruditio cel. *Glückii*, collegae iucundissimi mihique amicissimi, qui in historia iuris canonici aeque ac ciuilis habitat, et me ad illud caput haud raro nec leuiter amplificandum, consiliis et libris, e quibus possem plura haurire, iuuit liberalissime. Ad caput *de conciliis*, tam vniuersalibus, quam particularibus, supplementis necessariis augendum mihi, quod valde dolui, multa deerant praesidia, cumprimis *Coleti* collectio atque *Mansii* tam sup-

 plemen-

Digitized by Google

plementa conciliorum, quam amplissima illorum collectio: atque, quid mihi esset faciendum, diu haesitaram. Quum autem comperissem, Mansii amplissimam collectionem esse in bibliotheca ven. et cel. D. *Martini,* tum vniuersitatis litterarum Altdorfinae, in praesenti Academiae doctrinarum Monacensis ornamenti, atque Coleti Collectionem et Mansii supplementa conciliorum custodiri in bibliotheca publica Lipsiensi: confugi ad humanitatem cel. *Martini,* vt ex Mansii Collectione supplementa necessaria suppeditaret, et ad veterem amicitiam *Rosenmülleri,* V. C. et Professoris linguae arabicae in Musarum sede Lipsiensi, vt Coleti collectionem, Mansiique supplementa conciliorum contenderet, et, quum ad corrigenda huius quoque voluminis Fabriciani peccata typographica operam more sueto et laudabili conferat, ea, quae necessaria viderentur, enotaret atque adiiceret. Atque, quod ego cum significatione gratissimi animi profiteor, vterque precibus meis adnuit, eorumque singulari diligentiae et sollertiae lector egregias maximeque necessarias debet accessiones. Quod ego in meis adnotationibus ad vtrumque caput multa loca ex Mansii collectione ac supplementis citaui, ea, vti iam partim ad pag. 558. fassus sum, ducibus *Fuchsio* in: *Bibliothek der Kirchenversammlungen des IV. vnd V. Jahrhunderts,* et praesertim *Walchio,* Theologo quondam Göttingensi, in: *Entwurf einer vollständigen Historie der Kirchenversammlungen,* adscripsi. Atque ex Walchii libro, quem non omnes huius litterarum generis cupidi ad manus habent, aut legere atque conferre pos

sunt,

Digitized by Google

ſunt, eorum, quae de Conciliis ac ſynodis Hiſpanicis, Britannicis aliisque addi debuerunt, et quae in *Wilkins*, *Aguirre* aliorumque collectionibus operibusque reperiuntur, commemorationem haud inutilem ingratamque fore arbitratus ſum. Contra, ne moles libri nimis creſceret, et *Allatii* diatribam ſaepe contraxi, et in codicibus in quibus ſingula concilia ſynodique ſingulae enarrentur aut memorentur, conquirendis et indicandis nolui tempus operamque perdere et obſcuram oſtentare diligentiam, quam quidem haud paucis aeque moleſtam ac mihi futuram eſſe iudicaui. Atque eadem cantilena quoties canenda mihi fuiſſet! At tamen aliquoties, (ex. gr. ad pag. 558. aliisque ibi citatis locis,) haud paucos generatim laudaui codd. msstos, in quibus plura concilia, eorumque hiſtoria aut decreta iunctim exarata leguntur, et quos ii, qui forſan non admodum multi erunt, quibus vero ſingulorum conciliorum memoria, in codd. inueſtiganda, neceſſaria videbitur, conſulent. Neque tamen peculiarium quorumdam conciliorum graecorum notitiam in codicibus obuiam omnino neglexi, ſed hinc inde dedi. Enimuero plura aut copioſa ſupplementa ad hiſtoriam conciliorum, a Graecis non congregatorum, et decretorum, graece non ſcriptorum, quippe quae ab inſtituto noſtro et bibliotheca graeca aliena videbantur, ſtudioſe colligere atque conſcribere dubitaui.

Fabricium enim in duobus illis capitibus de canonibus eccleſiaſticis et conciliis permulta, quae ad Bibliothecam graecam haud

Digitized by Google

haud pertinerent, congeſſiſſe atque vberius explicuiſſe, haud negandum eſt. At quoniam et ille ipſe in praefatione ſuum conſilium declarauit; et quam grata multis fuerit Fabricii opera, vel ex eo intelligi poteſt, quod permulti VV. DD. ad haec capita Fabriciana ablegarunt lectores, tam ea, quae ad Graecos haud vnice ſpectant, quam *Synodicon vetus*, ad quod et ipſe Fabricius deinceps in hoc capite, et alii VV. DD. infinitis paene locis prouocarunt, reſecare nolui, veritus, ne in aliorum reprehenſionem incurrerem. Ceterum cel. *Beckii*, qui more ſuo praeclara additamenta paſſim inſeruit, et cel. *Roſenmülleri* diligentiam, ad plagellas a vitiis typographicis purgandas adhibitam, mecum praedicabis. TV vero, L. B. vale mihique faueas velim. Scr. Erlangae ipſis Nonis Nouembr. cIɔIɔcccix.

Gottlieb Christophorvs Harless.

I. A.

Digitized by Google

I. A. FABRICII PRAEFATIO

ad volumen XI. vet. edit.

Ex quatuor illis vel quinque argumentis, quae libro fexto huius Bibliothecae graecae complecti conftitueram, vt de Canonibus primum ecclefiae, et de Conciliis, deinde de Ictis Graecis Medicisque, nec non de fuppofititiis ac de collectionibus fcriptorum graecorum iunctim editorum, quas hactenus non adtigiffem, tractarem: in praefenti tantum habes a me, quae de Canonum collectionibus et de Conciliis *) in ftudioforum vfus adnotare licuit, vbi veniam dabis, quod, Graeca tantum pollicitus, cetera etiam ob nexum, quem habent, et communem vtilitatem eodem ftudio recenfenda, nec a Graecis diuellenda duxi, fimulque etiam adtigi Epiftolas pontificum **) et bullaria, ***) poenitentiales libellos, †) Capitularia item ††) imperatorum ac regum, aliaque, fine quibus notitia Cano-

*) Ego vero id caput *de Conciliis* in praefenti hoc volumine propter fpatii anguftias, et quia caput *de Georgiis* ex fuperiore veteris editionis volumine repetendum et huic volumini nouae editionis praemittendum fuit, haud integrum reddere potui. *Harl.*

) p. 170. *) p. 180. †) p. 238. ††) p. 252. et (vet. ed.) 495. fqq. p. 743. fqq. ed. nou.

Canonum et Conciliorum parum integra videri poteſt. Indices ſcriptorum dedi in Gelaſium de Actis Concilii Nicaeni p. 590. et Gelaſium alterum de duabus Chriſti naturis p. 659. nec non in Iuſtiniani, imper. librum aduerſus Origenem p. 682. Breuiarium Liberati p. 685. et in decreta imperialia de cultu imaginum a Goldaſto edita pag. 739. *Synodicum* vero *vetus* D. Pappi, vtpote pleniſſimam de Conciliis ad Photii vsque aetatem ſynopſin, rariusque, niſi in voluminoſis operibus obuium, ſtudioſorum in gratiam pag. 360. integrum inſerui. Denique addidi egregii viri *Demetrii Procopii* Moſchopolitae iucundam, licet breuiorem fortaſſe, quam velles, notitiam de recentibus Graecis eruditis, *) Bucureſto nuper transmiſſam ad me beneficio Celſiſſimi Principis, cuius conſiliis, exemplo et generoſae benignitati longe plurium ingeniorum prouentum, vberiusque incrementum bonorum ſtudiorum et debet Graecia et debebit. Vale.

*) Hanc *Procopii* notitiam iam repoſui in vol. ſuperiore, XI. p. 521. ſqq. *Harl.*

INDEX

Digitized by Google

INDEX CAPITVM.

CAPVT

Digitized by Google

CAPVT IV.

AD

Digitized by Google

AD IO. ALB. FABRICII

BIBLIOTHECAE GRAECAE

LIBRI QVINTI PARTEM SECVNDAM.

LEONIS ALLATII

de Georgiis et eorum ſcriptis diatriba, ſcripta a. CIↃIↃCXLIV. *et ad editionem Pariſienſem a* CIↃIↃCLI. *cum notis, ſupplemento et indice olim recuſa, curante I. A. Fabricio, et ſubiunct. vol. X. vet. edit. nunc a me hinc inde in compendium redacta.* [a]) *Harl.*

GEORGII nomen ante Chriſtum, quod ipſe adnotarim, neque cognitum, neque in vſu:[b]) poſt Chriſtum frequentiſſimum fuit. Quamuis enim ab *Athenaeo* lib. 15.[c]) GEORGVS quidam *περὶ τῶν ἐν Ῥόδῳ θυσιῶν, de ſacrificiis Rhodiacis: καὶ ὁ εἰς Πτολεμαῖον δὲ τὸν πρῶτον Αἰγύπτου βασιλεύσαντα, παιάν ἐστιν, ὃν ᾄδουσι Ῥόδιοι. Ἔχει γὰρ τὸ ἰὴ παιὰν ἐπιφθεγγόμενον, ὥς φησι Γεωργὸς ἐν τῷ περὶ τῶν ἐν Ῥόδῳ θυσιῶν. Carmen, quod in Ptolemaeum primum Aegypti regem conſcriptum eſt, et Rhodii canunt, Paean eſt, quum habeat repetita ἰὴ παιὰν, vt ait Georgus in opere de ſacrificiis Rhodiacis:* Georgius tamen non fuit. Immo nec Georgus, ſed, ſi me non fallit ſuſpicio, *Gorgon*, qui Heſychio teſte de Rhodiacis ſacrificiis ſcripſit, in voce Καταββιπτίτης, et in Ἐπιπολιαῖος. Quem eumdem eſſe cum ſupe-

a) Sub finem praefat. ad vol. XI. iam et conſilium, cur laborem diatribamque Allatii contraherem, aperui, et rationem, quam ſequuturus ſim, ſatis, credo, declaraui. Accedit, quod eadem diatriba etiam recuſa eſt in *Corpore Byzantino*, tom. II. vol. XII. ed. Venet. poſt *Georgii Acropolitae* Chronicon. *Harl.*

b) Georgi, Aſiae populi, ab agrorum cultu ita dicti, de quibus Mela lib. I. c. 2. *Super Amazonas et Hyperboreos, Cimmerii, Ciſſianti, Achaei, Georgi, Moſchi.* Et lib. 2. cap. I. *Vagi Nomades pecorum pabula ſequuntur, atque, vt illa durant, ita diu ſtatam ſedem agunt. Colunt Georgi exercentque agros.* Meminit et Plinius VI. 13. hiſt. licet alii codices *Georgi* legant, alii *Georgii*. Hodie Georgia ſiue Georgiana, *Gurguſtan*, paret Perſis, et multos habet Chriſtianos, cum Armeniis et Graecis in religione magnam partem conſpirantes. [Nunc Ruſſis paret.]

c) p. 697. Georgum etiam vocat *Io. Meurſius* lib. I. de Rhodo p. 51.

Digitized by Google

ſuperiori nullus dubito. Dictum confirmatur ex ſcholiaſta Pindari Ode ſeptima in Diagoram, Rhodium pugilem, ταύτην τὴν ᾠδὴν ἀνακεῖσθαί φησι Γόργων ἐν τῷ τῆς Σελινίας Ἀθήνας ἱερῷ χρυσοῖς γράμμασιν. *Odam hanc appenſam fuiſſe narrat Gorgon in templo Selenaeae Minervae aureis literis.* De GORGO [d]) etiam, Alexandri magni peritiſſimo artifice, et rerum metallicarum callentiſſimo, vide *Strabonem* lib. 15. et *Caſaubonum* comment. in eumdem lib. 9. [e]) vbi Gorgi nomen in Strabone ſubſtituit pag. 142. Sed de his, aiebat ille, doctorum eſto iudicium. De GORGO MESSENIO, opibus ac generis ſplendore Meſſeniorum nulli ſecundo, formae dignitate et exteriori cultu et coronarum numero in ipſa adoleſcentia omnium, qui in ludis gymnicis decertabant, celeberrimo, et poſt certamina in reipublicae negotiis ac patriae adminiſtratione non minori ac ante gloria incumbente, vide excerpta Polybii [f]) Valeſiana p. 12. Ingratus ipſe in lares domeſticos, et ſanctiſſimum parentum cultum iniuriis dicerer, ſi, dum de GORGO ago, GORGORVM patris et filii pietatem, aeternitate dignam, ex Diodori excerptis [g]) non adſcriberem. ὅτι ἦν τις Γοργὸς Μεργαντῖνος ἐπικαλούμενος Κάμβαλος πλούτῳ καὶ δόξῃ διαφέρων, ὃς ἐπὶ κυνηγίαν ὁρμήσας, καὶ περιπεσὼν λῃστηρίῳ δραπετῶν, ἔφυγε πεζὸς τὴν πόλιν. ἀπαντήσαντος δὲ αὐτῷ Γοργοῦ, τοῦ τούτου πατρὸς ἐφ' ἵππου, καὶ καθαλλομένου, καὶ παραδιδόντος τὸν ἵππον, ὅπως ἐφαλλόμενος ἀφιππεύσῃ πρὸς τὴν πόλιν. οὐθ' ὁ παῖς τὴν ἰδίαν σωτηρίαν τῆς τοῦ πατρὸς προέκρινεν, οὔθ' ὁ πατὴρ προσεδέχετο τῷ τοῦ τέκνου θανάτῳ διαφυγεῖν τὸν κίνδυνον. δεομένων δὲ ἀλλήλων μετὰ δακρύων, καὶ διαφιλοτιμουμένων ὑπὲρ εὐσεβείας τε καὶ φιλοστοργίας, σύγκρισίν τε λαμβανόντος ἤθους φιλοτέκνου πρὸς τρόπον φιλοπάτορα, συνέβη τοὺς λῃστὰς ἐπιφανέντας, ἀμφοτέρους ἀνελεῖν. *Gorgus erat Margentinus, cognomento Cambalus, vir opibus et gloria ciuitatis ſuae princeps. Hic venatum egreſſus, cum in latronum manus incidiſſet, curſu in oppidum contendere coepit: cui quum forte Gorgus pater, equo vectus obviam occurriſſet, ſtatimque equo deſiliens filium hortaretur, vt equo inſcenſo protinus ſe in vrbem abripere vellet, neque filius ſalutem ſuam patris incolumitati praeverti paſſus eſt, neque pater, occiſo filio, ſupereſſe ſuſtinuit: proinde quum alter alterum flens oraret, ac pietate inter ſe certarent, commiſſo paterno amore cum filii caritate, interim latrones vtrumque aſſecuti confoderunt.* Nunc ad *Georgios* orationem conuertamus.

II. Nomen, inquam, poſt Chriſtum Chriſtianis omnibus, vel [P] propter euangelicas agricolarum, cum quibus Chriſtus ſe comparat, parabolas, vel propter in eccleſia eximium, ac ſingulare Georgii, martyris [h]), certamen ſummopere excultum.

III. GEOR-

d) Γόργος ὁ μεταλλευτὴς *Straboni* XV. p. 700. [p. 1025. *A.* ed. Almelou.]

e) Pro verbis μεταλλεὺς τῆς Κρήτης ἀνὴρ χαλκευὸς Caſaubonus legit μεταλλευτὴς Γόργος κ. χ. lib. IX. p 407. [p. 624 not. 1. ed. Almelou.]

f) Ex libro VII. hiſt.

g) In iisdem excerptis Valeſianis ſiue Peireſcianis p. 393.

h) De hoc Georgio, martyre celeberrimo, qui in Diocletiani perſequutione martyrium Lyddae in Palaeſtina ſubiit, varia Graecorum ſcripta memorauit volum. X. p. 229. ſqq. [add. *Lambec.* IV. p. 290. ſqq. nr. 7. et 8. et vol. VIII. p. 210.] De eodem *Cangius* ad Alexiadem p. 373. *Hottinger.* hiſt. orientał. p. 150 ſeq. *Matthias Frid. Beckius* ad Ephemerides Perſicas p. 70. ſeq. *Io. Seldenus* de titulis honorum II. p. 552. ſeq. Surius et Acta Sanctor. 23. April. T. 3 p. 347. p. 100. ſeqq. *Theoph. Raynaudus* in S. Georgio Cappadoce megalomartyre tom. VIII. opp. p. 335. ſeqq. vbi etiam de aliis Georgiis, martyribus, p. 347. ſeq.

Digitized by Google

III. GEORGIVS primum PRESBYTER ALEXANDRINVS, [i]) deinde LAODICENVS episcopus, [k]) partes Arianas sequutus, et dicto et scripto contra catholicos haereticorum caussam acerrime tutatus est. *Georgius vero*, scribit Athanasius lib. de Synodis Arianorum, *qui nunc Laodiceae est, et per id tempus presbyter Alexandrinus erat, et Antiochiae commorabatur, ita ad Alexandrum episcopum scripsit: Conquereris de Ario, cum dicit, erat, quando non erat filius. Certe Esaias filius fuit Amos, Amosque prius fuit, quam gigueretur Esaias.* Interfuit cum reliquis Arianis Antiocheno concilio [l]), ab Eusebio Nicomediensi coacto contra Athanasium. Nicephorus Callisti histor. eccles. lib. 9. cap. 12. et 49. Et in electione Meletii patriarchae Antiocheni, [m]) quum imperator Constantius, omnibus, qui dicendi facultate pollerent, mandasset, vt eam sententiam: *Dominus condidit me initio viarum suarum*, populo explicarent, notariique ad scribendum exercitati, cuiusque verba exciperent, primus omnium sui erroris virus euomuit. *Theodoretus* histor. ecclesiast. lib. 2. cap. 31. Postea [n]) in Palaestina episcoporum ordine motus, in communionemque receptus a Cyrillo Hierosolymitano, in caussa fuit eidem Cyrillo, vt ab Acacio et Eudoxio episcopatu priuaretur. *Sozomenus* lib. 4. cap. 24. et ex eo *Nicephorus* lib. 9. cap. 46.

[¶] 2. Aetii tamen Syri blasphemias, et Eudoxii Antiocheni, [o]) *litteris* etiam datis ad *Ancyranum episcoporum conuentum* oppugnauit compressitque, ne tam libere saeuirent. Exemplum epistolae legitur apud Sozomenum historiae eccl. lib. 9. cap. 12. et Nicephorum lib. 9. cap. 36.

3. Scripsit *vitam*, quo cum familiarissime vixerat, *Eusebii Emiseni*, [p]) Arianismi item propugnatoris. *Sozomenus* lib. 3. cap. 5. [6.] et *Nicephorus* lib. 9. cap. 5. ed. Paris. Erroris tamen ac falsitatis arguitur a Baronio non vno in loco.

4. Pro veritate etiam *contra Manichaeorum impia dogmata* editis voluminibus certauit, vt ex Heracliano episcopo Chalced. refert *Photius* in biblioth. cod. LXXXV. [v. supra vol. X. p. 705. et *Nicephorus* lib. 6. cap. 32. et ante hos *Theodoretus* Haeretic. fab. lib. 1. [q]) in Manete, [¶] et ante Theodoretum Epiphanius contra haereses [r]) lib. 2. aduersus Manichaeos.

A 2 5. Geor-

i) Fabric. in indice de Georgiis, et supplement. ad hanc Allatii diatribam, ea, quae sequuntur, adiecit: „Quum de Georgiis, qui graece scripserunt, hanc diatribam Allatius concinnauerit, aliud plane institutum secutus est M. *Ioachim Mantzelius*, Rostochiensis, scholae Parchimensis conrector, qui Gustrouiae a. 1712. 4. edidit schediasma *de Georgiis fama et eruditione claris*, in quo sub centum lemmatibus varia, quae curiosa ipsi visa sunt, de viris claris, recentis maxime aetatis, qui latine scripserunt vel germanice, et *Georgii* praenomine sunt vsi, adnotauit.“ *Harl.*

k) Ab a. 332. [conf. de hoc Georgio supra vol. IX. p. 293. et quos ibi citaui. *Harl.*]

l) Etiam Tyrio, aduersus eumdem S. Athanasium congregato a. 335. Antiochenum habitum a. 340. vel 341.

m) A. 361.

n) A. 361. vel 362.

o) Hinc inter ὁμοιοὺς praedicatores refertur a *Philostorgio* VIII. 17. Consule *Iac. Gothofredi* notas p. 353. seq. *Socratis* vero lib. 1. cap. 24. ἐκ τῶν μισούντων τὸ ὁμοούσιον.

p) Ἐγκώμιον εἰς Εὐσέβιον vocat Socrates loco laudato, et quaedam ex illo adsert lib. 2. cap. 9. Confer, quae de Eusebio Emeseno dicta volum. VII. p. 412. sq.

q) Cap. 28.

r) Haeresi LXVI. 21.

Digitized by Google

5. Georgii quoque idem Theodoretus meminit in praefatione operis, ex quo, quemadmodum ex pluribus aliis, qui linguas suas aduersus falsum armarunt, Haereseon antiquas fabulas collegisse se scribit. Ex Theodoreto sua habuit Nicephorus, vt videre est.

6. Hunc Posseuinus vocauit Gregorium in Adparatu. An memoriae lapsu? In hisce nominibus scriptores saepissime errasse confudisseque personas, non quod solum vnum in aliud mutata status conditione iidem commutarunt, sed ex scriptorum etiam incuria, non Laodiceni, sed aliorum quoque exemplo infra ostendemus. Sane Gregorium in Laodiceno nullum inuenio.

IV. Eodem Laodiceni Georgii aeuo alter GEORGIVS CAPPADOX, s) vt Athanasius ad solitarios scribit, aerarii Constantinopolitani quaestor, et depeculator omnium, atque eo nomine profugus in *Alexandrinam* ecclesiam, Athanasio pulso, contra ius omne intrusus t) tuenda *Arianorum* haeresi, et flagitiosae vitae obscoenitate multo Laodiceno infamior viuebat; quamuis, num aliquid literis tradiderit, nondum compertum sit, antiquorum tamen tum exterorum, tum ecclesiasticorum monumentorum sedulus inquisitor, ex quibus non tenuem neque contemnendam, sed amplam et imperatoriis opibus parem bibliothecam erexit: plebis tandem insidae, quam ipse christianae sed suo commodo religioni addictus, ferro et vi laeserat, furore trucidatus, discerptus, igneque absumtus. Eum non suo, sed bibliothecae tantum nomine inter alios Georgios recensemus. Iulianus u) post huius viri necem Ecdicio Aegypti praefecto mandauit epist. 9. vt Georgii studio recollecta volumina omnia, quae in magna copia erant, compararet, et Porphyrio epist. 36. vt eam integram Antiochiam poenis etiam indictis transmitteret. [F] Epistolam Iuliani ad Porphyrium recenset etiam Suidas in Ἐπιστολὴ Ἰουλιανοῦ. Volumina Iulianus Antiochiam aduecta in Traiani fano, ab Adriano exstructo, pulcerrimo illo quidem, licet mole exiguo reposuit: ea non multo post improba Iouiani imperatoris desidia, mulierculis ignem supponentibus, ingenti reipublicae literariae damno exarserunt. Ioannes Antiochenus in excerptis Valesianis: v) et exactius Suidas in Iouiano: ὁ δὲ Ἰοβιανὸς ἐκ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ κινηθεὶς τὸν ὑπὸ Ἀδριανοῦ τοῦ βασιλέως κτισθέντα ναὸν χαριέστατον εἰς ἀποθέωσιν τοῦ πατρὸς Τραϊανοῦ, παρὰ δὲ Ἰουλιανοῦ καταστάθεντα βιβλιοθήκην, Εὐνούχῳ τινὶ Θεοφίλῳ, κατέφλεξε σὺν πᾶσιν, οἷς εἶχε βιβλίοις, αὐτῶν τῶν παλλακίδων ὑφαπτουσῶν μετὰ γέλωτος τὴν πυράν. *Iouianus ab vxore sua incitatus elegantissimum templum ab Adriano imperatore conditum ad patris Traiani consecrationem, et a Iuliano bibliothecam designatam Eunucho cuidam Theophilo, cremauit cum omnibus libris, quos habebat, ipsis concubinis cum risu pyram succendentibus.* De Georgio Alexan-

s) Cappadocem etiam alibi vocat Athanasius non vno in loco, etsi apud Epiphanium Ciliciae oppidum natus traditur ab *Ammiano Marcellino* XXII. 11. conf. *Turrian.* Apologia pro canonibus apostolorum p. 88. sq.

t) Factum hoc a. 356. Deinde hic Georgius Alexandrinus episcopus Arianus a plebe tumultuante interfectus a. 362. Vide *Tillemontii* memorias hist. eccles. T. VIII. p. 160. et 209. sq. Ab aliis hunc quoque pro Georgio *Gregorium* dici videas, vt a Petauio ad Epiphanium p. 283.

u) Ad hunc quoque Georgium exstat epistola Iuliani VIII. et LIV. atque ad Alexandrinos qua eos de Georgio obtruncato increpat, X. quam habet etiam *Socrates* III. 5. et Nicephorus X, 7.

v) p. 846.

Digitized by Google

Alexandrino vide plura apud Gregorium Nazianzenum, oratione in laudem Athanasii, Epiphanium Haeresi 76. et alios Graecorum historicos.

V. Sub Honorio et Theodosio Augustis, et Barbae episcopatu [w]) Ariana secta, paene exstincta ac funditus sublata, adiumentis praestantium [?] virorum Timothei ac Georgii renasci, ac denuo vires acquirere visa est. GEORGIVS a Barba presbyter designatur: humanioribus litteris adprime eruditus, semper prae manibus Platonis Aristotelisque volumina habuit; ideoque nonnullos admiratio subiit, quomodo hic Arianae sectae addici potuerit, qui Platonis sequeretur doctrinam, qui secundam et tertiam caussam initium substantiae accepisse negauit, ideoque Iustino martyri [x]) aliquam quoque notionem trinitatis habuisse visus est. Nihilominus iste Georgius vna cum Timotheo in male sana et damnata haeresi perdurauit: licet sua doctrina voluminibus etiam editis Arii blasphemam sententiam repurgarint, et in melius sensim et clam traduxerint. Socrates lib. 7. cap. 6. πλὴν εἰ καὶ τῇ ἑαυτῶν ἐκκλησίᾳ παρέμειναν, ἀλλ᾽ ὅμως τὴν Ἀρειανὴν θρησκείαν λεληθότως ἐπὶ τὸ κρεῖσσον μετέθεσαν. πολλὰς γὰρ τῶν Ἀρείου βλασφημιῶν ταῖς οἰκείαις διδασκαλίαις ἐξέβαλον. *At quamquam in sua ipsorum permanserunt ecclesia, tamen sectae Arianae opinionem pedetentim et ex occulto correxerunt: quippe eam sua doctrina multis Arii blasphemiis perpurgarunt.* Eadem habet [y]) Nicephorus Callisti lib. 14. cap. 13.

VI. GEORGIVS, cognomento PISIDES, magnae ecclesiae Constantinopolitanae diaconus, et chartophylax, [z]) tum soluta, tum iuncta oratione pleraque scripsisse dicitur. Quum Heraclius imperator in Persidem iturus, humi prostratus, supplex, illacrumansque opem Dei aduersus hostes atque impios deprecaretur, diuino numine percitus ac futura praeuidens, carminibus illis, quae refert Georgius Hamartolus, [aa]) et ex Hamartolo Cedrenus in historiae compendio, mirifice solatus est, καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, Heraclius, μέλανα ὑποδήματα περιβαλλόμενος ηὔξατο, ὃν ἰδὼν Γεώργιος ὁ Πισσίδης μετὰ τῆς τοιαύτης ταπεινώσεως, ἔφη, ὦ βασιλεῦ,

[?] Μελαμβαφὲς πέδιλον εἰλήσας ποδός,
Βάψεις ἐρυθρὸν Περσικῶν ἐξ αἱμάτων.

Et ingressus ecclesiam, et nigris calceis indutus orauit, quem ita animo demisso videns Georgius Pissida dixit, o imperator, nigrum calceum conuoluens pedibus, rubefacies tinctum cruore Persico.

A 3 2. Iambi

w) Barbae Arianae factionis episcopus CPolitanus post Dorotheum a. C. 407.

x) Iustinus hoc de Platone in cohortatione ad Graecos.

y) Confer Hist. triparitam XI. 6.

z) Clarus circa a. c. 630. vt dixi volumine VIII. p. 612. sqq. §. XVI. vbi de Pifide et eius scriptis, [et ego plura adscripsi. *Harl.*]

aa) De Hamartoli chronico adhuc inedito infra p. 529. *Cedreni* locus est p. 537.

Digitized by Google

2. Iambi illius *in Exahemeron* graece cum selectis Gregorii Nazianzeni carminibus, et Synesianis hymnis Romae sub *Cyrilli*, patriarchae Alexandrini, nomine typis vulgati sunt, apud Franciscum Zannetum in 8vo anno 1590.[bb])

[⸿] 3. Eodem iambico metro Ioannis Philoponi, et sectatorum haeresim oppugnauit. [sed dissentit *Fabric.* l. c. p. 617.]

[⸿] 4. Ex *Heracliade,*[cc]) quod vnum opus fuisse videtur[dd]) cum eo, *εἰς τὸν κατὰ Περσῶν πόλεμον, de Persico Bello,* desumta sunt, quae refert Ioannes Tzetzes Chiliad. 3. histor. 66. vbi et octo iambos illius[ee]) producit, qui more illius poetae elegantissimi sunt.

5. Eodem auctore, Anastasii, martyris[ff]), vita exstabat in bibliotheca Antonii Augustini cod. LXI.

6. Posseuinus scribit, Pissidem de gestis imperatorum Constantinopolitanorum[gg]) adseruari in bibliotheca Vallicellana, quam tamen licet anxie perquisiuerim, saepeque indicem, et potissimam librorum partem peruoluerim, ad huuc tamen diem nusquam tale opus occurrit. O vtinam, quod non credo, esset. Errorem inde natum existimo. Nam, qui librorum graecorum indicem confecit, quum in cod. bibl. CXII. antiquo satis et optimae notae historiam de imperatoribus Constantinopolitanis in principio reperisset, eam tamen ἀκέφαλον plurimarum paginarum amissione quam postea opus in Exahemeron Georgii Pissidae excipiebat, quum non aduertisset historiam primam de imperatoribus, Constantini Manassae Synopsin esse, eam Georgio Pissidae, sequentis operis auctori, sed oscitanter nimis donauit, et rerum harum anxiis fucum fecit. Pissidae testimonio vsi sunt Isaacus Tzetzes in Cassandram Lycophronis, Suidas saepissime, et alii.

[⸿] 7. An postea in episcopatum Nicomediensem promotus idem cum Georgio Nicomediensi fuerit, cui plures, nec illaudabiles orationes panegyricae[hh]) tribuuntur, in dubium,

bb) De codd. et editt. iam, quae necessaria scitu essent, adfatim disputata sunt, supra in vol. VIII. cit. p. 612. sq. ideo, quae Allatius protulerat, h. l. resecui. De cod. *Bauar.* CLXXXIX. in quo exstant Pisidae iambi s. *στίχοι ἰαμβικοὶ εἰς τὰς ἓξ ἡμέρας τῆς κοσμουργίας,* vid. cel. *Hardt.* in Aretini Beyträgen etc. a. 1804. part. 12. p. 39. sq. *Harl.*

cc) Meminit Suidas in Νυμφίος et Γεώργιος. *Harl.*

dd) Imo diuersum. [v. *Fabric.* l. c. p. 616. nr. 4. et 5. et 6.

ee) Septem iambi, quos ibi legas, non sunt Pisidae, sed Tzetzae et ipsius:

Οἱ χρονικοὶ ταῦτα φασί, καὶ σὺν αὐτοῖς Πισίδης,
Ἐμνήσθην δέ πα καὶ αὐτὸς τῷ ἰαμβῷ ἐκείνῳ,
Ἰάμβους γράψας εἰς τὸ ναὸν ὧν τὰς πολλὰς λέγω,
Τὰς δὲ ἐντεῦθεν λέξεις κλέμμα σοι γεγενῆσθαι.

Deinde iambi ipsi sequuntur.

ff) Intellige Anastasium Persam, de quo Surius et Acta Sanctor. 22. Ianuar. [v. *Fabr.* l. c. p. 616. nr. 7.]

gg) Chronicon a Georgio Piside et Cyrillo decerptum ex codice bibl. colleg. Annaei Aug. Vindel. legisse se profitetur Raderus praef. ad Chronicon Alexandrinum, quod et ipsum ad Pisidam velut auctorem, sed parum certa coniectura referebat vir summus, I. Vsserius. [sed v. supra, vol. VII. p. 449. sqq. p. 472. sqq. ac de edit. p. 532. sub fin. *Harl.*]

hh) De his infra p. 312. seq. ed. Paris. [et add. supra ad vol. VIII. p. 613. not. *l.*]

Digitized by Google

bium, nec immerito, verti poterit. Alium tamen hunc a Nicomedienſe Georgio, qui temporibus Photii, Photio ipſi operam nauarat ſuam in Photiana ſynodo, annorum ipſa ſpatia abunde probant: a Sergio enim patriarcha, cui in Exahemeron opus inſcripſit, ad Photiana tempora anni ducenti et quinquaginta plus minus intercedunt. Si Nicomedienſis epiſcopus fuit, alius ergo ab hoc omnino erit. Et fuiſſe epiſcopum, illo forſan non male ſuaderi poſſumus. Nam oratio [ii]) in verba Ioannis, *ſtabant iuxta crucem Ieſu mater, et ſoror matris, etc.* cuius initium eſt, *πρὸς ὑψηλοτάτην περιωπὴν ἡμῖν ὁ λόγος*, in manuſcriptis codicibus Georgio Nicomedienſi adſcripta, in codice alio manuſcripto, quem Chii videre contigit, in quo eadem oratio fuſior, ac multo amplior legitur, Piſſidae cognomen Georgio Nicomedienſi adiungit; . ſic enim legit, *Γεωργίου μητροπολίτου Νικομηδείας τοῦ Πισσίδη.* Exſcriptoris lapſum, cui iſta non placuerint, in codice eſſe, et puerilem oſcitantiam, qualia multa in titulis praefigendis fieri amant, fatebitur. Non contra ibo. Immo lapſum concedo. *Πισσιδείας* namque, quum in exemplari, vt veriſimillimum eſt, legeretur, in Piſſidem ad pauca intentus exſcriptor transmutauit. Diuerſusque etiam eſt ab alio Georgio Piſſidae epiſcopo, cuius memoriam Graecorum faſti die 19. Aprilis celebrant, faſtu ac tyrannide iconomachorum martyre, quum hic Antiochiae Piſſidenae fuerit antiſtes. *οὗτος ὁ ἅγιος ἐπὶ τῶν χρόνων ἦν τῶν Εἰκονομάχων ἐκ βρέφους τῷ Θεῷ ἀνατεθειμένος, καὶ διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν αὐτοῦ ἀρετὴν ἐπίσκοπος χειροτονεῖται Ἀντιοχείας τῆς Πισσιδείας. Hic ſanctus ſub iconomachis viuebat, a pueritia Deo dicatus, et ob excellentem virtutem Antiochiae Piſſidiae epiſcopus eligitur.* In re tamen obſcuriſſima non diutius immorandum mihi eſſe cenſeo.

8. Piſſidae apud Graecos, et illius carminum tanta fuit aeſtimatio, vt plerique eum Euripidi comparare, multi anteponere non ſine animi contentione, lite etiam mota, praeſumſerint. Hinc Andronici Ducae frater Michaelem Pſellum interrogat, *τίς στιχίζει κρεῖττον, ὁ Εὐριπίδης, ἢ ὁ Πισσίδης; Quis melius carmen condit, Euripides ne, an Piſides?* Cui elegantiſſima, atque eruditiſſima, itemque longa epiſtola [kk]) inter alia de Piſſide, neque enim omnia referre opus eſt, ita Pſellus reſpondet: *τοῦτο δὲ παντὸς [?] ἕνεκα προκείσθω τοῦ λόγου, ὅτι τὰ μέτρα, καὶ οἱ ῥυθμοὶ ἑτερότητας μυρίας παρὰ τοῦ χρόνου ἐδέξαντο, καὶ οὔτε τὸ ἡρωϊκὸν μέτρον τὴν ἀρχαίαν νῦν σώζει μεγαλοπρέπειαν, οὔτε ἐν τοῖς ἀκριβεστάτοις μέτροις ἵσταται, ἀλλὰ τῷ δακτυλικῷ καὶ σπονδαϊκῷ καὶ ἰθυφαλλικὰ μέτρα, καὶ ἰωνικαὶ συζυγίαι ἀναμεμίχαται· οὔτε τὸ ἰαμβικὸν μέτρον τὰς αὐτὰς ἀναπαύσεις, καὶ τοὺς αὐτοὺς ῥυθμοὺς, καὶ τὴν αὐτὴν συνθήκην τοῖς προτέροις ἔχον προφαίνεται. ἀλλὰ θεατρικώτερον νῦν ἐστὶ, καὶ ὥσπερ ἐπὶ ὀρχήστρας ἀπηναισχύντηκεν, καὶ πάσης μὲν ὑπεράλλεται βάσεως, παντὸς δὲ ῥυθμοῦ ὑπερίπταται, καὶ μόνον νῦν ζηλωτὸν τὸ ἄττον τοῦ μέτρου, καὶ ἰαμβόκροτον. ἡ μέντοι τραγικὴ ποίησις διαφόροις τε ῥυθμοῖς κοσμουμένη, καὶ μέτρα ποικίλα λαμβάνουσα, οὐ πάντως ἐξορμεῖται τὰς ὑποθέσεις, οὐδ' ὑπεράλλεται, ἀλλ' ἔστι μὲν οὗ καὶ τοὺς εὐκρότους ἤχους ζηλοῖ, καὶ τὴν ποδικὴν εὐρυθμίαν προκρίνει, καὶ τοῦ λόγου τὰς ἐμμέτρους συζυγίας ἀσπάζεται. ὅπῃ δὲ δόξει τῷ ποιητῇ μεταβάλλει τε τοῦ τόνου, καὶ τὸν ῥυθμὸν ἐξαλλάττει, καὶ ποτὲ μὲν αὐτὴν ἁρπάζει ὁ ῥυθμὸς, ποτὲ δὲ βαίνει ἐπὶ τρισυλλάβου, ἢ τετρασυλλάβου τῆς*

ii) De hac infra, p. 513.

kk) Videtur haec fuiſſe inter illas circiter XXXIII. Pſelli epiſtolas adhuc ineditas, quas memorat Allatius de Pſellis c. LXVIII.

τῆς βάσεως. *Hoc vero ante omnia sermoni praeponendum est: Metra nempe, rhythmosque ab ipso tempore innumeras variationes accepisse; metrum heroicum antiquam hoc aeuo neque seruare magnificentiam, neque in exquisitissima metrorum regula consistere, sed dactylico et spondaico, ithyphallica metra et iambicas combinationes immisceri; pari modo iambicum metrum easdem pausas, earumque rhythmos, eamdemque compositionem, quibus veteres vtebantur, non continere; sed illud nunc temporis theatris magis accommodatum, ac velut in orchestra inuerecunde tripudians omnem basem transilit, et omnem rhythmum superuolat, tantum nunc carmen illud imitari studemus, quod subsiliat, et vt solet iambicum perstrepat. Tragica autem poesis diuersis exornata rhythmis, et carminum vario genere constans non semper extra materiam diuagatur, neque subsaltat, sed nunc bene sonantes tonos aemulatur, et pedum accuratum rhythmum praeponit, beneque commensuratas sermonis combinationes amplectitur: vbi vero id visum poëtae fuerit, tonum immutat, et rhythmum variat: et nunc quidem rapitur a rhythmo, nunc vero super trisyllaba, aut tetrasyllaba basi graditur.* His praesuppositis Psellus postmodum dictione, formaque carminum, ac figuris Euripidis examinatis, iudicium suum de Piside subnectit: ὁ δ' ἐκ Πισιδείας σοφὸς οἶμαι τῆς ἐλάττονος Ἀντιοχείας, ποιητὴς μὲν οὐκ ἔστιν ἐπῶν, ἓν δὲ ζηλώσας γένος μέτρον τὸ ἰαμβικὸν, φημὶ δὴ τὸ ἀρχαῖον, καὶ μονομερὲς, καὶ περὶ τοῦτο τὰ πλεῖστα πραγματευσάμενος, ποικίλλει μὲν οὐδαμοῦ τὴν ποίησιν. Et: ἐν πᾶσι δὲ ἀβίαστος αὐτῷ ἡ ἁρμονία, ὥσπερ οὐκ ἐνθυμουμένῳ, οὔτε τὰ νοήματα, οὔτε τὰ ῥήματα, ἀλλ' ἀναγινώσκοντι ταῦτα προκείμενα, ἑλληνικά τε αὐτῷ τὰ ὀνόματα ξύμπαντα, καὶ μετὰ τοῦ μεγαλοπρεποῦς εὔηχα. [P] εἰ δὲ τροπῆς ἅψοιτο, εἴτε τῆς ἐν παιδιαῖς, καὶ ἐν χάρισιν, εἴτε τῆς ἐν σεμνότητι, οὕτω δὴ προβιβάζει τῷ λόγῳ τὰ μεμετρημένα, καὶ οὕτως οἰκείως τίθησιν, ὡς μὴ δοκεῖν τὶ παραφθείρειν τὴν ἑτέραν ὑπόθεσιν, ἀφ' ἧς ἐπὶ τὴν οἰκείαν ὡρμήθη. νόσημα γοῦν εἰπὼν ἐν τῷ λόγῳ, εὐθὺς τὴν ἰατρικὴν πᾶσαν ἐπισυναιρεῖ, μήτε τῶν αἰτίων φειδόμενος, μήτε τῶν, οἷς θεραπεύεται τὰ νοσήματα. κἂν σειρὰν οὐρανόθεν ἐξαρτύσῃ, καί τινας δυνάμεις ταύτης ἐξάψῃ, εὐθὺς οἱ δεσμοὶ, καὶ τὰ ἐξαρτύματα, καὶ ὅσα τῆς ἀκρότητος, καὶ ὅσα τοῦ ἀκροτελεύτου τῆς χαλαρᾶς ἐκείνης ἁλύσεως. κἂν τὰς ὥρας συναγάγῃ, καὶ συνελίξῃ, ὡς ἐν χορῷ, βαβαὶ τῆς τῶν χειρῶν ἀντεπιβολῆς, καὶ τοῦ κύκλου, καὶ τῆς λέξεως, καὶ τῆς περιόδου, καὶ τοῦ ἐπῳδοῦ, καὶ τῆς στροφῆς, καὶ τῆς ἀντιστροφῆς, καὶ τῆς κινήσεως. εἰ δὲ καὶ θεατρίζειν αἱροῖτο τὸν λόγον, καὶ τετράπωλον τὴν συνθήκην ἐρεῖ τῶν ὡρῶν. πόσα μὲν περὶ ἡνιόχων φθέγγεται, καὶ τῆς ἀρίστης ἡνιοχήσεως; πόσα δὲ περὶ ζυγῶν καὶ τροχῶν, καὶ χοινικίδων; ὁποῖαι δὲ αὐτῷ αἱ πλῆμναι, καὶ αἱ τῶν τροχῶν ἀψῖδες, τά τε ἱππεῖα φάλαρα, καὶ φρυάγματα; καταβαίνει δὲ ὁ λόγος αὐτῷ καὶ μέχρι τῶν τελευταίων τῆς τέχνης, καὶ περὶ ἃ οὐδὲ αὐτοὶ εἶποιεν οἱ τὴν τέχνην πραγματευόμενοι. εἰ δὲ καὶ φάλαγγας ἀλλήλας φήσειεν, εὕροις ἂν ἐκεῖσε τὴν ἱππικὴν ἅπασαν, καὶ πεζικὴν σύνταξιν, τοὺς δορυφόρους, τοὺς ἀκοντιστὰς, τοὺς τοξότας, τὸν ἐναμοτίαν, τὸν ἡμιλοχίτην, τὸν οὐραγὸν, τὸν παραστάτην, τὸν ἐπιστάτην, καὶ ὥσπερ ἀπὸ σφενδόνης αὐτοῦ οἱ στίχοι ἅλλονται. *Ex Pissidia vero sapiens minoris Antiochiae, ni fallor, poeta quidem carminum non est, sed, quum vnum sibi carminum genus ad imitandum proposuisset, iambicum duntaxat, sed antiquum, et sortis vnius, et in illius curam maxime occupatus, nullo in loco poesim variat.* Et infra: *In omnibus harmoniam ambit minime coactam, ac si non tunc et sententias, et verba meditaretur, sed ante sibi posita percurreret. Graeca sunt vniuersa nomina, et non sine magnificentia sonora. Quod si aliquando tropo vsus fuerit, siue eo, qui in ludicris et venustis, siue eo, qui in grauitate est,*

Digitized by Google

est, ita carmina oratione concinnat, et ita proprie adcommodat, vt non externam materiam, ex qua in propriam adpellit, vitiare videatur. Morbum itaque si in oratione aliquando dixerit, illico et medicinam omnem interserit, neque a caussis edicendis abstinens, neque remedia, quibus morbi curantur, praeteriens. Si vero catenam a coelo meditatus fuerit, eiusque facultates aliquas addiderit, statim et vincula, et suspensiones, et quae summitates, et qui sunt fines illius laxatae catenae enunciat. Quod si horas in vnum reduxerit, et ad choream ducendam compulerit, papae! quae est manuum complicatio, et circulus, et dictio, et circuitio, et epodus, et strophe, et antistrophe, et motus? Quod si veluti in theatro sese experiens orationem componat, et horas vna simul quadriga vehi dixerit, quanta [?] ille de aurigis, deque optima aurigatione pronunciat, quanta de iugis, rotis, et modiolis, quae ipsi sunt fistulae et rotarum apsides, equorum phalerae, atque hinnitus? Et oratio illius ad minutissima quaeque artis procedit, de quibus neque ii, qui artem illam callent et profitentur, dicere possent. Si phalangum mentio incidat, equitum vniuersam ac peditum seriem reperies, hastatos, iaculatores, sagittarios, decanum, hemilochitem, vragum, parastatem, epistatem, et tanquam a funda carmina illius exiliunt. An quid aptius pingi potuit? Pissidae nobis carmina praeter pauca tempus inuidit, nihilominus cum Pselliana percurro, quantum in eo scribendi genere Pissides valuit, deprehendo.

VII. GEORGIVS NICOMEDIENSIS [ll]) multa scripsit. Orationum valde elegantium meminit Posseuinus, licet eum postea Gregorium nominet, fateaturque, scriptas reliquisse orationes panegyricas centum et septuaginta, et exstitisse Constantinopoli. Namque in bibliotheca patriarchae, *Georgii, metropolitae Nicomediae, orationes panegyricae valde pulchrae*; et in Cantacuzeni, *Georgii, metropolitae, liber panegyricas orationes complectens centum septuaginta*, recensetur. Sed quis non videt, exscriptoris incuria id factum, vt pro Georgio Gregorius irrepserit?

1. Qumque in nonnullis orationibus modo Georgii Nicomediensis, modo Georgii, chartophylacis, in diuersis codicibus profligatur: indicium non leue erit, eumdem esse Nicomediensem cum chartophylace; quod postea confirmauit codex perantiquus, in quo oratio illa in praesentationem Virginis legebatur, cuius illud est principium: καλὰς ἡμῖν ὑποθέσεων, in titulo namque praenotabatur: Γεωργίου Χαρτοφύλακος, τοῦ ὕστερον γεγονότος μητροπολίτου Νικομηδείας, *Georgii, chartophylacis, qui postea fuit metropolita Nicomediensis.*

[Quae scripserat, aut scripsisse dicitur, et ab *Allatio* paullo vberius recensentur, in compendium reducere iuuat, quod ea etiam maximam partem iam locis, a me citatis, a Fabricio memorata sunt. — Neque tamen ἀσύμβολος discedam.

2. Geor-

ll) Ad hunc Georgium Nicomediensem archiepiscopum ac metropolitam exstant Photii patriarchae epistolae plures, 84, 166. 210. 221. 224. 235. 243. 295. 296. 318. 580. Hinc patet, eum recte a *Cauea* [tom. II. hist. litter. SS. eccles. p. 63. et ab *Oudino* tom. II. commentar. de SS. eccles. col. 332. sq.] putari vixisse circa a. C. 880. male vero a Combefisio in auctario nouo confundi cum Georgio Piside et ad Heraclii tempora referri, quod deinde ipse agnouit Combefisius in bibl. concionatoria, [v. supra, vol. VIII. p. 613. not. i.] Hippolyto Maraccio autem indignatur, quod in Maria suo Georgium sanctum adpellasset.

Digitized by Google

2. Georgii, chartophylacis magnae ecclesiae, *encomium in deductionem Deiparae in templum eiusque consecrationem.* v. supra, vol. X. p. 279. Inc. Φαιδρὸν τὸ τῆς παρούσης ἑορτῆς etc. In bibl. Vaticana, Antonii Augustini Veneta, in cod. *Naniano* CCCVIII. (v. cat. codd. gr. Nan. p. 522. nr. 23.) tribuitur Nicomediensi cum titulo εἰς τὰ εἰσόδια etc. *in ingressum deiparae, quum trimula in templum est deducta.* Eadem oratio est *Mosquae* in cod. synodalis bibl. CCLXXI. nr. 7. atque, sed cum inscriptione, quam Allatius sequenti orat. praefixit, ibid. in cod. CLXXI. nr. 22. v. *Matthaei* not. codd. gr. Mosq. p. 169. et 103. — *Paris.* in vndecim codd. bibl. publicae exstat homilia in S. Deiparam, quando triennis templo reddita est: v. ind. ad cat. MSSt. regg. bibl. Paris. vol. II. p. XIV. *Oxon.* in bibl. Bodl. cod. Barocc. CLXXX. — in cod. *Bodlei.* MMD. sed in cat. MSSt. Angliae I. p. 129. initium non additur. Quare nescio, num haec sit, an sequens oratio: vtraque autem ibid. in cod. *Selden.* LIII. siue nr. 3383. dicti catal. Vulgauit gr. et lat. *Combefisius* in auctario nouo bibl. patrum, Paris. 1648. fol. pag. 1069. cum notis, et aliis huius Georgii oratt. et Combefisius Allatii codicem cum Mazariniano tertioque suo contulit. *Harl.*]

[P] 3. Eiusdem chartophylacis Encomium alterum in eamdem festiuitatem, εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον, ὅτε ἀπεδόθη ἐν τῷ ναῷ τριετίζουσα ὑπὸ τῶν αὐτῆς γονέων. *In sanctissimam Deiparam, quando ad templum est triennis a parentibus suis deducta.* mm) Princip. καλὰς ἡμῖν ὑποθέσεων ἀρχὰς ἡ παροῦσα πανήγυρις δείκνυσιν. [Vid. supra vol. X. p. 279. MSt. *Mediolani* in bibl. Ambros. — *Florent.* in bibl. Laurent. cod. XXXI. nr. 6. v. *Bandin.* cat. codd. Laur. I. p. 442. — in cod. *Nanian.* CCCVIII. nr. 25. — in codd. *Coislin.* CXLVI. et CCLXXIV. v. *Montfauc.* bibl. Coisl. p. 212. et 388. vbi vero inter orationes scriptorum eccles.

mm) Dedit idem *Combefisius* ibid. pag. 1091. ac praeterea aliam homiliam eiusdem argumenti pag. 1113. [quae exstat sub nomine Georg. Nicom. *Venet.* in cod. Nanian. cit. CCCVIII. nr. 24. v. cat. mem. p. 522.] quae incipit: αἱ τῶν θείων πανηγύρεων ἐλλάμψεις. In bibl. Caesarea exstat etiam ineditum adhuc Georgii huius ἐγκώμιον εἰς τὸν προφήτην Ζαχαρίαν καὶ εἰς Ἐλισάβετ τὴν προφῆτιν, ὅτε συνέλαβεν Ἰωάννην τὸν πρόδρομον καὶ βαπτιστήν. *Encomium prophetae Zachariae et Elisabethae prophetidis, quando concepit Ioannem, prodromum et baptistam.* Incipit: ἀρχὴ τῷ κόσμῳ χαρᾶς τὰ πρὸς τὸν Ζαχαρίαν τοῦ Ἀγγέλου Γαβριὴλ Εὐαγγέλια, καὶ πρώτη πιστοῖς ἀγαλλίασις· τὸ τοῦ μεγάλου προδρόμου γενέθλιον ἤδη γὰρ etc. Vide *Lambec.* VIII. p. 222. [s. p. 472. sq. Kollar. in cod. XV. nr. 5. v. supra, vol. X. pag. 257. *Harl.*] Lambec. notat, Georgium hunc in MSS. codicibus non raro adpellari *Rhetorem*, Γεώργιος ἀρχιεπίσκοπος Νικομηδείας ὁ Ῥήτωρ. In bibl. *Coisliniana* Montfauconi [p. 388. cod. CCLXXIV. et] p. 425. [cod. CCCVII.] memoratur itidem inedita adhuc Georgii Nicomediensis homilia *in hypapantem.* Incipit: Τὰ τῆς παρούσης ἱερᾶς πανηγύρεως ἡ ἀγγ. Georgium Nicomediensem metropolitam, *libro de traditionibus ecclesiae* laudat Nic. Comnenus Papadopoli in praenotionibus mystagog. pag. 398. *Fabr.* Num orat. *in depositionem pretiosae vestis Deiparae in Blachernis*, nostro Georgio, an Theodoro sit tribuenda, v. supra, vol. X. p. 285. sine nomine auctoris *Florent.* in cod. Laurent. XVII. nr. 55. plut. 9. v. *Bandin.* cat. codd. gr. Laur. I. p. 419. qui eam tribuit Georgio nostro, et citat *Combefis.* auctar. nou. tom. II. p. 751. et 785. et Georg. Nicom. adscribitur in cod. bibl. publ. *Paris.* MCLXXVII. nr. 2. sec. cat. MSS. Par. bibl. — Diuersus est *Georgius rhetor* τῆς μητροπόλεως αὐτοῦ· qui graece reddidit *Rickardi latini* librum contra Mohamed. (Μωάμεθ.) inc. πόσαι εἰσὶν αἱ ἡμέραι τοῦ δούλου σου· et habet 17. capp. atque librum *contra Saracenos.* inc. οἱ σαρακηνοὶ λέγονται ἀγαρηνοὶ καὶ ἰσμαηλῖται· Mosquae in cod. synod. CCCXLVII. nr. 3. et 4. v. *Matthaei* not. cit. p. 224. *Harl.*

Digitized by Google

eccles. *in natiuitatem deiparae* habitas numeratur. — *Oxon.* in bibl. Bodlei. codd. Barocc. CXCVII. et CCXXXIV. — ibid. in cod. Oliu. *Cromwell.* CIV. f. nr. 283. cat. MSSt. Angliae etc. vol. I. — *Mosquae* in cod. synod. CLXXI. nr. 23. et CLXXII. nr. 4. v. *Matthaei* Not. codd. gr. Mosq. p. 103. et 104. *Harl.*]

4. *In haesitationem Iosephi et in virginem colloquium.* Princ. καλὸς μὲν ὁ τῆς εὐπειθείας νόμος· Exstare in Vaticana, ait Posseuin. in indice bibl. Vaticanae.

5. Eiusdem Nicomediensis oratio *in Deiparae natiuitatem*, quae incipit: εἰ μετρεῖται γῆ σπιθαμῇ, καὶ σπαρτίῳ περιγράφεται θάλασσα. [☛] Edita est graeco-latine sub nomine Germani, archiepiscopi Constantinopolitani, interprete Andrea Schotto, in bibliotheca patrum graeco-latina tom. II. pag. 450. reclamant tamen codices antiquissimi, stilus et modus, et Georgio adserunt. nn)

6. *In immaculatae Virginis in sepulcro adsistentiam, et gratiarum actio pro gloriosa resurrectione.* oo) P. Φωνὴ ἀγαλλιάσεως προοιμιαζέτω σήμερον. *Allat.* V. supra, vol. X. p. 282. vbi quoque excitatur alia *Georg. Nicom.* oratio in *adsistentiam Mariae ad crucem et sepulcrum:* quae etiam exstat *Vindob.* in cod. caesar. XXXV. nr. 30. v. *Kollar.* supplem. ad Lambec. comm. I. p. 260. sq. Prior, quae incipit φωνὴ etc. est Oxon. in cod. *Barocc.* CXCIX. — *Paris.* in bibl. publ. codd. DXX. nr. 32. DCCVIII. nr. 2. DCCCLXXII. nr. 38. MDV. nr. 20. et MDXCV. nr. 26. sed in catal. nullibi additur orationis principium. — Pariter a *Montfauc.* in diario ital. p. 365. simpliciter memoratur cod. *Florent.* monast. Adnuntiat. *Georg. Nicom. in S. Virginem. Harl.*

In Sanctos, et miraculorum patratores Cosmam et Damianum. pp) P. τὴν σήν, ὦ τῶν καλῶν ἐραστά, θαυμάζειν μετ' ἐμοί. In bibl. regis Galliarum cod. CCLXX. [sec. cat. MSS. illius bibl. vol. II. in cod. MCLXXVII. 1.] seruanturque penes me. Eiusdem

7. *In conceptionem sanctae Annae.* qq) P. οὐδὲν ἥδυτερον, ἢ περιχαρέστερον τῆς παρθένης ἂν κριθείη. *Allat.* Conf. supra, vol. X. p. 196. *Georgii*, *chartophylacis*, sermo in conceptionem S. Annae, *Venet.* in bibl. Marc. cod. CCCLXIII. v. cel. *Morell.* bibl. MSS. gr. et lat. I. p. 236. inc. οὐδὲν ἥδυτερον· — *Paris.* in bibl. publ. cod. MCDLVIII. sunt sec. cat. MSSt. Paris. II. nr. 16. *Georgii Nicom.* episcopi homilia in conceptionem; quae incip. οὐδὲν δεύτερον· nr. 17. alia in conceptionem, nullo initio orationis addito; et nr. 15. homilia *in salutationem b. Mariae:* quae incipit: λαμπρὰ μὲν καὶ περιφανής· quam a Combefisio editam esse, iam Fabric. in nota declarauit. *Harl.*

B 2 8. *In*

nn) Imo *Andreae* Cretensi, cui tribuunt codices caesarei, Mazarinianus, et Seguierianus. Et sub Andreae nomine edidit graece et lat. *Combefisius*, vt dixi supra [vol. XI. p. 73. et 161. nr. 7. add. vol. X. p. 278. vbi tres aliae Georgii Nicom. oratt. in Mariae natiuitatem memorantur. *Harl.*]

oo) Edidit graece et latine *Combefisius* in auctario nouo tom. 1. p. 1176. Allatii codice vsus.

pp) Idem p. 1192.

qq) Edidit idem *Combefisius* in auctario nouo tom. 1. p. 1015. gr. et lat. ac praeterea aliam homiliam εἰς τὸν χρηματισμὸν τῆς συλλήψεως τῆς ἁγίας Θεοτόκου, in oraculum conceptionis S. Deiparae. Incipit: λαμπρὰ μὲν καὶ περιφανής.

Digitized by Google

8. *In conceptionem beatissimae Deiparae.* P. οὐρανῶν rr) ἡ γῆ ταῖς τῆς χάριτος μαρμαρυγαῖς. *Allat.* conf. supra, vol. X. p. 277. *Florent.* in bibl. Laurent. cod. IV. nr. 21. plut. 4. v. *Bandin.* cat. codd. gr. Laur. I. p. 521. qui, est, inquit, Georgii Nicom. (cui tamen adscribitur in cod.) vel Iacobi monachi ex monasterio Coccinobaphi. *Harl.*

9. *In illud: stabant ad crucem Iesu mater ipsius, et soror Maria Cleopae, et in sepulturam Domini.* P. πρὸς ὑψηλοτάτην περιωπὴν ἡμῖν ὁ λόγος ἀναδραμὼν, γεγωνωτέρα ss) σάλπιγγι. In biblioth. Antonii Augustini cod. XXIV. [nec non in cod. caesar. CCCXV. et in cod. Mosquensi, ad not. *h.* laudatis, ad nr. 5.] sub nomine Georgii, rhetoris, episcopi Nicomediae legebatur. Hinc notare poteris nominum similium confusionem. [v. supra, vol. X. p. 282.]

10. In Palatina habebatur praeter iam dictam, *in conceptionem Deiparae* oratio secunda. P. ἡδεῖα μὲν ἡ τῆς παρούσης εὐφροσύνης προσηγορία. [v. supra, vol. X. p. 277.]

[₱] 11. *Georgii Nicomediae archiepiscopi de cruce, quam falso quidam Psello adscripserunt, graece MS. in 4to biblioth. imp. Viennae.* Epitome Gesneriana. Miror praeteritam a diligentissimo Gretsero. Et quinam hi erunt, qui Psello tribuant? In codice meo satis antiquo, lacero, exesoque habetur oratio Michaelis Pselli, εἰς τὴν σαύρωσιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. *In crucifixionem Domini nostri Iesu Christi.* P. τὸν τοῦ σταυροῦ λόγον ὁ μὲν θεῖος ἀπόστολος τοῖς μὲν ἀπολλυμένοις μωρίαν τίθεται. Satis prolixa et elegans, lacera tamen et ipsa, qua sane nihil in eo argumento vidi accuratius aut grauius, quod et adnotauit in eius principio, nescio quis: ἔστι δὲ καὶ αὕτος τῶν πάνυ ἐξαιρέτων. *Est autem et haec oratio praestantissima.* Eam tamen huius Georgii non esse, stilus ipse, et modus rerum tractatarum arguit, quae euidentissime Psello vindicant. [sed conf. *Lambec.* IV. p. 44. sqq. Koll.]

12. Scripsit

rr) Lege οὐρανόν. Hanc quoque dedit *Combefisius* p. 1043. Primusque illi videtur Georgius hic, qui in conceptionem b. Mariae tamquam in peculiare ac solemne festum publice perorauit.

ss) Leg. γεγωνοτέρᾳ σάλπιγγος ἠχῇ. Edidit Combefisius p. 1137. sqq. [supra vol. X. p. 282.] De codicibus MSS. caesareis vide *Lambecium* IV. p. 21. V. p. 144. 277. *Fabr.* siue ex ed. Kollarii, IV. p. 43. sqq. in cod. CII. nr. 3. — vol. V. p. 304. in cod. CCXLIX. nr. 12. (vbi monet, et priorem et posteriorem codd. caes. propter varr. lect. esse dignos, qui cum ed. Combefisii diligenter conferantur), ac p. 583. nr. 5. cod. CCCXV. — in cod. caes. XXXV. nr. 30. teste *Kollar.* in supplem. ad Lambecii comm. p. 260. — Item *Paris.* in bibl. publ. CMLXXX nr. 4. — in cod. *Coislin.* CCLXXXV. et CCCIV. nr. 34. v. *Montfauc.* bibl. Coisl. p. 401. et 419. — *Oxon.* in codd. Barocc. XL. et CCXLI. — in cod. *Th. Gale* XXVI. f. nr. 5860. cat. MSSt. Angliae, vol. II. et cod. *Ge. Wheleri* XXII. f. nr. 9094. dicti catal. — *Romae* in aedibus Barberin. v. *Montfauc.* diar. ital. p. 215. — *Mosquae* in cod. synod. CLXXXIII. nr. 28. v. *Matthaei* Notit. gr. codd. Mosq. p. 118. vbi V. cel. in nota *k.* „in ecclesia, inquit, graeca in hunc diem, (s. vt in textu gr. legitur, τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ παρασκευῇ.) legitur Matthaei 27, 1. Hic autem explicat Ioan. 19, 25. V. secundam meam euangeliorum edition. p. 747. not. 1. Rectius ergo inscribitur. in passionem, (εἰς τὸ πάθος). Est enim euangelium nonum τῶν ἁγίων παθῶν.“ *In magnam parasceuen* hom. *Paris.* in bibl. publ. codd. DCXCIX nr. 2. MCLXXIX. nr. 55. et MCLXXXVI. nr. 18. *Romae* in bibl. Vatic. v. *Montfauc.* Bibl. biblioth. MSSt. p. 142. *B.* et de aliis p. 544. *E.* 701. *C.* et 1062. *B. Harl.*

Digitized by Google

12. Scripſit item Troparia varii generis, ex quibus memini, in libris eccleſiaſticis Graecorum legere: *In omnes ſanctos Patres, qui ad ſacras ſynodos oecumenicas* tt) *conuenerunt. In S. Ioannem Chryſoſtomum. In Profeſtum introitus Virginis in templum.* uu) Et plura ſcripſiſſe ſicut et Canones vero ſimillimum eſt; quae quum Georgii tantum nomen praeferant, aliique eiusdem nominis id idem compoſitionis ſtudium excoluerint, incertum remanſit, cuinam ex illis potius tribuenda ſint. Eorum nihilominus elenchum ſub Georgii Siculi nomine comperies. vv) Nicomedienſis laudatus ab Hippolyto Thebano in Chronico, in Antiquit. Caniſii. Apud Poſſeuinum in indicibus legitur, *Georgii diaconi oratio, in Medicea.* An ea fuerit Nicomedienſis opus? haereo. *Allat.*

[*Oxon.* in cod. Barocc. XL. *Georgii Nicom.* homil. *in Dominica Palmarum:* inc. ὁ μὲν νῦς προκειμένων· et in cat. MSSt. Angliae etc. I. p. 4. adnotatur, in eod. codice Barocc. ſub fin. indicis, praefixi homiliis Theophanis, quae in illo cod. primum occupant locum, ſequentes homilias tribui *Georgio Nicomedienſi*, vtcunque tituli nullum praeferant auctorem: n. in dominica *Iubilate*, inc. ἑορτὴ ἦν τῶν Ἰϐδαίων· et in dominica *Rogationis;* init. ἔξεστι μὲν ἐκ τῦ ἱερῦ. — In ind. ad vol. II. cat. MSS. *Pariſ.* regg. nr. 4. in cod. MCXCVIII. haud recte, vt opinor, adſcribitur *Georgio Nicomed.* ſed in recenſione codd. p. 125. *Georgio, Caeſarienſi presbytero,* (qui floruit circ. a. Chr. 940.) *de trecentis viginti SS. patribus, qui concilio Nicaeno interfuerunt.* — *Florent.* in cod. Laurent. XXIII. nr. 2. eſt ſermo in SS. CCCXVIII. patres et in imperatorem, dictus a *Georgio presbytero* Caeſareae Cappadociae: incip. Πείθεσθαι τοῖς ἡγυμένοις etc. v. *Bandin.* cat. codd. gr. Laur. II. p. 683. ſq. et ſupra, vol. XI. p. 627. ſq. vbi plures *Georgii* nominantur. — *Georgius* quidam *presbyter* occurrit ſupra in vol. X. p. 336. *Georgius, presbyter Cretenſis,* quosdam codd. deſcripſit. v. *Morell.* bibl. MS. gr. et lat. I. p. 114. 117. 137. *Harl.*]

13. Georgii, chartophylacis magnae eccleſiae, chronicon eſt Scoriaci in bibliotheca regia, Γεωργίϐ Χαρτοφύλακος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Χρονικόν. I, Θ, 4. VI. γ. 2. et alia. An idem cum ſuperiore? quum non viderim, vah quomodo me ex hac turba expediam! *Allat. Pariſ.* in bibl. publ. cod. MDCCIV. *Georgii monachi* chronicon, ab orbe condito ad tempora vſque Maxentii imperatoris; — in cod. MDCCV. *Georgii monachi* chronicon, ab orbe condito ad Michaelis imperatoris et Theodorae eius matris tempora; — in cod. MDCCVI. *Georgii Hamartoli,* (de quo v. infra §. XXIV.) *chronicon;* in codd. MDCCVII. et MDCCVIII. eiusdem chronicon, auctum et interpolatum, partt. I. et II. v. infra, §. XXIV. et in cod. MDCCXI. *Georgii monachi, Taraſii* patriarchae, et *Syncelli chronographia*, ab Adamo ad Diocletiani vſque imperium deducta: quae omnia in indice ad vol. II. cit. bibl. p. XIV. *Georgio Nicomedienſi* perperam adtribuuntur. add. *Montfauc.* bibl. Coisl. p. 205. cod. CCXXXIV. p. 419. et 425. *Venetiis* in bibl. Iuſtinian. cod. *Georgii monachi* hiſtoria ab Adamo ad Romanum Diogenem: v. *Montfauc.* diar. italic. p. 435. — De alius *Georgii monachi*

tt) Speciatim Nicaenum, εἰς τὰς ἁγίας πατέρας τὰς ἐν Νικαίᾳ.

uu) Idiomela haec tria Allatio memorata exhibet graece et latine Combefiſius, primum quidem et ſecundum p. 1221. et tertium 1136. [conf. ſupra, vol. XI. p. 78. *Harl.*

vv) infra p. 337. ſeq.

nachi chronico v. ſupra vol. VII. p. 685. ſq. *Cauei* diſſ. I. ad hiſtor. litt. SS. eccl. II. p. 9. et *Oudin.* comm. de SS. eccl. II. col. 461. ſq. ad a. 956. et col. 768. ſq. de alio *Georgio monacho* chronici quoque auctore, ad a. 1080. Nam plures fuerant *Georgii monachi.* Conf. §. XXII.

Alius eſt *Georgius chartophylax, Callipolitanus*, cuius verſus iambici de Roma, Federico imp. obuiam procedente, exſtant *Florent.* in cod. Laurent. X. nr. 35. plut. 5. et gr. editi ſunt a *Bandin.* in cat. codd. Laur. I. p. 25. ſq. In eod. cod. ſunt nr. 47-52. ac 54-59. alia eiusd. carmina; in his verſus duodecim, (quos gr. exſcripſit *Bandin.* p. 27. adpellatque Muratorium in Annal. ital. tom. VIII. p. 274. ſqq.) in Parmam rebellem; quod incidit in a. Ch. 1247. *Harl.*

Ibid. in cod. XVII. nr. 4. plut. 87. eſt *Georgii Amirutzae* ww) ſchedula, *quod intellectus non ſit communis omnium hominum, vt quidam exiſtimant ſenſiſſe Ariſtotelem:* inc. Τὸ εἶδος, ὥπερ ὑφίςαται τὸ ἄτομον· v. *Bandin.* l. c. III. p. 403. — Ibid. in tom. I. p. 254. citatur *Georgius* quidam in Florileg. ſententiarum.

Georgius Arater, Cretenſis, cuius manu Simplicii comment. in Ariſtotelis libr. de coelo in cod. *Veneto* Marc. CCXXI. ſcriptum eſſe, denotant verſus, duobus prioribus Simplicii libris adiecti: quos edidit cl. *Morell.* in bibl. MSta gr. et lat. I. p. 129. *Harl.*

VIII. GEORGIVS, ſiue ELEVSIVS PRESBYTER ex oppido Adirgemaro precibus Theodori Sicaeotae xx) a parentibus ſterilibus impetratus, ipſi Theodoro poſtea oblatus, ab eodem educatur, et litteris imbuitur: cum quo quum per annos duodecim vixiſſet, poſt eius mortem, [†] quidquid ipſe de eo oculatus teſtis viderat, vel a miniſtris eius et ſpectatoribus audierat, ſcripto ſatis prolixo, verum pio ac ſolido retulit. yy) Editum eſt latine apud Surium 22. Aprilis. Georgius hic florebat circa Conſtantini IV. imperatoris Heraclii filii zz) tempora. *Allat.* Conf. *Ger. Io. Voſſius* de hiſtor. graecis, libr. II. cap. 23. p. 279. et *Oudin.* comm. de SS. eccl. tom. I. col. 1612. ſq. ad a. 640. *Harl.*

IX. GEORGIVS CYPRIVS pietate celebris, et pro chriſtiana et catholica religione certaminibus clarus, quem ſub Conſtantino Copronymo iconoclaſtarum conciliabulum

ww) Patria Trapezuntinus, Logotheta et protoueſtiarius, claruit a. 1461. poſtea Muhamedaniſmi errores amplexus eſt. Scripſit adhuc Chriſtianus *de iis, quae contigerunt in ſynodo Florentina contra vnionem*, cuius operis meminit *L. Allatius* de conſenſu, col. 883. 908. 1373. 1375. 1379. et varia ex eo profert fragmenta ib. lib. III. c. 1. §. 4. et c. 2. §. 2. atque in Addend. ibid. col. 1373. 1375. Extat, teſte *Labbeo* bibl. MSS. cat. p. 334. *dialogus de fide in Chriſtum* cum rege Turcarum, et *epiſtola* ad Beſſarion. cardinalem. V. *Rob. Gerium* in addend. ad Cauei hiſt. litter. SS. eccl. II. p. 182. ſq. *Harl.*

xx) Defuncti a. 613.

yy) Citatur in actis ſynodi ſecundae Nicaenae act. IV. Graece incipit: εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

zz) Heraclii filius inter Imperatores eſt Conſtantinus III. et paucos tantum dies a. 640. rebus praefuit, veneno a nouerca ſublatus. Sed Conſtantinus IV. Pogonatus, eius nepos, imperauit ab a. c. 668. ad 685.

lum [a]) ad oppugnandas imagines coactum vna cum Germano patriarcha et Ioanne Damasceno, veritatis catholicae acerrimis propugnatoribus, vti non recte de fide sentientem condemnauit, referente synodo Nicaena secunda art. 6. [b]) [¶] Nec reticuit Nicephorus patriarcha in breuiario historico: et Theophanes sub anno Christi 754. eam totam prosequutus est. [¶] Ex Theophane sua habuit Cedrenus, et Zonaras. Quibus coniicimus, Georgium non tantum vitae sanctitate, sed scripto etiam, ac editis monumentis, quae nunc maximopere desideramus, iconomachorum haeresim refellisse, quod et Germanum quoque et Damascenum fecisse scripta eorum ad hunc diem testantur. Maximum illius elogium, et acclamatio in Nicaena secunda synodo habetur: [c]) et antea responsione ad pseudosynodum a patribus edita pleno pientissimorum virorum theatro, ab Epiphanio, diacono, nemine reclamante in eius laudem lecta sunt. [d])

At cuius iste fuerit ciuitatis episcopus, quum a scriptoribus non dicatur, suspicatur Baronius ad annum Dni 754. fuisse Georg. episcopum Antiochiae Pisidiae, de quo inter alia Menologium Basilii imperatoris die 18. Aprilis haec habet: *Postquam diaboli consilio fuit iconomachorum haeresis exorta, et omnes episcopi ab imperatore iuberentur Constantinopolim petere, venit et ipse, et cum sanctorum cogeretur adorationem negare, ne assentiretur, in exilium missus est, etc.* Haec ego ita legi graece in alio Menologio antiquissimo: [¶] *ἐπεὶ δὲ τῇ διαβόλου πονηρᾷ συμβουλῇ ἡ τῶν εἰκονομάχων αἵρεσις ἐκινήθη, καὶ γράμματα πανταχοῦ ἐπέμποντο διὰ τάχους τοὺς ἐπισκόπους ἅπαντας τὴν Κωνσταντινούπολιν καταλαβεῖν, παρεγένετο καὶ οὗτος, καὶ μὴ πεισθεὶς σύμφρων τοῖς αἱρετικοῖς γενέσθαι, καὶ ἀρνήσασθαι τῶν ἁγίων εἰκόνων τὴν προσκύνησιν, ἐξορίᾳ καὶ κακουχίᾳ καταδικασθεὶς, ἐν αὐτῇ θανὼν πρὸς Κύριον ἐξεδήμησεν.* Auctor historiae septimae synodi, quae eidem synodo praefigitur, nescio quo argumento, tradit hunc Georgium fuisse Cypri episcopum. Zonaras in Constantino Copronymo scribit fuisse Georgium patriarcham Constantinopolitanum. [e])

At quomodo hic Georgius, qui in pseudosynodo iconomachorum, tamquam imaginum propugnator anathemate feritur, iconomachorum haeresim nondum exortam, et scripto, et verbo oppugnauit? Quomodo solitudini addictus, in qua et vitam finisse ex supra laudato Epiphanio coniicio, solio praefuit Constantinopolitano? Cur reliqua [¶] vitae exactissime, licet per summas enarrentur, numquam illius dignitatem, si patriarchalis fuisset, ex qua multum fructum causae expectare poterant, tacuissent patres Nicaeni. Quare ego eum pietate, doctrina, religione, licet nulla dignitate praeditum, et Hesychastem fuisse existimo: proque imaginibus adserendis multa ab aduersariis aeque ac plerique alii perpessum, tandem

a) A. C. 754. CPoli, cuius synodi actorum pars inserta actis synodi secundae Nicaenae a. 787 Actione VI. *Fabr.* Plura de *Georgio Cyprio* eiusque opp. scripta sunt supra, vol. VIII. p. 57. sqq. *Harl.*

b) Tom. IV. Concilior. edit. Harduini pag. 438.

c) Actione VII. tom. 4. edit. Harduin. p. 471.

d) pag. 438. Actione VI.

e) Georgius Cyprius patriarcha CPol. fuit post Theodorum a. 678-683. Vide Theophanem p. 301. seq. et Cangii notas ad Zonaram p. 71. seq. De Georgio Lapitha Cyprio et de altero Georgio Cyprio patriarcha CPol. qui ab a. 1283. ad 1289. fuit, dicetur infra.

Digitized by Google

tandem animam Deo, cui inseruierat, reddidisse. An praeterea hic fuerit Georgius Tarasii Syncellus, quum de Syncello sermo erit, examinabimus.

X. GEORGIVS ALEXANDRINVS ARCHIEPISCOPVS, vitam et res gestas S. Ioannis Chrysostomi ex Palladio, Socrate aliisque conscripsit. Ex Commentariis etiam Cyrilli Alexandrini de vita Chrysostomi pleraque concinnasse tradit auctor Anonymus Vitae Chrysostomi [f]) in catalogo eorum, qui de Vita Chrysostomi aliquid ediderunt, et ex quibus ipse in eadem conscribenda profecerat.

Quinam iste fuerit, aut quonam tempore vixerit, ingenue se Photius [g]) nescire fatetur, cuius etiam stilum examinans perstringit. [Allatius sententias adtulit quorumdam de Georgii Alexandrini aetate, n. *Godefr. Tilmanni* (in praefat. ad latinam huius Georgii versionem, 1557. v. supra ad vol. VIII. p. 457.) qui eum posteriorem fuisse, autumauit, Theodoreto, Socrate et aliis, e quorum commentariis bonam rerum partem decerpsit, tum *Andreae Schotti* in locum Photii; is vero putat, Georgium eum fuisse, qui Ioanni Eleemosynario successit circ. a. 620. [h]) atque *Ger. Io. Vossii* de histor. graecor. lib. IV. cap. 18. Schotti rationes sequentis; denique *H. Sauilii* opp. Chrysost. tom. VIII. p. 941. Etonae 1612. fol. cui probabile videtur, Georg. vixisse post a. Chr. sexcentesimum. — De editt. et codd. vide ad Fabric. vol. VIII. et X. citt. — De cod. *Bauar.* CLV. v. ccl. *Hardt* in Aretini Beyträgen etc. a. 1804. part. II. p. 15. Fragmm. sunt in catena patrum in Psalter. in codd. *Vindobon.* X. et XIV. ex quibus illa collegit *Balth. Corderius* in exposit. patrum graec. Psalm. Antwerp. gr. et lat. 1643-1646. III. tom. v. *Lambec.* III. col. 53. sqq. (qui in nota 2. animaduertit, in tom. I. p. 16. recenseri patres, e quibus illa Catena contexta est), et col. 64. sqq. — Vita Chrysostomi in cod. *Coislin.* CCXCVI. v. *Montfauc.* bibl. Coisl. p. 413. sub fin. — Denique amplissimis verbis Allatius vindicat ei fidem, aut excusat eius narrationem miraculorum de Chrysostomo fictorum, et prouocat ad alios, qui etiam Chrysostomi miracula celebrassent, quos ideo repeto, vt Fabricii notas seruem. Sunt vero *Damascenus* [i]), *Cosmas Vestitor*,

f) Quam vitam Sauilius gr. edidit ad calcem Chrysostomi opp. Iste autem auctor floruit post a. C. 950. v. *Caueum* in hist. litter. SS. eccl. I. p. 577. ad a. 620. *Harl.*

g) Cod. LXXXXVI. Vide, quae de hoc Georgio eiusque editionibus dixi vol. VIII. p. 456. et vol. X. p. 707. sq. [vbi de eius fide iam disputatum est; adde ad vol. X. p. 210. vbi etiam, num archiepiscopus fuerit, inquiritur, et episcopus tantum nominatur ab aliis, paullo post a me citatis. *Harl.*]

h) Fabric. tamen in nota, hic est, inquit, *Georgius, Alexandrinus* episc. cui CPolin aufugiendum fuit a. C. 639. a quo tempore Catholici nullum patriarcham habuere Alexandriae per annos XCVII. — Schotti sententia placuit *Oudino* in comment. de SS. eccl. tom. I. col. 1596. sqq. ad a. 620. vbi Georgium vocat *patriarcham Alexandrinum*, eumque, scribit, Georgium post S. Ioannem, cognomento Eleemosynarium, a. 616. d. 23. Ianuar. mortuum, ad sedem patriarchicam regendam fuisse constitutum, et a. 630. obiisse. *Caueus* l. c. et *Saxius* (qui etiam laudat *Pagii* Critic. Baron. 620. VIII. p. 179. 180. et 630. III. p. 252. tom. X. atque *Mart. Hankium* de Byzantin. rerum scriptoribus part. I. p. 194. sqq.) in Onom. lit. I. p. 69. Georgium ab a. 620. dictum fuisse *episcopum* Alexandrin. et vita defunctum a. 630. vel paullo serius. *Harl.*

i) *Damasceni* orat. in Chrysostomum, omissam a Sauilio, gr. et lat. dedit *Mich. le Quien.* tom. II. opp. Damasceni, pag. 886-895. Paris. 1712. fol. *Fabr.*

Digitized by Google

tor [k]), *Io. Euchaitarum metropolita* [l]), *Philotheus*, patriarcha CPolitanus, *Matthaeus Camariota*, *Constantinus Porphyrogenneta*, Leonis filius, *Nilus* [m]), Chrysostomi discipulus, et *Proclus* [n]). *Harl.*]

XII. GEORGIVS HAGIOPOLITA [o]) scripsit λόγον ἐγκωμιαστικὸν εἰς τοὺς ἀσωμάτους, etc. *Laudatio in substantias incorporeas, et quare similia in diuinis literis abscondantur, deque fandis atque infandis.* P. καὶ πάλαι τῷ θείῳ Δαβὶδ περὶ ἡμῶν πάντων προκεκλάδησαν. [v. supra, vol. X. p. 255.] Hanc orationem hortatu Francisci Boluiti, Neapolitani clerici regularis, cuius scripta suspicio, latinam feci. Illud hic obiter [?] admonitum te velim Lector, scriptorem hunc, dum de angelis et eorum ministeriis agit, multa noua, incomta, parum catholica ex male sano suo genio egerere. Quamuis enim alii de angelis multa eaque blasphema congesserint: nullus tamen hoc nostro absurdior et temerarior deprehenditur. [Specimina quaedam exhibuit Allatius.] Quonam hic vixerit tempore, vel cuius conditionis vir fuerit, non liquet, licet nomini praepositum sit, quod sanctis tribui solet in cod. MS. [p]) τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν, *S. patris nostri.* Sed titulum hunc in senescente Graecia, et a norma patrum deerrante, iniquissimis etiam tributum comperio.

In libris ecclesiasticis Graecorum, sed manuscriptis potissimum, pleraque Troparia non inelegantia *Hagiopolitae* cuidam absque nomine tribuuntur: quae me iudice huiusce Georgii non erunt. Non tanti aestimo hominem: ea potius scripsere, vel *Sergius*, vel *Stephanus*, Hagiopolitae, Tropariorum similium auctores, neque infimi nominis, neque contemnendi. De quibus in libro meo de Melodis Graecorum verba facio.

XIII. GEOR-

k) *Cosmae* oratt. quibus reliquiarum celebrauit translationem, adhuc ineditae delitescunt: [v. supra, in vol. XI. p. 182. cum nota *t*. *Harl.*] Pars ἐκ τοῦ δ' λόγου τοῦ ἐπανόδου, λειψάνων τοῦ Χρυσοστόμου, MS. in bibl. Coisliniana p. 139. Locum ex Cosma hoc graece produxit *Combefisius* tom. I. auctarii noui, p. 459. sq. Alia latine *Baronius* ad a. C. 438. *Fabr.*

l) *Ioannis* huius in SS. Basilium, Gregorium Naz. et Chrysostomum adhuc MS. in variis bibliothecis, vt Coislin. p. 418. 423. *Philotheum* in eosdem tres hierarchas gr. et lat. edidit *Iac. Pontanus* ad calcem dioptrae Philippi Solitarii, Ingolstad. 1604. 4. vnde recusus in auctario Ducaeano, tom. II. p. 313. et in tomo XII. bibl. patrum, Paris. 1654. p. 557. *Matthaeum Camariotam* in eosdem tres habuit Sauilius et editione indignum habuit. *Constantinum Porphyrogennetam* ibidem ineditum de translatione reliquiarum S. Chrysostomi laudat *Allatius* de consensu vtriusque ecclesiae pag. 218. ad Georg. Acropolitam p. 201. de purgatorio, p. 71. de Simeonibus p. 111. etc.

m) S. Nilus lib. II. epist. 294. p. 266. *Fabr.*

n) v. *Baron.* ad a. 438. *Fabr.*

o) *Caueo* [in diss. I. ad histor. litter. SS. eccl. tom. II. p. 8. nr. IV.] Hierosolymitanus: [quia in cod. MSto τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν titulum gerat.]

p) v. *Montfaucon.* Bibl. biblioth. MSSt. p. 619. D. *Harl.*

Digitized by Google

XIII. GEORGII CHOEROBOSCI, grammatici, quaedam excuſa ſunt in Adpendice lexici Graeco-Latini,[q]) in quibus ſcilicet dictionibus [ꝑ] N addatur, vel abiiciatur. Et omnium verborum canones exacte inueſtigari non poſſe. Περὶ τȣ̃ ἐφελκυστικȣ̃ ν'.[r]) et πρὸς τȣ̀ς ἐν πᾶσι τοῖς ῥήμασι κανόνας ζητȣ̃ντας, καὶ ὁμοιότητας. Quae etiam paſſim leguntur in codd. MS.

2. [Quae Allatius nr. 2. 3. et 5. de Georgii Choeroboſci grammatica rebusque grammaticis, et libello de figuris tropisque poeticis ſcripſerat; de iis iam ſupra in vol. VI. p. 338. ſqq. (quibus add. *Iriart.* in cat. codd. Matrit. p. 295. p. 306. nr. 26. p. 376. nr. 138. et p. 381. nr. 246.) abunde eſt diſputatum, et quaedam ex Allatio ſunt repetita, vbi etiam p. 341. de Choeroboſci libello, Ὀνοματικὸν inſcripto, quaedam occurrunt: adde ibid. p. 307. ſq. §. XIII. p. 320. ſq. nr. 3. ac p. 322. §. IV. de *Emmanuelis Moſchopuli* grammatica, quae nomen Baſilii mentitur, at in cod. Romano nomen *Georgii Choeroboſci* prae ſe fert, ideoque huic ab Allatio, at minus recte, vindicatur. — De codd. *Pariſ.* bibl. publ. v. indic. ad cat. MSSt. Par. regg. vol. II. et codd. in aliis bibliothecis *Montfauc.* in indicibus ad Bibl. biblioth. MSSt. — Addam tamen, quae Allat. de libro, ὀνοματικὸν inſcripto, nr. 4. obſeruauit. *Harl.*]

[ꝑ] 4. *Onomaſticon* [s]) illius laudatur a Stephano de Vrbibus in Ταμίαθις, et a Magno etymologo *Rhematicum* in Θράψας. An fuerit idem opus? Puto diuerſum quid a gram-

q) Ad calcem lexici graeco-latini excuſi Venetiis in aedibus Aldi et Andreae Aſulani ſoceri a. 1523. fol. exhibetur apoſpaſmation περὶ ἐγκλινομένων ἐκ τῶν τȣ̃ Χοιροβόσκȣ, *de voculis encliticis* ſiue accentum reiicientibus. Idem exſtat in Varini theſauro et cornu copiae, atque hortis Adonidis, ſiue graecorum grammaticorum collectione, quae graece apud Aldum a. 1496. fol. et minori typorum charactere 1504. fol. lucem vidit, vbi etiam occurrunt duo illa laudata Allatio, de τȣ̃ ἐφελκυστικȣ̃, quibus addatur vel non addatur, et ad eos, qui vbique regulas et analogiam quaerunt: ac praeterea alii duo περὶ τῶν εἰς ω θηλυκῶν ὀνομάτων, et σχηματισμοὶ τῶν εἰμὶ καὶ εἶμι ῥημάτων. [v. ſupra, vol. VI. p. 294. nr. 5. et 8.] Incertum autem, ad quem Choeroboſcum referri ſcripta illa debeant, quum duos ſaltim diuerſos Georgios grammaticos graecos fuiſſe oporteat, vnum, qui vixit ſaeculo quarto vel quinto, et a Stephano Byz. vel epitomatore eius Hermolao, (qui Iuſtiniani imp. temporum aequalis fuit,) citatur, ὀνοματικὸν eius laudante in Ταμίαθις; alterum, qui Simeone Metaphraſte eſt iunior, atque adeo non ſcripſit ante ſaeculum decimum. Allatius ipſe infra memorat libellum Georgii Choeroboſci, latine editum et gr. ab interprete Fed. Morello Pariſ. 1615. 12. *De figuris poeticis, oratoriis et theologicis*, περὶ τρόπων τῶν κατὰ τὴν ποιητικὴν τε (καὶ ῥητορικὴν) καὶ Θεολογικὴν χρῆσιν. In hoc pag. 30. vbi de metaphraſi differit, Simeonem Metaphraſtem laudat his verbis: μετάφρασις ἡ ἐναλλαγὴ τῶν λέξεων κατὰ ποσὸν, ἢ πλεόνως μετ' ἀρετικοῦ (an ἀρεστȣ̃) κάλλους γινομένη, ὡς ὁ Μεταφραστὴς ἡμῖν ἀπέδειξεν ἐν τοῖς τῶν Μαρτύρων καὶ Ἁγίων αὐτȣ̃ μεταφράσεσι. Τȣ́των γὰρ οἱ βίοι καὶ τὰ μαρτύρια πρὸς τὸ ἰδιωτικώτερον ἐξ ἀρχῆς συγγραφέντα παρ' ὧν ἔτυχε καὶ συνεγράφησαν, ὑπ' αὐτȣ̃ πρὸς τὸ ἐντεχνόν τε καὶ πάνυ ὡραῖον μετεφράσθησαν. *Fabr.* *Moſquae* in cod. typographei ſynod. XLVIII. grammatici et rhetoris Χοιροβοσκȣ̃ ποιητικοὶ τρόποι τȣ̃ λόγȣ· inc. Ἀλληγορία μὲν ἐστι, λέξις ἕτερόν τι. v. *Matthaei* not. codd. gr. Moſq. p. 327. nr. 12. *Harl.*

r) V. ſupra, vol. VI. pag. 535. §. IX. nr. 6. *Harl.*

s) Ὀνοματικὸν legendum, quod differt ab ὀνομαστικῷ ita, vt hoc ſit, quod inſtar lexici interpretatur nomina, illud grammaticam tractationem de nominibus, (periude vt ῥηματικὸν de verbis,) complectatur. Vide Hemſterhuſii prolegomena ad Pollucem p. 35. *Fabr.* v. ad nr. 2. *Harl.*

Digitized by Google

grammatica, in quo nomina et dictiones exposuerit, minime fuisse, sed Onomasticon eam grammaticae partem, in qua nominum, et Rhematicum, in qua verborum canones prosequeretur, a nominibus, et verbis ita adpellatam, quemadmodum et alios ab Etymologo titulos, ac si diuersi et separati tractatus essent, saepius laudatos. Haud namque fuere variae distinctaeque tractationes, et peculiares de illis rebus libelli, sed partes vnius operis perfecti atque absoluti, quod sub grammaticae institutionis nomine circumferri potuit; idque ab aliis etiam auctoribus factum adeo notum est, vt si id probare vellem, frustra laborem susciperem, quando id in aliis etiam auctoribus obseruasse me memini.

[?] 6. Huius aliquid exstare in nouem Psalmos Dauidis in bibliotheca regis catholici, quae est Scoriaci, scribit Posseuinus. Alii ἐπιμερισμὸν τῶν ἐννέα ψαλμῶν, *nouem psalmorum diuisionem*, in eiusdem bibliothecae catalogo vocauerunt. Ego vidi laborem hominis in omnes fere Psalmos, et legisse poenituit. Dum enim sententiarum expositionem attendo, nihil aliud praeter putridas grammaticorum regulas, et nugas verbis Psalmorum applicatas comperio. Quemadmodum enim Moschopulus periodum sibi propositam coloribus et artificio grammatico exornat; ita et noster Choeroboscus verba et versiculos Psalmorum condit. Nec dubium est, ea omnia, quae sub Choerobosci nomine circumferuntur, Georgii huius esse. *Allat.* V. supra, vol. VI. p. 341. *Paris.* in bibl. publ. cod. MMDCIILVI. nr. 2. Psalmorum ἐπιμερισμοὶ, siue psalmor. omnium interpretatio grammatica, opus dicitur ineditum, et inc. Ψαλμὸς ὄνομα ἁπλοῦν· Ibid. in cod. MMXC. nr. 7. exstat *Ge. Choerobosci* oratio in laudem *Georgii martyris. Harl.*

7. Sed ex quonam illi Choerobosci cognomen adpositum, fuse nobis Eustathius Thessalonicensis commentariis in iambica carmina [t]) de Pentecoste exponit. Οὓς ἐγὼ μισῶ καθὰ καὶ ἄλλους, οἳ καί τινα σοφὸν διδάσκαλον παλαιὸν πολλοὺς καὶ πολλαχῶς ἐν λόγοις ὀμματώσαντα φερόμενοι φθόνῳ Χοιροβοσκὸν ἐπωνόμασαν, οὐκ ἂν ἐκεῖνον οὕτως ἑαυτὸν δηλοῦντα, ὅτε γράφων ἐχαρακτήριζε τὰ οἰκεῖα, κακώνυμοι ἄνδρες ἐκεῖνοι οὐδὲν ἧττον ἤπερ οἱ κατὰ τὴν Μασσαλιωτικὴν Πίσαν Λατῖνοι, παρ' οἷς τεθέληται ἀναιτίως, οὕτω εἰς οὐδὲν δέον δυσφημεῖν τοὺς ἐγχωρίους ἐπιθέτοις ὀνόμασι. τὸν μὲν γὰρ σκύλον, τὸν δὲ σκλάβον, τὸν δὲ Παγάνον ἐπονομάζουσιν, ἢ καλοῦσιν, ὡς αἱρετὸν εἶναι ἀνώνυμον παρ' ἐκείνοις εἶναί τινα, ὃ τοῖς Ψύλλοις τῷ ἔθνει ἐπισυμβέβηκεν, ἢ οὕτως ἀτέχνως ὀνομασθὲν, χρόνῳ δέ ποτε μακρῷ καὶ περιώνυμον, ἀλλὰ τοῦτο μὲν τοιοῦτον, ὡς ἐν παρεκβάσει. ὅσοι δὲ Χοιροβοσκὸν, τὸν τὴν λογιότητα τοσοῦτον σιλλαίνουσιν εἶεν ὑπὸ συβώτην ἀγόμενοι. καὶ οἱ τὸν Ἀρκλᾶν δὲ λαλοῦντες ἀποθήκης τοιαύτης, εἶεν ἐπάξιοι, ἐὰν πλαττόμενοι τὰ τοιαῦτα ἐπιγράφουσιν ἀνδράσι περιωνύμοις. *Eos ipse detestor, quemadmodum et alios, qui magistrum satis vetustum, et sapientia celebrem, nescio quem, qui multorum ac saepissime in construendis sermonibus oculos aperuit, inuidentia ducti Choeroboscum nuncuparunt, qui quum sua ille scribens digerebat, numquam se tali cognomine indicasset. Verum homines illi, genii peruersi aeque atque qui* [?] *Massaliensum Pisam accolunt Latini, quibus absque vlla caussa ac necessitate indigenas nominibus*

C 2

t) Ex ineditis hisce *Eustathii* ad Ioannis Damasceni canonem iambicum et pentecostes commentariis nonnulla adfert etiam *Allatius* lib. 2. de consensu c. 8. §. 4.

nibus adiectis infamare sollemne est; quippe hunc canem, illum Sclauum,[u]) *Paganum alium cognominant et adpellant, adeo, vt sine nomine apud eos esse, quemadmodum et Psyllorum genti accidit, optabilius esset, quam ita indecore insignem, et quandoque etiam longum post tempus celebrem, fieri. Sed haec quidem et similia praeter propositum dicta sunt. Quicumque vero Choeroboscum tantum eruditione ac doctrina virum per opprobrium denominant, a subulco ducantur, et qui Arclam*[v]) *dicunt, tali illi dignentur deposito, dummodo illi similia confingentes nominibus, illisque insignibus adpingunt.* Sed quid de eiusmodi hominibus statuendum sit, in nostro de libris apocryphis opere suse dicemus. Neque enim omnia per ignominiam dicta sunt. Neque nomen additum, licet in malum etiam trahi possit, ad malum tantummodo illud denotandum adiectum est. Sed quandoque visus et casus, quae alias viderentur enormia, familiaria fecit.

8. Fuit in arte grammatica sua aetate singularis, cum caeteri subsequuti grammatici illius canones et praecepta passim, et vbique, vbi sese occasio tulerit, vel nomine illius adposito, vel etiam suppresso studentibus pandant: vnde et Τεχνικȣ̃ cognomen, vt ego existimo, sibi adoptauit. Idemque est *Georgius Technicus*, ex quo sua in Cornu copiae Fauorinus Camers, quemadmodum et alii collegerunt, etc.

[P] 9. Eum tandem haud recentem, sed satis antiquum suisse,[w]) et ante Anastasii tempora famam sibi comparasse, vel inde colligas, quod illius testimonio non semel Stephanus grammaticus de Vrbibus, qui dictum imperatorem praecesserat, vel eius epitomator Hermolaus, qui Iustiniano imperante, cui epitomen nuncupauerat, Byzantii florebat, dicta sua comprobant.

XIV. GEORGIVS DIACONVS, et magister vniuersalis, scripsit: *προλεγόμενα τῶν Θεοδοσίȣ κανόνων ἀπὸ φωνῆς Γεωργίȣ Διακόνȣ οἰκȣμενικȣ̃ διδασκάλȣ. Prolegomena in Theodosii regulas, dictante Georgio diacono, oecumenico magistro.* Ι. *ἐπειδὴ κανόνων εἰσαγωγικῶν μέλλομεν ἄρχεσθαι, ἐν ἐπιτομῇ δὲ τȣ́τȣς παραδίδωσιν ἡμῖν ὁ Θεοδόσιος, μάθωμεν τί ἐστι κανών.* In bibl. regis Gallorum cod. MCCCLXXXV. An idem cum Choerobosco? haereo[x]).

Num

u) *Sclauus* pro seruo, vide Cangii vtrumque glossarium: *Paganus* pro ethnico. *Fabr.*

v) Ἀρκλᾶς dictus Iohannes Damascenus. Vide vol. IX. huius bibl. p. 685. not. zz.

w) Certum hoc est de altero Choerobosco, quem laudat Stephani Byzantini epitome. Atque huic etiam libenter pleraque illa in etymologico magno memorata tribuerim, quae retuli supra vol. VI. p. 612. Sed non minus certum est, iunioris esse Georgii Choerobosci librum de tropis, quia in illo Simeon Metaphrastes citatur. Itaque videndum, vtri adscribendae lucubrationes variae grammaticae, quas graece MStas partim memorauit *Allatius*, partim ipse retuli vol. VI. pag. 358. sqq.

x) Non dubito, Choeroboscum iuniorem eumdem cum hoc Georgio diacono pronunciare, quia in codice bibl. Coislinianae, de quo *Montfauc.* p. 210. memorantur *προλεγόμενα τῶν Θεοδοσίȣ ὀνοματικῶν Κανόνων ἀπὸ φωνῆς Γεωργίȣ Χοιροβόσκȣ.* Incipit: *ἐπειδὴ ὁ Θεοδόσιος ἐν συντόμῳ παραδίδωσιν.* Theodosius iste grammaticus fuit Alexandrinus Christianus, cuius lucubrationes in Dionysii Thracis grammaticam euolui MS. in bibl. publica huius Vrbis Ioannea. *Fabr.* *Georgii diaconi* quaedam MSS. v. *Montfauc.* Bibl. biblioth. MSS. p. 405.

Digitized by Google

Num Choerobofcus diaconus fuerit, incertum mihi eſt: titulo tamen *vniuerſalis magiſtri* [y]) inſignitum non vno in loco comperi.

XV. GEORGIVS DIAERETA, ex quo ſicut et aliis non contemnendi nominis ſcriptoribus, expoſitiones nonnullae in Hermogenis rhetoricam collecta ſunt, ſub hoc titulo: [z]) *Συναγωγὴ τῶν ἀναγκαιοτάτων* [ῥ] *ἐξηγήσεων εἰς τὴν ῥητορικὴν τῶν ἀποδοθεισῶν ὑπό τε Χριστιανῶν ἐξηγητῶν, καὶ ἑλλήνων, ὧν εἰσὶ Χριστιανοὶ μὲν Ἰωάννης Φιλόσοφος μέγας, καὶ ὀρθοδοξότατος ὁ Σικελιώτης, καὶ ἕτερος Ἰωάννης διδάσκαλος ὁ Γεωμέτρης, Γρηγόριος μητροπολίτης Κορίνθου, ἕτερος μητροπολίτης Σάρδεων, ὁ Δοξαπατρῆς, κύρις Ἰωάννης, Γεώργιος ὁ Διαιρετὴς λεγόμενος· ἕλληνες δὲ Σιμπλίκιος, Λογγῖνος, Συριανὸς, Ἰάμβλιχος. Collectio interpretationum maxime neceſſariarum in rhetoricam, quae a chriſtianis, itemque gentilibus expoſitoribus traditae ſunt. Ex his Chriſtiani fuere Ioannes philoſophus magnus, et apprime orthodoxus Siculus, alius Ioannes magiſter geometra, Gregorius metropolita Corinthi, alius metropolita Sardenſis, Doxopatres Dominus Ioannes, Georgius Diaereta dictus: Gentiles vero Simplicius, Longinus, Syrianus, Iamblichus.* Fuit patria Alexandrinus, cognomento Monus, profeſſione ſophiſta. Diaeretem dictum exiſtimo ob ſcholia, quae in *διαίρεσιν*, *diuiſionem* [aa]) ſcripſerat. Habeo ex indice MSS. librorum, in quo legitur: *Γεωργίου τοῦ Μόνου Σοφιστοῦ Ἀλεξανδρέως σχόλια εἰς τὴν διαίρεσιν. ἔστι δὲ ῥητορικὸν τὸ βιβλίον. Georgii Moni ſophiſtae Alexandrini ſcholia in diuiſionem. Liber ad rhetoricam pertinet.* Si non fallit titulus, et *μόνου* pro *μοναχοῦ* irrepſerit. Nec aliud videtur, quod in bibliotheca regis Gallorum aſſeruatur, *Georgii monachi ſcholia* in librum de diuiſione rhetor. cap. 53.

XVI. GEORGIVS ARISTINVS hiſtoricus. Illius meminit Ioſephus Methonenſis epiſcopus in reſponſione ad Marcum Epheſinum pro concilio Florentino, tamquam illius, qui retuliſſet additamentum illud, *Filioque*, in ſymbolo mox a ſecunda oecumenica ſynodo tempore Damaſi papae adpoſitum fuiſſe. *Καὶ οὐ πρὸ τούτων μόνον, ὡς εἴρηται, ἀλλ' εὐθὺς μετὰ τὴν δευτέραν σύνοδον ἐν τῷ καιρῷ Δαμάσου Πάπα, ὡς μαρτυρεῖ Γεώργιος Ἀριστινὸς* [bb]) *ὁ Ἱστορικός. Nec ante illas tantum, vt dictum eſt, ſed mox a ſecunda ſynodo tempore papae, Damaſi, vt adſerit Georgius Ariſtinus hiſtoricus.* Et infra: *τὸ δὲ σύμβολον ἀπὸ τῆς δευτέρας συνόδου ἡ Ῥωμαϊκὴ οὕτως ἔψαλλεν ἐκκλησία, ὡς ᾄδει καὶ σήμερον, καθὼς μαρτυρεῖ* Γεωρ-

p. 405. *D.* — Inter eos, qui ſubſcripſerunt Tomo condemnationis ſectarum Barlaami Calabri et Gregorii Acindyni a ſynodo CPolit. compoſito a. C. 1351. occurrit *Georgius diaconus* ὁ Περδίκης, Scenophylax, in cod. caeſar. CCLXVI. v. *Lambec.* V. p. 425. — et p. 421. in eod. Tomo *Georgius metropolita* Πηγῶν καὶ Παρίου. Ibid. p. 248 nr. 16. cod. caeſar. CCXLVI. eſt Theophanis, monachi et rhetoris conſolatio ad *Georgium Rhaul* propter obitum filii eius Michaëlis, et *Lambec.* in nota *r.* citat *Martini Cruſii* adnotatt. in librum VII. Turco-Graeciae, p. 497. de *Raliorum* ſeu potius *Rhauliorum* illuſtri familia orientali. *Harl.*

y) Sic Choerobofcus vocatur apud Labbeum in bibl. noua MSS. p. 104.

z) Confer *Lambecium* VII. p. 258. [p. 550. ſq. Kollar. add. ſupra, vol. VI. p. 76. ibique not. *t.* *Harl.*]

aa) Hermogenis rhetoris.

bb) Ἀριστινὸς apud *Allatium* p. 577. de conſenſu vtriusque eccleſiae. Perperam *Areſtinus* apud *Michaelem Nau* in effigie eccleſiae romanae graecaeque p. 75.

Γεώργιος ὁ Ἀριστινὸς, ὡς ἔφημεν. *Symbolum vero post secundam synodum romana canebat ecclesia, sicut hodie canit, teste Georgio Aristino, ut diximus.*

XVII. GEORGII PEDIASIMI *historiam* nondum editam laudat Petrus Pantinus Notis in orationem de Deipara Virgine, [cc]) quando ad [?] templum est triennis a suis deducta, Germani archiepiscopi Constantinopolitani. Ex ea namque, Germanum hunc sub Leone Isauro, seu Conone, a quo et in exsilium actus est ob imaginum cultum, vixisse, refert. De quo sane auctore, quum ipse nihil compertum habeam, sed tantummodo mihi dicto Pantini cognito, nihil dicam. *Ioannes Pediasimus* et cerdonibus notus est: [de quo vide supra, vol. X. p. 648. sq.]

XVIII. GEORGII MYTILENAEI *in salutiferam D. N. Iesu Christi passionem* Homilia edita est graece et latine tom. II. de Cruce a Iacobo Gretsero p. 659. [v. supra ad vol. XI. p. 628. — *Venetiis* in cod. Naniano CLIV. nr. 46. *Georgio Mityl.* oratio τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ παρασκευῇ· εὐλόγησον δέσποτα· init. σήμερον ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν τῷ σταυρῷ. *Mingarellio* in cat. codd. gr. Nan. p. 350. videtur ineditus hic sermo. — *Vindobon.* in cod. caesar. XI. est inter Canones, siue cantica sacra in SS. totius mensis April. d. VII. in S. Georgium, archiepiscopum Mitylenae. v. *Lambec.* VIII. p. 209. *Harl.*] Neque hic alius ab illo est, si coniectura non fallit, quem inter libros bibliothecae imperatoris exstare dicit Posseuinus in indice dictae bibliothecae Georgii Methinensis, *in passione Domini nostri Iesu Christi.* Et epitomatores Gesneriani, *Georgii Methiminensis de passione,* etc. Typis quoque prodierunt Epigrammata varia [dd]) Georgii Patricii, cui Mitylene patria, in laudem librorum D. Dionysii de coelesti hierarchia, de diuinis nominibus, et de mystica theologia. Eiusdemne an alterius? quid refert?

XIX. GEORGII NICODII *de cruce* liber, sic inscriptus in bibliotheca imperatoris Viennae Austriae, Posseuinus. An lapsus exscriptoris fuerit, et *Nicodius* nobis pro *Nicomediensis* irrepserit? [ee])

XX. GEORGII GRAMMATICI, [ff]) diuersi ab illo Technico, quem Choeroboscum esse diximus, ad haec tempora superest laudationum biga, *de S. Barbara virgine et martyre.* Earum primae principium est: ἔστι μὲν τοῖς οὐκ ἀξίοις ἐπισφαλὲς τῶν ὑπὲρ ἀξίαν ἐφάπτεσθαι· alterius: ἐπειδὴ ἡ τῆς μάρτυρος πανσεβάσμιος μνήμη τῶν αἰγληφορικαῖς ἄνωθεν καταυγασθεῖσα ἐλλάμψεσιν. Vidi in bibliotheca Barberina. Et memini me etiam puerum adhuc vidisse in Messanensi monasterio S. Saluatoris. [Vna *Paris.* in bibl. publ. cod. MCLXXIX. nr. 1. v. supra, vol. X. p. 203.]

Huius

cc) Antwerp. 1601. 8. p. 387. tom. 2. et auctarii bibl. Patrum Ducaeani p. 445. Etiam Georgii Lecapeni historiam ineditam memorat *Allatius* infra p. 565.

dd) Meminit *Martinus Delrio* in Vindiciis Areopagiticis p. 453. *Fabr.*

ee) Nulla alia, quam edita Georgii Nicomed. homilia respicitur, quae incip. πρὸς ὑψηλοτάτην. De qua supra §. VII. nr. 9. Vide *Lambec.* I. p. 135. [p. 243. sq. et p. 245. not. *A.* ed. Kollar.]

ff) V. supra, vol. VI. p. 341. *Harl.*

Digitized by Google

[P] Huius pleraque *Anacreontica carmina*, eaque ſuauiſſima, varii nec inelegantis argumenti, quandoque litteratorum vſui edenda penes me conſeruo, et ne talia fingere videar, en eorum argumenta:

Τί ἔπει ἡ Ἀφροδίτη τῆς Ἀθηνᾶς φυτευσάσης ἐλαίαν, καὶ ἀνελθόντος ῥόδου. *Quid dicere potuerit Venus, quum Minerua oliuam plantaſſet, et roſa nata eſſet.* Carmen ſatis longum; ſed ſine principio.

Τί εἴποι ἡ Ἀφροδίτη τῆς Ἀθηνᾶς διὰ ῥόδου πεισθείσης βοηθῆσαι τοῖς Τρωσί. *Quid dicere potuerit Venus, quum, oblata roſa, Pallas ſuaderetur Troianis auxilia conferre.* P. Καλύκων χάριν λαβοῦσαν θεράπαιναν Ἀφροδίτην.

Τί εἴποι ὁ Ἄρης τῆς Ἀφροδίτης τρωθείσης ὑπὸ ἀκάνθης ῥόδου. *Quid dicere potuerit Mars, Venere vulnerata a ſpina roſae.* P. τὸ ῥόδον δύω τιτρώσκει, σὲ μὲν εἰς δέμας Κυθήρη.

Τί εἴπει ὁ Ἀπόλλων καταστρέχων τῆς Δάφνης, καὶ ἐμποδισθεὶς εἰς ἄκανθαν ῥόδου. *Quid dicere potuerit Apollo, Daphnem inſequens, et ſpina roſae obuia impeditus.* P. Γενεὴν ῥόδων φανεῖσαν δ'τε μοι δρέπειν μανέντα.

Τί εἴποι ἡ Φαίδρα ὁρῶσα τὸν Ἱππόλυτον ἐστεμμένον ῥόδοις. *Quid diceret Phaedra, videns Hippolytum coronatum roſis.* P. Τί καλὸν χρόνον δοκεύω Παφίην ὁρῶ τυχοῦσαν.

Ἄλλο εἰς τὸν αὐτόν. *Aliud in eundem.* Ἐπ' ἐμοὶ πανδαμάτωρ ὅπλα κερύσσει.

Ἐπιθαλάμια. *Epithalamia.* P. Γαμίαι πνέουσιν αὖραι, μέλος ὀργάνων δονεῖται.

Ἐπιθαλάμια alia. *Epithalamia.* P. ἀναβάλλομαι χορεύειν, λιγυροῖς μίτοισι κρέκων.

XXI. GEORGII Paneuphemi, PRAEFECTI AFRICAE, *ad moniales Alexandriae, quae a catholica eccleſia defecerant*, graece Romae ſeruari in Vaticana refert Geſnerus, et Poſſeuinus. [v. *Montfauc.* Bibl. biblioth. MSSt. p. 12. *A.*] Meminit Robertus Conſtantinus in bibliotheca. Auctorem tamen illius ſcripti Georgium non eſſe, ſed Maximum Homologetam, titulus ipſe per ſe indicat: Μαξίμου Μοναχοῦ τοῦ Ὁμολογητοῦ ἐκ προσώπου Γεωργίου τοῦ Πανευφήμου Ἐπάρχου Ἀφρικῆς. πρὸς ἀσκητρίας ἀποστάσας τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. *Maximi monachi Homologetae, ex perſona Georgii Paneuphemi praefecti Africae ad moniales Alexandrinas, quae a catholica eccleſia defecerunt.* P. ἐγὼ μὲν ᾤμην ὑμᾶς ὡς ἀληθῶς ἐστηρίχθαι καλῶς, καὶ ἀμεταθέτους ἔχειν τὰς τῆς ψυχῆς βάσεις. Legi in bibliotheca Barberina. gg) Similia ſunt, [P] quae alii ſcriptores celebres ex perſona aliorum ſcripſerunt, de quibus nos alibi.

XXII. Georgios monachos hiſtoriae eccleſiaſticae ſcriptores plures fuiſſe, nemini dubium eſt. Matthaeus Raderus Not. in Vitam hh) ſancti Ignatii, patriarchae Conſtantinopolitani

gg) Prodiit inter opera S. Maximi tom. 2. pag. 336-342. edente Combefiſio, Pariſ. 1675. fol. *Fabr.*

hh) Prodiit Ingolſtad. 1614. 4.

Digitized by Google

litaui a Niceta Paphlagone scriptam tres commemorat, quos penes se esse scribit. *Praeter ea, quae passim ad oram notaui, placuit quaedam enotare ex Georgio Hamartolo, qui diuersus est a Georgio Syncello Tarasii, quamuis in fronte nomen Syncelli praeferat: diuersus item a Georgio monacho, qui chronicon scripsit, quod a Panuino laudatur, tametsi chronicon illud Georgii nomen praescriptum non habeat. Tres enim diuersos Georgios monachos manuscriptos partim ex Palatina Boiorum, partim ex Augustana bibliotheca ineditos omnes, nec translatos hactenus mecum habeo, conferoque.* Discrimen tamen inter eos nullum adducit; pleraque etiam obscurius prolata nobis diuinanda reliquit. Saltem illud tacere non debuit, quanam ratione Hamartolus Syncelli nomen praeferat, et Georgius alius, qui chronicon scripsit, et laudatur a Panuino, quum Georgii nomen non habeat, Georgius sit. Et cum Panuini locum subticeat, rem nobis apertam forte per se, difficiliorem reddit. Vtinam nobis vel eorum historiae exordia, vel terminos praefixisset; sic enim historici praedicti dilucidius innotescerent. Quare de nostro, si quid id fuerit, vt rem implicatissimam extricemus, aliquid in medium adferamus: primumque de *Syncello*, deinceps de *Hamartolo*, tandem de tertio, si est, nam vti de primo, et secundo nulla dubitatio est, sic de tertio coniectura non leui haesitare poterimus, differamus.

XXIII. Primus ergo est GEORGIVS MONACHVS, et ABBAS, ab officio, quo Tarasio patriarchae ii) inseruiebat, SYNCELLVS, veluti nota sibi propria hoc cognomine ab aliis discretus. Quid officii nomen prae se ferat, ex aliis sumseris. Syncelli pro fide catholica certamen, et in ecclesia dignitatem tetigit Anastasius bibliothecarius in praefatione hist. ecclesiasticae. [Locus iam exscriptus est supra, in not. v. ad vol. VII. p. 457. *Harl.*]

[P] *Breuiarium chronographicum* ab ipso orbe condito ad Diocletianum quod vltra deducere morte praereptus non potuit conscripsit Syncellus. [Syncelli cod. in bibl. Citzensi: cod. sub titulo *Georgii monachi* chronicon a Iulio Caesare vsque ad Diocletian. imperator. non esse *Georgii Syncelli*, sed *Georgii monachi Hamartoli*, Scaliger in ep. 391. p. 677. ostendit. — *Venetiis* inter codd. Iulii Iustiniani fuerant *Georgii monachi* historia ab Adamo ad Romanum Diogenem, atque *Georgii oecumenici* et *Simeonis magistri* historiae ab initio mundi. v. *Montfauc.* diar. italic. p. 435. *Harl.*] Syncellum in hoc volumen vniuersam Eusebii chronologiam sine vlla verborum immutatione transtulisse; et, quemadmodum Eusebius [P] Africanum, et alios, qui ante eum huic scriptioni manum admouerunt, castigabat, quod multa aduersus veram temporum rationem sciscebant, sic ipsum Eusebium Georgius iste Syncellus, vbi, quid ille paulo alienius a vero dixit, aut fecit, ita exagitat, vt, vbi vsus venit,

ii) CPolitano, defuncto a. 806. Confer, si placet, quae de Georgio Syncello eiusque chronico dixi volum. VII. p. 457. sqq. *Fabr.* vbi de Georgio Syncello, eiusque continuatore, Theophane, et de codd. atque edd. iam, quae necessaria notatu viderentur, prolata sunt. Allatius posthaec ostendere studuit, Georg. Cyprium, (de quo v. supra, §. IX.) diuersum esse a Georgio Syncello; addidit locum Theophanis de Syncelli studio, diligentiaque in contexenda historia cum versione Iac. Bullardi, (siue rectius *Io. Iac. Buchardi*, (v. supra, not. *cc.* ad vol. VII. p. 461.) et loca Cedreni, s. Ioan. Scylitzae in prooemio, ac Mich. Glycae in fine partis tertiae Annalium, quae repetiit Ioannicius Cartanus in Flor. c. 183. *Harl.*

Digitized by Google

venit, raro hominem ſine acerba obiurgatione, aut contumelioſo dicto dimittat; quin etiam ἐμβρόντητον adpellat, adnotauit non male *Ioſephus Scaliger* in Euſebii chronicon, et ex eo *Ger. Ioannes Voſſius* de hiſtor. graecis lib. 2. cap. 24. Eum merito ab Euſebio diſſentire ſaepe, ſaepe etiam immerito, Ioſephus paſſim conatus eſt ibidem oſtendere, cui vt in multis ſubſcribes, ita in pluribus meram animi contentionem agnoſces. De illis, quibus plus otii eſt, iudicium ferant.

Euenit porro, vt exſcriptorum incuria, vel legentium taedio, et ſollemni ac miſera ſcriptorum conditione, vt pars anterior operis, qua a mundi exordio res geſtae ad obſeſſam a Pompeio Hieroſolymam, vel ad Iulii et Auguſti principatum enarrantur, in auctore exſcribendo, omitterentur; adeo vt vix vno, vel altero loco inueniatur: *kk*) a Pompeio, et Auguſto vbique. Hinc nonnulli nullam aliam Syncelli hiſtoriam praeter hanc poſteriorem agnoſcunt. Plerique etiam, quum nullam aliam ab orbe condito Georgii hiſtoriam praeter Hamartoli deprehenderent, et ſcirent, Syncellum ab orbe condito opus inchoaſſe, Hamartoli ſententias pro Syncelli, vt alii quoque Theophanis parili fuco diuendunt. Specimen huius rei eſſe poterunt excerpta ſub Georgii [P] Syncelli nomine ex illius chronico a Dionyſio Petauio exhibita poſt Breuiarium hiſtoricum Nicephori patriarchae. *ll*) Ea enim, vt Vir ille animaduertit, falſo Georgii nomen prae ſe ferunt, quum ſint Theophanis. At ipſe Georgii Hamartoli eſſe, non Theophanis, deprehendi. Quod inde etiam facili negotio haberi poterat, quando in illis nulla annorum diſtinctio, nulla temporis delineatio, ſed rei, vti ſe habuit, plana et continuata narratio, quod praeter inſtitutum Theophanis eſt, qui omnia annis concludit, vt vno obtutu conſpiciatur. Et ne alios in crimen adducere videar, ipſe egomet in Syntagmate meo de Engaſtrimytho *mm*) olim edito ſententiam de ea Hamartoli, Syncello, errore non leui, adſerui: multa itaque ſub Syncelli nomine, quae Theophanis et Hamartoli; multa ſub Theophanis, quae Syncelli et Hamartoli; multa denique ſub Hamartoli, quamuis non ita ſaepe, quum auctor in promtu haud fuerit, quae Syncelli, et Theophanis ſunt, laudantur? Et hi tres auctores, quando non omnibus pateant, apud recentiores confunduntur, et vnus alterius ſaepe numero locum occupat. Quid Georgium Theophanem Voſſii *nn*) referam? Plura rapit calamus, dixit ille. Ego dicerem, plurima typographicorum amanuenſium incuriam confundere, plurima ex recta ſcriptorum ſemita in prauam diſtortamque nulla poena protrudere.

Fraudem in hiſce Georgiis aperiam, vt futuris temporibus, ſuis quiſque plumis, alienis abactis, praefulgeat. Cauſſa erroris fuit, nomen illud monachi, quaſi cognomen Georgiis addictum, quod recentiores parum aduertentes, unumque Georgium monachum hiſtoriarum ſcriptorem opinantes, ſcripta omnia ad vnum retulerunt. [Primum oſtendit Allatius

kk) Confer *Goari* praefationem ad Syncellum, et Allatium infra, p. 328.

ll) Pariſ. 1616. 8. pag. 399-407. Graece περὶ τῆς βασιλείας Ἡρακλείου, ἐκ τοῦ Γεωργίου μοναχοῦ Συγκέλλου χρονικῶν.

mm) Cap. XI. p. 454. Lugd. 1629. 4.

nn) Ita per errorem Voſſius vocat lib. 2. de hiſt. graec. c. 24. p. 285.

Allatius errores *Poſſeuini* in Adparatu commiſſos, dum Georg. Hamartolum cum Georgio Syncello et patriarcha Taruſio confundit et hiſtorias ab illis conſcriptas licet diuerſas ac varias commiſcet. Codex Bauaricus, cuius Poſſeuinus meminit, hodie ſec. cl. *Hardt* in Aretini Beyträgen etc. a. 1804. part. 9. p. 30. ſq. numeratur CXXXIX. et eſt inſcriptus: *Γεωργίου συγγέλλου ταρασίου τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Χρονικὸν σύντομον ἐκ διαφόρων χρονογράφων καὶ ἐξηγητῶν συλλεγὲν καὶ συντεθὲν ὑπὸ γεωργίου ἁμαρτωλοῦ μοναχοῦ.* Πρόλογος Incipit: *πολλοὶ τῶν ἔξω φιλολόγοι·* cel. *Hardt* de hoc cod. valde mutilo in ipſo prologo, in quo Hamartoli hiſtoria vſque ad Conſtantinum et Romanum continuatur, plura diſputat, animaduertitque, male hic Georgium Hamartolum cum Georgio Syncello confundi, licet id titulus innuat. In fine autem, iſte, ait, Hamartolus a me latine verſus et praelo paratus eſt. Add. paullo poſt §. XXIV. de Georgio Hamartolo. Pergit Allatius:]

[ſ] Geſnerus, *Georgii cuiusdam graeci monachi hiſtoria temporum, ſiue chronica a condito mundo, vsque ad regnum Nicephori Botaniatae* oo), *exſtat manuſcripta Venetiis in bibliotheca ſanctorum Ioannis, et Pauli, et apud Diegum Vrtadum Caeſaris legatum ibidem. Vide, ne idem ſit, qui infra Georgius Pachymerius nominatur; nam et ipſe monachus hiſtoriam quandam ſcripſiſſe fertur.* Cuiusnam ea hiſtoria Georgii ſit, diuinare non poſſumus, et certum eſt ex commemoratis ſuperius, nullum ad Botaniatem vſque hiſtoriam ſuam produxiſſe. Niſi id adfirmaremus, alium quempiam ad hiſtoriam Georgii, quicunque ille fuerit, quae deerant ad Botaniatem vſque de ſuo, vel ab alio ſcriptore adieciſſe. Ridiculum praeterea eſt, ſimilem auctorem Pachymerem fuiſſe, quum Pachymeres non a principio mundi hiſtoriam inchoarit, neque plurium imperatorum res geſtas, ſed Michaelis, et Andronici eius filii Palaeologorum tantum, quando etiam ipſe rebus interfuit, proſequutus ſit, vt infra dicemus. [ſ] Syncelli itaque chronicon potiore ſui parte mutilum viſebatur in bibliotheca Antonii Auguſtini cod. CXXXVI. *Georgii monachi Syncelli chronographiae epitome a C. Iulio Caeſare ad Diocletianum vſque. Sequitur chronographia Theophanis ad Michaelem,* pp) *et Theophylactum eius filium.* Eius chron. refertur ad Theophylactum, ſicuti in praecedenti nota, non ad Diocletianum, *a Theophano monacho continuatum.* Index manuſcriptus. Et fortaſſe idem erit cum alio eiusdem in eadem bibliotheca, vt eſt in Iudice edito. *Georgii monachi, et logothetae Syncelli chronicon breue ex diuerſis chronographis, et interpretibus collectum, continens hiſtorias ab exordio mundi vſque ad Heraclionem, Heraclii filium.* Vbi vides, Syncellum logothetae etiam dignitate, neſcio an ex vero, inſignitum: quemadmodum et in cod. ce Ambroſiano Mediolani: qq) *Χρονικὸν σύντομον ἐκ διαφόρων χρονογράφων, καὶ ἐξηγητῶν συλλε-*

oo) In bibl. Frid. Adolphi Hanſen ab Ehrencron p. 426. memoratur MS. chronicon graecum foliorum 330. in 4. incipiens a temporibus Conſtantini magni deſinens in imperio Nicephori III. ſiue Botaniatae. Subiuncta *διήγησις περὶ τῆς κτίσεως τῆς ἁγίας Σοφίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἥνπερ ἔκτισεν Ἰουστινιανὸς ὁ Βασιλεύς.* In calce chronici haec adſcripta ſunt verba: *Ἐτελειώθη ὁ παρὼν χρονογράφος εἰς δόξαν Θεοῦ, διὰ χειρὸς κἀμοῦ ἁμαρτωλοῦ Γεωργίου ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδου τοῦ ἐντιμοτάτου καὶ εὐγενεστάτου Κυρίου Κωνσταντίνου τοῦ Καντακουζηνοῦ. Ἔτει ἀπὸ κτίσεως κόσμου ζξγ' ἀπὸ δὲ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας αφνε. Κτῆμα Ἀλεξάνδρου τοῦ Μοσχολίου.* De *διηγήσει* illa dixi volum. VIII. pag. 85. nr. 10.

pp) Michaëlem cognomento Rancabe.

qq) V. ſupra vol. VII. p. 458. et 459. *Harl.*

συλλεγὲν, καὶ συντεθὲν ἀπὸ Γεωργίȣ μοναχȣ̃, καὶ Συγκέλλȣ. Et in fine, ἕως ὧδε τὰ χρονικὰ Γεωργίȣ μοναχȣ̃ καὶ λογοθέτȣ. Dixeram, dubium esse, an Syncellus Georgius, Logotheta itidem fuerit: alium namque fuisse codex Palatinae MS. in bibliotheca Vaticana euincit, in quo tota Georgii Hamartoli historia praeter nonnulla loca, quibus res fusius, vel succinctius habentur, et variantes, sed saepissime in melius, lectiones, ad verbum exscripta est. Ioanni Siculo, postmodum patriarchae Constantinopolitano tributa. Χρονικὸν σύντομον ἐκ διαφόρων Χρονογράφων, καὶ ἐξηγητῶν συλλεγὲν καὶ συντεθὲν παρὰ Ἰωάννȣ μοναχȣ̃ τȣ̃ Σικελιώτȣ, τȣ̃ καὶ χρηματίσαντος ὕστερον Πατριάρχȣ Κωνσταντινȣπόλεως νέας Ῥώμης. *Chronicon breue ex diuersis chronographis, et expositoribus collectum, et compositum a Ioanne monacho Siculo, qui postea fuit patriarcha Constantinopolis nouae Romae.* P. πολλοὶ τῶν ἔξω Χρονογράφοι, καὶ φιλολόγοι. Et infra: βίβλος γενέσεως ἀνθρώπων, ᾗ ἡμέρᾳ ἔπλασεν ὁ θεός. Post nonnullas paginas, τȣ̃ αὐτȣ̃ Ἰωάνȣ τȣ̃ Σικελιώτȣ περὶ τȣ̃ Ἀδάμ, καὶ τῆς Εὔας, καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν καταγομένων. *Eiusdem Ioannis Siculi de Adamo, et Eua, et eorum descendentibus.* P. Ἀδὰμ τοίνυν κατὰ τὸν σοφώτατον. Praeter auctoris nomen diuersum, omnia Hamartoli sunt: Desinit in Michaele filio Theophili, notaturque in fine, ἕως ὧδε τὰ χρονικὰ Γεωργίȣ, καὶ τȣ̃ Λογοθέτȣ. *Hucusque chronica Georgii et logothetae.* Multo quam in Ambrosiano clarius. Chronica nempe haec ex Georgio, et logotheta, duobus duntaxat scriptoribus, concinnata fuisse. Sed quis his logotheta fuerit? An idemmet Ioannes Siculus, qui ante patriarchatum initum logotheta fuit? Vel etiam cognomento talis, quando [⁋] sequioribus Graeciae temporibus multi cognomentum illud, siue a logothetae dignitate, qua fuerant insigniti, siue alia caussa, vt fieri solet, vsurparunt, et nunc quoque vsurpant? An etiam alius a Siculo? Certe logothetae illud Georgio adscribendum non videtur, ex quo sua Siculus descripsit, vel cui sua adpinxit. Quis praeterea Ioannes iste Siculus fuerit postmodum patriarcha? Graeci historici, quod ipse viderim, silent. Ego suspicor non alium a Ioanne Glyca rr) fuisse, cuius licet taceatur patria, eum tamen Atticismi studiosissimum eloquio valuisse, et quod magis est, Logothetam Dromi, antequam in patriarchicum solium collocaretur, fuisse tradit Gregoras historiae Romanae lib. 6. et Phrantza lib. 1. cap. 9. et Ephraemius monachus in chronico.

Τȣ̃ δ᾽ ἐν γραφῇ δὲ θȣ̃κον ἀπειπαμένȣ
Ἰωάννης τις, ὁ Γλυκὺς δὲ τȣὐπίκλην
Συγκλητικός τε, καὶ Λογοθέτης Δρόμȣ
Εἷς ὢν ἀρίστων, καὶ σοφῶν λόγων ἴδρις,
Χειρίζεται δὴ τὴν λεὼ προστασίαν.

Hoc porro Niphone scripto folio renunciato, Ioannes quidam Glyca cognomento, Senator, et Logotheta Dromi, optimorum, ac sapientum sermonum peritus populi regimen excepit. Nec ob aliam caussam exscriptorem Logothetae nomine Ioannem Siculum, siue mauis Glycam indicasse. Non placet? da certiora, et concedam. Sed quis non videt exscriptorum tur-

D 2 bas,

rr) Hic patriarcharum gessit ab a. 1316. ad 1320.

Digitized by Google

bas, et nugas? Vnus illis Georgius omnia fuit; et propria vnicuique ſingulis, ac ſi communia eſſent, concedunt. Ambroſiana hiſtoria iam ſub Syncelli nomine citata, Syncelli non eſt, neque diuerſa ab ea, quae Hamartolo in eadem bibliotheca adſcribitur, ſi ex principio de reliquis libri partibus ſententiam ferre inconcinnum non eſt. Opus tamen hoc, ſi coniectura non fallor, non eſt, neque Hamartoli, neque Syncelli, ſed ex vtrisque, vt libuit Epitomatori, compilatum, productumque ad Heraclionem, et infra ad ſua tempora: eam tamen hiſtoriae partem cum vltimis foliis vetuſta laceram, vel alio infortunio deperditam, vt ſaepe vſu venire ſolet, ſuſpicor. Quod etiam in codice CLIV. bibliothecae Vaticanae adnotabam, in quo a principio mundi ad imperium Romanorum, et inde ad Theophanis principium hiſtoria continuatur totidem verbis, quibus Syncellus et Hamartolus vſus eſt. Vt videri poſſit ab aliquo tertio ex Georgio Hamartolo, et Syncello hiſtoriam illam fuiſſe decurtatam, quum in multis [¶] conciſior ſit, nec tam crebris, longisque ſanctorum auctoritatibus abundet, licet iisdem verbis Hamartoli, et Syncelli, vbique ſemper narrationem continuet, nec vsquam variet.

Coniecturam confirmat Gretſerus, qui de Georgii Syncelli codice Boico, et Auguſtano ſermonem habens, teſtis oculatus ſcribit: *Verum nec Boicus, nec Auguſtanus codex, vtrumque iam vidimus, genuinum Syncellum continet, ſed miſcellaneam quandam farraginem ex variis ac neſcio quibus rhapſodis conſutam. Nam verus, et germanus Syncellus chronicum ſuum auſpicatur a Iulio Caeſare, praetexitque vſque ad primum annum Diocletiani; deque termino teſtem habemus Anaſtaſium bibliothecarium in praefatione, quae Miſcellae praefigi ſolet. Legitimum Syncellum nacti ſumus, et legimus beneficio Marci Velſeri, Viri Auguſtani, in cuius codice titulus ſic habebat:* Γεωργίȣ εὐλαβεςάτȣ μοναχȣ̃ καὶ Συγκέλλȣ γεγονότος Ταρασίȣ τȣ̃ ἁγιωτάτȣ ἀρχιεπισκόπȣ Κωνςαντινȣπόλεως σύνταξις, ἤτοι χρονογραφία ἐν ἐπιτέμῳ ἀπὸ τῆς βασιλείας Ἰȣλίȣ Καίσαρος Ῥωμαίων, μέχρι τῆς βασιλείας τȣ̃ πρώτȣ ἔτȣς Διοκλητιανȣ̃, etc. ss) Falſum nihilominus eſt, Syncellianae hiſtoriae principium a Iulio Caeſare eſſe, quod poſtea et idemmet Gretſerus ex Theophane ac Cedreno agnoſcit; ac proinde codex, illi a Velſero exhibitus, non integer fuit, ſed pars poſtrema Syncellianae hiſtoriae, cuius quemadmodum et Theophanis plures codices, quae eam ab obſeſſis a Pompeio Hieroſolymis, vel a Iulii, vel Auguſti principatu auſpicantur, in Italiae bibliothecis, et praecipue Vaticana cuſtodiuntur. Attamen partem illam, quae ab orbis conditi initio ad tempora Pompeii res pertractat, etſi ſedulo auideque perueſtigarim, nusquam hactenus vidi. Reperiri tamen nullus dubito, confirmorque ſchedula, quae in codice quodam Palatino dicti Georgii reperta eſt. In ea adſeueratur, chronographiam Syncelli integram ab orbe condito in bibliotheca regis Gallorum adhuc exſtare, tt) uu) charactere vetuſto, bonaeque notae, cuius illud dicitur eſſe principium: ἐκλογὴ Χρονογραφίας συνταγεῖσα ὑπὸ Γεωργίȣ μοναχȣ̃, Συγκέλλȣ γεγονότος Ταρασίȣ Πατριάρχȣ Κωνςαντινȣπόλεως, ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι Διοκλητιανȣ̃.

ss) Conf. not. x. ad vol. VII. p. 457. *Harl.*

tt) ſec. cat MSSt. Pariſ. regg. II. p. 398. eſt eod. MDCCLXIV. cuius tamen initium et finis deſiderari dicuntur. *Harl.*

uu) Ex hoc codice regio publicauit Iacobus Goar, et cum verſione ſua ac notis in lucem integrum Syncellum produxit Pariſ. 1652. fol.

τιανᾶ. *Ecloga chronographica composita a Georgio monacho, qui fuit Syncellus Tarasii patriarchae Constantinopolitani, ab Adamo ad Diocletianum.* P. ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ὀρανὸν καὶ τὴν γῆν. ἀρχὴ πάσης χρονικῆς κινήσεως τῆς ὑπὸ χρόνον [?] ὁρατῆς κτίσεως ἐςὶν, ἐν ᾗ ὀρανὸς καὶ ἡ γῆ παρὰ τῦ Θεῦ πατρὸς, etc. Hunc esse codicem arbitror, ex quo Eusebiana sua Scaliger habuit, quare eius de codice iudicium audiamus: *Quam mutilus vero ille liber ad nos peruenerit, colligere licet ex eo multis locis, in quibus aut quorundam meminit, aut quaedam promittit, quae tamen nusquam comparent. Accedit manifestum mutilati codicis argumentum, verba ante lemma operis ad hunc modum concepta:* παρεκβολαὶ ἀπὸ τῶν Γεωργίυ τῦ Συγκέλλυ Ταρασίυ Πατριάρχυ. *Sane* τῶν παρεκβολῶν, *id est excerptorum nomen, satis indicat plura desiderari, quam superesse. Codex scriptus est ante plus, minus annos DC. ex eo omnia Eusebiana excerpsimus, quae quidem deprehendere potuimus, quae quanquam ne centesima quidem pars eorum esse videtur, quae ab Eusebio relicta sunt, aliquando tamen iustum volumen explere possunt.* Sed codicem illum mutilatum esse, pace tanti Viri, difficile adduci possum, vt credam. Monachum porro et Abbatem Syncellum agnoscit Theophanes in principio: Ὁ μὲν μακαριώτατος Ἀββᾶς Γεώργιος, ὁ καὶ Σύγκελλος γεγονώς. Viuebat temporibus Caroli Magni.

Quum autem Georgius *chronographus*, seu *chronicus* laudetur a plerisque, vt ab Hippolyto Thebano in chronico apud Canisium Antiquarum Lectionum tom. 3, a Photio patriarcha, libello, vv) cui titulum fecerat: συναγωγαὶ καὶ ἀποδείξεις περὶ ἐπισκόπων, καὶ μητροπολιτῶν, καὶ ἑτέρων ἀναγκαίων ἐκκλησιαςικῶν ζητημάτων, nec non a Ioanne Tzetza Chiliade 2. hist. 33. de Cleopatra, et Pharo.

Μέμνηται μὲν Βιργίλιος ταύτης τῆς Κλεοπάτρας,
Λυκιανὸς, καὶ Γαληνὸς, καὶ Πλύταρχος σὺν τύτοις.
Διόδωρος, Γεώργιος ὁ Χρονικὸς σὺν ἄλλοις,
Καὶ Ἰωάννης μετ' αὐτὺς Ἀντιοχεὺς ὕςερως.

Mentionem quidem Virgilius huius Cleopatrae fecit, Lucianus, et Galenus, et Plutarchus cum his, Diodorus, Georgius, Georgius Chronicus cum aliis, et Ioannes post hos Antiochenus postremo: dubitari potest, de quonam Georgio intelligi debeat. De Syncello dici plane censet *Gerhardus Vossius* de historicis graecis lib. 3. in Ioanne Antiocheno, et postrema ista Tzetzae conuincere videntur. Nam si Georgio posterior est Ioannes Antiochenus, [?] qui nihilominus est Damasceno antiquior, quum ab eo Orat. 3. de imaginibus laudetur, sane Georgius ante Damasceni, quin etiam ante Ioannis Antiocheni tempora fuit, ergo non alius, quam Syncellus, quum ille antiquior ipso Hamartolo, et aliis fuerit. Sed enim in his insulse, quemadmodum et in plerisque aliis, Tzetza argutatur. Nam si vera ipse pronunciat, quod ipse neutiquam crediderim, alius erit hic Tzetzianus chronographus a Syncello. Et vim argumenti nec Tzetza ipse, nec alius eo acutior, aut turbulentior effugiet. Ioannem Antiochenum, vt diximus, Damascenus sub Leone laudat, sed per Tzetzam Antioche-

D 3

vv) De hoc dixi volum. XI. p. 27. §. XVI. [et ego plura adieci. *Harl.*]

Digitized by Google

tiochenus poſterior eſt chronographo, quum poſt eum ſcripſerit, ww) ergo chronographus hic non erit Syncellus Taraſii patriarchae, qui poſt Damaſcenum annos fere ſeptuaginta ſcribebat ſub Conſtantino et Irene. Ergo quantum hic Syncellus Ioanne Antiocheno, et Georgio chronographo, qui ante Antiochenum ſcribebat, diſtabit? Chronographi tamen nomen Syncello magis, quam alteri competet, quod ipſe res per annos diuiſas pertractauerit, ceteri ſine vlla anuorum diſtinctione illas proſequantur. Verum in tanta auctorum confuſione non dubito, aliis etiam Georgiis, et Hamartolo praecipue a ſcriptoribus, qui non ſingula ad amuſſim examinant, tributum. *Allat.* Hic addere placet, *Chronicon*, lingua gr. vulgari ſcriptum, et a mundo creato, ad Amurathis vſque Sultani tempora deductum, auctore *Georgio Malaxo*, *Pariſ.* in cod. bibl. publ. quondam Colbertino MDCCXC. nr. 1. exarato probabiliter ſaeculo XVI. *Harl.*

XXIV. GEORGIVS alter MONACHVS, qui gaudet HAMARTOLVS, Peccator latine diceres, in ſui contemtum; quod etiam plerique alii, ſed Theophanes Syncelli continuator, potiſſimum in inſcriptione operis, et ex Latinis etiam multi conſueuerunt, adpellari. Chronicon et ipſe ſcripſit ab exordio mundi ad Michaelem Theophili filium, xx) quando ipſe vitam agebat, ex variis et diuerſis chronographis, et interpretibus ſacris contextum; hiſtoria quidem non admodum opulentum, ſed ad firmanda fidei capita, diſſertationibus, et ſanctorum patrum auctoritatibus longiuſculum. Pleraque ſunt in [P] eo, quae in Cedreno, Theophane, Glyca, aliisque iisdem pene verbis, ac ſententiis, pauciſſimis tamen exceptis deſcripta: ex hoc autem illi veluti e fonte ſuo, cum poſteriores ſint, hauſiſſe, nemo ambiget. Hiſtoriam ad aliorum ſcriptorum loca obſcura, et ardua explananda apprime neceſſariam nos e graeca lingua multis abhinc annis vertimus in latinam. Quae vtinam aliquando bono reipublicae literariae lucem videat! yy) Quid ex eius lectione ſperare poſſis, auctor, quisquis ille fuerit, in principio libri carmine iambico ſignificauit.

Πίναξ ἀκριβὴς τῆς γραφῆς τȣ̃ βιβλίȣ.
Πράξεις παριςῶν καὶ χρόνους ςεφηφόρων
Πράξεις παλαιὰς, ἔργα, καὶ καταςάσεις,
Συμβάντα καὶ πραχθέντα πᾶς μαθεῖν θέλων,

Ταύτην

ww) Fieri poteſt, vt Tzetzes ne voluerit quidem tempus, quo Ioannes Antiochenus vixit, Georgio chronico poſterius innuere, ſed tantum, quia poſt ceteros Antiochenum commemorat, ideo μετ' αὐτὰς ὕςερον eum nominare. Nam ita Plutarchus ab eo laudatur poſt Lucianum et Galenum, licet vtroque antiquior, et Diodorus poſt Plutarchum, quum diu ante vixerit. Ceterum per Georgium chronicum Tzetzae, Hamartolum potius ſignari mihi perſuadeo, quam Syncellum; quemadmodum Georgius monachus inter ſcriptores, e quo excerpta Peireſciana, nominatus cum Ioanne Antiocheno, itidem Hamartolus, eſt, de quo vide, ſi placet, quae dixi volum. VII. p. 465. ſqq. [vbi vide, quae de *Georgio Hamartolo* et de codd. quorum nonnulli iam ad antecedentem §. memorati ſunt, adieci. *Harl.*]

xx) Hic imperio praefuit ab a. C. 841. ad 867.

yy) Nec dum, quod dolendum, lucem vidit, neque Allatio neque alio editore, licet manu exarata in variis bibliothecis, vt caeſarea, apud Lambecium VIII. p. 462.

Ταύτην βίβλον διελθε, τοῖς γεγραμμένοις
Τὸν νοῦν ἐφιςῶν πᾶσι, μή τι πυ λάθοι.
Ὡς ἂν παριςῶν ταῦτα τοῖς ὀυκ εἰδόσι
Ἔχειν νομίζῃ πραγμάτων ἐμπειρίαν.

Cuius ea eſt ſententia:

O exarati codicis mirum Indicem;
Recenſet acta, principum annos computat,
Antiqua narrat facta: quis rerum ſtatus.
Te ſi cupido temporis lapſi tenet
Nouiſſe ſeriem; codicem iſtum perlege,
Et ſcripta volue ſerio, vt fugiat nihil.
Namque illa neſcientibus cum poſtmodum
Ed ſſeres, diceris expertus, catus.

Nec alio reſpexiſſe videtur, vt id quoque obiter hic notem, quam ad Dionyſii Periegetae carmina. zz)

[?] Hocque meus Paraphraſtes manuſcriptus a) ſoluta oratione extulit. [?] Operis initium ita conceptum eſt: *Χρονικὸν σύντομον ἐκ διαφόρων χρονογράφων τε καὶ ἐξηγητῶν συλλεγὲν, καὶ συντεθὲν ὑπὸ Γεωργίυ Ἁμαρτωλῦ μοναχῦ. Βίβλος γενέσεως ἀνθρώπων, ᾗ ἡμέρᾳ ἔπλασεν ὁ Θεὸς τὸν Ἀδὰμ κατ᾽ εἰκόνα, καὶ ὁμοίωσιν αὐτῦ. Ὁ δὲ Ἀδὰμ ἐγέννησεν υἱὸς τρεῖς. Breue chronicon e diuerſis Annalium ſcriptoribus, et expoſitoribus decerptum, concinnatumque a Georgio monacho* [?] *Peccatore. Liber generationis hominum ab eo die, quo Deus Adamum ad imaginem, et ſimilitudinem ſuam creauit, exorditur. Adamus tres ſuſcepit filios.* Temere ergo plerique dictum Hamartoli chronicon Syncello adſcribunt, vt adnotauit Gretſerus; et inter alios codex Ambroſianus Mediolanenſis. [v. §. antecedent.] Idem chronicon legitur etiam Scoriaci in biblioth. regia. [vide ſupra, §. VII. nr. 13. De cod. Bauar. CXXXIX. a cel. *Hardt* paullo vberius deſcripto, iam in §. anteced. de Georgio Syncello quaedam adnotaui.] *Harl.*

Ex

zz) verſ. 170. et 881. ſqq. [quos quilibet facile poteſt conſulere]

a) Hunc Paraphraſtem periegeſeos Dionyſianae Eduardus Thwaiteſius primum in praeclara ſua Dionyſii editione Oxon. 1697. 8. deinde integriorem a. 1712. 8. ad calcem voluminis quarti geographorum graecorum minorum vulgauit Ioannes Hudſonus. *Fabr.* Hinc omiſi locum, ab Allatio e cod. ſuo prolatum. Pariter breuitatis ſtudio Prooemium operis, quod gr. cum verſione lat. publici iuris fecit, praetermittendum duxi. *Harl.*

Digitized by Google

Ex hoc opere, *de inuenta cruce* Narrationem edidit graece, et latine cum aliis *Gretserus* tom. 2. de cruce p. 1140. notatque eam desumtam esse ex Alexandro, aut Iulio Polluce; [b]) aut certe vtrumque eam ab hoc Georgio descripsisse, eamque iisdem fere verbis referri a Theophane in chronico; nec ignorare, qui in monumentis sequioris, ac posterioris Graeciae versatus est, quam liberaliter scriptores sese mutuo exscribere, aut expilare consueuerunt; subditque, hunc Georgium chronicon suum ab exordio mundi vsque ad imperium Constantini, filii Leonis, pertexuisse. Si de Constantino Porphyrogenneta filio Leonis sermo est, fallitur Gretserus, quum multo ante diem suum Georgius obierit, nec vltra quam ipse in prooemio iam allato promiserat, historia illa producta sit. Quare ab alio, nec ab vno, ex aliis scriptoribus illa addita esse manifestum est, et ego in nonnullis manuscriptis id obseruabam.

In excerptis etiam, *de Legationibus Romanorum ad exteros*, nondum vulgatis, quaedam ex eiusdem Georgii historia eiusdem argumenti habentur. *Περὶ πρέσβεων Ῥωμαίων πρὸς ἐθνικοὺς ἐκ τῆς ἱστορίας Γεωργίου τοῦ μοναχοῦ.* P. *ὅτι ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς Χοσρόης ἀποστείλας κατὰ Ῥωμαίων.* Vt hinc videas Georgii historiam ab imperatore Constantino [?] Porphyrogenneta, [c]) tamquam non contemnendam in pretio habitam, et dignatione.

Seruaturque penes me ex satis antiquo codice descripta, *ἐκ τοῦ χρονικοῦ Γεωργίου μοναχοῦ διήγησις ἀποδεικνύουσα πόθεν καὶ ἐκ ποίου βασιλέως ἔλαβε τὴν ἀρχὴν ἡ τῶν εἰκονομάχων αἵρεσις, καὶ πότε ἐπαύσατο. Καὶ περὶ τῆς ἐπιτελουμένης συνάξεως τῇ πρώτῃ κυριακῇ τῶν ἁγίων νηστειῶν. Ex chronico Georgii monachi narratio, demonstrans, vndenam, et ex quo imperatore originem sumserit iconomachorum haeresis, et quando finem habuit, et de synaxi, quae fit prima sanctorum ieiuniorum dominica.* P. *μετὰ Θεοδόσιον τὸν Ἀδραμυττηνὸν ἐβασίλευσε Λέων Ἴσαυρος, ὁ καὶ Κόνων.* Quae in ista narratione habentur ex Georgii historia carptim, et, vti concinnatori placuit, desumta sunt: nihil ex ea hauries, quod non melius, ac perfectius ex eius historia addisces. Multa tandem ex Georgio in suos Annales refert Michael Glycas, quae tamen non omnia probat, de quibus penes alios iudicium sit.

XXV. GEORGIVS CEDRENVS a quibusdam etiam monachus, vel sacerdos existimatus, tum quod similis sortis hominibus genus dicendi familiare sequatur, tum quod de religione, et caerimoniis, et vita monastica prolixas disputationes saepe saepius interferat,

b) Alexandrum monachum intellige, cuius historicam narrationem de inuentione crucis Gretserus graece et lat. praemisit: *Iulium Pollucem*, Christianum scriptorem, auctorem historiae physicae in Hexaëmeron et chronici siue ecclesiasticae historiae ab origine rerum ad Valentem et Valentinianum, quae in variis bibliothecis seruatur manu exarata, vt dixi volum. VI. pag. 144. [vbi editt. *Bianconii* ex cod. Mediol. et *Hardtii* ex cod. Bauar. ductas, in not. *i*, iam laudaui. *Harl.*] De codice *Bauarico* huius Pollucis praeter Gretserum facit mentionem Possevinus adpendice ad adparatum sacrum, et Iac. Pontanus praefatione ad Phranzam. De *Augustano* vide Noua literaria Hamburgens. a. 1703. p. 306. De Schleusingensi Godofredum Ludouicum in notitia bibl. Schleusingensis etc. *Fabr.*

c) Etiam inter scriptores e quibus excerpta Peirescìana collecta sunt, Georgius monachus laudatur.

ferat, a quibus ipse non dissenserim, dummodo libri titulus, quem ipsi etiam producunt, suspectus non sit. Ab orbe ipso condito compendium suae historiae exorsus, ad Stratiotici abdicationem [d]) deduxit: opus e variis historiis non sententiis solum, sed verbo tenus consarcinatum absoluit. Quae si ab auctoribus repeterentur, nudus ipse, aeque ac cornicula illa remaneret. Primam enim historiae partem a Georgio Syncello, a Georgio alio, Hamartolo ad Maximianum, et Maximinum; cetera ad Nicephorum ex Genico a Theophane Syncelli continuatore, de Basilio Macedone ex Constantini Porphyrogennetae libro de vita, et rebus gestis Basilii Macedonis: a Nicephoro [e]) ad Stratioticum ipsum, in quo historiam finit, a Ioanne Scylitza exscripsit, [f]) et nescio, qua fronte pro suis diuendidit, adeo, vt vix vnam, alteramue periodum in tam vasto volumine Cedreni propriam ac legitimam reperias: gratiae [*] tamen illi agendae sunt, quod auctores nobis praecipuos et raros suo ipse furto conseruauit, quando illi non haberentur. Sed quum iam nobis Georgii Syncelli, Hamartoli, Theophanis, Constantini, Scylacis, [g]) aliorumque scripta, accuratissimorum hominum beneficio ac diligentia obtinemus, frustra faciet, qui Cedrenum perquiret: nisi aquarum riuuli, quam fontes, vnde emanant, puriores ac dilucidiores, magis accepti fuerint. Editus est hic auctor graece et latine ex interpretatione Guilielmi Xylandri, qui Annotationes et tabulas chronologicas etiam addidit, Basileae 1566. in fol. ita tamen, vt paginarum integrarum defectum pluribus in locis sentiat, qui ex manuscriptis in Altempsiana et Vaticana bibliothecis conseruatis suppleri poterunt. [h]) Erat quoque in bibliotheca patriarchae Constantinopolitani, vt tradit Verderius, et in bibliotheca Antonii Augustini cod. CXXXI. Hunc aliquando Wolphius, sed quam sano iudicio? praetulerat Zonarae. Zonaras enim, licet in historia post Constantinum magnum ieiunior sit, et non nisi obuia quaeque percurrerit, in his vero, quae ante Constantinum ad mundi exordia diligentius ac copiosius versatur. Sed quod laude dignum eaque summa est, Zonaras res de suo componit et narrat, non alienorum furtis plausum captat, neque tractatus integros exscribit. *Allat.* [Post haec Allat. longum locum acreque de Cedreno iudicium *Iosephi Scaligeri* in notis in Chronicon Eusebii addidit, copiose castigauit, monuitque, haud dissimilia esse, quae apud *Vossium* de historicis graecis libr. II. cap. 26. leguntur. *Harl.*]

[*] Monet tamen Vossius ex Gesnero, historiam Cedreni a morte Nicephori vsque ad imperium Isaaci Comneni etiam legi sub nomine Ioannis Curopalatae, (qui idem est cum

d) A. C. 1057.

e) Nicephoro Rangabe.

f) Confer, quae supra, volum. VII. pag. 722. sqq.

g) Scylitzae.

h) Post haec a. 1644. ab Allatio scripta, Georgium Cedrenum vndequaque reparatum et absolutum ex regia biblioth. typis pariter regiis publico dederunt Parisienses a. 1647. fol. vbi Basileensis editionis lacunae expletae, castigata in plerisque a Carolo Annibale Fabrotto Xylandri versio, notae posteriores Iacobi Goari additae, Glossarium eiusdem Fabrotti praemissum, et adposita Scylitzae ad Cedreni historiam continuatio. *Fabr.* Plura leges supra ad vol. VII. p. 464. sq. Paris. in bibl. publ. cod. MDCCLXVII. exstat *Georgii Cedreni* chronographi narratio de Syluestri papae cum Iudaeis quibusdam colloquio. *Harl.*

Digitized by Google

cum Scylitza,) paucis exceptis. [i]) et [P] Casaubonum notis in lib. 17. Strabonis referre, quum a Graeculo historiam Curopalatae eruisset, eamque contulisset cum Cedreno, deprehendisse, eadem iisdem verbis ab iis dici, vt alteruter necessario plagiarius sit. Addit Casaubonus: *At, quum me ab illo Graeculo deceptum, qui magna me pecunia emunxerat, inique ferrem: hoc me tamen recreabat, quod ex vtriusque collatione multa posse in vtroque emendari videbam. Cedrenum enim ita esse editum sciebam, vt multa passim in eius scriptis turpissima relicta sint menda.* Sane Casaubonus non a Graeculo, qui, id quod erat, quam plurimi vendidit, sed errore suo, qui Scylitzam in Cedrenum translatum nesciuit, deceptus est. Frustra ergo queritur de Graeculo illo, qui Curopalatae historiam, quam vere profitebatur se habere, venalem exposuit: at ipse grandi pecunia mercatus est; cautius rem suam gerere debuit; rerum namque pretium vendentis redimentisque aestimatione accrescit. Vossius de historicis graecis lib. 3. in Ioanne Antiocheno videtur hunc Antiochenum Ioannem cum Curopalata confundere, quem dicit Syncellum, quod tamen falsum est, exscripsisse; quod multis in libris historicum Cedreni compendium tribuatur Ioanni Curopalatae. Certum tamen est, non vniuersam Cedreni historiam, sed eam tantum, quae a Nicephoro Rangabe exordium ducit, Ioannis Curopalatae esse, vt supra [k]) diximus. Puerile denique est, dubitare [l]), an Cedrenus a Curopalate, siue iste a Cedreno acceperit. De Cedreno vide Genebrardum in chronico, et Bellarminum de scriptoribus eccles. saecul. 11. anno 1070.

XXVI. GEORGII SICVLI in S. Demetrium Myroblytem, Troparium legitur 28. Octobris in Menaeo Graecorum, et in Anthologio; sed quonam ipse tempore vixerit, aut quisnam fuerit, mihi non liquet. [m]) Verum, quum Nicomediensis Georgius, vt supra [n]) notabamus, Troparia, Canones, Hymnosque, in sanctorum dies festos varios, nec vnius generis concinnauerit; et in Menaeis Graecorum tum editis, tum manuscriptis, pleraque similis

i) De similibus codicibus MSS. Seguierianae siue Coislinianae bibliothecae, vide *Montfauc.* p. 33.

k) p. 650.

l) Ioannem Thracesium, (qui idem est cum Scylitza,) sequi se non diffitetur Cedrenus, et priorem *ἔκδοσιν* illius vtique in synopsim suam transtulit: sed altera Scylitzae editio ad Alexium Comnenum vsque, h. e. ad a. 1081. continuata, post Cedreni synopsim demum in manus hominum venit. Georgium Cedrenum epist. LXXXVI. ad Euthymium citat *Nic. Comnenus* Papadopoli in praenotionibus mystagogicis p. 361.

m) *Mongitor.* in bibl. Sicula, tom. I. p. 255. de Georgio episcopo et ciue Syracusano plura refert, putatque, hunc illum esse Georgium, cuius meminere Wangereckius in Pietate Mariana Graecorum num. 52. p. 129. et Allatius, eum Siculum fuisse tradentes. Illum vero, Mongitor. ex catal. MSt. episcoporum ecclesiae Syracusanae, ex *Octauii Caietani* animaduersf. ad tom. I. SStorum Siculorum p. 254. et tom. II. p. 272. aliisque, quos citat, prodit, floruisse a. C. 665. graecis litteris, quas CPoli accepisset, fuisse adprime instructum; dum autem Syracusanam ecclesiam moderabatur, a Saracenis circ. a 727. d. XV. Iul. sec. Manchorusium, in Kalendar. SStor. Syracusanorum cum aliis obtruncatum occubuisse in loco, cui nomen Maran, atque in ecclesia S. Anastasiae de Ollis sepultum esse. Caietanus tamen suspicatur, eum a Saracenis, expugnatis Syracusis, a. 669. aut 670. cum multis aliis fuisse interemtum. In cit. catalogo MSto Georgius scripsisse dicitur *Troparia, quae in natiuitate Christi canuntur, et in Epiphania.* Eidem epistolam misit Vitalianus pontifex in Conciliis generalibus, Coloniae a. 1606. tom. II. p. 1161. et rogauit, vt Ioanni, episcopo Lappensi faueret. *Harl.*

n) p. 22.

Digitized by Google

ſimilis argumenti occurrant ſub Georgii nomine *) quem quisnam [†] ille fuerit, non facile diſcernes, operae pretium duxi, ea omnia, de quibus aliorum erit iudicium, huc, ſed in ambiguo referre. Canones vero Georgii eſſe Acroſtichis ipſa Canonum, et potiſſimum Theotociorum Tropariorum, quod huic auctori ſollemne eſt, ex qua nomen ſedulus Menaea Graecorum et manuſcripta et edita euoluendo expiſcatus ſum, indicat. Ex his nonnulla vulgata ſunt, pleraque etiam manuſcripta in bibliothecis Italiae latent. Pro captu ſimilis ſcriptionis operae pretium eſſet hic ſummatim, quid Troparium ſit, quid Canon, quid Ode, quid Triodion, quid Tetraodion, *) et alia, quae non ita in promtu ſunt, nec cuique obuia exponere. Verum quum id in tractatu meo de Melodis Graecorum latius peregerim, ne ſaepius eamdem cantilenam canere videar, ſatius me facturum puto, ſi ea tamquam ad catos, eorumque ſcientes expoſitionibus verborum omiſſis, ſola compoſitionum enumeratione referam. Georgium Nicephorus Xanthopulus inter Graecorum eccleſiaſticos hymnographos numerat,

Γεώργιος, Λέων τε, Μάρκος, Κασία.
Georgius, Leo, Marcus, Caſia.

Leguntur itaque ſub Georgii nomine, quisquis ille fuerit, Troparia, *in ſanctam martyrem, Chreſtinem* 24. Iulii,

Canones *in ſanctos Carpum et Papalum.* P. Καρπούς με δικαιοσύνης.

In S. Artemium martyrem. P. ἀκτῖνες ἀειλαμπεῖς ἀνίσχουσιν, Acroſtichis. Ἀρτέμιος ἔπλησεν ἀρτίον δρόμον.

In Calliſtratum martyrem. P. καλλοναῖς ταῖς θείαις κοσμηθείς. Acroſtichis in Theotociis Γεωργίου.

In Neſtorem martyrem. P. ξύλον ζωῆς ὑπάρχον. Acroſtichis. ξυνωρὶς αὐτάδελφος αἰνέσθω πόθῳ.

In Philemonem apoſtolum, et ſocios. P. χωροβατῶν χαρμονικῶς τὰ οὐράνια.

In Archippum, Philemonem, et Siſinnium. P. τοῦ Παύλου συμμέτοχος.

[†] *In Parthenium epiſcopum Lampſaci.* P. φαιδρύνει ταῖς ἀστραπαῖς. Acroſtichis. Φερώνυμον σέβω σε τῆς παρθενίας.

E 2 *In*

o) Tropariorum et hymnorum ſacrorum auctores ab Allatio in hac ipſa diatriba memorantur praeter Georgium Nicomedienſem et Siculum, Georgius Scylitza et Georgius Rammata, nec non Georgius Pamphilus et, qui expoſitionem canonum ac tropariorum ſcripſit, Georgius Corinthi metropolita. Georgium Siculum, Gregorii Syracuſani fratrem, in explicatione hymnorum a ſe ſcriptorum laudat *Nic. Comnenus* libro laudato p. 397.

p) Maiores hymni ſacri vocantur Canones. Hi in odas diuiduntur, odae in troparia. Triodium eſt canon tribus odis conſtans. Tetraodium quatuor, Theotocion hymnus laudibus Deiparae deſtinatus.

In Gerasimum confessorem. P. ὅπλον κατὰ πάσης τῆς μεθοδείας. Acrostichis in Theotociis Γεωργίου.

In Sabinum martyrem. P. τὸ ὄμμα καθάραντες τῆς ψυχῆς. Acrostichis in Theotociis Γεωργίου.

In Vigiliam Annunciationis Deiparae. P. ὁ κόσμος περιχαρῶς εὐφράνθητι.

In ingressum in templum Deiparae Virginis. P. σοφίας πανάχραντε σὲ θησαυρόν. Acrostichis: Σοὶ τὴν χάριν δέσποινα τῷ λόγῳ δίδου.

In Pelagiam martyrem. P. προθεῖσα ὡς πανδαισίαν σήμερον. Acrostichis. πόθῳ γεραίρω τὴν σοφὴν Πελαγίαν. Et in Theotociis Γεωργίου.

In Procopium martyrem. P. ἡ αἴγλη τοῦ παναγίου πνεύματος. Acrostichis in Theotociis Γεωργίου.

In Cerycum, et Iulittam martyres. P. ὁ νοητὸς ἥλιος. Acrostichis in Theotociis Γεωργίου.

In Eliam prophetam. P. πυροφόρῳ τῆς σῆς πρεσβείας. Acrostichis. ποθῶν γεραίρω τὸν θεόπτην Ἡλίαν. Et in Theotociis Γεωργίου.

In Irenem, Agapem, et Chionem virgines. P. Ἁγνείᾳ κοσμήσασα τὴν ψυχήν. iuxta seriem alphabeti.

In Iosephum Iustum, patrem Domini, Iacobum fratrem Domini, Dauidem regem et prophetam. P. χαρίτων προσχέοντα. Acrostichis in Theotociis Γεωργίου.

In Hermylum, et Stratonicum martyres. P. ἐπέφανεν ἐν κόσμῳ. Acrostichis in Theotociis Γεωργίου.

In Vigiliam Epiphaniae. P. στολίζεται σήμερον ἡ ἐκκλησία καὶ κόσμος. Acrostichis in Theotociis Γεωργίου.

In reditum reliquiarum S. Ignatii Theophori. P. ἰσχὺν με κατὰ παθῶν περίζωσον. Acrostichis, Ἰγνάτιος εἰσαῦθις ἡμᾶς αἰτιᾷ. Et in Theotociis Γεωργίου.

In Marcum Arethusiorum episcopum, et Cyrillum Diaconum martyres. P. τῆς ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ 29. Martii.

In Publicanum et Pharisaeum. P. παρεμβολαῖς ἐμβιβάζων πάντα. Acrostichis in Theotociis Γεωργίου.

In depositionem venerandae zonae Deiparae Virginis. P. λαμπάδα φωτοφαῆ. 31. Augusti.

In

[P] *In vigiliam sanctae et venerandae crucis.* P. Σταυρὸς προεσχέμενος.

Melodum hunc Georgium alii etiam cognomines, qui se ad idem studium musicum, et concinne admodum adplicuerunt, etsi longo temporum interuallo disiungi non nemo fidenter satis fatebitur, nec ego honeste dissentire possum, excipiant: et materia, et studii similitudo licet disiunctissimos, coniunctissimos faciat. Accedat ergo

XXVII. GEORGIVS SCYLITZA, cuius elegantissimum Canonem *in S. Georgium martyrem*, Smyrnae me aliquando legisse memini. P. Γεωργηθεῖσαν ἐν καρδίας αὔλαξιν ἐκ βρέφους. Acrostichis erat: μάρτυρι τὴν ᾠδὴν φέρω Γεώργιος ὁ Σκυλίτζης.

Huius etiam χρονικά, *Annales* dicuntur exstare in bibliotheca Sfortiana. Codicem, eumque ingentem quum auidissime arripuissem, Georgii Scylitzae nomine in fronte, articulo praesignitum, quasi thesaurum nactus, immensis gaudiis oneratus sum; at, vbi penitius rem introspicio, nullum ibi Georgii vestigium, sed *Zonarae* omnia verbotenus eleganti charactere comperio, demisso vultu occidi, et librum abieci. Multa tamen ex eo in Zonara possunt emendari. q) Sed illud obiter hic obseruandum est, Manuelem Malaxum in Nomocanone cap. 195. cuiusdam Iudaei historiam referre, qui in graui morbo, et vitae discrimine baptismum a Christianis comitibus petiit, quem tandem precibus obtinuit. Namque quum nusquam aqua suppeteret, vnus ex sociis, Christianus tamen, arena manibus capiti illius superinfusa, et forma baptismatis enunciata, baptizauit; et in margine codicis notare, hanc historiam decerptam fuisse παρὰ τοῦ χρονικοῦ Γεωργίου, τοῦ Σκυλίτζης, *ex chronico Georgii Scylitzae.* Id tamen parum caute, vt multa alia solet saepissime, effutisse, Georgiorum nomine Abbatis nempe, et Cedreni, qui eamdem historiam recensent, deceptum existimo. Numquam enim haec historia adparet in Zonara, ex quo sub Scylitzae Georgii nomine chronicon transcriptum est: nisi etiam aliud ab eo, quod ipse vidi, chronicon Scylitza scripsisse dicendus sit; quod an verum fuerit, alii dicent. Praeterea inter codices Palatinos Romae aduectos cod. CCLXII. Zonarae historia principio mutila a monarchia Romanorum incipit: in ea etsi notis ab historia diuersis praefixum est Γεωργίου τοῦ Σκυλίτζης *Georgii Scylitzae*; differtque ab edita Zonarae, quod in capita diuisa, vbicumque summaria capitum exhibeat. An summarum auctor Scylitza [P] iste? An propterea vel fraude sua, vel exscriptorum oscitantia historiae auctor confingitur?

XXVIII. GEORGIVS RAMMATA, hoc solo mihi notus auctor, Troparia quaedam *in S. Nicolaum Myrrhensium episcopum* non inelleganter composuit, quae cani deberent εἰς τοὺς αἴνους, *ad laudes*; quae ita exorditur:

1. Τὸν σοφὸν ἀρχιποιμένα τῶν Μυρέων.
2. Ὁ φωστὴρ ὁ ἀνέσπερος ὁ πυρσὸς ὁ ἀείφωτος.
3. Νῦν εἰσῆλθες τὰ ἄδυτα, νῦν τελεῖς τὰ ἀπόῤῥητα.

4. Σαλ-

q) Plura de *Ioanne Scylitza*, eiusque compendio historiarum adnotata sunt supra in vol. VII. p. 722. sqq. *Harl.*

Digitized by Google

4. Σαλπίσωμεν ἐν σάλπιγγι ᾀσμάτων, σκιρτήσωμεν ἑόρτια.

5. Σαλπίσωμεν ἐν σάλπιγγι ᾀσμάτων. κύψασα γὰρ ἄνωθεν.

Digna omnia luce, quam nondum viderunt. Praeter enim quartum et quintum in Menaeo Graecorum die 6. Decembr. edita absque nomine auctoris, reliqua tria, quod ipse sciam, inedita sunt.

XXIX. GEORGII HERACLEENSIS *Laudatio ad imperatorem Michaelem Ducam*, ἐγκώμιον πρὸς τὸν βασιλέα Μιχαὴλ τὸν Δοῦκα, conseruabatur in biblioth. Medicea.

XXX. GEORGIVS r) CORCYRENSIS metropolita, sub Friderico et Manuele Comneno imperatoribus doctrina, eruditioneque clarus innotuit. Romam ab imperatore ad concilium, post etiam, si facultas data fuisset, ad imperatorem Fridericum transmittitur. Sed, dum ille infirmitate Brundusii, Hydruntique per sex menses retardatur, concilio Romano finis imponitur, ad quod loco illius Nectarius, abbas monasterii Casulorum in Magna Graecia, vir, et dicacitate, et pertinacia, et propugnando schismati, et Graecorum erroribus impudentia, longe post natos homines improbissimus, conuenit. Ex Brundusio scripsit patriarchae Antiocheno Simeoni, Baron. tom. 12. anno 1178. Hinc Georgius ab imperatore reuocatur; primum, vt suae prouideret ecclesiae, postmodum, vt synodo Constantinopolitanae a patriarcha indictae interesset.

1. Scripsit plures *epistolas* ad diuersos, s) quas Federicus Metius Thermularum episcopus, et collegii Graecorum alumnus ex manuscripto codice latinitate donatas, cardinali, Caesari Baronio, dederat, qui [?] ex illis aliquas Annalium suorum tom. 12. latinas inseruit, earum lectione non parum delectatus. *Delectat quippe*, ait, *audire Graecum antiquitatis*

r) Cognomento *Cupharas*. *Fabr.* De hoc *Georgio Corcyr.* conf. *Cauei* hist. litt. SS. eccl. tom. II. p. 217. ad a. 1156. *Oudin.* comm. de SS. eccl. tom. II. p. 1536. qui notat Caueum, quod annis XL. antiquiorem illum Georgium faciat, quam reuera fuerit; quippe quum a. 1170. floruisset sub Manuelis Comneni imperio. Idem monet, Georgium, de quo h. l. Allatius agit, dici seniorem, ad distinctionem ab altero eiusdem nominis et sedis episcopo, qui circa a. 1256. cum fratribus Minoribus disputationes habuit ad fidei graecae commendationem et doctrinam; hos duo autem diuersos ab Allatio et Caueo fuisse imprudenter confusos. Tum duo alios Allatii errores castigat, vti ad not. x. obseruaui. — *Paris.* in bibl. publ. cod. MCCCIV. nr. 2. exstat, *Georgii*, Corcyraei metropolitae, responsum ad quaestiones, sibi propositas, de ritibus quibusdam in liturgia seruandis. *Harl.*

s) Vt *ad imp. Fridericum* epistolas II. Baronius ad a. 1176. n. 21. et 1178. n. 13. *ad Manuelem* (Comnenum) *imp.* ad a. 1176. n. 23. *ad Basilium Camaterum* (ab a. 1158. ad 1186. patriarcham CPol.) *Epistolam* vnam dat Baronius ad a. 1180. n. 26. *quarta* citatur a Nic. Comneno pag. 202. praenot. mystagog. *Ad Athanasium patriarcham Hierosol.* Baron. ad a. 1158. n. 50. *ad Simeonem patriarcham Antiochenum* ad a. 1178. n. 14. *ad imperialem notarium Ioannem Hydruntinum*, ad a. 1178. n. 15. *ad Nectarium Casulorum abbatem* epistolas II. ad a. 1170. n. 10. et 12. *Fabr.* v. infra, vol. XI. p. 620. ed. vet. Binae epp. ad Nectarium, latine, in tom. XIII. Conciliorum. Labbei, ed. Venet. p. 436. sqq. Altera, quae incipit: Ἀνδρὶ τέτῳ τέχνης ἐπιστήμη. *Florent.* in cod. Laurent. XVI. nr. 28. plut. 9. v. *Bandini* cat. codd. gr. Laurent. I. pag. 416. *Harl.*

Digitized by Google

quitatis quidpiam redolentem, utinam et pietatis. Namque ipse Georgius erat schismaticorum fuligine tinctus, et morbo affectus.

2. Scripserat praeterea *Monodiam* de Nectario iam dicto t) per modum epistolae ad Nicolaum Hydruntis iudicem. Eadem latina ab eodem Metio facta in eodem Annalium tomo legitur. u) Maxima visitandi Hierusalem cupiditate exaestuasse, ex eiusdem ad Athanasium patriarcham Hierosolymitanum, et patriarchae ad eumdem litteris datis, editisque a Baronio adparet. Legi ipse eiusdem nonnulla aduersus Latinos opuscula, v) inter ea praecipua sunt: *ἀρχὴ ἐπισημειώσεων πρὸς ἅπερ ἠρωτήθημεν κατακείμενος ἀσθενῶς ἐν τῇ ἁγίᾳ μονῇ τῶν Κασούλων παρὰ τῶν λεγομένων Φρατομινουρίων, οἵ τινες παραδιδάσκουσι, καὶ παραδογματίζουσιν, εἶναί τι πῦρ καθαρτήριον, ἐν ᾧ οἱ τελευτῶντες ἐν ἐξαγορεύσει, μήπω δὲ φθάσαντες ἀποκλαύσασθαι τὰ οἰκεῖα πλημμελήματα ἀπάγονται, καὶ καθαίρονται πρὸ τῆς τελευταίας κρίσεως, τέλος εὑρίσκοντες ἀπαλλαγὴν τιμωρίας πρὸ τῆς τελευταίας κρίσεως. ἅμα προϊστῶντες σύμμαχον τοῦ τοιούτου λόγου, καὶ τὸν ἐν ἁγίοις Γρηγόριον τὸν Διάλογον. καὶ ἡ μὲν πεῦσις τοῦ Λατίνου, ἐκαλεῖτο δὲ οὗτος Βαρθολομαῖος, τοιάδε τις ἦν; θέλων μαθεῖν ἀφ' ὑμῶν τῶν Γραικῶν. Initium considerationum eorum, de quibus in sancto Casulorum monasterio male adfecti a fratribus minoribus interrogati sumus, qui perversa docent, et male adstruunt, esse quemdam ignem purgatorium,* w) *in quem, dum confessi moriuntur, nec propria crimina deplorarunt, asportantur, et purgantur ante finale iudicium; tandem aliquando poenae finem* [?] *ante dictum iudicium adipiscentes, et huiusce dicti aduocatum adstruunt sanctum Gregorium cognomento Dialogum. Interrogatio porro Latini, cui nomen erat Bartholomaea, haec fuit: Cupio a vobis Graecis perdiscere,* etc.

3. *Τοῦ αὐτοῦ δεύτερον σύνταγμα περὶ θείας κοινωνίας, ἐν ᾧ καὶ ἡ ἀπόδειξις ἁπλῶς ἐκ τῶν θείων γραφῶν. ὅτι ἔνζυμος ἄρτος τῇ ἐκκλησίᾳ παρεδόθη παρὰ τῶν ἀποστόλων προσφέρεσθαι ὃς καὶ μέχρι τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου τῇ Ῥώμης προσεφέρετο ἐκκλησίᾳ. γράφει δὲ καὶ τὴν περὶ τούτου ἐν Κωνσταντινουπόλει γενομένην διάλεξιν, καὶ πῶς ἀντειπεῖν οὐκ ἠβουλήθησαν οἱ Λατῖνοι, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐπῄνεσαν τὸν θεῖον ἄρτον, τὸν ἔνζυμον. καὶ ὅτι εὑρεθείσης καὶ μερίδος ἐκείνου τοῦ ἄρτου, ὃν ὁ Χριστὸς ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς ἐν τῷ δείπνῳ, ἐν τῷ τοῦ μεγάλου παλατίου σκευοφυλακείῳ πᾶσα πρόφασις ἤρθη ἐκ μέσου. Eiusdem secundus commentarius de sancta communione, in qua est ex ipsis sacris scripturis sincera demonstratio, panem fermentatum ecclesiae traditum fuisse ab apostolis ad oblationem, quemadmodum ad tempora sancti Gregorii cognomento Dialogi in romana ecclesia offerebatur. Prose-*

t) Defunctus Nectarius a. C. 1181. vt ex Acindyno constat.

u) ad a. C. 1181. n. 30 - 35.

v) Ex Georgio Corcyrensi de processione Spiritus S. quaedam producit *Allatius* II, 6. de consensu §. 6. p. 581. Idem p. 705. lib. 2. cap. 13. §. 4. notat, sub Nicolai Hydruntini siue Hydrussae magistri nomine quaedam legi ex Nic. Methonensi desumta vel ex Georgio Corcyrensi: et multa per exscriptorum incuriam ad Georgium referri, quae Nicolai Hydruntini sint.

w) Locum ex Georgio Corcyrensi contra Latinos de purgatorio igne adfert *Allatius* pag. 134. diss. 2. de libris eccles Graecorum. *Fabr.* Sub nomine *Georgii metropol. Corcyr.* (χειρκύρας) opus *de igne purgatoria* (περὶ πυρὸς καθάρτου) exstat *Florent.* in cod. Laurent. XXXVI. nr. 3. plut. 5. v. *Bandin.* l. c. I. p. 60. *Harl.*

Digitized by Google

Prosequitur praeterea disputationem de hac re Byzantii habitam, et quomodo illi contradicere noluerunt Latini, sed potius sanctum panem fermentatum laudarunt; et quum illius panis, quem Christus in coena discipulis tradidit, particula in magni palatii Scenophylacio inuenta esset, omnis contradicendi causa de medio sublata sit. P. κοινωνικὸν μὲν ζῶον ὁ ἄνθρωπος, καὶ τῆς ἰδίας φύσεως ἀδιαίρετος πέφυκεν ἐραστής.

Liber erat in bibliotheca Barberina satis antiquus, lacerus, male compaginatus, et erroribus plenus, exscriptus a Ioanne Neriteno anno Domini 1036. vt ex male conflatis in fine libri carminibus elicitur: quae sunt,

Σοὶ Χριστὲ χάριν τῷ χαρίσαντι νόμον
Πρὸς ἀχάριστον Ἰωάννην σὸν λάτριν
Ὑγείαν ὃν φύλαττε, καὶ πάσης βλάβης
Ψυχοφθόρου ῥύσαιο τῇ σῇ δυνάμει.

Ἐγράφη τὸ παρὸν βιβλίον διὰ χειρὸς Ἰωάννου Νεριτηνοῦ, μηνὶ Ἰουνίῳ ἐν τῇ ιγʹ. ἡμέρᾳ παρασκευῇ, ὥρᾳ θʹ. ἔτει δὲ ϛφμδ, x) τῆς Ἰνδικτ. θʹ. [I] *Tibi Christe gratiae, qui dedisti legem ingrato Ioanni seruo tuo, quem sanum conserua et ab omni animiperda libera tua facultate. Scriptus est hic liber manu Ioannis Neriteni, mensis Iunii die decimo tertio, Parasceues hora nona. anno 6544. indict. nona.* Ab his si detrahas annos mundi 5508. qui remanent, erunt 1036. a Christo nato.

XXXI. GEOR-

x) Non dubito errorem esse in numeris, et scriptum ϛψμδ 6744. hoc est CHristi 1236. Certe Georgii Corcyrensis lucubrationes qui a. 1180. et post scripsit, a. 1036. a librario describi non potuere. Allatius eosdem titulos librorum Georgii, versusque cum subscriptione referens lib. 2. de consensu c. 11. §. 6. p. 664. exhibet ϛχμδ, 6644. hoc est CHristi 1136. Sed ita quoque error est manifestarius, eo, vt dixi, modo emendandus. *Fabr.* *Oudin.* postquam locum Allatii exscripserat, at in fine loci eum aliter, ac Fabricius, sic scribentem fecerat, — „*manu Ioannis Neretini, die decimo tertio Iunii mensis; Parasceue hora nona, anno VI. millesimo septingentesimo quadragesimo quarto, Indict. nona.* Ab his si demas annos V. MDCVIII. qui remanent, erunt anni MCCXXXVI. Christi, quod confirmatur ex indictione IX. quae anno praefato 1236. conuenit.“ (Num Fabricius, an Oudinus verba Allatii recte reddiderit, equidem nescio;) Oudinus igitur ita pergit: „Si autem legeretur, vt Allatius legit, ϛχμδʹ seu 6644. scriptus esset liber a. C. 1136. vti post Allatium Caueus ad annum 1136. p. 663. scripsit; sed Indictio designata tunc falsa esset, quum a. 1136. Indictio decima quarta concurreret. Itaque certo ex Indictione IX. notata legendum fuit (ἔτει ϛψμδʹ) non, ϛχμδʹ, vti male legerunt: hoc est anno mundi 6744. qui cum Indictione IX. concurrit, non, 6644.“ — Paullo ante euincit, Allatium falli, „dum, ait, illi adtribuit *Disputationes duas cum Fratribus Minoribus* ex MS. cod. Barberinae bibliothecae quae non a. 1136. factae sunt, vt Allatius scribit, sed a. 1236. annis centum postea, ac annis circiter quinquaginta postquam hic Georgius (senior) floruit: qui quum annis circiter totidem Fratres Minores praecesserit, ad Georgium alium eiusdem nominis et sedis episcopum necessario ob magnam temporis medii intercapedinem pertinere debent.“ Hactenus Oudin. qui de *Georgio*, metropolita Corcyrensi, *iuniore*, et claro saec. XIII. a. 1250. tom. II. col. 110. sqq. vberius disputat. *Harl.*

Digitized by Google

XXXI. GEORGIVS MANGANES sub Alexio Comneno, illius scriba; plura ad munus suum pertinentia scripsisse verisimile est, sub anno Domini 1081. Anna Comnena Alexiados lib. 2. *κατανεύει πρὸς τῦτο Ἀλέξιος ὁ ἀρτιφανεὶς βασιλεὺς, καὶ μετακαλεσάμενος εὐθὺς Γεώργιον τὸν Μαγκάνην, ὃς καὶ ὑπογραφεὺς αὐτῷ ἐχρημάτιζεν, ἀνατίθεται τύτῳ τὴν τῦ χρυσοβύλλυ γραφήν· ὁ δὲ ἐπὶ τρισὶν ἡμέραις ὑπερετίθετο ἄλλοτε ἄλλας αἰτίας συνείρων, ποτὲ μὲν λέγων, ὡς ἄρα κατάκοπος γεγονὼς κατὰ τὴν ἡμέραν ὅλην, τῆς νυκτὸς μὴ δύνασθαι γραφὴν ξυντελέσαι, ἄλλοτε δ' ὅτι τὰ γεγραμμένα νυκτὸς σπινθὴρ ἐμπεσὼν ἀπετέφρωσεν. τοιαῦτα καὶ ἄλλοτε ὁ Μαγκάνης προφασιζόμενος, καὶ οἷον μαγκανευόμενος ἄλλοτε ἄλλως ὑπερετίθετο. Admnit ad haec Alexius recens imperator, et arcessito illico Georgio Mangane, qui scriba illius erat, imponit aureae bullae scriptionem; ille per tres dies rem differebat, alias atque alias tarditatis caussas adducens, nunc quidem dicens, se per totum illum diem laboribus adtritum, nocte non potuisse scripturam absoluere; aliquando, quae noctu scripta erant, scintillam incidentem in cinerem conuertisse. Haec et similia Manganes praetexens, et quasi manganizans, in aliud atque aliud tempus negotium prolatabat.* Vt hinc quoque prudentiam hominis in administranda republica deprehendas; quod et accuratius infra describit, etc.

[P] XXXII. GEORGIVS presbyter, CHIONIADES, scripsit, *σχήματα καὶ σχόλια εἰς τὴν βίβλον Ἰωάννυ τῦ Δαμασκηνῦ πρὸς τὸν ἐν μοναχοῖς σεβασμιώτατον κύριν Θεόδυλον. Schemata, et scholia in librum Ioannis Damasceni ad reuerendissimum monachum dominum Theodulum.* P. *τὰ εἰωθότα ζητεῖσθαι κύριε.* [conf. supra, vol. IX. p. 742. vbi inscriptio differt.] Labor est ad intelligentiam sententiarum tanti patris satis idoneus, et opportunus. Ex codice Vaticano iam habuit doctissimus Aubertus, vna cum Damasceni operibus editurus.

XXXIII. GEORGIVS XIPHILINVS ex Magno Vasorum Custode post Dositheum patriarcha Constantinopolitanus. y) Notitia patriarcharum: *καὶ γέγονε μετ' αὐτὸν πατριάρχης ὁ μέγας Σκευοφύλαξ Γεώργιος ὁ Ξιφιλῖνος, καὶ ζήσας ἔτη ς'. καὶ μῆνας ί. καλῶς καὶ θεοφιλῶς πρὸς κύριον ἐξεδήμησεν. Et substitutus est in eius locum Georgius Xiphilinus, magnus Vasorum Custos, qui quum an. VI. mens. X. praeclare ac religiose vixisset, ad dominum migrauit.* De eo Ephremius:

Ἔπειτα Γεώργιος ὁ Ξιφιλῖνος
Σκευοφύλαξ ὢν τῆς Θεῦ γ' ἐκκλησίας
Ποιμαντικὴν ἔληφε καὶ προεδρίαν.

Deinceps Georgius Xiphilinus Vasorum Dei ecclesiae custos cum esset, pastoralem dignitatem, et primam sedem adeptus est. Eius meminit *Nicetas Choniates* in Isaacio Angelo lib. 2. cap. 4. et

y) Ab a. C. 1192. ad 1198. *Fabr.* conf. *Caue* hist. litter. SS. eccl. II. p. 252. sq. ad a. 1193. quo anno patriarcha CPolit. creatus, et a. 1199. mortuus esse dicitur. *Harl.*

Digitized by Google

et Theodorus Balsamo suam in Canones [*] Apostolorum, synodorum, et patrum expositionem carmine iambico, quod operi praefigitur, eidem nuncupauit.

Illius *de iuribus territoriorum* constitutio, [z]) subscriptione et sigillo Ioannis Camateri, qui in patriarchatu successit, confirmata legitur apud Leunclauium graece et latine in Iure Graeco-Romano, tom. I. lib. 2. p. 283. [aa]) Legi eiusdem duo Synodalia sancita de Stauropegiis, sub a. 1192. ab Eustachio Chandreno magnae ecclesiae chartophylace subscripta, apud Manuelem Malaxum in Nomocanone, quem ille communi Graecorum lingua conscripsit cap. 483. Primi erat illud principium: *πολλάκις καὶ ἐν διακένοις τελοῦσα ἡ μετριότης ἡμῶν.* Secundi: *Γέγονεν οἰκονομία τις εὔλογος δι᾽ ὑπομνήματος.* *Protecdici* praeterea dignitatem, olim minoribus adnumeratam, maioribus adscripsit; et factum suffragio suo adprobauit Eustathius metropolita Thessalonicensis, summisque laudibus tamquam rectum rectaeque rationi consentaneum euexit. Ioannes episcopus Citri, responsis ad Constantinum Cabasilam Dyrrhachii archiepiscopum: *τὸ τοῦ Πρωτεκδίκου δὲ ὀφφίκιον ἐν τοῖς ὑποβεβηκόσιν ὂν ἔκπαλαι, ὕστερον τοῖς ὑπερέχουσι συνετάγη παρὰ τοῦ τῆς μακαρίας λήξεως πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Γεωργίου τοῦ Ξιφιλίνου, τῇ τάξει δὲ ταύτῃ ἐπηκολούθησε. καὶ γνώμη γενναία τοῦ ἐν ἁγίοις μητροπολίτου Θεσσαλονίκης Εὐσταθίου, ἐπαινοῦσα, καὶ ἐξαίρουσα τὸ γεγονὸς, ὡς εὐλόγως, καὶ ἀμέμπτως πραχθέν. οἷα τηνικαῦτα τινῶν ἀντειπόντων, ὡς μὴ ἀποδεξαμένων τὴν πρᾶξιν.* *Protecdici autem officium quum antea esset inter inferiora, postea in altiorum ordinem statutum est a beatae memoriae patriarcha Constantinopolitano Georgio Xiphilino. Hanc autem actionem subsequuta est praeclara sententia sancti metropolitae Thessalonicensis Eustathii, id laudans, et extollens, vt iuste et extra reprehensionem factum; quum quidam, qui actionem non admittebant, tunc contradicerent.* Et Anonymus de officiis magnae ecclesiae Constantinopolitanae apud me: *τὸ δὲ τοῦ Πρωτεκδίκου ὀφφίκιον ἐν τοῖς ὑποβεβηκόσι πρότερον ὂν τοῖς ὑπερέχουσιν ὕστερον συντέτακται παρὰ τοῦ πατριάρχου Γεωργίου τοῦ Ξιφιλίνου.* *At Protecdici officium, quum antea esset inter inferiora, postmodum inter eminentiores ordines a Georgio Xiphilino patriarcha collocatur.*

XXXIV. GEORGII LAPITHAE CYPRII [ex nobili et antiqua familia orti,] versus morales [bb]) graecos [*] 319. vidit Gesnerus Venetiis in biblioth. S. Antonii, recensetque Robertus Constantinus in bibl. Florebat eadem cum Barlaamo monacho aetate, ad quem ipse plurima scripsit, vt idemmet Barlaamus epist. ad Nilum Inclusum, quem iudicem inter se et Palamam constituit, adfirmat: *ὅμοια δὲ τούτοις καὶ ἐν τοῖς πρὸς Λαπίθην τὸν Κύπριον ἡμεῖς συγγράμμασι γέγραφα ταῦτα, ἅπερ ἐπὶ τῷ Φυσικῷ εἴπομεν.* *His similia nostris ad Lapithem Cyprium commentariis scripsimus, et in Physicis etiam pertractauimus.* Tem-

z) Sententia synodalis de iuribus territoriorum, (promulgata et confirmata a. C. 1197. d. IV. Febr.) *Vindob.* in cod. caes. CCCLIII. nr. 5. v. *Lambec.* V. p. 354. sq. Kollar. *Harl.*

aa) Georgii Xiphilini *decretum de Eunuchis* citat *Nic. Comnenus* p. 158. praenot. mystagog. et *Synodicon de trina in baptismo immersione* p. 310.

bb) Genere carminis prosae proximi, quod politicum vulgo adpellant. *στίχοι πολιτικοὶ αὐτοσχέδιοι εἰς κοινὴν ἀκοὴν, τοῦ σοφωτάτου κυρίου Γεωργίου Λαπίθου τοῦ Κυπρίου.* Incipit:

Γνῶθι σαυτὸν, ὦ βέλτιστε, τίς τε καὶ πῶς τυγχάνεις.

Tempore itaque Palamae florebat, qua et Barlaamus aetate circa annum Domini 1337. vt ex eiusdem Barlaami monachi de Lunari defectu comprehendendo ex mathematica constructione Ptolemaei, quae incipit: *ἀναγκαῖον ἡγησάμην ἐκθέσθαι σοι*, colligi potest.

Inter Barlaami opera illud quoque legi: *Βαρλαὰμ μοναχοῦ λύσις εἰς τὰς ἐπενεχθείσας αὐτῷ ἀπορίας παρὰ τοῦ σοφωτάτου Γεωργίου τοῦ Λαπίθου*; *Barlaami monachi solutiones ad proposita sibi dubia per sapientissimum Georgium Lapithem.* Lapithae dubiorum principium illud est: *ἐν τοῖς πρώτοις περὶ κινήσεως λόγοις ἀπεδείξατο Ἀριστοτέλης διὰ πλειόνων.* Responsionum Barlaami: *πρὸς μὲν οὖν Πλάτωνα, ὦ γενναῖε, ὁπώσποτε ἔχει Ἀριστοτέλης, ἐν οἷς φιλοσοφεῖ.* Eiusdem in biblioth. regis Gallorum cod. MMXXXIX. habentur *στίχοι πολιτικοὶ αὐτοσχέδιοι εἰς κοινὴν ἀκοήν. Versus politici subinde et immeditate facti, palamque omnibus recitati.* P. *γνῶθι ταυτὸν, ὦ βέλτιστε, τίς τε καὶ ποῦ τυγχάνεις.* Opus est diuisum per titulos iuxta varia rerum argumenta. Et nescio, an distinctum ab eo, quod nobis Gesnerus et Constantinus recensuit. *Allat.* In cat. MSS. regg. bibl. Paris. vol. II. p. 564. numeratur cod. MMDCCCLXXVII. ibique nr. 1. ita citatur: „*Georgii Lapithae* poëmata, versibus politicis. Ibi de varii argumenti rebus, illis praesertim, quae ad pietatem spectant." — De *Georgii Lapithae* epistolis v. supra, vol. VII. p. 655. not. *dd.* Eiusdem epistolas exhibuit *Boiuinus* inter elogia, tom. I. historiae Gregorae praemissa. Conf. *Rob. Gerium* in adpend. ad Cauei hist. litter. SS. eccl. tom. II. p. 42. ad a. 1340. *Harl.*

Lapitham, eius studia, res ac fortunas ad amussim nobis repraesentauit Agathangelus [cc]) Callistrati filius in Narrationibus.

[P] XXXV. GEORGII CERAMEI [dd]) *Iambica in librum Simeonis Sethi de Stephanite, et Ichnilata* laudantur in Indice manuscripto graeco. *Συμεὼν Μαγίστρου διήγησις μυστικὴ τῶν κατὰ Στεφανίτην καὶ Ἰχνηλάτην μετενεχθεῖσα ἐκ τῆς Ἀράβων διαλέκτου ἐν λόγοις η. Γεωργίου Καραμέου Ἰαμβεῖα ἐπὶ τῇ προῤῥηθείσῃ βίβλῳ. Simeonis magistri narratio arcana de Stephanite et Ichnilata ex Arabum lingua conuersa libris octo. Georgii Cerami carmina iambica in praedictum librum.*

XXXVI. GEORGIVS CHVMNVS Byzantinus [ee]), scripsit *historiam rhythmicam* ab iis primis Geneseos verbis, *in principio creauit Deus coelum et terram,* vsque ad

regnum

cc) Hic est Agathangelus, qui aduersus Nicephorum Gregoram scripsit pro Aristotele. *Fabr.* Quae vero Allatius ex Agathangelo de Georgio Lapitha, eius commoratione in insula Cypro, auctoritate apud regem, rerumque astrologicarum scientia et quid de illis senserit, adtulit, ea longiora sunt, quam vt h. l. commode repetantur. Ex eo autem loco discimus, Georgium cognomen *Lapithae* a fluuio Lapitho in Cypro, ex Olympo profluente, in cuius ripis aedes ille habuit, adeptum, atque vtriusque linguae et philosophiae studiosum, et in sacris scripturis perdiscendis adsiduum fuisse. *Harl.*

dd) Plura Allatius infra p. 414. seq.

ee) In codice caesareo apud *Lambecium* V. p. 259. [s. p. 545. sq. ed. Kollar. in cod. caes. CCXCVII. nr. 2. vbi notat Lambec. hunc Georgium cognominari *Byzantinum* a commoratione praecipua in vrbe CPolitana, eius autem patriam fuisse Chandacen, vrbem insulae Cretae. *Harl.*]

vo

Digitized by Google

regnum Dauidis, et Salomonis. Exstabat cum figuris in charta bombycina mſ. Constantinopoli apud Ioannem Suzium. Verderius in ſupplemento. [add. diſſ. 1. ad *Cauei* hiſt. litt. SS. eccl. II. pag. 8.

XXXVII. GEORGIVS DIACONVS METOCHITA, ff) pro quo *Gregorium* nobis falſo Geſnerus, et ex Geſnero Poſſeuinus obtrudit. inſignis pietate, ac doctrina vir: pro ſtabiliendo Byzantii Latinorum dogmate, et proceſſione Spiritus ſancti etiam ex filio, et errore Graecorum refellendo, et carceres, et tormenta, eaque dira, atque enormia cum certaminis ſocio Conſtantino Meletiniota gg) diacono, et Ioanne Vecco patriarcha Conſtantinopolitano ſubiit, tandem vna cum illis in exſilium abactus eſt. hh) Nicephorus [629] Gregoras lib. 5. *καὶ ὁ πρὶν μαχαίρα δίστομος κατὰ Λατίνων ἱστάμενος, πρύμναν ἤδη κρουσάμενος ἑτεραλκέα τὴν νίκην ποιεῖται. δι' ἃ δὴ καὶ ἐπὶ τὸν πατριαρχικὸν ἀναβεβηκὼς θρόνον πάντα ἦν αὐτὸς τῷ βασιλεῖ, καὶ γλῶττα, καὶ χεὶρ, καὶ κάλαμος γραμματέως ὀξυγράφου, καὶ λέγων, καὶ γράφων, καὶ δογματίζων. ἔχων συνεργοὺς, καὶ συλλήπτορας τοῦ ἀγῶνος τόν τε Μελητινιώτην, καὶ τὸν Μετοχίτην. Ἀρχιδιακόνους ὄντας τοῦ βασιλικοῦ κλήρου, καὶ ἔτι Γεώργιον τὸν ἐκ Κύπρου.* *Et qui*, Ioannes Veccus, *dudum acerrime Latinis aduerſabatur, mutata ſententia, victoriam facit ambiguam. Quamobrem patriarchica ſede conſcenſa imperatori vnus fuit omnia, et lingua, et manus, et acuti ſcriptoris calamus, et dicendo, et ſcribendo, et dogmata ſtatuenda: eius certaminis adiutoribus Meletiniota, et Metochita imperatorii cleri archidiaconis, et Georgio Cyprio.* — Plura pro adſerendo Latinorum dogmate ſcripſit: quae ego vidi, ſunt; *Σύγγραμμα διαλαμβάνον, ἃ μὲν πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀντικείμενοι φασὶν εἰρήνην ἐπὶ τῇ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐκπορεύσει, καὶ λοιπαῖς πατρικαῖς φωναῖς, αἵπερ ἐκ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ τοῦτο φωνοῦσιν. ἃ δὲ πατέρες οἱ θεοφόροι διευλυτοῦντες διδάσκουσιν.* *Tractatus partim ea continens, quae eccleſiaſticae pacis aduerſarii de proceſſione Spiritus ſancti, aliisque patrum ſententiis illud ex patre et filio adſerentibus, opponunt; partim ea, quae DEO pleni patres dubia diſſoluentes docent.* Tractatus diuiditur in partes quinque, ii) quas ipſe *λόγους*, *orationes*, adpellat.

Primae illud eſt principium: *τὸ περὶ Θεοῦ λέγειν, οὐχ ὅπως φρικῶδες τοῖς κατ' ἐμέ.*

2. *ἐν ἡμῖν καὶ τοῦτο τῶν ἐγκλημάτων, τὸ, θείων ἐκ γραφικῶν.*

3. *ἐπειδὴ*

τὸ παλαιὸν διὰ εἶχον, ποιηθὲν παρὰ κυροῦ Γεωργίου Χόμνου, τοῦ ἐκ τῆς περιβοώντα τῶν νήσων καὶ εὐδαίμονος Κρήτης ἐκ πόλεως Χανδάκα. Incipit: *Δέσποτ τρισευκέστατε κύριε καὶ πατέρα, τὴν χάριν σου μ' ἀπέστελε ἐς ταύτην τὴν ἡμέραν.* Fuit et *Michael Chumnus*, de quo ſupra, vol. XI. p. 195. et *Nicephorus Chumnus*, de quo vol. VII. p. 675.

ff) Huius filius Theodorus Metochita, de quo volum. X. p. 412. ſeqq. [et in not. *bb.* de *Georgio Metochita. Harl.*]

gg) Vide volum. X. p. 410. ſqq.

hh) Contigit hoc circa a. C. 1283. imperatore Andronico Palaeologo.

ii) Conferendus *Allatius* libro II. de conſenſu vtriusque eccleſiae cap. 15. §. 9. p. 771. [Id. p. 668. Romae 1655. 8. longum locum ex libro V. Georgii Metochitae de proceſſione Spir. S. adtulit.]

Digitized by Google

3. *ἐπειδὴ περὶ τάξεως, τῆς ἐν Τριάδι διαλαμβάνοντες τῶν θεοφρουρήτων.*

4. *περὶ τῆς δι' Υἱοῦ δημιουργίας Μουζάλων ἐν μέσοις ἐκείνοις δικαστηρίοις τὸ συνεῤῥεῦσαν πλῆθος ἀνακυκῶν.* [kk])

5. *Ἃ μὲν οἱ περὶ τὸ λέγειν ὄντες δεινοὶ τῶν καθ' ὑμῶν ὠφρυωμένων τοῖς θείοις λόγοις ἐναπερεύγονται.* Nec alios ab his quinque fuisse existimo libros quinque Georgii Metochitae *de processione Spiritus sancti*, qui adseruabantur in bibliotheca Antonii Augustini cod. XCVI.

[P] *Ἀντίῤῥησις τῶν τριῶν κεφαλαίων, ὧν ἐξέθετο Μάξιμος μοναχὸς ὁ Πλανούδης. Ad tria capita, quae Maximus Planudes monachus publicauit, responsio.* [ll]) P. *πρὸς ἐρώτησιν ἀπροόπτως ἡμῖν φανεῖσαν χρεὼν ἀποκρίνασθαι.*

Ἀντίῤῥησις τῶν, ὧν συνεγράψατο Μανουὴλ ὁ τῦ Κρήτης ἀνεψιός. Ad ea, quae Manuel Cretensis nepos conscripsit, responsio. [mm]) P. *οὐκ οἶδα, εἰ καὶ ἄλλοτέ ποτε τοσοῦτον.*

Λόγος ἀντιῤῥητικὸς ἐπὶ τῷ τῦ Κυπρίε τόμῳ. Oratio antirrhetica in Cyprii [nn]) *Tomum.* P. *ὁ μὲν δὴ διεξοδικώτερον τῶν ἐμῶν λόγων ἔχει περανθεὶς, ὡς οἷόν τε ἀποχρώντως.*

Λόγος διαλαμβάνων τὰ κατόπιν τῶν προῤῥηθέντων δύο λόγων ἐπὶ τῇ αὐτῇ ὑποθέσει λεχθέντα τε καὶ πραχθέντα. Oratio prosequens ea, quae post praedictas duas orationes in eadem materia disputata et gesta sunt. P. *ἦν ἡμῖν ἄρα προτεθειμένον τῦ κατὰ σκοπὸν, ὡς ἐνὸν ἐκτερματωθέντα.* [oo]) Dictio in omnibus dura, compositio aspera, nullo fuco, nullo lenocinio demollita: vbique tamen pietatem redolet. Sententiae graues, argumenta ad probandum id, quod voluit firma, sed eloquutione et compositione nominum horrida, et confragosa. Indignus tamen auctor, qui tamdiu cum tineis luctetur, sibique soli sapiat. Leguntur eiusdem in biblioth. regis Gallorum mss. *De Spiritu sancto libri tres. Refutatio trium capitulorum Maximi Planudis. Refutatio scriptorum Manuelis. Allat.* Codd. *Paris.* bibl. publ. in quibus exstant tria ista opp. numerantur in cat. MSS. bibl. reg. vol. II. MCCLX. et MMDCCLI. nr. 3. 4. 5. *Harl.*

kk) Ex hoc quarto λόγῳ edidit quaedam *Combefisius* tom. 2. auctarii noui p. 1018-1026. Ex quinto *Allatius* de purgatorio p. 668-677. et contra Hottinger. p. 512.

ll) Graece et latine edidit *Allatius* in Graecia orthodoxa tom. 2. p. 922-958. Rom. 1650. 4.

mm) Graece et lat. ibidem p. 959-1074.

nn) Georgii Cyprii patriarchae CPol. ab a. 1283. ad 1289. de quo infra p. 420. seq.

oo) Praeterea apud *Allatium* p. 771. de consensu, memoratur huius Georgii Metochitae λόγος *διαλαμβάνων τὰ τῆς προβασάσης εἰρήνης μέσον ἑκατέρων τῶν ἐκκλησιῶν τῆς τε πρεσβυτέρας Ῥώμης καὶ τῆς νέας καὶ ἡμετέρας καὶ τὰ παρηκολουθηκότα καθεξῆς. Oratio continens concordiam inter vtramque ecclesiam antiquae Romae, et nouae ac nostrae initam et quae deinceps subsequuta sunt.* Incipit: *οὐκ οἶδα εἰ καὶ ἄλλοτέ ποτε τοσοῦτον.* Ex hac *oratione de vnione ecclesiarum* quaedam adfert *Allatius* contra Hottinger. p. 429. et ex *oratione de dissidio ecclesiarum* p. 458-462. Etiam a *Nic. Comneno Papadopoli* in praenotionibus mystagogicis p. 165. et 396. citatur Georgii Metochitae *oratio de sacris mysteriis* et p. 20. 396. *explicatio Canonum siue regularum S. Nicephori CPol. patriarchae*, et p. 410. et 361. *ecthesis historiarum et orationes contra Georgium Cyprium* praeterea *Oratio II. pro Vecco* p. 356. *et liber de sacra synaxi* p. 137. *et oratio contra susurrones* p. 145.

Digitized by Google

[⁋] *Gretſerus*, quod ſaepe etiam in aliis facit, Georgium hunc cum alio Metochita Theodoro, et Magno Logotheta, de quo forte prolixius, quam par erat, Gregoras in hiſtoria ſermonem inſtituit, confundit. Summa namque totius philoſophiae, quam Georgio adſcribit, Theodori fuit. Errorem Gretſeri ſequitur etiam *Voſſius* de hiſtor. graecis lib. 2. cap. 28. dum adſerit, Theodorum Metochitam a ſeniori Andronico vna cum Vecco, et Meliteniota relegatum fuiſſe. Georgius enim hic fuit Vecci, et Meliteniotae in dogmate contra Graecos de proceſſione Spiritus S. defendendo ſymmiſta, et cum dictis in exſilium miſſus, ſi hiſtoriae fides habenda eſt. *Allat.* — [Hic poſtea de Metochitae certaminibus pro eccleſia latina, tormentis et exſilio, quum vna cum Vecco patriarcha, et Conſtantino Meliteniota in ſynodo CPolitana ſub Georgio Cyprio ſiſteretur, ex Pachymerae hiſtoria libro VII. plura refert, eumque in carceribus vita defunctum eſſe ſuſpicatur. *Harl.*]

[⁋] Quid in poſtremis tribus tractatibus Metochitae contineatur, ſatis [⁋] nobis indicauit Ioannes Chameta pp), chartophylax Chii, et archimandrita magnae eccleſiae.

[⁋] XXXVIII. GEORGIVS MOSCHAMPAR fuit magnae eccleſiae chartophylax. qq) Georgius Pachymerius hiſt. lib. 2. *ἐντεῦθεν ὁ Μοσχάμπαρ Γεώργιος Χαρτοφύλαξ ὢν τῆς ἐκκλησίας τότε νόθον ἔλεγε τὸ ῥητόν. Hinc Moſchampar Georgius chartophylax cum eſſet eccleſiae, ſpuriam eſſe aiebat ſententiam.* Illius meminit Ioſephus Methonenſis epiſcopus Apologia contra Marcum Epheſium: *καὶ σὺ μὲν συνήφθης, ὡς φῄς, τοῖς ἁγίοις σου πατράσι καὶ διδασκάλοις Φωτίῳ πρώτῳ σχισματικῷ, μᾶλλον δὲ αὐτουργῷ, καὶ δημιουργῷ τοῦ σχίσματος, καὶ τῆς διαιρέσεως, Καβασίλᾳ, Παλαμᾷ, Καματηρῷ, Φουρνῷ, Ψελλῷ, Μοσχάμπαρι, Βουλγαρίᾳ, Νικολάῳ Μεθώνης, Παναρέτῳ, καὶ τοῖς λοιποῖς τοῖς μετὰ τὸ σχίσμα, καὶ τὴν πολλὴν ἔριν κατὰ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας εἰποῦσι. Et tu quidem, vt ais, ſanctis tuis patribus ac doctoribus te adiunxiſti, Photio, ſchiſmaticorum principi, imo vero auctori, et opifici ſchiſmatis et diſſidii, Cabaſilae, Palamae, Camatero, Phurnio, Pſello, Moſchampari, Bulgariae, Nicolao Methonenſi, Panareto et caeteris, qui poſt ſchiſma et multam contentionem in romanam inuecti ſunt eccleſiam.* Meminit etiam Ioannes Pluſiadenus dialogo pro ſynodo Florentina. Cum Vecco rr) et Cyprio ſub Palaeologis viuebat latini nominis inſen-

pp) Chamata vocatur apud *Allatium* p. 772. de conſenſu, vbi idem locus ex illo productus exſtat. *Fabr.* Hinc cum h. l. omiſi. *Harl.*

qq) Eadem *Allatius* II. 15. de conſenſu §. 13. [add. ſupra, vol. XI. p. 702. *Io. Franc. Bernard. M. de Rubeis* in *Georgii ſ. Gregorii Cyprii*, patriarchae CPolit. vita, Venet. 1753. 4. p. 123. ſq. ex apographo ſuo codicis Lugduno-Batau. edidit gr. cum ſua verſione lat. (quam Lambec. et Oudinus, ad Pachymerianam hiſtoriam ſupplendam graece vulgarant,) epiſtolam ſub *Moſchamperis* nomine, quam hic ad Georg. Cyprium tranſmiſit. Add. ſupra, ad vol. VIII. p. 161. not. *y*. *Harl.*]

rr) *Venetiis* in bibl. Marc. cod. CLIII. ſunt *capita antirrhetica* XXXIII. contra Ioannis Vecci dogmata et ſcripta, miſſa ad omnes Chriſti eccleſias a S. patriarcha Hieroſolym. D. *Gregorio*, ſcripta vero huiuſce mandato ex voce D. *Georgii Moſchamparis*, euangelii doctoris: init. Ἀλλ' εἰ ἐν τοῖς πάλαι ποτὲ βλασφημήσασι. v. cat. codd. gr. Marc. p. 85. In cod. *Matrit.* reg. CXV. *Georgii Cyprii* ſermo antirrheticus contra Becci blaſphemias: inc. ἐκ ἔγωγε θαυμάζω φιλόγης. v. *Iriart* cat. codd. gr. Matrit. p. 457. ſq. qui etiam laudat *Neſſel.* catal. caeſar. bibl. part. I. p. 545. cod. CCXV. nr. 1. *Harl.*

Digitized by Google

infensissimus, quos palam in synodis Constantinopolitanis redarguere conatus est, et calamo etiam in eos stricto pleraque conscripsit: non magni tamen nominis apud suos, neque magnae aestimationis: hinc et in consensu multorum doctorum sententia eius de dicto Damasceni, ἐκ τοῦ υἱοῦ δὲ οὐ λέγομεν, tamquam minus prudens reiicitur. V. Pachym. in histor. lib. 8. cap. 1. [†] Et a Vecco non inuenusto scommate proscinditur. Pachymeres lib. 7. Καὶ τοὺς αὖθις ἀναγνόντας ἀρνεῖσθαι, καὶ ἀναθεματίζειν τὸν λόγον, σχεδὸν δὲ καὶ αὐτὸν τὸν γράψαντα. ἀλλὰ τὸν Μοσχάμπαρα ἰδόντα ὁμολογεῖν ἑαυτοῦ τὸ σύγγραμμα εἶναι, καὶ ἀπολογεῖσθαι πειρᾶσθαι. ἐφ᾽ οἷς ὁ Βέκκος μεθ᾽ ὅσου εἴποι τις ἂν τοῦ χαριεντισμοῦ, ἡμεῖς μὲν προσεδοκῶμεν σὸν εἶναι πρὸς τὸν Πατριάρχην, φησίν· εἰ δὲ μὴ σὸν ἀλλὰ τούτου, ὡς καὶ αὐτὸς ὡμολόγησε, ψύλλα τις ἐπικαθίσασα τῷ τῆς ἁμάξης ῥυμῷ, οὔτ᾽ ἀνασπᾶν οὔτε κατασπᾶν ἔχει τὴν μήρινθον. *Illi cum rursum perlegissent, negare, et cum anathemate non tractatum modo, sed auctorem quoque ferire. Id vbi vidisset Moschampar, fateri commentarium esse suum, et pro eo apologiam parare. Super his Veccus quam maxime venuste, neque ingratiis, Nos equidem, ait, reversum ad patriarcham tuum esse opinabamur; quod si non tuus, sed huiusce, quemadmodum et ipse fassus est, culex quispiam in currus temone insidens, neque attrahere, neque adducere funem potest.* Hoc autem dixerat, quod duplici nomine compellaretur chartophylax. Multa in latinam ecclesiam, illiusque dogmata monumentis editis oblatravit, quibus Ioannes Veccus patriarcha Constantinopolitanus docte respondens, tanti nebulonis impetum fastumque compressit. Ego neque Moschamparis scripta, neque Ioannis responsiones vidi, id tamen ab eodem patriarcha Ioanne habeo, ex libro, cui ipse titulum fecit: ἐπισημειώσεις τῆς τῶν ἁπασῶν αὐτοῦ βίβλων, καὶ γραφῶν συμφωνίας. *Adnotatio de suorum omnium librorum et scriptorum concordia.* Et incipit: καὶ τὴν παροῦσαν δέξαι δὴ βίβλον. ss)

[†] XXXIX. GEORGII sacerdotis, et NOMOPHYLACIS sanctissimae Dei magnae ecclesiae *explicatio in omnes imperiales leges*, apud Antonium Cantacuzenum. Verderius in supplemento.

XL. GEORGIVS BYZANTIVS ex arabica lingua in graecam transtulit *librum medicinalem N. Beckzeber Ebi*, septem sectionibus distinctum. Erat Constantinopoli apud Michaelem Cantacuzenum. Verderius in supplemento.

XLI. GEORGIVS ZEGABENVS tt) *Constantini Caesarei librum de romana historia*, ex romana in graecam linguam traduxit: habebatur apud Manuelem Eugenium Constantinopoli. Verderius in supplemento. Quis Constantinus Caesareus fuerit, dubium mihi est. Et forte ille fuerit, cuius Theodorus Balsamon in synodum sextam Trullanam meminit: εἰ δὲ θέλεις οὖν μαθεῖν τὰ περὶ τούτου πλατύτερον, ἀνάγνωθι τὸ πρῶτον τῆς παρὰ τοῦ Καισαρέως Κωνσταντίνου συγγραφείσης ἱστορίας. *Si vis ergo de hoc fusius edoceri, lege primum a Constantino Caesariensi scriptae historiae librum.* Et Macarius Ancyranus metropo-

ss) Vid. tom. II. Graeciae Orthodoxae *Allatii* p. 3. p. 9. et 10. de modo, in refellendo Moschampare, quem ipse tenuerat.

tt) De Euthymio Zegabeno dictum vol. VIII. p. 328. sqq.

Digitized by Google

tropolita contra Barlaamum et Acindynum cap. 35. ὐ γὰρ δὴ παρ' ἐκείνȣ ἐχειροτονοῦντο, ὡς καὶ ὁ Καισαρεὺς ἱστορεῖ Κωνςαντῖνος. *Neque enim ab eo ordinabantur, vt Caesariensis Constantini historia refert.* Quum itaque Constantinus iste historiae scriptor Καισαρεὺς *Caesariensis* fuerit, Verderius in Caesarium, Gentianus Heruetus in Caesarem, dum Balsamonem vertit, maiori oscitantia transmutauit. Neque solus Constantinus hic in Graecia [?] natus in scribenda historia latina lingua vsus est. Eum cum aliis peculiari diatribae uu) referuamus.

Eiusdem, *de herbis particularis demonstratio*, erat CPoli apud Michaelem Cantacuzenum, Verderius ibidem.

Georgius Zegabenus *de septem vocalibus, et reliquis litteris consonantibus*, *in 4. MS. biblioth. imper. Viennae*, epitome Gesneriana: habeoque penes me eiusdem περὶ τῶν ἑπτὰ φωνηέντων, καὶ περὶ τῶν εἰκοσιτεσσάρων ςοιχείων. *De septem Vocalibus, et de viginti quatuor litteris*, carmine politico, incipit: τὸν Ἀβραὰμ ὦ φίλτατε Ἀβραμιαῖοι παῖδες. Vita et conditione miserrimum fuisse constat ex iis, quae ipse ibidem scribit:

Φίλε, ἀρκεῖ σοι ἐνταυθοῖ τὸ ὕφος τῶν πνευμάτων.
Ἀμίσθωτες καὶ νῆςις τε τȣ̃ γράφειν ȣ̓κ ἰσχύω.
Οὔτε ψωμόν μοι ἔφερες, ȣ̓́τ' οἶνον τὸν εὐώδη,
Οὔτε τυρὸν, ἢ ὄψον τι, ȣ̓́τε ὠὰ ὀρνίθων,
Ἃ καὶ οἱ οἶκοι πλήθουσιν ἀεὶ μὲν καὶ τῶν Ἱερῶν.
Ἀλλ' ȣ̓́τ' ὀλίγα κήπια, ἢ καί τινας ὀπώρας,
Ἵνα ἐσθίων πρὸς μικρὸν ἰσχύω γράφειν ταῦτα.
Ἀλλ' ἀληθῶς καὶ φανερῶς λέγω σοι τȣ̃το, πάτερ·
Τὴν χθὲς, καὶ πρώην νηστικῶς ȣ̓κ ἐζύμωσαν οἱ οἶκοι
Διό τι μήδ' ἀλεύριον, οἶδε θεὸς, ȣ̓κ ἦν μοι,
Νόμισμά τί μοι πίςευσον ȣ̓κ εἶχον ἀγοράσαι.
Καὶ ἠρξάμην ὀλιγοθυμεῖν, καὶ συνεσκοτιζόμην
Πολλὰ τῆς, εἶπα, πεῖνα μȣ, δίφθογγον νὰ σε γράψω,
Καὶ μόνον ἔασον μικρὸν, μὴ σκοτισθῇ τὸ φῶς μȣ.
Καὶ πρός με ἀπεκρίνατο μετὰ θυμȣ̃ μεγάλȣ,
Καὶ τρίφθογγον εἰ γράψεις με, ἤκιςά μοι ἀρκέσεις.
Πληροφορήθητι καλῶς, γοργὸν νὰ σὲ ὠλέσω
Ῥίψω δέ γε σε κατὰ γῆν, καὶ χάσεις τὴν ζωήν σȣ.
Καὶ ȣ̓́τως ȣ̓χ ὑπήκȣσεν, εἰ μὴ νὰ τὴν χορτάσω.

Amice

uu) Hanc Allatii diatribam de Graecis, qui latine scripserunt, non vidisse lucem dolendum est.

Digitized by Google

Amice hic tibi satis erit spirituum pertractatio. Ipse sine mercede, et ieiunus scribere nequeo. Non adtulisti mihi panem, neque bene odoratum vinum, non caseum, non condimentum aliquod, neque oua gallinarum, quibus et miserrimorum aedes abundant. Quinimo neque aliquid ex horto, neque fructus aliquot, [[639]] *vt comedens saltem ad paruum tempus haec scribendo sufficerem. Verum tamen vere, palamque hoc tibi dico, pater. Heri, et nudius tertius, domi certe farinam non subegerunt, quod farina non suppeteret, idque nouit Deus, nec esset mihi, crede dicenti, pecunia ad emendum. Quae coepi animo linqui, et lumen oculorum amittere. Multa illi dixi, Fames mea, diphthongo te in posterum scribam, tantum mihi concede, ne lumine spolier, quae mihi cum magna iracundia respondit: et licet me triphthongo scribas, non facies satis. Praepara igitur te, cito te perdam, prosternam te in terram, et vitam profundes. Sic illa me non audiit, nisi prius satiata.* Adnectitur Zegabeno Canon Maximi Mozari *de Spiritibus, et Antistichis,* vv) quemadmodum et ea, quae Zegabeni sunt, non magni pretii.

Translatio ipsius *Vaticiniorum Theophili* ww) *Romani* in graecam linguam habebatur apud Manuelem Eugenium. Verderius: *Oracula omnia cum figuris picta principium Methodii episcopi Patarensis, Visiones Danielis prophetae, et Chosroe regis Persarum, et Theophili presbyteri Romani translata a Georgio Zegabeno, praetereaque Leonis, philosophi et imperatoris.* Theophili tamen huiusce vaticinia a Ioanne Rhyzeno [qui in cod. caesar. cit. interpres diserte nominatur, *Harl.*] in linguam graecam versa cum aliis, in primo meorum Variorum xx) Antiquorum libro adnexa sunt. An eadem, vel diuersa, cum ista Eugenii non viderim, incertus haereo.

Eiusdem etiam adfertur explicatio in Psalterium in Catalogo a Grammatico exhibito apud Verderium: nisi mendum sit, et Euthymii locum Georgius occupauerit, et forte Zegabenus hic non alius a superiori Byzantio, vel Byzantius a subsequenti Choniata fuerit.

XLII. GEORGIVS CHONIATA *Antidota Persica* in graecum sermonem transtulit. Diegus Hurtadus Venetiis habuit, vt refert Gesnerus. Et Scoriaci in biblioth. regia habetur *Γεωργίου Χωνιάτου ἐξελληνισμὸς Ἀντιδότων, τῶν ἐκ Περσίας κομισθέντων. Georgii Choniatae antidotorum ex Perside aduectorum translatio in linguam graecam.* II. x. 3. yy) Meminit et Robertus Constantinus in bibliotheca. Hic diuersus erit a Chrysococca, zz) quantum Chrysococca a Choniata, et vtius familiae homo ab alio alterius familiae differt.

Eius-

vv) Maximi Mozari canones *περὶ πνευμάτων καὶ ἀντιστοίχων* memorat Labbeus p. 134. bibl. nouae MSS.

ww) Presbyteri, confer *Lambecium* lib. V: p. 15. seq. [s. pag. 39. sq. ed. Kollar. nr. 5. cod. CCVIII. *Harl.*]

xx) Haec Varia Antiqua Allatii lucem non viderunt. De vaticiniis illis dixi volum. VII. pag. 695. sq.

yy) MS. in bibl. *Escorial. Georgii Choniatis Exhellenismos,* seu graeca explicatio antidotorum ex Persia impostatorum, (sic.). Et synopsis accuratissima de vrinis exposita ex Persarum medendi ratione. v. *Plüer.* itinerar. per Hispan. p. 170. Conf. diss. I. ad *Cauei* histor. litt. SS. eccl. II. p. 9. qui etiam, cum scripsisse, adnotat, ad Theodulum, monachum, schemata et scholia in librum Io. Damasceni, *fontem scientiae* dictum; cuius princip. *τὰ αἰσθητὰ ζητῆσαι κεφάλαια·* et haec scholia missa fuisse ab Allatio ad Io. Aubertum, Parisiensem, quum nouam operum Damasceni editionem meditaretur, idemque laudat etiam *Allatii* Symmict. p. 449. *Harl.*

zz) de quo infra p. 559. seq. §. XLVI.

Digitized by Google

[℟] Eiusdem *historia* incipiens inde ab imperatore Leone, qui fuit filius Alexii: in folio mſ. in bibliotheca imperatoris Viennae adſeritur exſtare in Epitome Gesneriana. Sed quisnam hic erit Leo imperator Alexii filius? Monſtrum.

XLIII. GEORGIVS ACROPOLITA, (proprium nomen hoc non patriae, ſed familiae,) et Magnus Logotheta Conſtantinopolitanus, quem typographi Lugduno-Bataui, vt mos eſt, in Ioannem Acropolitam apud *Voſſium* de hiſtor. graecis lib. 2. cap. 29. transmutarunt, et cuius cauſſa [a]) hunc Diatribae laborem *de Georgiis* ſuſcepimus, vndecim [b]) annos natus, [c]) (quae ipſe de ſe in Hiſtoria ſua nondum edita [d]) tradidit, in vnum conferimus,) Encycliique doctrinae, quam vulgus Grammaticam vocat, diſciplina inſtructus ad imperatorem Theodorum Laſcarim, tunc Conſtantinopoli exſulantem mittitur. Pater etiam e Latinorum manibus ſe ſurripere decreuerat, licet ab illis, et ſumtuoſis impenſis, et officiis, quibus eum prolixe admodum proſequebantur, detineretur, nec leue eſſet filii ſamulique impedimentum. Sed pertinacius ille in ſententia perſiſtens, filium ad imperatorem praemiſit, morbus tamen grauis conatus intercepit, pene enim ſemiuiuus, et media ſui parte fere exſiccatus poſt duos annos vitam amiſit. Georgius in aula imperatoria neceſſariis prouidebatur, et Mathematum amore excito, ſublimioris diſciplinae gratia omnibus valere iuſſis, vna cum aliis adoleſcentibus, ita adnuente imperatore, atque Exapterygo Theodoro informante, Logicae ſcientiae aditus aperiuntur; monitisque imperatoris aula egreſſus praeceptori ſe dedidit annos ſeptem et decem natus. Exapterygus in mathematicis non admodum praeſtabat; ſed multum dicendo valuit, vtpote rhetoricis ſtudiis eximie inſtitutus, et ad eloquendum compoſite vſu, atque ingenio comparatus, ideoque ingenti nomine, ac memoria dignus habitus eſt. Eo demortuo, poſtquam poematum ambages explicaſſet, et orationis conficiendae artem tradidiſſet, ad Blemmydam Nicephorum, quo neminem in philoſophicis diſciplinis praeſtantiorem nouerat, ſe ipſe contulit, et quicumque vna ſecum logicis ſpeculationibus attendebant. Quod idem adfirmat in expoſitione Theologicorum dictorum. [℟] Ad Michaelem Deſpotam Lariſſae commorantem ab imperatore Ioanne vna cum Phoca Philadelphienſi, Iſaacio Duca, et Michaela Hyalea, ad pacta cum eo inita complenda miſſus eſt: aliasque poſtea legationes feliciſſime obiit. Quare illius prudentia, ac diligentia perſpecta, fideque niſus ſumma imperii conſilia credidit: deinde, vt ſunt rerum vices, tanti viri virtute pertaeſus, hominem de ſe tantopere bene meritum Theodorus, [e]) Ioannis Batazae filius, non tantum minis perterruit, ſed ex neruo emiſſum compingit in carcerem. Ipſe fortunas ſuas deplorat. [f]) [℟] Hinc carcerem, cuſtodiam, aliaque proſequitur, tandem beneficio delinitus, in familiaritatem rurſus imperatoris inſinuatur, atque priſtinae dignitati reſtituitur, neque multo poſt, rebus Byzantinis in propinquum diſcrimen adductis, militiarum praetor

a) Nam in editione Pariſienſi a. 1651. fol. haec Allatii diatriba Chronico Byz. Georgii Acropolitae praemittitur, de quo confer, ſi placet, quae notaui vol. VII. p. 766. ſqq. [vbi quum iam multa de hoc Georgio ſint diſputata et alii VV. DD. de illo laudati, eo magis h. l. Allatii longam narrationem contrahere licebit. *Harl.*

b) [rectius *ſedecim*, notante Fabr. l. c. p. 767. not. *v. Harl.*]

c) A. C. 1231. nam Georgium Acropolitam natum eſſe conſtat a. 1220.

d) Tunc quum iſta ſcriberet Allatius a. 1644.

e) Theodorus Laſcaris imperator a. 1255-1259.

f) p. 71. ed. Allat.

Digitized by Google

praetor in occiduis partibus praeficitur. Verum ducum oscitantia atque perfidia rebus romanis adflictis debilitatisque, Georgius post longam Prilapi obsidionem captus a Michaele defectore in seruitutem rapitur, carcerique mancipatur: postea seruitute exemtus nouo imperatori,[g]) muneribus ac legationibus obeundis operam nauat: nec alium fuisse existimo, quam qui a Michaele Palaeologo, ad illa namque tempora suffecerat, ad summum pontificem, pro stabilienda occidentalis et orientalis ecclesiae vnione mittitur.[h]) V. Georgius Pachymerius lib. 5. [?] Sed, quum oborta tempestate senatores metu procellae in terram triremem tanquam in tutum portum abigunt, fluctibus immersi, vno tantum superstite, omnes naufragio pereunt: Logotheta, et viri ecclesiastici in altum mare, tamquam ad tutiora se conferunt, et quamuis non sine discrimine cum mari luctarentur, tandem die luscente Methonem adpellunt, et de alterius triremis naufragio, hominumque submersione edocti Romam contendunt. Vbi a pontifice[i]) humanissime excepti, tiaris, annulis, aliisque pro more muneribus cumulantur. Pachymerius: οἱ δὴ καὶ μόνοι λειφθέντες, ἐπεὶ οὐκ ἦν ὑποστρέφειν τοῖς πρόσω ἐπιβαλλομένοις πρὸς τὴν Ῥώμην ἀπέπλεον. καὶ δι᾽ ὀλίγων ἡμερῶν καταλαβόντες τὸν Πάπαν τὰ τῆς πρεσβείας ἐπλήρουν. ὥστε καὶ τιμῆσαι σφᾶς τιάραις, καὶ μίτραις, καὶ δακτυλίοις, ὡς ἡ ἐκείνων ἔχει ἐπ᾽ ἀρχιερεῦσι συνήθεια. ἔαρ οὖν καὶ θέρος ἐκεῖσε διαγαγόντες, καὶ τὰ εἰκότα φιλοφρονηθέντες παρὰ τοῦ Πάπα τὰ τῆς πρεσβείας διευθετοῦσι, καὶ φθινοπώρου λήγοντος συστάμα πρέσβεσι τὴν πόλιν καταλαμβάνουσιν. *Qui soli relicti, cum retrocedere haud fas esset, progrediuntur, Romamque versus iter dirigunt; ibique post non multos dies papam adlocuti, legationis munere fungebantur. Sic tiaris, et mitris, et annulis, quibus summorum pontificum munificentia similis conditionis homines donare sueuerat, cumulantur. Vere ergo, atque aestate ibidem exacta, et vt par erat, cumulatissime pertractati a pontifice, res legationis componunt, et prope finem autumni cum legatis Constantinopolim remeant.* Nisi quis de alio Acropolita, et Magno Logotheta Constantino,[k]) cuius complures orationes in Sanctorum festiuitates tempus nobis non inuidit, dicta haec a Pachymerio velit. [?] Laus, a Georgio Cyprio, patriarcha CPolit. Georgio Acrop. tributa, nimia quidem *Vossio* de hist. graecis lib. 2. c. 29. videtur, et Chronicon eius, quod habemus fidem adimere scribit de tanta Viri facundia. Nempe liberale adeo elogium amicitiae datum, quae fortasse cum Logotheta intercessit. Vel id tribuendum saeculi vitio, quo, quantae essent Platonis, et Aristotelis virtutes, nemo satis capiebat; ait tamen, se non negare, nulli eruditorum saeculi sui secundum fuisse. Meminit illius Ephraemius in Chronico:

Πρὸς τοῖς δὲ Γεώργιον Ἀκροπολίτην
Ἄρχοντα πάντων, καὶ πρόεδρον δεικνύει
Πρόσθεν τιμήσας τῇ Πραίτωρος ἀξίᾳ,

Insuper Acropolitam Georgium omnium praesidem, ac primatem constituit, prius praetoris dignitate insignitum.

 Mathe-

g) Ioanni Lascari a. 1260.
h) A. 1268.
i) Clemente IV.

k) Hic Constantinus Georgii Acropolitae filius, de cuius scriptis dixi vol. VII. p. 767. not. q.

Digitized by Google

Mathemata publice profitetur, illique postmodum succedit Olobolus. [l]) [P] Pachymeres histor. lib. 4. *ὡς ἤδη μὲν ὁ Ἀκροπολίτης, καὶ μέγας Λογοθέτης Γεώργιος ἐφ᾽ ἱκανὸν ἐκ προστάξεως σῆς, βασιλεῦ, ἐνιδρώσας παραδιδοὺς τὰ μαθήματα ἤδη, καὶ ἀποκεκαμήκει καὶ χρεία ἐστὶν ἄλλους ἀνάγεσθαι.* *Iam enim Acropolita, et Magnus Logotheta Georgius ad multum tempus, imperator, tuo iussu mathemata tradens insudauit, iam defatigatur assiduo labore: quare necesse est, vt alii promoueantur.* Quemadmodum ergo in mathematis Olobolus, ita in dignitate Logothetae succedit Theodorus Muzalon. Pachymeres histor. lib. 7. ex quo res illius Byzantinae praeclarissimum lumen accipiunt. *Ἀνδρόνικος ὁ Παλαιολόγος πλείστοις μὲν καὶ ἄλλοις συμβούλοις χρώμενος, μάλιστα δὲ καὶ διαφερόντως τῷ Μουζάλωνι Θεοδώρῳ. ὃν ὁ πατὴρ εἰς μέγαν Λογοθέτην τοῦ Ἀκροπολίτου ἀποθανόντος ἐτίμα.* *Andronicus Palaeologus quam plurimorum aliorum consilio vtebatur, potissimum vero et ante alios Muzalonis Theodori, quem illius pater in magni Logothetae Acropolitae demortui locum suffecerat.* Eum tanquam non incorruptum iudicem, nec piis moribus praeditum aspere perstringit Pachymeres lib. 4. quum ei tumultuantium contra patriarcham Ioseph. Galesium monachorum caussa et iudicium defertur: eodemque teste histor. lib. VI. reliquit filium *Constantinum*.

[P] Scripsit chronicon Constantinopolitanum, quod continet historiam a capta per Latinos Constantinopoli [m]) vsque ad imperium Michaelis Palaeologi. Illius duae ἐκδόσεις, quemadmodum in Diatriba nostra de Psellis notabamus, feruntur, altera diffusa, prolixa, minima quaeque enarrans: concisa altera, ac breuis, et tantum digito rem monstrans, ideoque perobscura. [De editt. et codd. v. *Fabr.* l. c. p. 768. sqq. adde supra, vol. VII. p. 524. nr. 14. *Harl.*]

[Nr. 2–5. Alii libri, ab Allatio memorati, iam a Fabricio l. c. p. 770. sunt excitati, aliorumque memoria a me ibid. facta est. *Harl*] [n])

6. Multa etiam circa dogmata, et res ecclesiasticas eo tempore controuersas scripsisse habeo ex Pachymere lib. 7. histor. *καθεξῆς δ᾽ ἐπὶ τοῦτο, καὶ τὸ τοῦ παλαιοῦ μεγάλου Λογο-*

l) Hic est *Manuel Olobolus* siue *Holobolus*, rhetor rhetorum, cuius *scholia in Dosiadae oram* fuere MSS. in bibl. Palatina, lectaque Salmasio et Is. Vossio pag. 214. ad Melam, nec non Huetio, quem vide in quaesitis per epistolas p. 279 tom. 2. diss. a Tilladeto collectarum. *Versus politici ad Michaelem et Andronicum Palaeologos* MSS. in codice Colbert. MMMMMMXXXXIV. Cangio laudati. De hoc *Holoboto* vide Pachymeris historiam VII. 8. Allatium de consensu p. 774. 775. Cangii glossarium in Ῥήτωρ. Alius *Io. Chrysocephalus Holobolus* saeculo XV. diaconus CPol. et hypomnematographus; alius item *Maximus Holobolus*, protosyncellus, cuius in S. Mariam Aegyptiam elogium MS. in bibl. Coisliniana. Vide Montfauconum p. 251. et 245.

m) Capta CPolis a Latinis a. C. 1204. et a Mich. Palaeologo recuperata a. 1265.

n) Codicibus l. c. a me commemoratis add. de cod. *Mosquens.* synodal. CCCLV. in quo exstant duo *Georgii Acropolitae* sermones *de processione Spiritus S.* Prior incipit: Ἄνδρες ῥωμαῖοι, οἱ τῆς πρεσβυτέρας· Posterior autem: Ἐπειδὴ τὸν πρῶτον λόγον· v. *Matthaei* notit. codd. gr. Mosq. p. 236. nr. 51. et 52.. In indice quoque citatur cod. CCCL. in quo huius Georgii quaedam contineantur; sed, quaenam illa sint, pag. 225. de illo cod. non memoratur. Add. supra, vol. VIII. p. 60. nr. 9. *Harl.*

Digitized by Google

Λογοθέτου, τοῦ Ἀκροπολίτου σύγγραμμα ὁμοίως κἀκεῖνο ἔχον καὶ ἄλλοις, οἷς γράφειν ἐπείη καὶ μόνον μεμνῆσθαι δογμάτων ἐπάγοντες μᾶλλον πυρὶ παρεδίδουν τοὺς τόμους. Praeterea post hoc et senioris magni Logothetae commentarium, illi non dissimile aliis etiam, qui ad scribendum animum appulerant, vel memoriam solam dogmatum vitio vertentes, et culpae, igni libros tradebant. In synodo Constantinopolitana °) sub Iosepho Galesiota, et Andronico imperatore.

XLIV. GEORGII ANTIOCHENI *epistolae* graece exstant Venetiis ad sanctum Antonium. Epitome Gesneriana. Neque alias puto, quam eas, quae sub Gregorii rhetoris Antiocheni legebantur in biblioth. Antonii Augustini cod. LXIX. Et vide nominum Georgii et Gregorii confusionem. Ne eadem saepius repetam. In hoc etenim nomine inclementer, atque grauiter ob similitudinem confusio saeuit. Et potissimum si rerum quoque gestarum similitudo accesserit, et iisdem prope lineamentis ferme vultus vtriusque reddatur. Quod sapienter admodum examinat *Baronius* anno Christi 341. tom. 3. in Georgio, et Gregorio Alexandrinis episcopis, et acutissime disparitatem designat. Ne omnia referam, Posseuinus in Apparatu, quem Gesneriani Epitomatores Georgium Nicetam, ipse mutato nomine Gregorium vocat: quem antea Georgium metropolitam Nicomediae dixerat, paulo post Gregorium Nicomediae metropolitam indice Constantinopolitano deceptus, adpellat. Georgium Metochitam diaconum, quem scribit extare in Vaticana, Gregorium quoque compellat; et Gregorii presbyteri Caesariensis Cappadociae, de CCCXVIII. patribus in Nicaena synodo congregatis oratio in bibliotheca Antonii Augustini cod. XXXXIV. sub Georgii presbyteri Caesariensis nomine refertur. Et diligentissimus [P] Meursius Georgium Lecapenum, alias sub eo nomine in Lexico Graecobarboro laudatum, in eodem ex eodem libro in Πένος verba transcribens, exscriptorum incuria Gregorium facit. Nil mirum; per similitudinem saepe in fraudem incurrimus. Adde, non semper in his a vero aberratum fuisse. Potuit enim, qui modo Georgius fuit, non multo post, mutato vitae instituto nomine in Gregorium, et vice versa Gregorius in Georgium abire. Quum enim nomen, quod adsumitur, ex eadem littera, vt plurimum initium habere, quasi ex more fuenerit, facili tramite Georgius in Gregorium, et Gregorius in Georgium degenerat. Hinc scriptores noui nominis impositione, vetus obliterare quum omnino, vel propter iam edita opera, et primi nominis titulo praesignita, vel propter memoriam hominum, vetus nomen recolentem, non possent, vtroque gaudent, et modo hoc, modo illo ab aliis laudantur. Factum quum ipsi ignoremus, vitio scriptoribus vertimus, quod summae laudi fuerit. Per eos enim vtrumque auctoris nomen, quod aliunde haberi non potest, callemus. Sed de his plura in nostro opere ᵖ) de Apocryphis.

XLV. GEORGII NICETAE ᑫ) *epistolae*, de creatione hominis in 4to mſ. biblioth. imperat. Vienn. epitome Gesneriana.

 XLVI.

o) A. 1285.

p) Hoc saepius promissum ab Allatio, numquam vidit lucem.

q) Nomen fictum ex Gregorio Nysseno per oscitantiam exscriptoris catalogi quem inspexit Frisius auctor epitomes bibl. Gesnerianae. Vide *Lambecium* tom. I. p. 43.

Digitized by Google

XLVI. GEORGIVS CHRYSOCOCCA peritia linguarum, et mathematicis artibus clarus, circa Palaeologorum extrema tempora [r]) innotuit. *Commentationem Perficam* in linguam graecam vertiſſe, eamque Vaticana [s]) bibliotheca ſeruari tradit Geſnerus. Legi in Indice graeco manuſcriptorum, *Γεωργίου τοῦ Χρυσοκόκκη ἐξήγησις εἰς τὴν σύνταξιν τῶν Περσῶν ἐν κεφαλαίοις μζ'.* [t]) *σὺν τοῖς Ἀστρονομικοῖς διαγράμμασι, καὶ Γεωγραφικοῖς πίναξιν.* [u]) *Georgii Chryſococcae expoſitio in conſtructionem Perſarum* [[?]] *per capita XLVII.* [v]) *cum aſtronomicis deſignationibus, et geographicis tabulis.* P. *ἐπειδήπερ τὴν σύστασιν τῶν προκειμένων προχείρων.* Erat in bibliotheca Antonii Auguſtini, vt ipſe obſeruaui cod. CCXXIII. Et nunc quoque in biblioth. Ambroſiana eſt. Quamuis, vt mihi relatum eſt, in vno ex codicibus, binos namque codices bibliotheca illa habet, praefatiuncula quaedam ante capitulorum Elenchum praeſcribitur. P. *πάλαι μὲν* [w]) *ὡς καὶ αὐτὸς οἶσθα.* Argumentum eſt, *πῶς καὶ διά τινος εἰς ἡμᾶς ἦλθε τὸ μάθημα.* *Quomodo et per quem ad nos mathe-*

r) circa a. C. 1346. Vide Ioſephi Scaligeri epiſt. LXXX. cui male pro Georgio, Ioannes Medicus adpellatur epiſt. LXXVI.

s) v. *Montfauc.* Bibl. biblioth. MSS. p. 9. *B.* add. de aliis ibid. p. 497. 557. et 558. *Harl.*

t) In cod. caeſar. cit. legitur μθ' ſiue XLVIII. non, μζ'. *Harl.*

u) In codice bibl. caeſareae apud *Lambecium* VII. p. 240. *τοῦ σοφωτάτου ἰατροῦ κυροῦ Γεωργίου τοῦ Χρυσοκόκκη ἐξήγησις εἰς τὴν σύνταξιν τῶν Περσῶν, ἐκτεθεῖσα πρὸς τὸν αὐτοῦ ἀδελφὸν κυρὸν Ἰωάννην τὸν Χαρσιανίτην.* (*Ad Ioannem Charſiotem* citatur ab Allatio de menſura temporum p. 14.) [ſ. Lamb. VII. p. 514. ſqq. ed. Kollar. nr. 11. cod. CXXIX. (vbi in praefat. graeca etiam narratur, quomodo ſyntaxis illa a quodam *Chioniade* ſ. *Choniate*, (qui quidem ſupra §. XXXII. et §. XLII. diſcernuntur,) ex Perſia Trapezuntem perlata, ab eodem in linguam graecam conuerſa ſit, et Lambec. plura in hac Allatii narratione, quam integram repetit, caſtigat corrigitque; idem docet, ab Allatio perperam citari Geſnerum, quippe qui ſcripſiſſet, *Georgium Choniatem* Antidota Perſica in graecum ſermonem tranſtuliſſe, et *Georgii Chryſococcae, medici, expoſitionem εἰς τὴν Σύνταξιν τῶν Περσῶν* Romae ſeruari in Vaticana: addit Lambec. *Georgium Chryſococcam* non ſcripſiſſe *commentationem perſicam;* ſed *expoſitionem in ſyntaxin aſtronomicam Perſarum,* nec eam ſyntaxin ipſum vertiſſe in linguam graecam, ſed *Chioniadem,* qui illam primus ex Perſia Trapezuntem adtulit. Kollar. p. 519. in nota *A.* inſerit, quae Lambec. olim libr. VIII. additamento XII. de Chryſococcae expoſitione ſcripſerat. Quando Kollar. de *Choniade* prouocat ad notam ſuam ad vol. V. pag. 529. ſq. ſibi non conſtare videtur. Namque ibi cod. caeſar. CCXCII. et in illo adſeruatae nr. 4. ſedecim epiſtolae *Gregorii Chioniadis* recenſentur: Kollar. vero in not. animadvertit, vixiſſe illum auctorem ſub finem ſaeculi XI. et initium proxime ſequentis, idque colligi ex epiſtola, imper. Alexio Comneno inſcripta, huius autem *Gregorii Chioniadis* neque Allatium, neque Fabricium, neque alium, quantum ipſe ſciat, meminiſſe. *Harl.*] Ex codice MS. regis Galliae, loca adducit Iac. Capellus in *Θεμελιώσει* Epocharum illuſtrium p. 448. 452. 453. ſqq. tom. VIII. faſciculor. Tho. Crenii. Vide et *Salmaſium* in funere linguae Helleniſt. p. 206.

v) [Μη rectius legi in cod. caeſar. adnotat Lamb. l. c. *Harl.*] In eodem codice caeſareo capita ſunt XLVIII. adiunctae etiam tabulae aſtronomicae, deſignantes longitudinem et latitudinem aſteriſmorum XXV. et geographicae, longitudinis et latitudinis praecipuarum vrbium, Europae, Aſiae et Africae. *κανόνιον τοῦ μήκους καὶ πλάτους τῶν ἐπισήμων πόλεων,* prodiit ad calcem aſtronomiae philologicae *Iſm. Bullialdi,* Pariſ. 1645. fol. et in volumine tertio Geographorum Graecorum *Io. Hudſoni.* Oxon. 1712. 8. Syntaxim Perſicam aſtronomicam Chryſococcae vulgare inſtituerat Io. Grauius, niſi morte praeuentus fuiſſet.

w) lege *πάλαι μοι.*

Digitized by Google

mathemata peruenerunt. [x]) Nec aliud opus fuiſſe exiſtimo, quam quod in bibliotheca regis Gallorum [y]) legitur, et in bibliotheca regis catholici, Γεωργίου τῦ Χρυσοκόκκη τῦ ἰατροῦ Ἀςρονομικά. *Georgii Chryſococcae medici aſtronomica.* v. Θ'. 7. et IV. Θ'. 16. et II. κ'. 19. In bibliotheca regis Gallorum cod. MCCXIX. Γεωργίου ἰατροῦ τῦ Χρυσοκόκκη περὶ τῆς εὑρήσεως τῆς ἡμέρας τῆς ἁπλῶς συζυγίας ἡλίου, καὶ σελήνης. *De inueniendis ſyzygiis lunae ſolaribus per ſingulos anni menſes.* P. πρῶτον μεθόδους ἐκθεῖναι δέον, ὡς οἷόν τε, δι' ὧν τὴν ἡμέραν αὐτὴν τῆς συζυγίας εὑρίσκειν ἁπλῶς. Ex his habetur, eum profeſſione medicum fuiſſe.

In biblioth. Madritenſi conſeruatur eiusdem, πῶς δεῖ κατασκευάζειν ὡροσκόπον, ἤτοι ἀςρόλαβον. *Quomodo conſtruendum ſit horoſcopium, aut aſtrolabium.* II κ. 19. Homeri Odyſſeam cum ſcholiis, aliisque correctiſſime exſcribit, quae ex Palatina in bibliothecam Vaticanam [?] aduecta eſt; quod in calce libri ipſe adnotauerat: Γεώργιος Χρυσοκόκκης ἔγραψε τὴν Ὁμήρε Ὀδύσσειαν μετὰ σχολίων καὶ ἄλλων ἐν ἔτει ςωμδ'. Ἰνδικτι. δ.

Πενῶν, μογῶν ἄμετρα ταύτην τὴν βίβλον
Τέλει δέδωκα τῦ θεῦ νενευκότος.
Γεννῶσι δόξαν τοῖς φιλῦσιν οἱ πόνοι,
Τοῖς δ' αὖ ἀλέγοις μῶμον ἡ ῥαθυμία.
Θεῦ διδόντος ὐδὲν ἰσχύει φθόνος,
Καὶ μὴ διδόντος ὐδὲν ἰσχύει κόπος.

Georgius Chryſococca ſcripſit Homeri Odyſſeam cum ſcholiis, et aliis anno 6844. [z]) *Indict. 4.* *Labo-*

x) Imo, quomodo et per quem ſyntaxis illa aſtronomica Perſarum a quodam Chionade ex Perſia Trapezuntem perlata et ab eodem in linguam graecam conuerſa fuerit. Inc. ὅτι Χιονάδης τις ἐν Κωνσταντινουπόλει τραφείς. Hic eſt Georgius Choniata, de quo ſupra §. XLII. Exſtat praeterea in eodem theſauro librario caeſareo, Georgii Chryſococcae ἔκδοσις εἰς τὸ Ἰνδαικὸν ἑξαπτέρυγον *editio et expoſitio ſyntagmatis canonum aſtronomicorum iudaicorum*, quod ἑξαπτέρυγον ſiue *ſexalare* inſcribitur, quoniam illi canones πτερὰ ſiue *alae* eidem adpellantur. Vide *Lambecium* VII. p. 243. 244. [p. 520. et 521. ed. Koll. in codd. CXXIX. nr. 12. et CXXXI. In cod. CXLI. nr. 2. exſtat anonymi cuiusdam auctoris ſyntagma aſtrologicum, in capp. ducenta diuiſum: inſertae ſunt *Georgii Chryſococcae* tabulae aſtronomicae, geographicae et chronologicae. v. *Lambec.* VII. p. 557. Kollar. et ſupra, vol. IV. p. 148. et 671.

y) *Pariſ.* in bibl. publ. ſecundum cat. MSSt. regg. vol. II. ſunt *Tabulae aſtronomicae* in codd. MCCCX. nr. 57. MMCDI. nr. 2. et nr. 1. eiusd. expoſitio in conſtructionem aſtronomicam Perſarum; et MMCDLXI. nr. 3. vbi complures tabulae aſtronomicae ſequuntur eiusd. commentarium in Perſarum ſyntaxin, ſ. expoſitionem in Perſicae aſtronomiae canones, quae praeterea reperitur in codd. MMCVII. nr. 9. vbi quoque adiunctae ſunt complures tabulae aſtronomicae; MMCDII. nr. 1. et MMDI. ſuſpicante catalogi confectore p. 512. vbi vocatur *Inſtitutio ad expeditos aſtronomiae perſicae canones*, et adnotatur, prodiiſſe hanc codicis inſtitutionem a. C. 1408. quo tempore vixiſſet Georgius Chryſococces, idque conſtare e regio quodam codice, illius manu exarato. — *Leidae* in bibl. publ. inter codd. Voſſian. eſt *Chryſococcae* canonium longitudinis et latitudinis inſignium vrbium, et excerptum ex eodem de longitudine vrbium, quantum vnaquaeque diſtet ab altera, gr. v. cat. bibl. Leid. p. 571. nr. 35. — in cod. bibl. *Eſcorial.* eiusd. expoſitio per epitomen in regulas perſicas aſtronomicas, atque methodus conficiendi horoſcopium, ſ. aſtrolabium, teſte *Plüero* in Itinerar. per Hiſpan. pag. 170. *Harl.*

z) A. C. 1336.

Digitized by Google

Laborans, insudansque praeter mensuram hunc librum ad finem perduxi Deo adiuuante.

Laborantibus gloriam generant sudores, non laborantibus opprobrium segnities.

Deo dante nihil potest inuidia, et non dante nihil potest labor. Hinc eum anno 1336. vixisse comperimus. [conf. supra, vol. I. p. 406. XV.]

Nescio, an historiam scripserit; sane historiae specimen prae se fert fragmentum ipsius, quod ex MS. codice excerptum adhuc ineditum tibi, lector, communico, *de caede Amurati primi Turcarum imperatoris.* aa) Εἶτα γίνεταί τι καινὸν ὑπὲρ λόγων τεχνούργημα. ἀνήρ τις τῶν ἐνδόξων Σέρβος νέος, ἀνδρεῖος, καὶ τολμηρὸς, ὡς οὐδεὶς ἄλλος τῶν τότε, καθὼς ἀπεδέχθη ἀποσπασθεὶς ἐκ τῆς φάλαγγος τῶν Χριστιανῶν εἰς μέσον τῆς παρατάξεως τῶν Τουρκῶν, ὡς αὐτόμολος πίπτει. καὶ δῆτα ἁρπάσαντες οἱ Τοῦρκοι τοῦτον, αὐτὸς δὲ τὸν ἡγεμόνα ὀνομαστὶ καλῶν, καὶ βούλομαι τοῦτον ἰδεῖν, καὶ λόγους τινὰς ὑποψιθυρίσαι, ὡς ἐγκρατὴς γενέσθαι τουτονὶ τοῦ πολέμου, ἕνεκα γὰρ τούτου αὐτόμολος ἐληλύθειν, εἰπών, τὸν ἡγεμόνα δεικνύουσιν, ὁ Μουρὰτ δὲ διὰ τῆς χειρὸς δειγματίσας τοῦτον, ὡς πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν. ὁ νέος ὁρμήσας, καὶ πλησίον ἐλθὼν ξιφιδίῳ κατὰ καρδίας καιρίαν δίδωσι τὴν πληγὴν, καὶ αὐτὸς παρὰ τῶν πελεκηφόρων, καὶ ὑπασπιστῶν τοῦ Μουρὰτ μεληδὸν κατατέμνεται. τότε οἱ Τοῦρκοι παρ᾽ ἐλπίδα καινὸν θεασάμενοι, καὶ οἷον κακὸν αὐθωρὸν ἐπ᾽ ὄψιν ἐπεισπεσὸν μὴ ἐνεγκάμενοι βουλὴν εὐσύνοπτον βουλεύονται μάλα καὶ σοφιστικὴν ἐν μέσῳ τῆς παρατάξεως σκηνὴν πεπηγότες ἔσω τὸν ἡμιθανῆ Μουρὰτ τεθείκασιν, αὐτοὶ δὲ ὡς οὐδένα τοὺς πολλοὺς κινδύνους ἀπώσαντες, ἔσω τῶν παρατάξεων, ὡς κύνες λυττῶντες ἐχώρησαν. *Deinde nouum quid euenit, et supra quam [?] dici potest, conatus. Serbus enim quidam, vir nobilis ac iuuenis fortitudine et audacia illius aetatis reliquos facile superans, vt euentu postea comprobatum est, sese e Christianorum exercitu abripiens in mediam Turcarum aciem, quasi transfuga, irrepsit. Eum statim tenuere Turcae, qui eorum imperatorem nomine compellans, et hunc videre gestio, quo cum sermonem conferam, quanam ratione hostes debellet, propter eaque huc accessi, dictitat. Imperatorem sibi ostensum agnoscit. Amuratus protensa manu ad se accedere iubet. Iuuenis accedit; quum adpropinquasset, pugione lethali vulnere cor illius transadigit: ipseque a custodibus, bipenniferisque Amurati in partes discerptus occiditur. Tunc Turcae praeter exspectationem nouitate rei perculsi, nec malum, quod euenerat, sustinentes, consilium valde perspicax et ingeniosum inierunt: in castrorum namque medio, tentorio exstructo, in eo semiuiuum Amuratum collocant. Ipsi deinde tam varia discrimina pro nihilo habentes, tamquam rabidi canes in ipsos irruerunt.* Nisi etiam ex aliqua ipsius epistola desumtum est. An is est, qui societate et amicitia Theodoro Gazae bb) coniunctissimus fuit, vnaque cum eo pleraque antiquorum monumenta de nouo manu sua descripta ab interitu vindicauit, vt ex codice MCCCXXXXVII. Vaticano graece scripto coniicio, ita Theodoro referente:

Καὶ

aa) Contigit haec a. 1389. Itaque videtur istud fragmentum esse iunioris Chrysococcae.

bb) Hic obiit a. 1478.

Καὶ χρήματ' ἄλογος ἄνακτι τῷ Λυδίας νέμει
Φίλελφος ὁ σοφὸς οὐδὲν οἰόμενος μέγα
Πρὸς κτῆσιν αὐτὴν παντοδαπῶν γε πυκτίων
Πολλ' ἄλλα πάνυ γε, καὶ τόδε ἔχων τυγχάνει
Χειρὶ γραφὲν τῇ Χρυσοκόκη τε καὶ ἐμῇ. Ipse haereo.

XLV. Quisnam, aut quo floruerit tempore GEORGIVS CODINVS, summi etiam in omni literatura viri ignorarunt: sequioris saeculi fuisse, et iam nutante Graecia scripsisse, ex iis, quos nominat imperatores, euincitur. *Facilius dixerim*, verba sunt Meursii, *quo tempore hic auctor non vixerit, quam quo vixerit. In libro enim de officiis aulae Constantinopolitanae meminit Ioannis Cantacuzeni, et Theodori Metochitae, qui sub primis Palaeologis aetatem egerunt.* Gretserus lib. 3. comment. in Codinum cap. 12. eum Cantacuzeno posteriorem fuisse tradit, quum Cantacuzeni aliquoties mentionem faciat, non vt coaetanei, sed vt tempore prioris. Notat Pontanus notis ad cap. 41. lib. 1. histor. Cantacuzeni, Codinum vixisse sub Manuele Andronici iunioris nepote, qui antepenultimus imperator ex Constantinopolitanis fuit. Quidquid tamen sit, concludit Gretserus, clarum est, Codinum non diu ante Constantinopolitanum [‡] excidium cc) floruisse. Sic item Curopalata, quod nomini additur, officiine, et dignitatis titulus, an cognomen sit, dubitatum quoque et iure merito est. Ego dixerim, [et Fabric. aliique idem adfirmant,] dignitatis illud fuisse, quum, diuersum ab eo Georgius iste cognomen, Codini scilicet, sibi adsciscat. *Allat.* Conf. *Fabr.* supra, vol. VII. p. 795. sqq. vbi plura iam occupata, aliique VV. DD. laudati sunt. *Hamberger.* in zuverläss. Nachr. IV. p. 733. eum post a. C. 1453. vixisse tradit; *Saxius* autem in Onom. liter. II. p. 450. aetatem eius adserit a. C. 1460. Add. *Pet. Lambecii* diss. breuis de Codini vita et scriptis; praemissa eiusd. animaduerss. in *Codini* Excerpta. Paris. 1655. fol. pag. 135. *Harl.*

1. Scripsit libellum *de officiis palatii*, *et ecclesiae Constantinopolitanae*, stilo incompto, ac barbaro, et qui ea aetate in populi, plebisque vsu erat. *Allat.* De stilo Codini, atque editt. codicibusque quoniam a Fabricio l. c. et a me ad eum iam adfatim disputatum est; ea, quae Allatius scripserat, omittere satius esse duxi. De editt. v. quoque cat. bibl. Bünau. tom. I. p. 235. sq. — De cod. *Bauar.* qui nunc numeratur XLVIII. accurate fuseque disserit cl. *Hardt.* in Aretini Beyträgen etc. a. 1803. part. 6. p. 8–11. — Notitiam codd. in variis bibliothecis adseruatorum, exhibet *Montfauc.* in Bibl. biblioth. et quidem *Codini histor.* p. 201. 472. 674. et 728. *B. C.* ac *Parecbol.* etc. p. 378. *A.* et 558. *Harl.*

[‡] 2. Eiusdem περὶ πατρίων τῆς Κωνσταντινουπόλεως παρεκβολαὶ ἐκ τῆς βίβλου τοῦ Χρονογράφου. *Selecta de originibus Constantinopolitanis ex libro chronographico*, ex interpre-

cc) Imo illius excidii, vt iam a. 6961. (Christi 1453.) facti, meminit in extremo libelli de imperatoribus CPol. p. 82. edit. Lambecii.

terpretatione *Georgii Doufae*, Iani filii, graece et latine edita funt apud Hieronymum Commelinum anno 1596. in 8vo et poftea cum notis Ioannis Meurfii 1608. in 8vo. Secundum hoc opus *de Patriis* cum primo de officiis confundit fatis inepte Iunius, vt bene adnotauit Gretferus in obferuat. ad Codinum. Et quamuis dicatur Codinus *συντεθηκέναι*, *compofuiffe*, lata illius fignificatione accipi debet, cum illis ex variis auctoribus colligendis, et verbis eorum, nec fyllaba quidem immutata referendis, operam tantum locauerit, quod ex prima parte ipfius libri, in qua de Byzantii nomine, et antiquitatibus fermo eft, liquet. Eft enim Hefychii Milefii, quae fcholiis, illisque pereruditis dd) adornata cum nonnullis aliis graece et latine proftat. Verfionis Doufianae errata detexit Gretferus obferuat. in Codinum lib. 3. [?] cap. 18. Eiusque editionem e Bauarico codice auctiorem fecit, ibidem cap. 19. Nos etiam ex alio MS. codice multo hifce plura in noftro Variorum Antiquorum tom. I. protulimus, ee) adeo vt iam lector opus abfolutum fere habeat. Nec aliud ab hoc opus effe mihi autumo, quod in bibliotheca Carthufiae Neapolitanae in indice MStorum legitur, *Georgii Codini Chronologia Conftantinopolitana.* Legitur etiam MS. Romae in biblioth. Vallicellina, D. 23. et Scoriaci in regia. Neque alius a Codino eft Georgius Conftantini, qui *patria Conftantinopolis*, et librum *de fapientia* fcripfiffe traditur a Gefnero. *Conftantinus* enim, ni fallor, locum *Codini* occupauit. Errorem fequuti funt Gefneriani epitomatores, Robertus Conftantinus, et qui fine vllo delectu atque examine omnia exfcribit Paulus Boldiianus. Liber vero ipfius *de fapientia* nullus alius effe videtur, quam ea pars *πατρίων*, quae in exftructione templi S. Sophiae enarranda impenditur. Gretferus praeter Codinum, et Hefychium, Diogenem quoque Cyzicenum *τὰ πάτρια Κυζίκȣ*, *res patrias Cyzici*, ex Suida refert. His ex MS. Epigrammatario addi poteft Claudianus poeta graecus: notat enim quisquis ille fuerit, ad eius carmina in margine: *ȣ̃τος ὁ Κλαυδιανὸς ἐςὶν ὁ γράψας τὰ πάτρια Ταρσȣ̃, Ἀναζάρβȣ, Βηρυτȣ̃, Νικαίας.* *Hic Claudianus compofuit Origines Tarfi, Anazarbi, Beryti, atque Nicaeae:* et ex excerptis meis variis ff) Callinici fophiftae, *τὰ πάτρια Ῥώμης.*

3. Scoriaci in bibliotheca regis catholici legitur eiusdem, *περὶ τῶν ἀπὸ κτίσεως κόσμȣ ἐτῶν, καὶ περὶ τῶν βασιλευσάντων μέχρι ἁλώσεως Κωνςαντινȣπόλεως.* *De annis ab orbe condito, et de iis, qui imperio potiti funt ad captam Conftantinopolim.* VII. γ'. 3. et 3. ζ'. η'. Item *περὶ Πατριαρχῶν, καὶ τῆς ἁγίας Σοφίας.* *De patriarchis, et S. Sophiae templo.* gg) An eadem cum fuperioribus? vel quae apud Carthufianos Neapoli eft chronologia Conftantinopolitana, fi tamen ea ab originibus diuerfa eft? non audeo dicere.

4. Vertit

dd) Io. Meurfii.

ee) Haec Allatii Varia antiqua non viderunt lucem: at *Codini* liber longe locupletior cum verfione et notis *Petri Lambecii* inter fcriptores hift. Byzant. prodiit Parif. 1655. fol. *Fabr.* conf. fupra, vol. VII. p. 798. fqq. et 544. fqq. *Harl.*

ff) In Allatii excerptis variis graecorum fophiftarum ac rhetorum, graece et latine excufis Romae 1641. 8. p. 256-258 exftat Callinici fophiftae *ἐκ τῶν εἰς τὰ πάτρια Ῥώμης.*

gg) Omnia hactenus memorata in Lambecii editione leguntur, fi excipias partem de patriarchis.

Digitized by Google

[P] 4. Vertit praeterea in linguam graecam, *Missam S. Gregorii papae*, quem Dialogum Graeci cognominant. Eam habuerat Morellus a Ioanne a S. Andrea, canonico Parisiensi, cui postea inscripsit, edidítque Parisiis,[hh]) et nunc postremo vulgata legitur graece et latine tom. II. biblioth. veterum patrum. Et vt obiter hic illud quoque admoneam, scias lector hanc eandem Missam multo auctiorem et perfectiorem legi in bibliotheca Barberina cod. LXXV. Quae tamen dicitur ab Emmanuele Chrysolora esse in linguam graecam conuersa: *Λειτȣργία μεταγλωττισθεῖσα ἀπὸ Λατινικῆς διαλέκτȣ εἰς τὴν ἑλληνικὴν παρὰ κυρȣ̃ Μανȣὴλ τȣ̃ Χρυσολωρᾶ. Missa e lingua latina traducta in graecam a Domino Emanuele Chrysolora.* P. *ὁ μέλλων ἱερȣργήσειν ἱερεὺς ἐνδὺς τὴν ἱερὰν ἐσθῆτα, καὶ σὰς ἔμπροσθεν τȣ̃ θυσιαστηρίȣ λεγέτω. ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ, ὅτι ἀγαθὸς, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα.*

XLVI. GEORGII LECAPENI *de constructione verborum*[ii]) liber graece editus est Venetiis apud Aldum in 8. 1526. et Florentiae apud haeredes Philippi Iuntae 1526. in 8.[kk]) Habetur passim manuscriptus. Et praecipue Veneta S. Marci Scamn. 17. num. 10. Opusculum tamen hoc *de constructione*, quod sub Georgii Lecapeni nomine editum est, vt ingenue fatear, Lecapeni non est. Scripsit sane ille *de artificio grammatico*, sed longe ab hoc opus diuersum, neque editum. Legitur MS. in Vaticana cod. DCCCLXXXIII. et alibi, *τȣ̃ σοφωτάτȣ καὶ λογιωτάτȣ Γεωργίȣ τȣ̃ Λεκαπηνȣ̃ τεχνολογία περὶ γραμματικῆς. Sapientissimi et eruditissimi Georgii Lecapeni de artificio grammatico.* P. *γράφειν ἐνεργητικὸν σημαίνει πέντε. γράφειν, τὸ συγγράφειν λόγον, ἢ ἄλλην τινὰ ἱστορίαν.* Et verosimile est, alia quoque de hoc [P] argumento composuisse. Quod tamen superius editum ferebamus codices Vaticani, Barberinus, Vallicellanus, aliique[ll]) non ita recenti nota descripti Michaeli Syncello Hierosolymitano vindicant: sic enim titulum concipiunt: *Μιχαὴλ πρεσβυτέρȣ, καὶ Συγγέλλȣ τȣ̃ Ἀποστολικȣ̃ θρόνȣ τῶν Ἱεροσολύμων μέθοδος περὶ τῆς τȣ̃ λόγȣ συντάξεως, σχεδιασθεῖσα ἐν Ἐδέσῃ τῆς Μεσοποταμίας αἰτήσει Λαζάρȣ διακόνȣ φιλολόγȣ, καὶ λογοθέτȣ. Michaelis, presbyteri et syncelli apostolici Hierosolymitani throni methodus de constructione orationis ex tempore dictata Edessae Mesopotamiae flagitante Lazaro diacono, philologo, ac logotheta.* Ita exscriptorum incuria praeuerti singula quaeque solent.

hh) 1595. 8. Confer volum. VII. bibl. graecae p. 802.

ii) *Περὶ συντάξεως ῥημάτων.* Incipit: *ἡ περὶ τῆς συντάξεως τȣ̃ λόγȣ διδασκαλία.* Dicatus est liber *Lazaro* cuidam, quem *φιλομαθέστατον* adpellat. Laudat et alios, qui in eodem ante ipsum argumento elaborarunt: *πολλὰ γὰρ περὶ αὐτῆς (τῆς συντάξεως) τοῖς ἀρχαίοις διαπεπόνηται, Ἀπολλωνίῳ τε τῷ σοφωτάτῳ τῷ ἐπίκλην δυσκόλῳ, καὶ Ἡρωδιανῷ τῷ πολυμαθεστάτῳ, καὶ Ἀπολλωνίῳ τῷ υἱῷ καὶ τοῖς Ἀττικισταῖς καὶ Ἀρκαδίῳ τῷ Βυζαντίῳ, ὧν ταῖς πραγματείαις εὖ ἐντετυχηκὼς θαυμάσεις αὐτῶν τὸ πολυμαθὲς καὶ τȣ̃ ἑλληνισμȣ̃ τὴν ὑγιῆ καὶ κατάλληλον χρῆσιν καὶ τὴν ἀκριβῆ καὶ πολύτροπον καὶ πολυσχήμονα πάσης τῆς ἑλληνικῆς διαλέκτȣ ποικιλίαν.*

kk) Ad calcem Theodori Gazae librorum quatuor Grammaticae et libri de mensibus. *Fabr.* Conf. supra, vol. VI. p. 297. sq. Atque plura de hoc, ac nr. 2. et 3. memoratis opusc. horumque codd. in eod. vol. p. 191. sq. §. XIII. et p. 343. Add. *Henr. Wharton* ad Cauei hist. litter. SS. eccl. II. p. 55. ad a. 1354. ibique not. in ed. Basil. — In cod. *Mosquensi* typographei synod. XLVIII. dicitur *Alacapinus*, eiusque *expositio Enchiridii Epicteti* ita citatur: *ἐξήγησις εἰς τὸ ἐγχειρίδιον τȣ̃ σοφωτάτȣ ἀλακαπηνȣ̃ κυρȣ̃ γεωργίȣ·* inc. *ἐπανόρθωσίς ἐστι πασῶν τῶν τεχνῶν.* v. *Matthaei* Not. codd. gr. Mosq. p. 327. nr. 13. *Harl.*

ll) Coislinianus quoque, quem cum Palatino memoraui supra, vol. XI. p. 187. nr. 7. *Fabr.* vbi quaedam adscripsi, et conf. supra, vol. VI. p. 133. 332. not. *zz.* et 345. *Harl.*

Digitized by Google

2. Eiusdem Lecapeni, et Andronici Zaridae epiſtolae *τεχνολογέμεναι*, paſſim manuſcriptae inueniuntur. Epiſtolas laudat Zarida. *ὁ θαῦμα, εἴ τις Θετταλίαν οἰκῶν φαρμάκοις ἀνακίρνησι τὰς ἐπιςολὰς, πάντας ἑξῆς τὸς δι' αὐτῶν ἐλθόντας ἑορτῆς ἀναπιμπλᾶσιν, καὶ βακχείας, ὅσης οἴει; ὡς καὶ χρόνε δεῖν αὐτοῖς, ὅπως τῆς κατοχῆς ἀπαλλάξειεν. οἱ καὶ ἀνασχόντες, ὥσπερ ἐφ' ἑνὶ ταττόμενοι διδασκάλῳ πρὸς τὴν ἠχώ σε γράφειν φασὶ τῆ ῥήτορος, ὅ τὰς ἐπιςολὰς, ὐδὲν χείρυς τῆς Ὀρφέως μέσης τίθενται καὶ παρὰ τοσῦτον ἐκείνων εἰς μίμησιν ἰέναι τὰς σὰς, ὡς οἱ παῖδες τῆς τῶν τεκόντων ἰδιότητος, εἰ τύχοιεν κατ' ἐκείνυς ὄντες τὴν ἕξιν. Non mirum eſt, ſi quis Theſſaliam inhabitans venenis epiſtolas inficit, omnesque eos, qui earum cauſa congregati ſunt, gaudio, hilaritate et bacchio numine, quanto putas? inflat, vt et tempore opus illis ſit, vt ab afflatu illo liberentur, qui quum reſipiunt, tamquam ſub vno magiſtro conſpirantes ad tonum te dicunt oratoris conſcribere, cuius epiſtolas nihilo peiores Orphica muſa exiſtimant, tantumque tuas in earum aemulationem erigi, quantum pueri ad proprietatem parentum, dummodo ab illis natura non diſcrepent.* Epiſtolae tum Lecapeni, tum Zaridae, quas ipſe vidi, ſunt numero XXXII. Habentur etiam in bibliotheca Bauarica cod. LXIX. et in bibliotheca regis Gallorum.

3. Opuſculum eiusdem Grammaticum, *de dictionum ſignificationibus*, legitur manuſcriptum in bibliotheca Auguſtana. Quod idem cum eo forte eſt, quod ipſe legi Romae: *Γεωργίυ Λεκαπηνῦ περὶ σημασίας ῥημάτων καὶ ὀνομάτων. Georgii Lecapeni de ſignificatione verborum et nominum.* P. *γράφειν ἐνεργητικὸν σημαίνει.* Ad eumdem etiam pertinere *ἐκλογὴν λέξεων, ſelecta dictionum*, quae in Italia ſeruari, et forte Romae [?] ſuſpicatur Geſnerus. Nec alius ab hoc Georgio eſt, cuius ſub *Gregorii Logaponi* mm) nomine idem Geſnerus meminit.

4. Monachus fuit, et *hiſtoriam* ſcripſit, niſi nos ludit catalogus a Grammatico Verderius exhibitus, *hiſtoria Georgii monachi Lecapeni.* Vixit nn) diu in Theſſalia, et licet praemiis etiam propoſitis alio euocaretur, numquam tamen adduci potuit, vt quam ipſe dicteriis et maledicentia quadam ob improbitatem coeli, inſectaretur, relinqueret: *Παγγέλοιον ἄχρι Θετταλίας, ἣν νῦν οἰκῦμεν, ἐν ἐλπίσιν ἄγειν ἥξειν τὰ γράμματα. Quam ridiculum eſt ad Theſſaliam, quam nunc incolimus, ſperare literas poſſe peruenire.* Et alibi: *Θετταλίαν δ' ἣν ὥσπερ τινὰς καὶ καταῤῥάκτας, ἢ ςήλας ἠκέομεν. νῦν δ' ὁρῶμεν, καὶ ἐπερχόμεθα. Theſſaliam, quam veluti catarrhactas quosdam, aut columnas audiebamus, nunc videmus, et habitamus, et calcamus.* Eius poſtea ſitum, ac temperiem aeris proſequitur. Viuebat tempore Gregorii Palamae, ad quem etiam inter eius epiſtolas, elegans ac vehemens, et contumeliae plena legitur, quae incipit: *ἰὸ καὶ σοφὸς ἡμῖν ἐξαίφνης, ὁ μὴ δὲ πρὸ μακρῦ πλέσιος ἐναπέφηνας.* Palamas ſub Andronicis Palaeologis floruit.

5. Ex

mm) Meurſius *Laccapenum* vocat, qui ſchedas eius ineditas grammaticas laudat in Gloſſario Graecobarbaro, voce *τράμμα*. In Catalogo MSS. bibl. Bodlei. codice Barocciano CIII. *Lecapenae grammatica alphabetica.* Eiusdem *de figuris Homericis et Canoniſmata in Homerum* MSta memorat *Labbeus* p. 104. bibl. nouae MSS.

nn) Medio ſaeculo poſt Chriſtum natum decimo quarto.

5. Ex innumeris *Libanii sophistae epistolis* elegantiores, selectioresque numero CCLXIV. in vnum volumen digessit, quarum prima illa est ad Clearchum: ἔμελλον γράφων δεήσεσθαι. oo) Namque in fine adnotabatur: αὗται αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ Λιβανίου αἱ ἐκλεγεῖσαι τῷ Λεκαπηνῷ ὁμοῦ αἱ πᾶσαι σξδ'. *Hae sunt epistolae Libanii a Domino Georgio Lecapeno selectae numero 264.* Eas puer adhuc vndecennis in Graecorum collegio, nimium tunc temporis Libanii scriptis addictus, ex antiquo codice mihi furtim exscripseram.

6. Scripsit etiam carmine, eoque iambico, quod impense ab eo sibi poposcerat Andronicus Zarida. ὃ δέ σοι ἐν Ἰάμβοις σύνταγμα πεποίηται μήπω δεξάμενος ἀντίπαλές τις λύπη τῇ ἡδονῇ, ἣν ἔσχεν ἡμῖν ἡ περὶ αὐτῶν ἀγγελία εἰσέτι καὶ νῦν πολιορκεῖ, καὶ ἀνύσας πέμπε. *Quod tibi carmine iambico poëma scriptum est, quum non acceperim, moestitia quaedam* [P] *laetitiae hostis, quam nobis de iis nuncius attulit, in hunc diem obsidet; quare quam citissime transmittito.* Lecapenus vbi misisset carmina, inter alia in epistola scribebat: ἰδοὺ ἥκει σοι μόλις καὶ τὰ στιχίδια, καὶ ταῦθ' ἡμιτελῆ, καὶ οὐ τοῦτό γε μόνον, ἀλλὰ καὶ ἤδη καὶ ἀκέφαλα. καὶ σὺ μὲν ἴσως που προσπαίζων, ἐμοῦ δὲ καὶ χαριζόμενος τῶν ὄφεων τοῖς τεμμαχίοις αὐτὰ εἰκάσεις, οἷς παῖδες ἰατρῶν ἐκλέγοντες ἀσφαλῶς οἴονται λειπὸν κατὰ τὰς φαρμακείας χρῆσθαι. ἐγὼ δὲ ὀκνῶ μὴ ἄρα ὑγιὲς οὐδὲν ἀναφανῇ, τοῦτο δὲ ἐκεῖνο τὸ ᾀδόμενον· ὤδινεν ὄρος. etc. *En ecce tandem ad te versiculi, nec ii absoluti perueniunt, et quod magis mirere sine capite. Tu vero forte iocans, simulque mihi gratum faciens serpentum frustis illos comparabis, quibus medici fulti tuto illis contra veneficia vti de caetero praesumunt. Ego dubito, an quid boni in illis reperiatur, imo quod prouerbio fertur, mons parturiit. etc.*

[P] XLVII. GEORGIVS PACHYMERES Constantinopoli oriundus, sed Nicaeae ortus, atque educatus in sacerdotum numerum cooptatus Hieromnemonis, pp) Protecdici, et Dicaeophylacis honore auctus est, claruitque sub Michaele, et Andronicis Palaeologis. qq) Ipse de se in principio historiae: Γεώργιος Κωνσταντινουπολίτης μὲν τὸ ἀνέκαθεν, ἐν Νικαίᾳ δὲ καὶ γεννηθεὶς, καὶ τραφεὶς, ἐν Κωνσταντίνου δὲ καταστὰς αὖθις, ὅτε Θεοῦ νεύματι ὑπὸ Ῥωμαίους ἐγένετο, εἴκοσιν ἑνὸς δέοντος τηνικάδε, καὶ κλήρῳ δοθεὶς θείῳ, καὶ ἀξιώμασιν ἐν ἐκκλησιαστικοῖς διαπρέψας, καὶ ἐς Πρωτεκδίκου φθάσας τιμήν. ἔτι δὲ καὶ ἐν ἀνακτόροις εἰς Δικαιοφύλακα τιμηθεὶς, τάδε ξυνέγραψεν. *Georgius Constantinopoli oriundus, Nicaeae tamen ortus, et enutritus, Constantinopolimque rursus restitutus, cum Dei nutu in potestatem rediit Romanorum, decem et nouem tunc annos natus, et clero diuino adscri-*

oo) Haec duodecima est inter centum Libanii epistolas, quas graece et latine vulgauit Io. Christoph. Wolfius, Lips. 1711. 8.

pp) ὑπομνηματογράφος et πρωτέκδικος dicitur Pachymeres in MS. apud *Lambecium* VIII. p. 385. [p. 819. Koll.] Eius iconem aere descriptam exhibet VII. p. 70. [p. 155. Kollar. vbi Lambec. not. 1. de munere *Protecdici* quaedam obseruat, *Harl.*] ex Nicephoro Gregora Hieron. Wolfii, Basil. 1562. fol.

qq) Andronicus Palaeologus Michaeli patri in imperio successit a. C. 1282. *Fabr.* Quoniam de *Georgio Pachymere*, eius scriptis horumque codd. supra in vol. VII. p. 775. sqq. et in vol. III. passim ad Aristotelis opp. et a me in introduct. in hist. L. G. II. part. 1. p. 524. sq. atque in supplem. part. II. p. 357. sq. copiose disputatum est; eo plura h. l. resecanda esse duxi. *Harl.*

Digitized by Google

adſcriptus, et dignitatibus eccleſiaſticis condecoratus, et ad dignitatem vsque Protecdici promotus, imo et in aula Dicaeophylacis officio inſignitus haec conſcripſit. Protecdicus male in epitome Geſneriana in *Protecdium*, et in ſupplemento epitomes Antonii Verderii *Protrectitum* mutatus eſt; quod nihili eſt.

1. Scripſit in vniuerſam fere *Ariſtotelis philoſophiam epitomen,* rr) quae a *Philippo Bechio, philoſopho* ac medico in latinum ſermonem conuerſa edita eſt Baſileae 1569. apud Frobenium in fol. cum Syneſii orationibus. Hoc quippe compendio Pachymeres obſcuriora Ariſtotelis loca non tantum de ſuo, ſed aliorum etiam ſententiis atque expoſitionibus prolatis, nec ineleganter explanat; ita ab ipſa Porphyrii Iſagoge opus exorſus, et per omnes ſuas partes philoſophiam percurrens, in ipſius metaphyſicae compendioſa epitome finem facit. [P] Praeterea, *de ſex philoſophiae definitionibus, de diuiſione philoſophiae, de quinque vocibus, de decem praedicamentis*, latine impreſſa ſunt Baſileae per Ioannem Oporinum, cum Porphyrii quinque vocibus, et Ariſtotelis praedicamentis etc. a Ioachimo Perionio verſis. Epitome Geſneriana. *Et de ſex definitionibus et diuiſione philoſophiae* graece cum Archytae Categoriis, Lipſiae in 8vo. ss) Antonius Verderius in ſupplemento, nulla tamen cum re dubitauit, an auctor huius epitomes idem ſit cum Georgio Pachymere. *Georgius diaconus protecdicus ſcripſit graece epitomem logices Ariſtotelis, Pariſiis in 8uo apud Vaſcoſanum 1546. Neſcio an is auctor ſit idem, qui et Georgius Pachymeres, cuius opera graece in epitome biblioth. Geſnerianae continentur:* idem enim et vnus eſt Georgius, epitomes logices auctor et aliorum operum, quae Pachymerio a Geſnerianis epitomatoribus tribuuntur.

2. Eiusdem, *de lineis inſecabilibus* Paraphraſis, inter Ariſtotelis opera ſub Ariſtotelis nomine edita eſt Baſileae 1531. in fol. et alibi poſtmodum ex interpretatione Iacobi Schenchii tt) Georgio reſtituta graece et latine in editione Caſauboniana anno 1597. in 8vo et 1646. in fol. Coloniae Allobrogum, vbi additur, ex nonnullorum opinione Paraphraſin illam Georgio tribui: cuiuscunque tamen illa eſt, digna eſt et Georgio, et quae inter Ariſtotelis opera cenſeatur, indigna tamen, quae Ariſtoteli tribuatur. Vidit id Henricus Stepha-

rr) Graece ſupereſt MS. in variis bibliothecis, vt in Coisliniana, teſte Monfaucono pag. 222. Verſus, quos Pachymeres ipſe Epitomae huic ſuae praefixit, exhibet Allatius infra p. 372. *Fabr.* Codd. ſupra ad vol. VII. p. 783. memoratis add. cod. bibl. *Citzenſis.* De cod. *Bauar.* cit. quondam CLXX. poſtea XCVII. et cod. quondam CLXXI. poſtea CCLXXIV. (qui continet prooemium, in edit. Baſileenſi 1560. fol. fruſtra quaeſitum,) v. cel. *Hardt.* in Aretini Beyträgen etc. a. 1804. part. 6. p. 7. ſqq. et a. 1805. part. 9. p. 259. Vterque vero cod. Pariſios miſſus eſt, vi belli. Conf. ſupra ad vol. III. p. 209. not. *oo.* et p 210. *Harl.*

ss) Sine anni nota, edente Ioachimo Camerario, qui adiunxit Nicephori Blemmidae ſcriptum breue de quinque vocibus, quod incipit: ἡ φωνὴ ἢ ἔναρθρός ἐστιν ἢ ἄναρθρος. Et anonymi διάληψιν περὶ τῆς καλουμένης λογικῆς τί τε καὶ ποῖόν τι ἐστιν. Incipit: τῆς φιλοσοφίας τῷ τῆς γνώσεως γένει, nec non anonymi μέθοδον εἰς τὰς τρόπους τῆς φιλοσοφίας, qua ſex definitiones philoſophiae a Pythagora, Platone et Ariſtotele traditae, philoſophiae item diuiſio in theoreticam practicamque et quatuor methodi dialecticae per diuiſionem, definitionem, reſolutionem et demonſtrationem explicantur.

tt) Schegkii. Confer, ſi placet, quae de hac Pachymeris paraphraſi, et de libro Ariſtotelis ipſo, quem H. Stephanus primus reſtituit, dixi lib. 3. c. 5. §. 28. [vol. III. p. 261.]

Digitized by Google

phanus epistola ad Petrum Victorium, quam Aristotelis et Theophrasti scriptis quibusdam praefixit, [uu]) plus tamen nimio scriptioni detrahens. *Mirum est vero exstitisse vllos homines tam παχεῖς, vt cum Παχυμερῆ paraphrasin in librum Aristotelis περὶ ἀτόμων γραμμῶν haberent, ipsum se Aristotelis librum habere persuaderent. Quam multa enim vel in ipso limine reperiuntur, ex quibus id a lectore etiam dormitante deprehendi facile poterat? quae certe apud homines adeo παχεῖς, vti dixi, λεπτομερῶς explicare me pudeat.*

[P] 3. *Paraphrasis porro in vniuersam Aristotelis philosophiam* [vv]) graece manuscripta visebatur in bibliotheca Antonii Augustini cod. CCVI. *Georgii Pachymerae libri XI. de philosophia. Primus respondet Organo Aristotelis. Secundus libris physicorum. Tertius libris de coelo. Quartus libris de Ortu, et Interitu. Quintus Meteoris. Sextus libro de partibus animalium. Septimus libris de motu, et incessu animalium. Octauus libro de sensu, et sensili. Nonus libris de generatione animalium. Decimus libris metaphysicorum. Vndecimus Ethicis ad Nicomachum. etc.* [P] Index Augustanus, *Blemmidae, et Georgii Pachymerae epitome philosophiae complectens logicam, ethicam, physicam.* Compendium hoc philosophiae quid contineat, adnotauit nescio quis. Ἰστέον οὖν, ὡς περιέχει ἡ παροῦσα πραγματεία βιβλία δώδεκα, φέροντα μὲν τίτλους μζ΄, κεφάλαια δὲ υλέ. τὰ τῆς Ἀριστοτελικῆς φιλοσοφίας ἁπάσης, ὡς ἐν τύπῳ περιέχοντα θεωρήματα. *Aduertendum est praesens opus continere libros duodecim, libros titulis quadraginta septem finiri, in capita 435.* [ww]) *diuisos; quae Aristotelica vniuersae philosophiae speculationes breuissime complectuntur.*

4. Eiusdem in omnia Dionysii Areopagitae opera, quae exstant, Paraphrasis edita est graece Parisiis apud Guilielmum Morellum 1561. in 8vo. cum Dionysii operibus, [xx]) et rursus apud Claudium Morellum 1615. in fol. Nunc demum graece, et latine ex interpretatione Baltassaris Corderii in officina Plantiniana Baltassaris Moreti 1634. in fol. Opus inscripsit Athanasio Alexandrino patriarchae [yy]) cuius ille hortatu laborem adgressus fuerat, cum Constantinopolim aduenisset. Nec vllam caussam video, cur inscriptio praefixa Paraphrasi delenda sit, qua dicitur, auctorem illum manus operi admouisse hortatu Athanasii patriarchae Alexandrini tunc viuentis, vt vult Posseuinus, et ante Posseuinum Baronius in praetermissis ad Tomum secundum, quum scribit: *Quamobrem reiiciendus est commentitius ille titulus, qui adfixus est eiusdem Paraphrasi in eiusdem Dionysii epistolas, quo dicitur, auctorem opus illud adgressum esse hortatu S. Athanasii patriarchae Alexandrini, tum agentis Constantinopoli. Miratus sum equidem, virum eruditum Godefridum Tilmannum, qui* [P] *eandem paraphrasim latinis edidit, et longam disputationem pro iisdem scriptis elaborauit, haec adeo mani-*

uu) A. 1557. 8.

vv) Haec Paraphrasis ab epitome philosophiae Aristotelis, de qua supra, sect. 1. neutiquam diversa. [Ideo plura omisimus. *Harl.*]

ww) 235. [f. 238. v. *Buhl.* ed. Aristotel. opp. tom. I. p. 166. *Harl.*]

xx) Separato volumine prodiit Pachymeriana Dionysii Paraphrasis a. 1561. Deinde a. 1562. 8. S. Maximi scholia atque Encomium Mich. Syncelli in Dionysium, et Dionysii martyrium: denique Dionysius ipse eodem anno typis nitidis et luculentis. *Fabr.* Conf. supra, vol. VII. p. 12. et 13. ac p. 782. *Harl.*

yy) Hic fuit ab a. 1251. ad 1262. Vide Eusebium Renaudotum in historia patriarcharum Alexandrinorum, Paris. 1713. 4. p. 600.

Digitized by Google

manifesta non cognouisse, nec etiam correxisse. Quonam pacto, rogo, potuit ea scripsisse Georgius tempore S. Athanasii, si in illis commentariis meminit auctor haeresium Nestorii, et Eutychetis, quae post multos annos ab Athanasii obitu emersere? Nec est, quod de secundo Athanasio itidem episcopo Alexandrino ea potuissent intelligi, qui sedere coepit anno Domini 459. longe ante etiam quam viueret Pachymerius, fuitque ille non sanctus, sed haereticus, et Acephalorum patronus. Et, qui Baronium exscripsit, Vincentius Riccardus comment. ad orat. 6. Procli archiepiscopi Constantinopolitani. *Et ibi Georgius Pachymerius, qui quidem minime floruit S. Athanasii magni Alexandrini episcopi tempore, vt perperam in eius commentariis praenotatur. Nam in comment. ad epist. 3. et 4. ad Caium contra Nestorium, et Nestorianos inuehitur, et in epist. 6. contra Nestorium, Apollinarium, Eutychetem, et Dioscorum, qui sane multo post S. Athanasium fuere. Eutyches et Dioscorus in IV. vniuersali concilio Chalcedonensi damnati fuere, at S. Athanasius tempore I. concilii Nicaeni floruit.* His enim iisdem temporibus, quibus Pachymerius floruit, Athanasius patriarcha Alexandrinus viuebat, qui eum ad diuini operis interpretationem exstimularat. An quia semel patriarcha in eo throno sederat Athanasius nomine, non potuit alius, subsequutis temporibus eodem nomine ecclesiae illi praeesse? At sciant praeter hunc Pachymerae σύγχρονον, alios etiam a magno illo Athanasio diuersos, zz) vt ex catalogo illorum patriarcharum colligitur, quod nec Baronius negat, rexisse. Et eo ipso tempore rexisse constat aperte ex eiusdem Pachymerae historia, pluribus locis. Nec obstat *sancti* nomen praefixum. In ea etenim ecclesia etiam scelestissimis, sanctitatis nomen tributum adnotabam in Eustachio Antiocheno de Eusebio Caesariensi, a) et alibi; quod postea et apud occidentales obseruaui. Haberi hanc paraphrasim manuscriptam in bibliotheca Vaticana tradit Gesnerus: et Medicaea Posseuinus in indice: et Gallica, indices manuscripti. Vincentius Marinerius Valentinus epist. ad Franciscum Dazam anno 1636. edita, scribit, se commentarios Pachymerae in Dionysium Areopagitam in linguam latinam vertisse.

[P] 5. Scripsit praeter iam dicta historiam sui temporis, quam orditur a temporibus Michaelis Palaeologi, b) sub quo vixit. Illa, sed mutila asseruatur in bibliotheca Augustana cod. XIX. Plutei 5. ex cuius codice, earie confecto ac mutilo excerpta quaedam exhibuit Wolphius post Nicephorum Gregoram. etc. etc.

6. Eius-

zz) Athanasius Petri Moggi successor eiusque defensor haereseos cognomento Celetes siue herniosus ab a. 490. ad 497. Vide *Renaudotum* p. 125. et *Laur. Zaccagnii* praefat. ad collectanea monumentorum veterum p. LXIV.

a) Eustathio Antiocheno in Hexaëm. statim sub initium Eusebius τῶν ἁγίων τις. Sed ex hoc ipso rectius colligas, id scriptum non esse Eustathii veteris illius Antiocheni, cui Eusebius non erat sanctus, sed haereticus.

b) Libris XIII. distincta incipit a tempore nati Michaëli palaeologo a. 1258. Andronici palaeologi (senioris) et desinit in a. 1308. qui fuit annus aetatis eiusdem Andronici XLIX. imperii XXVI. Confer, quae de hoc historico Pachymeris opere dixi volum. VII. p. 775. sqq. [vbi plura, vel ex Allatio, iam sunt prolata.] et p. 524. [add. *Niceron*. Memor. erudit. ex versione Baumgartenii german. tom. I. p. 238.] *Montfauconus* in bibl. Coisliniana pag. 209. memorat codicem MS. cui addita versio latina libri primi, diuersa ab edita Possiniana et scholia. Idem in palaeographia graeca p. 79. meminit MSti regii codicis Paris. exarati a. 1448. quem cum editione Romana Graecolat. Petri Possini Rom. *1666. 1669.* fol. 2. vol. conferre suadet *Boiuinus* p. 760. ad Niceph. Gregoram.

Digitized by Google

[ꝑ] 6. Eiusdem *epistolas graecas* alicubi in Italiae bibliothecis exstare tradit Gesnerus, quas licet anxius perquisierim, ad hunc diem nullas inueni. [v. supra, vol. VII, pag. 786.]

7. Plura etiam in rhetoricis ingenii experimenta non omnibus obuia edidit, digna tamen, quae diu non lateant, sed bono publico, et adolescentium potissimum ad eloquentiam viam sibi parantium publicentur; eorum indicem, vt ab humanissimis, et bono litterarum natis Puteanis accepi ex cod. DCCCLXXXIII. bibliothecae regis Gallorum hic interponam.

8. Γεωργίȣ Δικαιοφύλακος καὶ Πρωτεκδίκȣ τȣ̃ Παχυμέρȣς μελέται εἰς τὰ προγυμνάσματα, καὶ εἰς τὰς στάσεις. α) Μῦθος, *Georgii Dicaeophylacis* [ꝑ] *et Protecdici Pachymerae in progymnasmata, et status exercitamenta. Fabula.* P. Ἀρότȣ καιρὸς ἦν, καὶ γεωργοί.

β) Διήγημα τὸ κατὰ τὸν Ὀδυσσέα. *Narratio de Vlysse.* P. συνέβη ποτὲ καὶ ȣ̓ ἐπὶ τὴν Ἴλιον.

γ) Διήγημα τὸ κατὰ τὴν κεκαυμένην ζώνην. *Narratio de zona torrida.* P. ὁ τῆς ȣ̓ρανόθι ζώνης πέρι θέλων.

δ) Χρεία λογική. *Chria, quae tantum sententia constat.* P. Χαιρήμων ἔφη πάντα τὰ ἀγαθὰ ἐν μόνῳ τῷ φρονεῖν ἐστιν.

ε) Γνώμη Δημοσθένȣς. Δεῖ δὴ χρημάτων, καὶ ἄνευ τȣ́των ȣ̓δὲν ἐστι γενέσθαι τῶν δεόντων. *Sententia Demosthenis. Opus est pecuniis, et sine his, nihil, quod opus factu sit, fieri nequit.* P. ȣ̃τως ἄρα τῷ Δημοσθένει ὁ αἶνος ἦν ἱκανός.

ϛ) Ἀνασκευὴ τȣ̃ περὶ τȣ̃ ῥόδȣ διηγήματος. *Destructio: Narrationem de rosa nullo modo verosimilem esse.* P. εἴπερ ἀληθείας ȣ̓δὲν ἀσφαλέστερον.

ζ) Κατασκευὴ ἐκ τȣ̃ ἐναντίȣ τȣ̃ διηγήματος τȣ̃ κατὰ τὸ ῥόδον. *Assertio, narrationem illam verosimilem esse.* P. ἔγωγε μὲν φιλεῖν.

η) Κοινὸς τόπος κατὰ λοιδόρȣ. *Locus communis contra maledicum.* P. ἄνδρες δικασταί. λόγων ὀλίγων πεπαιδευμένων.

θ Ἐγκώμιον Αἴαντος τȣ̃ Τελαμωνίȣ. *Laudatio Aiacis Telamonii.* P. εἰ μὲν ἦν τὸν ἅπαντα βίον.

ι) Ψόγος τȣ̃ Πάριδος Ἀλεξάνδρȣ. *Vituperatio Paridis Alexandri.* P. οἶδε τὶς καὶ κέρδος ἀπὸ κακίας.

ια) Σύγκρισις ἐλαίας, καὶ ἀμπέλȣ. *Comparatio olivae et vitis.* P. καὶ τὰ φυτὰ παρεοικέναι ἀλλήλοις.

Digitized by Google

ιβ) Ἠθοποιΐα. τίνας λόγȣς εἴπε φειδωλὸς ἀναγκαζόμενος ἑςιᾷν ἑτέρȣς καλέσαντας πρότερον. *Ethopoeia. Quae dixerit auarus, cum cogeretur eos in conuiuium vocare, qui eumdem prius conuiuio exceperant.* P. Φεῦ ὡς λαμπρὸς ἑςιάτωρ ἐγὼ, καὶ πρὸς τὰ δεῖπνα.

ιγ) Ἔκφρασις τȣ̃ Αὐγȣςεῶνος. *Descriptio Augusteonis.* c) P. τὸ τȣ̃ Θεȣ̃ τέμενος. ἡ σοφίη πολλαῖς μὲν καὶ παντοδαπαῖς.

ιδ) Θέσις, εἰ πλευςέον. *Propositum. An nauigandum.* P. καλὰ μὲν καὶ τὰ αὐθιγενῆ δῶρα τῶν πόλεων τοῖς ἐποίκοις.

[P] ιε) Κατηγορία νόμȣ τȣ̃ κελεύοντος, τȣ̀ς ἀπὸ ναυαγίου καταίροντάς πȣ σκυλεύεσθαι παρὰ τῶν ἐκεῖ. *Accusatio legis praecipientis, naufragium passos, et adpellentes in aliquem locum, ab iis, qui inibi sunt, spoliandos esse.* P. ἐγὼ δὲ ἀλλὰ καὶ νόμον συνιςάντα πολιτείαν ἀσπάζομαι.

ις) Εἰς τὸ ἐναντίον, περὶ τȣ̃ τοιȣ́τȣ νόμȣ, καὶ τῆς τοιαύτης συνθέσεως. *Oppositum de eadem lege et compositione.*

ιζ) Σκηπτȣ̃ κατενεχθέντος εὕρηνται χίλιαι πανοπλίαι ἐν τῇ τȣ̃ Περικλέȣς οἰκίᾳ, καὶ κρίνεται τυραννίδος ἐπιθέσεως. μελετῶμεν τὸν Φεύγοντα, ὃς καὶ ὡς ςρατηγὸς λέγει, καὶ ὡς ῥήτωρ διϊσχυρίζεται. ἡ ςάσις ςοχασμός. *Ictu fulminis in Periclis domo mille armaturae adinuentae sunt, et in iudicium vocatur de tentata tyrannide. Declamet reus, qui vt exercituum dux sermonem concipit, et vt orator contentionem init. Status est coniecturalis.* P. ȣ̓δὲν ὡς ἔοικεν ἐςὶν ἀνδρὸς συκοφάντȣ βαρύτερον.

ιη) Φιλόσοφος ἔπεισε τύραννον καταθέσθαι τὴν τυραννίδα, καὶ αἰτεῖ τὸ γέρας τῶν τυραννοκτόνων. ἀντιλέγεται δὲ παρά τινων. καὶ μελετῶμεν τὸν Φιλόσοφον. *Philosophus suasit tyranno, tyrannidem deponere, et praemium postulat tyrannicidarum: denegatur illi ab aliquibus. Declamat philosophus.*

ιθ) Ζωγράφος ναυάγια γράψας, καὶ περὶ τοῖς λιμέσι ςήσας, μὴ καταιρόντων ναυτῶν κρίνεται δημοσίων ἀδικημάτων. *Pictor naufragii a se depictas tabulas in portibus adpinxerat, quum nautae non adpellerent, publicorum criminum reus fit.* P. ἰδȣ̀ ποτὲ καὶ ζωγράφον δημοσίων ἐγκεκλημένον παρελθεῖν ἐνθάδε.

κ) Στρατηγὸς πυρπολήσας τὰς ναῦς, ὡς ἔξω χρείας δοξάσας, καὶ διὰ ταῦτα νικήσας, κρίνεται δημοσίων ἀδικημάτων. μελετῶμεν τὸν Φεύγοντα. *Dux exercitus, concrematis nauibus tum inutilibus, et hostibus postmodum debellatis, publicorum criminum reus fit. Declamet reus.* P. ἐγὼ μὲν καὶ γέρας ὑπελάμβανον ἄνδρας ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις κομίζεσθαι.

κα) Ἐν

c) Haec Augustalis in templo Sophiae CPolitano descriptio graece edita a *Boiuino* ad Gregoram p. 764. e codice MMMCXIX. regis christianissimi. De *Augustêone* vide *Goarum* notis ad Codinum p. 150.

Digitized by Google

κα) Ἐν τρισὶν ἡμέραις νόμος ἐκέλευε περὶ πολέμου βουλεύεσθαι. Ἐλάτειαν κατασχόντος Φιλίππου, συμβουλεύει Δημοσθένης αὐθημερὸν ἐξιέναι, καὶ μάχεσθαι. σύστασις πραγματική. *Tribus diebus ex praecepto legis de bello faciendo consulendum erat: quum Philippus Elatiam occupasset, Demosthenes hortatur, eodem die vrbe exire, et pugnam experiri. Status negotialis.* P. περὶ πολλῶν ἂν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι νομίζω προσήκειν ὑμῖν τοῦ πρὸς Φίλιππον ἀγωνίζεσθαι.

κβ) Ἀριστεύσας τις ᾔτησεν εἰς τὸ γέρας πολίτου φόνον· δέδωκεν ἡ πόλις. εὕρηται προαπεκτονὼς αὐτὸν, καὶ κρίνεται φόνου. μελετῶμεν τὸν κατήγορον. [P] *Quum in bello quispiam optime se gessisset, praemium sibi dari postulauit, ciuis caput. Vrbs concessit; quum ante imperatum praemium occidisset, de homicidio postulatur. Declamet accusator.* P. τῆς μὲν ἀριστείας ὦ νεανίσκε πολλοῦ δὲ καὶ τοῦ παντὸς μέμφεσθαι.

κγ) Πολέμου ὄντος καὶ πολιορκίας ἀνελθών τις ξένος ἐπὶ τὸ τεῖχος ἠρίστευσεν, νόμου κελεύοντος μὴ ἀνιέναι ξένον ἐν τοιούτῳ καιρῷ καὶ ὑπάγεται τῷ νόμῳ. *Premente bello atque obsidione, aduena quidam adscenso muro prima praemia meretur. Verum tamen, quum lex prohiberet, ne quis aduena tempore belli murum adscenderet, de violatione legis postulatur.* P. ἐγὼ μὲν ὦ ἄνδρες, καὶ πρὶν εἰς ἀπολογίαν καταστῆσαι.

κδ) Νόμος, τὸν ἀποκήρυκτον μὴ μετέχειν τῶν πατρῴων. καὶ πάλιν ἄλλος, τὸν ἐπιμείναντα χειμαζομένῃ νηῒ δεσπότην εἶναι τῆς νεώς. ἀποκήρυκτος ἐπέμεινε πατρίδι νηῒ χειμαζομένῃ, εἴργεται αὐτῆς ὡς πατρῴας. μελετῶμεν τὸν ἀποκήρυκτον. *Lex est, abdicatus in paternis partem non habeat. Et alia, qui in naui tempestate iactata perstiterit, dominus nauis est. Abdicatus in paterna naui procellis obruta perseuerauit; ab eius tamen possessione, quod paterna sit, abigitur. Declamet abdicatus.* P. εἰ καὶ ὁ ἐμὸς σοφώτερον θέλων ἴσα πράττειν τῶν ἄλλων.

κε) Νόμος, τὸν ἐκ πόρνης γεγονότα μὴ λέγειν ἐπὶ τοῦ βήματος. ἐκ πόρνου τις γεγονὼς κωλύεται λέγειν. μελετῶμεν τὸν ἐκ πόρνης [d]) γεγονότα. *Lex ait, ex meritoria muliere satus, ne ex suggestu concionetur ad populum; ex meritorio viro quidam natus a concione abigitur. Declamet, qui ex meritorio natus est.* P. εἰ καὶ λέγειν ἐπ᾽ ἐκκλησίας κωλύομαι παρὰ τοῦ θαυμαστοῦ τούτου καὶ πιθανοῦ ῥήτορος.

κϛ) Ἑταίρα, χρυσία εἰ φορεῖ, δημοσία ἔστω. πεφώραταί τις ἑταίρα φοροῦσα χρυσία, καὶ δημοσίαν τίς φησιν ἀπὸ νόμων εἶναι. ὁ δὲ παρὼν οὗτος, ὃν μελετῶμεν, οὐκ αὐτὴν εἶναι δημοσίαν φησὶν, ἀλλὰ τὰ χρύσια προπαροξυτόνως ἀναγινώσκων. *Meretrix aurea si gestauerit, publica sit: deprehensam meretricem aurea gestantem ex legibus contenditur publicam esse. At, qui declamat, non eam publicam esse, sed aurea, immutato accentu adserit.* P. μισθοῦ μὲν, οὐδὲ δώρων ἕνεκα ταύτην τὴν γραφὴν ἐνεστησάμην ὑπὲρ τῆς τέως δοκούσης ἀτίμου.

κζ) Αἱ ἐπίλοιποι παρὰ τὴν ἀντίστασιν τῶν ἀντιθετικῶν τρεῖς, τὸ ἀντέγκλημα, καὶ μετάστασις, καὶ ἡ συγγνώμη, καὶ πρῶτον ζήτημα τὸ ἀντέγκλημα· ἀριστεὺς πορνεύοντα

I 2 τὸν

d) leg. ἐκ πόρνου.

Digitized by Google

τὸν υἱὸν ἀπέκτεινε, καὶ φόνου φεύγει. μελετῶμεν τὸν ἀριστέα. *Praecomparationis, siue compensationis, tres alii sunt adsumptiuorum* [†] *status, recriminationis, translationis criminis, et deprecationis. Et prima quaestio recriminatio. Victor, et de patria bene meritus scortantem filium interemit, et in ius vocatur. Declamet de patria bene meritus.* P. τῆς μὲν ἐμῆς ἀριστείας πολλὰ καὶ μεγάλα τὰ δείγματα.

κη) Τριακόσιοι νύκτωρ τῶν πολεμίων ἀποδράντες, καὶ πρὸς ταῖς πύλαις τῆς πόλεως γενόμενοι ἱκέτευον τὸν στρατηγὸν ἀνοῖξαι τὰς πύλας τῆς πόλεως εἰς τὸ εἰσελθεῖν καὶ σωθῆναι· νόμου ὄντος, μὴ νύκτωρ τὰς πύλας ἀνοίγεσθαι, οὐκ ἤνοιξεν ὁ στρατηγός. Φθάσαντες οἱ καταδιώκοντες ἀνεῖλον αὐτούς. καὶ κρίνεται ὁ στρατηγὸς τῶν δημοσίων ἀδικημάτων· μελετῶμεν τὸν κατήγορον. *Noctu tercentum ex hostibus profugi, cum ad fores vrbis peruenissent, ducem deprecabantur, vt illis foribus apertis pro incolumitate ingressus in vrbem pateret: quum lex prohiberet, noctu fores reserari, dux non aperuit. Deprehensi interim a persequentibus internecione deleti sunt: et dux publicorum criminum reus fit. Declamet accusator.* P. μηδεὶς ὦ παρόντες νομίσῃ βασκαίνοντά με τῆς δόξης τῷ στρατηγῷ.

κζ) Στρατηγὸς ἁλοὺς παρὰ τοῖς ἐχθροῖς ἐπὶ πολὺ βασανιζόμενος εἰπεῖν τὰ τῆς πόλεως ἀπόῤῥητα. εἶτ' ἀναγκασθεὶς, καὶ ἐξειπὼν ἀπολύεται καὶ τῶν βασάνων, καὶ τῆς αἰχμαλωσίας, καὶ ἐπανελθὼν παρὰ τῶν ἰδίων κρίνεται δημοσίων ἀδικημάτων. μελετῶμεν τὸν στρατηγόν. *Quum diutinis tormentis secreta vrbis hostes a duce deprehenso deposcerent vi tandem exculpunt, ideoque ille et seruitute, et tormentis liberatur. Reuersus in patriam a suis publicorum criminum reus fit. Declamet dux.* P. ἔδει θανεῖν παρὰ τοῖς ἐχθροῖς ἐπὶ τῶν βασάνων, ἄνδρες, πρὶν ἢ δοῦναι λόγους πλημμελείας παρ' ὑμῖν ἀναγκάζεσθαι.

8 Scripsit praeterea carmina de vita sua, cuius ipse meminit in historiis libro 10. cap. 14.

[†] 9. Eiusdem, *de quatuor mathematicis scientiis*, In biblioth. regis Gallorum. An opus idem e) cum Pselliano edito, vel diuersum?

10. Seruatur praeterea penes me eiusdem opusculum graecum περὶ κατασκευασίας καὶ ἐξεργασίας τῶν ἐπιχειρημάτων. *De adparatu, et constructione argumentorum.* P. πᾶν κατασκευάζεται δι' ἕξ. Breue illud quidem, sed succo plenum.

[†] 11. Nec non eiusdem πρὸς τοὺς λέγοντας, ὅτι διὰ τοῦτο λέγεται πνεῦμα υἱοῦ διὰ τὸ ὁμοούσιον, ἢ διὰ τὸ χορηγεῖσθαι ὑπ' αὐτοῦ τοῖς ἀξίοις. *Ad eos, qui dicunt, propterea dici spiritum filii, quod eiusdem cum eo substantiae sit, vel quod ab eo dignis exhibeatur.* Leges illud graece, et latine a me conuersum in meo syntagmate, f) de vtriusque ecclesiae, occidentalis atque orientalis, perpetua consensione.

An

e) Vt diuersum memorat Labbeus p. 117. bibl. nouae MSS. [add. supra, vol. VII. p. 786.]

f) lib. 2. cap. 2. §. 13. pag. 517-522. et in *Allatii* Graecia Orthodoxa tom. I. pag. 550-595. *Fabr.* v. supra, volum. XI. pag. 397. §. VII. *Harl.*

Digitized by Google

An recte de fide senserit? Possevinus erga romanam ecclesiam non bene adfectum fuisse tradit, ideoque circumspecte legendum, idque ex capitibus latinis, ex eius historia adiunctis Gregorae deprehendit. *Petrus Halloix* quaest. 2. de scriptis Dionysii Areopagitae, vere catholicum vocat; falso vtique elogio. Non potuit enim esse catholicus, qui schisma propugnauerit, [g]) et contra romanam ecclesiam, scripto etiam defenderit, et in eam saepius oblatrarit, vt ex eius historia liquido constat. Pachymerae obitum Manuel Phile in carminibus non ineleganter deplorauit. *Allat.* Versus, quos adtulerat h. l. Allatius, reperiuntur MSSti *Florent.* in bibl. Laurent. codd. XIX. nr. 187. plut. 32. et XXII. nr. 2. plut. 86. v. *Bandin.* cat. codd. gr. Laurent. tom. II. p. 166. et III. 366. formulis autem typographicis eos gr. et lat. describi fecit atque illustrauit *Gottlieb Wernsdorf* in edit. Manuelis Philae carmin. graecor. Lips. 1768. 8. p. 314. sqq. Hinc eos repetere nolui. *Harl.*

[P] XLVIII. GEORGII PHOBENI, Thessalonicae Dicaeophylacis, leguntur paucissima περὶ Ὑποβόλυ, *de Hypobolo*, siue *donatione propter nuptias*. P. τὸ ὑπόβολον, ὃ καὶ προγαμιαῖα καλεῖται δωρεά, ἰδία τις συμφωνία ἐςίν, ὥσπερ καρπὸς τῆς προικὸς συμφωνούμενος ἀπαιτεῖσθαι. διὸ καὶ ὑπόβολον λέγεται, ἔχει δὲ τῦτο τὸ προνόμιον. In biblioth. regis Gallorum MS. cod. MDCCCLX. et Vaticana cod. DCCCLII. Nec non alius eiusdem tractatulus περὶ Κάσσυ. *De Casso.* P. ἡ τῦ κάσσυ σημασία Ῥωμαϊκὴ ἀποτοχίαν δηλοῖ. *Allat.* Conf. infra, vol. XII. p. 483. et 564. vet. ed. — *Christi. Frid. Pohl.* ad Ios. Mariae Suaresii Notit. Basilicorum, Lips. 1804. 8. p. 141. not. *k.* vbi ex inscriptione cod. MMCCXXVII. in bibl. publ. Paris. περὶ ὑποβόλυ τῦ Δικαιοφύλακος Θεσσαλονίκης Γεωργίυ τῦ Φορβηνῦ colligit, nomen eius scribendum esse *Phorbenus.* (atque *Ge. Phorbenus* etiam nominatur in *Bachii* hist. iurisprud. rom. ed. V. Stockmanni, libr. IV. cap. 2. §. 11. p. 653.) Idem Pohl. animaduertit, *Io. Gothofr. Sammet* in diss. de Hypobolo §. IV. p. 16. et VIII. p. 29. sqq. coniecisse, illum post Eustathii Antecessoris tempora vixisse. — *Florentiae* in bibl. Laurent. cod. XVII. nr. 28. plut. 59. nominatur *Georgius Phobenus*, cuius libell. inscribitur: — Γεωργίυ τῦ Φοβηνῦ εἴς τινα τῶν ἐν τοῖς νόμοις ἀσαφῶν, ἢ διχῶς νοουμένων, ἢ ἀμφιβαλλομένων· et post titulum, περὶ Ὑποβόλυ· initium est idem, quod Allatius retulit. Idem opusc. de Hypobolo, et aliud περὶ Κάσσυ sunt *Venet.* in bibl. Marc. CLXXIV. v. cat. codd. gr. Marc. p. 102. *Harl.*

XLIX. GEORGIVS PELAGONIVS Gregorii Palamae rabiem circa eadem tempora [h]) scripto edito compressit, quod in bibliotheca Ambrosiana Mediolani legitur. τῦ σοφωτάτυ καὶ λογιωτάτυ Γεωργίυ τῦ Πελαγονίυ κατὰ τῦ Παλαμᾶ. *Sapientissimi, et erudi-*

g) Passim eo nomine in Pachymerem *Allatius* inuehitur, vt de consensu lib. 2. cap. 15. §. 15. p. 781. et lib. 2. cap. 2. §. 11. p. 509. *fauet vtique schismaticis, caussam eorum vbique etiam recte sentientium sermone labefactatam, quamuis nulla occasio sit, nec obscure tuetur.* Idem tamen *sincerus accuratissimusque rerum aeui sui Byzantinarum scriptor* dicitur a Stephano de Altimura siue Michaele le Quien in panoplia contra schisma Graecorum p. 369. Georgii Pachymeris *responsionem ad calumnias Georgii Cyprii* citat *Nic. Comnenus* p. 257. praenot. mystagog. Eiusdem *suggestionem de officio diaconi patriarchalis,* p. 398.

h) Circa a. 1354.

eruditissimi Georgii Pelagonii contra Palamam. P. εἰ πᾶν μέτρον ἄριστον, ὡς αἱ τῶν σοφῶν φασὶ γνῶμαι.

L. De GEORGII TRAPEZVNTII patria, vita, et studiis habe tibi haec ex elogiis Pauli Iouii: Paternam originem a Pontica celebri vrbe traxit; licet in Creta natus i) esset, Trapezuntii sibi nomen, quia ad Trapezuntem Cappadociae vrbem genus paternum referebat, adsciuit, vt Gyraldus k) putat, veritus veteris poetae Epimenidis l) versiculum, [?] quem et aemulatus est alter poeta Callimachus. m) Quum feliciore stylo graeca in latinum verterentur, Romae fere primus Graecorum habitus est. Plura enim ex graecis latina fecit, nec infeliciter. Ingenio fuit acri, viuido, licet in alios iniquiore. Et praeter vnum Aristotelem, quem ipse veluti numen venerabatur, ceteros omnes, sed Platonem praecipue, acri ac maledico dente dilacerauit. Hinc multorum odia, sed Bessarionis potissimum n) calamum in se concitauit, et, quum eorum impetum ipse sustinere non posset, praesidiis illi vndique ad vitam sustentandam a potentioribus hostibus interclusis, misere vitam agere coactus est. Et sane tantarum simultatum turbine oppressus pene occubuisset, ni rex Alfonsus, quod Andreas illius filius in praefatione Ptolemaica ad Sixtum pontificem refert, Neapolim aduocasset, et in annos singulos desponsa pecunia non medioeri, comiter benigneque suscepisset. In exacta senectute repuerascens, et memoria tantarum rerum deperdita, vt de eo quoque refert Raphael Volaterranus lib. 21. qui ante memoriam amissam iam senem puer audiuerat docentem, in vrbe solus detrito in pallio, pileatus, et nodoso scipione iam iam ruitnri corporis membra sustinens oberrabat; iuxta Mineruae habitasse ferunt, in qua et mortuus sepelitur: et ne tanti viri nomen vna cum ipso tempore elaberetur, marmorea inscriptione figitur. Sed heu rerum fata, lapis ille omnium oculis dum e Sceuophylaceio ecclesiam ingrediuntur, prostat. Inscriptio attritu pedum obambulantium hominum abrasa, tempore, et eo non ita longo aufugit, adeo vt praeter vnius Trapezuntii nominis vestigia, caeca inscriptio sensim euanescens, auolarit. Extrema senectute doctrinam

i) A. 1396. [aut potius 1395. v. *Zeni* diss. Vossiane mox citand. p. 3. et *Niceron*. l. citando p. 22.]

k) Lilius Gyraldus de poëtis sui temporis lib. 2. p. 63. [s. dial. 1. opp. tom. II. p. 553.]

l) Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται, quod ex Epimenide repetit Callimachus hymno in Iouem v. 8. Ob eamdem caussam *Andreas Eudaemon Ioannes* Cretensis diei noluit, sed Cydonius; non, quod Cydonii non sint Cretenses, verum ne probro pateret, quod ei obiicit *Casaubonus* Exerc. 1. ad Baron. c. IV.

m) Cum nomine tamen, (vt verbis vtar *Boerneri* p. 112. libri paullo post citati,) neque ingenium, nec mores deposuit facile, vafer, si quid iudico, subdolus, et eum alterius dedecore decoris adpetens, lacessendis aliis, iisque summis, promtus, nimius sui, parcus aliorum admirator, cuncta, modo summa, expertus vltra vires. *Harl.*

n) Cardinalis Bessarionis, Valla iudice, *Latinorum Graecissimi et Graecorum Latinissimi* in calumniatorem Platonis libri quatuor lucem viderunt Venetiis apud Aldum 1516. fol. vna cum eius correctione librorum Platonis de Legibus a Trapezuntio versarum, et libro de natura et arte aduersus eumdem Trapezuntium et Plethonem pro Theodoro Gaza. In huius libri capite tertio ait Bessarion, odium ab eo tempore conceptum in se fuisse a Trapezuntio, quo Theodorum Gazam in doctrina praeponendum ei censuisset. *Fabr.* Conf. supra, vol. XI. p. 422. sqq. p. 428. not. *hh.* inprimis p. 432. sect. 18. et infra Allatium ad sect. 8. et 20. *Harl.*

Digitized by Google

nam suam vniuersam obliuioni tradidisse, ᵒ) et anno 1486. decessisse Genebrardus in Sixto IV. et Gualterus ad saeculum XV. narrant. ᵖ) Iacobus Gordonius [℣] in opere chronologico anno 1454. fuisse Romae gymnasio praefectum, docuisse rhetoricam, et morbi grauitate oblitum proprii nominis. ᵠ) Rhodiginus lect. antiq. lib. 21. cap. vltimo, ob libros in Platonem compositus, et conuitia in eum iacta, *Caenotimonem*, atque *Erynnim* nuncupatum, et insigniter a Bessarione fuisse proscissum.

1. Scri-

o) Quod tamen ab inimicis fictum esse, Niceron aliique suspicantur. *Harl.*

p) [Eum a. 1485. diem obiisse supremum, adfirmant *Petauius* ration. temp. part. I. l. 9. c. 9. p. 397. *Lambec.* in comment. de bibl. Vindob. VII. p. 201 Kollar. not. 2. vbi Lambec. „etiam, plura, inquit, de eodem Georg. Trapez. vt et eius effigiem aeri incisam, vide in Analect. Vindobon. tom. I. pag. 1196-1209." et *Hodius* de Graecis illustr. L. Gr. — instauratoribus, (vbi in cap. IV. p. 102-155. vitam ac scripta illius persequitur,) p. 108. vbi disertis verbis, „obiit, ait, Romae, non ante Gazam, quod existimauit Iouius, qui idcirco illum ante Gazam collocat, sed an. MCCCCLXXXV. aetatis XC. et sepultus iacet in templo, quod olim Mineruae erat, iuxta quod habitabat, honesta domo sibi et posteris exstructa ad Diui Mauri minores obeliscos." *Mittarellius* in bibl. codd. MSS. monasterii S. Michael. Venet. p. 1143. Trapezuntium, scribit, obiisse anno 88. suae aetatis; saeculi autem a. 1488. *Saxius* in Onom. lit. part. II. p. 411. sqq. ad a. 1430. (vbi multos, de Georgio nostro dissentientes, excitat,) scribit, eum natum esse a. 1396. et mortuum a. 1486. at circa a. 1430. in Italiam venisse. Contra ea Zenus in Diff. Voss. p. 3. contendit, Trapezuntium natum esse 1395. d. IV. April. et p. 6. eum mortuum esse docet ante an. 1486. etiam ante a. 1485. quoniam eius filius Andreas versionem Almagesti Ptolemaei, a patre factam, quod ab illo ipso, morte praeuento, fieri non potuerat, Sixto IV. d. autem XII. Aug. 1484. vita defuncto dedicasset, idemque Zenus laudat in eam rem Dan. Papebrochium in Act. SS. tom. VI. Maii, p. 536. ed. Ven. Hinc in *Fabr.* bibl. med. et inf. latin. III. pag. 56. ed. Mansi obitus Georgii Trapez. collocatur in a. 1484. ante 12. Augusti. *Harl.* — Praeter hos de Trapezuntio consulendus *Fernandus Alfonsus Herrera* in eius vita praemissa quinque libris rhetoricorum Trapezuntii, editis Compluti a. 1511. fol. Io. Iacobus Boissardus de imaginibus parte I. p. 133. *Petrus Lambecius* lib. VI. de bibl. Vindob. p. 278. *Antonius Varillasius* libro quarto anecdoton Florentinorum, gallice editorum lib. IV. pag. 175. *Christianus Fridericus Boernerus* in diss. secunda de exulibus Graeciae iisdemque literarum in Italia instauratoribus. Lipf. 1705. Prae caeteris vero adire iuuabit eruditos auctores Diarii Veneti, *Giornale de' letterati d'Italia* tom. XVI. p. 414-446. qui de Trapezuntio et eius scriptis accurate disserunt. *Fabr.* Auctor in *Giornale* etc. a Fabricio laudatus, fuit *Apostol. Zenus*, qui ea, quae illi diario litt. passim inseruerat, postea collegit in opere doct. *Dissertazione Vossiane* etc. Venet. tom. I. 1752. — tom. II. 1753. 4. in hoc tomo p. 2-27. (ad quam diss. iam aliquoties prouocaui,) vberrime disputat de Georgio Trapez. eiusque scriptis, et plura notat suppletque, quae *Ger. Io. Vossius* de historicis lat. libr. III. cap. 7. p. 597. sq. ed. Lugd. Bat. 1651. 4. scripserat. — *Boerner.* cuius disp. laudat Fabr. commentat. de doctis illis exsulibus postea auxit, emendauit et iunctim exhibuit in erudito libro, inscripto: *Chr. Fr. Boerneri* de doctis hominibus graecis, litterarum graecarum instauratoribus liber, Lipf. 1750. 8. vbi p. 105. sqq. copiose exposuit vitam scriptaque Georgii Trapez. Illi igitur viri doctiss., *Niceron.* in Memor. erudit. viror. tom. XI. pag. 22. sqq. ex versione german. Baumgarten. *Fabric.* in bibl. med. et inf. latin. l. c. aliique, quos partim iam antea, partim supra ad vol. XI. pag. 397. not. *e.* laudaui, otium mihi fecerunt *Harl.*

q) Idem accidisse ferunt Philippo Decio ac Theodoro Bezae, atque veteri memoria Orbilio Grammatico, Messalae oratori, Hermogeni sophistae, ne alios iam referam a Carolo Friderico Pezoldo memoratos in diss. de obliuione memorabili Lipf. 1705.

Digitized by Google

1. Scripsit pleraque vtraque lingua partim de suo, partim ex vna in aliam linguam transferens, quorum potissimam partem, vt etiam in aliis fecimus, enumerabimus. Transtulit itaque e graecis in latinum sermonem, *Cyrilli commentarios in Euangelium Ioannis.* r)

2. Item, *Cyrilli Thesaurum, siue de Trinitate libros 14.* saepius cum Cyrilli operibus impressos, et separatim Parisiis 1514. in fol. s) Cyrilli Thesaurus denuo a Bonauentura Vulcanio partim de integro versus, partim castigatus, et ordini quo a Cyrillo conscriptus fuerat, restitutus. Nam in prioribus editionibus ordo omnis a Trapezuntio immutatus erat, multa de suo adiuncta, neque pauca perperam versa erant, vt in praefatione et Annotationibus Vulcanius probare conatur. Opus hoc *Thesaurus* nuncupatum in plerisque codicibus manuscriptis Athanasio Alexandrino tribuitur, sub cuius nomine in latinum interpretatio Ioannis Baptistae Chamotii, nondum edita, quod sciam, est penes me.

3. Plures *homilias Chrysostomi in Matthaeum,* t) inter opera Chrysostomi.

4. *Gregorii Nysseni de vita Moysis, siue vita perfecta* librum, u) cum operibus Nysseni Basileae 1562. et separatim Viennae 1527. et alibi saepius.

5. *Basilii magni libros* v) *contra Eunomium* editos cum operibus [P] Basilii Antverpiae in fol. apud Philippum Nutium 1570. Horum liber tertius habetur tom. 2. Conciliorum editorum Coloniae 1538. in fol. w)

6. *Euse-*

r) Prodiit Paris. 1520. fol. Vide, quae notaui volum. IX. p. 459. sqq. de edit. opp. Cyrilli Paris. gr. lat. 1638. fol. *Fabr.* *Io. Fabric.* in historia biblioth. Fabric. part. I. p. 137. sqq. edit. Cyrilli Alexandrini opp. latine, V. tomis digestorum, Basil. 1566. (de qua aliisque editt. v. etiam supra, vol. IX. p. 454. sqq.) paullo vberius recensendo, obseruat, in tomo I. contineri 1) commentarior. in euangel. S. Ioann. libr. XII. Georg. Trapez. interprete, et p. 140. sq. quaedam de hoc Georgio tradit. Eum vero in conuertendis Graecorum libris mala fide et ratione parum felici versatum esse, multi VV. DD. indicarunt. v. *Th. Pope Blount* in censura celebrior. auctorum p. 460. sqq. et *Adr. Baillet* dans les iugemens des savans sur les principaux ouvrages des auteurs, tom. II. p. 581. sq. add. p. 122. sq. Amstel. 1725. 4. *Harl.*

s) Vide ibid. p. 461. sq.

t) De his dictum vol. VIII. p. 552. sq. *Fabr.* *Hodius* l. c. p. 110. sq. primum obseruat, epistolam nuncupatoriam ad Nicolaum V. quam Georg. Trapez. praefixit homiliis Chrysostomi in Matthaeum, nondum editam seruari in vol. MSS. Caroli Theyer in comitatu Glocestrensi: (n. cod. CLXX. f. nr. 6540. in cat. MSS. Angliae etc. vol. II.) tum ex cod. collegii Lincolniensis (n. cod. XXVI. f. nr. 1346. in cat. cit. vol. I. part. 2.) eiusdem Georgii epistolam ad Franciscum Barbarum a. 1470. scriptam et eidem versioni subtextam, formulis typographicis describendam curavit. Add. *Zeni* Diss. Voss. l. c. p. 9. nr. 5. et infra ad nr. 26.

u) Volum. IX. p. 193. sq. *Fabr.* vbi in not. *q.* iam animaduerti, editum esse Viennae, 1517. non, a. 1527. et alia adnotaui. De edit. opp. Gregorii Nysseni lat. Basil. 1517. fol. in cuius catalogo scriptorum *Georgius Trapez.* falso vocatur *Gregorius*, v. *Io. Fabric.* histor. bibl. Fabr. part. I. p. 111. sq. Add. ad nr. 11. *Harl.*

v) libros quinque, de quibus et de Trapezuntii versione vide vol. IX. p. 22. sq. [vbi in not. *pp.* libros quoque et scriptos et editos memoraui. *Harl.*]

w) pag. DCCCX. b.

Digitized by Google

6. *Eusebii de praeparatione euangelica libros 14.* Versionem consecrauit Nicolao V. Edita est saepius cum Eusebio. Ea tamen interpretatio non multi fit a viris doctis, imo a plerisque nec immerito vituperatur. x) Ex Eusebii namque textu multa Trapezuntius detrahit, adeo vt saepe integra capita omittat, et quod nec ipse Trapezuntius excusabit, totum vltimum librum. Quid quod etiam saepe numero ordinem confundit, et vt plurimum perperam vertit, adeo vt, quemadmodum ille dicebat, *Eusebius iam si rediret, illius traductionem ex scriptis suis factam esse, aut vix tandem, aut omnino non agnosceret.* Et Lilius Gyraldus de historia Poetarum Dial. 9. *Trapezuntius non Eusebium latine vertit, sed particulas hinc inde decerpsit.* Et Dialogo 1. de Poetis sui temporis, *Eusebium licet ad graeci exemplaris fidem non totum expresserit, vt ex graeco codice facile videre potestis, carminibus recte valuit.* Et hanc inter alias caussam fuisse scribit *Petrus Halloix* Not. ad cap. 8. Vitae S. Polycarpi non minimam, ob quam Franciscus Vigerus aliam adgressus fuerit interpretationem, et magno confectam iudicio in lucem nuper y) emiserit. Sententia de ea versione, Vigeri fuit: *Extitit ante hos centum annos Trapezuntius homo, et natione Graecus, et latinis insuper literis non mediocriter informatus: qui si horum ad librorum interpretationem quantum eruditionis ac solertiae afferebat, tantum a curis grauioribus temporis et otii conferre potuisset; nobis vtique legendi voluptatem, non alterius operae necessitatem reliquisset. At dum, quod ipsemet vel excipit, vel excusat, quum eorum, a quibus vrgebatur, desiderio, z) vertendi celeritatem aequare gestiret, Eusebium* [▼] *Eusebio suffuratus est; itaque suo ex sensu, vultum ei speciemque finxit, vt ab eo Trapezuntium verius, quam Eusebium haberemus. Ita capitum ordinem numerumque mutat, ita sententias, periodos, paginas nonnumquam integras modo interpolat, modo, quod longe grauius est, expungit, ac resecat. Librum certe decimum quintum ne adtigit quidem. Id quod viris etiam doctissimis fraudi fuit, qui quum Eusebii graeca non legissent, postremum hunc librum periisse crediderunt. Ostenderat Grynaeus quidam homo, vt aiunt, haereticus, velle se tam inueterato morbo medicinae aliquid facere: sed ostendit res ipsa tantum, quippe qui labes, hiatusque nonnullos partim dumtaxat ac saepe nouis erroribus impleuerit.*

7. De versione *historiae sanctorum Barlaam, et Iosaphat,* quae Georgio Trapezuntio tribuitur, editaque est post opera Ioannis Damasceni, Basileae anno 1548. fol. ex officina

x) Praeter ea, quae notare de Eusebio Trapezuntio me memini vol. VII. p. 344. sq. [vbi plures laudaui edd. *Harl.*] addes *Huetium* de claris interpretibus pag. 292. et *Gesneri* bibliothecam p. 252. vbi et ipse Eusebii praeparationem graece se editurum promisit: (non latinam nouam eius versionem, vt leges in Diario Veneto tom. XVI. p. 423) Trapezuntii versio primum vidit lucem Venetiis apud Nic. Ienson, 1470. fol. et recusa ibid. 1472. fol. per Leonhardum Aurel. et 1497. et Parif. 1534. etc. [add. *Zeni* Diff. Voff. I. c. p. 6. sqq. *Harl.*]

y) Parif. 1628. fol.

z) Trapezuntius in epistola ad Nicolaum V. profitetur se non absque illius iussu quaedam omisisse, quae nempe haeresim olerent. *Quare sentibus,* inquit, *tuo iussu amputatis, rosas solummodo latinis hominibus hac traductione obtulimus.* Sed qui graeca eum eius versione contulerit, videbit cum zizaniis saepius etiam bonum semen ab hoc interprete reiectum fuisse. Lud. Elliesium du Pin fefellit memoria, quando libros Eusebii de Demonstratione Euangelica a Trapezuntio latine versos scripsit.

Digitized by Google

officina Henrici Petri, haec Billius: *de Trapezuntii versione nihil aliud dicam, nisi eam mihi quidem antea semper valde rudem, et impolitam visam fuisse. Post autem vbi per Ioannem a S. Andrea virum, vt optimum et doctissimum, ita etiam optimorum et doctissimorum librorum copia instructissimum, exemplaris graeci copia facta est, innumeris etiam locis vitiosam: quod quidem lubentius certe nimiae festinationi, quam graeci sermonis ignorationi tribuendum putarem, nisi nimis multa loca essent, in quibus vix festinationis excusatione, inscitiae notam interpres deprecari queat. Quae res suspicionem mihi nonnullam iniiceret Trapezuntium fortasse versionis huiusce parentem non esse, nisi in quibusdam etiam aliis eum graeca persaepe non satis assequutum esse comperissem. Vtcumque res se habeat, nouam traductionem habes, si nihil aliud, praecedenti profecto, nisi fallor, paulo clariorem, et illustriorem.* Sed eam Trapezuntii non esse apertissime ostendit Heribertus Rosweidus de vitis patrum lib. I. in Notis. *Extat et alia antiqua versio, quam volunt esse procuratam a Georgio Trapezuntio, cuius nomine editur in editione Damasceni anno* CIↃIↃXLVIII. *Basileae ex officina Henrici Petri. Mihi videtur vetus translatio, multo antiquior Trapezuntio. Nam inuenitur ea in manuscriptis membranaceis, et iam ante annos* CCC. *ea translatione vsus est Vincentius in Speculo Historiali supra citato.* aa) *Trapezuntius vero patrum memoria vixit nondum* CL. *annis elapsis.*

[P] 8. *Rhetoricorum Aristotelis libros.* bb) Habentur cum caeteris Aristotelis operibus impressis Basileae 1538. Venetiis 1560. et alibi.

9. *Almagesti Ptolemaei libros XIII.* cc) Opus postumum Basileae apud Henricum Petri in folio. Et haec quidem edita sunt. Quae subduntur ex Nota manuscripta inedita, quod ipse sciam, in latebris abduntur.

10. Inter-

aa) lib. XV. cap. 64. Etiam Petrus de Natalibus lib. X. c. 114. et Iacobus de Viragine historiae Lombardicae c. 175. Confer, quae notaui vol. IX. p. 757. sq. Diarium Venetum tom. XVI. p. 432. *Fabr.* s. *Zenum*, in Diss. Voss. l. c. p. 10. Plura in hanc sententiam adnotata sunt a Fabric. et a me supra, in vol. VIII. p. 144. sq. et ad vol. XI. p. 473. Add. *Boccat.* genealog. deorum IX. 7. et X. 9. atque *Io. Fabric.* in histor. bibl. Fabric. part. I. p. 151. *Harl.*

bb) Vide volum. III. huius bibl. p. 222. inprimis p. 505. *Fabr.* Conf. *Zeni* Diss. Voss. l. c. p. 10. qui plures enumerat edd. *Saxii* histor. litterar. typograph. Mediolan. praef. p. 10. et histor. fol. CLVII. — De edit. Basil. ap. Valentin. Curion. 1522. 4. v. *Panzer.* A. Typogr. vol. VI. p. 235. nr. 458. — De edit. *Aristotelis rhetoricorum ad Theodecten* libr. III. *Georgio Trapez.* interprete, cum eiusdem Trapez. rhetoricorum libris V. Venet. in aedibus Aldi, 1523. fol. bibl. Pinellii, tom. III. p. 31. sq. et infra ad nr. 14. not. *i.* — *Taurini* in bibl. reg. in cod. lat. CDIV. sunt plures *Trapezuntii* epistolae: n. *Indiculus in librum Platonis de republica; praefationes ad oratt. Demosthenis;* itidemque *ad Platonem de republica et ad libros rhetoricorum Aristotelis;* tum *introductio ad libros magnae Ptolemaei compositionis,* atque *in eosdem commentaria.* v. cat. codd. latin. Taurin. p. 98. vbi inter alia notatur, cod. manu ipsius Trapezunt. esse exaratum, sed omnia scatere lituris. *Harl.*

cc) Trapezuntii versio Almagesti primum prodiit Venetiis a. 1515. fol. edente Petro Lichtenstein, Coloniensi: deinde a. 1528. fol. ex Lucae Antonii Iuntae officina per Lucam Gauricum Neapolitanum. Hinc Basileae 1541. fol. cura Hieronymi Gemusaei vna cum aliis Ptolemaei scriptis ex aliorum versione, et a. 1551. fol. recensente Tubingensium mathematico Oswaldo Schreckenfusio. Perotti sinistrum de Trapezuntii labore iudi-

Digitized by Google

10. Interpretatio *Aristotelis de Anima.* [dd]) *Physicorum. De generatione, et corruptione. De animalibus. Problematum,* [et rhetoricorum.]

11. Gregorii Nysseni, *de perfecto homine,* nisi eadem sit cum illa, [ee]) *de vita Moysis, siue vita perfecta.* [v. supra, nr. 4.] *Basilii,* (puto, legendum Gregorii,) *de laudibus Basilii magni.*

12. Et iussu Nicolai V. Platonis libros *de legibus*. Hanc Trapezuntii interpretationem [ff]) Bessario cardinalis aduersus calumniatorem Platonis libro V. p. 88. sqq. edit. Aldin. examinauit, et errores, vti potuit, detexit.

 13. Scri-

iudicium *Allatius* dabit infra p. 378. *Fabr.* Conf. supra, vol. V. p. 282. sq. vbi *Fabric.* ed. Venet. prodiisse scripserat 1525. sed hoc loco rectius a. 1528. notauit. Atque censor vol. V. in Ien. A. L. Z. a. 1806. nr. 229. p. 602. obseruarat, in suo exemplari legi: *anno Christi 1528. labente.* Add. *Hodium* l. c. p. 113. sqq. *Boerner.* l. c. p. 109. et p. 115. et *Zeni* Diss. Vossian. tom. II. p. 12. sq. De edit. antiqua v. *Mittarelli* in adpendice librorum saeculi XV. ad bibliothecam S. Michaelian. Venet. MSS. codd. col. 591. sq. et 458. *Harl.*

dd) Hae versiones librorum *Aristotelis,* quas Trapezuntius composuit, et Allatius memorat, adhuc, quod sciam, sunt ineditae. Politiano, qui versionem Trapezuntinam librorum de animalibus praefert interpretationi Theodori Gazae et hunc, licet dissimulet, illius passim legere vestigia adfirmat cap. 90. Misc. indignatus Ianus Parrhasius quaesitis per Epistolas, Epistola LX. *Fabr.* De libris Aristotelis, a Georgio Trapez. latine versis, eorumque editt. et codd. quibusdam v. *Zenum* l. c. pag. 10. sq. et de orta eius cum Gaza controuersia *Boerner.* l. c. pag. 116. qui in nota ** iam laudauit *Ios. Antonii Saxii* historiam litterario typographic. Mediolanensem pag. 156. sqq. Add. supra in vol. III. passim in capite de Aristotele. Codd. a Zeno memoratis adde cod. XV. scholae ap. Couentriam, s. nr. 1460. cat. MSS. Angliae etc. vol. II. *Georg. Trapez.* librorum Aristot. *de anima translatio.— Leidae* in bibl. publica est *Georgius Trapezuntius* in peruersionem problematum Aristotelis a quodam *Theodoro Cage*, [quo nomine per contemtum Gazam adpellare solet,] editam, et problematicae Aristotelis philosophiae protectio ad diuum Alfonsum, regem Arragonum et vtriusque Siciliae. v. cat. bibl. Leidensis p. 331. nr. 151. *Harl.*

ee) Eadem vtique videtur. *Fabr.* Vid. ad nr. 4. Zenus l. c. p. 8. nr. 4. citat: *Gregorii Nysseni* de vita Mosis, siue de vita perfecta lib., Trapez. interprete, et memorat editt. ac p. 9. nr. 7. versionem *Gregorii Nysseni* orat. *de laudibus Basilii M. fratris;* nr. 8. *Gregorii Nazianzeni* orat. de laudibus S. Basilii M. eiusdemque orat. *de laudibus S. Athanasii, episcopi Alexandrini,* hasque duas posteriores versiones, auctoritate Nicolai V. pontif. rom. factas, exstare ait in cod. Vaticano MMMMCCXXXXIX. *Harl.*

ff) Haec quoque versio *Platonis librorum de Legibus* nec dum, quod sciam, est edita, etsi eam iam a. 1452. legit Hermolaus Barbarus, vt constat ex eius Epistola ad Trapezuntium, qua illam interpretationem valde celebrat. Trapezuntius illam iussu Nicolai V. susceptam dedicauit serenissimae reipubl. Venetae. Vide Diarium Venetum tom. XVI. p. 415. et 429. et tom. XVII. p. 275. [s. in *Zeni* Diss. Voss. II. p. 11. sqq. *Harl.*] Versionibus hisce Trapezuntii ab Allatio memoratis, adiungenda *interpretatio Centiloquii* siue *aphorismorum* astrologicorum *Claudii Ptolemaei,* dicata Alphonso regi Neapolitano et cum commentariis Trapezuntii edita Venet. 1524. 4. Colon. 1544. 8. Basil. 1550. etc. *Fabr.* conf. *Zeni* Diss. Voss. l. c. p. 14. sq. qui p. 15. addit versionem *Demosthenis orat. contra Ctesiphontem, ad Alphonsum regem,* in cod. Iac. Soranzi, senatoris. De *Grammatica graeca* v. supra ad vol. VI. p. 343. *Harl.*

Digitized by Google

[*] 13. Scripſit vero de ſuo latine, *de octo partibus orationis compendium.* [gg]) Auguſtae in 8vo. 1537. *Allat.* Conf. paullo ante ad nr. 8. not. *e.* de quibusdam Trapezuntii opuſculis lat. *Harl.*

14. *Rhetoricorum libros V.* [hh]) Baſileae 1522. in 4to et Pariſiis 1538. in 8vo. De illis typographus: *in emendatione huius operis, et graecis praecipue reſtituendis non parum nos adiuuerunt Hermogenis rhetorica graeca: et quibus quantum ad ſtatus inuentionis praecepta, et formas eloquutionis adtinet, bonam partem in ſuos libros Trapezuntius tranſtulit, vbi interim quaedam ſunt, ſic latine reddita, vt propter vocabulorum nouitatem vix intelligas, niſi prius graeca legeris. Proinde graeca nonnumquam in marginem adſcripſimus.* Fernandus *Alfonſus Herrera* edidit in eosdem rhetoricorum libros Scholia ex Hermogenis Tarſenſis methodo, Compluti anno 1511. cum eiusdem Trapezuntii vita, in folio: vt adnotatur in Bibliotheca Hiſpanica pag. 570.

15. *Commentaria in pleraſque Ciceronis orationes*, et praecipue *Philippicas* [ii]) Pariſiis apud Aſcenſium, et Baſileae cum aliis in Ciceronem Commentariis apud Robertum Winter, et apud Oporinum 1553.

16. *Dia-*

gg) Videndum, diuerſane ſit *Priſciani epitome*, quam Trapezuntio ſcriptam memorat *Labbeus* p. 45. bibl. nouae MSS. *Fabr.* Priſciani eſſe epitomen, adfirmant quoque *Zenus* in Diſſ. Voſſ. II. p. 17. nr. 54. ac *Boerner.* l. c. p. 117. ſq. et vterque laudat *Saxii* hiſt. typograph. Mediol. p. 118. et 115. „qui, vt ait Boerner., *compendium Priſciani de partibus orationis, a Georgio Trapez.* elaboratum, (ſ *Georgii Trapezuntii de partt. orat. ex Priſciano compendium,*) Mediolani a. 1472. 4. iterumque 1474. editum eſſe teſtatur, et ex auctoris ad *Colam Montanum* epiſtola, Romae 1471. ſcripta operique ſubiuncta, laborem hunc ab ipſo, filii Andreae cauſſa, ſusceptum, inde vero, ob ingraueſcentis aetatis moleſtias animique anguſtias intermiſſum, Molani demum in gratiam abſolutum eſſe," conf. *Panzer.* Ann. typ. II. p. 13. nr. 10. et p. 19. nr. 58. *Trapezuntii* compendium Grammaticae, bis *Romae* in bibl. Vatic. codd. v. *Montfauc.* Bibl. biblioth. MSS. p. 56. B. *Harl.*

hh) Editionibus rhetoricorum Trapezuntii nominatis ab Allatio adde primam Venetam 1478. fol. Baſileenſes 1520. 4. et 1558. Pariſienſem apud Chriſtianum Wechelum 1532. 8. Lugdunenſem Seb. Gryphii 1547. 8. et Venetam 1560. 4. *Fabr.* Add. *Georgii Trapez. rhetorica*, Venet. ap. Vindel. Spir. (1470.) fol. et Mediolani ap. Pachel. 1483. fol. (cui poſteriori edit. addita ſunt eiusdem *de artificio Ciceronianae orationis pro Q. Ligario* et aliorum opuſcula,) v. *Maittaire* A. T. tom. I. p. 320. tom. IV. pars. 1. p. 297. et *Panzeri* A. tom. III. p. 68. nr. 18. tom. IV. p. 428. nr. 18. atque tom. II. p. 71. nr. 416. — eadem Baſil. apud Curionem, 1522. 4. v. *Maittaire* l. c. tom. II. pars. 2. p. 630. — Eadem cum aliis veteribus rhetoricae auctoribus, latine, edente *Iac. Taurello* Fanenſi, cuius epiſtola initio praefigitur. Venetiis in aedibus Aldi et Andreae Aſulani ſoceri, 1523. fol. v. *Maittaire* l. c. tom. V. p 434. et *Ant. Aug. Renouard* Annales de l'imprimerie des Aldes, tom. I. Pariſ. 1803. 8. p. 167. ſq. atque biblioth. Maphaei Pinellii etc. tom. III. p. 31. ſq. — Conf. *Zeni* Diſſ. Voſſ. II. p. 17. ſqq. nr. 55. qui ibid. etiam iam memorat *Georgii Trapez. de ſuauitate dicendi* ad Hieronymum Bragadenum. init.: *Scripſi ad te breuioribus antea verbis*, in cod. *Venet.* bibl. Marc. D. v. catal. codd. latin. Marc. p. 204. *Harl.*

ii) Commentaria Trapezuntii in XIII. Philippicas, et in orationem pro Q. Ligario, exſtant etiam aliorum commentariis in Ciceronis orationes adiuncta in collectione, quae prodiit Lugd. 1554. fol. Pariſ. 1561. etc. *Fabr.* *De artificio orat.*

Digitized by Google

16. *Dialecticam* breuem quidem, sed absolutam, Coloniae apud Gymnicum 1530. quae postea ab erroribus repurgata, et Scholiis Ioannis Nouiomagi, [kk]) et Bartolomaei Latomi illustrata, edita est ibidem ap. Franc. Gryphium 1544. in 8vo. et mox Argentorati 1519. in 4to.

17. *In Claudii Ptolemaei centum sententias Commentarium.* [v. *Zenum* l. c. p. 14. sq.]

18. *De Antisciis, in quorum rationem fata sua reiicit.* [ll])

19. *Cur astrologorum iudicia plerumque falluntur.* Omnia simul Coloniae 1544. cum Ioannis Pontani dialogo, *quatenus credendum sit astrologis*, in 8vo. Posteriores duo cum Omar *de Natiuitatibus*, Venet. anno 1525. in [f] 8vo. [mm]) Ex hoc labore iniquiorum inuidia Trapezuntium consequuta est. Virum enim litteris etiam datis infectati sunt, vt ex eius epistola, quisquis ille fuerit, nam nec de nomine quidem illum compellare voluit, adhuc inedita [nn]) conspicere possumus. Ἀνώνυμος Γεωργίῳ τῷ Τραπεζουντίῳ. ἀνέγνων τοὺς συντεθέντας σοι εἰς Πτολεμαῖον, καὶ τὸ ἐκείνου βιβλίον καρποὶ εὐλόγως ὀνομαζόμενον ὑπομνηματισμούς. καὶ ἐθαύμασά σου οὐχ ὅπως τὴν τόλμην, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀμαθίαν· τί γάρ σοι μαθημάτων, καὶ σοφίας μέτεστιν, ἢ πότε σὺ περὶ τῶν τοιούτων ὀρθῶς διήκουσας, ἢ προσεξεῦρες αὐτούς, ὥστε σε εἰκότως θαῤῥεῖν, δεῖν ἅπτεσθαι τῶν τοιούτων; τέρας τῷ ὄντι ἡγοῦμαι, ὅτι σοι μηδὲν εἰδότι τὸ συνειδὸς ὑποβάλλει πάντα ἐπίστασθαι. πρότερον μὲν γὰρ οὐκ ᾤμην τοιαῦτα τὸν τῦφόν τε, καὶ τὴν ὄνησιν ἀλαζονεύεσθαι δύνασθαι. τὸ γὰρ

σκευα-

orat. Cic. pro Q. Ligario v. ad not. antec. et *Zenus* l. c. p. 24. memorat quoque edit. cum Q. Asconii Pediani aliorumque commentariis ad Cic. orat. vetustam sine notis anni, loci et typothetae in fol. et aliam, cum Asconio, Florent. per Philipp. Iuntam, 1519. 8. — *Venet.* in bibl. Michaelis prope Murianum custoditur *Trapez.* de artificio orat. Cic. pro Ligario, cum Asconio Pediano, Lusco et Siccone (Xichone aut Xicone) Polentono, curante *Hieronymo Squarzafico*, a. 1477. fol. v. Adpend. ad eamdem bibl. codd. MSSt. col. 457. sq. inprimis *Panzeri* A. tom. III. p. 125. sq. nr. 281. ex quo discimus, Venet. per Iohann. de Colonia et Io. Manthem de Gerretzem id opus esse typis expressum. — item s. l. et anno circa a. 1490. fol. v. *Panzeri* A. tom. IV. p. 89. nr. 123. — Commentarius in Philippicas Ciceronis editus est sine l. et a. fol. (Venetiis, per Nicol. Ienson,) et Venetiis, sine anno, in 4. v. *Panzeri* A. T. tom. III. p. 486. nr. 2726. et p. 499. nr. 2827. *Harl.*

kk) Cum Nouiomagi scholiis prodierat Paris. 1537. *Fabr.* MS. *Venet.* in bibl. Marc. cod. CCCXI. v. cat. codd. Marc. latin. pag. 135. — Edit. Argentor. ap. Schurer. 1515. 4. — Paris. ap. Sim. Colin. 1528. 1532. 1534. et 1544. 8. — cum scholiis *Io. Neomagi.* Paris. 1535. 8. ap. Franc. Gryphium. v. *Maittaire* A. T. tom. II. p. 247. tom. III. p. 769. p. 807. tom. III. p. 364. et tom. II. p. 828. et in ind. p. 435. — Basil. ap. Valentin. Curion. 1522. 8. v. *Panzer.* A. T. vol. VI. p. 235. nr. 457. — *Ge. Trapez. compendium dialecticae ex Aristotele*, sine vlla nota, saec. XV. 4. de qua rarissima ed. v. cl. Morell. in bibl. Pinellii, tom. I. p. 268. sq. nr. 1556. et *Panzer.* A. T. vol. IV. p. 203. nr. 1235. — *Zenus* in Diss. Voss. II. p. 24. nr. 42. memorat praeterea ed. *Horat. Toscanell.* Venet. ap. Io. Barilett. 1567. 4. *Harl.*

ll) *Romae* in codd. Vatican. v. *Montfauc.* Bibl. biblioth. MSSt. p. 58. *C.* 83. *D. Harl.*

mm) *Zenus* l. c. p. 26. nr 59. exstare etiam, scribit, illud opuscul. in *Geruas. Marstalleri* artis diuinatricis, quam astrologiam seu indiciariam vocant. Paris. exc. Christi. Wechel. 1549. 4. cap. 148 *Harl.*

nn) MS. *Paris.* in bibl. publ. cod. DCCCXVII. nr. 17. et *Mosquae* in bibl. synod. cod. CCLXXIX. v. *Matthaei* Not. codd. gr. Mosq. p. 181. nr. 27. *Harl.*

Digitized by Google

σκευάζεσθαι ῥήμασι καθ᾽ Ἡρακλῆν, τοὺς μηδὲ κατὰ Θερσίτην ἀγωνίζεσθαι δυναμένους, πολλοὺς ὁρῶ μὲν καθ᾽ ἡμέραν, γράφειν δὲ τὰ περὶ ὧν ἧττον αἰσθάνεταί τις, ἢ λύρας ὄνος, οὐδένα. οὐδένα οὖν τὸ δοκεῖν μὴ ὄντα κωλύει γράφειν, ἵνα μή τις ἐν οἷς ἐπιδείκνυται ἑαυτὸν ἐν τούτοις ἐκπίπτων συρίττηται. ἐξέσται γὰρ ὁσημέραι, καὶ τοῖς μετέπειτα δοκιμάζειν τὰ μηδενὸς ἄξια. ὅτι δέ σοι τὸ βιβλίον καὶ ἀμαθίας ἐστὶ μεστὸν, καὶ ἀμβλύν σε εἶναι κηρύττει, πᾶσιν ἔσται δῆλον ταχὺ, εἰ μή τις αὐτὸ κατακαύσειε. Διὰ ταῦτα ἐμοὶ χρησάμενος συμβούλῳ σὺ πρῶτος αὐτὸς τῷ Ἡφαίστῳ παρακατάθου. ἐνδοξότερον γάρ σοι τὸ σιγᾶσθαί σου τὴν σοφίαν, ἢ τὸ κηρύττεσθαι τὴν ἀμαθίαν. *Incertus Georgio Trapezuntio. Tua in Ptolemaeum, et eius librum, fructum non absque ratione nuncupatum, commentaria perlegi: et non audaciam tantum, ſed inſcitiam quoque admiratus ſum. Quid enim tibi, aut diſciplinarum, aut ſapientiae ineſt, vel quando tu ex illis recte aliquid audiſti, vel ipſe adinueniſti, vt iure tantum audeas, manumque illis admoneas? Monſtrum ſane exiſtimo, quum tamen ipſe nihil ſcias, opinione, omnium ſcientiam tibi arrogare. Et prius quidem haud opinabar ſuperbiam, atque exiſtimationem ſimilia diuendere, iactareque poſſe. Et plane multos verbis inſtrui, atque Herculem, qui nec in certamen, quemadmodum Therſites, deſcendere poſſunt, quotidie conſpicimus, at ea, quae aeque atque aſini lyram perſentiſcit, ſcribere nullum. Nullus enim ea, quae non ſunt ſcribere impeditur, ne in quibus ſemetipſum oſtentat quis, ad ea non collimans exſibiletur. Licebit namque quotidie et his, qui futuri ſunt, res nullius dignationis experiri. Porro librum, inſcitiae plenum, te quoque obtuſum eſſe indicare non multo poſt omnibus innoteſcet, ni quis illum prius comburet. Propterea meo conſilio vtens tu primus illum Vulcano committe. Glorioſius quippe tibi accidet, ſi ſapientia tua taceatur, quam ſi ignauia, inſcitiaque depraedicetur.* Ad haec Trapezuntius pulcre, acriterque [¶] reſcripſit: Γεώργιος τῷ ἀνωνύμῳ. ἀνέγνων σου τὴν φθόνου πλήθουσαν ἐπιστολὴν, καὶ ἐλέησά σε τοῦ πάθους. ἀμαθεῖς γὰρ καὶ τολμητὰς ἡμᾶς ἀποφαίνῃ, ὅτι τὰ Πτολεμαίου συνεπτυγμένως εἰρημένα κατὰ σπουδῆς καὶ γυμνασίας, προσθήσω δὲ καὶ τῆς πολλῶν ὠφελείας χάριν ἀνεπτύξαμεν. Εἰ δ᾽ οὐδενὸς ἐν τοῖς τοιούτοις ποτὲ διηκούσαμεν, οὔτε προσεξεύρομεν αὐτοὶ, ἀλλ᾽ ἀρκεῖ νυν πολλοὺς ἡμῶν καὶ σοφοὺς ἀκούειν, καὶ τὰ γεγραμμένα ἡμῖν διέρχεσθαι, καὶ τόσα ἡμῖν προσεξευρῆσθαι, ὅσα ἐν τῷ βιβλίῳ γεγράφαται, πρὸς ἃ σύ μοι δοκεῖς, ὡς ὄνος ἔχειν πρὸς λύραν. πῶς γάρ; ὅς γε τῷ Ἡφαίστῳ συνιστᾶν συμβουλεύεις, ἃ πολλοὶ πολλῷ σου σοφώτεροι θαυμάζουσί τε, καὶ ἐκθειάζουσιν. ἀλλὰ καὶ συρίττεσθαι ἡμᾶς τῷ ἐκπίπτειν τῆς ἀληθείας φαντάζῃ, καὶ ἀμβλεῖς ὑβρίζων ἀποκαλεῖς. ἅπερ εἰ ἀληθῆ ἐνόμιζες, οὐκ ἂν ἔγραψας, ἐθεράπευε γάρ ἄν σου τὸν φθόνον ἡ νομιζομένη περὶ τούτων ἀλήθεια. νῦν δὲ ἀποπνιγόμενος τῷ πάθει, καὶ οὐχ οἷός τε ὤν, τῶν ὑπὲρ τῶν συγγραφέντων ἡμῖν ᾀδόμενα φέρειν, ὄνου δίκην λακτίζεις, καὶ ἀπορρήγνυσαι. ἀλλ᾽ εἰ θελήσειας συμβούλοις ἡμῖν χρήσασθαι, τῷ φθόνῳ πολλὰ χαίρειν εἰπὼν, καὶ τὸ κακῶς λέγειν ἀφεὶς, εὖ πράξεις. καὶ ἔσῃ ἐνδοξότερος διὰ τὸ σιγᾶν, ἢ σοφώτερος διὰ τὸ ληρεῖν, καὶ τὴν λύσσαν, ἣ πρὸς πάντας ὡσεὶ μαινόμενος φέρῃ. *Georgius incerto. Litteras tuas inuidentiae pleuas percurri, et conditionem tuam miſeratus ſum: ignauos quippe nos et audaces iudicas, quod perplexa Ptolemaei dicta ſtudio, exercitatione, multorumque commodo, quid enim vetat hoc addere? expoſuimus. Quod ſi in ſimilibus vel praeceptorem non habuimus, neque nos inuenimus ipſi, ſatis tamen id erit, multos, eosque ſapientes, audire nos, et ſcripta noſtra percurrere, eaque a nobis adinuenta fuiſſe, quae in libro tradidimus. Ad ea tu aeque atque aſinus ad lyram te habes. Quidni?*

Digitized by Google

Quidni? quum ea Vulcano committere consulas, quae multi longe te sapientiores admirantur, et quasi oracula venerantur: quin et exsibilari nos, quod a veritate aberremus, imaginaris: nec sine ludibrio segnes nos compellas; quae si vera existimasses, numquam dedisses litteras: sed tuam inuidiam de illis existimata veritas mederetur. Nunc vero affectu enectus, nec ferre valens, quae pro scriptionibus nostris decantantur, atque circumferuntur, instar asini calcitras et disrumperis. Verumtamen si nobis consiliariis vti volueris, inuidiae valedicens et maledicentiam ablegans bene valebis, erisque taciturnitate gloriosior, quam garrulitate, ac rabie, qua in omnes veluti insanus inueheris, sapientior. De versione Ptolemaei, et Commentariis in eumdem Trapezuntii scriptionum non aequus aestimator Nicolaus Perottus,[oo]) archiepiscopus Sipontinus, haec habet: [¶] *In commentariis, quos in magnam compositionem Ptolemaei furto a Theone subtractos edidit, tum etiam in margine problematum Aristotelis, quae a graeca lingua in latinam peruertit.* Et, *mentitur, se Ptolemaeum, quem iam diu non Latinum sed barbarum, et multis in locis mendacem fecerat, nondum edidisse, ideoque tam egregium opus ad eum missurum, et nomini eius se dedicaturum pollicetur vna cum Commentariis, quibus sese id opus exposuisse gloriatur, in quibus nihil est alicuius dumtaxat momenti, quod non sit a Theone Ptolemaei expositore subtractum. Sed verba ineptissima ponemus; Ptolemaeus iampridem in latinam a nobis traductus linguam est, sed non adhuc editus. Et quoniam ad hunc vsque diem non intellectum Almagestum comperimus, Commentariis ipsum nostris exposuimus.*

20. *Comparationem Platonis et Aristotelis*, qua Aristotelem[pp]) Platone longo interuallo superiorem esse contendit, Venetiis 1523. per Iac. Pensium de Leuco. in 8vo. Sed quum in Platonem conuitiis ac maledicentia libri essent referti, vbi eos Bessarion perlegit, hominis temeritate permotus, et hominis mentem exsecratus, tacito Trapezuntii nomine in Calumniatorem Platonis libris IV. respondit,[qq]) quibus primum sapientiam Platonis atque doctrinam, mox scriptorum eius cum nostris[rr]) similitudinem, tum probitatem morum vitamque integerrimam exponit: et, vt inscitiam hominis magis ac magis propalaret, quintum addidit, in quo Trapezuntii in interpretatione Legum Platonis semel atque iterum ab eodem edita, errores ac lapsus collegit, refutauit et emendauit, adeo vt plane ostenderit, non potuisse eum de tali philosopho iudicium ferre, quem minime intellexit: et vt adcuratior

oo) Bessarionis, patroni sui, odio in Trapezuntium obsequens.

pp) Dicitur Trapezuntius Aristotelem Platoni praetulisse in gratiam Pauli II. Platonicos academiae Romanae aegre ferentis. Vide Diarium Venetum tom. XVI. p. 442. et 420. seq. *Fabr.* s. *Zeni* Diss. Voss. II. p. 21. sqq. vbi multus est de hac controuersia eiusque ortu caussaque. — *Trapez.* in Platonem, in cod. bibl. *Escorial.* v. *Plüer* itinerar. per Hispan. p. 170. et conf. *Lambec.* VII. p. 269. not. 3. *Harl.*

qq) Prodiit opus Bessarionis Venet. 1516. fol. vt iam notaui supra p. 722. ed. vet. ed. nou. p. 71. De eiusdem cardinalis epistola, graece scripta, ad Theodorum Gazam de Trapezuntii libro pro Aristotele contra Platonem, meminit *Lambecius* lib. VIII. 163. seq. *Fabr.* At *Lambec.* in hoc vol. VIII. p. 1057. sqq. recensot cod. LXI. in quo nr. 6. vti in cod. LXII. est *Bessarionis* epistola exhortatoria ad omnes Graecos de praestanda obedientia rom. ecclesiae etc. Contra in vol. VII. p. 347. sqq. ed. Kollar. nr. 5. cod. XC. recenset *Bessarionis* ad Theodor. Gazam de Georgii Trapez. libro pro Aristotele contra Platonem epistolam, vbi quoque adsert epitaphium in Trapez. et Kollar. ablegat lectores ad Analecta Vindobonensia tom. I. p. 1198. sqq. et p. 1206. *Harl.*

rr) Sacris.

Digitized by Google

tior atque abſolutior tractatio haberi poſſet, diſputationem ſuam *de natura et arte*, multis antea annis ſcriptam in eumdem Trapezuntium, quum ad vtrumque philoſophum quaeſtio illa pertineret, adiunxit.

21. Anno 1465. e Creta Conſtantinopolim nauigans *Andreae Chii martyrium*, quod eodem ferme anno ss) in proteſtationem fidei chriſtianae ille ſubierat, a Byzantinis narrantibus audit, idque poſtea Romae [❡] poſt duos annos promiſſionis debitum perſoluens latine conſcripſit. Habes apud Surium tom. 3. 29. Maii. tt) De fide huius hiſtoriae vid. *Petrus Caniſius* de b. Virgine lib. 5. cap. 29.

22. Item expoſitionem illius loci euangelii Ioannis; *ſi eum volo manere*, *donec veniam* cap. 21. ad Sixtum IV. pontificem, uu) quo conatur adſerere, Ioannem euangeliſtam nondum eſſe mortuum. Legitur inter orthodoxographa Baſileae impreſſa, et tom. 6. Bibliothecae Patrum Pariſiis 1576. et alibi. In eam ſententiam peculiari opuſculo Beſſarion cardinalis inuectus eſt. *At bonus vir*, addit Poſſeuinus, *aliud diceret, ſi modo eſſet ſuperſtes*. Nos item ſyntagmate noſtro, vv) *de fine, et vitae exitu Ioannis euangeliſtae*, vtramque ſententiam examinamus, et quaenam earum verior ſit, inquirimus. [conf. *Zenum* l. c. p. 26. nr. 56.]

23. Quae ſequuntur, an edita ſint, quaerent alii. *Oratio in funere* ww) *Michaelis Veneti ad Turcarum imperatorem.*

24. *Iſagoge, et Commentaria* xx) *in magnam compoſitionem Ptolemaei.*

25. *Orationes.* [conf. *Hodium* l. c. p. 119.]

26. *Epiſtolae.* yy)

27. Ex-

ss) 29. Maii a. 1465. [add. *Zenum* l. c. p. 24. nr. 43.]

tt) Exſtat etiam in actis ſanctor. tom. VII. Maii p. 185.

uu) Prodiit et ſeparatim Baſileae a. 1543. 8. apud Robertum Winter. Et in Orthodoxographorum vtraque editione habetur hoc opuſculum a. 1555. et 1569.

vv) Hoc ſyntagma Allatii non vidit lucem.

ww) *Fantini Michaelis*, patricii Veneti, [mortui 1454. m. Nou.] Vide Diarium Venetum tom. XVI. p. 444. *Fabr.* ſ. *Zenum* l. c. p. 24. nr. 46. MS. lat. in cod. *Taurin.* DCI. fol. 179. v. cat. codd. lat. Taur. p. 161. *Harl.*

xx) Haec ſunt, quae ex Theone ſublecta Perottus ſupra nr. 19. arguebat.

yy) Orationes et epiſtolae in cod. apud *Montfauc.* in Bibl. biblioth. MSSt. p. 107. *C.* — Epiſtola, *qua mordentem remordet*, *Pariſ.* in bibl. publ. cod. DCCCXVII. nr. 18. — Ibidem in cod. MMDLXI. nr. 6. exſtant *Ge. Trapez.* epiſtolae ad Nicolaum duae, vbi de rebus ad theologiam pertinentibus. — *Manſius* ad Fabricii bibl. mediae et infimae latinit. tom. III. p. 56. ſq. (vbi agitur de *Georgio Trapezuntio*,) addit, epiſtolas eius ſeptem in collectione Franciſci Barbari ſatis ampla, quam e MSS. codd. fere ex integro erutam dedit cardinalis *Angelus Maria Quirinus*, Brixiae 1743. 4. (v. *Manſium* ibid. tom. I. p. 171. ſq.) isque tom. III. p. 56. praeterea, „in epiſtola, inquit, eiusdem collectionis CIV. Sermonem habet epiſtolae, ſeu potius, vt ipſe adpellat, orationis *de fortunis ſuis* ad Nicol. pontificem ſcri-

Digitized by Google

27. *Exhortatio de recuperanda terra sancta.*

28. *Contra Theodorum Gazam.* [conf. *Zenum* l. c. p. 20. sq. et *Boerner.* l. c. de Gaza, aliisque Trapezuntii aduersariis, inprimis *Hodium* l. c. p. 119. sqq. qui eius quoque praecones, aut qui mitius de illo iudicarunt, producit. *Harl.*]

29. *Ad Leonellum Estensem,* zz) *et responsio in inuectiuam Guarini.*

[P] 30. *Dialogus de Fide.* a)

Addit Gesnerus, 31. *De diuina substantia secundum Aristotelis doctrinam.*

32. *De veritate fidei christianae.*

33. *Epistolas in Psalmum 44. quarum quaedam exstant Venetiis ad S. Antonium.* Quae quamuis latina habeantur, nullus tamen dubito, potissimam eorum partem graece etiam ab eodem fuisse conscriptam, vt infra, dum eius tractatus graecos enumerabimus, abunde patebit. Eo namque aeuo celebres in vtraque litteratura viri, et in vtriusque eloquentiae facultate eximii, vt vtriusque primis nationibus satisfacerent, gloriamque sibi ex vtraque lingua veram captarent, ac solidam, quod graece prius scripserant, latine postmodum enunciabant, vicissimque graece, quod latine. Dictum comprobant Trapezuntius, Bessario Cardinalis, Theodorus Gaza, Argyropulus, et alii.

34. Carmina etiam latina non infeliciter composuisse habeo ex Gyraldi dialogo 1. de poetis sui temporis. *Docti plerique, Georgium meum, fatentur, versus composuisse, quod vel*

scriptae. Insuper Malatestarum bibliotheca Caesenae seruat codicem MS. homiliarum S. Chrysostomi in Matthaeum ex versione Aniani, continuata a Trapezuntio; simulque habet epistolas MSS. eiusdem Georgii ad Franciscum Barbarum, datam ex vrbe 5. Cal. Mart. a. 1450. quam epistolam in collectione epistolarum Barbari nequaquam legas." De epistola, ab *Hodio* publicata, v. supra, not. ad nr. 3. et de epist. ad Nicolaum ibid. et *Hodium* l. c. p. 119. Epistolam latinam *ad Eugenium*, pontif. max. ex cod. bibl. MSS. monasterii S. Michaelis Venetiar. prope Murianum in lucem edidit *Mittarellus*, in bibl. illius monasterii col. 1143. sqq. add. *Boerner.* l. c. p. 106. not. **. et *Zenum* l. c. p. 25. nr. 48. *Harl.*

zz) Haec ad Leonellum epistola cum responsione ad Guarinum MSta exstat Venetiis apud *Apostolum Zenum*, vide Diarium Venetum tom. XVI. p. 459. seq. [s. Differt. Voss. II. p. 20.] vbi etiam [in Diss. cit. p. 19. nr. 37.] de *Guarini* inuectiua in Trapezuntium, quam scripsit sub nomine Andreae Agasonis. *Fabr.* In cod. lat. *Taurin.* DCI. fol. 38. *Ge. Trapez.* litterae ad Leonellum Estensem, in quibus de Guarini in se maledictis conqueritur; et fol. 40. eiusd. rhetoricorum suorum apologia aduersus Guarinum, Veronens. v. cat. codd. lat. Taur. p. 160. *Harl.*

a) *Hodius* l. c. p. 119. „orationes, ait, quas commemorat Trithemius, et *dialogus de Fide*, vtrum ea graece an latine conscripta sint, non satis liquet. Dialogum autem *de Fide*, verisimile est, eundem esse eum adsertione Fidei christianae contra Turcas." *Zenus* l. c. p. 25. sq. nr. 52. et 53. animaduertit, a Comueno Papadopol, de Gymnasio Patauino, tom. II. p. 181. Gesnero duce, citare *Georg. Trapez. de Fide et substantia dei, secundum Aristotelis doctrinam*, atque opusc. *de virtute Fidei christianae.* Add. paullo post, nr. 42. et *Zenum* l. c. p. 16. nr. 27. *Harl.*

Digitized by Google

vel palam cognoſcere poteſtis ex iis, quae de Orpheo, Muſaeo, Lino, et aliis pluribus graecis poetis in latinum conuertit apud Euſebium Pamphili.

35. Ex iis vero, quae graece compoſuit, *epiſtola ad Ioannem Palaeologum, Romanorum imperatorem*, qua eum cohortatur, vt in Italiam ad ſynodum [b]) nauiget, concilium Baſilienſe, quum ab auctoritate romani pontificis deſciuerit, paruipendat, nec ad illud animum aduertat, edita eſt [c]) graece, et latine cum Simocata, et Phranza a Iacobo Pontano Ingolſtadii apud Adamum Sartorium 1640. in 4to. Habetur mſ. in bibliotheca regis Gallorum, [d]) Bauarica, Auguſtana, Vaticana; eratque apud Antonium Auguſtinum ſub hoc titulo, *Georgii Trapezuntii defenſio miſſa ad imperatorem romanum Ioannem Palaeologum. De nauigatione eius in Italiam.* cod. CLX. Ex dictis tamen error manifeſte deprehenditur. Et forte non aliud eſt, quod in Auguſtana conſeruatur. Index manuſcriptus *Georgii Trapezuntii autographum, vt videtur, de Manuele rege.*

36. Graeca vero inedita ſunt, εἰσαγωγὴ εἰς τὴν μεγάλην τῦ Πτολεμαίου σύνταξιν. *Introductio in magnam Ptolemaei conſtructionem*, in biblioth. Auguſtana, et Scoriaci catholica. *Allat.* De cod. *Eſcorial.* v. *Plüer.* itinerar. per Hiſpan. p. 170. Indice *Gottlob. Kranz* in Memorabil. bibl. publ. Eliſabethanae Wratiſlau. ſ. Rehdigerianae, p. 85. ſunt in illa bibl. MSS. *Ptolemaei* Almageſtum et quadripartitae conſtructionis opus, atque *Georgii Trapez.* in Ptolemaeum notae et Theoricam planetarum. — Add. ſupra ad nr. 8. et *Zenum* l. c. p. 13. *Harl.*

[⁊] 37. Ad Eſaiam monachum, *vtrum natura conſilio agat*, εἰ φύσις βουλεύεται epiſtola. Mediolani in bibliotheca Ambroſiana. Eam latine interpretatus eſt *Beſſario*, cardinalis lib. 4. [e]) aduerſus calumniatorem Platonis, contra quam et ſcripſit. P. ἠτήσω, ὦ φίλε Ἡσαΐα, γράψαι σοι ὡς οἷόν τε διὰ βραχέων. Sed quum nomen auctoris in nonnullis codicibus confundatur, multi namque libelli illius, *Naturam alicuius gratia omnia agere*, parentem Theodorum Gazam, multi Beſſarionem faciunt, vnde error irrepſerit, ex eodem *Beſſarione* lib. 6. cap. 3. addiſcamus. Quum enim Beſſario in hoc argumentum breuiter quaedam ad Theodorum perſcripſiſſet, Georgius Trapezuntius illis perlectis, vt odium, quod in Beſſarionem, ab eo tempore, quo ei Theodorum in doctrina praepoſuerat, conceperat, aliquando pareret, aduerſus ea ſcripſit. Sed vt honeſtius Beſſarionem impeteret, finxit ſe ignorare, quisnam eius libelli auctor eſſet, et Theodori, non Beſſarionis diſputationem

b) Florentinam a. 1348. poſt Baſileenſe habitum a. 1431. [vel potius ad concil. Ferrarienſe, iudice *Hodio*, l. c. p. 118.]

c) Graece exſtat ibi p. 317. latine p. 525.

d) *Pariſ.* in bibl. publ. codd. MCCCXVI. nr. 5. et MMCMLXV. — De cod. *Bauar.* (qui numeratur XXVII. et inc. οὐχ ὅτι σε κατά·) v. cl. *Hardt* in Aretini Beyträgen etc. a. 1803. part. 4. p. 16. ſq. — *Venetiis* in bibl. Marc. cod. DLXXXIX. v. cat. codd. gr. Marc. p. 309. Add. ſupra, vol. VIII. pag. 76. ſq. et *Zenum* l. c. pag. 15. nr. 21. idemque nr. 22. ſuſpicatur, ab illa epiſtola haud diuerſum eſſe *Protrepticum ad Io. imperat. Graecor.* quem Labbeus p. 85. exſtare ſcripſit in cod. Pariſ. reg. MCCXXXXIII. *Harl.*

e) Libr. VI. ed. Ald. teſte *Boernero* l. c. pag. 119. *Harl.*

Digitized by Google

tionem illam esse, seque Theodoro contradicere simulauit. *Ostendit praeterea*, scribit Bessario, *Athanasium fuisse, qui haec scripta ei tradiderat, quum tamen Esaias, non Athanasius fuisset. Solus enim Esaica scripta a nobis habuerat. Hic tamen, quasi nostra interesset, a quo ea accepisset, epistolam ad nos scripsit, qua oblatum sibi ab Athanasio fuisse opusculum significauit.* Plures ergo de eodem argumento Trapezuntius epistolas dederat, quibus Bessarion, et Gaza respondit. *Allat.* MS. *Mosquae* in bibl. synod. cod. CCLXXIX. v. *Matthaei* Not. codd. gr. Mosq. p. 181. nr. 27. Conf. *Zenum* l. c. p. 16. nr. 30. qui etiam laudat *Saxii* hist. typogr. Mediol. col. CLVII. *Harl.*

38. Erat in bibliotheca Lolliana eiusdem *ἀντιῤῥητικός*, de eademne, an alia materia, mihi non liquet.

39. Vidi praeterea eiusdem tractatum περὶ Ἐλεημοσύνης, *de Eleëmosyna*. P. τῶν εὖ ἐχόντων οἱ ἀκούοντες διδασκαλιῶν.

40. Πρὸς Ἰωάννην τὸν Κουβουκλίσιον κατὰ Γραικῶν. *Ad Ioannem Cubuclisium contra Graecos. De processione Spiritus sancti.* [f]) P. ὤκνουν μὲν πρότερον πρὸς σὲ γράφειν. Seruatur Scoriaci in bibliotheca regis catholica, et Vaticana, et Ambrosiana Mediolani, et apud Alexandrum Cherubinum elegantissimo charactere. [g]) Hinc noto, alium esse hunc Ioannem Cubuclesium, quem Trapezuntius adloquitur a Ioanne Cubuclesio pariter cognomento Caminiate, qui sub Leone sapiente imperatore de obsidione, et excidio Thessalonicensi anno ab orbe condito 6410. a Christo Seruatore 902. non ineleganter scribebat.

[P] 41. Ἐπιστολὴ πρὸς τοὺς ἐν Κρήτῃ ἱερομονάχους, καὶ ἱερέας περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ περὶ τῆς μιᾶς ἁγίας, καὶ καθολικῆς ἐκκλησίας. *Epistola ad monachos Cretenses, et sacerdotes de processione Spiritus sancti et de vna sancta, et catholica ecclesia.* [h]) P. Σίμων ἱερομόναχος τῆς τῶν κηρύκων. Legitur manuscripta in bibliotheca Vaticana, Altempsiana et Bauarica cod. CXV. *Allat.* Codex *Bauar.* hodie numeratur XXVII. v. *Hardt.* in Aretini Beyträgen etc. a. 1803. nr. 4. p. 16. — *Paris.* in bibl. publ. cod. MCCCXVI. nr. 4. — *Venet.* in bibl. Marc. cod. DLXXXIX. v. cat. codd. gr. Marc. p. 309. *Harl.*

42. Περὶ τῆς ἀληθείας τῆς τῶν Χριστιανῶν πίστεως. *De veritate fidei christianae.* [i]) Erat in Lolliana.

f) Edidit graece et latine *Allatius* tom. I. Graeciae orthodoxae p. 460-536.

g) In bibl. *Escorial.* v. *Plüer.* l. c. p. 170. *contra Graecos de processione Spiritus S.* in codd. bibl. Vatic. et al. v. *Montfauc.* Bibl. bibliothecar. MSS. p. 33. *E.* 64. *C.* et 497. *C.* — *Paris.* in bibl. publ. cod. MCCXCIX. Conf. supra, vol. XI. p. 397. et *Zenum* l. c. p. 15. sq. nr. 25. et 26. de hac et seq. epistola. *Harl.*

h) Etiam hanc vulgauit *Allatius* graece et latine ibid. p. 537-582. Ex ea locum duxerat p. 774. de consensu lib. 2. c. 15. §. 11. et de Simeonibus p. 202.

i) Ad Amramum. [conf. *Zenum* l. c. p. 16. nr. 17.] Hoc scriptum tomo octauo συμμίκτων publicare voluit Allatius, ni fato impeditus fuisset. Orationem Trapezuntii *de pace Christianorum* citat *Nic. Comnenus* p. 361. praenot. mystag. *Grammatica graeca* MS. memoratur a Labbeo p. 105. bibl. nouae MSS.

Digitized by Google

[43. *De Manuele rege*, αὐτόγραφον, vt videtur, in cod. bibl. *August. Vindel.* v. *Reiser.* indic. MSSt. bibl. August. p. 91. quod opusc. idem esse cum epistola, praef. ad Io. Palaeologum, suspicatur Allatius. *Harl.*]

[44. *Trapezuntii methodus et ratio, ad quam reperiri possint anni totius festa, quae celebrantur in ecclesia Graecorum*, graece, quod op. editum esse Iassii in principatu Valachiae, 1701. 4. et esse *Paris.* in cat. bibl. regiae part. 1. Paris. 1739. fol. inter Liturgicos orient. D. nr. 108. p. 212. obseruat *Zenus* l. c. p. 15. nr. 24. *Harl.*]

[45. Illustri viro, *Iacobo Antonio Marcello, patritio Veneto, de obitu Valerii, filii*, scr. 1461. in cod. biblioth. Marcelli, teste *Zeno*, l. c. p. 25. nr. 50. *Harl.*]

[46. *Diodori Siculi librorum quorumdam interpretatio*, in bibl. Paris. cod. MMMMMDCCXII. inter MSS. latin. teste *Boernero* l. c. p. 120. *Harl.*]

In Georgium Trapezuntium, qui Turcas omnibus imperatoribus praestantiores esse voluit, [k]) scripsit Nicolaus Iunius de Athenodo episcopus Celegertanus, et in castro sancti Angeli de vrbe praefectus. [Tum Allatius variorum iudicia, Nicolai Perotti, Angeli Politiani, in Miscell. cap. 90. et Vossii in institutt. orator. libr. IV. cap. 3. et libr. III. de histor. lat. cap. 8. valde diuersa, de Georgii Trapez. ingenio, doctrina scribendique ratione retulit. Sed h. l. nolui repetere, quum *Hodius* l. c. p. 82. sqq. et p. 120. sqq. multo plura adduxisset. Add. *Boerner.* l. c. p. 114. sqq. ac p. 134. sqq. et *Zenum* l. c. p. 17. sqq. atque p. 21. sqq. At sat prata biberunt, et riuos claudamus. *Harl.*]

[¶] LI. GEORGII CAMARIOTAE, nisi nos nomen fallit, et pro Matthaeo, cuius pleraque ad hunc diem manuscripta in bibliothecis latent, irrepserit, *Encomium in tres hierarchas, Basilium, Georgium, et Chrysostomum*, in bibliotheca gallica Fontis Belli adseruari refert Posseuinus, et meminit Robertus Constantinus in bibliotheca. Ego vidi Matthaei in eosdem laudationem, illo principio, εἴπερ ἄλλό τι τοῖς τῶ λόγω θεραπευταῖς, καὶ λόγοις ἐγκωμίων προσῆκον. An eadem cum ea, quae Georgii adseritur, vel diuersa, non video. *Allat.* Qui postea, admonitus a Puteanis fratribus, cognouit, in codd. regg. Paris. nomen *Matthaei*, non *Georgii* Camariotae positum esse: ideo expungendum duxit e Georgiorum albo *Georgium* istum *Camariotam*, et infra p. 398. sq. (ad marginem ed. vet. notata,) de Camariotae aetate quaedam obseruat. Plura de hac re et de *Matthaeo Camariota* adnotaui supra ad vol. VI. p. 118. sqq. §. XIX. *Harl.*

LII. De GEORGIO BALSAMONE Gyraldus de poëtis sui temporis Dialogo 2. *Fuit et Georgius Balsamo et ipse Graecus, qui diutius inter familiares amplissimi cardinalis Saluiati* [l]) *vsque ad interitum vixit, cuius et carmina et soluta oratione quaedam legi possunt.*

LIII.

k) Scripserat hoc Trapezuntius oratione in funere Michaëlis Veneti memorata supra nr. 23.

l) Saluiatus hic obiit Rauennae a. 1555.

Digitized by Google

[⁊] LIII. GEORGIVS MARMORIVS in Esaiam prophetam ex compluribus patribus satis amplam Catenam concinnauit; illius fragmentum adseruatur in bibliotheca Ambrosiana Mediolani ab illis verbis: γὰρ καὶ Ἠλίαν μεθ' ἑσας ἀναχωρήσεις, καὶ καμάτες. Quis iste fuerit, aut quo tempore scripserit, quaerent, quibus plus otii est. Ipse quum diligentissime perquirerem, et ad dignoscendum titulum operis, vti in Graeco est, ab humanissimo Paulo Sfondrato exposcerem; ille respondit, in eo codice nullum esse titulum operi praefixum, cum pars anterior libri desideretur. Sed in folio albo ante opus cum ipso opere compaginato Italice esse adnotatum Fragmentum Catenae in Esaiam Georgii Marmori. An ergo scriptor hic Catenae vel possessor? pro meo tamen munere satis est illum recensuisse.

LIV. GEORGIVS GALESIOTA m) composuit orationem funebrem in Theodorum Xanthopulum. P. ἄνδρες οἵ τε τοῖς βασιλείοις ἤθεσι, καὶ παιδεύμασιν ἐντεθραμμένοι. Viuebat sub Andronico Palaeologo, Gregorii Cyprii patriarchae CPolitani adprime familiaris, auditor, vt ipse in eadem oratione fatetur, Theodori Xanthopuli, quem propterea laudandum susceperat: καί τινων ᾐσθόμην ἐμοὶ χαλεπαινόντων, εἰ ἐκ πρώτης, ὃ δὴ λέγεται, τριχὸς τῷ οἰχομένῳ προσήκων, καὶ τῇ συνηθείᾳ τῦ τῶν λόγων καλλίςυ χρήματος, ὃ δὴ καθηγητὴς ἡμῖν ἐκεῖνος ὤφθη καὶ διδάσκαλος, εἰ χρὴ τἀληθὲς εἰπεῖν. ἔπειτ' ἀμελὴς γενοίμην μικρῷ γῦν λόγῳ τὸν ἐκείνυ τάφον κοσμῆσαι. Et, θρηνῶ μὲν οὖν ἐγὼ τὴν σοφίαν πολλῶν ἕνεκα πάτερ, καὶ παιδευτὰ, καὶ διδάσκαλε. *Nonnullos praeterea mihi irascentes audiui, si a primo, quod aiunt, pilo defuncto coniunctus, et in re potissima ac pulcherrima, eloquentia scilicet, cuius ille nobis et dux et magister, si verum dicendum est, fuerat, familiaris neglexero pusilla ad minus oratione illis sepulchrum cohonestare.* Et, *Deploro itaque multis nominibus sapientiam, o pater, et informator, et magister.*

LV. GEORGIVS GEMISTVS cognomento, qui et PLETHO quod idem sonat, n) siue Platonis amore, vt Manuel Peloponnesius [⁊] magnae ecclesiae rhetor in tractatu contra eumdem de processione Spiritus sancti, adserit: ἀλλὰ σύγε τύτυ δήπυ διδάσκαλος ὡς τῇ τῦ Πλάτωνος λογικευθεὶς ἤδη ψυχῇ, καὶ ἀντὶ Γεμιςῦ Πλήθωνα ἑαυτὸν κεκληκώς. *Sed tu huius rei magister, quasi iam Platonis animo insinuatus, et pro Gemisto Plethonem temetipsum compellans:* siue, vt Trapezuntius in comparatione Platonis et Aristotelis *agnominatum* credit, *quemadmodum nonnullos priscorum patrum immutatione nominum ad*

 res

m) In bibl. caesarea habetur MS. Nicephori Blemmydae oratio de regno seu imperio, quam Paraphrasi clariore donarunt *Georgius Galesiota* magnae ecclesiae CPol. diaconus, et Georgius Oenaeota. Vide *Lambecium* VII. p. 225. [p. 480. sqq. Kollar. nr. 5. cod. CXXV.] qui notat Galesiotam dici a monasterio montis Galesii, a quo dictus etiam Iosephus Galesiota, qui ex abbate illius monasterii electus fuit patriarcha CPol. a. 1267.

n) Vt γεμιςὸς a γεμίζω, sic πλήθων a πλήθω habet abundantiae et plenitudinis significationem. Plethonis autem dicitur prae Gemisto placuisse, quod ad Platonis nomen, quem vnice amabat et admirabatur, quam proxime accederet. *Fabr.* Plura de hoc *Ge. Gemisto*, eius libris, horumque codd. atque editt. iam scripsi supra ad vol. VIII. p. 80. sqq. not. *dd.* nec non in Introd. in hist. L. Gr. II. part. 1. p. 479. sqq. et Supplem. II. p. 65. sq. Quae omnia h. l. repetere nolo. *Harl.*

Digitized by Google

res maximas vocatos fuisse docemur, eodem pacto Gemistum nomen vertisse, vt se facile de coelo lapsum crederemus, et citius doctrinam et legem eius susciperemus. In Peloponneso vt plurimum vixit, et versatus in Italia eo, quo concilium sub Eugenio Florentiae °) celebratum est tempore, cum Bessarione, Gaza, et aliis; refert ipse in responsione ad Georgii Scholarii pro Aristotele obiectiones. Fuit patria Byzantinus temporibus Manuelis Palaeologi, et iam labentis Graeciae occasu, tum prudentia, tum moribus ac scientia spectabilis. p) Graece plura scripsit, qua proprium dogma comprobans, qua aliorum sententias refellens, quem veluti oraculum sapientissimi quique, quando praesentes ipsi adesse non poterant, consulebant. *Gemistus vir*, scribit Georgius Chariander, *in omni scientiarum genere eminentissimus, cognomenque Plethonis accepit, quasi Platonis, eo, quod Platoni philosophorum principi maxime accederet.* Et Antimachus apud Gyraldum de poëtis sui temporis Dialogo 2. *Huius tanti viri quum historias in latinum sermonem ex graeco ipse conuerterem, de eo in praefatione sic dixi: illum dico Gemistum, quem non solum Graecia, sed vniuersus* [P] *fere terrarum orbis ob variam atque multiplicem diuinarum humanarumque rerum scientiam admiratus, eo quod Platoni philosophorum principi atque Aristoteli, Graecorum et Latinorum omnium consensu proxime accederet.* Et Bessario cardinalis aduersus calumniatorem Platonis lib. 6. cap. 1. eum opinionum Platonis aemulum atque defensorem vocauit. q) Nec dissentit Gyraldus: *Plethon habitus est in primis philosophus, et quidem excellentissimus, quod cum ipsius multiplicibus et variis operibus, quae apud Graecos leguntur, tum ex testimonio Bessarionis cardinalis amplissimi, et monumentis videri potest.*

Illius opera r) apud Diegum Hurtadum, caesaris apud Venetos oratorem fuisse tradit Gesnerus; eaque sic enumerat: *ad regem liber. De virtutibus liber vnus. Paraphrasis in demonstrationes. Epicedion in reginam, Helenam. Liber de generatione Deorum, quem vidi manuscriptum Bononiae apud S. Saluatorem. Aduersus librum pro dogmate Latinorum, nimirum quod ad Spiritum sanctum. Demonstrationes naturales de Deo. Mensium et annorum ordo ac dierum recensio. Oracula magica sectatorum Zoroastris, quae et Parisiis impressa sunt graece et latine seorsum 1538. in 4to. chartis duabus absque nomine graeci interpretis, qui Georgius Gemistus est. Historica et geographica quaedam huius auctoris, vt sunt Chorographia Peloponnesi et Thessaliae, idem Diegus Hurtadus habet. Libellus de iis, in quibus Aristoteli cum Platone non conuenit, et quod potior sit Platonis sententia, excusus Venetiis apud Scotum in 8vo. cum Bernardini Donati Veronensis paraphrasi. Libellum contra Georgii Scholarii*

o) Sub Eugenio IV. a. 1438.

p) Petrus Crinitus de honesta disciplina lib. 1. cap. 10. *Erant forte cum Bessarione Nicaeno viro in philosophia excellente, Theodorus Gaza et Plethon Byzantius, qui cognomento Γέμιστος adpellatus, tres eo tempore, vt constat, viri doctrina et ingenio nobiles.*

q) Eiusdem Bessarionis ad Nic. Saguntinum Euboeum epistolam, quae Gemisti laudes continet, cel. *Morell.* in bibl. MS. gr. et lat. I. p. 212. sqq. ex cod. Ven. Marc. CCCXXXIII. gr. et lat. in lucem protulit. *Harl.*

r) *Georgii Gemisti* opera, sed non addunt, quae, inter codices graecos patrum Augustinianorum in coenobio S. Ioannis de Carbonario reperisse se MSta testatur *Io. Mabillonius* pag. 110. Itineris Italici, [sed vid. supra, ad vol. V. pag. 797. nr. 22. *Harl.*] et *Bernhardus de Montfaucon*, Diarii Italici pag. 311.

Digitized by Google

larii argumenta, ἀντιλήψεις *pro Aristotele, Bononiae apud S. Saluatorem vidi, sed imperfectum.* Addunt epitomatores: *in bibliotheca imper. Viennae habetur Gemisti Plethonis epitome historiarum sicularum graece manuscripta in 4. Eiusdem libellus de generatione Deorum ibidem manuscript.* confuse admodum omnia, atque indistincte; [v. supra, vol. VIII. p. 80. no'.] nos, si quid potuerimus, enucliatius illa expendemus. Et primum de iis, quae typis vulgata sunt, sermonem instituemus.

1. *De Gestis Graecorum post pugnam ad Mantineam duobus libris digesta,*[s]) [vid. supra l. c. p. 79. sq. et Introd. l. c.] Latine [❡] etiam reddita a *M. Antonio Antimacho* [Basil. 1540. 4.] non semel, nec vno in loco, qui in praefatione ad Matthaeum Antimachum patrem ita sibi placuisse hunc auctorem refert, vt nihil magis; aitque, cum non tantum esse verbis aptum, pressumque, sed etiam artificio tanto, tanta lenitate, ac rerum copia ferri, vt post Herodotum ac Thucydidem cum antiquissimis Graeciae scriptoribus non immerito comparari possit. Habebantur manuscripta in bibliotheca Ioannis Surii. Verderius. *Allat.* Add. *Venetiis* in cod. CCCCVI. bibl. Marc. de quo v. cl. *Morell.* l. c. p. 269. *Harl.*

2. *De virtutibus* libellus sub Plethonis nomine graece editus est Antwerpiae apud Plantinum cum aliis eiusdem Opusculis 1552. [t]) in fol. et graece, et latine ex interpretatione *Adolphi Occonis* Augustani, Basileae apud Oporinum 1552. in 8. et in doctrina recte viuendi ac moriendi cum plerisque aliis, idem graece et latine editus est cum *Hieronymi Wolphii* adnotationibus, [u]) et Ienae cum interpretatione eiusdem Wolphii 1590. 8. Vertit etiam illum latine *Vincentius Marinerius,* vt ipsemet scribit epist. ad Franciscum Dazam anno 1636. edita. Legitur manuscriptus apud me bis, et in bibliotheca Bauarica cod. CCXXIV. Veneta S. Marci Scam. 32. num. 22. et Augustana saepissime, et legebatur in bibliotheca Antonii Augustini cod. CCLV. *Allat.* Cod. Bauar. bibl. hodie numeratur CCLXXXIX. et in titulo auctor libelli disertis verbis nominatur *Pletho;* nec non in cod. CCLX. v. cl. *Hardt.* in Aretini Beyträgen etc. a. 1805. part. 10. p. 381. et part. 8. p. 133. — *Augustae Vindel.* in cod. in

s) Titulus est: *Ἐκ τῶν Διοδώρου καὶ Πλουτάρχου περὶ τῶν μετὰ τὴν ἐν Μαντινείᾳ μάχην, ἐν κεφαλαίοις διάληψις.* Post Antimachum vertit etiam latine *Zacharias Orthus*, professor Gryphiswaldensis academiae, Rostoch. 1575. 8. *Antimachi* interpretatio prodiit Basileae 1540. 4. cum eius oratione de laudibus graecarum literarum, et Dionysii Halicarnassei praeceptis de oratione panegyrica, nuptiali, natalitia et epitaphiis p. 64-79. Demetrii Phalerei de membris et incisis, de periodis, de componendis epistolis, et de characteribus dicendi, p. 80. 92. et Polyaeni praefatione de re militari. p. 93. 96. In praefatione narrat Antimachus se in Graeciam iter suscepisse graecarum litterarum discendarum caussa et sub disciplina Moschi Lacedaemonii moratum quinquennium. Promittit et versionem Demetrii *περὶ ἑρμηνείας. Dabimus,* inquit, *etiam breui fortasse Phalereum, auctorem plane in dicendo, Ciceronis sententia, politissimum, de interpretatione seu eloquutione integrum latine legendum.* De Hispanica versione horum Gemisti librorum infra, p. 740.

t) Puto Allatium scripsisse 1575. et numerum 1552. a typographo ex errore, quoniam idem statim iterum sequitur. Certe a. 1575. hic Plethonis libellus ex bibl. Ioannis Sambuci graece apud Plantinum in fol. prodiit vna cum duabus eius orationibus vtraque lingua excusis ad calcem eclogarum Stobaei.

u) Basil 1577. 8. [v. supra ad vol. XI. p. 401. not. *l. Harl.*]

Digitized by Google

in fine mutilo. v. *Reiser.* indic. MSSt. bibl. August. p. 82. nr. 19. it. p. 90. — *Venet.* in bibl. Marc. cod. DXIX. sunt plura Plethonis opp. n. *de virtutibus;* — *de fato*, inc. Πότερα δὲ ὥρισαι· — *funebris in Helenam Palaeologinam;* — sine titulo; init. Ἃ μὲν οὖν τῆς βιβλ. — *in oracula magica Zoroastris;* — *de rebus Peloponnesiacis constituendis.* V. cat. codd. gr. Marc. p. 279. — *Matriti* in cod. reg. CIX. v. *Iriart.* cat. codd. gr. Matrit. p. 429. — *Paris.* in bibl. publ. codicibus septem. CDLXII. — CMLXII. — MDCCXXXIX. — MDCCLXXIII. — MMV. et seq. MMCCCLXXVI. et MMCMXXXIII. v. cat. MSSt. regg. vol. II. — *Mosquae* in cod. synod. CCCXI. v. *Matthaei* notit. codd. gr. Mosquens. p. 204. nr. 42. — *Florent.* in bibl. Medic. Laurent. codd. XVII. nr. 3. plut. 56. — XXXIII. nr. 12. plut. 57. — XXXIII. nr. 6. plut. 58. — XIII. nr. 12. plut. 74. et XXIV. nr. 4. plut. 80. Vid. *Bandini* cat. codd. gr. Laur. tom. II. p. 317. 387. et 481. ac tom. III. p. 204. et 214. — *Vindobon.* in codd. caesar. LXVI. nr. 4. — LXXVIII. nr. 5. et XCII. nr. 1. v. *Lambec.* VII. p. 231. 295. et 372. sq. Codd. multos varior. opusc. Gemisti Plethonis in variis biblioth. obuios, indicat *Montfauc.* in Bibl. biblioth. MSS. in indic. quem conferes. De edit. Basil. 1552. 8. v. *Maittaire* A. T. tom. III. part. 2. p. 611. *Harl.*

[P] 3. Orationes duae, quarum altera est, *de rebus Peloponnesiacis constituendis* ad Manuelem v) imperatorem, altera ad Theodorum Despotam συμβουλευτικὴ *suasoria*, de eodem argumento cum interpretatione latina *Guilielmi Canteri,* w) Antwerpiae ex officina Plantiniana 1575. in fol. Habentur manuscriptae in bibliotheca Bauarica cod. CC. et alibi. *Allat.* Vtraque, in cod. Bauar. manu And. Darmarii scripto, qui hodie numeratur CCLX. in quo quidem orat. ad Emmanuelem imperat. anonymum habere auctorem in textu dicitur; sed cl. *Hardt.* in Aretini Beyträgen etc. a. 1805. part. 8. p. 132. tribuit eam Ge. Gemisto, et, Andream Darmarium, scribit, in margine superiore recte notasse: οἶμαι γεμίστου· add. eumd. V. D. in praefat. ibid. ad primam partem a. 1803. p. 4. sq. — *Florent.* in cod. Laurent. XVIII. nr. 9. (quae incipit: Θειότατε αὐτοκράτωρ· ὁ μὲν πρὸς Ἰταλῶν, τοὺς ἐν Πελοποννήσῳ δυναστεύοντας) et 10. plut. 56. — prior oratio, anepigrapha quidem, in cod. XXIV. nr. 6. plut. 80. et, addito auctoris nomine, in cod. XXXIII. nr. 6. plut. 57. quae diuersa est a superiore, incip. Θειότατε αὐτοκράτωρ· τὰ μὲν καθ' ἕκαστα, περὶ ὧν ἄν σε ἐβουλόμην μαθεῖν, est epistola, adhuc inedita, agitque de rebus Peloponnesiacis, ac praecipue *de Isthmo:* Vide *Bandin.* cat. codd. gr. Laurent. II. p. 318. III. p. 215. et vol. II. p. 385. sq. vbi adnotat, postremam illam, diuersam a superiore, etiam exstare in bibl. caesar. Vindob. teste *Nesselio* part. IV. p. 43. §. 4. *Harl.*

4. Subiungitur, x) *Locorum Peloponnesi omnium* per longitudines, et latitudines astronomicas *descriptio*, desumta ex Ptolemaeo, sed, quae variant, a Gemisto esse correcta, nullus

v) Palaeologum, ad quem alia Gemisti de rebus Peloponnesiacis et praecipue de Isthmo epistola adhuc inedita exstat in bibl. caesarea teste *Lambecio* VII. p. 103. [p. 347. Kollar. nr. 4. cod. XC.] Incipit: Θειότατε Αὐτοκράτορ. Τὰ μὲν καθ' ἕκαστα, περὶ ὧν ἄν σε ἐβουλόμην μαθεῖν, Ῥαξῆς.

w) Ad calcem eclogarum phys. et moralium Io. Stobaei.

x) Διαγραφὴ ἁπάσης Πελοποννήσου, παραλίας τε καὶ μεσογείας. *Fabr.* MS. in cod. *Bauar.* CCLX. v. cel. *Hardt* l. cit. a. 1805. part. 8. p. 153. *Harl.*

Digitized by Google

nullus dubito, si manuscriptis habenda fides. Et elenchis hisce, et in auctores summos animaduersionibus maxime delectatum fuisse Plethonem, ex iis, quae infra recensebuntur, manifestum cuique fiet.

5. *De Platonicae, atque Aristotelicae philosophiae differentia.* y) Libellus publice expositus est Basileae 1574. in 4to. per *Georgium Chariandrum* in linguam latinam translatus, et Venetiis graece apud Scotum cum Bernardini Donati Veronensis paraphrasi in 8vo. Venet. 1532. 8. — 1540. 8. Graece etiam editus est Parisiis 1541. in 8vo. [al. 12. conf. *Maittaire* A. T. ind. f. tom. V. p. 82.] cum eiusdem Bernardini dialogo z) *de Platonicae atque Aristotelicae philosophiae differentia.* Exstat manuscriptus in bibliotheca Veneta scam. 17. n. 14. et scam. 27. num. 51. Augustana, Iudex mf. Ambrosiana Mediolani, Bauarica cod. CCLXI. *Allat.* De cod. August. v. *Reiser.* indic. cit. pag. 90. — *Bauar.* cod. hodie numeratur CCXLII. — *Venet.* in bibl. Marc. cod. DXVII. v. cat. codd. gr. Marc. p. 278. — *Mosquae* in bibl. synod. cod. CCCXI. nr. 43. et cod. CCLXX. nr. 3. ib. nr. 6. est *Ioannis Palaeologi* imper. ad philosophum *Gemistum:* inc. ἤκουσα παρά τινων, ὅτι ἔγραψας κατὰ Ἀριστοτέλους· ac nr. 7. *Gemisti* responsio ad quasdam quaestiones: inc. τὸ μὲν, ἄνθρωπος κάθηται. v. *Matthaei* not. codd. gr. Mosq. p. 168. et 204. — *Florent.* in bibl. Laurent. XVIII. nr. 1. plut. 56. suspicante *Bandinio* in cat. codd. gr. Laur. II. p. 316. sq. nam ibi opusc. caret initio: addito auctoris Georgii Gem. nomine, ibid. in cod. XXIV. nr. 2. plut. 80. v. *Bandin.* l. c. tom. III. p. 214. — *Paris.* in bibl. publ. codd. MDCCCVI. nr. 3. — MMVI. nr. 2. — MMXLI. nr. 2. — MMCCCLXXVI. (in quo plura reperiuntur Plethonis opp.) nr. 10. *Harl.*

6. In oracula magica Zoroastris, Commentarii editi sunt graece et latine studio *Ioannis Opsopoei* Paris. 1599. in 8vo. cum Sibyllinis oraculis. [conf. supra, vol. I. p. 310. sq. §. VII. et VIII. ibique notas. *Harl.*] [P] Titulus operis varie conceptus reperitur, alii enim scribunt: *Πλήθωνος διασάφησις τῶν ἐν λογίοις τούτοις ἀσαφέστερον εἰρημένων, Plethonis expositio eorum, quae in his oraculis obscurius efferuntur.* Alii: *μαγικὰ λόγια τῶν ἀπὸ Ζωροάστρου ἐξηγηθέντα παρὰ Πλήθωνος, oracula magica eorum, qui Zoroastrem magum sequuti sunt, enarrata a Plethone. Allat.* Conf. supra, vol. IX. p. 428. nr. 17. — In cod. Bauar. olim CLXXXIII. nunc XLVIII. v. *Hardt.* in Aretini Beyträgen etc. a. 1803. part. 6. p. 18. — *Augustae Vindel.* in cod. altero *Plethonis* aliquot capp. theologiae Zoroastris et Platonicae, cum titulis reliquorum, in altero, magica eorum oracula, qui a Zoroastre prodierunt, cum expositione Plethonis: v. *Reiser.* indic. cit. p. 66. et 90. — *Florent.* in bibl. Laurent. cod. XXXIII. nr. 9. plut. 57. inprimis, cod. XXIV. nr. 3. plut. 80. v. *Bandin.* l. c. tom. II. p. 386. et

y) *Περὶ ὧν Ἀριστοτέλης πρὸς Πλάτωνα διαφέρεται,* Hic Georgii Plethonis liber oppugnatus est a Georgiis duobus, Scholario et Trapezuntio. Vide infra p. 387. [lib. Allat.]

z) Eundem hunc Bernardini Donati dialogum etiam Gemisti libello praemissum video in editione Veneta apud Hieronymum Scotum 1540. 8. Paraphrasim praeterea additam nullam: sed Dialogum ipsum pro paraphrasi libri Plethoniani habuit Gesnerus et Allatius: certe pleraque capita eadem quae Pletho, etiam dialogus persequitur.

et III. p. 214. — *Venetiis* in bibl. Marc. cod. CDVI. compendium Zoroastreorum et Platonicorum dogmatum, (quod ex cod. August. edidit *Tryllitius*, Wittebergae 1719) v. catal. codd. gr. Marc. p. 198. praecipue cel. *Morellum* in bibl. MSta gr. et lat. I. p. 274. de segmento immixto, quod ad aliud Gemisti scriptum pertinere videtur, et additamento inedito, initio opusculi in margine ad instar scholii a Gemisto, qui sua manu illum cod. exarauit, posito. — *Paris.* in bibl. publ. codd. CDXXVI. nr. 6. MDCIII. nr. 14. et MMCCCLXXVI. nr. 11. compendium Zoroast. et Platonicor. dogmatum; at ibid. in cod. MMDCCCXXXII. nr. 5. *Plethonis oraculorum magicorum expositio*, et nr. 6. eiusd. *chaldaicorum dogmatum expositio. Harl.*

7. Legi etiam in Catalogo nescio quo, Georgio Gemista Plethon historia della monarchia de los Persas, traducida en Castellano per D. Pedro Dauii 4to. Vall. 164. I. 19. [aa]) Et haec quidem edita sunt.

8. Inedita etiam pleraque sunt, nec minoris momenti. Nempe ex plerisque auctoribus, *Excerpta*: siue *loca notatu digna, etc. Allat.* Plura iam occupaui supra ad vol. VIII. p. 79. sqq. not. *dd.* — *Monac.* in cod. Bauar. XLVIII. olim, CLXXXIII. plura Plethonis reperiuntur, 1) ex *Appiani* hist. de Macedonicis regibus; [bb]) 2) ex *Strabone;* 3) ex *Theophrasto* de plantarum historia, quae in edit. non reperiuntur; 4) ex historia animalium *Aristotelis*, ineditum excerptum; 5) ex eadem animalium historia *Aristotelis* physiognomica, inedita; 6) *ex Diodori Siculi* historiis de Assyriorum et Medorum regno; 7) *Xenophontis;* 8) ex primo romanarum antiquitt. libro Dionysii Halicarnassei; 9) ex eodem I. libro de diis, quos Aeneas ex Troia in Italiam transtulit. 10) ex *Prodico* in libro de Hercule. Sequuntur 11) excerpta de felici Arabum successu sub rege Vmaro et imperatore Heraclio, et de regibus Romanorum, quae num Plethonem quoque habeant auctorem, cuius tamen alia opuscula actutum sequuntur, mihi non liquet. Conf. cel. *Hardt* in Aretini Beyträgen etc. a. 1803. part. 6. p. 12-17. — Ibid. in cod. LIX. fin. ex *Strabonis* geographicis de terrae habitatae figura. v. *Hardt.* l. c. a. 1804. part. 1. p. 42. et conf. supra ad vol. IV. p. 574. sq. et p. 575. §. IV. atque ibid. p. 669 nr. 26. — *Venet.* in bibl. Marc. CCCLXXIX. Plethonis excerpta ex Strabone, quae singula diligenter copioseque recensuit et exposuit cel. *Morell.* in bibl. MSt. gr. et lat. I. p. 244. sqq. Idem V. D. ibid. p. 269-274. omnia curate persequitur, quae cod. Marc. CCCCVI. manu ipsius Ge. Gem. Plethonis exaratus, eius excerpta ex antiquis

aa) In Bibliotheca Hispanica Nic. Antonii tom. 2. p. 150. titulus huius libri plenior exstat hunc in modum: *George Gemista, o Plethon, la postrera historia de la Monarquia de los Persas hasta Alexandro magno, con algunas vidas de Capitanes famosos Griegos sacrados del Latin de Emilio Probo.* Vallodolii 1604. 4 Est Hispanica versio librorum Gemisti de gestis Graecorum post pugnam ad Mantineam.

bb) Ex Appiani Syriacis excerptum de Macedonicis Syriae regibus, MS. in bibl. caesarea. [v. supra ad vol. V. p. 250.] In eadem habentur et Plethonis excerpta ex Aeliani de proprietatibus animalium, et ex Procopio etc. [ex Procopio, in cod. caes. Vindob. LXXXVII. nr. 19. v. *Kollar.* supplem. ad Lambec. p. 561.]

Digitized by Google

quis auctoribus aliaque eius propria continet. Sunt vero eadem fere omnia, quae ex cod. Bauar. enotauimus, nisi, vt in cod. Marc. etiam reperiantur de iis, quae post pugnam ap. Mantineam apud Graecos gesta sunt, tum de veteri Graecorum militia adnotatio, sine titulo, quae eiusd. Plethonis esse videtur cl. Morellio. Quod opusculum e cod. Bauar. nr. 11. indicauimus, id in hoc cod. Marc. caret quidem auctoris nomine, at manu Gemisti scriptum est. — *Matriti* in cod. reg. X. praeter ea, quae iam supra, ad vol. VIII. p. 81. in nota memoraui, sunt *Plethonis* excerpta ex *Theophrasti* libris de historia plantarum, et de animalibus ex libris *Aristotelis*. v. *Iriart*. l. c. p. 28. — *Vindob*. in cod. caes. LXXXVII. nr. 2. sqq. excerpta 1) ex *Diodoro Siculo*, 2) ex *Arriano* de expeditione Alexandri M. libro V. p. 228. sqq. ed. Gronou. 3) ex eiusdem *Arriani* libro VII. p. 283. sqq. 4) ex *Prodico* in Xenophontis M. S. de Hercule; nr. 7) ex *Arriano* l. c. libr. IV. et V. p. 158. et 203. de Alexandri laboribus. 8) de Thessalia, ex *Strabone*. nr. 10) ex *Polybii* hist. libro III. prooemium. 11) adnotatio in praecedens prooemium. 12) ex *Zonara*, libr. X. annal. de C. I. Caesare; 13) ex *Iosepho* de bello iudaico. III. c. 9 v. *Kollarii* supplem. p. 551. sqq. — *Leidae* in bibl. publ. inter codd. Vossianos, v. supra ad vol. VIII. p. 81. — *Paris*. in bibl. publ. orbis descriptio e *Strabone*, in codd. DCCCXVII. nr. 14. — MCXCI. nr. 28. — MCDXV. olim Colbertin. orbis descriptio, e geographicis libris excerpta. — MDCIII. nr. 15. — MDCCXXXIX. nr. 2-9. et 24. — MMCDXXVI. nr. 9. — De Italiae figura e *Polybio* in codd. CDLXII. nr. 8. et MMCCCLXXVI. nr. 13. in quibus etiam est *Thessaliae chorographia*, in qua Strabonem excerpsit. — De Assyriorum et Medorum imperio, ex *Diodoro Sic*. in codd. MDCCXLVII. et sequenti, — MDCCCII. — et MMCMXCII. nr. 13. *Harl.*

[P] 9. *Georgii Gemisti artis rhetoricae prolegomena, vel potius incerti de prooemiis artis rhetoricae. Epitome in Hermogenis artem rhetoricam.* Erat in bibliotheca Antonii Augustini cod. CCXXV. [Conf. cl. *Hardt* in Aretini Beyträgen etc. a. 1803. p. 1. p. 42.] Et Scoriaci regia *περὶ ἀρετῶν, προοιμίων Ῥητορικῶν, Ἀριστοτελικῶν ζητημάτων. De virtutibus, prooemiis rhetoricis, Aristotelis quaestionibus.* [v. supra, vol. VI. p. 76. §. VI. et VII.] *Κατὰ τῦ Στράβωνος περί τινων ὐκ ὀρθῶς κατὰ τὴν Γεωγραφίαν αὐτῷ διορισθέντων. Adversus Strabonem de nonnullis ab eo non recte in Geographia enumeratis.* [v. cl. *Morell*. l. c. p. 246. sq.] In Palatina Heidelbergensi cod. CLXXVII. et Britannicis, et Gallicis manuscriptis, et alibi. *ἐκ τῦ Στράβωνος Γεωγραφικῶν, περὶ τῦ τῆς γῆς τῆς οἰκυμένης σχήματος διορθωθὲν παρὰ τῦ Γεμιςῦ Πλήθωνος. Ex Strabonis Geographicis de figura terrae habitatae, sed correcta a Gemisto Plethone.* cc) In Vaticana, Scoriaci regia VI. β'. 10. et VI. ζ'. 6. Veneta S. Marci scam. 21. num. 17. et Ambrosiana Mediolani. [conf. ad nr. 8. et supra vol. IV. p. 669. nr. 26. et *Kollar*. Supplem. ad Lambecii comm. p. 556. sqq. nr. 16. cod. LXXXVII. qui multa continet Plethonis opuscula. *Harl.*]

cc) Hoc scriptum habuit, atque in syntagmate graecorum Geographorum edere voluit Lucas Holstenius. Vide *Lambecium* lib. 1. pag. 114. [p. 241. sqq. Kollar.]

Digitized by Google

10. *Chorographia Thessaliae,* dd) in bibliotheca Palatina Heidelbergensi, regia Scoriaci II. num. 5. *De Isthmo* Veneta S. Marci scam. 32. num. 22. *Allat. Vindobonae* in cod. caes. XC. nr. 4. de *Isthmo*, et nr. 7. *chorographia Thessaliae.* v. *Lambec.* VII. p. 347. et 350. sq. — *Florentiae* in bibl. Laurent. cod. XXXIII. nr. 6. plut. 57. *Gemisti* epistola ad imperat. Manuelem Palaeologum de rebus Peloponn. ac praecipue *de Isthmo;* quae epistola diuersa est ab eiusd. Plethonis ad eumdem imperatorem oratione de rebus Peloponnesiacis. v. ad nr. 3. et 8. *Harl.*

11. Προσφωνηματικός. *Adlocutio.* P. ὐκ ἦν παραπλήσια, ὦ θειότατε, τὰ τῶν πολεμίων τέλη ἀποβῆ. Mediolani in Ambrosiana.

12. *Capita quaedam musica, Plethone auctore.* Bauarica cod. CLXXXIII. [qui nunc numeratur XLVIII. fin. v. *Hardt* l. c. a. 1803. part. 6. p. 17. — *Venetiis* in bibl. Marc. cod. CDVI. v. cl. *Morell.* bibl. MS. gr. et lat. I. p. 273. sq. qui adnotat, ex Aristoxeno et Quintiliano nonnulla ad litteram esse delibata; sed in margine ad initium manum alienam scripsisse Πληθώνιον. *Harl.*]

12. Προθεωρία εἰς τὸν λόγον τῦ βασιλέως Μανυὴλ τῦ Παλαιολόγυ ἐπιτάφιον εἰς τὸν αὐτῦ ἀδελφόν. ee) *Praemeditatio in imperatoris Manuelis funebrem orationem in fratrem.* P. περιπαθὲς μὲν τὸ προοίμιον, καὶ οἷον γένοιτ' ἂν ἀδελφῷ μάλιςα πρέπον. *Oratio funebris in Helenam Palaeologinam,* in bibliotheca Vaticana et Altempsiana. *Alia in Hypomonem et Cleopem imperatrices.* In indice manuscript. codicum. Μονῳδία ἐπὶ τῇ ἀοιδίμῳ δεσποίνῃ Ὑπομονῇ. ff) *Monodia in celebrem dominam, Hypomonem.* In quo etiam non post multa legebatur, Πλήθωνος μονῳδία ἐπὶ Ὑπομονῇ, καὶ Κλεόπῃ ταῖς βασιλίσιν. *Plethonis Mono-*

dd) Exstat etiam in bibl. caesarea. *Lambec.* VII. p. 165. [p. 550. sq. ed. Kollar. nr. 7. cod. XC. conf. *Morelli* bibl. MS. I. p. 270. et p. 247. Harl.] Ex libro nono Strabonis excerptum disces ex *Labbei* bibl. noua MSS. p. 120. [add. ad nr. 8.]

ee) Edita haec προθεωρία graece et latine a *Combefisio* cum oratione ipsa Manuelis Palaeologi in fratrem Theodorum despotam tom. 2. Auctarii noni bibl. patrum pag. 1037. Paris. 1648. fol. [conf. *Lambec.* VII. p. 355.]

ff) In eadem bibl. caesarea. Vide *Lambecium* V. p. 175. [pag. 368. Koll. nr. 11. cod. CCLVII.] Etiam in Bodleiana et regia Parif. *Fabr.*. *Paris.* in bibl. publ. codd. CMLXIII. nr. 16. MCCXCVII. nr. 5. et MMDXL. nr. 5. in obitum s. in laudem *Cleopae Palaeologinae,* vbi de animorum immortalitate dissseritur. init. Σόλων μὲν ὁ σοφός· Tum in cod. MDCCLX. nr. 14. oratio in obitum *Helenae Palaeologinae.* — *Florentiae* in bibl. Laurent. cod. XVIII. nr. 11. plut. 56. in obitum *Helenae s. Hypomonis Palaeolog.* inc. τῇ τῶν ἡμετέρων βασιλέων· v. *Bandini* cat. codd. gr. II. pag. 318. sq. — *Leidae* in bibl. publ. inter codd. Vossianos, *Monodia* in dominam *Helenam.* v. cat. bibl. Leid. p. 403. nr. 43. — *Matriti* in bibl. reg. CXV. Monodia (s. laudatio funebris) de imperatrice. *Cleope Itala* et Monodia de beata domina *Hypomone:* v. *Iriart.* cat. codd. gr. Matrit. p. 459. — In cod. *Bauar.* XXIX. (quondam 162.) orat. in *Hypomonem* imperatricem. v. *Hardt.* l. c. a. 1803. part. 4. pag. 28. *Gemisti Plethonis et Mich. Apostolii* orat. funebres duae, in quibus de immortalitate animae exponitur. Nunc primum e MSto (*Vratislauiensi*) edidit *G. G. Fülleborn,* Lipsiae 1795. (sed vere 1792.) mai. 8. est orat. in obitu Cleopae, mortuae anno 1433. v. cl. *Fülleborn* praef. p. 6. sq. et in censura in Ien. A. L. Z. 1794. nr. 218. p. 29. sqq. m. Iul. loca quaedam Plethonis emendantur. *Harl.*

Digitized by Google

Monodia in Hypomonem et Cleopem [?] *imperatrices*. Ex his excerpta, quae de immortalitate animae tractant, sunt penes me, erantque in bibliotheca Saregica, vt tradit Iustus Rycquius in Centuria noua epist. 29: *Oratio funebris in obitu reginae Cleopae Palaeologinae, in qua de animae immortalitate agitur*. In Augustana, index manuscriptus, et Lolliana. Et Scoriaci in biblioth. regia. Ἐπικήδειος λόγος τῇ βασιλίσσῃ, καὶ περὶ ἀθανασίας ψυχῆς. *Oratio funebris in imperatricem, et de immortalitate animae*, II. num. 5.

14. *Epitome historiarum sicularum,* gg) ni fallit titulus, quem tamen et epitomatores Gesneriani agnoscunt. In bibliotheca imperatoris Viennae Austriae. Posseuinus in indicibus.

15. *Historia*. In Catalogo exhibito a Grammatico, apud Verderium in supplemento; nisi eadem sit cum edita gestorum post pugnam ad Mantineam.

16. *Explicatio in voces Porphyrii, et in decem Categorias Aristotelis*, in bibliotheca Constantini Varini, ex Verderio.

17. *Explicatio in Analytica Aristotelis*, apud Ioannem Suzium Constantinopoli, ex Verderio. [an est ille commentarius sine nomine auctoris in cod. *Bauar*. XXIX. ap. *Hardt* in Aretini Beyträgen etc. a. 1803. part. 4. p. 31.? *Harl.*]

18. Verumtamen quum Gemistus in eo libro, quem *de differentia Platonicae atque Aristotelicae philosophiae* scripsit, [v. ad nr. 5.] non differentiam tantum inter vtrosque examinasset, sed acrius omnia conuiciorum genera exaggerans, non veritus esset, homini

M 3 prima-

gg) Ex Diodoro Siculo excerpta suspicor intelligi, iam supra num. 8. memorata. Non omittendum etiam scriptum Gemisti duplex in bibl. caesarea obuium praeteritumque Allatio, μέθοδος εὑρέσεως ἡλίου καὶ σελήνης καὶ τῆς τῶν ἀστέρων ἀνοχῆς ἀπὸ κανόνων, ὧν αὐτὸς συνετάξατο. *Methodus astrologica inueniendi loci solis et lunae et astrorum ortus, secundum canones, quos ipse composuit,* qui et ipsi subiiciuntur, vna cum *introductione in Genethlialogiam*. Eiusdem *canon chronologicus a Nabonassare ad imp. Michaëlem Palaeologum*. Vide *Lambecium* VII. pag. 196. [s. p. 419. ed. Koll. nr. 6. et 7. cod. CX.] *Fabr.* — His adde librum *de generatione deorum*, *Paris.* in bibl. publ. cod. MMXLV. nr. 3. init. πρῶτον περὶ τῶν. — *Plethonis sui ipsius libri epilogus s. conclusio*, inc. Ἃ μὲν ἂν τῆς βίβλου ἐν ἀρχῇ ἡμῖν προὐτέθη· *Florent.* in bibl. Laurent. cod. XVIII. nr. 6. plut. 56. v. *Bandin.* cat. codd. gr. Laur. II. p. 317. qui, „imperfectus, ait, libellus, ac propterea ab eadem manu adscriptum est in margine: Ζητητέον τὰ ἐπιόντα etc. — *quaerenda sunt, quae sequuntur; licet a Scholario, vti dicunt, sublata, reperiri vix possint*. Pertractantur autem in hoc quaestiones metaphysicae de substantia, de deo, de aeternitate.“ — *Vindobonae* in cod. XCI. nr. 1. vbi est conclusio operis *Plethonis* de legibus: v. *Lambec.* VII. p. 364. ibique not. 2. Separatim ibid. in cod. CLXXIX. nr. 2. v. *Lambec.* V. p. 466. sq. — Ibid. in cod. LXXXVII. nr. 17. auctoris, (num Plethonis, cuius plura opp. in illo cod. recensentur?) adnotatio critica breuis de tempore natiuitatis, passionis et adscensionis D. N. Iesu Christi: init. ἔτος ἦν ἀπὸ Ἀδὰμ καὶ κτίσεως κόσμου· nr. 18. eiusdem, (vt opinatur *Kollarius* in supplem. ad Lambecii comment. p. 559. sqq. vbi eum codic. vberius recenset,) *de somniis excerptum*, ex Macrobii commentariorum in somnium Ciceronis, cap. 3. et 4. a Maximo Planude gr. versorum. — Ex cod. *Naniano* CCXCI. Mingarell. in gr. codd. apud Nanios p. 488. excerpsit Plethonis locum in quo de *Dictye*, eiusque narratione de bello Troico, et versione recenti (ἐκ τῶν φοινικίων γραμμάτων εἰς ἰταλικὴν συγγραφήν,) vti ex Cyriaco Anconitano accepisset, singularia traduntur. *Harl.*

Digitized by Google

primario contumeliam facere; praestantissimorum virorum odia, et calamum in se concitavit; [hh]) [707] neque enim passi sunt adeo foede, atque enormiter innocuum hominem proscindi; inter eos mitissimus Bessario, cuius illa vere aurea, piaque sententia fuit ad Michaelem Apostolium, *οὐ λοιδορίαις τοῦ ἀντιδίκου, ἀλλ᾽ ἀποδείξεσι, καὶ λογικαῖς ἀνάγκαις τῷ φίλῳ συνηγορητέον, τὸν τ᾽ ἐχθρὸν ἀμυντέον. Non conuiciis in aduersarium, sed demonstrationibus, atque insolubilibus rationibus amico suppetiae ferendae sunt, vindictaque de inimico sumenda.* Libellum pro Aristotele in Plethonem, licet praeceptorem composuit. *Πρὸς τὰ Πλήθωνος πρὸς Ἀριστοτέλην περὶ οὐσίας. Ad dicta Plethonis in Aristotelem de substantia.* P. *εἴ τις ἁπλῶς τε καὶ ἅμα.* Et Theodorus Gaza, philosophicarum artium cognitione instructissimus, neque Plethone ipso inferior. Gazae pro Plethone respondit Michael Apostolius; Apostolio Andronicus Callistus, et Bessario ipse cardinalis, epistola de hac re data, temerarios Apostolii conatus repressit, compulitque ad palinodiam. Georgius etiam Scholarius, de quo post Plethonem agemus, communi studio, ac quibus praestabat ingenii opibus ab obtrectationibus, et calumniis Plethonem diuexans, Aristotelem defendit: eo scopo, vt multo excellentiorem [ii]) doctrinam Aristotelis Platonica ostenderet. Quod anxie nimis Pletho ferens, non dissimilibus opprobriorum plaustris, a quibus semper sibi etiam in Plethonem Bessario temperauerat, Scholario respondit, cuius ignorantiam non sine contumelia multis conatur ostendere, et consilii sui tenax adsidue Platonem extollit, Aristotelem coelo ab alto deiicit opusculo, quod inscripserat, *πρὸς τὰς Σχολαρίου ὑπὲρ Ἀριστοτέλους ἀντιλήψεις. Ad Scholarii pro Aristotele obiectiones.* P. *ἐγὼ μὲν οὐκ ὀψὲ ὥς γε σὺ φῄς, ἀλλ᾽ ὅτε*

τὸ

hh) De hac controuersia litteraria philosophorum decimi quinti saeculi consulere iuuabit eruditam *Boiuinii* diatribam insertam Tomo quarto memoriarum academiae regiae inscriptionum et elegantiorum literarum, quae gallica lingua prodierunt Parisiis in 4. et Amstelodami 1719. 12. Inter alia pag. 485. seq. gallice adfert epistolam *Nic. Secundini* datam Viterbii 5. Iun. 1462. ad Andronicum Callistum, qua eius scriptum contra Apostolium et Gazam magnis effert laudibus: Apostolii conuicia ac calumnias detestatur. [Conf. supra, vol. XI. p. 294. sq. inprimis *Zenum* in Dissert. Vossiane, tom. I. p. 342. sect. 7. de hac epistola ad Andronicum Callistum eiusque codd. *Paris.* inter codd. regios, (teste *Labbeo* in noua bibl. MSS. libror. p. 101.) in bibl. *Naudeana*, et apud *Frid. Sylburg.* in cat. codd. gr. Palatin. Francof. 1701. 4. p. 40. latius disserit, denique ex *Reiseri* indice MSS. bibl. Augustanae (p. 85. vbi quoque, ibidem exstare *Plethonis* quaedam, Reiser. prodit,) memorat *Andronici Callisti epistolam ad Nicolaum Secundinum. — Bessarionis* epistolam ad Nicol. Secundinum, quae laudes Gemisti eximias continet, cel. *Morell.* in bibl. MSta gr. et lat. I. p. 212, sqq. ex cod. bibl. Marc. CCCXXXIII. gr. cum interpretatione lat. in lucem protulit. *Mich. Apostolii* epist. ad Bessarionem; huius epistolae ad Andronicum Callisti F. et ad Mich. Apostolium; cum *Nicol. Secundini* ep. ad Andron. Callist. et alia sunt *Florent.* in bibl. Laurent. cod. XXXIII. nr. 8. plut. 58. Plura dabit *Bandin.* l. c. II. p. 482. sq. *Bessarionis* epistola ad Mich. Apostol. gr. cum latina *Boivinii* versione in: Memoires etc. Geschichte der Kön. Akademie der schön. Wissensch. zu Paris. e lingua gallica in german. versa a Louisa Adelg. Vict. *Gottschedia*, part. II. p. 377. sqq. *Harl.*] Deinde p. 488. sq. duas Bessarionis *) ad Callistum, vnam breuem et alteram prolixiorem ad Apostolium, illam ipsam nempe, ex qua aureum illud monitum Allatius retulit, et doctissimo cardinali dignissimam; dignissimam item, quae saepius legatur ab Apostoliis nostrae aetatis, quos maximis viris obtrectare et lacerare eorum famam non pudet. [add. quae scripsi in Introd. in hist. L. Gr. II. part. I. p. 549. in nota.]

*) Bessarionis et reliquorum citt. epp. sunt quoque Matriti. v. Iriart cat. cit. p. 136. *Harl.*

ii) Et dogmatibus christianis congruentiorem, faciliusque cum illis conciliandum.

Digitized by Google

τὸ πρῶτον ἠτήθην, εὐθὺς ἔπεμψα. Legitur in biblioth. kk) Augustana, [v. *Reiferi* indic. MSS. bibl. August. p. 90.] Altempsiana, Ambrosiana [P] Mediolani, Veneta S. Marci scam. 27. num. 51. ll) penes me: eratque in Saregica, referente Rycquio epistola supra laudata. Gesnerus tradit, se vidisse Bononiae apud S. Saluatorem, sed imperfectum. Cum Heidelbergae morarer, tractatum hunc pro aeuo auctoris antiquum eleganter, emendateque descriptum, quem a Nicolao Alemanno dono acceperam, Gottardo Voegelino typographo satis celebri impense expostulanti tradidi, vt vna cum alio, *de differentia Platonis et Aristotelis*, et, si fieri posset, etiam latine typis elegantissimis euulgaret; an euulgatum sit, ad hunc diem mm) non noui.

19. *Epistola ad Demetrium Porphyrogennetam*, in biblioth. Augustana, index ms. Περὶ εἱμαρμένης, *de fato*. In bibliotheca Augustana, nn) Ambrosiana Mediolani, sanctorum apostolorum Neapoli apud clericos regulares, ex qua opus descriptum beneficio piissimi, mihique amicissimi Neophyti Rhodini penes me etiam conseruatur.

20. *Ad Bessarionem cardinalem binae epistolae;* in quibus praecipue in doctrina Platonicorum quaestiones a Bessarione Gemisto propositae dissoluuntur. Primae principium, ὁ πάντα οἴεσθαι χρὴ τοὺς ἄνδρας τούτους. Secundae, ἐπειδὴ καὶ μαρτυριῶν δέῃ πρὸς τὰ προγεγραμμένα σοι. apud me: nescio, an sit illa, quae scam. 17. num. 14. *Epistola de doctrina Platonis* in biblioth. Veneta S. Marci recensetur. *Allat.* Conf. supra in vol. I. pag.

kk) In Caesarea quoque, vt refert *Lambecius* VII. p. 162. [p. 345. Kollar. nr. 1. cod. XC.] et regia Parisiensi, teste Boiuinio, qui testatur Plethonem in hoc scripto iratum et superbum se Gennadio praebere aduersarium. *Plethon y parle à son adversaire avec toute l'aigreur d'un homme piqué au vif, et avec toute l'hauteur d'un maitre que fait la leçon à un ecolier.* Nonnulla ex illo scripto affert Eugubinus lib. 1. de perenni philosophia cap. 25.

ll) In cat. codd. gr. bibl. Marc. p. 278. numeratur cod. DXVII. — *Taurini* in bibl. reg. cod. CCCXXXVIII. v. cat. MSSt. gr. Taur. p. 469. — *Florent.* in bibl. Laurent. cod XVII. nr. 7. plut. 56. init. quod diuersum est ab eo, quod Allatius adtulit, est Ἐπεὶ τὸ βιβλίον τῶν κατ' Ἀριστοτέλους βλασφημιῶν καὶ εἰς ἡμᾶς ὀψὲ περιῆλθεν. Plura dabit *Bandinius* in cat. codd. gr. Laur. II. p. 317. sq. — Idem initium, nisi vt ὀψὲ περιῆλθεν legatur, est in cod. reg. *Matrit.* XXXIV. v. *Iriart.* In cat. codd. gr. Matrit. p. 135. qui praeterea adnotat, in illius libelli contextu, fol. 131. occurrere *Constantini Lascaris* manu scholion amplissimum, cuius prima et postrema verba posuit. — *Vratislaviae* in cod. bibl. Rhedigerianae, teste *Fülleborn.* in praefat. ad libell. ad nr. 15. not. citatum, p. 9. — *Paris.* in bibl. publ. codd. CDLXII. nr. 3. — MDCCCVI. nr. 4. — MMVI. nr. 5. — MMLXVII. — et sequenti — et MMCCCLXXXVI. (qui plura Gemisti opuscula continet,) nr. 7. *Harl.*

mm) Nec ad hunc diem vnquam euulgatum est.

nn) V. Fabr. ad nr. 23. not. *e.* — In *Reiferi* indice MSS. bibl. August. pag. 85. citantur codd. *Plethon. de fato* et paullo post, eiusd. *epistola ad Demetrium Porphyrogennetam.* — Libell. *de fato* adseruatur quoque *Florentiae* in bibl. *Laurent.* cod. XVIII. nr. 2. plut. 56. v. *Bandin.* l. c. tom. II. p. 517. — *Paris.* in bibl. publ. codd. MCMXCVI. nr. 3. et MMLXXVII. nr. 8. — *Matriti* in cod. XXXIV. v. ad nr. 20. — *Vindobon.* in cod. caesar. XLII. nr. 16. v. *Lambec.* VII. p. 178. Koll. add. ad nr. 2. — Contra Plethonem de fato scripsit *Matthaeus Camariota* duo libros, MS. *Leidae* in bibl. publ. inter codd. Vossian. v. cat. bibl. Leid. p. 403. nr. 41. — Edit. *Ge. Gem. Pleth.* libellus de fato, eiusdemque et *Bessarionis* epistolae amoebaeae de eod. argumento, gr. et lat. cura *H. S. Reimari*, Lugd. Bat. 1722. 8. *Harl.*

Digitized by Google

pag. 703. et supra in h. vol. ad nr. 5. de cod. Mosquensi. — *Vindob.* in cod. caesar. XC. nr. 2. *Bessarionis* epistola ad Ge. Gem. Plethonem, et nr. 3. *Plethonis* ad superiorem Bessarionis epistolam epistolae duae responsoriae. v. *Lambec.* VII. p. 346. sq. Kollar. — Eaedem *Florent.* in bibl. Laurent. cod. XXIII. nr. 3. et 4. plut. 58. v. *Bandin.* l. c. II. pag. 481. — *Matriti* in bibl. reg. cod. XXXIV. multa reperiuntur, quae huc pertinent, conf. supra, ad vol. XI. p. 191. not. *q.* de hoc Matrit. et aliis codd. et p. 192. de epist. Mich. Apostolii ad Plethonem. — Inter alia in cod. *Matrit. Bessarionis* quaestiones IV. ad Gemistum Plethonem; prima *de subsistente per se;* secunda *de communicabili et incommunicabili;* tertia *de entium synonymia vel homonymia;* quarta *de fato.* Sequuntur *Gemisti* quatuor solutiones, totidem *Bessarionis* quaestionibus respondentes, quarum prima inc. ὁ πάντα οἴεσθαι χρὴ τοὺς ἄνδρας· quartae vero siue *de fato* initium est: οὐχ οἷόν τε· — Quartam solutionem excipit altera *Plethonis* ad Bessarionem epistola, qua singulas illius quaestiones, antea memoratas, iterum soluere contendit. Plura de illis scripsit *Iriarte* in cat. codd. gr. Matrit. p. 136. sq. — *Leidae* in bibl. publ. inter MSS. Scaligerian. amoebaeae inter *Bessar.* et *Plethonem* epp. v. cat. bibl. Leid. p. 341. nr. 51. — *Paris.* in bibl. publ. codd. CDLXII. nr. 4. et 5. — MDCCXXXIX. nr. 16. et 17. — MMCCCLXXVI. nr. 8. et 9. *Bessarionis* quaestiones et *Plethonis* solutiones, et cod. MMCMLXVI. nr. 5. *Plethonis* responsio ad ea, quae sibi Bessarion obiecerat. *Harl.*

21. Μηνῶν, καὶ ἐτῶν τάξεις, καὶ ἡμερῶν ἀπαρίθμησις, *Mensium, et annorum ordo, et dierum recensio.* Scoriaci in biblioth. regia 11. num. 5. *Allat.* V. *Fabric.* ad nr. 23. not. *f.* *Harl.*

22. Περὶ Θεοῦ φυσικαὶ ἀποδείξεις. *De Deo naturales demonstrationes.* P. πᾶν τὸ ὂν ἐνεργείᾳ ἐξ ἀνάγκης ἔχει τινὰ κατὰ φύσιν ἐνέργειαν. *Allat.* v. notam ad nr. 17. *Harl.*

23. Περὶ νομοθεσίας, ἢ περὶ νόμων βιβλία τρία. *De legibus libri tres:* cuius operis duo superiores, *de mensibus et annis, et de Deo demonstrationes* segmenta omnino sunt. Quod etiam videtur indicare Gaza cap. 1. de mensibus. καὶ Πλήθων δὴ ἐφ' ἡμῶν ἀνὴρ τῶν ἐπιφανῶν χαλεπὸν ἡγούμενος εὑρεῖν τὸ ἀνάλογον τούτοις, εἶα ἐπιζητεῖν. κἀν τοῖς περὶ [P] νομοθεσίας δὴ λόγοις περὶ ἡμερῶν καὶ μηνῶν, καὶ ἐνιαυτοῦ ὑφηγούμενος, οὐκ ὀνομάζει, ὡς Ἀττικοὶ ἦγον τοὺς μῆνας. *Et vero Plethon hoc seculo vir clarus operosum reputans invenire, qua ratione hi mutuo respondeant, inquirere destitit: in commentariis de legum institutione, quum de diebus, mensibus, et anno praecipiat, qua tamen ratione Athenienses menses suos agerent, ne verbum quidem facit.* Primum in tractatu nostro, *de mensura temporum antiquorum, et praecipue Graecorum* exscripsimus cap. 12. [v. ad nr. 21.] cum Gazae pro Plethone, quem ille carptim in opusculo de mensibus reprehendit, responderemus. Libri plane Plethonico genio suppares, totius antiquitatis, et theologiae antiquorum philosophorum promicondi; rari tamen et mihi incertum, an integri alicubi detineantur, oo) indigni, qui tamdiu

oo) Post auctoris mortem enim exhibitos Gennadio CPol. a Demetrio Palaeologo, ac per censuram Gennadii combustos testatur Gennadii epistola ad Ioannem Exarchum et Anonymi Graeci scri-

Digitized by Google

tamdiu lateant, digni luce, et qui omnium manibus terantur. Argumentum, rr) quod indiculo librorum praefigitur, vt tanti thesauri aliquem gustum tu quoque Lector habeas, tale fuit, ἡ βίβλος ἥδε περιέχει θεολογίαν μὲν τὴν κατὰ Ζωροάστρην τε καὶ Πλάτωνα, ὀνομαζομένων τῶν διὰ φιλοσοφίας ἀναγνωριζομένων θεῶν τοῖς πατρίοις τοῖς Ἕλλησι θεῶν ὀνόμασιν, ἑλκομένοις ἑκάστοις ἐκ τῶν οὐ πάνυ τοι συνῳδῶν φιλοσοφίᾳ, διὰ τὰς ὑπὸ τῶν ποιητῶν διαστροφάς, ἐπὶ τὸ ὡς μάλιστα δεῖ φιλοσοφίᾳ συνῳδόν· ἠθικὰ κατά τε τοὺς αὐτοὺς σοφούς, καὶ ἔτι μὴν τοὺς Στωϊκούς. πολιτείαν δὲ Λακωνικὴν ἀφῃρημένου μὲν αὐτῆς τοῦ ἄγαν τῆς σκληραγωγίας, καὶ τοῖς γε πολλοῖς οὐκ εὐπαραδέκτου, προστιθεμένης δὲ τῆς ἐν τοῖς ἄρχουσι μάλιστα φιλοσοφίας τοῦ κρατίστου δὴ τούτου τῶν Πλατωνικῶν πολιτευμάτων, ἁγιστείας εὐσταλεῖς, καὶ οὔτε περιέργους, οὔτ᾽ αὐτοῦ δέοντος ἐκλιπεῖς. Φυσικὰ δὲ δὴ κατὰ Ἀριστοτέλην τὰ πολλά. ἅπτεται δέ πως ἡ βίβλος καὶ λογικῶν ἀρχῶν, ἀρχαιολογίας τε ἑλληνικῆς, καί πως καὶ ὑγιεινῆς διαίτης. *Liber continet theologiam, dogmatibus Zoroastris et Platonis conformem, quum [?] in ea recenseantur Dii, qui per philosophiam innotescunt, patriis Graecorum eorum nominibus, singulis ex iis, quae non adeo ob poetarum discordes sententias, seu tergiuersationes conformantur, ad quam conformissimum philosophiae genus redactis. Moralia secundum hos eosdem sapientes, nec non Stoicos. Rempublicam vero Laconicam, demta tamen ex ea nimium seuera, ac aspera educatione, nec a multis probata, adiecta, quae apud principes in pretio est, philosophia, potissima nempe inter alias, quae Platonicis reipublicae administrationibus constat: bene comtas sacrorum ceremonias non nimis curiosas, neque in necessariis deficientes. Naturalia pleraque ex sententia Aristotelis. Delibat etiam quodammodo liber et principia, quae a ratione non absunt, antiquitates Graecorum, et in quibusdam diaetam salubrem.* Horum publicatione, ss) et quod plerique parum in eum essent alias ob caussas propensi, offensionem multorum incurrit, qui in eum acriter inuecti non ludibrio tantum hominem habuere et maledictis onerarunt, sed etiam a fide christiana, non alterius, quam horum librorum doctrinae probatione, ad gentilismum prolapsum desciuisse affirmarunt, ac ceteros christianae religionis adseclas monuerunt, vt a similibus libris, et homine abstinerent, cauerentque sibi

scriptum apud Lambecium VII. p. 175. et nota Barberini codicis, quem Allatius memorat infra p. 391. vbi sex tantum capita libri primi in illo superesse notat. Sed in codice caesareo apud *Lambecium* VII. p. 171. [p. 362. sqq. Koll.] supersunt capita decem, cum indice capitum libri tertii omnium, hoc est a capite XXIX. totius operis ad XLIII. Eiusdem operis caput sextum est *Gabrieli Naudaeo* pag. 160. pentadis quaestion. iatrophilologicar. V. de fato fatali vitae termino pag. 160. memoratus Plethonis tractatus mira breuitate circumscriptus *περὶ εἱμαρμένης, de fato,* quem ait Allatii beneficio in lucem proditurum, quod haud factum est. [v. ad nr. 19.]

pp) Idem argumentum publicauit Allatius libro de mensura temporum cap. XI. p. 133. seq. edit. Colon. 1645. 8. et *Lambecius* VII. p. 173. [p. 365. sqq. Kollar. quem vid. nr. 1. cod. XCI. conf. supra, notam ad nr. 14.]

qq) Laudatus *Boiuinus* ex Gennadii epistola ad Ioannem Exarchum negat, libros hos ab ipso vulgatos Plethone adhuc superstite, sed pressos potius et clam habitos, donec post ipsius obitum a Demetrio Palaeologo despota proderentur. Criminationem tamen de mala Plethonis aduersus christianam religionem intentione non putat fundamento aut veritate destitutam, ita vt Bessario quoque, licet Plethonem magistrum suum coleret alioqui et magni faceret, tamen noluerit in opere aduersus calumniatorem Platonis vel verbulum pro defendendo Plethone facere.

Digitized by Google

ſibi a non minus Mahumetana doctrina perniciosis dogmatibus; in quo iniquiores ſe aliis, et quam par erat, praeſtitere *Georgius Trapezuntius* in comparat. Platonis, et Ariſtotelis cap. penultimo lib. 3. [P] *Manuel* magnae eccleſiae rhetor aduerſus Plethonem de proceſſione Spiritus ſancti, ex ſententia quoque Scholarii patriarchae: καθάπερ τηνικαῦτα τοιοῦτοι τινὲς ἦσαν λογικῆς μὲν παιδείας, ἢ πρὸς βραχὺ, ἢ οὐδαμῶς μετασχόντες· etc. [P] *Quemadmodum tunc temporis tales quidam erant, quibus logicae artis aut parum, aut nihil inerat, inaniſſimi vero rumoris a plano diabolo ſparſi inconſiderati, quemadmodum vt plurimum leuiſſimae veluti paleae homuncionem plebeculae contingere ſueuit, ſectatores. Sed magnus grandisque ſanctitate et vere beatiſſimus patriarcha Gennadius cognomento Scholarius non tantum in externa, ſed noſtra diuina doctrina adfluenter nimis, ad extremum usque perſpicacitatis pertingens, vt vtriusque ſapientiae perennis fluuius omnium teſtimonio comprobatus, vt plane quibus aliquid logicarum diſciplinarum in pectore eſt, ex illius commentariis manifeſtum eſt. Hic ſanctiſſimus ac diuiniſſimus vir, perbelli noſtri Gemiſti rebus examinatis, duplicique illi innata pernicie atque hebetudine perſpecta, hunc in modum de eo ſententiam tulit. Quamquam ante hos paucos dies Pletho gentilium Deos compluras rurſus reſtituere conatus ſit, id hebetis illius conſilii ac intellectus vitium fuit, et nos in eius amentiam plurima ſcripſimus, ne quis e ſimplicioribus inani illius ſapientiae famae credens, diſcrimen adeat. Mathematicis namque diſciplinis, ſed illis, quae ex triuio erant, inficiebatur, a quibus nullum fructum perceperat. Eloquentiae operam dedit, ſed in impiiſſimis ac ſtultiſſimis ſcriptionibus; idque optimo Latinorum prouerbio exprimitur, purus Grammaticus, purus Aſinus, rudis adeo, nihilque a vili vulgarique hominum genere differens in veritate ac mendacio diiudicandis. Quare quilibet eum facili negotio refellebat, et puero, dummodo puer aliquid tentandi cauſa mentiretur, reſpondere haud poterat. Quapropter tanto errore* [P] *leuis ille abreptus eſt.* Theodorus item Gaza lib. de menſibus cap. 16. τίνες δ' ἂν εἴησαν ἱερομηνίαι, Πλήθωνι μὲν ἥρμοττε φάναι, ὡς δή τινας ἑτέρας τῶν ἡμῖν νομιζομένων νομοθετοῦντι. ἡμῖν δ' ἥκιστα δεῖ ἄλλως τε καὶ μὴ περὶ τούτου νῦν ὄντος τοῦ λόγου. *Caeterum qui dies forent celebres feriatique, Plethoni quidem non erat indecens recenſere, vt qui alios dies feſtos, quam qui a nobis recepti ſint, conſtituat. Nobis vero id minime opus eſt: quum de his in praeſentia ſermo ſuſceptus non ſit,* et alibi ſaepius hominem latenter carpit; an merito, iudicent alii. Ego dixerim Plethonem eloquentia, ingenii acumine, et diſciplinis omnibus excelluiſſe, et adſidua ſcriptorum lectione ſuppellectilem ſibi multam, ac tantam comparaſſe: hinc eruendis e latebris philoſophorum, et Platonicorum potiſſimum ſententiis, iisque ſcripto tradendis, plus quam par erat, materiae addictum animum aduertiſſe, et ſtudio pertinaci contra ſententium opiniones dente etiam maledico vellicaſſe, non, vt eorum praua dogmata de nouo, quae docte ipſe refellit, in hominum animos per ſe infixa prorogaret, ſed vt ex tam vaſto, ac lacrumabili naufragio tabulas diſciſſas, ac vagas in vnum veluti portum ſanas atque incolumes recolligeret; indeque maieſtas chriſtianae religionis, ac veritas dilucidior adpareret, quod et ſanctiſſima noſtrae religionis capita ante, et poſt Plethonem, non contemnendo neque illaudato labore, diligentia, et admodum proficuo ſtudio confecerunt, neque illos quisquam de impietate poſtulauit. Quid enim vetat antiquorum arcana et caerimonias comprobando, ſine offenſa chriſtianae rei, neſcientibus pandere. At hymnum conſcripſit, eumque in ſolem, elegantiſſimum. Fateor. Ideone ſolem tamquam Deum laudauit, retulit in Deos vt Deum, ad eumque tamquam ad

Deum,

Deum, manus ſupplices tetendit? Fabulae. Admirandam planetae ſplendidiſſimi vim, profuſa in genus humanum beneficia, Dei omnipotentis ad quemlibet nutum ſeruum irrequietum, ac fidum miniſtrum expreſſit. Aliam ab chriſtiana non poſt multos dies religionem futuram adſeuerauit. An hoc in gentiliſmum degenerare? An hoc pietatem deierare fuerit? Hoc quoque aeuo a prudentiſſimis et piiſſimis hominibus, dum praui hominum mores quotidie in peiora ruentes, ita vt nullam pietatis, nullam bonitatis chriſtianae ſpeciem prae ſe ferant, conſpiciuntur, fidem ac religionem chriſtianam in aliam, atque aliam, formam commutatam, ruituram tandem in externum quippiam adſeueratur continuo, et vultu triſti illacrumatur. Quid mores ad religionem ipſam? Quid vſus ad [?] dogmata? Fidei finem ego non video. Non probo. Ad exitum vſque mundi, vitae hominum ſuppar producetur; ideone et probati ac chriſtiani mores ſemper perſtabunt, neque in vitia a pietate chriſtiana et religione longe aliena degenerabunt? Illud verum eſt, Plethonis ingenium, licet aduerſariis reprehenſum ſit, numquam tamen eius vitae inſtitutum ab illis etiam, qui eius omnia arguerunt, fuiſſe damnatum. Vt hinc arguas, tali viro ſimile facinus non potuiſſe, niſi per foelus omne adpingi. Dum ergo Trapezuntius, Scholarius, aliique in Platonem, tamquam ſcriptorum omnium perniciosiſſimum inuehuntur, Pletho Platoni addictiſſimus, non potuit neque crimen inconſtantiae, neque calumniarum effugere. Haec de religione. Quid de doctrina, et eloquentia, quae in eo Scholarius, rr) ſed fere ſolus deſiderat. Ne verbis rem agere videar, ab hoſtibus teſtimonium ſumam. Beſſario ad Apoſtolium, *σοφός τε καὶ μεγάλης τῷ ὄντι εὐφυΐας ὁ ἀνήρ. Sapiens, et magna, vt verum fatear, vir ille dexteritate ingenii fuit.* Trapezuntius loco dicto, *Gemiſtus non minor eloquentia Platone, non inferior ſcientia illi.* Et, *Gemiſtus, exſtant enim nonnulli, Romaeque inueniuntur ſcripta ipſius, ſic ornate eleganterque ſcribit, ſic Platonis figmenta breuiter, diſtincteque refert, ſic gentilitatis opiniones defendit, ſic noſtras crediderim in illis ab eo libris oppugnari, vt nemo niſi doctiſſimus in eum mutire poſſit.* Et, *hic ſermone grauiſſimus, doctrina callidiſſimus, cauſſa longe ſuperior, non enim noua excogitat, ſed vetera nouis rationibus reuocat.* Et Theodorus Gaza cap. I. de menſibus, *καὶ Πλήθων δ' ἐφ' ἡμῶν ἀνὴρ τῶν ἐπιφανῶν. Et Plethon hoc ſaeculo vir celebris.* Et, *καί τοι τἄλλα τὰ περὶ τὴν φωνὴν ἕπεσθαι προθυμούμενος Ἀττικοῖς, καὶ σφόδρα περὶ τοῦτο σπουδάζων. Tametſi in ceteris rebus, quae ad vocem ſpectant Atticos aemulari magnis votis expetit, in eoque ſedulo operam nauat.* Concludam teſtimonio Michaelis Apoſtolii, qui aliquando ex Plethonis amore inſaniit: *ἀνδρὸς οὐ μόνον τοῖς νῦν ζῶσι αἰδεσίμου, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ Ἀριστοτέλει, καὶ πᾶσι τοῖς παλαιοῖς, εἴγε κατ' ἐκείνους ἐγένετο ὁ ἀνήρ. Viri non tantum iis, qui nunc viuunt, ſed ipſi etiam Ariſtoteli, omnibusque veteribus, ſi eorum aetate fuiſſet, venerandi.* An ergo ſapientia, vel eloquentia defuit Gemiſto, quam illi vindicant, et plenis buccis adferunt aduerſarii? Et reuera Scholarii et Manuelis ſententia, non ex iudicio, ſed rabie et calumniandi libidine effuſa eſt. Eſt enim Pletho, ſtilo quidem accurato, eleganti, preſſo, Attici ſucci pleno, ſententiis graui, argumentis vehemente, eruditione vero, et antiquarum rerum congerie quandoque [?] obſcuro atque difficili; non tamen ob Gratias ac Veneres, quibus vbique dictionem adſpergit moleſto: adeo vt cum antiquis nec immerito aequiparetur, ſui aeui ſcriptoribus a plerisque anteponatur. Ego

 ſane

rr) Confer, quae Allatius infra pag. 406. [780. ed. vet. Fabr. quae tamen in hac ed. omiſimus.]

Digitized by Google

ſane quum illius aliquid lego, vetuſtiſſimae antiquitatis ſuccum et venuſtatem plane Atticam, quidquid alii parum aequi dicant, admiror. In bibliotheca Barberina cod. CCLXIII. habetur: Πλήθωνος νόμων συγγραφῆς βιβλίον α΄. *Plethonis de legibus liber primus.* Sunt tantum capita ſex. In quibus adnotauit, neſcio quis: *hoc tantum ex diuino illo volumine politicorum, ſiue de legibus Gemiſti ad nos peruenit, reliquum ſacrilegus Scholarius flammis conſumſit; veterique odio et inimicitiis adeo indulſit, vt ne communi quidem vtilitati pepercerit, ſaeuiens in libros, quando in auctorem nequiuerit. Allat.* *Monac.* in cod. Bauar. XLVIII. ſub finem eſt ex *Plethone* fragmentum, quod cl. *Hardtio* in Aretini Beyträgen etc. a. 1803. part. 6. p. 18. videtur eſſe fragmentum libri de legibus, et in quo varii coitus illiciti, et poena cuilibet ſtatuta enarrantur. *Harl.*

24. In rebus noſtrae fidei ſcripſit, περὶ τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. *De incarnatione filii Dei.* Περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος. *De proceſſione Spiritus ſancti* contra Latinos, vel hac inſcriptione: ἀπόδειξις, ὅτι ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ οὐδὲν ὅλως ἀδύνατον ἕπεται. *Demonſtratio, Spiritum ſanctum ex patre ſolo procedere, neque inde aliquod ſequi abſurdum.* P. τὸ ὑπὲρ Λατίνων βιβλίον, τὸ ἐς ἡμᾶς ἧκον. ss) Qui quum ex fundamentis gentilium philoſophiae ad id probandum argumenta petiiſſet, neque Graecis ipſis ex ſchiſmate ſatisfecit, quin ex iis Manuel Peloponneſius, magnae eccleſiae rhetor, qui ſub patriarcha Pachomio tt) viuebat, vt de eo tradit in hiſtoria eccleſiaſtica Manuel Malaxus, uu) ita argumenta Plethonis libro de hac re edito, cuius illud principium eſt, μηδέπω κρίνας ἄνδρας αἰδήμονας ἐάσῃς, refellit; vt non minus eum in hoc libello, quam alii in libris de legibus, impietatis ac gentiliſmi accuſaret. Verba Manuelis, quia non ita omnibus in promtu ſunt, ſed non omnia, hic adponam. ὁρᾷ γάρ μοι τὸν ἀθεώτατον Γεμιστὸν ἐν τῷ σφετέρῳ τῷδε [P] συγγράμματι κριτὴν καθιστῶντα ἑαυτὸν ἐν πράγμασιν, ὧν τῆς ἀκριβοῦς καταλήψεως ἐπίσης φαινόμενον ἐπιτυγχάνοντα. λεληθότως δὲ τὴν μὲν Χριστιανικὴν σοφίαν διαχλευάζειν, τὴν δὲ Ἑλλήνων μιαρὰν δογματίζων θεοπλαστίαν πειρώμενον. ὧν γὰρ αἱ δυνάμεις, φησὶ, διάφοροι, καὶ αὐτὰ ἂν εἴη ταῖς οὐσίαις διάφορα. Et, ὁ δὲ ματαιόφρων Πλήθων μόνον διασύρειν βουλόμενος τὰ ἡμέτερα, αὐτὴν τὴν τοῦ εὐαγγελίου ῥῆσιν γυμνὴν λαμβάνων εἰς τοὐναντίον οἴεται ἀπάγειν τὸν λόγον λυσσῶν ἀκρατῶς κατὰ τῆς ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν θεοσοφίας. καὶ ἁπλῶς δὲ εἰπεῖν ὅλον τὸ τοιοῦτον σύγγραμμα καθ᾽ ἡμῶν ὑπούλως συντεταχὼς φαίνεται, ὅπερ ἡ σαθρότης τε καὶ παχύτης δήλη παντὶ τῷ λογικῆς εὐμοιροῦντι παιδείας ἀμηγέπη καθέστηκε, τοῖς δὲ κατ᾽ ἐκεῖνον, καὶ μάλιστα τοῖς ἐκείνου ἀλόγως τε καὶ κτηνωδῶς, μᾶλλον δὲ καὶ ἀνδραποδωδῶς παρεπομένοις δόξειεν ἀντιλέγειν. *Conſpice namque quaeſo impiiſſimum Gemiſtum in ſuo commentario iudicem ſemetipſum conſtituentem in rebus, quarum exquiſitam comprehenſionem plane nullam*

ss) Praeter breuiorem huncce, etiam alius copioſior eiusdem argumenti Plethonis liber ex Chio adlatus memoratur ab *Allatio* lib. 3. de conſenſu c. 3. § 6. qui incipit: βίβλιον τό γε εἰς ἡμᾶς ἧκον πρῶτον ἄρχεται τοῦ τῇ σφετέρᾳ δόξῃ ἀμύνειν. *Puto*, inquit Allatius, *id opus a Gemiſto, antequam in concilium* (Florentinum a. 1438.) *veniret, cum quilibet ſe praepararet ad pugnam, vt aliquid dixiſſe videretur, conceptum excluſumque fuiſſe.* Gemiſti ſermones in concilio Florentino habiti referuntur a *Silueſtro Sguropulo* in hiſtoria illius concilii p. 155. 197.

tt) Circa a. 1510.

uu) Apud Cruſium in Turco-Graecia p. 146.

Digitized by Google

nullam possidet. Hic latenter christianam sapientiam contemtimque lacessit, Gentilism exsecrandam deorum confictionem quasi dogma hominibus propinare contendit. Quorum facultates, ait, diuersae sunt, ea essentia quoque diuersa sunt. Et, *mente captus Pletho tantum nostra contemnere, ac ludibrio adficere volens, ipsum euangelii dictum nudum arripiens in contrarium rapere sermonem opinatur, effuse furens contra Christianorum diuinam sapientiam: et, vt verbo dicam, totum commentarium contra nos subdole videtur scripsisse, cuius imbecillitas et hebetudo cuilibet logica doctrina imbuto perspecta est; sequacibus vero illius, et iis, qui sine ratione, bestiarum in modum, imo seruorum dicta sequuntur, contra aliquid apponere iudicabitur.* Liber prostat MS. in bibl. Vaticana, Augustana, Ambrosiana, et alibi. *Allat.* De codd. Vatic. aliisque v. quos citat *Montfauc.* Bibl. biblioth. MSSt. ind. voc. *Gemistus* et *Georgius Gemistus*. De cod. bibl. Augustan. v. *Reiser* indic. MSS. bibl. August. pag. 90. — *Paris.* in bibl. publ. cod. CMXLIX. nr. 6. et MMXLV. nr. 2. — *Mosquae* in bibl. synod. cod. CCCXI. Gemisti πρὸς τὸ ὑπὲρ τῶ λατινικῶ δόγματος βιβλίον· inc. τὸ ὑπὲρ Λατίνων· v. *Matthaei* Notit. codd. gr. Mosq. p. 204. nr. 44. Idem *Matriti* in bibl. reg. cod. CXV. nr. 128. et adscripta Constantini Lascaris nota docet, scriptum esse contra *Argyropuli* librum de Latinorum dogmate, (de quo vide supra, vol. XI. p. 464. sq.) v. *Iriart.* cat. codd. gr. Matrit. p. 459. et *Taurini* in bibl. reg. cod. CLXI. v. cat. codd. gr. Taur. p. 245. — *Florent.* in bibl. *Laurent.* XVIII. nr. 8. plut. 56. est liber, a Fabricio in nota ad initium huius §. memoratus, at inscriptus: *Gemisti* πρὸς τὸ ὑπὲρ Λατίνων τῶ Νικαίας βιβλίον, καὶ τῶ Νικαίας ἀπολογίαι· καὶ τῶ αὐτῶ Πλήθωνος ἐπὶ τῷ τέλει ἀντιῤῥήσεις· *aduersus librum Nicaeni pro Latinis, cum eiusdem Nicaeni responsionibus, et in fine ipsiusmet Plethonis contradictio:* incip. τὸ ὑπὲρ Λατίνων βιβλίον, τὸ ἐς ἡμᾶς ἧκον, ἄρχεται μὲν τῶ τῇ σφετέρᾳ ἀμύνειν δόξῃ. Nicaeni apologia s. responsiones ad marginem sunt adscriptae. v. *Bandin.* cat. codd. gr. Laurent. II. pag. 318. *Harl.*

25. Eiusdem *varia* asseruari dicuntur in bibliotheca Augustana; index manuscriptus; [v. *Reiser* Indic. cit. pag. 85.] Veneta S. Marci, quae fuit Bessarionis, scam. 32. num. 22. [v. supra ad nr. 2. et 8.] et Neapoli in coenobio Augustinianorum sancti Ioannis de Carbonaria, [v. supra ad vol. V. p. 797. nr. 22. et *Montfauc.* diar. ital. p. 311.] Ambrosiana, *Prosphonematicus* vv) qui an idem, vel diuersus cum aliquo ex supra recensitis sit, ignoro.

26. Aliquando *versibus* etiam lusisse, dignis illis quidem tanto philosopho, sed paucis admodum, tradit Lilius Gyraldus dialogo 2. de poetis sui temporis. Summa senectute confectus, tanquam qui centum annos natus, si Trapezuntio ww) credimus, obiit. Funus [P] illi satis amplum oratione encomiastica *Hermonymus Charitonymus*, et *Gregorius* monachus fecere. Vtraque in Augustana bibliotheca exstat. [v. *Reiser.* ind. cit. p. 90.] Reliquit Demetrium et Andronicum, filios, vt ex epistola ad eosdem xx) post Plethonis obitum ab

vv) Fuit iam supra, p. 586. [p. 95.]

ww) Libro 3. comparat. Platonis et Aristot. Cui adde, quod magistratum in Peloponneso gerere et admodum senem esse Plethonem scribit a. 1441. Franciscus Philelphus libro V. epist. ad Saxolum Pratensem.

xx) Haec Bessarionis epistola exstat etiam in Allatii lib. 3. de consensu c. 5. p. 937.

Digitized by Google

ab amico Bessarione cardinale inedita adhuc manifestum fit. [Exstat haec epistola *Vindob.* in cod. caes. CCLVII. nr. 9. et CCLXXVI. nr. 1. v. *Lambec.* V. p. 367. et 462. Kollar. et *Venetiis* in bibl. Marc. cod. CCCXXXIII. v. cat. codd. gr. Marc. pag. 152. cumprimis eel. *Morell.* in bibl. MSt. gr. et lat. p. 212. qui quoniam docuit, in hac Allatii editione omnia esse corruptissima, nolui epistolam il am Bessarionis vti Allatius eam ediderat, h. l. repetere. *Harl.*] [P] In calce epistolae distichon ac tetrastichon in eumdem Gemistum addebatur, incultum vtrumque, barbarum, nullo syllabarum metro, nullo numero confectum: indicium tamen amici animi, quem ne fraudemus, vt vt est, vtrumque hic exscribemus. Non omnia possumus omnes.

Γαῖαν σώματι, ψυχῇ δ' ἄστρα Γεώργιος ἴσχει
Παντοίης σοφίης σεμνότατον τέμενος.

Terram corpore, animo stellas Georgius possidet, vniuersae sapientiae venerabilissimum templum. Et,

Πολλοὺς μὲν φῦσεν ἀνέρας θεοειδέας Ἑλλάς.
Προὔχοντας σοφίῃ, τῇ τε ἄλλῃ ἀρετῇ.
Ἀλλὰ Γεμιστὸς ὅσον Φαέθων ἀστέρων παραλλάσσει
Τίσσον τῶν ἄλλων ἀμφοτέρῳ κρατέει.

Multos quidem procreauit homines Deo similes Graecia, sapientia atque alia virtute eximios. Sed Gemistus quantum Phaethon stellis superior est, tantum alios in vtroque vincit.

LVI. GEORGIVS, siue Gregorius HERMONYMVS, siue Charitonymus.[yy]) Hermonymus Spartiata, quisnam, et quodnam vitae institutum sequutus fuerit, habeto tibi ex clarissimo Naudaeo nostro in additamento ad historiam Ludouici XI. cap. 7. *Gregorius Typhernas primus Graecorum ab expugnata Constantinopoli Lutetiam venit, et, sistens se coram rectore academiae dixit, sibi in animo esse graecas literas eadem in academia publice docere studiosos: petiitque eo nomine stipendium, quod a sacris canonibus linguarum magistris decernitur. Hoc vero licet nouum atque insolens videretur in homine praesertim externo et paupere, nihilominus blande acceptus fuit, et praemium industriae suae tulit adeo eximium, vt Hieronymus Hermonymus Spartiata, Tranquillus Andronicus Dalmata, et Ianus Lascaris, illi quidem regnante Ludouico XI. hic vero dum Carolus VIII. rerum potiretur, Lutetiam accedere postea, idemque sibi munus deposcere non dubitarint. Et Georgius in primis non minus suo, quam Ioannis Reuchlini* [zz]) *viri admodum celebris merito inclaruit; siquidem non veretur* [P] *hic in prae-*

yy) Hermonymum diuersum esse a Charitonymo, iam ostendi supra ad vol. XI. p. 655. ibique plura de *Georgio Hermonymo* et ibid. p. 595. de *Charitonymo Hermonymo* aduotaui. *Harl.*

zz) Non Reuchlini modo, sed etiam Guilelmi Budaei praeceptorem fuisse hunc Hermonymum, ait *Montfauconus* p. 99. Palaeographiae Graecae, vbi addit, eum scripsisse manu sua codices graecos aliquot, qui nunc sunt in bibliotheca regis christianissimi et Liturgiam S. Ioannis Chrysostomi, quam habuit Baluzius.

Digitized by Google

praefatione rudimentorum hebraicorum fateri, se Hermonymo debere, quod linguae graecae ignarus non esset, illudque rursum insinuat, cum in epistolis, quas ad ipsum e Germania scripsit, tum etiam in alia, quae ad Iacobum Fabrum Stapulensem destinata est, ex qua tamquam non passim obuia in bibliothecis, verba, quae sequuntur exscribere non absurdum duxi. Quodque non ignorarent, me ante omnes annis circa quadraginta rursus Alemaniae scholam graeca elementa docuisse, quae ipse ego quondam in vestra Gallia ex discipulis Gregorii Typhernatis adolescens Parisiis acceperam anno Dom. CIↃ CCCC LXIII. *quo in tempore illic et Ioannem Lapidamum theologiae doctorem in Grammaticis ad Sorbonam, et Guilielmum Sardinum Accisiensem in vico S. Genouefae, et Robertum Gaguinum apud Mathurinos in rhetoricis praeceptores audiui. Demum post aliquot annos e Sueuia rediens ad Parisios Georgium Hermonymum Spartiatam graece docentem assequutus sum.* Fuit Sixto Quarto familiaris, cui in grauissimis etiam negotiis inseruiit. Habeo ex nota eiusdemmet Georgii in fine Cointi Smyrnaei ab eodem diligentissime exarati, adseruatique in bibliotheca Barberina sub num. 170. ἐτελειώθη τὸ παρὸν βιβλίον ποίησιν περιέχον Κοΐντου Καλαβροῦ ἐπιστρέψαντός μου ἐξ Ἀλβιώνης τῆς Βρεττανικῆς νήσου ἐν πόλει τοῦ Παρισίου ἐν τῇ Γαλλίᾳ χειρὶ Γεωργίου Ἑρμωνύμου, τοῦ Σπαρτιάτου, πεμφθέντος ὑπὸ τοῦ μεγίστου ἀρχιερέως Σίξτου τετάρτου ἐπ' ἐλευθερίᾳ τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἰόρκης ἔτει ἀπὸ Χριστοῦ γεννήσεως αυος', τρίτῃ φθίνοντος Ἑκατομβαιῶνος μηνὸς κατὰ Ἀθηναίους, ὃν Ἰούνιον Ῥωμαῖοι καλοῦσιν. *Absolutus est liber continens poëma Cointi Calabri, postquam ex Albione Britannica insula Lutetias in Galliam commeassem, manu Georgii Hermonymi Spartiatae, qui a maximo pontifice, Sixto quarto, missus fueram ad liberandum Vrouici episcopum, anno a Christo nato 1476. Hecatombaeonis mensis secundum Athenienses, quem Iunium Romani dicunt, die vigesima octaua.*

Vertit e graeco in latinum, libellum Gennadii Scholarii patriarchae, qui *vita salutis hominum* adpellatur, editum sub Gregorii Hermonymi nomine Basileae in folio 1556. in Haeresiologia [a]) cum aliis auctoribus cum graecis, tum latinis, qui pro catholica Christi ecclesia contra haereses scripserunt, et tamen in praefatione ad Ioannem episcopum [¶] Wismariensem Ioannes Dola [b]) de Albo Castro Graecus dicit se praedictum librum de graeco latinum fecisse.

Item vertit e graeco in latinum Mahumetis vitam. Edidit sub Georgii nomine Robertus Winter Basileae in 8vo 1541. cum aliis.

Itam Charitonymi Hermonymi capita X. demonstratio, *Christum esse filium Dei, et Deum.* Χαριτωνύμου Χριστωνύμου ὀκτώ εἰσι ταῦτα τὰ κεφάλαια σὺν ἄλλοις τισὶν ἀποδεικνύντα, ὡς ὁ Χριστός ἐστιν υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ Θεὸς ἀναντιῤῥήτως, καὶ ἀναμφιβόλως, καὶ ὅλως ἀδύνατον. Graeco latina cum notis ex manuscripto codice bibliothecae Augustanae iam-

a) pag. 797-802. latine, graecis omissis.

b) Ioannes Polo, nobilis vir de Albo Castro in praefat. libello praemissa ad Ioannem Wormatiensem episcopum: *Quam postmodum ipsemet* (Gennadius) *volente imperatore* (Turcarum Mohamete) *scripturae commisit, quod tum nuper ex Asia ab oratoribus magni Turci ad te dignissime princeps aestimaueram, graece scriptum delatum esset, latinum feci* (i. e. curaui faciendum) *tuaeque dignitati dedicare mihi persuasi.*

Digitized by Google

iamprimum edita a Ioanne Voegelino [c]) vna cum Cyrilli, Damasceni, et Pselli opusculis Augustae apud Georgium Viller, et Sebastianum Mylium 1608. in 8vo. [d]) Editumque videtur ex autographo auctoris; quum enim ipse in decimo argumento dicat, *ἐπείγομαι γὰρ στενοχωρῶντος τοῦ χάρτου, καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ πλέον μηκύναι μὴ συγχωροῦντος. Vrgeor enim charta propter angustiam deficiente, et propterea longius haec producere non permittente.* Notat Voegelinus, in manuscripto paginae omne spatium scriptura repletum esse. Argumenta, quum in infideles, et Turcas potissimum, qui sacra non admittunt, producantur, neque ex sacrarum litterarum, neque patrum testimoniis, sed ex aliis rationibus deducuntur.

Nondum vulgata est *Monodia in Georgii Gemisti obitum* cum epigraphe, *Hermonymus Charitonymus* habetur in bibliotheca Augustana, [v. ad §. LV. nr. 26.] cum alia in eiusdem *Gemisti obitum monodia, scriptore Gregorio monacho.*

LVII. De GEORGIO SCHOLARIO verba facturis, illud ante omnia expediendum est, plures ne, an tantum vnicus Georgius Scholarius eadem aetate vixerit. Vnum fuisse [e]) patria Constantinopolitanum [[P]] philosophicis disciplinis, et reliqua literatura doctissimum, qui cum Ioanne Palaeologo in Italiam ad concilium Florentinum venit, in quo et de auxilio patriae ferendo, et de pace plures, atque elegantissimas orationes composuit, postmodum cum imperatore Constantinopolim regressum, capta euersaque Vrbe a Turcis, cum Turcarum imperator Graecis, vt patriarcham sibi pro more eligerent, praecepisset, inuitum patriarcham creatum, nomenque in Gennadium mutasse, et quum non vltra annos quinque et menses sedisset, negotiorum mole, ac turbarum fluctibus perterritum throno renunciasse, et sibi vixisse, videntur narrare in Turco-Graecia historia ciuilis Constantinopolitana, Gregorius Franza lib. 3. cap. 19, Chalcondylas de rebus gestis Turcarum, et alii, sed omnium recentissimus Manuel Malaxus in historia ecclesiastica. [f])

Ioan-

c) *Wegelino,* Augustano.

d) Exempli mei titulo inscriptus annus 1611. Augustae Vindel. apud Dauidem Francum pag. 163-185.

e) Licet tres Georgios Gennadios infra fingat Allatius, tamen vnum fuisse, qui tres personas solus sustinuit, et vni omnia illa, quae sub trinis nominibus ille refert, esse tribuenda non dubitabit, qui legerit ea, quae ex eruditiss. viri Eusebii Renaudoti obseruationibus ad Gennadii homilias Paris. 1709. 4. editas supra exhibui. [vol. XI. p. 349. not. *b*. vbi per totam §. 11. copiosus est Fabr. de Gennadio. Hinc h. l. plura resecui. *Harl.*] De eodem Nic. Comnenus, Graecus ipse pag. 44. praenot. mystagog. *Vir ille in omni litteratura conspicuus, diu Photianus, mox agnita veritate Graecus ingenuus,* (sic Comnenus adpellat Romanis fauentem,) *interfuit aulicus synodo Florentinae, declamantem Ephesium audiuit, denique post catastrophem imperii nostri, sacris Graeciae totius praefectus CPol. patriarcha contra vos,* (Photianos) *Turcis imperantibus scripsit, totique Graeciae videnda, quae scripsit, exposuit.* Vnum esse Gennadium, quem in duos vel tres distraxere Allatius et Caryophylus, obseruauit etiam *Rich. Simon* in libro, gallice edito de transsubstantiatione contra Thomam Smithum. *Fabr.* Allatii opinioni subscribit *Lambec.* V. p. 460. sqq. vbi in codd. caes. CCLXXV. et CCLXXVI. *Georgii Scholarii liber secundus de processione Spiritus S. aduersus Latinos* adseruatur, eumque ab altero eiusdem temporis Georgio Scholario, post electionem in patriarcham CPolitanum *Gennadio* dicto plane diuersum esse indicat; sed *Kollarius* in not. *A.* Eusebii Renaudoti sententiam veriorem adprobat. *Harl.*

f) In Crusii Turco-Graecia p. 107. et p. 120.

Digitized by Google

[P] Ioannes Matthaeus Caryophylus, g) Iconienſis epiſcopus in praefat. quinque capitum concilii Florentini, quae ipſe vernaculo Graecorum ſermoni donauit, ad lectorem, et in Nota ante orationes Georgii Scholarii poſt concilium editas, quum videret ſub Georgii Scholarii nomine duos commentarios diuerſos, aduerſosque in eodem argumento, vnum contra Latinos pro Graecis, alterum contra Graecos pro Latinis, neque poſſet tantam rei diſcrepantiam concordare, in eam iuit ſententiam, vt adſereret, duos fuiſſe Georgios Scholarios, vnum, qui concilio Florentino interfuit, et pro Latinis contra Graecos ſcripſit, quique ſine vlla dignitate laicus ante captam Conſtantinopolim obiit: alterum Marci Epheſii alumnum, numquam in opinionem Latinorum abreptum, et qui poſt ereptum Graecis Byzantium, patriarchatum occupauit, calamo ſtricto contra Latinos inſaniit. [P] Probari poteſt. Scholarius antiquior multa dixit, et ſcripſit in ſynodo, et poſt ſynodum: poſterior ait, conſulto tacuiſſe ad illud tempus, quum contra Latinos ſcriberet, ſed iam tum ſuſcipere patrocinium diſſenſionis; familiaris, diſcipulus, et ſectator Epheſii. *ὃ δὴ καὶ περὶ ἐμοῦ σφᾶς πεποίηκεν, ἢ ἀμφιγνοεῖν, ἢ τἀναντία δοξάζειν, ποτὲ μὲν ὑπὸ τῆς καιρὸν ἐχούσης σιωπῆς ἡμῶν, πλανωμένους, ποτὲ δὲ τὴν ἐν λόγοις, ἢ πράγμασιν οἰκονομίαν ἡμῶν κατὰ τὸ δοκοῦν σφίσι παρερμηνεύοντας, ἔστι δὲ ἃ καὶ συκοφαντοῦντας. ἔδει μὲν τοίνυν καὶ διὰ ταῦτα λόγον συγγράψαντα, διορθώσασθαι μὲν αὐτῶν τοὺς μὴ καθάπαξ ἀνιάτως ἔχοντας, καὶ πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἐκείνην, καὶ σύντροφον αὐτοῖς τε καὶ τῇ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ δόξαν ἐπαναγαγεῖν.* Et, *οὔτε γὰρ ἀμφιγνοήσει τις λοιπὸν, οὔτε συκοφαντεῖν προαχθήσεται, τῆς ἐμῆς γνώμης ἐκδήλου γεγενημένης, ὅτε ἔμελλεν ὡριμωτέραν μὲν εἶναι καθ' ἑαυτὴν, ὠφελιμωτέραν δὲ ἢ πρόσθεν, τοῖς τῆς ἀληθείας φίλοις ἐκτίθεσθαι, τούτων μὲν ἕνεκα τὸν παρόντα λόγον ἐνεστησάμην. Quod quidem in cauſſa fuit, vt de nobis vel dubitarent, vel contraria ſentirent, quandoque propter noſtrum diuturnum ſilentium eluſi, quandoque etiam noſtram, aut in ſermone, aut rebus diſpoſitionem pro libidine perperam exponentes, quandoque etiam calumniantes. Oportebat itaque propter iam dicta commentarium ſcribere, eosque, qui non deſperata ſunt valetudine corrigere, et ad antiquam illam, et vna cum ipſis, et Chriſti eccleſia opinionem educatam reducere.* Et, *neque enim quis in poſterum dubitabit, neque ad calumnias confugiet, mea ſententia in publicum prolata, quum ex ſe ipſa opportunior, magisque quam antea proficua veritatis ſectatoribus eſſet futura. Horum quidem cauſſa praeſentem ſermonem inſtitui.* Et ad calcem libri illa ſuggerit: *Ἐμαυτοῦ δὲ πρὸ πάντων κατηγορῶ, καὶ ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν θρηνῶ, ὅσοι τοῖς πράγμασιν ἐκείνοις ἑκόντες, ἢ ἄκοντες, καὶ ἢ καθάπαξ, ἢ ἐκ μέρους τινὸς ἐνεσχέθημεν, ἢ δυνάμενοι λαλεῖν ὅμως ἐσιγῶμεν ὑποστελλόμενοι. Me ipſum prae omnibus accuſo, et lugeo praeterea nos omnes, quotquot rebus illis ſponte, aut vi in totum, vel ex parte interfuimus, qui cum loqui poſſemus, tacebamus tamen, et metu ſermonem reprimebamus.*

Subdit Caryophylus. *Ille,* nempe antiquior, *ante excidium orientalis imperii ceſſit e vita, hic captam vidit Conſtantinopolim. Ille numquam ſacris initiatus obiit, hic patriarchatu*

g) Conf. autem ſupra in vol. XI. p. 363. ſqq. §. 23. ſqq. *Harl.*

Digitized by Google

tu accepto, et mutato nomine dictus fuit Gennadius. Haec omnino temere adſerta probare debuerat Caryophylus. [?] Quanto cautius alibi loquutus in re obſcuriſſima fuit. *ἦν δὲ οὗτος, ὡς ἔοικεν, συνήθης, ἢ καὶ μαθητὴς Μάρκου τοῦ Ἐφέσου. Erat autem hic, vt videtur, familiaris, ſiue etiam diſcipulus Marci Epheſii.* Sic cum ait Scholarium antiquiorem Conſtantinopoli rogatu Gregorii tunc Protoſyncelli, deinde patriarchae, complura Marci Epheſii argumenta contra Spiritus S. a Filio quoque proceſſionem valide confutaſſe: ſed interea eo vita functo, Beſſarionem reliqua Marci ſophiſmata diluiſſe, nullo probatorum ſcriptorum dicto confirmata, eludit nos in alea, et ſomnos narrat, vt ex iis, quae infra, dum de illo Georgii opuſculo contra Marcum ſermonem habebimus, manifeſtum erit. Illa mecum Caryophylo conueniunt, duos fuiſſe, et eodem tempore Georgios Scholarios vtrosque cognomento, non indoctos, neque ineruditos; verum tamen non vno animo, nec eorundem defenſores, ſed ſententiis et voluntatibus diſcordes. Hic Latinos, ille Graecos ad extremum vsque ſpiritum oppugnarunt. Bene. Cetera non adſentior Caryophylo. Scholarius qui Graecorum cauſam egit inglorius, abſque vlla patriarchatus dignitate, et forte ante exciſum Byzantium, monachi tantum habitu Georgium in Gennadium commutans fato functus eſt. Habeo ex titulo ſyntagmatis: *Γεωργίου, τοῦ Σχολαρίου, τοῦ ὕστερον γενομένου Γενναδίου μοναχοῦ. Georgii Scholarii, qui demum Gennadius monachus factus eſt.* Nulla hic patriarchae dignitas, quam nec ipſe, nec poſt illum exſcriptores operis, ſaltem pro dignitate operis, et nomen adeo carum, quo, poſtquam inditum illi fuerat, tantum delectatus eſt, vt numquam in poſterum alio quam ipſo publice et priuatim compellari et ſcribi, Georgii obliterato, voluerit, ſiluiſſent. Hinc ſcripta illius omnia poſt patriarchatum ſub Gennadii Scholarii nomine, nulla alterius facta mentione innoteſcunt: quod aliter in ſyntagmate cernitur, quum primum et praecipuum Georgii, Gennadii tamquam minus notum nomen praefigatur. Scripſit ante patriarchatum initum ſyntagma illud. Falſum. Monachus enim non potuit, niſi poſt patriarchatum fieri; cum ante e laico in dignitatem euectus ſit. Quare ſi monachus, ergo iam fuerat patriarcha; ſi ante monachus, quam patriarcha, ergo alius a Scholario catholicae doctrinae aſſertore. Nec alium fuiſſe exiſtimo, quam quem Corteſium Scholarium in aliis operibus manuſcripti codices indigitant, et presbyterum, ad quem Marcus Epheſius epiſtolam contra ritus et ſacrificia romanae eccleſiae direxit: *ἐντιμότατε πρεσβύτερε, καὶ ἡμῖν ἐν Χριστῷ ποθεινότατε ἀδελφὲ κύρι Γεώργιε, τοῦ Θεοῦ* [?] *δέομαι ὅπως ὑγιαίνῃ ἡ ἁγιωσύνη σου, καὶ ἐπὶ πᾶσι καλῶς ἔχῃ. Honoratiſſime presbyter, et nobis in Chriſto dilectiſſime frater, domine Georgi. Precor Deum, vt ſoſpes ſit ſanctitas tua, et in omnibus bene ſe habeat.* P. *τὴν γραφήν σου δεξάμενος.* Ad quam epiſtolam ſatis fuſam reſponſionem Andreae archi-epiſcopi Coloſſenſis ad ciues Methonenſes per modum dialogi, beneficio tum antiquae, tum recentis eccleſiaſticae hiſtoriae condi Ferdinandi Vghelli abbatis Ciſtercienſis etiam per otium legi. Perpetuus Florentinae ſynodi hoſtis, quod ex Leonardi Chii epiſtola, anno 1453. 16. die Auguſti de expugnatione Conſtantinopoleos data manifeſtum fit. Nec tacuit Chalcondyles lib. 6. *ὁ μέν τοι ἀρχιερεὺς καὶ σοφῶν τινας ἐπεπέμφει ἐπὶ τὸ Βυζάντιον παρὰ τοὺς Ἕλληνας ἐς διάλεξιν ἀφιξομένους τοῖς τῶν ἑλλήνων σοφοῖς, οἳ οὐ προσίεντο τὴν γενομένην σφίσιν ξύνοδον κατὰ τὴν Ἰταλίαν, Μάρκῳ τε τῷ Ἐφέσου ἀρχιερεῖ, οὐδὲ τὴν ἀρχὴν τιθεμένῳ τῷ τῶν Λατίνων δόγματι τὸ παράπαν, καὶ Σχολαρίῳ τῷ τούτου παρ᾽ Ἕλλησι τὰ ἐς σοφίαν εὐδοκιμοῦντι. οὐ μέν τοι ἠνύετο αὐτοῖς οὐδὲν ἐς λόγων*

ἁμιλ-

Digitized by Google

ἀμιλλαν ἀφικνȣμένοις, ἀλλ' ἀπεχώρουν ἄπρακτοι ἐπὶ Ἰταλίας. Hinc motus pontifex romanus viros quosdam doctos Byzantium ad Graecos misit, vt cum his in colloquium venirent: qui quidem synodum et concordiam in Italia factam non admittebant: Marco scilicet Ephesi episcopo, ne quidem ab initio Latinorum dogmati consensum praestare volenti, Scholarioque Graecorum tunc temporis doctissimo. Vt ad colloquium et ad disputationem ventum [¶] *est, Romani nihil efficere potuerunt, verum re infecta domum reuersi sunt.*

Et vt tandem euidentissima ratione rem firmem, Scholarius iste romanae ecclesiae perduellis, neque in concilio Florentino fuit, neque adesse potuit infirmitate oppressus, qui postea monachum induens, et sub eo habitu etiam post concilium vnionem illam Florentinam summopere obiurgans, multa cum Latinis conflictatus est, quae de Catholico Scholario, qui cum imperatore Florentiae fuit, et non nisi cum ipso patriarchatu semper antea laicus, ecclesiasticis initiatus adseritur. Manifestum itaque est, non Scholarium patriarcham, sed alterum monachum a patriarcha diuersum, conuitium ecclesiae latinae fecisse. Non ex meo ista profero. [idque vberius demonstrare sustinuit: sed a Renaudotio confutatus. *Harl*] [¶] In epistolis item, quas monachus scripserat, licet habitum mutarit, naturam tamen suam haud vincere potuit, vt in romanam ecclesiam, quam semper contumeliose laedit, odium sibi insitum aliquo modo ex animo euelleret. Quomodo ergo Scholaricus Catholicus, erit patriarcha schismaticus? Monachum mihi a patriarcha, concilio adhaerentem, ab eo, qui in concilio non fuerat, seiunge, et euidentissime contra Caryophylum conclude, Scholarium schismaticum nullo modo patriarcham fuisse; eum, qui in Italia fuit, non ante excisam vrbem fato occubuisse, sed adhuc superstitem imperii Othomanici exordio vna omnium sententia ex laico patriarcham electum: Scholarium alterum prius monachum factum continuo schismati inhaesisse, qui nec patriarcha fieri potuit, quum non ex laico, sed [¶] ex monacho et monachorum praeposito in patriarchatum ipsum contra scriptorum omnium fidem gradum fecisset.

Scholarius vero, qui semper virtute ac doctrina sua praesidium Latinis contra Graecos fuit, praeceptorem habuit *Matthaeum Camariotam*, non indoctum hominem, [de quo vide supra, vol. VI. p. 118. sqq. *Harl.*] vt in fronte cuiusdam libri Ioannis Zygomalae adnotabatur: τȣ̃ σοφωτάτȣ, καὶ λογιωτάτȣ Ματθαίȣ, τȣ̃ Καμαριώτȣ, ἐξήγησις εἰς τὰς ἐπιστολὰς Συνεσίȣ τοῦ σοφωτάτȣ, καὶ θεοφιλεστάτȣ ἐπισκόπȣ γεγραμμένη οἰκείᾳ χειρὶ τοῦ Καμαριώτȣ. καὶ ἔτι βραχὺ ὑπόμνημα εἰς τὸν αὐτὸν Καμαριώτην, ὅτι ἀπὸ Θεσσαλονίκης ὁρμώμενος, καὶ φιλόσοφος ὢν, ἦλθεν ὧδε εἰς Κωνσταντινȣ́πολιν ἐν τοῖς ἐσχάτοις δυστυχέσι χρόνοις τῶν βασιλέων τῶν Παλαιολόγων, καὶ ὧδε μείνας κατὰ τὴν ἅλωσιν τῆς πόλεως ὑπῆρξε διδάσκαλος τȣ̃ Πατριάρχȣ κυρίȣ Γενναδίȣ, τȣ̃ Σχολαρίȣ, καὶ ἄλλων τινῶν ἀρχόντων περὶ τὰ μέσα τῆς βασιλείας τȣ̃ Σȣλτάνȣ Μȣράτη. *Doctissimi et eruditissimi Matthaei Camariotae expositio in sapientissimi et reuerendissimi episcopi Synesii epistolas, manu ipsius scripta. Praeterea commentariolum in eundem Camariotam, quomodo patria Thessalonicensis, professione philosophus huc Constantinopolim venerit vltimis regum Palaeologorum miseris temporibus, et hic post vrbem amissam substiterit, postquam Scholarii, qui postea patriarcha fuit Gennadius, et quorundam aliorum optimatum circa medium regni Sultani Amuratae, praeceptor fuisset.*

Digitized by Google

fuisset. Nec dissentit Maximus Margunius epist. ad Dauidem Hoeschelium Synopsi rhetoricae Matthaei Camariotae praefixa: *οἶμαι δὲ Ματθαίου εἶναι τοῦ Καμαριώτου τὸ σύγγραμμα, ἀνδρὸς τάτε ἄλλα εὐσεβοῦς καὶ περὶ λόγους οὐκ ἀγενοῦς. προσπεφοιτήκει δὲ τούτῳ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ Γεννάδιος ὁ Σχολάριος, ὁ μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως τῆς αὐτῆς οἴακας καταπιστευθεὶς, ἀκμάσαντι μὲν πρὸ τῆς ἁλώσεως, ὀλίγῳ δὲ ὕστερον ταύτης ἀπολιπόντι τὸν βίον. Scriptio, vt videtur, Matthaei Camariotae est viri pii et loquendi facundia diserti. Eum inter alios audiuit Gennadius Scholarius, qui post captum Byzantium eiusdem vrbis gubernacula sibi concredita sustinuit. Matthaeus ante excidium floruit, sed paulo post excidium diem obiit.* De discipulis et patria Matthaei Camariotae non nimis verosimilia tradit Theodosius Zygomala epist. ad Martinum Crusium de periculis et cladibus Constantinopolitanis. h) Cum Graecorum imperatore Ioanne in Italiam veniens, Ferrariae Florentiaeque concilio interfuit, vt supra adnotauimus. In synodo rogatus, vt sententiam diceret, a qua dicenda laici in synodis excluduntur, quum laicus ipse esset, nihilominus dixit, et libris de ea editis, omnibus testatam esse voluit sess. 25. *ἐπεὶ* [¶] *δὲ μετὰ πάντων τῶν εὐγενεστάτων ἀρχόντων προτρέπομαι νῦν καὶ αὐτὸς ὑπὸ τοῦ θείου σου κράτους ὀλίγοις ῥήμασι δηλῶσαι τὴν ἐμὴν διάνοιαν, βούλει γὰρ τῷ συμπεράσματι τῆς ἁγίας ἑνώσεως πάντας ἡμᾶς συναινοῦντας, καὶ ὑπακούοντας ἔχειν, οὐ γνώμην διδόναι, τοῦτο γὰρ μᾶλλον ἁρμόττει τοῖς τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς θρόνους τε, καὶ βαθμοὺς εἰληχόσι, πληρώσω τὸ προσταττόμενον.* Et, *καὶ τοῦτο ποιῶ, οὐ διότι εἰμὶ κοσμικὸς, καὶ ἀνάγκην ἔχω πείθεσθαι τῷ θείῳ κράτει σου καὶ τὰ ἑξῆς. Sed quoniam inter alios nobilissimos viros sacrum tuum imperium me quoque hortatur ad proferendum, quod sentiam: vis enim in concludenda sancta vnione nos omnes habere consentientes dictoque audientes, non quidem ferendo sententiam, hoc enim potius congruit iis, qui sortiti sunt sedes et gradus ecclesiasticos, faciam imperata.* Et, *idque facio non quia sum laicus, et necesse mihi est sacro tuo parere imperio etc.* Post synodum, et collapsas fortunas Graeciae etiamnum laicus eligitur patriarcha Constantinopolitanus, et Gennadius mutato nomine nuncupatur; et quemadmodum antea patriarchae ab imperatoribus christianis in eorum consecratione, ita ipse a Turca, muneribus etiam oblatis excipitur. Georgius Franza lib. 3. cap. 19. historia politica lib. 1. Turco-Graeciae. Malaxus in historia eccles. et alii. Quinquennium praefuit, et aliquot menses, et tranquillae vitae ac quietis studio patriarchatu se abdicauit, et in monasterio Prodromi in monte Menoecei prope Serras sito vitam posuit. Sequunturque Latini fere omnes, Possevinus, Bellarminus, Panuinius, et alii. Genebrardus Chronolog. lib. 4. in Nicolao V. nescit, *an is sit Gennadius Scholarius patriarcha Constantinopolitanus, qui synodo Florentinae interfuerat, et pro Latinis contra Graecos de capitibus quinque scripserat e graecorum patrum testimoniis*, nullo tamen euidenti argumento, si bene sapio.

His iisdem temporibus vixit GENNADIVS GEORGIVS SCHOLARIVS, metropolita Phasorum, a supradictis longe diuersus, quum Georgius Scholarius monachus, non adferatur fuisse metropolita, et patriarcha post patriarchatum sibi vixerit, ad quem legitur Elegia graeca Francisci Philelphi in lib. 2. Psychagogiae carminum graecorum. i)

Nec

h) In Crusii Turco-Graecia p. 90.

i) Non ad alium, quam ad Georgium Scholarium hanc Philelfi elegiam pertinere, docet Eusebius Renaudotus p. 41. ad Gennadii homiliam. [v. supra vol. XI. p. 352. sq.]

Digitized by Google

[⁋] Nec dubito, alios etiam huius nominis ac cognominis perplures fuisse, quorum scripta quum nulla ad manus peruenerint, ac si nulli fuissent, de illis sermo nullus nobis habendus est.

Hinc pro certo adfirmare possumus, opuscula omnia, quae sub Gennadii Scholarii nomine circumferuntur, huiusce Gennadii esse, et potissimum, si patriarchae titulo muniantur. Item, omnia, quae latino nomini fauent, etsi Gennadium non praeferant: item quae aduersus Georgium Gemistum, cum quo iste noster simultates exercuit, id enim ipse de se scribit, Manuele rhetore referente. Manuelis verba supra [k]) relata sunt.

Versiones item ex latinis auctoribus huic tribuendae sunt, quum ipse opusculis contra Gemistum, et in Italia fuisse, et linguam calluisse latinam profiteatur, quamuis in eo id etiam cauillatus sit Gemistus, quod de alio non dixerint. Licet enim ille de se dicat, *οὕτω καὶ ἐμοὶ πάντων τῶν ἑκατέρωθεν συγγραψαμένων ἐπεληλυθότι καλῶς καὶ ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἐγκύψαντι, πόῤῥωθεν ἀρξαμένῳ τῆς περὶ ταῦτα σπουδῆς ἐξευρεῖν τι πλέον, ἐπὶ συνηγορίᾳ μὲν τῆς ἀληθείας, καθαιρέσει δὲ τοῦ ψεύδους ἐκγέγονε. Non alia ratione, et mihi omnibus ex vtraque parte bene perlectis et sacris libris perceptis, quum iam inde multo abhinc tempore in simili conatu praestiterim, praeter iam dicta aliquid in re proposita ad confirmandam veritatem, et ad oppugnandam falsitatem de nouo contigit inuenire.* Et cap. 18. *καθάπερ ἡμεῖς νῦν σχεδὸν ταῖς ἑκατέρων συστάσεσιν, ὑπό τε φιλοτιμίας, καὶ ἀνάγκης ἐγγεγυμνάσμεθα. οὐδὲν γάρ ἐστι παρὰ Λατίνοις ῥητὸν, ἢ ἐπιχείρημα πρὸς τὴν αὐτὴν δόξαν ταύτην, ὃ μὴ καὶ πρὸς τὴν τῶν ἡμετέρων μετελήλυθεν εἴδησιν. Quemadmodum nos nunc fere vtriusque instantiis a gloriae cupiditate, siue etiam necessitate exerciti sumus. Nulla enim apud Latinos sententia est, nullum argumentum eorum opinioni conferens, quod ad nostram cognitionem transuectum non sit:* et alibi Planudem reprehendat, quod male verbum Augustini graecis reddiderit: latinae tamen linguae peritiam nullam sibi vindicat. Argumenta etenim, ac discursus vtrinque fieri solitos, interpretum studio, et scribentium fastu, Graecis quoque ipsis latinae linguae ieiunis multo ante patuerant.

Illud quoque certum est, quae Latinis, ac eorum sententiae, et praecipue de processione Spiritus sancti cornua obuertunt, alterius Georgii Scholarii esse, et forte etiam, quae *Cortesii Scholarii* nomen praefixum habent. [v. supra, vol XI. p. 351. ibique not. *g. Harl.*] Reliqua nisi argumentum efficax oppositum suadeat, vtrius sint, in ambiguo esse. Ordiamur ergo a certissimis, et [⁋] a Georgio nostro, qui Gennadius obtento patriarchatu, vocari voluit.

1. Scripsit varias orationes. Primam ad synodum orientalem Florentiae, *de pace, et ferendo patriae auxilio.* Secundam, *de facienda vnione, dogmaticam, quae praesenti rerum statui esset profutura.* Tertiam, *qua impedimenta pacis tolluntur.* Quartam, *in qua exponuntur, per quae pax huiusmodi perfici possit.* Editae sunt [l]) primum Romae graece

cum

k) pag. 753. seq. ed. vet.

l) Exstant in tomis Concil. tom. IV. Binii p. 616. et tom. XIII. Labbei p. 542. et tom. IX. Harduin. p. 442.

Digitized by Google

cum concilio Florentino in folio: [vid. supra vol. XI. p. 371. sq. 373. sqq. Tum Allatius ex concilii Florent. sess. 25. argumentum orationum repetit. *Harl.*] Earum aliquas in Rutenicam linguam versas Ioanni Basilio, magno Moscouiae duci, ad illum a Gregorio XIII. pont. max. allegatus, vt ipse narrat in Apparatu, obtulit Posseuinus. [P] Nec alio respexit Marcus Ephesius libello de synodo Florentina: *καί τις τῶν ἡμετέρων ἐπεχείρησε λέγειν, ὡς καλόν ἐϛι τὴν εἰρήνην ἀσπάσασθαι, καὶ τὺς ἁγίυς συμφώνυς ἀποδεῖξαι πρὸς ἑαυτὺς, ἵνα μὴ δοκῶσιν οἱ δυτικοὶ τοῖς ἀνατολικοῖς ἀντιφθέγγεσθαι. Et quidam ex nostris adgressus est dicere: Bonum est pacem amplecti, sanctosque inter se consentientes demonstrare, ne videantur occidentales contraria loqui orientalibus.* Ad quem Iosephus Methonensis episcopus in Apologia, *συνηγόρησε δ' αὐτῷ καὶ Σχολάριος ὁ σοφὸς, ὃς καὶ λόγυς τρεῖς ἐξέθετο περὶ τῆς ἐκκλησιαϛικῆς εἰρήνης, καὶ τὺς ἁγίυς ἀνατολικύς τε καὶ δυτικὺς ἐν αὐτοῖς τοῖς λόγοις μάλα γενναίως συμφωνοῦντας ἀλλήλοις ἀπέδειξεν. Cuius sententiam vir doctus Scholarius confirmauit, qui tres etiam orationes* de vnione ecclesiastica *edidit, quibus sanctos orientales consentire cum occidentalibus praeclare admodum demonstrauit.* De illis etiam Fabius Beneuolentius: *Scholarius igitur, etsi dignitate multis esset inferior, doctrina tamen nulli erat secundus, vt ex hoc commentario patet, in quo decreta concilii tuetur. Sed et in eodem concilio duos libros edidit suae fidei confessionem in eis exponendo, quos imperatori, aliisque in synodo legendos tradidit. Et audiui Parisiis latinos factos, atque editos. Praeterea hic tres orationes composuit; vbi et Graecos suos ad vnionem cum Latinis hortatur, luculentissimas. Nam eloquentiae palmam huic tribuere tum Graeci videbantur. Idcirco eae iussu imperatoris volumini concilii actorum insertae sunt.*

2. Occupato per omne nefas Byzantio, Sultanus Mahometus innata discendi cupiditate, saepissime de rebus fidei christianae, eiusque arcanis, nec non philosophicis quaestionibus cum doctissimo isto Gennadio sermonem conferebat, et inter alios quodam die per patriarcheium obequitans, vbi intellexisset, ibi adesse patriarcham in Pammacaristi [P] ex equo discedens, superque solium adsidens, multa de religione nostra, facta primum patriarchae potestate, vt libere et absque vllo periculi metu responderet, interrogat. Ingenue Scholarius, vt virum vere doctum, pium, atque catholicum decebat, pro sui muneris et tanti mysterii dignitate ad interrogata respondit. Disputatione illa Sultanus non indelectatus, eam et scripto sibi consignari, et in Turco-arabicam linguam ab Achmete Berroeae praefecto, Mahometi Zelebi commentariensis patre transferri iussit, eo titulo: *τῦ σοφωτάτυ, καὶ λογιωτάτυ κυρῦ Γενναδίυ τῦ Σχολαρίυ, καὶ Πατριάρχυ Κωνϛαντινυπόλεως νέας Ῥώμης, ὁμιλία ῥηθεῖσα περὶ τῆς ὀρθῆς καὶ ἀμωμήτυ πίϛεως τῶν Χριϛιανῶν. ἐρωτηθεὶς γὰρ παρὰ τῦ Ἀμηρᾶ Συλτάνυ, τῦ Μαχμέτη, τί πιϛεύετε ὑμεῖς οἱ Χριϛιανοί; ἀπεκρίνατο δὲ ὕτως, καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν, μετεγλωττώσθη δὲ εἰς τὴν Τυρκοαραβόγλωσσαν ὑπὸ τῦ Ἀχμὰτ Καδδὴ Βεῤῥοίας, τῦ πατρὸς Μαχὺμετ Τζελεμπὶ τῦ ἀναγραφέως. Sapientissimi et eruditissimi viri, domini Gennadii Scholarii patriarchae Constantinopoleos nouae Romae, homilia habita de vera et inculpata Christianorum fide. Interrogatus enim ab imperatore Mahometa:* Quid creditis vos Christiani? *respondit ei ad hunc qui sequitur modum. Translata est autem in Turco-arabicam linguam ab Achmete, Berroeae praetore, qui Mahumetae Zelebi commentariensis pater fuit.* Historia politica. Viginti capitibus comprehensam, et inter

Digitized by Google

inter historiam ecclesiasticam Manuelis Malaxi relatam atque latine versam Martinus Crusius edidit, vna cum Turcicis Achumatis et Malaxi historia in Turco-Graecia lib. 2. Basileae per Leonardum Ostenium 1584. fol. et latine in biblioth. patrum. Crusius confundit, et cum Crusio Posseuinus homiliam hanc cum alio eiusdem Gennadii opusculo m) alio modo, et sub forma dialogi graece et latine a Ioanne Brassicano edito, Viennae 1530. 8. Cuius inscriptio est: τοῦ αἰδεσιμωτάτου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Γενναδίου Σχολαρίου βιβλίον σύντομόν τι καὶ σαφὲς περὶ τινων κεφαλαίων τῆς ἡμετέρας πίστεως, περὶ ὧν ἡ διάλεξις γέγονε μετὰ Ἀμηρᾶ τοῦ Μαχουμέτου. ὃ καὶ ἐπιγέγραπται, περὶ τῆς ὁδοῦ τῆς σωτηρίας ἀνθρώπων. ἐρωτᾷ ὁ Τοῦρκος· ὁ δὲ Πατριάρχης ἀποκρίνεται. *Reuerendissimi patriarchae Constantinopolitani Gennadii Scholarii liber breuis et clarus de aliquibus capitibus nostrae fidei, de quibus colloquium habitum est cum Amera Machumeto, et inscriptum fuit: via salutis hominum. Interrogat Turca; patriarcha respondet.* Subdit Crusius: *nesciebatur, quum ederetur is libellus, quis esset ille Gennadius, tamquam si ante 1100. annos vixisset, presbyter Massiliensis; quum nondum esset Muhametes* [P] *Turca. At nunc ex praesenti historia patet esse Gennadium, qui post expugnatam a turcis vrbem Constantini, primus factus sit ibi patriarcha.* Habebatur manuscriptus Scoriaci in bibliotheca regia, Monachii Bauarica, Londini Blonderiana, et in Romanis apud Alexandrum Cherubinum, et alios passim. [Posthaec Allatius, quae Posseuinus hisce libellis obiecit, diluere et Gennadium excusare studuit.]

[P] 3. *Pro concilio Florentino* contra recentiores nonnullos Graecorum, qui illud contumeliose laedebant, *pro quinque capitibus* in eius definitione decretis *apologiam* solidam et efficacem composuit. [v. supra vol. XI. p. 572. sq. nr. 3.] [P] Quanti eum fecerit Bessarion cardinalis Nicaenus, ostendit in epistola quadam ad Graecos de primatu Petri, in qua eadem fere leguntur, quae apud Gennadium conscripta sunt, interdumque iisdem verbis; nec dici potest, primum scripsisse Bessarionem, quum eius epistola data sit anno 1463. et Gennadius obierit 1460. secundum Panuinii Chronicon, vt liquido pateat, tunc apud omnes eius virtutem claram et celebrem extitisse. Tradit praeterea in hac versione Gennadii, quatuor codicum ope se adiutum fuisse, antequam liber graecus typis excuderetur. Primus est aduectus e Creta, relatumque est, eum fuisse Georgii cuiusdam Corinthii, viri in graecis literis non mediocriter eruditi, quo cum ipse ante multos annos Venetiis familiariter versatus fuerat. Alter fuit Marcelli secundi papae, eum de sua bibliotheca protulit cardinalis Sirletus, testatus aureis centum coemptum. Tertius ex Vaticano ab hoc fonte deductus ac descriptus. Postremum, sed magis vetustum commodauit illustrissimus cardinalis Farnesius, ac sine nomine auctoris in insula Naxo, vna ex Cycladibus, vt videtur conscriptum. Exstabat etiam olim manuscripta haec Gennadii apologia in bibliotheca Antonii Augustini cod. CLXIII. De auctore huius operis satis in syntagmate nostro de vtriusque ecclesiae, occidentalis atque orientalis, perpetua consensione n) contra Arcudium et Caryophylum disputauimus. Hinc lector petat, si placuerit.

4. Eius-

m) De huius editionibus dixi vol. VIII. p. 92. [ibique conf. not. *ww.* et vol. XI. p. 361. in primis p. 376. sqq *Harl.*] n) lib. 3. cap. 6.

Digitized by Google

4. Eiusdem *de praedestinatione* tractatum ad Iosephum Thessalonicensem, cuius illud principium est, *κλινοπετὴς ἐδεξάμην σου τὴν ἐπιστολήν,* primum edidit [o]) Dauid Hoeschelius a Maximo Margunio acceptum Augustae 1593. in 4to illud post patriarchatum renunciatum scripserat, vt ex illis colligo: *ὁ γὰρ ἡμέτερος καιρὸς καὶ τῶν ἡμετέρων ᾤχετο λόγων, μᾶλλον δὲ παντὸς ἀγαθοῦ. καὶ δεῖ καὶ τὴν ἐσχάτην ἀμορφίαν τοῦ γένους ἐν ἅπαντι πράγματι καθημένους ἐν γωνίᾳ που θρηνεῖν σιωπῇ καὶ τὴν ἀπαγωγὴν τῆς τοιαύτης ἐξαιτεῖσθαι ζωῆς, ὁπόταν ὑπονεύει τὸ θεῖον.* *Nostrum etenim tempus, et nostrorum sermonum, imo totius boni abiit. Oportetque extremam nationis in vnaquaque re deformationem in angulo nos confidentes deplorare tacite, et ex hac vita abitionem deprecari, cum id annuerit Numen.* Et in fine tractatus: *ἔχεις [¶] καὶ τοῦτον ἡμῶν ἐκ τῆς ἡσυχίας τὸν λόγον. Habes et hunc nostrum ex quiete et tranquillitate sermonem.*

5. Eiusdem *εὐχὴ εἰς τὸν ἕνα καὶ τρισυπόστατον Θεόν. Oratio ad vnum, et trium personarum Deum.* P. *Θεὲ ἅγιε, παντοδύναμε, ἀΐδιε, κραταιέ.* [vid. supra, vol. XI. p. 177. et p. 389. *Harl.*]

6. Literas in sepulcro magni Constantini excisas, de excidio Vrbis, et Turcarum imperio obstrusas ad illa tempora, nullique notas ipse primus exposuit, et vulgauit. [v. ad vol. XI. p. 389. et VII. p. 695. sqq. ac VIII. p. 45. *Harl.*] Et haec quidem edita sunt.

[¶] Nondum vulgata 7. *Monodia de direpta Constantinopoli per Turcas.* Fabius Beneuolentius: *audiui etiam de Angelo Iustiniano, graeco homine, Gebennensi episcopo, et legisse Monodiam Gennadii eiusdem argumenti, in qua copiose explicat et lamentatur suae ciuitatis et gentis interitum, vel magis excidium.* [v. vol. XI. p. 389.]

8. Gaulminus Notis in Eustathium de Ismeniae et Ismenes amoribus commemorat Gennadii librum, cuius titulus est: *ἑτέρα ἔκθεσις τοῦ Ῥαμπλίου, ἣν ἔλαβον ἀπὸ τοῦ βιβλίου Γενναδίου Πατριάρχου.* [v. supra ad vol. XI. p. 389. sq. *Harl.*]

[¶] 9. *Περὶ ψυχῆς. De anima.* Scoriaci in bibliotheca regia VI. δ. 11. *καὶ ὑπάρξεως αὐτῆς. Et existentia ipsius.* Ibidem VI. ε. 3.

[Quae Gennadii opp. posthaec Allatius nr. 10-24. vberius recensuit, ea supra ad vol. XI. p. 390. sqq. iam partim in compendium redacta, partim cum accessionibus commemoraui. Quare breuitatis studio ea h. l. praetermittam. Illis adde *Gennadium* C. P. in vita S. Ioannis Chrysostomi, ex qua excerpta facta sunt a Nicone in amplissima collectione etc. in cod. *Coislin.* XXXVII. v. *Montfauc.* bibl. Coisl. p. 111. sub finem. *Harl.*]

[¶] Posseuinus in Appendice prima Apparatus: *Quin Monodia,* Georgii Scholarii *in dormitionem S. Marci* [v. supra vol. XI. p. 374. nr. 9.] Rescribo verba Posseuini, qui ex graeco Scholarii transtulerat; *Ephesini episcopi extabat Venetiis graece MS. in bibliotheca ad sanctum Antonium. Viennae autem Austriae in bibliotheca imper. liber de processione Spiritus sancti ad Comnenum magnum Trapezuntii [¶] regem graece MS. cum altero eiusdem argumenti.* Libri

o) v. supra, vol. XI. p. 379. nr. 28. sqq. *Harl.*

Digitized by Google

Libri de processione, ad quemnam ex his referri debeant, quis non oculatus testis dicere audeat? [sed v. ad vol. XI. p. 385.] Legi huius epistolas nouem ad Notaram magnum ducem, et imperatoris generum ante, et in ipso monachatu scriptas, non nimis elegantes; in iis vero, quas monachus dederat, Latinos fere omnes Graecosque ipsos, qui Latinis adhaeserunt, proscindit. Eorum principia sunt: I. σὲ καὶ τῇ πόλει ταύτῃ πάγκοινον ἀγαθόν. II. τί τοῦτο πέπονθας. III. οἱ τῶν μυρεψῶν ἐπιστήμονες ἐκ διαφόρων ἀρωμάτων. IV. νέῳ μοι ἔτι ὄντι, καὶ ἐς διδασκάλους. V. ὁ σοφιστὴς Λουκιανὸς τοῦ λόγου θέλων δεῖξαι τὴν δύναμιν. VI. ἥκει μοι ἔναγχος ἡ ἐπιστολή. VII. ἅγιέ μου αὐθέντα παντοίως ἡμᾶς κατεγλύκανας. VIII. τί πρῶτον, τί δὲ ὕστατον, τί δὲ μεταξύ. IX. ἣν μὲν ἐπηγγειλάμην σοι πέμψειν ἐπιστολήν. Inter easdem habentur et eiusdem Notarae ad Scholarium epistolae.

In bibliotheca regis Gallorum conferuatur eiusdem oratio, ἐπὶ τῇ δι' ἐγκατάλειψιν Θεοῦ ματαίῳ, καὶ ἀλόγῳ, καὶ ἀσυντάκτῳ καινοτομίᾳ τῆς πίστεως. *De inani, absurda, et incomposita, per permissionem Dei, innouatione fidei.* P. τίς δώσει μοι πτέρυγας ὡσεὶ περιστερᾶς, καὶ καταπαύσομαι. [v. supra, vol. XI. p. 382. nr. 56.] Est etiam apud me beneficio doctissimi Auberti. Legitur etiam alicubi eiusdem κανὼν εἰς Γρηγόριον τὸν Παλαμᾶν ἀρχιεπίσκοπον Θεσσαλονίκης. *In Gregorium Palamam Thessalonicensem archiepiscopum canon.* ἡ ἀκροστιχίς· ἡ σὴ πόλις στέφει σε τοῖς ὕμνοις, πάτερ. ἐν δὲ τοῖς θεοτοκίοις. Σχολάριος. P. ἡ ἐπὶ σοὶ λάμψασα χάρις τοῦ Πνεύματος.

Habebatur etiam in Medicea bibliotheca, Γεωργίου Σχολαρίου ἐπιτάφιος εἰς τὸν δεσπότην Πορφυρογέννητον, τὸν Παλαιολόγον. *Georgii Scholarii oratio funebris in despotam Porphyrogenuetam Palaeologum.* Sed cuiusnam ea fuerit schismatici, an catholici? diuinent qui legent. [Add. supra, vol. XI. p. 381. sq.]

Si Curtesius [p]) cognomento fuit, quod etiam in ambiguo est, ad illum referre oportet Γεωργίου Κουρτέση τοῦ Σχολαρίου περὶ στοιχείων, ἤτοι γραμμάτων, προσῳδιῶν, καὶ τῶν ὀκτὼ τοῦ λόγου μερῶν; ἤτοι εἰς γραμματικὴν πρώτη εἰσαγωγή. ἐξεδόθη δὲ φίλῳ τινὶ αἰτήσαντι. [v. not. *g.* ad vol. XI. p. 351.]

[?] Tandem valde suspenso animo exspecto aliorum iudicium, cuinam ex his Scholariis vindicanda sint, Oratio *in adnunciationem sanctissimae Deiparae,* quam scribit Possevinus reperiri in regia bibliotheca regis catholici Scoriaci, licet ipse credat, Georgium hunc esse eumdem, qui postea dictus est Gennadius, qui et patriarcha Constantinopolitanus; item, Oratio *in natiuitatem Domini* πολύστιχος, verbosa, et non sine taedio legenda ab Antonio Damila exscripta in Palatina bibliotheca. Ea nullum praefert titulum, in fine tamen scriptum est, Ἀντώνιος ὁ Δαμιλᾶς καὶ τοῦτον ἔγραψε τὸν λόγον πονηθέντα σοφωτάτῳ ἀνδρὶ Γεωργίῳ τῷ Κουρτέσῃ τῷ Σχολαρίῳ. *Antonius Damila et hanc exscripsit orationem, compositam a sapientissimo viro Georgio Curtesio Scholario.* Cuius initium est, καὶ πᾶσι μὲν τοῖς

p) Vide supra p. 764. et 770. ed. vet. et nou. p. 106. et 109.

Digitized by Google

τοῖς ἄλλοις τῶν ὄντων ὁ τοῦ εἶναι καὶ ζῆν ἐμπέφυκεν ἔρως. [conf. ſupra, vol. XI. p. 373. nr. 8. et p. 374. nr. 9. *Harl.*]

LVIII. GEORGIVS ſacerdos e CORELIANO oppido, tractatus Guidonis de Monte Rochen in linguam graecam tranſtulit, *Γεωργίου ἀπὸ κώμης Κοριλιάνης ἑρμηνεία ἐκ τῆς Λατινικῆς διαλέκτου εἰς τὴν τῶν Γραικῶν Γονίδονος δὲ Μόντε Ῥοκέν.* Guido profeſſione theologus, *natione Gallus,* vt tradit Poſſeuinus in Adparatu, *ſcripſit anno 1333. librum praenotatum,* Manipulus Curatorum, *ad Raimundum Valentiae epiſcopum,* recuſus eſt ſaepius. Graeca Georgii verſio adſeruatur in Vaticana. Fuit is, vt diximus, patria Coreliauenſis, familia ab Alexandris, doctrina et virtute conſpicuus. Floruit ſub Ferdinando Neapolitanorum rege, vt ex eius ſcriptis colligitur. Scripſit pleraque ſermone graeco, ſed inculto et barbaro, pietate tamen et religione Numinis plena. Inter alia praeter iam dictum opus, praecipuum ſibi locum occupauit Tractatus, *περὶ Φόβου θείων κριμάτων,* *De timore diuinorum iudiciorum*, viginti ſermonibus diſtinctum, nuncupatumque ſacerdoti Antonio ex Vrbe Melepinniana. Vt auctoris in libro digerendo ſcopum, et tractationis modum, dictionisque guſtum habeas, quum liber non omnibus obuiam ſit, ſed in extremis Hydruntinorum finibus, Coreliani nempe, lateat, praefationem ipſius, quam mihi humaniſſime rerum eccleſiaſticarum ſcientia et chriſtiana pietate conſpicuus Franciſcus Arcudius communicauit, hic adtexam. Τῷ *αἰδεσιμωτάτῳ ἱερεῖ Ἀντωνίῳ [?] ἀπὸ χώρας Μελεπιννιάνης, ὁ ἱερεὺς Γεώργιος ὁ τῶν Ἀλεξάνδρων ἀπὸ χώρας Κοριλιάνης χαίρειν. ἐν ταῖς ἄλλαις ὑπερλαμπροτάταις σου ἀρεταῖς καὶ τοῖς ἐπιφανεστάτοις τῆς ψυχῆς σου χαρίσμασι, πάτερ αἰδεσιμώτατε, τὸ φιλομαθὲς μεγάλως ἐξαστράπτει. ἀνθ᾽ ὧν γίνεται, ὅτι σαυτὸν ἀεὶ πρόθυμόν τε καὶ εὔνουν παρέχεις εἰς τὸ καταλαβεῖν τὴν τῶν σοφῶν διδασκαλίαν. ἀλλ᾽ ἐδὲ τῇ ὑψηλοτάτῃ σου εὐφυΐᾳ αὐτάρκεα τυγχάνουσι τὰ παρὰ τοσούτων, καὶ τοιούτων, ἀνδρῶν ἐνωτισθέντα. καὶ γὰρ τῶν θείων, καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἀνιχνεῦσαι, ἢ γνῶναι τὸν λόγον ἐφιέμενος εὐλαβείᾳ ἐνδιατρίβειν σπεύδεις τοῖς τοῦ θεοῦ ἱεροῖς ναοῖς, ὄφρα ἐνεῖθεν ἐξαντλήσεις πᾶν, ὅπερ ὑπ᾽ ἐκείνων, οἵτινες παιδευτικῶς, ὡς τοῖς λαοῖς λαλεῖσθαι εἴωθεν, ἐκδιδάσκεται. ἐπαινεῖσθαι ὄντως ἀξία ἡ τάξις αὕτη οὐ μόνον τοῖς νέοις, ἀλλ᾽ ἔτι καὶ παντὶ πολυχρονίῳ καὶ γέροντι. ἐπείπερ οὐδεὶς τοσοῦτον σοφὸς, ὅς γε τόσον πολυΐστωρ, ὅς τε ἀκούων σοφώτερος γενέσθαι οὐ δυνήσεται. ἐξ οὗ ὑφίσταται ἡ ἀπόφασις ἐκείνη, κεφαλαίῳ πρώτῳ τῶν παροιμιῶν, ἀκούσας σοφὸς σοφώτερος γίνεται. Διὸ θαυμαστοῖς ἐπαίνοις ἀξιοῦται Σόλων ὁ φιλόσοφος, ὃς τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῆς ζωῆς, παριστάμενων τινῶν φίλων, καί τινα ἐν ἑαυτοῖς συλλαλούντων, τὴν βαρεῖαν κεφαλὴν ἐκ τῆς κλίνης ἐξῆρε. ἐρωτηθεὶς δὲ τίνος χάριν τόδ᾽ ἐποίησεν, ἀπεκρίθη, ὄφρα τοῦθ᾽ ὅπερ ἐστὶ, περὶ τοῦ διαλέγεσθε, καταλαβὼν ἀναλύσω. τῶν τοιούτων τὰς σπουδὰς μιμεῖσθαι ὀφείλομεν, οὐ τῶν οἰομένων εἶναι σοφῶν, καὶ πᾶσαν μάθησιν ἐξουθενούντων. σὺ δὲ ὁ τῆς σοφίας λάτρης, καὶ ἐξαίρετος ἀνιχνευτὴς πᾶσαν σπουδὴν δεικνύεις, ὄφρ᾽ ἐκ πολλῶν πλεῖστα γε γνώσῃ. ἀλλ᾽ ἐπειδὴ ἡ τῆς σοφίας ἀρχὴ ὁ θεῖος φόβος καθέστηκεν; ὡθ᾽ ἡ σοφία διδάσκει, καὶ ὁ μέγας Βασίλειος ἀρχὴ σοφίας ἀνθρώπων ὁ τοῦ θεοῦ φόβος. καὶ ὁ τῆς Κλίμακος Ἰωάννης, ὥσπερ ἀκτὶς ἡλίου δι᾽ ὀπῆς εἰσελθοῦσα ἐν οἴκῳ πάντα φωτίζει, ὡς καὶ τὰ λεπτότατα ὁρᾶν, τόν τε κονιορτὸν πετώμενον, οὕτως καὶ φόβος Θεοῦ μετὰ διακρίσεως ἐν καρδίᾳ γενόμενος, πάντα αὐτῆς ἁμαρτήματα ἀποδείκνυσι, τοὔνεκα περὶ φόβου Θεοῦ τῶν τοῦ Θεοῦ κριμάτων ἐν τῇδε τῇ πραγματείᾳ οὐκ ἐκ τῶν*

τῶν ἐμῶν, ἀλλ' ἐκ τῶν παρὰ τοῖς ἄλλοις φιλοπονηθέντων κοπιάσας συντέθεικα, ὅπως ὁ τοῦ Θεοῦ φόβος ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν ῥιζωθεὶς τὴν σοφίαν ἔνοικον κτησώμεθα, τοῦ εἶναι ταῦτα πολλὴν εἰς ὠφέλειαν. Διότι πᾶν νέον διεγείρειν εἴωθε τὰς ἀνθρωπίνας διανοίας. καὶ γὰρ ὡς γέγραπται πράξεων δεκάτῳ ἑβδόμῳ κεφαλαίῳ, ὅταν ὁ θεῖος Παῦλος ἦν ἐν ταῖς Ἀθήναις, καὶ διελέγετο τοῖς Ἰουδαίοις ἐν τῇ συναγωγῇ, καὶ τοῖς φοβουμένοις τὸν Θεὸν ἐν τῇ ἀγορᾷ κατὰ πᾶσαν ἡμέραν μετὰ τῶν Ἐπικουρείων, καὶ Στωικῶν φιλοσόφων, τινὲς μὲν ἔλεγον αὐτὸν σπερμολόγον, ἤτοι σπείροντα τοὺς λόγους [?] *ἕτεροι δὲ ξένων δαιμόνων καταγγελέα, ἤτοι ξένων σοφιῶν. Διὸ ἤγαγον αὐτὸν ἐπὶ τὴν Ἄρειον πάγον λέγοντες, δυνάμεθα γνῶναι, τίς ἡ καινὴ αὕτη διδαχὴ ἡ ὑπὸ σοῦ λεγομένη; ξενίζοντα γάρ τινα εἰσάγεις εἰς τὰς ἀκοὰς ἡμῶν. βουλόμεθα οὖν γνῶναι, τί ἂν θέλῃ ταῦτα εἶναι. Ἀθηναῖοι δὲ πάντες καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες ξένοι εἰς οὐδὲν ἕτερον ηὐκαίρουν ἢ λέγειν τι, ἢ ἀκούειν καινότερον, ἔγραψα τοίνυν Θεοῦ χορηγοῦντος οὐκ ἐν διδακτοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας ῥήμασι πᾶν, ὅπερ τὰς τῶν ἀνθρώπων καρδίας εἰς τὸ τὸν ἔνδοξον Θεὸν φοβεῖσθαι ἀνακαλεῖται, καὶ εἰσάγει. δέχου πηγὴν οὖν, ὦ γενναία κεφαλὴ, τὸ βιβλιδάριον τοῦτο, ἐν ᾧ εἴ τι καλὸν εὕροις, δοκίμασον. εἴ τι δὲ ἢ περιττὸν, ἢ ἔλαττον εὐθὺ ἐν αὐτῷ καταλάβῃς, διόρθωσον. ἔῤῥωσο τῶν καλῶν ἠθῶν ἐσοπτρόν.* Opus praedictum Francifcus Oliuerius Corelianenfis medicus non incelebris, qui eiusdem Georgii hoc temporis aedes habet, quum forte fortuna et aliud agens offendiffet, illius lectione delectatus, ne pium opus, et Chriftianis proficuum male perderetur, in linguam verfum latinam, adnotationibus illuftrauit, eo animo, vt fi quando facultas fieret, typis vulgaretur.

In eodem opere, vt Oliuerius Arcudio fcripferat, Georgius fuum *περὶ μετανοίας*, *de poenitentia* fermonem quadragefimum, et *περὶ φιλίας*, *de amicitia*, laudat: incertum, an quemadmodum tractatum *de timore diuinorum iudiciorum*, in plures fermones fubdiftinxerat, ita et haec *de amicitia* et *de poenitentia*, an vero plures fermones varii argumenti, inter quos et hi quoque reperiuntur, in vnum volumen reduxerit, vt a multis factum confpicimus. Ego fane haec auguratus numquam tentaui.

LIX. GEORGIVS MOSCHVS Ioannis Mofchi Lacedaemonii filius, Corcyrae medicinam et oratoriam artem profeffus eft, vt de poëtis fui temporis Dialogo 1. tradit Gyraldus. Quid hic fcripferit in comperto non eft; fcripfiffe tamen aliquid, verofimile eft.

LX. Viuebat a. 1583. GEORGIVS quidam DEVTEREVON, facerdos ac hieromnemon, et magnae Conftantinopolitanae ecclefiae aduocatus, ex infulae Cretae vrbe, Cydonia, mediocris ingenii et minoris literaturae vir. At fcripfit tamen fuo et alieno nomine complures *epiftolas*, quae paffim in codicibus manufcriptis leguntur.

Praeterea in varia argumenta *orationes*, tenues illas quidem, et ftilo, et fententiis, non multi aeftimandas, numero 15. quas ipfe legi fub hoc titulo: *ποίημα τοῦ εὐτελοῦς, καὶ ἀχρείου Ἱερομνήμονος Γεωργίου πνευματικοῦ πατρὸς ἡμῶν τοῦ Δευτερεύου λόγοι διάφοροι ιε. Opus vilis ac inutilis hieromnemonis facerdotis Georgii patris noftri fpiritualis Deuterevi orationes* [?] *diuerfae XV.* P. *ἀδελφοὶ καὶ τέκνα ἀκούσατε, παρακαλῶ, λόγον ὀλίγον, καὶ μὴ βαρυνθῆτε.*

Digitized by Google

Item εἰς τὰ βαθμῶν τῆς συγγενείας διαγράμματα. *In graduum consanguinitatis diagrammata.* P. ἐ δύναταί τις λαβεῖν τὴν ἀδελφὴν αὐτȣ̃. Patriam suam, nescio quo in loco, ita insinuat: τῆς ἡμετέρας πόλεως Κυδωνίας τῆς περιφήμȣ νήσȣ Κρήτης. *Nostrae vrbis Cydoniae celebris insulae, Cretae.* Opera exstant in bibl. Collegii Graecorum. q)

LXI. GEORGIVS CHORTAZIVS Cretensis, scripsit carmine, sed communi Graecorum idiomate *Erophilam* tragoediam, satis pro ea lingua elegantem, et vnam ad hunc diem, quae in pretio haberi meruit, et prae manibus omnium teri. Nescio, an edita sit.

LXII. GEORGII SCORDYLII sacerdotis Scholion in epigr. 87. Ioannis Geometrae editum est a Federico Morello in Paradiso eiusdem Geometrae, Lutetiae 1595. in 4.

LXIII. GEORGII SAVROMANI expositio in epistolam Pauli ad Romanos. Habebatur in bibliotheca Altempsiana, vt mihi relatum est: ipse non vidi.

LXIV. Vixit hoc tempore r) GEORGIVS CORESIVS Chius, nobilis genere, professione medicus, ingenio acri, pietate amphibius, religione ex schismate, Latinis, per quos profecerat, s) Pisis namque studuit, improbus, quum dicto quotidie odium in eos acerrimum ostendat, [⁊] et scripto etiam aliquando tam insignite iniuriam faciat; Graecis, quorum patrocinium videtur suscipere, cum schismatis venena euomat, eosque a recto veritatis tramite in profundum haereseos barathrum conetur abducere, parum fidus.

Scripsit Pisis *narrationem incluti certaminis Florentinorum, graecis versibus, quod apud illos* Calcio, *apud antiquos* Arpastum *adpellatur.* Edita est Venetiis 1611. apud Antonium Pinellum in 4. Graece et latine carmine scripsit, sed parum feliciter. Et italice, *Contra le gallegianti del Galileo* in 4.

Eius-

q) Romae.

r) A. 1644.

s) A Latinis olim eruditum, educatum in Italia, imbutumque Thomistarum disciplinis, deinde miro in Latinos fuisse odio, notat *Nic. Comnenus* p. 231. 286. 302. 385. praenot. myst. qui p. 270. 339. 414. eum vocat CPolitanum Archi-Theologum, vetustatis graecanicae accuratissimum censorem, qui saepe iactet, omnia Graecorum monumenta se legisse, ne vna quidem ex curiosis paginis exemta. Idem longe plura huius Coressii citat Allatio praeterita, vt *descriptionem montis Atho* p. 43. 386. quam accuratissimam adpellat, p. 418. *Paralipomena ad bibliothecam Photii,* p. 46. 143. etc. *Scholia in synopsin canonum Nili Rhodii* p. 12. 17. 88. 257. etc. *Antirrheticos contra Bellarminum* p. 67. 173. 360. 367. *Explicationem symboli CPol.* p. 335. *Epistolas* ad Corydaleum Atheniensem p. 23. 31. 141. 231. 406. ad Caryophyllum pag. 205. ad Goarum pag. 141. *Theologiam* p. 283. in cuius prooemio Coressius ait D. Thomae summam percucurrisse se centies, eiusque opuscula euiscerasse. p. 306. *Tractatum de SS. Trinitate* p. 307. *Librum II. contra Latinos, qui est de Sacramentis* p. 325. *Librum V. de Sacramentis* p. 150. *Librum VIII. de Eucharistia* p. 161. 162. 164. *de operibus humanis* p. 285. 301. *de poenitentia* p. 346. 399. *responsionem contra clypeum fidei* p. 136. *librum de persecut. ecclesiae ad Corydaleum* p. 309. *lib. de defunctis*, p. 191. Eius famosum *libellum de impietate* latinum fecisse se testatur hortatu Soarii, Vassionensis episcopi p. 265. *Fabr.* Conf. supra, vol. XI. p. 522. §. VII. in Procopii recensione etc. ac p. 628. *Harl.*

Digitized by Google

Eiusdem in propugnationem ſchiſmatis opus editum cum alius eiusdem farinae ſcriptoribus, Barlaamo, Palama, t) Seuero, u) Pegada, v) Margunio, w) Nilo, Scholario, neſcio an Londini, graece in 4. In quorum Ogdoadem non illepide luſit Ioannes Matthaeus Caryophyllus, Cretenſis:

Οὐρανὸς ἑπτὰ πλάνητας ἀνισοδρόμοισι διαύλοις,
'Οκτὼ δ' ἰσοδρόμους ἐνθάδε βίβλος ἔχει. Et,

Χείρων Βαλαὰμ Βαρλαὰμ μαντισκόπου.
'Ανθρωποφώνου Βαρλαὰμ χείρων ὄνου.
Νεῖλος, Παλαμᾶς πηλαμᾶς ἰλὺς νόων.
Σχολάριος δ' αὖ εἰς σχολὴν εἴρει λόγους.
Πρόσθες Σεβῆρον, τὸν Σαβουραδελφέα.
Πηγὴ κακίςων, Πηγαδᾶς ἦν ναμάτων.
Νοῦς μάργος, ἡ νοῦς ἀργὸς ἦν Μαργούνιος.
Κορέσσιος ζῶν ἐν κάρῳ σείει λόγους,
Λαλῶν, ἃ μὴ γνοὺς ἰατρὸς ψυχοφθόρος,
Μία ξυνωρὶς, ὀγδοὰς λαοπλάνων,
Σκότους ὁδηγοὶ, σχισμάτων διδάσκαλοι.

[P] Pleraque alia pro ſchiſmate contra Latinos ex male ſentientium monumentis ſaepius ab aliis confutatis, exſibilatisque in vnum congeſia, variis diſceptationibus concluſit. Atque illae ſunt: περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος. *De proceſſione Spiritus ſancti.* διαλέξεις.

α'. P. ἐγκαίρως ἔμοι γε δοκεῖ τῇ σῇ περιτετυχηκέναι λογιότητι, καθηγητά.

β'. P. Φέρε, εἰ σοὶ δοκεῖ, τὰ προδιαλεχθέντα συντέμωμεν.

γ'. P. χθὲς περὶ τὸ βουλητὸν πέρας λαβούσης τῆς πρὸς ἡμᾶς.

δ'. P. Δεινὴ δεῖ τ' ἐμοὶ ἐντέτηκεν ἔφεσις τῇ σῇ λογιότητι.

ε. P. Μακρὸν ἤδη παρέδραμεν, ὦ σοφώτατε, χρόνων χρῆμα.

t) Hic eſt *Gregorius* Theſſalonicenſis, cuius duo λόγοι ἀποδεικτικοὶ, ὅτι οὐχὶ καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ, ἀλλ' ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, familiam ducunt in collectione illa Graecorum ſcriptorum, quae Londini a. 1624. 4. lucem vidit, atque dedicata eſt quatuor catholicae et apoſtolicae orientalis eccleſiae patriarchis, Cyrillo CPol., Geraſimo Alexandrino, Athanaſio Antiocheno et Theophani Hieroſolymitano.

u) Gabriele Seuero Philadelphienſi.

v) Meletio τῷ Πηγᾷ, epiſcopo Alex.

w) Maximo Margunio Cytherorum epiſc.

ϛ'. P. Χαῖρε ἄνερ σοφώτατε, ὡς ἄσμενός σε εἰσεῖδον. Et has omnes per modum dialogi digessit.

Περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ Πάπα. *De primatu papae.* P. ἡγοῦμαι ὦ ἄνδρες ἀκροαταὶ μηδέπω ἡμῶν ἀφανὲς εἶναι τῶν. *Allat.* In catal. bibl. *Leidens.* p. 57. occurrit opus, inscriptum: „*Meletii* epistolae de potestate papae; *Georgii Coressii* dialogus de eadem; *Nilus* et *Barlaam* de eadem, Anonymus de igne purgatorio; *Gabrielis* libri duo de iniquo crimine, quasi orientales sint schismatici ab ecclesia romana." Omnia graece: quaedam sunt MSS. in 4. *Harl.*

Περὶ τοῦ ἐν δόξῃ καθαρτηρίου πυρός. *De purgatorio igne,* [x] *quod opinione tantum concipitur.* P. ὁρῶ πάλιν ὑμᾶς, ὦ φιλόθεον σύστημα, προθύμως ἔμοι γε πεπλησιακότας.

Περὶ ἀπολαύσεως τῶν ἁγίων. *De fruitione sanctorum.* P. καὶ τήμερον αὖθις περὶ τῆς τῶν ἁγίων ἀπολαύσεως λόγους καταβαλλόμενος.

Συντομία τῶν Ἰταλικῶν ἁμαρτημάτων. *Errorum Latinorum compendium.* [y] P. πολλάκις τῶν Ἰταλῶν ἐθαύμασα διὰ τὸ πρὸς τὰς καινοτομίας εὐόλισθον. καὶ γὰρ μηδὲν ἐκεῖνοι. Haec omnia in vno volumine, ipsius auctoris manu numquam non interpolata, non sine stomacho legi: quemadmodum et alium eiusdem tractatum *de processione Spiritus sancti* ad F. Leonardum Gallum, qui nunc est apud Franciscum Arcudium. P. ἔναγχος τῶν ἑταίρων τινὶ συμπεριπατοῦντί μοι περὶ τὴν ἑσπέραν.

Coresium nobis innuit *Caryophyllus* de processione Spiritus sancti contra Gerganum cap. 1. *τρίτον ἄτοπον, ὅτι ἀπὸ τούτου οἱ τολμηρότεροι, οὐχὶ μόνον ἔχουσι γνώμαις ἀλλοκότους, οὔτε μόνον παρομιλοῦσιν ἄκαιρον, καὶ ἀνόητα. ἀλλὰ βάλλονται καὶ γράφουσιν ὡσεὶ σεσοφισμένοι, ἀγαπῶντας ταῖς πρωτοκαθεδρίαις,* [illegible] *καὶ νὰ κράζονται ῥαββί. καὶ τὸ κακὸν τοῦτο ἐπλήθυνε τόσον εἰς τοὺς καιρόνεμας, ὅτι εἴδαμεν γραψίματα τινῶν, οἱ ὁποῖοι ἔχοντας ἐπάγγελμα ἰατροῦ, ἀπὸ ἰατροὶ ἔγιναν αὐτοχειροτόνητοι θεολόγοι, καὶ χρεωστῶντας, νὰ θεραπεύουσι τὰ σωματικά, φονεύουσι ταῖς ψυχαῖς, καὶ τὰ γραψίματά τους εἶναι τόσον ἀσύστατα, καὶ ἀκάτεχα, ὅτι μὲ ἀληθοσύνην ἐμπορεῖ τινὰς νὰ εἰπῇ, πῶς καὶ αὐτοὶ, ὁποῦ τὰ ἐσύνθεσαν εἶναι ἀδύνατον νὰ τὰ γρικοῦσιν. Tertium absurdum est, ex his audaciores effectus, non modo absurdas habere opiniones ac importunas, sed stolida nugari et garrire: verum etiam iactare sese, et scribere non secus, ac sapientes forent, amantes primas cathedras et vocari Rabbi. Quod malum adeo nostris excreuit temporibus, vt quidam, quum medicinae profiterentur artem, e medicis theologi a se ipsis constituti, theologica scripta ediderint in lucem, et quum corpora curare tenerentur, animas occiderint; quorum scripta adeo inconcinne*

x) Citat Allatius de purgatorio p. 103.

y) Scripsit etiam latine Coressius, sed plane barbare libellum contra Latinos, Romae sub Vrbano VIII. flammis datum, vt narrat *Nic. Comnenus* p. 14. qui librum eius secundum de erroribus Latinorum citat pag. 512. Ceterum in illo graece scripto multo plura in Latinos congessit, notante *Allatio* de consensu p. 1413. Idem pag. 998. vt infra pag. 792. narrat, ei a patriarcha CPol. sacrarum aedium aditum, mysteriorum communionem et Christianorum colloquia interdicta esse.

cinne compacta non cohaerent, et intoleranda inscitia sunt referta, vt vere quispiam dicere queat, impossibile esse eos ipsos, qui illa composuerint, scripta ea intellexisse, quae scripserint.

Scripsit praeterea μαρτύριον τῦ ἁγίυ ἐνδόξυ μάρτυρος Θεοφίλου, *Martyrium sancti gloriosi martyris Theophili.* Ostendit Pantaleo Ligarides Chius, vir ingeniosus, et in illustrandis patriae antiquitatibus numquam elinguis. P. ἄνδρες φιλομάρτυρες ἐπόσοι ὑπὸ τῆς ἡδίστης μνήμης τῦ θεόφρονος Φιλοθέυ ξυνελέγητε σήμερον. Stilus semper ferreus, et incomptus, praeterquam vbi ex antiquis auctoribus recollectis dicendi formulis inspersus, viri in dicendo ieiunitatem atque ineptitudinem magis redarguit. Audio nunc illi a patriarcha Constantinopolitano sacrarum aedium aditum, mysteriorum communionem, et Christianorum colloquia interdicta esse. Deus bene vertat, quod agat, detque illi, vt tandem ad frugem adplicans animum, redeat in viam. z)

LXV. GEORGIVS BVSTRONIVS, CYPRIVS, ex alumno collegii Graecorum, vbi a prima aetate in iis disciplinis atque artibus, quibus ad bene pieque viuendum instruimur, summopere profecerat, societati IESV, cuius onera laudabiliter sustinet, nomina dedit. aa) Vertit cardinalis Bellarminii tractatum, *de adscensione mentis in Deum* [] satis eleganter in vernaculam Graecorum linguam, vt in illius nationis homines aliquem diuini amoris stimulum excitaret. Editus est ex typographeio S. Congregationis de Fide propaganda in 8. 1637.

LXVI. Non desunt incerta; pleraque enim sub Georgii tantum nomine, nullo alio addito circumferuntur, quae quum ad plures referri possint, nec certo habeam, cui adlocem, in ambiguo relinquere malui. Alii me perspicaciores, diuiuioresque determinent. Sunt itaque cuiusdam

GEORGII expositiones in Hermogenis capita rhetorica, *de antinomia, amphibologia, et syllogismo.* An ad Diaeretam illum, bb) vel alium referes?

LXVII. GEORGII quoque expositiones aliquot in quaedam *Psalmorum* loca habentur cum aliis expositionibus in Catena Psalmorum in biblioth. Barberina cod. IV. In aliqua loca *ex orationibus Nazianzeni,* in Vaticana. Et Georgius quidam laudatur inter expositores *prouerbiorum Salomonis.*

LXVIII. GEORGII carmen iambicum. Γεωργίυ ταπεινοῦ, καὶ ἁμαρτωλῦ ἐπίγραμμα εἰς τὸν παρόντα τόμον τῶν Ἁγιοπολιτῶν Ἰαμβικόν. *Georgii humilis et peccatoris in praesentem Tomum Hagiopolitanum iambicum.* P. ὦ δεῦτε παῖδες εὐσεβούντων. Absoluitur duobus foliis in biblioth. regis Gallorum.

LXIX.

z) Ad Latinorum mentem et amicitiam demum a cessisse narratur. Itaque Allatius p. 1113. Consensus, de Coressio: *sed iam eum resipuisse, veritatemque profiteri mihi a fide dignis hominibus illius insulae* (Chii) *relatum est.*

aa) A. 1610. aetatis 24. Vide bibl. Iesuiticam Philippi Alegambe et Nathanaëlis Sotwelli.

bb) De quo supra, §. XV.

Digitized by Google

LXIX. GEORGII MONACHI *ad ſapientiae ſtudioſos, ne philoſophiae difficultate deterreantur, epitome philoſophiae.* Liber ſic inſcriptus in bibliotheca regis Gallorum.[cc]) Suſpicor, non aliud eſſe, quam quod[dd]) graece et latine cum ſcholiis edidit Auguſtae in 8. 1600. *Ioannes Voegelinus*, Auguſtanus. At illud vt ex codicibus, quos habuerat Voegelinus, manifeſtum eſt, Gregorii nomen prae ſe ferebat, ideoque quum cognomen illius in opere non exprimeretur, ſub Gregorii Aneponymi nomine publicauit. Colligo ex ſimilitudine tituli, quem vnus ex codicibus ſuggeſſit, *ταπεινὸς τάδε ἔγραψεν ἐν μονοτρόποις Γρηγόριος τοῖς φιλομαθέσι τῶν εὐσεβῶν εἰς εὐμάθειαν εὐσύνοπτον αὐτοῖς, τὸ τῆς φιλοσοφίας ὄργανον ἅμα τῇ τῶν ἐπιστημῶν τετρακτύϊ προθέμενος, ὡς μήτε τριβὴν αὐτοῖς περὶ τὰ τοιαῦτα ἐγγίνεσθαι, ὧν καταφρονεῖν ἐκελεύθησαν. Conſcripſit haec humilis inter monachos Georgius piis et doctrinae ſtudioſis pro [?] facili, et perſpicua diſcendi ratione, quum eis philoſophiae organum, et quaternionem ſcientiarum*[ee]) *propoſuit, ne difficultatibus, quae occurrunt, in his turbarentur, vel moram necterent in eiusmodi, quae negligere iuſſi fuerunt.* Vel exſcriptoris ergo errore Georgius irrepſit, vel, quemadmodum et aliis, ex Georgio Gregorius, dum monachum induit, factus eſt, vel antiqui codices hic quidem Georgio, ille Gregorio vnum opus diuerſis auctoribus impartitur.

LXX. Adnumerandi quoque ſunt inter ſcriptores Georgios quatuor alii GEORGII, CONTOPETRIVS, DOMESTICVS, PANARETVS, et MOSCHIANVS, qui inter muſicos ſua aetate praeclare dicuntur ceciniſſe. Hi multis cantionibus tum ſacris, tum profanis notas adpoſuere, quibus vocum varietate, modoque ad harmoniam canerentur, et melos, Graecorum recentiorum more. Graeci etenim inter lineas inſertis quibusdam notulis, rubris etiam quandoque intermixtis voces canentium menſurant.

Quum vero pictura non minus ſcriptione ipſa coloribus rem repraeſentat, quemadmodum verborum floſculis aeque atque illa penicillo et coloribus temporum ſeriem, geſtaque ipſa exprimit. Hinc rerum geſtarum imaginem duplicem, tamquam, quae et oratione et coloribus abſoluitur, laudatiſſimi patres decernunt, Damaſcenus orat. 1. de imaginibus: *διπλῆ δὲ αὐτὴ διά τε λόγου, ταῖς βίβλοις ἐγγραφομένου, ὡς ὁ Θεὸς τὸν νόμον ταῖς πλαξὶν ἐνεκόλαψε, καὶ τοὺς τῶν θεοφιλῶν ἀνδρῶν βίους ἀναγράπτους γενέσθαι προσέταξε. καὶ διὰ θεωρίας αἰσθητῆς, ὡς τὴν στάμνον καὶ τὴν ῥάβδον ἐν τῇ κιβωτῷ τεθῆναι προσέταξεν εἰς μνημόσυνον. οὕτω καὶ νῦν τὰς εἰκόνας τῶν γεγονότων, καὶ τὰς ἀρετὰς διαγράφομεν.* Et, *ὑπόμνημα γάρ ἐστιν ἡ εἰκών, καὶ ὅπερ τοῖς γράμμασι μεμυημένοις ἡ βίβλος, τοῦτο τοῖς ἀγραμμάτοις ἡ εἰκών, καὶ ὅπερ τῇ ἀκοῇ ὁ λόγος, τοῦτο τῇ ὁράσει ἡ εἰκών. νοητῶς δὲ αὐτῇ ἑνούμεθα. Haec autem dupliciter fit, vel literarum monumentis, vt, quum Deus legem tabulis inſcripſit, virorumque, quos caros habuit, vitas conſcribi mandauit: vel rebus ſenſibus expoſitis, vt, quum vrnam et virgam in arcam ad rei memoriam collocari iuſſit. Sic etiam nunc*

rerum

cc) *Pariſ.* in bibl. publ. cod. MMCMXCII. nr. 14. ſecund. cat. MSS. regg. II. pag. 587. exſtat *Gregorii* cuiusdam breuis ad philoſophiam introductio. Num haec is ſit liber, quem Allatius h. l. innuat, definire non audeo. *Harl.*

dd) Libellis ſeptem diſtinctum.

ee) In Syntagmate, quod Wegelinus edidit, de quaternione illo ſcientiarum nihil, ſed totum in philoſophiae organo ſiue logica tradenda abſoluitur.

Digitized by Google

rerum gestarum imagines virtutesque describimus. Et, *nam imagines sunt monumenta quaedam; etenim illiteratis hominibus sunt, quod literatis libri. Et quod auribus oratio est, idem est oculis imago. Cui tamen imagini intelligentiam coniungimus.* [P] Et infra similia saepius. Et ante Damascenum Basilius orat. in quadraginta martyres: ἐπεὶ καὶ πολέμων ἀνδραγαθήματα, καὶ λογογράφοι πολλάκις καὶ ζωγράφοι διασημαίνουσιν, οἱ μὲν τῷ λόγῳ κοσμοῦντες, οἱ δὲ τοῖς πίναξιν ἐγχαράσσοντες καὶ πολλοὺς ἐπήγειραν εἰς ἀνδρείαν ἑκάτεροι. ἃ γὰρ ὁ λόγος τῆς ἱστορίας διὰ τῆς ἀκοῆς παρίστησιν, ταῦτα γραφικὴ σιωπῶσα διὰ μιμήσεως δείκνυσιν. *Quae enim in bello fortiter gesta sunt, ea saepenumera tum oratores, tum pictores explicant, illi quidem ea verbo exornantes, hi vero coloribus exprimentes, qua quidem ratione multos vtrique ad virtutem incitant. Quae enim historiae sermo auribus proponit, ea pictura tacens per imitationem oculis ostendit.* Nec diuersus est ab his Alcinus [ff]) Variae histor. lib. 2. c. 1. Haec quum iam ita se habeant, non absonum fuerit, si inter tot scriptores PICTOREM quoque GEORGIVM recenseam, cuius plerasquè imagines, prout illius ferebant tempora, non inelegantes in Menologio Basiliano, de quo memini me plura in opere de libris ecclesiasticis Graecorum [gg]) dixisse, inter alias aliorum non ignobilium Nestoris, Monae, Pantaleonis, Michaelis Blachernitae, et Michaelis parui conspiciuntur, ex quibus sacrae antiquitatis et ecclesiastici ordinis multas, varias, non nunc natas, sed vetustate comprobatas, et vsu continuo corroboratas, quidquid recentiores haeretici obganniant, consuetudines ac caerimonias, nisi in ipso sole caecutire velimus, adfabre clareque expressas elicimus.

LXXI. Et quemadmodum ex Gregorio Georgius, ita plerique alii, quum in vitam monasticam renascerentur, Georgii nomine abolito sub Gregorii tantum nomine patent, quos si recensere velim, neque scirem, neque possem: ex eorum grege aliquos, in quibus Georgii adhuc nomen, etiam noui accessione non adeo exstinctum est, vti potero, in hac acie producam.

His praeeat GEORGIVS, siue vt alii volunt, GREGORIVS CERAMEVS, Tauromenitanus episcopus, cuius scripta etiam sub Theophanis, [hh]) et, si Diis placet, sub Philippi Ceramitae nomine prostant. Scripsit is Homilias in euangelia dominicalia, et festa totius anni; editas graece et latine, èt notis illustratas ex multorum manuscriptorum fide, a Francisco Scorso Parisiis 1644. in fol. In eiusdem Prooemio Isagogico plura habes de eodem Gregorio, [P] siue Theophane, illiusque cognomine, patria, educatione, aetate, qua floruerit, episcopatu, peregrinationibus, persequutionibus pro ecclesiae suae sollicitudine toleratis, virtutibus, doctrina, dicendi methodo, et aliis. Et nos nonnulla dicemus in opere de libris apocryphis. [ii]) Quum etiam Chii plures, quam editae sunt, me legisse homilias in manuscriptis codicibus meminerim, inter eas si bene recordor, fuere:

Περὶ

ff) Videtur legendum Aelianus. Sed apud eum loco citato nihil.

gg) Diss. 1. p. 83. seq.

hh) De hoc supra vol. XI. cap. 38. p. 208. sqq. [vbi plura adiecti, et singulae homiliae, harumque editt. atque codd. recensentur. Quare h. l. plura omisi. *Harl.*]

ii) Hoc nunquam vidit lucem.

Digitized by Google

Περὶ τῆς μεταμορφώσεως ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, εἰσί τινες. *In transfigurationem, ex Matthaeo. Amen dico vobis, sunt quidam.* P. εἶπεν ὅτι μέλλει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεσθαι.

Περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην. *De Spiritu S. ex Ioanne.* P. πρὸ γὰρ τοῦ ἑκουσίου πάθους ἐπαγγειλάμενος ὁ Σωτήρ.

Περὶ τοῦ ἐν Κανᾷ γάμου. *De nuptiis in Cana.* P. καλοῦσιν εἰς τὸν γάμον τὸν Κύριον.

Περὶ τοῦ ἀποδημήσαντος εἰς χώραν μακράν. *De eo, qui abierat in regionem longinquam.* P. ἐνταῦθα τὸ πολυθρύλλητον ζήτημα, πῶς ὁ υἱὸς φαίνεται φθονερός.

Εἰς τὴν κυριακὴν τοῦ τελώνου, καὶ Φαρισαίου. *In Dominicam publicani et Pharisaei.* P. ἡ εἰς τὸν τελώνην καὶ Φαρισαῖον παραβολή.

[*] Homiliam, εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς Ἰνδίκτου, ἤτοι τοῦ νέου ἔτους. *In indictionis siue anni principium:* [v. supra, vol. XI. p. 210. nr. 1.]

Scoriaei in bibliotheca regia leguntur: Γρηγορίου ἐπισκόπου Ταυρομενίας τῆς Σικελίας ὁμιλίαι ἀπὸ τοῦ Ἀρχιτελώνου. *Georgii episcopi Tauromini Siciliae Homiliae ex architelono.* VI. n. 7. IV. ἑ. 16. VI. γ'. 1. ὁμιλίαι [*] τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ. *Homiliae totius anni.* IV. ἑ. 16. VI. γ'. 1. Λεξικὸν τῶν αὐτοῦ ὁμιλιῶν. *Lexicon illius homiliarum.* VI. γ'. 1.

LXXII. GEORGIVS, siue GREGORIVS METROPOLITA CORINTHI cognomento PARDVS scripsit pleraque. Eius *de dialectis excerpta* kk) saepius post Lexica graecolatina edita sunt, et inter Grammaticas.

Ex eodem, quemadmodum et ex aliis, *enarrationes* quaedam *in Hermogenis rhetoricam*, seruatur apud me. Vide supra in Georgio Diaereta. ll)

Scripsit in Ioannis cap. 21. De Thoma contrectante Dominum cum resurrexisset, luculentum sermonem. Extat vna cum nonnullis homiliis eiusdem graece scriptis in bibliotheca Vaticana, Sixtus Senensis in biblioth. et Posseuinus in adparatu. Opus profecto non contemnendum, ab omnibus fere ob ignorationem terminorum pessime exceptum. Id, vt videas lector, prius tibi ante omnia monstra eaque foedissima in medium proferenda. [*] Da mihi hanc veniam obsecro, et abutenti patientia tua in re grauissima aequo animo ignoscas: fastidium vtilitate compensa: et monstrorum immanitate ac deformitate sanior esto. Gesnerus, *Gregorii metropolitani Corinthi in conciones* τῆς χειμώσεως *Divae Virginis, et euangelismi. Praeterea in festum dominicae antipascha. 1. In contrectationem Thomae. In adsumptionem magni Dei, et seruatoris Iesu, et in pentecostem. Poëma in primum festum* vene-

kk) Vide lib. IV. huius bibl. cap. 37. § 19. [vol. VI. p. 194. sqq. vbi plura iam occupaui, et addidi alia.]

ll) §. XV. *Georgii Corinthii* scholia in Aristotelem de anima, laudat *Nic. Comnenus* p. 253. praenot. mystagog.

Digitized by Google

venerabilis obitus Cosmae monachi. Volumen huius inscriptionis graecum Romae conditur in Vaticana bibliotheca. Addit epitome *Interpretationem in canones herilium terminorum, seu finitionum totius temporis τῶν τριωδῶν, et magnae septimanae: complectentem explicationem praecipuorum festorum totius anni; habetur in biblioth. imperatoris Viennae MS. graece in 4.*[mm]) An melius his diligentissimus Possevinus? *Gregorius metropolita Corinthi exstat graece MS. in bibliotheca Vaticana. In adsumtionem magni Dei et Saluatoris Domini nostri Iesu Christi. In pentecostem. In canones τῆς κοιμήσεως, hoc est,* dormitionis *b. Virginis, et euangelismi: in diem dominicam ante pascha. De contrectatione D. Thomae, apostoli. Poëma in primum festum venerabilis obitus Cosmae monachi. At Viennae Austriae in bibliotheca imperat. exstat MS. graece interpretatio herilium terminorum, siue finitionum totius temporis τῶν τριωδῶν, et sanctae hebdomadae.* In indice bibliothecae Vaticanae ab eodem edito, *Gregorii metropolitae Corinthi, in canones dormitionis deiparae et adnunciationis. Et in festum τῆς κυριακῆς Ἀντιπάσχα, et palpationem, siue attrectationem Thomae, apostoli. In assumtionem magni Dei, et Saluatoris Iesu Christi. In pentecostem. Poëma in primum festum venerandae dormitionis Cosmae monachi.* Et in indice Viennensis bibliothecae: *Gregorii archiepiscopi metropolis Corinthi interpretatio in canones herilium terminorum, seu definitionum totius temporis τῶν τριωδῶν, et magnae septimanae, complectens praecipuorum festorum totius anni explicationem.* Quid hic mussitas lector? quid haeres? an non noua? an non inaudita? O quantum est in re litteraria ducem errantem sequi perniciosum! Dum facile credimus, dum alterius dicto suasi, dicto adhaeremus, nihilque vltra quaerimus, aut examinamus, quam facile decipimur ipsi, quam inconsiderate alios decipimus. Extricemus modum: pro quo illud ante omnia obseruandum est, Graecos singulis diebus in diuinis officiis, iis scilicet, quae nocturno tempore domi, aut in ecclesiis cauere vel recitare solent, post Psalmos Dauidicos, precesque, aliaque Troparia pro more recitata antequam finiant, vel ad postremam officii partem perueniant, Hymnos, quos ex perpetuo odarum, [¶] ac Tropariorum ordine, ac serie canones vocant. Zonaras in Canones Anastasimos Damasceni: κανὼν λέγεται, ὅτι ὡρισμένον, καὶ τετυπωμένον ἔχει τὸ μέτρον ἐννέα ᾠδαῖς συντελούμενον. *Canon dicitur, quod determinatam, ac praescriptam habeat mensuram nouem odis comprehensam*, domi legunt, in ecclesiis vt plurimum canunt. Canones diuiduntur in nouem odas, inter quas tamen secunda nullibi adparet, sed componentis in pectore remanet. Quare autem id fiat, et quanam ratione, quum octo sint odae solummodo, nouem esse dicantur, alterius erit indaginis. Post quartam odam canon interrumpitur ταῖς ἀναγνώσεσι *lectionibus;* tunc enim lectiones, quae vel de vitis sanctorum, quorum eo die commemoratio celebratur, vel de diei ipsius historia ita ab ecclesia determinata pertractant, alta voce, et intelligibili, omnibus audiendi facultate facta, ab ipso sacerdote, vel alio leguntur: quibus finitis reliquae canonis odae percurruntur. Neque vno canone in vno officio contenti, vt plurimum et secundum, quandoque etiam et tertium, raroque quartum pro illius diei plurium festiuitatum concursu intermiscent: ita tamen, vt omnes primae omnium canonum odae, deinceps tertiae, et sic deinceps vsque ad nonam dicantur; qua canon iste, siue hymnus, ita enim

mm) V. supra vol. XI. p. 78. et vol. VI. p. 196. et 197. de duobus codd. Parisino et Medic. Laurent. *Harl.*

Digitized by Google

nuncupari etiam solet, vnde illius compositores hymnographi adpellantur, clauditur. Quamuis vero canonibus odae tribuantur nouem, vt adnotauimus, non ita tamen illud perpetuum est, vt aliquando numerus earum non imminuatur: aliquando enim quatuor tantum odis intercluditur; vnde canoni nomen τετραώδιον, *quatuor odarum* scilicet, saepius tribus constituitur, ex quo τριώδιον, quasi *trium odarum* nominatur. Canon omnibus diebus ieiuniorum praeter dies dominicos, et celebriorem aliquam sollemnitatem vsitatissimus. Quare liber ille, in quo ieiuniorum officia a Dominica nempe Septuagesimae ad diem Paschatis continentur, τριώδιον dicitur. Et Iosephus, insignis hymnographus, a die Paschatis ad Pentecostem ipsam, canones similes, Triodia nempe composuit, sed scripta tantum inter manuscriptos codices latitant, tamquam quae nullo vsu in ecclesias introduci potuerint. Canones ex materia, quam tractarent, nomina sibi sumsere. Hinc Ἀναστάσιμοι, qui de resurrectione; σταυρώσιμοι, qui de cruce; νεκρώσιμοι, qui de mortuis; σταυρονεκρώσιμοι, qui de cruce et mortuis; παρακλητικοὶ, qui de solamine animorum; τριαδικοὶ, qui de trinitate; δογματικοὶ, qui de dogmatibus, etc. Canones itaque in odas diuiduntur, odae in Troparia, ex quibus componuntur. Singulae namque [?] Troparia continent aut plura, aut pauciora, quum eorum numerus determinatus non sit. Troparia quandoque libera, ac vaga relinquuntur, quandoque primis litteris, quasi annulis in verbis veluti catenula inseruntur, quam Acrostichida auctores vocant. Non omnibus tamen illa colligandi eadem ratio, et modus seruatur. Quidam alphabeti ordinem seruant; ita vt primum canonis Troparium ab A incipiat, in Ω vltimum desinat. Alii in Acrostichide Θεοτόκια, Troparia sunt odarum postrema in honorem Virginis concinnata, includunt: alii extra eam suo modo agi ferrique sinunt. Quidam nomen sui silent, vt inter alios Theophanes; quidam odae nonae post Acrostichida claudunt, vt Iosephus; quidam Theotociis exprimunt, vt Georgius, et alii alio modo: cui necessario adtendendum est, vt facile spuria a legitimis dignoscas, et hymni auctorem, quisnam ille sit, in tanta obscuritate codicum deprehendas. Sed de his, quae possent dici, alibi plurima. Nunc pro intelligentia nostri Gregorii illa sufficiant.

Inter hos canones eximii illi habebantur, quos Damascenus, et Cosmas [nn]) monachi in dies festos Seruatoris nostri, et beatissimae Virginis concinnarant. Suidas: οἱ γοῦν ἀσματικοὶ κανόνες Ἰωάννου τε, καὶ Κοσμᾶ σύγκρισιν οὐκ ἐδέξαντο, οὐδὲ δέξαιντο μέχρις ἂν ὁ καθ' ἡμᾶς βίος περαιωθήσεται. *Asmatici canones Ioannis et Cosmae hactenus fuerunt incomparabiles, neque etiam quoad nostra vita propagabitur, comparationem admittent:* ideoque in eos exponendos non infimorum virorum ingenia desudarunt: inter eos, quos ipse noui, fuere Ioannes Zonaras, Theodorus Prodromus, Marcus Eugenius, neque postremum locum obtinuit hic noster Georgius Corinthi episcopus; idque ipse de se adserit in expositione canonis secundi in dormitionem Deiparae: πλὴν οὐκ ἄκαιρον ἡμῖν ἐφάνη, τὸ καὶ τοῦτον τὸν κανόνα δεῖναι γραφῆ, καθὼς καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας κανόνας τῶν δεσποτικῶν ἑορτῶν, καὶ τῶν ἐπισήμων ἁγίων ἡμερῶν. *Non intempestiuum nobis nihilominus visum est, et hunc canonem scripto consignare, quemadmodum et alios omnes canones Dominicarum solemnitatum, et magis prae-*

nn) De *Cosmae* hymnis supra, vol. XI. p. 173. sqq. De *Damasceni* vol. IX. p. 741. sq.

Digitized by Google

praecipuarum ſanctarum dierum. Et in canonem Ioannis monachi de adſcenſione Domini: ἀλλ' ἐπειδὴ μία τίς ἐϛι τῶν δεσποτικῶν ἑορτῶν, καὶ ἡ μετὰ σαρκὸς τȣ̃ δεσπότȣ πρὸς ȣ̓ρανὸν ἀνάληψις, ȣ̓κ ἔδει μὴ καὶ ταύτην ἡμᾶς τιμῆσαι ταῖς κατὰ δύναμιν ἐγγράφοις ἐξηγήσεσι τῶν θείων ᾀσμάτων αὐτῆς. *Sed quando vna etiam eſt ex ſollemnitatibus Dominicis, cum carne Domini noſtri* [¶] *in coelum aſſumtio, operae pretium eſt, et nos quoque eam honore aſſicere ſacrorum illius cantuum ſcriptis expoſitionibus pro modulo noſtro.*

Et iſtud opus Gregorii tam miſere, ac variis modis ab his, quos ſupra retulimus, habitum eſt. Examinemus verba: *de Thoma contrectante ſermonem cum aliis eiusdem homiliis.* Eſt mera expoſitio canonis, quem de Thoma contrectante compoſuit Ioannes Damaſcenus, non ſermo. Neque expoſitiones aliorum ſubſequentium canonum, Homiliae dici debent. Sic expoſitio eſt in canones τῆς κοιμήσεως, *dormitionis Deiparae*, et *euangeliſmi annunciationis*, nempe eiusdem. Quid *Antipaſcha* ſit, dicat Geſnerus: alii *Antepaſcha*, quaſi Dominicam Palmarum, quae ante Paſcha eſt, innuat, ſubſtituerunt. Male; tunc enim in illa eccleſia nulla mentio fit de Thomae contrectatione. Quare *Antipaſcha*, quae ſecunda ſeptimana eſt poſt Paſcha, et legitur euangelium de Thomae contrectatione, reponendum eſt: maleque diuidunt, qui vnum hoc variis expoſitum formulis duo faciunt. *In aſſumtionem*, εἰς τὴν ἀνάληψιν. Eſt in canonem dictae ſollemnitatis, ſicut et in Pentecoſtes. *Poëma in primum feſtum venerabilis abitus Coſmae monachi.* Nugae omnino. Eſt in canonem profeſti dici dormitionis Deiparae compoſitum a Coſma monacho. Vel quum duo ſint canones in dormitionem Deiparae a Gregorio expoſiti, notat, eam expoſitionem eſſe in primum Canonem ποίημα *compoſitionem* nempe Coſmae monachi, non *poëma*, niſi, quidquid ab aliquo fit, vel ſcribitur, large *poëma* vocare velimus. *Herilium terminorum, ſeu fruitionum totius temporis* τῶν τριωδιῶν *et magnae ſeptimanae* δεσποτικαὶ ἑορταὶ ſunt heriles feſtiuitates, in quarum canones Gregorius expoſitiones confecerat, quemadmodum et in Triodia magnae hebdomadae, et nonnullarum aliarum praecipuarum totius anni. Titulus operis ab hiſce tam miſere tractatus in nonnullis codicibus manuſcriptis ita concipitur: Γρηγορίȣ Μητροπολίτȣ Κορίνθȣ εἴς τε τȣ̀ς κανόνας τῆς κοιμήσεως τῆς ὑπεραγίȣ δεσποίνης, καὶ θεομήτορος, καὶ τȣ̃ εὐαγγελισμȣ̃. σὺν τȣ́τοις δὲ καὶ εἰς τὴν ἑορτὴν τῆς κυριακῆς τȣ̃ ἀντιπάσχα, ἤ ὡς εἰς τὴν ψηλάφησιν τȣ̃ Θωμᾶ. Εἰς τὴν ἀνάληψίν τε τȣ̃ μεγάλȣ Θεȣ̃, καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησȣ̃ Χριϛȣ̃. καὶ εἰς τὴν Πεντηκοϛήν. *Gregorii metropolitae Corinthi in canones dormitionis ſanctiſſimae Dominae Deiparae, et adnunciationis, et vna cum iis in feſtiuitatem Dominicae Antipaſchae*, (quam in Albis Latini dicunt,) *hoc eſt in contrectationem Thomae. In adſumtionem magni Dei, et Seruatoris noſtri Ieſu Chriſti: et in Pentecoſtem.*[oo]). Et, vt melius percipi poſſit, operis capita veluti in tabula hic adnumerabo.

oo) In cod. Laurent. ſupra ad vol. VI. p. 196. ſq. laudato ſunt, teſte *Bandinio*, l. c. II. p. 428. ſq. tredecim canones, quorum tituli et expoſitionum initia ferme cum Allatiana notitia concordant, ſerie tantummodo canonum excepta. In illo praeterea eſt canon II. *Ioannis Damaſceni* in feſtum SS. luminum, et canon IV. *Coſmae monachi* in Adnuntiationem Deiparae. — *Monac.* in cod. Bauar. CCXXVI. ſunt plures canones: nr. 1. et 2. Coſmae et Ioannis monachi canones in natiuitatem Ieſu Chriſti: nr. 3. et Coſmae canones in feſtum luminum; et plures alii cum expoſitione Gregorii Corinthi metropolitae: de quibus curate et copioſe agit cl. *Hardt* in Aretini Beyträgen etc. a. 1805. part. 4. pag. 518–525. *Harl.*

Digitized by Google

[¶] Εἰς τὴν ὑπαπαντὴν τοῦ μεγάλου Θεοῦ, καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ποίημα Κοσμᾶ Μοναχοῦ. *In Hypapantem magni Dei, et Seruatoris noſtri Ieſu Chriſti compoſitio Coſmae monachi.* ὁ ἥλιος ὁ αἰσθητὸς χερσὸν γενόμενον. [In cod. Laurent. canon III.]

Εἰς τὴν κυριακὴν τῶν βαΐων Κοσμᾶ Μοναχοῦ. *In Dominicam Palmarum Coſmae monachi.* P. τῆς παρούσης ἀκροστιχίδος ἡ ἔννοια ἐστὶν αὕτη. [ibid. canon V. quem excipiunt quoque tria ſequentia triodia, et in feriam quintam, et triodium in paraſceuen. *Harl.*]

Εἰς τὸ τριῴδιον τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης δευτέρας Κοσμᾶ Μοναχοῦ. *In triodium ſanctae magnaeque feriae ſecundae, Coſmae monachi.* P. ᾄσωμεν τῷ Θεῷ. ἐνδόξως γάρ.

Εἰς τὸ τριῴδιον τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης τρίτης, Κοσμᾶ μοναχοῦ. *In triodium ſanctae et magnae feriae tertiae, Coſmae monachi.* P. οὐ χρεία σαφηνείας ἐνταῦθα, οὔτε μὴν ἑρμηνείας.

Εἰς τὸ τριῴδιον τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης τετράδος Κοσμᾶ μοναχοῦ. *In triodium ſanctae et magnae feriae quartae, Coſmae monachi.* P. δεῖ γινώσκειν ὡς ὁ θαυμαστός.

Εἰς τὸν κανόνα τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης πέμπτης Κοσμᾶ μοναχοῦ. *In canonem ſanctae et magnae feriae quintae, Coſmae monachi.* P. ἧς τοιοῦτος ἐστὶν ὁ νοῦς τῇ μεγάλῃ.

Εἰς τὸ τριῴδιον τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης Παρασκευῆς, Κοσμᾶ μοναχοῦ. *In triodium ſanctae et magnae Paraſceues, Coſmae monachi.* P. πρὸς σὲ ὀρθρίζω φησὶν ὁ μελῳδός. [in eod. cod. canon VI.]

Εἰς τὸν κανόνα τοῦ ἁγίου καὶ μεγάλου Σαββάτου, ποίημα Μάρκου μοναχοῦ ἄχρι τῆς πέμπτης ᾠδῆς καὶ αὐτῆς· τῶν δὲ ἑξῆς ᾠδῶν Κοσμᾶ μοναχοῦ. *In canonem magni et ſancti Sabbati compoſitio Marci monachi, usque ad quintam et ipſam oden: reliquarum vero odarum compoſitio eſt Coſmae monachi.* P. συνέζευκται τῇ τοῦ τριῳδίου τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης Παρασκευῆς. [in eod. cod. Laur. canon VII.]

Εἰς τὸν κανόνα τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης Κυριακῆς τοῦ Πάσχα Ἰωάννου μοναχοῦ. *In canonem ſanctae et magnae Dominicae Paſchatis, Ioannis monachi.* [*Ioannis Damaſceni* in eod. cod. canon VIII.] P. ὁ παρὼν οὗτος κανὼν ἑρμηνείας οὐ δεῖται.

Εἰς τὸν κανόνα τῆς Κυριακῆς τοῦ Ἀντιπάσχα Ἰωάννου μοναχοῦ. *In canonem Dominicae Antipaſchae dictae, Ioannis monachi.* [Io. Damaſceni, ibid. canon IX.] P. ὁ παρὼν κανὼν ὀλίγα τινὰ ἔχει.

Εἰς τὸν κανόνα τῆς ἀναλήψεως τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, Ἰωάννου μοναχοῦ. *In canonem adſcenſionis magni Dei et Seruatoris noſtri Ieſu Chriſti, Ioannis monachi.* P. ὁ παρὼν οὗτος κανὼν πάσης γέμει σαφηνείας.

Εἰς τὸν κανόνα τῆς ἁγίας, καὶ μεγάλης Πεντεκοστῆς, Κοσμᾶ μοναχοῦ. [¶] *In canonem ſanctae et magnae Pentecoſtes. Coſmae monachi.* P. ὁ παρὼν οὗτος κανὼν ὅσον ἀπὸ νοῦ βαρέως ἤχου. [in eod. cod. canon X.]

Εἰς

Digitized by Google

Εἰς τὸν ἕτερον κανόνα τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης Πεντηκοστῆς διὰ στίχων Ἰαμβικῶν. Ἰωάννȣ μοναχȣ͂. *In alium canonem sanctae et magnae Pentecostes carmine iambico, Ioannis monachi.* P. αὕτη μὲν ἡ ἀκροστιχὶς τȣ͂ παρόντος κανόνος. [ibid. canon XI.]

Εἰς τὸν κανόνα τῆς ἁγίας μεταμορφώσεως τȣ͂ Θεȣ͂ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησȣ͂ Χριστȣ͂, Κοσμᾶ μοναχȣ͂. *In canonem sanctae transfigurationis Dei et Seruatoris nostri Iesu Christi, Cosmae monachi.* P. ὁ νȣ͂ς τῆς ἀκροστιχίδος τȣ͂ παρόντος κανόνος. [ibid. canon XII.]

Εἰς τὸν ἕτερον κανόνα τῆς αὐτῆς μεταμορφώσεως. Ἰωάννȣ μοναχȣ͂. *In alium canonem eiusdem transfigurationis, Ioannis monachi.* P. καινοτομίαν ὑπέστη κατὰ τὴν ἔκτην χώραν.

Εἰς τὸν κανόνα εἰς τὴν κοίμησιν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκȣ, Κοσμᾶ μοναχȣ͂. *In canonem, in dormitionem sanctissimae Deiparae, Cosmae, monachi.* P. ἧς. ȣ̓δὲ ὁ νȣ͂ς δυσληπτὸς ὅλως ἐστίν. [ibid. canon XIII.]

Εἰς τὸν ἕτερον κανόνα εἰς τὴν αὐτὴν κοίμησιν τῆς Θεοτόκȣ. *In alium canonem, in eamdem dormitionem Deiparae.* P. ὁ παρὼν τῆς Θεοτόκȣ κανὼν ȣ̓δεμίαν ὅλως.

Εἰς τὸν κανόνα εἰς τὴν ὕψωσιν τȣ͂ τιμίȣ καὶ ζωοποιȣ͂ σταυρȣ͂, Κοσμᾶ μοναχȣ͂. *In canonem in exaltationem venerandae et viuificae crucis, Cosmae, monachi.* P. τὸ δὲ ἐρεύγομαι ψαλμικόν ἐστιν, ȣ̓ ἑρμηνεία. [in eod. cod. canon I.] Adseruantur in bibliothecis Vaticana, Collegii Graecorum et Cryptae Ferratae, in cuius extremo adnotatur: ἐγράφη τοίνυν ἡ παρȣ͂σα βίβλος τῶν θείων ἱερῶν κανόνων διὰ χειρὸς Λέοντος Ῥηγινȣ͂ Καλλιγράφȣ Τραίνας ἐν ἔτει ϛψλγ. Ἰνδικτιῶνος τρίτης. εὔχεσθε ὑπὲρ αὐτοῦ πάντες διὰ τὸν Κύριον οἱ ἀναγινώσκοντες, καὶ οἱ μεταγράφοντες, ὅπως ἄφεσιν πλημμελημάτων λάβω. ἀμήν. μνήσθητι Κύριε τȣ͂ δȣ́λȣ Λέοντος τȣ͂ κτίσαντος τὴν βίβλον ταύτην. ἀμήν. *Liber hic scriptus est, continens diuinos ac sacros canones manu Leonis Rhegini calligraphi Timethi anno sexmillesimo septingentesimo tricesimo tertio, (anno Christi 1225.) indictione tertia. Rogate pro ipso omnes per Dominum, qui legitis, aut exscribitis, vt veniam consequar peccatorum. Amen. Recordare Domine serui tui Leonis, qui compaginauit vel possedit librum hunc: Amen.* Nec diuersum ab isto fortasse est, quod habetur in Palatina cod. CCCLV. *Cosmae et Ioannis Damasceni Odae iambicae in praecipua anni festa cum enarratione grammatica et historica, initio et fine mutilus. Prima est S. Crucis celebratio, postrema canon in Deiparae Virginis obitum.* Liber Grammaticorum regulis et praeceptis nimium addictus vilescere quodammodo videtur, qui tamen pro intelligentia rerum [P] non inutilis est, dictione elegans ac facilis, et breuitate dicendi valde conspicuus.

LXXIII. GEORGIVS CYPRIVS postea GREGORIVS vocatus ex diacono ecclesiae Constantinopolitanae patriarcha, quem modo Georgium, modo Gregorium Gregoras in historia, et alii nuncupant. pp) Pachymeres lib. 7. de Arsenoitis: ὡμολόγȣν δὲ τέως τὸν

pp) De hoc, quoniam supra in vol. VIII. pag. 57. sqq. plura et certiora a Fabricio et a me iam sunt exposita; plura, praecipue indicem librorum, ab illo confectorum, h. l. resecui. Add. supra vol. XI. p. 151. fin. *Harl.*

Digitized by Google

τὸν Γρηγόριον Πατριάρχην. τοῦτο γὰρ ἐκείνῳ, καὶ τὸ ἐκ Γεωργίου μοναχικὸν ὄνομα. *Fatebatur eatenus Gregorium patriarcham, id namque erat illi nomen, quod a Georgio, dum monachum indu.t sibi sumpserat.* Primum pro Latinis vna cum Vecco, Meltiniota, et Motochita sentit. Gregoras de Vecco lib. 5. καὶ λέγων, καὶ γράφων, καὶ δογματίζων, ἔχων συνεργοὺς, καὶ συλλήπτορας τοῦ ἀγῶνος τόν τε Μελιτηνιώτην, καὶ τὸν Μετοχίτην ἀρχιδιακόνους ὄντας τοῦ βασιλικοῦ κλήρου, καὶ ἔτι Γεώργιον τὸν ἐκ Κύπρου *Et dicendo, et scribendo, et dogmata statuendo: eius certaminis adiutoribus Meliteniote et Metochite, imperatorii cleri archidiaconis, et insuper Georgio Cyprio.* Res etiam Latinorum tutatum Georgium indicat Pachymeres lib. 5. τότε γοῦν καθεσθέντων, τιμηθέντων τ' ἐπὶ καθέδρᾳ καὶ ἀμφοῖν τούτοιν ὡς συναγωνιζομένοιν τῷ βασιλεῖ τοῦ τε ἀρχιδιακόνου Μελιτηνιώτου, καὶ τοῦ Πρωταποστολαρίου Κυπρίου, ὁ ῥήτωρ ὁ Ὀλόβωλος ἵστατο προσδοκῶν τὴν ἀπὸ βασιλέως ἐκχώρησιν. *Quum itaque sedissent, honoratique essent cathedra hi ambo, tamquam qui suffragarentur imperatori, archidiaconus Meliteniota, et protapostolarius Cyprius, rhetor Olobolus stans ab imperatore licentiam exspectabat.* Qui lib. 7. cap. 34. refert, eumdem apud Italos natum et adultum, sese postmodum inter Graecos coniecisse: τί παθόντες, ἔλεγεν, Veccus scilicet, ἐμὲ τὸν παρὰ Ῥωμαίοις καὶ ἐκ Ῥωμαίων γεννηθέντα τε καὶ τραφέντα συχναῖς περιβάλλοντες λοιδορίαις, ἔπειτα φεύγετε. ἄνδρα δὲ παρ' Ἰταλοῖς γεννηθέντα, καὶ τραφέντα, καὶ οὐ ταῦτα, ἀλλὰ καὶ αὐταῖς στολαῖς καὶ γλώττῃ πρὸς τὰ ἡμέτερα παρεισφρήσαντα εὐφημοῦντες δέχεσθαι. *Quid passi, aiebat, me inter Romanos et ex Romanis natum, adultumque crebris conuiciis lacessitis, postmodum fugitis; virum vero apud Italos natum adultumque, neque haec solum, sed qui indumentis ipsis, et lingua ad vos irrepsit, collaudantes excipitis.* Postea Graecis adhaerens post Iosephi Galesiotae obitum, licet Veccus ipse viueret adhuc, et coram synodo caussam suam diceret, per vim ac nequitiam, ipsiusque etiam Georgii inuidentiam pulsus, in patriarchale solium intruditur: qq) cui iusto Dei iudicio non solum hostibus, sed amicissimis, quibus potissima [?] quaeque in ecclesia contulerat, inuisus, quum iniuriam ferre non posset renunciat, rr) et sese in Deiparae Odegerum dictae, monasterium confert, et non multo post prope Diui Andreae monasterium moritur. Vir fuit acerrimi ingenii, facundus, eloquens, et pene dixerim disciplinis omnibus imbutus. Georgius Pachymeres lib. 7. de Andronico Seniore: ἐκλέγεται μὲν εἰς Πατριάρχην τὸν ἐκ Κύπρου Γεώργιον, ἄνδρα λόγοις ἐντραφέντα, καὶ σφραγῖδα τοῦ Πατριάρχου Ἰωσὴφ φέροντα etc. *Eligit porro in patriarcham Georgium Cyprium, virum sermonibus innutritum, et ordinatum a patriarcha Iosepho, protoapostolarii dignitate in palatio condecoratum: in hoc etiam visus Iosephitas ex ordinatione sibi conciliare, Arsenoitas etiam, quod non secundum praescripta a Iosepho in ecclesia vsu exequi permitteret.* Gregoras lib. 6. καὶ ἦν τηνικαῦτα ἀνὴρ ἐν λόγοις ἐπίσημος τῷ βασιλικῷ συγκατειλεγμένος κλήρῳ Γεώργιος ὁ ἐκ Κύπρου· etc. *Erat autem tum insigni vir facundia, ex imperatorii cleri collegio, Georgius Cyprius, qui elegantes graecae literaturas numeros, et atticam illam linguam longo iam tempore obliuionis gurgite demersam ingenii dexteritate, ac singulari studio in lucem produxit, ac velut ab inferis reuocauit. Hunc quum non ita pridem monasticum habitum induisset, in animo habebat, et studebat imperator in patriarchicum solium euehere: a nemine tamen eorum illi manus imponi volebat, qui nouum illud dogma amplexi*

qq) A. C. 1283. rr) A. 1289.

amplexi fuissent: vt periculum esset, ne res diutius differretur. Est tamen ab imperatore post debita suffragia, et testimonia [?] *designatus; et pastorale pedum in imperatorio suggestu, veteri more ab imperatore porrectum, accepit. Proinde negotiis intentus, patriarchica iura, quae cum sacerdotio nihil coniunctum habebant, administrabat.* De eius patriarchatu Pachymerius, lib. 7. *Eligit in patriarcham Georgium e Cypro, hominem in eloquentia enutritum, a Iosepho patriarcha ordinatum, et dignitate Protapostolarii in regia insignitum. In hoc etiam Iosephitas ex ordinatione, vt videbatur, sibi concilians; Arsenoitas vero quod non vti constituerat Iosephus, in ecclesia fieri permitteret.* Et Ephraemius in Chronico:

Πάλιν Ἰωσὴφ ἀπολαμβάνει θρόνον etc.

Rursum Iosephus thronum recepit, et quum vitam, thronumque deposuisset, sapiens quidam vir Gregorius ex Cypro, sermonum sapientum alumnus, et musarum sacrarium, in thronum patriarchalem euehitur, qui a prima aetate, patria paternaque domo extorris, eruditionis, ac mathematum amore flagrans, ad Constantini vrbem se recipit. Vbi disciplinis, et laboribus deditus in magnum sapientiae culmen peruenit. Tandem imperatori innotuit, et clero palatii adscriptus, praesul Constantinopolitanus efficitur, cum prius, vt moris est, monasticum habitum induisset. [55]) Hinc mira Georgii Phranzae lib. 1. cap. 7. oscitantia animaduertenda est, qui in serie patriarcharum nullum hunc Georgium ponit, sed scribit, *Veccum patriarcham sua sede depulsum monachus quidam Athanasius nomine excepit.* Quod homini rebus saecularibus intento, nec ecclesiasticis multum dedito, quin infortuniis, ac mala valetudine fracto excidisse nil mirum. Aristotelis Platonisque scriptis addictissimum, neque in illis excolendis oleum aut operam [?] perdidisse tradit Ioannes Veccus orat. prima ad Constantinum, *πῶς τὸν Ἀριστοτελικόν σε καὶ μεγάλα Πλάτωνι ἐγκαυχώμενον. At quanam ratione Aristotelicum te, et maxime ob Platonem iactabundum.* Et, *εἰ μή πȣ τις Ἀριστοτελικοῖς πεισθέμενος δόγμασιν, ὁποῖον αὐτόν σε εἶναι λόγοι παριστῶσιν οἱ σοί. Nisi quis Aristotelicis nisus placitis, qualem te commentationes tuae demonstrant.* Pachymeres de eius morte, lib. 8. hist. cap. 16. *τούτων οὕτως ἐχόντων ὁ μὲν πατριαρχεύσας Γρηγόριος νόσῳ πολυημέρῳ κατεργασθεὶς, ὡς δέ τινες ἔλεγον καὶ διὰ τὴν παρόρασιν ἐκ μικροψυχίας μετ' οὐ πολὺ τελευτᾷ τὸν βίον. καὶ τὸ μὲν ἐν ψαλμῳδίαις θάπτειν κατὰ τὸ εἰκὸς ἐδίδουν, τὸ δὲ ὡς ἀρχιερέα, ὥσπερ δὴ κακεῖνος ᾤετο τὴν ἱερωσύνην παρακατέχων συχνοὺς ὁ κρατῶν ἀποστέλλων ἀπέλεγε, καὶ τῇ αὐτανεψιᾷ ἐπέσκηπτεν ἐπιτάττων, ἥ τις ἦν ἡ Ῥαούλαινα. μή τι τοιοῦτον ἐπιτελεῖν, ὃ δὴ καὶ γίνεται. Haec quum ita se haberent, Gregorius, qui ante patriarcha fuerat, morbo diutino confectus, vt vero nonnulli dicebant, quod contemni se videret, ex pusillanimitate non multo post vitam finit, et iusta illi, vti par erat, cum canticis fieri concedebant, at non vt pontifici, quemadmodum ille opinabatur, pontificatum sibi vindicans, saepius imperator nuncios mittens interdicebat, suaeque nepti, quae erat Raulaena, ne quid contra tentaret, mandans insserat, quod et factum est.* Et dixerat de eodem supra cap. 9. *καί γε τῷ τῆς Ἀριστηνῆς μονο-*

55) Multo copiosius persequitur historiam, mutationes fataque Iosephi, Vecci, Georgiique Cyprii huiusque obitus *Ioan. Franc. Bernard de Rubeis* in libro ad vol. VIII. p. 57. cit. capp. III. — IX. p. 53. sqq. et p. XXIV. *Harl.*

Digitized by Google

μονοδείω ἐχόμενά πυ κειμένῳ τῆς τῦ ἁγίυ Ἀνδρέυ, τῦ ἐν τῇ κρίσει μονῆς. ἐκεῖ γὰρ ἡ Πρωτοβεστιάρισσα Ῥαύλαινα συνῆγεν ἐξ᾽ ἑαυτῆς περιθάλπυσα τα μεγάλα φέρων ἑαυτὸν δίδωσιν. *Et in Aristenes monasterium non longe a S. Andreae, quod in Crisi est, monasterio, situm; ibi enim Protouestiarissa Raulaena de suo fouens opulentissime exceperat, sese dedens proripuit.* Scripsit pleraque in omni genere scientiarum.

Ex indice librorum Allatiano pauca retinui tantum, praecipue notitiam *Fabularum* et *epistolarum*. *Harl.*

[¶] *Fabulae* habentur in bibliotheca Bauarica cod. LXVI. *Allat.* Bauar. cod. hodie numeratur CCI. sed is continet tantummodo duas fabulas de simiis. v. cl. *Hardt* in Aretini Beyträgen etc. a. 1805. part. 2. p. 147. *Harl.*

Epistolae CCIII. tt) partim scriptae, antequam onus patriarchatus suscepisset, partim postquam illius cura ipsi commissa fuit, in bibliotheca [¶] Antonii Augustini cod. LXIX. Erantque in Lolliana, et Monachii Bauariae, sed sine titulis. In Ambrosiana leguntur CLXVI.

Scoriaci

tt) In bibl. Caesarea exstant epistolae CXCI. ex quibus centesima decima quinta et quae eam sequuntur ἐκδοθεῖσαι ἐν τῷ Πατριαρχείῳ, hoc est, scriptae a Cyprio, quum iam esset patriarcha. Priores CXIV. ante susceptum patriarchatum. Vide *Lambecium* VIII. p. 516. sqq. [p. 511. sqq. Kollar. et vid supra ad vol. VIII. p. 61. sq.] In bibliotheca Leidensi habentur epistolae eiusdem prope trecentae: [ex quo cod. de Rubeis l. c. primus edidit epistolam Cyprii ad amicum, pag. 120. sqq. gr. et lat. idemque pag. XXVII. sq. ex cod. Leid. nomina eorum, ad quos scriptae fuerunt, adposuit. *Harl*] Vide Diarium Belgicum *Maend lyke Vittreksels* a. 1718 mense Septembri. Indicem eorum, ad quos scribit Georgius Cyprius, hoc loco subiungere placet, quem ex inscriptionibus epistolarum, a Lambecio communicatis, concinnaui:

(Constantino) Acropolitae λογοθέτῃ τῶν γενικῶν. 2. 38. 169.
Georgio Acropolitae magno Logothetae, 111. 112. 115. 117. 119. 120. 123. 124 125. 127. 128. 129. 130. 135. 136. 139. 140. 144. 145. 149. 150. 151. 153. 154. 155. 157. 159. 170. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 180. 181. 182.
Magnus Logotheta ad Gregorium Cyprium, 116. 118. 156.
Agathoni Coresae monacho, 74. 89.
Τινὶ τῶν ἀρχιερέων. 191.
Athanasio τῷ Χατζύκῃ, 29.
Athanasio Lependreno monacho, 147. 148.
Τῷ βασιλεῖ. Imperatori, (Andronico Palaeologo) 132. 133. 134. 137. 138. 142. 143. 146.
Callisto diacono, 47. 48.
Τῷ ἐπὶ τῶν δεήσεων. 93. 94. 95. 98. 108.
Danieli Glyci (τῷ Γλυκεῖ), 126.
Demetrio Benseo, Thessalonicensi episc. 7.
Ducaetae, Δουκαίτῃ, 104.
Ephesi episcopo, vide Isaaco.
Georgio Marmarae, 78.
Γνωρίμῳ τινί. 176. Magnus Logotheta intelligitur.
Holobolo rhetori, 92. 96. 122.
Iasitae monacho, 3. 4. 71. 113.
Ioanni Chilae et Danieli, τοῖς ἐν τῷ Ὀρφανοτροφείῳ Μοναχοῖς, 121.
Ioanni Mystico, 8.
Ioanni Φακρασῇ, 102.
Ioanni Sebastocratori, 131.
Ioanni Theognosto medico, 12. 13. 15. 79. 89. 107. 144. 167.
Ioannes Theologites, cuius mentio epist. 115. ὁ Μακεδονίας καὶ Θρᾴκης ἀπογραφεύς.
Isaaco Ephesi episcopo, 9 178. 179.
Manueli Neocaesariensi protosecretario, 1. 31. 32. 34. 6. 11. 16. 17. (Georgii Cyprii φοιτητῇ siue disci-

[¶] Scoriaci in bibl. regia legitur: *Γρηγορίȣ Πατριάρχȣ Κωνςαντινȣπόλεως τȣ͂ Κυπρίȣ ἀπολογία εἰς τὴν ἐπιςολὴν Μάρκȣ τȣ͂ Ἐφέσȣ. Gregorii patriarchae Constantinopolitani Cyprii apologia in epistolam Marci Ephesii.* VI. num. 14. non sine, vt puto, exscriptoris mendo. Qui enim potuit respondere Cyprius sub Andronico seniore, Marco Ephesio, antistiti sub Ioanne Palaeologo, antiquior centum triginta ad minus annos iuniori? Quare delendum est illud Cyprii, *τȣ͂ Κυπρίȣ*, et substituendum *πρωτοσυγγέλȣ*, protosyncelli; uu) is enim in Marcum [¶] Ephesium scripsit, et calumniis illius in romanam ecclesiam respondit, vt ex edito iam opere post concilium Florentinum adparet.

Seruatur penes me *βίος καὶ πολιτεία, καὶ μερικὴ θαυμάτων διήγησις τȣ͂ ὁσίȣ καὶ θεοφόρȣ πατρὸς ἡμῶν Λαζάρȣ, τȣ͂ ἐν τῷ Γαλησίῳ ὄρει ἀσκήσαντος, συγγραφεὶς παρὰ τȣ͂ ἁγιωτάτȣ Πατριάρχȣ κυρȣ͂ Γρηγορίȣ. Vita et res gestae, et peculiaris miraculorum narratio sancti et Deum ferentis patris nostri Lazari, qui in Galesio monte vitam asceticam excoluit, descripta a sanctissimo patriarcha, domino Gregorio.* Qui non alius erit, quam Cyprius. Namque post Romani Argyrophyli imperium, sub quo florebat Lazarus, ad direptam vsque vrbem, praeter Gregorium protosyncellum, ad quem referri minime potest, nullus alius Gregorius patriarchatum administrauit. *Baronius* Annalium anno 960. non alienus ab hac sententia auctorem vitae Georgium vocauit: *Claruit hoc tempore in oriente S. Lazarus monachus in Galesio monte iuxta Ephesum, cuius vitam scripsit Georgius patriarcha.* Scriptio est satis elegans et adcurata et rara. *Allat.*

[*Venetiis.* in bibl. Marc. cod. LXXXIII. sunt *Gregorii Cyprii,* patriarchae CPolit. *ὑπόμνησις ἱκετήριος* ad Andronicum Palaeologum imp. inc. *κράτιςε, θεοπρέβλητε — Δέομαι τῆς κραταιᾶς καὶ ἁγίας βασιλείας σȣ·* et *Confessio:* inc. *Μὴ ὁ νόμος ἡμῶν κρίνει·*

atque

uu) Gregorius protosyncellus, patriarcha CPol. ab a. 1445. ad 1453. de cuius scriptis adeundus Petrus Arcudius in Concordia vtriusque ecclesiae circa doctrinam de Sacramentis lib. 2. cap. 15. p. 112. vbi etiam docet quinque capita in defensionem concilii Florentini ab eo scripta, diuersa vtique esse a totidem capitibus, quae Gennadio abiudicare voluit Caryophyllus.

atque vtrumque opusculum editum esse a Bandurio in Antiquitatt. CPolitanis libr. VIII animaduertit cel. *Morell.* in bibl. MSta gr. et lat. tom. I. p. 74. — In eiusdem bibliothecae cod. CCCCLII. exstat *Macarii Chrysocephali* Ῥοδωνιὰ s. florilegium ex variis scriptoribus, inter quos etiam ex *Georgii Cyprii* epistolis, orationibus ac declamationibus esse quaedam excerpta, idem cel. *Morell.* l. c. p. 319. obseruat. Atque *Villoison,* qui in Anecdotis gr. tom. II. a pag. 4. illud Macarii Chrysoceph. opus et eod. Marc. copiose recensuit et multa ex eo excerpsit, pag. 75. adnotauit, ex quibus declamationibus, quas Fabricio ignotas fuisse, putabat, loca excerpserit ille Macarius. — *Mosquae* in bibl. synod. cod. CCLXXIX. nr. 6. teste *Matthaei* V. C. in notit. codd. gr. Mosq. p. 180. inc. ἔθος τοῦτο τῶν λόγοις ἀγωνιζομένων· est *Gregorii Cyprii* orat. in Georgium martyrem, de qua orat. v. supra, vol. X. pag. 230. *Harl.*]

LXXIV. GEORGII HIEROMONACHI PROTOSYNCELLI *aduersus epistolam Marci Ephesini* liber est in bibliotheca regis Gallorum. Gregorii et hic suspicor reponendum, quem scimus omnes in Marci Ephesii epistolam stilum strinxisse. Vide tamen, quae supra vv) pro Gregorio Aneponymo, in Georgio monacho dicebamus, et nota faciles in eiusmodi nomine scriptorum lapsus.

LXXV. GEORGIVS PHRANZA Byzantinus, sub Manuele Palaeologo Ioannis filio natus, fonte baptismali a Thomaide religiosissima femina susceptus, ww) eidem imperatori puer, tandem etiam a secretis inseruiit: successoribus Manuelis, Ioanni et Constantino aeque carissimus, sub quibus variis legationibus fungitur, non ciuili scientia et militaribus artibus, sed doctrina et eloquentia clarus, quibuscum et militares etiam spiritus demonstrauit, tamquam qui obiectu corporis sui Constantinum seruarit, et pro eo vulnera exceperit; in carcerem etiam teterrimum ab hostibus proiectus est. Ex Helena Alexii Palaeologi [P] Examplaconis filia filios tres, et vnam filiam sustulit. Constantinopoli a Turcis debellata in hostium ipse eum coniuge, filia et filiorum Ioanne, nam ante vrbis excidium alii vita functi fuerant, potestatem venit. Coniugem Hadrianopoli redemit. Filia in obsequio Sultaninae moritur. Ioannes adolescentulus, qui nondum annos quindecim adtigerat, pro conseruanda pudicitia a Sultano obtruncatur. Protouestiarius fortunis, ac liberis ereptis in Peloponneso aetatem agit;. sed ea quoque a Turca deuicta Italiam lustrat, inde in Graeciam reuersus cum vxore monachismum amplectitur, et pro more nomen ipse in Gregorium, coniux in Eupraxiam mutat. Vixit in summa egestate, adeo vt nec panis, quo vitam sustineret, suppeteret, tandem effoeta iam aetate, morbis etiam fractus, ac debilitatus decessit. Haec carptim ex Iacobo Pontano, et Pontanus ex eodemmet Georgio, cuius illud est de eo iudicium: *Vir fuit* πρακτικώτατος, *rerum agendarum scientissimus; de tribus autem imperatoribus Manuele, Ioanne, Constantino, quibus seruiuit, ita meruit, vt nemo magis.* Rogantibus quibusdam nobilibus Corcyraeis Chronicon scripsit, tradiditque in Antonii sacerdotis

vv) p. 793. ed. vet.

ww) A. 1401. Confer, si placet, quae de hoc Phranza dicta sunt volum. VIII. p. 74. sqq. [vbi plura adscripsi. Hinc, quae ibi ex Allatio iam adducta sunt, repetere h. l. nolui. *Harl.*]

Digitized by Google

dotis manibus, vt idemmet in fine operis dicit. Chronicon ex bibliotheca Bauarica depromptum, digressionibus, quibus passim opus abundat, multisque aliis, quae dignitati historiae officere poterant, detractis, totoque corpore in compendium coacto, Iacobus Pontanus in linguam vertit latinam, libris, atque capitibus, vt ipsi peropportunum visum fuerat, diuisum edidit Ingolstadii ex typographia Adami Sartorii 1604. in 4. cum Theophylacto Simocata. Pontanus tamen in aliis laudem nec contemnendam promeritus a nonnullis reprehenditur, primum quod graece non ediderit; secundum quod opus obtruncatum, ac in epitomen redactum, non integrum emiserit. Scriptoris enim errores, ac nugamenta omnes ab interprete exposcunt, non ita tamen, vt in interpretem reiiciant. Et aliud est interpretis, aliud correctoris munus. Interpres omnia reddere, si fidus esse vult: corrector non scriptoris vestigia, sed suum sequitur institutum. Argumentum Chronici ex eodem Georgio in Prooemio illud est: *Ad hunc modum ego quoque Georgius Phrantzes, et Protouestiarius, et Gregorius cognominatus vbi ad monachos me adgregaui, ista conscripsi de iis, quae memoria mea acciderunt, et de nonnullis calamitatibus, speciatim quae partim ante, partim post subactam Constantinopolim nos exercuerunt. Ac primum quidem de creationibus, et causis imperii Palaeologorum ab initio narrationem contexam; dicamque,* [?] *quot, et qui, quaeue ex ea domo, quam penes huc vsque sceptra fuerunt, despotae, et despoenae extiterint. Et de bello, quod in Peloponneso inter fratres despotas Demetrium, et Thomam conflatum est. Alia insuper non parui momenti, et memoratu egregia non silebo.*

Praeter Chronicon scripsit *Expositionem symboli.* xx) Quid in eo exponendo egerit, ex ipso lib. 3. c. 24. videre possumus. *Edidimus autem prius fidei nostrae in Deum confessionem, vti mos est orthodoxis monasticum induentibus habitum; et ita coepi primum quidem sanctum symbolum exponere, ostendereque vnde a sanctis patribus esset compositum: et vt cognosceremus non eos id a se* [?] *ipsis habuisse, sed ex diuinis oraculis tum verba, eum sententiam mutuatos id pie conscripsisse. Propemodum igitur diuini symboli voces singulae e sacris scripturis sunt desumtae, vt particulatim docuimus.* Hoc idem ante eum praestiterat Simeon Thessalonicensis, yy) vt in nostra *de Simeonibus* diatriba diximus. Porro an Georgius Simeonis laborem in suum opus deduxerit, vel nouum ex se meditatus in scriptum retulerit, quum Georgii expositionem non viderim, non audeo diuinare. Sollemne scriptoribus semper fuit, sed labente Graecia potissimum, alienos labores exscriptos, suppresso, vnde exscripserant, nomine, tamquam suos simplicioribus promere.

LXXVI. Viuit hodie GEORGIVS MYRMEGVSIANVS, Myrmegusium in insula Chio oppidum est non ignobile; dum monachum induit Gregorii sibi nomen adsciuit, quod innuit ipse in Synopsi dogmatum ecclesiasticorum; χάριν λόγυ ἕνα ἄνθρωπον κράζουσι Γεώργιον, ἔπειτα γίνεται ἀρχιερεὺς καὶ μετωνομάζουν τὸν Γρηγόριον. τὸν ὁποῖον βλέποντας τον τίνας λέγει· ὗτος εἶναι ὁ Γεώργιος λέγει τυ τὸ πρῶτον ὄνομα. *Verbi gratia quemdam hominem vocant Georgium, et deinceps praesul factus Gregorii nomine insigni-*

xx) Hanc *expositionem symboli* Alterus editioni suae *Phrantzae* chronici adiecit. V. supra ad vol. VIII. p. 78. *Harl.* yy) Supra vol. XI. p. 332. sq.

Digitized by Google

fignitur, *quem dum quifpiam adfpexerit*, *dicit*: *hic eft Georgius*, *priftino nomine eam compellans.* Nunc, vt audio, monafterio imperiali in eadem infula, quod *νέαν μονήν*, *nouum monafterium* vocant, praeeft; fcripfit fub hoc titulo Graecorum recenti lingua; *σύνοψιν τῶν θείων καὶ ἱερῶν τῆς ἐκκλησίας δογμάτων*, *fynopfin diuinorum et facrorum ecclefiae dogmatum*, editam Venetiis ao. 1635. apud Ioannem Petrum Pinellum in 8. In eo libello auctor, quum non folum Graecorum fchifmaticorum, fed haereticorum recentiorum etiam libros legiffet, nec tantum haberet ingenii, vt vera a falfis difcerneret, errores varios, abfurda, faepe quoque haereticas fententias infpergit; propinatque incautis lectoribus, quae multa nos alibi [zz]) adnotauimus. Vtinam et ipfe aliquando bene fapiat, redeatque ad viam, quod futurum fpero, quum aequitatem viri, et ftudium veritatis, fideique zelum compertiffimum habeam.

LXXVII. Diatribam finiam, dummodo inter tot, ac tantos Georgios vni, et foli GEORGIDIO MONACHO locum, quid enim vetat? concedamus. Opus illius fic concipitur, Γεωργιδίου μοναχοῦ γνωμῶν ἐκλογὴ συλλεγεῖσα ἐκ τῆς θείας γραφῆς, καὶ ἁγίων πατέρων, καὶ τῶν ἔξω διδασκάλων. *Georgidii monachi fententiarum ecloga ex facra fcriptura, fanctis patribus, externisque magiftris. Georgidii* cognomento fuiffe inde colligo, quod earumdem fententiarum in aliis codicibus, vt mihi ex Chio infula relatum eft, titulus ita concipitur: Γνῶμαι συλλεγεῖσαι ὑπὸ Ἰωάννου μονάζοντος, τοῦ καὶ Γεωργίδη, κατὰ στοιχεῖον. *Sententiae collectae a Ioanne monacho, qui et Georgides, ordine litterarum.* [v. fupra ad vol. XI. p. 627. de eod. Laurent.] Non eft tamen operae, vt in his diutius immoremur. *Allat.*

Ex Fabricii indice et Supplementis ad hanc Allatii diatribam aliorum Georgiorum memoriam fubiiciam, cum nonnullis acceffionibus.

Georgii Calybae iam fupra ad vol. XI. p. 627. (vbi et pagg. fqq. plures *Georgii* nominantur,) mentionem feci: h. l. tantum adiiciam: Georgii illius epiftolis, ibi memoratis, additas effe fex epiftolas, ad eum fcriptas a quodam Antonio, Io. Abramio, Exarcho, Ioanne Nathanaele, Nicolao et Mathufala monacho.

Georgii Hieromonachi, et ea exarchi patriarchici epiftola ad Sophronium Protofyncellum, de fraude Iefuitarum epiftola, Trapezunte a. 1626. data, et de martyrio Cetabae, Iberorum principiffae a. 1614. a Perfis, quod Chriftum eierare nollet, oleo elixae, exftat graece et lat. in Operibus *Andreae Riueti*, tom. III. p. 1251-1254. Roterd. 1660. fol. *Fabr.*

Georgius Ithanes, (al. *Mithanes*,) ad quem Theodori Studitae epiftolae. *Fabr.* Conf. *Montfaucon* bibl. Coislin. p. 148. et 318. *Harl.*

De *Georgio Mono*, cognomento *Diacreta* v. fupra §. XV. (et vol. XI. pag. 629.) et Fabric. in Supplem. addit: „In codice regio, quem euoluit Cangius, σχόλια σὺν θεῷ εἰς τὴν διαίρεσιν (Hermogenis) ἀπὸ φωνῆς τοῦ αὐτοῦ Γεωργίου τοῦ Μόνου, σοφιστοῦ Ἀλεξανδρείας. In fine haec verba habentur: Ἐπληρώθη σὺν θεῷ καὶ ἡ διαίρεσις εὐτυχῶς Ζήνωνι σχολαστικῷ.“

Geor-

zz) De confenfu lib. 3. c. 17. et 18.

Digitized by Google

Georgius Μάνιος vel Μανηνὸς, cuius scholia in Homiliam Gregorii Naz. Pascha MSS. in bibl. Coislin. apud *Montfaucon* p. 296. sq. *Fabr.*

Georgius Oenaeota, [n. ab *Oeneo*, vrbe circa Paphlagoniam: qui locus graece adpellatur τὸ Οἴναιον·] rhetor, qui cum Georgio Galesiota orationem Nicephori Blemmidae de regno illustrauit, et in clariorem stilum transtulit. v. *Lambec.* VII. p. 225. *Fabr.* s. p. 480. sq. ed. Kollar. nr. 5. cod. CXXV. *Harl.*

Georgii Sanginatici, consulis Romanorum et Comitis Palatini Lateranensis, ὀνομασίαι τῶν μελῶν τȣ̃ ἀνθρώπȣ, *de partibus corporis humani* ad Nicolaum V. pontificem romanum (circa 1450.) ex cod. regio Parisino 1510. versibus politicis. Citatur a *Cangio* in glossario graeco. *Fabr. Paris.* in bibl. publ. secundum catal. MSSt. regg. vol. II. exstat in cod. MMCCLXXVI. nr. 7. — In eiusd. biblioth. cod. MMCCXLII. est *Georg. Sanginatii* (sic) opusc. *de pulsibus*, hactenus ineditum. — *Vindobonae* in cod. caesareo LXXVIII. nr. 7. exstat Ἑρμηνεία τȣ̃ Ὑπάτȣ περὶ τῶν τȣ̃ σώματος μερῶν· *interpretatio partium corporis humani.* Lambecius in vol. VII. p. 297. suspicabatur quidem, in cod. illo caes. forsan post voc. Ὑπάτȣ subintelligendum esse τῶν φιλοσόφων, ita vt intelligatur vel ipse *Michaël Psellus*, vel *Ioannes Italus*, Pselli discipulus et aemulus; quod tamen tamquam incertum postea in medio reliquit. Contra *Fabricius* infra in vol. XII. p. 781. Hypatum hunc cum *Georgio Sanginaticio* eumdem esse ait. At *Kollarius* in nota ad Lambecii locum cit. vbi *Fabricii* verba adducit, „dubium tamen, inquit, remanet, auctorne libelli hic *Sanginaticius* vel editor tantum fuerit? id, quod, inspecto libello, quo nos quidem caremus, facile quis diuinauerit." Supra in vol. XI p. 572. in indice MS. cod. Eparchi nr. LIX. citatur quoque *Hypati* interpretatio partium corporis, quam editam esse a *Stephano le Moyne* tom. I. varior. sacr. p. 513. Fabric. in nota ad illum indicis locum animaduertit. Illa *interpretatio* etc. reperitur quoque *Florent.* in cod. Laurent. LXIII. nr. 47. Atque *Bandin.* in cat. codd. gr. Laur. tom. III. pag 111. postquam Fabricii nostri opinionem, illum Hypatum eumdem esse cum *Georgio Sanginaticio*, commemorat, dein, „sed quas, ait, illi tribuit Fabric. ὀνομασίας τῶν μελῶν τȣ̃ ἀνθρώπȣ ad Nicol. V. papam circa a. Chr. MCCCCL. versibus politicis, opus videntur a nostro diuersum, quum nulla in hoc metri ratio dignoscatur." — *Hypati* interpret. *Leidae* in bibl. publ. inter codd. Vossian. v. bibl. Leidens. pag. 398. nr. 54. *Harl.*

[*Georgiorum* numerus, si opus videretur, praeter memoratos supra in vol. XI. p. 627. sqq. et in indice et a Caueo in diss. I. ad hist. litter. S. S. eccl. nominatos, augeri potest. Sed paucorum memoriam tantum h. l. excitare praestabit: maiorem copiam ei, cui volupe erit, indices ad catalogos MSS. varii generis, suppeditabunt.

Georgii Sagoudini, fidei professio, Paris. in bibl. publ. cod. MCLXX nr. 3. ab eo, vt ait confector catal. MSSt. regg. vol. II. p. 227. eo consilio probabiliter scripta, vt iis responderet, qui eum de fide parum recte sentire criminabantur.

Geor-

Digitized by Google

Georgii Triuisii f. *Triuisini*, Graecorum facerdotis, verfus politici ad Chriftum dominum, idque ordine alphabetico, *Parif.* in bibl. publ. cod. MMDCCCIII. nr. 2.

Georgius, cognomento ὁ Κεκαυμένος, cuius verfus iambici in duodecim zodiaci figna funt praefixa Porphyrii Ifagogae de quinque vocibus, in cod. Parif. bibl. publ. MCMLXXIII. nr. 1.

Georgii varii codices MSS. exfcripferunt: quorum nomina adpofita funt codd. Sic *Florentiae* in bibl. Laurent. cod. XXII. nr. 1. plut. 32. qui continet Homeri Iliada, in fine legitur αὐτῇ ἐτελειώθη ἡ Ἰλιὰς τοῦ Ὁμήρου παρ' ἐμοῦ Γεωργίου ἱερέως τοῦ Ἀλεξάνδρου· *MCCCCLIX abfoluta eft Ilias Homeri a me, Georgio, facerdote, Alexandri filio:* v. *Bandin.* cat. codd. gr. Laurent. II. p. 174. — Ibid. in cod. XIV. plut. 59. legitur haec librarii fubfcriptio: Ἐτελειώθη ἡ παροῦσα δέλτος τῶν ἐρωτημάτων — — διὰ χειρὸς παπ. Γεωργίου μαΐστρου Νίκκολ. πρωτοαναγνώστου Σολέντους ἐν μηνὶ Ἀπριλλίῳ ἡμέρα δ'. ὥρα γ'. τοῦ ἔτους τρέχοντος ἀπὸ κοσμοποιίας ςϡνζ'. ἰνδ. ιβ'. *Abfolutus eft praefens liber Erotematum et declinationum* (h. e. Dionyfii Thracis de accentibus etc.) *manu papae Georgii magiftri Nicolai, primi anagnoftae* feu *lectoris — menfe Aprili d. IV. hora III. currente anno ab orbe condito 6957.* (Chrifti 1449.) etc. v. *Bandin.* l. c. p. 576. (cuius etiam meminit *Montfaucon* in Palaeographia gr. p. 80.) — In cod. *Laurent.* (faec. XIV. fcripto,) II. plut. 81. in fronte primae orationis Dionis Chryfoftomi legitur nomen poffefforis aut fcribae, cuiusdam *Georgii.* v. *Bandin.* l. c. III. p. 221. fq. A *Montfaucon.* in cit. Palaeograp. permulti *Georgii*, variorum codicum fcribae, paffim commemorantur; quorum nomina exhibebit index ad illam p. 530. — Idem *Montfaucon* in bibl. Coislin. haud paucos excitat *Georgios;* qui, praeter alios, ab Allatio aut a me iam nominatos, in variis codd. occurrunt, quorum nomina breuiter repetam; p. 129. *Georgius*, facerdos Maemon, ex vico Athell. — p. 571. *Georgius*, ad quem fcripfit Chryfoftomus. — p. 60. *Georgii* cuiusdam fragmm. in catena in parabolas Salomonis. — et p. 137. fcholia in Theodoreti interpretationem Pfalmorum: — p. 268. fq. *Georgius* notis illuftrat orationem 39. Gregorii Nazianz. in fancta lumina, quae incipit πάλιν Ἰησοῦς ὁ ἐμός. — p. 104. et 105. *Georgius* Proëdrus Pyrrhi, *Georg.* Protonobiliffimus, Palaeologus, *Georg.* Protoproëdrus Bafilacae, et *Georgius Cathegumenus* monafterii Acatalepti fiue incomprehenfibilis feruatoris, quod eft in Canari, inter eos erant, qui iuffu Alexii Comneni congregati fuerunt in concilio de imaginibus, cuius decretum edidit Montfaucon p. 103. fqq. ex cod. Coislin. — p. 429. tres epiftolae Demetrii Cydonii ad *Georgium*, philofophum; — p. 145. et 315. epp. Theodori Studitae ad *Georgium, Xenodochum;* — p. 196. S. *Georgii Tropaeophori* martyrium, de quo v. fupra, vol. X. p. 229. — Fabricius addiderat indicem et fupplementa in hanc Allatii diatribam; fed index ifte inferi poteft indici generali, et fupplementa, fuo quoduis loco, iam reddidi. *Harl.*

Digitized by Google

LIBRI VI.

CAPVT I.

DE SABINO HERACLEENSI, ET ALIIS CANONVM VETERVM ECCLESIASTICORVM COLLECTORIBVS.

Notitia scriptorum recentium, qui collectiones Canonum varias recensuere. 1. nostrum institutum. 2. Canones quinquaginta apostolici, Latinis probati. 3. Graecis, LXXXV. 4. Illorum auctoritas. 5. Canones Antiocheni, apostolis affícti. 6. Constitutiones apostolicae. 7. Epistolae pontificum. 8. Collectiones Canonum deperditae, vt Sabini Heracleensis, 9. vel ineditae vt Stephani Ephesii. 10. alia Theodoreto perperam adscripta. 11. Codex Canonum ecclesiae orientalis a Io. Tilio editus. 12. Codex ecclesiae vniuersae. 13. Codex ecclesiae Africanae. 14. Abbreuiationes Canonum. 15. Canonum Scholiastae Graeci. 16. Nomocanonum scriptores. 17. Bibliotheca Canonica Iustelli et Voëlli. 18. Guil. Beueregii pandectae Canonum. 19. De latinis Canonum collectionibus. 20.

(*Cum supplementis G. C. Harles.*)

I.

[?] Argumentum, quod tradere adgredior, ante me illustrarunt viri praeclari, *) quorum obseruatis mea adiungam, *Petrus Pithoeus* in synopsi historica eorum, qui Canones et

*) Ab initio statim laudandum est praeclarum opus, quoniam eius frequentior mentio facienda est: „De vetustis canonum collectionibus dissertationum sylloge, quibus de iuris ecclesiastici origine — differitur, etc. collegit, recensuit, praefationem adiecit *Andr. Gallandius.*" Venet. 1778. fol. Accesserunt *Antonii Augustini* de emendatione Gratiani libri tres. — Recusum est opus, (quo vtor, et ex quo Fabricii notitia egregie possit locupletari, sed tum ob breuitatis studium, tum, quoniam multa ad bibliothecam graecam haud pertinent, illum laborem aliis iuris canonici cultoribus atque interpretibus relinquendum esse duximus,) inscriptumque: „De vetustis canonum collectionibus diss. sylloge; quibus virorum doctiss. cura et studio elucubratis, de iuris eccles. origine atque progressu luculenter differitur, vbi et plura tum ad antiquitatem canonicam, tum ad rem litterariam illustrandam adducuntur. Accessere V. C. *Antonii Auguitini* (leg. *Augustini*) archiepiscopi Tarraconensis de emendatione Gratiani dialogorum libri duo. Collegit, recensuit ac praef. adiecit *Andreas Gallandius*, presbyter congregationis oratorii. Editio in Germania prima, variis dissertatt. aucta: Magontiaci 1790. 4. tom. I. II. In hac edit. exstant in tomo II. p. 185. sqq. *Ant. Augustini* — libri II. cum Steph. Baluzii et Gerh. Mastrichtii notis: curante M. *Ios. Ant. de Riegger*. Editioni Magontiae. accesserunt in tom. II. nr. XI. *Stephani Baluzii* Tutelensis diss. de capitularium regum Francorum nomine, dignitate, auctoritate et vsu tam in rebus ecclesiasticis, quam politicis, nec non de eorundem collectionibus et editionibus: nr. XII. *Francisci Antonii Zaccaria* diss. de duabus antiquis canonum collectionibus ineditis; nr. XIII. diss. de inedita canonum collectione, quam XII. saeculo cardinalis *Laborans* composuit et nr. XIV. *Iodoci le Plat.* I. V. D. et SS. canonum professoris in academia Louaniensi diss. de

Digitized by Google

et decreta ecclesiastica collegerunt, praemissa editioni luculentae corporis iuris canonici, Paris. 1687. et Lips. 1705. fol. *Antonius Augustinus*, Tarraconensis episcopus, in dialogorum libris duobus de emendatione Gratiani, editis Tarracone a. 1587. 4. et Parisiis 1607. b) nec non *Stephanus Baluzius*, Tutelensis, in prolegomenis et notis ad Anton. Augustini libros emendatius recusos, Paris. 1672. 8. et Gerhardo a Mastricht curante, Arnhemii 1678. 8. *Christophorus Iustellus* in praefatione ad codicem canonum ecclesiae vniuersae, et in aliis praefationibus et prolegomenis, quae in bibliotheca iuris canonici Guil. Voëllï et Henr. Iustelli, variis canonum collectionibus praemissa leguntur, Paris. 1661. fol. *Petrus de Marca*, Parisiensis archiepiscopus, in opere de Concordia Sacerdotii et Imperii lib. III. cap. 2. 3. 4. 5. 6. Paris. 1641. 1663. 1669. et Frf. 1708. fol. et in dissertatione de veteribus collectionibus canonum, quam inter alias postumas illius lucubrationes Baluzius a. 1680. Parisiis edidit pag. 201 sq. et *Iustus Henning. Boehmerus* editioni Francofurtensi operis de Concordia pag. 343. curauit subiungi. c) *Carolus le Cointe* in Annalibus Francorum tom. II. p. 175. seq. *Franciscus Florens*, Aurelianensis primum, deinde Parisiensis antecessor, in dissertatione de origine, arte et auctoritate iuris canonici, quae inter alia eius opera canonica et iuridica lucem vidit Ioanne Douiatio editore Paris. 1679. 4. et Halae prelo iterum subiecta est in fasciculo primo nouae variorum scriptorum collectionis 1716. 8. p. 202. d) *Ioannes Douiatius*, quem modo memoraui, in Historia iuris canonici, edita gallice Paris. 1676. 12. et in libro tertio praenotionum canonicarum, vulgatarum ibid. 1687. 4. e) *Natalis Alexander* in selectis historiae eccles. capitibus adpendice ad diss. XXI. Saeculi I. p. 219. seq. edit. in fol. tom. 3. *Io. Mabillonius* de Studiis Monasticis parte 2. c. 5. *Claudius Fleury* in institutione ad ius ecclesiasticum, gallice edita sub init. vt Lud. Morerium in Lexico, voce *Droit Canonique*, Hunoldum Plettenbergium in introductione ad ius canonicum, Hildesiae 1692. 8. edita,

de spuriis in Gratiano canonibus. [Add. *Zaccaria* in diss. ad H. eccl. pertin. tom. II. p. 381. sq.] — Multi libri, ad hist. canon. pertinentes, excitantur in *Martini Lipenii* bibl. reali iuridica post Frid. Gottlieb Struuii et Gottlob Aug. Ienichenii curas emendata et locupletata, tom. I. Lips. 1757. fol. p. 157. sqq. sub voc. *canones*, et in *Mart. Lipenii* bibl. realis iuridicae Supplementis ac emendatt. quae collegit et digessit *D. August. Frid. Schott*. Prof. Lips. 1775. fol. p. 59. atque Supplementorum vol. II. quae collegit et digessit *Renatus Carolus, L. B. de Senkenberg*, ibid. 1789. fol. p. 66. sq. sub voc. *Canones*. Nam omnes libros, ab illis memoratos, in quibus multi ad biblioth. nostram graecam non pertinent, si iterum enumerarem, ne charta et tempore et lectorum patientia abuterer, omnino vererer. Quando auctores saec. IV. et V. et patres eccles. eorundem saeculor. prouocant in synodis illorum temporum ad canones; hi vocantur οἱ παλαιοὶ θεσμοί, ἀρχαῖοι κανόνες, ἐκκλησιαστικοὶ κανόνες, ἐκκλησιαστικοὶ θεσμοί et ἀποστολικοὶ κανόνες. *Harl.*

b) Libri duo ex recens. *Gerardi van Mastricht*, Duisburgi ad Rhen. 1676. 8. — *rec.* cura *Ios. Antonii de Riegger*, Viadobon. 1764. — cuius edit. repetita est in *Gallandi* sylloge, tom. II. nr. X. p. 187. sqq. v. editoris Mogunt. praefat. pag. XVII. sq. *Harl.*

c) *Petri de Marca* diss. de veteribus collectionibus canonum, rec. in *Gallandii* syllogė, I. p. 171. sqq. *Harl.*

d) Rec. in *Gallandii* sylloge, tom. II. nr. IX. p. 159. sqq. *Harl.*

e) *Io. Douiat* Praenotionum canonicarum libri quinque. — Editio noua: recensuit, notas adiecit atque praefatus est *D. Aug. Frid. Schott*, prof. Lips. tomi II. Mitauiae et Lips. 1776. mai. 8. in cuius tom. I. pag. 245. sqq. per plura capita agitur de primis quatuor conciliis oecumenicis. *Harl.*

edita, aliosque omittam. Add. histoire du Droit canonique, Paris. 1720. 8. *Petri Coustant*, Benedictini, prolegomena ad epistolas pontificum, s. dissertatio de antiquis canonum collectionibus deque variis epistolarum pontificum romanor. editionibus Paris. 1721. fol. *Fabr.* — quae diss. docta recusa est in Gallandii sylloge, tom. I. nr. I. — Ibid. rec. tom. I. nr. III. *Petri et Hieronymi*, fratrum *Balleriniorum*, de antiquis tum editis, tum ineditis collectionibus et collectoribus canonum ad Gratianum vsque, tractatus, praefixus ab illis adpendici ad S. Leonis M. opera, tom. III. Venet. 1757. fol. (tomus I. prodiit ibid. 1755. conf. *Schoenemann.* bibl. historico-literar. patrum latinorum, tom. II. p. 873. 922. inprimis p. 947. sqq. ac 953. sqq.) — In eadem Gallandii sylloge, tom. I. nr. IV. repetita est typis *Caroli Sebastiani Berardi* diss. de variis sacrorum canonum collectionibus ante Gratianum, eius operi in *Gratiani* canones Taurini 1752. 4. edito praemissa. — *Christiani Lupi* synodorum — decreta et canones — illustrati, Louan. 1665. et Brüxell. 1673. 4. melius in eius opp. Venet. 1724-1729. fol. XII. voll. — *Ludou. Thomassini* dissertatt. in concilia, tom. I. Paris. 1667. 4. Luccae, 1728. fol. et in *Rocaberti* bibl. pontif. tom. XV. (cf. *D. Werner Car. Lud. Ziegler* Versuch einer pragmat. Geschichte der kirchl. Verfassungsformen in den ersten sechs Jahrhunderten der Kirche, Lips. 1798. 8. p. 410. sqq. qui p. 50. et saepius canon. apostol. et concil. laudat illustratue.) — *Zegeri Bern. van Espen* dissertationes de antiquis canonum codicibus,] cum commentario in canones iuris veteris, Louanii 1777. II. tom. 8. et in eius opp. Lüttich. 1693. et Rouen. 1710. 4. Louan. 1721. et 1753. fol. IV. voll. et Venet. 1781. fol. editis, tom. VI. p. 103. sqq. — *Paul. Ioseph. de Riegger* diss. de collectionibus iuris ecclesiastici ante-gratianei. Viennae 1765. — *Ignatii Mulzer* Historia legum ecclesiasticarum positiuarum, quibus in Germania vtimur. Bambergae 1772. 8. — *Ios. Simonius Asseman.* in bibl. iuris canonici et ciuilis libro 1. cui in fine inscriptionis additur: *Codex canonum ecclesiae graecae*, Romae 1762. 4. cap. IX. et pluribus capp. de canonibus vett. copiose disserit: in cap. II. p. 21. sqq. recenset eos, qui canones et decreta ecclesiastica collegerunt, atque in lucem ediderunt; in cap. III. p. 52. sqq. antiquam gr. canonum collection. recensendo, primum et antiquissimum canonum gr. eccles. codicem eum esse statuit, qui in Chalcedonensi concilio a. 451. probatus fuit citatusque; in cap. V. p. 89. sqq. agit de additamentis, vetustiss. gr. canonum codici ab orthodoxis factis: etc. item in libro II. capp. XXXII. et XXXIII. et in libro III. part. 1. ibid. 1763. 4. capp. XI. seqq. et saepius contra Ballerinos aliosque disputat. *Harl.*

E Reformatis *Iacobus Vsserius* f) epistola X. ad Samuelem Wardum, [?] cum Wardi responsione: *Gerhardus van Mastricht*, syndicus Bremensis, anno 1720. exstinctus, in Historia iuris ecclesiastici et pontificii, edita Duisburgi 1676. et Amstelod. 1686. 8. atque cum praefatione Christiani Thomasii, ICti Hallensis, recusa Halae 1705. et 1719. 8. *Guil. Caueus* in historia litteraria scriptorum eccles. parte 2. ad a. 451. vbi de codice canonum ecclesiae vniuersae. *Fabr.* s. p. 443. sqq. ed. Basil. add. ib. tom. II. dissert. II. p. 29. sq. de vi et vsu vocabuli Κανών· Pauca adnotauit *Oudin.* in comment. de SS. eccl. tom. I. col. 1435. sqq. ad a. 560. de Ioanne Scholastico, patriarcha CPolitano. *Harl.*

f) Bibl. vniuerselle de Mr. le Clerc tom. 2. p. 245. seq.

E noſtratibus theologis *Gerhardus Theodorus Meier* in hiſtorica de collectionibus canonum relatione, praemiſſa codici canonum eccleſiae vniuerſae, qui ipſius cura graece et latine Helmſtadii 1663. 4. eſt excuſus. *Thomas Ittigius*, doctor olim meus, in ſchediaſmate de ſcriptis, canones et concilia ſpectantibus, quod inter eius varia opuſcula poſtuma Lipſiae, vulgante *L. Chriſtiano Ludouici* 1714. 8. prodiit p. 425. ſeq. *Io. Andreas Schmidius* in ſupplemento ad Caſp. Sagittarii introductionem in hiſtoriam eccleſiaſticam tom. 2. p. 728. ſeq. Ienae 1718. 4. [*Io. Franc. Buddeus*, theologus Ienenſ. in Iſagoge hiſtorico-theolog. ad theologiam vniuerſam, ſingulasque eius partt. tom. poſter. Lipſ. 1724. 4. cap. 5. §. III. p. 737. ſqq. vbi multi quoque libri, huc pertinentes, citantur. — *Iuſt. H. Boehmer* in: Anmerkungen veber die erſte Sammlung der Kirchenſatzungen oder ſogenannten canonum, ſowohl im Orient als Occident, in Woechentl. Halliſch. Anzeigen, a. 1741. nr. 13. — *Io. Ge. Pertſch*, Geſchichte des Kanoniſchen- vnd Kirchenrechts. Lipſ. et Breslau. 1753. 8. — *(Spittleri)* Geſchichte des kanoniſchen Rechts bis auf die Zeiten des falſchen Iſidorus. Halae Sax. 1778. 8. — *G. I. Planck* in egregio opere: Geſchichte der chriſtlich-kirchlichen Geſellſchafts-Verfaſſung. I-IV. tom. Hannou. 1803-1806. 8. Permulta opp. de canonibus et conciliis citant *I. Aug. Nöſſelt* in: Anweiſung zur Kenntniſs der beſten allgemeinern Bücher in allen Theilen der Theologie, ed. III. Lipſiae 1790. 8. §. 424-434. pag. 555. ſqq. et *Chr. Guil. Franc. Walch.* in: Grundſätze der zur Kirchenhiſtorie des N. T. nöthigen Vorbereitungslehren v. Bücherkäntniſs, ed. 2. Gotting. 1778. 8. p. 189. ſqq. coll. p. 26. ſq. Idem in: kritiſche Nachricht von den Quellen der Kirchenhiſtorie, Lipſ. 1770. m. 8. pag. 232. ſqq. et alibi multa praecepta vtilia dat ſobrieque iudicat; vt Moshemii, Du Pin, I. G. Walchii, et eius filii, Chriſti. Guil. Franc. Walchii, (in Grundſätzen der Kirchengeſch. des N. T. ed. III. a Io. Chriſtoph. Frid. Schulz, emend. et auct. Gieſſae 1792. 8.) Schroeckhii, Cottae aliorumque Hiſtorias eccleſ. N. T. in quibus etiam de canonibus eorumque collectionibus modo breuius, modo vberius agitur, ſilentio praetermittam. *Harl.*] Ex iuris conſultis *Caſpar Zieglerus*, anteceſſor Witebergenſis, in diſſ. de origine et incrementis iuris canonici, quae cum commentario eius ad Io. Pauli Lancelloti inſtitutiones pridem in lucem data Witeberg. 1669. 4. et a D. Chriſtiano Thomaſio adiuncta eſt propriis in eumdem Lancellotum obſeruationibus Halae Sax. 1716. 4. *Io. Strauchius*, ICtus Ienenſis, in diſſertationibus canonicis de origine, libris et auctoritate iuris canonici, Gieſſae 1677. 4. *Herm Conringius*, licet medicum profiteretur, iuris omnis peritiſſimus, in libro tertium recuſo de Origine Iuris Germanici, Helmſt. 1643. 1649. 1665. 4. quintum recuſum ibid. 1720. 4. *Iuſtus Henning. Boehmerus* in iure eccleſiaſtico proteſtantium lib. 1. tit. 2. qui eſt de conſtitutionibus, Halae Sax. 1714. 4. *Chriſt. Thomaſius* in cautelis circa praecognita iurisprudentiae eccleſiaſticae, ibid. 1712. 4. cap. 18. 19. 20. *Burch. Gotth. Struuius* in hiſtoria iuris romani, Iuſtinianei, graeci, germanici, canonici, feudalis, criminalis et publici, cap. VII. p. 561. ſeq. Ienae 1718. 4. ne dicam, quae idem vir doctiſſimus paucis perſtrinxit in bibliotheca iuris ſelecta ſaepius recuſa non ſine auctariis in 8. *Fabr.* Cel. D. *Chriſtian. Frid. Glück*, prof. iuris Erlangenſ. in Praecognitis vberioribus vniuerſae iurisprudentiae eccleſiaſticae poſitiuae Germanorum. Halae Sax. 1786. 8. in quo libro doct. cap. III. ſect. 1. tit. 3. §. 96-117. p. 156. ſqq. notitia canoniſtarum a Gratiano monacho vſque ad recentiſſima tempora exhibetur; §. 120. ſqq. p. 265. ſqq. de diuerſa canonum ante Gratianum colli-

colligendorum digerendorumque ratione etc. et sect. II. §. 170. sqq. p. 419. sqq. de collectionibus canonum graecis et latinis, etc. curatius agitur. *Harl.*

II. Vt igitur ordine et succincte rem complectar, graecarum collectionum canonicarum notitiam primo loco traditurus, breuiter dicam de collectione antiquissima earum, quam habemus sub canonum constitutionumque apostolicarum titulo: deinde de decretalibus epistolis pontificum, quarum apud Eusebium et Epiphanium mentio occurrit. Hinc de deperditis vel ineditis συναγωγαῖς Sabini Heracleensis, Stephani Ephesii atque aliorum, etiam anonymorum: [P] denique de editis, ac primum de Tiliano codice: tum de iis, quae in Guil. Beueregii pandectis canonum et quae in bibliotheca canonica Guil. Voëlli et Henr. Iustelli exstant. Quoniam porro latinae etiam collectiones canonum partem magnam ex graecis conuersae vel deriuatae sunt, non alienum a meo instituto fuerit, earum etiam notitiam, quantum fieri a me poterit, adcuratam distincteque ordine temporis traditam subiungere.

III. Ante Dionysium Exiguum *prisca* g) regularum ecclesiasticarum versio latina ferebatur, cuius confusione offensi Laurentius presbyter et Stephanus Salonitanus episcopus Dionysium permouerunt, vt noua interpretatione illas circa a. C. 500. donaret. In illa prisca collectione nulli fuere *canones apostolici*, siquidem sanctionum ecclesiasticarum codex a *Paschasio Quesnello* in tomo secundo Leonis M. opp. [Paris. 1675. 4. conf. *Schoenemann.* l. c. tom. II. p. 891. sq. et 919. sq. *Harl.*] vulgatus, haud diuersus a veteri ista, Dionysio memorata, credatur: nullum etiam canonum apostolicorum vestigium in antiquis Africanis, Hispanicis et Gallicanis constitutionum ecclesiasticarum collectionibus exstitit, vt ex Ferrando, codice canonum ecclesiae Africanae, [de quibus vide infra §. XIV.] Martino Braccarensi et Hincmaro iam obseruarunt viri docti. Hic itaque primus Dionysius latinis auribus dedit *canones quinquaginta. In principio itaque,* inquit in epistola ad Stephanum episc. *canones, qui dicuntur apostolorum, de graeco transtulimus, quibus, quia plurimi consensum non praebuere facilem, hoc ipsum ignorare vestram nolumus sanctitatem: quamuis postea quaedam constituta pontificum ex ipsis canonibus assumta esse videantur.* Hi quinquaginta canones admit-

g) De *prisca* hac versione latina, quae continet canones synodorum Ancyranae, Neocaesariensis, Nicaenae, Sardicensis, Antiochenae, Chalcedonensis et CPolitanae v. *Constant* diss. de antiquis canonum collect. §. 1. tom. I. p. 64. sqq. in Gallandii sylloge, ed. Mogunt. ibid. p. 330. sqq. curatius *Ballerin.* de antiquis collect. — canonum etc. cap. II. §. 3. (vbi quoque de codd. agitur,) atque in (*Spittleri*) Geschichte des kanon. Rechts §. 32. et 33. p. 127. sqq. Edita primum est ex cod. Christoph. Iustelli in Voellii et Henr. Iustelli bibl. iuris canon. vetere tom. I. p. 277. sqq. sed Iustellus in canon. Nic. et Sardicensib. feruore iniquo theologico abreptus quaedam folia cultro resecuerat. Res narratur a Stephano Baluzio in praefatione ad opusc. Petri de Marca, edita Paris. 1681. a num. 10. ad 13. cuius verba repetierunt Ballerinii l. c. p. 330. sq. Atque Ballerinii mancam et imperfectam Iustellianam edit. codd. Vatican. praesidio suppletam atque perfectam recudendam curarunt in editt. operum Leonis tom. III. pag. 473-564. et inde repetiit *Mansius* in amplissi. collect. concilior. tom. VI. col. 1105. sqq. Add. infra in h. cap. §. 18. nr. 7. it. *Schoenemann* bibl. — patrum latin. tom. II. p. 953. sqq. et cel. *Glück* Praecognita laudata, cap. III. sect. 2. §. 172. pag. 426. sq. *Harl.*

Digitized by Google

admittuntur in collectione Cresconii Afri et in codice canonum, qui Moguntiae a. 1525. Ioanne Wendelstino edente, ac deinde Paris. 1609. 8. lucem vidit, nec non in Hadriani I. epitome canonum, quam vulgarunt Canisius,[h]) Labbeus, Harduinus: tum a Burchardo, Iuone, Gratiano: atque in collectione Isidori Mercatoris seu Peccatoris, qui, a quibusdam apocryphos dici, non diffitetur: *denique propter eorum autoritatem ceteris conciliis praeposuimus canones, qui dicuntur apostolorum, licet a quibusdam apocryphi dicantur: quoniam plures eos recipiunt, et sancti patres eorum sententias synodali autoritate* (can. 2. Trullan.) *roborauerunt, et inter canonicas posuerunt constitutiones.* Apocryphorum tamen numero illos certe quinquaginta eximit Stephanus IV. in concilio Lateranensi a. [?] C. 769. actione IV.[i]) *Non amplius suscipiantur apostolorum canonum prolata per S. Clementem, nisi quinquaginta capita, quae suscipit sancta Dei catholica romana ecclesia.* Et qui a. C. 1054. scripsit, *Humbertus* aduersus Nicetam Pectoratum ad calcem tomi XI. Annal. Baronii p. 803. licet his verbis vtatur: *quia canonibus, sub nomine apostolorum editis nos vrgere videris, exponere tibi tua capitula decreuimus, quamuis ea inter apocrypha vsque nunc magna ex parte computauerimus, vt aperte cognoscatur, nec apocryphis nec authenticis vos vestras ineptias posse defendere:* tamen p. 798. dixerat: *nam Clementis librum, id est Petri apostoli, itinerarium et canones apostolorum, sancti patres numerauere inter apocrypha, exceptis capitulis quinquaginta, quas decreuerunt regulis orthodoxiae adiungenda.* Haec capitula quinquaginta respondent in editione *Cotelerii* graecis prioribus canonibus tantummodo XLII. Nam pro vno Graeco 1. apud Dionysium est 1. 2. pro Graeco 2. apud Dionys. 3. 4. 5. pro Graeco 12. apud Dionys. 15. 16. pro Graeco 17. apud Dionysium 21. 22. 23. 24. pro Graeco 18. apud Dionys. 25. 26. et pro Graeco 35. apud Dionysium 42. 43. Vicissim pro vno Dionysii 40. in Graeco sunt duo, 32. et 33. Similiter in collectione Hadriani I., licet capitula 45. numerentur, tamen nullum ex illis quinquaginta omissum, sed nonnumquam tres vel duos in vnum contractos deprehendi, notauit b. D. *Tho. Ittigius* ad calcem adpendicis de haeresiarchis pag. 162.[k]) In

h) *Canisius* tom. 6. lection. antiqu. *Labbeus* tom. 6. concil. pag. 1800. *Harduin.* tom. 3. pag. 2033.

i) Tom. 3. concil. Harduini p. 2015. *Labbei* tom. 6. p. 1723. *Holstenii* collect. romana veterum hist. eccles. monumentorum part. 1. p. 263.

k) Idem in: historiae ecclesiasticae primi a C. N. saeculi selectis capp. Lips. 1709. 4. p. 47. sq. qui inter alia adnotat, *Seuerinum Binium* tom. I. concil. pag. 14. duos tantum ex canonum apostolicorum numero, n. canonem suae editionis 65. et 84. et cardinalem *Aguirrem* tom. I. concilior. Hispaniae diss. III. excurs. 6. et 8. quinque tantum, n. 46. 47. 65. 67. et 84. esse pseudepigraphos, censuisse. Contra ea *Bellarminum* de scriptt. eccles. pag. 54. canones posteriores omnes reprobare, et tantum L. priores agnoscere pro legitimis; nec aliam videri sententiam *Antonii Constantini a Castrouillare,* ordin. Minimorum S. Francisci de Paula exprouincialis in diss. de canonibus apostolorum, Romae 1697. in 4. Hic enim in primo cap. sect. 5. quum priores L. canones recensuisset, p. 28. hos, vt vere ab apostolis conditos defendere, et in indice p. 356. posteriores XXXV. eum romana ecclesia reiicere ait; et tamen in eadem pagina paullo post, canones XXXV. posteriores tamquam apostolicos recipere videtur. Post haec Ittigius aliorum diversa iudicia de canonibus, qui vocantur apostolici, refert, eosque suppositios esse pronuntiat, et denique, rationes, inquit, varias, ob quas canones apostolici pro legitimo foetu agnosci non possunt, e nostratibus adducunt *Centuriatores,* cent. 1. part. 2. cap. 8. pag. 544. Basil. 1559. fol. *Osiander* in epitome hist. eccles. centur. I. libr. 3. cap. 4. *Gerhardus* in confessione cathol. lib. 1. general. part. 2. c. 6. p. 594. sqq. *Varenius* in rationario saeculi I. p. 57. sqq. *Harl.*

Digitized by Google

In graeco - latina editione Gregor. Haloandri [l]) duodequinquagesimus canon respondet quinquagesimo apud Dionysium et in editionibus Herueti [m]) atque Beueregii, [n]) quoniam pro 12. et 13. apud [P] Haloandrum est 12. Latinorum solos quinquaginta canones recipientium sententiam notauit auctor scholii ad canonem Trullanum secundum: *σημείωσαι τὸν παρόντα κανόνα διὰ τοὺς Λατίνους, τοὺς λέγοντας μὴ εἶναι τοὺς ὀγδοήκοντα πέντε τοὺς κανόνας τῶν ἁγίων Ἀποστόλων. Fabr.*

[*Epimetron*. Plura adhuc de illis canonibus, eorum auctoritate, quam apud multos obtinuerunt, de tempore, quo collectio istorum canonum facta sit, et de diuersis de illis variorum iudiciis possunt disputari. At enim alii iure culparent obscuram diligentiam: nec hic locus est, quum maxime alii pistrino illi operam addixissent. Praeter citatos consules quoque *Buddeum* in Isagoge supra ad §. 1. citata, p. 742. sqq. et *Assemann.* in tom. I. laudato pluribus locis, ex. gr. cap. IV. p. 74. vbi monet, graecum exemplum, quod Dionysius Exiguus a capite ad calcem accurate reddidisset, (vti ex duobus puris eius codd. MSS. Vatic. MMMMMDCCCXXXXV. et Palat. DLXXVII. colligatur,) multa, quae postea accesserunt, caruisse; tum p. 89. sqq. de canonibus apostolicis, vbi contra Iustellum et Lupum quoque pugnat, et p. 92. sqq. ostendere adlaborat, canones *apostolicos* etiam ante concilii Chalcedonensis tempora, si non apud romanam ecclesiam, saltem in ecclesiis orientalibus receptos fuisse atque probatos, locumque. *Guil. Beueregii* apud Coteler. in vol. I. SS. patrum, qui apostolicis temporibus floruerunt, Antwerp. 1698. p. 429. nr. VIII. sqq. repetit et explicat ac p. 101. sq. de canonibus atque constitutionibus apostolicis Beueregii proponit coniecturam, atque p. 103. „firma, inquit, manet constansque sententia, quae hos canones nec ipsis cum Turriano apostolis ante a. 50. conditos, adscribit, nec cum Dallaeo quinto demum eoque adulto post Ch. N. saeculo ab impostore nescio quo consarcinatos hariolatur; sed medium duas inter istas extremas tenens opiniones, eos secundo exeunte, tertioque nondum adulto saeculo a primitiuis synodis constitutos, et mox etiam in corpus istud, quod iam sub manibus habemus, collectos, (etiamsi nonnullis in locis postea interpolatos) fuisse statuit.“ Quam sententiam postea corroborare, et latius explicare atque tueri adnititur statuitque Assemann. canones illos circa a. Chr. 520. in Nomocanonem graecum iam relatos esse. Tum p. 105. sqq. de antiquo horum canonum vsu apud Orientales et Latinos, (atque Latinis ante Dionysii Exigui aetatem canones eosdem haud ignotos fuisse, contra Ballerin. contendit,) eorumque numero, de

l) *Gregorius Haloander* canones apostolorum graece edidit ad calcem Nouellarum Iustiniani imp. deinde latinam suam versionem subiunxit, Norimb. 1531. fol. apud Io. Petreium. Cum Haloandri versione recusi sunt in Orthodoxographis. Eadem etiam occurrit in *Francisci Iouerii* Valentiui sanctionibus ecclesiasticis, quae prodierunt latine 1555. fol.

m) *Gentianus Heruetus* canones apostolorum Theodori Balsamonis scholiis illustratos vertit et latine edidit Paris. 1561. fol. cum aliis canonibus conciliorum et SS. patrum. Herueti versio Dionysianae adiuncta exstat in variis conciliorum editionibus. Seruata etiam ab Elia Ehingero, qui graece et latine canones conciliorum edidit Witeberg. 1614. 4. et in editionibus canonum graeco-latinis Parisiensibus cum Balsamonis et Zonarae scholiis, nec non in magno Beueregii synodico.

n) In *Guil. Beueregii* synodico siue Pandectis canonum familiam ducunt canones apostolorum cum Balsamonis, Zonarae et Alexii Aristeni scholiis, graece et latine, Oxon. 1672. fol. additis notis eruditissimis.

Digitized by Google

de Dionysiana eorum versione etc. vberius agit. Enimuero cogor, harum controuersiarum cognoscendarum cupidum ad Assem. ablegare, qui etiam p. 445. sqq. 460. sqq. 478. sqq. ac p. 527. sqq. quasdam quaestiones controuersas pertractat. *Schott* ad Douiati Praenotion. cit. libr. III. cap. 3. de antiqua canonum collectione, quae prima vulgo habetur. §. 1. p. 669. primum coniicit, primam illam collectionem nihil aliud fuisse, ac celebrem illum codicem canonum ecclesiae vniuersae, qualis erat vsque ad concilium Chalcedonense: dein animaduertit in nota 2. de aetate huius collectionis, (quam Theodosii M. tempore circa a. 385. compositam fuisse Douiat. contendit,) nihil certius constare, nisi hoc, eam intra a. 391. quo concilium CPolitanum I. habitum est, et a. 457. in quem Chalcedonense incidit, factam esse. Idem obseruat, *Mastrichtum* in histor. iuris ecclef. nr. 27. sq. existimantem, eius initium statim post Nicaenum concil. fuisse, eamdem sensim per partes creuisse, recte refutatum esse a *I. H. Boehmero* in obseru. über die erste Sammlung derer Kirchensatzungen, in collectione, a Schotto curata, et inscripta, *iuristisches Wochenblatt*, tom. II. p. 445. coniecturae tamen Boehmeri cuidam non prorsus adsentit. — Insuper plura collegerat quondam cel. *Glück* in peculiari commentat. de canonibus et constitutt. apostolicis, prelo quondam parata, at hucusque ab ipso in scriniis seruata, et mecum pro mutua nostra amicitia communicata, ex qua possim hunc Fabricii locum egregie exornare; at aegre fero, et temporis et vero instituti bibl. Gr. rationibus me impediri, quominus possim ex ea vel potiora copiosius excerpere. Obseruat vero V. D. post *Cotelerium* in notis ad can. apost. 30. 50. 82. et 85. ac *Beuerigium* in adnott. in can. Ephesinae synodi a. 431. part. 2. act. 7. et in codice canonum ecclesiae primitiuae illustrato lib. 1. cap. 17. §. IV. ap. Coteler. vol. II. p. 73. nomen, *κανόνες τῶν ἁγίων ἀποστόλων, canones SS. apostolorum* a corruptore quodam, nominis forsan illius auctore, et a falsis codd. lectionibus ortum esse. Locum quidem in actis synodi Ephesinae corruptum esse, vel ex eo patere animaduertit, quod in codice canon. eccl. vniu. can. 178. et in plurimis decretorum graecorum concil. editt. e. gr. Rom. a. 1608. Colon. a. 1618. ac Paris. a. 1636. nec non in codd. Zonarae ac Balsamon. non *ἀποστόλων*, sed rectius *πατέρων* legatur, laudatque *Io. Paull. Hebenstreit* diss. de canonibus, vt dicuntur vulgo, apostolicis, Ienae 1701. thes. III. §. 17. p. 52. Tum argumenta Magdeburgens. Centuriatorum contra vetustatem et auctoritatem illorum canonum, minime apostolorum temporibus adsignandam recitat amplificatque. Posthaec diuersas virorum doctorum opiniones, quando, et a quo atque quo saeculo illi canones fuerint confecti, profert. *Petrus* igitur *Gunning*, theologus quondam Cantabrig. in opere, anglice scripto, de ieiunio antepaschali, 1662. p. 40. arbitratur, canones illos ab episcopis apostolicis, qui ipsi interdum dicti fuissent *ἀπόστολοι*, et quidem L. priores probabiliter saeculo primo, posteriores autem saec. secundo fuisse compositos. *Gabriel Albaspinaeus*, episcopus Aurelianensis in libro 1. de antiquis ecclesiae ritibus, obseru. 13. censet, nonnullos tantummodo illorum canones ab apostolorum successoribus, qui viri *apostolici* fuissent nominati, saeculo II. esse scriptos dictosque *apostolicos* canones, deinceps auctos et ex inscientia, *canones apostolorum* vocatos. *Dauid Blondell.* in Apologia pro sententia Hieronymi de episcopis et presbyteris, sect. III. pag. 317. indicat, illos canones fuisse circ. a. 280. conditos, in prolegomenis autem ad Pseudo-Isidorum et Turrianum vapul. cap. 12. adserit illorum aetatem anno 200. Postea cel. Glück memorat nota Petri de Marca, Dallaei et Beue-

Beuerigii °) iudicia, neque tamen omnino probat Beuerigii suspicionem, Clementem Alexandrinum esse canonum, quos habemus, apostolicorum auctorem, quamquam argumentum, quod *Spittler* in: Geschichte etc. p. 70. contra Beuerig um vrguet, ex alio Beuerigii loco, in cod. canon. ecclesiae primitiu. illustrato, lib. 1. cap. 2. §. 5. illustrat reiicitque: aliis tamen armis oppugnat Beuerigium. Postquam *Thomas Brunonis* sententiam, in iudicio de auctore canonum et constitutionum, quae apostolorum dicuntur, §. VI. sqq. in *Cotelerii* patribus apostolicis, vol. II. in accessionibus, pag. 117. sqq. ed. Cleric. expositam, opus canon. apost. nec vnius esse hominis, nec vnius saeculi, sed vario modo successiue congestum et traditum et tandem a *Leontio* Tripolitano, episcopo in Lydia, saeculo quarto probabiliter collectum, nouisque accessionibus locupletatum, aut eum inprimis illorum collectioni operam commodasse, quosdam tamen canones postea accessisse, latius commemorauit, nec tamen probauit: tandem Iani hypothesin, (paullo post a Fabricio §. V. fin. laudatam,) materiam illorum fuisse forma et constitutione hodierna antiquiorem, adoptauit ornauitque. Idem contra Selchou. docet, plurimos quidem apost. canon. patribus saec. IV. iam fuisse notos, atque saec. II. et III. adferendos, ad illos iam ante a. 394. immo iam ante a. 325. ab Alexandro, episcopo Alexandrino, ap. Theodorit. hist. eccl. lib. 1. cap. 4. aliisque esse prouocatum; nec illos demum saec. IV. esse confictos, quum iam *Basilius* M. episcopus Caesar. Cappad. circ. a. 370. (in opp. tom. III. pag. 25. et in Beuerigii synodico tom. II. f. 53.) ἀρχαῖον κανόνα (n. 25^{tum}) aliique alios laudassent: denique ex collatione canonum apostol. et Antiochenor. (ap. Beuerig. in eod. libr. 1. cap. 4. §. 2.) ostendit, canones synodi Antiochenae a. 341. maximam partem ex canon. apostolicis mutuos esse sumtos, nonnullos autem additos; formam autem et constitutionem canonum, quos quidem habemus, apostolicorum saec. forsan quinto demum esse perfectam, at post medium saecul. quintum partem iam fuisse collectionis legum ecclesiasticarum contra Beuerigium commonstrat. Quis autem fuerit auctor illius collectionis, parum certum esse videtur: in oriente tamen eos fuisse natos, existimant fratres Ballerini (opp. Leon. tom. III. pag. 5. et in *Gallandii* sylloge etc. tom. I. p. 240. ed. Mogunt.) quod in can. 38. legatur nomen mensis syromacedonici *Hyperberetaei:* neque cel. Glück repugnat, suspicans, illam collectionem et quidem successiue primo forsan priorum quinquaginta canonum, quibus deinceps reliqui XXXV. canones sensim sensimque fuerint adiecti, ab orientalibus episcopis probabiliter esse factam. Enimvero *Spittler* l. c. p. 71. ex eo, negat, sumi posse tutum argumentum, opinans, collectorem canonum esse potuisse Alexandrinum, quamuis auctor s. auctores canonis istius tricesimi octaui fuerint orientales. *Doniat* in Praenot. citt. pag. 671. §. 2. quo auctore concinnata fuerit collectio, sibi non liquere confitetur; §. autem 3. eam in imperio orientali esse editam inde patere ait, quod topicarum s. particularium synodorum canones non alios contineat,

o) Historiam controuersiae de auctoritate canon. apostol. a Turriano contra Magdeburg. centuriatores, a Dallaeo, Beuerigio, et Larroquano, (de la Roque,) agitatae vberius enarrat *Cotta*, in Historia eccles. (Versuch einer ausführlichen Kirchenhistorie des N. T.) tom. II. sect. 2. c. 5. p. 1179. sqq. Tubing 1771. mai. 8. qui a p. 1170. §. 427. de illis canon. docte pleneque agit.

Digitized by Google

tineat, quam earum, quae in Asiaticis dioecesibus sint celebratae. Idem pag. 673. sqq. Spittler l. c. atque cel. Glück de auctoritate, quam illi, et prius quidem in ecclesia orientali, quam in occidentali per leges stabilitam nacti sunt, pluribus agunt. Quamquam canones, et ipsi priores L. in ecclesia occidentali temporum progressu apud catholicos occidentis non plene obseruatos esse, res ipsa docet, et palam profitetur *Martinus Perezius* (de Traditionibus, part. 3. cap. de auctoritate canonum apostolic.) a *Michael.* tamen *Medina*, vix sex aut octo in latina ecclesia obseruari, hyperbolice dictum esse, quum nec tertia pars eorum in desuetudinem abierit, et vix duo tresue reperiantur, quos ecclesia palam repudiet, post Beueregium et Coteleriun docet *Io. Douiat* in Praenotion. canonicar. libris V. libro III. cap. 2. de canonibus, qui dicuntur, apostolor. §. 9. p. 667. sq. ed. Schott. De constitutionibus et canonibus apostolicis, de collectione, a Sabino episcopo Heracleensi, et concilio Chalced. facta, de codice canonum ecclesiae vniuersae, de versione prisca et Isidori reliquorumque collectionibus conf. quoque *Georg. Dan. Fuchs* Bibliothek der Kirchenversammlungen des IV. und V. Jahrhunderts, part. 1. Lips. 1780. 8. p. 276. sqq. Sed, multis VV. DD. iam in vtramque partem disputantibus aut omnem historiam explicantibus, in Gallandii Sylloge, aut Douiato, Cotta, aliisque antea laudatis, vela contrahenda esse, ne extrauagari videar, intelligo. De Dionysiana collectione, in duas partes diuidenda, quarum prior canones synodalium, posterior autem, aliquanto serius congesta, epistolas romanorum episcoporum continet, *Spittler* l. c. p. 137. sqq. et pag. 145. sqq. vberrime agit et recenset scripta, quae prima illa genuina collectio comprehendit. Editionem igitur, quae plura complectitur, e. g. a Iustello curatam, et ex ea in *Iosephi Harzhemii* conciliis Germaniae, tom. I. p. 131-235. (vbi tamen canones synodorum tantum sunt recepti,) repetitam, haud primam Dionysii edit. sed vnam alteram recensionem, a Dionysio ipso immutatam, aut collectionem Dionysianam, a romanis episcopis subinde auctam reddere, idem p. 147. sqq. pluribus ostendit. *Harl.*]

IV. Graeci hisce quinquaginta canonibus additos habent alios quinque et triginta, sic vt *canones apostolicos LXXXV.* numerent Io. Scholasticus, qui ex presbytero Antiocheno patriarcha CPol. fuit ab a. C. 564. ad 578. et post eum patres concilii Trullani a. 680. canone 2. Photius patriarcha CPol. Steph. Ephesius in synopsi κανονικῇ, quam MS. memorat *Lambecius III.* p. 66. *p*) Matth. Blastares, Arsenius, monachus, et scholiastae canonum, Io. Zonaras et Theod. Balsamo, aliique Graeci iuniores communiter: ita etiam Io. Tilius, qui apostolorum et SS. conciliorum decreta graece edidit Parisiis per Conr. Neobarium 1540. 4. licet a Greg. Haloandro tantum LXXXIV. numerentur, quoniam, vt dixi, pro 12. et 13. duodecimum computat, vt fit etiam in Christoph. Hegendorfini editione Lips. 1524. et

p) Siue p. 183. ed. Kollar. nr. 2. cod. XLVIII. vbi Kollar. adnotat, Caueum suspicari, hunc Stephanum illum esse Ephesinum episcopum, qui a. 551. Chalcedonensi concilio interfuit, eo potissimum, quod in titulo codicis Palatini, hisce canonibus praefixo, Stephanus episcopus Ephesinus adpelletur. Hanc doct. viri coniecturam, inquit idem Kollar. confirmat hiece codex noster, vbi claris et indubiis elementis scriptum habetur: Στεφάνου Ἐφέσου, haudquaquam vero Ἐφεσίου, vt mendose exscripsit Lambecius. Add. infra in hoc cap. §. X. fratres *Ballerin.* in Gallandii Sylloge etc. I. p. 245. sqq. et *Douiat.* l. c. p. 670. ac p. 681. *Harl.*

Digitized by Google

et in Orthodoxographis: nec non in conciliis Binii, Labbei atque Harduini, versionem Herueti adiunctam habentibus. Simeon q) magister numerat LXXXII. Ioseph. Aegyptius, Arabicus interpres, LXXXI. Cotelerius, (cui pro 77. et 78. est vnus canon 69.) exhibet LXXVI. Turrianus, r) a quo eorum quartus de mundialibus curis, ab episcopo, presbytero aut diacono non suscipiendis, nescio quomodo, praetermissus est, LXXV. s) Ineditam Theodoriti canonicam collectionem, qua canonum apostolicorum recipiatur auctoritas, laudari videas a *Salmasio* p. 633. libri de vsuris. [v. infra §. XI.] Sed illa Theodoreto perperam tribuitur etiam a Petro de Marca, t) qui MSto codice deceptus fuit; non alia enim illa esse comperta est, quam Ioannis Scholastici. *Fabr.* Conf. *Douiat* l. c. libr. III. cap. V. p. 682. sqq. de collectione, Theodorito a quibusdam adscripta, de ordine huius collectionis, de codd. bibl. Paris. et regiae et Seguerianae (postea Coislin. v. *Montfauc.* bibl. Coisl. p. 267. sqq.) Illam collection. a Iustiniano Nouella 131. sancitam esse putabat Douiatus; sed Schott. in nota obseruat, illam Iustiniani nouellam non ad hanc collectionem priuatam, sed potius ad *codicem canonum ecclesiae vniuersae*, quippe publica auctoritate receptum, pertinere. Postea illam collectionem neque *Theodoro*, neque cum Turriano (in opusc. quod scripsit pro canonibus apostolorum,) *Constantino* scholastico P. Cpolit.; neque cum Antonio Augustino (in praef. ad antiq. collection. Decretal.) et Alemanno, (in notis ad Procopii anecdota,) *Ioanni Scholastico*, quem ea quidem vsum esse non dubitat; sed maxime probabiliter *Theodorito*, (cuius nomen occurrit in cod. regio: Συναγωγὴ Κανόνων εἰς ν. τίτλους διῃρημένων παρὰ Θεοδωρίτου ἐπισκόπου τοῦ Κύῤῥου) esse adscribendam et ab illo *Theodorito*, Cyrrhi in Euphratensi orientis prouincia episcopo, eam canonum collectionem esse conditam, it probatum: denique §. VII. p. 687. sq. diluit rationes Iustelli aliorumque, qui negant, hanc collectionem esse Theodoriti. *Harl.*

V. Nec quinquaginta illos, neque ceteros, (haud multum licet prioribus, vt opinor, inferiores iunioresque canones,) ab apostolis conditos, u) [[?]] aut a *Clemente Romano* apostolor. aequali litteris consignatos esse; virorum eruditorum in romana etiam ecclesia communis propemodum consensus praeiudicauit, adeo vt laterem lauent, qui contrariam sententiam post Turrianum contendunt euincere, *Antonius de Castrouillare*

q) A Simeone hoc, de quo infra, omittitur canon 70. et 71. sed in vnum contrahitur 10. et 11. quemadmodum et 15. 16. at in duos dispescitur 38.

r) *Franciscus Turrianus*, S. I. ad calcem constitutionum apostolicarum latine versos et illustratos canones apostolorum vulgauit Antwerpiae 1578. fol. apud Christoph. Plantin. Nouam denique versionem adornauit *Io. Baptista Cotelerius*, qui in patribus apostolicis tom. I. ad calcem constitutionum apostolicarum canones quoque nouo studio recensuit, atque graece cum interpretatione duplici, vetere Dionysii, nouaque sua et notis edidit Paris. 1672. fol. In Amstelodamensi editione operis Coteleriani, Io. Clerico curante, Beueregii etiam adnotationes optimo instituto adiunctae sunt.

s) Conf. *Ittigii* selecta capp. historiae eccles. p. 46. sqq. *Harl.*

t) De Concordia Sacerdot. et Imperii tom. I. p. 152. tom. 2. p. 237.

u) Vel praeter alios sibi persuaserunt *Io. Damasc.* de orthodoxa fide libr. IV. c. 18. et *Ioseph. Aegyptius* in sua arabica collect. canon. Conf. *Douiat* in praenot. libr. III. cap. 2. p. 659. sqq. copiose de illis disputantem. *Harl.*

Digitized by Google

lare v) et *Guil. Whistonus* in libro anglice edito Lond. 1711. 8. *essay on the apostolical-constitutions* p. 83. sqq. w) Pleraque tamen, quae in illis canonibus continentur, optime congruere cum disciplina ecclesiastica secundi tertiique saeculi, non pauca etiam, quae a quarti iam saeculi scriptoribus et conciliis ipsis ad canonum ecclesiasticorum praescriptum nominatim provocantibus adferuntur, eodem modo et propemodum *αὐτολεξεὶ* reperiri in his, non in aliis antiquioribus ecclesiasticis sanctionibus, abunde iam demonstratum est a viris eruditissimis, x) prae-

v) In differt. de canonibus apostolicis contra Natalem Alexandrum, Romae 1697. sed conf. *Ittigii* Historiae eccles. — capp. selecta p. 46. sqq. Copiose de iis disputat *Assemann.* in bibl. iuris oriental. libr. 1. cap. V. Primum recudi fecit p. 90. sqq. Iustelli, Lupique, indicia, tum p. 92. reiicit cum Balleriniis fratribus p. XXXV. illorum opiniones, statuitque, ambigi non posse, quin canones quoque illi, *qui apostolici* dicuntur, etiam ante sacri concilii Chalcedonensis tempora, si non apud romanam ecclesiam, saltem in ecclesiis orientalibus recepti probatique fuerint, atque in rem suam *Beuerigii* longum locum, (arbitrantis, illos apostol. canones a viris apostolicis, h. e. secundo labente et ineunte tertio a C. N. saeculo constitutos, passim deinceps innotuisse, et (in nota, in canon. LXXXV.) suspicantis, Clementem Alexandr. tam *canonibus*, quam *constitutionibus* apostolicis colligendis operam dedisse,) ap. Coteler. in vol. I. SS. patrum, qui apostolicis temporibus floruerunt, Antwerp. 1698. pag. 429. num. VIII. sqq. aliaque repetit atque explanat probatque. Sed reliqua apud illum ipsum legas velim. Idem p. 106. sqq. examinat Ballerinorum de vsu canon. illorum apud Latinos ante Dionysium Exiguum (part. 1. cap. 1. §. 5 in Gallandii sylloge I. p. 240 sq.) iudicium, refutatque pluribus eorum opinionem, eosdem canones ante Dionysii Exigui aetatem Latinis haud cognitos fuisse. Beuerigii sententiam probabiliorem esse, quam Turriani ac Dallaei opiniones iudicat *Spittler* in Geschichte des kanon. Rechts p. 69 sq. ei tamen opponit, multa in iis reperiri vestigia, quae declarent, eos apostolicos canones non ab *vno* auctore esse collectos, sed in progressu temporis ortos auctosque, quod etiam censet *Fuchs* in Biblioth. der Kirchenversamml. tom. I. p. 278. sqq. atque opinatur, et Turrianum cum suis adseclis, et Dallaeum, et Beuerigium erraffe, adoptatque *Roesleri* iud. (in Bibl. der Kirchenväter, tom. IV. p. 250.) hac de re numquam posse aliquid certi, quod ab omni sit liberum dubitatione, pronuntiari. *Harl.*

w) V. *Cauei* hist. litt. SS. eccl. I. p. 29. *Douiat.* l. c. tom. I. p. 660. sqq. et supra, vol. VII. pag. 22. 25. sq. *Harl.*

x) Vide lib. V. huius bibl. pag. 33. *Fabr.* cap. 1. supra in vol. VII. p. 21. sqq. vbi de apostolorum canonibus LXXXV. eorumque versionibus german. de constitutionibus apostolicis, et, (inprimis p. 26. sq.) de codd. ac p. 24. de editt. tam graecis quam latinis, earumque aetate etc. a Fabricio et a me vberius est disputatum. Quibus addantur infra ad §. XIII. notata et editio inscripta: *A. T. Canones apostolici* (LXXXV.) additis scholiis *Io. Balthasaris Bernholdi*, S. T. D. eiusq. et Gr. L. P. P. domesticis disputatt. et recitationibus publicis repetiti ab auditoribus et respondentibus Altorphii 1733. 8. In fine p. 91. sq. ex edit. canonum M. *Eliae Ehingeri* p. 56. Witteberg. 1614. 4. adtexitur canonum apostolicorum epilogus qui in Plantiniana et Tilliana non exstat, latine autem apud *Luc. Osiandrum* H. E. centur. I. libr. 5. cap. 4. In prooemio disputat Bernhold. de illis canonibus, variorumque diuersas repetit diiudicatque sententias, et concludit, apostolicis canonibus neque canonicam s. diuinam, neque nullam prorsus auctoritatem esse vindicandam. *Rösler* in Bibl. der Kirchenväter tom. IV. pag. 229. sqq. eos germanice vertit, et plures addidit animaduerss. conf. *Spittler* Gesch. des kanon. Rechts p. 66. - 80 [Die 85. vermeintl. Canon. apostol. nebst einer Vebers. derselben in Io. Dietr. Hartmann Beyträgen zur chr. Rel. u. Kirchengess. 1. B. (1796.) p. 204. sq.] — Inter codd. *Coislinianos* plures adhuc reperiuntur codd. quos partim vberius recenset *Montfaucon* in bibl. Coislin. vt eos, qui ad historiam conciliorum potius pertinent, omittam, p. 85. sqq. in cod. XXXIV. qui continet collectiones canonum et alia quaedam, fol. 45. verso canones apostolorum, quos sequuntur alii canones conciliorum et patrum, qui, etsi alio ordine, iidem tamen sunt, ac qui in collectione Beuerigiana, exceptis scholiis, et quibusdam superadditis; fol.

Digitized by Google

praecipue a *Guil. Beueregio* in notis ad canones apoſtolicos, et in codice canonum eccleſiae

fol. 177. verſo et ſqq. diuerſae conſtitutiones, ex iis ſelectae, quas poſt ſacrarum nouellarum codicem Iuſtinianus edidit: — p. 102. cod. XXXV. collectio canonum, vti in cod. praecedenti: — p. 268. cod. CCX. canones apoſtolorum, ſynodorum et patrum, cum commentariis Io. Zonarae: p. 269. cod. CCXI. canones conciliorum: — p. 271. cod. CCXII. apoſtolicae conſtitutiones, in VII. libros diſtributae; in fine legitur; *conſtitutiones SS. apoſtolorum per Clementem miſſae gentibus:* — p. 562. cod. CCCLXIII. collectio canonum breuiſſima: — p. 563. cod. CCCLXIV. codex canonum, 1) apoſtolorum nr. 85. 5) ex conſtitutionibus S. Petri apoſt. canones 30. atque quarumdum ſynodorum multorumque aliorum canones; fol. 344. SS. apoſtolorum canones 83. — fol. 361. canones eccleſiaſtici *ἐκ τῷ ὀγδοοβιβλίῳ*, et fol. 368. quidam canones excerpti. — *Venetiis* in bibl. Nanian. cod. XXXII. collectio canonum, confecta ex canonibus apoſtolicis et variorum conciliorum: v. cat. codd. gr. Nan. p. 13. ſq. — in cod. CXXVII. nr. 22. canones apoſtolorum. (ex quo cod. a Mingarellio in cat. cit. pag. 282. ſqq. graece in lucem prolata eſt Διήγησις Δανιὴλ *μητροπολίτου Ἐφέσου· καὶ περίοδοι τῶν ἁγίων τόπων.*) — in cod. CCXXVI. nr. 1. canones apoſtolici et aliorum conciliorum aliaque, quae ad hiſtoriam aut expoſitionem illorum pertinent; p. 415. ſqq. dicti catal. — in cod. CCXXXII. nr. 2. ſynodici canones et SS. apoſtolorum et Baſilii M. — nr. 3. canones apoſtolici 85. — nr. 8. collectio canonum ſec. ordinem 24. litterarum graec. auctore *Simeone Hieromonacho* (quae etiam eſt ibid. in cod. CCXXXVIII.) ac nr. 9. altera collectió canonum, auctore *Manuele Notario Malaxo:* v. cat dict. p. 425. ſqq. et 430. et de Man. Malaxo ſupra, vol. XI. p. 668. ſq. — in cod. CCXXXV. canonum collectio, in capitula diuiſa: — in cod. ſequenti canones apoſtolici, conciliorum Nicaeni et aliorum, tum patrum eccleſ. — in cod. CCXXXVII. capitula canonica, mixobarbaro ſermone et in cod. CCXXXIX. mutilo capitula canonica. v. cat. dict. p. 429. ſqq. — *Venetiis* in bibl. Marc. in quatuor codd. CLXVIII. vſque ad CLXXI. ſecund. cat. codd. Marc. gr. p. 95. ſqq. vbi ea, quae in ſingulis continentur, copioſius recenſentur, ſunt canonum conciliorum aliorumque variorum collectiones atque conſtitutiones, et quidem in illorum primo atque vltimo canones 85. apoſtolorum; ac Paulli apoſtoli conſtitutiones et Petri ac Paulli conſtitutiones, (vti in cod. Coislin. in Montfauc. bibl. Coislin. p. 83.) — cod. CXXXVIII. qui comprehendit Parallela S. Io. Damaſceno adtributa, ſunt inſerta haud paucorum ſcriptorum eccleſ. in his *canonum apoſtolor.* fragmenta. v. cl. *Morelli* bibl. MS. gr. et lat. tom. I. p. 84. — in cod. DCXXXII. qui poſt confectum catalog. in bibl. Marc. illatus eſt, canonum collectio, teſte *Villoiſonio* in anecdot. gr. tom. II. p. 274. — *Taurini* in cod. regio CV. eſt ampliſſima canonum conciliorum generalium et particularium, nec non epiſtolarum canonicarum collectio, et ſolio quidem 65. canones apoſtolorum, quibus expletis praeter ea, quae in editt. leguntur, pauca ſunt adiecta, quae auctor cat. gr. Taur. p. 194. ſq. gr. exſcripſit, latine vertit, ac reliqua, quae inſunt illi cod. curatius recenſuit. — *Franc. Ant. Zacharias* in bibl. Piſtorienſi, Auguſtae Taurin. 1752. fol. in cap. III. p. 14. ſqq. paucis recenſet XVI. codices conciliorum et canonum; inter quos notandus videtur cod. XV. inſcriptus: *canones et documenta doctorum;* init. *Incipiunt capitula, quae ex graecis et latinis canonibus et ſinodis romanis, atque decretis praeſulum ac principum romanorum ſparſim collecta ſunt, Wengilkanno M diomatricae vrbis epiſcopo Romae a beato Papa Adriano tradita XIII. Kal. Oct. Indict. 9. quando pro ſui negotii cauſſa agebatur. Dei ordinationem accuſat, in qua conſtituuntur, qui epiſcopos accuſat vel condemnat.* Iidem canones ſunt in cod bibl. *Bernenſis* XIII. (qui continet canones quorumdam conciliorum,) niſi vt ſcriptum ſit, *capitula ſparſim collecta ſunt et* Angilramo *Mediomatricae vrbis epiſcopo* — — *tradita* etc. v. *I R. Sinneri* catal. cod. bibl. Bernenſis etc. Bernae 1760. 8. p 47. Ibid. p. 45. ſq. praeter alios codd. continentes conciliorum canones, in cod. VIII. ſunt quoque canones *apoſtoliti*, quibus praemiſſus eſt hic titulus: „Incipiunt eccleſiaſticae regulae SS. apoſtolorum, prolatae per Clementem eccleſiae rom. pontificem, quae ex graecis exemplaribus in ordine ponuntur, quibus quam plurimi quidem conſenſum non

Digitized by Google

primitiuae vindicato. y) Quod autem *Clementi Alexandrino* debeatur illa canonum veterum

non primo praebuere facile et tamen poſtea quaedam conſtituta pontificum ex ipſis canonibus adſumta eſſe videntur." — Canones 85. apoſtolorum et alia in cod. *Geneu.* XXIII. quem recenſet *I. Senebier* in catal. MSStor. bibl. Geneu. (gallice ſcripto) Geneu. 1779. 8. p. 35. ſq. — *Florent.* in bibl. Laurent. in cod. VIII. plut. 9. Leges eccleſiaſticae; nr. 2. et 3. doctrina SS. apoſtolorum de chariſmate, et eorumd. conſtitutiones de ordinationibus; nr. 7. apoſtoli Paulli conſtitutiones XIX. de canonibus eccleſiaſt. quinam ad baptiſmum ſint admittendi; nr. 8. eiuſd. et Petri conſtitutiones; nr. 10. Apoſtolorum canones 85. vltimus in hoc cod. eſt paullo auctior quam in collect. canonum Balſamonis et in Pandectis canon. Beueregii, cumque gr. exſcripſit *Bandin.* in cat. codd. gr. Laurent. I. p. 396. ſq. vbi a p. 395. reliquos, qui in illo cod. reperiuntur, conciliorum canones copioſius perſequitur. — Ibid. in cod. VIII. nr. 26. plut. 86. inſerti ſunt canones quidam apoſtolorum, praeſertim de epiſcopis et clericis. v. *Bandin.* l. c. III. p. 326. — Canones apoſtolorum, et multorum conciliorum, Petri et Paulli conſtitutiones *Oxon.* in bibl. Bodl. cod. Barocc. XXVI. CLVIII. CLXXXV. CXCVI. CCV. cum commentario Balſamonis; ib. in cod. XXVI. arabico Th. Roe, ſ. nr. 272. cat. MSSt. Angliae etc. 1. Apoſtolor. et conciliorum canones, cum epiſtolis patrum canonicis: ib. in cod. *Oliu. Cromwell.* CXI. ſ. nr. 290. cat. excerpta ex conſtitutt. apoſtolicis: ibid. in cod. *Bodlei.* LXXVIII. ſ. nr. 2677. catal. canones 50. apoſtolorum et canones aliorum conciliorum; omnia latine: in cod. XCII. ſiue nr. 5081. in lingua ruſſica; — in codd. *Huntington.* arabicis LXXXIII. et ſeq. ſ. nr. 83. et 84. canones apoſtolor. cum commentario, item in cod. CIV. ſ. nr. 5850. cat. canones eccleſiae, et conſtitutiones ac didaſcaliae apoſtolorum; item conſtitutiones imperiales atque decreta eccleſiae Antiochenae, arabice. — In cod. *Voſſiano* CXXVII. ſ. nr. 2238. cat. vol. II. canones apoſtolorum et concilior. vniuerſalium; — in cod. *Norfolciano* DXL. ſ. nr. 3439. cat. dicti vol. II. canones apoſtolici, cum ſcholiis; concilia cum expoſitione Balſamonis et Zonarae, atque epiſtolae diuerſorum epiſcop. — in cod. *Th. Gale* LXXI. ſ. nr. 5905. dicti cat. canones apoſtolor. cum ſchol. Balſamonis, et canones multorum conciliorum, atque epiſtolae variorum ſcriptor. eccleſ. — ibid. in cod. CXL. ſ. nr. cat. 5925. Petri et Paulli conſtitutiones; apoſtolorum doctrina et conſtitutiones de ordinationibus ſacris etc. et canones eccleſiaſtici varii, ac de ſynodis, bis, epitomeque ſynodorum oecumenicarum. — in cod. *Ge. Wheleri* XXXV. ſ. nr. 9106. cat. Nomocanon, in quo apoſtolorum et eccleſiaſtici canones recenſentur κατ' ἐπιτομὴν, gr. — ibid. in cod. LXVIII. ſ. nr. 9139. cat. Nomocanon, gr. — *Dublini* in cod. collegii S. Trinitatis CCCXCVII. ſ. cat. dicti vol. II. part. 2. nr. 537. liber bonus ſpiritualis, collectus ex canonibus, arabice: — ibid. in cod. Clarendon. LXXXIX. et nr. 89. cat. excerpta ex varr. canonibus, et in cod. CXXXVII. ſ. nr. 277. cat. canones apoſtolorum, a canone 79. incipientes et variorum conciliorum canones, atque epiſtolae variorum aliaque ad concilia ſynodosque pertinentia. — *Leidae* in bibl. publ. (v. catal. p. 338.) initia collationis canon. apoſtolor. cum breuiariis capitum cod. S. Germani: — ibid. inter codd. Voſſian. (v. cat. p. 398.) canones SS. apoſtol. et primae ſynodi in Nicaea. — ibid. canones ſec. Hieronymum editi ex decretis patrum Gregorii, Ambroſii, Auguſtini, Iſidori et ceterorum chriſtianae religionis fidelium; v. cat. p. 333. nr. 189. — ibid. (cat. p. 387. nr. 29.) Iſaaci Lingonenſis epiſcopi canones, excerpti ex variis conciliis vel ſcriptoribus; cod. peruetus, ſed lacer. — *Vindobon.* in cod. caeſ. XLIV. (in quo multorum conciliorum canones actaque continentur, ſubiunctis nonnullis diuerſorum SS. patrum ſcriptis canonicis, v. infra, §. X. ſub fin.) nr. 2. canones SS. apoſtolor. anonymi cuiusdam antiqui ſcholiaſtae graeci adnotatt. in margine et inter lineas poſitis illuſtrati. v. *Lambec.* VIII. pag. 847. ſqq. Kollar. — ibid. in cod. XLV. (qui etiam plurium conciliorum canones et alia ſcripta canonica complectitur,) nr. 1. conſtitutionum apoſtolicar. S. Clementis romani liber octauus περὶ χαρισμάτων· 2) conſtitutiones apoſtolorum per Hippolytum; 3) conſtitutiones et canones apoſtolorum per Clementem; 5) conſtitutiones quaedam SS. apoſt. Petri et Paulli; 6) S. Paulli apoſt. conſtitutio eccleſiaſtica in canones 17. diuiſa; 7) de-

rum συναγωγή, parum est verisimile: nam illius canon ecclesiasticus, Eusebio atque Hieronymo

7) definitio canonica SS. apostolor. in canones 18. diuisa; 8) excerpta 31. ex capitulis constitutionis de episcopis; 9) excerptum ex constitutionibus apostolicis. v. *Lambec.* VIII. p. 905. sqq. — Ibid. in cod. XLVI. nr. 1. constitutionum apostolicarum, quae Clementi rom. adtribuuntur, libri octo: v. *Lambec.* VIII. p. 951. sqq. qui illum cod. vetustum censet dignum, quocum editiones a capite ad calcem accurate conferantur, inprimis propter ea, quae ibi maiusculis litteris in margine adnotata sunt, et multis docet exemplis, editionem Coteleriauam posse ex illo cod. illustrari ac suppleri. — Ibid. in cod. CCLVI. nr. 7. canones quidam SS. apostolor. cum expositione Theodori Balsamonis; nec non alii nonnulli canones synodales miscellanei. v. *Lambec.* V. p. 363. — Ibid. in cod. CCXLI. nr. 1. excerpta ex apostolicis constitutionibus, in Ioannis Antiocheni eclogis asceticis; item in cod. CCLI. in anonymi cuiusdam locis communibus asceticis, nec non in cod. CCLXXXIII. nr. 2. excerpta, v. *Lambec.* V. p. 222. sqq. p. 324. sqq. et 474. — Ibid. in cod. VI. nr. 16. fragmenta quaedam ex constitutt. apostol. — in codd. VII. nr. 9. et XVI. nr. 2. canones; in cod. XV. nr. 3. canones apostol. et aliorum concilior. cum commentariis Theodori Balsamonis; — in cod. XVIII. nr. 2. canones 85. cum breui explicatione singulis canonibus subiuncta. v. *Lambec.* VI. part. 1. p. 68. sq. ibique not. Kollar. p. 72. 114. 118. et 127. — ibid. in cod. XLIV. qui continet Synodici part. 1. s. syllogen canonum synodalium, ab ecclesia gr. receptorum, nec non patrum epistolarum cum Io. Zonarae et Theod. Balsamonis comm. nr. 13. canones 85. apostolici, cum commentariis, et in cod. XLV. nr. 20. scholia duo incerti auctoris ad eosd. canones. v. *Kollarii* supplem. ad Lambec. I. col. 902. sqq. 525. — *Mosquae* in bibl. synod. et typogr. sunt plures codd. qui continent canonum collect. teste *Matthaei* in cat. codd. gr. Mosquens. n. p. 48. in cod. XXXIII. cuius collect. habet titulos XIV. et incipit a constitutione Paulli; cod. XXXIV. collect. cum interpretatione Io. Zonarae, vt arbitratur Matthaei; — p. 311. cod. XIV. p. 319. nr. 5. cod. XXXVIII. collect. canonum apostolorum, synodorum et patrum, aliaque, praecipue cod. posterior quoque nr. 18. symbolum fidei; nr. 23. de septem synodis; nr. 24. constitutio SS. apostolorum de charismatibus, et eorumd. constitutio περὶ χαρισμάτων per Hippolytum: — p. 321. nr. 9. cod. XXXIX. de synodis oecumenicis: — p. 328. cod. LI. nr. 1. variae (742.) interrogationes et responsiones, maxime ad ius canonicum spectantes: nr. 2. collectio canonum apostolorum et conciliorum, octo libris diuisa. — p. 82. cod. CL. nr. 1. Matthaei Blastaris collectio canonum sec. alphabetum; nr. 2. eiusdem synopsis ex canonico Ioan. Nesteutae; nr. 4. Nicephori CPolit. canones ἐκ τῶν ἐκκλησιαστικῶν αὐτῷ συντάξεων· nr. 17. collectio canonum apostolorum et synodorum: — pag. 152. cod. CCXXXI. Matthaei Tzigalae Cyprii collectio canonum (nisi hic et in aliis codd. canones in diuerso sensu pro cantilenis etc. sumantur,) et precum: — p. 162. cod. CCL. nr. 2. canones: — p. 168. cod. CCLXX. nr. 8. pars canonum cum interpretatione: — p. 172. cod. CCLXXIII. et cod. CCCI. collectio canonum, cum interpretatione in priore: — p. 243. codd. CCCLXXI. et CCCLXXII. collectio canonum apostolorum, synodorum et patrum: — p. 248. cod. CCCXCI. nr. 3. canones et preces: p. 260. cod. CCCCI. et p. 287. cod. XXX. collectio canonum, cum interpretatione Io. Zonarae: — p. 285. cod. XXVIII. collectio canonum apostolorum, synodorum et patrum, cum interpret. Io. Zonarae, nec non constitutiones imperatorum, ac paullo post, introductio breuis in interpretationem canonum; tum fol. 242. et fol. 258. ex Nicephori canonibus ex eius constitutionibus ecclesiasticis; fol. 244. sqq. varii canones synodorum et patrum, atque constitutio apostolorum de sabbato et festis, aliaque ad ius canonicum pertinentia. Vt omittam codd. canonum etc. in variis biblioth. obuios et a *Montfaucon.* in Bibl. bibliothec. MSSt. indicatos, claudam notam hanc, forsan longiorem, commemoratione operum, in *Gallandii* sylloge citata, tom. II. nr. XII. et XIII. recusorum pag. 676. sqq. ed. Mogunt. 1) *Francisci Antonii Zaccaria* diss. de duabus antiquis canonum collectionibus antea ineditis, a Zaccaria hic euulgatis atque obss. instructis; primum de *Modenensi*, in qua sunt lat. canones apostolorum, constitutiones pontificum contractae, epistola decretorum papae *Siricii* ad Haemerium, epi-

Digitized by Google

nymo et Photio memoratus, [x]) specialem ritum et paschatis celebrandi tempus in ecclesia probatum aduersus Iudaeos vindicabat, in his vero canonibus non modo varia ac multiplicia, sed quaedam etiam, recentiorem quam Clementis aetatem sapientia, reperiuntur, vt quod can. 50. baptismus non per trinam sed vnam immersionem peractus condemnatur contra institutum Eunomianorum. Nonne vero, qui Eusebii aetate χθὲς καὶ πρώην Clementi Romano πολυεπῆ καὶ μακρὰ συγγράμματα supposuerunt Petri et Apionis dialogos, vt ipse testatur *Eusebius* lib. 3. hist. c. 38. potuerunt etiam ex veteribus didascaliis et canonibus, constitutionum libros, canonumque apostolicorum, hoc est, in apostolicis ecclesiis receptorum collectionem sub Clementis nomine in manus hominum dare? Tamen innotuisse illa vel sub apostolicorum canonum nomine lecta esse in ecclesia non videntur ante saeculi quarti finem; primus enim Nectarius CPol. in synodo CPol. a. 394. tom. I. concilior. Harduin. p. 957. ad canonem LXXIV. respiciens καθὼς οἱ Ἀποστολικοὶ κανόνες διωρίσαντο. At Innocentius I. qui ab a. 402. ad 416. rom. eccl. praefuit, in epist. ad CPolitanos apud Sozomen. VIII. 26. solos a illuc canones Nicaenos ab ecclesia catholica susceptos testatur, οἷς μόνοις ὀφείλει ἐξακολουθεῖν ἡ καθολικὴ ἐκκλησία, καὶ τούτους γνωρίζειν. Nec defuerunt statim, qui de apostol. canonum auctoritate intercederent, vt Gelasii, [aa]) Dionysii, Isidori, Photii aliorumque [[y]] testimoniis constat. Vt adeo, quod ad summam rei adtinet, non longe a veritate absit Io. Dallaei sententia, qui res ipsas canonibus comprehensas ritusque et singulos etiam canones quosdam antiquiores et ex vsu secundi vel tertii saeculi repetitos nec

episcop. Tarraconensem, *Anastasii* papae epistola ad Anastasium imperatorem; epistola papae *Innocentii* ad Innocentium Decentium Eugubinum episcopum etc. denique instituta Gregorii papae rom. quae tamen plane discrepant ab edit. epistolarum Gregorii libr. XII. epistola 31. et in *Mansi* tom. X. concil. col. 41?. tum de collectione cardinalis *Deus dedit* ex cod. Vatic. de quo initio egit Zaccaria, et adnotauit, aliquot longa satis fragmenta legi posse in annalibus Baronii ad a. 1059. nr. 50. sqq. 1086. nr. 31. et 1081. nr. 22. sqq. eodemque cod. Vatic. vsum esse Anton. Augustinum in sua, quam concinnauit, canonum epitome. Dein obseruauit, Ballerinos fratres de antiq. collect. et collectione canon. p. CCC. sqq. ex eodem cod. Vatic. dedisse ineditam epistolam nuncupatoriam ad Victorem, sed non pauca admisisse sphalmata; hinc errores textus Ballerin. collato cod. Vatic. indicauit. (De MSta collect. Sorbonico - Mutinensi et cod. illius apographo Vatic. v. post Coustantium, *Ballerin.* Fr. part. IV. cap. 10. p. 625. sqq. in Gallandii sylloge etc. I. p. 625. sqq. et cap. 14. p. 646. sqq. de collect. MS. Vatic. cardinalis *Deus dedit.*) *Zaccaria*, postquam capitula quatuor librorum, in quos diuisum est opus, ex cod. exscripta dederat, p. 763. praeter alia, monuit, cardinalem non pauca desumsisse ex Isidori collectione. Sequitur p. 767. sqq. eiusd. *Zaccaria* diss. de inedita canonum collectione, quam XII. saeculo composuit cardinalis *Laborans*, (qui vixit 1181. et de quo egerunt *Oudin.* in comm. de SS. eccl. tom. II. col. 1580. *Fabric.* in bibl. med. et inf. latinit. tom. IV. ed. Mans. p. 226. aliique a Zaccaria citati.) Add. *Ballerinos* fratres l. c. tom. I. pag. 379. sqq. de collectione canonum vetustissima omnium, detecta in MS. Vatic. reginae Christinae 1997. et infra de collectionibus canon. latinis. At, ne extra oleas latius vagari videar, haec sufficiant. *Harl.*

y) Lib. I. cap. 17. §. 4. ap. Coteler. vol. II. p. 73. [v. quoque eius praef. ad adnotatt. in canon. apost. §. V. *Iac. Vsser.* in dissertatt. de Ignatii, martyris, epistolis, indeque occasione data de Polycarpi quoque scriptis atque apostolicis constitutt. et canonibus, Clementi rom. tributis, cap. VI. in fine apud Coteler. vol. II. pag. 212. *Harl.*

z) Ib. p. 113. [supra in vol. VII. p. 153. nr. 8.] et quae notaui ad Hieron. de script. eccles. c. 38.

aa) Add. not. *qq.* ad vol. VII. p. 25. *Harl.*

Digitized by Google

nec ipſe aut ignorauit aut negauit: collectionem autem ipſam ſerius factam, atque eccleſiae ſub apoſtolicorum canonum nomine ſerius commendatam, recte docuit libro tertio de pſeudepigraphis apoſtolicis, cui iungenda, quae aduerſus Beueregium diſputant *Matthaeus Larroquanus* in adpendice ad obſeruationes in Pearſonianas Ignatii vindicias, 1674. D. *Thomas Ittigius* diſſ. de pſeudepigraphis apoſtolicis (adpendice ad diſſert. de haereſiarchis) p. 174. ſq. et D. *Io. Guil. Ianus* in diſſert. de antiquitate canonum apoſtolicorum, edita Witebergae a. 1706. 4. *Fabr.* Ianus ſententiam Dallaei et Beuerigii ita, vt Fabricius ſtatuerat, conciliare ſtuduit, eiusque iudicium ſequitur et vberius vindicat cel. Glück. **Add.** *Cotta* in hiſt. eccl. N. T. citata, tom. II. p. 1170. ſqq. vbi de canonibus et conſtitutionibus apoſtol. copioſe diſputat, ac p. 1180. in nota animaduertit, Dallaeo praeter Ittigium atque Hebenſtreitium atque *Benzelium* in diſſ. de canon. apoſt. c. III. (in ſyntagm. eius diſſertatt. academ. tom. I. p. 129. ſqq. Francof. et Lipſ. 1745. 4.) acceſſiſſe inter Pontificios *Cabaſutium* in notitia eccleſ. p. 7. *Natalem Alexandrum* in hiſt. eccleſ. ſect. I. part. 2. diſſ. XVII. aliosque; ipſe vero Iani rationes comprobat. *Harl.*

VI. Longe ſerius inauditum conſtat de canonibus commentitiis, quos neque in oriente neque in occidente vſquam recepit eccleſia, licet in Antioch. ſynodo conditos fuiſſe ab apoſtolis tradatur in actis concilii Nicaeni ſecundi a. C. 787. actione 1.[bb]) *Γρηγόριος ἐπίσκοπος Πισινῦντος εἶπεν. Ἐν τῇ κατὰ Ἀντιόχειαν συνόδῳ τῶν ἁγίων Ἀποςόλων εἴρηται τῦ μηκέτι πλανᾶσθαι εἰς τὰ εἴδωλα τὺς σωζομένυς, ἀλλ᾽ ἀντεικονίζειν τὴν θεανδρικὴν ἀχραντον ςήλην τῦ ἀληθινῦ Θεῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν, τῦ Κυρίυ ἡμῶν Ἰησῦ Χριςῦ,* addit Franc. Turrianus: *καὶ τῶν αὐτῦ θεραπόντων ἄντικρυ τῶν εἰδώλων καὶ Ἰυδαίων, καὶ μηκέτι πλανᾶσθαι εἰς εἴδωλα μηδὲ ὁμοιῦσθαι τοῖς Ἰυδαίοις. Gregorius epiſcopus Piſinuntis dixit: in ſynodo ſanctorum apoſtolorum, apud Antiochiam congregata, dictum eſt, ne hi, qui ſaluari cupiunt, vltra decipiantur circa idola, ſed illorum loco ſanctam et diuinam ſibi ſtatuant imaginem veri Dei et ſeruatoris noſtri, domini noſtri Ieſu Chriſti eiusque famulorum etc.* Hic Turrianus primus pluſcula de canonibus illis produxit aduerſus Magdeburgenſes centuriatores pro canonibus apoſtolorum, Colon. 1573. 4. lib. 1. c. 25. p. 124.' *Reperimus etiam nos partem canonum ſynodi apoſtolorum Antiochenae, quos Pamphilus martyr teſtatur ſe in bibliotheca Origenis reperiſſe. Sic enim reperi in antiquiſſimo codice graeco ſcriptum: τῦ ἁγίυ ἱερομάρτυρος Παμφίλυ ἐκ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ τῶν Ἀποςόλων συνόδυ, τυτέςιν, ἐκ τῶν συνοδικῶν αὐτῶν κανόνων μέρος τῶν εὑρεθέντων εἰς τὴν Ὠριγένυς βιβλιοθήκην.* Sancti hieromartyris Pamphili ex Antiochena apoſtolorum ſynodo, id eſt, pars ex ſynodicis ipſorum canonibus inuentis in Origenis bibliotheca. *Hos ego canones conciſe, et in epitome, quaſi indices quosdam, gratia breuitatis deſcribam:*

1. *Vt*

bb) Tom. VII. concil. edit. Labbei pag. 63. et tom. IV. Harduin. pag. 47.

Digitized by Google

[☙] 1. *Vt credentes in dominum Iesum, quos illius temporis homines vocabant Galilaeos, Christiani* cc) *deinceps vocarentur.*

2. *Vt baptizati non iam circumciderentur more Iudaeorum, siquidem sit baptismus circumcisio non manu facta.*

3. *Vt ex omni natione et genere ad fidem orthodoxam admitterentur.*

4. *De auaritia fugienda Christiano, ac maxime ex iniquis quaestibus.*

5. *De vitio gulae, Christianis item fugiendo, et de theatris ac iuramentis.*

6. *De fugienda scurrilitate, blasphemia et moribus gentilium, et eorum imitatione, ne simpliciores deciperentur.*

7. *Quo renouatum ac confirmatum est decretum synodi Hierosolymitanae, vt abstinerent Christiani a sanguine et suffocato et fornicatione.*

8. *De imaginibus veri Dei et saluatoris nostri Iesu Christi et famulorum eius, opponendis in locum idolorum et iudaicorum rituum.* Hunc enim sensum esse puto verbi ἀντεικονίζειν in loco, quem supra ex concilio Nicaeno secundo adscripsi: non vt Turrianus, *ponendis ex aduerso coram idolis et Iudaeis.*

9. *Ne Christiani a cibis abstinendo, Iudaeos imitentur, imo vescantur suilla, cum Dominus pronunciauerit,* dd) quae in os intrant, non inquinare hominem, sed quae ex ore exeunt, *vtpote ex corde exeuntia. Et ne secundum literam eos sectentur, sed spiritualiter et anagogice viuant. Synagoga enim belluina Iudaeorum suem quidem abominatur, turpem vero vitam viuit, et improbitate tenetur constricta, sicut ait propheta,* ee) saturati sunt suilla, et reliquerunt reliquias paruulis suis. *Similiter non est interdictum Christianis secundum literam,* vesci pisce testam habente, ff) et pisce item squamis carente: *hoc enim est secundum spiritum pisce testaceo vesci, cum quis stupido et imprudenti corde, veritatis praedicationem instar testae abiicit.* Graeca apud Turrianum [☙] pag. 127. haec sunt: τῦ μὴ ἐξομοιῦσθαι Χριςιανὺς Ἰυδαίοις ἕνεκεν ἀποχῆς βρωμάτων, ἀλλὰ καὶ ὑείων ἀπογεύεσθαι, τῦ Κυρίυ θεσπίσαντος, ὅτι τὰ εἰσπορευόμενα εἰς τὸ ςόμα ὐ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὰ ἐκπορευόμενα ἐκ τῦ ςόματος, ὡς ἐκ τῆς καρδίας ἐξερχόμενα. Καὶ ἵνα μὴ κατὰ γράμμα ἀκολυθῦ ἀλλὰ πνευματικῶς καὶ ἀναγωγικῶς

cc) Ansa huius fingendi canonis et totius synodi Antiochenae comminiscendae petita ex Actor. XI. 26. vbi de apostolis Barnaba et Saulo per totum annum versantibus Antiochiae, et in illa vrbe ecclesiam docentibus, *ἐγένετο δὲ αὐτὺς ἐνιαυτὸν ὅλον συναχθῆναι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ διδάξαι ὄχλον ἱκανόν*, subiungitur, primum exinde vsu venisse vt discipuli Iesu, Christiani adpellarentur. *Χρηματίσαι δὲ πρῶτον ἐν Ἀντιοχείᾳ τὺς μαθητὰς Χριςιανύς.* Ad eumdem Lucae locum respiciens Innocentius I. epistola 18. de Antiochena loquens ecclesia, *vbi et nomen*, inquit, *accepit religio christiana, et quae conuentum apostolorum apud se celeberrimum meruit.* [add. supra, vol. VII. p. 23. sq.]

dd) Matth. XV. 17.

ee) Psal. XVII. 14.

ff) Leuit. XI. 9. 10. Deut. XIV. 9. 10.

Digitized by Google

κῶς πολιτεύηται, ἡ γὰρ κτηνώδης συναγωγὴ τῶν Ἰουδαίων τὴν ὗν βδελύσσεται, τῇ δὲ πονηρίᾳ συνέχεται κατὰ τὸν προφητικὸν λόγον, ὅτι ἐχορτάσθησαν ὑείων, καὶ ἀφῆκεν τὰ κατάλοιπα τοῖς νηπίοις αὐτῶν. Ὁμοίως καὶ ὀστρακόδερμον καὶ ἀλεπίδωτον ἰχθὺν ἀκώλυτον τοῖς Χριστιανοῖς εἶναι εἰς τὸ ἀπογεύεσθαι, νοεῖται γὰρ καὶ οὕτω πνευματικῶς τὴν ἀσύνετον αὐτῶν καρδίαν ὀστράκου δίκην ἀποβάλλεσθαι τὰ τῆς ἀληθείας κηρύγματα.

Confictos esse hosce canones probauit Io. Dallaeus libro III. de pseudepigraphis apostolicis c. 22-25. cui suffragantur Ant. Pagi in Critica Baroniana ad a. C. 56. Petauius lib. XV. Dogm. theol. de incarnatione c. 14. §. 5. sq. Natalis Alexander hist. eccles. saeculi I. diss. 20. Ac licet locum illis dederint Baronius ad a. 102. num. 19. Binius in concil. et Labbeus tom. I. pag. 62. tamen Harduinus velut manifeste spuriorum nullam illorum rationem habuit in nouissima quam dedit conciliorum editione.

VII. Canone 85. apostolico velut sub Clementis romani persona commendantur etiam *libri octo constitutionum*, καὶ αἱ διαταγαὶ ὑμῖν τοῖς ἐπισκόποις δι' ἐμοῦ Κλήμεντος ἐν ὀκτὼ βιβλίοις προσπεφωνημέναι. Hos Labbeus tom. I. concil. p. 192. vocat *vberiorem vniuersi fere apud Graecos iuris canonici fontem, et disciplinae ecclesiasticae thesaurum in plerisque locupletissimum* πᾶσαν κανονικὴν τάξιν, *vt docet S. Epiphanius*, [gg]) *complectentem, licet in eo naeuos quamplurimos reperiri, et ab haereticis, Graeculisque multa perperam inculcata, nemo paulo eruditior sit, qui non vltra fateatur cum Baronio, Bellarmino, Perronio, Sirmondo, Petauio aliisque catholicis tractatoribus, post Zonaram, Balsamonem, aliosque etiam Graecos*, [hh]) *qui docent* παρὰ κακοδόξων τινῶν νενοθεῦσθαι καὶ παραφθαρῆναι. Nolo hic repetere, quae de editionibus et auctoritate sublesta huius operis dixi lib. V. pag. 33. sq. [in hac ed. vol. VII. p. 24. sqq. et quae adieci. *Harl.*]: tantum notabo, constitutionum apostolicarum libris, quos Labbeus cum Turriani versione integros exhibuit, locum nullum datum esse in conciliorum editione, [P] quam Io. Harduinus adornauit: in Anglia autem nouum illorum vindicem surrexisse *Guil. Whistonum*, qui in tomo secundo Christianismi primitiui rediuiui graece eos recudi curauit cum anglica sua versione, variisque lectionibus, Lond. 1710. 8. Deinde nactus latinam versionem, quam ex arabicis codicibus Huntingtonianis constitutionum ipso rogante composuit eruditissimus vir Ioan. Gagnierius, genuinam διδαχὴν apostolicam illa contineri sibi persuasit, in tomo tertio Christianismi sui, Lond. 1711. 8. *an essay on the apostolical constitutions, wherein is proved, that they are the most sacred of the canonical books of the New Testament.* Sed quam parum feliciter hoc ei successerit, euidenter exposuerunt ***Rob. Turnerus*** in libro edito Lond. 1715. 8. cui titulus: *a discourse of the pretended apostolical constitutions, wherein all the principal evidence both external and internal, brought by **Mr. Whiston** in his essay on those books, to prove them genuine, is examin'd and confuted. Rich. Smalbroke* [ii]) *in the pretended autority of the Clementine constitutions confuted by their inconsistency with the inspired writings.* Lond. 1714. 8. Io. Ern.

V 2 Grabe

gg) Haeresi LXX. num. 10.

hh) Photium cod. CXII. CXIII. Zonaram et Balsamonem ad can. apostol. vlt. Zonaram ad can. apostol. 60.

ii) Memoirs of Litterature tom. IV. p. 155.

Digitized by Google

Grabe [kk]) in libro, qui inscribitur: *an essay upon two Arabick manuscripts.* Oxon. 1711. 8 Consulendus etiam Simon Ockley *in the accouut of the autority of the Arabick manuscripts.* Lond. 1712. 8. Licet vero Whistonus identidem tueri sententiam suam conatus sit, repetitis scriptis aduersus Grabium, *Remarks on Dr. Grabe's essay,* Lond. 1711. 8. aduersus Petrum Allixium *A reply to Dr. Allix's remarks,* Lond. 1711. 8. aduersus Turnerum *St. Clement's aud St. Irenaeus's vindication of the apostolical constitutions, from several obiections made against them, with a postscript, occasion of Mr. Turner's discourse of the apostolical constitutions,* Lond. 1715. 8. vix quemquam tamen antiquitatis ecclesiasticae peritum confido esse futurum, cui illius argumenta petita longius et coniecturae leues rem tantam persuadere poterunt. Illud vero non sine detrimento harum litterarum accidit, quod laudatus Grabius morte impeditus non potuit, vt constituerat, [ll]) perficere opus, in quo latius probare voluit [⁋] constitutionum libros esse sane collectionem ex antiquis διδαχαῖς siue didascaliis, quales sub maximis apostolicaeque aetate vicinis nominibus olim ferebantur, at interpolatam multis modis, atque adeo contra sententiam primorum auctorum corruptis, vt non modo plura addita et detracta fuerint, sed etiam vsque adeo mutata vitiataque, vt quae primi illi scriptores adfirmauerant, negari iam, et quae negauerant, adfirmari deprehendantur, et quod Vsserio etiam atque aliis viris eruditis iam suboluit, in Arianam sententiam non pauca sint detorta manifeste atque alterata. *Fabr.* Codices quosdam iam commemoraui supra in longa nota ad §. V. — Conf. *Ittigii* capp. selecta H. eccl. I. p. 50. sqq. et *Buddei* isagogen cit. p. 746. sqq. qui etiam alios VV. DD. illas constitutt. reiicientes laudant, *Spittler* l. c. p. 65. — Copiosius de illis, quas adulterinas esse docet, constitutt. agit, et, qui in vtramque partem disputarunt, bene multos excitat *Cotta* in: Versuch einer ausführl. Kirchenhist. N. T. tom. II. cap. V. §. 429-432. p. 1183. sqq. vbi p. 1204. in not. 13. prouocat ad suam disput. de constitutionibus apostolicis vulgo dictis, Tubing. 1746. 4. add. *Car. Frid. Pezold* diss. I. II. περὶ τῆς Διατάξεως s. de constitutionibus apostolicis vulgo dictis, Lips. 1698. 4. — *Beuerigii* opinionem (in adnotatt. ad pandectas canonum p. 40.) Clementem Alexandrinum (qui secundum Eusebium in hist. eccl. libr. VI. cap. 13. et Hieronymum in catal. scripsit κανόνα ἐκκλησιαςικὸν, ἢ πρὸς τὺς Ἰεδαΐζοντας,) traditiones, quae διαταγαὶ s. διατάξεις nuncupatae sunt, collegisse, videtur quodammodo amplificare et stabilire *Assemann.* in biblioth. iuris canon. etc. tom. I. p. 100. sqq. Add. *Car. Sebast. Berardi* in diss. de

kk) Acta Eruditorum 1712. p. 201. seq.

ll) Grabius in scripto postumo, cui titulus, Some instances of the defects and omissions in Mr. Whiston's collection of testimonies from the Scriptures and the Fathers against the true Deity of the Son and the Holy Gost. Lond. 1712. 8. p. 21. *On the contrary, as i have in my spicilegium patrum tom. I. p. 284. seq. affirmed, and portly proved, so i shall, God willing, in due time, more clearly and fully shew, that these eight books of apostolical constitutions are a collection of the Didascalia of the Apostles, of Clemens Romanus, Hippolytus and of the like ancient writings put together, but strangely interpolated and viciated by an Arian, in so much that he ha h no scrupuled so add whole chapters, aud to turn affirmatiues into negatiues, et vice versa. And therefore all the testimonies which in that, and from thence in Mr. Whistons collection fauour Arianism, may in general iustly by supposed to be spurious and foisted in by the said compiler, though that could not be proved of any one of them in particular.*

Digitized by Google

de variis canon. colleċt. ante Gratianum, Obſeru. III. de celebrioribus vetuſtis Graecor. colleċt. in Gallandi ſylloge I. p. 698. ſqq. *Harl.*

VIII. *Epiſtolas* epiſcoporum, romanorum praecipue, per quas conſulentibus de rebus ad doċtrinam vel diſciplinam pertinentibus reſpondebant, non contemnendas viſas atque in auċtoritate fuiſſe, ſatis colligitur ex Euſebio, qui illarum paſſim meminit, nominatim epiſtolarum, quas romani praeſules Clemens, Cornelius, Viċtor, tum, quas Carthaginienſis Cyprianus, Corinthius Dionyſius, Ignatius Antiochenus, Polycarpus Smyrnenſis, Theoċtiſtus Caeſareae Palaeſtinae, Irenaeus Lugdunenſis, Dionyſius Alexandrinus, Pinytus Gnoſſiorum in Creta et Dionyſius Alexandrinus epiſcopus exararunt. Etiam Clementis Romani epiſtolas encyclias in omnibus eccleſiis leċtas, teſtis eſt Epiphanius XXX. 15. Ceterum colleċtiones epiſtolarum decretalium in vſum canonicum atque eccleſiaſticum factam eſſe, non conſtat, ante *Dionyſium Exiguum*, [mm]) hoc eſt, ante ſexti ſaeculi initia, licet in iure canonico, velut ex ſententia ſynodi romanae an. Chriſti 494. ſub Gelaſio habitae, ſtatuatur cum ſanċta romana diſt. 15. *Item decretales epiſtolae, quas beatiſſimi papae diuerſis temporibus ab vrbe Roma pro diuerſorum patrum conſultatione dederunt, venerabiliter ſuſcipiendae ſunt.* In illo Dionyſii libro decretorum, (vt adpellat Zacharias papa [nn]) epiſtola ad Pipinum,)

 poſt

mm) Conf. *Buddei* iſagogen laudatam p. 757. ſqq. *Ittig.* in hiſt. eccl. primi ſaec. capp. ſeleċtis pag. 61. ſq. et in diſp. de patribus apoſtol. §. XXXVI. pag. 110. ſqq. qui iam contra cardin. Aguirre, tom. I. concilior. Hiſpaniae contendentem, ante a. Chr. 1562. quo Centuriatores Magdeburg. has epiſtolas decretales Clementis impugnarunt, neminem illas epp. pro ſpuriis habuiſſe, docuit, vel ipſos multos pontificios ſaniora tuliſſe indicia, et *Dauid. Blondellum*, qui veterum romanorum pontificum a Clemente ad Siricium decretales epp. collegit, eas eſſe pſeudepigraphas, ad oculum demonſtraſſe in opere, inſcripto: Pſeudo-Iſidorus et Turrianus vapulantes, Geneuae, 1628. 4. Add. *Cottam* l. c. p. 1226. ſq. *Spittler*, Geſchichte des kanon. Rechts p. 134. ſqq. cumprimis p. 145. ſqq. de epiſtolis epiſcopor. rom. etc. quem de Siricio quoque eiusque epiſtol. ad Himerium, Tarracon. epiſc. a. 385. ſcripta, primo genuino monumento inter ea, quae hucusque inuenta ſunt, eius decretalia, in *Manſii* colleċt. concil. tom. III. col. 661., conf. p. 160. ſq. — In *Gallandii* ſylloge ſaepius laudata, reperiuntur varia, quae hac de re conſuli poſſint: in tom. I. p. 131. ſqq. in *Couſtantii* diſſ. de antiquis canon. colleċtion. et p. 474. ſq. ap. *Ballerin. Fr.* de colleċt. part. III. cap. 1. enumerantur decreta quorumdam praeſulum romanorum, ad fidei regulam et diſciplinam eccleſ. conſtituta, in his Siricii epiſtolae: ibid. p. 46. ſq. de eodem Siricio quaedam; — p. 53. idem *Couſtant.* §. 45. part. I. et p. 303. ſqq. *Ballerini Fr.* part. II. cap. 1. et 2. dubitans, vtrum ante Dionyſii Exigui tempora exſtiterit codex canonum, et plura hanc in rem diſputans. Ibid. 99. ſqq. *Couſtant.* §. VI. et pag. 471. ſqq. *Ballerini Fr.* part. III. cap. 1. fuſius diſſerunt de colleċt. canon. Dionyſii Exigui et ceteris, quae a Dionyſio profecerunt, et *Ballerin.* in part. V. cap. 2. p. 323. ſqq. de antiquis verſionibus canonum ſynodorum graec. ante Dionyſianam factis. — Ibid. in tom. I. pag. 723. ſqq. recuſae ſunt *Paſchalis Queſnelli* diſſ. III. a) de codice canonum eccleſiae rom. b) de variis fidei libellis in antiquo eccleſiae rom. codice contentis; c) de primo vſu codicis canonum Dionyſii Exigui in gallicanis regionibus, cum Balleriniania adnotatt. et obſeruatt. criticis in easdem Queſuellianas diſſertat. — *Van Eſpen* diſſertat. de codice Dionyſii Exigui, in opp. tom. VI. p. 116. — *Douiat.* in praenotion. canonic. libro III. cap. 15. tom. II. pag. 20. ſqq. ibique Schott. de colleċtione Dionyſii Exigui, quae vulgo codex canonum veteris eccl. romanae vocatur. — *Balthaſ. Gottl. Hennig.* diſſ. de collectione canonum et decretorum Dionyſiana, Lipſ. 1769. 4. *Harl.*

nn) Hadrianus I. etiam obtulit Carolo M. vide *Sirmondi* concilia Galliae tom. 2. p. 117. Conf. Annales Francorum tom. VI. p. 44. ſq. [conf. infra §. XX. nr. 4.]

Digitized by Google

post praemissam oo) [¶] epistolam dedicatoriam ad *Iulianum* presbyterum tituli S. Anastasiae, qui synodis romanis a. C. 484. et 499. interfuit, habentur

XV. Decreta	*Siricii* qui episcopus Romae fuit ab a. C.	385 ad 398
LVII.	*Innocentii*	402 - 416
IV.	*Zosimi*	417 - 418
IV.	*Bonifacii I.*	418 - 423
XXII.	*Coelestini*	423 - 431
XLIX.	*Leonis I.*	440 - 461
XXVIII.	*Gelasii*	492 - 496
VIII.	*Anastasii I.*	496 - 498

Cum Dionysiana hac magnam partem conspirat longe iunior collectio decretalium, quae post codicem canonum ecclesiae rom. a Io. Wendelestino a. 1525. Moguntiae fol. primum editum, et Francisco Pithoeo curante Paris. 1609. 8. atque cum eiusd. notis, vna cum Miscellaneis Petri Pithoei eccl. e typographia regia 1687. fol. et tom. I. biblioth. canonicae Iustelli et Voellii p. 249. recusum, habetur. In hac praemittitur Nicolai papae, qui ab a. 858. ad 867. fuit, epistola ad archiepiscopos et episcopos per Galliam constitutos, nec non S. Ambrosii ad Siricium papam, deinde post decreta 15. Siricii, 57. Innocentii, 4. Zosimi, 4. Bonifacii I. (praemissa S. Augustini ad eum epistola) 22. Caelestini, 49. Leonis I.

VI. Decreta	*Hilarii* qui episcopus Romae fuit ab a. C.	461 ad 467
II.	*Simplicii*	467 - 483
II.	*Felicis*	483 - 492

28. Gelasii, 8. Anastasii I.

IV.	*Symmachi*	498 - 514
IV.	*Hormisdae*	514 - 523
XVII.	*Gregorii II.*	715 - 731

Dionysii studium imitatus quoque fuit *Isidorus Hispalensis* episcopus, a. C. 636. defunctus: qui non modo praeter canones in collectione Dionysii comprehensos etiam diuersa Africae concilia, tum Gallicanas et Hispanicas synodos in suam συναγωγὴν transtulit, sed epistolas quoque inseruit pontificum, qui post Damasum romanam cathedram tenuerunt, quam collectionem posterorum diligentia auxit his conciliis, quae habita in Hispania sunt post tempora Isidori. *Viderat* pp) [¶] *unum collectionis illius exemplar vir illustrissimus, et excellentissimus in omni genere laudis Antonius Augustinus, archiepiscopus Tarraconensis, illud ipsum fortassis, quod etiamnum exstat in bibliotheca ecclesiae Vrgellensis in prouincia Tarraconensi, in quo epistolae romanorum pontificum nullas exstant ante Damasi et Siricii tempora.* Etiam

oo) Hanc epistolam primus ex Sirmondi codice addidit Christophorus Iustellus editioni suae a. 1643. vnde habetur etiam in tomo I. bibl. canonicae Guil. Voëlli et Henr. Iustelli p. 183. vbi haec collectio decretorum Dionysiana et altera ad Gregorium II. continuata exstat, et in conciliis Labbei tom. I. p. 5. et Harduini tom. I. p. 5.

pp) Steph. Baluzius praef. ad Reginonem.

Digitized by Google

Etiam Isidori Hispalensis collectionem Ambrosius Morales lib. XII. histor. c. 25. visus est sibi in codice Escurialensi deprehendere: sed Nic. Antonius qq) non sine caussa suspicatur, in illo potius contineri collectionem alteram longe iunioris scriptoris, qui post synodum Parisiensem a. C. 829. celebratam adhuc fuit, et epistolas antiquiorum pontificum nomine venditatas congessit, atque *Isidorus Mercator* rr) siue *Peccator* habetur. De hac decretalium col-

qq) Nic. Antonius bibliotheca veteri Hispana V. 4. §. 201. p. 271.

rr) De Isidoro et canonum collectione famosa multi iam adeo copiose egerunt, vt quosdam, quos lectores adire possint, nominare iam sufficiat: *Fabric.* noster in bibl. med. et inf. lat. tom. IV. pag. 191. sq. ed. Mansi, *Buddeus* in Isagoge laudata tom. II. p. 762. sqq. vbi etiam multos, in vtramque partem disputantes, profert, iis autem, qui hasce epp. pontif. spurias esse censent et fictas, accedit. — In *Gallandii* sylloge cit. huc pertinent *Coustant.* in diss. cit. part. I. cap. 9. p. 122. sqq. de antiqua conciliorum et pontificiarum epistolarum collectione, apud Hispanos recepta, et de veteri canonum codice, ex eadem collectione ad eiusdem ecclesiae vsum conflato; inprimis §. X. p. 141. sqq. de collectione Isidori Mercatoris; primum docet, ab vtraque parte nimia aut laudatione, aut censura oppido peccare, Isidorum pontificum litteras vsque a Clemente ad Gregorium M. ipsum collegisse, genuinas, quotquot reperit, aut edidisse integras, aut suis interpolasse figmentis; adulterinas vero plures confinxisse, ne quem praeteriret apostol. sedis praesulem, cuius nulla exstarent decreta, et Isidorum, qui illa fraude ecclesiae magnum adtulisset damnum, esse impostorem. Ibid. p. 500. sqq. *Ballerinor.* longa exstat disp. de hac re; cap. 4. de collectione Hispanica; §. 1. de eius codd. Vatic. Vindobon. caesar. et aliis; §. 2. de primigenia eius collect. editione, §. 3. de tempore, (inter a. 633. et a. 636.) loco, n. in Hispaniis, et auctore, Isidoro Hispal. qui vel ipse, vel alius, eius saltem iussu eiusdem collectionem concinnasse videatur, hac autem de caussa, putant Ballerini, accidisse, vt Pseudo-Isidorus, qui hanc collectionem in suam traduxit, vsurpauerit Isidori nomen, praefationique suae titulum adfixerit *S. Isidori* nomen, eo, quod eam collectionem vel a S. Isidoro, episcopo Hispalensi, vel eius consilio digestam, fama tradiderat; §. 4. de additamentis etc. §. 5. de collectione Hadriano-Hispanica in MS. Vaticano 1338. tum in cap. VI. copiose de collectione Isidori Mercatoris, et spuriis eius collect. documentis, impostura sero detecta. In §. 4. agitur de auctore, qui perperam habeatur Riculfus episc. Magontinus, et de tempore eiusdem collectionis, scil. post a. 829. et ante annum 836. aut vulgatae circa a. 845. p. 541. sq. Pseudoisidorum non fuisse Hispanum, sed Germano-Francum, pluribus argumentis euincitur; §. 5. p. 542. sqq. de codd. Isidorianis, sed inter se discrepantibus, ex antiquissimo autem MS. Vatic. 630. ordo et catalogus documentorum huius collectionis exhibeutur, et spuria, sincera atque interpolata discernuntur; §. 6. de quibusdam codd. qui Isidorianam collection. non omnino puram aut integram continent; cap. 7. de additionibus Isidorianae collectionis a Merlino editae Paris. 1523. Colon. 1530. Paris. 1535. in quorum postrema sunt additiones non a Merlino insertae, sed ante ipsum a studioso aliquo hinc inde collectae, quas deprehenderunt Baller. in cod. Vatic. MCCCCXXXX. et Venet. S. Marc. CLXVIII. et CLXIX. etc. — In eadem *Gallandii* sylloge tom. II. p. 2. sqq. *Caroli Blasci* amplus commentarius cum multis adnotatt. (primum editus Neapoli, 1760. 4.) de collectione canonum Isidori Mercatoris; differitur de collectionis origine et fortuna; de homine ac praecipuo collectoris proposito inquiritur; fraudes impostoris deteguntur, ex eoque ortam occasionem fingendae fabulae de Ioanna papissa iudiciis solidis suadetur; vnde verum eiusdem impostoris nomen etiam patescat. In cap. 2. pag. 14. de fontibus vnde hausit Isidorus, suaque monumenta formavit: in cap. 3. p. 15. sqq. Hincmarum Remensem opusc. 33. cap. 24. testem adducit, eiusmodi collectionem, tamquam ex Hispania in Galliam delatam publicatamque fuisse a Riculfo, archiepiscopo Magontino ab a. 786-814. — In cap. 6. de ipso Isidoro, quem potius *peccatorem*, quam *mercatorem* cognominandum negat; p. 36. sqq. Blondelli sententiam, (in Pseudo Isidoro cap. IV. et

collectione Baluzius: [ff]) *Aeuo deinde Karoli magni insertae sunt famosae illae epistolae, quae priscis*

et V.) auctorem fuisse Gallo-Germanum, vel Germano-Francum, circ. med. faec IX. et forsan Benedictum Leuitam, Magontinum, Capitularium regum Francorum collectione clarum, qui maioris auctoritatis conciliandae gratia nomen Isidori Mercat. praefixerit, sub examen vocat; in eo tamen, Mercatoris collectionem non quidem ex Hispaniis Magoutiam deportatam, sed hic ortam, eum Blondello conuenit. In cap. tamen XVI. totus in eo est, vt demonstret, verum auctorem esse *Ioannem Anglum*, sub quo nomine feminam medio saec. IX. sedem pontificiam tenuisse, ex veteri fabula vulgo referunt, et sub hac de Ioanna papissa narratione nihil aliud latere, nisi originem atque conditionem collectionis Pseudo-Isidori. Sed Blasci coniecturam, ingeniosam magis, quam probabilem, falsam esse ostendit *Schottus* ad Douiati praenotion. canon. tom. II. libr. III. cap. 20. §. 20. p. 54. sq. vbi quoque p. 51. sqq. Blondelli argumenta paullo vberius retulit examinauitque, reiecitque ea, quae *Iust. Henn. Boehmerus* in praef. tom. II. corp. iur. canon. §. IX. pro Hispana eius collect. origine aduersus Blondellum dixit. *Douiat.* autem ibid. p. 38. sqq. cap. 19. de Isidoro Hispalensi eiusque vera, quam putabat, collectione egit: sed num ea ad nostram peruenerit aetatem, et qualis ea sit, vix definiri posse, iudicat Schotus in nota, p. 42. et obseruat, genuinam Isidori Hispal. collectionem, siue potius indicem vel epitomen canonum atque epistolarum decretalium, in X. libros certosque titulos secundum materiarum ordinem digestam, publicare sibi visum esse *Caietanum Cennium* de antiquitate ecclesiae Hispan. tom. I. Romae, 1741. 4. sed contradixisse *Domin. Lopez Barreram* in histor. exercitatione de antiquo canonum codice ecclesiae Hispanae, duas in partes diuisa, quarum altera S. Isidoro Hispalensi codex perperam tributus refellitur; altera antiquus iste codex ostenditur, Romae, 1758. 4. — In cap. XX. p. 47. sqq. Douiat. copiose differit de IV. integrorum canonum latina collectione, secundum tempora conciliorum ac decretalium, sub titulo *Isidori Mercatoris*, de Riculfo f. Richolpho, archiep. Moguntino, ab a. 787–814. istius collectionis auctore vel propagatore, de fide eius valde suspecta. — Praeterea de collectione Pseudo-Isidori eiusque fraude egerunt *Io. Laur. Moshemius* in institutt. hist. eccles. — libr. IV. Helmstad. 1755. 4. p. 318. sq. *Bern. van Espen* in diss. in Opp. tom. VII. pag. 192. sqq. quam ex eius Opp. recudendam curauit *Ios. Valent Eybelius* in collect. select. lucubratt. iurisprudent. ecclesiast. illustrant. distributione II. Vienuae 1774. 8., praesertim *Spittler*. in Geschichte des kanon. Rechts p. 191. vsque ad p. 284. historiam Isidori et Pseudo-Isidori persequitur; §. 56. p. 204. sqq. collectionem canon. istorum describit, summamque canonum synodal. et decretorum praesulum quorumdam roman. et additiones indicat, §. 60. p. 222. sqq. post Balleriuios recenset cod. Vatican. CCCLX. antiquissimum optimumque Pseudo-Isidori, denique de tempore, patriaque auctoris collectionis agit, docetquo istum fuisse impostorem: p. 244. sqq. memorat *Febronii* (*Hontheimi*) in Opere de statu eccl. et legitima potestate papae, (vbi de damno, quod suppositia Isidori decretalia adtulerunt, multa praeclare protulit,) ed. Bullion. a. 1765. tom. I. 4. p. 643. prolatam suspicionem, falsa ista decretalia haud multo post a. 744. Romae esse composita quam tamen infirmam esse docet p. 256. not. et Grandidier. opinionem in histor. episcopat. Argentorat. ista recepta fuisse temporibus episcopi Rachionis, ab a. 783-815. sedem tenentis examinat; add. p. 256. contra p. 246. sqq. ostendit, Pseudo-Isidorum ante ann. 829. haud facile posse collocari. Add. eiusd. obseruat. in hist. eccles. pag. 196. ed. I. Spittler. autem, postquam in Geschichte etc. p. 235. sq. ostendit, *capitula Angilramni*, (in *Harzhemii* coll. concilior. tom. I. p. 249. sq. et in aliis quibusdam collectiou. concilior.) esse spuria, forsan opus impostoris ipsius Pseudo-Isidor. atque dubia videri *capitula Remedii episcopi* (in *Goldasti* Scriptt. rerum Alem. tom. II. part. II. p. 119-153. inscripta: Alamannicae ecclesiae veteris canones, ex pontificum epistolis excerpti a *Remedio Curiensi episcopo* iussu Karoli M. regis Francorum et Alamannorum,) quae collectio canonum nonnisi sit collectio excerptorum ex Pseudo-Isidoro, a Clemente vsque ad Vrbanum aliaque de aetate Pseudo-Isidori constituenda, quae dubia falsaue essent, adtulit et examinauit; pag. 246. sqq. demonstrat, Pseudo-Isidori aetatem haud

Digitized by Google

priscis pontificibus tribuuntur, quas vero Riculfus archiepiscopus Moguntinus a bono illo Mercato-

haud superare a. 829. falsa Decretalia primum certoque excitari in epistola Caroli Calui ad episc., a. 857. Carisiaci (Chiersy) congregatos, (in Mansi coll. concil tom. XV. col. 127. sq.) illa igitur Decretalia antea iam fuisse conflata cognitaque, *Benedictum diaconum*, Mogunt. quum circa 845. tres libros supplementorum ad *Ansegisi* collectionem Capitularium edidisset, nondum nominasse falsa Decretalia, sed dedisse excerpta, neque tamen, vnde sumta essent, significasse; *Hincmarum* autem, (de quo. *v. Du Pin* in Bibl. des auteurs ecclesiast. tom. VII. chap. 2-6.) in Opusc. cap. 24. scribentem, Riculfum, episcopum Moguntinum, librum epistolarum ab Isidoro collectarum et ex Hispania allatum obtinuisse ac vulgasse, et, (vti ait,) istas regiones ex illo fecisse repleri, errasse; contra ea Diaconum Benedictum illis decretalibus frequenter vsum, diserte scripsisse, se collegisse, „quae, (vt inquit in *Baluzii* Capitul. tom. I. p. 803.) in diuersis locis et in diuersis schedulis sicut in diuersis synodis et placitis generalibus edita erant, sparsim inuenimus, *et maxime in sanctae Mogontiacensis metropolis scrinio a Riculfo, eiusdem S. sedis metropolitanae episcopo recondita et demum ab Autcario secundo eius successore consanguineo inuenta reperimus.*" Ex his aliisque argumentis concludit vberiusque suspicionem suam ornare studuit, *Spittler* p. 252. Diaconum Benedictum qui primum falsas istas merces vendidisset, nisi ipsum illarum auctorem, saltem impostoris socium fuisse. Ibid. p. 262. dubitat, Benedictum reperisse illa in scrinio ecclesiae, a Riculfo recondita. Conf. quoque *Ballerin.* fratr. de collect. etc. part. III. §. IV. de auctore et tempore collectionis p. 539. sqq. in Gallandii sylloge. Enimuero Spittleri sententiam oppugnauit D. *Franc. Ant. Dürr*, Prof. Mogunt. in dissertat. iuris ecclesiast. de Suffraganeis seu Vicariis generalibus in Pontificalibus episcoporum Germaniae, *von den Weihbischöfen*, Moguntiae 1782. 4. p. 4. sqq. In nota longa euincere studuit, falli Spittlerum, quod integerrimum virum, Benedictum Leuitam in Pseudo Isidorum transformare velit; Benedictum Leuitam ecclesiae Mogunt. circa a. 845. diaconum nihil praestitisse, quam quod bona fide tres alios libros ex diuersis locis et schedis, maxime autem ex scriniis ecclesiae Metropol. Mog. collectos, Capitularibus Caroli M. et Ludouicii Pii ab Ansegiso, abbate, colligi coeptis addiderit; ceterum nec minimum concludens argumentum, quod vel a longe, (vt scribit Dürr,) Benedictum Leuitam fuisse Pseudo-Isidorum comprobaret, pro audaci sua coniectura produxisse Spittlerum. Repetit igitur argumenta Spittleri, et singula copiose refellit, demonstrando, Benedictum Leuitam, quod primus fuerit collectione Pseudo-Isidoriana vsus, nec impostorem dici posse, nec impostoris socium; saepissime enim viros arte critica, tunc temporis nondum exculta, destitutos, bona fide habere diplomata, per se falsa, pro genuinis, pietatem et integritatem Benedicti, ex prooemio eius collectionis Capitularium, et exitu totius operis, (in *Georgisch* corp. iuris german. p. 1399. et 1758.) cognitam, non cadere in iniquissimum falsarium, illumque candide fontem, ex quo suam collectionem hausit, indicasse, nec sciuisse, collecta ab Isidoro fuisse spuria, nec Isidorianam collectionem vmquam citasse, et post alia, contra Spittlerum dicta, rem ita potius esse capiendam adfirmat: „Richolfus, archiepiscop. Mogunt. referente Hincmaro Rhem. fuit sedulus collector constitutionum ecclesiast. et Capitularium regum Francorum; sollertiam huius archiepiscopi et bonam fidem fefellit insignis impostor, qui ipsi transmisit collectionem Isidorianam: ne autem detegeretur falsarius, et imposturae locus esset, dictum fuit opus ex Hispania prouenisse: bona fide haec credidit Richolfus, et nihil falsi suspicatus deposuit non solum hoc palladium in scriniis ecclesiae metropol. Mog. sed et multis aliis Galliae episcopis huius operis beneuole communicauit; opere hoc in scriniis ecclesf. Mog. a Richolfo recondito vsus fuit pariter bona fide Benedictus Leuita in compilandis suis Capitularium libris, hisque excerpta ex epistolis pontificum in Isidoriana collectione occurrentibus, quin tamen nomina pontificum allegauerit, inseruit." Hactenus Dürr, qui addit, antiquiss. illum codicem Capitularium regum Francor. Moguntinis esse sur-

catore Hispano, (Blondellus Germano-Francum malit,) *comparatas in hunc terrarum orbem primus detulit. Disputatum valde est illo saeculo de auctoritate istarum epistolarum, Gallicanis episcopis litem aduersus eas mouentibus, quod intelligerent, illas antiquis regulis esse contrarias. Vicit tamen fortuna populi Romani. Itaque nihil frequentius post illa tempora insonuit in auribus Christianorum, quam istarum epistolarum auctoritas et mentio, ita vt, qui deinceps collectiones canonum et decretorum composuerunt, etiam istis epistolis vsi sint tamquam bonis mercibus, quamuis non omnes. Rhabanus enim, tamen etsi abbas Fuldensis esset in dioecesi Moguntina, licet Moguntinus et ipse archiepiscopus fuerit post Otgarium, adeoque Riculfi* (a. 814. defuncti) *successor, epistolis illis non vtebatur, vt recte obseruatum est ab Antonio Augustino.* Ab hac, quam habemus Isidori Mercatoris collectione, quam noua *Petri Coustant* tt) cura recensitam breui in secundo tomo epistolarum pontificum habebimus, haud diuer-

surreptum, et dici, modo in bibliotheca Gothana *) adseruari, alias, si suppeteret adhuc, forsan se potuisse ampliore luce accensa, vmbras propellere; et suspicatur maiorem lucem in hisce tenebris dispellendis, quam primum *Chiniac*, cui multa Moguntia communicauit, in noua sua editione Capitularium, a Baluzio antea editorum, plurima adhuc inedita, Capitularia successiue publicauerit. De Benedicto Leuita, non de eod. cit. pauca scripsit *Christ. Schlegel* in epist. de eod. Willigisano, addita Cypriani cat. codd. MSSt. bibl. Gothanae, pag. 16. sq. ipsius autem cod. nunc LIV. Goth. in catal. a Cypriano pag. 13. recensentur 1) capitula regum Francor. ab Ansegiso collecta, 2) Capitularium libelli tres posteriores a *Benedicto Leuita* collecti, cum praefat. et versibus, quos suae edit. Baluzius praefixit, apud quem liber VII. habet 478. capitula; in cod. autem leguntur 511. etc. — De collect. ista decretalium Pseudo-Isidoriana, eius auctore et aetate, eamque esse suppositițiam, variorum VV. DD. opiniones collegit, examinauit, et, cur fides illi sit abneganda, copiose demonstrauit *Io. Matthi. Schroeckh* in: Christliche Kirchengeschichte, tom. XXII. period. III. libr. I. sect. IV. p. 7-55. Add. *Mastricht.* histor. iuris eccles. ar. 91. et 220. sqq. ac *Baluzii* praefat. ad *Ant. Augustinum* de emendat. Gratiani, p. 204. sqq. in Gallandii sylloge, tom. II. *Pertsch.* in: Hist. des kanon. Rechts p. 150. et p. 159. qui plerasque variarum de huius collect. auctore sententiarum in compendio exhibet: *Fuchs* in: Biblioth. der Kirchenväter, tom. I. p. 285. sq. *Harl.*

*) Vbi hodie exstat: v. *Tenzelii* colloq. a. 1690. p. 812. et *Cyprian* l. c. p. 17. not.

ss) Baluzius ibid.

tt) Primus tantum tomus, quantum constat, ex prelo exiit, quamquam secundum et tertium tomum prelo fere paratum, ceteraque saltem inchoata ac descripta is reliquisse dicitur: v. Histoire litteraire de la Congregation de Saint-Maur. Bruxell. 1770. 4. Operis vero inscriptio haec est: *Epistolae romanorum pontificum*, et quae ad eos scriptae sunt, a Clemente I. vsque ad Innocentium III. quotquot reperiri potuerunt, seu nouae, seu diuersis in locis sparsim editae, adiunctis fragmentis, spuriis segregatis, in vnum secundum ordinem temporum collectae, ad veterum codd. fidem recognitae et emendatae, praeuiis admonitionibus, vbi opus fuit, notis criticis et dissertatt. quae historiam, dogmata, disciplinam explicant, illustratae. Studio et labore *Domni Petri Coustant*, presbyteri et monachi ord. S. Benedicti e congregatione S. Mauri. tom. I. ab anno Christi 67. ad an. 440. Paris. apud Ludou. Dionys. Delatour, Anton. Vrban. Coustelier et Petr. Simon 1721. fol. max. Hanc edit. ipse Fabric. infra in fine huius vol. p. 760. sqq. vet. ed. vberius recensuerat, quam vt omnia huic notae commode inseri possent. Quare paullo post iniiciam illam Fabr. notitiam. Id autem opus, mutationibus quibusdam factis, coepit curare recudendum, nec vero absoluit *Schoenemann:* duplicem autem praefixit inscriptionem, alteram generalem: *Pontificum romanor. a S. Clemente I. vsque ad S. Leonem M. epistolas genuinae, et quae ad eos scriptae sunt,* quotquot hactenus reperiri potuerunt: duobus voll. comprehensae. Ex recensione et cum notis *Petri Coustantii* et fratrum Balleriorum. Curauit *Carol.*

Digitized by Google

diuersa est, quam *Hincmarus* Rhemensis memorans tom. II. opp. p. 793. ait, Isidorum Hispalensem episcopum collegisse *epistolas romanae sedis episcoporum a S. Clemente vsque ad beatum Gregorium*, licet cum illa *Isidori Mercatoris* farragine habeantur superadditae epistolae etiam paparum iuniorum, vt Papae Deusdedit, qui sedem romanam tenuit ab a. C. 616. ad 649. et Agathonis et Gregorii secundi tertiique, nec non Zachariae et denique Hadriani, qui fuit ab a. 772. ad 795. Vt vero distinctius illa Isidori collectio cognoscatur, en tibi indicem epistolarum pontificum, quas certissimis criticis censuris subiecit Dauid Blondellus, et euidentibus de νοθεία ac suppositione argumentis conuictas dedit in Pseudo-Isidoro suo, siue Turriano vapulante, Geneuae 1628. 4. uu)

[P]P. 1.	V. epistolae	*Clementis*, qui traditur fuisse episcopus Romae a. C.	67 ad 76
101.	III.	*Anacleti*	84 - 92
147.	II.	*Euaristi*	95 - 108
159.	III.	*Alexandri*	108 - 117
177.	II.	*Sixti I.*	117 - 127
183.	I.	*Telesphori*	127 - 138
189.	II.	*Hygini*	138 - 150
194.	IV.	*Pii I.*	150 - 153
201.	I.	*Aniceti*	153 - 154
205.	II.	*Soteris*	162 - 171
209.	I.	*Eleutherii*	171 - 185
215.	IV.	*Victoris*	186 - 196
235.	II.	*Zephyrini*	198 - 217
252.	II.	*Callisti*	217 - 222

Carol. Traugott Gottlob Schoenemann. et alteram specialem: *Epistolarum Pontificum romanor. a S. Clemente I. vsque ad S. Leonem, Tomus I.* continens epistolas a S. Clemente I. vsque ad S. Xystum III. ex recensione *Petri Coustantii*, cum eiusdem admonitionibus et selecta annotatione. Curauit, aliorumque nonnullas et suas animaduerss. addidit *C. T. G. Schoenemann.* Gottingae 1796. 8. Auxit quidem Schoenemann numerum epistolarum pontif. insertis nonnullis, quibus Coustant aut omnino carebat, aut quae alio loco proposuerat; sed remouit plura, quae ipse in praef. indicat, alii tamen desiderabunt: 1) *adpendicem, adulterina scripta vel gesta, Pontificibus in hoc tomo recensitis falso adtributa complexum;* 2) subiectas singulorum pontificum epistolis *Notitias epistolarum* deperditarum, *quae ad eos adtinent;* 3) *chronologicas disquisitiones*, praesertim de tempore, quo vixerunt pontifices rom. substituit tamen earum loco breuem notitiam; 4) *duas Constantii diss. de auctoritate rom. pontificis et de antiquis canonum collectionibus*, quas Gallandius in Sylloge saepe citata recudi fecit. Praeterea Coust. criticas aliasque obseruatt. valde contraxit, et paucas Baluzii, Vallarsii, Merendae, Gallandii suasque adspersit. Alterum tomum, qui contineret Leonis epistolas ex recensione Ballerin. morte absumtus, edere non potuit. *Harl.*

uu) Conf. *Spittler.* Geschichte etc. p. 224. sqq. — In bibl. Pistoriensi exstat cod. membr. *Liber Isidori continens sententias canonum*, ac, (vti ait *Franc. Anton. Zacharia* in bibl. Pistoriensi, Augustae Taurin. 1752. fol. pag. 17.) supposititias illas decretales, quas Fleury in sua eccles. historia, seu disciplinae ecclesiasticae pestem exsecratur, *zelo* (vti addit Zac.) haud satis *secundum scientiam*, vt docti viri [similes n. Zachar.] demonstrarunt. *Harl.*

Digitized by Google

Pag. 265.	I. epiſtola	*Vrbani*, qui traditur fuiſſe epiſcopus Romae a. C.	222 ad 231
271.	II. epiſtolae	*Pontiani*	231 - 235
278.	I.	*Anteri*	235 - 236
286.	III.	*Fabiani*	236 - 250
308.	V.	*Cornelii*	251 - 252
321.	I.	*Lucii*	252 - 255
329.	II.	*Stephani*	255 - 257
342.	II.	*Sixti II.*	257 - 258
349.	II.	*Dionyſii*	259 - 269
353.	III.	*Felicis*	270 - 274
365.	II.	*Eutychiani*	275 - 283
377.	I.	*Caii*	283 - 296
385.	II.	*Marcellini*	296 - 304
393.	II.	*Marcelli*	308 - 310
403.	III.	*Euſebii*	310. April. ad Sept.
422.	I.	*Melchiadis*	310 - 314

Decretum et epiſtola ſynodi Nicaenae ad Silueſtrum pag. 435.

Pag. 434. Reſponſio *Silueſtri*, qui epiſcopus romanus fuit ab a. C. 314 ad 335.

436. Aegyptiorum ad Marcum.

438. Reſponſio *Marci* 336. Ianuar. ad Octobr.

[P]. 443. Epiſtolae II. *Iulii*, qui epiſc. Romae fuit ab a. C. 337 - 352

452. Orientalium ad Iulium.

477. 485. Epiſtola XII. et XIII. *Liberii* 352 - 366

482. Athanaſii et Aegyptiorum epiſcoporum ad Liberium de oppreſſionibus Arianorum.

488. *Liberii* ad fratres presbyteros et coepiſcopos orientales.

490. Aegyptiorum ad Felicem II.

499. Epiſtolae duae *Felicis II.* 352 - 358.

515. 549. Epiſtolae duae *Damaſi* ad Hieronymum.

516. 547. Hieronymi totidem ad Damaſum. 366 - 384

518. Africani concilii ad Damaſum.

520. Damaſi epiſtola IV. ad Afros, V. ad chorepiſcopos, VII. ad epiſcopos Italiae, VIII. ad Aurelium epiſcopum Carthaginenſem.

544. 549. Aurelii epiſcopi epiſtolae duae, vna ad Damaſum, et altera ad Donatianum.

550. Blondellus contendit *Siricii* (qui ab a. 385. ad 398. romanae eccleſiae praefuit) epiſtolam quartam ad Afros illi eſſe ſuppoſitam, quoniam tota propemodum ad verbum deſcripta eſt ex epiſtola *Innocentii I.* (qui ab a. 402. ad 416. fuit) epiſtola ſecunda ad Victricium epiſcopum Rothomagenſem.

557. Epiſtolae duae *Anaſtaſii.* 398 - 401

562. *Innocentii I.* epiſtolas licet ſuſpectas Eraſmo, tamen genuinas eſſe diſputat Blondellus praeter illam ad Iulianam, nobilem feminam, et trigeſimam ad Arcadium.

Pag. 563.

Digitized by Google

Pag. 563.	Epistola tertia ad orientales, *Sixti III.*	432 ad 440
567.	Epistola LXXXVIII. et XCVI. *Leonis I.*	440 - 461
569.	Epistola III. IV. et VIII. *Symmacho*, (qui ab a. 498. ad 514. episcopatum rom. gessit) praeter rem tributas, Ennodii esse Blondellus annotat.	
570.	Epistolae duae *Ioannis I.*	523 - 526
578.	totidem *Felicis IV.*	526 - 530
589.	ad Eulalium Alexandrinum, epistola *Bonifacii II.*	530 - 532
593.	Eulalii exemplar precum et Iustiniani principis.	
596.	Epistola *Ioannis II.*	532 - 535
598.	Epistola quinta *Agapeti*	535 - 536
[?] 603. 606.	duae epistolae *Siluerii*, qui papa fuit ab a. C.	536 - 537
605.	Amatoris episcopi ad Siluerium.	
609.	Epistola *Pelagii I.*	556 - 561
613.	Epistola *Ioannis III.*	561 - 574
619.	Epistola *Benedicti I.*	575 - 579
623.	Epistola I. II. VIII. et IX. *Pelagii II.*	579 - 590
647.	Priuilegium, Medardi monasterio a *Gregorio M.* si Diis placet, collatum.	
664.	*Felicis* Siciliae episcopi ad Gregorium	590 - 601
668.	*Gregorii* lib. XII. epist. 32. ad Felicem Messanensem episc.	
669.	Epistola papae *Deusdedit*	616 - 619

Haec Isidori Mercatoris, de qua hactenus dixi, collectio [xx]) tomis conciliorum inserta quidem fuit iam a Iac. Merlino Paris. 1524. atque deinde ab aliis: sed neutiquam ita distincta et separata in illis exstat, vt vel ordo eius intelligi vel, quid ab ipso sit, agnosci possit: rarissime etiam obuiae sunt veterum pontificum ante concilium Nicaenum epistolae a *Io. Wendelstino* [yy]) Col. an. 1525. vulgatae. Igitur operae esset pretium separatim illam edi recenserique ex fide MStorum codicum, in quibus eximius locus debetur codici Lanfranci Cantabrigiensi, [zz]) de quo Matthaeus Larroquanus in epistola, quam Basnagius Belloual-

xx) In cod. lat. bibl. Marc. Venet. CLXVIII. sunt *Isidori Mercatoris* canonum collectio, et *Capitula*, quae ex gr. et lat. canonibus etc. collecta sunt et Ingilramo Mediomatricae vrbis episcopo Romae a b. Hadriano papa tradita. In edit. Concil. Veneta tom. VIII. pag. 597. v. cat. MSS. lat. bibl. Marc. pag. 91. *Harl.*

yy) De cuius opere post haec in nota quadam plura adferam. *Harl.*

zz) De cod. Cantabrig. v. quoque *Ballerin.* part. III. cap. 8. p. 564. in Gallandii Sylloge etc. sqq. Cantabrigiensi tamen codici anteferendos esse statuunt illi cod. Vatic. DCXXX. Pseudo-Isidori aetati subparem, aliosque Isidorianos tum antiquos tum recentiores cum exemplo Vatic. conspirantes. Tum recenset duo codd. Vatican. MCCCXXXXIII. et MCCCXXXXIV. et prioris praecipuos fontes fuisse collectiones Hadrianam, additionum Dionysii et Isidorianam, et quasnam pontificum epistolas adferant, copiose demonstrat. Cod. posterior partem amplioris collectionis praefert, inchoantem a numero CXXXII. Haec autem pars totam Isidorianam collectionem exhibet a Siluerio vsque ad S. Gregorium, Hadriani capitula et excerpt. ex concilio Chalcedonensi. Plura vero addit aliunde recepta, et hic illic intermixta, quae curatius notarunt Balleri-

Digitized by Google

louallius edidit: *a*) *L'edition que Merlin nous donna de la collection d'Isidore Mercator ou Peccator, vers le milieu du siecle passé, m'avoit toûjours paru bien defectueuse, et sur tout en ce, qu'on n'y peut souvent distinguer entre ce qui est de lui, ou d'Isidore, et non pas même l'ordre dans lequel l'Auteur avoit rangé ces Decretales des Papes, lesquelles ont tout l'air d'être de son invention, aussi bien que le témoignage d'Atticus Archevêque de Constantinople touchant la maniere d'écrire ces lettres qu'on appelloit* formatae, *et dont on ne voit point d'exemple dans toute l'antiquité avant le temps où Isidore fleurissoit. Comme je pensois frequemment à cela en visitant les Bibliotheques où il y a des Manuscrits, Mr. Langhton, Bibliothecaire de l'Université, homme de beaucoup d'erudition, et à qui je suis infiniment redevable, m'ayant parlé d'un MS. où l'on trouvoit des Decretales, me fit aussi-tôt naître la pensée que c'estoit la collection dont il s'agit. A peine l'eus je veuë, que je reconnus ce que je cherchois, et avec d'autant plus de joye, que le MS. me paroissoit très-beau, et de 600. ans, comme je l'ay sû depuis avec certitude par ces paroles qui sont à la fin:* Ego Lanfrancus Cantuariensis archiepiscopus [P]dato precio emi hunc librum. *Car Lanfranc n'ayant esté élevé à l'Archevêché de Cantorbery que l'an 1072. comme je l'ay lû dans une ancienne Chronique MS. qui est au College de la Trinité à Cambrige, il faut necessairement que ce MS. soit du moins de l'âge dont je l'ay marqué. Après l'avoir bien regardé, enfin j'en fis la lecture toute entiere dans l'espace de neuf ou dix jours. D'abord on n'y voit point cette Préface qu'on attribuë à Isidore, non plus que la maniere de convoquer les Conciles, et qui porte son nom dans toutes les editions des Conciles, si ma mémoire ne me trompe. Le MS. commence par trois Epitres de S. Clement, contre ce qu'on voit dans tous les exemplaires imprimez, où il y en a cinq: ce que j'ay aussi remarqué dans un MS. de l'Université de Cambrige, mais plus moderne que le nôtre. Tout le reste des Decretales differe si souvent de l'Edition de Merlin, qu'à peine en les confrontant peut-on reconnoître Isidore. Elles sont dans l'imprimé d'ordinaire du quart ou de la moitié plus amples que dans le MS. Ce qui vient sans doute de ce que ces sortes de Livres estant copiez dans des Convens par des Moines, chacun d'eux y ajoûtoit à sa fantaisie. Car je n'ay garde d'accuser Merlin, qui m'a paru d'assez bonne foy dans son edition, laquelle a sans doute esté faite sur quelques-uns de ces MS. plus récens qui ont esté gâtez par des copistes temeraires. Pour l'ordre dans lequel Merlin les a rangées, il me paroit être de luy; car dans ce MS. plus moderne dont j'ay parlé, elles ne s'accordent pas plus avec luy sur ce sujet qu'avec celuy de Lanfranc. La collection des Decretales finit à celle de Gregoire le Ieune. Ensuite viennent les canons des Apôtres, et puis les Conciles, suivant l'ordre où Merlin les a rangez; mais avec cette difference, que les* Capitula *ou Sommaires des canons sont presque toûjours tout autres que ceux de l'imprimé, et que d'ailleurs*

lerini, et ex cod. Vatic. MCCCXXXXIII. subiunxerunt Gregorii M. epistolam ad Augustinum, cuius duplex in vulgatis forma est; altera, quae legitur in edit. Opp. S. Gregorii, libr. II. ep. 64. ed. Maurinae, altera a Beda inserta est libr. I. hist. Anglor. c. 27. Tertia autem forma reperta est in cod. Vatic. qui non solum prooemium epistolae, quod in omnibus desideratur libris vulgatis, (quod tamen illi repererunt quoque in cod. Vat. MCCCXXXXIV. et in Parauino 159. canonicor. Lateranens. S. Ioannis in Viridario,) praefert; sed ipsum quoque epistolae corpus alia omnino ratione alioque ordine exhibet; nec leue esse discrimen ipsius epistolae in memorato cod. Vat. MCCCXXXXIII. mutilo tamen in fine, ostendunt Baller. *Harl.*

a) Histoire des Ouvrages des Savans a. 1688. Ianvier p. 51.

Digitized by Google

leurs les canons, qui sont quelquefois miserablement confondus dans Merlin, et même dans le Pere Labbe, se trouvent icy dans un fort bel ordre. La lettre d'Aurelius et de Mizonius au Concile de Carthage, et qui n'est point dans Merlin, s'y trouve, mais c'est à la tête du premier Concile de Carthage, et non pas au troisiéme, comme la met le Pere Labbe contre toutes les regles, puis que ce premier Concile ne s'assembla que pour confirmer les decrets de celuy d'Hippone, comme il paroît par la lettre dont j'ay parlé cy-devant. Au reste ce Concile dont Merlin ne fait nulle mention, est non seulement cité dans la lettre d'Aurelius et de Mizonius, mais aussi dans le MS. de Cambrige au 45. Can. du III. Concile de Carthage; lequel canon ne se trouve point dans Merlin, mais bien dans l'Edition du Pere Labbe, et qui est le 46. Can. en ces termes: Honoratus et Vrbanus dixerunt. Et illud nobis verbo mandatum est, vt quia constitutum est [?] IN CONCILIO HYPPONENSI singulas debere prouincias, etc. *Ces paroles,* in concilio Hypponensi, *ne sont point dans les editions de Paris, bien que ces termes soient fort considerables, puisqu' ils servent de confirmation à la lettre qui je vous ay déjà citée plusieurs fois. Je n'aurois jamais fait, Monsieur, si je vous rapportois toutes les autres differences qui se trouvent dans ce Manuscrit.*

Epistolarum ipsarum auctoritatem et fidem, quae ante Caroli M. tempora vix cuiquam auditae, et nec Gratiano ipsi omnes ita probatae fuisse videntur, multis et solidis argumentis oppugnarunt Magdeburgenses Centuria secunda capite 7. p. 109 - 116. addito testimonio Kalteisenii monachi, qui ante ducentos et quinquaginta annos inquisitorem haereticae prauitatis egit, nec dubitauit, diserte profiteri, *in epistolis hisce penitus fundare se, volentes romanam sedem omni laude dignissimam plus, quam expedit, exaltare, cum tamen omnino non videantur illorum sanctorum epistolae, consideratis contentis in iis.* Aliis virorum doctorum ex ipsa romana ecclesia epistolas illas reiicientium suffragiis collectis a b. D. *Gerhardo* in Confessione Catholica tom. I. p. 430 – 476. longe plures ab eo tempore possunt adiungi, quum nemo fere sit amplius inter eruditiores, quin epistolas illas a paparum parasitis confictas atque ipsorum tuendis vsurpationibus inter Christianos iactatas fateatur. Vide sis etiam *Io. Rainoldi* colloquium cum Hardto p. 813. sq. *Blondellum* Prolegom. ad Pseudo-Isidor. cap. vlt. b. *D. Ittigii* diss. de patribus apostolicis pag. 116. 119. etc. Praecipue lectu digna sunt, quae hanc in rem notauit *Claudius Fleury*, disertissimus Historiae ecclesiasticae scriptor, in diss. praemissa tomo decimo sexto, qua rationes exaggeratae vltra veterem morem pontificiae potestatis atque immutatae notabiliter saeculo vndecimo disciplinae ecclesiasticae inquirit, eiusque caussas in has epistolas magnam partem reiicit. Quaecunque igitur pro fide epistolis illis concilianda vel *Franc. Turrianus* S. I. in libris quinque aduersus Magdeburgenses pro canonibus apostolorum et epistolis decretalibus pontificum apostolicorum, Colon. 1573. 4. vel *Bonauentura Maluasia* Bononiensis, Franciscani ordinis theologus in Apologetico [b]) pro pontificum epistolis, vel *cardinalis Aguirre* in adparatu ad concilia Hispanica diss. IV. tom. I. p. 69. sq. disputarunt, neutiquam ita comparata sunt, vt Centuriatorum Magdeburgensium eorumque hyperaspistae hac in caussa fortissimi Blondelli argumentis satisfaciant. [Add. *Spittler*. l. c. p. 254. sqq. 258. sqq.]

Inter

b) Nuncius veritatis Dau. Blondello missus. Rom. 1635. 8.

Digitized by Google

Inter eos, qui epistolis decretalibus pontificum post Caroli M. tempora [?] vsi sunt, vt ex illis atque ex canonibus conciliorum corpus quoddam disciplinae ecclesiasticae concinnarent, celeberrimus facile fuit *Gratianus*, qui circa a. C. 1151. scripsit. De hoc et illis dicturus sum infra, vbi latinas canonum collectiones ordine temporum persequar. Nunc V. collectiones veteres decretalium epistolarum referre iuuat, quae post Gratianum concinnatae, atque a *Car. Labbeo* Paris. 1610. fol. ad editionem Ilerdensem 1576 fol. in lucem editae cum doctis Ant. Augustini notis sunt. [c]) Eius potissimum verbis notitiam illarum collectionum hoc loco dare opportunum instituto meo existimaui: Primus *post Gratiani collectionem* Bernh. Circa *fuit*, *Papiensis praepositus*, [d]) *mox Fauentinus episcopus, qui sub eisdem fere titulis, quibus Gregoriana collectio, qua hodie vtimur, constat. Pontificum Maximorum epistolas decretales collegit, quarum postremae sunt Alexandri tertii et Lucii tertii, et aliorum ad Coelestinum tertium, cuius nullum rescriptum exstat in hoc volumine. Hanc* primam compilationem *Henr. Ostiensis, et Io. Andreae filius, et Aegidius Bellamera adpellant, ipse* Breuiarium Extrauagantium; *qui scholia scripserunt, librum* primum *vocant. Sic etiam ceteras collectiones alii* compilationem secundam, tertiam, quartam, quintam: *alii* librum secundum, tertium, quartum, quintum *adpellauerunt. Idem Bernardus sub eisdem titulis summam scripsisse dicitur, cuius initium fuit:* Profectus discipuli, gloria magistri: *item scholia, siue glossulas eidem primae collectioni adscriptas nos vidimus aliquot sine nomine scriptas, sed multo plures adscriptis nominibus Vincentii, Alani, Tancredi, Laurentii, Rogerii et aliorum. Bernardo antiquiores a Gullielmo Durante, cognomine Speculatore, et ab eius interprete Io. Andreae F. fuisse dicuntur Rufinus, Syluester, Io. Hispanus, et alter Io. Falensis, siue Fanensis, siue Fauentinus, vt alii referunt; quorum nos scripta non vidimus. Hi fortasse aut corpore canonum vsi sunt, aut Decretorum collectionibus Burchardi, Iuonis, Anselmi et Gratiani, et aliorum scriptorum.*

Papiensem Bernardum imitatus est Gilbertus, atque etiam Alanus, sed nomen his praeripuit Io. Gallensis, *siue* Vallensis, *cuius liber* secunda compilatio *dicta est. Hic Volterris natus post duodecim annos a prima collectione eorumdem pontificum rescripta collegit, itemque Caelestini tertii, eisdemque mox addidit scholia quaedam. Sed et Hugo Ferrariensis episcopus ab Innocentio tertio saepe relatus, et Bernardus maior Compostellanus archidiaconus huius*

c) De editt. quatuor collection. v. *Schott.* ad Donati praenott. cit. II. p. 218. sq. *Harl.*

d) *Bernh. Circam* primo paullo ante an. 1190. (Boehmer. eius collect. post an. 1191. collocat,) ac postea *Fauentinum*, episcopum, Decretales, suae praesertim aetatis pontificum epistolas, in libros V. sub certis titulis, ordinem fere eodicis sequutum, apte digestas, in vnum volumen collegisse, tradidit *Doniat.* quoque in Praenott. canon. tom. II. lib. IV. cap. 16. pag. 211. sqq. ed. Schotti; hic vero in not. primum laudat *Iust. Hen. Boehmeri* diss. de decretalium pontificum rom. variis collect. et fortuna; praem. Corpori iur. can. tom. II. §. XII-XIV. tum ex *Boehmero* l. c. §. XIII. Bernh. Circae opus antecessisse, docet duas collection. Decretalium intra tempus Gratiani Decreti et Gregorianae compilationis; primam in LXV. titulos inordinate congestam, ex eod. bibl. Hasso-Cassellanae vulgatam a Boehmero in Append. ad tom. II. Corporis citati, et alteram ab *Harduino*, Concil. tom. VI. part. II. p. 1694. in not. 4. laudat de collect. Circae *I. Chr. Kochii*, prolus. de Breuiario Extrauagantium Bern. Circae, in opusc. iuris canonici, rec. in Rieggeri bibl. iuris canon. part. I. p. 62. *Harl.*

Digitized by Google

huius collectionis interpretes fuerunt. Nos eorundem scholia vidimus, quorum nomina supra scripsimus, Vincentii, inquam, Tancredi, Alani, Laurentii, et aliorum, non pauca etiam sine nomine, quae eiusdem Ioannis fuisse putamus.

[⁋] Tertiam *collectionem coeperat idem* Bernardus Compostellanus *ex registris Innocentii tertii, eaque aliquando* Romana compilatio *dicta est. Sed offensi Romani, quod vsu iudiciorum minus recepta referret, ab eodem Innocentio impetrarunt, vt pontificia auctoritate aliqua collectio ederetur. Cui rei* Petrus Beneuentanus *notarius praefectus est, anno XII.* [e]) *eiusdem pontificis. Tum primum publica auctoritate facta collectio iuris pontificii est: nam superiores omnes siue Decretorum, siue Decretalium collectores priuata auctoritate scripserunt: et rescripta ab eis relata negari poterant, nisi ab scriniariis Romanae ecclesiae comprobarentur. Fuit huius collectionis interpres, vt Io. Andreae F. refert, Paulus Hungarus: nos eadem nomina in scholiis vidimus, quae in aliis collectionibus.* [Conf. *Io. Christph. Kochii* comment. de Innocentii III. P. R. collectione Decretalium prima, in eius Opuscul. iur. canon. nr. II. vbi etiam de cod. bibl. acad. Giessensi agit. *Harl.*]

Quartae *collectioni caussam praebuit concilium generale Lateranense, in quo idem pontifex capita LXXI. edidit, sed et illo quinquennii spatio post tertiam collectionem aliquot ediderat constitutiones. Ita duplex editio exstat, altera canones eius tantum concilii continet, altera alias quoque constitutiones. Eius interpres Vincentius fuisse dicitur: ego Ioannem, et Iacobum, et Robertum siue Rogerium legi.*

Quinta *collectio Honorii tertii constitutiones habet a* Tancredo, *Bononiensi archidiacono collectas, sub ipsius pont. max. nomine. Eius interpres fuit Iacobus Albanus, Fauentinus episcopus, Henrici Ostiensis praeceptor.* Hanc quintam collectionem, quam reperire Anton. Augustinus nusquam potuit, luci deinde dedit *Innocentius Ciron*, cancellarius Tolosanae academiae, Tolosae 1645. fol. *Fabr.* De quinque hisce compilationibus conf. etiam *Douiat* Praenott. canon. tom. II. p. 212. sqq. ibique notas Schotti. Ille §. 4. p. 213. inquirit in caussam, cur auctor primae collection. eam vocarit *Breuiarium Extrauagantium;* pag. 219. laudat Schottus *Ios. Ant. a Riegger* diss. de V. collectione, in eius Opusc. pag. 221. *Harl.*

Praeter epistolas pontificum in iam memoratis obuias collectionibus, aut a Binio in *Conciliorum* tomis, atque inde ab aliis saepius vulgatas, et in tertia classe sanctionum ecclesiasticarum *Franc. Iouerii*, Valentini, Paris. 1555. fol. exhibitas: memorandae etiam epistolae pontificum quas in Annalibus suis passim referunt *Baronius, Bzouius, Raynaldus:* [f]) singulorum etiam nonnullae, quae separatis voluminibus prodiere, vt

Leonis

e) Anno Christi 1209.

f) In opere inscripto: Canones apostolorum, veterum conciliorum constitutiones: decreta pontificum antiquiora de primatu romanae ecclesiae: ex tribus vetustiss. exemplaribus transcripta omnia, quorum catalogum proxima pagina indicat, Moguntiae an. 1525. mense Aprili, fol. in aedib. Io. Schoefferi: (editore *Io. Vuendelstino*, cuius praefatio

Digitized by Google

Leonis magni epistolae, qui episcopus rom. fuit ab a. C. 440. ad 461. saepius editae inter eius opera, atque nouissime eruditis Paschasii Quesnelli obseruationibus illustratae Paris. 1675. 4. et Lugd. 1700. fol. *Fabr.* De epistolis et decretis Leonis I. v. *Doniat.* ibique Schott.

fatio scripta est Francof. ad Moen. VI. id. Ian. 1525.) iusunt epistolae pontific. decretales 1) XV. *Syricii;* 2) LVII. *Innocentii;* 3) IV. *Zosimi;* 4) IV. *Bonifacii I.* 5) XXII. *Caelestini I.* 6) XLIX. *Leonis I.* 7) VI. *Hilarii;* 8) II. *Simplicii;* 9) II. *Felicis;* 10) XXVIII. *Gelasii I.* 11) VIII. *Anastasii II.* 12) V. item VIII. *Symmachi;* 13) IV. *Hormisdae;* et 14) XVII. *Gregorii II.* — Epistolae antiquissimae ac sacris institutionibus plenae, Clementis, Anacleti et Euaristi, rom. pontt. Dionysii item Areopagitae et Ignatii Antiocheni episcopi, martyrum Christi: Clementis epist. V. Anacleti III. Euaristi II. Dionysii I. 1526. Coloniae, in 4. editore *Io. Cochlaeo*, cuius epist. nuncupatoria scripta est Mogunt. III Cal. Iun. eiusd. anni. — Epistolae augustales antiquae, de rebus fidei generalisque concilii (Chalcedonensis) Theodosii Aug. III. Valentiniani Aug. I. Martiani Aug. I. item Gallae Placidiae Aug. II. Aeliae Pulcheriae Aug. II. Liciniae Eudoxiae Aug. I. Valentiniani et Marciani Augg. Epp. VII. Leonis papae epp. ad diuersos VII. Hilarii diaconi ecc. ro. epistola I. ad Pulcheriam. Conclusio concilii Chalcedonensis per episcopos DC. et XXX. edictum imperiale pro eiusdem concilii confirmatione. Colon. 1526. 4. *Io. Cochlaeus* edidit et epist. nuncupatoriam scripsit Spirae V. Kal. Iul. eiusd anni. — Epistolae decretales veterum pontificum romanor. longe ante Nicenum concilium promulgatae, a sctis martyribus Christi, saeuiente adhuc imperatorum persecutione. Fabiani epp. III. Cornelii epp. II. Stephani I. epp. II. Sixti II. epp. II. siue I. et a. 4. *Ioan.* autem *Vuendelstinus*, qui illas epp. ex cod. Bern. Gesecken, canonici, vetusto conciliorum et decretorum exscripsit, epistolam nuncupat. exarauit Francofurt. IV. id. April. a. 1526. — Epistola moderni papae, Alexandri VII. ad vener. fratres, patriarchas, episcopos, clerum, religiosos viros et omnes Christi fideles ecclesiae catholicae, (data d. 20. Sept. MDCLV.) nunc recusa. In fine: Romae ex typographia reu. Camerae apostol. M. DC. LV. 4. 1. plag. *Balleriu.* fratres libr. IV. de ant. collect. etc. part. IV. cap. 14. in Gallandii sylloge I. pag. 652. sqq. ex collectione cardinalis *Deusdedit* in MSt. Vatic. 3833. ediderunt fragmenta epistolarum Gelasii I. Pelagii II. duas epistolas Honorii I. ac Gregorii, et adnotant p. 656. duo fragmm. ex epistolis Ioannis VIII. pontificis ad Angelbertam imperatricem et Ludouicum imperatorem, litterasque eiusdem pontificis ad Annonem, episc. Frisingensem, ex MS. Colbertino 2576. vulgatas esse a *Baluzio* lib. V. miscellaneor. p. 489. et 490. — *Assemann.* in bibl. iuris etc. I. p. 506. sqq. 320. quasdam in caussa Photiana edidit pontificum epp. atque illustrauit. — *Spittler* l. c. p. 241. sq. epistolas duas Gregorii IV. a. 835. (in Mansi concil. tom. XIV. col. 513 sqq. et 519.) adducit, at suppositittias esse iudicat, ac de posteriore dissentit ab Horixii sententia, in Concord. nat. germ. illustr. tom. II. p. 156. sq. lata. — *Venetiis* in bibl. S. Marc. cod. lat. CLXIX. conciliorum, epistolarum, decretorum pontificalium collectio, a Sixto III. ad Eugenium. Longum praecipuarum rerum catalogum dedit confector catal. MSS. latin. illius bibliothecae, p. 91. sqq. — ib. p. 95. in codd. CLXXI. seq. Epp. 243. diuersorum pontific. et imperatt. — *Vindobonnae* in bibl. caesar. codd. Decretalia Gregorii IX. et Bonifacii VIII. cum glossis Bernardi Paniens. — Decret. Gratiani et collectio canonum Burcardi Wormat. v. *Lambec. I.* p. 772. *B.* — Ibid. in cod. LXXVII. nr. 4. Cyrilli epist. ad Coelestinum I. et Coelestini, pontificis rom. epistolae. v. *Lambec. III.* p. 382. sq. Kollar. et Lambec. citat Concilior. generalium edit gr. latin. Vaticanam, a. 1608. fol. tom. I. p. 270. et 275-290. — In eodem cod. LXXVII. nr. 56. (nr. autem 57. concilii Chalcedonensis relatio ad Marcianum imp. de hac Leonis epistola;) et in cod. XLV. nr. 34. Leonis I. papae epistola dogmatica ad Flauianum archiepisc. C. patriarcham CPolit. contra Eutychem haeresiarcham, et nr. 59. cod. LXXVII. Leonis I. pontif. romani epistola ad Leonem I. imp. v. *Lambec. III.* p. 395. sqq. (vbi citatur a Lambec. Concil. generalium edit. gr. lat. Vatic. tom. II. p. 204.) et vol. VIII. p. 923. sq. vbi prouocatur ad edit. Concilior. Paris. Labbeanae tom. IV. col. 343. sqq. et 558. *Harl.*

Digitized by Google

Schott. in Praenott. can. tom. I. p. 464. ſqq. 611. etc. (idem ib. p. 399. ſq. explicat vim voc. *Decretales*, et *Schott* citat in nota 3. *Phil. Bonamici* Tract. de claris epiſtolar. pontificiarum ſcriptorr. Romae 1753. 8. et cap. XXII. libri II. p. 401. ſqq. vſque ad cap. XLIII. recenſet pontif. rom. eorumque epiſtolas et decreta.) Tum de epiſtolis CLXXIII. Leonis I. huiusque vita fuſius diſputauit *Schoenemann* in bibl. hiſtor. litterar. patrum latin. tom. II. p. 861. ſqq. in primis p. 873. ſqq. p. 880. ſqq. de epiſtolar. edd. (quas omnes commemorare non vacat,) p. 888. ſqq. de ed. Quesnelli p. 920. ſqq. et p. 927. ſq. cui additae ſunt edd. recentiores: Lutetiae Pariſ. 1677. 4. *Leonis* papae epiſtolae quaedam et aliorum ad eumdem, antehac fere omnes ineditae, e cod. MSt. regio depromtae a *Io. Bapt. Cotelerio*, in Monumentis eccleſiae graecae, tom. I. p. 50-65. — Romae typis Michaelis ad Ripam, *S. Leonis* epiſtolae decretales, in Collect. ampliſſ. Bullarum pontific. rom. ed. *Carolo Coqnelines*, tom. I. p. 25-27. — Venetiis ap. Auguſtin. Sauioli: *S. Leonis* Opp. omnia, ad MSS. codd. fidem emendata. Acced. opera *Maximi* Taurinenſis, 1741. fol. Eſt reuera repetitio ed. Quesnell. — Venet. ap. Andr. Poletti, (hoc eodem curiante,) *S. Leonis* Opp. — acced. codex canonum eccleſiae rom. — et ſermones et homiliae S. Maximi, epiſcopi Taurenenſis tom. II. 1748. fol. Eſt expurgata ſeu mutilata Quesnelli editio. — Romae ap. Ioſeph. Collini, *Leonis* M. opp. omnia, ad MSSt. codd. emendata, nouis monumentis aucta, notis et obſeruatt. adornata ſtudio *F. Petri Thom. Cacciari*, II. tom. 1753-55. fol. Praeter alia quatuor epp. plane nouas adiecit ſuperioribus: in Quesnellum ſaepe ſtringit gladium. — Locupletiſſima tamen optimaque editio prodiit Venetiis ap. Simon. Occhi: *S. Leonis* opp. poſt Paſchaſii Quesnelli recenſionem ad complures et praeſtantiſſimos MSSt. codd. ab illo non conſultos exacta, emendata, et ineditis aucta: praefationibus, adnotationibus et admonitionibus illuſtrata. Adduntur etiam quaecunque in Quesnelliana edit. inueniuntur, eaque ad criſin reuocantur: curantibus *Petro* et *Hieronymo fratribus Balleriniis*, presbyteris Veronenſibus. 1755-57. III. tom. fol. tom. I. continet Sermones et Epiſtolas cum ſuis adpendicibus: tom. II. ſubiiciuntur diſſ. XI. Quesnellii in Leonis opp. eiusque notae in Epiſtolas, criticis obſſ. adpoſitis: tom. III. exhibet vetuſtiſſ. codicem canonum eccleſiaſticorum et conſtitutionum ſedis apoſtolicae, cum Quesnelli diſſertatt. in eumdem, ad criticen reuocatis; praemittitur tractatus de antiquis tum editis tum ineditis collectionibus et collectoribus ad Gratianum vſque, (a Gallandio in ſyllogen etc. ſaepius laudatam receptus.) Hanc edit. copioſe recenſuit atque praedicauit et quid ab illis praeſtitum ſit in Epiſtolis, oſtendit Schoenemann p. 947. ſqq. p. 950. Additae ſunt huic editioni tres nouae Leonis epp. ex cod. Ratisbonenſi, vna graeca Anatolii CPol. epiſcopi; item epp. aliquot graecae interpretationis antiquae ex cod. Vatic. tum ex cod. Veneto S. Marci integra actio concilii Chalcedon. in gratiam epiſtolae XCIII. Leonis habita, et alia actio eiusd. concilii in cauſſa Domni Antiocheni ex cod. Vatic. et alia. — Idem Schoenem. p. 961. ſqq. multus eſt de codd. MSS. in quibus Leonis Sermones et epp. aliaque adſeruantur. Conf. etiam illius editionis Ballerin. recenſionem in *Io. Aug. Erneſti* bibliotheca theolog. germanice ſcripta, tom. IV. faſc. 7. a. 1763. p. 549-614. — *Leonis* vita, epiſtolae et decreta in *Io. Dominici Manſi* noua et ampliſſ. conciliorum collect. tom. V. col. 1203-1430 tom. VI. col. 1-432. (v. *Schoenemann* p. 956. ſqq.) — *Leonis* epiſtola contra Eutychen de vera incarnatione

Digitized by Google

Domini ad Flauianum, episc. CPolit. e recensione Ballerinorum, cum V. L. notis et admonitione historica *(Henr. Phil. Conr. Hencke.)* progr. Helmstadii 1780. 4. — *Leonis I.* epistolae XII. ad Galliae episcopos, et epistola ad Flauianum (dogmatica XXVIII.) vna ad Rauennium missa, cum notis, obseruatt. et adnotatt. denuo illustratae a Monachis Congregat. S. Mauri, in collect. conciliorum Galliae, tom. I. p. 442-568. — *Leonis* M. epistolae et aliorum ad Leonem; item *Hilarii II.* papae, III. epistolae, *Venet.* in bibl. D. Marc. cod. lat. CLXX. v. cat. codd. latin. illius bibl. p. 95. *Harl.*

Epistola dogmatica ad Flauianum [g]) CPol. episcopum, et altera [h]) ad Leonem imp. graece et latine vulgatae a Gerh. Vossio ad calcem Gregorii Thaumaturgi, Mogunt. 1604. 4. [v. etiam in nota antec. de codd. Vindobon. *Harl.*]

Gregorii I. (papae ab a. 590. ad 604.) epistolarum libri XII. saepius inter eius opera editi, et nouissime Paris. 1705. fol. [Conf. *Douiat.* Praenott. can. tom. I. libr. II. c. 32. p. 483. sqq. — *Fabricii* nostri bibl. med. et infimae latinit. tom. III. p. 83. sqq. ed. Mansi, et *Io. Ge. Arn. Oelrichs* commentar. de scriptorr. ecclesiae lat. priorum VI. saeculor. edit. *A. H. L. Heeren.* Lips. 1791. 8. p. 384. sqq. Epistola ad episc. Taurominitan. in cod. bibl. Malatest. Caesenatis. v. *Muccioli* cat. illius bibl. p. 23. *Harl.*]

[?] *Pauli I.* (papae ab a. 757. ad 767.) epistolae XXXI. in Francisci du Chesne tom. 3. scriptorum Francicorum p. 725-760.

Epistolae sedecim *Nicolai I.* qui ab a. C. 858. ad 867. pontificatum gessit, editae Romae an. 1542. fol. longe plures deinde euoluit Baronius, ac Binius in Conciliorum tomis et post eum alii, [nouissime *Coleti* in concil. collect. Veneta, tom. X. et *Mansi* in Supplem. concilior. tom. I. p. 965. et in collect. concil. amplist. tom. XVI. *Harl.*] Add. *Alexandri III.* epistolas, a Sirmondo editas, in tomo III. huius opp. obuias. [conf. *Fabr.* Bibl. med. et inf. latin. tom. V. p. 100. sq. ed. Mansi. *Harl.*]

Syluestri II. (papae ab a. 999. ad 1003.) epistolae CLIX. cum decreto electionis editae e bibliotheca Papyrii Massoni ICti, Parisiis 1611. 4.

Innocentii III. (papae ab a. C. 1198. ad 1216.) epistolas libris XVI. digestas, insignem rerum ecclesiasticarum et ciuilium illa aetate cognoscendarum thesaurum vulgauit Steph. Baluzius Paris. 1682. fol. duobus voluminibus, post longe imperfectiores collectiones Guil. Sirleti Rom. 1543. Coloniensem 1576. fol. vel Pauli du May [i]) Paris. 1625. 8. et Francisci Bosqueti Tolos. 1635. fol. *Antonii Dandini Alteserrae* commentar. in Innocentii III. Decretales. Paris. 1666. fol. *Fabr.* Add. infra in indice Conciliorum ed. Labbei etc. a. 1198.

g) Graeca versio incipit: *ἀναγνόντες τὰ γράμματα τῆς ἀγάπης τῆς σῆς.* [in cod. *Vindob.* caes. LXXVII. nr. 65. v. *Lambec. III.* p. 395. Koll. et in cod. XLV. nr. 34. v. *Lambec. VIII.* p. 923. sq. *Harl.*]

h) Graeca versio incipit: *ὑποσχόμενος ἐμαυτὸν διαμέμνημαι.* [in cod. Vindob. caes. LXXVII. nr. 59. v. *Lambec. III.* p. 397. — ib. in cod. LVI. nr. 5. v. *Lambec. VIII.* p. 1029. vbi adnotat Kollar. exstare illam epist. latine in ed. Leonis opp. Venetа 1748. fol. prelo Andr. Poletti excusa, tom. I. p. 222. omissam vero esse in Mansiana collect. quoniam, scripta a. 458. non pertineat ad concil. Chalcedon. *Harl.*

i) Vide Menagiana tom. 3. p. 326. seq.

Digitized by Google

a. 1198. Inſcr. edit. Baluz. haec eſt: *Epiſtolarum Innocentii III. romani pontificis libri vndecim; Acced. Geſta eiusdem Innocentii* (ab initio tomi I.) *et prima collectio Decretalium compoſita a Rainerio diacono et monacho Pompoſiano. Steph. Baluz. in vnum collegit, magnam partem nunc primum edidit, reliqua emendauit.* tom. I. II. Pariſ. 1682. fol. In ipſa autem edit. numerantur libri ſedecim. Nam in vol. primo poſt librum II. epiſtolarum ſequitur p. 543. ſqq. loco tertii et quarti libri prima collectio Decretalium Innocentii III. ex tribus primis regeſtorum eius libris compoſita a *Rainerio*, nunc primum in lucem edita ex vetuſt. cod. S. Theodorici Remenſis: tum epiſtolar. liber V. dein p. 687. ſqq. Regiſtrum Innocentii III. ſuper negotio romani imperii, epiſtolae 194. Deſunt inde libri VI - IX. nam vol. II. incipit ſec. inſcriptionem a libro X. epiſtolar. et ſic numerantur libri, vſque ad librum XVI. Conf. *Fabr.* bibl. med. et inf. latin. tom. IV. p. 34. ſqq. ed. Manſi, vbi plures epiſtolar. quarumdam editt. memorantur, et *Oelrichs* comm. citt. p. 256. ſq. item *Schroeckh* hiſt. eccl. chriſtian. tom. XXVII. p. 60. ſq. vbi a p. 55. de decretalibus pontific. vberius diſſerit. *Harl.* Plures eius epiſtolae ineditae ſuperſunt. V. Notices et Extraits des Mſs. de la bibl. du Roi tom. II. p. 279. ſqq. III. p. 617. ſqq. Plures nuper editae ſunt in libro: Diplomata, Chartae, epiſtolae et alia documenta ad res Francicas ſpectantia notis illuſtrarunt et ediderunt *L. G. O. Feudrix de Brequigny* et *F. L. G. La Porte du Theil.* Pars altera tom. I. Innocentii III. epiſtolas et Geſta continens, tom. II. Innocentii epiſtolas anecdotas continens Par. 1791. f. *Beck.*

Gregorii IX. (Papae ab a. 1227. ad 1241.) Decretales epiſtolae ſaepius editae ſeparatim atque inter opera a Iacobo Pamelio illuſtrata Antwerp. 1572. [Plura dedit *Fabric.* in bibl. med. et inf. lat. tom. III. p. 96. Manſi add. *Schroeckh.* in Hiſt. eccl. chriſt. tom. XXVII. p. 63. ſqq. vbi copioſe perſequitur eius Decretalia. *S. Gregorii* papae (an huius Gregorii IX?) epp. 295. *Venet.* in bibl. Marc. cod. lat. LXXII. v. cat. codd. latin. bibl. Marc. p. 59. *Harl.*]

Pii II. (ante Aeneae Sylvii) qui papa fuit ab a. 1458. ad 1464. epiſtolae CCCCXXXI. ante pontificatum et in pontificatu ſcriptae, Norimb. 1481. et Lugd. 1497. fol. et inter opera Baſileae excuſa. [v. *Fabric.* l. c. tom. V. p. 300.]

Hadriani VI. (papae ab a. 1522. ad 1523.) epiſtolae editae Colon. 1535. Vide Ludouici de S. Carolo bibl. pontificiam p. 107. [v. *Fabric.* l. c. tom. III. p. 179. ſq.]

Pii V. (pontificis max. ab a. 1566. ad 1572.) epiſtolarum libros quinque latine edidit Franciſcus Goubau Antw. 1640. 4. poſt editionem Italicam Mantuanam [k]) 1587. 4. et latinas Colonienſem atque Romanam 1629. Conſtitutiones eccleſiaſticae et litterae apoſtolicae, Lugd. 1582. Florent. 1583. Rom. 1579. [v. *Fabr.* l. c. tom. V. p. 301.]

Ab *Antonio Caraffa* cardinali et *Antonio de Aquino* publicatae epiſtolae a S. Clemente ad Gregorium VII. iuſſu Gregorii XIV. Romae 1591. fol.

Nouam locupletiorem accuratioremque epiſtolarum pontificum editionem a Clemente ad Innocentium III. exſpectare iubemur a *Petro* [†] *Conſtant*, monacho erudito Benedictino, qui et dignas fide ſeiunget a commentitiis, et emendatas diligenter ad codices MSS.

 et

k) Lud. de S. Carolo Bibl. Pontificia p. 194. vbi exſtent, adnotat, plures earum collectiones in qua paſſim de ſingulorum epiſtolis pontificum, MStas in bibl. Vaticana adhuc deliteſcere teſtatus.

Digitized by Google

et ordine digestas chronologico illustrabit notis. Vide Ephemerides litterarias Parisienses mense Octobr. a. 1719. p. 476. sq. *Fabr.* Huius editionis iam supra ad §. VIII. mentionem fecerat Fabricius, et ego in longa nota et inscriptionem operis posui integram, et nouam *Schoenemanni* editionem indicaui. Ego vero quoniam Fabricius infra in fine huius volum, ed. vet. pag. 760. sqq. copiose recensuit Coustantii editionem, huc commodiore loco reducendam atque inserendam duxi Fabricianam notitiam: „*Epistolae romanorum pontificum, et quas ad eos scriptae sunt: a S. Clemente I. vsque Innocentium III. Studio et labore Domni Petri Coustant, etc. tom. I. ab a. C. 67. ad annum 440.* Paris. 1721. fol. pagg. 1280. et praefatio pagg. 150. Adpendix pagg. 123. — — Quum recens ad nos adlatum sit primum hoc volumen operis eximii, cuius duorum posteriorum etiam tomorum propediem prelis subiiciendorum spes facta est, [sed haec euanuit,] licet auctore, quod dolendum est, iam a. 1721. [†] 18. Oct. extincto, eius breuem notitiam praesenti loco subiungere volui. In amplis prolegomenis prima est de auctoritate pontificum decretaliumque epistolarum disputatio: deinde differitur de collectionibus canonum, in occidente praesertim adornatis, vbi inter alia p. 127. non diffitetur Isidorum Mercatorem fraude sua perniciose de ecclesia meritum esse. *Hinc,* inquit, *debilitati penitus fractique disciplinae nerui, perturbata episcoporum iura, sublatae iudiciorum leges, aut miserum saltim in modum afflictae, hinc discordiarum, seditionum ac litium seges immensa, quae tot saeculis ad ecclesiae dedecus, fideliumque offensionem fruticauit.* Denique auctor, quum de prioribus epistolarum pontificiarum editionibus exposuisset, quantum ipse studii in colligendis, accurate emendandis recensendisque et illustrandis genuinis, spuriis vero remouendis ac separaudis posuerit, tradit. Post dissertationem breuem praeuiam de proximis post b. Petrum apostolum romanis episcopis *Lino,* l) *Cleto,* m) et *Clemente,* n) sequuntur epistolae ipsae pontificum, singulorumque epistolis praemissae de illorum aetate et scriptis obseruationes. Familiam inde ducunt S. *Clementis* romani epistola o) vtraque ad Corinthios graece et latine cum versione Cotelerii paucis mutata locis, nouisque notis Coustantii. Eiusdem Clementis fragmenta ex Cotelerio et Grabio p. 46. aliaque duo Clementi perperam tributa in synod. CPol. a. 891. tom. 9. Labbei p. 1266. et Gratiano de consecr. dist. 2. c. 30.

Anacletum a *Cleto* perperam distingui non dubitat Coustantius p. 50. deinde de huius nec non *Euaristi,* p) *Alexandri,* q) *Xysti,* r) *Telesphori,* s) *Hygini,* t) *Pii,* u) et *Aniceti,* v) decretis atque epistolis differit, et nonnulla eorum sicut et posteriorum pontificum decreta ex Burchardo, Gratiano, libro pontificali, aliisque scriptoribus exponit. Epistolas autem decretales ab Isidoro Mercatore iactatas sub illorum pontificum nominibus, reiicit in alterum tomum, in quo integram Isidori collectionem dare constituerat.

Diony-

l) Circa a. C. 67. m) 79. n) 91. o) primam Clementis rom. epistolam quae sola genuina habetur a veteribus, scriptam putat circa a. C. 97. p) 100. q) 109. r) 119. s) circa exitum a. 128. t) 139. u) 142. v) 157.

Digitized by Google

Dionyſii Corinthiorum epiſcopi ad *Soterem,* [w]) papam epiſtolae fragmenta, graece et latine, ex Euſebio cum notis p. 75. Obſeruatio contra auctorem Praedeſtinati, qui Soterem contra Cataphrygas et Tertullianum contra Soterem ſcripſiſſe falſo tradidit p. 79.

Epiſtola Viennenſis ac Lugd. eccleſiae ad *Eleutherum,* [x]) graece [?] et latin. ex Euſebio, et de aliis epiſtolis ad eum pertinentibus et decretis p. 87.

Epiſtolae ad *Victorem I.* [y]) ſcriptae ſuper controuerſia de paſchate, a *Polycrate Epheſ.* et *Irenaeo,* graece et lat. p. 95.

Fragmentum antiqui ſcriptoris aduerſus Artemonis haereſin, graece et lat. de Natali poenitente ex haereſi, a papa *Zephyrino* [z]) in communionem admiſſo. p. 110.

De epiſtolis ac decretis, quae huic *Zephyrino,* nec non *Calliſto I.* [aa]) *Vrbano,* [bb]) *Pontiano,* [cc]) *Antero,* [dd]) *Fabiano,* [ee]) et *Cornelio,* [ff]) adſcribuntur.

S. *Cypriani* ad S. *Cornelium* papam epiſtolae IX. p. 121. et huius ad illum II. nec non Cornelii ad Fabium Antioch. fragmenta, graece et lat. pag. 146. et Cyriani ad Antonianum. pag. 159.

Notitia epiſtolarum non exſtantium vel ſuppoſititiarum, quae ad Cornelium adtinent. p. 195. Diſſertatio de poenitentia maiorum clericorum, quae non publica erat tribus primis ſaeculis. ibid.

S. *Cypriani* ad *Lucium* [gg]) papam epiſtola p. 207. et binae ad *Stephanum I.* [hh]) papam. p. 211. *Dionyſii* Alex. ad eundem Stephanum epiſtolae fragmentum graece et lat. ex Euſebio p. 219. Notitia epiſtolarum non exſtantium, quae ad Stephanum papam adtinent, p. 221. et de eius ſententia circa rebaptizationem et receptionem haereticorum p. 227.

Epiſtolarum *Dionyſii* Alex. ad *Xyſtum II.* [ii]) et ad Philemonem et Dionyſium, (qui deinde papa,) Xyſti presbyteros, fragmenta, graece et lat. ex Euſebio p. 259.

Dionyſii papae [kk]) epiſtolae aduerſus Sabellianos fragmentum ex Athanaſio, graece et lat. p. 274.

Fragmenta ex Dionyſii Alex. ad Dionyſium Romanum libris IV. quos elenchum et apologiam inſcripſerat, graece et lat. p. 279.

De decretis, epiſtolis et ſcriptis, quae tribuuntur *Felici I.* [ll]) *Eutychiano,* [mm]) *Caio,* [nn]) *Marcellino,* [oo]) *Marcello,* [pp]) *Euſebio,* [qq]) *Melchiadi,* [rr]) *Siluestro,* [ss]) *Marco,* [tt]) et *Iulio I.* [uu])

Felicis

w) 168. x) 177. y) A. C. 193. z) circa a. 202. aa) a. 219. bb) 223. cc) 250. dd) 235. ee) 236. ff) 251. gg) 252. hh) 253. ii) 257. kk) 259. ll) 269. mm) 275. nn) 283. oo) 296. pp) 308. qq) 310. rr) 311. ss) 314. tt) 336. uu) 337.

Digitized by Google

Felicis papae fragmentum epiſtolae ad Maximum epiſc. et clerum Alexandr. graece et lat. pag. 298.

[†] S. *Damaſi* de Marcello papa carmen p. 311. Epigramma vetus Anonymi de Euſebio papa pag. 319.

Conſtantini imp. epiſtola ad Melchiadem papam et Marcum, graece et lat. p. 326.

Arelatenſis ſynodi ad Siluestrum I. a. C. 314. datae epiſtolae II. p. 341.

Epiſtola *Iulii II.* ad Euſebianos a. 342. p. 354. et *Marcelli* Ancyrani ad Iulium, graece et lat. p. 390. Synodi Sardicenſis a. 347. ad Iulium ex Hilarii fragmentis p. 395. Iulii ad Alexandrinos, graece et lat. p. 399. Valentis et Vrſaci ad Iulium p. 403. graece et lat.

Liberii papae [vv]) epiſtolae XV. p. 422. in quibus et graece et lat. p. 431. dicta ad Euſebium Spadonem a. 355. et Dialogus Liberii et Conſtantii imp. p. 433. et Legatorum Lampſacenae ſynodi a. 366. ad Liberium p. 454. et Liberii ad orientis epiſcopos orthodoxos p. 458. Epiſtolarum non exſtantium et ſuppoſititiarum, decretorumque notitia ac cenſura, p. 463.

Felicem Liberio fuiſſe ſuperſtitem, adeoque perperam a multis velut eius ſucceſſorem inter pontifices poni notatur p. 470.

Damaſi papae [ww]) et ad eum epiſtolae XVIII. p. 473. cum eruditis notis et obſeruationibus. Quibusdam, vbi extabat, addita graeca vetus verſio. Aquileienſis concilii a. 381 habiti epiſtola pro Damaſo p. 551. Ceterorum ſcriptorum Damaſi vel decretorum citatorum locuples notitia. p. 591.

Siricii [xx]) epiſtolae X. p. 624. et de aliis ſcriptis ac decretis, quae ei tribuuntur p. 699. vel perperam adſcribuntur p. 709.

Anaſtaſii [yy]) epiſtola ad Ioannem Hieroſol. p. 723. cum Rufini presb. ad Anaſtaſium apologia p. 715. Notitia epiſtolarum Anaſtaſii non exſtantium p. 729.

Innocentii I. [zz]) vel ad Innocentium epiſtolae XLII. pag. 739. cum non exſtantium notitia pag. 919.

Zoſimi papae [a]) epiſtolae XV. pag. 935. Paulini diaconi libellus Zoſimo oblatus pag. 963. Tractoriae Zoſimi tria fragmenta p. 994.

Bonifatii I. [b]) et ad eum epiſtolae XV. p. 1007. in quibus et imperatorum quaedam reſcripta aduerſus ſchiſma et pro ſedis romanae iuribus [†] p. 1027. notitia ſcriptorum non extantium, quae ad Bonifacium adtinent, p. 1045. et decreta illi adſcripta, p. 1050.

Caele-

vv) A. C. 352. *ww*) 366. *xx*) 384. *yy*) 588. *zz*) 401. *a*) 417. *b*) 418.

Digitized by Google

Caelestini I. [c]) et ad eum epistolae XXV. p. 1052. quarum nonnullis addita graeca versio ex actis synodi Ephesinae, Cyrillo etc. et post epistolam XXI. ad episcopos Galliarum subiunctae superiorum sedis apostolicae episcoporum, *Innocentii I.* maxime et *Zosimi*, auctoritates de Gratia Dei, p. 1188. Notitia epistolarum Caelestini non exstantium p. 1217. et decreta ei adscripta p. 1226.

Xysti III. [d]) et ad eum epistolae X. et tres priores graece et latine, pag. 1231. Notitia reliquorum scriptorum ad Xystum attinentium, pag. 1273.

APPENDIX

ad Coustantii epistolas pontificum, adulterina scripta complectens.

1) Epistola *Clementis* Romani ad Iacobum episc. graece et lat. cum Cotelerii versione. Incipit: Γνώριμον ἔςω σοι.

2. 3) *Pii I.* papae epistolae duae ad Iustum Viennensem. Prior incipit: *Antequam Roma exiisses;* posterior: *Attalus epistolas martyrum portans*, p. 19.

4. 5) *Victoris I.* epistolae duae; vna ad Desiderium Viennensem, incipit: *Sicut sancta fraternitas tua;* altera ad Paracodam episc. incipit: *Collega noster Dionysius dormiens*, pag. 21.

6) *Eleutheri* papae rescriptum ad Lucium Britanniae regem. Incipit: *Petiistis a nobis leges romanas et Caesaris vobis transmitti*, p. 23.

7. et 8) *Cornelii* papae ad Lupicinum archiepisc. Viennensem. Incipit: *Scias, frater beatissime, arcam dominicam vento persequutionis acerrime commoueri;* et altera ad Cyprianum, a Baluzio primum edita in noua Cypriani edit. incipit: *Dilectionis tuae non delectabilia*, p. 26.

9) Vulgatae *synodi Suessanae* seu *Sinuessanae* a. 303. de Marcellino papa gesta. Incipit: *Diocletiano et Maximiano Augustis*, p. 29.

[✝] 10) *Siluestri I.* epistola ad episcopos Galliae de formatis ab episcopo Viennensi accipiendis et prouinciis septem ad eius ecclesiam pertinentibus. Incipit: *Placuit apostolicae sedi*, p. 37.

11) Eiusdem constitutum ad Constantinum Aug. cum actis synodi rom. CCLXXXIV. episcoporum, p. 43. Incipit: *eodem tempore quum multi nobiles gauderent.*

12) *Ni-*

c) A. C. 422. d) 432.

Digitized by Google

12) *Nicaenae* fynodi ad Syluestrum papam, incip. *quoniam omnia corroborata;* et Silvestri ad Nicaenam fynodum, pag. 54. Incipit: *Gaudeo promtam vos benignitatem feruare.*

13) Concilium praefente Conftantino Aug. celebratum Romae cum CCLXXV. epifcopis, canones VI. quorum primo definitiones fynodi Nicaenae confirmantur, p. 55.

14) *Iulii* papae nomine ab *Apollinario* ad Dionyfium Alex. fcripta epiftola graece et lat. incip. θαυμάζω πυνθανόμενος, p. 62. Eiusdem epiftolae vetus interpretatio ex veteris fynodici capite 224. Incipit: *miror audiens quosdam,* p. 69.

15) Epiftola eiusdem Iulii nomine, a Timotheo difcipulo Apollinarii vel ab Apollinario ipfo fcripta ad Profdocium, graece et lat. p. 73. Incipit: τὸ φρόνημα ἡμῶν κατὰ τὴν Ἀποςολικὴν παράδοσιν. Fragmentum ex triplici veteri verfione, p. 79.

16) Fragmenta tria, fortaffe ex aliquibus feptem illarum epiftolarum, quas *Iulio* papae ab Apollinarii affeclis adfcriptas Leontius memorat, p. 82. Primum graece et lat. quod apud Photium cod. CCXXIX. adfertur ex Iulii λόγῳ τῷ περὶ ὁμουσίου. [v. fupra ad vol. VIII. p. 592. not. *t*.]

Cenfura *Liturgiae,* quam fub *Iulii* papae nomine habent Iacobitae fiue Monophyfitae, et Cenfura epiftolarum iactatarum fub falfis nominibus *Cyrilli* et *Iuuenalis* Hierofolymitanorum ad Iulium, et *Iulii* ad Cyrillum de die natali domini XXV. Dec. quarum fragmenta a Ioanne Nicaeno [e]) et anonymo ἀναγκαίας διηγήσεως fcriptore [f]) referuntur pag. 83.

17) Gefta *Liberii* papae, quorum initium: *anno regni Conftantini regis nepotis Conftantini magni,* p. 89.

[†] 18) *Liberii* epiftola ad orientales de Athanafio Romam citato. Incipit: *ftudens paci et concordiae,* p. 95.

19. 20) Liberii ad Athanafium, et Athanafii ad Liberium contra haerefin Apollinarii, graece et lat. Prior incipit: ἔςιν ὃν ἡμῶν ἡ ὁμολογία, p. 97. altera: εἷς Θεὸς ἀθάνατος, ἀόρατος, ἀψηλάφητος. p. 99.

21) *Damafi* fymbolum, cuius verum auctorem *Gregorium Paeticum* putat Pafchafius Quesnellus. Incip. *credimus in vnum Deum patrem omnipotentem, et in vnum dominum noftrum Iefum Chriftum filium Dei, et in fpiritum S. Deum non tres Deos,* p. 102.

22) *Innocentii I.* epiftola ad Arcadium imp. ex Niceph. XIII. 34. et Glyca, graece et lat. p. 105. Incip. φωνὴ αἵματος.

23. 24)

e) Apud Combefif. tom. 2. auctar. noui patrum pag. 302. *f*) Coteler. ad Conftitut. apoft. lib. 5. c. 13.

Digitized by Google

23. 24) *Arcadii* ad Innocentium, vna gr. lat. ex Glycae Annal. p. 259. Incipit: πάντες ἄνθρωποι, p. 108. altera latine ex Baronio ad a. 407. Incipit: *omnino, o pontifex Dei*, p. 109.

25) *Innocentii* ad Arcadium, qua eum soluit ab excommunicatione, gr. lat. ex Glyca p. 260. Incip. ἀπεδεξάμην ὑμῶν, p. 109.

26) *Zosimi* ad Simplicium Viennensem archiep. ex Ioanne a Bosco ad calcem bibliothecae Floriacensis. Incipit: *reuelatum nobis est*, p. 111.

27) *Gesta de Xysti purgatione*, quem Marianus quidam et Petrus seruus accusauerunt, quod consecratam Chrisogonitem stuprasset: et de *accusatione Polychronii* episcopi Hierosol. simoniae et aliorum criminum rei, edita primum a Petro Crabbe; a Constantio autem, vt cetera omnia diligenter recensita, ad codices MSS. et notis illustrata. Incipiunt: *Valentiniano et Anatolio, consulibus*, p. 117–124.

[*] *Leonis III.* (qui papa fuit ab a. 795. ad 816.) epistolas decem ad Carolum M. primus ex MSS. Academiae Iuliae edidit notisque illustrauit *Hermannus Coringius*, Helmst. 1647. 4.

Epistolarum volumen, quas romani quidam pontifices miserunt ad Francorum reges, Carolum Martellum, Pipinum et Carolum M. editore *Iac. Gretsero*, S. I. Ingolstad 1613. 4. Eidem debemus epistolas variorum pontificum ad Petrum Gnapheum, Eutychianum, graece et latine vulgatas, Ingolstad. 1616. 4.

Leonis IX. (papae ab a. 1049. ad 1054.) epistolae decretales ad calcem operum Leonis Magni excusae Colon. 1561. fol. apud Ioannem Birkmannum iuniorem, editore Laurentio Surio.

Epistolae decretales pontificum romanorum, tribus voluminibus in fol. editae Romae 1591.

Gregorii XIII. constitutiones ecclesiasticae, Lugd. 1582. 8.

Pii IV. et *V.* et *Gregorii III.* Florentiae 1583. 1586. 4.

Collectio bullarum et constitutionum Clementis VIII. separatim editarum ab a. 1592. ad 1603. fol. fuit in bibl. Telleriana.

Gregorii XV. (ab a. 1621. papae ad a. 1623.) constitutiones et decreta, Romae 1623. fol.

[*Ioannis* papae rom. epistola ad Photium: inc. ἀγνοεῖν συμβαίνει ἡμᾶς. *Mosquae* in cod. synod. CCCXXIV. v. *Matthaei* Notit. codd. gr. Mosq. p. 212. sq. nr. 4. *Harl.*]

[*Alexandri III.* Decretales in concilio Lateranensi III. generali a. 1179. celebrato editae ex cod. bibl. Hasso-Cassellanae a *Iusto Henn. Boehmero* in Adpend. ad tom. II. corp. iur. canon. nr. II. v. *Schotti* not. 2. ad *Doniat.* Praenott. canon. tom. II. p. 211. vbi Schott. continet, inquit, ea collectio p. priores XII. can. concilii Lateran. III. p. epistolas decretales Alexandri III. et paucas aliorum pontificum, desinitque in Vrbano III. vnde intelligitur, eam post a. 1187. quo mortuus est Vrbanus III. compositam esse et conf. *Schroeckh* Hist. eccl. christ. tom. XXVII. p. 58. sqq. *Harl.*]

Digitized by Google

[*Clementis XI.* epistolae et Breuia selectiora, Romae 1724. fol. II. voll. cum figg. aeneis. In catal. Vrlsperger. p. 13. vocatur opus splendidum ac rarum. — Ibid. laudatur a splendore et raritate liber: *Clementis XI.* vita et res gestae, cum ipsius effigie. Vrbini, 1727. fol. *Harl.*]

Bullae pontificum a Bonifacio VIII. (a. 1294-1303.) ad Paulum IV. (a. 1555-1559.) Romae apud Antonium Bladium 1559. fol.

Collectio Bullarum a Gregorio VII. (a. 1073-1085.) ad Gregorium XIII. (a. 1572-1582.) Rom. 1589. fol.

Bullarium siue collectio constitutionum romanorum pontificum, iussu Sixti V. collectum a Gregorio VII. vsque ad Sixtum V. (qui pontificatum gessit ab a. 1585. ad 1590.) cum rubricis *Laërtii Cherubini*, Rom. 1586. fol.

Sixti V. constitutiones a Laërtio Cherubino editae Rom. 1588. fol.

Summa constitutionum pontificalium et rerum in ecclesia romana gestarum a Gregorio IX. (a. 1227-1241.) ad Sixtum V. curante *Petro Matthaeo* ICto. Lugd. 1589. 4.

Bullarum, Breuium et constitutionum apostolicarum, quae in Archiuo impressoris cameralis existunt, index. Rom. 1627. 12. in bibl. Barberina.

[P] Summa Bullarii per *Stephanum de Quarania.* Venet. 1607. 4. Lugd. 1622. 4. vsque ad Paulum V.

Iac. Castellani compendium constitutionum summorum pontificum a Gregorio VII. ad Clementem VIII. (papam ab a. 1592. ad a. 1605.) Venet. 1603. 4.

Bullarium magnum *Laërtii Cherubini* ICti romani [g]) a S. Leone magno (papa ab a. 440. ad 461.) ad Paulum V. (ab a. 1555. ad 1559.) Rom. 1617. fol. tribus voluminibus. Et a D. *Angelo Cherubino*, monacho Cassinensi continuatum vsque ad Vrbanum VIII. (papam ab a. 1623. ad 1644.) Rom. 1638. fol. quatuor voluminibus, et Lugd. 1655. fol. additis Innocentii X. constitutionibus.

Bullarii collectanea per *Augustinum Barbosam.* Lugd. 1634. 4.

Flauii Cherubini compendium Bullarii a Laërtio Cherubino editi, Lugd. 1624. 4. Rom. 1638. fol.

Bullarii magni Cherubiniani continuatio ad Clementem X. (papam ab a. 1670. ad 1676.) per *Angelum a Lantusca* et *Io. Paulum* a Roma, [h]) ord. minor. tomus V. et VI. Rom. 1672. fol.

Vincen-

g) Prosper Mandosius bibl. roman. p. 192. h) id. p. 199.

Digitized by Google

Vincentii Petrae ICti, commentarius in Bullarium edi coepit Rom. 1705. fol. Tomus quartus iam lucem vidit a. 1714. Iournal des Savans 1714. Aouſt. p. 225.

Conſtitutiones pontificiae et romanarum congregationum deciſiones ad vicarios vtriusque cleri ſpectantes *Io. Baptiſta Pittono*, [i]) ſacerdote Veneto, collectore. Venet. apud Leonardum Pittonum collectoris patrem 1714. 8.

Io. Baptiſta Confectius ſiue *Confettius* in collectione priuilegiorum ſacrorum ordinum fratrum mendicantium et non mendicantium. Venet. 1607. 4.

Emanuel Rodericus in noua collectione et compilatione priuilegiorum regularium mendicantium et non mendicantium, Turnoni 1609. fol.

Bullarium Caſſinenſe ſeu conſtitutiones pontificum, imperatorum, regum, etc. et decreta ſacrae congregationis pro congregatione Caſſinenſi, per *Cornelium Margarinum.* Venet. 1650. fol.

Bullarium ordinis eremitarum S. Auguſtini a *Laurentio Empolo* collectum, Rom. 1628. fol.

[☞] Bullarii Seraphici indiculus per *Petrum de Alua.* Rom. 1655. 4.

Archiuium bullarum, decretorum, etc. fratrum et ſororum tertii ordinis S. Franciſci per *Franciſcum Bordonum.* Parmae 1658. 4.

Bullarium ordinis Cluniacenſis, Lugd. 1680. fol. *Io. Baptiſtae Pittoni* collectio conſtitutionum pontificiarum et romanarum congregatt. deciſionum cuiuscunque ordinis, Venet. in 8. III. voll. *Fabr.*

[Magnum Bullarium romanum, a b. Leone M. vſque ad S. D. N. Benedictum XIII. opus abſolutiſſimum, *Laertii Cherubini*, praeſtantiſſimi ICti romani, a D. *Angelo Maria Cherubino*, monacho Caſſinenſi, deinde a R. P. *Angelo*, a R. R. P. P. *Angelo a Lantuſca* et *Ioanne Paulo a Roma*, ordinis Minorum S. Franciſci ſtrictioris obſeruantiae, ac tandem eorum cura et ſtudio, qui recentiorum pontificum conſtitutiones hactenus promulgatas collegerunt, illuſtratum et auctum. Editio nouiſſima, octo voll. comprehenſa. Acced. prout in edit. romana, vitae omnium pontificum, appendices inſuper ſuis locis reſtitutae. Cum rubricis, ſummariis, ſcholiis et indicibus locupletiſſimis, tom. I. a b. Leone M. ad Paulum IV. etc. iuxta exemplar Romae ex typogr. reuer. Camerae apoſtolicae, 1638. Luxemburgi ſumtib. Andreae Cheualier bibliop. et typographi 1727. fol. Sequuti ſunt deinceps vſque ad a. 1758. cum continuatione vſque ad Benedictum XIV. reliqui tomi XVIII. Totum igitur opus conſtat nouemdecim tomis. Praeſtare tamen dicitur Bullarum, priuilegiorum ac diplomatum rom. pontificum ampliſſima collectio, cui acceſſere pontif. omnium vitae, notae et indices, opera et ſtudio *Caroli Coſquelines*, Romae 1739-1744. fol. XIV. partt. in XXVIII. voll. Tot enim voll. numerant D. *Chr. Guil.*

i) Giornale de' letterati d'Italia tom. 19. p. 441.

Franc. Walch, in: Grundsätze der zur Kirchenhist. des N. T. nöthigen Vorbereitungslehren v. Bücher Käntnifs, ed. II. p. 127. et *D. G. I. Planck* in: Einleitung in die theologische Wissenschaften, tom. II. p. 292. — In bibl. *Genev.* sunt MSS. plures Eugenii IV. Bullae ad archiep. Cantuarens. item ad episc. Taurin. etc. tum de concilio Basil. (v. bibl. Concil. tom. XII. p. 528.) epistolae ad concilium Basil. et alios. vid. *I. Senebier* catal. raisonné des MSSts-Bibl. de Geneve, à Geneve 1779. 8. p. 83. sqq. nr. 27. de actis quae pertinent ad concil. Basil. 1. 2. 3. 5. 9. 11. 19. 45. 46. 51. 52. 55. 70. et ibid. p. 104. n. 74. sunt variae bullae Nicolai V. papae. — Ibid. p. 190. nr. 59. sunt Decretales, cum notis variorum, et nr. 60. Concordantia discordantium canonum, cum glossis Laurentii Domini omnium dominorum doctorum Io. Teutonici, Hugonis Vercellensis; Bartholom. Brixiensis reformauit, suppleuit, correxit, quod opus etiam vocatur: Corpus decretorum a. Domini MCL. a Gratiano, Sti Feliciani Bononiensi monacho editum. In fine legitur: *Frater Ardigherius scripsit hoc decretum in Textu et in Glossis.* Est elegantissimum et valde inauratum MStum. — In bibl. Malatestiana Caesenate exstant in cod. I. plut. 26. Bullae indulgentiarum Bonifacii VIII. a. 1298. de quibus multus est *Ios. Maria Mucciolus* in catal. codd. MSS. illius biblioth. tom. I. p. 90. — *Venetiis* in bibl. D. Marc. codd. CXC. CXCI. et CXCII. sunt collectiones Bullarum ad regularium coetuum et ecclesiarum priuilegia vt plurimum spectantium, ex quibus paucas reperies in Bullario, vt ait confector cat. MSS. latin. illius bibl. p. 99. isque pontificum, sub quibus Bullae prodierunt, nomina recenset, ipsisque Bullarum numerum adiungit. *Harl.*]

IX. Inter Graecos, qui canones et decreta ecclesiastica collegerunt, Petrus Pithoeus k) primum locum dat SABINO, l) Heracleae in Thracia Macedonianorum episcopo, a. C. 425. quem Socrates lib. 1. cap. 8. p. 12. testatur composuisse συναγωγὴν ὧν διάφοροι ἐπισκόπων σύνοδοι ἐγγράφως ἐξέδωκαν, quod Epiphanius Scholasticus in Historia tripartita II. 8. vocat *congestionem eorum, quae per diuersa concilia sacerdotum ex scripto prolata sunt.* Eodem loco Socrates atque iterum c. 9. p. 31. Patres Nicaenos tamquam idiotas et γνώσεως destitutos a Sabino traductos memorat, atque ipsum etiam propemodum Eusebium: et lib. 2. c. 15. p. 92. S. Athanasii calumniatoribus hunc Sabinum adscribit. Idem lib. 2. cap. 17. opus eius συναγωγὴν συνόδων adpellat. Σαβῖνος μέντοι ὁ τῆς Μακεδονίου αἱρέσεως (ex p. 31. subintellige προεστὼς) τὰς παρὰ Ἰουλίου ἐπιστολὰς ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν Συνόδων οὐκ ἐθηκεν, καίτοι τὴν παρὰ τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ πρὸς Ἰούλιον οὐ παρέλειπε. *Sabinus Macedonianae sectae episcopus in collectione Synodorum* (Vales. non male *gestorum Synodalium*, nam legendum συνοδικῶν, quemadmodum exstat lib. 3. c. 10. p. 182. et c. 25. p. 204. et lib. 4. c. 12. p. 224.) *epistolas Iulii* (episcopi rom. cuius epistola occurrit apud S. Athanasium apologia I. pro fuga tom. I. p. 739.) *neutiquam intexuit: tametsi eam minime praetermiserit, quam episcopi Antiochiae collecti ad Iulium scripsere:* τοῦτο δὲ σύνηθες αὐτῷ ποιεῖν. *Verum Sabinus ita semper facere consueuit. Nam si quae forte synodales epistolae vocem consubstantialis aut reticent, aut omnino reiiciunt, eas studiose operi suo inserit: contrarias vero sciens ac prudens silentio*

k) In synopsi historica, iuri canonico praefixa. l) De aliis Sabinis infra, cap. V. vbi de Sabino medico.

ſilentio tranſilit. Similiter lib. 2. c. 39. p. 146. refert de Seleucienſi ſynodo (a. C. 359. celebrata) vberius ab illo traditum fuiſſe, et lib. 3. c. 10. p. 182. de ſynodis per Macedonianos habitis Macedonium ipſum, Eleuſiumque, Euſtathium et Sophronium: (vnde miretur aliquis, quod lib. 2. c. 15. p. 92. ne nomen quidem Macedonii vsquam ab eo commemoratum fuiſſe notat.) Nec non de ſynodo Antiochena a. C. 363. habita per Acacianos lib. 3. c. 25. p. 204. et de Macedonianis cum Liberio epiſcopo rom. communicantibus a. C. 366. Confer *Tillemontium* tom. VI. Memoriar. eccleſ. p. 537. Ex iam dictis facile patet, falli *Chriſtophorum Sandium*, qui p. 166. Nuclei [?] hiſt. eccleſ. m) hanc Sabini συναγωγὴν putat adhuc hodie exſtare, atque eſſe illam συναγωγὴν καὶ ἔκθεσιν τῶν ἁγίων πασῶν συνόδων, quam ex oriente Chriſtianus Rauius ſecum adtulit, et ex qua loca proferunt Vſſerius de Symbolo vetere p. 2. Seldenus ad Eutychii Origines Alexandrinas p. 68. ſeq. 89. et Stephanus le Moyne notis ad Varia Sacra p. 783. tribuuntque Photio, Tyrio metropolitae, qui a. C. 449. ſynodo Epheſinae interfuit. Certe longe aliud ſcriptum iſtud eſt, quam a Socrate deſcribitur, neque in illo habentur, quas ex eo citat Socrates epiſtolae aut conſtitutiones. Deinde ſcriptor hic patres Nicaenos Θεοφόρους πατέρας laudibus effert, quum Sabinus, vtpote Macedonianus, iisdem detraxerit, atque eos tamquam rudes et illiteratos traduxerit. Vnde a Sandii ſententia merito recedunt *Steph. le Moyne* loco laudato, et b. *D. Ittigius* in Hiſtoria Concilii Nicaeni §. XXXVII. *Fabr.* Conf. ſupra, vol. VII. p. 424. not. *n. Walchii* hiſt. haereſium, (german. ſcriptam,) tom. II. p. 672. *Io. Fr. Buddei* Iſagog. — ad theolog. vniuerſam, tom. poſterior. p. 754. — *Aſſemann.* in Bibl. iuris orient. canonici etc. lib. III. cap. 11. tom. III. p. 344. ſqq. — *Ballerin. Fr.* de antiquis-collection. canon. part. I. cap. 1. §. 5. in *Gollandii* ſylloge etc. tom. I. p. 242. et *Spittler.* in: Geſchichte des kanon. Rechts, p. 80. *Harl.*

X. In bibl. caeſarea aliquot reperiuntur canonum collectiones adhuc ineditae, vt, quam *Lambecius III.* p. 66. n) memorat κανονικὴν σύνοψιν *Stephani* Epheſii, quae fuit quoque

m) Sandii verba ſunt: *Mihi videtur auctor, licet ſcriptum non viderim, eſſe* Sabinus *Macedonianus, cuius meminit Socrates I. 9. II. 15. 20. IV. 22. tum quia hic etiam librum eiusdem tituli conſcripſit, teſte Socrate I. 9. II. 15. 20. IV. 22. VI. 12. tum quia circa tempora concilii Chalcedonenſis, vel paullo ante Sabinus etiam floruit et epiſcopus Heracleae Thraciae fuit, Socr. I. 8. Quod vero eius ſcriptum ad noſtra vsque tempora durauerit, liquet ex catalogo bibl. patr. Conſtantinop. edito Argentorati a. 1578. vbi extat MS. Graecum, cui titulus:* Sabini monachi (*vt dicitur*) epitome omnium Synodorum vniuerſalium et prouincialium.

n) Sine p. 183. ed. Kollar. inc. Ἀποστόλων κανόνες ἀσιν ἐγδοήκοντα πέντε. V. quoque ſupra ad §. IV. Kollar. in not. *A.* primum animaduertit, ope huius codic. XLVIII. nr. 2. in quo clare ſcriptum habeatur Στεφάνου Ἐφέσου, (haudquaquam Ἐφεσίου, vt mendoſe exſcripſit Lambecius,) confirmari coniecturam *Caui* (in diſſert. I. tom. II. hiſtor. litter. SS. eccl. p. 8. vbi tantummodo Stephan. dicitur interfuiſſe a. 351. concilio Chalced.) a Fabricio, corrigente a. 451. h. l. memoratam. Dein fatetur Kollar. ſe deſiderio Fabricii noſtri, num ſynopſis huius cod. eadem ſit cum collectione canonum Epheſina, a Grotio et Salmaſio memorata, nec ue? ſatisfacere non poſſe. At, poſtquam principium ſynopſeos in illo caeſ. cod. gr. adpoſuerat, ex eo abunde, inquit, elucet, hancce ſynopſin αὐτολεξεὶ fere conuenire cum illis canonum ſynopſibus, quas ſub Alexii Ariſteni et Symeonis Logothetae nominibus ediderunt Guil. Voël-

que in Palatina cod. XXXIII. ad calcem panopliae Euthymii, in codicibus CC. CCLXXIV. et CCCLXXV. etiam obuiae, canonesque apostolorum, concilii Nicaeni et Ancyrani complectitur. Vide *Frid. Sylburgii* catalogum MSS. bibl. Palatinae, (translatae postea in Vaticanam,) p. 14. vbi Stephanus ille Ephesinus adpellatur episcopus, idem fortasse, vt suspicatur praestantissimus Caueus, qui concilio secundo Ephesino a. C. 449. et Chalcedonensi a. C. 451. interfuit atque in huius actione XI. (tom. 2. Harduin. p. 551.) rogauit, vt ex codice ecclesiae vniuersae canon. XCV. et XCVI. de translatione episcoporum praelegeretur. Fuit etiam Stephanus Ephesinus, (iunior, vt existimo,) in concilio rom. a. C. 503. Videndum porro ab iis, quibus vtrumque scriptum datur inspicere, eademne cum illa Stephani synopsi sit collectio canonum Ephesina MS. memorata *Hugoni Grotio* epist. 265. et *Salmasio* epist. 22. qui Hamburgo eam obtinere peroptabat.

[P] Libro

Voellus, Henr. Iustellus et Guil. Beuerigius in notis iuris canonici collectionibus, etc. *Assemann.* in bibl. iuris orient. canon. tom. III. p. 547. sqq. de memorata synopsi canon. Stephano Ephes. adtributa, plura disputans primum repetit, quae Lambecius et Caueus locis citt. scripserant; tum obseruat, in catalogo episcoporum Ephesi, a *Quieno* orient. christian. tom. I. edito, duo *Stephanos* occurrere, qui sedem Ephesinam olim tenuere; primum p. 678. qui de illa sede cum Bassiano contendit, et tam synodo Ephesinae secundae latrocinali, quam Chalcedonensi concilio interfuit; alter p. 683. qui Trullanae synodi canonibus post Cyriacum Caesareae subscriptus legitur. Huic secundo Stephano, (inquit ibid. Quienus,) tribuenda venit *Canonica synopsis*, canonum scil. Nicaenorum, Ancyranorum, et aliorum, quae habetur in cod. caesareo XLVIII. (de quo antea ego et Fabricius vberius disputauimus.) Verum Assemann. secus sentit. Primum ait, cod. illum caesar. non esse adeo antiquum, et epitomen illam solos continere apostolicos canones 85. instar eius, quae ab Aristeno aliisque recentioribus Graecis edita est; tum animaduertit, (vti obseruant *Ballerinii* fratres in adpend. ad Leonis opp. de antiquis canon. collection. p. X. s. in *Gallandii* sylloge tom. I. p. 245. sq.) Sylburgium, a Fabricio iam citatum, aliam in his collectionem non protulisse, Stephani Ephesini nomine inscriptam, nisi quae non integros conciliorum canones, sed canonum synopsin, posterioris autem aetatis, multo post Chalcedon. concilium factam, continebat; praeterea, si Stephanus Ephesinus huius synopseos auctor credatur, concludit cum Ballerinis, non fuisse illum Stephanum episcopum, qui Chalcedonensis concilii actuo memoratur, sed alium posteriorem, qui in cod. caesar. episcopi titulo caret. Addit, se, quum codd. Palatinos, nunc Vaticanos, nimirum cod. XXXIII. CC. CCLXXIV. et CCCXXXXV. diligentissime consuluisset, *canonicam* illam *collectionem*, Stephano Ephesino a Sylburgio aliisque tributam non inuenisse; contra se reperisse eius loco, ad calcem *Panopliae Euthymii* in codd. Palatinis signatis num. 200. et 545. *Photii* ad Michaelem, Bulgarorum regem, epistolam de septem synodis oecumenicis; eamdem haberi, Panopliae Euthymii similiter subiunctam, in cod. gr. Vatic. DCLXVIII. f. CCLXXXXVI. p. 2. nullibi autem repertam esse in codd. Palat. aut Vatic. sub Stephani nomine, *canonicam collectionem*, quae *canones apostolorum*, *concilii Nicaeni* et *Ancyrani* dumtaxat complecteretur. Insuper *Ballerinii Fr.* l. c. castigant errores Iustellorum et Voellii de Stephani collectione. — *Venet.* in cod. CCXXXII. est nr. 1. synopsis canonum SS. patrum; nr. 2. συνοδικοὶ κανόνες apostolorum et Basilii; nr. 3. canones apostolici, ac deinceps aliorum collectiones canonum: plura de iis vide in cat. codd. Nanian. gr. pag. 425. sqq. *Harl.*

Digitized by Google

[P] Libro VI. p. 51. et lib. VIII. p. 431. [o]) *Lambecius* memorat *Photii* patriarchae CPolit. *σύνταγμα κανόνων*, conſtans canonibus apoſtolicis et conciliorum decem, atque anno 6391. (Chriſti 883.) compoſitum, adiunctumque Nomocanoni ſaepius edito, de quo dixi vol. XI. p. 21. ſqq. §. XII. De ſyntagmate hoc ita Photius in praef. *Προθύμως ἐνεχείρησα τοὺς ὑπὸ τῶν ἐν χρόνοις διαφόροις γεγενημένων ἁγίων* ΔΕΚΑ ΣΥΝΟΔΩΝ *ἐπὶ βεβαιώσει τοῦ σωτηρίου δόγματος, καὶ χρηστῇ διδασκαλίᾳ πάντων ἀνθρώπων ἐκτεθέντας θεοπρεπεῖς* ΚΑΝΟΝΑΣ ΕΙΣ ΤΑΥΤΟΝ ΣΥΝΑΓΑΓΕΙΝ, *ἑκάστης συνόδου τῇ προσηγορίᾳ τοὺς αὐτῆς ἐχομένους ὑποτιθείς. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοὺς λεγομένους τῶν ἁγίων Ἀποστόλων καὶ εἴ τινες αὐτοὺς ἀμφιβόλους* etc. Hoc eſt: *Quotquot a ſanctis DECEM SYNODIS, diuerſis temporibus ad ſalutaris doctrinae confirmationem, bonamque omnium hominum inſtitutionem habitis, editi ſunt CANONES, eos omnes IN VNVM CORPVS COLLIGENDOS magna animi alacritate ſuſcepi, ita vt uniuscuiusque ſynodi appellationi ac titulo ſui canones proxime ſubiecti ſint: nec non etiam eos canones, qui ſanctorum apoſtolorum eſſe dicuntur, eodem opere complexus ſum; quamuis nonnulli quibusdam cauſis moti pro dubiis eos habuerint.*

Occurrunt in illo ſyntagmate [vol. VIII. cod. XLV.] poſt canones LXXXV. apoſtolicos, 1) canones concilii *Nicaeni*, *2) Ancyrani*, *3) Neocaeſarienſis*, *4) Sardicenſis*, *5) Gangrenſis*, *6) Antiocheni*, *7) Laodiceni*, *8) CPolitani* primi, *9) Epheſini*, *10) Chalcedonenſis*. Deinde epiſtolae canonicae Dionyſii Alexandrini, Gregorii Neocaeſarienſis, Athanaſii et Baſilii magni, Gregorii Nyſſeni, Amphilochii Iconienſis, Cyrilli Alexand. Gennadii CPol. Epiſtola ad Martyrium epiſcopum Antiochenum de recipiendis haereticis, [p]) Timothei Alex. reſponſa canonica. Concilii CPpol. a. C. 553. canones XV. contra Origenem, quos infra inte-

o) Siue ſec. ed. Kollar. libr. ac vol. VI. part. 1. p. 111. ſqq. nr. 1. cod. XV. (adde ibid. p. 118. nr. 1. cod. XVI.) et in vol. VIII. p. 908-911. nr. 10. et 11. De his et aliis codd. plura adnotaui ſupra, ad vol. XI. p. 21. §. XII. vbi Fabric. de Photii Nomocanone plura ſcripſit. Similis fere collectio exſtat *Florent.* in codd. Laurent. I. et X. plut. 10. Quae in illis continentur, ea latius expoſuit *Bandin.* in cat. codd. gr. Laur. I. p. 467. ſqq. et 477. ſqq. nec non *Venet.* in cod. *Naniano* CCXXVI. v. catal. codd. gr. Nan. pag. 414. ſqq. *Moſquae* in cod. ſyn. CCCLXXXIV. ex *Photii* epiſtola ad Michael. princip. Bulgariae de VII. ſynodis oecumen. inc. *ἡ πρώτη καὶ οἰκουμενική*. v. *Matthaei* Notit. codd. gr. Moſq. p. 245. nr. 6. — ib. pag. 319. collectio canonum, etc. Conf. *Spittler* Geſchichte des kanon. Rechts §. 50. pag. 183. ſqq. *Aſſemann.* in bibl. iur. orientalis canonici, libr. I. cap. 2. §. XV. p. 35. ſqq. idemque praeter codd. Vindobon. Pariſ. Taurin. et Venet. a me ad cit. vol. XI. iam memoratos, laudat etiam codd. in quibus idem Photii ſyntagma manu exaratum exſtat, Vatic. MCLXXXV. et Palat. CCCCVIII. denique mentionem ſynodi, quam ipſe Photius coëgiſſe dicitur in templo S. Sophiae, et Photius etiam in ſuo Nomocanone commemorat, aut a Balſamone, aut a Photiano librario recentiore in ſcholiis illius intruſam fuiſſe contendit, vt reliqua, quae de Photio, de iis canonum collectoribus graecis, qui Photium anteceſſerant, et quorum Theodor. Balſamon, ſuppreſſo nomine, mentionem iniicit ad canonem ſecundum Trullanum, ac Balſamonis iudicium de iis et Photii Nomocanone adlatum, h. l. praetermittam. Idem ibid. p. 539. ſqq. praecipue p. 548. ſqq. cap. IX. multus eſt de codice canonum, a Photio poſt octauam ſynodum edito. *Harl.*

p) Confer Euchologium Goari p. 885. Lambecium V. p. 119. VIII. p. 424.

integros graece et latine Lectori exhibebo. Leonis I. papae epistola dogmatica ad Flauianum CPol. concilii Carthag. (a. C. 418.) canones CXXXVII. et actiones VI. concilii Carthaginiensis tertii a. C. 256. a S. Cypriano celebrati acta et canones LXXXIV. Excerpta ex actis concilii CPol. an. 394. Canones concilii CPol. in Trullo, canones XXII. concilii Nicaeni II. a. C 787. habiti. Tarasii patriarchae CPol. epistola ad Hadrianum I. papam: canones XVII. concilii CPol. pro Photio a. 861. Canones III. concilii CPol. pro Photio a. 879. S. Athanasii epistola ad Rufinianum, quae incipit: *Σὺ μὲν τὰ υἱῷ ἠγαπημένῳ πρέποντα.* Anonymi *εἴδησις συντεθεῖσα ἐκ διαφόρων* [?] *συγγραμμάτων περὶ τῶν ἑπτὰ ἁγίων καὶ οἰκουμενικῶν συνόδων, τὸ πότε καὶ διὰ τί, καὶ ἐν ποίοις τόποις συνηθροίσθησαν, καὶ τίνας ἀναθεμάτισαν.* Incipit: *ἀπὸ τῆς Χριστοῦ ἐνανθρωπήσεως ἕως τῆς πρώτης συνόδου ἔτη τιή, καὶ κόσμου εωιή. Πρώτη Σύνοδος. Ἡ πρώτη καὶ οἰκουμενικὴ ἁγία Σύνοδος γέγονεν ἐν Νικαίᾳ* etc. Anastasii Sinaitae narratio compendiaria de haeresibus et synodis aduersus eas celebratis. Incipit: *ἤδη μὲν οὐ βραχεῖς.* [nr. 45. cod.] q) Anonymi recensio compendiaria conciliorum ab orthodoxis et ab haereticis celebratorum desinens circa a. C. 652. quam et ipsam graece et latine infra adscribam. Alia Anonymi Notitia conciliorum generalium et prouincialium vsque ad generale quintum. Incipit: *ἐν τοῖς χρόνοις Αὐρηλιανοῦ.* Epitome doctrinae Nestorii. Incipit: *ἡ Νεστορίου πίστις, μᾶλλον δὲ κακοδοξία.* S. Cyrilli anathematismi duodecim contra Nestorium. r) S. Maximini confessoris de duabus Christi naturis capita decem. S. Damasi professio fidei et anathematismi XII. ad Paulinum Antiochenum contra haereses Apollinaris, Arii, Sabellii, Macedonii, Eunomii et Photini. Expositio concilii CPol. a. 6428. (Christi 920.) contra quartas nuptias. Metrophanis CPol. sanctio de trigamis et aliis causis matrimonialibus. Ioannis Sinaitae quaestiones XX. ad Nicolaum CPol. (ab a. C. 1084.) Nicolai huius de oblationibus liturgicis. Nicetae Pectorati epistolae III. canonicae. S. Nili epistola ad Characletum presb. peccantes nimis seuere tractantem. Cosmae sermo ad peccatorem pertinacem. Et post alia quaedam Photii Symbolum fidei *πρὸς τοὺς μέλλοντας χειροτονεῖσθαι ἐπισκόπους, pro iis qui ordinandi sunt episcopi.*

Lib. VIII. p. 400. [p. 846. sqq. Kollar. in cod. XLIV.] ab eodem Lambecio memoratur MStum *σύνταγμα κανόνων*, s) in quo Anonymi graecis scholiis illustrati exstant: 1) Canones LXXXV. Apostolici. 2) Canones XX. *Nicaeni* in Bithynia a. C. 325. 3) Canones XXV. *Ancyrani* in Galatia a. C. 314. 4) Canones XIV. *Neocaesarienses* in Cappadocia a. C. 314. 5) Canones XX. concilii *Gangrensis* in Paphlagonia a. C. 326. 6) Canones XXV. *Antiocheni* in Syria a. C. 341. 7) Canones LIX. *Laodiceni* in Phrygia a. C. 367. 8) Canones VII. concilii *CPolitani* a. C. 381. 9) Canones IX. concilii *Ephesini* a. C. 431. 10) Canones XXX. concilii *Chalcedonensis* a. C. 451. 11) Canones XXI. concilii *Sardicensis* in Thracia a. C. 347. 12) Canones X. concilii *Carthaginiensis* a. C. 418. ad 423. subiunctis post Symbolum Nicaenum capitulis variis CXXXVIII. quorum vltimum est epistola concilii Afri-

q) V. supra vol. VIII. p. 350. ibique not. *n.* et vol. X. p. 594. et ibi not. *z. Harl.*

r) Iidem in vol. VIII. p. 896. nr. 40. cod. XLIV. *Harl.*

s) Simile fere est, quod destitutum scholiis Tilius edidit, de quo infra §. XII.

Digitized by Google

Africani ad Caelestinum I. papam. [[P]] 13) Ex actis concilii *CPol.* a. C. 394. in caussa Agapii et Bagadii de episcopatu Bostrensi inter se contendentium excerpta. 14) Canones CII. concilii *CPol. in Trullo* a. C. 680. t) 15) Canones XXII. concilii *Nicaeni* secundi a. C. 787. 16) Canones XVII. concilii *CPolitani pro Photio* a. C. 861. habiti. 17) Canones III. concilii *CPolitani pro Photio* a. C. 879. 18) Epistolae et responsa canonica SS. *Dionysii* Alex. *Petri* Alex. *Gregorii* Neocaesariensis, *Athanasii* Alex. *Basilii* magni, *Theophili* Alex. *Timothei* Alex. *Cyrilli* Alex. *Gennadii* CPol. *Gregorii* Nysseni, *Gregorii* Nazianzeni, *Amphilochii* Iconiensis, *Cyrilli* Alex. Volumen claudunt Anastasii, patriarchae Antiocheni, demonstratio de dignitate sacerdotis et de Gregorio magno Narratio, Io. Damasceni liber de haeresibus, Timothei presb. CPol. liber de differentia haereticorum ad fidem catholicam accedentium, et Gregorii Nysseni fragmentum contra Manichaeos. Canones concilii quinti aduersus Origenem, graece primum a *Lambecio* VIII. p. 435. u) editos hoc loco repraesentare ex Photii collectione iuuat cum versione, quam *Baluzius* in sua conciliorum collectione p. 1548. ab amico, quem non nominat, communicatam, et *Io. Harduinus* tom. III. concil. p. 282. exhibent. v)

Sanctorum centum sexaginta quinque patrum Constantinopolitanae sanctae quintae synodi canones XV.

I. Si quis fabulosam animarum praeexsistentiam, et, quae ex illa consequitur, monstruosam restitutionem adseruerit; anathema sit.

Τῶν ἁγίων ρξέ πατέρων τῆς ἐν Κωνσταντινοπόλει ἁγίας πέμπτης συνόδου κανόνες δεκαπέντε.

ά. Εἴ τις τὴν μυθώδη προϋπαρξιν τῶν ψυχῶν, καὶ τὴν ταύτῃ ἑπομένην τερατώδη ἀποκατάστασιν πρεσβεύει, ἀνάθεμα ἔστω.

Aa 2 β'. Εἴ

t) Vbi Lambec. p. 863. sqq. fragment. edidit subscriptionum quarumdam synodd. quae vero pertineant ad synodum CPol. tertiam, id quod ostendit Kollar. in not. et citat *Mansii* collect. amplisf. concil. tom. XI. pag. 671. et 694. vbi excusae leguntur. Ibid. Lambec. p. 890. sqq. dedit 8t. subscriptiones, a Leunclav. iam in Iure gr. rom. tom. I. lib. 2. p. 189. dein a Baluzio, et a *Mansio* libr. cit. tom. VII. p. 915. in lucem editas, monente Kollario. *Harl.*

u) S. p. 917. sqq. ed. Kollar. cuius not. conf. in cod. XLV. in quo sunt SS. Apostolorum constitutiones et variorum conciliorum canonum argumenta epistolaeque quorumdam patrum canonicae; nr. 10. autem Photii praefat. in syntagma canonum ab ipso compositum, (de quo multus est Lambec.) ac nr. 11. principium syntagmatis canonum, a Photio, patriarcha CPol. compositi, sine index materiarum, quae continentur 85. canonibus illis, qui dicuntur SS. apostolorum. Add. de his supra in vol. XI. p. 134. ibique not. *Venet.* in cod. Naniano CCXXVI. nr. 17. *Photii* constit. apost.: init. πάντα τὰ τῆς ἀρχιερατικῆς ὑμῶν τελειότητος· v. cat. codd. gr. Nan. p. 417. *Harl.* Ap Mansium hi can. legunt. tom. IX. p. 395. sq. add. *Walch* Hist. haer. tom. VII. p. 640. sq. *Beck.*

v) In cod. caesareo *Vindob.* XLIV. est *Synodici* pars prior, sine sylloges canonum synodalium, ab ecclesia graeca receptorum; nec non SS. patrum epistolarum, cum amplissimis *Io. Zonarae* et *Theodori Balsamonis* commentariis: et primo quidem *Photii* patriarchae CPolit. *Nomocanon*, harmoniam legum imperialium et canonum ecclesiasticorum exponens, et in titulos XIV. digestus: in cod. XLV. exstat *synodici* pars altera. In his duobus codd. quae continentur, copiose recenset *Kollarius* in supplem. ad Lambecii comment. I. p. 299-329. *Harl.*

Digitized by Google

II. Si quis dixerit, omnium rationalium productionem fuisse mentes corporis et materiae expertes, absque vllo numero et nomine; adeo vt eorum omnium fuerit vnitas identitate substantiae, potentiae et virtutis, atque vnione et cognitione erga Deum Verbum; satietatem autem illas cepisse diuinae contemplationis, et in deterius conuersas esse, pro eo ac vnaquaeque propensa fuerit in illud; et assumsisse corpora subtiliora vel crassiora, nec non accepisse [‖] nomen; eo, quod sicut nominum, ita et corporum differentiae sunt apud supernas virtutes: atque hinc factum esse, vt alii Cherubim, alii Seraphim, alii Principatus et Potestates, vel Dominationes, vel Throni, et Angeli, et quotquot sunt ordines coelestes, effecti fuerint ac vocati; anathema sit.

III. Si quis dixerit, solem, et lunam, et astra, ipsa quoque, quum ex eadem rationalium vnitate essent, ex conuersione in peius facta esse id, quod sunt; anathema esto.

IV. Si quis dixerit, rationalia refrigerata a diuina caritate, crassis corporibus, qualia sunt nostra, illigata fuisse et homines vocata, alia vero, quum ad summum malitiae pertigissent, frigidis tenebrosisque illigata esse corporibus; atque tum esse, tum adpellari daemones, siue spiritalia nequitiae; anathema sit.

V. Si quis dixerit, ex angelico et archangelico statu animalem statum fieri, ex animali autem daemoniacum et humanum; ex humano vero angelos iterum daemonesque fieri, et singulos ordines coelestium virtutum, vel cunctos ex inferioribus, vel ex superioribus: vel ex superioribus et inferioribus constitisse; anathema sit.

β΄. Εἴ τις λέγει, πάντων τῶν λογικῶν τὴν παραγωγὴν νόας ἀσωμάτους καὶ ἀΰλους γεγονέναι δίχα παντὸς ἀριθμοῦ καὶ ὀνόματος, ὡς ἑνάδα πάντων τούτων γενέσθαι τῇ ταυτότητι τῆς οὐσίας καὶ δυνάμεως καὶ ἐνεργείας, καὶ τῇ πρὸς τὸν Θεὸν Λόγον ἑνώσει τε καὶ γνώσει, κόρον δὲ αὐτὴν w) λαβεῖν τῆς θείας θεωρίας, καὶ πρὸς τὸ χεῖρον τραπῆναι κατὰ τὴν ἑκάστου ἀναλογίαν τῆς ἐπὶ τοῦτο ῥοπῆς, καὶ εἰληφέναι σώματα λεπτομερέστερα ἢ παχύτερα, καὶ ὄνομα κληρώσασθαι, διὰ τὸ, ὡς ὀνομάτων, οὕτω καὶ σωμάτων διαφορὰς εἶναι τῶν ἄνω δυνάμεων. καὶ ἐντεῦθεν, τοὺς μὲν Χερουβὶμ, τοὺς δὲ Σεραφὶμ. τοὺς δὲ Ἀρχὰς, καὶ Ἐξουσίας, ἢ Κυριότητας, ἢ Θρόνους, καὶ Ἀγγέλους, καὶ ὅσα ἐστὶν οὐράνια τάγματα, γεγονέναι τε καὶ ὀνομασθῆναι, ἀνάθεμα ἔστω.

γ΄. Εἴ τις λέγει, τὴν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην, καὶ τοὺς ἀστέρας, καὶ αὐτὰ τῆς αὐτῆς τῶν λογικῶν ἑνάδος ὄντα, ἐκ παρατροπῆς τῆς ἐπὶ τὸ χεῖρον γεγονέναι τοῦτο, ὅπερ ἐστὶν, ἀνάθεμα ἔστω.

δ΄. Εἴ τις λέγει, τὰ λογικὰ τὰ τῆς θείας ἀγάπης ἀποψυγέντα, σώμασι παχυτέροις τοῖς καθ' ἡμᾶς ἐνδεθῆναι, καὶ ἀνθρώπους ὀνομασθῆναι, τὰ δὲ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς κακίας ἐληλακότα, ψυχροῖς καὶ ζοφεροῖς ἐνδεθῆναι σώμασι, καὶ δαίμονας ἢ πνευματικὰ τῆς πονηρίας εἶναί τε καὶ καλεῖσθαι, ἀνάθεμα ἔστω.

ε΄. Εἴ τις λέγει, ἐξ ἀγγελικῆς καταστάσεως καὶ ἀρχαγγελικῆς ψυχικὴν κατάστασιν γίνεσθαι, ἐκ τῆς ψυχῆς δὲ δαιμονιώδη καὶ ἀνθρωπίνην, ἐκ δὲ ἀνθρωπίνης ἀγγέλους πάλιν καὶ δαίμονας γένεσθαι, καὶ ἕκαστον τάγμα τῶν οὐρανίων δυνάμεων, ἢ ὅλον ἐκ τῶν κάτω, ἢ ἐκ τῶν ἄνω, ἢ ἐκ τῶν ἄνω καὶ τῶν κάτω συνεστηκέναι, ἀνάθεμα ἔστω.

ς΄. Εἴ

w) fortasse αὐτάς. Harduin.

VI. Si quis dixerit, duplex exstitisse daemonum genus, constans ex animabus hominum, et ex praestantioribus spiritibus ad hoc delapsis; vnum autem animum ex omni vtique [¶] rationalium vnitate immotum mansisse in Dei charitate et contemplatione: qui Christus, quum fuerit et rex omnium rationalium, vniuersam praetergressus sit corpoream naturam, coelum et terram, quaeque sunt intermedia; et quod mundus antiquiora ipsius exsistentia elementa habens in se subsistentia, siccitatem, humorem, calorem, frigus; et ideam, ad quam efformatus est, ita est factus: quodque sanctissima et consubstantialis Trinitas mundum non creaverit, et ideo sit genitus: sed mens, quam creatricem vocant, exsistens ante mundum, ipsique mundo exsistentiam largiens, genitum exhibuerit; anathema sit.

VII. Si quis dixerit, Christum, qui dicitur in forma Dei exsistere, et ante omnia saecula Deo Verbo vnitum, nouissimis diebus exinaniuisse semetipsum ad naturam humanam, misertum illius, quae facta est, vt aiunt, multiplex prolapsio eorum, qui erant in eadem vnitate: et quum vellet ipsos restituere, per omnes exstitisse, et diuersa corpora induisse, et nomina sumsisse, omnia omnibus factum: in Angelis Angelum, sed et in Virtutibus Virtutem, et in aliis ordinibus vel speciebus rationalium, congruenter singulis transformatum fuisse: postea similiter nobis communicasse carni et sanguini, et factum esse hominibus hominem: et non confitetur, Deum Verbum exinanitum fuisse et [¶] hominem factum fuisse; anathema sit.

VIII. Si quis non dixerit, Deum Verbum, consubstantialem Deo et patri ac sancto Spiritui, incarnatum et hominem factum, vnum

ς'. Εἴ τις λέγει, διττὸν πεφηνέναι τὸ γένος τῶν δαιμόνων, συγκροτούμενον ἔκ τε ψυχῶν ἀνθρωπίνων, καὶ ἐκ κρειττόνων καταπιπτόντων εἰς τοῦτο πνευμάτων, ἕνα δὲ νοῦν ἐκ πάσης τῆς δῆθεν ἑνάδος τῶν λογικῶν ἀκίνητον μεῖναι τῆς θείας ἀγάπης καὶ θεωρίας, ὃν Χριστὸν καὶ βασιλέα γεγονότα πάντων τῶν λογικῶν παραγαγεῖν πᾶσαν τὴν σωματικὴν φύσιν, οὐρανόν τε καὶ γῆν, καὶ τὰ ἐν μέσῳ, καὶ ὅτι ὁ κόσμος πρεσβύτερα τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ στοιχεῖα ἔχων ἐνυπόστατα, ξηρὸν, ὑγρὸν, θερμὸν, ψυχρὸν, καὶ τὴν ἰδέαν πρὸς ἣν ἀνετυπώθη, οὕτως γέγονε, καὶ ὅτι οὐχ ἡ παναγία καὶ ὁμοούσιος Τριὰς ἐδημιούργησε τὸν κόσμον, καὶ διὰ τοῦτό ἐστι γενητός, ἀλλ' ὁ νοῦς, ὃν φασι δημιουργικὸν, προϋπάρχων τοῦ κόσμου, καὶ τὸ εἶναι αὐτῷ τῷ κόσμῳ παρέχων γενητὸν ἀνέδειξεν, ἀνάθεμα ἔστω.

ζ'. Εἴ τις λέγει, Χριστὸν λεγόμενον ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχειν, καὶ πρὸ πάντων τῶν αἰώνων ἑνωθέντα τῷ Θεῷ Λόγῳ, ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν κενῶσαι ἑαυτὸν πρὸς τὸ ἀνθρώπινον, ἐλεήσαντα τὴν, ὥς φασι, γενομένην πολυσχεδῆ κατάπτωσιν τῶν τῆς αὐτῆς ἑνάδος, καὶ ἐπαναγαγεῖν αὐτοὺς βουλόμενον διὰ πάντων γενέσθαι, καὶ σώματα διάφορα μεταμφιέσασθαι, καὶ ὀνόματα κληρώσασθαι, πάντα πᾶσι γεγενημένον, ἐν Ἀγγέλοις Ἄγγελον, ἀλλὰ καὶ ἐν Δυνάμεσι Δύναμιν, καὶ ἐν ἄλλοις τάγμασιν ἢ εἴδεσι τῶν λογικῶν ἁρμονίως ἑκάστοις μεταμορφῶσθαι, εἶτα παραπλησίως ἡμῖν μετεσχηκέναι σαρκὸς καὶ αἵματος, καὶ γεγονέναι καὶ τοῖς ἀνθρώποις ἄνθρωπον, καὶ μὴ ὁμολογεῖ, τὸν Θεὸν Λόγον κενωθῆναί τε καὶ ἐνανθρωπῆσαι, ἀνάθεμα ἔστω.

η'. Εἴ τις μὴ λέγει, τὸν Θεὸν Λόγον τὸν ὁμοούσιον τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ καὶ ἁγίῳ Πνεύματι, τὸν σαρκωθέντα καὶ ἐνανθρωπήσαντα,

Digitized by Google

ex sancta Trinitate, proprie Christum esse, sed abusiue; propter mentem, quae, vt aiunt, exinaniuit semetipsam, tamquam coniunctam ipsi Deo Verbo, et quae proprie Christus dicitur; sed illum propter hunc Christum esse, et hunc propter illum esse Deum; anathema sit.

τα, τὸν ἕνα τῆς ἁγίας Τριάδος, κυρίως Χριστὸν, ἀλλὰ καταχρηστικῶς, διὰ τὸν, ὥς φασι, κενώσαντα ἑαυτὸν νοῦν, ὡς συνημμένον αὐτῷ τῷ Θεῷ Λόγῳ, καὶ κυρίως λεγόμενον Χριστόν. ἀλλ᾽ ἐκεῖνον διὰ τοῦτον Χριστὸν, καὶ τοῦτον δι᾽ ἐκεῖνον Θεὸν, ἀνάθεμα ἔστω.

IX. Si quis dixerit, quod non verbum Dei incarnatum carne, animata anima rationali et intelligente, descendit ad inferos, et rursum in coelum idem ascendit: sed eum, qui ab ipsis dicitur mens, quem impie loquentes dicunt esse proprie Christum, factum cognitione monadis; anathema sit.

θ'. Εἴ τις λέγει, ὅτι οὐχ ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ σαρκωθεὶς σαρκὶ ἐμψυχωμένῃ, ψυχῇ λογικῇ καὶ νοερᾷ, κατελήλυθεν εἰς τὸν ᾅδην, καὶ πάλιν εἰς τὸν οὐρανὸν ὁ αὐτὸς ἀναβέβηκεν, ἀλλ᾽ ὁ παρ᾽ αὐτοῖς λεγόμενος νοῦς, ὃν ἀσεβοῦντες λέγουσι κυρίως Χριστὸν, τῇ τῆς μονάδος γνώσει πεποιημένον, ἀνάθεμα ἔστω,

X. Si quis dixerit, Domini corpus post resurrectionem fuisse aethereum et figura sphaerica; et quod talia etiam reliquorum post resurrectionem futura sunt corpora: et quod ipso Domino primum deponente proprium suum corpus, et omnibus similiter, abibit in nihilum natura corporum; anathema sit.

ι. Εἴ τις λέγει, ὡς τὸ τοῦ Κυρίου ἐξ ἀναστάσεως σῶμα αἰθέριόν τε καὶ σφαιροειδὲς τῷ σχήματι, καὶ ὅτι τὰ τοιαῦτα καὶ τὰ τῶν λοιπῶν ἐξ ἀναστάσεως ἔσται σώματα, καὶ ὅτι αὐτοῦ τοῦ Κυρίου πρῶτον ἀποτιθεμένου τὸ ἴδιον αὐτοῦ σῶμα, καὶ πάντων ὁμοίως, εἰς τὸ ἀνύπαρκτον χωρήσει ἡ τῶν σωμάτων φύσις, ἀνάθεμα ἔστω.

XI. Si quis dixerit, quod futurum iudicium significat omnimodam corporum abolitionem: et quod finis confictae fabulae est natura expers materiae: et quod in futuro [?] nihil eorum erit, quae constant materia, sed nuda et sola mens; anathema sit.

ια'. Εἴ τις λέγει, ὅτι ἡ μέλλουσα κρίσις ἀναίρεσιν παντελῆ τῶν σωμάτων σημαίνει, καὶ ὅτι τέλος ἐστὶ τοῦ μυθευομένου ἡ ἄϋλος φύσις, καὶ οὐδὲν ἐν τῷ μέλλοντι τῶν τῆς ὕλης ὑπάρξει, ἀλλὰ γυμνὸς ὁ νοῦς, ἀνάθεμα ἔστω.

XII. Si quis dixerit, quod vniuntur Deo Verbo per omnia similiter coelestes virtutes, et omnes homines, et diabolus, et spiritalia nequitiae, vt ipsa mens, quae dicitur ab ipsis Christus, et quae in forma Dei est, et exinaniuit, vt aiunt, semetipsam: et quod finis erit regni Christi; anathema sit.

ιβ'. Εἴ τις λέγει, ὅτι ἑνοῦνται τῷ Θεῷ Λόγῳ οὕτως ἀπαραλλάκτως αἵ τε ἐπουράνιαι δυνάμεις, καὶ πάντες οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὁ διάβολος, καὶ τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας, ὡς αὐτὸς ὁ νοῦς ὁ λεγόμενος παρ᾽ αὐτῶν Χριστὸς, καὶ ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, καὶ κενώσας, ὥς φασιν, ἑαυτὸν, καὶ πέρας ἔσεσθαι τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ, ἀνάθεμα ἔστω.

XIII. Si quis dixerit, quod nulla re omnino Christus discrepabit ab vlla rationabilium creaturarum, neque essentia, neque cogni-

ιγ'. Εἴ τις λέγει, ὡς οὐδεμίαν παντελῶς ἕξει ὁ Χριστὸς πρὸς οὐδὲ ἓν τῶν λογικῶν διαφορὰν, οὐδὲ τῇ οὐσίᾳ, οὐδὲ τῇ γνώσει, οὐδὲ τῇ

ἐφ'

Digitized by Google

tione, neque potestate aut virtute supra vniversa, sed futuros omnes a dextris Dei, quemadmodum qui ab illis dicitur Christus; quemadmodum fuere in illa, quam fabulantur, praeexsistentia; anathema sit.

XIV. Si quis dixerit, quod omnium rationabilium vnitas vna erit, hypostasi et numero sublatis vna cum corporibus: et quod cognitionem rationalium sequitur mundorum interitus, et depositio corporum, et nominum abrogatio; quod identitas futura est cognitionis, quemadmodum et hypostaseon: et quod in fabulosa restitutione futurae sunt solae mentes nudae, quemadmodum in illa quam delirantes fingunt praeexsistentia fuerunt; anathema sit.

[?] XV. Si quis dixerit, quod vita mentium eadem erit cum priore, quando nondum descenderant aut deciderant, vt principium sit idem cum fine, et finis mensura principii sit; anathema sit.

Capitulum de eo, quot et quales fuerint synodi Orthodoxorum et Haereticorum. Breuis expositio.

Orthodoxorum Oecumenicae. 1) Nicaeae sanctorum patrum CCCXVIII. 2) CPoli patrum CL. 3) Ephesina prima, patrum CC. 4) Chalcedone, patrum DCXXX. 5) CPoli, patrum CLX. 6) Iterum CPoli, patrum CLXX.

Particulares synodi hae: 1) Sardicensis, quam Oecumenicam adpellat in sua indictione Iustinianus imp. quod octo prouinciarum episcopi in illa conuenerunt; 2) in Antiochia Syriae, 3) in Ancyra Galatiae, 4) Gangrensis, 5) Neocaesariensis, 6) Laodicena,

ἐφ' ἅπαντα δυνάμει ἢ ἐνεργείᾳ, ἀλλὰ πάντες ἐκ δεξιῶν ἔσονται τȣ̃ Θεȣ̃, καθάπερ ὁ παρ' αὐτοῖς Χριςὸς, ὡς καὶ ἐν τῇ παρ' αὐτῶν μυθευομένῃ προϋπάρξει ἐτύγχανον, ἀνάθεμα ἔςω.

ιδ'. Εἴ τις λέγει, ὅτι πάντων τῶν λογικῶν ἑνὰς μία ἔςαι, τῶν ὑποςάσεων καὶ τῶν ἀριθμῶν συναναιρȣμένων τοῖς σώμασι, καὶ ὅτι τῇ γνώσει τῇ περὶ τῶν λογικῶν ἕπεται κόσμων τε φθορὰ καὶ σωμάτων ἀπόθεσις, καὶ ὀνομάτων ἀίρεσις, ταυτότης ἔςαι τῆς γνώσεως, καθάπερ καὶ τῶν ὑποςάσεων, καὶ ὅτι ἐν τῇ μυθευομένῃ ἀποκαταςάσει ἔσονται x) μόνοι γυμνοὶ, καθάπερ καὶ ἐν τῇ παρ' αὐτῶν ληρωδȣμένῃ προϋπάρξει ἐτύγχανον, ἀνάθεμα ἔςω.

ιε'. Εἴ τις λέγει, ὅτι ἡ ἀγωγὴ τῶν νοῶν ἡ αὐτὴ ἔςαι τῇ προτέρᾳ, ὅτε ἔπω ὑποβεβήκεσαν ἢ καταπεπτώκεισαν, ὡς τὴν ἀρχὴν τὴν αὐτὴν εἶναι τῷ τέλει, καὶ τὸ τέλος τῆς ἀρχῆς μέτρον εἶναι, ἀνάθεμα ἔςω.

Κεφάλαιον y) περὶ τȣ̃, πόσαι καὶ ποῖαι γεγόνασι Σύνοδοι Ὀρθοδόξων τε καὶ Αἱρετικῶν, Διάληψις σύντομος.

Ὀρθοδόξων Οἰκȣμενικαί. α'. Ἡ ἐν Νικαίᾳ τῶν τιη' ἁγίων Πατέρων. β'. Ἡ ἐν Κωνςαντινȣπόλει τῶν ρν'. γ'. Ἡ ἐν Ἐφέσῳ τὸ πρότερον, διακοσίων. δ'. Ἡ ἐν Χαλκηδόνι τῶν χλ'. ε'. Ἡ ἐν Κωνςαντινȣπόλει τῶν ρξ'. ς'. Ἡ αὖθις ἐν Κωνςαντινȣπόλει τῶν ρο'.

Καὶ Τοπικαὶ αὗται. α'. Ἡ ἐν Σαρδικῇ, ἣν Οἰκȣμενικὴν καλεῖ ἐν οἰκείῳ ἰνδίκτῳ Ἰȣςινιανὸς ὁ Βασιλεὺς, διὰ τὸ ὀκτὼ ἐπαρχιῶν Ἐπισκόπȣς ἐν αὐτῇ συνελθεῖν. β'. Ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας. γ'. Ἡ ἐν Ἀγκύρᾳ τῆς Γαλατίας. δ'. Ἡ ἐν Γάγγραις. ε'. Ἡ ἐν

x) Forte μόνοι νόες. Harduin. y) *Lambec.* VIII. p. 444. [p. 933. sqq. Kollar.)

7) Carthaginienſis in Africa, ſub Cypriano, 8) in Italia Romae, ſub Hormisda, 9) in Gallia, 10) Mediolani, 11) Alexandriae, 12) Romae iterum, ſub Martino S. martyre. Vniuerſae ſynodi generales et particulares ſunt XVIII.

ἐν Νεοκαισαρείᾳ. ϛ'. Ἡ ἐν Λαοδικείᾳ. ζ'. Ἡ ἐν Καρθαγένῃ τῆς τῶν Ἀφρῶν χώρας ἐπὶ Κυπριανȣ͂. η'. Ἡ ἐν Ἰταλίᾳ ἤγȣν ἐν Ῥώμῃ ἐπὶ Ὁρμίσδᾳ. θ'. Ἡ ἐν Γαλλίᾳ. ι'. Ἡ ἐν Μεδιωλάνῳ. ια'. Ἡ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. ιβ'. Ἡ z) ἐν Ῥώμῃ αὖθις ἐπὶ Μαρτίνȣ τȣ͂ ἁγίȣ Μάρτυρος. Γίνονται ὅλαι ὁμȣ͂ Οἰκȣμενικαί τε καὶ Τοπικαί, ιη'.

Haereticae ſynodi hae ſunt: Tyanenſis, Ancyrana, Lampſacena, [P] Cyzicena, Seleucienſis, Zelenſis, aa) Ariminenſis, Sirmienſis, Nicae Thraciae, Iſaurica, Byzantina ſub Eudoxio Ariano, Antiochena ſecunda, iterumque tertia ſub Conſtantio Ariano et Valente, de conſubſtantialis vocabulo ſupprimendo, atque ſancto perſequendo Euſtathio, et de – – beato Meletio, Paulinum pro eo haereticum ordinans. Epheſina ſecunda ſub Dioſcoro et Theodoſio minore. Tyria Philippopolitana. Beroſaphenſis, in qua Barſanuphius haereticus, qui ſacrae ſynodo Chalcedonenſi aduerſatus fuit. CPolitana ſub Sergio pro expoſitione fidei Heraclii imp. Conſtantinopolitana iterum ſub Pyrrho patriarcha. Conſtantinopolitana ſub Petro vere Iacobita, ſiue potius Dei oſore aduerſus ſanctos patres Anaſtaſium presb. et Apocriſiarium Romanum, Maximumque et Anaſtaſium eius diſcipulum. Hae ſimul computatae ſunt viginti.

Αἱρετικαὶ δὲ, αὗται, ἡ ἐν Τυάνοις, ἡ ἐν Ἀγκύρᾳ, ἡ ἐν Λαμψάκῳ, ἡ ἐν Κυζίκῳ, ἡ ἐν Σελευκείᾳ, ἡ ἐν Ζήλῳ, ἡ ἐν Ἀριμένῳ, ἡ ἐν τῷ Σερμίῳ, ἡ ἐν Νίκῃ τῆς Θράκης, ἡ ἐν Ἰσαυρίᾳ, ἡ ἐν Βυζαντίῳ ἐπὶ Εὐδοξίȣ τȣ͂ Ἀρειανȣ͂, ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ τὸ δεύτερον, ἡ ἐν αὐτῇ πάλιν τὸ τρίτον, ἡ μὲν ἐπὶ Κωνςαντίȣ τȣ͂ Ἀρειανȣ͂, ἡ δὲ ἐπὶ Οὐάλεντος, ἡ μὲν ἐπὶ παρασιωπήσει τȣ͂ ὁμȣσίȣ καὶ ἐκδιώξει τȣ͂ ἁγίȣ Εὐςαθίȣ, ἡ δὲ ἐπὶ – – τȣ͂ μακαρίȣ Μελετίȣ, χειροτονήσασα ἀντ' αὐτȣ͂ Παυλῖνον τὸν αἱρετικὸν, ἡ ἐν Ἐφέσῳ τὸ δεύτερον ἐπὶ Διοσκόρȣ καὶ Θεοδοσίȣ τȣ͂ μικρȣ͂, ἡ ἐν Τύρῳ, ἡ ἐν Φιλιππȣπόλει, ἡ ἐν Βεροσάφοις, ἐν ᾗ καὶ Βαρσανȣ́φιος εὑρέθη. ὁ αἱρετικὸς, συναινῶν κατὰ τῆς ἁγίας Συνόδȣ Χαλκηδόνος, ἡ ἐν bb) Κωνςαντινȣπόλει ἐπὶ Σεργίȣ ὑπὲρ τῆς ἐκθέσεως Ἡρακλείȣ, ἡ ἐν τῇ αὐτῇ ἐπὶ Πύῤῥȣ ὁμοίως, ἡ ἐν αὐτῇ ἐπὶ Πέτρȣ. τȣ͂ ἀληθῶς Ἰακωβίτȣ, μᾶλλον δὲ θεομισήτȣ κατὰ τῶν ἁγίων Πατέρων, Ἀναςασίȣ τȣ͂ Πρεσβυτέρȣ καὶ Ἀποκρισιαρίȣ Ῥώμης, Μαξίμȣ τε καὶ Ἀναςασίȣ τȣ͂ αὐτȣ͂ μαθητȣ͂, καὶ αὗται γίνονται ὁμȣ͂ κ'.

XI. Sal-

z) Concilium hoc Romanum Lateranenſe ſub S. Martino I. papa contra Monotheletas celebratum eſt a. C. 649.

aa) Ζῆλαι vel Ζῆλα in prouincia Helenoponti, in Nouella Iuſtiniani XXVII. Ζῆλα. Plinio lib. 6. ſect. 3. Zela in Cappadocia. In numis antiquis Ζηλατῶν τȣ͂ Πόντȣ. Vide *Harduin.* tom. 12. Concil. p. 912.

bb) Tres illi patriarchae Conſtantinopolitani, quorum hic fit mentio, nempe Sergius, Pyrrhus et Petrus fuerunt Monotheletae; eorumque vltimus, nempe Petrus, patriarchatum adeptus eſt a. C. 652. et a. 656. obiit. *Lambec.*

XI. Salmasius libro de Vsuris, a. 1638. edito, cap. 21. p. 633. *Vt germanos esse canones apostolicos non praesto, ita possum vetustissimos asserere.* Theodoretus, *Cyri episcopus, in Canonum compilatione ἀνεκδότῳ pro genuinis agnouit.* Nullam aliam designat Salmasius canonum collectionem, quam illam *Ioannis Scholastici* et presb. *Antiocheni*, (postea ab a. C. 565. ad 577. patriarchae CPol.) in quinquaginta tributam [?] titulos graece et latine postea a. 1661. in tomo posteriore Bibliothecae Canonicae Iustelli editam. Atque collectionem canonum quidem esse a Theodoreto, cui codex bibl. regiae Paris. illam tribuit; sed collationem Legum et praecipue Nouellarum Iustiniani, (a quo in thronum CPol. euectus erat,) a Ioanne illo adiunctam, opinatus est *Petrus de Marca* lib. 2. de Concordia Sacerdotii et Imp. c. 11. §. 4. et lib. 3. c. 3. §. 8. Verum codices alii MSS. quibus Iustellus vsus, Seguierianus, Claromontensis et Oxoniensis vni eidemque Ioanni et illam collectionem canonum et Nomocanonem titulis quinquaginta diuisum diserte tribuunt, neque quisquam est vetus aut idoneus auctor, qui a Theodorito canonum συναγωγὴν adornatam esse testetur. cc) Non omittendum autem, quod Iohannes hic Scholasticus mentionem facit alte-

cc) V. supra, ad §. IV. *Venetiis* in cod. Naniano CCXXVI. tribuitur *Theodoreto* collectio canonum, in 50. titulos diuisorum; συναγωγὴ κανόνων εἰς πεντήκοντα τίτλους διῃρημένων παρὰ Θεοδωρήτου, ἐπισκόπου Κύῤῥου· init. οἱ τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μαθηταὶ καὶ ἀπόστολοι· v. (Mingarellium) in cat. codd. gr. Nan. p. 417. qui laudat nostri Fabricii iudicium, fortasse esse Ioannis Antiocheni Nomocanonem, pariter in 50. titulos diuisum, et, quod, inquit, Theodoreti non sit haec collectio, euidenter patet ex his verbis prologi in primum titulum: μετέγραψα ἐκ τῶν σποράδην κεφαλαίων ἐκφωνηθεισῶν ὑπὸ τῆς θείας λήξεως Ἰουστινιανοῦ· μετὰ τὸν κώδικα τῶν θείων νεαρῶν διατάξεων· et paullo post adsertur epistola eiusdem Iustiniani. Denique putat, hic non absolui totam collectionem; sed ad eam spectare etiam sequentia, scil. nr. 26. alia capp. ecclesiastica Nouellae constitutionis, ad quorum finem, illa capita sumta esse ex Nouellis constitutionibus Ἰωάννου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ ἀπὸ σχολαστικῶν, adscriptum legitur, ex quibus verbis adparet, Mingarellius inquit, collectionis auctorem non esse Theodoretum, sed Ioannem Scholasticum; nr. 26. *Photii* constitutiones canonicas, et nr. 27. *Simeonis* magistri et Logothetae epitomen. — *Florent.* in bibl. Laurent. cod. XXII. plut. 5. est ampla collectio canonum ecclesiasticorum, illius auctorem fuisse Io. Scholasticum, (atque nr. 2. est illius Nomocanon,) docuit, et singula, quae multa sunt, copiose recensuit *Bandin.* in cat. codd. gr. Laurent. I. p. 45. sqq. alia in illo cod. quae huc pertineant, addita sunt, Photii constitutiones etc. Add. supra ad vol. VIII. p. 306. a me adscripta, it. de Ioan. Scholast. in vol. XI. p. 22. praecipue p. 100. sqq. *Buddei* Isagogen — ad theologiam vniuersam, p. 754. — *Ioannis Scholastici* vitam fataque vberrime persequitur variorumque refert iudicia de eo *Assemann* in bibl. iur. orient. can. III. cap. X. p. 319. sqq. cap. XI. p. 344. sqq. praesertim a p. 349. de eius collectione canonum et eiusd. Nomocanone seu epitome illius collectionis 50. titulorum, omissis integris canonibus; hinc p. 352. agit de codd. *Vindobon.* XVII. (v. *Lambec.* VI. part. 1. p. 127. sqq. ibique longam Kollarii notam,) et XLVIII. (*Lambec.* VIII. p. 961. nr. 6.) et addit, Lambecium omisisse, lectorem monere, aliam hanc esse Ioannis collectionem, quae incipit: οἱ τοῦ μεγάλου θεοῦ, vel οἱ μὲν ἅγιοι, et quae prodiit in bibl. iuris canonici a p. 499. ab eiusd. Ioannis collectione, cuius initium: αἱ δόξαι, quae vulgata est in laudata Bibliotheca a p. 603. tametsi vtraque illa collectio in eosdem titulos 50. sit distributa. Tum recenset Assemann. tria *Ioannis Scholastici Antiocheni* opuscula in codd. Rom. Vat. gr. DCCCXXXXIII. DCXXXX. DCCCXXXX. atque confert cum edit. Voëlli ac Iustelli, atque p. 387-415. late recenset 50. titulos, in codd. DCCCXXXX. et DCXXXX. exstantes; ac pariter a p. 414-421. titulos, qui in cod. DCCCXXXXIII. supersunt, — In cap. XII.

alterius canonum collectionis vetuſtioris, [dd]) tributae in titulos ſexaginta, quae hodie nusquam exſtat, quod ſciam. En Ioannis verba in praef. p. 500.

Quoniam igitur pro temporibus olim a diuerſis ad diuerſos diuerſisque concordantes leges et canones eccleſiae editi ſunt, (decem enim, poſt apoſtolos, magnae patrum celebratae fuerunt ſynodi: praeterea etiam Baſilius magnus de multis rebus canones compoſuit,) idcirco non mirum, ſi ſparſim ab ipſis, prout res quae quibusque temporibus oriebantur exigerent, et non ordine quodam rerum velut in capita diſtributarum canones ſcripti ſint: adeo, vt propterea difficile admodum inuentu et conquiſitu ſit id, quod a nonnullis confertim de canone requiritur. Propterea, cum gratia Domini et Dei et Servatoris noſtri Ieſu Chriſti, ea quae paſſim ab ipſis definita ſunt pro temporibus, in vnum colligere magno ſtudio enixi fuerimus, eaque in titulos quinquaginta diſtribuerimus,

Ἐπεὶ οὖν πάλαι κατὰ καιροὺς ὑπὸ διαφόρων πρὸς διαφόρους καὶ διαφόροις ἁρμόζοντες οἱ νόμοι καὶ κανόνες τῆς ἐκκλησίας ἐτέθησαν, δέκα γὰρ μετὰ τοῖς ἀποστόλοις αἱ μεγάλαι τῶν πατέρων γεγόνασι σύνοδοι πρὸς τούτοις δὲ αὖ καὶ Βασίλειος ὁ μέγας περὶ πολλῶν ἐκανόνισεν. Εἰκότως δὲ διὰ τοῦτο σποράδην ὑπ᾽ αὐτῶν ὡς ἀπῄτει τὰ κατὰ χρόνον ἀναφυόμενα, καὶ οὐ τάξει τινὶ πραγμάτων ὡς ἐν κεφαλαίοις διῃρημένων οἱ κανόνες ἐγράφησαν, ὡς ἐκ τούτου δυσεύρετον εἶναι κομιδῇ καὶ δυσπόριστον τὸ πρός τινων ἀθρόως περὶ κανόνος ἐπιζητούμενον. διὰ τοῦτο χάριτι τοῦ Κυρίου, καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὰ σποράδην ὑπ᾽ αὐτῶν ὁρισθέντα κατὰ καιροὺς εἰς ἓν ἡμεῖς ἀθροῖσαι σπουδάσαντες, καὶ ταῦτα διελόντες εἰς τίτλους πεντήκοντα, οὐ τάξιν τινὰ καὶ ἀκολουθίαν

XII. p. 422. ſqq. de eiusd. *Ioannis Nomocanone*, ſ. altera eiusd. canonum et legum collectione, (gr. et lat. in Voëlli et Iuſtelli bibl. iur. canon. veteris, tom. II. p. 603. ſqq.) pariterque edit. cum codd. Vatican. DCCCXXXX. et DCXXXX. comparat. In cap. XIII. p. 450. ſqq. de eiusd. *Ioannis* opere: *Nouellarum conſtitutt. capp.* quod in Voëlli et Iuſtelli ed. pag. 660. in capp. XXI. diſtribuitur; contra eaedem conſtitutiones Iuſtiniani in cod. Vatican. DCCCXXXXIII. capp. LXXXVII. complectuntur, et poſthaec praefixum indicem repetit confertque cum editione, tum ſubiungit ex cod. illo prologum tituloſque, pariter componit cum editis ex eodemque SS. patrum epiſtolas canonicas refert. Add. eund. *Aſſemann* ibid. tom. I. p. 39. et p. 60. ſq. de cod. ſyriaco vetuſtiſſ. qui collectionem canonum, a Io. Scholaſtico factam, complectitur; atque eund. *Aſſemann.* in biblioth. orient. Clementino Vaticana, tomi III. part. 1. p. 14. de canonibus etc. in codd. Syriac. et Arabic. — *Douiati* Praenott. can. tom. I. lib. III. cap. 5. p. 682. ſqq. de collectione, Theodorito quibusdam, quibuscum Douiat. §. 6. et 7. conſentit, adſcripta; atque cap. 9. p. 705. ſqq. de *Ioanne Scholaſt.* eiusque collectione, (in qua digerenda Ioannes vſus Douiato videtur Theodoriti collectione, per ſynodorum ſeriem ordinata,) et Nomocanone. — *Berard.* de varr. canon. collect. §. 5. in Gallandi ſylloge tom. I. p. 700. — *Spittler*, Geſchichte des kan. Rechts §. 25. p. 102. ſqq. (vbi in nota *q.* Aſſemanni opinionem in cit. bibl. I. c. 5. p. 114. Ioan. Scholaſticum *toti ſuo patriarchatui ſeruandum praeſcripſiſſe* nouum codicem canonum, in L. titulos digeſtum, teſtibus deſtitutam, ideoque haud omnino certam eſſe indicat,) §. 26. p. 104. nouam eamque criticam illius collectionis optat editionem; §. 29. p. 112. ſq. de eiusd. Ioannis Nomocanone: nec non *Henke* in allgem. Geſchichte der chriſtl. Kirche, tom. I. p. 595. §. 57. *Harl.*

dd) Confer *Beueregium* lib. 1. codicis can. vindicati cap. 15.

[¶] non ordinem quemdam et ſeriem numerorum ſeruauimus; primum, vt ita dicam, et ſecundum, et tertium, et quartum, et quintum deinceps canones coniungentes; ſed ſimilia ſimilibus quantum fieri potuit copulantes, et par pari capiti connectentes, facilem ſimul et laboris expertem omnibus, vt opinor, eorum, quae conquiruntur, inuentionem reddidimus. Quum non ipſi ſoli et primi inter ceteros ad hoc faciendum incitati fuerimus, ſed alios compererimus ea in titulos ſexaginta diuiſiſſe, ac neque Baſilii canones cum aliis coniunxiſſe, neque res ſimiles ſimilibus, vt oportebat, velut ſub titulis compoſuiſſe, propterea quod multi de vno capite canones reperirentur, et ea, quae ab omnibus de vna re canonibus conſtituta ſunt, deprehenſu eſſent difficilia; clariorem, quantum fieri potuit, nos ſimilium collatione et compoſitione canonum diuiſionem facere contendimus: vnaquaque praeterea titulorum inſcriptione eorum, quae proponuntur, vim optime declarante.

θίαν ἀριθμῶν ἐφυλάξαμεν, πρῶτον, ὡς εἰπεῖν, καὶ δεύτερον, καὶ τρίτον, καὶ τέταρτον, καὶ πέμπτον αὖθις κανόνας συνάψαντες, ἀλλ᾽ ὅμοια τοῖς ὁμοίοις, ὡς οἷόν τε συναρμόσαντες, καὶ ee) ἴσον ἴσῳ κεφαλαίῳ συμπλέξαντες, ῥαδίαν ἐποιήσαμεν ἅμα καὶ ἄπονον τοῖς πᾶσιν, ὡς οἶμαι, τῶν ζητουμένων τὴν εὕρεσιν, οὐκ αὐτοὶ τοῦτο μόνοι καὶ πρῶτοι τῶν ἄλλων ποιῆσαι ὁρμήσαντες, ἀλλ᾽ ἑτέρους εὑρόντες ταῦτα διελόντας εἰς τίτλους ἑξήκοντα, καὶ μήτε τοὺς ff) Βασιλείου κανόνας τοῖς ἄλλοις ἐπισυνάψαντας, μήτε δὲ ὅμοια τοῖς ὁμοίοις, ὡς ἔδει, πράγματα συναρμόσαντας, ὡς ἐν τίτλοις διὰ gg) τὸ πολλοὺς περὶ ἑνὸς κεφαλαίου κανόνας εὑρίσκεσθαι, καὶ δυσάλωτα γίνεσθαι τὰ περὶ τοῦ πράγματος ἑνὸς παρὰ τῶν hh) ὅλων κανονιζόμενα, σαφεστέραν, ὡς οἷόν τε ἦν, ἡμεῖς τῇ παραθέσει τῶν ὁμοίων ποιῆσαι τῶν κανόνων τὴν διαίρεσιν ἐσπουδάσαμεν, τῆς ἑκάστου πρὸς τούτοις τῶν τίτλων ἐπιγραφῆς προσημαινούσης εὖ μάλα τῶν ἐμφερομένων τὴν δύναμιν.

XII. *Io. Tilius*, Engoliſmenſis, quem epiſcopatui Briocenſi deinde ac Meldenſi praefectum et variis monumentis in lucem prolatis de antiquitate eccleſiaſtica bene meritum conſtat, Pariſiis typis Conr. Neobarii typogr. regii graece a. 1540. 4. edidit et Franciſco Turnonio cardinali dicauit apoſtolorum et ſanctorum conciliorum decreta, hinc ſarciendam eccleſiae concordiam, (incaſſum, vt euentus oſtendit,) ipſo in titulo libri ominatus. ii) In hoc volumine exhibentur: 1. *Canones Apoſtolici* LXXXV. 2. *Canones Nicaeni* (a. C. 325.) XX. κανόνες τῶν τιη ἁγίων [¶] πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ συνελθόντων ἐν ὑπατείᾳ

ee) al. τῶν ἴσων κεφαλαίων.
ff) al. τοῦ ἁγίου.
gg) al. τοῦτο.
hh) al. πολλῶν.
ii) Conf. *Buddei* Iſagogen cit. p. 753. ſq. *Doujat.* Praenott. etc. I. p. 697. ſq. §. XVI. *Spittler* in Geſchichte etc. §. 51. p. 187. ſq. inprimis *Aſſemanni* bibl. iuris orient. can. et ciu. lib. I. cap. 2. p. 21. ſqq. vbi ſingula, quae in hac ed. exhibentur, copioſius, quam Fabricius fecerat, recenſuit. In §. XI. p. 27. ſqq. obſeruauit quoque, Tilium in hac collectione de induſtria ſuppreſſiſſe binas pro Photio ſynodos, nec a promiſſis ſtetiſſe, atque inſtar ſupplementi, ex cod. Vindobon. vbi σύνταγμα κανόνων habetur, ſimillimum ei de quo Tilius loquitur, apud *Lambec.* VIII. (pag. 846. ſqq. Kollar. cod. XLIV.) titulos canonum et SS. patrum epiſtolarum canonicarum, quas Tilius edere in animo habuit, recitauit: vti Fabric. quoque partim adnotauit. De *Io. Tilio* v. *Saxii* Onomaſt. lit. part. III. p. 219. ac 625. eosque, quos laudat. *Harl.*

Παυλίνου καὶ Ἰουλιανοῦ τῶν λαμπροτάτων ἔτους χλϛ΄. ἀπὸ Ἀλεξάνδρου, ἐν μηνὶ Δεσίῳ, ἐννεακαιδεκάτῃ πρὸ δεκατριῶν καλανδῶν Ἰουλίων. 3. *Canones Ancyrani* (a. 314.) XXV. κανόνες τῶν ἐν Ἀγκύρᾳ συνελθόντων μακαρίων πατέρων οἵτινες προγενέστεροι μέν εἰσιν τῶν ἐν Νικαίᾳ ἐκτεθέντων κανόνων, δευτερεύουσι δὲ διὰ τὴν τῆς οἰκουμενικῆς συνόδου αὐθεντείαν. 4. *Canones Neocaesarienses* (a. 315.) XV. κανόνες τῶν ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνελθόντων ἁγίων καὶ μακαρίων πατέρων, οἵτινες δεύτεροι μέν εἰσι τῶν ἐν Ἀγκύρᾳ, τῶν δὲ ἐν Νικαίᾳ προγενέστεροι, διὰ δὲ σεβασμιότητα προτέτακται αὐτῶν ἐν Νικαίᾳ. 5. *Canones Gangrenses* (a. 326.) XX. κανόνες τῶν ἐν Γάγγρᾳ συνελθόντων ἁγίων πατέρων οἵτινες μετὰ τὴν ἐν Νικαίᾳ σύνοδον ἐξετέθησαν. Κυρίοις τιμιωτάτοις ἐν Ἀρμενίᾳ συλλειτουργοῖς, Εὐσέβιος, Αἰλιανὸς, Εὐγένιος, Ὀλύμπιος, Βιθυνικὸς, Γρηγόριος, Φιλητὸς, Πάππος, Εὐλάλιος, Ὑπάτιος, Προαιρέσιος, Βασίλειος, Βάσσος, οἱ συνελθόντες εἰς τὴν κατὰ Γάγγραν ἁγίαν σύνοδον, ἐν Κυρίῳ χαίρειν. Ἐπειδὴ συνελθοῦσα etc. 6. *Antiocheni Canones* (a. 341.) XXV. κανόνες τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ συνελθόντων ἁγίων καὶ μακαρίων πατέρων. Ἡ ἁγία καὶ εἰρηνικωτάτη σύνοδος ἡ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ συγκροτηθεῖσα ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐξ ἐπαρχίας Συρίας κοίλης, Φοινίκης, Παλαιστίνης, Ἀραβίας, Μεσοποταμίας, Κιλικίας, Ἰσαυρίας τοῖς κατ᾽ ἐπαρχίαν ὁμοψύχοις καὶ ἁγίοις συλλειτουργοῖς ἐν Κυρίῳ χαίρειν. Ἡ χάρις καὶ ἀλήθεια Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν etc. 7. *Laodiceni canones* (a. 367.) LVIII. κανόνες τῶν ἐν Λαοδικείᾳ τῆς Φρυγίας συνελθόντων ἁγίων καὶ μακαρίων πατέρων. Ἡ ἁγία σύνοδος ἡ κατὰ Λαοδικείαν τῆς Φρυγίας Πακατιανῆς συγκροτηθεῖσα ἐκ διαφόρων ἐπαρχιῶν τῆς Ἀσιανῆς, ὅρους ἐξέθετο ἐκκλησιαστικοὺς οὓς ὑποτέτακται. 8. *CPolitani concilii oecumenici canones* (a. 381.) VII. κανόνες τῶν ἁγίων πατέρων τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει συνελθόντων ἐν ὑπατείᾳ Φλαβίου Εὐχερίου καὶ Φλαβίου Εὐαγρίου τῶν λαμπροτάτων, πρὸ ἑπτὰ ἰδῶν Ἰουλίων. Τῷ εὐσεβεστάτῳ καὶ θεοφιλεστάτῳ βασιλεῖ Θεοδοσίῳ ἡ ἁγία σύνοδος τῶν ἐπισκόπων τῶν ἐκ διαφόρων ἐπαρχιῶν συνελθόντων ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ἀρχὴ μὲν ἡμῖν τοῦ πρὸς τὴν σὴν εὐσέβειαν γράμματος etc. Τάδε ὥρισαν οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει χάριτι Χριστοῦ συνελθόντες ἐπίσκοποι ἐκ διαφόρων ἐπαρχιῶν κατὰ κλῆσιν τοῦ εὐσεβεστάτου βασιλέως Θεοδοσίου etc. 9. *Ephesini canones* (a. 431.) VII. κανόνες τῶν διακοσίων ἁγίων καὶ μακαρίων πατέρων τῶν ἐν Ἐφέσῳ συνελθόντων μετὰ τὴν ὑπάτειαν Φλαβίου Θεοδοσίου τὸ τρισκαιδέκατον, καὶ Φλαβίου Οὐαλεντινιανοῦ τὸ τρίτον τῶν αἰωνίων Αὐγούστων πρὸ δέκα καλανδῶν Ἰουλίων. Ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος etc. Post septem canones sequitur ψῆφος τῆς αὐτῆς ἁγίας συνόδου ἐκφωνηθεῖσα ἐκ προσελεύσεως γενομένης αὐτῇ παρὰ τῶν Κυπρίων ἐπισκόπων (Ζήνωνος καὶ Εὐαγρίου) Πρᾶγμα παρὰ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς θεσμοὺς etc. nec non epistola [?] ad synodum in Pamphylia de Eustathio ipsorum metropolitano, ἐπιστολὴ τῆς αὐτῆς ἐν Ἐφέσῳ ἁγίας συνόδου πρὸς τὴν ἐν Παμφυλίᾳ εὐαγῆ σύνοδον, περὶ Εὐσταθίου τοῦ γενομένου αὐτῶν μητροπολίτου. Μετὰ βουλῆς πάντα ποίει etc. 10. *Chalcedonensis concilii* (a. C. 451.) canones XXVIII. κανόνες τῶν ἑξακοσίων τριάκοντα ἁγίων καὶ μακαρίων πατέρων τῶν ἐν Καλχηδόνι συνελθόντων ὑπατείας Μαρκιανοῦ τοῦ αἰωνίου Αὐγούστου καὶ τοῦ δηλωθησομένου τῇ πρὸ ὀκτὼ Καλανδῶν Νοεμβρίου. Post canones illos subiicitur τῆς αὐτῆς ἁγίας συνόδου ἐκ τῆς πράξεως τῆς περὶ Φωτίου [kk]) ἐπισκόπου Τύρου, καὶ Εὐσταθίου ἐπισκόπου Τύρου. 11. *Concilii Sardicensis* (a. C. 347.) canones XXI. Κανόνες τῶν ἐν Σαρδικῇ συνελθόντων ἁγίων καὶ μακαρίων πατέρων.

kk) Confer acta concilii Chalced. actione IV.

τέρων. Ἡ ἁγία σύνοδος ἡ ἐν Σαρδικῇ συγκροτηθεῖσα ἐκ διαφόρων ἐπαρχιῶν ὥρισεν τὰ ὑποτεταγμένα. 12. *Carthaginiensis synodi* (a. C. 418-423. canones X. et deinde post symbolum fidei, alia capita CXXXVIII. Κανόνες τῶν ἐν Καρθαγένῃ συνελθόντων διακοσίων δέκα καὶ ἑπτὰ ἁγίων καὶ μακαρίων πατέρων. Capite CIX. σύνοδος κατὰ τῶν ἐλλήνων καὶ τῶν αἱρετικῶν ἐπὶ Βάσσε καὶ Φιλίππε τῶν λαμπροτάτων ὑπάτων, τῇ πρὸ ἓξ καὶ δεκάτῃ καλανδῶν ἰελίων ἐν Καρχηδόνι εἰς τὸ σήκρητον τῆς ῥεστιτέτης ἐκκλησίας. Et CXXXV. ἄρχεται ἡ ἀπὸ πάσης τῆς ἐν Ἀφρικῇ συνόδε πρὸς Βονιφάτιον τὸν τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας ἐπίσκοπον διὰ Φαυςίνε ἐπισκόπε, Φιλίππε καὶ Ἀσέλλε πρεσβυτέρε τῶν τοποτηρητῶν τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας ἀποςαλεῖσα ἐπιςολή. Vltimi capitis locum occupat epistola ad Caelestinum pap. δεσπότῃ ἀγαπητῷ καὶ τιμιωτάτῳ ἀδελφῷ Κελεςίνῳ Αὐρήλιος, Παλατῖνος, Ἀντώνιος, Τῦτος, Σερβὸς Δεὶ, Τερέντιος, Φορτενᾶτος, Μαρῖνος, Ἰανυάριος, Ὀπτᾶτος, Κελτίκιος, Δονᾶτος, Θεάσιος, Βιγκέντιος, Φορτενατιανὸς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ ἐν πάσῃ τῇ συνόδῳ τῆς Καρχηδόνος εὑρεθέντες. 13. *Ex actis concilii CPol.* (a. C. 394) in caussa Agapii et Bagadii, ἐκ τῶν πραχθέντων ὑπομνημάτων ἐν Κωνςαντινεπόλει, ἡ περὶ Ἀγαπίε καὶ Βαγαδίε, ἑκατέρε ἀντεχομένε τῆς ἐπισκοπῆς Βόςρης. 14. *Concilii CPol. in Trullo* (a. C. 680.) canones CIII. κανόνες τῶν ἐν Κωνςαντινεπόλει ἐν τῷ τρέλλῳ τῦ βασιλικῦ παλατίε συνελθόντων ἁγίων πατέρων ἐπὶ Ἰεςινιανῦ τῦ εὐσεβεςάτε καὶ φιλοχρίςε ἡμῶν βασιλέως. 15. *Synodi secundae Nicaenae* (a. C. 787.) canones XXII. κανόνες τῶν ἐν Νικαίᾳ πατέρων συνελθόντων τὸ δεύτερον, ἔτει ςουις τῆς τῦ κόσμε κτίσεως, ἰνδικτίωνος ἑνδεκάτης, εὐσεβῶς βασιλευόντων Κωνςαντίνε καὶ Εἰρήνης τῆς αὐτῦ μητρός. In his synodi secundae Nicaenae canonibus desinit Tilii editio, licet credibile sit, in MSto codice eum alia etiam reperisse, quae exstant in Syntagmate canonum caesareae bibl. quod supra p. 28. ed. vet. et ed. nou. p. 186. seq. e Lambecio [P] memoraui, et quod Tiliano in omnibus est simillimum: in eo enim subiunguntur canones conciliorum CPolitanorum pro Photio a. C. 861. et 879. habitorum, nec non SS. patrum epistolae ac responsa canonica. Illas pro Photio synodos facile quis credat, ob notum romanae ecclesiae in Photianas partes odium, de industria Tilium suppressisse: epistolas vero canonicas ad manus sibi fuisse non diffitetur in praefat. *quod si impetrabo, vt studium meum boni consulas, pro virili nauabo operam, vt reip. deinceps, si non maius, certe par munus offeram. Nam est penes nos tomus huius operis secundus, qui SS. patrum eorumque graecorum epistolas canonicas complectitur, varia eruditione et pietate instructas, quas itidem atque hos canones a doctissimis diui Hilarii Pictauiensis canonicis hac lege accepimus, vt in pii lectoris gratiam evulgentur.* Numquam promissum hoc suum impleuit Tilius, nescio qua re impeditus, sed syntagma eius canonum *Elias Ehingerus* integrum recudi curauit, addita ex antiquis concilior. editionibus latina versione, et adspersis passim celebris doctoris Lucae Osiandri ex historia eius ecclesiastica epicrisibus. [u]) Witeberg. 1614. 4. Ait in praefat. Ehingerus, contulisse se etiam codicem MS. graecum canonum, suppeditatum ab Hoeschelio, sed in libro illo nullum eius rei documentum reperire potui, neque ad calcem voluminis quicquam aliud accessionis loco habetur, quam 1) Ioannis metropolitae Russiae

 episto-

u) Inscriptio libri haec est: Κανόνες τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν ἁγίων Συνόδων apostolorum et Sctor. conciliorum Decreta, e canonicorum Diui Hilarii Pictauiensis et Augustana bibliotheca, graece et lat. edita a *M. Elia Ehingero*, Augustano, *Harl.*

Digitized by Google

epiſtola lat. ad epiſcopum rom. data a. 1549. et a Sigismundo ab Herberſtein publicata in rerum Moſcouiticarum commentariis. 2) Symbolum fidei, quod a. C. 971. Pilegrinus archiepiſcopus Laureacenſis Bauaros, Auſtriacos et Hungaros docuit. Et 3) ſynopſis breuis de ſeptem conciliis graece edita ex MS. bibl. Auguſtanae, mm) quam a. 1604. Commelinus [latine, vti ipſe Ebinger. in fine ſcripſit] dederat ad calcem Gelaſii Cyziceni de actis concilii Nicaeni. Incipit: *χρὴ γινώσκειν πάντα Χριςιανόν.*

Omiſit Ehingerus, quod in Tilii editione poſt praefationem poſitum video *ἐκ τοῦ Ἰωάννου Ψελλοῦ περὶ τῶν ἁγίων οἰκουμενικῶν συνόδων. Γέγονεν πρώτη σύνοδος μετὰ τριακόσια ἔτη τῆς τοῦ Κυρίου ἀναλήψεως.*

ἀπὸ πρώτης μέχρι δευτέρας ἔτη νς΄.	*a prima ſynodo ad ſecundam, anni LVI.*
ἀπὸ δευτέρας μέχρι τρίτης ἔτη μ΄.	*a ſecunda ad tertiam XL.*
ἀπὸ τρίτης μέχρι τετάρτης ἔτη λ΄.	*a tertia ad quartam XXX.*
ἀπὸ τετάρτης μέχρι πέμπτης ἔτη ρβ΄.	*a quarta ad quintam CII.*
ἀπὸ πέμπτης μέχρι ἕκτης ἔτη ρκθ΄.	*a quinta ad ſextam CXXIX.*
ἀπὸ ἕκτης μέχρι ἑβδόμης ἔτη ο΄.	*a ſexta ad ſeptimam LXX.*

[¶] XIII. Haec Tiliana, quam hactenus recenſui, canonum collectio viris eruditis venire ſolet ſub titulo *codicis eccleſiae orientalis*, atque probata videri poteſt patribus concilii Trullani a. C. 680. et Quiniſexti a. 691. nec non Nicaeni II. a. 787. Quae vero de conciliis Photianis et Nicaeno ſecundo ſub extremum leguntur, poſtea interiecto tempore illi adiuncta ſunt. Hunc eccleſiae orientalis codicem, quem deinde Alexius Ariſtenus, Theod. Balſamo et Io. Zonaras ſcholiis etiam illuſtrauerunt, tempore et aetate anteceſſit [aut anteceſſiſſe perperam videbatur Iuſtello] *codex canonum eccleſiae vniuerſae*, iam probatus citatusque in concilio Chalcedonenſi a. 451. et confirmatus Nouella CXXXI. Iuſtiniani imp. Huius codicis, cui Chalcedonenſes deinde canones adiunctos conſtat, memoriam primus inſtaurauit atque erudite ex antiquitate eccleſiaſtica eruit *Iac. Leſchaſſerius* ICtus in conſultatione de controuerſia inter Paulum V. et rempubl. Venetam, quam *Goldaſtus* exhibet in praeclaro opere de Monarchia imperii tom. 3. p. 439. Ipſum deinde codicem graece et latine editum reſtituit, notisque illuſtratum Leſchaſſerio dicauit *Chriſtoph. Iuſtellus*, Pariſ. 1610. 8. et addito nn) concilio Sardicenſi 1618. 8. Recuſus deinde eſt in tomo priore Bibliothecae iuris canonici Iuſtellianae, Pariſ. 1661. fol. Separatim etiam luci datus cum Iuſtelli

mm) Synopſis ſeptem conciliorum oecumenicorum, per *Dauid. Hoeſchelium*, graece Auguſtae Vindel. 1595. 4. v. catal. bibl. Leidenſ. pag. 16. Add. ibid. pag. 455. ſqq. indic. multorum codd. oriental. qui continent Nomocanones aliosque libros canonico-ciuiles, ac pag. 489. nr. 1954 Nomocanon ſecundum ſectam Perſarum. Perſice. — De Eliae, Damaſci metropolitae, Nomocanone arabico, v. *Aſſemann.* bibl. oriental. Clement. Vatic. tom. III. part. 1. p. 513. ſq. ibid. pluribus locis de canonibus, conſtitutionibus, iudiciis ſynodisque variorum: v. indic. ad illam partem p. 664. voc. *Canones:* ib. p. 279. in catal. libror. Syror. Ebedieſu cap. 192. de collectorib. canonum, et in parte II. tom. III. p. CLXXXIX. ſq. de collectoribus canonum ſynodicorum editoribusque conſtitutionum ſyriac. *Harl.*

nn) Bibl. Telleriana p. 188.

Digitized by Google

ftelli notis a b. *Gebhardo Theodoro Meiero*, theologo Helmftadienfi, praemiffa hiftorica de collectionibus canonum relatione, Helmft. 1663. 4. oo) Hic codex totus conftat canonibus CCVII. qui vna ferie procedunt, atque hoc numerorum ordine etiam in veteribus conciliis citantur:

a numero	1 - 20. canones concilii	*Nicaeni XX.*
	21 - 45.	*Ancyrani XXV.*
	46 - 59.	*Neocaefarienfis XIV.*
	60 - 79.	*Gangrenfis XX.*
	80 - 104.	*Antiocheni XXV.*
	105 - 163.	*Laodiceni LXI.*
	164 - 170.	*CPolitani VII.*
	171 - 178.	*Ephefini VIII.*
	179 - 207.	*Chalcedonenfis XXIX.*

XIV.

oo) *Florentiae* in bibl. Laurent. cod. VIII. plut. 9 qui exhibet *leges ecclefiafticas*, collectionem fiue enumerationem canonum, fynodorum etc. multo vberiorem, quam in editione, continet, eft nr. 13. *collectio canonum ecclefiafticorum*, quae in bibl. iuris canon. vet. Iuftelli, tom. II. p. 499-602. nomen Io. Antiocheni prae fe fert, *Bandinio* in cat. codd. gr. Laur. I. p. 395. fqq. argumenta fingularum partium vberius exponente: v. eumdem *Bandin.* de fimilibus collectionibus, ib. p. 45. fqq. p. 467. fqq. et 477. fqq. in codd. XXII. plut. 5. nec non I. et X. plut. 10. Add. fupra, §. X. et cat. codd. *Nanian.* p. 15. fq. 414. fqq. p. 425. fqq. 429. fqq. *Doniat.* in Praenott. canon. libr. III. cap 5. pag. 669. not. Schotti, qui Boehmeri fententiam examinat, et cap. 4. p. 679. fqq. ibique Schott. — *Couftant.* diff. de antiq. canon. collect. II. §. 1. p. 64. fqq. in *Gallandii* fylloge etc. tom. I. atque ibid. p. 242. fqq. *Ballerin.* de gr. can. collect. vbi p. 244. fq. §. VII. et VIII. ac p. 692. fqq. *Berardus* in diff. de variis canon. collect. etc. obferu. II. refutant *Chriftph. Iuftellum*, monentque, hunc adpofuiffe quidem canonibus numeros CCVII. ita, vt numeris in Chalcedonenfi indicatis responderent; at nullum codicem habuiffe antiquum, qui illam collectionem, vti ab ipfo eft edita, complecteretur; graecum textum fumfiffe ex pofteriorum graecar. collectionum libris f. editis f. mSStis; totam collectionem ac numerorum diftributionem nulli codici vetufto innixam, ab eius ingenio fuiffe compactam; fic plura alia contra Iuftellum, etiam de Lefchaferio, difputat, et §. IX. X. XI. p. 246. contendit docetque, codicem canonum, a Chriftph. Iuftello editum, non effe illam veterem collectionem, in Chalcedonenfi conc. citatam, multo minus infcribendum fuiffe *codicem vniuerfae ecclefiae*, ac fi ante Chalcedonenfe concil. non tam apud orientalem, quam ap. occidentalem ecclefiam auctoritatem obtinuiffet; quippe quum nullos alios canones ecclefia rom. et occidentalis per haec tempora recepiffet nifi Nicaenos et Nicaenorum nomine Sardicenfes, — *Affemann.* bibl. iuris orient. canon. etc. lib. I. cap. 2. et 3. Totam illam codicis canonum ecclefiae vniuerfae collectionem a Iuftello editam, verofimilius videri ipfius Iuftelli ingenio compactam et coufarcinatam, demonftrauit quoque cel. *Glück* in Praecognitis vberiorib. iuris prudent. ecclefiaft. pofit. Germanorum cap. III. fect. 2. §. 170. pag. 420. fqq. idemque ibid. §. 171. p. 423. fqq. luculenter agit indicatque de cod. Io. Tilii et reliquis vetuftioribus Graecor. collectionibus, — *Lud. Timoth. Spittler*, in: kritifch. Vnterfuchung des Laodicenifchen Canons, Bremae 1777. 8. p. 24. fqq. vbi quoque Ballerinorum, et Baluzii in praef. ad opufcula P. de Marca, Parif. 1681. nr. 10-13. indicia repetit, vberius tamen contra Iuftellum difputat in *Meufelii* Gefchichtforfcher, part. IV. p. 64. fqq. *Harl.*

Digitized by Google

XIV. Eidem Iustello, doctissimo Viro, debemus *codicem canonum ecclesiae Africanae* latine scriptum, pp) addita graeca versione ex codice ecclesiae orientalis Tiliano, cum variis lectionibus MS. regii graeci Paris. et Palatini. Digestus is est per capita CXXXVIII. et ex [P] tribus MStis latinis, vno praecipue Nic. Fabri, Thuanique altero et tertio Io. Bochardi diligenter expressus, cui editoris obseruationes et notae accedunt. In hoc codice exstant

Canones 1 - 33. concilii Carthaginiensis an. 419. post consulatum Honorii XII. et Theodosii VIII. 5. Kal. Iun.

Hinc breuis notitia de concilio quod *Hippone* regio factum est a. C. 393. Theodosio III. et Abundantio COSS. 8. Id. Octobr.

de concilio *Carthaginiensi* a. 394. Arcadio III. et Honorio II. COSS. 6. Kal. Iul. vbi legati episcopi proconsulares τῆς ἀνθυπατιανῆς ad concilium Adrumetinum destinantur.

de concilio *Carthaginiensi* a. 397. Caesario et Attico COSS. 6. Kal. Iul.

34 - 56. eiusdem concilii *Carthaginiensis* a. 397.

Notitia de concilio *Carthaginiensi* a. 399. post consulatum Honorii IV. et Eutychiani V. Kal. Mai.

56 - 65. concilii *Carthaginiensis* a. 401. post consulatum Fl. Stiliconis 14. Kal. Iul.

65 - 85. concilii *Carthaginiensis* a. 401. Vincentio et Flauito COSS. Idibus Sept.

85 - 90. concilii *Mileuitani* a. 402. Arcadio et Honorio V. COSS. 6. Kal. Sept.

90 - 92. concilii *Carthaginiensis* a. 403. Theodosio et Rumorido COSS. 8. Kal. Sept.

92 - 93. concilii *Carthaginiensis* a. 404. Arcadio et Honorio VI. COSS. 6. Kal. Iul.

94. concilii *Carthaginiensis* a. 405. Stilicone II. et Anthemio COSS. 10. Kal. Sept.

94 - 106. concilii *Carthaginiensis* a. 407. Honorio VII. et Theodosio II. COSS. Id. Iun.

Notitia

pp) Conf. *Kollar*. supplem. ad Lambecii comm. I. pag. 310. sqq. de cod. caes. XLV. *Mastricht*. hist. iuris eccles. §. 95. 97 - 103. *Douiat*. Praenott. canon. libr. III. cap. 7. tom. I. p. 691. sq. ibique Schott. et huius notas ibid. p. 326. — inprimis *Coustant*. in diss. cit. parte II. §. 6. p. 103. sqq. in Gallandii syll. tom. I. post Bern. van Espen vberius et curatius demonstrat, Iustellum mentitum esse splendidam inscriptionem, codicem ecclesiae Africanae esse merum Dionysianae collectionis segmentum, et conflatum ex concilii Carthagin. a. 419. gestis, variationes autem ibi occurrentes Dionysio non adtribuendas. Coustantii iudicium adoptat ornatque *Spittler* in: Geschichte etc. §. 37. p. 158. sqq. p. 154. sqq. Add. supra, §. III. et *Petr. de Marca* de canonibus Africanis et conciliis Africanis etc. in *Gallandi sylloge* c. IV - XI. tom. I. p. 180. sqq. Ibid. p. 334. sqq. *Ballerin*. part. II. cap. 3. — *Georg. Sigism. Lakics* Praecognita iuris eccles. vniuersi, Viennae 1775. 8. cap. II. §. 20. et 21. p. 30. sqq. *Assemann*. bibl. iuris orient. canon. etc. libr. I. cap. 5. §. 89. sqq. p. 118. sqq. *Pertsch*. in Geschichte des Kirchenr. p. 110. sqq. *Harl*.

Digitized by Google

Notitia de conciliis *Carthag.* a. 408. Basso et Philippo COSS. 16. Kal. Iul. et 3. Id. Octob. et a. 409. Honorio VIII. et Theodosio III. COSS 17. Kal. Iul. et a. 410. post consulatum Honorii VIII. et Theodosii III. 18. Kal. Iul.

108-127. canones concilii *Carthaginiensis* a. 418. Honorio XII. et Theodosio VIII. COSS. Kal Mai.

[?] 127-138. canones concilii *Carthaginiensis* a. 419. post consulatum Honorii XII. et Theodosii VIII. 3. Kal. Iun.

Hic codex ecclesiae Africanae cum Christoph. Iustelli notis primum editus fuit Paris. 1615. 8. quam editionem ex auctione Gudiana nactus sum hinc inde notatam emendatamque manu Claudii Salmasii. qq) Deinde iterum prodiit in tomo primo bibliothecae iuris canonici veteris Guil. Voëlli et Henr. Iustello curante, Paris. 1661. fol. quam in multis emendatam profitentur editores. Idem codex ecclef. Africanae exstat gr. et lat. ex Iustellorum recensione, sed sine notis in Concilior. editione regia tom. III. et *Labbei* tom. II. pag. 1041. et *Harduini* tom. I. p. 861. *Fabr.* atque bis, (satis incommode,) in *Mansiana* collect. tom. III. col. 699. iterumque tom. IV. ad a. 419. et ap. *Beueridg.* tom. I. p. 681. Conf. *Lakics* in Praecognit. cit. p. 43. sqq. qui plures laudat VV. DD. — *Christi. Guil. Franc. Walchii* Entwurf einer vollständigen Historie der Kirchenversamml. p. 271. sq. — *Fuchs* Biblioth. der Kirchenversamml. part. I. p. 283. *Harl.*

XV. Abbreuiatores canonum graeci tres vel quatuor exstant in eadem iuris canonici bibliotheca, quos hoc loco distinctius referre erit a meo instituto haud alienum. rr) Nam de *Ioanne Scholastico*, qui ex presbytero *Antiocheno* fuit patriarcha CPol. ab a. C. 564. ad 578. et canonum συναγωγὴν per quinquaginta titulos digessit, abunde dixi vol. XI. pag. 100. sqq. [ibique v. notas:] quod autem Theodoreti non sit, sed Iohannis huius illa συναγωγή, praeter codices MStos supra pag. 36. ed. vet. et ed. nou. p. 194. memoratos testantur codices caesarei, de quibus *Lambecius* VI. p. 55. 56. 61. [p. 122. sqq. ibique Kollar.] et VIII. p. 458. [p. 961. Koll.] de his et aliis codd. egi supra ad vol. XI. p. 101. not. f. *Harl.*

Alexii

qq) Illas obseruatt. atque emendatt. edidit ex hoc Fabricii exemplari *Io. Ch. Wolf* in Anecdotis gr. tom. IV. p. 165. sqq. v. infra ad §. XX. init. *Harl.*

rr) De hisce *abbreuiatoribus* conf. *I. G. Pertsch.* in: kurze Historie des canonisch. vnd Kirchenrechts p. 99. sqq. cel. *Glück* in Praecognitis citt. p. 267. sqq. 273. sqq. et p. 327. sqq. vbi quoque *Iosephum* quendam, *Al-shaher Bil-tabid*, sacerdotem aegyptiacum, laudat, qui circa a. 1391. omnes propemodum can. ab ecclesia gr. receptos arabica lingua παραφραστικῶς interpretatus est, et cuius MStum satis amplum ex oriente adlatum in bibl. Bodleian. illatum est: ex qua paraphrasi Beuerigius quatuor prima selegit concilia oecumenica et ad calcem synodici sui tom. I. publici iuris fecit; item *Ignatii Mulzeri* Histor. Legum ecclef. positiuarum, quibus in Germania vtimur. Bamberg. 1772. 8. p. 35. sqq. *Harl.*

Alexii Ariſteni [ss]) σύνοψις canonum tom. 2. Bibl. canon. p. 673-709. compendio refert 1) canones apoſtolicos LXXVII. 2) Nicaenos XXIV. 3) Ancyranos XXVI. 4) Neocaeſarienſes XV. 5) Gangrenſes VI. 6) Antiochenos XXV. 7) Laodicenos XLVII. 8) CPolitanos VIII. 9) Epheſinos VII. 10) Chalcedonenſes XXXI. 11) Sardicenſes XXI. 12) Africanos XXII. 13) Trullanos XCI. 14) Ex S. Baſilii epiſtola I canones 18. Ex epiſtola II. canones XXXIV. Ex epiſtola III. canones XVIII. Hic Alexius Ariſtenus, cuius ſcholia etiam in canones exſtant edita a Guil. Beueregio, CPoli vixit et magni oeconomi dignitatem geſſit ſaeculo duodecimo, laudatus a Theod. Balſamone ad can. 6. Apoſtol. et Trullanum 37. Atque ſi *Allatium* audimus p. 419. de conſenſu vtriusque eccleſiae, Zonaram etiam aetate Ariſtenus anteceſſit, qui ex Alexio profeciſſe Balſamonem, notat p. 254. Sed idem p. 191. etiam laudat epitomatorem canonum ſatis antiquum Graecum Ariſteno, Zonara et Balſamone antiquiorem. *Fabr. Pertſch.* l. c. p. 99. ſq. Ariſteni ſynopſin ſaeculo XII. confectam eſſe ſuſpicatur. Idem pag. 100. ſqq. agit de Simeone iisque, qui ſequuntur. *Harl.*

Simeonis magiſtri et Logothetae ἐπιτομὴ κανόνων tom. II. Bibl. canonicae p. 710-748. exhibet 1) canones apoſtolicos LXXXII. 2) Nicaenos XX. 3) CPolitanos VI. 4) Epheſinos VIII. 5) Chalcedonenſes XXXI. addito ſcholio ad can. IX. de exarcho dioeceſis. 6) Ancyranos XXV. 7) Neocaeſarienſes XIV. 8) Sardicenſes XVIII. 9) Gangrenſes [?] VII. 10) Antiochenos XXIV. 11) Laodicenos L. 12) Carthaginienſes LXXXIV. 13) Ex Baſilii epiſtola I. canones XVI. Ex epiſtola II. canones XXXII. Ex epiſtola III. canones XXVIII. 14) Trullanos LXXXVIII. Hunc Simeonem, cuius etiam ſcholia in canones fuerunt, ſed necdum edita, non diuerſum, puto, eſſe a Simeone Metaphraſte, qui ſaeculo nono labente vixit et Annalibus aliisque pluribus ſcriptis clariſſimum nomen ſibi peperit. Vide, quae notaui vol. XI. p. 297. ſq. *Fabr.* vbi et ſupra inter MSSt. canonum apoſt. codd. item enumeraui. Conf. cat. codd. gr. Nanian. pag. 426. ſq. cod. CCXXXII. et p. 430. cod. CCXXXVIII. *Douiat.* in Praenott. can. tom. I. lib. III. cap. 11. p. 719. ſqq. vbi plura prodidit de epitomis canonum, §. 1. et 2. *Simeonis Logothetae,* eiusque aetate et methodo ipſius epitomes; §. 3. de *Michaelis Pſelli* ſynopſi canonum, §. 4. de memo-

ss) Vel antiquioris potius ſcriptoris. Vide Beuereg. prolegom. ad ſynodic. §. 26. ſeq. *Fabr.* Conf. ſupra, vol. XI. p. 280. ſq. §. VIII. ibique notas, *Douiat.* Praenott. canon. lib. III. cap. XI. §. IV. p. 722. ſq. tom. I. ibique Schotti not. — *Moſquae* in cod. ſynod. CCXLIV. collectio ſ. ſynopſis canonum cum interpretatione Ariſteni. vid. *Matthaei* Not. codd. gr. Moſq. p. 147. ſq. Beuerigius autem demonſtrauit inter alia, ſynopſin canonum, quae vulgo *Ariſteno* tribuitur, non eſſe ipſius Ariſteni, ſed ab antiquiore quodam auctore ignoto memoriae forte ſubleuandae cauſſa confectam, et ſcholiis tantum ab Ariſteno illuſtratam, quum Ariſtenus in ſcholiis ſuis auctorem huius ſynopſeos redarguiſſet, eumque hunc vel illum non recte intellexiſſe pronuntiaſſet. Tenendum igitur eſt, vt ait Schottus ad Douiat. l. c. p. 723. differre ipſam ſynopſin canonum, vulgo Ariſteno tributam, et Ariſteni in eamdem ſcholia, de quibus v. *Douiat.* ibid. p. 718. §. X. Add. *Buddei* Iſagogen cit. pag. 753. ſq. et 756. *Aſſemann.* bibl. iuris orient. canon. etc. lib. I. p. 43. §. XX. et XXI. p. 50. ſqq. de Fabricio noſtro, quem vocat χαλκέντερον· addit vero more ſuo, *vtinam et fuiſſet orthodoxus! Van Maſtricht* hiſt. iur. eccl. p. 189. ſqq. cel. *Glück* in Praecogn. p. 274. ſq. 277. *Harl.*

Digitized by Google

memorata *Alexii Aristeni* synopsi canonum; §. 5. de *Harmenopuli* canonum epitome; §. 6 de synopsi *Arsenii;* §. 7. de *Matthaei Blastaris*, monachi, syntagmate; §. 8. de *Poenitentiali Ioannis Ieiunatoris*, quarti eiusd. nominis patriarchae CPolitani; et de Nomocanone anonymi, qui capp. 547. constat, et ex cod. Parif. reg. MMDCLXIV. prodiit MDCLXXVII. latinitate et luce donatus notisque illustratus a Cotelerio, monumentorum eccles. gr. tomo I. Ita quoque *Fuchs* in: Bibl. der Kirchenversamml. tom. I. p. 286. sqq. de collectionibus etc. Io. Scholastici, Sophronii, synodi Trullanae, Photii, Simeonis magistri, Alexii Aristeni Io. Zonarae, Theod. Balsamonis, Arsenii, Constantini Harmenopuli, Matth. Blastaris, Doxopatris, aliisque luculenter disserit. *Harl.*

Arsenii, monachi in sancto monte Atho monasterii Philothei, tt) τῆς ἐν τῷ ἁγίῳ ὄρει μονῆς τȣ̃ Φιλοθέȣ, *synopsis canonum*, qui adpositis vnicuique capiti canonum parallelorum numeris, vbi eiusdem argumenti alii reperiuntur, non, vt in superioribus synopsibus factum est, ordine conciliorum, sed per titulos CXLI. digesti sunt. In eadem Iustelli bibliotheca canonica primum lucem vidit p. 749-784. ex MS. codice bibl. regiae Parif. addita latina versione. Vtitur canonibus LXXXV. *apostolicis* et synodorum, *Nicaenae*, *Ancyranae*, *Neocaesariensis*, *Gangrensis*, *Antiochenae*, *Laodicenae*, *CPolitanae*, *Ephesinae*, *Chalcedonensis*, *Sardicensis*, *Carthaginiensis*, ceterarumque, quae in codice Africano exstant. Laudat porro ὑπόμνημα πραχθὲν ἐν Κωνςαντινȣπόλει (a. C. 394.) περὶ Βαγαδίȣ καὶ Ἀγαπίȣ, (ita legendum p. 771. pro περὶ βαγαδ -- καὶ ἀγάπης) in caussa Bagadii et Agapii de episcopatu Bostrensi inter se concertantium, nec non canones synodi sextae Trullanae a. C. 680. et septimae siue Nicaenae II. a. C. 787. habitae et synodi celebratae in templo sanctorum apostolorum a. C. 861. et in templo S. Sophiae a. C. 879. Praeterea citat Apocalypsin *S. Gregorii Thaumaturgi*, *S. Sophronii* λόγȣς β′ ἐκ τῶν συνοδικῶν, libellum *Mich. Syncelli;* Anonymi λόγον περὶ τῶν ἁγίων καὶ οἰκȣμενικῶν ζ′ συνόδων, canones *SS. Gregorii* Thaumaturgi, *Dionysii*, *Basilii*, *Athanasii*, *Timothei*, qui p. 768. dicitur Apostolus, sed intelligitur patriarcha Alex. *Theophili* Alexandrini, *Gregorii* Nysseni, *Petri* Alex. et *Cyrilli:* tum versus siue ςίχȣς *SS. Gregorii* theologi et *Amphilochii*. S. *Basilii* epist. ad S. Martyrium, (ita enim legendum p. 757. Μαρτύριον, vbi Μάρτυρα editum est,) episcopum Antiochenum. Eiusdem epistolam ad Caesarium Patricium. Epistolam S. Tarasii, epistolam Gennadii patriarchae. Adhibuit etiam hic Arsenius, siue ipse composuit *synopsin* eiusmodi *legum imperatoriarum* sub titulis similiter digestarum, quorum νομικῶν κεφαλαίων numeros [r] subinde canonibus ecclesiasticis respondentes laudat, quo pacto, si illa synopsis legum et ipsa exstaret, posset haec canonum synopsis etiam Nomocanonis vices explere. Nescio, vnde habuerit Iustellus, quod idem hic sit Arsenius, qui postea patriarchatum CPolitanum gessit Nicaeae a. 1255. sq. et deinde, vrbe Graecis restituta, CPoli 1261-1264. Nam patriarcham istum antea monachum fuisse non in monte Atho, sed in vrbe Nicaea et Apolloniade, testatur Ephraim chronographus apud *Allatium* p. 726. de consensu. Plura de Arsenio patriarcha dixi vol. VI. p. 739. 740. Vitam eius, scriptam a Maximo Planude, laudat Nic.

Cc 2 Comne-

tt) De hoc Philothei monasterio in monte Atho, eiusque fundatoribus Arsenio, Philotheo et Dionysio vide *Montfauconi* Palaeographiam graecam p. 497.

Digitized by Google

Comnenus Papadopoli p. 74. praenotionum myſtagogicarum. De aliis Arſeniis dicere me memini vol. XI. p. 580. ſqq. vbi etiam notaui, Arſenii Chartophylacis *ſyllogen canonum* citari a Nic. Comneno p. 192. et 219. ſeq. et *ſecundam collectionem canonum* p. 210. *Fabr. Monac.* in cod. Bauar. CXXII. eſt anonymi cuiusdam ſynopſis canonum eamque diligenter recenſet cl. *Hardt.* in Aretini Beyträgen etc. a. 1804. part. 8. p. 30. ſqq. qui p. 34. obſeruat, illam anonymi collectionem canonum conuenire cum Arſenii ſynopſi canonum, a Fabricio h. l. deſcripta, pleraque etiam edidiſſe Tilium Pariſ. 1561. fol. „Obſeruandum autem, inquit, concilii Nicaeni canones non niſi XII. in cod. iſto ſupereſſe, Ancyrani ſex primos deeſſe, canones omnes a num. 3. vſque 8. incluſiue deſiderari, Chalcedonenſis incipere quintum, Trullani adeſſe LXXVI. reliqua vero omnia vſque ad titulos deeſſe. Tituli (XIV.) recenſiti adtribuuntur Photio, cuius nomocanon vocatur in Tilii editione praemiſſus; eſt vero ſine commentario Theod. Balſamonis etc.“ Fabric. antea ſcripſerat, ſe de Arſenio plura dixiſſe vol. VI. p. 739. 740. (edit. primae, ſ. p. 723. 724. ed. poſter.) Sed ego quoniam in noua ed. illum conſpectum chronolog. hiſtoriae CPolit. conſulto omiſeram, (v. ſupra ad vol. VIII. p. 101. ſq.) h. l. ea, quae ibi Fabric. de patriarchis graecis ad a. 1255. ſqq. notauerat de *Arſenio*, adponam: „Manueli, paullo ante imperatorem Ducam defuncto, ſuccedit poſt eiusdem mortem *Arſenius* monachus *Autorianus*, Nicephoro Blemida dignitatem illam reſpuente. Vide Acropolitam, c. 53. Gregoram, Pachymerem etc. Allatium de conſenſu p. 724. Poſſeuinum ad Pachymerem tom. I. p. 512. ſq. *Arſenio* profugo ſuccedit *Nicephorus*, qui eodem anno m. Nou. obiit. Vide Gregoram IV. 1. — a. C. 1261. recuperata CPoli *Arſenius* 15. Aug. reſtituitur. Conf. Banduriuin p. 931. a. 1264. *Arſenius*, qui ſacris imperatori ob excoecatum Ioannem interdixerat, a concilio deponitur. Hinc ſedes per aliquod tempus vacat.“ Hactenus Fabric. de Arſenio. Plura de illo Arſenio notaui ſupra ad vol. XI. p. 581. — *Moſquae* in cod. ſynod. V. part. I. nr. 22. *ἐν τῷ βίῳ τȣ͂ ἁγίȣ Ἀρσενίȣ·* inc. *τȣ͂ μεγάλȣ Ἀρσενίȣ τὸν κοσμικὸν βίον ἀποφυγόντος·* et nr. 23. *ὅτι μέγισον ἐν ἀρεταῖς τὸ ἡσυχάζειν* etc. *ἐν τῷ γεροντικῷ· ὁ ἀββᾶς Ἀρσένιος, ἔτι ὢν ἐν παλατίῳ.* v. *Matthaei* not. codd. gr. Moſq. p. 18. Add. ibid. p. 25. de cod. IX. nr. 1. Arſenii *τȣ͂ μεγάλȣ* vita inc. *ἀλλὰ τῶν σπȣδαίων ἄρα καὶ φιλαρέτων ἀνδρῶν· μηνὶ μαΐῳ η.* — p. 27. de cod. X. qui continet Arſenii, Monembaſiae archiepiſcopi, *Ἰωνιάν·* v. ſupra ad vol. XI. p. 189. ſq. et vol. IX. p. 757. ſq. not. etc. *Harl.*

Sophronii, patriarchae Hieroſol. a. C. 638. defuncti, collectio ex ſynodis MS. in bibliotheca Galliar. reginae matris in 4. memoratur a Petro Pithoeo, nec aliunde mihi nota eſt, qui de aliis huius Sophronii ſcriptis dixi vol. IX. p. 161. ſqq. inprimis p. 166. ſq. [conf. *Fuchs* Bibl. der Kirchenverſamml. I. p. 287. *Harl.*]

Antonii Lemnii ſynopſin conciliorum citat Nic. Comnenus p. 216. vt *Hierothei* monachi collectionem canonum pag. 188. 241. 262. et *Maximi Planudae* ſyllogen canonum pag. 4.

De

Digitized by Google

De *Matthaei Blastaris* hieromonachi syntagmate canonum alphabetico composito circa a. C. 1335. quod graece et latine Guil. Beueregius edidit, dictum a me est vol. XI. p. 588. sq. [vbi plura adnotaui.] Eius codex MS. Vossianus Leidae in bibl. publica adseruatur, scriptus a Ioanne Sanclamone Cyprio, 74. annos nato Romae a. C. 1512. *Fabr.* Add. *Fuchs* l. c. I. p. 287. *Assemann.* bibl. iuris orient. can. etc. lib. II. cap. 2. p. 21. sqq. *Spittler* krit. Vntersuch. des 60ten Laodic. Canons §. 9. p. 37. — De codd. vid. quoque supra inter codd. canonum apost. — *Venetiis* in cod. Nanian. CCXXVIII. *Matth. Blastaris* syntagma alphabetic. canonum et legum, (vt infra, cap. III. p. 177. vet. ed. et vol. XII. p. 367. sq. ed. vet.) atque in cod. CCXXIX. nr. 2. v. cat. codd. gr. Nan. p. 419. et 424. — In cod. LXVII. *Thomae Gale*, s. nr. 5901. cat. MSS. Angliae etc. vol. II. sunt *Matthaei Blastaris* libri V. contra Iudaeos; eiusd. conciliorum ecclesiast. synopsis; et ex eiusd. op. contra Latinos septem oecumenicor. conciliorum synopsis. *Harl.*

De *Constantini Harmenopuli*, qui circa a. C. 1380. vel 1383. obiit, Prochiro iuris canon., siue ἐπιτομῇ τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων, quae in *Freheri* iure graeco romano cum Io. Leunclauii versione prodiit, vide vol. XI. p. 261. sqq. Adde, quod *Dosithei* chartophylacis synopsin graecam canonum citat *Nic. Comnenus Papadopulus* p. 142. praenot. mystagog. *Fabr.* Add. *Pertsch.* l. c. p. 105. sq. *Douiat.* Praenott. cit. I. p. 728. sqq. de Leunclauii opere. — *Ballerini Fr.* de antiq. collect. can. part. IV. cap. 4. p. 582. sqq. in Gallandii sylloge etc. copiose agunt de perantiqua, ex codd. et collectionibus canonum multo vetustioribus sumta, abbreuiatione canonum, quae continetur in MS. LIX. capituli Veronensis, et alio LXXXVIII. capituli eccles. Lucanae; adnotantque, *Io. Dominic. Mansium* cod. eccles. Lucan. notitiam dedisse in commentario de celebri cod. saeculo Caroli M. scripto, in tomo 45. opusc. P. Angeli Mariae Calogera p. 114. Iidem, postquam singularum, quae comprehendit codex, partium argumenta recensuerunt, p. 593. sq. de vetustate codicum et collectionum, ex quibus illam abbreuiationem auctor deriuauit, nonnulla dixerunt p. 594. sqq. vberrime describserunt abbreuiationem collectionis Hispanicae; quod documentum in MS. Lucensi Hispanico inuenit Io. Baptista Perezius, Romamque misit ad Gregorium XIII. vna cum aliis documentis curate descriptum in libro inter codd. Vat. n. MMMMDCCCLXXXVII. Aliud huius libri exemplum peruenit in manus de *Aguirre*, qui idem Romae 1693. euulganit initio tomi III. conciliorum Hispaniae, et ex hoc recudi fecit et illustrauit *Caietanus Cennius* cum inscriptione: *Codex veterum canonum ecclesiae Hispanae.* Praeterea Perezius duo alia eiusd. documenti exemplaria, Vigilanum et Ouerense, commemorat, et P. Coustantius duo alia recenset, in bibl. Colbertina et Coislin., qui quidem codd. spectant ad auctiorem collectionem Hispanicam, quam describserunt *Ballerini* ibid. part. II. c. 4. §. 3. p. 514. sqq. ac §. 6. p. 520. sqq. egerunt de Perezio eiusque laboribus. Post haec *Ballerini Fr.* tabulam primae partis p. 596. sqq. dederunt, et p. 598. sqq. ex eod. cod. Vatic. quaedam carmina euulgarunt. De vita et aetate Harmenopuli v. *Zepernick* ad Beck. de nouellis Leonis etc. p. 22. sqq. *Harl.*

XVI. Inter eos, qui scholiis et expositione illustrandos canones ecclesiasticos in se susceperunt, primus locus debetur *Theodoro Prodromo*, non illum intellige, qui circa

 saeculi

faeculi duodecimi initia libros de Rhodantis et Dosiclis amoribus, variaque alia scripsit, recensita a me vol. VIII. p. 137. seq. sed adhuc ineditum antiquiorem, quem τὸν τῶν ἱερῶν κανόνων πρῶτον σαφηνιστὴν adpellat Nicephorus Blemmida orat. 1. de processione Spiritus S. et *Nic. Comnenus* p. 409. notat, scripsisse ante annos nongentos, antiquissimum canonum interpretem, Balsamone antiquiorem p. 23. 28. iuris Graecorum sacri *primum et sapientia* [?] *et aetate interpretem p. 395. Eius libros bis*, inquit, *terue percucurri, sunt enim perbreues p. 272. et p. 265. Exemplar Prodromi, quod penes eminentissimum Card. Brancacium legimus, mancum erat atque asteriscis vbique miserrime detruncatum.* Plura in eius laudem p. 173. *Docet hoc inprimis Prodromus ille Theodorus, quem saepe laudat Margunius,* (not. 3. ad can. Apost. not. 31. ad can. Neocaesar. not. 5. ad can. Nicaen. et alibi,) *quem* ὑπέρμαχον ἔρεισμα τῶν κανονικῶν παραδόσεων *adpellat Georgius Coressius,* (ad synopsin Nili Rhodii ad can. 3. Apost.) *quem Leo Xanthopulus* (in can. 70. Apost.) *a quo omnia Gabriel Seuerus corrasit,* εὐσεβῆ τῶν κανόνων διδάσκαλον καὶ πολυμαθέστατον ἱερέα, *primum canonum magistrum, et eruditissimum nuncupat sacerdotem.* Idem p. 345. *Huic testimonio Viri iurisconsultissimi, sapientissimi, quo magistro Nicetas Paphlago,* (in explicatione Psalmi IV. in fine,) *gloriatur, cuius dicta summis laudibus effert Nicephorus Blemmydes,* (in explicat. Psalmi II.) *cuius sententias omnium probatissimas palam adfirmat cum Balsamone,* (in epist. ad episc. Cypri,) *Aristenus,* (in prooemio nomocan. ad Manuelem imp.) *Blastarius,* (in compendio syntagm. elem. γ'.) *Harmenopulus,* (in ecthesi canonum XX. h. e. Nicaenor.) *ceterique omnes, qui canones interpretati sunt nostros: quem theologum maximum et simpliciter* κατ' ἐξοχὴν *magistrum ipse adpellat Margunius,* (in prooemio notarum et alibi saepe,) *huic inquam testimonio, quid obiicient Photiani?* Idem Comnenus p. 364. notat, Theodorum hunc Sardicenses canones sub Nicaenis recensere: at Harmenopulum, licet paene in omnibus aliis Prodromum sequatur, Sardicensem synodum a Nicaena distinxisse, et ad topicas reiecisse. Laudat iterum p. 12. 20. 31. 33. 37. 48. 57. 75. 182. 190. 212. 233. 239. 283. 291. 387. 394. etc. atque eruditum eiusdem de sacris ecclesiae synaxibus librum citat p. 73. 74. *Fabr.* Conf. supra vol. X. p. 429. vbi codd. quoque memoraui, et *Spittler.* in Meuselii Geschichtforscher, part. IV. p. 79. sq. — *Theod. Prodromi* expositiones canonum sunt praeterea *Mosquae* in codd. synod. CXLIII. et CCXI. inscriptae, ἐξήγησις εἰς τοὺς ἐν ταῖς δεσποτικαῖς ἑορταῖς ἐκτεθέντας κανόνας παρὰ τῶν ἁγίων καὶ σοφῶν ποιητῶν Κοσμᾶ καὶ Ἰωάννου· πρὸ δ' αὐτῆς προοίμιον εἰς τὸν ὀρφανοτρόφον, ἀξιώσαντα τούτους ἐξηγήσασθαι. Prooemium inc. ἔοικας, ἄνθρωπε τοῦ θεοῦ. V. *Matthaei* Notit. codd. gr. Mosq. p. 77. et p. 141. vbi addit, canonem primum incipere: σταυρὸν χαράξας μωϋσῆς· atque interpretationis initium esse: γενναῖον καὶ ἡρωϊκόν. Ibid. in codd. CLX. nr. 16. et CLXIII. nr. 3. (et in cod. *Escor.* v. *Plüer* l. c. p. 188.) est *Prochori* alius vita S. Ioannis, cuius discipulus et vnus septem diaconorum atque ἀνέψιος Stephani, primi martyris, fuisse dicitur. v. *Matthaei* l. c. p. 90. ac 94. pag. autem 159. in cod. CCXLVI. nr. 15. *Theod. Prodromi* θεολογία διὰ στίχων· sed octo tantum priores versus leguntur. — In cod. *Escoriol.* Theod. Prodromi tetrasticha iambica et heroica in ea, quae summatim dicta sunt in veteri enarratione super Hexaemeron: et alia similia in sacra dominica festa et in miracula, a Christo facta. v. *Plüer.* itinerar. per Hispan. p. 192. *Harl.*

Io.

Digitized by Google

Io. Zonarae fcholia in canones, qui circa a. C. 1130. fcripfit, faepius vulgata funt graece et latine, uu) de quorum editionibus non repetam, quae dixi vol. XI. p. 223. fq. [et ibid. de codd. egi] vbi etiam de aliis illius fcriptis editis atque ineditis. Eius ἐξήγησις in Cantica et Pfalmos graduum, MS. in bibl. Bauarica cod. CXII. in qua etiam fcholia in canones adferuantur; vide catalogum MSS. pag. 17. 18. *Fabr.* fcc. nouum ordinem in cod. CCLXXXVI. etiam in cod. LVIII. v. cel. *Hardt.* in Aretini Beyträgen etc. a. 1804. part. 1. pag. 35. fq. et a. 1805. part. 10. pag. 365. fq. Conf. *Affemanni* bibl. iuris orient. canon. etc. libr. I. cap. 2. §. 42. p. 44. cap. 10. p. 352. fqq. et cel. *Glück* in Praecogn. vniuerfae iurispr. ecclef. p. 273. fqq. qui erroris arguit *Douiatium*, libr. III. cap. X. §. 8. p. 716. (vbi Schott. quoque in not. 7. refutat Douiat.) quod Zonaram inter interpretes Photii retulit; nam Zonaras potius eos expofuit canones, qui in fyntagmate canonum eiusd. Photii confcripti exftant, (de quo v. Douiat. p. 699. fq.) Nomocanonem vero non adtigit. *Harl.*

[☞] *Alexii Arifteni*, Nomophylacis et oeconomi ecclefiae CPol. qui a. C. 1166. in fynodo CPol. Nicephoro patriarchae Hierofol. reftitit et a Balfamone ad can. 6. Apoftol. et Trullan. 37. cum laude citatur, fynopfin canonum, de qua fupra p. 43. ed. vet. et ed. nou. p. 201. dictum eft, fcholiis illuftrauit, quae Genebrardum praeter et Allatium euoluit pridem Antonius Auguftinus et non vno loco allegat in notis ad veteres collectiones Decretalium. Primus ex quatuor codd. MSS. graece edidit verfionemque latinam adiunxit *Guil. Beueregius* in fplendido fuo fynodico fiue pandectis canonum, Oxon. 1672. fol.

Theodorus Balfamon, fcholiorum in canones auctor, a Gabr. Seuero apud *Nic. Comnenum* p. 178. praenotionum myftagogicarum male refertur ad a. C. 1430. nam, qui illo tempore vixit, alius eft Mich. Balfamon, magnae ecclefiae fceuophylax, cuius anaphoras quasdam atque epiftolas laudat idem Comnenus p. 143. et 181. Sed Theod. Balfamonem circa a. C. 1190. claruiffe conftat, de cuius fcholiis in canones, eorumque editionibus vide, fi placet, quae notaui vol. X. p. 375. feqq. [vbi multa de eo eiusque fcholior. codd. etc. adfcripfi.] Prae nimio in aulam romanam ftudio factum eft, vt ab eodem Comneno p. 75. et p. 349. Balfamo ifte mendaciffimus canonum corruptor adpelletur, et p. 190. feq. grauiffimorum arguatur mendaciorum. *Fabr.* Superioribus adde: *Florentiae* in bibl. Laurent. cod. VIII. nr. 56. plut. 9. eft op. de rebus ecclefiafticis, 87. capp. comprehenfum, et ex Iuftiniani conftitutt. per compendium et in modum fylloges excerptum: quam collectionem habere Theodorum Balfamonem, *Bandin.* in cat. codd. gr. Laur. I. p. 402. oftendit ex cod. Taurin. XXVI. in catal. codd. Taurin. p. 96. vbi fingulorum capitum tituli ideo proferuntur, quia in Voëlli et Iuftelli bibl. id opus fuit praetermiffum: Bandin. quoque breue prooemium ex cod. exfcripfit. — *Affemann.* in bibl. iuris orient. canon. libr. II. p. 585. et p. 607. fqq. *Spittler.* in krit. Unterfuchung des 60ten Laodicen. Canons p. 21. fqq. cel. *Glück* in Praecognitis etc. p. 275. fqq. etc. *Harl.*

Cele-

uu) V. *Beuerig.* in praef. ad Pand. can. §. 22-25. *Harl.*

Digitized by Google

Celebrioribus illis canonum scholiastis atque illustratoribus addi poterunt hi minus noti et paucis fortasse inspecti: vv)

Antonius Cuboclesius, cuius explicationem canonum poenitentialium laudat *Nic. Comnenus* p. 411.

Christophorus Campanas Chius, saeculo decimo sexto clarus, cuius sylloge synodica et commentarii de canonum vi, nec non examen synodicorum frequenter ab eodem Comneno citantur, qui, ob singulare in canonibus illustrandis studium *Canonarchae* nomine insignem eum fuisse adnotat.

Gerasimus. monachus, cuius ecthesin canonum citat idem Comnenus p. 249. et explanatorem accuratissimum Balsamonis adpellat p. 145. Haud diuersus, vt opinor, a Gerasimo, Nicaeno archiepiscopo, cuius obseruationes ad septem concilia atque ecthesin canonum citat p. 398. et 192.

Ioannes, abbas S. Anastasiae, cuius scholia ad canones Nicaenos, id. p. 158.

Ioannes Ianopulus, chartularius, circa a. C. 1370. cuius explicationem canonum Gregorii Thaumaturgi p. 400.

[*] *Io. Lascaris Rhyndacenus*, regis Gallorum Ludouici XII. ad senatum Venetum legatus, de quo dixi vol. XI. p. 646. sqq. [vbi et ea, quae Fabric. olim h. l. suppleuerat, iam reduxi, et plura adieci. *Harl.*] Huius Io. Lascaris plura huc spectantia a Nic. Comneno laudantur, vt scholia in Nili Rhodii synopsin canonum p. 138. Explanatio canonum apostolicorum p. 253. Notae ad synodales sententias p. 251. Explanatio regularum Nicephori CPol. p. 139. 210. 273. De Nicephori istius synodicis sanctionibus dictum vol. VII. huius bibl. p. 631.

Ioannis monachi considerationem canonum citat idem *Comnenus* p. 410. et ecthesin canonum Trullanorum p. 210.

Ioannis Peganii notas ad Theodorum Prodromum, canonum interpretem, p. 398.

Ioannis Stauracii scholia ad canones synodorum p. 398.

Leonis Magentini, qui circa a. C. 1300. claruit, explicationem canonum poenitentialium Petri Alexandrini id. p. 200. et Gregorii Thaumaturgi p. 233. nec non libellum de neglectis canonum praeceptis, quem hortatu Vassionensis episcopi Soarii Latinum fecisse et innumeris locis, vt licuit, emendasse se testatur p. 8.

Leonis

vv) *Conf. Assemann.* bibl. cit. lib. I. p. 44. sq. et in cap. VIII. (in quo a pag. 243. de synodo octaua oecumen. sub Hadriano papa habita, vberrime agit,) p. 322. sqq. inquirit, quisnam fuerit, et qua aetate vixerit scholiastes graecus, qui et acta illius synodi in compendium graece redegit, et adpendicem graecis actis subiunxit, eumque, ostendere studuit, fuisse *Nicetam Paphlagonem*, sub finem saeculi noni et initium saeculi decimi, atque latius exponit illustratque canones XXVII. synodi. *Harl.*

Digitized by Google

Leonis Numodotas ecthesin canonum id. pag. 220. 310. et scholia ad Balsamonem pag. 325.

Leonis Sebasteni monachi ecthesin canonum p. 143. 216. 219. 249. 278. Idem hic Leo, cuius compendium legum laudat Comnenus p. 250.

Leonis Xanthopuli explicationem canonum Nicaenorum p. 195.

Manuelis Malaxi scholia ad canones poenitentiales S. Basilii p. 206.

Maximi Margunii scholia in canones apostolorum, conciliorum et patrum, graecobarbaro redditos sermone, id. p. 10. 16. et passim.

Nili Rhodii explanationem canonum synodicorum, (diuersam a synoptica ww) eius enarratione de IX. synodis,) et *Georgii Coressi* ad eum notas p. 12. 17. 188. 227. 237. 411. nec non *Ioannis Lascaris* p. 138.

Thomae Selybriae episcopi scholia in canones poenitentiales S. Basilii, p. 243.

[Memorabo adhuc *Simonis Cananaei* canones ecclesiasticos, qui seruantur in cod. caes. XLV. nr. 4. inscr. et init. περὶ κανόνων ἐκκλησιαστικῶν Σίμωνος τȣ̃ Καναναίȣ· Κανὼν α. ἐπίσκοπος εὐλογεῖ, ȣ̓κ εὐλογεῖται. v. *Lambec.* VIII. p. 906. Kollar. *Harl.*]

XVII. *Nomocanon*, Νομοκανὼν siue Νομοκανόνιον, Harmonia legum et canonum, liber ex sanctionibus ecclesiastic. seu concilior. decretis et ex legibus ciuilibus contextus, hasque cum illis componens. *Primus*, [P] vt in glossario obseruat Cangius, *Iustinianus imp. quicquid insigne est in ecclesiasticis sanctionibus, quorum vindicem atque custodem non semel ipse se adpellat, sua voluit auctoritate stabilitum, declaratum ac poenis vindicatum. Inde factum est, vt ecclesiarum orientis episcopi eas sibi regularum collectiones concinnare coeperint, quas* Νομοκανόνια *siue* Νομοκανόνας *vocant, quorum primus auctor fuit* Ioannes Scholasticus, *qui Eutychio CPol. patriarcha in exsilium pulso* (a. C. 565.) *suffectus est, a Iustiniano.* De huius *Ioannis* Nomocanone in 50. titulos distributo, et graece ac latine edito, dixi vol. XI. p. 100. sq. vbi etiam responsum Allatio et Nic. Comneno, qui principum constitutiones de rebus ecclesiasticis ferunt impatienter, et totum illud Nomocanonum institutum velut auctoritati ecclesiae iniurium improbant. Idem hic Ioannes, de cuius collectione canonum, quam nonnulli male tribuerunt Theodorito, tradidi supra p. 35. seq. et 43. ed. vet. et ed. nou. p. 199. et 201. *Fabr.* De *Nomocanonibus*, de vi et origine nominis, et cumprimis de *Photii* Nomocanone v. cel. *Glück* in Praecognitis etc. p. 269. sqq. et quos ille p. 272. laudat VV. DD. De *Ioanne Scholastico* v. infra ad §. XVIII. nr. 15. et 16. ac *Spittler.* in: Geschichte des kanon. Rechts p. 102. sqq. p. 112. sqq. p. 183. *Harl.*

Longe

ww) De hac Allatius p. 80. diatribae de Nilis, vol. V. huius bibl. ed. vet.

Longe plura huius generis ſcripta, quibus canones et leges inter ſe conferebantur, olim exſtitiſſe teſtatur Theodorus Balſamo ad canonem ſecundum Trullanum, *εἶδον γὰρ μυρία τοιαῦτα βιβλία παρὰ πολλοῖς ἀξιολόγοις ἀνδράσι, innumerabiles tales libros vidi apud multos non adſpernandos homines.* Omnibus autem iubet praeferre, quem *Photius*, patriarcha CPol. [xx]) deinde ſcripſit titulis XIV., quem habemus ſaepius editum, vt dixi vol. XI. p. 21. ſqq. [conf. *Bandin.* cat. codd. gr. Laur. I. p. 395. ſqq.] et de *Balſamonis*, qui Manuelis Comneni iuſſu ſcripſit, in eumdem commentariis, vol. X. p. 375. ſq. Hic Photii Nomocanon dictus etiam *προκανὼν*, quod praemiſſus eſſet a Photio collectioni canonum, de qua ſupra p. 27. ed. vet. et ed. nou. p. 184.

Paullo ante Balſamonem, eumdem Nomocanonem Photii in compendium verſibus politicis reduxerat *Michaël Pſellus* in gratiam Michaëlis Ducae imp. [yy]) Illud eius *περὶ τῶν ἐν τῷ νομοκανόνῳ* opuſculum in codice regio MDCCCXXXVII. [in cod. bibl. publ. ſec. cat. MSS. regg. II. p. 272. ac 535. MCCLXXVII. nr. 5. et cod. MMDCLXI. *Harl.*] euoluit Cangius, qui hos illi praefixos adfert verſiculos, quibus Ducam adfatur:

Ἔχε μοι γνῶσιν, Δέσποτα, καὶ τοῦ Νομοκανόνος
Συνθετὸς βίβλος πέφυκε νόμων τε καὶ κανόνων
Κανόνων μὲν συνοδικῶν, κανόνων διαφόρων,
Τῶν Νεαρῶν δὲ μάλιστα πανσόφων θεσπισμάτων
Συνηγορεῦνται κάλλιστα τοῖς γραφεῖσιν κανόσιν.

Edidit graece *Franciſcus Boſquetus* Pariſ. 1632. 8. cum Mich. Pſelli ſynopſi legum et opuſculo de ſeptem ſynodis, quae ambo verſibus politicis ſcripta ſunt, [zz]) perinde, vt illa de Nomocanone carmina, quae Allatius Conſtantino Pſello in quibusdam codicibus tribui obſeruat [?] cap. 50. libri de Pſellis. [a]) Sed illum Conſtantinum Pſellum neutiquam diuerſum

xx) V. *Glück.* modo laudatum. De *Photio*, eius cod. canonum poſt octauam ſynodum, cuius canones, Nomocanonem editurus, expunxiſſe, eorumque loco conditos a ſe ſub titulo ſynodi CPolit. primae et ſecundae ſubrogaſſe arguitur, aliisque rebus huc pertinentibus multus eſt, et grauiter inuehitur in illum *Aſſemann.* in bibl. iuris orient. canon. lib. I. cap. II. p. 55 ſqq. (vbi quoque p. 43. ſq. de *Balſamone* agit.) et capp. IX. et X. p. 359. ſqq. nec non *Mulzer.* in Hiſt. cit p. 23. ſq. *Spittler.* Geſchichte etc. p. 183. ſqq. *Harl.*

yy) *Pariſ.* in cod. bibl. publ. MCLXXXII. in quo permulti *Mich. Pſelli* libelli varii argumenti reperiuntur, nr. 20. idem eſt de iis, quae continentur in nomocanone. *Harl.*

zz) In *Meermanni* Theſ. iur. ciu. et canon. tom. I. p. 37. ſqq. exſtat, *Mich. Pſelli* ſynopſis legum, verſibus iambic. et politic. gr. edita, lat. interpr. et notis illuſtrata opera Fr. Boſqueti, adiectae ſunt obſeruatt. *Corn. Siebenii*, ICti. *Harl.* Repeti iuſſit cum notis Boſqueti ſelectis *Siebenii* atque emendatius ed. *L. H. Teucherus*, L. 1789. 8.

a) Supra in vol. X. p. 57. ſq. ibique not. *kk.* et *in Vindob.* in cod. caeſ. XIII. nr. 1. v. *Lambec.* VI. part. 1. p. 100. ſq. Kollar. Conf. *Suares* Notit. Baſilic. §. VII. ibique p. 23. ſq. Pohlii not. *Douiat.* Praenott. citatt. libr. III. cap. XI. §. 3. p. 721. ſq. *Zepernick* longam doctamque notam ad Caſp. Achatii Beck libri de Nouellis Leonis Auguſti etc. pag. 49. ſq. vbi quoque de *Pſelli* ſynopſi legum, verſibus iambicis, diſſerit; et *Chriſt. Godofr. Hoſmann* in Hiſtoria iuris romano Iuſtinianei vol. I. p. 714. ſqq. vbi etiam de aliis Nomocanonum auctoribus, Photio, Io. Scholaſtico, Matthaeo Blaſtare, aliisque et anonymi cuiusdam Nomocanone abbreuiato, illorumque collectionum codd. atque editionibus agit. Item *Ignat. Mulzer* in Hiſt. legg. eccleſiaſt. poſitiu. p. 24. *Harl.*

Digitized by Google

ſum eſſe a Michaële Pſello, Michaëlis Ducae praeceptore, recte videtur monere *Cangius* Gloſſario graeco p. 1637. voce Ὕπατος φιλοσόφων.

Anonymi Nomocanon citatur ab *Allatio* p. 39. libri de purgatorio. Anonymi Nomocanon abbreuiatus MS. *Lambec.* VI. pag. 56. *Fabr.* ſ. pag. 102. ed. Kollar. in cod. XIII. nr. 3. *Harl.*

Manuelis Malaxi Nomocanonem citant idem Allatius diatriba de Georgiis et Nic. Comnenus praenot. myſtagogicarum p. 61. 188. 192. 220. etc. *Fabr.* Plura v. ſupra, ad vol. XI. p. 668. ſq. *Venet.* in cod. Naniano CCXXXII. nr. 9. *Manuelis Notarii Malaxi* collectio canonum, et in cod. CCXXXIV. eiusd. Nomocanon. Vterque eſt lingua gr. vulgari ſcriptus: v. cat. codd. gr. Nanian. pag. 427. et 429. vbi Mingarellius ex vtriusque initio plura exſcripſit. *Harl.*

Matthaei Blaſtaris etiam ſyntagma, quia leges confert, Nomocanonibus adſcribi merito poteſt, vt dixi vol. XI. p. 588. ſq. [ibique v. not. *e*. *Pariſ.* in bibl. publ. duodecim codd. v. cat. MSS. Par. regg. II. p. XXVII. *Harl.*]

Maximi Planudae Nomocanon ab eodem Comneno laudatur p. 363.

[*Ioannis Trulini*, Cretenſis, Νόμιμον ſiue Nomocanon, collectus ex teſtimoniis S. ſcripturae, SS. patrum, conciliorum, legum ciuilium, nouellarum Iuſtiniani, Leonis Sapientis, Conſtantini et Alexii, Nomocanonis Photii, Balſamonis, Zonarae, Siſinnii, Xiphilini, Conſtantini Harmenopuli, iuris graeco-romani, (quod hic vocatur ἀνατολικὸς νόμος,) et aliorum. Inc. ὁ θέλων σωθῆναι, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας ἐλθεῖν· v. *Mingarellii* cat. codd. gr. Nan. p. 428. qui, continentur, ait, fortaſſe hic duo Nomocanones, etſi videri poſſit vnus. At ſiue vnus ſit, ſiue duo Nomocanones; illud certum eſt, prius hic occurrere Nomocanonem, in quo non ſeruatur litterarum ordo, ſiue alphabeticus; tum alium ſequi, in quo omnia digeſta ſunt ordine alphabetico, ab Alpha vſque ad ω.

Ibidem in cod. CCXXXV. canonum collectio, in capitula diuiſa: — in cod. CCXXXVI. nr. 1. index omnium ſynodorum; deinde tabula operis cuiusd. canonicum ius complectentis, et in titulos XIV. diſtributi; nr. 2. canones apoſtolici, et Nicaeni concilii aliarumque ſynodorum, tum Baſilii, Timothei Alexandrini, Io. Ieiunatoris, Nicetae metropolitae Heracleenſis, Nicolai, patriarchae CPolitani, Theodori Studitae, Petri, chartophylacis magnae eccleſiae, ac demum Cabaſilae, epiſcopi Dyrrachii, canones. — In cod. CCXXXVII. in capitula canonica mixto-barbaro ſermone. — In cod. CCXXXVIII. et cod. CCXXXII. nr. 8. *Simeonis Scholarii* hieromonachi collectio canonum e ſynodis; ex Baſilio, Nyſſeno, Theodoro Studita, Methodio, patriarcha CPolit. Niceta Heracleenſi et aliis: in cod. CCXXXIX. aliquot capitula canonica. Pariter in cod. CCXXVI. ſunt varia ſcripta, quae huc referri poſſint. v. catal. codd. gr. Nan. p. 414-431.

Acacii monachi commentarius perpetuus in magnum canonem Andreae, qui Hieroſolymitanus adpellatur, *Pariſ.* in bibl. publ. cod. CCCLXXI.

Digitized by Google

Elias, cognomento *Geueri*, a d. 15. Iulii a. Graecorum 1204. a. Christi 893. Damascenus Nestorianorum sectae metropolita, scripsit Nomocanonem *arabicum*, in duas partes distributum, quem recenset *Assemannus* in bibl. oriental. tom. III. part. 1. p 513. coll. p. 367. sq. Idem ibid. p. 277. sq. ex catal. librorum syror. Ebediesu de synodis occident. f. de earum canonibus agit; occidentales autem, adnotante Assemanno, vocat Sobensis Syros, Graecos, Latinos, aliosque, quos orientalibus Chaldaeis Chaldaeorumque Nestoriano patriarchae subiectis Persis atque Indis opponit. — Idem *Ebediesu* ibid. p. 279. sq. synodos orientalium et collectores canonum enumerat: p. 332. idem suam ipsius breuem collectionem canonum synodicorum memorat, et Assemannus in longa nota et codd. illius Vaticanos Syriac. citat, et vberrime illustrat recensetque. Conf. eund. *Assemann.* p. 366. sqq. et add. *Spittler* Geschichte des kanon. Rechts §. 48. p. 180. sq. *Harl.*]

Non omittendum etiam, Nomocanonis nomine venire interdum collectiones et synopses canonum nudas, in quibus nulla ciuilium legum mentio, quod et illi legum instar esse debeant, vt notauit Guil. Beueregius prolegomm. ad synodicon §. 29. et in codice canonum illustrato lib. 1. cap. 15. Talis est synopsis canonum, quam graece et latine edidit Cotelerius tom. 1. monument. p. 68-158. capitibus CXLVII. Inscribitur: ἀρχὴ σὺν Θεῷ νομοκανόνος. *Κανόνες τῶν ἁγίων Ἀποστόλων καὶ τῶν ἑπτὰ οἰκουμενικῶν συνόδων, περὶ ἀρχιερέων, ἱερέων, μοναχῶν μεγασχήμων καὶ ἄλλων μοναχῶν καὶ λαϊκῶν.* Deinde Nomocanones etiam adpellant canonaria siue libros canonum poenitentialium, vt illum *Io. Nesteutae*, de quo dixi vol. X. p. 108. sqq. vel *Matthaei Blastaris*, de quo ibid. p. 590. vel *Manuelis Malaxi*, de quo p. 668. sq.

XVIII. Iuuat his, quae de collectionibus canonum veteris ecclesiae hactenus dixi, subiungere notitiam operis duplicis praestantissimi, quibus nemo huic studio deditus libenter carebit, et quorum alterum [b]) Iustellis et Voëllo, [c]) alterum Beueregio [d]) debemus. Prioris [†] titulus hic est: *bibliotheca iuris canonici veteris, in duos tomos distributa, quorum vnus canonum ecclesiasticorum codices antiquos tum graecos tum latinos complectitur, subiunctis vetustissimis eorumdem canonum collectoribus latinis: alter vero insigniores iuris canonici veteris collectores graecos exhibet. Ex antiquis codicibus MSS. bibliothecae CHRISTOPHORI IVSTELLI. Horum maior pars nunc primum in lucem prodit, cum versionibus latinis, praefationibus, notis et indicibus huic editioni necessariis. Opera et studio GVILIELMI VOELLI, theologi ac socii Sorbonici, et HENRICI IVSTELLI, Christophori F. Lutetiae Paris.*

b) *Christophorus Iustellus*, pater, christianissimi regis a secretis, diem obiit Parisiis mense Iulio a. 1649. aetat. 70. vt disces ex Sarrauii epistolis p. 256. edit. primae. *Henricus Iustellus*, filius, patri primum in munere Secretarii successit, deinde aliquot ante reuocatum edictum Nanneteuse annis, religionis causa, (erat enim reformatis sacris addictus,) consulit se in Angliam et bibliothecarius regis magnae Britanniae obiit Londini a. 1692. Vide *Caroli Ancillonii* vitas eruditorum quorundam editas gallice, Amst. 1709. 8. p. 220. seq.

c) *Guil. Voëllus*, theologus Sorbonicus, cum Ioanne Voello Iesuita non confundendus.

d) *Guil. Beueregius*, episcopus Asaphensis, cleri Anglicani ingens gloria, diem obiit supremum 5. Martii 1708. aet. 71.

Parif. apud Ludouicum Billaine in maiori aula palatii, ad infigne magni Caefaris, et Sancti Auguftini, 1661. fol. Fabr. Conf. *Affemann.* bibl. iuris oriental. canon. lib. I. c. 2. § 12. pag. 30. fqq. — Vtriusque operis et Iuftellorum et Beuerigii partes fingulas late defignat *Spittler.* in: Gefchichte des kanon. Rechts p. 285-296. idem p. 95. fqq indicat, quomodo Iuftellus in condendo codice canonum ecclefiae verfatus fit, et de eo iudicat §. 23. p. 97. fqq. Idem in: Kritifche Vnterfuchung des 60ten Laodicen. Canons, §. 5. p. 20. fqq. de Iuftellorum et Beuerigii opp. ac labore curate agit iudicatque, et p. 25. fqq. hiftoriam illorum locaque notatu digna ex *Ballerinor.* diff. de antiquis canonum collectionibus, part. I. cap. I. p. 8. fq. (plura de Iuftell. opera leges ap. eosd. in *Gallandii* fylloge etc. tom. I. p. 240. fqq.) atque ex *Baluzii* praefat. ad opufc. P. de Marca, Parif. 1681. a nr. 10 - 13. in nota fubiicit. — *I. G. Walchii* bibl. theolog. felect. tom. III. p. 875. fqq. qui iam quoque de opere Beverig. laudat *Schmidium* in Sagittarianae introductionis in hiftor. eccleſ. tom. II. p. 763. et 765. *Io. Fabricii* Hiftor. bibl. Fabric. part. II. p. 135. *Clement* Bibliotheque curieufe hiftor. et critique, tom. III. p. 267. et *Baumgarten* Nachrichten von merkwürd. Büchern part. III. p. 354. fqq. *Harl.*

In primo tomo.

1) Codex canonum ecclefiae vniuerfae, e) a concilio Chalcedonenfi et Iuftiniano imp. confirmatus, graece et latine, (emendatior, quam in prima editione Parifienfi a. 1610.) p. 29.

2) *Chriftophori Iuftelli* Notae in codicem ecclefiae vniuerfae, emendatae et auctae p. 69.

3) Codex canonum ecclefiafticorum *Dionyfii Exigui* fiue codex canonum vetus ecclefiae romanae, ex antiquiffimo DCC. amplius annorum codice MS. bibliothecae Chriftophori Iuftelli feorfim antea editus Parif. 1628. 8. p. 101.

4) Epiftola fynodica S. Cyrilli et concilii Alexandr. contra Neftorium, a Dionyfio Exiguo in latinum fermonem translata; incipit: *Quum Saluator nofter aperte pronunciet, dicens, qui diligit patrem aut matrem fuper me*, p. 176.

5) Collectio decretorum pontificum romanorum, f) auctore Dionyfio Exiguo, p. 183.

6) Altera collectio decretorum pontificum rom. collectioni Dionyfianae addita, g) p. 249.

*7) Prifca canonum editio latina p. 277. complectens canones conciliorum Ancyrani, Neocaefarienfis, Nicaeni, Sardicenfis, Gangrenfis, Antiocheni, Laodicenfis, Conftantinopolitani et Chalcedonenfis, nunc primum edita ex vetuftiffimo MS. Chriftophori Iuftelli codice DCCC. annorum, cui fimilis exftat in bibl. Vaticana laudatus a Sir-

e) de hoc fupra pag. 41. ed. vet. et ed. nou. p. 199

f) p. 12. feq. ed. vet. et ed. nou. p. 157

g) p. 13. ed. vet. et ed. nou. p. 159. [conf. *Spittler* Gefchichte des kanon. Rechts, §. 33. p. 129. fqq. *Harl.*]

a Sirmondo in diatriba de regionibus suburbicariis. [¶] In hoc Sardicensium canonum fragmenta p. 289. statim h) Nicaeno concilio subiiciuntur.

8) Codex canonum ecclesiae Africanae, i) graece et latine, ex editione Christoph. Iustelli a. 1615. 8. in multis emendata p. 321.

9) *Christoph. Iustelli* Notae et obseruationes in codicem ecclesiae Africanae p. 418.

10) *Fulgentii Ferrandi*, ecclesiae Carthaginensis diaconi, breuiatio canonum p. 448. *Fabr. Fulg. Ferrandi* breuiatio can. primum prodiit cum *Crisconio* s. *Cresconio*, opera *Franc. Pithoei*, Paris. 1588. 8. etc. v. infra, §. XX. nr. 6. et *Fabricii* nostri bibl. med. et inf. latin. tom. II. p. 219. ed. Mans. Add. *Petri de Marca* diss. de veteribus canonum collect. cap. 4. §. 21. in *Gallandii* sylloge etc. I. p. 186. inprimis ibid. p. 571. sqq. et 582. sqq. *Ballerin. Fr.* de ant. collect. canonum, part. IV. cap. 1. de *Ferrandi* breuiatione, et cap. 3. de breuiario et collect. *Cresconii*, atque de codd. — *Spittler.* in: Gesch. des kanon. Rechts, §. 54. p. 196. sqq. de *Ferrandi* breuiat. qui quoque futuro eius editori salubria dat praecepta. — De eodem *D. Henr. Phil. Conr. Henke* in: Allgem. Geschichte der christl. Kirche, part. I. ed. IV. p. 339. sq. — et *Schroeckh.* christl. Kirchengesch. part. XVII. p. 391. sq. qui a p. 361-395. collectiones legum ecclesi. persequitur. — *Douiatius* in Praecognitis etc. lib. III. cap. 16. p. 28. sqq. de *Ferrando*, et cap. 18. p. 33. sqq. de *Cresconio*, eorum aetate, libris, et p. 37. in nota Schotti, de editt. — De vtroque cel. *Glück* in Praecognitis etc. p. 267. sqq. qui quoque ex adlatis excerptis docet, *Breuiationes* siue *Breuiaria canonum* non nisi fuisse indiculos, secundum materiarum seriem digestos, et talem canonum componendorum rationem a vera iurisprudentiae ecclesiasticae cultura longe admodum distare. *Harl.*

11) *Crisconii*, episcopi Africani, breuiarium canonum p. 456. *Fabr.* Conf. paullo ante ad *Ferrandum* adnotata; et infra, §. XX. nr. 6. et 8. *Fabricii* nostri bibl. med. et inf. lat. tom. I. p. 433. sq. — *Petri Coustant* diss. de antiquis canonum collectt. §. VII. p. 115. sqq. in Gallandii sylloge etc. tom. I. qui animaduertit, Cresconium saeculo VII. floruisse, atque vltra a. Ch. 690. vitam produxisse; tum vberius commonstrat, vtramque Cresconiani operis inscriptionem, *breuiarium canonicum*, et *concordia canonum* ap. Chiffletium in collectionem eius quadrare; ideoque Baronium, Voellium ac Iustellum, et Chifflet. (not. in Ferrand. et Crescon. p. 259.) atque Anton. Pagium (in critica historico-chronol. ad a. C. 527. nr. 14.) errasse, arbitratos, a Cresconio praeter canonicum breuiarium adornatam fuisse ampliorem quandam collectionem, quae integras pontificum rom. litteras complecteretur, ideoque Cresconii opus duas in partes secuisse, et primae parti, siue breuiario titulum

h) Conf. *Steph. Baluzii* praef. ad opera postuma Petri de Marca, et D. *Tho. Ittigium* de bibliothecis patrum p. 767. sq. [*Ballerin.* in Gallandii sylloge I. pag. 248. sqq. part. I. cap. 2. *Harl.*]

i) de hoc supra p. 42. ed. vet. et ed. nou. p. 200.

Digitized by Google

lum *concordiae canonum* abiudicasse. Tum p. 117. illi haud omnino indubitatam esse videtur, *concordiam*, siue vltimam collectionis partem, esse Cresconii foetum, sed ab alio posthaec conceptum, vti ipsi codd. adsentiuntur: nec tamen id de tripode quasi pronuntiare audet. Sed rem felicius expediuerunt *Ballerinii* de antiq. collect. part. IV. cap. 3. in Gallandii sylloge etc. I. p. 582. sqq. plures codd. nacti. In quatuor codd. quos Coustantii sodales inspexerant, praemittitur collectioni Dionysio-Hadrianae tantum Breuiarium Cresconianum, quod ex illa excerptum fuit. In sex aliis exemplaribus, Veronensi LX. quod aetati Cresconii proximum est, Vatic. palat. DLXXIX. Vatican. reginae DCCCXXXXIX. Vatican. MCCCXXXXVII. et MMMMMDCCXXXXVIII. atque Vallicellano XVIII. *breuiarium* cum *libro canonum* ita coniungitur, vt vtrumque eiusdem Cresconii opus esse liqueat, atque breviarium, quod in codd. rectius inscribitur *capitula*, esse perspiciatur velut index seu tabula capitulorum amplioris operis, seu libri canonum. Tum plura addit de canonum libro, *concordia*, a *breuiario* diuerso, etc. — *Mastricht* hist. iuris eccles. nr. 181. sqq. p. 189. sqq. — *Schroeckh.* christl. Kirchengeschichte part. XX. p. 96. sq. *Harl.* inprimis cfr. *H. P. C. Henke* diss. de Cresconii concordia canonum eiusque cod. MS. Helmstad. 1788. et in Henkii opuscc. acadd. p. 165. sq.

*12) **Indiculi duo in Ferrandum et Crisconium, quorum vnus materiam canonum, alter vero consonantiam et discrepantiam inter vtrumque declarat, e MS. exemplari Guilielmi Blueti, in Senatu Paris. aduocati, nunc primum editi, p. 467.**

In Appendice tomi I.

13) *Martini Braccarensis* episcopi collectio orientalium canonum, adscriptis ad margines tum variis lectionibus tum fontibus, ex quibus canones illi depromti sunt, cura et studio *Io. Douiatii*, sacrorum canonum professoris regii, cuius notae primum editae, illustrata, pag. 7. *Fabr.* Conf. *Douiat.* Praenott. canon. lib. III. cap. 17. tom. II. p. 30. sqq. et *Schroeckh.* libr. cit. part. XVII. p. 392. sqq. qui copiose de eo agit. Plura v. infra §. XX. nr. 9. vbi alia addentur. *Harl.*

*14) ***Crisconii*, episcopi Africani, alterum opus, quod liber canonum, seu concordia canonum inscribitur, in quo integri conciliorum canones et pontificum decreta referuntur. Ex codice MS. bibliothecae Claromontanae S. I. nunc primum editum p. 33.** [v. ad nr. 11.]

In Secundo tomo.

*15) ***Ioannis*, Scholastici dicti, ex presb. Antiocheno patriarchae CPol. collectio canonum k) in quinquaginta titulos distributa, graece et latine, primum edita e codice MS. bibl. Claromontanae S. I. collato cum altero Petri Seguierii, p. 499.** *Fabr.* De

k) vide supra p. 35. ed. vet. et ed. nou. p. 195. sq.

Digitized by Google

De *Ioannis Antiocheni* collectione canonum et Nomocanone huiusque codd. Vindobon. caesar. et Vaticanis, vide etiam *Assemann.* in bibl. iuris orient. canon. etc. libro III. cap. XI. p. 349. sqq. qui p. 354-414. copiose persequitur singulos titulos, atque codd. Vatic. DCCCXXXX. et DCXXXX. confert cum Iustelli et Voëllii collectione; denique p. 414-421. recenset titulos, qui supersunt in vetustissimo cod. Vatic. DCCCXXXXIII. qui cod. ob suam vetustatem geminum Ioannis Antiocheni opus, plus, quam reliqui codices, repraesentare videtur Assemanno. Conf. quoque *Kollar.* not. *B.* ad Lambec. VI. part. 1. p. 121. sqq. de cod. caes. XVII. nr. 1. *Harl.*

* 16) Eiusdem Ioannis Scholastici Nomocanon, [l]) graece et latine e codice MS. bibliothecae regiae nunc primum in lucem editus, collato codice Oxoniensi, p. 603. *Fabr.* De *Nomocanone* Io. Antiocheni multus est *Assemann.* libr. cit. cap. XII. p. 422. sqq. pariterque edit. Voëlli ac Iustelli per singulos titulos comparat cum codd. Vatic. praecipue cum codd. DCCCXXXX. et DCXXXX. tum ibid. in cap. XIII. p. 450-474. eiusd. Ioannis capita nouellarum constitutionum fine, vt rectius legitur in cod. Vatic. DCCCXXXXIII. (quem diligenter contendit cum edit. Voëlli ac Iustelli,) *capita ex nouellis constitutionibus de ecclesiastica dispositione*, vberius percenset aliaque adiungit explicatque: denique p. 474-478. refert *SS. patrum epistolas* canonicas, subiunctas in cod. Vatic. DCCCXXXXIII. *Harl.*

[P] * 17) *Alexii Aristeni* [m]) vel antiquioris potius scriptoris synopsis canonum, graece et latine e codice MS. biblioth. regiae primum edita p. 673.

* 18) *Simeonis* [n]) magistri et logothetae epitome canonum, graece et latine e codice MS. eiusdem bibl. regiae primum edita, p. 710.

* 19) *Arsenii* [o]) monachi, patriarchae CPol. diuinorum canonum synopsis siue Nomocanon, graece et latine primum editus ex codice MS. eiusdem bibl. regiae, p. 749.

20) *Photii*, patriarchae CPolitani, Nomocanon [p]) cum *Theod. Balsamonis*, patriarchae Antiocheni, commentariis, graece et latine e codice MS. bibl. Palatinae a. 1615. 4. editus a Christoph. Iustello, in hac vero editione ad codicem MS. eminentiss. cardinalis Mazarini collatus, cum prolegomenis eiusdem Photii e codice bibl. Oxoniensis graece et latine nunc primum editis, p. 789.

21) Eiusdem *Photii* opusculum de septem synodis oecumenicis, ex epistola ad Michaëlem Bulgariae principem, graece et latine p. 1141. incipit: ἡ πρώτη καὶ οἰκουμενικὴ ἁγία σύνοδος.

22) *Nili*,

l) p. 49. ed. vet. et ed. nou. p. 210.
m) de hac supra pag. 43. ed. vet. et ed. nou. pag. 202.
n) ibid.
o) p. 44. ed. vet. et ed. nou. p. 203.
p) p. 49. ed. vet. et ed. nou. p. 210. [et supra ad §. X. *Assemann.* l. c. tom. I. pag. 40. sq. *Harl.*]

Digitized by Google

22) *Nili*, metropolitae Rhodii, de ſanctis et oecumenicis ſynodis enarratio ſynoptica graece et latine p. 1155. incipit: *ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς ὁ γινώσκων τοὺς ἰδίους.*

23) Auctoris *anonymi* de ſex oecumenicis ſynodis opuſculum, graece et latine, p. 1161. incipit: *χρὴ γινώσκειν ὅτι ϛ΄ εἰσὶν αἱ ἅγιαι καὶ οἰκουμενικαὶ σύνοδοι.* Haec tria opuſcula de ſynodis etiam cum Photii Nomocanone Chriſtoph. Iuſtellus vulgauerat Pariſ. 1615. 4.

24) Συνόδικον ſiue *libellus ſynodicus anonymi* auctoris, omnes ſynodos tam orthodoxas, quam haereticas a tempore apoſtolorum ad octauam oecumenicam complectens graece et latine, ex editione *D. Ioannis Pappi* et cum eius verſione p. 1166.

*25) *Theod. Balſamonis*, collectio conſtitutionum eccleſiaſticarum e Codice, Digeſtis et Nouellis Iuſtiniani congeſta, olim a *Io. Leunclauio* latine ſub Paratitlorum nomine primum edita Frf. 1593. 8. nunc vero e duobus antiquiſſimis codicibus MSS. inter ſe collatis, graece primum vulgata cum eiusdem Io. Leunclauii verſione in multis emendata, p. 1217. ſubiunctis imp. Heraclii Nouellis, p. 1361.

[[26) *Carolis Annibalis Fabrotti* notae perpetuae in eandem collectionem Theodori Balſamonis, primum editae, p. 1377.

27) *Io. Leunclauii* in paratitla, notatorum libri duo, p. 1421-1478.

Sunt quidam, non adeo multi tamen, in hac bibliotheca errores admiſſi, vnde paullo acerbior cenſura Cotelerii tom. 3. monum. p. 628. *Stupenda plane ſeſe paſſim exerit editorum bibliothecae iuris canonici veteris negligentia. Ii* Saccophoros *in* Sarcophoros *mutaverunt* p. 708. 740. *quemadmodum et ῥύπη in ῥέπη ibidem, ἄρκτους vel ἄρκους in ἄρτους vel ὅρκους* p. 702. 746. Ἀγαπίου *in* ἀγάπης p. 771. *Baſilidem Dionyſii Alexandrini in βασιλίδα* reginam, *et magni Baſilii* chorepiſcopos *in* archiepiſcopos p. 794. *denique τέκνα in τινὰ* p. 768. *Ad haec verterunt* p. 704. 748. *μέλη*, mel; *ac ſaepe τετράδα*, quatuor tempora, *vt alia conſimilis farinae bene multa praeteream, in quibus quis riſum teneat?*

XIX. *Guil. Beueregii*, eccleſiae anglicanae tunc presbyteri, (poſtea epiſcopi Aſaphenſis,) ſynodicum ſiue pandectae canonum SS. apoſtolorum et conciliorum ab eccleſia graeca receptorum, nec non canonicarum SS. patrum epiſtolarum, vna cum ſcholiis antiquorum ſingulis eorum adnexis, et ſcriptis aliis huc ſpectantibus, graece et latine, quamplurima e bibliothecae Bodleianae aliorumque MSS. codicibus nunc primum edita, reliqua cum iisdem MSS. non mediocri fide et diligentia collata, totum opus in duos tomos diuiſum cum prolegomenis eruditis et locupletibus adnotationibus lucem vidit Oxonii e Theatro Sheldoniano ſumptibus Guil. Wells et Roberti Scott, bibliopolarum Londinenſium 1672. fol. *Fabr.* V. ad init. antecedentis paragraphi, item, *Buddeum* in Iſagoge hiſtorico-theolog. ad theologiam vniuerſ. tom. II. p. 744. ſq. 756. ſq. — *Io. Fabric.* in Hiſt. biblioth. Fabric. tom. II. p. 335. ſqq. — *Aſſemann.* in bibl. iuris orient. can. tom. I. p. 46. ſqq. —

Digitized by Google

Pertſch Hiſtorie des Kanon. vnd Kirchenrechts p. 107. ſqq. qui etiam laudat *Io. Petr. Gibert* corpus iuris canonici tom. I. prolegomm. part. I. tit. XXIV. cap. 5. — *Io. Chriſtph. Wolf* in Anecdotis graecis ſacris et profanis, tom. IV. (Hamburg. 1724. 8.) p. 113. ſqq. edidit collationem ſynodici Beueregiani cum tribus MSS. codd. ac p. 165. ſqq. ſubiecit obſeruatt. et emendationes, quas *Cl. Salmaſius* ad codicem eccleſiae Africanae, a Chriſtph. Iuſtello Par. 1615. 8. editum, manu ſua conſignauit. *Harl.*

Tomo primo.

Prolegomenta editoris p. XXIV.

Canones LXXXV. SS. apoſtolorum, cum ſcholiis *Theodori Balſamonis* et *Io. Zonarae* plurimis in locis auctis et emendatis, addita veteri cuiusque canonis epitome et *Alexii Ariſteni* in eandem ſcholiis. p. 1.

Canones XX. concilii *Nicaeni*, primi oecumenici a. C. 325. cum ſcholiis, vt ſupra p. 58.

Canones VII. concilii *CPolitani primi*, ſiue ſecundi oecumenici a. C. 381. cum ſcholiis etc. pag. 85.

Canones VIII. concilii *Epheſini*, oecumenici tertii, a. C. 431. cum ſcholiis etc. p. 99. ſubiuncta epiſtola Epheſinae ſynodi ad ſynodum in Pamphylia de Euſtathio, qui fuerat eorum metropolitanus, cum ſcholiis etc. p. 106.

[ꝑ] Canones XXX. concilii *Chalcedonenſis*, a. C. 451. oecumenici quarti, cum ſcholiis etc. p. 111.

De quinta et ſexta ſynodo, Balſamonis et Zonarae adnotationes, p. 150.

Canones CII. concilii ſexti *in Trullo*, a. C. 680. cum ſcholiis etc. p. 152.

Canones XXII. concilii *Nicaeni ſecundi*, ſeptimi oecumenici dicti, a. C. 787. cum ſcholiis etc. p. 284.

Canones XVII. concilii *CPolitani primi et ſecundi* dicti, a. C. 861. quod in templo SS. apoſtolorum habitum eſt, cum ſcholiis etc. p. 331.

Canones III. q) concilii *CPolitani*, a. C. 879. in templo S. Sophiae habiti, cum ſcholiis etc. p. 360.

Canon et acta concilii *Carthaginienſis*, a. C. 255. ſub S. Cypriano habiti de haereticorum rebaptizatione, cum ſcholiis etc. p. 365.

Cano-

q) Confer *Lambecium* VIII. p. 413. [p. 874. ſqq. Koll. de cod. XLIV. nr. 18. In pluribus autem codd. caeſ. in illo vol. VIII. a Lambecio recenſitis, variorum concilior. CPolitan. canones adſeruati ſunt. *Harl.*]

Digitized by Google

Canones XXV. concilii *Ancyrani*, a. C. 314. cum scholiis etc. p. 375.

Canones XV. concilii *Neocaesariensis*, a. C. 314. cum scholiis etc. p. 404.

Canones XXI. concilii *Gangreni*, a. C. 326. cum scholiis etc. p. 415.

Canones XXV. concilii *Antiocheni*, a. C. 341. cum scholiis etc. p. 429.

Canones LX. concilii *Laodiceni*, a. C. 367. cum scholiis etc. p. 453.

Canones XXI. concilii *Sardicensis*, a. C. 347. cum scholiis etc. p. 482.

Codex canonum ecclesiae Africanae, (de quo supra p. 39. et 42. ed. vet. et ed. nou. p. 197. et 200.) cum scholiis Balsamonis, Zonarae et Aristeni, pag. 509. [v. ad init. huius §. *Harl.*]

Ex actis concilii CPol. de caussa Agapii et Bagadii, a. C. 394. cum scholiis Balsamonis et Zonarae. p. 678.

Iosephi Aegyptii prooemia et paraphrasis in quatuor priorum generalium conciliorum canones, Nicaeni, CPolitani, Ephesini et Chalcedonensis, arabice cum latina versione Guil. Beueregii, p. 681-727. [v. ad §. XV. init. not. et not. ad §. XVII. sub fin. de *Elia.*]

Tomo secundo.

Cum scholiis Balsamonis et Zonarae exhibentur graece et latine:

1. *Dionysii* Alex. epistola ad Basilidem, diuisa in canones IV. p. 1.

2. *Petri* Alexandrini archiep. et martyris canones XV. ex eius sermone de poenitentia p. 8. *Fabr.* v. paullo post in nr. 17. de Blastaris syntagmate. — M. Basilii, Tarasii, Dionysii Alexandrini, *Petri Alexandrini* martyris, Gregorii thaumaturgi, Athanasii M., Gregorii Nysseni, Timothei Alexandrini et Cyrilli Alexandrini Canones, Gregorii theologi et Amphilochii de libris initiatis, nec non SS. apostolorum et sedecim conciliorum canones aliaque scripta, ad ius pertinentia canonicum *Monac.* in cod. Bauar. CXXII. quem late recenset *Hardt* in: Aretini Beyträgen etc. a. 1804. part. 8. pag. 30. sqq. *Harl.*

3. *S. Gregorii* Neocaesariensis, thaumaturgi, epistola canonica, diuisa in canones XI. de iis, qui in barbarorum incursione idolothyta comederant, et alia quaedam peccata commiserant, p. 24.

4. *St. Athanasii* r) epistola ad Amunem monachum, p. 36. et ex epistola [?] vndequadragesima ἑορταστικῇ siue festali p. 42. Eiusdem epistola ad Rufinianum p. 44.

r) Conf. infra in recensione conciliorum editorum an. 372. In codd. caes. *Vindobon.* XLIV. nr. 22. 152. 33. atque XLV. nr. 25. et 43. sunt *Athanasii* epp. ad Ammum monach. et Rufinianum, et ad posteriorem epistola in cod. LIII. nr. 26. v. *Lambec.* VIII. p. 875. 886. sq. 914. 930. et 1012. sq. Ibid. p. 147. in cod. XLV. nr. 63. est alius eiusd. canon. *Harl.*

Digitized by Google

Cum scholiis Balsamonis, Zonarae atque Aristeni:

5. *S. Basilii* ad Amphilochium Iconii episcopum epistola prima, diuisa in canones XVI. p. 47. secunda can. XVII-L. p. 73. et tertia can. LI-LXXXV. p. 109.

Cum scholiis Balsamonis:

6. Eiusdem S. Basilii ex alio sermone ad b. Amphilochii epistolam de ciborum differentia, p. 318. Ad Diodorum Tarsensem episcopum de eo, qui duas sorores in matrimonium duxit, p. 319. Ad Gregorium presb. vt separetur a muliercula, cum qua habitabat, p. 322. Ad chorepiscopos, ne sine ipso fiant ministri praeter canones, p. 375. Ad episcopos sibi subiectos, ne propter pecunias ordinent, μὴ χειροτονεῖν ἐπὶ χρήμασιν, p. 375. Ex capite XXVII. et XXIX. libri ad Amphilochium de Spiritu S. p. 376. 379.

7. *S. Gregorii* Nysseni ad S. Letoium Melitenes episcopum canones VIII. p. 381.

8. *Timothei* Alex. qui patribus 150. in concilio CPol. a. C. 381. interfuit, responsa canonica ad interrogationes ei propositas de episcopis et clericis, p. 165. *Fabr.* Legendum esse non, *de episcopis et clericis*, sed *quum interrogaretur a quibusdam episc. et clericis*, παρά τινων ἐπισκόπων etc. idque patere ex cod. *Vindob.* caesar. XII. nr. 16. (in quo adseruantur Timothei Alex. responsa canonica,) contra Beuerigium et Fabric. nostrum monet *Kollar.* in Supplement. ad Lambecii comment. I. p. 114. sq. Conf. etiam supra in vol. XI. pag. 720. sq. In eod. cod. caesareo a num. 12. sunt quoque, quae h. l. a Fabric. memorantur nr. 11. 12. 5. 4. et quaedam Nicephori ac Nicetae epistolae canonicae. *Harl.*

9. *Theophili* archiepiscopi Alex. quum sancta Theophania in die dominico instarent, pag. 170. Eiusdem Commonitorium, quod accepit Ammon propter Lyco, διὰ τὴν Λυκώ, diuisum in canones X. ibid. Eiusdem narratio de iis qui dicuntur Cathari, p. 174. Ad Agathonem episc. ibid. ad Mennam episcopum p. 175.

10. *S. Cyrilli*, archiepiscopi Alex. epistola canonica ἐν τοῖς Ὕμνοις ad Domnum, diuisa in canones III. p. 175. Eiusdem ad episcopos in Libya et Pentapoli, p. 178.

11. *S. Gregorii* Naz. versus, quinam libri Vet. et Noui Test. legendi sint, p. 178.

12. *S. Amphilochii* ex iambis ad Seleucum de eodem argumento, p. 179.

13. *Gennadii* patriarchae CPol. et sanctae cum eo congregatae synodi ad metropolitanos et papam vrbis Romae. epistola encyclica. Incipit: ὁ δεσπότης ἡμῶν καὶ Θεὸς καὶ σωτήρ. Concilium illud celebratum est [*] circa a. C. 459. [s]) Notandum autem est ea, quae pro Balsamonis scholio subiiciuntur, non esse Balsamonis, sed partem epistolae Gennadii, vt post Baronium a. C. 459. multi iam notarunt. Confer *Labbei* con-

s) Ita Baronius, non plane certa coniectura. Vide *Tillemontium* tom. XVI. memor. p. 71.

concilia tom. 4. p. 1028. et *Harduini* tom. 2. p. 782. [ac *Mansi* tom. VII. p. 915. et v. supra ad vol. XI. p. 369. sqq. *Harl.*]

14. Ex epistola magni *Basilii* ad Nicopolitanos, p. 183.

15. *Tarasii*, patriarchae CPol. a. C. 806. defuncti, epistola ad Hadrianum papam veteris Romae περὶ τῦ μὴ ἐπὶ χρήμασι γίνεσθαι τὰς χειροτονίας, de non faciendis pecunia ordinationibus, p. 184. Incipit: πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως εὐαγγελικῶς καὶ ἀποστολικῶς διδασκόμεθα. In hac epistola praeter sacrae scripturae libros citantur canon 29. apostol. S. Basilii in Esaiam et epistola ad episcopos ipsi subiectos ne ob pecunias ordinarent, vita S. Ioannis Chrysostomi, canones patrum 630. Chalcedonensium, tum Gennadii CPol. epistola encyclica et canon sextae synodi. Confer Blastaris syntagma p. 267. *Fabr.* et supra, vol. XI. p. 184. ibique not. *g. Harl.*

Sine scholiis:

16. *Alexii Aristeni* synopsis epistolarum SS. patrum, quas hactenus recensui canonicarum, post p. 188.

Cum scholiis Balsamonis:

17. XI. Interrogationes quorumdam monachorum, qui extra vrbem CPol. vitam monasticam ducebant, et responsiones, quae ad eas factae sunt a S. CPolitana synodo tempore S. patriarchae *Nicolai*, (qui ab an. 1084. ad 1111. fuit,) imperante Alexio Comneno.

Post haec scripta canonica, scholiis illustrata, sequitur insigne et copiosum *Matth. Blastaris* hieromonachi, qui circa a. C. 1335. vixit, opus alphabeticum ex duobus MSS. codicibus primum in lucem datum a Beueregio, de quo iam dixi vol. XI. pag. 588. [ibiq. v. not. *e.*] Titulus est: σύνταγμα κατὰ στοιχεῖον τῶν ἐμπεριειλημμένων ἁπασῶν ὑποθέσεων τοῖς ἱεροῖς καὶ θείοις κανόσι, πονηθὲν τε ἅμα καὶ συντεθὲν τῷ ἐν ἱερομονάχοις ἐλαχίστῳ Ματθαίῳ τῷ Βλαστάρῃ. *Syntagma alphabeticum, quo sub titulis, litterarum ordine digestis, res omnes, quae in sacris diuinisque canonibus comprehenduntur, collatis etiam legibus ciuilibus,* (vt Alexii Comneni p. 125. Constantini Porphyrogenetae p. 232. 258. nouella p. 98. et tomo vnionis p. 64. Leonis Sap. p. 34. 52. 61. 62. 64. 66. 73. 104. Heraclii p. 98. Manuelis Comneni p. 49. 101. Andronici p. 258. Alexii p. 76. 98. Isaaci Angeli p. 81. et Iustiniani passim,) *expositae sunt,* p. 1-272. In praefatione pluribus differit Blastares de scriptis ipsis et scriptoribus, [P] ex quibus syntagma suum concinnauit: de canonibus apostolorum, de synodo Carthaginiensi sub S. Cypriano, de Dionysio Alex. cuius epistolam ad Nouatum presb. romanum adfert p. 234. De synodo Antiochena, de Petri Alex. canonibus, de synodis, Ancyrana, Neocaesariensi, Nicaena, Antiochena secunda, Sardicensi, Laodicena: de canonibus SS. Athanasii, Basilii magni, Gregorii Nysseni: de synodo Gangrensi et CPolitana siue secunda oecumenica. De canonibus SS. Timothei et Cyrilli Alexandrinorum, de

Digitized by Google

de synodo Ephesina siue oecumenica tertia, nec non Carthaginiensi, et Chalcedonensi siue oecumenica quarta: de S. Gennadio CPol., de synodo oecumenica quinta, sextaque, nec non quinisexta in Trullo, de synodo septima oecumenica siue Nicaena secunda, de S. Tarasio CPol. de synodo primosecunda CPol. De synodo sub Photio, et de ciuilibus legibus eorumque origine et constitutione. In opere ipso inter alia de haereticis p. 7-17. differitur. Praeterea citantur quandoque etiam scriptores alii praeter iam nominatos, vt Homerus p. 47. Iosephus et Philo p. 201. Isidorus Pelus. p. 233. Photius patriarcha et Theodorus Studita p. 109. Theodorus Tiro de miraculo κολλύβων p. 240. Zonaras p. 114. 254. Balsamon p. 36. 76. 77. Eccles. hist. p. 138. Chrysostomus p. 232. II. ad Theodorum epist. p. 193. in Matthaeum p. 152. 218. homilia XXI. περὶ ἀνδριάντων, et VI. contra Iudaeos p. 173. II. de Sacerdotio p. 179. in acta p. 93. in epist. ad Thessal. p. 111. Gregorius Naz. p. 63. 71. 106. Cyrillus Alex. in Esaiam p. 112. Paphnutius in concilio Nic. p. 60. Poëtae dictum γυναιξὶ κόσμον ἡ σιγὴ φέρει, p. 85. Chumnus Thessalonicensis p. 48. 51. Io. Nestcutes p. 33. 164. Patriarchae CPol. Lucas p. 46. 99. 166. 178. Nicolaus p. 49. 269. Chliarenus p. 172. Leo Stypa p. 50. 51. Alexius p. 232. Athanasius p. 258. Michaël p. 264. 269. Theodotus p. 72. Non sine laude etiam p. 57. meminit Simeonis Metaphrastae his verbis: πόσου τοίνυν ἄξιον ἂν εἴη μακαρισμοῦ ὁ θαυμάσιος Συμεὼν ὁ τὸ καλεῖσθαι μεταφραστὴς διαφερόντως τῶν ἄλλων ἀπενεγκάμενος, ὁ τῇ ἐπινοίᾳ τοῦ ἁγίου πνεύματος τὰ τῶν ἁγίων μαρτύρων ὑπὲρ ἀληθείας σκάμματα πολλοῖς ἱδρῶσι καὶ πόνοις συγγραψάμενος, καὶ δυνάμει λόγου καὶ σοφίᾳ καλλύνας εἰς ὕμνον τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ δόξαν διαιωνίζουσαν τῶν ὑπὲρ αὐτοῦ ἠγωνισμένων ἁγίων μαρτύρων, καὶ πᾶν δυσσεβὲς ἀποῤῥάψας στόμα, καὶ μηδ' ἡντιναοῦν πρόφασιν ἀμφιβολίας τοῖς εὐσεβέσι καταλιπών. *Quantae igitur beatitatis praedicatione dignus est admirandus ille Simeon, qui Metaphrastes dici egregie prae aliis meruit, qui S. Spiritus inspiratione, sanctorum martyrum pro veritate certamina non sine multis sudoribus et laboribus conscripsit, et neruose, eloquenter,* [et] *sapienterque exornauit, ad laudem Domini nostri Iesu Christi, et sanctorum martyrum, qui pro eo certamina obierunt, perennem gloriam: quique omne os impium obturauit, et piis nullum omnino dubitandi praetextum reliquit,* Sequutus est Blastares Balsamonem, cuius haec sunt ad can. 63. Trullan. χάρις τῷ μακαρίτῃ Μεταφραστῇ τῷ τὰ μαρτυρικὰ ὑπὲρ τῆς ἀληθείας σκάμματα πολλοῖς πόνοις καὶ ἱδρῶσι κατακαλλύναντι εἰς ὕμνον Θεοῦ καὶ δόξαν αἰωνίζουσαν τῶν ἁγίων μαρτύρων. Addenda haec aliis aliorum de Metaphraste testimoniis, quae adtuli vol. VIII. p. 29. et vol. X. p. 180. sq.

18. Post Blastaris Syntagma Beueregius dat *acta* quaedam *synodi CPol. octauae* pro Photio a. C. 879. habitae, petita ex Ioh. Becci siue Vecci patriarchae CPol. λόγῳ de pace ecclesiae ex codice Bodlei. graece et lat. p. 273. 293-307. Integriora deinde vulgauit *Io. Harduinus* tom. VI. Concil. p. 214-343. vt iam notaui vol. X. p. 673. sq. [vbi alia adieci.] Eadem acta MS. in bibl. Bauarica, cod. CXV. t) Et Stephanus de Altimura, siue, qui

t) Siue, sec. nouum codd. ordinem in cod. Bauar. XXVII. v. quae de illo notaui supra ad vol. X. p. 674. et compara *Assemann.* in bibl. iuris orient. canon. lib. I. p. 247. sqq. ac p. 349. de hac synodo octaua, et p. 359. sqq. c. IX. de cod. canon., a Photio post octauam synod. edito. *Harl.*

Digitized by Google

qui sub illo nomine latet, *Michael le Quien* in praefat. ad Panopliam contra schisma Graecorum, testatur, horum actorum legendorum copiam sibi factam a celeberr. Baluzio, qui codicem graecum e bibl. Columnensi descriptum accuratissime et cum aliis duobus romanis collatum, et versionem latinam, a Federico Metio ante centum annos adornatam, cum eo communicauit.

Denique post indices totum opus Beueregii claudunt perquam eruditae et locupletes eiusdem in canones eorumque scholiastas notae, p. 1-230. *Fabr.* Add. *Edmundii Bonefidii* iuris orientalis libr. III. gr. cum eius versione, ex offic. Stephani, 1573. 8. et *Ioan. Leunclauii* Ius graeco-rom. edit. et locupletatum a *Marquardo Frehero*, gr. ac lat. Francof. 1596. fol. conf. infra, vol. XII. p. 487. sqq. vet. ed. et *Assemann.* bibl. iuris orient. can. etc. I. cap. II. §. 45. et 48. sq. et lib. II. cap. I. p. 2-21. *Harl.*

XX. Superest, vt notitiam collectionum latinarum, quam promisi, subiungam, atque ita capiti huic de canonibus ecclesiasticis finem imponam. *Fabr.* De collection. latinis conf. *Doniat.* Praenotion. etc. lib. III. cap. 22. sqq. p. 67. sqq. In *Gallandii* sylloge etc. tom. I. *Coustant* diss. de antiq. concilior. collect. part. II. §. III-XI. p. 75. sqq. — *Ballerin. Fr.* de iisd. part. II. capp. I-XIII. p. 303-468. et de aliis collectionibus, et MSStis part. IV. capp. VII-XVIII. p. 609-676. — *Caroli Sebast. Berardi* diss. de variis sacr. can. collect. ante Gratianum, obs. IV. de collect. vetustis lat. quae peculiaribus ecclesiis adscribuntur, p. 702. sqq. — obs. V. de ceteris lat. collect. antegratianeis, priuato quorumdam studio elucubratis, p. 714. sqq. — *Fuchs* Biblioth. der Kirchenversamml. part. I. p. 297. sqq. vbi etiam MSSta recenset; — *Spittler* Krit. Vntersuchung des 60ten Laodic. Canons, §. 10-18. p. 41. sqq. — cel. *Glück* Praecognita etc. cap. III. sect. 2. §. 172-175. p. 426. sqq. *Harl.*

1) Pro antiquissima omnium habendus *codex canonum ecclesiae romanae*, quem ex codice duplici Oxoniensi per Eduardum [*]) Bernhardum transmisso, ac Thuano primus vulgauit *Paschasius Quesnellus* cum Leonis magni operibus Paris. 1675. 4. et Lugd. 1700. fol. Hic nempe ipsi videtur codex, cuius, vt antiquioris, *Dionysius Exiguus* meminit, et cuius confusione testatur se impulsum, vt nouam ipse canonum editionem adornaret. In hoc canon vicesimus Nicaenus praetermissus, et canones Sardicenses cum Nicaenis ita permixti exstant, vt canones Nicaenos numeret XLVI. vel XLVII. vt in codice Atrebatensi, (quem laudant Iac. Pamelius notis ad Cyprian. de vnitate ecclesiae, et Alanus Copus dialogo I. [P] aduersus nouatores Antw. 1573. 4. p. 57.) vel, vt in MS. Oxoniensi, XLVIII. Hinc Sardicenses pro Nicaenis laudat Innocentius I. (an. 416. defunctus,) qui solos etiam Nicaenos canones a romana ecclesia receptos,

*) Male Edmundum vocat Quesnellus. *Fabr.* conf. *Berard.* l. c. in Gallandii sylloge I. p. 708. sqq. — et p. 725 sqq. *Quesnell.* de cod. canonum eccl. rom. sed conferenda sunt quae *Ballerin.* ibid. in ed. Gall. Mogunt. in subiectis adnotat. et p. 785. sqq. ac ib. p. 401. sqq. contra Quesnell. disputant, et ibid. p. 75. sqq. *Coustant* in diss. §. III. *Harl.*

Digitized by Google

ceptos, alibi testatur: pro Sardicensi vicissim Nicaenum canonem adduxit Ferrandus diaconus: qua de re, et quomodo codex ille nouis subinde incrementis sub Innocentio, Zosimo, Caelestino et Leone magno fuerit auctus, et excreuerit in illam capp. XCVIII. magnitudinem, consulere iuuabit laudatum Quesnellum dissertatione ad Leonem duodecima et decima quarta. Eamdem plane collectionem memorat Petrus Pithoeus, qui Dionysio Exiguo iuniorem ratus, tres eius euoluit MStos codices, et post Dionysium illius facit mentionem his verbis: *Incertus, cuius exemplaria duo sunt in bibliotheca ecclesiae Bellouacensis. Tertium habet frater Franciscus Pithoeus, hoc titulo:* continet codex iste canones ecclesiasticos et constituta Sedis Apostolicae. *Incipit autem a canonibus Nicaeni concilii, quibus admista sunt quaedam Sardicensis synodi capitula, cum praefatione et expositione fidei. Sequuntur canones Carthaginiensis synodi, Anquiritanae, Caesariensis, Gangrensis et aliarum plurium,* (Carthaginiensis plenariae contra Pelagium et Caelestium, Mileuitanae, Chalcedonensis, Antiochenae, Laodicenae, CPolitanae, Thelepiensis in Africa,) *insertis* (constitutionum imperatorum et) *pontificum romanorum epistolis a temporibus Innocentii I.* (qui episcopus rom. fuit ab a. C. 402. ad 416.) *ad S. Leonem,* (qui fuit ab a. 440. ad 461.) *cuius epistola 98. ad Porum,* (Dorum,) *Beneuentanum episcopum, eam collectionem, claudit.* Inserta etiam Faustini presb. fides, libellus fidei Augustini, Cyrilli ad Nestorium et variorum ed Leonem etc.

2) De Gallicana ante Dionysium Exiguum collectione canonum haec Sirmondus praef. ad concilia Gallicana: *Graecos quidem canones et Africanos omnes, quos Dionysius in sua postea collectione posuit, atque epistolas pontificum, quarum decreta Dionysius excerpsit, et in ordinem redegit, habuisse in codicibus suis Gallos, iisque etiam ante Dionysii aetatem in conciliis suis uti solitos, docent inprimis synodi aliquot Dionysio ipso vel eius collectione antiquiores, vt Valentina, Regensis, Arelatensis II. Agathensis, et Epaonensis, in quibus citatos videmus graecos canones, Nicaenos, Laodicenos et Ancyranos, non ex Dionysiana translatione, quae nondum erat, sed ex altera vetustiore apud Gallos tum recepta: illa ipsa nimirum, quae apud* Isidorum Mercatorem *legitur, et quam Laur. Surius in editione conciliorum cum Dionysiana* [₮] *interpretatione coniunxit. Vidimus et ipsi antiquas huius versionis exemplaria non pauca, tum in his optimae prae caeteris notae quatuor, in Aniciensi, Corbeiensi, Remensi ac Fossatensi. Fabr.* Conf. *Pasch. Quesnelli* diss. III. de primo vsu cod. canonum Dionysii Exigui in Gallicanis regionibus, in Gallandii sylloge etc. I. p. 851. sqq. at conf. Ballerin. adnotatt. et subnexas et adiectas. Iidem *Ballerinii* l. c. p. 409. sqq. part. II. cap. 10. copiose agunt de collectionibus *Gallicanis*:. hinc in §. 1. docent, vetustos codd. canonum apud Gallicanos plures priuato studio esse conditos, nullum publica auctoritate digestum et editum, iidemque agunt de celebrioribus huiusmodi codicibus, ac praesertim de Vatic. Palat. DLXXIV. in quo quae continentur, in §. 2. p. 412. sqq. singulatim lateque explicant: in §. 3. p. 419. sq. recensent eiusd. cod. additamenta: in §. 4. p. 420. sqq. de collectione *Gallicana* in cod. Vatic. MMMDCCCXXVII. et in §. 5. p. 423. sq. recensent aliam *gallicanam* collectionem, quae exstat in MS. Colbertino MMMCCCLXV. —

Iid.

Digitized by Google

Iid. ibid. p. 500. sqq. cap. IV. de collectione *Hispanica* eiusque codd. et quae in illa continebantur, quomodo differat ab iis, quae Coustantius edidit, de tempore, loco, et auctore illius etc. copiose disputant. *Harl.*

3) *Dionysius Exiguus*, natione Scytha, monachus et abbas Romanus, rogatus a Stephano Salonitano episcopo circa a. C. 500. canones ecclesiasticos ex graecis exemplaribus vertit, *quos hodie*, inquit Cassiodorus c. 23. diuin. lect., *vsu celeberrimo ecclesia romana complectitur*. Scripsit haec Cassiodorus circa a. C. 556. Et Gallis etiam ignotam non fuisse Dionysianam hanc canonum versionem, priusquam eius exemplar ab episcopo romano Hadriano sub Carolo magno acciperent, atque hac interdum vsos esse, Sirmondus probat ex antiqua collatione canonum e bibl. S. Benigni Diuionensis, atque ex aliis eiusmodi monumentis, Caroli aeuo longe anterioribus, in quibus canones graeci promiscue nunc ex Dionysiana, nunc ex vetere illa proferuntur. *Attamen certum est*, inquit, *illos priscam illam libentius semper vsurpasse, eiusque vsum ad eadem vsque Caroli magni tempora frequentasse, idque declarat inter cetera Capitulare Aquisgranense Caroli eiusdem, quod totum graecis antiquae versionis auctoritatibus refertum est, praeterquam in canonibus apostolicis, qui necessario ex Dionysiana citantur, quia alia tunc illorum versio nulla erat. Post haec vero sensim ab ea deflexere, codicemque canonum Dionysianae collectionis per Hadrianum papam Carolo regi commendatum amplexi etc.* Confer *Paschas. Quesnelli* diss. 16. ad Leonem magnum et *Carolum le Cointe* tom. 6. Annal. Francor. p. 44. seq. Habet haec Dionysii collectio

Canones	50. *Apostolicos*,	Canones	59. *Concilii Laodiceni*,
	20. *Concilii Nicaeni*,		3. *Concilii CPol.*
	24. *Ancyrani*,		27. *Chalcedonensis*,
	14. *Neocaesariensis*,		21. *Sardicensis*,
	20. *Gangrensis*,		138. *Carthag. et diuersor. conciliorum Africanae prouinciae.*
	25. *Antiocheni*,		

Editionem huius codicis Dionysiani, sed ex interpolato, vt videtur, *) codice debemus Christoph. Iustello Paris. 1628. 8. vnde in tomo primo bibliothecae canonicae recusus est,

v) Vide *Paschas. Quesnellum* p. 774. seq. ad Leon. *Fabr.* Conf. *Ballerinios* in Gallandii sylloge etc. I. parte III. p. 471. sqq. de collectionibus Dionysii Exigui, et ceteris, quae a Dionysio profecerunt: et quidem §. 1. post Cassiodorii testimonium de Dionysio adlatum duas collectionis Dionysianae partes cum continuata numerorum serie in canonibus gr. describunt, docentque, Iustellum duo additamenta, a Dionysio aliena, in secunda parte recepisse, purosque Dionysii codd. esse raros, nec cum Hadrianeis confundendos. In §. 2. de eius collectionis praestantia; num Dionysius primus collegerit decretales romanorum pontificum, (ignorauit duas antecedentes versiones, alteram Marii Mercatoris, alteram, insertam interpretationi antiquae synodi Ephesinae;) atque ostendunt contra Quesnellum, ab eo priorem saltem partem, ad canones pertinentem, sub Symmacho et forte etiam sub Anastasio II., alteram autem sub Symmacho circ. a. 499. esse vulgatam. In §. 3. describunt cod. Vatic. Palat. DLXXVII. qui solam primam collectionis continet

Digitized by Google

est, vna cum eiusdem Dionysii Exigui collectione decretorum siue epistolarum pontificum romanorum, de qua supra §. VIII. Tituli canonum cum epistola Dionysii ad Stephanum Salonitanum prodierunt Paris. 1609. 8. [?] e Nic. Fabri codice ad calcem codicis canonum veteris ecclesiae romanae, de quo statim sum dicturus.

4) Dionysium in plerisque omnibus sequitur codex canonum Carolo M. missus circa a. C. 787. ab *Hadriano* papa, w) et adiuncta recentius habens decreta pontificum vsque ad Gregorium II. (de quibus supra pag. 159.) quae saeculo nono labente Gallis Nicolaus papa commendauit. Haec est collectio, quae apud Burchardum *Nucleus canonum*, et *Corpus canonum* adpellatur a Nicolao I. et Leone IV. can. si Romanorum dist. 19. et can. de libellis dist. 20. et cap. 2 de praebend. extr. Continet et haec conciliorum canones eosdem, quos Dionysiana συναγωγὴ, versos e codice graeco orientali, quem a Io. Tilio editum, dixi p. 37. ed. vet. et ed. nou. p. 195. praeterquam quod Graeci collectioni suae inseruerunt synodum Carthaginiensem, cui S. Cyprianus interfuit, quam Latinorum corpus non admisit, perinde vt nec canones postremos XXXV. apostolicos, vel quaecumque post Africanos canones apud Tilium sequuntur. Primum editus est, (satis emendate, iudice Petro Pithoeo, nisi quod in Africano concilio quaedam transposita sunt,) Moguntiae 1525. fol. in aedibus Ioh. Schoeffer cum praefatione *Io. Wendelstini*, data Francofurti ad Moenum, qui ex tribus codicibus MStis illum vulgare se testatus, scribit *canones Ephesinos* XII. qui apud Dionysium etiam desiderantur, ex vno tantum codice se addidisse. Titulus collectionis in editione Moguntina est: *Canones apostolorum, veterum conciliorum constitutiones, decreta pontificum antiquiora.* Sed a Franc. Pithoeo, qui, nomine suo praeterito, curauit editionem Parisiensem a. 1609. 8. *Codex canonum vetus ecclesiae romanae:* cum eiusdem Francisci Pithoei eruditis notis splendide recusus est Paris. 1687. fol. additis Fulgentii et Cresconii breuiationibus canonum, quae in priore edit. Parisiensi etiam subiiciebantur, et Petri Pithoei fratris miscel-

tinet partem, valde diuersam a secunda, quam Dionysius secundis curis digessit. In cap. tertio de collectione additionum Dionysii, potissimum ex codd. Vatic. MMMMMDCCCLIV. et Vallicellano vberius declarata. Sed omnium, quae Ballerin. de collectione Dionysiana docte lateque disputarunt, commemoratio aliena videtur a nostro instituto. Add. *Buddei* Isagogen ad theolog. vniuers. tom. poster. p. 758 sqq. et p. 760. de cod. ab Hadriano P. R. Carolo M. dato. — *Ejusd.* diss. de collect. Dionysii Exigui, in eius opp. — *Assemann.* in bibl. iuris orient. canon. lib. I. cap. 3. p. 57 sqq. vbi quaedam Balleriniorum iudicia reprehendit. — *Spittler* in: Geschichte des kanon. Rechts p. 134. sqq. 145. sqq. 151. sqq. vbi in nota quaedam contra Ballerin. ex Ernesti bibl. theol. tom. IV. p. 880. sq. adducuntur; — *Schroeckh.* in christl. Kirchengesch. part. XVII. p. 382.-391. copiose disputat iudicatque de eius collect. et contra Spittlerum cum *Hennigio* in comment. de collectione canonum et decretorum Dionysiana, dominationis pontificiae fautrice, Lips. 1769. 4. studii partium, ad auctoritatem pontificis rom. stabiliendam, Dionysium facit reum, et in quibusdam aliis discedit a Spittlero ac Ballerinis, etc. — Cel. *Glück* in Praecognitis etc. cap. III. sect. 2. §. 172. p. 427. sqq. *C. G. F. Walch.* Grundsätze der Kirchengesch. des N. T. part. II. p. 306. sqq. *Ge. Sigism. Lakics* in Praecognitis iuris eccles. vniversi Viennae 1775. 8. cap. II. §. 26. de Dionysii cod. §. 27. de eius auctoritate, p. 39. sqq. *Harl.*

w) Vide Iustelli bibl. canonicam tom. I. ante pag. 97.

Digitized by Google

miſcellaneis eccleſiaſticis, in quibus 1.) opuſculum de graecis latinisque antiquis bibliorum interpretibus, auctius quam anno 1609. 4. Carolus Labbeus inter Petri Pithoei opera ediderat p. 342. 2.) Nicephori CPol. ſtichometria, ſiue canon librorum ſcripturae S. graece et lat. p. 367. 3.) Hiſtoria controuerſiae veteris de proceſſione Spiritus S. p. 355. 4.) Fides Iſatis ſiue Iſaaci ex Iudaeo, cuius meminit Gennadius cap. 26. de ſcript. eccleſ. Incipit: *Quinque ſunt* [?] *omnia quae ſunt* p. 362. 5.) Polycrates de martyrio S. Timothei, diſcipuli S. Pauli, apoſtoli, primi patriarchae Epheſiorum metropolis Aſiae, ex actis ſynodi Epheſinae; latine, incipit: *multi multas hiſtorias et vitas* p. 366. 6.) Ordo Cameracenſis et Atrebatenſis eccleſiae, qualiter diebus dominicis vel feſtiuitatibus ſanctorum agendum eſt p. 368. 7.) Sortes apoſtolorum ex collectione ſynodorum P. Pithoei p. 370. 8.) Catalogus ſynodorum eccleſiaſticarum et epiſtolarum decretalium ex collectione adhuc inedita Petri Pithoei p. 374-386. 9.) Diſſertatio de anno romano, tam priſco quam Iuliano et Gregoriano, ſeu potius Liliano p. 386-389. 10.) Abbonis, abbatis Floriacenſis, (circa a. C. 970.) Apologeticus aduerſus Arnulphum epiſc. Aurelianenſem ad Hugonem et Robertum reges Francorum, ex bibliotheca D. Claudii le Peletier p. 395-402. Eiusdem Abbonis et aliorum quorundam epiſtolae XIII. p. 402-429. Formulae antiquae Alſaticae XXVII. p. 434-448. *Fabr.* *Harzheim* tribus codd. vſus, in concil. German. tom. I. qui p. 131. memorat cod. vet. aeuo Caroli M. ſcriptum, ſed alteram cod. ſui partem omiſit. — Conf. *Ballerin. Fr.* l. c. part. III. cap. 2. tom. I. Gallandii ſyllog. p. 485. ſqq. vbi ſingillatim et diſtincte agunt de diſcrimine Hadrianae collectionis a Dionyſiana, ex additamentis potiſſimum orto, atque de codd. Vatican. praeſertim de cod. MCCCXXXVII. qui quaedam peculiaria in prima canonum parte continet. — In ead. Gallandii ſylloge I. p. 119. ſqq. *Couſtant* de eadem collectione. — Diſcrimen Hadrian. ac Dionyſianae collect. et additamenta in vtraque Hadrian. collect. parte aliaque et p. 178. in nota *b.* editiones indicat *Spittler* in: Geſch. etc. §. 45. p. 170. ſqq. — *Io. Chriſt. Rudolph* de codice can. quem Hadrianus P. Carolo M. obtulit, Erlangae 1754. 4. — Eiusd. noua commentatio de cod. canonum, quem Hadrianus I. P. R. Carolo M. dono dedit. Erlangae 1777. 8. (conf. Erlang. gelehrte Anmerk. a. 1777. nr. XIV. p. 113. ſqq.) — *Doniat.* Praenott. etc. I. p. 495. ſq. tom. II. p. 65. ſq. ibique Schotti not. — *Lakics* in Praecognitis iur. eccleſ. vniuerſi, cap. II. §. 32. p. 52. ſq. de hac collect. et altera, cuius auctorem Agilramnum eſſe putat, ad aliorumque teſtimonia prouocat. — cel. *Glück* Praecognita etc. p. 428. ſqq. qui obſeruat, in Voëlli et H. Iuſtelli bibl. iuris can. I. p. 97. ſqq. et in Harzhemii tom. I. concil. Germ. eſſe collectionem Dionyſio-Hadrianeam, non, puram Dionyſianam. *Harl.*

5) Epitome ſiue *compendioſa traditio canonum*, quam *Hadrianus* pontifex Carolo magno traditur Romae obtuliſſe a. C. 774. edita primum ab Henrico Caniſio tom. VI. lect. antiqu. Ingolſtad. 1604. 4. [p. 413. at in ed. Baſnag. ſ. Theſauro monimentor. eccl. tom. II. p. 266. ſqq.] deinde in tomis conciliorum Labbei tom. 6. p. 1800. et Harduini tom. 3. p. 2033. recuſa, in qua canones apoſtolici XLV. Ancyrani XXIV. Neocaeſarienſes XV. Gangrenſes XX. Antiocheni XXV. Laodiceni LIX. Sardicenſes XXI.

Digitized by Google

Carthaginienses XXXIII. et diuersorum Africanae prouinciae CV. [x]) Ab his diuersa sunt *capitula LXXX.* de episcoporum iuribus, quae ex graecis et latinis canonibus et synodis romanis atque decretis praesulum ac principum romanorum sparsim collecta, Ingilramo Mediomatricae vrbis episcopo idem Hadrianus [y]) papa Romae tradidit a. C. 785. quae cum *Antonii Augustini* notis leguntur in tomo tertio conciliorum Binii a. 1618. p. 436. et tom. VI. Labbei p. 1828. et sine illis notis tom. III. Harduini p. 2061. [z]) Illorum auctoritatem, quibus obtemperandum libenter subscripserat *Hincmarus Laudunensis*, adspernatur *Hincmarus Rhemensis* c. 24. tom. 2. opp. p. 475. et c. 36. p. 526.

6) *Fulgentii* Ferrandi diaconi Carthag. qui circa a. C. 540. claruit, et cuius praeter Cresconium meminit Gratianus dist. 63. breuiatio [?] canonum ecclesiasticorum, capitu-

x) At integram collectionem, non epitomen obtulit Hadrianus, vti, notantibus Ballerinis l. c. p. 491. *Sirmondus* tom. VIII. col. 565. tom. II. concil. Gall. pag. 127. iam obseruauit, qui, „atqui constat, inquit, oblatam fuisse non epitomen, sed integram collectionem tum canonum, ex quibus epitome illa deinceps conflata est, tum decretorum etiam pontificum a Siricio ad Gregorium iuniorem.“ *Harl.*

y) Vel potius Hadriano obtulit Ingilramus. Vide *Baluz.* §. 4. praef. ac Anton. Augustin. de emendatione Gratiani: eundem in notis ad Anton. Augustin p. 491. 492. et *Carolum le Cointe* tom. VI. Annal. Francorum p. 265. sq. *Fabric.* De auctore huius collectionis variae sunt variorum doct. sententiae Alii, iique plures, in his Doniatius, Hadrianum ipsum fuisse auctorem, perperam arbitrantur; alii, vt *Baluzius* in praefat. ad Augustinum, loco a Fabric. citato, (etiam *Lakics* loco paullo ante ad nr. 4. citato, *Eipen* in diss. de capitul. vulgo Hadriani, aliique,) Angelramnum potius auctorem faciunt, decepti nonnullorum codicum inscriptione; alii eam collectionem ignoto compilatori adserunt, in quam opinionem iam inclinauit *Blondellus* in Pseudo-Isidoro Prolegg. cap. V. p. 20. eam vero data opera adstruxit *Car. Blascus* in peculiari diatr. de Capitulis, Hadriano I. papae vulgo tributis, adiecta eius Commentario de collect. Isidori p. 221. (rec in Gallandii sylloge, tom. II. p. 151. sqq.) statuitque, et probat argumentis, illa capitula non multo ante a. 875. ex Pseudo-Isidori decretalibus, et ex capitularibus Benedicti Leuitae fuisse deprompta, atque Hadriano supposita, ad fidem iisdem pseudo-decretalibus conciliandam: cui sententiae subscripsisse videtur Schottus in longa nota, in qua superius scripta paullo latius explicat, ad *Doniatt* Praenott. lib. III. cap. 21. tom. II. p. 62. sq. Doniat. autem de iis capitulis et Angilramno pag. 64. sqq. plura subiicit. *Spittler* in: Meuselii Geschichtforscher, part. IV. p. 92. sqq. in comm. peculiari, inscripta: *Entdeckung des wahren Verfassers der Angilramnischen Kapitel*, plura in hanc rem disputat. Primum vulgarem de Angilramno et ortu capitulorum sententiam breuiter repetit, ablegatque ad *Horrix.* commentat. de adpellationibus: vid. Concordata nationis germ. integra, variis additamentis illustrata, tom. II. p. 147-149. Tum docet, sub Carolo M. Angilramnum illa capitula conficere haud potuisse, adeoque nec illum, nec Hadrianum ipsum, sed probabiliter episcopum quemdam in dioecesi Moguntina, neque tamen Riculphum, antequam episcopatum Moguntinum esset adeptus, (vti *Doniat.* l. c. p. 65. opinabatur,) fuisse eorum parentem aut compilatorem, et, quod illius impostoris fuerit consilium, curatius inquirit. Add. *Ballerinios* de antiq. collect. etc. part. III. cap. 6. p. 553. sqq. tom. I. Galland. syllog. *Harl.*

z) Augustinus numerat non nisi 72. capitula; octoginta vero in Harduini conciliis. Exstant quoque in *Harzhemii* concil. germ. tom. I. pag. 249-258. *Harl.*

Digitized by Google

pitulis CCXXXII. aa) contrahens praecipua, quae continentur canonibus conciliorum *Ancyrani, Anquiritani, Antiocheni, Carthaginiensium, Cellensis* fiue *Zellensis, Constantinopolitani, Gangrensis, Hipponensium, Iucensis, Laodicensis, Macrianensis, Maraziancnsis, Mazaranensis, Mileuitani, Nicaeni, Nouaecaesariensis, Sardicensis, Septimunicensis, Soffetulensis, Tenitani* et *Tusduritani,* et denique *Zellensis* ex epistola Siricii papae. Variis naeuis scatere hanc breuiationem docet *Quesnellus* differt. XV. ad Leonem Magnum p. 738. et pluribus ostensurus erat Franc. Florens in noua Ferrandi editione. Primus edidit cum Cresconio, (de quo mox) *Franc. Pithoeus* ex codice MS. ecclesiae Trecensis siue Tricassinae Paris. 1588. 8. deinde ad calcem codicis canonum ecclesiae romanae Paris. 1609. 8. Inde cum Dionysii Exigui collectione canonum *Christoph. Iustellus* Paris. 1628. 8. Hinc post *Antonii Dandini Alteserrae* editionem, Augustoriti Pictonum 1630. 8. in qua indiculus breuiationi antiquus cum notis adnectitur, et post editionem *Petri Franc. Chifletii* S. I. Diuione 1649. 4. recusa est haec breviatio in tom. I. bibliothecae canonicae Voëlli et Iustelli tom. I. p. 418. Paris. 1661 fol. et in bibliotheca patrum Lugd. 1677. tom. IX. ex Chifletii editione: et cum codice canonum ecclesiae romanae et P. Pithoei miscellaneis ecclesiasticis Paris. 1687. fol. *Fabr.* Conf. de *Fulgentio* et *Cresconio* supra ad §. XVIII. nr. 10. 11. et 14. *Flau. Franc. de Hauteserre a Salvaison* notae et animaduerss. ad indiculos ecclesiasticor. canonum *Fulgentii Ferrandi* et *Cresconii Afri:* quibus in hac repetita edit. subnexae sunt *Petri Fr. Chifletii* notae in eadem Fulgentii Ferr. et Cresconii opusc. praemissus est contextus Fulg. Ferrandi breuiationis canonum et Cresconii breuiarii canonum, in *Meermanni* thesauro iuris ciu. et canon. tom. I. p. 133-238. *Harl.*

7) *Compendium sacrorum canonum,* quibus ecclesia praesertim Hispanica regebatur ab ineunte sexto saeculo vsque ad octaui initium. Hoc primus edidit illustriss. cardinalis *Iosephus Saenz de Aguirre* tomo tertio collectionis maximae conciliorum Hispaniae, Rom. 1694. fol. putatque, esse ipsam, de qua iam dixi, Ferrandi breuiationem, sed auctam atque interpolatam, additis conciliis et decretis post Ferrandi obitum sancitis.

8) *Cresconii* siue *Crisconii,* episcopi Africani, qui circa annum Christi 690. vixit, *Concordia libri canonum,* siue *breuiarium canonicum* ad Liberinum episc. per titulos CCC. bb) ex canonibus apostolorum et Nicaenis, Ancyranis, Neocaesariensibus, Gangrensibus, Antiochenis, Laodicensibus, Chalcedonensibus, Sardicensibus, Carthaginiensibus, nec non ex decretis praesulum Siricii, Innocentii, Zosimi, Caelestini, Leonis [I] et Gelasii. Editum primum a Francisco Pithoeo a. 1588. cum Ferrandi breuiatione canonum, et cum eadem in editionibus supra memoratis toties recusum, etiam in tomo primo bibl. canonicae Voëlli et Iustelli, vbi etiam duplices indices harmonici in Ferrandum et Cresconium exstant, et in adpendice praeterea p. 33-112. eiusdem Cresconii liber

aa) Non XXXII. vt errore typographi legas, in B. Gebh. Theod. Meieri historica relatione de collectionibus canonum §. 17.

bb) In codice Helmst. capita CCCIII. Vide eiusd. Meieri §. 26.

Digitized by Google

liber canonum, canones ipsos et decreta eodem ordine per titulos trecentos descripta exhibens, ex codice MS. bibl. Claromontanae S. I. In codice MS. patrum oratorii romani Mabillonius pag. 69. itineris italici reperit hanc notam: *concordia canonum a Cresconio Africano episcopo digesta sub capitulis trecentis. Iste nimirum Cresconius bella et victorias, quas Iohannes Des. Patricius apud Africam de Saracenis gessit, hexametris versibus descripsit sub libris. Fabr.* Conf. paullo ante ad nr. 6. inprimis Coustant et Ballerinos, supra ad §. XVIII. nr. 11. citatos: item *Spittler*. Gesch. des kan. Rechts p. 156. praecipue p. 164. sqq. — H. P. C. *Henke* disp. de Cresconii concordia can. eiusque cod. MS. Helmst. 1788. 4. et in Opusc. Acadd. p. 165-198. cuius argument. expositum est in Erlang. gelehrt. Anmerk. 1789. p. 79. Compara *Ballerin.* l. c. p. 586. §. VII. vbi, quomodo noua editio operis integra ad fidem codd. qui illud breuiarium integrum continent, exigenda sit, scite docent, de numero capitulorum bene monent, et, „retinenda, aiunt, est vulgata diuisio in capitula trecenta, quae plerisque et vetustioribus codicibus comprobatur. Quod si duo codd. Vatic. MCCCXXXXVII. et Vatic. palat. DLXXIX. diuidunt in capitula CCCI. alius autem cod. Helmstadiensis, laudatus a Fabricio, diuidit in capitula CCCIII. id ex eo accidit, quia vnum aut alterum capitulum partiuntur in duo, sicut e contrario in MS. Vatic. reginae DCCCXXXXIX. praeferuntur capitula CCXCVII. quippe nonnulla in vnum coeunt." *Harl.*

9) *Martinus*, natione Pannonicus, ex Dumiensi abbate *Braccarensis* in Gallicia Hispaniae episcopus, capitula LXXXIV. ex orientalibus synodis collegit et ad concilium Lucense a. C. 572. misit, quae in synodo etiam Braccarensi II. a. C. 572. probata sunt. [v. infra, in recensione concilior. editt. a. 572. *Harl.*] Citantur a Gratiano his titulis: *ex synodo Martini papae, ex concilio Martini papae, ex synodico;* non confundenda cum concilio Martini II. papae romani, habiti Romae contra Monothelitas a. C. 662. cuius meminit *Beda* lib. 4. histor. Angl. cap. 17. Citantur, vt notat *Petrus Pithoeus*, in ordine celebrandi concilii apud *Iuonem Carnotensem* part. 4. cap. 246. et apud *Burchardum* in fine ex synodo Salegonstandiensi aut potius ex concilio Toletano IV. Vide *Ambrosium Moralem* lib. XI. histor. Hispan. cap. 4. fol. 6. verso et lib. XII. cap. 24. fol. 127. *Gregorium Turonensem* lib. V. histor. Francor. cap. 387. et de virtutibus sancti Martini cap. 11. Item vide Toletanum concilium X. tom. 6. Labbei p. 467. In Martini capitulis nihil adsertur ex canonibus apostolicis, cc) sed ex Nicaenis, Ancyranis, Antiochenis, Laodicenis, Neocaesariensibus, Gangrensibus, nec non Carthaginiensibus, Arelatensis denique et Toletani concilii, ac Braccarensis atque Agathensis. Etiam ex capitularibus cap. 68. Prodierunt haec Martini capitula in conciliis Hispaniae, Garsiae a Loaysa an. 1593. et in Card. Aguirre tom. 2. pag. 327. In conciliis Labbei tom. 6. p. 902. [?] et *Harduin.* tom. 3. p. 391. [ac *Mansi* tom. IX. col. 846. sqq.] Exstant etiam cum Io. Douiatii notis in adpendice ad tomum I. bibliothecae canonicae Voëlli et Iustelli, vt supra p. 214. annotaui. Vide sis quoque *Petrum de Marca* VII. 18. 10. de

cc) In editione Harduini tom. 3. pag. 394. ad canonem Martini XXVI. citatur canon *Apost.* XVIII. sed vitiose, nam legendum *Antiochen.* XX. vt recte habet Labbei editio.

Digitized by Google

de Concordia Sacerdotii et Imperii, et *Quesnellum* diff. 12. ad Leonem magnum pag. 657. [it. in Gallandii fylloge I. p. 752. fq. vbi vero et p. 799. X. v. Ballerin. obff.] et de Martino ipfo acta fanctorum 20. Martii, et de ceteris eius fcriptis *Nicolaum Antonium* in bibliotheca veteri Hifpana lib. IV. cap. 3. *Fabr.* *Ballerin.* part. IV. cap. 2. in fylloge Gallandii, tom. I. p. 578. fqq. vbi etiam contra Quesnell. aliosque quaedam adnotantur. — *Spittler* in: Gefchichte des kan. Rechts, §. 55. p. 199. fqq. de illo Martino, huiusque collect. canon. vel capitulorum, in duas fectt. diuifa, perite agit, et oftendit, Martinum capitula in vfum priuatum non folum ex graecis fynodis, fed etiam ex latinis excerpfiffe, interdum canones mutaffe, ac nullius fynodi omnes canones integros compilaffe; quod autem in nonnullis codd. infcribebatur, *capitula Martini papae*, vltimum voc. per ignorantiam librariorum additum fuerit. Negat autem Spittler contra *Lopez. de Barrera* in exercitatione hiftorica de antiquo codice canonum ecclefiae Hifpanae, Romae 1758. 4. (qui capitula Martini paullo correctiora, quam Iuftellus, edidiffe dicitur,) iftam compilationem fuiffe antiquum genuinum ecclefiae Hifpanae codicem canonum, atque in fynodo Braccarenfi II. probatum: verba enim in Manfi tom. VIII. col. 837. *recitatis ergo capitulis, quae ne prolixitatem facerent, his geftis non funt inferta*, docet, non refpicere Martini capitula, fed, vti ex connexione perfpiciatur, capitula primae Braccarenfis fynodi, ab capitulis Martini valde diuerfa in Manfi tom. VIII. col. 777. fqq. Add. eundem Spittler §. 56. p. 207. nr. 42. in recenfione collectionis Hifpanicae; cel. *Glück* in Praecoguitis etc. cap. III. fect. II. §. 173. p. 432. fqq. qui alios quoque VV. DD. laudat, et *Schroeckh.* in: chriftliche Kirchengefchichte, part. XVII. p. 392. fqq. qui de illo Martino, eiusque fcriptis, praefertim de capitulis etc. multus eft. *Harl.*

10) *Ifidorus* Hifpalenfis, a. C. 633. defunctus, de quo fufe idem *Nic. Antonius* lib. V. c. 4. et *Henfchenius* in actis fanctor. ad 3. April. et *Io. Mabillonius* in faeculo fecundo Benedictino, [et ipfe Fabr. nofter in bibl. med. et inf. latin. tom. IV. pag. 183. fqq. ed. Manfi,] poft Dionyfium Exiguum conciliorum et decretalium collectionem et ipfe contexuit, quam *decretum canonum* Trithemius adpellat, cap. 232. de fcriptoribus eccleſ. et Vincentius Bellouacenfis XXIII. 31. fpeculi hift. librum epiftolarum decretalium romanorum pontificum, canonumque conciliorum, ex quo Iuonis et Gratiani decreta fuerint excerpta. Huius videtur meminiffe ipfe Ifidorus lib. VI. Originum cap. 16. vbi poft commemoratos quatuor fynodorum canones: *fed et fi qua*, inquit, *funt concilia, quae fancti patres fpiritu Dei pleni fanxerunt, poft iftorum quatuor auctoritatem omni manent ftabilita vigore, quorum gefta in hoc opere condita continentur.* Diuerfa eft haec collectio ab illa Ifidori Mercatoris, de qua mox, et fupra p. 14. ed. vet. et ed. nou. p. 159. Sed de ifta adhuc inedita Ifidori Hifpalenfis ita Steph. Baluzius praefat. ad Reginonem Prumienfem: *Dionyfii ftudium imitatus poftea eft* Ifidorus, *epifcopus Hifpalenfis, qui praeter ea, quae in collectione Dionyfii continentur, etiam diuerfa Africae concilia, cum Gallicanas et Hifpanicas fynodos in fuam tranftulit, epiftolas quoque inferens eorum pontificum, qui poft Damafum romanam cathedram tenuerunt, quam collectionem pofterorum diligentia auxit his conciliis, quae habita in Hifpania funt poft tempora*

Digitized by Google

pora Isidori. Viderat vnum collectionis illius exemplar vir illustrissimus et excellentissimus in omni genere laudis Antonius Augustinus, archiepiscopus Tarraconensis, illud ipsum fortassis, quod etiamnum exstat in bibliotheca ecclesiae Vrgellensis in prouincia Tarraconensi, in quo epistolae romanorum pontificum nullae exstant ante Damasi ac Siricii tempora.

11) *Isidori Mercatoris,* siue *Peccatoris,* vel quicumque demum auctor fuerit, praeualentis romanorum episcoporum potentiae, iure [ ] iniuria amplificandae studiosissimus, Moguntinis praesulibus Ricolfo et Otgario, (non perinde Rabano,) probata collectio facta post a. C. 800. praeter epistolas decretales maximam partem commentitias pontificum, (de quibus supra pag. 14. seq. [dd]) ed. vet. et ed. nou. pag. 161.) complectitur sanctionum ecclesiasticarum farraginem ab canonibus apostolicis ad concilium Hispalense secundum a. C. 617. habitum, saepiusque prodiit ab a. 1524. in conciliorum tomis, licet parum distincta parumque sincera, vt pag. 17. ed. vet. et ed. nou. pag. 165. monere me memini. Auctor ipse in praefatione, inprimis conqueritur de codicum et interpretationum varietate, *sed hoc oppido conturbat, quod diuersae interpretationes varias sententias faciunt, et licet vnus sit sensus, diuersae tamen sunt sententiae, aliae longiores et aliae breuiores. Ea vero concilia, quae graeco sunt edita stilo, amplius quam tripliciter aut quadrupliciter interpretata atque conscripta reperimus.* Deinde ordinem et rationem operis sui exponit his verbis: *In principio vero voluminis huius, qualiter concilium apud nos celebratur, posuimus. — — Denique propter eorum auctoritatem ceteris conciliis praeposuimus canones, qui dicuntur apostolorum, licet a quibusdam apocryphi dicantur, quoniam plures eos recipiunt, et sancti patres eorum sententias synodali auctoritate roborauerunt, et inter canonicas posuerunt constitutiones. Deinde quarumdam epistolarum decreta virorum apostolicorum inseruimus, id est, Clementis, Anacleti, Euaristi et ceterorum apostolicorum, quas potuimus hactenus reperire epistolas, vsque ad Siluestrum papam. Postmodum vero Nicaenam synodum constituimus propter auctoritatem eiusdem magni concilii. Deinceps diuersorum conciliorum graecorum et latinorum, siue quae antea, siue quae postmodum facta sunt, sub ordine numerorum ac temporum, capitulis suis distincta sub huius voluminis aspectu locamus, subiicientes etiam reliqua decreta praesulum romanorum vsque ad sanctum Gregorium, et quasdam epistolas ipsius, in quibus pro culmine sedis apostolicae non impar conciliorum exstat auctoritas.*

Catalogus conciliorum et auctorum, quorum testimoniis Isidorus Hypobolimaeus vtitur.

Ex Blondelli prolegomenis ad Pseudo-Isidorum pag. 57. seq.

Index

dd) §. VIII. vbi plura addidi; it. *Fabr.* noster in bibl. mediae et inf. latin. tom. IV. p. 191. sq. ibique Mansium; *Coustant.* diss. §. X. in Gallandii syll. I. p. 141. sqq. ibid. p. 528. sqq. *Ballerin.* etc. part. III. §. V. VI. VII. cap. VI. etc. *Harl.*

Digitized by Google

[ƥ] *Index conciliorum et canonum.*

Canones apostolorum dicti. Scripti videntur circa A. D. 200. Sunt enim velut adpendix libri octaui constitutionum, quarum sententiam de Phoenice circa A. D. 208. expressisse videtur Tertull. lib. de resurrect. cap. 13. et Dionysius Alexandrinus verba citauit A. D. 260. ὡς φωνῆς Ἀποστολικῆς Euseb. teste lib. 7. c. 7. Concilium Antiochenum canonem 33. ἀρχαῖον τῶν πατέρων κανόνα vocauit A. D. 341. Omnes vero latine, (si Baronio credamus,) reddidit Dionys. Exiguus, circa A. D. 527.

Concilium Eliberitanum coactum A. D. 305.

Neocaesariense A. D. 314.
Arelatense I. eodem anno.
Nicaenum A. D. 325.
Antiochenum A. D. 341.
Sardicense A. D. 347.
Laodicenum circa A. D. 360.
Constantinopolitanum oecumen. A. D. 381.
CPolitan. aliud in caussa Eutychetis congregatum A. D. 448.
Carthaginense I. A. D. 348.
II. A. D. 390.
III. A. D. 397.
IV. A. D. 398.
V. A. D. 401.
VI. A. D. 419.
Mileuitanum. I. A. D. 402.
Africanum sub Theodoro papa A. D. 646.

Collectio dicta concilium Africanum, compilata ante A. D. 527.

Concilium Chalcedonense oecumen. congreg. A. D. 451.

Romanum sub Hilario A. D. 465.
sub Felice III. A. D. 487. et Gelasio A. D. 494.
sub Symmacho I. et III. A. D. 499. et 501.
IV. A. D. 502.
sub Martino A. D. 649.
sub Gregorio II. A. D. 721.

Agathense A. D. 506.
Aurelianense V. A. D. 552.
Paris. III. post A. D. 559.
[ƥ] Parisiense sub Ludouico Pio A. D. 829.
Hispalense II. A. D. 619.

Digitized by Google

Concilium Toletanum VI. A. D. 619.
VIII. A. D. 653.
X. A. D. 656.
XI. A. D. 675.
Braccarense III. eodem anno.

Series episcoporum urbis.

Iulius I. sedit is ab A. D.	337. ad 352	
Damasus	367.	382. aut 384
Siricius	385.	398
Innocentius	402.	417
Zosimus	417.	418
Bonifacius	418.	423
Caelestinus	423.	432
Leo	440.	461
Hilarius	461.	467
Simplicius	467.	483
Felix III.	483.	492
Gelasius	492.	496
Anastasius II.	496.	498
Symmachus	498.	514
Hormisda	514.	523
Vigilius	540.	555
Gregorius I.	590.	604
Agatho	678.	682
Gregorius II.	714.	731
Gregorius III.	731.	741
Zacharias	742.	752
Hadrianus	772.	795

Notitia doctorum et historicorum ecclesiasticorum.

Auctor recognitionum Clementis Romani nomine scriptarum. Vixisse videtur circa A. D. 180. vel 200. quum Basilius et Nazianzenus Philocaliae cap. 22. testentur Origenem tom. 3. in Genesin, ex libro [P] recognit. 10. binas paginas descripsisse: Ruffinus, cuius versione Pseudo-Isidorus vsus est, eam dicauit Gaudentio, ecclesiae Brixiensis antistiti, quem in locum Philastrii A. D. 386. subrogatum constat.

Auctor primae Clementinae vel idem cum superiore vel coaeuus. Falsarius versionem a Ruffino elucubratam deflorauit.

Eusebius

Eusebius Caesariensis scripsit ad Caesarienses suos A. D. 325. obiit 340.

Athanasius Magnus sedit ab A. D. 326. ad 372. apologiam de fuga sua scripsit A. D. 354.

Hilarius Pictauiensis scripsit de SS. Trinit. post A. D. 356. obiit A. D. 369.

Ithacius Clarus Ossonobensis claruit circa A. D. 385.

Gregorius Nazianzenus, Sasimorum episcopatui praefectus A. D. 371. obiit anno 389. Maii 9.

Ambrosius Mediolanensis sedit ab A. D. 374. ad 397.

Prudentius natus A. D. 332. coepit de rebus sacris scribere A. D. 389. vitae 57. Apotheosin vero elaborauit post idololatriam ab imperatoribus profligatam, vel anno 391. a Valentiniano, Theodosio et Arcadio impp. vel anno 395. ab Arcadio et Honorio.

Auctor commentarii in Paulum, Ambrosio adscripti, vixisse videtur circa A. D. 380.

Hieronymus floruit ab A. D. 372. ad 420.

Auctor epist. ad Oceanum de moribus Clericorum, tom. IX. Operum Hieronymi insertae, quando vixerit incertum est, post A. D. 500. scripsisse verisimile est.

Augustinus Hipponensis episc. sedit ab A. D. 395. ad 430.

Cyrillus Alexandrinus sedit ab A. D. 412. ad 444. scripsit aduersus Theodorum Mopsuestenum circa A. D. 436.

Eucherius Lugdun. vel (vt alii volunt,) *Eusebius Gallicanus* floruit circa A. D. 440. Eucherium Martiano et Valentiniano regnantibus, id est, ante A. D. 455. obiisse vult Gennadius de viris illustr. at a. 449. praecise, Pithoei Prosper.

Atticus CPol. sedit ab A. D. 405. ad 425. ad Afros scripsit A. D. 422.

Proclus CPolitan. sedit ab A. D. 433. ad 446. scripsit ad Dominum Antiochenum in gratiam Athanasii Perrheni ante A. D. 444.

Flauianus CPolitan. sedit ab A. D. 446. ad 449. vel 450. scripsit ad Leonem papam anno 448.

Prosper Aquitanicus floruit ab. A. D. 427. ad 457. vel 466. si Baronium sequamur; libros *de vita contemplatiua* circa A. D. 450. scripsisse videtur [?] post obitum Hilarii Arelatensis, cui Rauennius anno 449. successit. Vide lib. 2. cap. 9.

Petrus Rauennas, Chrysologus dictus, scripsit ad Eutychem. A. D. 448.

Socrates perduxit hiſtoriam ad A. D. 439.

Theodoretus Cyrenſis ſcripſit hiſt. eccl. ante concilium Epheſinum, ee) Baronio teſte ad A. D. 427. §. 28. eumdem ab anno 423. ad 453. ſediſſe vult Baronius idem, ſed falſò, quum Gennadius et ex eo Beda de 6. aetatibus; Ado in Chronico, et Freculphus tom. I. lib. 5. cap. 18. diſerte doceant, eum *vſque ad imperium Leonis ſenioris hiſt. deduxiſſe ſub eoque mortuum:* Marcellin. ad A. D. 466. eumdem *de Incarnatione Domini aduerſus Eutychem et Dioſcorum* ſcripſiſſe vult, quod confirmant Beda, Freculphus, Ado, Honorius. Sed et Theodoretus ipſemet quaeſt. 38. in Deuteron. a Iudaeorum diſperſione, quam circa A. D. 73. contigiſſe putat Baronius, quadringentos ad ſua tempora annos numerat.

Sozomenus hiſtoriam continuauit ad A. D. 411.

Auctor actorum Syluestri fabulas ſuas commentus videtur circa A. D. 440. vel 450. eas enim Gelaſii tempore Romani legere conſueuerant.

Ennodius claruit circa A. D. 488. decretum de Cellulanis ſcripſit anno 502. Antonii vitam poſt annum 488. Apologeticum pro Symmacho papa anno 503. Ticini ſedit ab anno 515. ad 521.

Benedictus Abbas eremum petiit A. D. 494. Caſſinenſe monaſterium fundauit poſt annos aliquot; circa idem tempus regulam ſcripſiſſe, anno 546. obiiſſe videtur Totila regnante. Vide Greg. dial. lib. 2.

Caſſiodorus hiſtoriam tripartitam concinnauit circa A. D. 545. eius enim meminit cap. 17. Lectionum diuinarum, quas ſynodi V. tempore ſcriptas ex cap. 5. colligere eſt. *Liberatus* paullo poſt obitum Vigilii ex eadem hiſtoria ſententiam Socratis de Neſtorio eruit.

Venantius Fortunatus floruit circa A. D. 590.

Iſidorus Hiſpalenſis ſedit ab A. D. 600. ad 636. libros *de officiis* ante A. D. 633. quo ſynodus Tolet. IV. congregata eſt, ſcripſit; eos enim dicauit Fulgentio Aſtigitano fratri, cuius ſucceſſor Abentius dicto concilio Toletano ſubſcriptus reperitur. *Synonyma* poſt A. D. 614. ſcripſiſſe videtur: tunc enim Ioannes Caeſarauguſtanus Braulionis, (cui nuncupata haec lucubratio eſt,) frater nondum Maximo ſucceſſerat; eſt autem veriſimile, Braulionem ſub fraterno regimine archidiaconatu, quem exercebat, quum ad eum Iſidorus ſcriberet, auctum fuiſſe. Quo tempore *ſententias* ſcripſerit, non liquet.

[?] *Sergius Cypri archiepiſc.* ad Theodorum papam A. D. 643. epiſtolam dedit.

Victor Carthag. ad eumdem Theodorum ſcripſit A. D. 646.

Stephanus Dorenſis epiſc. et graeci Archimandritae libellos Martino I. et ſynodo Lateranenſi obtulerunt A. D. 649.

Maurus

ee) *Male* Nicaenum *apud Blondellum legitur.*

Digitized by Google

Maurus Caesenas, *Maximus Aquileiensis*, et *Deus dedit Caralitanus*, quorum verba mutuatur epistolarum decretalium effictor, eidem synodo interfuerunt.

Libri pontificalis scriptor vixisse videtur ante A. D. 700. citatur enim a Beda, Amalario Fortunato, Walafrido Strabone, et aliis, Anastasio bibliothecario, quem Bellarminus, Baronius et alii auctorem credunt, antiquioribus.

Bonifacius Moguntinus sedit ab A. D. 719. ad 754. Annales a Pithoeo editi, Hincmarus Remensis epist. 6. c. 29. Epitome ad hist. Bedae, Hermannus Contractus in Chron. Baronius tamen ab A. D. 723. ad 755. pontificatum tenuisse vult; auctorem vitae eiusdem Bonifacii recentiorem Hincmaro, (ni fallor,) sequutus.

Citat praeterea Pseudo-Isidorus:

Eangith siue Cangith abbatissae, epistolam ad Bonifacium Moguntinum scriptam A. D. 721.

Constantini M. epistolam scriptam ad Ablauium A. D. 314. et epist. ad episcopos Tyri congregatos A. D. 335.

Constantini iunioris epist. ad Alexandrinos datam A. D. 338.

Theodosiani codicis libri II. tit. 1. const. 4. dat. a. C. 379.
10. const. 2. et 3. dat. a. C. 321.
18. const. 1. dat. a. C. 321.
IV. tit. 16. const. 2. dat. a. C. 379.
IX. tit. 1. const. 6. dat. a. C. 334.
10. dat. a. C. 373.
12. dat. a. C. 374.
vlt. dat. a. C. 423.
6. const. 3. dat. a. C. 397.
vlt. dat. a. C. 423.
X. tit. 10. const. 2. dat. a. C. 313.
2. dat. a. C. 319.
30. dat. a. C. 335.
[ℙ] XVI. tit. 2. const. 23. dat. a. C. 376.
40. dat. a. C. 412.
41. dat. eod. anno.

Nouell. *Neminem exhiberi* etc. script. A. D. 450.

Aniani Comitis interpretationes editas A. D. 506. Alarici regis 22. Messala et Areobinda Coss.

Iustiniani constitutionum A. D. 545. promulgatarum aduersus tria capitula, libros nimirum Theodori Mopsuesteni, Theodoreti reprehensiones 12. anathematismorum Cyrilli Alexandrini, et Ibae Edesseni epistolam ad Marim Persam.

Citat denique ex haereticorum lacunis:

Acacii CPolit. epist. ad Simplicium papam A. D. 476. dat.

Pauli Constantinopolit. Monothelitae epist. ad Theodorum papam script. A. D. 646.

Constantis imp. typum in gratiam Monothelitarum promulgatum a. C. 648.

Ex Iudaeis Philonem.

Ex Ethnicis Sixtum pythagoreum, cuius sententias e graecis latinas fecit Ruffinus, Hieronymo teste, aduersus Pelagianos ad Ctesiphontem, in 22. cap. Hierem. et in 18. cap. Ezechielis.

12) *Theodori*, Cantuariensis archiepiscopi, a. C. 690. defuncti aet. suae a. 88. quem Tarso Ciliciae natum Vitallianus papa Romae ordinauit et in Angliam misit, *capitula ecclesiastica CXX.* apud *Dacherium* tom. IX. spicilegii, [sed edit. nou. Paris. 1723. tom. I. pag. 486. *Harl.*] et concil. *Labbei* tom. VI. pag. 1875. et *Harduin.* tom. III. pag. 1771. Eiusdem Theodori *Poenitentiale* omnium toto occidente antiquissimum, editum a *Iacobo Petito*, Paris. 1679. 4. ff) Non integrum illud quidem, sed quale ex duobus codicibus bibl. Thuanae dare potuit, praecipua saltim eius capita complectens. Titulos capitum LXXVIII. ediderat *Henricus Speelmannus* Lond. 1639. fol. tom. 1. conciliorum Angliae, ad a. 668. [vbi quoque Theodori vitam describit; p. 152. sqq. *Harl.*] atque ex eo Petitus p. 83. qui plurima similis argumenti ex priscis poenitentialibus libris et canonibus adiunxit, atque eruditis notis ac dissertationibus Theodorum illustrauit, vindicauitque aduersus Io. Morinum et alios, nouitatis eum arguentes. Integriorum codicum MSS. Vaticani et duorum anglicanorum mentionem facit Bailletus: gg) *Le present, que Mr. Petit a fait au public, seroit plus* [74] *complet, s'il nous avoit donné le Penitentiel de Theodore sur quelque Manuscrit qui eust esté entier, tel qu'est celuy de la Bibliotheque du Vatican, qui a esté lu et loué par Baronius*, (ad a. 51. n. 24. et alibi) *et deux autres qui sont en Angleterre, dont parle Spelmann.* Sed Cantabrigiae quidem in biblioth. Benedicti codicem illum integriorem Speelmanno laudatum hodie adhuc superesse negat *Caueus;* hh) codice vero, qui in illa bibliotheca seruatur, et cuius apographum Parisios transmissum est, sola ait contineri excerpta, qualia Petitus edidit, licet Cantabrigiensis huius MSti mentionem ille inuoluat silentio. *Fabr.* Conf. supra, vol.

ff) Petiti edit. vberrimis adnotatt. ornatam, prodiisse Paris. 1677. II. tom. 4. Caueus l. c. tradidit. *Harl.*

gg) Iugemens des Savans tom. 2. part. 2. p. 568.

hh) In Hist. litt. SS. eccl. tom. I. p. 592. sq. ad a. 668. vbi plura scripsit de hoc Theodoro et Petiti editione. *Harl.*

Digitized by Google

vol. X. p. 383. vbi in nota * codd. Britann. iam memoraui, et *Fabric.* bibl. med. et infimae latinit. tom. VI. p. 230. — *Sigebertus* in libro de SS. eccles. cap. 63. — *Du Pin* Hist. eccles. vol. VI. p. 45. — *Oudin.* comm. de SS. eccl. tom. I. col. 1655 sqq. ad a. 680. vbi quoque contra Caueum se defendit, et de Theodoro eiusque Poenitentiali huiusque codd. vberrime disputat: idem inquirit, num Theodorus confecerit *librum canonum*, cuius specimen repetit ex libro IV. historiae eccles. vener. Bedae, an potius, quod coniicit Oudinus, Theodorus codicem canonum rom. ecclesiae in concilio Herefordensi, cuius actis ille ipse a. 637. interfuit, tantummodo obtulerit, et adpellat *Ger. van Mastricht* in Historia iuris eccles. et pontificii, num. 89-93. p. 67-71. Duisburg. 1676. et Amstelod. 1686. 8. Denique agit de illius capp. eccles. CXX. et copiosius de eiusd. epistola ad Athelredum, Merciorum regem etc. — *Fuchs* in Bibl. der Kirchenversammlungen etc. tom. I. p. 325. sq. — Vitam actaque Theodori suse persequitur *Assemann.* in bibl. iuris orient. canon. etc. libr. IV. cap. 23. pag. 444. sqq. in specie de eius *Poenitentiali*, p. 468. sqq. Petiti editionem recenset p. 472. sqq. tum in cap. XXIV. pag. 479. sqq. profert suum aliorumque iudicia de Theodori Poenitentiali aliasque multas addit animaduersiones in illud, et p. 490. sqq. opinionem suam vberius confirmare studet, omnia, quae contra verum communemque ecclesiae sensum Theodoro tribuantur, non ipsius esse Theodori, sed additamenta, antiquo Poenitentiali eius ex aliis recentioribus Poenitentialibus facta: p. 496. sqq. postquam monuit, authenticum Theodori Poenitentiale nullibi exstare, neque MSS. codd. genuinum ipsius textum exhibere, docet, in bibl. Vatic. MSto cod. MMMMMMIII. 8. qui continet *Poenitentiale*, (a nonnullis perperam vocatum *romanum poenitentiale*,) in membranis charactere antiquo descripto, et in IX. partes s. titulos distributo, tantummodo ex Theodori Poenitentiali quaedam citari capita: — *Douiat.* in Praenott. libr. III. capp. 32. p. 119. sqq. tom. II. part. I. de Poenitentialibus, s. libris canonum poenitentialium eorumque origine agit, et primum §. IV. apud Latinos agmen ducere Cyprianum ex eius epistola 2. colligit; tum §. V. sqq. de *Theodoro Cantuariensi*, eiusque, et deinceps aliorum poenitentialibus lat. plura tradit explicatque. Adde *Schroeckh* in: christl. Kirchengeschichte, part. XIX. pag. 44. de Theodoro Cant. et pag. 426. de eius capit. eccles. ac part. XX. pag. 146. sq. de illius Poenitentialis atque de eodem et aliis Poenitentialium auctoribus, *Buddeum* in Isagoge ad theol. vniuersam, tom. poster. p. 702. sqq. Add. etiam gr. collect. *Vindob.* in cod. caes. CCLXXXIII. nr. 6. *Constitutiones poenitentiales miscellan.* ex constitutt. SS. apostolor. ex Constantini Chartophylacis solutionibus quaestionum canonicarum, ex canonibus VI. synodi oecumenicae, ex Iustiniani imp. Nouellis et ex Athanasii, Alex. archiep. admonitione de triduana abstinentia concubitus cum vxore ante sacram communionem v. *Lambec.* V. p. 476. — *Dublin.* in bibl. collegii S. Trinitat. cod. CCCVI. s. nr. 446. cat. MSS. Angliae etc. vol. II. part. 2. fragmentum canonum poenitential. graece: etc. *Harl.*

Operae pretium est aliorum quoque poenitentialium libellorum occidentalis ecclesiae hoc loco facere mentionem, cum de graecis similibus *Ioannis Nesteutae* aliorumque a *Ioanne Morino* publicatis dixerim volum. XI. p. 108. sqq. *Fabr.* [vbi plura adnotata sunt. Conf. etiam

Digitized by Google

etiam *Assemannum* in bibl. iuris orient. can. etc. libr. III. cap. XIV. in quo copiose persequitur vitam, controuersias scriptaque *Ioannis Ieiunatoris* diuersaque aliorum de eo iudicia adfert, p. 479. sqq. inprimis p. 523. sqq. late disputat de eius libro poenitentiali huiusque codd. ac p. 537. sqq. de aliis eiusdem opusculis, quae videntur ex libro poenitentiali desumta, et adseruata sunt in codd. Vaticanis, et, de quibusdam fragmentis, ex Harmenopulo, Matthaeo Blastare et ad calcem commentarior. Theodori Balsamonis in canones patrum productis: denique p. 541. sq. de aliis illius libellis. — it. *Schroeckh.* l. c. part. XVII. p. 56. sqq. — De vetustioribus collectionibus canonum poenitentialium, ex canonum, pontificum patrumque sententiis compactis, et a *Theodoro*, *Beda* atque *Egberto* compositis, curate disputant *Ballerin. Fr.* l. c. part. IV. cap. 6. p. 602. sqq. in Gallandii sylloge etc. tom. I. *Harl.*] Atque primo loco memoranda summi et de hisce litteris immortaliter meriti Viri *Antonii Augustini*, archiepiscopi Tarraconensis, Canonum poenitentialium collectio vulgata cum notis, Tarracone 1582. 4. [ii]) et recusa Venetiis 1584. 4. [et Paris. 1641. fol. cum eiusd. Epitome iuris pontificii veteris. *Harl.*] rariusque hodie obuia, in qua occurrunt:

α) *Poenitentiale romanum*, quale Burchardus collectioni suae inseruit, in quo pontificum Calixti II. a. 1109. et Innocentii a. 1130. mentio, et longe diuersum adeo et iunioris aetatis, quam quod ex codice antiquo Corbeiensi cum notis Hugonis Menardi lucem vidit, in eius notis ad sacramentarium Gregorii magni Paris. 1642. 4. p. 238. atque cum iisdem recusum est in bibliotheca patrum edit. Lugdun. tom. XIV. p. 926. nec non in noua operum Gregorii M. editione: et sine notis, ad calcem Morini de poenitentia. Hoc Cameracensis episcopus *Halitgarius*, qui an. 831. obiit, a scrinio ecclesiae rom. descripsisse se testatur, igitur a Menardo sub titulo poenitentialis romani est editum, etsi quamplurima in eo desiderentur capitula, quae a Burchardo et aliis antiquis auctoribus sub titulo poenitentialis romani laudata sunt, vt a Iac. Petito probe notatum. *Fabr.* Conf. *Pertsch* Histor. des Kirchenrechts pag. 169. sq. qui etiam citat *Fleury* Histoire de l'eglise, libr. XLVII. §. 28. et *Basnagii* obseru. de *Halitgarii* libro poenitent. §. 3. ap. Canisium lect. antiquar. tom. II. part. II. *Douiat.* l. c. II. p. 127. §. 18. *Harl.*

β) *Bedae* presbyteri a. C. 735. defuncti, siue *Egberti* Eboracensis archiepiscopi, (defuncti a. 767.) *de remedio peccatorum*, excerptum ex canonibus catholicorum patrum vel poenitentiae ad remedium animarum, domini Egberti archiepiscopi. Recusum Paris. 1641. cum Antonii Augustini iuris pontificii epitome, quae Romae 1614. [?] fol. lucem viderat: et in operibus Bedae Venerabilis tom. VIII. p. 961-968. et in Speelmanni conciliis Angliae tom. I. Bedae s. Egberti poenitentiale lege etiam tom. VI. concil. Labbei p. 1611. *Fabr.* ac *Mansi* collect. ampliss. tom. XII. col. 413. De Beda eiusque opp. v. *Oudin.* in comm. de SS. eccl. I. pag. 1672. sqq. et Fabr. in bibl. med. et inf. latin. tom. I. pag. 185. sqq. ac pag. 192. de remediis peccatorum. — De collect. canon. poeni-

ii) Sec. alios, 1581. sed a. 1582. etiam *Clement* in biblioth. curieuse, hist. et critique tom. II. p. 248. qui plures citat VV. DD. *Harl.*

Digitized by Google

poenitent. a Beda vel potius ab Egberto facta copiose agunt *Ballerini* de ant. collect. etc. part. IV. cap. 6. in Gallandii sylloge etc. tom. I. p. 603. sqq. Adserunt autem librum *de remediis peccatorum*, partem amplioris operis, Egberto, qui ex tribus Theodori, romano, et Bedae poenitentialibus plura decerpsit: id quod etiam ex cod. Vatic. Palat. commonstrant, nec adsentiuntur *Mansio* tom. I. supplement. qui collect. antiquam canonum poenitent. a Martene et Durando in tom. IV. Thesauri anecdotor. col. 21. sqq. exhibitam, Bedae tribuendam existimat. Add. *Pertsch.* l. c. pag. 133. sq. *Douiat.* Praenott. tom. II. p. 123. sqq. et *Fuchs.* l. c. I. p. 326. sqq. de Bedae aliorumque poenitentialibus. *Harl.*

γ) *Rabani* s. *Rhabani Mauri*, archiepiscopi Moguntini, a. C. 856. defuncti, poenitentium liber, post a. 841. scriptus ad Otgarium archiepisc. Moguntinum, cui Rabanus deinde successit. Exstat etiam in operibus Rabani tom. VI. p. 154–165. *Fabr.* Conf. *Ballerin.* l. c. p. 621. sq. *Pertsch.* l. cit. p. 173. sqq. de eius vita scriptisque huc pertinentibus, praecipue p. 176. sqq. de eius libro poenitentiali ex canonicis constitutionibus, isque provocat ad *Iac. Basnagii* obseru. de Rabano, iunct. Canisii lection. antiq. tom. II. part. II. p. 285. et *Baluz.* praefat. ad Rabani epist. ad Heribald. §. 1. et 2. iunct. ed. Reginonis de disciplina eccles. quae Rabani epistola, diuersa ab eius poenitentiali, exstat quoque in Canisii Lectt. antiq. tom. II. edit. nouae, part. II. p. 293. sqq. *Harl.*

δ) *Gregorii Thaumaturgi* et *Gregorii Nysseni*, graecorum patrum, epistolae canonicae.

ε) *Canones poenitentiales Astenses*, in ditione Sabaudiae.

Post Antonium Augustinum vir et ipse doctissimus *Ioannes Morinus* ad calcem praeclari operis de disciplina in administratione sacramenti poenitentiae, quod Parisiis primum 1651. fol. editum, deinde Bruxellis 1685. ac denique Venetiis 1702. recusum exstat, nouam poenitentialium libellorum collectionem dedit, in qua occurrunt:

a) Antiquus Poenitentialis romanus, qualem ab *Halitgario* excerptum et ab Hug. Menardo editum iam dixi. [conf. *Douiat.* Praenott. tom. II. p. 67. sq. *Harl.*]

b) *Egberti* Eboracensis archiepiscopi, defuncti a. C. 767. Excerptum siue capita 245. de canonibus catholicorum patrum, vel poenitentiae ad remedium animarum. Siue pars siue epitome operis in quatuor libros distincti et adhuc inediti, quod in variis Cantabrig. et Oxoniensibus bibliothecis superesse MStum *Caueus* [kk]) testatur. Partem vulgaverat

kk) In hist. litter. SS. eccl. tom. I. p. 627. sq. ad a. 731. Add. de Egberto *Fabric.* nostrum in bibl. med. et inf. latin. tom. II. pag. 76. sq. ed. Mans. sub voc. *Ecbertus*, qui praeterea etiam scribitur *Eckebertus*, *Eckbertus*; — paullo ante ad β. adscripta. — *Du Pin* Hist. eccles. vol. VI. p. 102. *Oudin.* tom. I. p. 1794. ad a. 750. — *Ballerin. Fr.* de antiq. collect. etc. part. IV. cap. 6. pag. 602. sqq. in Gallandii sylloge etc. tom. I. p. 607. ex codd. Vatic. meliora docent. *Schroeckh.* l. c. part. XIX. p. 78. *Pertsch.* l. c. p. 146. sqq. qui cum Caueo tradit, *Excerptiones e dictis et canonibus SS. patrum concinnatas, et ad ecclesiasticas politiae constitutionem conducentes*

verat etiam *Speelmannus* tom. I. concil. Angl. Lond. 1639. fol. p. 258-276. atque inde exhibuit *Labbeus* tom. 6. concil. p. 1586. 1601. et *Harduinus* tom. 3. p. 1961. 1976. cum eiusdem Egberti dialogo per interrogationes et responsiones de institutione ecclesiastica p. 1979. [et *Colet*. in ed. Ven. ad a. 747.] (Labbeus tom. VI. p. 1604.) quem Dublinii vulgauerat *Iac. Waraeus*, ll) eques, a. 1664. 8. *Fabr.* Editor Cauei Hist. litt. etc. Basil. in notis addit, Ecberti dialogum ex edit. Dublinensi recudi fecisse *Henr. Wharton.* cum nonnullis Bedae opusculis Londin. 1693. 4. — eumdem dialogum repetitum esse typis in *Wilkins* conc. Britann. tom. I. p. 82. sqq. ibid. p. 101. sqq. exstare Ecberti excerpta, a Speelmanno edita, atque ibid. p. 113. sqq. Dau. Wilkins ex MSS. coll. corp. Christi Cantabr. publici iuris fecisse Egberti poenitentiale. In *Fabr.* bibl. med. et inf. lat. l. c. memoratur quoque, in Conciliorum editt. etiam legi Excerpta ex Egberti *constitutionibus ecclesiasticis*, easque ab *Hucaro*, fani germani in Corinia diacono, studiose in compendium redactas esse, testibus Lelando cap. 85. et Pitseo p. 154. (add. *Ballerinios* l. c. p. 605. sq.) in nota *b.* autem additur, non soli Ecberto omnia tribuenda esse, disputari a *Gundlingio* in Gundlingianis XXXVIII. p. 258. sqq. *Harl.*

c) Tres poenitentiales Andegauenses, ex codicibus MSS. D. de Loyauté, ciuis Andegavensis et in suprema Parisiens. curia aduocati.

d) Excerpta pauca e Reginone, poenitentiali romano, poenitentiali Theodori Cantuar. et Bedae. *Regino*, ex abbate (ab a. 892. ad 899.) Prumiensi ord. Benedicti in ditione Germaniae Treuirensi, monachus S. Maximini Treuirensis, (chronico mm) ad Alberonem Metensem [?] episcopum, quod a Christo nato ad tempora sua a. C. 907. deduxit, non incelebris,) qui opus insigne canonum, quod in vsus dioecesis maxime Trevirensis, hortante archiepiscopo Treuirensi Ratbodo, circa a. C. 906. composuit, editum primum a b. *D. Ioach. Hildebrando*, ex codice bibliothecae Helmstadiensis, qui olim Flacii Illyrici fuit, et in quo praeterea exstat synodus Remensis aduersus Arnulphum nn) a. C. 991. Editum autem est hoc titulo: *de disciplina ecclesiastica veterum, praecipue Germanorum, libri duo.* Helmst. 1659. 4. Fatetur ipse Hildebrandus, in defectu codicis MS. huncce se titulum praefixisse ex suo ingenio; nam in Viennensi codice, quem postea nactus est, ipse notat, inscribi *de ecclesiasticis disciplinis et religione christiana*, atque hunc titulum Trithemio etiam inspectum seruauit in sua editione *Stepha-*

tes absolui 144. capitibus. In cat. MSS. Angliae etc. I. part. alt. nr. 1584. in cod. Cantabr. collegii Bened. CVII. exstare dicitur *Poenitentia Egberti*, archiep. Eboracensis, in vol. I. nr. 2652. f. cod. Bodlei. XXXIII. excerpta ex poenitentiali libro *Egberti*: ibid. p. 261. in collectan. Ricardi Iamesii, 21. nr. 11. Excerptio de canonibus SS. patrum poenitentialis libri ad remedium animarum Egberti, archiep. Ebor. *Harl.*

ll) Male *Io. Vavraeus*, Harduino et Labbeo.

mm) Prodiit Reginonis chronicon Mogunt. 1521. fol. et inter scriptores rerum Germanicarum Pistorii tomo primo, Francof. 1583. fol. nec non cum chronico Conradi de Lichtenau, Argent. 1609. fol. Numeros annorum ab ipso esse auctore notat *Mabillonius* Itineris Germanici pag. 25. De MSto Vindobonensi vide *Lambec.* lib. 2. p. 390.

nn) De hac vide Baluzium praef. ad Anton. Augustin. de emendatione Gratiani §. 14. et praef. ad Reginonem §. 4. seq.

Digitized by Google

Stephanus Baluzius, qui Reginonis libros duos, quorum prior Clericorum res maxime, posterior Laicorum spectat, ad Helmstadiensem editionem, veteremque codicem MS. bibl. oratorii Parisiensis, eodem, quo vsus fuerat Morinus, emendatos, cum notis, citatisque in margine canonum et capitularium regularumque monasticarum, nec non Burchardi et aliorum locis vulgauit Parif. 1671. 8. **) Idem Baluzius praef ad Ant. Augustinum de emendatione Gratiani §. 17. obseruat, Reginonem admodum raro vti Pseudepigraphis epistolis decretalibus, ab Isidoro Mercatore collectis. Subiunxit Hildebrandus Varias lectiones non Viennensis modo codicis, sed Moguntini quoque, nec non adpendicem plurium capitum, quae in MS. Helmstadiensi absunt. Eam adpendicem etiam auctam et emendatam Baluzius adiunxit, vna cum *Rhabani Mauri* poenitentiali altero, quod *epistola ad Heribaldum* episcopum Alcedronensem siue Autissiodorensem, a. C. 853. scripta, continetur, et lucem viderat in Petri Steuartii tomo ineditorum, Ingolst. 1616. 4. Eadem multa haec epistola, quae Rabani poenitentium liber supra memoratus continet, et citatur non raro tum a Reginone, tum ab Inone, Gratiano, etc. Reginonis [†] effigies aere descripta exstat in Isaaci Bullarti academia scientiarum, edita gallice Parif. 1682. fol. tom. 1. p. 121. *Fabr.* Conf. *Fabric.* nostrum in bibl. med. et inf. latinit. tom. VI. p. 62. ed. Mansi: — *Cav.* in Hist. litter. S. S. eccl. vol. II. p. 68. ad a. 892. — *Oudin.* comm. de SS. eccl. tom. II. col 407. sq. ad a. 900. — *Douiat.* in Praenott. etc. tom. I. p. 635 inprimis de eius libr. de disciplinis eccles. etc. tom. II. p. 68. sqq. cui videtur auctor ordinem Martini Bracarensis imitatus: idem Douiat. operis rationem describit, et numerum capitum colligit: Schottus autem in nota s. animaduertit, Baluzii editionem, Helmstadiensi editione longe praestantiorem, recusam esse Viennae 1765. 4. textum vero ex Baluzii recensione, omissis eius notis, repetitum esse ab *Harzhemio* in concil. German. tom. II. p. 438. *Lakics* tamen in Praecognitis iuris eccles. vniuersi §. LII. vbi recenset Reginonis collectionem, p. 85. scribit, Baluzii edit. recusam esse Viennae a. 1769. cura de Riegger: idem *Lakics* refert ex Kollarii narratione, in bibl. caesarea seruari cod. inscriptum, *Libellus de disciplinis ecclesiasticis et religione christiana*, ex eoque posse Baluzianam edit. non nihil emendatiorem effici. Insuper copiose agit de Reginonis collectione et edd. Hildebrandii, eumprimis Baluzii, *Pertsch* in: Hist. des kanon. Rechts sect. II. §. 32. et 33. p. 189. sqq. — Reginonem in vsum ecclesiae Treuirensis iussu Ratbodi, Treuirensis archiepiscopi, composuisse collectionem, res admodum dubia videtur *Berardo* in dissert. de variis canon. collectt. ante Gratianum, obseru. V. §. VIII. p. 720. sq. in Gallandii sylloge, tom. I. Add. cel. *Glück* in Praecognitis p. 436. sqq. et p. 440. not. 9. et *Fuchs* in cit. biblioth. I. p. 329. meminit *Abbonis* monachi et abbatis Floriacensis, sub exitum saeculi X. qui praeter alia scripsit collectionem canonum, ex capitularibus Franc. et Iustiniani nouellis haustam et in 52. capp. digestam, quam edidit *Mabillon* tom. II. Analector. p. 248. editionis autem in fol. pag. 133. Idem obseruat *Lakics* l. mem. pag. 84. sq. in schol. I. idemque, „ seruat, ait, praeterea bibliotheca Sorbonae egregiam collectionem MStam iussu Haemonii, episcopi Verodunensis, a. 1009. confectam, et dicatam Anselmo

**) Vid. *Heineccius* in Hist. iuris ciuil. libr. II. §. 50. not. *Harl.*

Digitized by Google

ſelmo cuidam archiepiſcopo, de qua *Salmon* tract. de ſtud. concil. pag. 43. ſq." — *Reginonis* et *Abbonis* collect. copioſe quoque recenſent *Ballerini* de antiq. collection. part. IV. cap. 11. in Gallandii ſylloge etc. I. part. 631. ſqq. *Harl.*

e) Excerptum ex regulae *Chrodogangi* circa a. C. 757. canonicis ſuis datae cap. 28. 29. 30. Chrodogangi huius, ab a. 742. ad 766. Metenſis epiſcopi, qui aliis Crodegrandus ſiue Crodogandus, (*Trithemio* c. 255. de ſcript. eccleſ. Ruggandus,) regula clericis Metenſibus praeſcripta, in qua S. Benedicti regulam frequenter ſequitur, edita eſt a *Luca Datherio* tom. 1. ſpicileg. p. 205. [nou. edit. tom. I. p. 565.] et minus interpolata a *Labbeo* tom. 7. concil. p. 1444. et *Harduino* tom. 4. p. 1181. [atque *Coleto* in ed. concil. Veneta, tom. IX.] et a *Carolo le Cointe* tom. 5. Annal. eccleſiae Francor. ad a. C. 757. p. 567. 587. Vide etiam *Andream du Cheſne* tom. 2. ſcriptor. Francor. p. 204. et concilium Aquisgranenſe a. C. 816. et regulam ex Chrodogando et aliis, quam dant *Labbeus* tom. 7. concil. p. 1464. et *Harduinus* tom. 4. p. 1198. *Fabr.* Plura de eo narrarunt *Fabric.* noſter in bibl. med. et inf. lat. tom. I. p. 377. ſq. ed. Manſi. *Oudin.* in comm. de ſcriptt. eccleſ. tom. I. col. 1797. ſq. ad a. 760. qui eum vocat *Chrodegandum; Du Pin* Hiſt. eccleſ. vol. VI. p. 106. — *Caueus* in comm. de SS. eccleſ. tom. I. p. 629. ad a. 742. et *Schroeckh* in: chriſtl. Kirchengeſchichte, tom. XX. p. 82. ſqq. et 90. ſqq. *Harl.*

f) Excerpta ex tribus codicibus Turonenſis eccleſiae, tribus Remenſis, et duobus Bellovacenſis, duobus collegii Foxenſis Toloſani, quatuor codicibus eccleſiae Rothomagenſis, et decem variis codicibus MSS. abbatiae S. Victoris Pariſ.

g) Notitia de *Ordine Romano* MS. breuiore et antiquiore, atque adeo ſinceriore, quam in Melch. Hittorpii ſcriptoribus de Diuinis officiis Colon. 1568. fol. ſub init. et in operibus Georgii Caſſandri p. 97. et in bibliothecis patrum ſaepe prodiit ab Alcuino, vt videtur, ad aetatis ſuae mores auctus et interpolatus. Vide *Henr. Whartoni* auctarium ad Vſſerium de ſacris ſcripturisque vernaculis p. 359.

h) Notitia de antiquiſſimo Sacramentario Gelaſiano, quod ex Petauiana venit in bibliothecam Chriſtinae, reginae Sueciae. De libro ſententiarum magiſtri *Roberti Pulli,* cardinalis, circa a. C. 1144.

i) Ex duobus ſacramentariis Toloſanis excerpta, et ordo poenitentiae imponendae, et de reconciliatione poenitentium.

k) Ex codice MS. abbatiae Dionyſianae in agro Pariſienſi.

l) Ex duobus ſacramentorum libris in bibl. Thuana.

Ab eo tempore *Iacobus Petitus* ad calcem Theodori Cantuarienſis edidit excerpta ex poenitentialibus MSS.

α) Magiſtri *Bartholomaei*, Oxonienſis epiſcopi.

β) *Petri*

Digitized by Google

β) *Petri* Pictauienſis, canonici S. Victoris.

[78] γ) Magiſtri *Roberti de Flamesbure*, canonici S. Victoris et poenitentiarii. Adde, praefationem Roberti de Flamesbure ad Decanum Salisburienſem exſtare apud *Baluzium* tom. VII. Miſcell. pag. 345. atque *Rabani* et *Benedicti Anienſis* poenitentiales libellos exhiberi ab eod. *Baluzio* poſt Capitularia Francorum pag. 1378. 1385. nec non *Petri Exonienſis* ſummulam, qui circa a. 1287. ſcripſit, ab *Harduino* tom. VII. concilior, pag. 1124. Canones poenitentiales ſecundum *S. Hieronymum* ex MS. cod. 400. annorum, monaſterii S. Andreae prope Aueuionem vulgauit *Io. Marcianaeus* inter ſuppoſita Hieronymo, tom. V. p. 5-10.

δ) Magiſtri *Ioannis de Deo*.

ε) Ex anonymo de ſacramento poenitentiae in bibl. S. Victoris Paris.

ϛ) Ex formulario poenitentiali MS. bibl. regiae Nauarrae.

ζ) Ex libro MS. bibl. S. Victoris Paris. cui titulus: *Corrector et Medicus, qui correctiones corporum et animarum medicinas continet.*

η) Ex libro poenitentiali MS. bibl. Victorinae a diuerſis libris poenitentialibus deſumto.

ϑ) Ex tractatu de poenitentia in ſumma ſcholaſtica *Petri* Cantoris Paris. in ſumma *Magiſtri Praepoſitiui*, cancellarii Pariſ. et in ſumma magiſtri *Roberti de Chorcon*, cardinalis.

Praeter haec ab Antonio Auguſtino, Io. Morino et Iac. Petito vulgata, huc faciunt:

Collectio antiqua canonum poenitentialium ſaeculo IX. antiquior, inque tres diſtincta libros, quam tomo vndecimo ſpicilegii vulgauit *Lucas Dacherius* Pariſ. 1672. 4. [et tom. I. p. 509. ſq. ed. nou. *Harl.*] Praefationem huius operis vidit et partem eius vulgauit Beatus Rhenanus in admonitione de Tertulliani dogmatibus, teſtatus opus ipſum magno redimere ſe cupere. Vide *Baluzium* ad Gratianum p. 462. [et in notis ad Agobardum de diſpenſatione, cap. 20. conf. *Pertſch.* Hiſt. cit. p. 150. ſqq. *Harl.*]

Halitgarii, epiſcopi Cameracenſis, qui a. C. 831. obiit, de vitiis et virtutibus, remediis peccatorum et ordine atque iudiciis poenitentiae, libri ſex, quorum *ſextus* ſiue vltimus eſt poenitentiale romanum, de quo ſupra p. 74. ed. vet. et ed. nou. p. 240. abunde dixi. Libros V. in lucem protulit *Henr. Caniſius* tom. V. lect. antiqu. parte 2. p. 227. Ingolſtad. 1604. 4. pp) Inde recuſi ſunt in bibliotheca patrum Colon. 1618. tomo VIII.

 et

pp) In noua *Iac. Baſnagii* edit. tom. II. p. II. p. 87. ad 144. vna cum additamentis, et §. 3. *Baſnagii* obſeru. de Halitgarii libro poenitentiali. Conf. *Fabric.* noſtrum in bibl. mediae et inf. latinit. tom. III. p. 185. ſq. ibique Manſium de libro *de vita ſacerdotum*, diuerſo a libro poenitentiali; *Buddeum* in Iſagoge cit. tom. poſter. p. 703. — *Ballerinos Fr.* de antiquis collect. part. IV. cap. 8. §. 3. p. 620. in Gallandii ſylloge etc. tom. I. — *Douiat.* in Praenott. tom. II. p. 126. ſq. ibique Schotti not. — *Pertſch.* Hiſtorie des kanon. Rechts, p. 168. ſqq. — *Schroeckh.* chriſtl. Kirchengeſchichte tom. XXIII. pag. 301. *Harl.*

et Parif. 1654. tomo V. et Lugd. 1672. tomo XIV. Ex his *liber I. et II.* iidem funt, qui inter *Rabani Mauri*, archiepifcopi Moguntini, a. C. 856. defuncti, opera prodiere tom. 6. p. 125. Liber I. et II. de vitiis et virtutibus, et peccatorum fatisfactione in remediis, fiue de poenitentiis. *Liber III. et IV.* Halitgarii refpondent libro II. et III. fub eiusdem Rabani nomine editis tom 6. p. 116. feq. de quaeftionibus canonum poenitentialium ad Heribaldum epifcopum Autiffiodorenfem. *Liber quintus* Halitgarii denique idem eft, qui fub Rabani nomine ad Heribaldum legitur primus tom. 6. p. 110. Supereft liber tertius fiue vltimus *Rabani* de vitiis et virtutibus, qui eft de [?] grauibus mortalibus peccatis et eorum fatisfactione, capita LXXXIII. tom. 6. p. 130–154.

S. Columbani, Luxouienfis in Burgundia abbatis, qui a. C. 615. obiit, poenitentiale MS. laudat Hugo Menardus p. 932. ad Gregorii M. facramentorum librum. Eiusdem Columbani de poenitentiarum menfura, fiue poenitentiale ad calcem eius regulae coenobialis, prodiit in codice regularum Holftenii, Rom. 1661. 4. Parif. 1663. 4. parte 2. p. 98. et inter Columbani opera a Patricio Flemingo edita Louan. 1667. p. 197. et in bibliotheca patrum edit. Lugd. tom. XII. p. 21. [conf. *Fabric.* noftrum in bibl. med. et inf. latinit. tom. I. p. 401. fq. ed. Manfi.]

Cumeani fiue *Cummiani,* abbatis Hiberni, qui circa a. C. 660. diem obiit fupremum, liber de poenitentiarum menfura exftat in eodem tomo XII. bibliothecae patrum Lugd. pag. 42-48. Ediderat Patricius Flemingus ex codice bibl. Sangallenfis, et Columbano adiunxerat. [conf. *Fabric.* l. c. p. 438. ibique Manfium.]

Liber poenitentialis ad inftar libri canonum poenitentialium ex SS. Auguftini, Hieronymi et Gregorii M. dictis, nefcio, quo auctore collectus et fine loco aut anno impreffionis editus in fol. fuit in bibl. Sarraziana, in cuius catalogo memoratur p. 32,

Poenitentiale fiue iudicia congrua poenitentibus, capitula XXXIII. excerpta ex patrum dictis canonumque fententiis prodierunt in bibliotheca patrum Parif. 1589. et 1654. tom. VI. et tom. VI. concil. Labbei pag. 1468. et tom. III. Harduini pag. 1869. fub nomine *Gregorii III.* (papae ab a. C. 731. ad 741.) Petro Pithoeo videtur pofterioris fcriptoris.

Collectio canonum poenitentialium MS. in bibl. Michaëlis Thomafii, epifcopi Ilerdenfis, qua vfi correctores romani ad Gratianum.

Eugenii papae canones poenitentiales in bibliotheca Io. Tilii MS. memorat idem Pithoeus.

Canones XLVII. poenitentiales, decreto Gratiani fubiecti in editione Pithoeorum atque aliis quibusdam, et *Gratiani* ipfius tractatus *de poenitentia,* infertus caufae XXXIII.

13) *Bar-*

13) *Burchardus* siue *Brocardus* qq) Hassus, ex Lobiensi monacho dioecesis [?] Leodiensis, ord. S. Benedicti, Wormaciensis ab a. C. 996. episcopus, ab *Olberto*, abbate postea Gemblacensi, praeceptore suo adiutus, rr) Walterio Spirense episcopo impellente composuit, et Brunichoni ecclesiae Wormatiensis praeposito, dicauit *duodecim tomos decretorum* collectos ex sacris litteris, ex conciliis et epistolis spuriis decretalibus, ss) nec non poenitentiali romano, Theodori et Bedae et ex scriptis SS. Gregorii, Hieronymi, Augustini, Ambrosii, Benedicti, Basilii magni et Isidori, et sub titulis digestos. Hoc opus ipsum integrum necdum lucem vidit, sed tantum excerpta ex illo diuisa in *libros XX.* ex quibus Surius modo XVI. habuit, quibus in conciliorum editione vtitur sub hoc titulo, *ex codice XVI. librorum.* Exemplaria vetustissima Burchardi Pithoeus testatur exstare in bibliothecis ecclesiarum Carnotensis, Tricassinae, Vesuntinae, Burdigalensis. In Hendreichii Pandectis Brandenburgicis p. 794. memoratur editio Burchardi Parisiensis 1499. 8. quam numquam videre me, nec ab aliis laudari memini. Sed cum viginti illis, quos dixi, libris Decreti, *lex familiae* excusa est Coloniae 1548. (1549.) fol. et 1560. fol. ex editione Bartholdi Questenburg. Eadem deest in editione Paris. 1549. (1550.) apud Ioannem Foucherium, 8. Sed hanc claudunt *canones synodi Selegunstadensis* sub Aribone Moguntino archiepiscopo, cui Burchardus praesens adfuit a. C. 1023. et *quomodo initianda synodus*, siue constitutio ordinis qui in celebranda synodo obseruari debet. Bene multa accepisse Burchardum a Reginone, nec pauca de suo addentem multa corrupisse, notat *Baluzius* ad Reginonem pag. 454. sq. et ad Gratian. p. 539. 542. etc. Idem in praef. ad Ant. Augustinum de emendatione Gratiani §. 18. testatur, se tria vidisse Burchardi antiquissima exemplaria optimae notae. Ex his codicem Dionysii Talonii, laudat p. 497. 502. etc. Atque editos libros non satis integros atque emendatos exstare, obseruatum etiam in Georgii Cassandri operibus pag. 1091. et 1098. *Nacti etiam sumus*, inquit, *MStum opus Burchardi, quod obiter tantum cum impresso Parisiis anno MDXLIX. contulimus, et deprehendimus epistolae phrasin totam immutatam. In libro vero XX. impressus liber capita C* [?] *vero CLVIII. continet, et quorundam capitum ordo immutatus legitur.* Io. Molinaei tamen editio, quem Burchardi libris emendandis operam locasse Cassander ibidem testatur, lucem haud vidit. Non ipso Burchardi opere, sed tantum illius epitome vsum fuisse Gratianum, monet *Guido Pancirollus* III. 1. de claris legum interpretibus. Argumenta librorum viginti editorum adscribere supersedeo, quia ista habes etiam apud *Gerh. Mastrichtum* histor. iuris eccles. §. 251. et *Casp. Sagittarium* tom. 2. introduct. in hist.

qq) Hinc *brocardica iuris.* Confer D. *Christiani Thomasii* differt. de brocardico, *causa fatua excusat a dolo.* [*Grauina* de origine iuris ciuil. lib. I. p. 179. *Harl.*] Damasii *Burchardica* siue regulas canonicas ex recensione Petri Alauni Aquilii. Colon. 1564. 8.

rr) Vide Baluzium §. 18 praef. ad Anton. Augustin. de emendatione Gratiani.

ss) *Blondellus* prolegom. ad Pseudo-Isidor. p. 98. Vicissim capitularibus noluisse Burchardum vti, notat *Baluzius* ad Gratian. p. 530-539. etc. [quod exemplis quoque probat *Doulat.* in Praenott. libr. III. cap. 23. §. 5. tom. I. p. 78. sq. ed. Schott. isque §. 1. p. 72. sqq. agit de Burchardo ipso; §. 2. de titulo eiusdem operis; §. 9. de numero et ordine XX. librorum; §. 4. vnde decerpserit decreta; §. 6. de sensu et origine voc. *Brocardica;* adde Schotti notas. *Harl.*

Digitized by Google

hist. eccles. p. 750. seq. Obiit Burchardus a. C. 1025. 13. Kal. Sept. *Fabr.* Add. *Fabr.* nostri bibl. med. et inf. latin. tom. I. p. 302. sq. ed. Mansi, vbi adnotatur, Statuta canonum de officio sacerdotum, ex libris Burchardi vulgata esse a *Canisio* tom. VI antiq. lect. in tom. III. edit. Basnag. f. 297. sqq. — *Fleury* histoire eccles. libr. LVII. §. 54. et LVIII. §. 52. — *Oudin.* comm. de SS. eccl. II. col. 525. sqq. ad a. 1000. — *Caue* hist. litter. SS. eccl. II. p. 115. — *Ballerin.* l. c. part. IV. cap. 12. qui veram Burchardi praefationem ex cod. loco vulgatae mutatae reddidere, in Gallandii sylloge etc. I. p. 633. sqq. ibid. p. 721. *Car. Seb. Berard.* diss. obseru. V. §. 9. — *Pertschii* hist. laudat. sect. II. §. 34. 35. p. 194. sqq. qui alios VV. DD. excitat; — *Lakics* Praecogn. iuris eccles. pag. 85. sq. qui nec ingenium nec doctrinam Burchardi laudat: cel. *Glück* in Praecognitis etc. p. 438. sq. qui etiam notat, Burchard. non solum abstinuisse a Francorum capitularibus in collectionem suam referendis, sed etiam, quae ex illis mutua sumsit, aliis falso tribuisse auctoribus, atque in nota 12. prouocat ad *Baluzii* dissert. de capitularium Francorum nomine etc. praemissam eius collectioni capitularium, Paris. 1677. separatim repetitam Vindobonae 1771. 8. §. XX. — *Fuchs* in: Biblioth. der Kirchenversamml. I. p. 329. sq. et *Schroeckh* christl. Kirchengeschichte tom. XXII. p. 414. sqq. *Harl.*

14) *Iuo* Carnotensis ab a. 1092. episcopus egregius doctrina, zelo, prudenti constantia et fide, diem obiit a. 1115. die 23. Decembr. de cuius vita *Iohannes Fronto* in opusculis, quae iunctim excudenda dedi Hamb. 1720. 8. [rec. Veronae 1733. 8.] et ante opera Iuonis edita ex Ioh. Baptistae Soucheti recensione, Paris. 1647. fol. et in actis sanctorum 20. Maii tom. V. p. 247. Vide et Iacobi *Hommey* supplementum patrum p. 526. atque librum editum Paris. 1701. 12. *l'Esprit d' Yve de Chartres dans la conduite de son diocese et dans la Cour de France et de Rome.* Iournal des Sauans 1701. p. 540. Huius Iuonis *Pannormia*, (ita enim constanter veteres codices et Trithemius, non *Pannomia*,) exstat diuisa in partes octo: exstat etiam maior *liber canonum* siue *decretum Iuonis* in partes XVII. digestum, et curante *Io. Molinaeo* Gandensi, Louanii 1561. fol. editum, postea cum aliis Iuonis scriptis Paris. 1647. fol. ad fidem codicis antiquissimi S. Victoris Paris. recusum. *Pannormia* prodiit Basileae 1499. 4. expensis Michaelis Furter, cum praefatione Seb. Brandt: et Louanii 1557. 8. non satis emendate, curante Melchiore a Vosmediano. Vtrique operi praemittitur praefatio, quae his verbis incipit: *Excerptiones ecclesiasticarum regularum, partim ex epistolis romanorum pontificum,* (etiam spuriis illis, tt) Burchardi exemplo,) *partim ex gestis conciliorum catholicorum episcoporum, partim ex tractatibus orthodoxorum patrum, partim ex institutionibus catholicorum regum,* (quas regum leges Burchardus omiserat,) *nonnullo labore in vno corpore adunare curaui.* Sebastianus Brandt suspicatur, Pannormiam esse compendium, quod ex maiori Iuonis decretorum opere concinnauerit *Hugo* Catalanus. uu) Et sane Vincentius

tt) id. Blondellus p. 100.

uu) Circa a. 1100. vid. Iac. Bergomas. *Fabr.* Iuonis esse Panormiam, negat quoque *Rob. Bellarminus* de SS. eccles. in Gratiano p. 187. cui suffragatur *Ger. van Mastricht* in histor. iuris eccles. num. CCLXVII. p. 306. Hugonem Catalau-

Digitized by Google

tius Bellouacensis XXV. 84. speculi historial. quum dixisset, librum decretorum [82] Iuonis, non paruae quantitatis esse, nec facile portatilem, subiungit: *Hugo Catalanensis ex eodem volumine abbreuiato libellum portatilem legitur composuisse, qui et ipse apud nos est et summa decretorum Iuonis adpellatur.* Hanc Brandti coniecturam videtur firmare, quod Innocentius secundus, cuius decreta in calce Pannormiae leguntur, post Iuonem fuit. Verum Anton. Augustinus et Steph. Baluzius vv) testantur, illa in antiquissimis codicibus Pannormiae non exstare, sed a recentiore manu esse addita. Neque pro epitome maioris operis haberi potest, quum pauciora habeat, in quibus cum illo conuenit, neque in codicibus vetustis *summa decretorum*, quo titulo epitomen memorat Vincentius, sed *Pannormia* adpellatur. Igitur Baluzio adsentior, Hugonis epitomen intercidisse, et Iuonem ipsum primo composuisse Pannormiam, deinde, quum probari eam legentibus videret, ad maius opus concinnandum etiam animum adpulisse. Maius hoc decreti opus vna cum Pannormia lucem vidisse Basileae 1499. 4. praeter rem traditur a *Caueo* in hist. litteraria scriptorum ecclesiasticorum, ww) et in *Laur. Neocori* biblio-

latum eam ex maiore opere contraxisse, adfirmat *Guil. Pancirollus* de claris legum interpretibus libr. III. cap. 1. Verum *Buddeus* in Isagoge — ad theolog. vniuers. tom. poster. p. 771. sq. subscribit iudicio Fabr. nostri, additque *I. C. Zieglerum* de orig. et increm. iuris can. §. 35. Bellarm. ration. refutasse. *Harl.*

vv) *Baluz.* §. 20 - 23. praef. ad Anton. Augustin. [cuius iudicium, *Labbeanae* opinioni de scriptorr. eccles. a Bellarmino recensitis, tom. II. p. 504. oppositum late refert *Oudin.* l. c. *Harl.*]

ww) Pag. 160. sq. ad a. 1092. vbi de vita operibusque horumque editionib. *Iuonis siue Yuonis* agitur atque in edit. Basil. in nota *d.* obseruatur, librum *Panormiae* Iuonis Carnotensis de multimoda distinctione scripturarum sub vna castorum eloquiorum facie contentarum haberi MS. in bibl. Cotton. sub Vitellio A. 3. n. 1. (p. 81. cat. MSS. mox citandi.) — In eiusdem bibl. Cotton. MSSt. catalogo, sub fin. cat. MSS. Angliae etc. pag. 28. nominantur *Iuonis* sermones XIV. in celebrioribus anni festis habiti, et epp. CCLIII. — p. 68. XIV. 2. excerpta s. chronica Iuonis; p. 72. VII. varia Iuonis opp. — p. 93. XIII. 1. Vita b. Augustini, Hipponensis episcopi, per Iuonem. — p. 97. VIII. 22. Historia Iuonis succincta, inprimis de gestis quorumdam regum Assyriorum, et de gestis omnium romanorum impp. ad tempus Ludouici Pii, a. 814. et p. 135. XII. 3. Iuonis sermo de sacramentis dedicationis ecclesiae ad nuper baptizatos. — De Iuone eiusque opp. consulendi sunt *Fabric.* noster in bibl. med. et inf. latin. ed. Mansi, tom. IV. p. 205. sq. vbi dicitur Iuo fuisse episcopus ab a. 1090. ad 1117. et in nota *d.* laudantur *Pagi.* ad a. 1092. nr. 3. sq. et *Bened. Pictetus* saec. XI. p. 949. sq. contra Baronii sententiam et Sirmondi tom. III. opp. p. 676. qui pugnant pro a. 1092. In nota *h.* animaduertitur, insignem cod. M. Decretorum esse etiam Lipsiae in bibl. Paullina, et de altero cod. quo vsus est Molinaeus, vid. G. Cassandri opp. p. 1195. et 1116. — *Du Pin* Hist. eccles. vol. X. p. 1. — *Oudin.* comm. de SS. eccles. tom. II. col. 871. sqq. ad a. 1100. — *Ballerin. Fr.* in Gallandii sylloge etc. I. p. 586. sq. §. IX. Ibid. p. 721. sq. *Berard.* de variis canon. collectt. ante Gratianum §. X. — *Pertsch.* in: Historie des kanon. Rechts §. 38. p. 206. sqq. de Iuone eiusque *Decreto*, et §. 39. p. 209. sqq. de *Pannormia*, quam neque ab Hugone ex maiore opere Iuonis fuisse contractam, neque, vt putabat *Doujat* in hist. du Droit canon. part. I. cap. 27. §. 7. ab Hildeperto, archiepiscopo Turonensi, (Tours) esse confectam, at dubium, num Iuo illius auctor omnino sit, adhuc esse censet. — *Doujat.* in Praenotion. libr. III. cap. 27. p. 91. sqq. multus est de Iuonis Decreto, cap. autem 28. p. 95. sqq. de Pannormia: §. IV. adserenda ei videtur aduersus Hugonem, et diuersa ab epitome Decretorum: §. VIII. instituit collationem vtriusque operis Iuoniani, ad diuersum ordi-

bibliotheca nouorum librorum a. 1698. p. 58. Libro *primo* maioris operis, res ad sacrum baptismum et confirmationem pertinentes exponuntur: *Secundo* de sacra coena et missa et sanctitate aliorum sacramentorum: *Tertio* de ecclesia et rebus ecclesiasticis: *Quarto* de festis ac ieiuniis, scriptura sacra, ecclesiae consuetudinibus et conciliis: *Quinto* de primatu ecclesiae romanae, et de primatum, metropolitanorum, episcoporumque ordine ac iuribus: *Sexto* de vita, ordine et censura clericorum: *Septimo* de monachis: *Octauo* de coniugio et virginitate, de raptu, concubinatu, adulterio: *Nono* de incestu et gradibus prohibitis: *Decimo* de homicidiis voluntariis et inuoluntariis: *Vndecimo* de magis, sagis, histrionibus: *Duodecimo* de mendacio, periurio, etc. *Tertiodecimo* de furto, vsuris, venatoribus, ebriosis, furiosis, Iudaeis: *Decimoquarto* de excommunicatione: *Decimoquinto* de poenitentia: *Decimosexto* de officio et iudiciis Laicorum: *Decimoseptimo* SS. patrum, et Gregorii M. prae ceteris sententiae de fide, spe et charitate.

Quo facilius et *Pannormiam* possis cum maiore illo decreto conferre, ac quam verisimiliter pro epitoma eius haberi possit, iudicare; [P] en tibi etiam huius librorum octo argumenta, qualia auctor ipse in calce prologi exposuit. Prima pars *huius libri continet de fide et de diuersis haeresibus, de sacramento, id est, baptismate et ministerio baptizandorum et consecrandorum et consignandorum et consignatorum et de obseruatione singulorum, et quid conferat baptismus, quid confirmatio. De sacramento corporis et sanguinis Christi. De missa et sanctitate aliorum sacramentorum.*

Secunda pars *continet de constitutione ecclesiae et oblationibus fidelium. De dedicatione et consecratione ecclesiarum et altarium. De sepultura et presbyteris, et de eorum ecclesiis. De decimis et legitima possessione, et de confugientibus ad ecclesiam. De sacrilegio. De libertorum tutela. De alienatione et communicatione rerum ecclesiasticarum. De scripturis et authenticis conciliis.*

Tertia

ordinem duorum voluminum cognoscendum. — cel. *Glück* in Praecognitis etc. §. 174. p. 438. sqq. vbi obseruat, abbates Camaldulenses (de claris archigymnasii Bonon. Professor. tom. I. P. I. pag. 248. §. 3. et 4. ex quo in not. 16. Mauri Sartii notitiam eod. et iudicium adponit, demonstrasse, decretum Iuonis in edit. Molinaei, septendecim constans partibus, auctoris scopo haud respondere, illudque aliena manu valde interpolatum esse et adauctum, demonstrasse et in cod. quodam bibl. Corsinianae, qui Iuonis ipsius aetatem prae se fert, genuinum Iuonis decretum contineri. In illo enim codice totum opus est in partes XVI. distributum, eo ordine, qui reperitur in libris editis; deest autem pars XVII. quae in editis libris inscribitur de speculatiuis sententiis, et singulae partes multo sunt breuiores, quam in editis exemplaribus; — *Lakics* in Praecognitis iuris eccles. cap. III. §. 57. p. 92. sqq — *Ign. Mulzer* in historia legg. eccles. etc. §. 65. p. 33. sq. pauca de Iuone tradit; plura de eo eiusque scriptis *Schroeckh* in: christl. Kirchengeschichte, tom. XXVII. p. 15. sqq. 20. sqq. de eius Decreto et Pannormia; p. 170. 225. XXVI. p. 22. 56. sq. XXVIII. p. 277. 279. *Hark.*

Digitized by Google

Tertia pars *continet de electione et consecratione papae, archiepiscoporum: de ordinibus, de clericis et de laicis: ordinandis et non ordinandis. De mutatione episcoporum. De ordinatis non reordinandis. De continentia ordinatorum. De simoniace ordinatis et ordinatoribus, quod omnino sint deponendi, et quod misericorditer reconciliandi. De professione haereticorum. De lapsu in sacris ordinibus, quod non debeant ministrare, et quod misericorditer ad ministrandum possint accedere. De clericis homicidis, quod non debent ministrare. De vsurariis. De seruis per ignorantiam ordinatis, qui debeant manere in ordinatione, qui non. De clericis ebriosis scurrilatoribus: de monachis. De aetate, qua possint parentes contradicere religioni filiorum, et qua non possint: de viduis et virginibus velatis: de abbatissis.*

Quarta pars *continet de primatu et dignitate romanae ecclesiae: de conciliis conuocandis. De prouincia, quomodo sit constituenda: de potestate primatum et metropolitanorum episcoporum. De negotiis et causis clericorum, vbi debeant tractari. De spoliatis reuestiendis. De accusatione, et quo ordine, et a quibus personis, et aduersus quas personas debeat vel non debeat fieri. De testibus, qui et quomodo, et quot et in quo negotio testificari debeant. De iudicibus, quales debeant esse, et quando sententiam iudicii debeant proferre. De adpellatione, quo tempore et qua ratione debeat fieri, et de poena male adpellantium.*

Quinta pars *continet de clericis, sola infamia sine testibus, accusatis, quota manu se debeant purgare. De causis et negotiis laicorum. De vocatione excommunicandorum. De licita et illicita excommunicatione. De absolutione. De illis, qui excommunicatis in fidelitate aut sacramento* [P] *adstricti sunt, possunt sine periurio absolui ab illa sacramento. De haereticis post mortem excommunicandis. Quod sit communicandum non ex nomine excommunicatis.*

Sexta pars *continet de nuptiis, quo scilicet tempore et inter quas personas et qua de causa debeant fieri. De tribus, quae perfectum reddunt coniugium. De perfecto et imperfecto coniugio. De concubinis. De coniugibus, quorum alter sine altero continentiam vouit, vel religionis habitum sumsit. De vxoribus, quae viris in captiuitatem ductis, aliis nupsere. Quod sit coniugium inter personas eiusdem religionis vel fidei: non potest et inter Iudaeos; inter personas vero, quae non sunt eiusdem religionis vel fidei, non potest fieri coniugium. Quibus de causis non debeat solui coniugium. Cuiusmodi coniunctio non facit coniugium. De separatione coniugii non ob causam fornicationis.*

Septima pars *continet de separatione coniugii ob causam fornicationis carnalis. De viro, qui cum alterius vxore fornicatur, quod post mortem mariti non potest eam habere vxorem. De interfectoribus coniugum suarum. De fornicatione spirituali, quad propter eam licite dimittatur vxor. De reconciliatione coniugum. De sacramentis, quod debent viri facere mulieribus, et mulieres viris suis quando reconciliantur. De subiectione, qua debent vxores subiici viris suis. Qua ratione non debet fieri coniugium inter parentes. De eo, quod vnus vir non potest duas commatres ducere vnam post aliam. De eo, qui cum filiola sua aut cum commatre sua, aut qui filium suum baptizauit, aut eius vxor filium suum, aut priuignum suum de sacro fonte leuauit, aut ad confirmationem tenuit, et ideo voluit separari. In quo ramusculo*

 consan-

Digitized by Google

consanguinitatis possunt coniugia fieri. De accusatione consanguinitatis, et a quibus personis debet fieri. De inquirenda parentela et de incestuoso coniugio: discidio de gradibus consanguinitatis, recto et transuerso ordine dispositis.

Octaua pars *continet de homicidio spontaneo et non spontaneo, et quod potest fieri sine peccato: de eo, qui quemlibet clericum occiderit, quid debeat emendare. De eo, qui percusserit mulierem in vtero habentem et aborticrit, vtrum homicidium fecerit, nec ne. De incantationibus et diuinationibus, et diuerso genere magicae artis. De natura daemonum. De sortibus. De obseruatione dierum et mensium. De iuramento, quod debeat teneri, nec ne; et quos habeat comites. De omni genere mendacii.*

15) *Herardi*, Turonensium archiepiscopi a. C. 858. constituti capitula CXL. ex corpore canonum excerpta, editaque a Iac. Sirmondo in conciliis Galliae, atque hinc recusa tom. VIII. concil. [P] Labbei p. 637. et tom. V. Harduin. p. 450. nec non in Capitularibus Baluzii tom. I. col. 1283. sqq. De hoc Herardo *Baluzius* ad Anton. Augustin. de emendatione Gratiani p. 485. Sed *Labbeus* p. 637. et *Harduinus* p. 459. subiecerunt etiam *Gualteri* siue *Walteri* episcopi ab a. C. 870. Aurelianensis capitula XXIV. ex editione Lud. Cellotii, S. I. cuius notas quoque Labbeus [et Colet. concil. tom. X. col. 59. et 69. sqq.] adiunxit, Harduinus omisit. *Fabr.* Conf. *Fabricii* nostri bibl. med. et inf. latin. tom. III. p. 234. ibique Mansium, et *Pertsch* Histor. des kanon. v. Kirchenrechts, p. 186. sq. *Ballerin.* in Gallandii sylloge etc. I. p. 625. §. VII. qui etiam memorant cod. Vatic. reginae 612. vbi plura Herardi capitula simul coëunt, conficiuntque capita XLVI. *Harl.*

16) *Isaacus* episcopus ab a. C. 859. Lingonensis, teste scriptore chronici S. Benigni, *composuit librum, qui dicitur Canones Isaac, eoque ex libris canonum vtiliora quaeque eligendo in vnum volumen coartauit.* Illum librum primus edidit *Sirmondus* in conciliis Galliae, inde *Labbeus* tom. VIII. concil. pag. 598. *Baluzius* tom. 1. capitular. ac *Harduinus* tom. V. concil. p. 419. [*Coletius* concil. tom. IX. in calce. Conf. *Fabr.* nostri bibl. med. et inf. latin. tom. IV. p. 182. Mansi; — *Ballerin. Fr.* l. c. part. IV. cap. IX. in Gallandii sylloge etc. I. p. 622. sqq. de collectt. capitularium *Ansegisi* et *Bened. Leuitae*, et de earum additionibus; excerpta ex iisdem capitularibus *Isaaci*, episcopi Lingonensis. — *Pertsch.* in Historia laud. p. 184. sqq. de *Isaaco*, p. 152. sqq. de *Ansegiso* et *Benedicto Leuita.* — *Douiat.* Praenott. etc. libr. III. cap. 33. de capitularibus regum atque imperatorum Francorum, et §. 2. p. 130. sq. de *Ansegiso*, eiusque collectione capitularium, ac §. 3. p. 131. sq. de *Benedicto Leuita*, eiusque collectione; denique §. 7. p. 134. sq. vbi vid. Schotti not. de Baluzii editione, quam integram recusam esse Venetiis 1772. fol. II. tomis; textum vero capitularium ex Baluzii recensione etiam in *Pet. Georgischii* corpore iuris german. antiq. p. 1285. reperiri, adnotat Schottus. Add. infra in h. vol. p. 493. ed. vet. *Fabric.* nostri bibl. med. et inf. latin. I. p. 111. de *Ansegiso* et *Spittler.* in: Geschichte des kanon. Rechts etc. §. 64. pag. 250. sqq. — *Lugduni Batau.* in bibl. publ. inter codd. Vossian. sunt in cod. peruet. membr. Isaaci Lingo-

Digitized by Google

Lingonens. canones, excerpti ex variis conciliis vel scriptoribus. v. cat. bibl. Leid. p. 187. nr. 29. *Harl.*] Notat Sirmondus, excerpsisse Isaacum sua ex libris *Capitularis,* vt vocat: praecipue vero ex tribus libris posterioribus, quos Benedictus Leuita, (idem, a quo epistolas decretales suppositas collectas, suspicatur *Blondellus* prolegom. ad Pseudo-Isidor. p. 28. sq.) ad Ansegisi abbatis collectionem adiecit. Vt vero idem *Baluzius* ad Reginonem p. 542. notat, duplex capitulorum regiorum genus erat. Alia erant regia simpliciter, id est, in consilio principis inuenta et statuta; alia vero synodalia, regia sane, sed in synodis facta, et vtplurimum de rebus ecclesiasticis. Collectionem generis vtriusque capitularium Caroli M. et Ludouici Pii, regum Francorum, circa a. C. 830. suasu Otgarii archiepisc. Moguntini adornauit *Ansegisus*, e Luxouiensi abbas Fontanellensis, quem Trithemius auctor est collegisse Statuta ecclesiastica Caroli M. libris II. Leges mundanas eiusdem, libris II. Statuta ecclesiastica Ludouici, libris II. Leges mundanas eiusdem, libris II. Hisce libros tres alios capitularium Pipini et Carolomanni subiunxit *Benedictus* Leuita Moguntinensis a. C. 845. qui cum Ansegiso viderunt lucem, adiunctis etiam Lotharii et Caroli Calui aliorumque regum Francorum capitulis, cum adnotationibus *Viti Amerbachii* (ex edit. Ingolstad. 1545. 8.) et glossario *Francisci Pithoei*, Paris. 1588. 8. et 1603. 8. et ex *Petri Pithoei* recognitione Paris. 1620. 1640. 8. Et in codice legum antiquarum *Frid. Lindenbrogii*, Francof. 1613. fol. et in tomo I. *Goldasti* xx) [?] constitutionum imperialium, ibid. 1613. 1674. et 1713. fol. Ab eo tempore *Iacobus Sirmondus* S. I. promissa a Pithoeo Caroli Calui, Ludouici II. Carolomanni regis, et Caroli Simplicis capitula, cum coronationibus Caroli Calui et Ludouici II. Iudith item filiae et Hermintrudis, coniugis Caroli eiusdem, cum notis et analectis vulgauit Paris. 1623. 1640. 8. et inter eiusdem opera Sirmondi, quinque tomis in fol. iunctim edita Paris. 1696. tomo 3. vbi etiam capitulum regis Odonis et alia quaedam addita sunt ex locupletissima capitularium editione, quam cum erudita praefat. et notis dedit *Stephanus Baluzius* Paris. 1677. fol. 2. volum. in quibus Ansegisi ac Benedicti collectiones cum MSS. collatae, adeoque a prioribus editt. subinde discrepantes, (confer Caroli le Cointe Annales Francorum ad a. C. 827. n. 7.) et quae a Sirmondo in lucem protracta iam dixi, et Capitularia regum Francorum a Childeberto I. a. 554. ad Childericum III. a. 744. Pipini item et Caroli M. Pipinique Italiae regis ac Ludouici Pii, Caroli Calui, Ludouici Balbi, Odonis regis, Caroli III. et imperatorum Lotharii atque Caroli III. continentur. Adiuncta etiam Herardi, Isaacique Lingonensis capitula: et Marculfi monachi yy) aliorumque formulae veteres, quas

xx) Quae singula in Goldasti constitutionibus continentur, recenset D. *Io. Fabricius*, theologus Helmst. tom. 2. bibliothecae suae p. 248. seq. De Lindenbrogii codice legum antiquarum dixi in bibliotheca Latina lib. IV. c. 10. p. 841. seq.

yy) Non vixisse Marculfum hunc regis Dagoberti tempore, qui a. C. 638. obiit, sed diu post formulasque sacras inscripsisse Landerico, non Parisiensi, sed Meldensi episcopo, qui circa Pipini et Caroli magni tempora claruit, contendit *Launoius* in inquisitione in chartam immunitatis p. 25. et in assertione inquisitionis p. 616. seq. Marculfi formularum antiquissimum codicem membranaceum, ex auctione Gudiana redemtum, possideo, qui olim fuit Frid. Lindenbrogii. Marculfi

Digitized by Google

quas cum eruditis notis ediderat *Hieron. Bignonius* Parif. 1613. 8. et 1666. 4. Omitto leges et capitula regum Francorum edita in tomo fecundo Andreae du Chefne, et ad calcem conciliorum Galliae Narbonenfis a Steph. Baluzio, Parif. 1668. 8. Prodierunt etiam Caroli M. conftitutt. praecipuae, (ne dicam de non abfoluta et imperfecta Io. Tilii [zz]) editione Parif. 1548. 8.) cum notis Viti Amerbachii, Ingolftad. 1545. 8. et in legibus antiquis Ioannis Heroldi Bafil. [?] 1557. fol. et ad calcem epiftolarum Hincmari Remenfis, edente [a]) Io. Bufaeo, S. I. Mogunt. 1602. 4. et in Goldafti Monarchia imperii tom. 3. Francof. 1613. fol.

17) *Abbonis*, Floriacenfis abbatis, a. C. 1004. defuncti, liber canonum fiue capita LII. ex canonibus excerpta cum praefatione ad Francorum regem Hugonem, filiumque Robertum, in lucem data funt a *Io. Mabillonio* tom. 2. Analect. p. 248–337. [ed. autem in fol. p. 133. conf. *Ballerin*, l. c. part. IV. cap. 11. p. 632. fq. in Gallandii fylloge etc. I. et fupra ad Reginon. in *Morini* collectione poenit. *d*. §. XX. 12. *Harl.*]

18) Sub *Anfelmi* nomine, Lucenfis ab a. C. 1071. epifcopi, defuncti a. 1086. de quo auctor vitae a Seb. Tengnagelio editus, et acta fanctor. 18. Martii tom. 2. p. 647. feq. exftat in Barberina et aliis bibliothecis *collectio canonum* in plures tributa libros. In regia quidem Parif. [b]) feptem priores libri funt hoc titulo: *Incipit authentica et compendiofa collectio regularum et fententiarum fanctorum patrum et auctorabilium conciliorum, facta tempore* (Gregorii VII.) *fanctiffimi papae a beato* Anfelmo, *epifcopo Lucenfi, eius diligenti imitatore et difcipulo, cuius iuffione et praecepto defideranter confummauit opus hoc.* Antonius Auguftinus Hildeberto [c]) Cenomanenfi maluit tribuere, certe Anfelmi effe [d]) negat, quoniam Vrbani II. et quoque pofteriorum pontificum decreta continet. Sed illa abfunt a codice antiquiffimo Vaticano fexcentorum annorum, vt iudicat *Antonius Pagi* ad a. C. 1086. n. 4. nec non in altero monafterii S. Germani Parif. ex quo vtroque operis illius editionem molitus fuit Lucas Dacherius, qui tamen morte praeuentus exfequi illud non potuit. Vaticani meminit etiam *Baluzius* ad Lupum Ferrarienfem p. 379. edit. Lipf. 1710. 8. Gratianum multa ex Anfelmo repetiiffe, non dubitabat *Latinus Latinius* p. 81. b. Bibliothecae facro-profanae. *Fabr.* Copiofius de *Anfelmo* eiusque collectione canonum aliisque fcriptis disputant *Fabricius* nofter in bibl. med. et inf. latinit. vol. I. p. 115. ed. Manfi — *Du Pin* Hift. eccles. vol. IX. p. 98. — *Ger. van Maftricht* in Hift. iuris canonici et pontificii, Amftel. 1686. 8.

nr.

aulfi formulae fine Bignonii notis recufae funt in Frid. Lindenbrogii codice Legum antiquarum, qui et ipfe notas addidit, et in fupplemento bibliothecae patrum Morelliano tom. 2. et in bibl. patrum Lugdunenfi tom. 12. p. 768.

zz) Vide *Iacobi le Long* bibl. hiftoric. Franciae p. 585. *Gerh. von Maftricht* §. 207. Hift. iuris eccles.

a) Titulus eft: *Caroli magni Conftitutiones praecipuae tam ecclefiafticae quam politicae a Hlotario imp. eius nepote in epitomen redactae.*

b) Baluz. ad Gratian. p. 641. et in praefat. n. 19.

c) *Hildeberto* collectionem canonum et decretorum videtur tribuiffe Anton. Auguftinus, quia inter eius epiftolas per errorem legitur praefatio Iuonis.

d) Id. Baluz. in praef. §. 19.

Digitized by Google

nr. 260. p. 301. ſqq. — *Caueus* in Hiſt. litter. SS. eccl. tom. II. p. 150. ad a. 1071. inprimis *Oudin.* in comm. de SS. eccleſ. tom. II. col. 719. ſqq. ad a. 1070. qui illam collectionem Anſelmo dignam genuinamque eſſe cenſet probatque, idemque aliis amplius inquirendum relinquit, num, vt alii VV. DD. putarunt, *libri II. contra Guibertum anti-papam pro Gregorio IV.* et *collectanea ex variis auctoribus, ecclaſiae facultates non eſſe in poteſtate regis aut Caeſaris,* quae exſtaut in *Caniſii* antiquis lect. tom. VI. pag. 202. 235. et nouae edit. tom. III. p. 369. 389. atque in biblioth. patrum Colon. in fin. tomi IX. et in ſupplementi tomo I. p. 725.. Lugdunenſis autem tom. XVIII. p. 602. nihil aliud ſit, ac excerpta quaedam ex collectione canonum eiusd. Anſelmi, aliunde a Caniſio comparata (quam tamen Oudini coniecturam *Ballerinii* l. c. p. 644. refutant.) Reliquorum opuſc. quae Anſelmo interdum adtributa ſunt, et de quibus Oudin. copioſe agit, commemoratio a noſtro inſtituto aliena eſt. — *Doniat.* in Praenott. etc. lib. III. cap. 25. ſqq. tom. II. part. I. p. 82. ſqq. de illa collectione, quae conſtat tredecim libris, licet in exemplari vet. Anton. Auguſtini duodecim tantum ſint libri, quia omiſſus eſt lib. XI. de poenitentiis; tum de auctore, quem eſſe Anſelmum iudicat. Schottus vero in not. 1. obſeruat, nondum editam eſſe hanc collectionem, exceptis nonnullis eius particulis in *Holſtenii* collectione rom. bipart. vett. monumentis, Romae, 1662. 8. P. I. p. 215. et P. II. p. 214. obuiis; erratum igitur eſſe in biblioth. iur. ſelecta Struuio-Buder. cap. XV. §. IX. vbi ad *Schotti* bibl. Hiſpan. p. 333. prouocatur, quaſi is ab Ant. Auguſtino eam editam eſſe, ſcripſerit, quum tamen ibi nihil aliud relatum reperiatur, niſi ex Auguſtini demum ſcriptis innotuiſſe hanc collectionem, idque omnino verum eſſe. Buderi errorem etiam caſtigat *Ge. Sigism. Lakics* in Praecogn. iuris eccleſ. vniuerſi, cap. III. §. 56. in quo de Anſelmi collect. breuiter agit, p. 92. ſchol. 2. et adpellat *Salmon.* in tract. de ſtud. concil. p. 48. — *Pertſch.* in: Hiſt. des kanoniſch. Rechts, ſect. II. §. 36. p. 200. ſqq. — *Ballerinii Fr.* de antiq. collectt. etc. part. IV. cap. 13. p. 640. ſqq. in Gallandii ſylloge etc. I. p. 640. ſqq. curatius diſputant de *Anſelmi* collectione, quae ſere tota tranſiit in Gratianum, et quam adſerunt Anſelmo contra Anton. Auguſtinum de emendatione Gratiani; plures codd. recenſent, praecipue quatuor codd. Vaticanos, quos ipſi conſuluerunt, nr. 1364. et 6361. vetuſt. in quibus duodecim tantum leguntur libri, omiſſo vndecimo de poenitentia; nr. 3531. qui nomen *Anſelmi* praefert, et tabulam praemittit librorum tredecim, at in libro ſeptimo, neque tamen perfecto, deſinit, ac nr. 4983. ex antiquo exemplo, ſub Innocentio II. ſcripto, ſumtum, qui integros libros tredecim continet: iidem titulos ſingulorum librorum cum varietate capitum praecipua indicant; ac iudicium ſuum, quid de hac collectione, et de narratione Baronii ad a. 1086. nr. 14. ſentiendum ſit, aliaque notatu digna ſubiiciunt, et, *apologeticum,* a Caniſio editum, pro Gregorio VII. contra Guibertum, quod a MSS. collectionem canonum continentibus abeſt quam longiſſime apud Caniſium tom. III. part. 1. nou. edit. p. 382. ſqq. certum eſſe Anſelmi opus, pronuntiant. Add. *Schroeckh* chriſtl. Kirchengeſchichte, tom. XXVI. pag. 5. praeſertim tom. XXVII. p. 10, ſqq. *Harl.*

19) Ex

19) Ex *Bernardi* Papienſis collectione quaedam ſumſiſſe Gratianum putat *Labbeus* tom. X. concil. p. 509. ſed Antonius Auguſtinus Bernardum Gratiano iuniorem facit, vt notaui ſupra p. 20. ed. vet. et ed. nou. p. 168. Auguſtino adſentitur *Stephanus Baluzius* pag. 521. ad Gratianum. [*] Etiam Labbei notam in ſua conciliorum editione Harduinus omiſit. *Fabr.* Conſ. *Pertſch* Hiſt. des kanon. Rechts, in quarta ſectione de Decretalibus horumque variis collect. p. 257. ſq. et p. 260. ſq. item *Oudin.* comment. de SS. eccl. III. p. 245. ſq. et *Fabric.* bibl. med. et inf. latin. I. p. 229. de binis *Bernardis Compoſtellanis* horumque libris decretalium, aliisque. *Harl.*

20) *Iarlandi* Chryſopolitani Candela, ſiue opus libris XXII. diſtinctum et e pontificum decretis et patrum ſcriptis conſarcinatum, quod Ericus Mauritius ICtus inſignis in diſſ. de libris iuris communis §. 28 p. 122. teſtatur, MStum ſe ſaepius vidiſſe in bibliotheca eximia, quae plus quam mille quingentos codices MStos continet, canonicorum ad S. Victorem Lutetiae Pariſiorum volumine DCCCXIX. Additur in codice, vixiſſe Iarlandum hunc ante a. 800. et quod excedit. [v. *Oudin.* l. c. II. ad a. 1140. col. 1288. ſq. vbi floruiſſe dicitur poſt a. 1149. et de MSS. agitur. *Harl.*]

21) *Ratherii*, qui ex monacho Lobienſi epiſcopus Veronenſis, mox Leodienſis, atque iterum Veronenſis, denique exul in monaſterio Lobienſi circa a. C. 973. obiit, volumen perpendiculorum ſiue de contemtu canonum liber in duas partes tributus ad Huberum Parmenſem epiſcopum prodiit in tomo ſecundo ſpicilegii Dacheriani Pariſ. 1657. 4. pag. 161. ſeq. *Fabr.* ſ. edit. nou. tom. I. p. 345. ſqq. Conſ. *Du Pin* hiſt. eccleſ. vol. VIII. p. 20. ſq. *Canei* hiſt. litt. SS. eccl. II. p. 95. ad a. 928. *Fabric.* bibl. cit. tom. VI. p. 52. ſq. *Schroeckh.* chriſtl. Kirchengeſch. tom. XXII. p. 487. ſq. et inprimis p. 508. ſqq. tom. XXIII. p. 433. et 489. *Harl.*

22) Ex *Hiberna* veteri canonum collectione capitula ſelecta, vna cum nonnullis Theodori Cantuarienſis vulgauit *Lucas Dacherius* tomo IX. ſpicilegii Pariſ. 1669. 4. [ſ. tom. I. nou. ed. p. 492.] Confer D. *Ittigium* τὸν μακαρίτην de bibliothecis patrum p. 232. *Fabr.* De collect. *Hibernenſi* vberius diſſerunt *Ballerinii Fr.* de antiquis collect. etc. part. IV. cap. 7. §. 1. p. 609. ſq. in Gallandii ſylloge etc. tom. I. et animaduertunt, Dacherium primum ex cod. Corbeienſi, ſaec. VIII. ſcripto, teſte *Mabillonio* de re diplomat. p. 360. qui adſeruatur *Pariſ.* in bibl. S. Germani a Pratis P. P. Benedictin. (de quo vid. *Ballerin.* l. c. p. 387. ſqq.) edidiſſe canones Hibernenſes, deinde ex MS. Bigotiano *Edm. Martene* tom. IV. anecdot. p. 2. adieciſſe alios canones Hibernens. hos etiam ineſſe MS. Valicellano, quod diuerſas collect. continet, nr. 3. et, quaenam huius et Corbeienſis MSti ſit differentia, latius oſtendunt. Iidem ib. fuſe recenſent §. II. collect. in cod. *Herouallianao*, nunc Sangermannenſi, ex quo *Iac. Petitus* tom. I. poſt poenitentiale Theodori p. 102. ſqq. plura edidit, atque *Balleriuii* ipſos titulos 92. huius collectionis in ſect. VIII. ex Petito exhibent; tum in §. III. collectionem in cod. *Vallicellano* XVIII. qui in multis concinit cum collect. Herouallia̲na, in aliis autem ab ea, et ab Andegauenſi ac Diuionenſi collect. diſcrepat; iidemque illius titulum atque capitula proferunt. *Harl.*

23) *Flori*

Digitized by Google

23) *Flori* magiſtri, qui ſub Carolo Caluo a. 877. defuncto vixit, collecta ex Lege [e]) et canone, edidit ex bibliotheca S. Benigni Diuionenſis idem *Dacherius* tom. XII. ſpicilegii, Pariſ. 1675. 4.

24) Canonum libri a Chilperico rege, (qui a. C. 584. obiit,) ad epiſcopos miſſi meminit Gregorius Turonenſis lib. V. Hiſtor. Francorum cap. 18.

Peruetuſta collectio canonum MS. quae fuit Claudii Puteani, citatur a *Baluzio* ad Gratian. p. 483. 487. etc. 500. 501. 509. 521. ſeq.

Antiquiſſima alia canonum collectio Lugdunenſis, optimae notae, quam confectam in Hiſpania et inde Lugdunum olim aduectam putat idem *Baluzius* p. 490. Citat eamdem cum antiqua collectione canonum Andegauenſi p. 503. quam laudat iterum p. 552. et 461. Alia in codice MSto monaſterii Riuipullenſis, id. 515. 535. Vetus collectio canonum MS. in bibl. regia, id. p. 523. 525. Aliae quaedam canonum collectiones MSS. quibus [?] ex bibl. Vaticana et eccleſiae Mutinenſis vſi correctores romani ad Gratianum. His adde collectionem canonum et decretalium, quam in membrana MS. habuit *Gerhardus von Maſtricht*, et deſcribit in Hiſtoria iuris eccleſiaſtici §. 413. diſtinctam in libros tres. Aliam collectionem canonum in quinque, et aliam in ſedecim digeſtam libros MSS. paſſim citant, et ex illis canones quoſdam referunt conciliorum collectores. *Fabr.* Alias collectiones in variis codd. quorum nonnullos iam indicauimus, obuias paſſim recenſent *Ballerin. Fr.* de antiq. collectionib. etc. in tom. I. ſylloges Gallandianae, ex. gr. in parte II. cap. 4. ſqq. p. 379. ſqq. collection. canonum vetuſtiſſimam in MS. Vatic. reginae MDCCCCLXXXXVII. — aliam in MSS. Lucano LXXXVIII. et Colbertino DCCLXXXIV. p. 389. ſqq. — in MSS. Barberino MMDCCCLXXXVIII. et Vaticano MCCCXXXXII. p. 392. ſqq. — de collectionibus Gallicanis in pluribus codd. p. 409. ſqq. — de primaeua Epheſina et Acaciana in cod. Veronenſi, p. 423. — de MS. collectione *Auellana* in codd. Vaticanis aliisque indicatis; iidemque ex cod. Vatic. MMMMDCCCCLXI. ſummam CCXLVI. epiſtolarum referunt, comparantque cum aliis codd. et editione conciliorum etc. et ex illa collectione duas antea ineditas Hormisdae epp. et quaedam fragmenta producunt, p. 449. ſqq. cap. XII. — de collectionibus Theſſalonicenſi et Arelatenſi, pag. 464. ſqq. cap. XIII. vt omittam, quas multas collectt. MSSt. in parte IV. recenſuerunt, mentionem adhuc faciam collectionis miſceptae in cod. Vatic. MMMDCCCCXXXIII. quam *Deusdedit*, presbyter cardinalis, congeſſit, de qua in cap. XIV. p. 646. ſqq. fuſius diſputant, et ex qua documenta quaedam adhuc inedita proferunt, [f]) tum cap. XV. p. 657. ſqq. de MSta collectione *Boni-*

e) Codicis Theodoſiani breuiario de epiſcopis et haereticis.

f) Add. de illa collectione *Doniatius* in Praenott. libr. III. cap. 26. p. 88. ſqq. tom. II. part. 1. *Baron.* ad a. 1080. §. 30. et ad a. 1087. §. 22. et *Pertſch.* l. c. p. 214. ſq.

Digitized by Google

Bonizonis, episcopi Sutrini, aliquanto post a. 1089. facta, et codd. Vindobon. atque Brixiano, ex quo excerpta quaedam dant, (de quo *Bonizone* quaedam adnotauit *Schott*. ad Douiat. l. c. p. 87. sq. not. z. aliosque VV. DD. laudauit,) et cap. XVIII. p. 669. de aliis MSStis, necdum editis collectionibus. Praetermissis, quas *Coustant* in diss. cit. ibid. pag. 3. sqq. recensuit, collectionibus MSStis, tantum *Franc. Antonii Zachariae* duas dissertatt. in Gallandii syll. tom. II. cap. 12. et 13. p. 677. sqq. a) de II. antiquis canonum lectionibus, b) de inedita canonum collectione, quam XII. saeculo cardinalis *Laborans* composuit, in memoriam reuocabo. De duabus collect. quarum altera inscripta est *Polycarpus*, (cuius auctor fuisse fertur quidam Gregorius sacerdos, et cod. custoditur in bibl. Vaticana,) altera autem *Populetum*, *Pertsch*. l. c. p. 215. sq. pauca tradit. add. infra nr. 27. et 28. Haec sufficiant. *Harl*.

Arabica canonum collectio, siue Nomocanon Arabicus MS. in bibl. Bodleiana. *Fabr*. Confer supra, not. ad initium §. XV. et §. XVII. sub fin. in additamentis de *Elia Geueri*. *Harl*.

25) GRATIANVS de Clusio, Tusciae ciuitate, monachus S. Felicis Bononiensis, ordinis S. Benedicti, a. C. 1151. tempore Eugenii III. papae in illo monasterio absoluit opus iam ab a. 1127. coeptum, quod Innocentius III. *corpus Decretorum* vocat, auctor ipse *Concordantiam discordantium canonum* inscripsit. Diuiditur opus in *Distinctiones* 101. (quarum singulae suis iterum distinguuntur capitulis,) et *Caussas* 36. (quae suis iterum *quaestionibus*, quaestiones capitulis subdiuiduntur,) et tractationem *de consecratione*, quinque distinctionibus absolutam. In caussa XXXIII. amplus *de poenitentia* tractatus occurrit, septem absolutus distinctionibus. Priuatis auspiciis hoc opus est compositum a Gratiano, Burchardi, Anselmi atque Iuonis collectionibus strenue vso, quorum omnium luminibus obstruxit, atque, vt notat Pancirollus, *tantae postea auctoritatis fuit, vt vulgo* Magister *vocatus, maximum in decidendis caussis pondus habuerit, etsi velut priuati hominis eius dicta vim legis non obtinent*. (conf. quae in eius laudem et apologiam *Io. Chiflet*. de iuris vtriusque architectis c. V. Antw. 1651. 4. et tom. I. thesauri iuris Euerh. Ottonis p. 186. sq.) Quam saepius errasse Gratianum, multi iam notarunt, vel dum Burchardi et aliorum errores sequitur, vel dum ipse non accurate lecta excerpit, vel dum interpretibus errantibus praebet aurem, ipse ne summos quidem graecae linguae apices callens, vt monuit *Baluzius* ad Anton. Augustinum de emendatione Gratiani [p. 231. sqq. in Gallandii syll. etc. II. et in Additam.] p. 536. (Neque a papis neque vllo concilio generali comprobatam omnino eius syllogen, notat *Rich. Simon* tom. I. Censurae bibl. eccles. Dupin p. 602.) Licet vero papae romani auctoritatem, epistolis decretalibus obsequens, super omnia efferat maxime, (atque pontificiis dogmatibus suffragetur, v. *Io. Paul. Windeckii* Theolog. Ictorum, Colon. 1604. 4.) nihilominus multa ipsi exciderunt, quae pontificis adseclae ab illo dicta nollent, et quorum partem collectam videre licet (in anonymi kurtzem Auszug aus den Pabstlichen Rechten, 1530. 4. conf. Autographa Lutheri tom. I. p. 269. 282. D. *Andr. Den. Habishorsti* de coniugio clericorum ex iure canonico, Rostoch. 1698. 4. Vide *Io. Colneri* ius canonicum

Digitized by Google

nicum orthodoxum ad calcem chronologiae papatus, 8. *Andr. Ofiandri* papam non papam, Francof. 1600. 8. *Io. Arndii* refutationem papatus ex iure canonico: *Ioan. Hay* Gratianum anti-Iesuitam 166. 167.) in D. *Io. Henr. Feustkingii* praesidiis veritatis ex iure canonico, Witeb. 1711. 4. D. *Io. Christoph. Pfaffii* dogmatibus Protestantium ex iure canonico comprobatis, Tubing. 1712. et 1722. 4. ab auctore Asyli innocentiae Quesnellianae in iure canonico quaesiti, Francof. 1718. in *Sam. Stryckii* praesidio religionis euangelicae ex iure canonico in terris protestantium etc. Francof. et Lipf. sine anni nota. Vide sis etiam *D. Ioh. Gerhardum* [?] tom. I. confess. cathol. p. 730. seq. Huic Gratiani collectioni *Cotta Palta* [sec. alios *Paucapalea*] discipulus dicitur aliquot addidisse capita, quae in antiquioribus MSS. non leguntur. His *Paleae* nomen est adscriptum, quod alii putant esse παλαιὰν, pro veteri interprete, alii paleam, velut leuioris rem momenti, minus bene vtrumque. *Fabr.*

[*Epimetron.* Multa quidem restant, quae addi queant. Enimuero ea, quae de Gratiano et Decreti edd. sint dicenda, partim, vt aperte fatear, ad biblioth. graecam non pertinent, sed potius ad bibl. latinam, (atque Fabric. in bibl. med. et inf. latin. tom. III. p. 82. ed. Mansi eadem verba, quae h. l. in bibl. gr. scripserat, posuit, paucis additis quae per signa parentheseos, suis locis inserui,) cum primis ad historiam iuris canonici, partim ab aliis viris doctis, qui etiam nonnulla, Fabricio vel ignota, vel ab eo minus recte scripta, fusius meliusque docuerunt, abunde sunt exposita. Attamen, ne erga Fabric. manes ingratus esse videar, primum nonnullos VV. DD. praesertim recentioris aetatis, qui de vita, patria, ordineque illius et decretorum nomine atque auctoritate disputarunt, et quos consulere possit harum rerum cupidus, excitabo; deinde, illis ducibus, pauca quae ad hoc Fabricii caput vel emendandum vel supplendum faciant, quam breuissime pro mea virium infirmitate adiiciam. De Gratiano igitur eiusque Decreto praeter scriptores historiae ecclesiast. christianae plura conscripserunt multi: qui quoniam plerumque alios iam laudarunt, in paucorum commemoratione acquiescam. *Du Pin* Hist. eccles. vol. X. p. 204. — *Ger. van Mastricht* Hist. iuris eccles. nr. 318. 319. Duisburg. 1676. 8. et in ed. II. Amstel. 1686. 8. nr. 317. sqq. p. 246. atque in ed. Thomas. Halae 1719. 8. p. 315. sqq. — *Caue* Hist. litter. SS. eccles. tom. II. p. 215. sq. ad a. 1131. (vbi in ed. Basil. in nota memoratur, compilationem decretorum exstare MS. in bibl. Cotton. sub Claudio A. 4. n. 3. et partem II. quae complectitur *caussas*, haberi MS. ibid. sub Vitellio A. 3. n. 3. et addi quaedam de consecratione et dedicatione ecclesiarum, de matrimonio et adfinitate, de simonia aliisque;) — *Oudin.* qui in comment. de SS. eccl. tom. II. p. 1202. sqq. longam dissertat. de Gratiano et collectione illius conscripsit, et multa ex aliis mutua sumta dedit, ad a. 1140. per quatuor capp. in quorum primo agit de patria, vitae genere, studio et fratribus, Gratiano adtributis, in cap. secundo persequitur varias atque oppositas de collectione Decretorum Gratiani, eruditorum sententias; in cap. tertio alii maiores errores in Gratiani collectione Decretorum ab Antonio, Florentino archiepisc. et Antonio Augustino notati enarrantur: in cap. quarto variae collectionum eiusdem editiones, (de quibusdam praecipuis etiam in capite I. disputatur,) et emendationes ex MSStis codd. enumerantur. — *Buddeus* in

Digitized by Google

Iſagoge-ad theologiam vniuerſ. tom. poſter. cap. V. §. 5. et §. 6. p. 766. ſq. p. 772. ſqq. qui iam praeter alios laudauit *Iuſt. Henning. Boehmer.* in iure eccleſ. proteſtantium libr. I. tit. II. §. 18. ſqq. p. 94. ſqq. §. 27. ſqq. p. 99. ſqq. — Idem *Boehmer.* in diſſ. de varia Decreti Gratiani fortuna, praemiſſa eius edit. corpor. iur. can. tom. I. — In *Gallandii* ſylloge etc. tom. II. p. 159. ſqq. diſſ. de methodo atque auctoritate collectionis Gratiani, et reliquarum omnium collectionum decretalium poſt Gratianum, acceſſit oratio de recta iuris canonici diſcendi ratione, vbi, quae maxime in Gratiani collectione ſint cauenda, oſtenditur, auctore *Franc. Florente,* I. C. ac p. 185. ſqq. *Ant. Auguſtini* de emendatione Gratiani dialogorum libri II. cum *Steph. Baluzii* et *Gerh. Maſtricht*ii notis, curante M. *Ioſ. Ant. de Riegger.* — *Auguſtini* libri duo prodierant Taracone 1587. 4. Pariſ. 1607. 4. cum notis Baluzii Pariſ. 1672. 8. — repet. additis notis *van Maſtricht,* Duisburgi, 1676. 8. et mutato tantum titulo, Arnhemii 1678. 8. (v. *Schott.* ad Douiat. II. 1. p. 200.) tum a *Steph. Baluzio emendati,* notis illuſtrati, et cum nouis emendatt. Pariſ. 1760. II. voll. 8. dein additionibus quibusdam factis curante *de Riegger*, Vindob. 1764. cuius editio in ed. Gallandianae ſylloges repetita eſt ab editoribus cit. ſylloges Magontiacis, add. illorum praef. ad tom. I. p. XVII. ſq. De inſcriptione operis in quibusdam libris ſcriptis v. ib. p. 230. in Addition. At plura excerpere haud vacat. — In eadem ſylloge etc. tom. II. nr. XIV. p. 801. ſq. *Iodoci le Plat.* diſſ. de ſpuriis in Gratiano canonibus, quam *le Plat* praemiſerat editioni ſuae *van Eſpen* commentarii in ius nouum canonicum cum commentario in decretum Gratiani in gratiam ſtudioſorum, Louanii 1777. 8. II. tom. vnde editores Magontiaci Gallandianae ſylloges eam adtexuerunt. — Inprimis de erroribus Gratiani conferendum eſt praeſtantiſſimum *Car. Sebaſtiani Berardi,* qui omnes Decreti Gratian. canones ad fontes ſuos reuocauit, eosque cum conciliis, decretalibus pontific. ſcriptoribus eccleſ. etc. e quibus hauſti ſunt, contulit, atque ope critices et hiſtoriae eccleſ. explicuit, opus: *Gratiani canones* genuini ab apocryphis diſcreti, corrupti ad emendatiorum codicum fidem exacti, difficiliores commoda interpretatione illuſtrati, Taurini 1752. 4. IV. voll. Venetiis 1772. mai. 4. tom. IV. — Hiſtoriam Gratiani vitae ac decretorum copioſe perſequitur *Douiat.* in Praenott. canon. etc. tom. II. part. 1. vbi Schott. doctas adiecit notas et plura emendauit, cap. 2. pag. 141. ſqq. de Gratiano, auctore Decreti, (atque Schott. p. 146. adnotauit, *Boehmerum* in diſſ. de varia Decreti fortuna §. XII. not. *l.* ex vetuſtiſſimo calendario archigymnaſii Bononienſis probaſſe, Gratianum mortuum eſſe a. 1158. idemque ex *Mabillonii* Itinerario Italiae, Pariſ. 1687. 4. p. 199. epitaphium Gratiani, quod Bononiae exſtat, et carmen de Gratiano, ibidem in aede S. Felicis vetuſto ſaxo inſcriptum, curatius excudi fecit;) cap. 3. de vero titulo Decreti, deque eius condendi cauſſis et tempore; cap. 4. de auctoribus, quorum centones in opus ſuum tranſtulit Gratianus; cap. 5. de partibus Decreti Gratiani, et ſingulatim capp. 6. 7. et 8. de ordine primae, ſecundae ac tertiae partium; cap. 9. de diſtinctionum et quaeſtionum numero ac diuiſione, (continentur vero in toto Decretorum corpore MMMLXXXX. canones ſ. capitula;) cap. 10. de ratione citandi capita ſ. loca Decreti; cap. 11. inquiritur, quibus de cauſſis Gratianus ceteris collectoribus potior habeatur, (ac Schottus p. 183. monet, conferenda eſſe, quae de vtilitate Decreti Gratiani

Boeh-

Digitized by Google

Boehmerus in diss. cit. §. XX. XXI. dixit;) cap. 12. de mendis et naeuis Gratiani; cap. 13. de emendatione Gratiani ab aliis facta; in §. III. de correctoribus romanis, qui sub Gregorio XIII. emendatius edidere Gratiani opus, a. 1580. perfecerunt opus, (sed typis excusum est vna cum reliquis corporis iuris canonici partibus Romae 1582. fol. III. voll. repet. Lugduni 1584. fol. et saepius (v. paullo post de editt.) — cap. 14. de auctoritate Gratiani; cap. 15. de nomine *Palea*, saepe Decreti capitibus adscripto: ex quibus harum deliciarum cupidi ad sitim exstinguendam haurire, (adde eiusd. Douiat. Histoire du droit canon. part. II. cap. 1.) praeterea commode comparare possunt, quae hac de re scripserunt, *Pertsch.* Hist. des canonisch. v. Kirchenrechts sect. III. pag. 217.--253. — *Paullus Ios. Riegger*. in diss. de Gratiani decreto, Vindob. 1760. 8. rec. in *Anton. Schmidt*, S. I. Thesauro iuris ecclesiastici, potissimum germanici, siue dissertatt. selectis tom. I. Heidelbergae, Bamb. et Wurzburg. 1772. 4. nr. III. p. 129. sqq. p. 130. memorat quosdam VV. DD. qui de Gratiano egerunt. Quidquid de patria, loco et tempore, quo ac quando et ex quibus auctoribus Gratianus compilauerit opus, et multa alia quae in disceptationem venire solent, diligenter fuseque disputat, multorum adducit scripta, nec paucorum castigat errores suamque sententiam dixit et corroborare studet; insuper p. 227. sqq. editiones, ac p. 235. sqq. codd. Vindobon. refert. Schmidt autem in animaduerss. calci subiectis contra Rieggerum, qui §. 16. pag. 143. prouocat, vti etiam Boehmerus aliquoties in diss. praefixa Decreto Gratiani fecit, ad *Calendarium Bononiense*, (ex quo *Machiauell.* in noua edit. *Caroli Sigonii* opp. omnium, ab Phil. Argelatio curata, Mediol. 1733. tom. III. lib. III. in historia Bononiensi multa protulit excerpta,) monet, illud non omnino indubitatae fidei haberi ab *Haeberlinio* in praefat. hist. tom. 8. f. XXII. vti etiam a *Moshemio* Instit. histor. eccles. saec. XII. part. II. c. 1. §. 6. p. 453. not. *e*. atque ab eodem *Haeberlin* ibid. f. XXVII. recte contendi, ex nullo eius calendarii loco demonstrari posse, Eugenium III. expressis verbis imperasse, vt Decretum Gratiani publice in academia Bononiensi praelegeretur, sed nihil aliud in illo dici, nisi veniam Decreti publice explanandi ab Eugenio concessam. g) — Paulli Rieggeri filius, *Ios. Anton. de Riegger*, Ict. Friburgens. quum in componenda illa dissertatione maximam opem tulisset, et patre et filio fatentibus, filius ea, quae a patre in dissert. de Gratiani decreto aut edita sunt, aut in aliis eiusdem libris leguntur, postea vel aucta vel emendata, vel aliam in formam plane redacta, reddidit, et quidem in suis *opusculis ad historiam et iurisprudentiam, praecipue ecclesiasticam pertinentibus*, Friburgi Brisgou. 1773. 8. p. 267. sqq. *in dissertat. de Gratiano, auctore Decreti*, ac p. 305. sqq. *de Paleis Decreto Gratiani insertis obseruatt.* tum in *Oblectamentis historiae et iuris ecclesiastici*, part. I. Vlmae 1776. 8. p. 1. sqq. in *dissertat. de Gratiani collectione canonum illiusque methodo et mendis*, vbi p. 11. sqq. §. 19. sqq. ex *Boetii Eponis* libro de iure sacro, Duaci 1588. 8. longum locum de consilio ac methodo Gratiani et dispositionis genere ordineque, quem ille saltem in vniuersum tenuit, inseruit, et latius explicuit p. 74. sqq. plures purioris doctrinae defensores, f. Protestantes

g) Vberius de calendario vetustissimo Bononiensi, huiusque, operis suppositititii, mala fide disputat auctor in libro infra citando, *Magazin für Kirchenrecht etc.* part. I. p. 15. sqq.

Digitized by Google

tes nominat, qui ex Gratiani decreto doctrinae suae praesidia solent arcessere, eosque vehementer falli, more aliorum opinatur, atque multos errores naeuosque, a Gratiano in opere suo magno numero, nulloque discrimine commissos, duce *I. Petro Giberto* in corpore iuris canon. prolegg. part. I. ob oculos ponit. Gratianum multorum quoque errorum reum faciunt, et multa de illo congerunt *Eckhard* et *Walch* in libro, inscripto: *Christ. Henr. Eckhardi* Hermeneutica iuris: recensuit perpetuisque notis illustrauit *Car. Frid. Walchius*, Lips. 1779. mai. 8. libr. I. cap. 8. §. CCCVII. sqq. p. 552. sqq. nec non cel. *Glück* de Gratiano, eius patria, compilatione et partitione Decreti, et quod canones truncauit atque interpolauit, in Praecognitis etc. cap. II. sect. I. p. 31. sqq. — Pauca de eo adnotarunt *Fuchs* in: Biblioth. der Kirchenversammlungen etc. part. I. p. 331. sqq. et *Ignat. Mulzer* in Hist. legum ecclesiastic. positiu. p. 36. sqq. multo autem plura *Schroeckh.* in: christl. Kirchengeschichte, tom. XXVII. p. 24-57. add. ibid. p. 176. 199. sq. 217. sq. et tom. XXI. p. 25. — Docta supplementa ad historiam Gratiani huiusque Decreti resque ac quaestiones de eo controuersas reperiuntur in (I. M. Abele) Magazin für Kirchenrecht vnd Kirchengeschichte, part. I. Lips. 1778. 8. pag. 1. sqq. Tot igitur viri docti, qui praeterea alios citarunt, otium mihi fecerunt, et ego pauca tantum adferam, vel potius adtingam. Quaestio praecipue agitata est inter viros doctos citatos, num quod Fabricius cum plurimis adfirmauit, Gratianus socius quoque fuerit ordinis S. Benedicti. Alii, vt *Maurus Sarti* et *Maur. Fattorini*, abbates Camaldul. in opere: De claris archigymnasii Bononiens. professoribus a saeculo XI. vsque ad saec. XIV. tom. I. pars I. Bononiae 1769. et pars II. ibid. 1772. (cuius operis censuram leges in cit. Promtuario s. Magazin für Kirchenrecht etc. part. I. p. 31. sqq. vbi quoque p. 265. dicitur Gratianus in monasterio S. Felicis Bononiae collectionem suam intra annos 1140-1151. absoluisse,) Sarti igitur, et Fattorini contendunt, monasterium S. Felicis illo tempore nondum ad ordinem S. Benedicti, sed ad ordinem *Camaldulensem* pertinuisse; cui sententiae subscripserunt cel. *Glück* l. c. p. 31. sq. et auctor memoratae disquisitionis de Gratiano in: Magazin etc. p. 3. sqq. qui etiam coniicit, Gratianum Clusii, (nunc Chiusi, haud procul a Florentia,) primum regulam Camaldul. ordinis professum esse, et inde translatum Bononiam in monasterium S. Felicis, idque quod in diplomatibus pontificum rom. saec. XII. in Annalibus Camaldulens. ab auctore citatis, Camaldulense adhuc vocatur: quod tamen post id saeculum et post Gratiani aetatem auctori probabile videtur in monasterium Benedictin. mutatum, vnde factum fuisse videtur eidem auctori, vt Gratianus a posterioribus scriptoribus socius ordinis S. Benedicti diceretur. *Chr. Guil. Franc. Walch* in: Grundsätze der Kirchengesch. des N. T. part. I. p. 416. (coll. p. 384.) ed. Schulz. adnotat, *Mittarellium* et *Anselm. Costadon.* in annal. Camaldulens. (Venet. 1753-1764. vol. VIII. in fol.) contendisse, Gratianum fuisse *monachum Camaldulensem*, eam vero sententiam in *Lud. Vict. Sauioli* Annali Bolognesi, tom. I. Bassan. 1784. [qui p. 261. ss. contendit, ne monachum quidem fuisse, sed magistrum s. doctorem iuris canon.] solide fuisse refutatam. Auctor Promtuarii etc. l. c. p. 5. sqq. reiicit quoque argumenta *Boehmeri* (in diss. de varia Decreti Gratiani fortuna, p. VIII. §. X.) Gratianum hortatu Bernhardi, Claraeuallensis abbatis, compilasse opus suum, idque Bernhardum postea commendasse pontifici rom. Eugenio III. Item auctor

auctor p. 12. obseruat, non certo posse definiri, quam inscriptionem Gratianus praefixerit operi suo, et ex Iust. Fontanin. praef. ad decretum Gratiani Turrecrematae, p. VI. animaduertit, in antiquissimis codd. MSSt. dici modo *Decretum Gratiani monanachi*, modo *Decreta Gratiani*, modo *codicem decretorum;* Fattorinum autem de claris archigymn. Bononiensis professoribus, part. I. p. 271. ostendisse, inscriptionem *Concordia discordantium canonum* in priscis MSSt. certe in duobus antiquissimis Vatican. nr. 621. et 622. non reperiri: add. *Rieggeri* cit. diss. de Gratiano, auctore Decreti §. XXXI. XXXII. et cel. *Glück* l. c. p. 32. cui inscriptio *Concordiae discordantium canonum*, quae in vulgatis Gratiani exemplaribus conspicitur, non ab auctore ipso, sed ab eius interpretibus adposita videtur; denique id opus, quum sit collectio decretorum, falso nuncupari *Decretum Gratiani*, testibus pluribus adlatis, cum aliis VV. DD. censuit docuitque *Mastricht* in nota ad Anton. Augustinum p. 224. in Gallandii sylloge tom. II. — De *Paleis*, decretis Gratiani insertis, et nominis origine atque significatione multi varias, interdum diuersas exeluserunt opiniones. Conf. *Silberrad* ad Heineccii hist. iuris, libr. II. c. 2. §. 61. not. 2. p. 855. — *Mastricht*. in Hist. iuris eccl. nr. 314. et, praeter alios VV. DD. iam laudatos, *Riegger*. in diss. de decreto Gratiani §. LXII. sqq. p. 178. sqq. in *Ant. Schmidt* Thesauro iur. eccles. etc. tom. I. qui primo prouocat ad codd. caes. Vindobon. in quibus vel admodum paucos canonum, qui in vulgatis editionibus *palearum* nomine insigniti sunt, reperiri, vel, si reperiantur, notam *paleas* non habere adiectam, nec eodem in singulis illis MSS. numero, sed plures in alio, in alio pauciores exstare: omnes nullo neque characteris neque atramenti discrimine in ipso solii contextu ceteris canonibus, non interrupta serie, esse immixtas, vnde colligit *Riegger*, eas iam antiquioribus temporibus, ac proinde vel ab ipso Gratiano, fortasse, at vero admodum paucas, vel certe easque plures ab aliis et vt plurimum parum apte locis suis adiectas insertasque, non multo post factas, eademque cum ipso codice opera fuisse descriptas; nomen autem *palearum* fortasse vno alteroue post Gratianum saeculo primum inualuisse. Idem cum *Io. Bapt. Bartholo* (in Inst. iuris canon. cap. 53. Ausg. 1749. 4.) p. 182. sq. (vbi et in notis aliorum refert reiicitque opiniones atque interpretationes,) verosimile esse putat, vocabulum ortum esse per ignorantiam librariorum ex compendio scribendi *p. alia* loco *post alia*, quae duo vocabula additionibus, a quibuscumque demum factis, praemissa fuissent, iisque significatum esse, *post alia* in ipso decreto adlata, ea, quae inserta fuerint, posse adiici. Dein p. 185. sqq. recudi fecit quae *Diomedes Braun*, patric. Tranens. in disquisit. crit. de interpolatt. Gratiani, Bonon. 1694. dixit de additamentis atque interpolation. quibus varie mutatum auctumque est decretorum corpus, et quam *Boehmerus* vna cum suis adnotatt. ex codd. tribus Berolin. et vno, I. Pet. a Ludewig desumtis dissertationi suae corpori iuris can. ab ipso edito, tom. I. praemissae, inseruit, et Riegger Boehmeri suasque adnotatt. ex quatuor codd. Vindobon. deductas subiecit. — *Ios. Ant. Riegger* in Opusculis ad historiam et iurisprudentiam p. 305. sqq. similes obss. de *paleis* decreto insertis conscripsit: p. 313. verisimile esse statuit, primo circiter post Gratianum saeculo, aut quod excurrit, adiectum fuisse capitulis intextis palearum nomen: p. 324. sqq. subiecit recensionem palearum, (quae hodie parem habent auctoritatem) in decreto Gra-

Digitized by Google

Gratiani et in codd. caesar. in qua vulgatas Decreti edd. et codd. caesar. inter se diligenter contulit. De illis paleis docte copioseque disseruit quoque cel. *Glück* in Praecognitis etc. p. 36. sqq. ac p. 462. sqq. Priore loco probatur illi Boehmeri opinio, (a Rieggero vero refutata,) qui, hos canones, *Paleae* nota insignitos esse idcirco putat, quod ex illius aetatis prauo more omnia, ad canonicam disciplinam pertinentia, quae Decreto Gratiani haud continebantur, ab interpretibus Decreti Gratian. ob magnam Decreti auctoritatem vilipenderentur; quam sententiam protulit et confirmare studuit *Boehmer* in: *gründliche Vntersuchung der Worte* Palea, *so vielfältig in Decreto Gratiani anzutreffen*, in Woechentl. Hall. Anzeigen, de a. 1744. nr. XXXII. XXXIII. et XXXV. quae commentatio repetita est in Schotti collectione, inscripta, *Iuristisches Wochenblatt*, part. II. nr. 1. Ibid. cel. *Glück* alios laudat VV. DD. et in §. 28. sqq. p. 41. sqq. agit de correctione Gratiani, et de correctoribus romanis; qui, dum emendare studerent Gratianum, persaepe deprauarunt, et pro genuinis falsas nonnumquam substituerunt inscriptiones, (v. ibid. §. 184.) tum de glossatoribus et glossa ordinaria Decreti, quae cum Decreto ipso est edita; nec non de modo citandi Decretum et de II. Decreti adpendicibus, quae sunt 1) canones poenitentiales XLVII. desumti ex *Summa* card. Ostiensis; 2) canones, qui vocantur, apostolorum, numero LXXXIV. vel potius LXXXV. Idem V. D. §. 130. p. 310. sq. et §. 184. 185. p. 457. sqq. iterum disputat de *palearum* additamentis, „quae, (vt ait ille,) quum posteriori demum ignota manu Decreto adiectae, et plurimae earum parum apte locis suis insertae videantur, inscriptionum fidem et integritatem saepenumero maxime turbarunt. etc." In §. 185. p. 462. sqq. dum vberius exponit, quae malo huic, inscriptionum corruptionibus medicina sit paranda, omnino, vbi per *palearum* interiectiones Gratiani volumen in fide inscriptionum turbatum esse cognoscimus, tales codd. MSS. qui *paleis* hisce haud scatent, (quo recentiores enim sunt, eo maiorem palearum segetem habent.) consulere iubet, et, postquam de codd. ratione canonum illorum, qui in vulgatis edd. *palearum* nomine hodie sunt insigniti, maxime diuersis, quaedam adnotauit, laudat vetustissimum et praestantissimum, saec. vt videtur, XIII. exaratum, bibliothecae acad. Erlangensis [h]) codicem, in quo perpauci tantum canonum istorum, qui in vulgatis Gratiani editt. *palearum* nomine inscripti reperiuntur, exstant, et ii quidem, quos continet, sine distinctione quadam cum ceteris Gratiani canonibus ita sunt connexi, vt nuspiam inscriptionem *paleae* in fronte gerant. Denique, quaenam *Paleae* in nostro habeantur codice, et quinam alii canones adhuc multi in eo desiderentur, curate commemorat, et interdum comparat cum codd. Vindobon. Add. §. 183. p. 470. sqq. §. 190. p. 478. sqq. 480. sqq. et alibi. — *Mansius* ad Fabr. bibl. med. et inf. lat. l. c. negat, auctorem illorum canonum, nomine Palearum insignitorum, fuisse *Cottam Paleam*, qui haec addenda Gratiani Decreto censuerit, et, „id vt admittam, inquit, vetat auctoritas vetustiorum MSStor. in quibus Palea ista ita absunt, vt nomen *Palea* numquam, canones vero interdum legantur. Non sunt ergo Paleae Cottae additamenta; alioquin in

h) Quem diligenter recensuit, cel. *Aug. Frid. Pfeiffer*, in: Beyträgen zur Kenntniß alter Bücher vnd Handschriften, part. II. nr. XLII. pag. 328-357. Add. ibid. nr. XLIII. p. 357. sqq. de cod. Decretalium Erlangensi. Post haec alius cod. membran. illatus est bibl.

Digitized by Google

in vetuſtis hiſce codd. et nomen et canones omnes deſiderarentur. Ita e. g. in vetuſtis codd. legitur: *Palea* canonis *magnus epiſcopus* Diſt. LIV. et Palea cap. de ſeruorum ordinatione ibid. can. 6." Hactenus Manſius. Sed ohe! iam ſatis eſt, ne aberrare videar et crambem vicies centiesue repetitam adponam. *Harl.* Add. in primis de iure nouo canonico per decretum Gr. et decretales formato S. V. *Planck* Geſch. der chriſtl. kirchl. Geſellſchaftsverf. IV, 2, p. 738. ſq. *B.*]

Prima Gratiani editio Argentinenſis, charta maxima a. 1471. fol. per Henricum Eggeſtein, memoratur *Ioanni Caillio* in hiſtoria typographiae, gallice edita Pariſ. 1689. 4. p. 19. atque inde *Michaëli Maittaire* in Annalibus typograph. I. p. 93. [ſ. IV. part. 1. p. 305.] qui p. 94. etiam adfert auctoritates Decretorum per Ioannem Caldrini, ex editione Colonienſi a. 1471. fol. apud Petrum de Olpe.

Baluzius [in praefat. ad Ant. Auguſtin. de emendat. Grat. vbi quosdam et ſcriptos et editos Gratian. operis libr. recenſet, in Gallandii ſyll. II. p. 218. ſqq. *Harl.*] pro prima habuit Moguntinam, in cuius calce leguntur haec verba: *Anno incarnationis Dominicae MCCCCLXXII. Idibus Auguſtiis ſanctiſſimo in Chriſto patre ac domino* Sixto *papa* quarto *pontifice maximo, illuſtriſſimo, nobiliſſimo domus Auſtriae* Friderico *Romanorum rege glorioſiſſimo rerum Dominis: Nobili nec non generoſo* Adolpho de Naſſau *archiepiſcopatum gerente Moguntinenſem, in nobili vrbe* Moguncia, *quae noſtros apud maiores aurea dicta, quam diuina etiam clementia dono gratuito prae ceteris terrarum nationibus arte impreſſoria dignata eſt illuſtrare, hoc praeſens* Gratiani Decretum *ſuis cum rubricis, non atramentali penna cannaue, ſed arte quadam ingenioſa imprimendi, cunctipotente adſpiranti Deo,* Petrus Schoiffer de Gernſerheym *ſuis conſignando ſcutis feliciter conſummauit.* Scutum ſiue inſigne ſequitur duplex, in quorum altero crux S. Andreae cum quatuor faſtigiis anſatis cuſpidatisque, in altero figura graecum lambda maiuſculum referens inter tres ſtellas. ¹)

Hanc

¹) De editionibus, praecipue antiquioribus, vid. *Causi* hiſtor. litt. SS. eccl. II. p. 216. *Boehmer.* in diſſ. ſaepe citata et praefixa edit. Corporis iur. canon. — *Maſtricht* in Hiſt. iuris eccl. poſt nr. 353. — *Hamberger* in zuverläſſ. Nachricht. part. IV. p. 215. ſqq. qui pleniores quarumdam editt. inſcriptiones reddidit, item in kurzen Nachricht. von den vornehmſt. Schriftſtellern etc. part. II. p. 1503. ſqq. — *Paullus Riegger.* in diſſ. de Decreto Gratiani ſub fin. in *Ant. Schmidt* Theſauro diſſertatt. aliquoties laudato, tom. I. p. 227. ſqq. praecipue in notis ſubiectis, permultas editt. ac *Ioſ. Anton. Riegger.* in Opuſculis p. 508. codd. Vindobon. caeſ. recenſent. — De codd. atque editt. et commentariis Gratiani cel. *Glück.* in Praecognit. p. 351. ſqq. qui edd. diuidit primum in *gloſſatas* et *non gloſſatas*; dein in *Antegregorianas*, h. e. vel tales, quae, antequam Correctores romani decretum Gratiani emendarent, ante a. 1580. vel tales quae poſtea typis ſunt expreſſae; tum in *Gregorianam* ipſam, quae etiam *Romana* dicitur, iuſſu Gregorii XIII. Romae 1580. aut 1582. publicatam, et *Poſtgregorianas.* — Codicum copiam producit *Montfauc.* in bibl. MSS. conf. indic. ad illam. — *Panzer* et *Maittaire* in Annal. typogr. (v. indices ad illos,) permultas enumerant edd. et ex prioris inprimis opere, nec tamen omnes, ſupplebo. — Prima edit. *Gratiani edictum vna cum apparatu Barthol. Brixienſis etc.* eſt Argentinenſ. 1471. II. voll. fol. de qua conf. *Io. Dan. Schoepflini* Vindic. typogr. Argent. p. 44. et *Panzer* A. T. I. p. 17. nr. 1. et 3. de altera edit. — Illud enim opus iterum ibid. per Heinr. Eggeſteyn. 1472. fol. mai.

Hanc insequutae sunt Venetae 1474. *) et 1479. fol. cum praefatione Petri Albignani Trecii et 1480. 4. per Adamum de Rotwil, et cum glossa Venet. 1478. et 1486. fol. et 1493. fol.

[Romae per Sim. Nic. de Luca, 1475. fol. — ib. per Vdalr. Gall. 1478. mai. fol. (cuius editionis exemplar exstat quoque in bibl. acad. Erlangensi:) v. *Audiffredi* catal.-rom. edd. saec. XV. p. 196. p. 227. (vbi quoque p. 226. memoratur liber VI. decretalium cum glossis *Io. Andreae*, per Vdalric. Gallum, 1478. fol.) et p. 254. Decretum cum glossis, ex recognitione Io. B. de Lanciis, 1479. fol. max. vbi quoque Audiffred. docet, in edit. *Decretorum codicis, emendati per Petr. Albign. Trecium*, Venet. 1479. fol. impendio Io. de Colonia et Io. Mantheu Gheretzen, falsam esse subscriptionem typographorum *d. III. Nonas Ianuar.* MCCCCLXXIX. — Audiffredi tamen diligentiam effugit ed. Decreti cum glossa, Romae per Georg. Laur. 1476. fol. mai. v. *Ferd. Fossii* catal. codd. saec. XV. impressorum in bibl. Magliabech. Florent. tom. I. col. 744. et *Panzer*. II. p. 466. — In bibl. Erlang. est exemplar Decreti cum glossis et commentario: volumen crassum in max. fol. incipit ab *epistola Francisci Genuensis de monelia in Decretum a se castigatum;* in calce legitur: *liber decreti — impressus Venetiis arte ac impensa Ioannis herbort de filigenstat alamanni A. dom.* MCCCCLXXXII. (1482.) *die vigesimo* primo *octobris*. — *Fossius* l. c. recenset edd. a Fabricio omissas, cum glossis Venet. 1483. 4. min. — ibid. 1487. fol. magn. ib. 1489. 4. min. et ib. 1696. in fol. magno. add. ib. 1499. fol. 1500. fol. 1514. 4. per Luc. Ant. de Giunta, in Rieggeri diss. cit. p. 232. in Schmidt thes. I. Sed a *Bandin*. de Florentina Iuntar. typographia part. I. p. 11. ed. Iunt. sic memoratur: *Sextus Decretalium liber a Bonifacio VIII. in concilio Lugdun. editus*, Venet. in aedib. L. A. de Giunta, MDXIV. 4. et postea edit. *Gregorii papae Decretales*, ibid. eod. anno, in 4. — In *Panzeri* A. T. vol. III. memorantur adhuc edd. Venetae, p. 160. a. 1480. 4. — p. 220. a. 1485. fol. — p. 234. a. 1486. 4. — p. 287. a. 1490. fol. — p. 301. a. 1491. fol. — p. 389. a. 1496. fol. — p. 449. a. 1499. fol. mai. — p. 470. a. 1500. fol. et p. 488. sine anni nota. Sed plures editt. Venet. et aliis in vrbibus quoties prelo exierint, vel in indd. vol. V. p. 228. et vol. X. p. 382. sq. et in *Rieggeri* diss. mem. vbi in notis subiectis curatius describuntur, reperies indi-

mai. II. vol. prelo emissum est, at eum diuersitate, atque vtriusque editionis notitiam dedit vberiorem, ac diuersitatem demonstrauit V. D. in *Meuselii* histor. litterarisch. bibliograph. Magazin, part. VII. et VIII. p. 246. sqq. Chemnit. 1794. 8. Add. *Laire* Index libror. ab inuenta typographia ad a. 1500. part. I. Senonis 1791. 8. p. 243. sq. de priore ed. et de posteriore p. 276. sqq. — De ed. *Moguntina* a. 1472. in membranis, *Deubre* in Bibliogr. instructiue, vol. de la Iurisprudence, p. 6. sq. nr. 917. Haec splendida editio et permultae aliae editt. Gratiani Decreti, praesertim Decretalium ac Decretalium libri sexti, quas omnes enumerare h. l. non vacat, sunt in publ. biblioth. Erlangensi. Add. *Denis* Merkwürdigkeiten der K. K. Garellisch. Bibl. p. 38. sq.

k) Typis Nic. Ienson. v. *Panzer*. A. T. III. p. 99 nr. 140. et quos ille citat. add. de hac aliisque edd. Ienson. Decreti Gratian. et Decretalium nonae compilationis *Sardini* Esame etc. sive Storia critica di Nicol. Ienson, lib. II. Lucca 1797. fol. part. VII. cap. I. p. 71. sq. cap. VI. p. 85. cap. VII. p. 86. sqq. de suspecta Decreti edit. a. 1478. ib. cap. XI. p. 97. sq. de Decretalium sexto libro a. 1476. ibid. cap. VI. — De edit. 1479. v. *Schnitzer* der Kirchenbibl. zu Neustadt an der Aisch IIIte Anzeige, p. 53. 55. sq. *Harl.*

Digitized by Google

indicatas, quarum plena commemoratio ne taedium in bibl. graeca adferat, verendum est. — In *Baumgartenii* Nachricht. von merkwürd. Büchern, tom. IX. pag. 28. sqq. recensentur edd. Venet. 1480. med. 4. opera *Ade* (sic) *de rotwyl.* — Noribergae 1483. fol. impensis Ant. Koburger, (cuius ed. rariss. exemplar etiam adseruatur in bibl. publ. Erlangensi:) in calce voluminis legitur *Io. Diaconi, Hispani, flos s. flosculus et summarium totius decreti Gratian.* — Paris. 1516. 4. expensis et opera Io. Petit ac Thielmanni Keruer. — Lugduni, opera Francisci Frudin, et impensis Aymonis de Porta, 1519. max. fol. — et denique Decretum Gratiani emendatum et notationibus illustratum vna cum glossis, Gregorii XIII. pont. rom. iussu editum: ad exemplar Romanum diligenter recognitum: Lugduni 1584. mai. fol. — *Hamberger* l. c. refert Grat. Decretum cum Glossa etc. Mediolani per Io. Anton. de Honate, 1483. fol. laudatque *I. A. Saxii* hist. lit. typogr. Mediolan. p. 579. tum Merkwürdigkeit. der Dresdnischen Bibl. tom. I. p. 320. — Add. Catal. bibl. Leidens. p. 100. vbi plura occurrunt opera, ad ius canonicum pertinentia, quae Decreta, Decretales, et in ea commentarios comprehendunt: ibid. p. 348. nr. 91. in MSSt. Vulcanii occurrit: Fragmentum ex corpore canonico etc. *Harl.*]

Basil. 1476. fol. cum glossis.

Paris. 1500. 4. 1508. 1517. 8. 1522. 1528. 4.

Decretales per Petrum Schoiffer, Mogunt. 1479. fol.

Decretales, nec non Sextus Decretalium cum Clementinis et Extrauagantibus. Venetiis per Nic. Ienson. 1479. fol.

[¶] Sextus Decretalium per Leonardum Pflugl et Georgium Lauer, Rom. 1472. fol.

Sextus Decretalium, Clementinae et Extrauagantes ex Francisci Moneliensis recognitione, additis glossis, Venet. 1483. fol. per Bartholomaeum de Alexandria et Andream de Asula.

Noua compilatio Decretalium Gregorii IX. cum glossa ordinaria Bernardi Brixiani a. 1473. fol. Mogunt. apud Petrum Schoeffer de Gernsheim, papa Sixto IV. et Friderico rege Rom. et archiepiscopo Moguntino Adolpho. Vide Catalogum bibl. Hohendorfianae pag. 16.

Iuris canonici compendium, Argentorat. 1499. fol. in biblioth. Barberina. *Fabr.* Decretorum *Gratiani* summarium. Bonon. per Hug. Rugerium, 1486. fol. *Audiffred.* in Specim. edition. italicar. saeculi XV. Romae, 1794. 4. ex *Denis* supplemento annalium Maetarii, Viennae 1789. 4. p. 212. *Harl.*

Corpus iuris canonici glossatum ad manus mihi est ex editione Basileensi 1512. fol. in cuius tomo *primo* occurrit decretum Gratiani cum Beati Rhenani praefatione, in qua testatur ad antiqua exemplaria et Moguntinensem editionem illud esse emendatum a Ioanne

Amorbachio. Excuderunt Iohannes Peter et Iohannes Frobenius Hammelburgensis, ciues Basileenses. Additae glossae *Ioannis* (Semecae) *Theutonici*,[l]) praepositi Halberstadiensis a. C. 1243. defuncti, et notae *Bartholomaei Brixiensis*, qui a. 1240. claruit, cum diuisionibus Archidiaconi et casibus Benedicti: nec non medullis et margarita decreti siue indicibus locupletissimis. *Tomo secundo* exstant, Concordantiis et annotationibus illustrati, quinque libri *Decretalium*[m]) *Gregorii IX.* auspiciis a *Raymundo de Pennaforti*, Hispano ord. Praedicator., post a. C. 1230. collecti ex constitutionibus et conciliis ab Alexandro III. qui papa fuit ab a. C. 1159. ad Gregorium IX. quem constat pontificatum gessisse ab a. 1227. ad 1241. De hoc Raymundo, qui a. C. 1275. aetat. 99. obiit, adi sis Acta Sanctorum ad 7. Ianuar. tom. 1. p. 404. et Natalem Alex. tom. 7. Hist. eccles. p. 144. Eius summam [?] de casibus poenitentialibus, cum glossis Io. de Friburgo nuper recuderunt Auenione 1715. 4. Tomo *tertio* denique siue vltimo corporis canonici exstat 1) *liber sextus decretalium* a Bonifacio VIII. in concilio Lugdunensi editus, cum glossematis et interpretamentis Iohannis Andreae, Heliae et Dominici de sancto Geminiano, casibus litteralibus, summulis, etc. Liber sextus decretalium vocatur, qui in libros quinque diuisus complectitur constitutiones Gregorii IX. et X. nec non Innocentii IV. Alexandri, Vrbani, Clementis IV. Nicolai III. et Bonifacii VIII. Conciliorumque inprimis duorum Lugdunensium a. C. 1245. et 1274. collectas iussu Bonifacii VIII. a Guilelmo archiepiscopo Ebredunensi, Berengario episcopo Biterensi et Richardo de Senis Vice-Cancellario ecclesiae romanae, promulgatasque a. C. 1297. 2) *Clementinae* (siue quinque libri constitutionum Clementis V. in concilio Viennensi a. C. 1310.) cum enarrationibus, glossis, casibus et additionibus Ioannis de Imola et Francisci Zabarellae. 3) *Extrauagantes* siue XX. constitutiones Iohannis XXII. a. C. 1320. cum interpretamentis Domini Zenzelini et Iohannis Francisci de Pauinis. 4) *Extrauagantes communes* liber I. II. III. V.[n]) cum glossis Ioannis monachi Picardi cardinalis, Guilelmi de monte Laudano et Io. Francisci de Pauinis. *Fabr.*[o])

Aliae

l) De hoc consules D. *Io. Andream Schmidium* in diatriba de triumuiris Halberstadiensibus, Clemente II. Semeca et Conrado Halberstadiensi. Helmstad. 1715 4. De Decretalibus a b. Luthero publice exustis Witebergae 1520. 10. Dec. vide *Lutheri* opp. tom. 1. Altenb. p. 539. et *Burck. Gotthelff Struuii* bibliothecam librorum variorum tom. 1. p. 135. seq.

m) De quinque collectionibus Decretalium, quae Gratiano posteriores illam Gregorii IX. antecesserunt, et ab Antonio Augustino editae et illustratae sunt, dixi supra p. 20. seq. ed. vet. et ed. nou. p. 168. [Compilatio decretalium Gregorii IX. Venet. 1486. fol. min. v. *Panzer*. A. T. III. p. 255. nr. 949. et saepius ibid, atque alibi: v. vol. V. p. 176. sqq. in indice voc. *Decretales*. Conf. cel. *Glück* Praecognita etc. p. 48. sqq. — *Bernhardi*, praepositi Papiensis, Breuiarum Extrauagantium, cum *Gregorii* IX. decretalium collectione ad harmoniam reuocatum VV. LL. et variorum notis illustratum, cura et studio de *Riegger*. Friburg. 1779. 4. *Harl.*]

n) De Extrauagantibus et communibus Extrauag. v. *Pertsch* Histor. des kanon. vnd Kirch. Rechts p. 312. sqq. et *Lakics* Praecogn. iuris ecclesiast. p. 125. sq. et 151. sq. *Harl.*

o) Huc etiam referenda est edit. ab Hamberg. l. c. memorata Lugdun. a. 1555. fol. inscripta: *Gratiani* Decretum, totius propemodum iuris canonici compendium, summorumque pontificum decre-

Aliae editiones corporis iuris canonici glossati, tribus in fol. voluminibus editi, hae mihi innotuere:

Lugd. 1508. 1548. 1554. 1572. 1584. 1618. 1624. [1671.]

Paris. 1561. 1585. 1612.

Antwerp. 1573.

Praeterea exstat:

Decretum Gratiani Paris. 1552. 8. duobus volum. post Decretales Paris. 1550. 8. duobus volum.

Sextus Decretalium liber Paris. 1537. 8.

Corpus iuris canonici cum paratitlis *Antonii Democharis*. Lugd. 1555. forma minore, sex volum.

Cum glossis et notis *Caroli Molinaei*. Lugd. 1559. 4. Quae a Clemente VIII. in hac editione damnata sunt, exhibet Posseuinus tom. 2. apparatus sacri p. 302-327.

Cum paratitlis *Anton. Democharis*, *Anton. Contii*, (qui solet distinguere [¶] verba Gratiani a verbis canonum et aliorum,) et adnotatt. marginalibus, Antwerp. 1570. 8. tribus volum. [conf. *Hamberger*, l. c. p. 219. sq. qui describit edit. Paris. ap. Iac. Putean. 1570. 8. *Harl.*]

Venet. 1572. 4.

Ex recensione *Francisci Modii*. Francof. 1586. 8.

Ex *Petri Matthaei* editione. Francof. 1590. 8. quatuor volum. Hic *septimum decretalium librum* addidit, qualem Sixti V. auspiciis iussi fuere colligere Dominicus cardinalis Pinellus, Hippolytus cardinalis Aldobrandinus, Hieron. cardinalis Pinellus, Lucius Sanus episcopus Rupanus, Seraphinus Oliuarius Rotae Auditor, Laurentius Blancherus Rotae Auditor, et eius in Galliam profecti loco, Hieronymus Pamphilius Auditor et ipse, Franciscus Pegna Rotae Auditor, Pompeius Arrestinus aduocatus consistorialis, Iulius Caesar Ottinellus secretarius congregationis.

decreta et praeiudicia, vna cum variis scribentium glossis et expositionibus: quae omnia pristino suo nitori restituta fuerunt ad fidem veterum codd. Lugduni, ad Salamandrae, apud Sennetonios fratres. Diuersa, licet inscriptio eadem sit, Lugduni apud Hugonem a Porta, 1560. fol. De glossis et commentariis decreti, v. cel. *Glück* Praecognita, p. 315. sqq. et sect. III. p. 417-513. de critica iur. can. *Harl.*

Digitized by Google

Ex *Romana Correctione* ad exemplaria vndecim MSS. auspiciis Gregorii XIII. 1582. fol. et 1584. 4. Correctioni illi adfuere p) praeter cardinalem *Caraffam*, *Franciscus Turrianus*, postea Iesuita: *Petrus Diaconus*, presbyter Hispanus: *Flaminius Nobilius*, theologiae doctor, cui adnotationum cura mandata est: *Hieronymus Parisetus*, iuris canonici doctor in studio rom. *Latinus Salemius* Viterbiensis, annos natus LXXV. et *Petrus Morinus* Gallus. Correctores romanos Demochare et Contio audaciores fuisse passim queritur Baluzius in notis ad Gratianum, adeo vt p. 516. scribat: *Gratiani collectionem hodie non habemus, sed collectionem correctorum romanorum, inhaerentem ordini qui seruatus a Gratiano est.* Et p. 522. *Debebant Gratianum emendare ad vetera exemplaria, emendationes vero ex originalibus, vt vocant, adnotare in margine aut in notis, vt factum a Demochare et Contio.* Adde p. 492. 494. 499. 527. 531. etc. [et *Boehmeri* diss. cit. §. 16. not. *b.* et §. 17. not. *h.* ac *Douiat.* in Praenott. pag. 200. sqq. ibique Schotti not.]

Recusum ex romana editione corpus iuris canonici, Paris. 1587. [1612.] fol. cum notis *Ioh. Pauli Lancelotti*, eiusque libris IV. institutionum iuris canonici, primum editis a. 1563. [rec. Venet. 1584. 8. (v. Hamberg. l. c.) 1591. 1595. 1600. 4. Lugduni 1584. et 1600. fol.]

Lugd. 1591. 4. 1605. 4. Paris. [1612. fol.] 1618. fol. Geneu. 1631. 4. Lugd. 1661. 4. Antwerp. 1648. fol. Colon. 1670. 4. [Colon. 1717.]

Cum glossis et additionibus *Aug. Carrauitae*, P. *Andreae Alciati*, *Prosperi* [?] *Carauitae*, et P. *Marcelli Francolini*, Venet. apud Iuntas, 1615. 4. quatuor volum.

A *Petro* et *Francisco Pithoeis* fratribus ad MSS. codices singulari industria restitutum et notis illustratum, in corp. iuris can. tom. I. Paris. 1685. 1687. fol. 2. voluminibus, et Lipsiae 1695. 1705. fol.

Specimen nouae editionis, quam cum notis practicis, criticis, historicis, chronologicis et geographicis molitus est *Io. Petrus Gibertus*, doctor theologus Aquensis, habetur in eius disquisitione historica de doctrina canonum corpore iuris inclusorum circa requisitum, ad filiorum matrimonium, parentum consensum: Paris. 1709. 12. Vide Nouellas reip. litterariae illius anni, mense Augusto p. 166. sqq.

[*Hamberger* l. c. *Schott.* in not. ad Douiat. Praenott. II. p. 157. sq. inprimis atque adfatim *Ios. Ant. Riegger.* de Gratiani collect. canon. in oblectam. historiae et iuris §. XLI-XLVI. edit. *Ioan. a Turrecremata* card., qui saec. XV. sub Eugenio IV. pontif. rom. floruit, et in Gratiani methodo, permultis vitiis laborante, emendanda ac reformanda, atque in nouo ordine constituendo, ac decretalibus Gregorii accommodato, praeclare ver-

p) Indicem selectorum virorum sub Pio IV. et Pio V. emendationi Gratiani praefectorum habes apud *Antonium Augustinum* in fine libri 1. dialog. 20. de emendat. Gratiani, et *Gerh. van Mastricht* in historia iuris eccles. §. 393.

verſatus eſſe dicitur, valde laudant. Illa editio, poſtquam diu MSta latuerat in bibliotheca Barber. tandem iuſſu Benedicti XIII. pont. rom. curante *Iuſt. Fontanino*, e carcere quaſi in dias luminis oras eſt emiſſa, et inſcripta: *Gratiani Decretorum libri V. ſecundum Gregorianos decretalium libros titulosque diſtincti per Iohannem a Turrecremata — nunc primum prodeunt ex codice bibl. Barberinae, praefatione, breuibus ſcholiis et quatuor indicibus illuſtrati, cura Iuſti Fontanini archiepiſcopi Ancyrani: ad haec accedunt alii indices duo — —; nec non de auctoris, in hac noua decretorum Gratiani ordinatione, conſilio atque inſtituto, operis oeconomia et vtilitate, rectaque eo vtendi ratione diſſertatio iſagogica Io. Bortonii*, V. S. referendarii, voll. II. 1727. fol. Conf. etiam *Boehmer.* in diſſ. laudata §. 16. not. *y. z. a. b.* qui poſtea illo opere ob lectionis integritatem codicis MSti inſtar vſus eſt in noua edit. ad quam ornandam varias lectiones ex Turrecremat. edit. et quatuor codd. Berolinenſ. collegit, et collectiones conciliorum contulit. Inſcripta eſt illa: *Gratiani concordia diſcordantium canonum, ſeu Decretum a correctoribus romanis emendatum, lectionibus nouis variantibus ac notis criticis, hiſtoricis, chronologicis et geographicis adiectis a Iuſto Henningo Boehmero*, in corp. iuris can. tom. I. Hal. Magdeb. 1747. 4. *Harl.*]

26) *Hincmari* q) Remenſis archiepiſcopi, a. C. 882. r) defuncti, liber de Synodis, qui citatur a Franciſco Turriano et recognitoribus Decreti romani, nondum mihi viſus eſt, inquit Petrus Pithoeus, et vereor, ne ſint capita XX-XXVII. eiusd. Hincmari aduerſus Hincmarum Laudunenſem; in quo de conciliorum canonibus et decretis epiſtolisque pontificum agit, in tomo poſteriore operum Hincmari, p. 451-494. edit. Sirmondianae Pariſ. 1645. fol. Hincmari huius capitula excerpta ex canonibus et presbyteris parochiae ſuae data a. C. 852. aliaque illis ſuperaddita a. 857. et 874. et 877. edidit *Sirmondus* in conciliis Galliae et in Hincmari operum tom. I. p. 701. atque inde *Labbeus* tom. VIII. concil. p. 568. et *Harduinus* tom. V. p. 391. *Fabr.* Conf. *Fabricii* noſtri bibl. med. et inf. latin. III. p. 271. ſq. ed. Manſi. — *Du Pin* Hiſt. eccl. vol. VII. pag. 11-69. — *Caue* Hiſt litt. S. S. eccl. tom. II. pag. 33. ſqq. ad a. 845. — *Oudin.* comm. de SS. eccl. tom. II. col. 169. ſqq. ad a. 850. — *Douiat.* Praenott. I. p. 633. ibique Schott. not. — *Hamberger* zuverläſſ. Nachricht. part. III. p. 637. et quos ille et *Saxius* in Onom. litt. part. II. p. 114. ſq. et p. 546. alios citant. *Harl.*]

27) *Gregorium* cognomento *Polycarpum* inter canonum et decretorum collectores laudat Turrianus lib. 1. pro canonibus apoſtolorum c. 21. p. 95. cum Anſelmo Lucenſi, Deusdedit, Iuone, Burchardo et Gratiano. Hic eſt Gregorius presbyter, auctor collectionis canonum, cui titulum fecit *Polycarpum*, et qua adhuc inedita vſi Antonius Auguſtinus et romani correctores ad Gratianum. *Fabr.* De hoc et ſequenti v. ſupra ad nr. 24. fin. *Harl.*

28) *Deus-*

q) Turrianus *Igmarum* ſolet vocare, ſaepius ad eum prouocans in Apologia pro canonibus apoſtolor. p. 25. 64. 65. 90. 104. 141. 284. etc.

r) Male a. 842. exconſum in Caugii indice auctorum mediae Latinitatis p. 114.

Digitized by Google

28) *Deusdedit*, presbyter R. E. cardinalis titulo Eudoxiae s) ab Hildebrando [P] papa factus, iussu Victoris III. papae, canonum volumen, vt Platina ait, in ordinem redegit circa a. C. 1087. Eius in quibusdam bibliothecis exstant libri quatuor de rebus ecclesiasticis, siue de priuilegiis romanae sedis. Ab his diuersa est eius collectio canonum, qua MS. vsi correctores romani ad Gratianum. Vide *Gerh. van Mastricht* historiam iuris eccles. §. 273. *Hunc quidam Burchardi breuiatorem dixerunt: male. Vidimus aliquando exemplar huius collectionis in bibliotheca Dominicanorum Valentin. quatuor in libros distinctum, continens multa ex rom. ecclesiae scriniis, quae Burchardus non viderat.* Haec Petrus Pithoeus. *Fabr.* Comp. *Oudin.* l. c. II. p. 765. ad a. 1080. et *Fabricii* bibl. med. et inf. lat. tom. II. p. 25. *Harl.*

29) *Rutgerus*, Treuirensis episcopus, Ratbodi successor, circa a. C. 917. decretorum librum collegit, quem in Synodo a suffraganeis suis comprobari curauit, vt ex Trithemii chronico Hirsaugiensi notauit Petrus Pithoeus.

30) *Remedii*, Curiensis episcopi, canones ecclesiae Alemannicae ex pontificum epistolis excerpti circa a. C. 813. iussu Caroli M. Vide *Goldastum* tom. 2. part. I. scriptorum Alemannicor. Francof. 1606. et 1661. fol. p. 154. 157. vbi etiam de *Notingo* Constantiensi episcopo defuncto a. C. 934. qui Remedio alios canones adiecit: et in Conciliis editos, *Heriueum* ad a. 900. atque *Egbertum* regem ad a. 967.

31) *Sicardus* Cremonensis episcopus circa a. C. 1160. clarus.

32) Auctor libri *Populeti*. [v. ad nr. 24. fin.]

33) *Radulphi de Riuo*, canonici et decani Tungrensis, defuncti a. C. 1403. liber de canonum obseruantia ex codice Iacobi Pamelii editus Louanii 1568. et in Melch. Hittorpii collectione de diuinis catholicae ecclesiae officiis, Colon. 1568. fol. p. 529. et in bibliotheca patrum edit. Lugd. 1672. tom. 26. p. 289-320. recusus, capitibus siue propositionibus XXIII. continet ordinem cultus ecclesiastici et officia eorum, qui vitam canonicam professi sunt. *Fabr.* Conf. *Fabricii* nostri bibl. med. et inf. lat. tom. VI. p. 35. sq. *Harl.*

Index scriptorum in hoc capite memoratorum.

[Numeri paginas nouae huius edit. indicant.]

s) Cangio *cardinalis S. Petri ad vincula.* Turriano *cardinalis tituli apostolorum*, vbi virum suae aetatis doctissimum vocat, laudatque eius librum, quod ad regem vel Imp. non pertinet, potestates ecclesiasticas constituere, nec electionem summi pontificis confirmare, pag. 95. Apologiae pro canonibus apost. Eius lucubrationem aduersus inuasores Simoniacos et reliquos schismaticos laudat Baronius ad a. C. 1087. n. 29.

CAPVT

Digitized by Google

CAPVT II.

DE CONCILIIS [*]) ECCLESIASTICIS EORVMQVE COLLECTIONIBVS.

Concilia. 1. Historiae et synopses conciliorum. 2. De conciliorum ritu et auctoritate scriptores. 3. Concilia alia generalia siue oecumenica, alia particularia. 4. Collectiones conciliorum vtriusque generis vniuersales, 5. et particulares certarum nationum 6. Index conciliorum alphabeticus et chronologicus ex editione nouissima Harduiniana, collatus cum Regia et Labbei. 7. Notitia geographica episcopatuum, quorum in conciliis mentio. 8. Mantissa de recentibus Historiae ecclesiasticae scriptoribus. 9.

(*Cum supplementis G. C. Harles.*)

I.

CONCILIA nemo ignorat esse conuentus antistitum ecclesiae, quibus de dogmatibus, moribus ac disciplina debet constitui, vt ad diuini verbi regulam errores reprobentur, abusus corrigantur. A quo tempore principes fuere Christiani, synodi eiusmodi, vt Nicaena a Constantino, Constantinopolitana a Theodosio, conuocatae sunt à principibus, et sub eorum auctoritate [[?]] celebratae, [b]) a quibus etiam habent, vt definitiones synodicae in illorum ditione legum instar valere potuerint. Eorumdem principum conniuentia primum, deinde imbecillitate et sinistra fortuna factum est, vt quod principum erat, vsurparent prae-

Mm 2 sules

a) *Franc. Polletum*, qui in Historia Fori Romani lib. 3. pag. 285. negat, *Concilii* vocabulum honeste de conuentibus ecclesiasticis vsuepari posse, confutauit *Georg. Henr. Vrsinus*, quem vide sis in Obseruatt. Philologicis c. 3. 4. 5.

b) Vide *Launoii* partem sextam epistolarum, nec non *Petrum de Marca* libro VI. de Concordia sacerdot. et imperii; *Hug. Grotium* tom. 3. opp. theol. p. 115. seq. *M. Antonium de Dominis* VI. 5. et VII. 3. *Iac. Basnage* Hist. ecclesiastique liv. 10. *Chamier.* Paustratiae cathol. tom. 2. lib. XIII. 10. 11. 12. XIV. 6. etc. *Fabr.* De origine conciliorum copiose docteque disputat V. quidam doctus in (Abele) Magazin für Kirchenrecht vnd Kirchengeschichte, part. I. Lips. 1778. 8. p. 479-526. Add. *Spittler* in: Geschichte des kanonisch. Rechts, §. 10. 11. sqq. pag. 38. sqq. qui quoque p. 45. 54. sqq. *Moshemii* sententias (in institutt. H. E. Helmstad. 1755. 4. p. 155. sq. etc.) examinat improbatque. *Pertsch.* in hist. eccl. germanice scripta, saec. I. cap. 10. §. 14. sqq. saec. IV. cap. 5. §. 1. et 2. et alibi; idem in: kurze Histor. des kanon. Rechts, sect. I. de origine legum eccles. §. 2. sqq. p. 3. sqq. §. 22. sqq. p. 51. sqq. §. 24. p. 60. sqq. sect. II. §. 2. p. 114. sq. *Ge. Dan. Fuchs* in tota prima parte libri: Bibl. der Kirchenversammlungen; late persequitur historiam conciliorum saec. IV. et V. atque p. 271. sqq. incipit recensere collectiones actorum concil. — *Franc. Salmon* Traité de l'etude des conciles et de leurs collections, etc. Paris. 1724. 4. iterum emendate, ibid. 1725. 8. (conf. Iournal des Savans. 1725. Iul. pag. 3. acta erudit. 1726. pag. 52. *Coleri* auserlesene theol. Bibliotbek, vol. II. pag. 467.) *Buddei* Isagoge ad theolog. vniuersam lib. II. cap. 5. §. 8. — Instar omnium paene haberi potest *Christi. Guil. Franc. Walch Entwurf einer vollständigen Historie der Kirchenversammlungen*, Lips. 1759. 8. vbi quoque pag. 29. sq. plures huc pertinentes libri commendantur. De conciliorum temporibus actorumque collectionibus paullo inferius plura dicentur. *Harl.*

Digitized by Google

fules romani, et hac ipfa poteftate ad illorum auctoritatem magis magisque circumfcribendam abuterentur. Subinde tamen pontificibus ipfis metuenda fuere concilia, atque hodie etiam nulla magis Romae inuifa vox, quam prouocantium in Gallia a papa, et adpellantium concilium. Etiam concilia poffe errare, quum homines fint fuerintque, a quibus illa haberi contingit, et grauibus faepe animorum motibus obnoxii, nemo fanus dubitet, et tot damnantium fe mutuo fententiarum contrariae decifiones neminem patiantur dubitare. Notiffima quoque et multorum calamis celebrata Greg. Nazianzeni querela grauis de infelici coetuum eiusmodi fucceffu, et de φιλονεικίαις ac φιλαρχίαις epifcoporum fuo tempore, qui ad fynodos conuenerant, epift. 55. ad Procopium. Nihilominus iniquiffimum fuerit, hoc promifcue de omnibus pronunciare, vt contra euidens eft, non temere conculcandam effe conciliorum, oecumenicorum praefertim, auctoritatem, quorum doctrinae et conftitutionibus, verbo diuino minime diffentientibus, iam a tot faeculorum decurfu obfequium Chriftiani orbis fuffragatur, idque fuadet non modeftia tantum et pudor, fed prudentia, officium ac pietas. Patet quoque, in conciliorum decretis pulcherrimam hiftoriae ecclefiafticae partem, luculentiffime ac certiffime, tam quod ad dogmata quam ad difciplinam moresque adtinet, traditam explicatamque contineri. Quamobrem duxi operae pretium poft notitiam de collectionibus canonum expofitam capite fuperiore, etiam conciliis impendere caput praefens tertiumque et quartum, ac pro inftituti mei ratione ita de illis tractare, vt fynodorum acta et conftitutiones confulere cupientibus, per adparatus litterarii chronologicique ac geographici fubfidium facilior fit ad eas aditus, et expeditior euolutio.

[P] II. *Hiftoriae et fynopfes e) conciliorum.*

Inftitutione canonica, nella quale fi contengono le leggi di Santa Chiefa, le ordinatione de' fummi pontefici et le conftitutioni di tutti i facri concilii, raccolta per *M. de gli Alberti.* Venet. 1569. 4.

Thomae Mariae Alfani, ord. praedicator. Neapoli, praeter collectionem conciliorum Neapolitanorum prelo paratum habet opus quadripartitum, *lezioni per le ftudio de' concilii,* cuius prima parte tractat generatim de conciliis, 2) de conciliis per prima fex faecula, 3) a faeculo feptimo ad duodecimum, 4) a faeculo tertiodecimo in praefens tempus, a. 1719.

Dan. Angelocratoris epitome conciliorum vfque ad Dordracenam fynodum. Marpurg. 1620. 4.

Anonymi Hiftoire des Conciles generaux, commençant par le premier Concile de Nicée. Parif. 1691. 8. Amfterd. 1692. 4. Acta Erud. 1692. p. 457.

Antonii Auguftini, fummi viri, hiftoriam conciliorum MS. memorat Nic. Antonius bibl. Hifpan. tom. I. p. 500.

Aegidii

e) De graecis infra capite 5.

Aegidii Gonsalez d'Avila, Toletani, S. I. concilia generalia in locos communes redacta. Philippus Alegambe bibl. Iesuit. p. 8.

Summa conciliorum ex Moerlini, Iouerii, Baronii, Binii, Coriolani, Sirmondi aliorumque collectionibus ac MStis aliquot, auctore *Lud. Bailia.* Paris. 1645. 1659. et 1672. fol. Patauii 1701. fol. 2 volum. Vide et infra in Coriolano.

Antonio Baldassarri, S. I. istoria di tutti i concilii oecumenici di oriente e di occidente, con la scelta d'alcuni naziolani. Venet. 1708. 12. duobus volum. [et 1713. 4.] Giornale de' letterati d'Italia tom. 7. p. 466. tom. 15. p. 473.

Marci Battaglini, Nuceritani episcopi, Istoria universale di tutti i concilii generali e particolari 475. Venet. 1686. 1688. 1689. 1696. et 1704. 1714. fol. Nouvell. de la Rep. des lettres 1688. Iul. p. 695. Galleria di Minerva tom. I. p. 269. seq. [De hoc libro v. *Walchii* bibl. theol. III. p. 840. *Clement.* bibl. curieuse, histor. et critique, tom. II. p. 493. sq. aliosque a *Walchio* citatos. *Harl.*]

Bernardi Guidonis, ord. praed. libellum de conciliis citat Baluzius tom. [¶] 7. Misc. p. 79. Eiusdem Chronicon p. 405. et Historiam ordinis fratrum praedicatorum p. 479. Vixit a. C. 1320.

D. Laurentii Brancati, infra *Laurea.*

N. Burchardi, presbyteri Vesontini, summula conciliorum generalium. Paris. 1718. 12. Journal des Savans 1719. p. 58.

[*I. Bouillet de St. Paul* abregé historique des conciles generaux. Moulin. 1703. 12. *Harl.*]

Abregé des conciles generaux par *Felix Buy.* Vigneul Marville tom. 3. melanges d'histoire et de litterature p. 7. seq.

Io. Cabassutii Aquisextiensis presb. Congregat. oratorii Notitia ecclesiastica historiarum, conciliorum et canonum inuicem collatorum, veterumque ac recentiorum ecclesiae rituum. Lugd. 1680. fol. 1685. 1690. Breuior eiusdem *Cabassutii* notitia conciliorum S. ecclesiae, Lugd. 1667. 8. 1670. 8. recusa Venet. 1703. 8. [v. *Walch.* l. c. p. 839. sq. *Harl.*]

Ioach. Camerarii enumeratio oecumenicarum synodorum, indicatis temporibus atque praecipuis illarum negotiis, ad calcem chronologiae Nicephori CPol. et narrationis de synodo Nicaena, Basil. 1561. fol. et ad calcem synapseos de VII. Synodis, quam graece cum Abr. Sculteti versione recudi curauit Io. a Fuchte. Helmst. 1614. 8.

Bartholomaei Carrantzae Mirandae, ord. praedicator. summa conciliorum, et pontificum, a Petro vsque ad Iulium III. succincte complectens omnia, quae alibi sparsim tradita sunt; sed mire contaminata interpolataque et truncata conciliorum decreta referens, licet edita saepissime Venet. 1546. 1573. Salmanticae 1551. 4. Antwerp. 1556. 1561.

[ap. Walchium l. c. p. 869. sq. 1564. 12. 1569. 8.] 1576. Lugdun. 1564. 1570. 1600. 12. [1602. et 1675. 8.] Parif. 1555. 16. 1564. 1624. 1655. 8. 1660. 12. Rom. 1635. 8. et cum *Francifci Syluii* additionibus, Duaci 1639. 1659. 1679. 8. [Geneuae 1600. 12. et *Francifci Ianfenii Elinga*, ord. praed. Louan. 1681. 4. [Colon. 1701. 8. Add. infra p. 283.]

Guilielmi Caue praeclara notitia conciliorum omnium in parte altera hiftoriae litterariae fcriptorum ecclefiafticorum tradita Lond. 1697. et Geneu. 1699. fol. quae priori parti iuncta iterum lucem vidit Geneu. 1705. 1720. fol. Fabr. Editio nouiffima, ab auctore ipfomet ante obitum recognita et auctior facta, [Lond. 1740. 1743. recus.] Bafileae 1741. fol. I. vol. a. 1745. II. vol. In fine fingulorum voluminum commode fubiunctus eft index alphabetico-chronologicus, quae in vol. continentur, et quidem in priore vol. vltimum locum is occupat, in pofteriore autem vol. ante indicem rerum memorabilium infertus eft. *Harl.*

Dau. Chytraei catalogus conciliorum, Onomaftico eius theologico fubiunctus, Witeb. 1578. 8. et ad calcem fynodici veteris a D. Io. Pappo graece et lat. editi Argentor. 1601. 4. pag. 95-140.

[*Thom. Combar.* Roman forgeries in the councils during the firft four centuries. London, 1689. 4. et, quae eft continuatio; the church hiftory cleard from the Roman forgeries. ib. 1695. *Harl.*]

[*Cafpar Contareni* fumma conciliorum magis illuftrium. Florent. 1553. 4. *Harl.*]

Francifci Longi a Coriolano fumma conciliorum vfque ad Gregorium XV. Lugdun. 1623. Antw. 1623. Parif. 1639. 1645. fol. cum additione 100. conciliorum per *Ludou. Bailium*, Parif. 1647. fol. Vide D. *Io. Fabricii* theologi Helmft. bibliothecam tom. 2. p. 331.

Eiusdem *Longi* chronologia pontificum et conciliorum. Lugd. 1623. fol. De conciliis generalibus adprobatis et reprobatis cum explicatione bullae Dominicae rom.

[f] *Io. Dartis* de conciliis commentario in Decreti dift. 15. et 16. qui inter eius opera canon. part. I. p. 53-186. lucem vidit Parif. 1656. [al. 1650.] fol. non modo in genere difputat de conciliis, fed et hiftoriam conciliorum generalium et multorum particularium perfequitur, adiunctis ad canones non paucos obferuationibus.

Francifcus Ianfenius Elinga, fupra in *Carranza*.

Zeger Bernhardi van Efpen tractatus hiftorico-canonicus, exhibens fcholia in plurimorum canones conciliorum. Leodii 1693. 4. [Rothomagi 1710. 4. et in nouiffima ed. eius opp. 1753.]

D. Io. Forfteri tractatus de conciliis praecipue quatuor oecumenicis cum breui hypotypofi colloquiorum inter Lutheranos et Anti-Lutheranos habitorum. Witeb. 1613. 4.

D. Sa-

Digitized by Google

D. Salomonis Gesneri libri IV. de conciliis, quorum 1) generalem tractationem, 2) historicam narrationem conciliorum vsque ad a. 1600. 3) et 4) refutationem librorum Rob. Bellarmini de conciliis continent. Witeb. 1607. 8.

Io. Ludouici Hartmanni, vide infra in Ruelio.

Godfridi Hermantii scriptum postumum, table des canons des conciles et des decrets des papes et des eveques, disposée suivant l'ordre des matieres. *Ellies du Pin* tom. 18. bibl. eccles. p. 186.

Alius *Hermantius* Cadomensis, auctor historiae conciliorum editae gallice Rothomagi 1695. 12. Histoire des conciles, ou l'on verra en abregé ce qui c'est passé de plus considerable dans l'Eglise, depuis sa naissance jusqu'à present. Haec auctior recusa 1704. et 1716. 12. quatuor voluminibus. Journal des Savans 1695. p. 650. Memoires de Trevoux 1717. p. 1929. seq. [edit. IV. Rothomagi, 1730. 8. IV. voll.]

Dictionaire des conciles par Mr. *Hermant.* MS. id. 1702. p. 324. edit. Amstel.

Casp. Heunischii chronologia sex conciliorum oecumenicorum, subiecta eius patrologiae. Lips. 1679. 4.

D. Ioachimi Hildebrandi historia postuma conciliorum a nato Christo ad a. 1645. in ecclesia habitorum. Helmst. 1707. 4. [et 1715. 4.]

Ioh. Hoornbeek lib. 1. Miscellaneorum sacrorum cap. 23. p. 616. 639. de ratione et ritibus synodorum in veteri ecclesia differens, Vltraiecti 1689. 4.

Francisci Iouerii sanctiones ecclesiasticae tam synodicae conciliorum vniuersalium et particularium, quam pontificiorum decretorum, Paris. 1555. fol.

[P.] *Emanuelis Katonae de patrum, conciliorum et traditionum auctoritate, Francof. 1611. 8.*

Philippi Labbei, S. I. synopsis historica conciliorum, Paris. 1661. 4. et tomo primo conciliorum, Paris. 1672. fol. *Dan. Nesselii* symbola synodica ad Labbei synopsin, quam promisit in sciagraphia magni corporis historici (act. Erud. 1692. p. 499.) non vidit lucem, quod sciam. Labbei historia synodorum Galliae. Paris. 1646. fol.

D. Ioh. Lassenii synopsis et summa conciliorum omnium inde a passione Christi vsque haec tempora in Europa, Asia, Africa et America habitorum. Ien. 1661. 4. [conf. *Molleri* Cimbr. litterat. tom. II. p. 450.]

D. Laurentii Brancati, cardinalis de Laurea, Min. Conuent. S. Francisci epitome canonum omnium siue index in concilia generalia ac prouincialia, Decretum Gratiani, Decretales et constitutiones pontificum. Rom. 1659. Colon. 1684. fol. [ap. *Walch.* theol. Gotting. Colon. 1654. *F.*]

Syno-

Synodorum generalium ac prouincialium decreta et canones ſcholiis, notis ac hiſtorica actorum diſſertatione illuſtrati per *Chriſtianum Lupum*, ord. eremitar. S. Auguſtini. Bruxell. 1673. 4. quinque voll. [quorum tamen duo priora prodierunt Louan. 1665. Rec. in tom. I. ſq. eiusd. opp. Venet. 1724-1729. fol. XII. tom.] Vide *Ellies du Pin* tom. 18. bibl. eccleſiaſt. p. 132. [et *Walch.* l. c. p. 872. ſq.]

Leandri de S. Martino Hiſtoria et harmonia conciliorum. Francof. 1618. fol. [1697. fol.]

Dan. Neſſelii, vide ſupra in *Labbeo*.

Lucas Oſiander in epitome hiſtoriae eccleſiaſticae per XIV. Centurias deductae etiam ſynopſin conciliorum exhibet, Tubing. 1608. 4. Quemadmodum et in Centuriis XIII. Magdeburgenſibus caput nonum ſolet tribui conciliis, ne dicam de aliis hiſtoriae et annalium eccleſiaſticorum ſcriptoribus, quos in mantiſſa ad hoc caput recenſeo.

Franciſci de Padilla Index chronographiae ſeu epitome conciliorum, Madrit. 1587. 4.

Theodori Pangali, iſtoria polemica pontificia de i primi concili generali. Giornale de letterati d'Italia tom. 15. p. 470.

Mutii Panſae Hiſtoria conciliorum generalium ad Tridentinum vſque, cum eius obſeruationibus de bibliotheca Vaticana, part. 2. p. 127. ſqq. Romae 1590. 4. Italice.

Delectus actorum eccleſiae vniuerſalis, ſiue noua ſumma conciliorum etc. auctore *P. Poiſſon*, ſacri oratorii presbytero. Lugd. 1705. [ap. *Walch.* Ien. theol. 1706. apud eius filium, 1703.] fol. 2 volum. Nouvell. de la Rep. des lettr. 1705. Nou. II. p. 578. Memoires de Trevoux 1705. p. 2005. Nou. Journ. des Savans, 1706. Iun. p. 633.

[*Anton. Poſſenini* index omnium conciliorum, numero 212. in eiusd. Moſcouia p. 335. ed. 1587. fol. *Harl.*]

[P] *Gabrielis Prateoli* narratio hiſtorica conciliorum XCIV. et in chronico chronicorum Iani Gruteri lib. 2. p. 246. et cum caſtigationibus *Ioannis Lydii*, Francofurtenſis. Lugd. Bat. 1610. 8. Francof. 1614. 8.

Ioannis Prideaux ſynopſis conciliorum, in eius operibus iunctim editis Oxon. 1651. 4. Tiguri 1672. 4. p. 707. ſeq.

Io. Baptiſta Ricciolus chronologiae reformatae parte 3. p. 130-150. Concilia ordine chronologico et alphabetico percenſens.

Edmundi Richerii, doctoris Sorbonici, hiſtoria conciliorum generalium, libri IV. Colon. [f. potius Pariſ. 1680. 4. et] 1683. 8. 3 voll. Acta Erud. 1683. p. 494. 550. [v. *Walch.* l. c.]

[*Paul. Ioſ. Rieggeri* exercitatio de conciliis, altero iuris canonici fonte, Vindobonae, 1758. 4. repet. inter eiusd. opuſcula iuris eccleſ. ibid. 1767. 4. p. 137. *Harl.*]

Gre-

Gregorii de Riues canonum conciliorum epitome. Lugduni 1663. fol.

Io. Lud. Ruelii de conciliis quatuor oecumenicis. Colon. Brandeb. 1667. et Altdorf. 1669. 4. Eiusd. concilia illustrata per sedecim secula, siue historia conciliorum et colloquiorum continuata ad an. 1661. a Ioanne Ludouico Hartmanno, Superintendente Rotenburgensi ad Tuberim. Noriberg. 1675. 4. quatuor volumina. [v. *Walch.* l. c. p. 873.]

Projet d'une nouvelle somme des conciles par *Mr. Sautour.* Mem. de Trevoux 1710. p. 743. Neuer Bücher-Saal XII. p. 937. l'Histoire des conciles generaux par demandes et par réponses, eodem auctore.

Emanuelis Schelstrateni antiquitas illustrata circa concilia generalia et prouincialia, decreta et gesta pontificum etc. Antwerp. 1678. 4.

D. Ioh. Andr. Schmidii, theologi Helmst. conciliorum et colloquiorum erudita historia synoptica, in tomo secundo introductionis Casp. Sagittarii ad historiam ecclesiasticam. Ien. 1718. 4.

Nic. Selnecceri catalogus breuis praecipuorum conciliorum oecumenicorum et nationalium. Lips. 1561. 8. Francof. 1571. 8.

Nicolai Simonis, Carmelitae, qui Harlemi a. 1511. diem obiit, volumina duo conciliorum, quorum meminit Theodorus Schreuelius in Harlemo sua pag. 81. lucem nunquam viderunt.

Simonis Starauolscii epitome conciliorum tam generalium quam prouincialium vitarumque pontificum. Rom. 1615. 1653. fol. *Fabr.* De quo libro raro v. *Ianozki* Nachricht. von den in der Zaluskisch. Bibliothek sich befindenden raren polnischen Büchern, part. I. p. 72. *Harl.*

Franciscus Syluius, supra in *Carranza.*

Lud. Thomasini dissertationes 20. in concilia generalia et particularia tomus I. Paris. 1667. 4. et tomo XV. p. 380. Rocaberti biblioth. maximae pontificiae; [et Lucae, 1728. fol. v. *Walch.* p. 873. qui etiam laudat *Freytagii* analecta de libris rarior. p. 992. et *Niceron.* Memoires tom. III. p. 271. *Harl.*] Eiusdem opus ingens 3 voluminibus in fol. MS. Remarques [ꝑ] sur les conciles. Vide catalogum bibl. Hohendorfianae, (quam Caesareae Augustissimus Carolus VI. adiunxit,) III. p. 232.

Henr. Zindelii tabula conciliorum vniuersalium. Hanou. 1671.

Anonymi Histoire des conciles generaux, et Assemblées tenues en orient et en occident — jusqu' au concile de Trente — Paris. 1699. 8. 2 volum. Vnschuldige Nachrichten 1701. p. 93.

Analyse, ou idée generale (peu exacte) des conciles oecumeniques et particuliers. Bruxell. 1706. 8. 2 volum. Journal des Sav. Sept. p. 947.

Digitized by Google

Methode pour apprendre facilement l'histoire de la Bible avec l'histoire des conciles generaux, dediée à Madame de Maintenon, troisieme edition. Paris. 1695. 12. Journal des Sav. p. 685.

Nescio quid libri sit, de quo Histoire des ouvrages des Savans 1699. Septembr. *On inprime au Louvre chez Mr. Anisson l'Histoire des conciles, in folio. Le Pere Harduin, le P. Daniel et le P. Douvein, président a cette impression.*

[*Io. Georg. Walch.* in bibl. theolog. selecta, tom. III. Ien. 1762. 8. p. 838. sqq. suppeditat notitiam quorumdam, qui historiae conciliorum explanandae operam dederunt, quorum „alii, inquit, sunt *generales*, qui singulorum, saltem maxime celebrium atque illustrium conciliorum notitiam dederunt ac narrarunt, qua aetate, qua occasione, qua auctoritate illa sint habita; quae facta fuerint decreta. Alii adpellari possunt *speciales*, ab ea commentandi ratione, qua industriam suam ad singularia ac certa tantum concilia ita adhibuerunt, vt historiam resque eorum describerent." Ex illo igitur tomo locoque eorum, quorum notitia effugit industriam Fabricii, mentionem hic paucis subiiciam.

Io. Christiani Neu de conciliis quatuor oecumenicis, Tubing. 1709.

Dictionaire portatif des conciles, Paris. 1758. 8. a prima reipublicae christianae aetate vsque ad a 1590. conf. *Ernesti* neue theolog. bibliothek vol. II. p. 72.

Anonymi Histoire des conciles generaux citat quidem Fabric. sed Walch. addit pleniorem inscriptionem: *Hist. des conc. gener. et assemblées tenues en orient et occident depuis le tems des apotres jusqu' au concile de Trente, avec des dissertations par raport aux moeurs de l'eglise gallicane et du royaume*, ac praeter *Vuschuldige Nachrichten*, a Fabricio iam laudatas, citat quoque Actor. erudit. supplement. tom. III. p. 342. ac *Bernard* nouvelles de la republ. des lettres 1699. Sept. pag. 243. Idem alium anonymi excitat librum:

Petri Valerii Martirelli lettioni famigliari sopra l'historia e dogmi de' concilii generali d'oriente, esposte al suo capitolo e clero: v. Journ. des Savans 1709. Iul. p. 230. et Memoir. de Trevoux 1709. Dec. p. 2211.

Thomae Mariae Mamachi epistolae ad Mansium de ratione temporum Athanasianorum, deque aliquot synodis, quarto saeculo celebratis, Romae 1748. 8. Agitur de synodis Sardicensi, Mediolanensi, Romana, Antiochenis, maxime de illorum aetate. V. Act. erudit. 1750. p. 449.

Tum *Walchius* pag. 869. sqq. recenset libros multorum, qui partim epitomas conciliorum fecerunt, partim commentarios scripserunt, variaque capita eorum, quae peracta sunt et constituta, illustrarunt: vnde eorum quae Fabric. omisit, repetam supplementa.

Gabriel.

Digitized by Google

Gabriel. Albaspinaei notae in concilium Eliberitanum et quosdam alios antiquos canones, quae cum eiusdem libris II. de veteribus ecclesiae ritibus obseruationum prodierunt Paris. 1623. 4. et iterum cum praefat. *Gebhardi Theodori Meieri,* Helmstadii, 1672. 4.

Bouchardi summula conciliorum, Paris. 1718. 12.

Ios. Catalani sacrosancta concilia oecumenica, prolegomenis et commentariis illustrata, Romae, 1736. fol. IV. voll.

Io. Paulli Paravicini polyanthea sacrorum canonum coordinatorum, qui in conciliis generalibus ac prouincialibus, in oriente et occidente celebratis, in decreto Gratiani, in decretalibus, epistolis ac constitutionibus romanorum pontificum ad nostra vsque tempora prodierunt etc. Neopragae, 1708. III. voll. quod opus, ait Walchius, complectitur *Brancati epitomen canonum,* litterarum ordine dispositam, atque ita lexicon exhibet.

D. *G. I. Planck,* theol. Gottingens. cel. in: Einleitung in die theologische Wissenschaften, part. II. Lips. 1795. 8. a p. 270. permulta opera et collectiones, quae ad historiam conciliorum pertinent, recensens, memorat adhuc, quae sequuntur:

Barthol. Caranzae summa conciliorum — in nouum ordinem chronologicum redacta — vsque ad pontificem Pium VI. continuata — a *P. Dom. Schramm,* Benedict. Banthensi, Aug. Vindelic. 1778. 8. tom. I-IV. add. infra, *Dominici Iacobatii* etc.

Analyse des conciles generaux et particuliers — contenant leurs canons sur le dogme, la morale et la discipline tant ancienne que moderne — expliquée par des notes — par le *R. P. Richard,* Prof. en Theol. tom. I-V. Paris. 1772-1777. 4. lat. vers. a *I. A. Dalmaso,* Aug. Vindel. tom. V. fol. — De memoratis aliisque huius generis libris conf. etiam *Io. Aug. Noesselt* Anweisung zur Kenntniss der besten Bücher in allen Theilen der Theologie: ed. III. Lips. 1790. 8. part. 1. sect. 3. §. 431. sqq. p. 563. sqq. — *Christi. Guil. Franc. Walch.* in: Grundsätzen der Kirchengesch. des N. T. ed. III. Schulz. Giessen. 1792. sq. 8. passim, e. g. in part. I. p. 52. sq. 83. sqq. 124. sqq. 180. sqq. 221. sqq. etc. — In catalogo bibliothecae *Bunau.* tom. III. vol. I. libr. 2. cap. 1. qui *conciliorum, synodorum* et *colloquiorum* historiam, eorumdemque decreta et canones continet, p. 231. sqq. *Franckius,* confector illius cat. non solum multorum, quorum memoria iam facta est, sed multorum quoque aliorum, qui in bibl. Bunau. nunc in regia Dresden. adseruantur, integras inscriptiones retulit. In sect. igitur I. nominantur relationes synopticae veterum de synodis, maxime vniuersalibus; in sect. II. scriptores recentiores de historia conciliorum generales; in sect. III. de iure, ritu, et modo habendi concilia; in sect. IV. de auctoritate conciliorum: in cap. II. collectiones conciliorum tam vniuersalium, quam particularium et eorumdem summae vel synopses: in cap. III. collectiones canonum, conciliorum et constitutiones atque canones apostolorum. Tum in cap. IV. per plures sectiones singulorum conciliorum tam vniuersalium, quam certarum nationum collectiones, scriptaque permulta, quae ad historiam, vindicias,

Digitized by Google

illustrationem conciliorum etc. pertinent, vbertim indicantur. Siluam librorum maioris minorisque molis de conciliis collegit *Chr. Guil. Franc. Walch.* in prolegomm. ad Entwurf einer vollständ. Historie der Kirchenversammnl. p. 45-67. vnde quilibet, harum rerum studiosus, plurium librorum operumque, quorum omnium inscriptiones h. l. repetere nec vacat, nec opus esse videtur, notitiam haurire potest. *Harl.* Add. *C. W. Flügge* Einleitung in das Studium der Relig. vnd Kirchengesch. p. 292. sq. 557. sq.

III. *De ritu conciliorum et auctoritate.*

Acta adpellationum a pontifice ad concilium, vt a Gregorio IX. a. 1239. et ab Innocentio IV. a. 1245. tum ab Alexandro IV. Vrbano IV. Clemente IV. Gregorio X. sed et a Bonifacio VIII. a. 1303. et a Iohanne XXII. Benedicto XII. Gregorio XII. Martino V. Eugenio IV. Nicolao V. Calixto III. Pio II. Paulo II. etc. a Sixto IV. a. 1478. 1483. 1484. et ab Innocentio VIII. Alexandro VI. Iulio II. Leone X. a Clemente VII. a. 1526. 1527. et a Pio IV. ab Innocentio XI. a. 1688. et nouissime a Clemente XI. a. 1717. et 1718. Vide *du Puy,* preuves des libertez etc. c. 13. Petrum de Marca IV. 17. de Concordia Sacerdotii et Imperii, Anonymi traité de l'autorité du pape (à la Haye 1720. 12.) tom. 3. p. 93. seqq. et tom. 1. p. 309. D. *Christoph. Matthaei Pfaffii* Acta publica constitutionis *Vnigenitus* p. 251. seq. 276. 360. 410. 431. 451. 586. et post praef. cardinalis item Noallii adpellationem cum D. *Io. Mich. Heinectii* animaduersionibus editam Hal. 1718. 4. *Fabr.* *Ge. Sigism. Lakits* Praecognita iuris eccles. vniuersi, sect. II. cap. 3. p. 243. sqq. *Harl.*

Decreta concilii Pisani a. 1409. Constantiensis a. 1415. Basileensis a. 1432.

[¶] *Didaci de Alabus Esquinel,* episcopi Granatensis, liber de conciliis vniuersalibus, ac de his, quae ad religionis et reip. christianae reformationem instituenda videntur. Granatae 1582. fol.

Natalis Alexandri sec. XV. et XVI. diss. IV. tom. VIII. Hist. eccles. p. 365. sqq. edit. in fol.

[*Petri de Alliaco* tractatus de ecclesiae, concilii generalis, romani pontificis et cardinalium auctoritate, scriptus in concilio Constantiensi, a. 1417. v. in *Gersonii* opp. a Du Pin editis, tom. II. col. 925-960. Antwerp. 1706. fol. *Harl.*]

Petri Allixii *diss. de conciliorum quorumuis definitionibus ad examen reuocandis, Paris. 1680. 8. (sine auctoris nomine cum dissert. de vita Tertulliani etc.)*

Iacobi Almaini contra Thomam Caietanum (seu de Vio) de auctoritate ecclesiae et concilii, quod illius potestas et auctoritas pontifice sit superior. Confer *Ellies du Pin* tom. 14. p. 90. [*Gerson* opp. cit. II. col. 976-1112.]

Mosis Amyraldi diss. III. 1) de conciliorum origine et necessitate, 2) de ratione conciliorum conuocandorum, 3) de illorum auctoritate. Inter eius diss. Salmur. 1641. 8. atque in Dispp. Salmuriensibus p. 505-552. Salmur. 1665. 4.

Camilli

Digitized by Google

Camilli Andociani, Hiſpani, grande volumen de conciliis, quod e Claſenio laudat D. Io. Andreas Schmidius p. 774.

[*Andreae*, epiſcopi Magorenſis, gubernaculum conciliorum - ſcriptum a. 1435. in *Herm. v. der Hardt*. Actis conc. Conſtant. tom. VI. part. IV. p. 139-334. *Harl.*]

Antonii Ioannis Aſtorii tractatus de ſynodo dioeceſana, Tarraeonae 1604. 4.

Rob. Bellarmini liber de conciliis et eccleſia, et ſecundus de conciliorum auctoritate, quo ſummum pontificem abſolute eſſe ſupra concilia contendit.

Cypriani Beneti, infra in Rocaberto, tom. 7.

[*Io. Chſtph. Becmanni* diſſ. de auctoritate conciliorum, Francof. ad Viadr. 1672. 4. *Harl.*]

[*Benedicti* XIV. pontif. max. olim Proſperi cardinal. de Lambertinis — de Synodo Dioeceſana, libri XIII. Romae, 1748. fol. et ſaepius, ac nouiſſime poſt eius mortem, Romae 1767. II. tom. tum in collectione eius opp. v. *Schott.* ad Douiat. Praenott. tom. I. pag. 219. *Harl.*]

[*Laur. Beyerlink* tractatus ſynodicus — in quo de conciliorum ſ. ſynodorum inſtitutione, vſu, cauſſis, firmitate, auctoritate et praerogatiua. Antwerp. 1619. 8. *Harl.*]

Iohannes Breuicoxa, theologus Pariſ. ex cuius tractatu MS. de poteſtate eccleſiae et conciliorum nonnulla adfert Io. Launoius VIII. 11. epiſt.

Cataldini de Boncompagnis, infra in Rocaberto, tom. 6.

Henr. Bullingeri de conciliis lib. II. Tigur. 1561. et germanice 1574. etc.

Tho. Caietani, infra in Rocaberto, tom. 19.

Iacob. Camerarii ſynodica, i. e. de indicta ſynodo capita. Prima, ſecunda, tertia. Lipſiae 1543. 8.

Camilli Campegii, infra in Rocaberto, tom. 7.

Melchioris Cani, infra in Rocaberto, tom. 16.

Petri Ioſephi Cantelii, S. I. diſſertatio V. et VI. in metropolitanarum vrbium hiſtoria ciuili et eccleſiaſtica, Pariſ. 1685. 4.

Ioannes Capiſtranus de papae et concilii auctoritate. Venet. 1580. 4.

Iac. Cappelli diſſertationes III. de conciliis, contra Bellarminum. tom. 1. diſſ. Sedanenſ. pag. 1033. ſeq. Geneu. 1661. 4.

[?] *Barthol. Carranzae,* vide infra in Iacobatio.

D. Martinus Chemnitius in examine concilii Tridentini, Francof. 1565. 1585. 1609. et 1707. fol. et 1599. 8. duobus volum. et germanice a G. Nigrino. Francof. 1576. fol.

Gilberti de Choiſeul du Pleſſis Pralain, Tornacenſis epiſcopi, epiſtola ad M. Steyaertum, theol. Louanienſem, de autoritate eccleſiae, quam in concilio vniuerſali, pontificis poteſtate ſuperiorem eſſe diſputat. Vide Ellies du Pin bibl. eccleſ. tom. 18. p. 179. ſeq.

Nicolai de Clemangis diſputatio ſuper materia concilii generalis, habita cum quodam Scholaſtico Pariſienſi p. 61. ſqq. Operum editorum a Io. Martino Lydio, Lugd. Bat. 1613. 4.

Hermanni Conringii exercitatio hiſtorico-politica de conciliis et circa ea ſummae poteſtatis auctoritate, Helmſt. 1650. 1675. 4. reſpondente Ioach. Iohanne Madero.

Caſparis Contareni, cardinal. de poteſtate pontificis et concilii, Venet. 1562.

Rudolphi Cupers, infra in Rocaberto, tom. 19.

Nic. Cuſanus de Concordantia catholica libro 2.

Philippi Decii concilium ad Ludouicum, Francorum regem, pro auctoritate concilii generalis ſupra papam.

Io. Anton. Delphini libellus de tractandis in concilio oecumenico, et qualiter et in quem finem patres ea differere conueniat. Rom. 1561. 4. infra in Iacobatius.

Chriſtiani Dreieri diſputatio XVII. et XVIII. controuers. praecip. cum pontificiis eſt de conuocatione et praeſide conciliorum. Regiomont. 1688. 4.

Guil. Durandi, Mimatenſis epiſcopi, de modo generalis concilii celebrandi, Pariſ. 1545. 8. et ſaepius recus. vt 1635. 1671. etc.

Andreae Duual, infra in Rocaberto, tom. 3. et in Vigorio,

Boëtii Eponis, infra in Rocaberto, tom. 5.

Ioannis Fabri, epiſcopi Viennenſis, libellus praeparatorius concilii vniuerſalis futuri.

Pauli Fabulotti, infra in Iacobatio, et Rocaberto, tom. 18.

Vincentii Ferre, infra in Rocaberto, tom. 20.

Io. Gerſonis de concilio generali vnius obedientiae etc. Confer *Ellies du Pin* Gerſoniana, et F. D. T. B. *) Apologiam Gerſonis pro ſuprema eccleſiae et concilii generalis autoritate. Lugdun. Bat. 1676. 4.

Cl.

*) Edmundi Richerii.

[P] *Cl. Gonſtaci*, quae regia poteſtas, quo debent auctore ſollennes eccleſiae conuentus indici, qui in his locus et ordo conſidendi regum procerum et populi? Senonibus 1561. 4.

Dominici Gravinae, infra in Rocaberto, tom. 8.

Tractatus de modo et ordine generalis concilii celebrandi, auctore *Alphonſo Guerrerio*, Hiſpano. Neapoli 1545. 4.

[*Io. Paul. Hebenſtreit* diſſ. de legibus eccleſiae vniuerſae, pariterque de iis, in quibus illae conditae ſunt, conciliis, in primis oecumenicis contra Bellarminum et Baronium, veritatem hiſtoricam peruertentes. Ienae 1699. 4. *Harl.*]

D. Iac. Heilbrunneri von Conciliis, catholiſchen Glauben, etc. Rettung wider I. P. Ficklers Rettung der Concilien des Pabſts. Laugingae 1591. 4.

Io. Gordonus Huntleus controuerſiis de eccleſia, papa, conciliis, etc.

Dominici cardinalis *Iacobatii* de concilio tractatus, Rom. 1538. fol. et in Rocaberto, tom. 9. Solet etiam conciliis Labbei velut adparatus alter ſubiici volumen Pariſ. 1672. excuſum, in quo continentur praeter Iacobatium, *Io. Antonius Delphinus* de concilio oecumenico, ex edit. Rom. 1561. *Hieron. Donatus* de principatu romanae ſedis apologeticus ad Graecos cum epiſtola ad Oliuerium, cardinalem Neapolitanum, ex edit. Rom. 1525. *Marci Mantua-Bonauiti*, Patauini ICti, dialogus de concilio, ex edit. Venet. 1541. 4. *Pauli Fabulotti*, Romani; ex religione SS. Barnabae et Ambroſii de poteſtate papae ſupra concilium ad Fabricium Verullum cardinalem, ex edit. Venet. 1613. *Barthol. Carranzae* quatuor controuerſiarum de auctoritate pontificis et conciliorum explicatio, ad edit. Venet. 1546. *Petri de Monte*, Veneti, epiſcopi Brix. Monarchia ſiue de pontificis et conciliorum generalium poteſtate, ex edit. Rom. 1537. ad MS. Felini Saudei transſcripta. [v. ſupra e Planckii libro excerpta.]

Io. Henichii diſſertatio de auctoritae antiquitatis eccleſiaſticae et conciliorum. Luneburg. 1648. 4.

D. Henr. Hoepfneri de conciliis contra Rob. Bellarminum. Lipſ. 1620. 4.

Stanislai Hoſii, infra in Rocaberto, tom. 19.

Iſidori Mercatoris qualiter concilium celebratur. Vide ſupra p. 232.

Franciſci Iunii de conciliis et de magiſtratus ſummi circa illa officio contra Bellarmin. tom. 2. opp. p. 1025. ſeqq. Geneu. 1613. fol.

D. Andreae Kunadi diſſ. de conciliis eccleſiaſticis. Witeb. 1654.

Petri Labati, infra in Rocaberto, tom. 18.

Ioannis Lampadii decades tres diſſertationum de conciliis. Brem. 1613. 1615. 1618. 8.

[*Franc.*

[*Franc. Leytam* impenetrabilis pontificiae dignitatis clypeus, in quo vera doctrina de potestate summi pontificis rom. indubitata supra omnia concilia, etiam generalia et legitime congregata, et de eiusdem infallibilitate in rebus ad fidem moresque spectantibus, tam intra quam extra concilium definiendis demonstratur etc. Item de potestate concilii vniuersalis legitimi supra papam dubium, seu Antipapam, et in casu schismatis iuxta veram concilii Constantiens. explicationem. Dilingae 1697. 4. *Harl.*]

[☛] *Io. Launoii* plures et eruditae dissertationes exstant in eius epistolis parte 2. 3. 4. 5. et 6. quibus Bellarminum papae auctoritatem supra concilium efferentem confutat. Multis etiam idem parte 8. confirmat, non papam praefuisse conciliis, nec papae confirmatione opus fuisse. Confer D. *Antonii Reiseri* Launoium confessorem p. 427. seq.

Sibrandi Lubberti de conciliis libri V. contra Bellarmin. Geneu. 1601. 8.

Ludouici presbyteri congregat. oratorii. Vide infra Thomasin.

[*Io. Maioris* disp. de auctoritate concilii supra pontif. maximum: v. in *Io. Gerson.* opp. tom. II. col. 1131-1145. *Harl.*]

[*Gebhard. Theodor. Meieri* politia ecclesiae primitiuae ad ciuilem formata. Helmstad. 1676. At non est generatim intelligendum. v. *Spittler.* Geschichte des kanon. Rechts, p. 29. sqq. *Harl.*]

D. Martini Lutheri von den Conciliis vnd Kirchen. Witeb. 1539. 4. et tom. 7. Ien. p. 218. tom. 7. Altenb. p. 235. [*tom. XVI. p. 2730. in Walchii edit. opp. Lutheri.*] *Confer Sleidanum lib. 12. p. 345. et Seckendorfium lib. 3. de Lutheranismo p. 243. seq.*

Petri Magni de concilio libellus. 1587. 4.

Marci Mantuae Bonauiti, vide supra in Iacobatio. Vnschuldige Nachrichten 1702. p. 628.

Io. Marius, Belga, de schismatum et concil. eccl. vniuersalis differentia, deque praestantia gallicae ecclesiae conciliorum, [Paris. 1540. 8. gallice, et in eius Illustrations de Gaule, Lugd. 1549. *F.*] e gallico latine edidit *Simon Schardius* cum Theodorici Niem de schismate, [et in historia sui temporis, Argentor. 1609. 8.]

Io. Anton. Massobrii tractatus de synodo dioecesana seu episcopi. Romae 1627. 4.

D. Io. Frid. Mayeri diss. quod papa non sit supra concilium. Gryphiswaldiae.

Petri Molinaei de conciliis, tom. 1. diss. Sedanensium. Geneu. 1661. 4.

Petri de Monte, vide in Iacobatio et Rocaberto, tom. 18.

Iac. Naclanti tractatus, an acta generalis concilii necessario exigant confirmationem papae. Venet. 1562. [et de auctoritate papae et concilii, in eiusd. opp. tom. I. p. 580. sqq. ac 587. sqq. Venet. 1567. fol. *Harl.*]

Didaci

Digitized by Google

Didaci Nugni Cabezudi tractatus de auctoritate papae et concil. Venet. 1612.

[*Oeders* Naehricht vom Ansehen der Kirchenversammlungen, sonderlich der Tridentinischen. Suobaci, 1736 8. *Harl.*]

[*Io. Aug. Orsi* de Rom. pontificis in synodos oecumenicas et earum canones auctoritate. Acc. diss. qua eccl. monarchiae forma explicatur. Rom. 1740. II. 4. Eiusd. de irreformabili Rom. pontificis in definiendis fidei controuersiis iudicio. tom. I. P. I. II. (acc. diss. circa modum a Pet. de Marca propositum conciliandi summam R. P. auctoritatem cum libertate suffragiorum in conc. oecum.) tom. II. ib. 1739. 4. *Beck.*]

Ioannis Andreae Osiandri assertiones theologicae de conciliis. Tubingae 1666.

Antonii Paulutii, infra in Rocaberto, tom. 4.

De Concilio, liber *Reginaldi Poli* cardinalis. Rom. 1562. 4. Louan. 1569. 8. et in Rocaberto, tom. 18.

P. Francisci Porteri, Hiberni, systema decretorum dogmaticorum e conciliis. Auenione 1693. Acta Erud. p. 335.

[¶] *Vrbanus Regius in Colloquio de concilio Mantuano tom. 4. opp. germanice editor. pag. LXVI. seq. non adeo aspernatur conciliorum auctoritatem, sed partium studio et dominandi, quod est in papa et episcopis, nihil boni ex illis exspectandum queritur. Idem dixeris de b. Lutheri et aliorum protestantium durius in concilia dictis, quae collegit Allatius p. 33. contra Hottingerum et contra Creyghtonum p. 63. seq.*

Edm. Richerii Apologia pro Ioanne Gersonio pro suprema ecclesiae et concilii generalis auctoritate etc. Lugd. Bat. 1676. 4.

In Bibliotheca maxima pontificia *Io. Thomae Rocaberti*, quae tomis XXI. Rom. 1697. sqq. fol. lucem vidit, plura exstant scripta, quorum pleraque pontificis auctoritatem super concilia mordicus tuentur; [vid. Bünau. bibl. catal. l. c. p. 235. sq.] tomo 1. *Adami Tanneri* ex Commentar. in summam D. Thomae tom. 3. disp. qu. 4. tomo 3. *Andreae Duvalii*, doctoris Sorbonici, de suprema pontificis in ecclesiam potestate: tomo 4. *Antonii Paulutii*, ICti Veneti, iurisprudentia sacra de ecclesia, pontifice, comitiis ecclesiasticis: tomo 5. *Boëtii Eponis* de hierarchia ecclesiastica et de prouocatione a summo pontifice ad concilium generale: tomo 6. *Cataldini de Boncompagnis* de translatione concilii Basil. et potestate papae: tomo 7. *Camilli Campegii*, ord. praed. de pontificis supra reges et concilium auctoritate: *Cypriani Beneti* de prima orbis sede, concilio, ecclesiastica potestate et papae supremo insuperabilique dominio: [*Caes. Petri Mich. Delphini* decisio de proportione papae ad concilium, et de vtroque eiusd. principatu]: tomo. 8. *Dominici Grauinae* de causis conciliorum etc. tomo 9. *Dominici Iacobatii* liber 3-10. tomo 10. *Dominici a S. Trinitate* de summo pontifice et sacris conciliis: tomo 11. *Emanuelis a Schelstrate* antiquitatis illustratae diss. 1. et 3. et ad concilium Constantiense de superioritate papae supra concil. tomo 12. *Francisci Suarezii* de conciliis: tomo 13. *Ioannis de Turrecremata:* tomo 15. *Lud. Thomasinus:* tomo 16. *Melchioris Cani:* tomo 18. *Pauli Fabuloti* et *Petri Labati* de papae superioritate supra concilia, *Petri a Monte* et *Reginaldi Poli:* tomo 19. *Rudolphi Cupers*, ICti, *Stanislai Hosii*, *Thom. Caietani* de comparatione auctoritatis papae et concilii: et tomo 20. *Thom. Stapletoni*, *Vincentii Ferre* de comparatione concilii generalis cum potestate papae,

papae. *Fabr.* Quidam theologi cathol. susceperunt opus, inscriptum: Magna bibliotheca, s. Notitia SS. ecclesiast. vett. et recc. Colon. 1734. fol. sed primum tantummodo vol. lucem adspexit. *Harl.*

Antonii de Rosellis monarchia, seu de potestate imperatoris ac papae, et de materia conciliorum. Venet. 1487. fol.

Emanuelis a Schelstrate, supra in Rocaberto, tom. 11.

[P] *Nicolai Simonis*, Carmelitae, a. 1511. defuncti, de potestate papae, imp. et concilii libri VI. memorantur a Valerio Andrea et Francisco Sweertio in bibl. Belgica.

Tho. Stapletoni, supra in Rocaberto, tom. 20.

Francisci Suaresii, in Rocaberto, tom. 12.

Matthaei Sutliuii libri de conciliis contra Bellarmin. Lond. 1600. 4.

Mich. Thomasii Takaquet, episcopi Ilerdensis, de ratione habendi concilia prouincialia ac dioecesana, ac de iis quae in his praecipue sunt tractanda, cui adiungitur *Isidori* ordo de celebrando concilio, Rom. 1565. 4. et tom. 2. bibl. Hispan. p. 117.

Adami Tanneri, supra in Rocaberto, tom. 1.

Lud. Thomasinus de auctoritate papae supra concilium, Paris. 1667. 4. et tom. 15. Rocaberti. Vide Ellies du Pin tom. 18. bibl. eccles. p. 188. Histoire des ouvrages des Sav. 1695. Fevr. p. 284.

Gerh. Titii disp. theologica de conciliis, Helmst. 1656. 4.

Dominici a S. Trinitate, supra in Rocaberto, tom. 10.

Ioannis de Turrecremata de papae conciliique generalis auctoritate. Venet. 1563. 4. et tom. 13. Rocaberti.

Dan. Tossani de colloquiis et conciliis, quisnam eorum vsus in ecclesia. Heidelb. 1589. 8.

Francisci Turriani, S. I. de papae supra concilium auctoritate. Florent. 4.

Petri Pauli Vergerii cur et quomodo christianum concilium debeat esse liberum? 1557. 8. Eiusdem concil a papae vitanda, 1553. 4.

De conciliis synodia Vgonia, siue *Matthiae Vgonii*, episcopi Famaugustani, opus de omnibus ad concilia rite ac legitime celebranda pertinentibus. Brixiae 1541. fol. Venet. 1565. fol.

Simonis Vigorii de auctoritate concilii generalis supra papam. Colon. 1613. 8. Declaration aux docteurs de Sorbonne, 8. Apologia de suprema ecclesiae auctoritate contra Andream

Digitized by Google

dream du Val. Trecis 1615. 8. [in *Vigorii* opp. tom. I. p. 130-184. tom. II. p. 1-128. et tom. IV. p. 133. sqq. Paris. 1683. 4. *Harl.*]

Campegii Vitringae oratio de synodis. Franek. 1706. 4. Vnschuldige Nachrichten 1706. p. 536.

Guil. Wake, archiepiscopi postea Cantuariensis, liber insignis, qui inscribitur: the authority of christian princes over their ecclesiastical synods asserted, with particular respect to the Convocations of the Clergy of the Realm and Church of England. Lond. 1697. Omitto scripta plurima apud Anglos ab eo tempore de eodem argumento in vtramque partem vulgata, [?] Wakii sententiam tuentibus G. Tydallo, White Kennoto, Humfredo Hody, Beniamino Hoadly, etc. contrariam Francisco Atterbury, Samuele Hillio aliisque.

Eliae Weihenmairi diss. de conuocatoribus ac directoribus priorum quatuor conciliorum oecumenicorum aduersus Baronium, Bellarminum, Binium, etc. Witeberg. 1692. 4.

Guil. Whitakeri praelectiones de conciliis contra Bellarminum etc. sex quaestionibus. Cantabrig. 1600. Herborn. 1601. 8. et tom. 1. opp. p. 569. Genev. 1610. fol.

Georgii Wicelii adhortatio ad episcopum Moguntinum, vt vocetur concilium.

And. Willeti synopsis papismi de conciliis aduersus Bellarmin. Oppenh. 1618. 4.

Francisci de Zabarellis, ad quem pertinet ius indicendi concilium, (tempore schismatis a. 1404. inter Innocentium VII. et Benedictum,) Mogunt. 1607. 8. et in Simonis Schardii syntagmate tractatuum de Imperiali iurisdictione, Argentor. 1609. fol. ex edit. a. 1545.

[Dissertation sur le concile de Trente, dans laquelle on prouve, que le concile general est au dessus du pape dans les matieres de la foi, et que le concile n'est pourtant pas infaillible, par Msr. de V. Amsterd. 1702. 12. *Harl.*]

IV. Concilia et synodi ecclesiasticae auctoritatem diuersam obtinent, prout celebratae sunt vel a singularum dioecescon clericis ac praesulibus, quales in singulis prouinciis bis per annum fieri cautum est canone Apost. 37. et Nicaeno 5. Vide *Petr. de Marca* VI. 13. de Concordia Sacerdotii et Imperii; vel quae sunt habita ab episcopis plurium dioecescon sub vno metropolita, exarcho aut patriarcha; vel denique, quae communi nomine magnae partis orbis christiani ex variis prouinciis ac dioecesibus siue orientis siue occidentis ecclesiarum, quod postremum genus oecumenica, generalia atque vniuersalia concilia adpellari consueuerunt. Vide Snicerum in Σύνοδος. *e*) Quatuor duntaxat huiuscemodi sunt, quae ab oriente pariter et occidente, a romana ecclesia et protestantibus suscipiuntur:

 1. Ni-

e) Add. *Sigm. Iac. Baumgarten* diss. de indole, auctoritate numeroque conciliorum oecumenicorum, Halae Magdeb. 1753. 4. — *Spittleri* Geschichte des kanon. Rechts, p. 33. sqq. 51. sqq. 58. sqq. §. 9-15. it. p. 83. sqq. §. 19. — *Douiat.* in Praenott. libr. II. cap. 1. de conciliis, p. 107-222. ibid. cap. 3. p. 245. sqq. ibique *Schott,* qui etiam laudat *Douiatii* Explication des lieux et des pays, qui ont donné le nom aux Conciles, insertam eius Histoire du Droit canonique, Paris. 1677. 12. *Harl.*

Digitized by Google

1.	Nicaenum ſub Conſtantino M. aduerſus haereſin	Arii	a. C. 325.
2.	CPolitanum ſub Theodoſio M.	Macedonii	381.
3.	Epheſinum ſub Theodoſio minore	Neſtorii	431.
4.	Chalcedonenſe ſub imp. Marciano	Eutychis	451.

Orientalis eccleſia praeterea amplectitur:

5.	CPolitanum ſub Iuſtiniano, de tribus capitulis et aduerſus Origenianos et Eutychianos	553.
6.	Trullanum ſub Conſtantino Pogonato aduerſus Monotheletas	680.
[?]	Quiniſextum Trullanum ſub Iuſtiniano Rhinotmeto, contra Honorium et Monotheletas	691?
7.	Nicaenum II. ſub Conſtantino V. et Irene matre, pro imaginibus	787.
	CPolitanum ſub Baſilio Macedone, contra Photium	869.
8.	CPolitanum ſub eodem Baſilio, pro Photio	879.

At in romana eccleſia [f]) pro oecumenicis conciliis inſuper habentur:

9. Lateranenſe I. a. 1119. ſub Calliſto II.
10. Lateranenſe II. a. 1139. ſub Innocentio II.
11. Lateranenſe III. a. 1180. ſub Alexandro III.
12. Lateranenſe IV. a. 1215. ſub Innocentio III.
13. Lugdunenſe I. a. 1245. ſub Innocentio IV.
14. Lugdunenſe II. a. 1274. ſub Gregorio X.
15. Viennenſe a. 1311. ſub Clemente V.
16. Conſtantienſe a. 1414. ſub Ioanne XXII. ad Martinum V.
17. Baſileenſe [g]) a. 1431. ſub Eugenio IV.
18. Florentinum a. 1439. ſub Eugenio IV.
19. Lateranenſe V. a. 1512. ſub Iulio II. et Leone X.
20. Tridentinum a. 1545. ad 1563. ſub Paulo III. ad Pium IV.

V. *Col.*

f) Vide *Laur. Brancati* epitomen canonum pag. 155.

g) Baſileenſe concilium inter generalia omittit Brancatius, Bellarminus etiam Conſtantienſe lib. 1. de concil. cap. 5. A Gallicana eccleſia nec Florentinum nec Lateranenſe V. pro vniuerſalibus haberi, notat *Io. Launoius* parte VIII. epiſt. 11. p. 736. ſeq.

Digitized by Google

V. *Collectiones conciliorum, generalium et particularium.*

Primum omnium [h]) *Iacobus Merlinus*, doctor theologus et ecclesiae Parisiensis poenitentiarius, Lutetiae a. C. 1524. duos conciliorum tomos, a Petro Quentello a. C. 1530. [i]) Coloniae recusos, [v. *Panzer*. A. T. vol. VI. p. 409. nr. 562. et VIII. p. 89. nr. 1441.] et [?] a. C. 1535. denuo Parisiis impressos adornauit; vno quidem concilia vna cum romanorum pontificum epistolis decretalibus ab Isidoro quondam compilata, altero vero acta duorum Constantinopolitanorum, nec non Constantiensis et Basileensis concilii complexus.

Huius diligentiam imitatus *Petrus Crabbe*, Mechlinensis, ordinis Franciscani a. C. 1538. Coloniae apud Petrum Quentel, itidem duos conciliorum tomos Carolo V. imperatori dicatos, sed longe ampliores edidit, in quibus praeter adpendices et supplementa concilii Constantiensis et Basileensis, variasque synodos et epistolas, gesta concilii Chalcedonensis ex recensione Rustici, romanae ecclesiae diaconi, Liberati Carthaginiensis breuiarium, concilium Lateranense sub Innocentii III. pontificatu celebratum, gesta concilii Florentini ex interpretatione Bartholomaei Abrami Cretensis, et vitas romanorum pontificum adiecit. Quum vero ne sic quidem conciliorum historiae satisfecisse sibi videretur, anno vulgaris aerae 1551. iunctis *Orthuini Gratii* studiis, Coloniae ex officina Ioannis Quentel, nouum conciliorum opus tribus tomis comprehensum, Nicaeno II. Lateranensi V. plurimisque aliis conciliis additis, in publicum emisit. In tomo 2. p. 809. exhibuit etiam Leodiensis cleri epistolam contra Paschalem II. et tom. 2. p. 967. Opusculum tripartitum de variis negotiis et abusibus, nec non tom. 3. p. 819. consilium delectorum cardinalium et aliorum praelato-

 rum

h) Quum doctor olim meus b. *Thomas Ittigius* notitiam collectionum conciliorum dederit in actis Eruditorum a. 1684. p. 348. eam hoc loco excerpere et obseruationibus meis ac supplementis auctam lectori exhibere volui. *Fabr.* Conf. de collectionib. concil. *I. G. Walch.* bibl. theol. select. tom. III. pag. 824. sqq. — *Christi. Guil. Franc. Walch.* prolegg. ad Entwurf einer vollständ. Histor. der Kirchenversammlung. §. 26. p. 30. sqq. — *Fuchs* Biblioth. der Kirchenversamml. part. I. p. 334. sqq. qui pleniores et integras singularum editt. subiecit inscriptiones. — *Planck* Einleitung in die theol. Wissensch. part. II. p. 276. sqq. — *Car. Frid. Walch.* ad Eckhardi Hermeneuticen iuris lib. I. cap. 8. §. 312. pag. 560. sqq. — *Noesselt.* Anweisung zur Kenntniss der besten Bücher in allen Theilen der Theologie, ed. III. p. 559. sqq. — *Lakics* Praecognita iuris eccles. vniuersi, sect. I. cap. 4. § 132. sqq. pag. 205. sqq. qui etiam citat *Salmon* indicia de illis collection. in Op. de studio concilior. part. II. c. 2. artic. 1. sqq. et c. 6. artic. 1. sqq. *Harl.*

i) Apud Labbeum, qui praefationes superiorum editionum tomo primo collectionis suae praemisit, praeter rem, typographi vel calami vitio traditur, editionem Coloniensem Merlinianam anni 1550. esse in 8. Est mihi in manibus editio Coloniensis a. 1530. perinde in fol. vt Parisienses tom. I. 1525. tom. II. 1524. et 1535. Tomus prior mera est Isidori collectio, sed, vt supra p. 17. ed. vet. et ed. nou. p. 165. notaui, interpolata et additis pontificum post Gregorium magnum decretis aucta. In editionibus a. 1530. et 1535. ad calcem tom. I. etiam addita bulla aurea Caroli IV. et bulla Pii V. de non adpellando ad futurum concilium. Harduinus [etiam Walch. fil. in prolegg. citat.] praeterea memorat alteram collectionem conciliorum, quam vocat, elegantissimam anni 1535. apud Franciscum Regnault, Parisiis in 8. quam non vidi. [*Fuchs* l. c. p. 335. memorat ed. Paris. 1536. in 8. haud diuersam a superioribus, nisi vt epistola nuncupator. ed. primae valde sit mutilata. *Harl.*]

Digitized by Google

rum de emendanda ecclesia Paulo III. iubente conscriptum et exhibitum a. C. 1538. quae tria scripta deinde omissa a Binio, dedit iterum Ed. Brown in adpendice ad fasciculum rerum expetendarum fugiendarumque. Crabbium in conciliis integre ac fideliter edendis summam diligentiam adhibuisse, *Guil. Witackerus* in praefat. ad tom. 2. opp. libenter fuit professus.

Anno 1555. Parisiis apud Audoënum Paruum *Franciscus Iouerius* Valentinus tripartitum sanctionum ecclesiasticarum opus, quarum prima classis synodos vniuersales, secunda particulares, tertia pontificum decreta continet, eum in finem Parisiis vulgauit, vt singulis sanctionum istarum generibus, quae hactenus permixta fuerant, seorsim collocatis, conciliorum lectio iucundior et facilior redderetur. Verum quum noui nihil adtulerit, sed potius de contrahendo volumine, ne vltra debitam magnitudinem excresceret, solicitus fuerit, aeque minus hoc loco rationem eius aliquam habendam ducimus, quam Bartholomaei [?] Carranzae et ceterorum, qui conciliorum tomos in summas et compendia redegerunt, de quibus supra p. 100. seq. ed. vet. et ed. nou. p. 276.

Progredimur ergo ad *Laur. Surium*, Carthusianum, qui quatnor volumina conciliorum, Coloniae a. C. 1567. Gerwini Calenii iuris Licentiati, et heredum Io. Quentelii typis impressa diuulgauit et Philippo II. Hispaniarum regi inscripsit, in quibus non solum aliquot locorum millia, ad manuscriptorum codicum fidem diligenter collata, emendauit et integritati suae restituit, verum etiam libris octo constitutionum apostolicarum, quas vocant, et codice encyclio seu syntagmate epistolarum synodalium, pro defensione concilii Chalcedonensis ad Leonem imp. ex diuersis prouinciis scriptarum, concilio V. generali, plurimisque aliis antiquitatis ecclesiasticae monumentis, quae in id vsque tempus desiderata fuerant, conciliorum thesaurum locupletauit. Ad hanc editionem animaduersiones nonnullae *Latini Latinii* leguntur in eius Bibliotheca sacro-profana pag. 117. seq. De *Frontonis Ducaei* ad hanc editionem notis et variis lectionibus, quas deinde ad Binium edendas transmisit, vide *Petri Aurelii* opera tom. 3. 285. seq. 289. De fide non optima, qua in vulgandis conciliis Surius fuit vsus, b. D. *Casparem Loescherum* diss. de latrociniis in publicos scriptores §. 46. et 48.

Surianam conciliorum collectionem *Veneta* excepit, quae in quinque tomos distributa a. C. 1585. auspiciis Sixti V. ex Dominici Nicolini officina prodiit, actis concilii Nicaeni, quae Alphonsus Pisanus ediderat, nec non actis Ephesini concilii, quae Theod. Peltanus latino idiomate donauerat, et Caroli Borromaei conciliis Mediolanensibus, nonnullisque aliis conciliis et epistolis auctior; vt adnotationes breuiores margini, et pleniores contextui adiectas taceamus. [Plura de hac coll. scripsit *Fuchs* l. c. p. 338. sq. *Harl.*] Male Hendreichius pag. 580. Pandect. Brandenb. editionem Venetam conciliorum tribuit Binio. Male idem memorat editiones Coloniensem 1628. pro 1618. et Romanam 1628. pro 1608.

Seueri-

Digitized by Google

Seuerinus Binius, canonicus Colonienſ. 1606. nouam conciliorum collectionem, ſcholiis et adnotationibus ex Baronio [k]) maxime [*] depromtis, et ad curiae romanae placita accommodatis illuſtratam, et duodecimo poſt anno, vulgaris aerae 1618. iterum aliam in eruditorum conſpectum hoc diſcrimine prodire iuſſit, vt prior editio mere latina quatuor tomis, tertio in duo volumina diuiſo, contineatur, in poſteriore autem, quae longe amplior et illuſtrior eſt, graeca, praeter alias acceſſiones plurimas et maximas, quaecunque reperiri potuerunt, acceſſerint, ſingulis tomis in duo vel tria volumina diſtributis; quamquam poſtea Pariſienſes, quum poſteriorem Binii editionem a. C. 1638. [l]) iterum Morellianis typis prelo ſubiecerunt, totum opus in nouem tomos, ſeptimo in duo volumina partito, digeſſerunt. Ceterum e plurimis, quae Binius partim in prima, partim in ſecunda editione conciliorum tomis primus inſeruit, nominare iam ſufficiat concilia Hiſpanica, quae a. C. 1593. Madriti apud Petrum Madrigalium, *Garſiae Loaiſae (Loayſa)* ſtudio, cum eiusdem ſcholiis et adnotationibus edita fuerant, et tom. IV. graeco-latinos conciliorum generalium, quae a. C. 1608-1612. Pauli V. auſpiciis Romae ex Vaticana typographia prodeuntia *Iac. Sirmondo* curante, ſed multis mutationibus factis, lucem adſpexerunt. Sirmondi praefatio in eius operibus tom. 4. p. 606. recuſa legitur.

Verum et voluminum numero, et auguſto chartae et typorum apparatu, Binianas et omnes reliquas conciliorum collectiones antecellit *Regia*, quae auſpiciis Armandi Pleſſaei Richelii in 37. tomos diffuſa a. C. 1644. in fol. Pariſiis in publicum exiuit, quae et ipſa nouis acceſſionibus minime caruit. In ea enim Iacobi Sirmondi concilia Gallicana, Horatii Iuſtiniani concilium Florentinum, quod paullo ante id tempus Romae excuſum fuerat, Vigilii epiſtola pro confirmatione ſynodi V. et adpendix ad concilium Claromontanum cum diſſertationibus Petri de Marca, antiqua Angliae concilia, concilium Lemouicenſe ex manuſcripto Thuanae bibliothecae codice ſuppletum, aliaque, quae Binium et reliquos conciliorum editores latuerant, comparent. *Iacobus le Long* in bibliotheca hiſtorica Galliae p. 89. ex Lengleto notat, fuiſſe, qui obſeruarint monumenta poteſtatem regum principumque ſpectantia in hac editione adcuratius, quam in aliis expreſſa legi. Tamen et ipſe monet, in hac etiam exſtare, quod Philippus Pulcher iure fuerit excommunicatus, et auctor ſcripti Toloſae 1691. 12. excuſi, lettre d'un Abbé à un [*] Prelat de la Cour de Rome p. 54. non ſine indignatione teſtatur, hoc ſe videre, quod in conciliis, regis ſumtu excuſis, non leuis macula memoriae maiorum eius adſpergatur, decretisque regiam poteſtatem circumſcribentibus

k) Binium Baronii perpetuum exſcriptorem vocat *Matthaeus Larroquanus* pag. 155. diſſ. de Liberio pontifice. Et ideo notas eius omiſiſſe ſe in ſua conciliorum editione Harduinus profitetur. Binius in graecis, vt multa docent, parum exercitatus, iudice *Labbeo* tom. I. p. 192. Malam quoque fidem illius in conciliis edendis arguit *Beueregius* notis ad Synodicum p. 170. 172. 175. etc. Confer *Tho. Comberi*, canonici Eboracenſis, fraudes Romanas in editione conciliorum priorum quatuor ſeculorum et a Baronio commiſſas, Lond. 1689. 4. Acta Eruditorum tom. 2. ſuppl. p. 59. *Tho. Iameſii* of the corruption of Scripture, Councels and Fathers, by the Church of Rome. Lond. 1611. 4. *Guilhelmi Grashovii* epiſtolam ad Seuerinum Binium de conciliorum editione. Lond. 1624. et in *Eduardi Brown* adpendice ad faſciculum rerum expetendarum et fugiendarum num. XXIII. [*Vſſerius* in antiquit. eccleſiae Britann. p. 235.]

l) 1636. ap. Fuchs. p. 340. quem vide. *Harl.*

Digitized by Google

tibus et regno schismatis notam impingentibus concilietur auctoritas. Labbeus tom. 1. p. 194. *Neque hic sollicitabo manes sollertis, mihi dum viueret amici, Regiae seu Lupareae, vt vocant, collectionis conciliorum editoris, quem Binianis erroribus tenacius, saltem per initia adhaesisse, saepius doluimus.* Indicem chronologicum et alphabeticum in hanc editionem habes in catalogo bibl. publicae Groninganae p. 38. seq.

Viginti tomis minor est conciliorum collectio, quam ab eo tempore *Philippus Labbeus* S. I. in se suscepit, et operi m) a. 1667. 17. Mart. immortuus *Gabrieli Cossartio* S. I. perficiendam reliquit, a. C. 1672. XVII. voll. fol. Parisiis absoluta. Sed quantum Regiae cedit voluminum numero, typis quippe minutioribus expressa, tantum conciliorum et tractatuum ad pleniorem conciliorum historiam pertinentium copia regiam superat; vt patet ex synopsi singulorum 17. tomorum, in qua asterisco notantur, quae in regia collectione desiderantur: qualia sunt Clementis Romani prior ad Corinthios epistola cum praefatione et notis Patricii Iunii, et posterioris epistolae fragmentum cum diuinatione Godofr. Vendelini, Constitutiones apostolicae graece et latine, interprete Francisco Turriano; Vrsini Afri tractatus de baptismo haereticorum, a Rigaltio in notis ad Cyprianum, non expresso auctoris nomine vulgatus; Ferdinandi de Mendoza libri tres de confirmando concilio Eliberitano; canones 84. Nicaeni, cum aliis eiusdem concilii sanctionibus et decretis, ex arabica versione ab Abrahamo Ecchellensi Maronita latine redditi, eiusdemque interpretis dissertatio et notae: concilium Carthaginiense I. a Luca Holstenio ex Vaticana bibliotheca emendatum; Marii Mercatoris commonitorium super nomine Celestii, Pelagii, et Iuliani; Petauii dissertatio de damnatione Photini; variorum patrum epistolae et responsa canonica; varia concilia ex libello synodico; Albaspinei ad concilia nonnulla obseruationes; Iacobi [?] Sirmondi ad epistolas pontificum et concilia Gallica notae postumae, aliaque ecclesiastica monumenta ab ipso edita; vt ipsius Labbei obseruationes passim interspersas, et cetera, quae partim in primo et secundo tomo, ex quibus hunc pancula speciminis loco excerpsimus, partim in reliquis voluminibus occurrunt, silentio praetermittamus, quum longe plura sint, quam vt hic sigillatim recenseri possint aut debeant.

Iamque apud multos perfecta et omnibus numeris absoluta videri poterat conciliorum collectio, quum vir celeberrimus *Steph. Baluzius*, postquam et suopte ingenio a teneris ad haec studia propensus, et Petri de Marca, quem perquam sibi familiarem habuit, exemplo incitatus, et Colbertina, cui postmodo praefectus fuit, bibliotheca aliisque subsidiis adiutus, maximam ecclesiasticae eruditionis supellectilem collegisset, plurima in conciliorum collectionibus etiam postremis omissa, aut negligentius, quam oportuit, tractata deprehendit. Quamobrem, si ad emendanda, augenda, et complenda conciliorum acta animum adpel-

m) Io. Commirius p. 212. Poëmatum hoc Labbeo posuit epitaphium:

Labbeus hic situs est, vitam mortemque requiris?
Vita libros illi scribere, morsque fuit.
O nimium felix, qui patrum antiqua retractans
Concilia, accessit conciliis superum.

Idem de Cossartio p. 212.

Hic et concilia et coetus spectare piorum
Meo adsidentem Labbeo demum licet,
Et coniuratos Christum defendere patres etc.

Digitized by Google

adpelleret, operae se pretium facturum existimauit, eoque consilio nouam conciliorum collectionem seu potius reliquarum collectionum supplementum adparare coepit, cuius primus tomus a. 1683. Parisiis editus, a) et a. 1707. sub titulo supplementi conciliorum Labbei iterum expositus, ab a. C. 125. ad sexti vsque saeculi medium pertingit. Auspicatur a concilio Siculo contra Heracleonitas, Valentini progeniem, coacto, cuius memoriam antiquus auctor, sub Praedestinati nomine a Sirmondo editus, in libro primo de haeresibus ad posteros transmisit, ex quo etiam concilium Pergamense contra Colarbasianos, Romanum contra Venustianos, Carthaginiense contra Manichaeos, orientale contra Cerdonianos, et duo Achaica contra Valesios et Aetianos, suo quodque loco inserta memorantur. Longum esset, referre concilia, quae a Labbeo et aliis omissa, ex Eusebio, Athanasio, Hilario, Ambrosio, Epiphanio, Hieronymo, Augustino, Mario Mercatore, Victore Tunnunensi, Photio, aliisque auctoribus Baluzius suppleuit. Longius ea enumerare, quae vel a plurimis mendis liberauit, vel loco non suo posita monuit, vel egregiis obseruationibus illustrauit, vel accessionibus non poenitendis locupletauit. Quocirca vnum tantum ac alterum exemplum referemus.

Ad concilium Mediolanense, a. C. 355. in causa Athanasii a trecentis et amplius episcopis habitum, ex vita Eusebii Vercellensis, quam tom. 4. Italiae sacrae Ferd. Vghellus publicauit, prolixam de rebus in eo gestis narrationem addit. Acta Ariminensis concilii a. 359. ex fragmentis [?] Hilarii, a Nic. Fabro ex Pet. Pithoei biblioth. editis, et Hieronymo, subiectis notis et variis lectionibus recenset. Synodum Seleuciensem eiusd. anni, quum eam tanto compendio in concilia relatam animaduerteret, vt etiam expositio fidei in illo concilio tradita omissa fuerit, paulo adcuratius enarrandam existimauit, vt harum rerum studiosi in vnum locum congesta reperire possent, quae Athanasius, Hilarius, Epiphanius, Seuerus Sulpitius, Socrates, aliique veteres de ista synodo tradidarunt. Concilium Rom. a. 367. in quo Damasus publica voce Liberium damnauit, quamuis eius mentio nullibi quam in vita Eusebii romani habeatur, non indignum tamen censuit, quod reliquis conciliis adiungeretur. Concilii Cabarsussitani a. 393. epistolam synodicam ab Augustino seruatam cum pluribus codicibus manuscriptis contulit, et varias lectiones adnotauit. Ad concilium Carthaginiense IV. quod a. C. 398. celebratum est, canonem 105. nunc primum ex Vrgellensis ecclesiae codice adiecit, ex quo etiam ad Regense concilium duos canones addidit, quos in vulgatis editionibus deesse deprehendit. Acta concilii ad Quercum contra Chrysostomum a. 403. habiti, quae in postrema conciliorum editione ex Photio relata fuerant, ex Palladii dialogo, quem Emerico Bigotio debemus, memorat. In epistola Vigilii ad Profuturum episc. Bracarensem scripta, quae quondam Eutherio vel Eleutherio inscripta fuerat, eam partem, quae de Romanae ecclesiae primatu agit, omisit, fidem antiquorum codicum, ex quibus hanc epistolam edidit, sequutus. Sed his omissis ad ea, quae maiorem huius tomi partem occupant, transeamus.

Celebris

a) V. acta erudit. 1684. p. 348. *Harl.*

Celebris eſt *collatio* Auguſtini aeuo inter *Catholicos et Donatiſtas* a. 411. habita, cuius geſta Seuerini et Iuliani impulſu Marcellus Memorialis in compendium contraxit. Eorum vnicum, quantum conſtat, manuſcriptum exemplar ab interitu ſeruatum hodie ſupereſt, quod quum ſuperiore ſeculo Io. Tilii, Meldenſis epiſcopi, beneficio in Franciſci Balduini manus perueniſſet, poſt eius mortem primum Papyrii Maſſoni, ac deinceps Petri Pithoei cura emendatius prodiit. A quo tempore collationis eius geſta etiam cum Optati Mileuitani operibus, et in conciliorum tomis excuſa denuo fuerunt. Quum autem Baluzius multa adhuc emendanda reſtare intelligeret, id operae in ſe ſuſcepit, vt codices editos cum manuſcripto, quod nunc in Colbertina bibl. adſeruatur, diligenter conferret, errata veteris librarii tolleret, et geſta haec longe ſaniora, quam vnquam antea prodierant, vulgaret. Adiunxit ſermones ab Auguſtino ante et poſt collationem habitos, et quae in geſtis tertiae cognitionis deſiderantur, [¶] ex Auguſtino breuiculo ſuppleuit. In notis vero, quas addidit, non ſolum emendationum ſuarum rationem expoſuit, verum etiam plurima obſcura et intellectu difficilia ſolerter explicauit, et inprimis eccleſiae Africanae notitiam egregie illuſtrauit.

Antiquam verſionem *concilii Epheſini* ab Antonio Contio quondam editam, et in tomis conciliorum hactenus neglectam, nouae huic conciliorum collectioni inſerere non dedignatus eſt, quum praeſertim eam ope trium vetuſtiſſimorum codicum longe meliorem fecerit, et eruditis coniecturis ſuis vbique additis, a plurimis mendis et lacunis repurgauerit. Subiuncta eſt actio VI. concilii Epheſini, interprete Mario Mercatore nunc primum edita, cum epiſtolis quibusdam ad Neſtorii cauſſam pertinentibus, quas inter Marii Mercatoris opera Garnerius iam ediderat. Succedunt fragmenta quaedam graeca, partim ex codicibus biblioth. regiae nunc primum edita, partim ex monumentis eccleſiae graecae a Cotelerio vulgatis depromta. Praemiſſum eſt actis concilii Epheſini commonitorium Cyrilli Poſidonio datum, quum propter Neſtorii negotium Romam mitteretur, inter Iac. Sirmondi ſchedas haud ita pridem repertum, nec non commonitorium Caeleſtini epiſcopi romani epiſcopis et presbyteris ad Epheſinum concilium euntibus datum, quod hactenus ineditum Baluzius adſerit, oblitus, quod Chriſtianus Lupus Ord. Fr. Eremit. S. Auguſtini, poſt variorum patrum epiſtolas ad Epheſinum et Chalcedonenſe concilium ſpectantes, illud ipſum commonitorium iam euulgauerat.

Totum illud *ſyntagma epiſtolarum a Lupo ex codice Caſinenſi* Romae deſcriptum, et poſtea in Belgio vulgatum, et in Actis Erudit. menſe Auguſto 1683. memoratum, Baluzius in nouam hanc conciliorum collectionem intulit, aegerrime ferens, quod MS. illum codicem, quo Lupus vſus fuerat, conſulere haud potuerit. Quamuis enim nihil intentatum reliquiſſet, vt eius compos fieret, tanta tamen fuit monachorum illorum pertinacia, vt nulla arte nullisque precibus id impetrare potuerit. Suſpicatur autem Baluzius, auctorem iſtius collectionis fuiſſe Africanum et trium capitulorum defenſorem, et poſt Iuſtiniani tempora hoc ſynodicum aduerſus tragoediam Irenaei, ſeu aduerſus libros, quos Irenaeus Neſtorii partibus addictus, tragoediam vocauit, compilaſſe, quod a Lupo admodum indiligenter emiſſum queritur. Notas, quas Lupus admodum prolixas ad ducenteſimum vſque collectio-

Digitized by Google

lectionis huius caput, cui immortuus est, °) adiunxit, Baluzius omisit, et [†] ipse breuiores animaduersiones singulis fere paginis subiecit, in quibus haud raro a Lupi scholiis dissentit. Quum enim Lupus in scholiis ad cap. 117. solum Damasum, damnasse Lucium Arianum et Maximum Cynicum, adserat, id negat Baluzius, eumque vehementer errare minime dubitat, quum Damasus Lucium non solus, sed cum concilio Italiae et totius occidentis damnauerit, Maximum autem non damnauerit, sed potius contra Nectarium partibus eius addictus fuerit. Quae Lupus de pactis inter Proclum et Domnum conuentis ex epistola Theodoreti ad Flauianum in scholiis ad c. 192. protulit, Baluzius mera esse commenta iudicat. Loca, e quibus Lupus euincere conatur, christianam fidem semper tradidisse, vnicuique fideli praesertim episcopo esse proprium custodem angelum, id minime probare, quod debent, Baluzius arbitratur.

Idem antiquam *Chalcedonensis concilii* versionem, quam Rusticus diaconus emendandam suscepit, et Petrus Crabbe primus integram edidit, quum antea exiguam eius partem Merlinus eulgasset, a Romanis conciliorum generalium editoribus, quos Binius et reliqui sequuti sunt, sub emendationis specie tantum non obliteratam animaduertens, antiqua Chalcedonensis concilii exemplaria magno studio conquisiuit, et cum editis tanta diligentia contulit, vt ipse paene vereretur, ne in adnotatione variarum lectionum, quas huc congessit, nimius fuerit. In prolegomenis huic concilio praefixis, vt et hoc addamus, inter alia contra Paschasium Quesnelium disputat, qui Iulium Puteolanum episcopum Ephesino concilio non interfuisse, et actionem concilii Chalcedonensis de Domno, a latino quodam impostore in gratiam romani pontificis confictam censuerat.

Post adpendices concilii Chalcedonensis, *codicem* illum *encyclium* iussu Cassiodori Senatoris ab Epiphanio Scholastico latinitate donatum, et primum a Surio vulgatum, cuius iam supra mentionem fecimus, eadem methodo, qua Chalcedonense concilium tractauit. Quum enim in Romana et ceteris, Romanam sequutis, conciliorum editionibus multa huic codici perperam inserta, multa haud exigui momenti intacta et praetermissa, ordinem epistolarum turbatum, ipsumque codicem loco alieno positum obseruasset: exemplaria manuscripta et edita antiqua et noua adcurate perlustrauit, et quantum inter se varient, ostendit.

Postremum huius tomi *concilium* est *generale quintum*, cuius emendationem etsi iam Labbeus antiquo Claudii Iolii codice adhibito aggressus fuerat, Baluzius tamen eodem codice, quo Labbeus vsus fuerat, penitius [†] inspecto, deprehendit, multa ab ipso neglecta et praeterita fuisse. Quapropter se rem nec a proposito suo alienam, nec eruditis ingratam facturum arbitratus est, si ea, consulto praeterea Bellouacensi codice, in noua hac conciliorum collectione fideliter suppleret. Videas igitur hic fragmentum ex iudicato Vigilii, duas Vigilii epistolas ad Iustinianum et Theodorum, iam olim a Monotheletis corruptas, eoque nomine in synodo generali VI. falsi postulatas, testimonium Theodori Cappadocis et Cethegi patricii, de iureiurando, quo se Vigilius obstrinxit, et litteras Iustiniani aduersus

 Vigi-

o) 10. Iul. a. 1681. Vide *Ellies du Pin* tom. 18. bibl. eccles. p. 191.

Digitized by Google

Vigilium, vt maximum variarum lectionum adparatum taceamus. Additi sunt canones concilii V. quos ex veteri MS. bibliothecae caesareae Pet. Lambecius graece edidit, quos excipit constitutum Vigilii de damnatione trium capitulorum in Colbertino quodam codice inuentum, et ab epistola Vigilii ad Eutychium, quam in regiae bibliothecae codice repertam Petrus de Marca publici iuris fecerat, et erudita dissertatione illustrauerat, diuersum.

Post finem tomi primi accedunt *Addenda* ad concilium Chalcedonense, ab Hieronymo Casanata serius transmissa, et alia nonnulla, quae in diuersis conciliis edenda vel emendanda auctor obseruauit, qui toto hoc opere monstrauit, longe pleniorem et emendatiorem conciliorum collectionem fieri posse, si quis pulcerrimi istius et vtilissimi laboris consilium aliquando capiat. Quamuis vero optandum foret, vt ipse, qui consilium dedit, negotio huic, cui nemo aptior, manum admouisset, p) interim tamen maximae ipsi ab historiae ecclesiasticae studiosis gratiae debentur, quod saltem aliis egregii huius operis molem in se aliquando fortasse suscepturis fundamenta praestruxit, et vt maximum laborum compendium illis faceret, nullis vigiliis atque laboribus pepercit. *Hactenus de collectione conciliorum Baluziana.*

Petri Pithoei corpus conciliorum, amplius Labbeano, numquam lucem vidit: ea MSta vsus est Sirmondus q) ad gallicorum conciliorum editionem.

[P] Neque editum est supplementum conciliorum, quod e MSS. bibliothecae caesareae dare promisit *Lambecius* lib. 1. p. 127. 132. 146. etc. ac post Lambecium *Daniel Nesselius* in sciagraphia magni corporis historici.

Fatis etiam prius interceptus fuit *Petrus Allixius*, quam conciliorum generalium corpus notis et dissertationibus illustrandum ac quinque voluminibus absoluendum, cuius a. 1693. r) spem fecit, ad vmbilicum perducere potuit.

Non

p) Tomi secundi conciliorum argumentum et elenchus editus est a *Baluzio* a. 1688. vt memorat *Iacobus le Long* p. 89. biblioth. historicae Gallicae. Obiit Baluzius 28. Iul. 1718. aetat. 88. De cuius vita et scriptis, Europe sauante 1718. August. p. 239. Iournal. des Sav. 1719. Iul. p. 18. seq.

q) Iournal des Sav. p. 1697. seq. *Mr. Desmarets, Avocat au Parlement, nous apprend dans la Preface qu'il a mise à la tête du Corps de Droit Canonique de Mrs.* Pithou, *que quand* Pierre, *l'ainé et le plus savant des deux freres, eut entrepris de revoir le texte du decret, et des decretales, et de le corriger, il fit venir pour cet effet avec beaucoup de peine et de depense des plus fameuses bibliotheques de l'Europe, un grand nombre d'anciens manuscrits de conciles generaux et provinciaux, dont il auroit donné le recueil au public s'il en avoit eu le tems. Ce recueil qui dès lors se trouva plus ample que n'est celui que le P. Labbe et le P. Cossart ont fait imprimer depuis, fuit preté en 1621. par Mr. Dupui au* P. Sirmond, *qui s'en servit pour publier ses Conciles de France, comme il le temoigne en plusieurs endroits de ses notes.*

r) Acta Erud. 1693. p. 96.

Digitized by Google

Non difficile fuisset *Ioanni Harduino* S. I. si hoc ei fuisset propositum, quadraginta tomis [e]) concilia edere, atque ita voluminum multitudine non Labbeanam modo, sed ipsam etiam regiam συναγωγὴν supergredi. Sed visum ipsi potius minuere, quam augere tomorum amplitudinem et numerum; igitur nouissima, quam ipsi debemus, collectio vndecim modo tomis, (siue duodecim, nam quintus in duo volumina diuisus est,) tota absoluitur, Paris. 1715. fol. non pauca tamen habet recens addita, multa emendatiora, et breuibus, sed adpositis et eruditis notis illuminata, praecipue laudatissimam operam ab eo positam videre licet in indice geographico episcopatuum, in quo geographiae ecclesiasticae veteri lucem nouam ac singularem ab eo adlatam esse nemo negauerit. Ceterum character typorum, graecorum praesertim, longe, quam in Labbeana, (nedum regia,) minutior, notae pleraeque omnes non Binii modo sed Labbei quoque praetermissae, omissa etiam multa alia, quae multi omissa nolent, atque ideo cogentur tanto sumtu etiam Labbeanam sibi editionem comparare, ne dicam [|] alterata quaedam et perperam posita, vt κυρίαις δόξαις calamus suffragaretur, cuius rei exemplum supra p. 65. ed. vet. et ed. nou. p. 230. adtuli: quare semper erit commodum, priores editiones conferre, vbi argumentum dubium fuerit, nec vno Harduino stare: imo peroptandum, concilia de integro bona fide recenseri a viris rei ecclesiasticae peritis et veritati candide litantibus, vt necessariis notis instructa et aduersus corruptelas praemunita legi tutius et maiore cum fructu possint. Quae libertatibus ecclesiae Gallicanae regumque potestati contraria, in indice praesertim operis Harduinus tradidit, a *Ludouico Ellies du Pin* notata sunt in scripto ad parlamentum Parisiense, cuius decreto 20. Decemb. an. 1715. opus ipsum tantisper prohibitum, constat. [f]) Conspectum conciliorum Harduini vide, si placet, in Actis Eruditorum an. 1715. p. 377. et in altero Diario Lipsiensi, cui titulus: Neuer Bücher-Saal, parte LI. pag. 143. et in *Pfaffii* Introduct. l. c. pag. 219. sq. *Fabr.*

e) Histoire des ouvrages des Savans a. 1690. Fevr. p. 279. *Je ne connois point les auteurs de deux petits livres - - - ce sont là des bagatelles en comparaison d'un grand ouvrage que le P. Harduin va commencer: je veux dire de donner les Conciles en quarante Volumes. Il est savant et assez laborieux pour une pareille entreprise.*

f) Conf. *Pfaffii* Introduct. in historiam theologiae litterariam, part. III. p. 213. et de decreto supremi senatus Paris. Paris. 1722. fol. (cum duplici titulo, altero gallico, altero latino,) eoque raro, quod mandato regis id scriptum proscriptum est et igni traditum, *Io. Ge. Walchii* bibl. theol. sel. III. p. 828. sq. qui laudat *Crusii* diss. epistolic. ad Wormium, Lips. 1728. 4. pag. 31. Huc etiam pertinet editio: Avis des Censeurs nommés par la Cour du Parlament de Paris, sur l'Examen de la nouvelle Collection de Conciles, faite par les soins du P. *Iean Hardouin*, Iesuite; avec les Arrets du Parlement, qui autorisent le dit avis et l'Arret du Conseil, qui en a empeché la publication, Vtrecht, 1751. 4. V. biblioth. raisonnée, tom. II. p. 409. — Collectio autem Harduin. est inscripta: *Conciliorum collectio regia maxima*, seu acta conciliorum et epistolae decretales, ac constitutiones summorum pontificum, graece et latine: ad *Philippi Labbei* et *Gabriel. Cossartii* labores, haud modica accessione facta, et emendationibus plurimis additis, praesertim ex codd. MSStis, cum nouis locupletissimis indicibus, studio *Io. Harduini*. Paris. e typographia regia. Conf. *Baumgarten* Nachricht. von einer Hallisch. Biblioth. tom. III. p. 258. sqq. *Harl.*

Digitized by Google

[Plura praeſtare ſtuduerunt, et partim praeſtiterunt Coleti, et inprimis Manſi. Prioris opus inſcriptum eſt:

Nicolai Coleti ſacro-ſancta concilia, ad regiam editionem, quae olim quarta parte prodiit auctior ſtudio Phil. Labbei et Gabriel Coſſartii; nunc vero integre, inſertis Steph. Baluzii et Io. Harduini additamentis, plurimis praeterea vndecumque conquiſitis monimentis notis inſuper ac obſeruatt. firmiori fundamento conciliorum epochas praecipue fulcientibus, longe locupletior et emendatior exhibetur. Venetiis ab anno 1728-1733. XXIII. voll. fol. vna cum duobus adparatus voll. ibid. 1728. et 1733. fol. Multa tamen in illa collectione culparunt viri docti. conf. *I. G. Walch.* bibl. theol. ſel. III. p. 829. ſq. Poſterioris opus eſt inſcriptum:

Io. Dominici Manſi ſctorum conciliorum et decretorum collectio noua; ſeu collectionis conciliorum, a Phil. Labbeo et Gabriele Coſſartio primum vulgatae, dein emendatioris et amplioris opera Nic. Coleti Venetiis recuſae, ſupplementum, in quo additamenta, variantes lectt. et emendatt. ad concilia Veneta Labbeana, noua itidem concilia ac decreta permulta exhibentur, Lucae tom. VI. 1748-1752. fol. Conf. acta erudit. 1750. pag. 241. Manſi tamen poſtea laborem iterum adgreſſus, nouam collectionem edidit, et multo plura quam Coletus praeſtitit, quamquam non omnium exſpectationi reſpondit.

Sacrorum conciliorum noua et ampliſſima collectio, in qua praeter ea, quae Phil. Labbeus et Gabr. Coſſartius et nouiſſime Nicol. Coleti in lucem edidere, ea omnia inſuper in ſuis locis optime diſpoſita exhibentur, quae *Io. Dominicus Manſi*, archiepiſcopus Lucenſis, euulgauit. Editio nouiſſima ab eodem optime merito praeſule, potiſſimum fauorem etiam atque opem praeſtante Em. cardinali Dominico Paſſioneo, Sctae ſedis apoſtolicae bibliothecario, aliisque item eruditiſſ. viris manus auxiliatrices ferentibus, curata, nouorum conciliorum nouorumque documentorum additionibus locupletata. Ad MS. codd. Vatican. Lucenſes aliosque recenſita et perfecta. Accedunt etiam notae et diſſertatt. quam plurimae, quae in ceteris editt. deſiderantur. Tomus primus adparuit Florentiae 1759. ceteri ſqq. annis, fol. Manſio a. 1769. mortuo, ex eius chartis relictis a tom. XV. continuatum eſt opus, et tomus XXXI. (qui finem actorum ſynod. Baſileenſ. et Florent. nec multum vltra a. 1443. continet,) a. 1798. huc vſque lucem adſpexit Venet. in fol. Conf. ephem. litter. Gotting. 1760. p. 12. ſqq. et *Erneſti* neue theolog. biblioth. tom. II. p. 483. ſqq. Sed viri eruditi multa deſiderant notantque, iudicantes, multa deeſſe concilia germanica, ex Schannato, Honthemio, Würdtweinio aliisque ſupplenda, hiſtoricum criticum multa in contextu corrupto, corruptis lectionibus, interpolationibus etc. notanda deprehenſurum eſſe; multa ex lingua, geographia, temporum conditione etc. eſſe emendanda aut illuſtranda; multa ad hiſtoriam et criticam conciliorum, praeſertim a morte Manſi, eſſe conferenda; haud pauca eſſe leuia, neque correctores ſatis diligentes fuiſſe in tollendis vitiis typographicis. — *Chriſti. Guil. Franc. Walchius* in: kritiſche Nachricht von den Quellen der Kirchenhiſtorie, Lipſ. 1770. 8. p. 235. ſq. quamquam cenſet, Manſi collectionem eſſe huc vſque optimam, et reliquis, praeſertim Harduin. in qua acta variorum conciliorum mutilata neque integra reddantur,

Digitized by Google

tur, esse valde praeferendam, tamen multa in illa carpit desideratque; 1) multa in ea esse superflua, praecipue notitias de singulis conciliis misere historicas, ex Binio receptas, et ab hoc plerumque ex Baronio exscriptas, esse plane delendas, aut cum narrationibus solidius scriptis commutandas; interdum quidem ex Sirmondo ac Pagio meliora fuisse adiecta, sed vbi illi nihil dedissent, ibi nullas additas esse emendationes, quaedam bis terue esse recusa: 2) ratione artis criticae nullam esse conformitatem, quae de conciliis ex Sirmondi conciliis gallicis, ex Baluzio sumta sint, ea esse praeclara, et Leonis epp. secundum Quesnelli et Ballerinor. editiones, egregie repetitas; sed in reliquis deesse artem criticam: 3) illustrationes esse valde dissimiles; si alii VV. DD. Aubespin. Sirmond. Labbeus et alii reliquerint, eas esse repetitas; contra difficillimos canones, ab aliis non aeque illustratos, carere saepius explicatione; interdum integras recentiorum VV. DD. Marcae, Petauii etc. commentationes in quasdam res, ad historiam conciliorum pertinentes, esse insertas, quum tamen multo plures, maiore iure locum quoque habere debuissent. Sed viris eruditis relinquam iudicium, arbitrans, plenam omnibusque numeris absolutam collectionem vnius hominis vires superare: doleo autem, mihi caras Coleti Mansique collectiones ad manus non esse. At spem habeo, fore vt ab aliis mihi amicis, qui illa opera consulere possunt, in comparatione conciliorum Fabriciana, ex Coleti Mansique collectione, ea, quae desunt, suo tempore suppeditentur. *Harl.*]

De conciliis) in Gallia habitis.*

Petri Frizon Gallia purpurata siue de rebus gestis pontificum et cardinalium, atque epitome conciliorum Galliae, Paris. 1638. fol.

Conciliorum synodorumque Galliae breuis et accurata historia, auctore *Philippo Labbe* S. I. Paris. 1646. fol.

Concilia antiqua Galliae, a Constantini temporibus ad finem decimi saeculi, tres in tomos ordine digesta, cum epistolis pontificum, principum constitutionibus et aliis Gallicanae rei ecclesiasticae monumentis, opera *Iac. Sirmondi* S. I. cuius notae ad calcem cuiusque voluminis subiiciuntur. Paris. 1629. fol. III. voll. Vide tom. 4. opp. Sirmondi p. 626. [Paris. 1696. fol. et Venet. 1718. *F.*] Eadem concilia cum Sirmondi notis repetita postea

*) Collectiones conciliorum specialium et particularium VV. DD. post Fabricium indicarunt quoque earumque numerum partim auxerunt; ex. gr. *Io. Ge. Walch* in bibl. theolog. selecta, tom. III. p. 851. eius filius, theologus Gottingensis, in: Entwurf einer vollständ. Historie der Kirchenversamml. p. 34. sq. 45. sq. et in Grundsätzen der zur Kirchenhist. des N. T. nöthigen Vorbereitungslehren etc. p. 194 sqq. *Noesselt* in: Anweisung etc. p. 560. sqq. *Ge. Sigism. Lakics* in Praecognitis iur. eccl. vniuersi p. 409. sq. cel. *Glück* in Praecognitis etc. p. 444. sq. *D. Planck* in: Einleitung in die theolog. Wissenschaften, tom. II. p. 272. sqq. *Franck* in cat. biblioth. Bünau. tomi III. vol. I. capp. IV.-V. praecipue cap. VI. vbi plurium librorum notitia reperiri poterit; et conf. *Spittler* Geschichte des kanon. Rechts etc. period. I. ac II. atque *Fuchs* in prolegg. ad I. part. Biblioth. der Kirchenversammlungen. *Harl.* etiam *Flügge* Einl. in das Stud. d. Kgsch. p. 297. sq.

Digitized by Google

postea in magnis collectionibus, Regia, Labbei v) et Harduini. Petrus Aurelius w) olim promisit, se plures collectionis illius Sirmondianae errores ostensurum. Non tamen illud praestitit. Edita etiam nonnulla conciliorum decreta ab eodem Sirmondo cum adpendice codicis Theodosiani etc. [conf. *Baumgarten* Nachrichten von einer Hallisch. Biblioth. tom. III. p. 429. sqq. *Harl.*]

[?] Conciliorum antiquorum Galliae a Sirmondo, (magno auctoris auunculo,) editorum supplementa, opera *Petri de la Lande*, Ricomagensis, Thesaurarii ecclesiae Regalis S. Frambaldi Siluanectensis, Paris. 1660. fol. Audaciam huius Lalandei perstringit *Baluzius* notis ad epistolam CXXX. Lupi Ferrariensis.

Concilia XV. Galliae Narbonensis, cum statutis Guidonis Fulcodii, archiepisc. Narbonensis, collecta et notis illustrata a *Stephano Baluzio*, Tutelensi. Paris. 1668. 8. [in *Steph. Baluz.* Miscell. tom. VII. Paris. 1718. 8. sunt quaedam concilia.] Idem Baluzius quaedam conciliorum decreta vulgauit cum Petri de Marca opere de Concordia Sacerdotii et Imperii. [*De Marca* opus prodiit etiam Francof. 1708. fol.]

Synodicon ecclesiae Parisiensis ab a. 1196. Paris. 1674. 8. Journal des Sav. 1675. p. 9.

Concilia ecclesiae Rothomagensis, edita studio *Francisci Pommeraye*, Benedictini e Congregatione S. Mauri, cum notis *Antonii Godini*, Rothomagi 1677. 4. et cum auctario *Guil. Bessini* ex eiusdem S. Mauri congregatione, officialis Fiscanensis, Rothomagi 1717. fol. Europe Savante 1718. Martio p. 83.

Aquitanica quaedam concilia etiam edidit *Philippus Labbeus* tomo posteriore bibliothecae nouae MSS. Paris. 1657. fol. p. 764. sqq.

Nonnulla itidem Galliae concilia in lucem producta ab *Edmundo Martene* in noua collectione veterum monumentorum, Rothom. 1700. 4. tom. IV. et in thesauro nouo anecdotorum, Paris. 1717. fol. [et tom. VII. in *Edm. Martene* et *Vrs. Durandi* collect. ampliss. vett. scriptor. et monumentor. Paris. 1733. fol. singula, vbi reperiantur, memorantur

v) Labbeus etiam postumas Sirmondi notas primus addidit.

w) *Petrus Aurelius* responsione ad Sirmondum de canone Arausicano p. 506. *Vt magis intelligi possit, quam immerito tantulam animaduersionem tomis illis iniquam dixeris, et meum in te pudorem sis aspernatus; profiteri non verebor, non tres literulas, sed res grauissimas; non in vna voce, sed permultis locis, ita in tomis tuis detortas, et sine caussa vlla deformatas esse, vt sine publica expurgatione praeteriri nullo modo possint. Quem laborem, nisi quis alius suscipiat, ego ecclesiae Gallicanae catholicaeque vniuersae bono deberi non patiar diutius, et quae prima mihi vacui temporis facultas a sodalibus tuis ecclesiae populatoribus continget, eam huic muneri consecrabo, quo planius fiat, te frustra ad curandum canonis vnius reduuiam exarsisse, quum de tuendo tomorum tuorum ipso capite laborare debueris; et perperam laureolam in hoc mustaceo quaesisse, quam in illa tomorum mole aegre reperies: et me, qui talia obiicere potuerim, moderatione aliqua, non mala mente, de trium litterarum vna vocula commouisse te magis, quam reprehendisse.*

Digitized by Google

rantur in cat. bibl. Bünau. l. c. p. 270. sqq. vbi nubes aliorum Galliae conciliorum et scriptorum ad ea pertinentium excitatur. *Harl.*]

Concilia prouinciae Turonensis studio *Ioannis Maan*, ad calcem historiae ecclesiasticae Turonensis ab eodem vulgatae, Augustae Turonum 1667. fol.

Constitutiones synodales Caturcenses, editae et renouatae per *Antonium* [¶] *de Lusetgio*, episcopum Caturcensem an. 1502. Petracorae 1503. fol.

Concilia nouissima Galliae a tempore concilii Tridentini celebrata, in editionibus regia Paris. et Coloniensibus omissa, editore *Ludouico Odespun* de la Meschinieres, presbytero Turonensi. Paris. 1646. fol. Eadem postea dedere Labbeus et Harduinus. Singula autem Galliae concilia, quando habita et vbi in tomis conciliorum vel in aliis collectionibus reperiantur, ordine alphabetico exponit *Iacobus le Long* in bibliotheca historica Galliae p. 89-113.

Canones ecclesiastici ad ecclesiae Gallicanae vsum collecti ab *Adriano Behotio*, magno archidiacono Rothomagensi. Paris. 1605. 8.

Decretorum ecclesiae Gallicanae ex conciliis eiusdem oecumenicis, statutis synodalibus patriarchicis, prouincialibus ac dioecesanis, regiis constitutionibus, senatus consultis, episcoporum Galliae scriptis, aliisque cum veterum tum recentium monumentis collectorum libri VIII. opera *Laurentii Bochelli*, Crespeiensis Valesii, in suprema Parisiensi curia aduocati. Paris. 1609. 1621. fol.

Omitto notitiam conciliorum, quae passim traditur a Carolo Cointe in Annalibus Francorum, nec non a Sammarthanis fratribus in Gallia christiana, quae cum pulcerrimo auctario iam recuditur: tum singulorum episcoporum decreta, constitutiones et censuras ecclesiasticas, quales longe plurimae exstant in bibliotheca Telleriana p. 165. seq. et 191. [et in *Iac. Dacherii* spicilegio, tom. II. V. et VI. Paris. 1664. 4. atque in *Lupi* opp. tom. IV. et V. Venet. 1725. fol. *Harl.*] quibus potest addi Recueil des ordonnances, mandemens et censures de Mr. l'Eveque d'Arras. 1710. 8. Acta Erudit. 1710. pag. 438.

Recueil des actes, titres et memoires concernans le clergé de France. [ab a. 1579-1735.] Paris. 1716. fol. quinque volum. Journal des Savans 1717. p. 622. [et in ed. recent. Paris. 1768-1771. voll. XIV. mai. 4.]

Synodicon in Gallia reformata, or the acts, decisions, decrees and canons of the famous National Councils of the Reformed Churches in France, by *John Quick*. Lond. 1692. fol. 2 Volum. Acta Erud. 1693. p. 23.

D. Thomas Ittigii Historia synodorum nationalium a Reformatis in Gallia habitarum, Parisiensis an. 1559. Pictauiensis an. 1560. Aurelianensis an. 1562. Lugdunensis an. 1563. et Charentonensis an. 1631. variis illustrata obseruationibus. Lips. 1706. 1707. 4.

Digitized by Google

[P] Tous les ſynodes Nationaux des Egliſes Reformées de France par *Jean Aymon*. Hagae Com. 1710. 4. duobus Volum. Acta Erud. tom. V. Supplem. p. 375. Journal des Sav. 1711. p. 353. Memoirs of literature tom. 1. p. 128. 181. 187. 191. 206. 230. 235. 239. Bibliotheque choiſie de Mr. Jean le Clerc tom. 21. p. 377. Hiſtory of the works of the learned a. 1710. p. 605. 643. etc.

[A Noeſſeltio et Planckio memoratur adhuc: Conciliorum Galliae tam editorum, quam ineditorum collectio — ab a. C. 177. ad an. 1563. cum epiſtolis pontificum, principum, conſtitutionibus et aliis eccleſiaſticae rei gallicanae monimentis, opera et ſtudio monachorum congregationis S. Mauri: tom. I. vſque ad an. 519. prodiit Pariſ. 1789. fol. *Harl.*]

De conciliis in Hiſpania habitis.

Concilia Hiſpanica a *Garſia Loayſa* collecta editaque Madrit. 1593. fol. deinde inſerta poſterioribus Binii editionibus, nec minus regiae, Labbeique et Harduini.

Concilium Illiberitanum cum *Ferd. Mendozae* obſeruationibus, Madrit. 1594. fol. et *Gundiſalui Tellez*. Lugd. 1665. fol.

Breuis epitome decretorum, quae in Valentinis ſynodis ſtatuta ſunt, ordine alphabetico digeſta a *Caſp. Scholano*. Valentiae 1616. 8.

Ioſephi Saënz, cardinalis *de Aguirre*, notitia conciliorum Hiſpaniae. Salmanticae 1686. 8. [x]) Acta Erud. 1688. p. 71. et 1694. p. 447.

Eiusdem collectio maxima conciliorum Hiſpaniae et noui orbis. Rom. 1694. fol. tomis quatuor. Acta Erud. an. 1696. pag. 120. 164. 214. 217. Ex his quaedam ab Harduino delibata.

[A Planckio citatur quoque: *Ioſephi Catalani* — collectio maxima conciliorum Hiſpaniae — tom. I-VI. Romae 1753-1756. fol. *Harl.*]

Omitto conſtitutiones ſynodales in ſingulis dioeceſibus Hiſpaniae, vt conſtitutionum prouincialium Tarraconenſium libros V. ab *Anton. Auguſtino* editos Tarracone 1580. 4. [et aliorum concilior. Hiſpan. in *Edmund. Martene* et *Vrſ. Durandi* coll. ampliſſ. vett. ſcriptorum, tom. IV. et VII. *Harl.*] aliasque aliarum prouinciarum, vulgatas lingua Hiſpa-

x) Ediderat *Cardin. de Aguirre* Notitiam conciliorum Hiſpaniae atque noui orbis, epiſtolarum decretalium et aliorum monimentorum ſacrae antiquitatis, in eaque rationem ac ſummam operis) de conciliis Hiſpaniae edendi deſcripſit; poſtea tamen mutauit animi ſententiam, nec omnia monimenta, vti pollicitus fuerat, in ipſum transtulit opus, inſcriptum: Collectio maxima conciliorum omnium Hiſpaniae et noui orbis - - cum notis et diſſertatt. quibus ſacri canones, hiſtoria ac diſciplina eccleſiaſtica et chronologia illuſtrantur. Romae, 1693. et 1694. fol. v. *I. G. Walch* l. c. qui conferre iubet *Clement.* biblioth. cur. hiſtor. et critique, tom. I. p. 97. et *Widekindi* Verzeichniſs von raren Büchern, p. 39. *Harl.*

Digitized by Google

Hispanica, quarum locuples catalogus exstat in bibliotheca Telleriana p. 148. et 167. [et in cat. bibl. Bunau. l. c. p. 266. sqq.]

De recentioribus nonnullis synodis Hispaniae, quibus etiam intersunt laici, vide *Rich. Simonis* epistolas selectas, gallice editas, tom. 2. epist. 20. p. 109. seq.

De conciliis in Italia habitis.

Romana quaedam concilia primus luci adseruit *Lucas Holstenius* in collectione romana bipartita veterum hist. ecclesiast. monumentorum postuma. Rom. 1662. 8.

Alexander Raynaldus, teste Allatio p. 23. Apum Vrbanarum, enumerauit omnia concilia Romae habita, adiecitque ex Vaticanis codicibus ab aliis ignorata vel derelicta: tradidit exemplar Scipioni Cotellucio cardinali, tunc temporis R. E. bibliothecario.

[*] *Caroli Borromaei* concilia prouincialia Mediolanensia. Mediolan. 1599. fol. Venet. 1600. 4. Lugd. 1683. fol.

Multa synodorum per varias Italiae dioeceses celebratarum acta separatim edita [in *Lupi* opp. tom. IV. V. VI. in *Muratorii* script. rerum italic. tom. II. part. 2. in *Martene* et *Durandi* collect. ampliss. vett. scriptor. tom. IV. et VII. etc.] recensentur ordine alphabetico in bibliotheca Telleriana p. 159-164. et 190. seq. [et in cat. bibl. Bünau. l. c. p. 275. sqq. *Harl.*]

Conciliorum regni Neapolitani fragmenta, *Fr. Thomae Mariae Alfani*, ord. praedicator. studio et labore collecta, ac notis et dissertationibus illustrata duobus tomis, quorum prior synodos ante concilium Tridentinum, alter post illud habitas, complectitur. Hoc opus ad prela paratum habere se profitetur auctor, qui sub Thomae Nisalae nomine Florentiae 1715. 8. Ioannis cardinalis de Turrecremata flores sententiarum ex Thomae Aquinatis scriptis collectos de summi pontificis auctoritate edidit. *Fabr.*

[*Planck* l. c. p. 273. memorat quoque *Synodicon* ecclesiae Beneuentanae — cura et studio *Vincentii Mar. Vrsini*, postea Benedicti XIII. P. M. Beneuent. 1695. Romae 1724. fol. Addatur: *Sguropuli* historia concilii Florentini, gr. scripta, latine reddita (a *I. Matthaeo Caryophilo*,) Romae exc. Steph. Paulinus, Romae, sine anno, 4. tom. I. II. et a *Creyghton*. Haag. Comit. 1660 fol. v. infra ad concilia, a. 1438. et supra, vol. XI. p. 711. sq. ibique not. *w*. *Harl.*]

De conciliis habitis in Anglia.

Historiam conciliorum anglicanorum breuiter exponit *Martinus Kempius* in Bibliotheca Anglorum theologica, edita Regiomont. 1677. 4. cap. XXI. p. 540-610. praecipue ex Io. Lud. Ruellii et Io. Lud. Hartmanni conciliis illustratis.

Digitized by Google

Henricus Spelmannus ex tribus, quos meditatus eſt, conciliorum Britannicorum tomis primum tantummodo edidit, Lond. 1639. fol. complectentem ſynodos ab initio chriſtianae religionis ad periodum dynaſtiae Anglo-Saxonicae ſiue annum Chriſti 1066. Concilia, decreta, leges, conſtitutiones in re eccleſiarum orbis Britannici, videlicet Pambritannica, Pananglica, Scotica, Hibernica, Cambrica, Mannica, Prouincialia, Dioeceſana. Secundus tomus ab illo tempore vſque ad excuſſum ab Henrico VIII. papae iugum, a Carolo Speelmanno nepote editus Lond. 1664. fol. manum admouente *Guilelmo Dugdalo*, minus emendatus minusque plenus. Tomus tertius, qui inſequuta tempora debebat perſequi, necdum lucem adſpexit. [conf. *Io. Fabricii* hiſtor. bibliothecae tom. II. p. 339. et theſaur. bibliothec. tom. II. p. 93. ſqq. *Harl.*]

Laurentii Howel ſynopſis canonum SS. apoſtolorum et conciliorum oecumenicorum et prouincialium ab eccleſia graeca receptorum, nec non conciliorum, decretorum et legum eccleſiae Britannicae et Anglo-Saxonicae. Lond. 1708. fol. Hiſtory of the works of the learned a. 1708. p. 237. Ausführlicher Bericht von Büchern VII. p. 728. [Journ. des Savans, 1710. Febr. p. 196. Vnſchuldige Nachrichten, 1709. pag. 720. *Harl.*]

[P] Prouinciale, ſiue conſtitutiones Angliae, cum ſummariis et adnotationibus *Guil. Lindewood, (Lyndwood)* Antw. 1525. fol. et Prouinciale vetus prouinciae Cantuarienſis, cum ſelectioribus Lindewoodi notis, ex recenſione *Roberti Sharrok.* Oxon. 1664. 8. *Fabr.* Fabric. noſter in bibl. med. et inf. lat. tom. III. p. 152. ed. Manſi citat *de Lindewoode* conſtitutt. prouinciales archiepiſcopor. Cantuarienſium XIV. a Steph. Langthono ad Henric. Chircilleium, libris V. quae cum conſtitutionibus Othonis et Otthoboni, a *Ioanne de Athona* illuſtratis, et cum catalogo quorumdam archiepiſcopor. Cantuarienſium prodiere, (Fabric. ibi tradente,) Pariſ. 1505. fol. Londin. 1557. 8. Oxon. 1679. et curante Sharrokio, ib. 1663. (non, 1664. vt Fabr. h. l. in bibl. gr. ſcripſit,) 8. Conf. *H. Wharton* auctarium ad Cauei hiſtor. litterar. SS. eccl. tom. II. p. 125. ad a. 1422. vbi in ed. Baſil. in not. *c.* tradit, prouinciale prodiiſſe primum a. 1501. deinde Pariſ. Badii Aſcenſii typis a. 1501. denuo ibid. 1506. In *Baumgarten* Nachricht. von einer halliſch. Bibl. tom. III. p. 426. recenſetur editio auctior, Oxon. 1679. fol. — Add.

Dav. Wilkins concilia magnae Britanniae et Hiberniae, a ſynodo Verolamienſi a. dom. CCCXLVI. ad Londinenſ. a. dom. MDCCXVII. Acced. conſtitutiones et alia ad hiſtoriam eccleſiae anglicanae ſpectantia. Londin. 1737. fol. IV. voll. quorum duo priora complectuntur duo voll. Spelmanni, at emendatiora. Conf. acta erudit. 1740. p. 1. et *Baumgarten.* l. c. p. 262. ſqq. The principal Acts of the General Aſſembly of the Church of Scotland, Edinburgh, a. 1691. et ſqq. fol. *Harl.*

Etiam ſynodorum quarumdam notitia peti poterit ex magna collectione actor. publicor. *Tho. Rymeri* ab a. 1101. ad 1616. tomis XVI. in fol.

Syno-

Digitized by Google

Synodos, conuocationes et conuentus ecclesiae anglicanae persequitur *Guilelmus Wake*, archiepiscopus Cantuariensis, in libro anglice edito de statu ecclesiae clerique anglicani. *Fabr.* et *Kempius* in bibl. Anglorum theologica, cap. XXI. p. 540. minus tamen adcurate, teste I. G. Walchio, l. c. p. 834. not. *Harl.*

De conciliis habitis in Germania. y)

Statuta seu Decreta prouincialium et dioecesanarum synodorum ecclesiae Coloniensis. Colon. 1554. fol.

Acta synodalia Osnabrug. ecclesiae ab a. 1628. ad 1653. Col. 1653. fol.

[Concilia Germaniae, quae — *Io. Frideric. Schannat* magna ex parte primum collegit; dein *Ios. Hartzheim* — plurimum auxit, continuauit, notis, digressionibus criticis, charta et dissertatione chorographicis illustrauit, tom. I-V. Colon. Agripp. 1759. sqq. (v. acta erudit. 1760. p. 97. et Ernesti neue theolog. bibl. vol. II. p. 99.) — tom. VI-IX. editus - notis illustratus ab *Hermanno Scholl*, ibid. 1765-1768. — et tomus X. quem (vsque ad 1747.) edidit *Aegid. Neissen*, ib. 1775. fol. [T. XI. s. Index quintuplex opera Ant. Ant. Ios. Hesselmann, Colon. 1790. fol.] — Varia tamen in hoc opere vel omissa vel commissa vitia notarunt viri eruditi. — A Planckio citantur l. c. p. 273. sq.

Collectio processuum synodalium et constitutionum ecclesiasticarum dioecesis Spirensis ab a. 1397. vsque ad a. 1720. a. 1786. fol.

Concilia *Salisburgensia*, prouincialia et dioecesana — iam inde ab hierarchiae origine ad nostram aetatem celebrata — recensuit, digessit, — praefatus est *Florian. Dalham*, presbyter e scholis piis — theolog. doct. Aug. Vindob. 1788. fol. *Harl.*]

Sed quo pluribus innotescat atque ad promouendum tam praeclarum opus stimulus addatur, age hoc loco opportuno, adponam integram delineationem collectionis nouae conciliorum, aliorumque ecclesiasticorum monumentorum Germaniae nostrae, quam laudatissimo

y) Conf. kurtzer Entwurf derer in Teutschland von Anfange des Christenthums gehaltenen general- prouincial- vnd particular-Concilien, in *Io. Christ. Lünigii* spicilegio eccles. part. I. pag. 822. sqq. Lips. 1716. fol. — *Io. Mich. Heineccii* schediasma de colloquiis religiosis, publice et priuatim intra bina haec saecula habitis, eorumque vtilitate egregia, quo ad editionem istorum eruditorum symbolae efflagitantur, Halae Magdeb. 1719. 4. In *Lünigii* opere citato, eiusque continuatione, in *Christ. Lupi* synodorum decretis et canonibus illustratis, tomi V. Louan. 1665. 4. et in eius opp. Venetiis, 1724-1729. tom. XII. fol. in tom. IV. V. VI. sunt permultarum synodorum et conciliorum particularium german. statuta etc. quae singula, et in aliis opp. obuia, praeter ea innumeros paene libros de conciliis, synodis, conuentibus et colloquiis theologorum in Germania habitis, enumerant indicantque *Franck*, in catal. bibl. Bünau. tom. III. vol. I. sect. VI. p. 278-289. et plura *Pfaff.* in conspectu paullo post repetito. *Harl.*

Digitized by Google

tiſſimo ſtudio parat eruditiſſimus vir *Chriſtophorus Matthaeus Pfaffius*, theologus primarius et Cancellarius Tubingenſis. [z])

ECCLESIAE GERMANICAE *tum veteris tum recentioris* ACTA PVBLICA, *inde a primis eius initiis vſque ad noſtra tempora digeſta, concilia omnia, imperatorum germanorum capitularia quaevis et edicta eccleſiaſtica, pontificum romanorum bullae epiſtolaeque, eccleſiae germanicae res vtraque ſpectantes. Concordata, auiſamenta et grauamina nationis germanicae, acta reformationis, ſciſſam in tres partes eccleſiam germanicam exhibentia, tum, quae in comitiis imperii concluſa, tum, quae in conuentibus colloquiisque publica autoritate habitis diſceptata enataque fuere, confoederationes denique et pacificationes religioſae. Omnia ex inſtrumentis authenticis, vbi dantur, fontibus ſaltem ſuis depromta recenſebit, atque, vbi opus quidem id videbitur, illuſtrata dabit, diſſertationemque praeliminarem adiiciet Chriſtophorus Matthaeus Pfaffius.*

Lecturis ſalutem plurimam dicit CHRISTOPH. MATTHAEVS PFAFFIVS, *theologus Tubingenſis.*

Saepiſſime iam animum noſtrum ſubiit cogitatio, qui contigerit, vt, cum eccleſiarum fere quarumuis orientalium et occidentalium concilia actaque publica in vnum viri doctiſſimi digeſſerint, atque patriae ſubinde ſuae res ornare certatim contenderint, nemo hactenus [ ] inter ciues noſtros exſtiterit, qui germanicae eccleſiae acta publica conciliaque in corpus quoddam conflare et iuxta temporum ordinem diſpoſita, luci exhibere ſuſtinuerit. Quum enim cumulata laude donati fuerint hactenus viri praeſtantiſſimi, qui eccleſiae graecae et orientalium acta publica conciliaque recenſuere, id quod poſt multos alios praeſtitere *Beueregius, Iuſtellus, Allatius, Clemens Galanus, Ludolphus:* qui porro eccleſiae romanae italicaeque res eiusmodi compilationibus ornauere, tum qui conciliorum romanas dedere collectiones, tum qui vitas pontificum romanorum enarrauere, tum qui opera eorundem epiſtolasque et bullas in lucem prodire iuſſere, vt *Vghellum*, qui *Italiam ſacram* ſcripſit, vt *Borromaeum*, qui *concilia Mediolanenſia* edidit, vt *Pithoeum*, vt *Quesnellum* aliosque, qui *codicem canonum eccleſiae romanae* exhibuere, taceamus: qui etiam eccleſiae Africanae conſtitutiones canonesque illuſtrauere, *Iuſtelli, Schelſtratius, Capellus, Ellies du Pin:* qui rurſus eccleſiae Hiſpanicae concilia in vnum iacta curis ſuis adſperſere, inter quos *Garciam Loai-*

z) Add. *Eſtor* in: Anmerkungen veber das Staats- vnd Kirchenrecht p. 44. Sed Pfaffii opus haud emiſſum eſt, quia nullus bibliopolarum, vt ait *I. G. Walchius* l. c. p. 836. in nota, ad id adduci potuit, vt ſumtus ſuppeditaret, ad illud opus deſcribendum neceſſarios: conf. *Pfaffii* introduct. in hiſtor. theolog. litterar. part. III. p. 235. Neque tamen omittere volui hunc conſpectum, quoniam et multa, ſcita vtilia ac neceſſaria, continet, et forſan alius, qui, fauente meliore fortuna, tale opus concinnaturus eſt, valde iuuari poterit. Num vero *Stock.* prof. Francof. ad Oder. quem Hiſtoriam concilior. nation. german. molitum eſſe, *C. Guil. Fr. Walch* in: Entwurf einer Hiſt. der Kirchenverſ. p. 895. in addendis ex nouu. bibl. German. tom. XXIII. part. 2. p. 460. aduotauit, conſilium ad finem feliciorem perduxerit, equidem neſcio, et vero dubito. *Harl.*

Loaisam et *Iosephum Saënz de Aguirre*, cardinalem, maxime nominamus: qui et ecclesiae Gallicanae concilia statutaque passim contulerunt, *Pithoeus*, *Sirmondus*, *Bochellus*, *de la Lande*, *Odespunius*, *le Cointe*, *Baluzius*, *Pommeraeus*, *Martenius*, *de Taix*, [aa]) *Sammarthani*, *Quickius*, *Aimonius*, alii: qui denique ecclesiae Anglicanae concilia actaque exposuere, *Lindwoodus*, *Speelmannus*, *Dugdalius*, *Howelus*, *Rymerus*, aliique, cum et ii, qui reconditiorem pleniorem que et solidiorem historiarum notitiam sibi comparare auent, facile peruideant, nihil se acturos, si ex scriptoribus saltem singularibus, *Actis Publicis* insuper habitis atque neglectis, sapiant. Mirum subinde cuipiam videatur necesse est, quod inter Germanos hactenus ecclesiae patriae acta nemo in ordinem digerere atque disponere tentauerit, digestaque in dias luminis auras quantocyus emiserit. Fuit hinc opus hoc desideratum hactenus, atque a viris doctissimis, barbaris maxime exterisue, qui in interiora historiae ecclesiasticae Germanicae penetralia visceraque ἐπιθυμοῦσι παρακύψαι, vt expoliretur perficereturque, expetitum. Quamuis enim, quae huc pertinent, passim a summis, qui historiam ecclesiast. scriptis excoluere, viris exhibeantur, nulla tamen hactenus collectio in vnum facta a quoquam fuit, vbi, quae in amplissimis voll. iisque subinde rarioribus miris modis dispersa exstant, quae et nonnisi iis, qui historiam literariam ad vnguem norunt, singula cognita esse possunt, iam coadunata atque congregata reperirentur. Nec profecto defuere eruditissimi viri, qui haud [ꝑ] ita pridem, cum adhuc extra Germaniam versaremur, frequenter nos monuere, vt hanc spartam nobis exornandam sumeremus. Sed manum quo minus rei adiiceremus, tum vasta rerum congerendarum moles operisque amplitudo, cui exornando impares lacerti humerique nostri videbantur, tum officii, quo tum defungebamur, quibus Serenissimi Wirtembergiae Ducis, FRIDERICI LVDOVICI, institutio sacrorumque apud eumdem peragendorum cura eo tempore fuerat concredita, ratio effecit. Nunc autem, quum inde fere a biennio literis sanctioribus in academia Tubingensi docendis simus admoti, quum et nuper valetudo, qua valde afflicta diu laborauimus, tantisper nobis, Deo dante, restituta fuerit, tentandum nobis est, num spem virorum doctissimorum assequi quadantenus, exspectationemue pro tenuitatis nostrae modulo tantisper sustinere valeamus. Exhibemus itaque hic rerum a nobis dandarum conspectum, eo fine, vt et videant eruditi, quid e promisso opere habeant exspectare, et, si quae sint a nobis vel errata vel omissa, (quae profecto haud satis humana cauet natura,) literis ad nos datis supplere iidem et corrigere possint. Quae itaque daturi sumus, *Acta*, haec fere sunt, a nobis secundum temporum seriem ita disponenda.

Circa medium saec. IV. concilium Agrippinense, quod nouissime exhibuit quoque Harduinus, lectis Crabbii, Surii et Sirmondi vestigiis. De eiusdem epocha disputauere Cointius, Henschenius, Pagius. De αὐθεντίᾳ post Elliesium du Pin latius agemus. Acta edita sunt ex historia Seruati Tungrensis, ad quam Papebrochius conferendus est, et Herigero, abbate Laubiensi.

A. 386.

aa) *Guil. de Taix*, Memoires des affaires du Clergé de France 1576-1586. Paris. 1625. 4.

A. 386. Treuirense concilium ex Sulpitio Seuero.

397. Anastasii I. epistola ad episcopos Germaniae, apud Harduinum et Lunigium.

440. Leonis I. epistola ad episcopos Germaniae de chorepiscopis.

444. Concilium Vesontinum contra Chelidonium ex Sirmondo trahi huc poterat, nisi idem id potius Viennense esse notasset.

497. Epistola episcoporum Germaniae ad Anastas. II. pont. rom. apud Goldastum.

590. Epistola Pelagii II. ad episcopos Germaniae et Galliae, quam tamen supposititiam esse constat.

590. Concilium Metense ex Gregorio Turonensi apud Sirmondum, Pagium, Natalem Alex. et Harduinum.

630. Dagoberti, regis Francorum, capitularia tria ex Baluzio, [P] lex nempe Ripuariorum, lex Alemannorum, et lex Baiuuariorum.

697. Concilium Traiectense, cuius acta habet Marcellinus, illustrauit Cointius, suspectum Henschenio, Mabillonio, Pagio.

Epistolae et Acta Bonifacii, Germanorum apostoli, pontificumque romanorum Gregorii II. Gregorii III. Zachariae I. et Hadriani I. apud Baronium, Goldastum, Duchesnium, Gretserum, Serarium, Dacherium, Schilterum, Harduinum et Lunigium.

Capitularia, epistolae, diplomata et edicta Caroli M. ad res ecclesiae germanicae spectantia apud Pithoeum, Baronium, Goldastum, Baluzium, Harduinum, Lunigium, alios.

740. Concilium Germanicum sub Bonifacio apud Baronium et Harduinum.

742. Concilium aliud Germanicum sub eodem apud eosdem, itemque Goldastum, Serarium, Lehmannum, Cointium, Holstenium, Schilterum, Baluzium, Natalem Alex. Mabillonium, Pagium, Lunigium. Ceterum idem hoc concilium et *Francicum* adpellari videas.

743. Liptinense, quo vel maxime pertinet *indiculus superstitionum paganicarum*, ex Baronio, Sirmondo, Cointio, Conringio, Schiltero, Baluzio, Pagio, Natali Alex. et Meindersio.

744. 745. Germanicum apud Baronium, Goldastum, Schilterum, Baluzium et Harduinum.

745. Romanum, (iam enim et romanorum conciliorum acta tum damus, vbi ad ecclesiae germanicae res enarrandas necessaria sunt,) apud Cointium et Harduinum.

747. Germanicum, quod e Willibaldo I. A. Schmidius quoque notauit.

753. Metense apud Harduinum, quod ad a. 757. Schmidium notare videmus.

A. 756.

Digitized by Google

A. 756. Liptinense, quod tamen fictitium esse, notarunt Sirmondus, Baluzius et Pagius.

- 761. Duriense apud Canisium, Sirmondum et Harduinum.

763. Niuernense apud Sirmondum et Harduinum.

764. Wormatiense apud eosdem.

765. Attiniacense apud eosdem.

770. Wormatiense apud eosdem, Baronium item et Goldastum.

771. Valentinianum ex Reginonis Chronico apud Sirmondum.

[P] 772. Wormatiense apud laudatos autores, maxime vero Baluzium, qui de purgatione sacerdotum decretum ibi factum exhibet, atque Harduinum.

772. Dingoluingense, quod Marcus Welserus primus edidit, repetitum a Baronio, Cointio, Natali Alex. Pagio et Harduino.

773. Romanum, notatum etiam Struuio in Syntagm. hist. Germ. p. 194.

775. Duriense apud Baronium, Sirmondum, Mabillonium, Pagium et Harduinum.

776. Wormatiense apud Baronium, Sirmondum, Pagium et Harduin.

777. Paderbornense apud Labbeum, Pagium et Schatenium.

779. Duriense aliud post Sirmondum Caueus notat. Hinc factum, vt entia hic praeter necessitatem diligentissimus Lunigius multiplicaret.

780. Paderbornense siue Lippiense apud Labbeum et Schatenium.

782. Paderbornense apud Schatenium, et Coloniense quoddam apud Lunigium, qui et Lippiense hic notat.

785. Paderbornense apud Schatenium, Pagium, etc.

786. Paderbornense notat Caueus. Verum et entia hic praeter necessitatem multiplicantur.

786. 787. Wormatiensia apud Pagium et Harduinum.

788. Ingelheimense l. c. et apud Sirmondum. Accedere possunt, et, quae ex Chronico Reicherspergensi, quod nuper Ludewigius recusum edidit, peti possunt.

789. Aquisgranense apud eosdem et Baluzium.

790. Wormatiense apud Sirmondum et Harduinum.

792. Ratisbonense apud Cointium et Harduinum.

794. Francofurtanum illud et insigne datum et illustratum apud Goldastum, Baronium, Petauium, Sirmondum, Aguirre, Baluzium, Dorschaeum, Maimburgium, Nat Alex. Pagium, Dallaeum, Spanhemium, Cabassutium, Harduinum, cum capitularibus actisque omnibus huc pertinentibus.

Digitized by Google

A. 797. Aquisgranense apud Baluzium et Harduinum.

799. Aquisgranense apud Sirmondum, Natalem Alex. Pagium et Harduinum.

800. Conuentus generalis Moguntinus apud Lyserum.

Canones alemannicae ecclesiae veteris a Goldasto editi.

802. Aquisgranense apud Sirmondum, Cointium, Baluzium, etc.

[¶] 803. Ratisbonense apud Pagium, Baluzium et Harduinum.

Wormatiense apud Baluzium.

806. Ad Theodonis villam apud Baronium et Harduinum.

807. Salisburgense apud Canisium, Auentinum, Cointium, Mezgerum, alios.

809. Aquisgranense apud Baronium, Cointium, Schilterum, Baluzium et Harduinum.

813. Moguntinum apud Baronium, Cointium, Sirmondum, Cabassutium, Natalem Alex. Serarium, Harduinum, Lunigium. A. 1532. Basileae editum habetur.

813. Aquisgranense apud Baluzium.

ad A. 814. Treuirense notat Lunigius, ex Sirmondo videlicet, Duchesnio et Harduino.

Capitularia, donationes, diplomata, reformatio, rescripta et acta Ludouici Pii et sequentium imperatorum vsque ad Arnolphum apud Goldastum, Baronium, Sigonium, Schilterum, Baluzium, Harduinum, Lunigium, Struuium. De αὐθεντίᾳ omnium agetur curatius.

A. 816. Aquisgranense apud Sirmondum, Cabassutium, Natal. Alex. Baluzium, Harduinum, Lunigium.

817. Aquisgranense apud Goldastum, Baronium, Sirmondum, Baluzium, Harduinum, Leibnitium.

817. Romanum de donationibus sedi romanae factis, in iure canonico et apud Raph. Volaterran. Sigon. Baron. Cointium, Harduinum, alios, quos citat Struuius in Syntagm. hist. Germ. p. 210. 211.

818. Aquisgranense apud Baluzium et Harduinum.

ad A. 819. Ingelheimense notat Lunigius, id quod tamen alios fugit.

A. 821. Theodonis-Villare et Triburiense apud Sirmondum, Harduinum, Cointium, Goldastum, Baluzium.

826. Ingelheimense apud Baluzium, Sirmondum, Harduinum.

Gregorii IV. epistolae quaedam apud Baronium et Harduinum ad episcopos Germaniae.

828. Aquisgranense apud Cointium, Pagium, Baluzium, etc.

829. Moguntinum apud Baronium et Sirmondum.

829. Wormatiense apud Baluzium, Cointium, Pagium et Harduinum.

A. 830.

Digitized by Google

A. 830. Aquisgranense praesente Gregorio IV. pontifice de reformandis sacerdotum et monachorum moribus apud Henricum Mutium.

[¶] 831. Nouiomagense apud Harduinum.

833. Moguntinum fictitium apud Lyserum, vbi et nescio, quo iure, Aquisgranense notat Lunigius.

833. Wormatiense apud Cointium et Harduinum. Gesta duorum conciliorum Moguntiaci et Wormaciensis, edita Basileae apud Henricum Petri 1532. 4.

833. Hamburgense apud Lambecium.

834. Moguntinum apud Lyserum.

835. Metense apud Sirmondum, Pagium et Harduinum.

835. Theodonis-Villare apud Sirmondum, Harduinum, Cointium.

836. Aquisgranense apud Baronium, Sirmondum, Harduinum, Natalem Alex. Pagium.

836. Wormatiense apud Schmidium.

840. Ingelheimense apud Sirmondum, Pagium et Harduinum.

841. vel 842. Aquisgranense apud Harduinum.

843. Coloniense apud Harduinum et Baluzium, quum Agrippinense haud sit, sed Gallicanum aliud, omittitur.

Sergii II. epistola apud Harduinum.

844. Theodonis-Villare apud Harduinum et Baluzium, itemque Natalem Alex.

847. Moguntinum apud Baronium, Harduinum, Serarium, Lunigium, alios.

Leonis IV. epistola ad Lotharium et Ludouicum imp. apud Baron.

848. Moguntinum apud Baronium, Mabillonium, Harduinum, Sirmondum, Serarium, Natalem Alex. Pagium, Mauguinum, Leibnitium, alios.

852. Moguntinum apud Baronium, Harduinum et Pagium.

857. Moguntinum apud Baronium, Serarium, Freherum, Harduinum.

858. vel 859. Metense apud Harduinum et Baluzium, itemque Sirmondum et Pagium.

859. Moguntinum apud Sirmondum.

860. Confluentinum apud Baronium, Sirmondum et Harduinum.

860. vel 861. Aquisgranense apud Goldastum, Sirmondum, Baluzium et Harduinum.

Nicolai I. epistolae ex Baronio et Lunigio.

862. Aquisgranense apud Baronium, Sirmondum et Harduinum.

863. Romanum apud Baronium et Goldastum.

Digitized by Google

[P] A. 863. Metense apud Baronium, Sirmondum, Harduinum, Natalem Alex. et Pagium.
Coloniense fictitium apud Goldastum, vbi et epistolae episcoporum Germaniae ad Nicol. I. quales duae et in Baronio atque Lunigio.
Wormatiense apud Auentinum et Goldastum. Idem ad a. 868. referunt Pagius, Cabassutius, Natalis Alex. Harduinus, Lunigius, acta prolixiora promisit Nesselius.
Hadriani II. epistolae apud Baronium, Harduinum et Lunigium.
Acta Teutgaudi Treuirensis et Guntharii Agrippin. apud Baronium, Lunigium et alios.
869. Metense apud Sirmondum, Schilterum, Pagium, Baluz. et Hard.
870. vel 871. Coloniense fictitium apud Goldastum, Freherum et Harduinum.
870. Romanum apud Baronium.
873. vel 874. Coloniense apud Meibomium et Harduinum.
875. Romanum, et a. 876. Ticinense apud Baronium, Harduinum, Struuium et alios.
887. Coloniense apud Harduinum.
888. Moguntinum apud Harduin. Nat. Alex. Schatenium, Paullinium.
888. Metense apud Harduinum, Sirmondum, Nat. Alex.
890. Forcheimense apud Lunigium.
890. Wormatiense apud Hard. Pagium, Cabassutium et Nat. Alex.
895. Moguntinum apud Serarium, Nat. Alex. alibi.
895. Triburiense apud Baron. Henschenium, Harduinum, Nat. Alex. Lambecium et Schilterum. Prodiit et separatim.
899. Triburiense apud Sigebertum Gemblacensem.
Iohannis VIII. epistolae quaedam ad episcopos germanos, horumque epistola ad Iohannem, et Hattonis archiep. Mogunt. epistola ad Iohannem IX. apud Harduinum et Lunigium.
ad A. 903. Synodum Leodiensem diligentissimus Lunigius notat, quam inuenire hactenus non potuimus.
ad A. 912. idem notat concilium Confluentinum.
A. 916. Synodus Altheimensis ex Hermanno Contracto et Iuone apud Schilterum.
922. Concilium Confluentinum, quod exstat apud Harduinum.
928. Duisburgense apud eundem.
932. Erfordiense apud Schilterum, Leibnitium et Harduinum.
[P] 943. Bonnense apud Leibnitium et Harduinum.
Agapeti II. quaedam epistola apud Harduinum.

A. 947.

Digitized by Google

A. 947. Virdunense apud Harduinum.

948. Mosomense apud Baronium et Harduinum.

948. vel 949. Ingelheimense apud Goldastum, Sirmondum, Schilterum, Freherum, Pagium, Leibnitium, Natalem Alex. et Harduinum.

948. Treuirense apud Harduinum et Masenium.

949. Romanum apud Harduinum.

951. vel 952. Augustanum apud Goldastum, Canisium, Natalem Alex. Pagium et Harduinum.

ad A. 956. Augustanum, sed dubium notat Lunigius.

Leonis VII. epistola ad Gallos et Germanos apud Harduinum.

A. 963. 964. Acta conciliorum Romanorum, Ottonis I. et Leonis VIII. ex Goldasto, Baronio, Natali Alex. Pagio, Schiltero, Struuio, Lunigio, aliis.

963. Concilium Moguntinum dubium notat Lunigius, scilicet ex Trithemio.

964. Coloniense ex Trithemio.

972. Ingelheimense apud Baronium, Pagium et Harduinum.

Benedicti VI. epistola quaedam apud Harduinum.

Pilgrimi Laureacensis epistola ad Benedictum VII. apud eumdem.

Benedicti VII. epistola ad Gallos et Germanos apud eumdem.

992. Concilium Aquisgranense apud Hermannum Contractum.

995. Mosomense apud Baronium, Pagium et Harduinum.

996. Concilium Romanum fictitium de VII. electoribus institutis apud Baronium, Harduinum et alios. Vide Struu. in syntagmate iuris publici differt. 16. §. 3.

Gregorii V. epistola ad Germanos apud Baronium.

1000. Synodus Gandensis apud Leibnitium.

Ottonum imperatorum constitutiones ecclesiasticae donationesque et diplomata, itemque Senatus Romani consulta et Leonis VIII. bulla ex Baronio, Goldasto, Holstenio, Schiltero, Harduino, Struuio, auctoribusque apud hunc citatis, itemque Lunigio.

Epistola Vdalrici, episcopi Augustani ad Nic. I. eiusdemque canonisatio in concilio Romano a. 993. facta apud Goldastum, Baronium, Schilterum, Cherubinum, Calixtum, Harduinum, alios.

[?] 1001. Varias synodos sub initium saeculi XI. habitas, Palithinam siue Poeldanam, Francofurtanam et Frizlariensem Tangmarus apud Leibnitium memorat.

1005. Concilium Tremoniense apud Meibomium, Schilterum, Pagium, Leibnitium et Harduinum.

Digitized by Google

A. 1006. Francofurtanum apud Baluzium, Leibnitium et Harduinum; ad a. 1011. refert Lehmannus.

1007. Aliud Francofurtanum, prioris adpendix, apud Gretferum et Ludewigium.

ad A. 1010. Gandersheimenfe notat Lunigius, de quo tamen nihil habet Leukfeldius.

A. 1011. Bambergenfe apud Harduinum.

1018. Neomagienfe apud Meibomium et Leibnitium.

1018. Goslarienfe apud Leibnitium.

1022. Salegunftadienfe apud Cabaffutium, Natalem Alex. Pagium et Harduinum, Orthuinum, item Gratium, Leibnitiumque et Lunigium.

1022. vel 1023. Aquisgranenfe apud Harduinum.

1022. Moguntinum fiue Salegunftadienfe (quae, nefcio, quo iure, in duo diuidit Lunigius,) apud Leibnitium, Natalem Alex. Serarium, Pagium, Harduinum. Addit aliud Moguntinum ad a. 1023. Schmidius cum Lyfero. Ceterum heic in annis mire variant fcriptores. Ita enim ad 1026. nouum Salegunftadienfe memorant auctores vitarum Meinwerci et Godehardi apud Leibnitium.

1027. 1028. Ad hos annos Francofurtenfe, Moguntinum fiue Geizlicenfe, itemque Palithinum fiue Poeldenfe, fcriptores apud Leibnitium et Harduinum notant.

1031. Triburienfe apud Harduinum.

1035. vel 1036. Triburienfe aliud apud eumdem, itemque Freherum et Pagium. Vnum hoc idemque cum priore effe notauit Schmidius.

1043. Treuirenfe apud Leibnitium.

1044. Conftantienfe apud Harduinum.

1046. Sutrinum apud Baronium, Pagium et Harduinum.

1047. Germanicum quoddam apud Pagium et Schmidium, qui notat, a Coffartio id omiffum fuiffe; habet idem et Baronius.

[*] 1049. vel 1051. Moguntinum apud Boeclerum, Leibnitium, Pagium et Harduinum.

1049. Wormatienfe apud Natalem Alex. et Pagium.

1052. Goslarienfe apud Hermannum Contractum.

1053. Wormatienfe apud eumdem.

1054. Moguntinum apud Harduinum.

1056. Colonienfe apud Lupum et Harduinum.

1061. Bafileenfe apud Baronium, Schilterum et Harduinum.

1062. Osborienfe apud Natalem Alex. Pagium et Harduinum.

A. 1069.

Digitized by Google

A. 1069. Moguntinum apud Pagium, Harduinum et Lunigium. Acta Moguntiae cusa sunt in forma maiore.

1071. Moguntinum aliud apud Harduinum et Lunigium.

1072. vel 1073. Erfordiense apud Baronium, Serarium, Leibnitium et Harduinum.

1074. Erfordiense alterum apud Serarium et Pistorium.

1075. Moguntinum apud Harduinum.

1076. Triburiense apud eumdem et Baronium.

1076. Wormatiense apud Goldastum, Meibomium, Natalem Alex. Pagium, Harduinum et Lunigium.

1076. Romanum apud Lupum et Harduinum.

1076. Papiense apud Harduinum.

1078. et seqq. Romana concilia apud Lupum, Natalem Alex. Pagium et Harduinum.

1080. Moguntinum apud Harduinum.

1080. Herbipolense apud Bertholdum et Harduinum.

1080. Brixinense apud Lupum, Natalem Alex. Harduinum, Lunigium, maxime vero Goldastum.

1080. Vltraiectinum apud Natalem Alex.

1085. Berbacense apud Lupum et Natalem Alex.

1085. Moguntinum apud Auentinum, Kranzium, Goldastum, Freherum, Pistorium et Harduinum.

1085. Quintilineburgense apud Baronium, Lupum, Natalem Alex. Pagium et Harduinum, itemque Goldastum et Vrstisium.

1086. Moguntinum apud Dubrauium, Pagium, etc.

1086. Oppenheimense in Chronica Augustensi et Bertholdo.

1094. Constantiense apud Pagium et Harduinum.

[f] Acta, constitutiones, decreta et epistolae imperatorum Henrici II. et Henrici IV. apud Auentinum, Baronium, Goldastum, Magdeburgenses, Vrstisium, Reuberum, Harduinum et Lunigium.

Clementis II. epistola ad clerum Bambergensem apud Gretserum, Pagium et Ludewigium.

Leonis IX. diploma de corpore S. Dionysii apud Harduinum.

Gregorii VII. dictatus, acta epistolaeque decretales apud Goldastum, Baronium, Cherubinum, Schilterum, Rechenbergium, Harduinum, Lunigium et Ditmarum.

A. 1105.

Digitized by Google

A. 1105. Quintilineburgense siue Northusanum apud Goldastum, Pistorium, Leibnitium et Harduinum.

1105. Moguntinum apud Harduinum.

1106. Augustanum apud Ditmarum.

1108. Moguntinum apud Kranzium.

1111. Lateranense apud Baluzium, Natalem Alex, Pagium et Harduinum.

1115. Coloniense apud Harduinum.

1116. Coloniense aliud apud eumdem.

1118. Coloniense aliud apud eumdem.

1118. Frizlariense apud Pagium et Harduinum.

ad A. 1121. Conuentum Quedlinburgensem Lunigius notat. Ex Harduino scilicet.

A. 1122. Wormatiense apud Goldastum, Pagium et Harduinum.

1129. Leodiense apud Kranzium.

1130. Herbipolense apud Baronium et Pagium.

1131. Moguntinum apud Serarium et Harduinum.

1131. Leodiense apud Leibnitium, Pagium et Harduinum.

1148. Treuirense apud Pagium et Harduinum.

1151. Moguntinum apud Kranzium.

1152. Constantiense apud Theodor. Engelhusenium, quem Leibnitius dedit.

1159. Moguntinum apud Serarium.

1160. Papiense apud Goldastum, Baronium, Pagium, Harduinum et Lunigium.

1161. Laudense apud Goldastum, Natalem Alex. et Harduinum.

[?] 1165. vel 1166. Herbipolense apud Goldastum, Baronium, Pagium, Harduinum et Lunigium.

1168. Lateranense apud Harduinum.

1177. Venetum apud eumdem.

1178. Salisburgense quoddam Lunigius notat.

1179. Lateranense apud Cabassutium, Natalem Alex. Pagium et Harduinum.

1186. Mosomense apud Pagium et Schmidium.

1186. Geilhusanum apud Schilterum.

1189. Ratisbonense apud Freherum.

1196. Bambergense apud Hoffmannum.

Epistolae

Digitized by Google

Epistolae pontificum romanor. Paschalis II, Calixti II. Innocentii II. Lucii II. Eugenii III. Hadriani IV. Alexandri III. Clementis III. et Innocentii III. apud Baronium, Cherubinum, Baluzium, Harduinum, Lunigium, aliosque quam plurimos, Goldastum, Vrstisium, Martenium, etc.

Acta Innocentii II. et Lotharii II. apud Baronium, Lunigium, aliosque.

Senatus Romani consultum sub Conrado III. apud Goldastum.

Acta Henrici V. cum Paschali II. et Calixto II. iuramentum pontifici praestitum, privilegiaque sedi romanae data, constitutionesque et epistolae apud Baronium, Goldastum, Cherubinum, Schilterum, Pfeffingerum, Leibnitium, Harduinum, Ditmarum et Lunigium.

Epistola procerum Germaniae ad Hadrianum IV. de delenda infami pictura, coronationem Lotharii II. repraesentante; ex Radeuico apud Schilterum.

Friderici I. Acta cum pontificibus rom. Eugenio III. Hadriano IV. et Alexandro III. Constitutiones itidem, rescripta et epistolae, apud Goldastum, Baronium, Schilterum, Harduinum et Lunigium.

Principum Germaniae rescriptum ad Innocentium III. de electione Ottonis IV. apud eosdem.

Ottonis IV. donatio, sedi romanae facta, apud Baronium. Eiusdem reformatio apud Goldastum. Iuramentum sedi romanae praestitum apud Lunigium.

1219. Concilium Salisburgense apud Freherum.

[?] 1225. Germanicum siue Coloniense siue Moguntinum, (inde enim factum, vt entia hic rursus praeter necessitatem Lunigius multiplicaret, ex vnico tria faciens concilia, Germanicum, Coloniense et Moguntinum,) apud Natalem Alex. et Harduinum.

1226. Leodiense apud Harduinum.

1228. Romanum apud Raynaldum, Natalem Alex. et Harduinum.

1233. Moguntinum apud Harduinum.

1235. Moguntinum aliud apud Raynaldum et Harduinum.

1245. Acta concilii Lugdun. contra Frider. II. apud Harduinum.

1248. Scheningense apud Ostrogothos in Suecia habitum, inter concilia Germaniae memorat Lunigius, qui forsan alicubi *Sueuiam* pro *Suecia* legit. Ponit enim *zu Scheningen in Schwaben.*

1248. Vratislauiense apud Raynaldum, Harduinum, alios.

1260. Coloniense apud Natalem Alex. Harduinum et Lunigium.

1260. Moguntinum apud Serarium.

1261. Moguntinum aliud apud Serarium, Leibnitium et Harduinum.

A. 1266. Coloniense apud Harduinum et Lunigium.

1267. Vratislauiense apud Harduinum, aliosque, quos notat Schmidius.

1267. Viennense in Austria apud Freherum, Lazium, Canisium, Lambecium, Natalem Alex. et Harduinum.

1273. Leodiense in Chronico Elwangensi.

1274. Salisburgense apud Mezgerum, Natalem Alex. et Harduinum.

1276. Triburiense apud Lambertum Schaffnaburgensem.

1280. Coloniense apud Natalem Alex. Harduinum et Lunigium.

1281. Salisburgense apud Mezgerum, Natalem Alex. et Harduinum. Post hoc aliud Salisburgense adhuc Mezgerus ponit.

1287. Herbipolense apud Natalem Alex. et Harduinum.

1291. Salisburgense apud Mezgerum, Harduinum et Lunigium.

1292. Aschaffenburgense apud Harduinum.

1300. Coloniense apud Harduinum.

Statuta ecclesiae Constantiensis ab Edmundo Martenio edita.

Ottonis IV. Acta cum pontificibus rom. apud Baronium, Lunigium, etc.

Eiusdem Decretum de bonis ecclesiasticis apud Goldastum.

Friderici II. imp. constitutiones, apologia, aurea bulla, acta contra haereticos, cum pontificibus rom. et contra synodum Lugdunensem, [?] epistolae, etc. apud Radeuicum, Petrum de Vineis, Albertum Stadensem, Matthaeum Parisiensem, Baronium, Goldastum, Cherubinum, Schilterum, Harduinum et Lunigium.

Acta pontificia contra Conradum, apud Cherubinum.

Conradi V. edictum apud Goldastum.

Richardi Angli constitutio apud Goldastum.

Conradini querelae apud Goldastum.

Rudolphi Habsburgici, Adolphi et Alberti I. imperatorum, electorumque imperii principumque acta, donationes, sedi romanae factas, spectantia, constitutionesque aliae, qualis illa Rudolphi pro primis precibus, apud Goldastum, Luuigium, etc. itemque in adpendice actorum Comaclensium, etc.

Epistolae pontificum romanorum Innocentii III. Alexandri IV. Vrbani IV. Gregorii X. etc. apud Baronium, Goldastum, Baluzium, Harduinum, etc.

Legatorum pontificiorum statuta et mandata Germanis a. 1225. et 1246. praescripta apud Lunigium.

Digitized by Google

A. 1306. Coloniense. Ad hunc enim annum et sequentes 1307. et 1310. Henrici II. archiep. Coloniensis acta synodalia exhibet Lunigius. Adde Harduinum.

1310. Moguntinum separatim cusum. Adiice eumdem.

1310. Salisburgensia duo. Consule eumdem.

1310. Treuirense. Inspice Edmundi Martenii thesaurum anecdotorum, qui huius concilii notitiam et acta dedit. Adde tamen et Lunigium.

1322. Coloniense apud Harduinum et Lunigium.

Statuta synodalia Coloniensia annorum 1327. 1328. 1330. quae et exhibet Lunigius.

1327. Moguntinum. Euolue Statuta Moguntina.

1333. Coloniense apud Lunigium.

1350. Bremense apud Lambecium.

1359. Moguntinum apud Serarium.

1370. Coloniense. Etenim statuta synodalia Frid. III. archiep. Colon. ab a. 1370. vsque ad a. 1400. exhibet Lunigius.

1372. Moguntinum apud Serarium.

1387. Salisburgense apud Natalem Alex. et Harduinum.

[?] Henrici VII. Lützelburgici acta ecclesiastica apud Goldastum, Schilterum, Leibnitium et Lunigium.

Ludouici Bauari et Iohannis pontif. rom. ordinumque imperii acta apud Goldastum, Flacium, Herwartum, Freherum, Schilterum, Harduinum, Lunigium, alios.

Electorum rescriptum ad Benedictum IV. apud Goldastum, Lunigium, aliaque apud hunc haud negligenda.

Grauamina nationis Germanicae 1345. 1346. apud Goldastum.

Eduardi Angli acta ecclesiastica apud Goldastum.

Caroli IV. mandata, constitutiones et epistolae, itemque reformatio apud Goldastum, Cherubinum, Schilterum, Leibnitium, Lunigium, et Struuium.

Wenceslai constitutio pro primariis precibus, itemque reformatio aliaque apud Goldastum et Lunigium.

Clementis VI. epistola contra Flagellantes apud Harduinum.

Vrbani VI. epistola ad Wenceslaum apud Lunigium.

Bonifacii IX. constitutio pro libertate ecclesiastica apud Goldastum et Lunigium.

1405. Pragense apud Raynaudum et Harduinum.

1408. Pragense apud Raynaudum.

Digitized by Google

A. 1409. Francofurtanum apud Harduinum.

1414. Constantiense illud insigne, cuius acta amplissima non solum apud collectores conciliorum, separatimque cusa exstant, sed et aucta suppletaque et meliorem in formam fusa conspiciuntur maxime apud Goldastum, Holstenium, Schilterum, Hermannum von der Hardt, Leibnitium, Scheltkratium, Lenfantium, Lunigium, aliosque, quos longo recenset ordine vir summus *Io. Andreas Schmidius.* bb) Nouissime acta huius concilii accessionibus haud contemnendis ornauere viri praestantissimi, *Edmundus Martene*, monachus Benedictinus e congregatione S. Mauri, S. Germani a Pratis, et *Burgeois du Chastenet*, Parlamenti Parisiensis aduocatus, quas et nos actis communibus adiiciemus. Alia quaedem eaque et ipsa nondum cusa haud paruae molis, protocollum quoque [?] concilii Constantiensis authenticum, exstitere apud virum celeberrimum, qui vero nuper viuis excessit, et cuius mortem lachrumis acerbis respublica deflet literaria, *Stephanum Baluzium*, in bibliothecam regiam Parisiensem iam, vti accipimus, inuehenda.

1420. Salisburgensia duo apud Natalem Alex. Harduinum et Lunigium.

1420. Lubecense apud Lunigium.

1421. Pragense apud Raynaldum et rerum Bohemicarum scriptores, quorum longum agmen dant Caueus et Schmidius.

1423. Colouiense apud Harduinum et Lunigium.

1431. Basileense apud auctores, quos citant Caueus et Schmidius. Addi merentur Goldastus, Orthuinus Gratius, Cherubinus, Leibnitius, Lunigius, et qui nouissime anecdota huius concilii acta dedit, Martenius. Plura adhuc dabunt Lenfantius et von der Hardt, queis fausta vt adsit Lucina, precamur. Amplissima huius concilii acta atque ea nondum cusa apud Baluzium vidimus.

1435. Synodus Argentoratensis apud Martenium.

1437. Synodus Pomeranica apud Ludewigium.

1440. Frisingense concilium apud Harduinum et Lunigium.

1449. Lausannense apud Harduinum cum aduisamentis Nicolai V. caeterisque actis huc pertinentibus.

1451. Moguntinum apud Serarium.

1452. Coloniense apud Harduinum.

ad A. 1470. Coloniense aliud Lunigius memorat. Statuta iudicialia Theodorici, archiepiscopi Coloniensis, edita 1529. 4.

A. 1479.

bb) Supplemento ad Casp. Sagittarii τὴν μακαρίτα introductionem in Historiam ecclesiasticam tom. 2. pag. 982. seq.

Digitized by Google

A. 1479. Confluentinum apud Lunigium, vbi et grauamina quaedam nationis Germanicae exhibentur.

1489. Stargardense apud Ludewigium.

1499. Moguntinum apud Serarium.

1499. Sedinense apud Ludewigium.

Acta in causa Ruperti Palatini contra praetensiones pontificum apud Herwartum, Schilterum, Goldastum, Leibnitium, Struuium.

Sigismundi imp. reformatio, concordata cum Martino V. auisamenta et grauamina nationis Germanicae a. 1416. et 1427. Constantiae et Moguntiae sub ipso producta, constitutiones, [❡] acta et epistolae apud Goldastum, Leibnitium, Müllerum, Struuium, Harduinum, Lunigium, alios.

Alberti II. sanctio pragmatica apud Goldastum.

Vnio electorum ad schisma tollendum apud Müllerum, 1438. *Adde Lunigium.

Acta Friderici III. auisamenta, reformatio, grauamina nationis Germanicae eidem bis ac ter proposita, iuramentum Nicolao V. praestitum, concordata maxime nationis Germanicae cum Nicolao V. a. 1447. facta, et declaratione Gregorii XIII. explicata, apud Goldastum, Vrstisium, Duarenum, Fuggerum, Kulpisium, Cherubinum, Schilterum, Leibnitium, Dattium, Müllerum, Cortreium, Lunigium, Struuium.

Iohannis XXIII. Bulla apud Harduinum et Lunigium.

Eugenii IV. Bullae, res ecclesiae Germanicae spectantes, apud Harduinum, Bzouium, Wadingum, Cherubinum, Lunigium.

Nicolai V. Bullae apud eosdem.

Calixti III. confirmatio indultuum de precibus primariis apud Harduinum et Lunigium.

Indulgentiae Papales per Raymundum Perandum in Germania a. 1489. publicatae, apud Lunigium.

Innocentii XIII. Indultus de primariis precibus apud Lunigium.

Pii II. quaedam epistolae et retractionum maxime bulla apud Goldastum, Harduinum et Lunigium.

1505. Grauamina nationis Germanicae apud Orthuinum Gratium et Goldastum.

1510. Grauamina nationis Germanicae cum edicto Maximiliani I. apud Goldastum, Schilterum, Struuium et Lunigium.

1511. Maximiliani I. mandatum, legatis Romam missis datum, de conuocatione concilii vniuersalis.

1512. Edictum Maximiliani I. de abolitione concilii Pisani et Turonens. apud Goldastum et Schilterum.

A. 1516. Concilium Coloniense apud Lunigium.

1517. Theses Lutheri indulgentiis Tetzelianis oppositae.

1518. Maximiliani I. literae ad Leonem X. de Luthero, apud Lunigium et Goldastum.

1518. Colloquium Augustanum inter Caietanum et Lutherum, cuius fontes Schmidius indicauit.

[f] 1518. Colloquium Lipsiense.

1520. Bullae Leonis X. contra Lutherum, apud Cherubinum, Lunigium, Harduinum, etc.

1521. Acta Conuentus Wormatiensis, cum Caroli V. ad Lutherum et Hadrianum VI. epistolis, itemque edicto contra Lutherum, apud Goldastum, Orthuinum Gratium, Melanchthonem, Lunigium. Alios fontes, qui anhelat, Schmidium consulat.

1522. Hadriani VI. Breue ad Fridericum, electorem Saxoniae, aduersus Lutherum; apud Cherubinum, Harduinum, Lunigium.

1522. Acta Conuentus Norimbergensis, vbi grauamina nationis Germanicae fuere proposita, apud P. Martyrem, Orthuinum Gratium, Goldastum, Hortlederum, Struuium, Lunigium.

1524. Acta Conuentus Ratisbonensis, apud Goldastum, Hortlederum, Lunigium, itemque Harduinum, qui et canones Campegii de reformando clero Germaniae exhibet.

1525. Recessus Augustani excerpta, ex corpore Recessuum petenda.

1526. Prima confoederatio religiosa Torgensis, inter Iohannem electorem Saxoniae et Philippum Landgrauium Hassiae, apud Hortlederum.

1526. Recessus Spirensis, excerpenda quaedam ex corpore recessuum, Hortledero, etc.

1526. Acta Caroli V. et Clementis VII. apud Lunigium.

1526. Colloquium Homburgense apud Scultetum et Lambertum.

1527. Statuta iudicialia Hermanni archiepiscopi Colon. edita 1529. 4.

1528. Concilium Bituricense contra Lutherum, apud Harduinum.

1528. Concilium Senonense vel potius Parisiense contra Lutherum, apud eumdem et Lunigium.

1529. Conuentus Spirensis, cuius acta dabuntur ex corpore Recess. Imperii, Goldasto, Hortledero, Mullero, Coelestino, Lunigio, cum instrumento *Protestationis* et edicto Caroli V. contra Anabaptistas.

1529. Colloquii Marpurgensis acta, separatim cusa, sed et danda ex Goldasto et Ioh. Brentio, qui historiam arcanam eiusdem conscripsit, e tabulario Reutlingensi adiiciendam itemque Paullinio. Tacemus vero fontes eos prorsus, quos celeberrimi viri Schmidius et Loescherus citant.

A. 1530.

Digitized by Google

[†] A. 1530. Acta Conuentus Augustani suppeditabunt Melanchthon, Coelestinus, Chytraeus, Hortlederus, Heuterus, Goldastus, Seckendorfius, Mullerus, et Recessuum imperii corpus, itemque Lunigius aliique, vt alios adhuc fontes, quos Wernsdorfius et Loescherus monstrant, taceamus. Dabimus vero hic non solum Confessionem Augustanam ex exemplo Brentiano, sed etiam scripta nomine imperatoris Caroli V. et Statuum imperii Romano-Catholicorum, imo et priuatis a doctoribus Romanensibus Augustanae Confessioni opposita, ab Andr. Fabricio Leodio tota et Dau. Chytraeo ex parte saltem edita, tum quia apparent rarissima, tum quia sine iis theologia Augustanae Confessionis, ipsis vtpote opposita, nequit intelligi. Addemus et Tetrapolitanam Confessionem.

1531. Foedus Smalcaldicum apud Hortlederum et Lunigium.

1532. Acta conuentus Schweinfurtensis apud Goldastum, Seckendorfium, in der Strasburgischen Kirchen-Ordnung, Magirum, etc. aliosque apud Loescherum.

1532. Prima pacificatio religiosa Norimbergensis apud Goldastum, Hortlederum et Lunigium, in corpore recessuum imperii et in Recueil des traités des paix.

1532. Indultus primariarum precum per Clementem VII. datus, apud Lunigium.

1532. Caroli V. edictum ad ordines imperii de tollendo dissidio religionis et concilio conuocando, apud Lunigium.

1534. Tractatus Cadanensis apud Goldastum et Hortlederum.

1534. Clementis VII. Constitutio contra episcopos, concordatis nationis Germanicae contrauenientes, apud Lunigium.

1535. Recessus imperii Wormatiensis contra Anabaptistas Westphalos, in Corpore Recessuum.

1536. Concilium Coloniense apud Harduinum, idem et separatim cusum Colon. 1538. fol. Addi possent, si rerum id pateretur moles, reformatio Hermanni archiepiscopi Coloniensis, cum Coloniensium antididagmate, Bucerique hanc in rem scriptis, actisque istis Coloniensibus omnibus et separatim cusis et apud Lunigium aliosque inueniendis. Sed eo excurrere vix nobis licebit.

[†] 1536. Pauli III. Bulla in Coena Domini, quam sub sequentibus pontificibus, nescio cur, ad nauseam vsque repetierit facetus homo, Laërtius Cherubinus.

1536. Confirmatio foederis Smalcaldici apud Hortlederum, Lunigium, et in Recueil des traités des paix.

1536. Acta collegii Beuergensis, ex archiuis Cassellanis petenda, hactenus apud Wigandum.

1536. Formula Concordiae Wittebergensis, data a Luthero, Bucero, Melanchthone, Myconio, Goldasto, Osiandro, Hospiniano, Magiro, multisque aliis passim, Wigando, Hospiniano, Seckendorfio, Chytraeo, Garthio, Luthero ipso, quos omnes fere Loescherus hic in partes vocat.

A. 1537.

Digitized by Google

A. 1537. Ferdinandi I. literae ad Lutherum apud Goldaſtum et Lunigium ſuppoſititiae eſſe videntur.

1537. Acta conuentus Smalcaldici, vbi et articuli Smalcaldici fuerunt producti, et contra Schwenckfeldium actum, ſeparatim cuſa. Exſtant et apud Hortlederum, et, qui vtramque heic ſemper paginam facit, Seckendorfium.

1538. Foedus Romano-Catholicorum Smalcaldico oppoſitum, der Catholiſche Gegen-Bund, apud Hortlederum, Lunigium et in Recueil des traités des paix.

1539. Acta Comitiorum Francofurtenſium apud Goldaſtum et Hortlederum.

1539. Concilium Hildesheimenſe apud Lunigium.

1540. Acta conuentus Hagenoënſis apud Melanchthonem et Hortlederum.

1540. Acta conuentus Wormatienſis, apud eosdem.

1541. Acta Colloquii Ratisbonenſis apud auctores a Schmidio citatos, Goldaſtum etiam, qui et edictum Caroli V. Spirenſe 1541. habet, Hortlederum, Bucerum, qui acta ampliſſima edidit, Lunigium. Adde receſſum Ratisbonenſem hoc anno factum, in corpore receſſuum exſtantem. *Interim Ratisbonenſe* apud Io. Erdmannum Bieckium.

1542. Ferdinandi I. declaratio, ſociis Auguſtanae Confeſſionis facta, apud Lunigium.

1544. Receſſus Spirenſis in Corpore Receſſuum.

[ꝑ] 1545. Concilium Tridentinum ſeparatim toties cuſum et apud Harduinum quoque exhibitum, cuius hiſtoria repetenda ex Sarpio, Card. Pallauicino, collectione epiſtolarum et obſeruationum Vaſſoriana aliisque infinitis fere monumentis, quae luculenta profecto recenſet celeberr. Schmidius. Solum addimus Lunigium, qui acta quaedam concilii Tridentini quoque exhibuit.

1545. Caroli V. approbatio articulorum Louanienſium apud Goldaſtum et Lunigium.

1545. Acta Colloquii Ratisbonenſis, haurienda e fontibus a Schmidio adductis.

1546. Vnio Caroli V. et pontificis romani apud Goldaſtum et Hortlederum.

1546. Pauli III. indulgentiae ad exſtirpandam haereſin Lutheranam, apud Hortlederum et Lunigium.

1548. Concilium Moguntinum ſeparatim cuſum.

1548. Synodus Auguſtana apud Harduinum.

1548. Synodus Treuirenſis apud eumdem, Maſenium et Lunigium.

1548. *Interim Auguſtanum*, apud Goldaſtum, Oſiandrum, in corpore receſſuum, Lunigium et alibi paſſim, ſeparatim ſaepius cuſum.

1548. *Interim Lipſienſe* apud Ioh. Erdmannum Bieckium.

1548. Receſſus Auguſtanus in corpore receſſuum.

A. 1549.

A. 1549. Concilium Coloniense apud Harduinum et separatim cusum.

1549. Moguntinum, sub D. Sebastiano, archiepiscopo et electore, apud Cabassutium, Natalem Alex. Harduinum, Lunigium, idemque separatim editum Mogunt. 1549. fol.

1549. Treuirense, sub Ioanne archiepiscopo, apud Cabassutium, Natalem Alex. Harduinum et Lunigium, et separatim cusum Colon. 1549. 4. adiunctis aliis archiepiscoporum statutis prouincialibus.

1549. Argentoratense sub Erasmo episcopo celebratum, cuius statuta et decreta prodierunt Moguntiae 1566. fol.

1549. Caroli V. constitutio de obseruat. canonum, apud Lunigium.

1550. Synodus Cameracensis separatim impressa.

1552. Transactio Passauiensis, cum adpendice et separatim edita, et apud Goldastum, Londorpium, Meierum, in corpore recessuum, apud Hortlederum, Cortreium, Lunigium, in Recueil des traités des paix et alibi passim.

[P] 1554. Ferdinandi I. edictum de Catechismis, aliaque apud Goldastum et Lunigium.

1555. Pax Augustana religiosa apud Goldastum, Schilterum, Londorpium, Cortreium, Lunigium etc. qui et acta huc pertinentia habent.

1556. Synodus Barthensis separatim edita.

1556. Colloquium Isenacense a Flacio, Paullinio aliisque datum.

1557. Wormatiense separatim cusum atque etiam apud Melanchthonem, Goldastum, Freherum, Osiandrum, Fornerum, Altingium, Lunigium. Acta eius MSS. a Ioach. Camerario scripta exstant in bibliotheca Vniuersitatis Tubingensis.

1558. Conuentus Francofurtanus apud Goldastum, Hospinianum, Bossuetum, alios. Acta eiusdem plenissima manuscripta habentur in tabulario illustris consistorii Stutgardiani.

1559. Protestatio statuum euangelicorum contra reseruatum ecclesiasticum, apud Lunigium.

1560. Colloquii Vinariensis acta, a Simone Musaeo et Marquardo Frehero edita.

1560. Colloquii Heidelbergensis acta, ab Altingio aliisque data.

1561. Conuentus Naumburgensis, a D. Hönnio celeberrimoque viro *Valentino Ernesto Loeschero* descriptus. Compositum in eodem scriptum fuit, quo enarratae fuere rationes, quae Protestantes adegerint, quo minus concilio Tridentino praesentes se stiterint. Eiusmodi scripta publica tria danda sunt, vnum de a. 1537. alterum de a. 1546. tertium de a. 1564. apud Goldastum, Hortlederum, Lunigium inueniendа. Vide, si placet, librum commentarium, quem de actis scriptisque publicis ecclesiae Wirtembergicae scripsimus, p. 37. 38. Caeterum amplissima acta con-

conuentus Naumburgensis, sed manuscripta, asseruantur in tabulario illustris consistorii Stutgardiani.

A. 1564. Colloquium Maulbronnense, cuius fontes in libro citato pag. 76. sq. satis indicavimus.

1564. Ferdinandi I. literae ad pontificem de danda laicis communione sub vtraque, cum breui concessorio Pii IV. apud Goldastum, Pelissonium, Lunigium.

[¶] 1564. Ferdinandi I. literae ad Georgium Wicelium, apud Orthuinum Gratium. Cassandri Consultatio et Wicelii via regia.

1564. Pii IV. indultus primariarum precum apud Lunigium.

1564. Maximiliani II. epistola ad Pium IV. de coniugio clericis non prohibendo, apud eumdem et Goldastum.

1565. Concilium Cameracense apud Harduinum.

1566. Synodus Dioecesana Argentoratensis separatim cusa.

1566. Pii V. Bulla apud Lunigium.

1567. Synodus Augustana apud Lunigium.

1567. Constitutiones et decreta synodalia ciuitatis et dioecesis Constantiensis, a Marco Sitico cardinali, episcopo Constantiensi, prodierunt separatim Constantiae 1568. 4.

1568. Pii V. constitutio de resign. bonorum eccles. apud Lunigium.

1568. Colloquium Altenburgense separatim cusum.

1569. Constitutiones et decreta in synodo Salisburgensi, edita sub D. Ioanne Iacobo archiepiscopo. Dilingae 1574. 4.

1570. Concilium Mechliniense separatim cusum, itemque apud Cabassutium, Natalem Alex. et Harduinum.

1570. Synodus Guelpherbytana, vbi formula concordiae inter Saxonicas Sueuicasque ecclesias condita fuit. Acta separatim prodiere. Vide differt. de actis scriptisque publicis ecclesiae Wirtemberg. p. 41.

1571. Conuentus Dresdensis Crypto-Caluinianorum, quos vocant, acta separatim cusa.

1571. Colloquium Franckenthalense cum Anabaptistis, separatim cusum.

1574. Torgauiense apud Osiandrum et Hutterum.

1576. Acta conuentus Lichtenbergensis apud Hutterum.

1576. Declaratio concordatorum nationis Germanicae per Gregorium XIII. apud Cherubinum, Lunigium etc.

1576. Varia acta Maximiliani II. apud Lunigium.

A. 1576.

Digitized by Google

A. 1576. Acta conuentus Maulbronnensis apud Hutterum et Osiandrum. Vide libellum de actis scriptisque publ. eccl. Wirtemb. p. 41.

1576. Acta conuentus Torgensis apud Hutterum.

1576. Acta conuentus Riddagshusani apud eumdem.

[?] 1576. Synodus Antwerpiensis, separatim cusa.

1576. Colloquium Ieuerense, a Selneccero, Wigando et Feustkingio datum.

1577. Acta conuentus Bergensis apud Hutterum.

1577. Acta conuentus Sangerhusani apud eumdem.

1578. Acta conuentus Tangermundensis apud eumdem.

1578. Acta conuentus Langensaltzensis apud eumdem.

1578. Colloquium Herzbergense ex editione Olearii, non Seruestana, et Huttero.

1579. Conuentus Iuterbocensis apud Hutterum.

1579. Conuentus Torgensis apud Hutterum alibique. Ceterum acta ad formulam concordiae spectantia plurima prodiere, quae recensere nunc non vacat. Habet et eiusmodi quaedam Goldastus. Dabimus hic et plura ἀνέκδοτα.

1580. Vratislauiensis synodus separatim cusa, Vratislauiae 1585. 4. cum Vratislauiensis ecclesiae statutis synodalibus antiquis.

1581. Gregorii XIII. Constitutio de emendatione Calendarii apud Goldastum et Lunigium.

1582. Conuentus Erfurtensis, vbi apologia formulae concordiae fuit confecta.

1583. Acta conuentus Quedlinburgensis apud Hutterum aliosque, quos longo agmine Schmidius recenset. Habentur eadem amplissima, sed manuscripta, in tabulario illustris consistorii Stutgardiani, vt taceam Lunigium, qui Recessum Quedlinb. exhibet.

1586. Concilium Cameracense apud Harduinum.

1586. Colloquium Mompelgardense, cuius fontes nuper cc) indicauimus.

1589. Badense, de quo itidem nouissime dd) egimus.

1590. Emmendingense a Fechtio datum.

1593. Neuburgense siue Bipontinum apud Hutterum.

1601. Ratisbonense apud Thuanum, Ludolphum, Hunnium, Cramerum, Tannerum aliosque, quos nuper citauimus, ee) et quos in partes celeberrimus Schmidius vocat. Cum post-colloquio

Tt 2 A. 1606.

cc) De actis scriptisque publicis eccles. Wirtemberg. p. 79. seq.

dd) ib. p. 80.

ee) ib. p. 84. seq.

Digitized by Google

A. 1606. Acta Donawerdensia apud Londorpium et Meierum.

[?] 1606. Pacificatio Viennensis cum Hungaris apud Meierum et in Hist. diplomatica eccl. Hung.

1607. Concilium Mechliniense separatim cusum, itemque apud Cabassutium, Natalem Alex. et Harduinum.

1609. Synodus Constantiensis sub Iacobo episcopo Constantiensi. Prodiit Constantiae 1609. 4.

1609. Literae Maiestatis Rudolphi II. apud Goldastum, Meierum et Lunigium.

1610. Vnio Halensis siue Heilbrunnensis, cum actis reliquis apud Londorpium, Lunigiumque, et in Recueil des traités des paix.

1610. Liga Catholico - Romanorum imperii statuum Herbipolensis apud Londorpium, Meierum, Lunigium.

1610. Synodus Antwerpiensis et Argentoratensis, omnes separatim cusae.

1610. Decreta synodalia dioecesis Augustanae, sub D. Henrico, episcopo, promulgata editaque Dilingae 1611. 4.

1611. Acta Aquisgranensia apud Meierum.

1612. Indultus primariarum precum Pauli V. apud Lunigium.

1613. Grauamina Statuum Romano - Catholicorum et Protestantium apud Londorpium, Meierum et Lunigium.

1613. Colloquium Durlacense separatim aliquoties cusum.

1615. Colloquium Neuburgense, de quo nuper egimus.

1618. Acta Pragensia, Bohemica, Silesiaca, Austriaca, apud Londorpium et in Recueil des traités des paix.

1620. Assecuratio Romano-Catholicorum apud Lunigium.

1620. Pauli V. indultus primariarum precum apud eumdem Lunigium.

1620. Transactio Vlmensis inter Ligistas et Vnitos apud Londorpium et Lunigium, itemque in Recueil des traités des paix.

1625. sqq. Osnabrugenses variae synodi apud Lunigium.

1625. Conuentus circuli Saxon. inferioris acta habent Londorpius et Adlzreiterus.

1627. Synodus Coloniensis, et

1628. Osnabrugensis separatim cusae.

1629. Pacificatio Lubecensis apud Londorpium, et in Recueil des traités des paix.

1629. Edictum Restitutorium apud Londorpium, Meierum, Lunigium et in Recueil des traités des paix.

A. 1629.

Digitized by Google

[¶] A. 1629. Compoſitio pacis Dillingenſis.

1629. Pupilla Auguſtanae confeſſionis cum defenſione contra compoſitionem Dillingenſem.

1630. Replica circuli Sueuici ad imperatoris edictum reſtitutorium per ICtos Tubingenſes ſeparatim cuſa.

1631. Acta conuentus colloquiique Lipſienſis apud Londorpium, Meierum, Vogelium, Kromayerum, Calixtum, Lunigium, alios.

1635. Pacificatio Pragenſis apud Londorpium, Meierum, Vogelium, Lunigium, inque Corpore Receſſuum etc.

1638. Indultus primariarum precum per Vrbanum VIII. apud Lunigium.

1645. Colloquium Thorunienſe apud Calixtum, Hülſemannum, Prawdekium, a S. Hyacintho, Hartknochium, Calouium, Hoornbekium, Andreae, *Iaegerum* noſtratem.

1645. Pacificatio Lintzenſis cum Hungaris, in hiſtor. diplomatica eccleſ. Hungar.

1646. Receſſus Monaſterienſis Ferdinandi III. apud Lunigium.

1648. Inſtrumentum pacis Weſtphalicae, cum Innocentii X. bulla et proteſtatione nuncii pontificii, in corpore receſſuum et apud Londorpium, Puſendorſium, Happelium, Cortreium, Lunigium, etc. itemque in Recueil des traités des paix.

1651. Receſſus Norimbergenſis, quo pacificatio Weſtphalica executioni data fuit, apud Londorpium et Lunigium.

1651. Colloquium Rheinfeldenſe apud Valerianum Magnum et Haberkornium alioſque, quos refert Schmidius.

1661. Caſſellenſe, ſeparatim cuſum, quod plurimis ſcriptis polemicis, quae Schmidius citat, occaſionem dedit.

1662. Decreta et ſtatuta dioeceſanae ſynodi Colonienſis, ſub D. Maximiliano Henrico archiepiſcopo celebratae, edita ſeparatim Colon. 1666. fol.

1665. Decreta et conſtitutiones ſynodales eccleſiae et epiſcopatus Lauſannenſis per I. B. de Strambino epiſcopum confirmatae. Friburgi 1666. 4.

1695. Leopoldi et Innocentii XII. Conſtitutiones abuſum electionum ſacrarum concernentes apud Lunigium.

Articulus IV. Pacis Ryſuicenſis Grauaminaque ſtatuum imperii [¶] proteſtantium hinc enata, quae in Antonii Fabri Staats-Cantzley et in electis iuris publici recenſentur.

Acta Sileſiaca de a. 1706. ſeqq. apud eosdem exſtantia itemque ſeparatim cuſa.

1715. Caroli VI. edictum contra iniurias, queis diuerſae fidei ſocii inconſulte ſe inuicem lacerant, apud Fabrum et Lunigium.

Digitized by Google

Et haec quidem sunt *Acta* illa, quae in vnum compingere, si hoc quidem viris doctis, si et bibliopolis, qui sumtus rebus dare velint, arrideat institutum, si et, quod primum praecipuumque est, vires valetudinemque largiatur nobis diuina bonitas, fert animus. Accedimus autem ad rem praeparati atque haud paruo ad hoc opus exornandum studio collato, qui non solum scriptores rerum Germanicarum omnes a Schardio, Pistorio, Reubero, Frehero, Goldasto, Canisio, Lindenbrogio, Vrstisio, Schiltero, Meibomio, Paullinio, Leibnitio, Ludewigio aliisque editos peruolauimus, sed et rerum ecclesiasticarum collectiones a Goldasto et Lunigio, maxime vero conciliorum collectoribus factas cum cura inspeximus atque euoluimus, etsi et in Goldasto siue fidem siue curam, in Lunigio id maxime, quod, vnde sua habeat, qui tamen, quae in prima parte Spicilegii ecclesiastici dedit, ex libris impressis mutuatus est, nullibi adscripsit, desideremus. Hinc, quae e Goldasto, quae itidem e Baronio, quae et e Lunigio, qui data a prioribus documenta monumentaque in scenam foecundior ipse reduxit, dabimus, ad artis criticae diplomaticaeque trutinam reuocabimus, atque fontes, e quibus viri isti biberunt, sollicite, vbi id quidem nobis cognitum erit, indicabimus. Contulimus et, quae ex Londorpii, Meieri et Mülleri, Fabrique itidem aliorumque amplissimis compilationibus ad rem totius ecclesiae Germanicae, (particularium enim ecclesiarum Germanicarum acta publica heic enarrare nobiscum prorsus haud constituimus,) spectant. Nec tamen cogitare velimus quenquam, infinitorum fere voluminum hanc nostram collectionem fore, maxime, si acta ista colloquiorum et conuentuum, et Constantiensis Basileensisque conciliorum acta omnia hactenus edita, vt cetera iam taceamus, praelo dare aueamus. Dabimus enim saltem necessaria, dabimus certa, dabimus selecta. Colloquiorum et conuentuum acta, vbi prolixiora sunt, vbi et a litigantium vtraque parte data, coarctabimus, quantum res finit, et breuiabimus, ita tamen, vt rebus nihil decedere videatur, totumque opus paucis in forma maiore voluminibus constet. Germanica ob barbaros, qui [?] nostra non norunt, (ob hos enim vel maxime hunc laborem nostrum insumimus,) Latina ea fide, ad quam interpres assurgere potest, faciemus. Vbique vero ab omni partium sectaeue studio, (quod profecto cane peius et angue nobis est, odio plus quam Vatiniano, quamdiu spiritus hos nostros artus reget, a nobis prosequendum,) nobis cauebimus, dexteritatisque nostrae et fidei, addimus et industriae curaeque nullo rerum fastidio nauseaue aut longioris operis mora minuendae, cumulata, speramus, specimina exhibebimus, atque etiam subinde, quae hucusque lucem non conspexere, acta vel a viris doctis nobiscum communicata, vel e tabulariis publicis petita immiscebimus. Dissertationem praeliminarem primas facere paginas actaque ipsa praecurrere iubebimus, vbi de horum αὐθεντίᾳ iuxta rerum temporumque ordinem atque de singulorum eorundem necessitate et vsu luculentius disseremus. Totum vero opus notis nostris, breuioribus licet, quae acta, vbi id quidem opus videbitur, illustrent explicentque, distinguemus, variaque et iuris subinde publici et iurisprudentiae ecclesiasticae capita, vbi fatemur, nos aliquando a viris doctissimis, (nondum enim sub incudem omnia heic satis reuocata sunt,) dissentire, maxime quod ius sacrorum inuestiturasque ecclesiasticas concernit, curate enucleabimus. Nec tamen, quae in conspectu hoc nostro notamus, singula exhibebimus, nisi ita viri eruditissimi, quorum consiliis assurgemus, existimauerint. Scripsimus enim saltem hic omnia, ne quis clamitet, haec vel illa omissa et neglecta a nobis esse. Enimuero sunt multa concilia Germanica et acta vetera

parui

Digitized by Google

parui admodum imo nullius momenti, quibus profecto charta saltem maculatur, oculusque et studium lectoris fallitur. Damur et talia conventuum colloquiorumque acta, quae impune negligi possunt, in quibus tamen omnibus vel dandis vel omittendis prudentiorum atque etiam Bibliopolarum rationes spectabimus. Addidimus et quaedam concilia haud Germanica, maxime Romana, vbi ad res ecclesiae Germanicae momentum quoddam conferunt. Colloquia ff) plurima conuentusque priuatos plané tacuimus atque pede sicco praeterimus, queis ea saltem, quibus publica constat [?] auctoritas, acta dare constitutum est. De necessitate atque vtilitate instituti nostri multa disserere cum iniuria lectorum nostrorum, prudentiorum saltem, coniunctum videri posset, cum norint omnes, nullam historiam accuratam solidamque dari posse, nisi quae ex *actis publicis* extrahatur. Sunt, qui hac ratione historiam Germanicam politicam post alios eosque itidem doctissimos viros nuper exposuere, (iam enim inde ab aliquo tempore magna lux studio huic, plaudentibus omnibus, qui literas amant, adfunditur,) viri plane eximii, *Burcardus Gotthelf Struve et Iacobus Carolus Spener*, hic olim, cum ante decem annos Musas Oxonienses ambo magno studio frequentaremus, socius noster longe suauissimus desideratissimusque, qui ex *actis publicis* sua ambo depromsere, adeoque *pragmaticam* rerum notitiam dedere, quae genuinum historiarum vsum simul doceat. Scilicet ita viam nobis parare animus est ad historiam ecclesiae Germanicae vniuersalem conficiendam, quam, si ita rerum nostrarum rationes fiuerint, seposito partium studio suamque in rem abire iussis sectae praeiudiciis, exarare olim forsan nobis continget. *Acta* vero *publica* ecclesiae Germanicae nunc daturi rogamus viros doctos, quibus harum rerum studium familiare est, et qui in publicum egregiam notitiae, qua fulgent, supellectilem conferre amant, vt, si videant, vel quaedam a nobis omissa esse, qualia vel maxime in pontificum romanorum actis, epistolis decretalibus bullisque, quarum collectiones omnes nondum possidemus, vel imperatorum romanorum constitutionibus, edictis rescriptisue, qui diligentiam rebus hic afferre volunt librorumque adfluxu gaudent, reperire poterunt, ea per literas nobiscum beneuole communicent, vt porro, quae superuacanea atque nullius momenti vsusque videbuntur adeoque in hac collectione omittenda, atro lapillo notent, vt denique, si qua habeant inedita conciliorum, conuentuum vel colloquiorum acta, diplomata vel epistolas, ad ornandum hoc opus nostrum publicamque rem augendam vsibus nostris ea consecrent, denique vero de ordine rerum totiusque collectionis methodo ineunda placita sua nobiscum conferant. Quod restat, si hoc institutum adplausu eruditorum haud careat, nouam addere collectionem, quae alterius appendix videri possit, poterimus, sua vtilitate et elegantia haudquaquam priori cessuram, vbi ecclesiae Germanicae veteris libros ecclesiasticos, missalia vetera, symbola, litanias antiquissimas et progressu temporum subinde variatas interpolatasque, codicemque canonum aliumque canticorum veterum ecclesiae Germanicae [?] et statuta eiusdem synodalia, Moguntina, Treuirensia, Coloniensia, Salisburgensia, Argen-

ff) Colloquiorum religiosorum publice et priuatim intra bina proxima saecula habitorum historiam et acta dare nouissime promisit vir celeberrimus D. *Io. Michael Heineccius* in schediasmate hac de re edito Halae Magdeburgicae 1719. 4. Breuiorem eorum historiam singulari concinnatam studio debemus Reu. D. *Io. Andreae Schmidio* in tomo II. introductionis Casp. Sagittarii ad historiam ecclesiasticam p. 1495 – 1608.

Digitized by Google

Argentoratensia aliaque dabimus, adiectis quoque iis auctoribus Germanis antiquioribus, qui de diuinis ecclesiae officiis ac ministeriis cultusque publici, prout olim is obtinuit, ratione scripsere, inter quos maxime Rabanus Moguntinus, Amalarius Treuirensis, Walafridus Strabo, Berno Augiensis, Rupertus Tuitiensis, Radulphus de Vico et Hugo de S. Victore, (Micrologum enim Gallum fuisse recte existimauit Mabillonius,) eminent, adiectis et porro confessionibus praecipuis recentioribus protestantium, tum qui Augustanam profitentur confessionem atque maximam partem sua sibi habent doctrinae christianae corpora, commune illud primum, postea Philippicum, Pomeranicum, Prutenicum, Thuringicum, Iulium, Wirtembergicum, vt alias confessiones particulares taceamus: tum qui Reformatorum titulo gaudent, tum etiam Anabaptistarum, additis quoque ordinationibus praecipuis ecclesiasticis, inter quas formula Missae Wittebergensis, a Martino Luthero confecta, et reformatio Hermanni Coloniensis primas teneut: additis denique actis controuersiarum particularium et litium theologicarum praecipuis, maxime vero iis, quae *Adiaphoristica*, *Interimistica*, *Antinomistica*, *Maioristica*, *Synergistica*, *Osiandrina*, *Flaciana*, etc. quae et *Crypto-Caluiniano* faceto nomine, quae *Irenica*, quae *Tubingensia*, quae *Calixtina*, quae *Terministica*, quae denique *Pietistica* ab infausta illa ineptaque *Pietismi*, quem adpellant, secta adpellaueris. Sed ab his quidem latius nunc enarrandis calamum facile abstinemus, idque vnicum monemus, iis typis, si quidem adsint, qui sumtibus haud parcant, bibliopolae, omnia exscriptum iri, quae elegantiam et nitorem Belgicorum, Anglicorum vel Gallicorum haud infeliciter imitentur, cum exterorum magis quam ciuium nostrorum gratia hoc, quicquid est operis, suscipiamus. Iam vero e vestibulo rerum et propylaeo vel tandem egredimur, qui aedificii amplissimi vastissimique molem e longinquo saltem spectandam dedimus, et ostia heic claudimus, teque, lector beneuole, vt conatibus hisce nostris faueas, rogamus.

[Subiungere placet concilia, in aliis terris habita. De conciliis et synodis, in *Belgio* habitis, praecipue de synodo *Dordracena* plura variorum exstant scripta, quorum inscriptiones reperies in cat. bibl. Bünau. l. c. p. 290. sq. vbi etiam scripta nonnulla, quae in vtramque partem disputata continent, adducuntur. Hoc autem loco tantum modo memorari possunt:

Acta et scripta synodalia *Dordracena* ministrorum Remonstrantium in foederato Belgio. Harderuici sine anni nota, 4.

Acta synodi nationalis *Dordrechti* habitae a. 1618. et 1619. Accedunt plenissima, de quinque articulis, tam exterorum, quam prouincialium theologorum iudicia. Hanou, 1620. 4.

De *conciliis, synodis et colloquiis in Heluetia habitis.*

Ex multis, in cat. bibl. Bünau. l. c. p. 291. sqq. memoratis scriptis, h. l. indicare sufficiat:

Concilii *Lausannensis*, a. 1448. habiti primum decretum, in *Edm. Martene*, et *Vrs. Durandi* collect. ampliss. vett. scriptorr. tom. VIII. col. 995. sqq. Paris. 1733. fol.

Io.

Io. Salats, Gericht-Schreibers zu Lucern, historische Nachricht von dem den 29. Ienner a. 1523. zu Zürich gehaltenen Religions-Gespräche: in *Io. Conr. Fueslins* Beyträgen zur Erläuterung der Kirchen-Reformations Geschichte des Schweitzerlandes, part. II. p. 80. sqq. Tiguri, 1742. 8.

In *Hungaria:*

Caroli Peterfey sacra concilia ecclesiae romano-catholicae in regno Hungariae celebrata ab a. 1016. vsque ad a. 1715. acced. regum Hungariae et Legatorum sedis apostolicae constitutiones eccles. tom. I. ab a. 1016–1544. Viennae 1742. fol. tom. II. ab a. 1657–1734. Poson. 1742. Haec voll. ait *I. G. Walch.* l. c. pag. 836. cum iudicio legenda sunt, quum auctor nimium indulgeat prauis animi adfectibus religionis caussa, atque in lutheranorum reformatorumque sacrorum socios acerbius inuehatur.

Leges ecclesiasticae regni Hungariae et prouinciarum adiacentium, opera et studio *Ignatii* Comitis *de Batthyan* — collectae et illustratae, tom. I. Carlsburg. 1785. fol. Leges eccles. a concilio Sardicensi vsque ad a. 1076. regiae constitutt. ab a. 1092-1729. Hunc tantum tomum memorat *Noesselt.* l. c. pag. 562. sq. num vero plures in lucem emissi sint, dicere nequeo.

In *Polonia.*

Acta conuentuum et synodorum, in maiori Polonia a *Dissidentibus* celebratarum, edidit *Io. Iac. Scheidemantel*, Vratislau. 1778. 8. Multarum synodorum particularium in Polonia Prussiaque habitarum acta et colloquia collegit *Franck* in cat. bibl. Bünau. l. c. p. 293. sqq. et *Planck* l. c. p. 274. monet, acta synodorum, in Septemtrione habitarum, nondum esse coacta; docetque, in quibus opp. plura sint dispersa. *Harl.*]

Digitized by Google

CAPVT III.

SYNOPTICAE VETERVM DE SYNODIS, VNIVERSALIBVS MAXIME, RELATIONES. *)

Latinorum Isidori Hisp. Gelasii, Gregorii M. libri diurni pontificum, nec non Bedae et Freculfi. 1. Graecorum Germani CPol. 2. Nicephori CPol. 3. Photii CPol. 4. Anonymi. 5. Nili Rhodii. 6. De ineditis Photii Tyrii, Maximi, Mich. Pselli. 7. Synodicon vetus, vulgatum a Iohanne Pappo. 8.

(*Cum supplementis G. C. Harles.*)

I.

Quatuor concilia vniuerſalia amplecti ſe, profitetur Iſidorus Hiſp. lib. VI. etymolog. c. 16. cuius verba laudant *Gratianus* diſt. 15. Iuo libro 2. Pannormiae, aliique iuniores. *Inter cetera autem concilia, quatuor eſſe ſcimus venerabiles ſynodos, quae totam principaliter fidem complectuntur, quaſi quatuor euangelia, vel totidem paradiſi flumina. Harum prima* Nicaena

a) Conf. catal. bibl. *Bünau.* III. vol. 1. p. 231. ſq. *I. G. Walch* bibl. theol. ſelect. III. p. 837. ſq. et *Chr. Guil. Franc. Walch.* Entwurf einer vollſt. Hiſtorie der Kirchenverſamml. p. 41. ſq. — De ſynodis et ſynodicis ſcriptis multa reperiuntur in variis catalogis MSSt. codd. Hoc loco quosdam memorabo codd. in *Matthaei* notitia codd. gr. Moſquenſ. p. 331. ſq. cod. LVI. in 4. nr. 8. *ἐκ τῶν συνοδικῶν κρίσεων Alexii*, patriarchae oecumenici: inc. *οἱ τὰς διγάμους εὐλογήσαντες·* et nr. 15. *διάταξις συνοδικὴ περὶ δευτερογαμίας·* inc. *τίμιος ἄναξ τὸν γάμον·* nr 18. *συνοδικὸν σημείωμα ἐπὶ τῇ ἀναγνώσει τῆς γραφῆς μηνὶ ἀπριλλίῳ κε. ἡμέρᾳ β. ἰνδικτ. ιδ. προκαθημένου λοιπὸν — πατριάρχου ἐν τοῖς δεξιοῖς ἀλεξανδρείας κατηχουμένους συνεδριαζόντων τῇ μεγάλῃ ἁγιωσύνῃ αὐτοῦ ἀρχιερέων, τῶν γαγγρῶν* etc. inc. *ὡς καθαρὰς καὶ ἀμώμους·* — *Montfauc.* in bibl. Coiſlin. p. 193 cod. CXX. fol. 28. de ſanctis et oecumenicis ſynodis: init. *πρώτη σύνοδος γέγονεν οἰκουμενικὴ ἐν Νικαίᾳ·* ſex numerantur ſynodi, et fol. 31. loca ex ſynodo Carthaginienſi, ex ſexta ſynodo; — p. 85. ſqq. vbi part. I. cap. 2. multi recenſentur codd. in quibus continentur *ſynodi, libri canonum et rituum*, in cod. XXXIV. ſunt collectiones canonum et alia quaedam; et quidem fol. 2. monitum de non ſeruato in ſynodorum canonibus temporum ordine, ob quarundam ſynodorum prae ceteris dignitatem; deſinit prologus I. in catalogum decem ſynodorum, ex quorum canonibus haec collectio partim conſtat, adnotatis anno et canonum numero; fol. 23. iterum fuſius de ſeptem prioribus ſynodis oecumenicis, quo tempore, et quam ob cauſſam fuerint celebratae, qui ipſis inſignes interfuerint, qui in ipſis damnati haeretici, eorum dogmata, ipſisque oppoſita a ſynodis doctrina orthodoxa; tum definitiones ſynodorum Chalcedonenſis, CPolitanarum II. et VI. Nicaenae II. etc. — p. 581. cod. CCCLXXIV. fol. 315. de ſynodis oecumenicis ſeptem: — pag. 102. cod. XXXVI. expoſitio omnium conciliorum ſecundum ordinem temporum, et duplex ſyntagma canonum, alterum breuius, vt in cod. XXXIV. alterum fuſius, in quo canones ciuiles, ad vnumquodque caput pertinentes, non indicantur ſolum, ſed integri adferuntur, et fol. 307. acta cuiusdam ſynodi, CPoli con-

Digitized by Google

Nicaena *synodus CCCXVIII. episcoporum, Constantino Augusto imperante, peracta est; in qua Arianae perfidiae condemnata blasphemia, quam de inaequalitate Sanctae Trinitatis idem* Arius *adserebat: consubstantialem Deo patri Deum filium eadem sancta synodus per symbolum definiuit. Secunda synodus CL. patrum sub Theodosio seniore* Constantinopoli *congregata est,*

congregatae sub Alexio Comneno, vt tolleretur offendiculum: atque ex cod. XXXVI. edidit Montfauc. p. 103. sqq. decretum editum circa vnionem synodi cum Leone Chalcedonensi, et circa piam sententiam de adoratione SStarum imaginum ab imperatore Alexio Comneno, gr. et lat. — p. 112. in cod. XXXVII. synodi Sardicensis, Antiochena, et in templo Theologi celebrata: — p. 191. in cod. CXVII. loca ex synodis Laodicena, Carthaginiensi, Chalcedonensi, Neocaesariensi, et Ancyrana; — p. 111. in Niconis collectaneis, in codd. XXXVII. et p. 198. CXXII. loca ex synodis Antiochena, Sardicensi, et septima aliisque; — p. 563. in cod. CCCLXIV. variarum synodorum canones. — *Venetiis* in bibl. Marc. cod. CDXCVII. conciliorum synoptica collectio; synodorum XVI. quae recensentur in hoc cod. indicem dedit confector cat. codd. gr. Marc. p. 260. — Ibid. in pluribus bibl. *Nanian.* codd. adseruantur *canones synodici.* v. ind. ad cat. codd. gr. Nan. p. V. — *Florentiae* in bibl. Laurent. multis codd. sunt variorum conciliorum canones et acta aut excerpta quae a *Bandinio* in cat. codd. gr. Laurent. passim in vol. I. et vol. III. recensentur, (v. indic. ad vol. III. p. 489. sq.) in his in codd. XXII. et XL. plut. 5. collectio canonum septem conciliorum oecumenicorum et aliorum prouincialium: v. *Bandin.* vol. I. p. 46. et 70. sq. et excerpta, vol. III. p. 19. 20. 295. ac 324. — *Leidae* in bibl. publ. inter codd. Vossian. *καὶ ὑποθέσεις τῶν μεγάλων καὶ οἰκουμενικῶν συνόδων καὶ τῶν τοπικῶν*, manu Patricii Iunii, et aliquid de V. synodo; v. cat. bibl. Leid. p. 402. nr. 8. atque 18. et p. 393. nr. 49. lat. index conciliorum XVII. — tum p. 332. nr. 184. excerpta ex synodis, conciliis etc. ib. nr. 172. catalogus latinus conciliorum alphabetic. quo nomina concilior. praecipuorum, loca et tempora, quibus singula exstiterunt, breuiter indicantur; p. 329. nr. 111. — ibid. in cod. bibl. publicae de quatuor principalibus conciliis. — *Vindobon.* in cod. caes. XLV. nr. 44. anonymi notitia septem conciliorum oecumenicor. ex variis scriptis collecta; nr. 46. anonymi recensio compendiaria conciliorum ab orthodoxis et haereticis celebratorum, in duas classes distincta, et circa a. Ch. 652. quo ipse vixit, desinens; et nr. 47. anonymi notitia conciliorum generalium ac prouincialium vsque ad concilium oecumenic. quintum inclusiue, v. *Lambec.* VIII. p. 930. sq. 934. sq. (vbi recensionem compendiariam integram graece exhibet,) et p. 935. sq. — Ibid. in cod. CCXVII. nr. 4. codd. CCXLVI. nr. 20. CCXLVIII. nr. 13. CCV. nr. 3. et cod. XLVIII. nr. 9. anonymi epitome historiae conciliorum. v. *Lambec.* V. p. 103. (vbi ostendit, id opusculum diuersum esse a Photii synopsi histor. VII. concilior. generalium,) p. 250. 291. 14. et VIII. p. 963. Inc. *Χρὴ γινώσκειν·* v. infra §. V. — ibid. in cod. LIII. nr. 50. anonymi narratio breuis de septem conciliis oecumenicis, simul etiam de concilio oecumen. VIII. et de concilio CPolitano contra Baarlamum et Acindynum, a. C. 1341. celebrato. v. *Lambec.* VIII. p. 1018. — In cod. CCCXXIV. narratio compendiaria de sex conciliis generalibus, vna cum Acoluthia in VII. synodum oecumenicam, et alia Acoluthia in sex priora concilia oecumenica. v. *Lambec.* V. p. 600. sq. ac p. 258. nr. 16. cod. CCXLIV. anonymi Professio fidei christianae orthodoxae sec. VII. prima concilia oecumen. quorum synopsis historica est inserta. — Synodi variae particulares in pluribus codd. Vindob. a *Lambecio* VI. part. 1. enumeratis. v. indic. I. ad illud vol. pag. 151. sq. voc. *synodi*, et infra ad §. VIII. fin. — *Oxon.* in bibl. Bodlei. sec. cat. MSSt. Angliae etc. I. sunt plures codd. de synodis, ex gr. *Barocc.* LXXVI. de VII. synodis oecumen. — CXI. fragm. ex actis synodi oecum. quartae et aliarum; — CXXXI. declaratio synodi 318. patrum contra Paullum Samosatenum; — cod. LXXXVI. argumentum s. occasio synodorum vniuersalium et particularium, variorumque conciliorum canones, ac *Symeonis magistri* epitome canonum tam apostolorum quam conciliorum; — ibid. in cod. *Guil. Laudi* XXXI. s. nr. 691. dicti cat. *synodicum*, continens in epitome omnes syno-

Digitized by Google

quae Macedonium *Spiritum sanctum Deum esse negantem, condemnans, consubstantialem patri et filio spiritum sanctum demonstrauit, dans symboli formam, quam tota Graecorum et Latinorum confessio in ecclesiis praedicat. Tertia synodus* Ephesina *prima CC. episcoporum sub Iuniore Theodosio Augusto edita est, quae* Nestorium, *duas personas in Christo adserentem, iusta anathemate condemnauit, ostendens, manere in duabus naturis vnam Domini nostri Iesu Christi personam. Quarta synodus* Chalcedonensis *DCXXX. sacerdotum sub Martiano principe habita est; in qua* Eutychem *Constantinopolitanum abbatem, verbi Dei et carnis vnam naturam pronunciantem, et eius defensorem* Dioscorum, *quondam Alexandrinum episcopum et ipsum rursus Nestorium cum reliquis haereticis vna patrum sententia damnauit, praedicans eadem synodus Christum Dominum de virgine sic natum, vt in eo substantiam diuinae et humanae confiteamur naturae.* [161] *Hae sunt quatuor synodi principales, fidei doctrinam plenissime praedicantes. Sed, et si qua sunt concilia, quae sancti patres spiritu Dei pleni sanxeruut, post istorum quatuor autoritatem, omni manent stabilita vigore; quorum gesta in hoc opere condita continentur.* Ante Isidorum *Gelasius* in synodo Rom. (a. 493.) apud eumdem Gratianum loco laudato, *Burchardum* lib. 3. decreti c. 220. *Iuonem* etc. *Quamuis aliud fundamentum nemo possit ponere, praeter id, quod positum est, quod est Christus Iesus, tamen ad aedificationem nostram eadem sancta romana ecclesia, post illas veteris vel noui Testamenti, quas regulariter suscipimus, etiam has suscipi non prohibet scripturas: Sanctam synodum Nicaenam trecentorum XVIII. patrum, mediante maxime Constantino Augusto, in qua Arius haereticus condemnatus est; Sanctam synodum Constantinopolitanam, mediante Theodosio Seniore Augusto, in quo Macedonius haereticus debitam damnationem excepit; Sanctam synodum Ephesinam, in qua Nestorius damnatus est, cum consensu beatissimi Caelestini papae, mediante Cyrillo Alexandrinae sedis antistite, et Arcadio episcopo ab Italia destinato; Sanctam synodum Chalcedonensem, mediante Martiano Augusto et Anatolio Constantinopolitano episcopo, in qua Nesto-*

synodos orthodoxas ab apostolis vsque ad octavam CPoli habitam, sub Photio; in cod. XXXVIII. f. nr. 961. cat. synodorum complurium capita; — in *Bodlei.* cod. XCIV. f. nr. 2877. cat. ex synodico, quod legitur dominica orthodoxiae in magna ecclesia; item VII. SS. *oecumenicae* synodi. — in cod. *Bodlei.* MMCCLV. actes etc. acta synodor. national. sub Henrico II. rege. — cod. MMDCCCLXXVII. septem synodi oecumen. — cod. MMMMCXVII. expositio in synodos, lat. add. indic. ad illum cat. voc. *Concilia.* — *Cantabrig.* in collegii S. Benedicti cod. XXXII. f. nr. 1308. cat. part. II. de synodis; ibid. in cod. CCXXI. f. nr. 1481. cat. liber synodorum cum quibusd. canonibus; in cod. catal. vol. II. nr. 5905. in cod. *Th. Gale* LXXI. de synodo V. et VI. cum scholiis Balsamon. et multorum conciliorum canones, plerique cum scholiis; — nr. 9198. in cod. XII. *Io. Mori,* liber synodicus peruetustus, in quo multarum, quae nominantur, synodorum atque conciliorum canones aliaque continentur. add. cod. CXXXVII. *Dublin.* coll. Trinit. f. nr. 277. cat. vt multos alios praeteream codd. v. indic. ad id vol. II. part. 1. et 2. voc. *canones* et *concilia.* Similis collectio, a Io. Zonara facta, *Monac.* in codd. Bauar. XLV. et XLVI. v. *Hardt.* in Aretini Beyträgen etc. a. 1803. part. 5. p. 41. et 46. vt alios codd. Bauar. in quibus canones aus acta synodorum atque concilior. variorum exstant, et quos cel. *Hardt.* passim recenset, silentio praetermittam. — *Paris.* in bibl. publ. cod. DLXXII. nr. 19. *synodicon* breue, incip. a synodo Antiochena a. 274. adu. Paul. Samosatenum habita et desinens in concilio VII. oecumen. Ad reliquos codd. *Paris.* noscendos, adeas huius generis litterarum cupidus ind. ad cat. MSS. regg. Paris. et, qui adhuc in aliis custodiuntur biblioth. consulat ille *Montfaucon.* in Bibl. biblioth. MSSt. Nam breuitatis studio filum abrumpere cogor. *Harl.*

Digitized by Google

Nestoriana et Eutychiana haeresis simul cum Dioscoro, eiusque complicibus damnatae sunt. Sed et si qua sunt concilia a sanctis patribus hactenus instituta, praeter istorum quatuor auctoritatem, et custodienda et recipienda decreuimus.

S. Gregorius magnus addit quintam synodum lib. 1. regesti epist. 24. cuius verba idem laudat Gratianus: *Sicut sancti euangelii quatuor libros, sic quatuor concilia suscipere et venerari me fateor: Nicaenum scilicet, in quo peruersum Arii dogma destruitur; Constantinopolitanum quoque, in quo Eunomii et Macedonii error conuincitur; Ephesinum primum, in quo Nestorii impietas iudicatur; Chalcedonense vero, in quo Eutychis Dioscorique prauitas reprobatur, tota deuotione complector, integerrima adprobatione custodio: quia in his, velut in quadrato lapide, sanctae fidei structura consurgit, et cuiuslibet vitae atque actionis norma consistit. Quintum quoque concilium pariter veneror, in quo epistola, quae Ibae dicitur, erroris plena reprobatur, in quo Theodorus personam mediatoris Dei et hominum in duabus substantiis separans, ad impietatis perfidiam cecidisse conuincitur; et in quo scripta quoque Theodoriti, per quae beati Cyrilli fides reprehenditur, ausu dementiae prolata, refutantur. Cunctas vero, quas praefata veneranda concilia personas respuunt, respuo; quas venerantur, amplector: quia, dum vniuersali sunt consensu constituta; se, et non illa destruit, quisquis praesumit aut soluere, quos religant, aut ligare, quos soluunt.*

[P] Sextam synodum adiungunt *Beda* libro de temporibus siue sex aetatibus mundi tom. 2. opp. p. 116. et *Freculfus* capite vltimo Chronici. *Bedae* verba haec sunt: *Agatho papa ex rogatu Constantini Heraclii et Tiberii principum piissimorum, misit in regiam vrbem legatos suos, in quibus erat Ioannes, romanae ecclesiae tunc diaconus, non longe post episcopus, pro adunatione facienda sanctarum Dei ecclesiarum. Qui benignissime suscepti a reuerendissimo fidei catholicae defensore Constantino, iussi sunt, remissis disputationibus philosophicis, pacifico colloquio de fide vera perquirere, datis eis de bibliotheca Constantinopolitana cunctis antiquorum patrum, quos petebant, libellis. Adfuerunt autem et episcopi CL. praesidente Georgio patriarcha regiae vrbis, et Antiochiae Macario. Et conuicti sunt, qui vnam voluntatem et operationem adstruebant in Christo, falsasse patrum catholicorum dicta perplurima. Finito autem conflictu, Georgius correctus est. Macarius vero cum suis sequacibus, simul et praedecessoribus Cyro, Sergio, Honorio, Pyrrho, Paulo et Petro anathematizatus, et in locum eius Theophanius, abbas de Sicilia, Antiochiae episcopus factus. Tantaque gratia legatos catholicae pacis comitata est, vt Ioannes Portuensis episcopus, qui erat vnus ex ipsis, dominica octauarum paschae missas publice in ecclesia S. Sophiae coram principe et patriarcha latine celebraret. Haec est sexta synodus vniuersalis Constantinopoli celebrata, et graeco sermone conscripta, temporibus papae Agathonis, exsequente ac residente piissimo principe Constantino intra palatium suum, simulque legatis apostolicae sedis et episcopis CL. residentibus. Prima enim vniuersalis synodus in Nicaea congregata est contra Arium, CCCXVIII. patrum, temporibus Iulii papae sub Constantino principe. Secunda in Constantinopoli CL. patrum, contra Macedonium et Eudoxium, temporibus Damasi papae et Gratiani principis, quando Nectarius eidem vrbi est ordinatus episcopus. Tertia in Epheso CC. patrum Nestorium, Augustae vrbis episcopum, sub Theo-*

Digitized by Google

Theodosio magno principe et papa Caelestino. Quarta in Chalcedone, patrum DCXXX. *sub Leone papa, temporibus Martiani principis, contra Eutychem nefandissimorum praesulem monachorum. Quinta item Constantinopoli, temporibus Vigilii papae, sub Iustiniano principe, contra Theodorum et omnes haereticos. Sexta haec, de qua in praesenti diximus. Freculphus* tom. 14. bibl. patrum edit. Lugd. p. 1194. *Ut omissa superius paulisper repetamus, quae sint vniuersales sex synodi, quas totus oriens recipit et concelebrat, qui catholicam fidem sana mente retinent, ostendamus. Prima enim vniuersalis synodus in Nicaea congregata est contra Arium,* CCCXVIII. *patrum, temporibus Iulii papae sub Constantino principe. Secunda in Constantinopoli,* CL. *patrum, contra Macedonium* [?] *et Eudoxium, temporibus Damasi papae et Gratiani principis, quando Nectarius eidem vrbi est ordinatus episcopus. Tertia in Epheso,* CC. *patrum contra Nestorium Augustae vrbis episcopum, sub Theodosio Magno principe, et papa Caelestino. Quarta in Chalcedone, patrum DCXXX. sub Leone papa temporibus Marciani principis contra Eutychen, nefandissimorum praesulem monachorum. Quinta item in Constantinopoli, temporibus Vigilii papae sub Iustiniano principe, contra Theodorum et omnes haereticos. Sexta synodus vniuersalis Constantinopoli celebrata, et graeco sermone conscripta, temporibus papae Agathonis, exsequente ac residente piissimo principe Constantino, intra palatium suum, simulque legatis apostolicae sedis et episcopis CL. residentibus.* Disertissime autem liber diurnus *b*) romanorum pontificum in professione fidei prima p. 28. *Sancta quoque vniuersalia concilia Nicaenum, Constantinopolitanum, Ephesinum primum, Chalcedonense, et secundum Constantinopolitanum, quod Iustiniani piae memoriae principis temporibus celebratum est, vsque ad vnum apicem immutilata seruare. Et vna cum eis pari honore et veneratione sanctum* sextum *concilium, quod nuper Constantino piae memoriae principe, Agathone apostolico praedecessore meo conuenit, medullitus et plenius conseruare, quaeque vero praedicauerunt praedicare, quaecunque condemnauerunt, ore et corde condemnare.* In professione secunda p. 39. *Inter haec veneranda vniuersalia quinque concilia etiam sanctum sextum concilium vniuersale centum septuaginta quinque venerabilium praesulum praedicamus, quo, fauente Deo, et votum piae memoriae magni principis nostri Domini Constantini clementer implente, in vrbe regia, eo praesidente, celebratum est, cui apostolicae recordationis Agatho papa per legatos suos et responsales praefuit, cuius venerabilem tomum celebriter adsequentes, eos, qui nouo et haeretico dogmate immaculatam Dei ecclesiam polluere nitebantur, et errasse manifestius probauerunt, et cum sui erroris auctoribus atque fautoribus, perpetuo anathemate damnauerunt.*

Recte atque veraciter statuentes, sicut duas vnius Domini nostri Iesu Christi naturas, id est, Deitatem et Humanitatem, cuius duas natiuitates esse cognoscimus, de patre videlicet, ex aeterno; de matre, de qua humanitas ei accessit, ex tempore: ita duas quoque substantias vnius eiusdemque personae confitemur, iuxta subsistentiam vnitas, ex quibus et in quibus idem Dominus noster Iesus Christus filius Dei, et adnunciatur, et creditur: [?] *quia totus Deus totus factus est homo, et in suis integer manens, etiam in nostris perfectus adparuit, absque solo*

b) Liber Diurnus romanorum pontificum, ab Iuone, Gratiano, Anselmo Lucensi aliisque laudatus, lucem primum vidit cum notis Ioannis Garnerii Parif. 1680. 4. Scriptus ei videtur ex vsu octaui saeculi.

solo peccato, quia in se saluare totum hominem venerat; ita quoque et duas naturales habere voluntates duasque naturales operationes, secundum sanctorum patrum doctrinam, decreuerunt.

Auctores vero noui haeretici dogmatis Sergium, Pyrrhum, Paulum et Petrum Constantinopolitanos, vna cum Honorio, qui prauis eorum adsertionibus fomentum impendit; pariterque et Theodorum Pharanitanum, et Cyrum Alexandrinum, cum eorum imitatoribus, simulque et hos, qui haeretica dogmata contra veritatem fidei synodaliter declaratam atque praedicatam, pertinaciter defendebant.

Pessimum etiam et Deo odibilem Macarium, (cum eius discipulo, et magistro impietatis, Stephano, et Polychronio deliro sene, nouo Simone,) cum omnibus haereticis scriptis atque sequacibus nexu perpetui anathematis deuinxerunt, qui vnam exsecrabiliter adserebant voluntatem, et vnam operationem in Christo; quam neque diuinam, neque humanam, neque inconditam, neque conditam poterant demonstrare, sed velut confusam atque congregatam. Sicut de naturis impius Eutyches, ita de naturalibus voluntatibus atque operationibus Christi, iuxta haereticorum praestigias, nitebantur defendere.

Sed et eos, qui vnam simul et duas voluntates et operationes in Christo dicere praesumebant, siue nec vnam, nec duas; vel qui proprietates naturarum Christi confundere vel extinguere visi sunt, vel nituntur, pari cum eis anathemate multauerunt.

Propterea quosquos, vel quaeque sancta sex vniuersalia concilia abiecerunt, simili etiam nos condemnatione percellimus anathematis.

Cum supra fatis haereticis, Sabellium, Paulum Somosatenum, Marim Persam, Montanum, Donatum, Eunomium, Nouatum, Sabbatium, Aeacium, Anthimum, Iulianum Halicarnasseum, Theodosium, Gaianum, Priscillianum, Pelagium, Caelestium, et Iulianum, eorum discipulum, et cum eis simul omnes haereticos eorumque simul sequaces exsecramur ac condemnamus.

*Quosque vero, vel quaeque eadem sex sancta concilia susceperunt, vt rectae fidei consortes suscipimus,*et eum eadem reuerentia, ore et corde veneramur.* Et in professione tertia pag. 50. *Ad haec vero suscipio et amplector et veneror definitionem, quam, Deo auspice, fecit sancta et vniuersalis ac magna sexto synodus, quae nuper in regia Constantinopoli vrbe, in qua et apostolicae sedis legatos praesidere manifestum est, quae [¶] et per decretum christianissimi, ac piissimi, a Deoque coronati Constantini principis congregata est, et quae suscepit, suscipio, et quae vel quos abiecit, abiicio, similiter et quos anathematizauit atque damnauit, anathematizo et damno.*

Et hanc denique, dilectissimi, orthodoxae atque apostolicae fidei normam in omnibus tenentes, atque spiritalium patrum, lucidissimis veluti saeculi luminaribus, sacris inhaerentes doctrinis, oportet nostrae humilitatis religiosa deuotione, quae eorum magisterio, illustrante superna gratia, corde concepimus, ore etiam libere confiteri, vt in die aduentus Domini et Saluatoris nostri Iesu Christi a dextris consistentes, illam desiderabilem de euangelio mereamur

vocem

Digitized by Google

vocem audire, dicentem: Venite, benedicti patris mei, percipite regnum, quod vobis praeparatum eſt de origine mundi.

Denique ſeptima et octaua ſynodus adiungitur in recentiore profeſſione pontificia, quam cum libro diurno vulgauit Garnerius p. 28. *Sanctaque octo vniuerſalia concilia, id eſt Nicaenum, CPolitanum et Epheſinum primum, Chalcedonenſe, quintum quoque et ſextum CPolitana, et ſeptimum item Nicaenum, octauum quoque CPolitanum vſque ad vnum apicem immutilate ſeruare.*

II. Graecas ſynopſes conciliorum, ſiue breues de ſynodis vniuerſalibus commemorationes, vt diſtinctius referam, prima eſt *Germani*, patriarchae ab a. C. 715-730. CPolitani, *de ſex ſynodis oecumenicis*, περὶ τῶν ἁγίων οἰκȣμενικῶν συνόδων, πόσαι εἰσὶ καὶ πότε, καὶ διὰ τί συνηθροίσθησαν, *quot, quando et quare fuerint congregatae?* Incipit: χρὴ πάντα Χριϛιανὸν γινώσκειν ὅτι ἕξ. Prodierat ſine nomine auctoris, cum *Henr. Iuſtelli* verſione ad calcem Nomo-Canonis Photiani, Pariſ. 1615. 4. p. 180-183. et 283-287. et in biblioth. canonica Voëlli et Iuſtelli, Pariſ. 1661. fol. tom. 2. p. 1161-1165. recuſa in *Harduini* conciliis tom. 5. p. 1458. ſeruata Iuſtelli verſione, quam retinuit etiam *Steph. le Moyne*, qui ex codicis Oxonienſis fide ſcriptum hoc in Variis Sacris tom. 1. p. 81-123. iterum vulgatum, Lugd. Bat. 1685. 1694. 4. auctori ſuo Germano reſtituit, et nonnulla ſuppleuit, quae Iuſtellus et Harduinus non habent, vt de quinta ſynodo p. 76. verba: μεθ᾽ ὧν καὶ τὴν Ἴβα λεγομένην Ἐπιϛολὴν πρὸς τὸν Πέρσην γεγράφθαι Μάρην ἀπερρίζωσεν, ὡς ȣ̓ μόνον ὀρθῶν δογμάτων ἀντίπαλον, ἀλλὰ καὶ πάσης ἀσεβείας συμμέτοχον. *Cum quibus epiſtolam, quae ab Iba dicebatur ſcripta ad Marin Perſam, non tantum vt contrariam orthodoxae doctrinae, ſed vt omni impietate refertam eraſit et eradicauit.* Et p. 79. 80. clauſulam:

[¶] Hae vero deſcriptae ſunt ſex ſanctae et oecumenicae ſynodi, ad maiorem inſtructionem eorum, qui laboribus indulgent. Dictum eſt autem, quando, quare, quibus in locis fuerunt congregatae, quos et quae dogmata anathematizauerunt, quales orthodoxas doctrinas confirmauerunt. Beati vero, et ter beati omnes, qui diuina dogmata ab illis ſancita indubitante corde cuſtodiunt, et blaſphemas doctrinas ab illis damnatas et reprobatas deteſtantur, perſpicue et inſigniter concomitante praeceptorum diuinorum impletione et obſeruantia. Quae immobiliter et firmiſſime cuſtodientes, ſaxit, vt nos omnes ſine condemnatione ſiſtamur coram tremendo et terribili tribunali Chriſti veri Dei noſtri, cui et Deo patri ſimul cum illius ſpiritu

Ἰδȣ̀ πρὸς μείζονα γνῶσιν τῶν φιλοπόνων ἐγράφησαν αἱ ἅγιαι ἕξ οἰκȣμενικαὶ σύνοδοι, πότε καὶ διατί καὶ ἐν ποίοις τόποις συνηθροίσθησαν, καὶ τίνας ἀνεθεμάτισαν μετὰ τῶν δογμάτων αὐτῶν, καὶ τίνα ταῦτα ὑπάρχȣσι, καὶ ποῖα δόγματα ὀρθόδοξα ἐβεβαίωσαν. Μακάριοι ȣ̓̃ν καὶ τρισμακάριοι πάντες οἱ ἀδιαϛάκτῳ καρδίᾳ, τὰ ὑπ᾽ αὐτῶν κυρωθέντα φυλάττοντες θεῖα δόγματα, καὶ τὰ ὑπ᾽ αὐτῶν κατακριθέντα βδελυσσόμενοι βλάσφημα δόγματα, προδήλως συνεπομένης καὶ τῆς τῶν δεσποτικῶν ἐντολῶν ἐκπληρώσεως, ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἀκλινεῖς γενομένȣς φύλακας ἀκατακρίτως παραϛῆναι τῷ φοβερῷ καὶ φρικτῷ βήματι Χριϛȣ̃ τȣ̃ ἀληθινȣ̃ Θεȣ̃ ἡμῶν, μεθ᾽ ȣ̃ τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ ἅμα τῷ παναγίῳ καὶ ζωοποιῷ καὶ ὁμοȣ-

Digitized by Google

ſanctiſſimo, viuiſicante conſubſtantiali, gloria, honor, potentia, nunc et ſemper et in infinita ſit ſaecula. Amen.

ὁμοουσίῳ αὐτοῦ Πνεύματι, δόξα, τιμὴ, κράτος, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς ἀτελευτήτους αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

III. In *Nicephori* CPolitani, (quem patriarcham fuiſſe conſtat ab a. C. 806. ad 815.) Epiſtola ſynodica ad Leonem III. papam, ſeptem ſynodi breuiter deſcribuntur et probantur hunc in modum:

Salubriter praeterea reuerenterque veneror, et amplector ſeptem ſacras et oecumenicas ſynodos: omniaque ſupernaturalia et ſalutaria dogmata et decreta, quae a ſanctis et diuinis patribus noſtris, quos olim ſpiritus ſanctus ad eccleſiam ſuam regendam paſcendamque [P] inſtituit, in illis exſtant ſancita et determinata.

Πρὸς τούτοις ἀσπασίως ἀποδέχομαι καὶ τιμῶ τὰς ἁγίας καὶ οἰκουμενικὰς ἑπτὰ συνόδους· καὶ τὰ ἐν αὐταῖς δογματισθέντα καὶ κηρυχθέντα θεῖά τε καὶ ὑπερφυῆ καὶ σωτήρια δόγματα παρὰ τῶν ὁσίων καὶ θεοφόρων πατέρων ἡμῶν, οὓς κατὰ καιρὸν ἔθετο τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν αὐτοῦ καὶ διέπειν.

Inprimis quidem ſacram trecentorum et octodecim celeberrimorum patrum ſynodum, qui quondam apud Nicaeam ciuitatem, contra impium et furioſum Arium conuenerunt. Quae et impietatis auctorem ab eccleſia expulit, et fidem veram rectamque per ſacrum illud diuinumque ſymbolum nobis expoſuit: et Deum verbum, Deique filium, non creaturam, vt ille; ſed patri homouſion, et certum verumque Deum, et rerum omnium creatorem eſſe, orthodoxe determinauit.

Πρῶτα μὲν τὴν ἐν Νικαίᾳ συνελθοῦσαν τῶν τιή. ἀοιδίμων πατέρων ἡμῶν σύνοδον, κατὰ τοῦ δυσσεβοῦς καὶ μανιώδους Ἀρείου· ὃν τῆς ἐκκλησίας ἐξώσασα, πίστιν ἡμῖν ἀληθῆ καὶ εὐθυτάτην διὰ τοῦ ἱεροῦ καὶ θείου συμβόλου ἐξεφώνησε· τὸν ὂν λόγον, καὶ τοῦ Θεοῦ υἱὸν, οὐ κτίσμα κατ' αὐτὸν, ὁμοούσιον δὲ τῷ Πατρὶ καὶ συνάναρχον, ὡς Θεὸν ἀληθινὸν καὶ κτίστην τῶν ἁπάντων ὀρθοδόξως ἐδογμάτισεν.

Deinde vero centum et quinquaginta ſanctorum diuiniſſimorumque patrum ſynodum: quae poſt Nicaeam in hac regia ciuitate coacta Macedonium impiiſſimum Spiritus ſancti impugnatorem exauctoritauit: oſtendens illum non eſſe quid creatum, ſed verum Deum patri et filio per omnia homouſion: eadem ſacrum ſymbolum Spiritus ſancti verbis fuſius explicauit: quin et Apollinarium quoque hominem vere ſtolidum et mente deſtitutum, ab eccleſia pepulit.

Εἶτα τὴν μετ' αὐτὴν ἐν ταύτῃ τῇ βασιλίδι τῶν πόλεων συναθροισθεῖσαν τῶν ρν'. θεοπνεύστων πατέρων, τὸν ἀνόσιον πνευματομάχον καθελοῦσαν Μακεδόνιον, καὶ τὴν τοῦ ἱεροῦ συμβόλου ἔννοιαν ἐξαπλώσασαν, καὶ τοῖς τοῦ ἁγίου Πνεύματος λόγοις ἐπιτρανώσασαν, Θεὸν ἀληθινὸν ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ οὐ κτίσμα αὐτὸν βεβαιώσασαν. καὶ Ἀπολινάριον τὸν Λαοδικέα, τὸν ὄντως ἄφρονα καὶ ἀνόητον τῆς ἐκκλησίας ἀποκηρύξασαν.

Poſt hanc autem ſuſcipio factam ducentorum ſanctorum patrum doctorumque hominum ſynodum, quae contra veſanum Neſtorium, blaſphemasque eiusdem voces Epheſi

Μεθ' ἣν τὴν ἐν Ἐφέσῳ τὸ πρότερον συναγηγερμένην, τῶν ἱερῶν διακοσίων διδασκάλων ἁγίαν σύνοδον κατὰ Νεστορίου τοῦ ματαιόφρονος καὶ τῶν ἐκείνου βλασφημιῶν, ὃν καθελοῦσα,

coiit, eumdemque gradu [?] et loco mouit: et vnam esse Christi et Dei nostri personam, duas vero eiusdem naturas sine vlla confusione ac diuisione inter se vnitas determinans: vnum rursum eumdemque Deum et hominem simul esse declarans: ac sacram tandem virginem Mariam vere proprieque Deiparam esse pronuncians.

Complector quarto sacram sexcentorum et triginta diuinorum Deoque adflatorum patrum Chalcedone coactorum synodum: quae impiissimos Eutychem, et Dioscorum, obscuramque ac tenebrosam eorumdem confusionem condemnauit. His anathemate iugulatis, vnum eumdemque Christum Deum ac Dominum nostrum et hominem perfectum, et Deum rursum perfectum esse in duabus quidem naturis, in vna vero persona inconfuse indiuulseque exsistentem, pie depraedicauit.

Tum quintam rursum sacram centum et sexaginta quinque sanctorum patrum synodum, quae in hac iterum diuina Deoque addicta ciuitate coacta, impia Theodori, Nestorii, Origenis, Didymi, Euagrii, reliquorumque haereticorum praedicta sectantium dogmata, dudum quidem ante apud plerosque occultata, per id vero tempus acerbos denuo ramos surculosque proferentia, iuste excidit; quae enim ipsi mente delira, [?] et fabulose profitebantur, ea Iudaeorum et paganorum imaginationi verius, quam Christianorum fidei, consentanea erant.

Post hanc et sextam quoque sanctam et oecumenicam centum et septuaginta sanctorum virorum synodum, iterum in regia hac vrbe congregatam veneror: quae pro naturarum Christi ratione, eiusdem quoque proprietates, naturalesque operationes, et voluntates distinxit, ac praedicauit: et Theodorum episcopum Pharan, Honorium, Cyrum, Sergium, Pyrrhum, Paulum, Petrum,

σα, μίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν καθ᾽ ἕνωσιν ὑπόστασιν, καὶ δύο φύσεις ἀσυγχύτως καὶ ἀδιαιρέτως σοφῶς ἐδογμάτισε, τὸν αὐτὸν Θεὸν καὶ ἄνθρωπον ἀποφήνασα, καὶ τὴν ἁγίαν Μαρίαν, κυρίως καὶ ἀληθῶς Θεοτόκον ὁμολογήσασα.

Μετὰ ταῦτα τῶν ἐν Χαλκηδόνι συνδραμόντων ἑξακοσίων τριάκοντα ἐνθέων καὶ θεοφόρων πατέρων, ἥτις τοὺς δυσσεβεῖς, Εὐτυχέα καὶ Διόσκορον, καὶ τὴν ζοφώδη καὶ ἐσκοτισμένην αὐτῶν σύγχυσιν κατεδίκασε· καὶ τούτους ἀναθεματίσασα, τέλειον αὐτὸν Θεὸν καὶ τέλειον ἄνθρωπον τὸν αὐτὸν Χριστὸν καὶ Θεὸν ἡμῶν ἐν δύο φύσεσι καὶ ὑποστάσει μιᾷ ἀσυγχύτως καὶ ἀδιαιρέτως εὐσεβῶς ἀνεκήρυξεν.

Ἔτι μὴν καὶ τὴν αὖθις κατ᾽ αὐτὴν τὴν θεοφρούρητον πόλιν συγκροτηθεῖσαν ἁγίαν πέμπτην σύνοδον τῶν ρξέ. ἁγίων πατέρων ἡμῶν· ἥτις τὰ Θεοδώρου καὶ Νεστορίου, πρὸς δὲ καὶ Ὠριγένους, Διδύμου τε καὶ Εὐαγρίου καὶ τῶν ἀμφ᾽ αὐτοὺς κακοδόξων ἀσεβῆ δόγματα, τέως μὲν παρὰ τοῖς πολλοῖς κρυπτόμενα, τηνικαῦτα δὲ πικρῶς ἀναφυέντα καὶ ἀναβλαστήσαντα ἐξέτεμε, δι᾽ ὧν γὰρ αὐτοὶ ἐληρώδουν μυθολογημάτων, Ἰουδαϊκῇ τε καὶ Ἑλληνικῇ μᾶλλον, ἢ Χριστιανικῇ δόξῃ ἐπηκολούθησαν.

Ἑξῆς τὴν ἕκτην τῶν ρό. ἱερῶν ἀνδρῶν οἰκουμενικὴν σύνοδον, καὶ αὐτὴν κατὰ τοῦτο τὸ βασίλειον ἄστυ συνηγμένην, καὶ τῶν κατὰ Χριστὸν φύσεων τάς τε ἰδιότητας καὶ φυσικὰς ἐνεργείας καὶ θελήσεις κηρύξασαν· ἀναθεματίσασαν δὲ Θεόδωρον τὸν τῆς Φαρὰν ἐπίσκοπον, καὶ Ὀνώριον, Κῦρον τε καὶ Σέργιον, Πύῤῥον, Παῦλον καὶ Πέτρον, τοὺς συγχωρήσει Θεοῦ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν ἐν τῇ ἱερωσύνῃ εἰσφθα-

Digitized by Google

qui permissu Dei per corruptionem et fraudem in ecclesiae sacerdotium irrepserant, Macarium Antiochiae antistitem, et Stephanum Macarii discipulum, et Polychronium puerilem insanumque senem, anathemati subiecit. Vnam enim hi duntaxat voluntatem, vnamque operationem, Christo seruatori nostro tribuendam docebant.

Recipio tandem septimam sacram centum et quinquaginta sanctorum patrum synodum, nostro hoc aeuo in ciuitate Nicaea denuo celebratam, quae omnes praecedentes sacras synodos, earumque dogmata ac decreta confirmauit, et quodammodo obsignauit: sacrarumque ac venerabilium imaginum cultum adorationemque iam inde ab initio ecclesiis traditam, suscepit; definiuitque non secus venerandas [?] esse, atque viuificae crucis effigiem. Eos proinde ex ecclesiis eiicimus, qui in harum contumeliam et euersionem futili garrulitate Christianis insultant, quasi Deorum loco hactenus illas habeant, venerenturque: quales sunt Theodosius, Basilius et Sisinnius, qui Dei permissione episcopalibus sedibus praefuere.

Has itaque praedictas sacras et oecumenicas synodos suscipio, et omnium electorum beatorumque patrum dogmata et opuscula, vt quae ab omni reprehensione alienam doctrinam salutisque fundamentum contineant, ex animo complector: demum quoscumque ecclesia catholica recipit, illos ego quoque recipio: et quoscumque illa auersatur, illos ipsos et ego itidem auersor. Exsecror etiam modisque omnibus detestor, qui a Simone mago adpellationem sortiti, et ab omni prorsus pietate exuti, ad praesentem vsque diem prauorum exitialiumque dogmatum opinionibus sanctorum traditionem infirmare, virulentumque zizaniorum semen orthodoxae fidei agro immiscere non cessant. Hos, (inquam,) omnesque eorumdem sequaces exse-

εἰσφθαρέντας· ἔτι καὶ Μακάριον τὸν Ἀντιοχείας ὀνομασθέντα πρόεδρον, καὶ Στέφανον τὸν τούτου μαθητήν· πρὸς δὲ καὶ Πολυχρόνιον, τὸν νηπιόφρονα γέροντα· οἳ ἓν θέλημα, καὶ μίαν ἐνέργειαν, ἐπὶ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἐδόξαζον.

Ἐπὶ ταύτης δὲ πάλιν καὶ μετὰ ταῦτα τὴν ἐν Νικαίᾳ τὸ δεύτερον συνελθοῦσαν τῶν ἐν τοῖς καθ᾽ ἡμᾶς χρόνοις ρν΄. πατέρων ἑβδόμην καὶ ἱερὰν σύνοδον· ἥτις πάσας τὰς προλαβούσας ἁγίας συνόδους ἐπεσφράγισε, καὶ τὰ τούτων δόγματα· τῶν σεπτῶν καὶ ἱερῶν εἰκόνων τὴν ἀρχῆθεν παραδεδομένην τῇ ἐκκλησίᾳ προσκύνησιν ἀνεδέξατο, ὁρίσασα παραπλησίως αὐτὰς τῷ τύπῳ τοῦ ζωοποιοῦ σταυροῦ προσκυνεῖσθαι· ἀπεβάλομεν τῆς ἐκκλησίας τοὺς ἐφ᾽ ὕβρει καὶ καταστροφῇ τούτων κενολογήσαντας, καὶ τῶν Χριστιανῶν κατηγορήσαντας, ὅτι ὡς θεοῖς αὐτοῖς προσεκύνησαν· τουτέστι Θεοδόσιον, Βασίλειον, Σισίννιον, τοὺς παροράσει Θεοῦ ἱερατικῶν θρόνων ἄρξαντας.

Καὶ ταύτας τὰς εἰρημένας ἁγίας οἰκουμενικὰς συνόδους ἀποδέχομαι, καὶ πάντων τῶν ἐκκρίτων καὶ μακαρίων πατέρων τά τε δόγματα καὶ πονήματα ἀσπάζομαι, ὡς διδασκαλίαν ἀνεπίληπτον, καὶ σωτηρίας θεμέλιον· καὶ οὓς ἡ καθολικὴ ἐκκλησία προσίεται ἀποδέχομαι, καὶ οὓς ἀποστρέφεται ἀποστρέφομαι· ἀποβάλλομαι δὲ καὶ παντελῶς ἀποτρέπομαι τοὺς ἀπὸ Σίμωνος τοῦ Μάγου, καὶ μέχρι τοῦ δεῦρο τῆς εὐσεβείας παντάπασιν ἀποπεπτωκότας, καὶ δόξαις πονηρῶν δογμάτων καὶ φθοροποιῶν ἐμφυρέντας, καὶ τὴν τῶν ἁγίων παράδοσιν ἀθετήσαντας, καὶ τὸν πικρὸν τῶν ζιζανίων σπόρον συναναμίξαι τῇ τῆς ὀρθοδοξίας ἀρούρᾳ τολμήσαντας, αὐτούς τε ἀναθεματίζω, καὶ πάντας τοὺς ἑπομένους αὐτοῖς· καὶ ὡς λύμην τῆς κατὰ Χρι-

cror, et veluti ecclefiarum Chrifti peftes re- fpuo et anathematizo.

ςὸν ἐκκλησίας διαπτύω καὶ τῷ ἀναθέματι καθυποβάλλω.

Illa Nicephori CPol. ad Leonem III. epiftola, graece primum prodiit in actis fynodi Ephefinae, licet tot faeculis illa iunior p. 303. Heidelb. 1591. fol. et latine in *Theodori Peltani* verfione illorum [P] actorum p. 342. ibid. 1604. fol. Deinde veterem latinam verfionem ad Baronium mifit Fronto Ducaeus, defcriptam ex magno codice conciliorum MSto bibl. canonicorum ecclefiae Virdunenfis in Lotharingia. Dedit igitur eam *Baronius* in Annalibus ad a. 811. n. 19. feq. Denique cum Peltani verfione legitur graece et latine in conciliis Labbei tom. VII. p. 1205. et Harduini tom. IV. p. 978. Graecis vtrobique ex praeclaro codice Seguieriano caftigatis. *Fabr.* V. fupra in vol. VII. p. 606. nr. 5. ac p. 604. nr. 3. alia eiusdem narratio f. fragmentum de fex fynodis, ex eius antirrheticis, et de codd. *Mofquens.* fynod. XXXII. nr. 55. et 56. atque XXXIII. *Matthaei* in Notit. codd. gr. Mofquens. ed. in fol. p. 54. et 56. fq. *Harl.*

IV. *Photii*, qui patriarchatum CPol. geffit ab a. 857. ad 867. atque iterum ab a. 877. ad 886. narratio de feptem fynodis, quae incipit: ἡ πρώτη καὶ οἰκουμενικὴ ἁγία σύνοδος, faepius lucem vidit, atque pars eft primae eius epiftolae ad Michaelem Bulgariae principem, vt dicere me memini vol. XI. pag. 11. fqq. [vbi vid. notas, et de codd. add. cod. *Mofquens.* XX. in *Matthaei* Notit. codd. gr. Mofq. in 8. p. 271. fq. *Harl.*] Nunc tantummodo addere iuuat, hunc effe libellum Photii de fynodis, quem laudat *Allatius* p. 450. de confenfu, atque alibi: et illam Photii epiftolam verfibus expreffam gallicis Chriftianiffimo Ludouico XV. oblatam a P. D. Bernardo Theatino, editamque Parifiis 1718. 4. hoc titulo: *Maximes pour la conduite du prince Michael, roi de Bulgarie.* Diuerfa tamen eft, et necdum edita eiusdem Photii ἐπιτομὴ τῶν πρακτικῶν τῶν ἑπτὰ οἰκουμενικῶν συνόδων, quae incipit: ἀναγκαῖόν ἐςι μέλλοντας ἡμᾶς Χριςιανικῶν αἱρέσεων ἐπιμεμνῆσθαι, MS. in bibl. caefarea tefte *Lambecio* III. p. 46. [inprimis p. 400. fqq. Kollar. nr. 64. cod. LXXVII.]

V. Anonymi Σύνοψις τῶν ἁγίων καὶ οἰκουμενικῶν συνόδων, ποῦ καὶ πότε καὶ κατὰ τίνων ἑκάςη αὐτῶν συνήχθη. *Compendiaria narratio de feptem vniuerfalibus fynodis, vbi, quando et contra quos quaelibet earum fuerit congregata.* Incipit: χρὴ γινώσκειν πάντα Χριςιανὸν, ὅτι ἑπτά εἰσιν ἅγιαι. *) Primus edidit graece e MS. bibl. Auguftanae *Dauid Hoefchelius*, dicauitque Theod. Cantero, Auguftae Vind. 1595. 4. Deinde Commelinus fubiunxit graece Gelafii actis fynodi Nicaenae editis Heidelb. 1604. fol. et latinam *Abrahami Sculteti* verfionem, iisdem Gelafii actis per Rob. Balforeum, Scotum verfis, ibid. Ab eo tempore *Ioannes a Fuchte* fynopfin iftam graece et latine cum Abrah. Sculteti verfione iterum vulgauit, Helmft. 1614. 8. adiecta Ioach. Camerarii breui de fynodis oecumenicis enarratione. Praeter Scultetum vertit etiam latine *Conradus Rittershufius*, cuius interpretatio legitur in eius

*) V. fupra ad initium huius cap. inter codd. notitia. Alius anonymi fynopfis de fex fynodis oecumenicis: inc. χρὴ γινώσκειν ὅτι ς' εἰσὶν αἱ ἅγιαι καὶ οἰκουμενικαὶ σύνοδοι, in *Voelli* et *Iuftelli* bibl. iuris canon. vet. tom. II. p. 1161. fqq. *Harl.*

eius Commentario ad Nouellas p. 51. Argentor. 1615. et 1629. 4. nec non in libro secundo sacrarum lectionum, capite vndecimo p. 120. Norimb. 1643. 8. Multis partibus locupletior est, licet idem initium et multa eadem habeat synopsis de septem synodis oecumenicis, quam [P] ex codice Antonii Eparchi graece et latine edidit *Stephanus le Moyne* tom. I. variorum sacrorum, Lugd. Bat. 1685. 1694. 4. p. 81 – 118. Confessionem autem fidei, quam eidem p. 118 – 123. alio, vt videtur, auctore subiunxit, hoc etiam loco exhibere iuuat.

Credo in vnum Deum patrem omnipotentem, creatorem coeli et terrae, etc. Sic sentiens et confessus immutabiliter fidem in ecclesia catholica et apostolica aedificatam et adnunciatam, septem sanctas et generales synodos recipio.

Primam, quae Arium et illi consentientes cum abominanda eorum doctrina, quae docet creaturae adorationem, euertit et effringit.

Secundam, quae mente captum Macedonium ab ecclesiastica communione et statione remouit et abscidit, vt qui adhaereret insaniae ad Arianam proxime accedenti. Nam quum in ordinem creaturarum cogeret sanctissimum et omnipotentem Spiritum, a creaturae adoratione non cohibebatur.

Tertiam vero, vt quae tollat et euertat haeresin impii Nestorii nouam vbique et Deo aduersam. Nam totum hominem Deo Verbo vnitum hypostatice et indiuisibiliter, temere et inepte auellens a diuina Verbi persona, illum propriam personam habere sibi, et fingebat et monstrum illud doctrinae disseminabat. Quapropter filium et Verbum Dei, quod in carne adparuit, merum esse hominem somnians [P] per consequentiam, iste miserrimus, sanctissimam virginem Dei matrem, tantum Christi matrem vocare non erubuit.

Quartam, quae infelicissimum Eutychem et superbum Dioscorum anathematizauit et deturbauit, cum omni eorum societate et ineptis eorum figmentis. Nam Domini carnem nostrae non esse similem nec consub-

Πιστεύω εἰς ἕνα Θεὸν πατέρα παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς· οὕτω φρονῶν καὶ διομολογῶν ἀπαρατρέπτως τὴν ἐν τῇ καθολικῇ καὶ Ἀποστολικῇ ἐκκλησίᾳ ἐφιδρυμένην τε καὶ κηρυσσομένην πίστιν, τὰς ἁγίας καὶ οἰκουμενικὰς ἑπτὰ συνόδους ἀποδέχομαι.

Τὴν μὲν πρώτην, ἥτε δὴ Ἄρειον καὶ τοὺς ὁμόφρονας αὐτῷ ἅμα τῇ βδελυκτῇ αὐτῶν κτισματολατρείᾳ, καθελοῦσαν καὶ διαῤῥήξασαν.

Τὴν δὲ δευτέραν, ὡς τὸν φρενοβλαβῆ Μακεδόνιον τῆς ἐκκλησιαστικῆς χοροστασίας ἐξοστρακίσασαν καὶ ἀποτεμοῦσαν, Ἀρείῳ παραπλησίαν καὶ αὐτὸν μανίαν ἐκμεμηνότα· ἐν κτίσμασι γὰρ καὶ οὗτος τὸ πανάγιον καὶ παντουργὸν τιθεὶς Πνεῦμα κτισματολατρεῖν οὐκ ἠνέσχετο.

Τὴν δὲ τρίτην, ὡς καθαιρέτιν οὖσαν τοῦ δυσσεβοῦς Νεστορίου καὶ τῆς αὐτῷ καινοποιηθείσης θεοστυγοῦς αἱρέσεως· οὗτος γὰρ τὸν ἀδιαιρέτως καὶ καθ᾽ ὑπόστασιν ἑνωθέντα τῷ Θεῷ Λόγῳ ὁλικὸν ἄνθρωπον τολμηρῶς καὶ ἀφρόνως τῆς θεϊκῆς τοῦ Λόγου διασπῶν ὑποστάσεως ἰδιοϋπόστατον αὐτὸν ἐτερατολόγει τε καὶ ἐφαντάζετο. διὸ καὶ ψιλὸν ἄνθρωπον τὸν σαρκὶ ἐπιφανέντα υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ ὀνειρώξας, ἀκολούθως ὁ τρισάθλιος καλεῖν καὶ τὴν παναγίαν θεοτόκον, χριστοτόκον οὐκ ἠρυθρία.

Τὴν δὲ τετάρτην, ὡς τὸν δυστυχέστατον Εὐτυχῆ καὶ Διόσκορον ἀλάστορα καταῤῥάξασαν καὶ ἀναθεματίσασαν μετὰ τῆς φαντασιώδους αὐτῶν φρενοβλαβείας καὶ πάσης αὐτῶν τῆς συμμοιρίας· τὴν γὰρ τοῦ Κυρίου

ſtantialem delirabant, ſed vnionem fieri duarum naturarum, poſt vnionem vero in vnam conſumi et conflari naturam, nulla naturarum, nec diuina nec humana, ſeruante ſartas tectas ſuas proprietates.

Quintam, vt reſcindentem et in cineres plane redigentem, ea, quae diu ante a tertia ſynodo fuerunt exſtincta. Inſuper et deteſtanda dogmata impii Neſtorii, in vrbe regia impie ſacra adminiſtrantis, et Theodori Mopſueſtiae iniquiſſimi epiſcopi, quae iterum fuerant quaſi flatu ſuſcitata; ſicut et omnes alios, qui iſtis ineptiis correpti laborabant. Vt et euellentem et demetentem doctrinas Origenis, Didymi, Euagrii, gentilium dogmatibus incoctorum, qui imprudenti et inepta ſententia, in vltimum impietatis barathrum delapſi ſunt. Nam diuinitatis gradus et inferiora ſubſellia fingebant et excogitabant, animarum praeexiſtentiam, et illarum, (ſecundum diuinitatem nutus ſui,) effluuia et lapſus, [✝] in ſe ipſis ſubſtituentes et admittentes, illas ad diuerſa et varia corpora accedere, et in illa detrudi volebant, et ſuppliciorum finem, et daemonum reſtitutionem in priorem ſtatum, et ventriloquium eructantes, ore aperto fabulabantur, inaniterque iactabant et decantabant.

Sextam vero, vt reiicientem et auellentem Honorii, Sergii, Macarii ſocios ineptos et monſtra loquentes, ſimul et eos, qui illorum impietatem impotenter repraeſentabant, cum eorum peregrinis et alienis figmentis. Vnam quippe voluntatem, et vnam operationem, Chriſto Deo noſtro, ex duabus immutabilibus naturis emergenti, iſti miſeri peſſime tribuebant.

Cum his vero ſanctam magnam ſeptimam ſynodum Nicaenam ſecundam, hoſtes imaginum, vt ipſius Chriſti hoſtes, et ſanctorum accuſatores, tamquam excrementa reiicien-

σάρκα μὴ εἶναι ὁμοούσιον ἡμῖν ἐληρώδουν· ἀλλ' ἐκ δύο μὲν φύσεων τὴν ἕνωσιν συναναλωθῆναι φησίν, μηδετέρας ἀποσωζούσης σῶα τὰ ἰδιώματα μήτε τῆς θεϊκῆς μήτε τῆς ἀνθρωπίνης.

Τὴν δὲ πέμπτην, ὡς ἐκτεμοῦσάν τε καὶ ἀποτεφρώσασαν τέλεον τὰ καὶ πρώην μὲν ὑπὸ τῆς τρίτης συνόδου σβεσθέντα, ἔτι δὲ ἀναῤῥιπιζόμενα πάλιν μιαρὰ δόγματα τοῦ δυσσεβοῦς Νεστορίου τοῦ τῆς βασιλίδος ἀθέως ἱεραρχήσαντος, καὶ Θεοδώρου τοῦ Μοψουεστίας ἀθεώτερον ἐπισκοπήσαντος· ἀλλὰ μὲν καὶ αὐτοὺς πάντας τοὺς τὴν τοιαύτην ματαιοφροσύνην νοσήσαντας. ἔτι δὲ καὶ ὡς διασπάσασάν τε καὶ ἐκθερίσασαν Ὠριγένην, Δίδυμον καὶ Εὐάγριον ἑλληνόφρονι λογισμῷ καὶ ἀσυνέτῳ γνώμῃ εἰς ἔσχατον βυθὸν ἀθεότητος ἐμπεπτωκότας· βαθμοὺς γὰρ καὶ ὑποβάσεις θεότητος ἀναπλάσαντες καὶ ψυχῶν προϋπάρξεις καὶ τῆς πρὸς τὸ θεῖον αὐτῶν νεύσεως ἀποῤῥοίας τε καὶ ἀποπτώσεις ἐν ἑαυτοῖς ὑποστήσαντες εἰς διάφορά τε καὶ πολυειδῆ σώματα μετεγγίζοντες ταύτας καὶ μεταβάλλοντες, καὶ τέλος κολάσεως, καὶ δαιμόνων ἀποκαταστάσεις, ἀπὸ κοιλίας τὸ δὴ λεγόμενον ἐρευγόμενοι ἀθυροστόμως ἐμυθολέγησάν τε καὶ ἐῤῥαψῴδησαν.

Τὴν ἕκτην δὲ, ὡς ἀποῤῥίψασάν τε καὶ κατασπάσασαν τοὺς ἀμφὶ Ὀνώριον, καὶ Σέργιον, καὶ Μακάριον, τοὺς τερατολόγους καὶ παράφρονας, ἅμα δὲ καὶ τοὺς τὴν αὐτῶν δυσσέβειαν ἀκρατῶς ἐναπομαξαμένους μετὰ τῆς ἐκφύλου καὶ ἀλλοκότου αὐτῶν πλασματολογίας· ἓν γὰρ θέλημα καὶ μίαν ἐνέργειαν τῷ ἐκ δύο ἀπαρατρέπτων φύσεων πεφυκότι Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν κακῶς οἱ δείλαιοι ἐπεγράφοντο.

Πρὸς ταύταις δὲ καὶ τὴν ἐν Νικαίᾳ τὸ δεύτερον ἱερὰν καὶ μεγάλην ἑβδόμην σύνοδον ὡς τοὺς εἰκονομάχους καὶ διὰ τοῦτο Χριστομάχους καὶ ἁγιοκατηγόρους ἀποσκυβαλίσασάν τε καὶ

tem et remonentem; et cum illis abominabilem Manichaeorum haeresin. Nam Domini nostri Iesu Christi sanctum corpus, et nobis consubstantiale, imagine repraesentare abhorrebant, illud nec figurari nec circumscribi posse debacchantes, ac propterea nec nobis esse consubstantiale, impotenter et furiose concludentes. Has ergo septem sanctas synodos generales recipio, anathematizans eos, quos illae anathemate [?] percusserunt, et amplexu et osculo excipiens, iterumque celebrans eos, quos illae laudibus et testimonio suo sunt prosequutae. Haec est fidei meae et eorum, quae ad illam pertinent et ab illa dependent, confessio. In ea spes mea collocata est, sicut et omnium aliorum, quibus pietas curae est, et quibus innatus est diuinus amor purae et sincerae Christianorum doctrinae.

καὶ καταβαλῦσαν. καὶ σὺν αὐτοῖς καὶ τὴν βδελυκτὴν Μανιχαϊκὴν αὐτῶν αἵρεσιν. τὸ γὰρ τῦ Κυρίυ ἡμῶν Ἰησῦ Χριςῦ ἅγιον σῶμα καὶ ὁμοέσιον ἡμῖν γράφειν εἰκονικῶς ἐμυσάττοντο, τὸ ἄγραπτον καὶ ἀπερίγραπτον αὐτῦ καταβακχεύοντες, καὶ δια τῦτο μὴ εἶναι ἡμῖν ὁμοέσιον, μανικῶς συμπεραίνοντες. Ταύτας ὖν τὰς ἁγίας καὶ οἰκυμενικὰς ἑπτὰ συνόδυς ἀποδέχομαι, ἀναθεματίζων μὲν, ὓς ἐκεῖναι ἀνεθεμάτισαν, κατασπαζόμενος δὲ ἔμπαλιν καὶ μεγαλύνων, ὓς ἐπευφήμησαν. αὕτη μῦ ἡ τῆς πίςεως καὶ τῶν εἰς ταύτην ἀνηκόντων καὶ περὶ αὐτὴν ὑφιςαμένων ὁμολογία. ἐν ταύτῃ μοι ἡ ἐλπὶς, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσιν, ὅσοις εὐσεβεῖν μεμελέτηται καὶ τῆς καθαρᾶς καὶ ἀκιβδήλυ δόξης τῶν Χριςιανῶν θεῖος ἔρως προσπέφυκεν.

Non omittendus etiam *Constantinus Harmenopulus*, d) ICtus circa a. 1380. defunctus, qui in protheoria epitomes sacrorum canonum e) non pluribus, quam septem synodis vniversalibus testimonium perhibet his verbis:

Prima synodus oecumenica Nicaeae sub Constantino Magno, aduersus Arium, qui creaturam esse dicebat Dei filium, conuenit, ac omnino CCCXVIII. diuis sanctisque patribus congressis, Arium anathemati subiecit. Secunda CL. patres habuit, coacta Constantinopoli sub Theodosio Magno, contra Pneumatomachos, quos anathemate feriit.

Τῶν οἰκυμενικῶν συνόδων ἡ μὲν πρώτη ἐν Νικαίᾳ ἐπὶ Κωνςαντίνυ τῦ μεγάλυ, κατὰ Ἀρείυ, τῦ κτίσμα τὸν υἱὸν τῦ Θεῦ λέγοντος, συνηθροίσθη, τριακοσίων δέκα, καὶ ὀκτὼ θεοφόρων ἁγίων ὖσα πατέρων, ὃν καὶ ἀνεθεμάτισεν. ἡ δὲ δευτέρα ἐν Κωνςαντινυπόλει ἐπὶ Θεοδοσίυ τῦ μεγάλυ συνηθροίσθη κατὰ τῶν πνευματομάχων, ἑκατὸν πεντήκοντα

d) Dixi de eo volum. XI. p. 260. sqq. *Fabr.* In cod. Matrit. ad vol. XI. l. c. memorato, eoque pleniore, sunt fol. 186. Harmenop. de diuersis canonibus, tit. II. lib. II. tit. III. cap. 1. fol. 193. auerso, *Harmenop.* narratiuncula de tribus tomis synodicis sub impp. Constantino Porphyrog. Man. Comneno et Michaele Palaeologo, quae etiam exstat in cod. *Vindobon.* XII. nr. 1. sec. *Nessel.* catal. MSS. caesar. part. II. p. 27. et *Taurini* in cod. reg. CCLXXVI. ex qua illam gr. cum vers. lat. euulgarunt confectores cat. codd. gr. Taur. p. 380. sq. sed emendatior quoniam reperitur in cod. Matritensi, inde eam *Iriarte* p. 550. iterum typis exprimendam curauit: in eod. cod. fol. 201. sqq. sunt *Harmenopuli* epitome diuinorum et sacrorum canonum, praemisso indice illorum canonum, in epitomen redactorum, aliaque Harmenopuli scripta. *Harl.*

e) In Freheri Iure graeco-romano lib. 1. p. 1. et in Rittershusii Sacris Lect. p. 158.

Digitized by Google

Tertia sub Theodosio minore coiit Ephesi contra Nestorium, qui Christum tradebat nudum hominem esse, contraque Caelestinum. Adsuere patres CC. et in istos anathematis est promulgata sententia. Quarta Chalcedone conuenit sub Marciano, aduersus Dioscorum et Eutychem, qui duas Verbi, Dei pariter [†] et hominis, naturas, post vnionem commixtas, in vnam naturam redactas dicebant: ideoque a DCXXX. patribus ibidem anathemati subiecti fuerunt. Quinta sub Iustiniano I. Constantinopoli collecta, quum CLX. sancti patres adessent, quartae synodi decreta confirmauit, eique resistentes, et inter hos Origenem atque omnes haereticos anathemate mulctauit. Sexta itidem Constantinopoli habita, congressis CLXX. sanctis patribus, sub imperio Constantini Barbati, anathematis sententiam tulit in eos, qui vnam in Christo voluntatem et vnam agendi vim tradebant. Canones et ipsa nullos exposuit, vti nec quinta fecerat. Ideoque coacta in Trullo palatii Constantinopolitani synodus alia fuit CCXXVII. patrum, Iustiniani naribus mutilati, Barbati filii, iussu canonum duntaxat exponendorum caussa. Quapropter et isthaec sexta dicitur, vti quae suppleuerit, quod sextae deerat, canonum scilicet expositionem.

κοντα ἁγίων οὖσα πατέρων, οὓς καὶ ἀνεθεμάτισεν. ἡ δὲ τρίτη ἐν Ἐφέσῳ ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ συνηθροίσθη κατὰ Νεστορίου, τοῦ ψιλὸν ἄνθρωπον τὸν Χριστὸν δογματίζοντος καὶ Κελεστίνου, διακοσίων ἁγίων οὖσα πατέρων· οὓς καὶ ἀνεθεμάτισεν. ἡ δὲ τετάρτη ἐν Χαλκηδόνι ἐπὶ Μαρκιανοῦ συνηθροίσθη κατὰ Διοσκόρου καὶ Εὐτυχοῦς, τὰς δύο φύσεις τοῦ Θεανθρώπου Λόγου μετὰ τὴν ἕνωσιν λεγόντων συγκραθῆναι, καὶ εἰς μίαν φύσιν ἀποτελεσθῆναι, ἑξακοσίων τριάκοντα ἁγίων οὖσα πατέρων· οὓς καὶ ἀνεθεμάτισεν. ἡ δὲ πέμπτη ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ πρώτου ἐν Κωνσταντινουπόλει συναθροισθεῖσα, ἑκατὸν ἑξήκοντα καὶ πέντε ἁγίων οὖσα πατέρων, τὰ τῆς τετάρτης ἐπεκύρωσε δόγματα, καὶ τοὺς ἀνθισταμένους ταύτῃ ἀνεθεμάτισε, καὶ σὺν αὐτοῖς Ὠριγένην καὶ τοὺς αἱρετικοὺς ἅπαντας. ἡ δὲ ἕκτη ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ αὕτη συναθροισθεῖσα, ἑκατὸν ἑβδομήκοντα ἁγίων οὖσα πατέρων, ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου, τοὺς μίαν θέλησιν καὶ μίαν ἐνέργειαν ἐπὶ Χριστοῦ δογματίζοντας ἀνεθεμάτισε· κανόνας δὲ οὐδὲ αὕτη ἐξέθετο, ὥσπερ οὐδὲ ἡ πέμπτη, καὶ διὰ τοῦτο ἡ ἐν Τρούλλῳ συνηθροίσθη ἡ καὶ ἕκτη (πενθέκτη, vt vocat Theodor. Balsamo init. l. 7. Iur. Graeco-Romani) λεγομένη, ἥτις κατὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐν τῷ Τρούλλῳ συνηθροίσθη τοῦ Παλατίου, διακοσίων εἰκοσιεπτὰ ἁγίων οὖσα πατέρων κατὰ κέλευσιν Ἰουστινιανοῦ τοῦ ῥινοτμήτου τοῦ υἱοῦ τοῦ Πωγωνάτου, δι' ἔκθεσιν καὶ μόνων κανόνων. ὅθεν καὶ ἕκτη προσαγορεύεται, ὡς τὸ τῇ ἕκτῃ ἐλλεῖπον ἀναπληρώσασα, ὅπερ ἐστὶν ἡ τῶν κανόνων ἔκθεσις.

Septima Nicaeae sub Constantino, et matre ipsius Irene, congregata fuit aduersus imaginum aduersarios, qui a CCCLXVII. patribus isthic anathemati fuere subiecti.

Ἡ δὲ ἑβδόμη ἐν Νικαίᾳ ἐπὶ Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῆς μητρὸς αὐτοῦ συνηθροίσθη κατὰ τῶν εἰκονομάχων, τριακοσίων ἑξήκοντα καὶ ἑπτὰ ἁγίων οὖσα πατέρων. οὓς καὶ ἀνεθεμάτισεν.

Matthaeus

Digitized by Google

[P] *Matthaeus* vero *Blastares* Hieromonachus *f*) in prooemio syntagmatis alphabetici canonum de octo synodis disserit, ex quo tantum hoc loco adscribam quae de septima et octaua synodo scribit:

Elapsis (post sextam) centum viginti annis, octauo autem imperii Constantini et matris eius Irenes fluente, septima etiam synodus, vt prima olim, Nicaeam Bithyniorum metropolim pietatis forum ostendit. Trecentis autem sexaginta septem sacris viris ornata est: sacrae huius phalangis constituens duces, Tarasium Constantinopolitanum, magni inter Dei sacerdotes nominis, Petrum in sacerdotum ordine primas tenentem, et alium Petrum presbyterum, et sancti Sabae monasterii praefectum, qui Adriani papae romani locum sortitus est: Iohannem et Thomam presbyteros, et admodum inter monachos celebres, orientis patriarcharum locum tenentes, nimirum Apolinarii Alexandrini, Theodoriti Antiocheni et Eliae Hierosolymitani. Haec igitur sancta synodus eos, qui venerandas Christi et sanctorum illius imagines, per quas idolorum error expellitur, oh impura lingua! idola vocant, irresolubilibus anathematis vinculis communi suffragio subiecerunt: et duos et viginti canones in fidelium vtilitatem composuerunt: anno mundi VICIↃ CCXCVI. *g*) tunc temporis labente.

Χρόνων παρεῤῥυηκότων εἴκοσι καὶ ἑκατὸν, ὀγδόου δὲ ἱσαμένου τοῦ Κωνσταντίνου τῇ βασιλείᾳ καὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Εἰρήνης, Νικαίαν δὲ τῶν Βιθυνῶν μητρόπολιν κριτήριον τῆς εὐσεβείας, καὶ ἡ ἑβδόμη σύνοδος δείκνυσιν, ὥς γε δὴ καὶ ἡ πρώτη σύνοδος πάλαι· εἰς ἑπτὰ δὲ καὶ ἑξήκοντα καὶ τριακοσίους ἄνδρας ἱεροὺς ἐπληθύνετο, ταξιάρχας τῆς ἱερᾶς αὐτῆς Φάλαγγος προβαλλομένη Ταράσιον Κωνσταντινουπόλεως τῶν ἐν ἱερεῦσι Θεοῦ περιβόητον, Πέτρον τοῦ τῶν ἱερέων τάγματος πρῶτον, καὶ ἕτερον Πέτρον πρεσβύτερον καὶ ἡγούμενον τῆς τοῦ ἁγίου Σάββα μονῆς, τὸν τόπον Ἀδριανοῦ τοῦ Πάπα Ῥώμης κληρωσάμενον, Ἰωάννην τε καὶ Θωμᾶν πρεσβυτέρους, καὶ καλὸν ἐν ἀσκηταῖς λάμποντας, τῶν τῆς ἀνατολῆς πατριαρχῶν τὸν τόπον ἐπέχοντας· λέγω δὲ Ἀπολιναρίου Ἀλεξανδρείας· Θεοδωρίτου Ἀντιοχείας, καὶ Ἡλία Ἱεροσολύμων. Αὕτη τοίνυν ἡ ἁγία σύνοδος τοὺς εἴδωλα τὰς προσκυνητὰς τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἁγίων αὐτοῦ εἰκόνας, ὢ μιαρᾶς γλώττης, ἀποκαλοῦντας, δι' ὧν εἰδώλων πλάνη διώκεται, κοινῇ ψήφῳ δεσμοῖς ἀλύτοις τῷ ἀναθέματι ὑποβάλλουσι· καὶ κανόνας δύο πρὸς τοῖς εἴκοσιν εἰς τὴν τῶν πιστῶν ὠφέλειαν συντεθέασιν ἑξάκις χιλιοστοῦ διακοσιαστοῦ ἐνενηκοστοῦ ἕκτου τηνικαῦτα διιππεύοντος ἔτους.

[P] Alia quaedam Constantinopoli quoque synodus celebrata est in celebri sanctorum apostolorum templo, quae inscribitur sancta et magna prima et secunda synodus. *h*)

Γέγονέ τις καὶ ἑτέρα κατὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν σύνοδος, ἐν τῷ περιφανεῖ τῶν ἁγίων ἀποστόλων ναῷ, ἥτις ἐπιγέγραπται ἡ ἁγία καὶ μεγάλη πρώτη καὶ δευτέρα σύνοδος.

f) De hoc *Blastare*, vol. XI. pag. 588. sqq. [ibique not. *e*.]

g) A. C. 787.

h) *Asseman*. in bibl. iuris orient. canon. et ciui. tom. I. libr. I. cap. 6. §. 98. pag. 126. sqq. auctorem huius synopseos arguit oscitantiae, monuitque, non sub Basilio Macedone, sed sub Michaele, Theodorae filio, illam synodum a. 861. esse habitam, neque seditionem vllam in prima illius actionis accidisse; sed primam et secundam fuisse

Fertur autem eam Photii patriarchae Constantinopolitani diebus congregatam fuisse, quo tempore Basilius Macedo romani imperii sceptra tenebat: quinto et septuagesimo anno a synodo septima elapso. Quum in primo enim conuentu seditio aliqua coorta esset, secunda etiam congressione diuinis patribus opus fuit, in qua decreta confirmarentur pariter et scriptis mandarentur, vt exinde vna synodus distincte nominetur. Et haec etiam canones septemdecim composuit.

Alii praeterea tres canones a synodo, quae Photium in throno Constantinopolitano vltima collocauit, post diuini Ignatii translationem, vtroque saepius antea eiecto et rursus introducto, editi fuerunt.

δος. ἐπὶ τῶν ἡμερῶν δὲ φασι ταύτην ἠθροῖσθαι Φωτίου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ἡνίκα Βασίλειος ὁ Μακεδὼν τὰ σκῆπτρα τῆς Ῥωμαίων διεῖπεν ἀρχῆς, ἑβδομηκοστοῦ καὶ πέμπτου ἔτους μετὰ τὴν ἑβδόμην ἐξήκοντος σύνοδον· στάσεως δὲ τινος κατὰ τὴν πρώτην συμβάσης συνέλευσιν, καὶ δευτέρας συνδρομῆς τοῖς θείοις πατράσιν ἐδέησεν, ἐν ᾗ καὶ δογματισθέντα κυρωθῆναί τε καὶ γραφῇ δοθῆναι, ὡς ἐντεῦθεν διῃρημένως τὴν μίαν ὀνομάζεσθαι σύνοδον. κανόνας δὲ καὶ αὕτη συντέθεικεν ἑπτακαίδεκα.

Ἀλλὰ καὶ ἕτεροι τρεῖς κανόνες ἐξεφωνήθησαν τῇ συνόδῳ ἥτις τὸν Φώτιον τῷ θρόνῳ Κωνσταντινουπόλεως τελευταῖα ἐνίδρυσε, μετὰ τὴν τοῦ θείου μετάθεσιν Ἰγνατίου, ἑκατέρου πολλάκις πρότερον ἐκβαλλομένου καὶ ἀντεισαγομένου.

VI. *Nilus* metropolita Rhodius, Philothei patriarchae CPolitani circa a. C. 1366. exarchus, sed quod cum Palamitis[f]) faceret, sacro Rhodi solio, etiam inuito Philotheo, deturbatus, praeter alia, quae ab Allatio libro de Nilis cap. 16. commemorantur, scripsit synopticam narrationem de synodis oecumenicis nouem, quam graece et latine vulgauit *Christoph. Iustellus* ad calcem Nomocanonis Photiani Paris. 1615. recusam deinde in bibliotheca iuris canonici Voëllo-Iustelliana Paris. 1661. fol. tom. 2. p. 1155. et in conciliis *Ioan.* [P] *Harduini* tom. V. p. 1479. Diuersa est haec synopsis ab eiusdem Nili explanatione canonum synodicorum, Georgii Coressii et Iohannis Lascaris notis illustratorum, de qua supra pag. 209. Placet hoc loco tantum referre, quae scribit Nilus de synodo sexta, septima, octaua et nona.

Sancta et oecumenica sexta synodus habita est, imperante Constantino Pogonato, congregata a centum septuaginta sanctis patribus, cui praeerant Agatho Romae, Georgius Constantinopolis, Petrus monachus, Alexandrini legatus, Theophanes Antiochiae

Ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ ἕκτη σύνοδος γέγονεν ἐπὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου, συναθροισθεῖσα ὑπὸ ἑκατὸν ἑβδομήκοντα ἁγίων πατέρων, ἧς ἡγοῦντο Ἀγάθων Ῥώμης, Γεώργιος Κωνσταντινουπόλεως, Πέτρος, μοναχὸς τοποτηρητὴς τῆς Ἀλεξαν-

fuisse adpellatam, propter binas, (vt alii etiam Graeci schismatici, scil. ex mente Assemani, nugantur, actiones, quae in ea synodo, inter locales s. prouinciales numerata, dicuntur habitae; et multa alia hanc in rem disputat. *Harl.*

f) Vide *Nicolaum Methonensem* libro in Palamam, et *Nic. Comnenum Papadopoli* pag. 226. Praenot. Mystagog.

episcopus, aduersus Honorium papam Romae, Cyrum Alexandriae, Sergium, Pyrrhum, Paulum et Petrum Constantinopolis episcopos. Erat annus mundi 6179. Christi vero 719. [k]) A sexta ad septimam sunt anni nouem et centum.

Sancta et oecumenica septima synodus Nicaeae secundo habita est, imperantibus Constantino et eius matre Irene, congregata a sexcentis sexaginta tribus sanctis patribus aduersus iconomachos. Praeerant huic Adrianus papa Romae, Tarasius Constantinopolis, Politianus [l]) Alexandriae, Theodoritus Antiochiae, Elias Hierosolymorum. Annus erat mundi [m]) ...... Christi vero 724. A septima ad octauam sunt anni centum viginti.

[❡] Sancta et oecumenica octaua synodus trecentorum octoginta sanctorum patrum habita est, imperante Basilio Macedone, [n]) in qua synodo coaluit pax cum occidentali ecclesia ac reliquis patriarchis, manifeste profitentibus occidentalibus in haec verba: nos ita legimus ac credidimus, vt et vos, absque vlla additione symbolum sanctum, vt ita se habens sit vere symbolum verae fidei. Sed et eos, qui addunt aut detrahunt quid, anathematizamus. Aderant illic Ioannes papa Romae, Photius Constantinopolis, et legati Romanorum ecclesiae, Paulus et Eugenius episcopi, et Petrus presbyter ac cardinalis, aliique patriarchae per legatos: quibus congregatis pro communi ecclesiarum concordia, presbyteri quidem senioris Romae conclamarunt, decorum est, nihil aliud innouari, sed veterem definitionem et toto orbe obtinentem ac celebratam

Ἀλεξανδρείας, Θεοφάνης Ἀντιοχείας, κατὰ Ὀνωρίου πάπα Ῥώμης, Κύρου Ἀλεξανδρείας, Σεργίου τε καὶ Πύῤῥου καὶ Παύλου καὶ Πέτρου ἐπισκόπων Κωνσταντινουπόλεως. ἦν δὲ ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἔτη ϛρο θ΄. ἀπὸ δὲ Χριστοῦ ψιθ΄. ἀπὸ ἕκτης ἕως ἑβδόμης ἔτη ἑκατὸν ἐννέα.

Ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ ἑβδόμη σύνοδος ἐν Νικαίᾳ τὸ δεύτερον γέγονεν ἐπὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῆς μητρὸς αὐτοῦ συγκροτηθεῖσα ὑπὸ τριακοσίων ἑξήκοντα τριῶν ἁγίων πατέρων κατὰ τῶν εἰκονομάχων. ἡγοῦντο δὲ αὐτῆς Ἀδριανὸς πάπας Ῥώμης, Ταράσιος Κωνσταντινουπόλεως, Πολιτιανὸς Ἀλεξανδρείας, Θεοδώριτος Ἀντιοχείας, Ἡλίας Ἱεροσολύμων. ἦν δὲ ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἔτη . . . . ἀπὸ δὲ Χριστοῦ ἔτη ψκδ΄. ἀπὸ ἑβδόμης ἕως ὀγδόης ἔτη ἑκατὸν εἴκοσι.

Ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ αὕτη σύνοδος ὀγδόη τῶν τριακοσίων ὀγδοήκοντα ἁγίων πατέρων γέγονεν ἐπὶ τῆς βασιλείας Βασιλείου τοῦ Μακεδόνος, καθ᾽ ἣν σύνοδον γέγονεν εἰρήνη μεταξὺ τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν ἄλλων πατριαρχείων, φανερῶς ὁμολογησάντων τῶν δυτικῶν, ὅτι οὕτως ἀναγινώσκομεν καὶ πιστεύομεν, ὡς καὶ ὑμεῖς, χωρὶς προσθήκης τινὸς τὸ σύμβολον τὸ ἅγιον ὡς οὕτως ἔχον, ὄντως σύμβολον εἶναι τῆς ἀληθοῦς πίστεως, ἀλλὰ καὶ τοὺς προστιθέντας, ἢ ἐλλείποντας ἀναθεματίζομεν. ὄντος τηνικαῦτα Ἰωάννου Πάπα Ῥώμης, Φωτίου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τοποτηρητῶν τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας, Παύλου καὶ Εὐγενίου ἐπισκόπων, καὶ Πέτρου πρεσβυτέρου καὶ καρδιναλίου, καὶ τῶν ἄλλων πατριαρχῶν διὰ τοποτηρητῶν. ὧν συνελθόντων ὑπὲρ τῆς κοινῆς ὁμονοίας τῶν ἐκκλησιῶν, οἱ μὲν τοποτηρη-

k) Imo 680.

l) Apolinarius.

m) Ex auctoris mente et calculo esset annus mundi 6288. Concilium vero illud habitum a. C. 787.

n) Anno Christi 869.

Digitized by Google

legi et confirmari. Quumque ſanctum ſymbolum absque adiectione, ſicuti ſe habet, lectum fuiſſet, ſancta ſynodus acclamauit, nos ſecundum Seruatoris doctrinam et apoſtolorum traditionem, ac praeterea ſecundum canonicos ſanctarum et oecumenicarum ſeptem ſynodorum typos, definitionem ſinceriſſimae Chriſtianorum fidei antiquitus a patribus ad nos vſque propagatam mente [?] et lingua comprobamus, et omnibus conſtanter annunciamus, nihil detrahentes, nec adiicientes menti nec verbis, nihil immutantes, nihil adulterantes. Poſtea legati Romae et tota ſynodus acclamauit, ſi quis edat aliud ſymbolum, aut hanc definitionem commoveat, vel adiiciat detrahatue quidpiam huic ſacro ſanctoque ſymbolo, quomodo lectum eſt, anathema eſto. Haec etiam in romanis canonibus actorum huius ſynodi comperiuntur ex epiſtola Ioannis papae romani ad Photium patriarcham Conſtantinopolis. Et tua fraternitas nouit, quod quum ad nos venit, qui nuper ab ea miſſus eſt, vt probaret nos ſuper ſancto ſymbolo, inuenit nos illud conſeruantes intemeratum, prout antiquitus nobis traditum fuerat, neque quidquam adiicientes detrahentesue, quum probe nouerimus, iis, qui talia audent, grauem imminere condemnationem. Rurſus igitur ſignificamus reuereutiae veſtrae, vt de hoc articulo, ob quem inter eccleſias Dei ſcandalum exortum eſt, ita de nobis perſuaſum habeas, quod non modo dicimus hoc, ſed et eos, qui primum auſi ſunt ſua temeritate hoc facere, eos transgreſſores diuinorum ſermonum cenſemus et interuerſores theologiae Domini Chriſti, ſanctorumque patrum, qui ſynodice ſymbolum hoc ſanctum acceperunt, eosque [?] cum Iuda collocamus, quod idem ac ille ſint auſi, non dominicum quidem corpus morti tradentes, ſed fideles, qui ſunt corporis

τηρηταὶ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης ἐβόησαν, πρέπον ἐστὶ, μὴ ἕτερον καινουργηθῆναι, ἀλλὰ αὐτὸν τὸν ἀρχαῖον ὅρον καὶ ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην κρατούμενόν τε καὶ ἐπιβεβαιωθῆναι, καὶ τοῦ ἱεροῦ συμβόλου ἀναγνωσθέντος ἄνευ προσθήκης, ὡς ἔχει, ἡ ἁγία σύνοδος ἐξεβόησεν, ἡμεῖς κατὰ τὴν τοῦ Σωτῆρος διδασκαλίαν καὶ τῶν Ἀποστόλων παράδοσιν, ἔτι δὲ καὶ τοὺς κανονικοὺς τόπους τῶν ἁγίων καὶ οἰκουμενικῶν ἑπτὰ συνόδων τὸν ἄνωθεν ἐκ πατέρων καὶ μέχρι ἡμῶν κατεληλυθότα τῆς ἀκραιφνεστάτης τῶν Χριστιανῶν πίστεως ὅρον, καὶ ἐπινοίᾳ καὶ γλώττῃ στέργομέν τε καὶ πᾶσι περιαγγέλλομεν διαπρυσίως, οὐδὲν ἀφαιροῦντες, οὐδὲ προστιθέντες κατὰ διάνοιαν ἢ λέξιν, οὐδὲν ἀμείβοντες, οὐδὲν κιβδηλεύοντες. καὶ μετὰ τοῦτο οἵτε τοποτηρηταὶ Ῥώμης καὶ ἡ σύνοδος ἅπασα ἐξεβόησεν, ἕτερον ἐκθέσθαι σύμβολον, καὶ ὅρον ἀνακινῆσαι, ἢ προσθήκην ἢ ὑφαίρεσιν ποιῆσαι ἐν τῷ ἀναγνωσθέντι ἱερῷ καὶ ἁγίῳ συμβόλῳ, ἀνάθεμα ἔστω· ταῦτα καὶ ἐν τοῖς Ῥωμαϊκοῖς κανόσι τοῖς ἐκ τῆς πράξεως τῆς συνόδου ταύτης εὑρίσκεται ἀπὸ τῆς ἐπιστολῆς Ἰωάννου πάπα Ῥώμης πρὸς Φώτιον πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως. καὶ ἡ σὴ ἀδελφότης ἐπίσταται, ὡς ὅτε πρὸς ἡμᾶς παρεγένετο ὁ μικρὸν ἔμπροσθεν ἀποσταλεὶς παρ' αὐτῆς παρὰ τοῦ ἁγίου συμβόλου ἡμᾶς ἐδοκίμαστεν, εὗρεν ἀπαράτρωτον, καθὼς ἀρχῆθεν παρεδόθη ἡμῖν, διατηροῦντας, καὶ μήτε προστιθέντας τι, ἢ ἀφαιροῦντας, ἀκριβῶς εἰδότας. ὡς τὰ τοιαῦτα τολμῶσι βαρεῖα καταδίκη ἀναμένουσα ἀπόκειται. καὶ πάλιν οὖν παραδηλοῦμεν τῇ αἰδεσιμότητί σου, ἵνα περὶ τοῦ ἄρθρου τούτου, δι' ὃ συνέβη τὰ σκάνδαλα μέσον τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ, ἔχῃ πληροφορίαν εἰς ἡμᾶς, ὅτι οὐ μόνον λέγομεν τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τοὺς πρῶτον θαῤῥήσαντας τῇ ἑαυτῶν ἀπονοίᾳ τοῦτο ποιῆσαι, παραβάτας τῶν θείων λόγων κρίνομεν καὶ μεταποιητὰς τῆς θεολογίας τοῦ δεσπότου Χριστοῦ, καὶ τῶν ἁγίων πατέ-

eius membra, lacerantes et alios ab aliis discerpentes.

Sancta et oecumenica synodus nona habita est imperante beato et celebri imperatore domino Andonico Palaeologo, et Ioanne filio eius, aduersus Barlaam et Acindynum. Docebant illi modo quidem, nullam esse distinctionem in diuina natura, essentia et operatione, sed eamdem esse et indistinctam; modo vero distinctionem quidem aliquam esse dicebant, verum ita, vt substantiam quidem increatam, substantiales vero eius operationes atque naturales concederent diuersas esse a proprietatibus humanae naturae, non tamen increatas, sed creatas. Rursus diuinum illud lumen quod in monte Thabor effulsit, phantasma prorsus et creaturam orientem ac intercidentem esse dicebant, at neque diuinae naturae fulgorem esse fatebantur, qui dicitur diuinitas et lux inaccessa atque ardens. Aduersus hos igitur ita docentes, congregata est haec sancta synodus, coarguens insanientes illos ac mentientes modis omnibus, reliquosque haereticos impietate superantes. Intererant huic synodo Isidorus [P] Constantinopolis, Lazarus Hierosolymorum episcopi, tum Alexandrinus ac Antiochenus, per legatos, Gregorius Palamas, Philotheus Coccinus, et alii monachi multi magnae virtutis ac prudentiae, qui etiam hos anathematizaverunt. Accepimus, voce *Deus* significari operantem, voce vero diuinitatis operationem. Nihil autem horum trium est operatio. Accepimus id, quod nullam virtutem aut operationem habet, omnino non esse; illud, inquam, nec est aliquid, nec eius et positio vel detractio. Quod autem habet, aliud omnino est ab eo, quod habet.

πατέρων, ὃ συνοδικῶς παρέλαβον τὸ ἅγιον σύμβολον, καὶ μετὰ τοῦ Ἰούδα αὐτοὺς τάττομεν, ὅτι καὶ ταυτὸν ἐκείνῳ τετολμήκασι, οὐ παραδόντες εἰς θάνατον τὸ κυριακὸν σῶμα, ἀλλὰ τοὺς πιστούς, οἵ τινές εἰσι μέρη τοῦ σώματος αὐτοῦ, διασχίσαντές τε, καὶ διατέμνοντες ἀλλήλων.

Ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ αὕτη σύνοδος ἐνάτη γέγονεν ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ μακαρίτου καὶ ἀοιδίμου βασιλέως κυρίου Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου, καὶ Ἰωάννου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, κατὰ Βαρλαὰμ, καὶ Ἀκινδύνου. ἐδογμάτισαν γὰρ οὗτοι, νῦν μὲν οὐδεμίαν διάκρισιν εἶναι ἐπὶ τῆς θείας φύσεως, οὐσίας, καὶ ἐνεργείας, ἀλλὰ ταυτὸν εἶναι καὶ ἀδιάφορον· νῦν δὲ διάκρισιν μὲν εἶναι ἔλεγον· πλὴν τὴν μὲν οὐσίαν ἄκτιστον, τὰς δὲ αὐτῆς οὐσιώδεις ἐνεργείας καὶ φυσικὰς συγχωροῦντες ἑτέρας εἶναι, πλὴν οὐκ ἀκτίστους, ἀλλὰ κτιστάς. καὶ ἔτι τὸ ἐν τῷ Θαβωρίῳ ἐκλάμψαν θεῖον ἐκεῖνο φῶς, φάσμα ἁπλῶς καὶ κτίσμα, γινόμενον καὶ ἀπογινόμενον, ἀλλὰ οὔτε θείας φύσεως φυσικὴν αἴγλην, καὶ θεότητα καὶ φῶς ἀπρόσιτον καὶ καῖον λεγόμενον. κατὰ τούτων οὖν οὕτω λεγόντων συνήχθη ἡ ἁγία σύνοδος αὕτη ἐλέγξασα τούτους ἀνοηταίνοντας καὶ ψευδομένους κατὰ πᾶν εἶδος λόγου, καὶ ἀσεβοῦντας μᾶλλον τῶν ἄλλων αἱρετικῶν. παρῆσαν δὲ τῇ συνόδῳ ταύτῃ Ἰσίδωρος, Κωνσταντινουπόλεως, Λάζαρος Ἱεροσολύμων, Ἀλεξανδρείας, καὶ Ἀντιοχείας διὰ τοποτηρητῶν, Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, Φιλόθεος ὁ Κόκκινος, καὶ ἕτεροι μοναχοὶ πολλοὶ ἐνάρετοι καὶ λογάδες, οἳ καὶ αὐτοὺς ἀναθεμάτισαν. Παρελάβομεν, ὅτι θεὸν ἐνεργοῦντα δηλοῖ, θεότητος δὲ ἐνέργειαν. οὐδὲν δὲ τῶν τριῶν ἐνέργεια· παρελάβομεν, ὅτι τὸ μηδεμίαν δύναμιν ἢ ἐνέργειαν ἔχον, οὔτε ἔστιν, οὔτε τι ἐστίν· οὐδέ ἐστιν αὐτοῦ θέσις ἢ ἀφαίρεσις. τὸ δὲ ἔχον, ἕτερόν ἐστι πάντως, οὗ ἔχει.

VII. Laudantur etiam ineditae quaedam lucubrationes huc facientes: vt *Photii* Tyriorum episcopi, qui concilio Chalcedonensi a. C. 451. interfuit, cuius synopsin de conciliis, Christiani Rauii beneficio ex oriente se adeptum, testatur *Iac. Vsserius* libro de symbolis p. 22. [v. supra, not. *c.* ad vol. XI. p. 12.] atque ex illa adfert, quod, quum patres Nicaenos symbolum fidei exposuisse prius dixisset Photius vsque ad capitulum illud, *καὶ εἰς Πνεῦμα τὸ ἅγιον*, de CPolitanis postea suo loco addidit: *Τὴν ὀρθόδοξον πίστιν ἐκράτυναν, καὶ Θεὸν ἀληθινὸν, καὶ ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἐκήρυξαν, προσθέντες τῷ προεκτεθέντι ἐν Νικαίᾳ τῆς πίστεως συμβόλῳ καὶ ταῦτα· Καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ κύριον καὶ ζωοποιοῦν, τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν πατρὶ καὶ υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον, τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν προφητῶν. εἰς μίαν ἁγίαν καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν. ὁμολογῶ ἓν βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν· προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν, καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Ἀμήν. Καὶ οὕτως ἀναπληρώσαντες τὸ σύμπαν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως σύμβολον τῇ ἐκκλησίᾳ παραδεδώκασιν. Orthodoxam fidem confirmarunt, et Spiritum sanctum quoque verum Deum, et consubstantialem patri, praedicarunt; addentes praedicto Nicaeno fidei symbolo et ista.* Et in Spiritum sanctum, Dominum et viuificantem, qui ex patre procedit, [P] etc. *vsque ad*, vitam futuri saeculi. Amen. *Atque ita fidei orthodoxae symbolum complentes, ecclesiae tradiderunt.*

Michaelis Pselli de conciliis opusculum, nec non *Maximus* de synodis, ambo MSS. seruantur in bibl. Bauarica. [o]) Omitto, quod Photii CPol. epistola, in qua synopsis de septem synodis legitur, etiam fertur sub nomine aliorum patriarcharum CPol. vt *Sisinnii*, [p]) teste Baronio ad a. C. 863. n. 33. et Allatio de consensu p. 606. nec non *Palamae* et *Philothei*, vt refert *Nic. Comnenus* Papadopoli p. 340. Praenotionum mystagogicarum. *Fabr. Ch. Guil. Franc. Walch* in: Entwurf etc. p. 46. addit *Anastasii* iunioris Sinaitae, patriarchae Antiocheni, breuem narrationem, de haeresibus ab initio religionis christianae, et de conciliis aduersus eas celebratis vsque ad concilium III. CPolitan. s. oecumenicum sextum a. C. 680. et 681. ex cod. Vindob. caes. qui numeratur cod. XLV. a *Lambec.* in comment. vol. VIII. col. 931. sqq. ed. Kollar. nr. 45. et confer supra, vol. VIII. p. 350. sqq. et ad vol. X. p. 594. not. *z.* *Harl.*

VIII. Claudam hoc caput insigni antiquitatis monumento, quod non modo multa paucis comprehendit, sed etiam varia docet alibi quaerenda incassum. Est illud *synodicum* veteris scriptoris siue notitia conciliorum in ecclesia habitorum vsque ad Photii tempora, quod

o) *Mich. Pselli* opusc. de septem sacris conciliis oecumenic. gr. Basil. 1536. 8. — tum edidit *Francisc. Bosquetus* gr. et lat. et notis illustrauit, cum aliis quibusdam *Pselli* libellis, Paris. 1632. 8. — latine in *Binii* concilior. tom. III. part. 1. p. 400. *Harl.*

p) Conf. supra, vol. XI. p. 712. sqq. et ibi memoratis codd. add. cod. *Venet.* in bibl. Nanian. CCXXVI. nr. 7. tom. expositus a *Sisinnio*, patriarcha CPolit. περὶ τῶν τὰς ἐξαδέλφας λαμβανόντων ἀδελφῶν· In fine numerantur metropolitae cum Sisinnio congregati. Additur scholium, quod incipit: ὁ τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου κυροῦ συνοδικὸς τόμος. sequitur nr. 8. indicium synodicum latum sub Alexio, patriarcha CPolit. In eodem cod. multa alia insunt, quae ad historiam conciliorum, canonum, constitutionum ecclesiastic. etc. pertinent. v. cat. codd. gr. Nan. p. 414. sqq. *Harl.*

Digitized by Google

quod cum verſione ſua perſpicua et accurata edidit meritiſſimus Argentoratenſium theologus D. *Iohannes Pappus,* *) Argentor. 1601. 4. Ab Allatio p. 388. de conſenſu *auctor ſynodici* vocatur *valde pius, quisquis ille fuerit.* Et p. 455. *Synodicon accuratiſſime confectum temporibus Photii.* [conf. ſupra ad vol. XI. p. 12. not. *c*.] Illud, vt frequentius poſſit euolui a ſtudioſis, hoc loco dare volui, licet recuſum in bibliotheca canonica tom. 2. p. 1166. et in Harduini conciliis tomo V. Nam Labbeum omitto, qui in ſua conciliorum collectione dedit quidem hoc ſynodicum, ſed non vna ſerie deſcriptum, ſed ſparſim ſingulis capitibus ad tempora ſua relatis, ita vt caput primum legatur tom. 1. p. 21. caput ſecundum p. 599. caput tertium p. 564. caput quartum p. 583. etc. *Fabr.* Diu haeſitaueram, num ſequentem librum ſynodicum in hac noua editione typis recudendam curarem, nec ne? an ei aliquando in Supplementis locum tribuerem. Fuerunt enim VV. DD. qui ſuaderent, vt illum, quoniam in collectionibus quibusdam conciliorum ſit repetitus, plane omitterem; alii contra qui admonerent, vt, quoniam opuſculum ſit lectu digniſſimum, in quibusdam vero collectionibus, vt in Labbeana, ſparſim et diuerſis locis relatum ac repetitum, nec omnes illae collectiones, praecipue Harduiniana et Manſiana, ab omnibus, qui illud velint legere aut conſulere, poſſint comparari, illud redderem et h. l. retinerem. Accedit, quod plures operam Fabricii, qui id ſynodicon h. l. recepiſſet, laudarunt, me vero ſenectute prouectum, vitae ſumma breuitas ſpem vetat inchoare longam. His cauſſis motus, nolui id h. l. reſecare. *Harl.*

q) D. Pappus in praefat. ad Andream Vngnadium, L. Baronem in Sonneck: *Quum ante annos ſedecim ferme* Andreas *quidam* Darmarius *Epidaurius libros aliquot graecos manuſcriptos venales adtuliſſet, inter caeteros* συνοδικὸν *iſtud mole quidem exiguum, ſed rerum, quae in eo tractantur, varietate et copia ſatis magnum, licet pretio iuſto maiore id aeſtimaret, redimendum tamen ab eo putaui. Videbam enim, etſi non omnium, vt habet inſcriptio, plerarumque tamen et quidem praecipuarum ſynodorum ad nongenteſimum prope a CHRISTI ſeruatoris natiuitate annum, hiſtoriam eo contineri: quin et indicis vicem id ipſum praeſtare poſſe in veteris eccleſiae hiſtoricos, qui adhuc exſtant.* - - - Suſpicatur deinde, auctorem eſſe *Nicephorum* patriarcham CPol. cuius chronicon in eadem tempora deſinat. Sed Nicephorus ille iam a. C. 828. diem obiit: et ſynodici auctor commemorat res a. 869. geſtas. *Fabr.* *Synodicos* huiusmodi generis libros in codd. paſſim reperiri, aliquoties iam, praecipue ad initium huius capitis tertii adnotaui. Sufficiat h. l. adhuc facere mentionem MSt. quorumdam bibl. *Vindobon.* In cod. igitur caeſar. CCVII. nr. 10. fragmentum ex SSctor. patrum ſynodico; — in cod. CCXLVIII. nr. 17. *ſynodicon,* quod legitur Dominica orthodoxiae contra iconomachos; v. *Lambec.* V. p. 23. et 294. ſq. — Ibid. in cod. XIII. nr. 3. *libellus ſynodicus,* omnes ſynodos, tam orthodoxas, quam haereticas, compendio continens, inde a temporibus SSctor. apoſtolorum vſque ad orthodoxiam ſiue reſtitutionem ſacrarum imaginum ſub imp. Michaele et matre ipſius Theodora, atque S. Methodio, patriarcha CPolitano: v. *Lambec.* VI. part. I. col. 102. ſq. qui animaduertit, exſtare quidem hoc ſynodicon gr. et lat. in *Voelli* et *Henr. Iuſtelli* tom. II. bibl. iuris canonici veter. p. 1166-1214. ſed diſcrepare illam editionem, typis expreſſam, valde ab hoc inſto exemplari caeſareo, eiusque beneficio plurimis locis inſigniter poſſe ſuppleri. Principium ſynodici in cod. Vindobon. idem eſt, quod legitur h. l. in ed. Pappi, et quod in nota Iuſtelli, margini adpoſita, ex ed. Pappi recuſum eſſe, aduotatur. At Voelli Iuſtellique biblioth. iur. can. vet. rariſſimis adſcribi libris, neminem fugiet. *Harl.*

ΣΥΝΟ-

ΣΥΝΟΔΙΚΟΝ, ΠΕΡΙΕΧΟΝ

ἐν ἐπιτομῇ ἁπάσας ἀπὸ τῶν ἁγιῶν ἀπόστολων γεγονυίας ὀρθοδόξους καὶ αἱρετικὰς συνόδους, μέχρι τῆς ὀγδόης, τῆς ἐπὶ τῇ τοῦ ΦΩΤΙΟΥ, *καὶ τοῦ* Πάπα ΙΩΑΝΝΟΥ *ἑνώσει.*

LIBELLVS SYNODICVS, OMNES SYNODOS,

tam orthodoxas, quam haereticas, breui compendio continens:

Quae ab apoſtolorum inde tempore, vſque ad octauam, ſuper unione PHOTII, *et* IOHANNIS *papae inſtitutam, ſunt celebratae.*

D. IOH. PAPPO, theologo Argentoratenſi, interprete.

I. HIEROSOLYMITANA, APOSTOLORVM.

A. C. 49. Synodus diuina et ſancta, Hieroſolymis a diuinitus edoctis ſanctisque apoſtolis, et myſteriorum praefectis presbyteris, aliisque, cum ipſis qui erant, fratribus celebrata: contra eos, qui fidem ſuſceperant, Phariſaeos: qui et circumciſionem, in carne quae fiebat, retinere, et legales conſuetudines, poſt receptam quoque a fidelibus eam, quae in Spiritu et veritate fit, adorationem et cultum, obſeruare: atque ita Gratiae et Legi, tanquam duobus Dominis ſeruire conabantur. Quod quidem is ipſe, qui maxima illa ſupra mentis noſtrae captum nobis confert munera et a legis maledicto nos redemit, Chriſtus Deus noſter r) prohibuit.

Σύνοδος θεία καὶ ἱερὰ, συναθροισθεῖσα ἐν Ἱεροσολύμοις, ὑπὸ τῶν θεοδιδάκτων ἁγίων Ἀποστόλων, καὶ μυσταγωγῶν πρεσβυτέρων, καὶ τῶν συν αὐτοῖς ἀδελφῶν: κατὰ τῶν ἐπιχειρησάντων πιστῶν Φαρισαίων, κρατύνειν τὴν ἐν σαρκὶ περιτομὴν, καὶ τηρεῖν τὰ νόμιμα ἔθη μετὰ τὸ εἰσδέξασθαι καθάπαξ τοὺς πιστοὺς, τὴν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ προσκύνησιν καὶ λατρείαν: καὶ χάριτι καὶ νόμῳ δουλεύειν, οἱονεὶ δυσὶ κυρίοις: ὅπερ ἀπεῖπεν ὁ τῶν ὑπὲρ νοῦν ἀγαθῶν πάροχος, καὶ τῆς κατάρας τοῦ νόμου ἐξαγορησάμενος ἡμᾶς Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν.

Poſt apoſtolorum autem ſynodum, Simon magus exſurrexit et Cerinthus: quos apoſtolorum refutarunt principes: Simonem [¶] quidem, Petrus: Cerinthum vero is, qui theologus cognominatur, Iohannes. Poſt iſtos Valentinus exſurrexit, Secundus, Marcion, Baſilides, Saturninus, Carpocrates, Ebion, Hermogenes, Alexander aerarius, eorumque complices.

Μετὰ γοῦν τὴν τῶν Ἀποστόλων σύνοδον, ἐξανέστη Σίμων ὁ μάγος, καὶ Κήρινθος· οὓς ἀπεκήρυξαν οἱ κορυφαῖοι τῶν Ἀποστόλων: τὸν Σίμωνα, Πέτρος· τὸν δὲ Κήρινθον, ὁ τῆς θεολογίας ἐπώνυμος Ἰωάννης. Μετὰ τούτους ἐξανέστη Οὐαλεντῖνος, Σεκοῦνδος, Μαρκίων, Βασιλείδης, Σατορνῖνος, Καρποκράτης, Αἰβίων, Ἑρμογένης, Ἀλέξανδρος ὁ χαλκεὺς, καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς.

2. LVG-

r) Matth. VI. 24.

2. LVGDVNENSIS, IRENAEI.

Synodus diuina et sancta prouincialis, duodecim episcoporum, collecta Lugduni metropoli Galliae, ad Rhodanum flumen, ab Irenaeo sancto martyre, eiusdemque vrbis episcopo: contra praescriptos haereticos.

Σύνοδος θεία καὶ ἱερὰ τοπικὴ, δύο καὶ δέκα ἐπισκόπων, συναθροισθεῖσα ἐν Λουγδούνῳ μητροπόλει τῆς Γαλλίας, παρὰ τὸν Ῥοδανὸν ποταμὸν ὑπὸ Εἰρηναίου ἱερομάρτυρος, ἐπισκόπου τῆς αὐτῆς πόλεως κατὰ τῶν προγεγραμμένων αἱρετικῶν.

3. ROMANA, TELESPHORI.

Synodus sancta et diuina prouincialis, Romae, duodecim episcoporum a Telesphoro sancto martyre, eiusdemque vrbis papa, collecta contra Theodotum coriarium Byzantium, discipulum illorum: qui quum sapientia plurimum praestaret, sed in persequutione sacrificasset, Christumque negasset: atque id a fidelibus ipsi exprobaretur, neque ipse hoc probrum ferret, dicere ausus fuit impius ille: ego Deum non negaui, sed nudum hominem.

Σύνοδος θεία καὶ ἱερὰ τοπικὴ, ἐν Ῥώμῃ, A. C.
δυοκαίδεκα ἐπισκόπων, ὑπὸ Τελεσφόρου 146.
ἱερομάρτυρος, τοῦ ταύτης πάπα συναθροισθεῖσα κατὰ Θεοδότου, σκυτέως τοῦ Βυζαντίου. τοῦ αὐτῶν μαθητοῦ, ὃς εἰς ἄκρον σοφίας ἐληλακὼς, καὶ ἐν τῷ διωγμῷ ἐπιθύσας, καὶ ἐξαρνησάμενος τὸν Χριστὸν, ἐσχάτως ὑπὸ τῶν πιστῶν ὀνειδιζόμενος, καὶ μὴ φέρων τὴν αἰσχύνην, εἰπεῖν ἐτόλμησεν ὁ ἀνόσιος· Ἐγὼ Θεὸν οὐκ ἀρνησάμην, ἀλλὰ ἄνθρωπον ψιλόν.

4. ROMANA, ANICETI.

Synodus diuina et sancta prouincialis, Romae congregata a beatissimo Aniceto, eiusdem vrbis papa, et Polycarpo sancto martyre [?] Smyrnae episcopo, aliisque episcopis decem: contra eos, qui Iudaico more Luna decima quarta diuinum celebrabant pascha, aliisque ritibus et typis id ipsum perficiebant. Haec igitur synodus definiuit tremendam et salutarem Domini nostri Iesu Christi et Dei passionem in sancta parasceue mystice celebrandam, resurrectionem autem vitae auctricem, ipsa celebri et magna Dominica omni modo esse peragendam.

Σύνοδος θεία καὶ ἱερὰ τοπικὴ, ἐν Ῥώμῃ 170.
συναθροισθεῖσα ὑπὸ τοῦ μακαριωτάτου Ἀνικήτου, τοῦ ταύτης πάπα, καὶ Πολυκάρπου ἱερομάρτυρος ἐπισκόπου Σμύρνης, καὶ ἑτέρων ἐπισκόπων δέκα· κατὰ τῶν Ἰουδαϊκῶς τῇ δεκάτῃ τετάρτῃ τῆς σελήνης ἑορταζόντων τὸ θεῖον πάσχα, καὶ ἑτέροις ἔθεσι καὶ τόποις τοῦτο ἐκτελούντων· Ὁρίσασα τὸ μὲν φρικτὸν καὶ σωτήριον πάθος τοῦ δεσπότου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ, τῇ ἁγίᾳ παρασκευῇ μυστικῶς ἐκτελεῖν· τὴν δὲ ζωαρχικὴν ἀνάστασιν, αὐτῇ τῇ περιδόξῳ καὶ μεγάλῃ κυριακῇ, ἐκ παντὸς τρόπου ἄγειν.

Digitized by Google

5. HIERAPOLITANA, APOLINARII.

Synodus diuina et sancta prouincialis, Hierapoli Asiae celebrata ab Apolinario sanctissimo huius episcopo, aliisque viginti sex episcopis: quae abdicauit et exstirpauit Montanum et Maximillam pseudoprophetas: qui blaspheme, vtpote a daemone obsessi, sicut idem pater dicit, vitam commutarunt. Cum iisdem vero et Theodotum coriarium (eadem synodus) condemnauit.

Σύνοδος θεία καὶ ἱερὰ τοπικὴ, ἐν Ἱεραπόλει τῆς Ἀσίας, συναθροισθεῖσα ὑπὸ Ἀπολιναρίου, τοῦ ταύτης ὁσιωτάτου ἐπισκόπου, καὶ ἑτέρων εἰκοσιὲξ ἐπισκόπων· ἀποκηρύξασά τε καὶ ἐκκόψασα Μοντανὸν καὶ Μαξιμίλλαν, τοὺς ψευδοπροφήτας· οἳ καὶ βλασφήμως, ἤτοι δαιμονιῶντες, καθὼς φησιν ὁ αὐτὸς πατὴρ, τὸν βίον κατέστρεψαν. Σὺν αὐτοῖς δὲ, κατέκρινε καὶ Θεόδοτον τὸν σκυτέα.

6. ACHILLANA, SOTAE.

Synodus diuina et sacra particularis, congregata a sanctissimo Achillarum episcopo Sota, aliisque duodecim episcopis; quae refutatum Theodotum coriarium abdicauit: Montanum item cum Maximilla, qui octingentos septuaginta octo Aeonas docebat, seque ipsum pro Spiritu sancto venditabat.

Σύνοδος θεία καὶ ἱερὰ μερικὴ, συναθροισθεῖσα ὑπὸ τοῦ ὁσιωτάτου ἐπισκόπου Ἀχιλλῶν *) Σωτᾶ, καὶ ἑτέρων δυοκαίδεκα ἐπισκόπων· ἥτις ἐλέγξασα ἀπεκήρυξε τὸν σκυτέα Θεόδοτον, καὶ Μοντανὸν, σὺν Μαξιμίλλῃ· ὀκτακοσίους καὶ ἑβδομήκοντα ὀκτὼ αἰῶνας δογματίζοντα, καὶ πνεῦμα ἅγιον ἑαυτὸν εἶναι ἐπιφημίζοντα.

[P] 7. GALLICANA, CONFESSORVM.

Synodus diuina et sacra prouincialis in Gallia, congregata a Confessoribus: quae Montanum et Maximillam abdicauit: cuius decretum ad eos, qui in Asia erant, fideles dimanauit.

Σύνοδος θεία καὶ ἱερὰ τοπικὴ ἐν Γαλλίᾳ, συναθροισθεῖσα ὑπὸ τῶν ὁμολογητῶν· ἀποκηρύξασα Μοντανὸν καὶ Μαξιμίλλαν· ἧς ὁ ὅρος πρὸς τοὺς ἐν Ἀσίᾳ πιστοὺς διέβη.

8. EPHESINA, POLYCRATIS.

A.C. 198. Synodus simplex, neque exquisita, particularis, Ephesi metropoli Asiae congregata a Polycrate sanctissimo eiusdem episcopo: quae dignum censet et constituit, vt omnes Luna decima quarta Iudaeorum ritu mysticum pascha peragant: tamquam hoc ipsa iam inde a principio accepisset a sanctis apostolis Timotheo et Philippo

Σύνοδος ἀφελὴς, ἀνεξέταστος, μερικὴ, ἐν Ἐφέσῳ μητροπόλει τῆς Ἀσίας συναθροισθεῖσα ὑπὸ Πολυκράτους τοῦ ὁσιωτάτου αὐτῆς ἐπισκόπου· ἀξιοῦσα καὶ ὁρίζουσα ἅπαντας, ὥστε ἐν τῇ δεκάτῃ τετάρτῃ τῆς σελήνης, Ἰουδαιοπρεπῶς ἄγειν τὸ μυστικὸν πάσχα, ὡς τοῦτο ἀνέκαθεν παραλαβοῦσα, βεβαιούμενον παρὰ Τιμοθέου καὶ Φιλίππου τῶν

*) In Ἀγχιάλῳ Euseb. V. 19. Hist. eccles.

Digitized by Google

confirmatum. Victor autem Romanorum ecclesiae sanctissimus papa excommunicationem mittit Polycrati, qui huic praefuerat synodo: neque hoc solum, sed synodicee etiam ea, quae ad hoc festum pertinebant, persequitur: et cum ipso synodi in plurimis prouinciis et partibus terrae congregatae, idem vnanimiter statuunt. Haec vero Commodo imperante euenerunt.

τῶν Ἀποστόλων. Βίκτωρ οὖν ὁ τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας ἁγιώτατος πάπας, ἀκοινωνησίαν στέλλει Πολυκράτει ταύτης προϊσταμένῳ. Οὐ μόνον δὲ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ συνοδικῶς τὰ περὶ τῆς αὐτῆς ἑορτῆς διεξέρχεται· καὶ σὺν αὐτῷ ἐν πλείσταις ἐπαρχίαις καὶ μέρεσι τῆς γῆς σύνοδοι συγκροτοῦνται, καὶ συμφώνως ὁρίζουσι. Ταῦτα δὲ, Κομμόδου βασιλεύοντος, γέγονεν.

9. ROMANA, VICTORIS.

Synodus diuina et sacra prouincialis Romae collecta a beatissimo eiusdem episcopo Victore, et aliis episcopis quatuordecim: quae vetat, iudaice celebrari [⁋] Luna decima quarta sanctum et mysticum pascha: sed in sola magna et vitae praestatrice Dominica.

Σύνοδος θεία καὶ ἱερὰ τοπικὴ ἐν Ῥώμῃ, συναθροισθεῖσα ὑπὸ τοῦ μακαριωτάτου αὐτῆς πάπα Βίκτωρος, καὶ ἑτέρων ἐπισκόπων δεκατεσσάρων· ἀπαγορεύουσα Ἰουδαϊκῶς τελεῖν τῇ δεκάτῃ τετάρτῃ τῆς σελήνης τὸ θεῖον καὶ μυστικὸν πάσχα· ἀλλ᾽ ἐν μόνῃ τῇ μεγάλῃ καὶ ζωοδοτικῇ κυριακῇ.

10. HIEROSOLYMITANA, NARCISSI.

Synodus diuina et sacra prouincialis, collecta Hierosolymis a terbeato illius archiepiscopo Narcisso, et aliis episcopis quatuordecim: super mystico pascha, secundum sanctissimum Anicetum et Victorem pronuncians.

Σύνοδος θεία καὶ ἱερὰ τοπικὴ, συναθροισθεῖσα ἐν Ἱεροσολύμοις ὑπὸ Ναρκίσσου, τοῦ ταύτης τρισμακάριος ἀρχιεπισκόπου, καὶ ἑτέρων ἐπισκόπων δεκατεσσάρων, ὑπὲρ τοῦ μυστικοῦ πάσχα, ὁρίσασα κατὰ τοὺς ἁγιωτάτους, Ἀνίκητον καὶ Βίκτωρα. A.C. 198.

11. CAESARIENSIS, PALAESTINA, THEOPHILI.

Synodus diuina et sacra prouincialis, collecta Caesareae Palaestinae, siue Pyrgostratonis, a Theophilo sanctissimo eiusdem episcopo, aliisque duodecim: quae de sancto pascha idem constituit.

Σύνοδος θεία καὶ ἱερὰ τοπικὴ, συναθροισθεῖσα ἐν Καισαρείᾳ τῆς Παλαιστίνης, Πυργοστράτωνος, ὑπὸ Θεοφίλου τῆς αὐτῆς ἁγιωτάτου ἐπισκόπου, καὶ ἑτέρων δυοκαίδεκα ὑπὸ τοῦ ἁγίου πάσχα, ὁρίσασα ὡσαύτως. 198.

Digitized by Google

12. LVGDVNENSIS, IRENAEI.

A. C. 198. Synodus diuina et sacra prouincialis, collecta Lugduni Galliae, ab Irenaeo sanctissimo ibidem episcopo, aliisque tredecim episcopis: quae similiter de diuino et mystico pascha constituit.

Σύνοδος θεία καὶ ἱερὰ τοπικὴ, συναθροισθεῖσα ἐν Λουγδούνῳ τῆς Γαλλίας, ὑπὸ Εἰρηναίου τοῦ ταύτης ἁγιωτάτου ἐπισκόπου, καὶ ἑτέρων δέκα καὶ τριῶν Ἐπισκόπων· ὁρίσασα ὑπὲρ τοῦ θείου καὶ μυστικοῦ πάσχα ὁμοίως.

13. CORINTHIACA, BACCHYLIDIS.

198. Synodus diuina et sacra prouincialis, collecta Corinthi a Bacchylide eiusdem sanctissimo archiepiscopo, aliisque octodecim episcopis, quae idem de beato paschate constituit.

Σύνοδος θεία καὶ ἱερὰ τοπικὴ, συναθροισθεῖσα ἐν Κορίνθῳ ὑπὸ Βακχυλίδου, τοῦ ταύτης ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου, καὶ ἑτέρων δέκα καὶ ὀκτὼ ἐπισκόπων· ὁρίσασα περὶ τοῦ μακαρίου πάσχα ὡσαύτως.

[?] 14. ASIATICA, PLASMAE.

198. Synodus diuina et sacra prouincialis, collecta in Asia a Plasma sanctissimo, aliisque quatuordecim episcopis: quae similiter de sancto pascha constituit.

Σύνοδος θεία καὶ ἱερὰ τοπικὴ, συναθροισθεῖσα ἐν Ἀσίᾳ, ὑπὸ Πλασμᾶ [1]) τοῦ ὁσιωτάτου, καὶ ἑτέρων δεκατεσσάρων ἐπισκόπων· περὶ τοῦ ἁγίου πάσχα ὁρίσασα ὁμοίως.

15. OSROENA.

198. Synodus diuina et sacra prouincialis, in Osroëne, cui Edasa et Adiabenorum regia subiacet, collecta ab episcopis octodecim, quorum praeses memoriae proditus non est: de sancto pascha idem statuens, Commodo imperante.

Σύνοδος θεία καὶ ἱερὰ τοπικὴ, ἐν Ὀσροΐνῃ, ὑφ᾽ ἣν καὶ ἡ Ἔδασα καὶ τῶν Ἀδιαβηνῶν γῆ, συναθροισθεῖσα ὑπὸ δέκα καὶ ὀκτὼ ἐπισκόπων, ὧν ὁ προκαθήμενος οὐ δεδήλωται· περὶ τοῦ θείου πάσχα ὡσαύτως ὁρίσασα, Κομμόδου βασιλεύοντος.

16. MESOPOTAMICA.

198. Synodus diuina et sacra prouincialis, ab octodecim episcopis collecta in Mesopotamia, Commodo imperante; quae de sancto pascha similiter constituit: cuius praesidem historicorum nemo manifestauit.

Σύνοδος θεία καὶ ἱερὰ τοπικὴ, ὑπὸ δέκα καὶ ὀκτὼ ἐπισκόπων συναθροισθεῖσα ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ, ἐπὶ Κομμόδου τοῦ βασιλέως· περὶ τοῦ ἁγίου πάσχα ὁμοίως ὁρίσασα· ἧς τὸν προκαθεζόμενον οὐδεὶς τῶν Ἱστορικῶν ἐδήλωσεν.

17. BO-

1) Πάλμαν vocat Eusebius IV. 13.

17. BOSTRENA, ORIGENIS.

Synodus diuina et facra prouincialis, collecta a doctiffimo Origene in Boftra Arabiae, quam Iefaias olim Botron nominauit, cognominem Boforae matri diuini Iobi; ad emendationem facrifophiftae Berylli eiusdem vrbis epifcopi, qui in Theodoti coriarii fenfum prolapfus fuerat, et ad orthodoxam rurfus fidem, Origenis cohortatione recurrerat.

Σύνοδος θεία καὶ ἱερὰ τοπικὴ, συνα- A. C.
θροισθεῖσα ὑπὸ τοῦ πολυμαθοῦς Ὠριγένους, 229.
ἐν Βόστρᾳ τῆς Ἀῤῥαβίας, ἥν τινα Ἡσαΐας πάλαι Βότρον a) ὠνόμασεν, ἐπώνυμον οὖσαν Βοσόρας, τῆς μητρὸς τοῦ θεσπεσίου Ἰώβ· ἐπὶ διορθώσει τοῦ ἱεροσοφιστοῦ Βηρύλλου, τοῦ τῆς αὐτῆς πόλεως ἐπισκόπου, εἰς τὸ τοῦ σκυτέως Θεοδότου φρόνημα παρασυῤῥέντος, καὶ αὖθις παλινδρομήσαντος εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν, ταῖς παραινέσεσιν Ὠριγένους.

[¶] 18. ARABICA, EIVSDEM.

Synodus diuina et facra prouincialis, in Arabia collecta ab Origene, aliisque quatuordecim epifcopis pro correctione fidelium ex quadam peftilente haerefi, quae adfirmabat, vna cum ipfis corporibus animas interire, easdemque rurfus cum corporibus refurgere arbitrabantur: Origenis autem, qui praefidebat, cohortatione, errorem depofuerunt.

Σύνοδος θεία καὶ ἱερὰ τοπικὴ, ἐν Ἀῤῥα- 249.
βίᾳ συναθροισθεῖσα ὑπὸ Ὠριγένους, καὶ ἑτέρων ἐπισκόπων δεκατεσσάρων· ἐπὶ τῇ τῶν πιστῶν διορθώσει, ἔκ τινος λοιμώδους αἱρέσεως, ἀναφανείσης συμφθείρεσθαι τὰς ψυχὰς τοῖς σώμασι, καὶ πάλιν συνανίστασθαι οἰηθέντων· τῇ παραινέσει δὲ τοῦ Ὠριγένους προκαθεζομένου, τὴν πλάνην ἀποθεμένων.

19. ROMANA, VICTORIS.

Synodus diuina et facra prouincialis, collecta Romae fub Victore fanctiffimo papa, aliisque quatuordecim epifcopis; quae Theodotum, Ebionem et Artemonem abdicauit, qui non minus, quam Iudaei, fide. Hi enim duces fuerunt Pauli Samofateni et Neftorii.

Σύνοδος θεία καὶ ἱερὰ τοπικὴ, συνα- 198.
θροισθεῖσα ἐν Ῥώμῃ, ἐπὶ Βίκτωρος τοῦ ἁγιωτάτου πάπα, καὶ ἑτέρων ἐπισκόπων δεκατεσσάρων· ἀποκηρύξασα Θεόδοτον, Αἰβίωνα, καὶ Ἀρτέμονα, τοὺς οὐχ ἧττον Ἰουδαίων τῇ πίστει. οὗτοι γὰρ ἀρχηγοὶ γεγόνασι Παύλου τοῦ Σαμοσατέως καὶ Νεστορίου.

20. ROMANA ALIA, EIVSDEM.

Synodus diuina et facra prouincialis, collecta Romae a beatiffimo papa Victore; quae Sabellium et Noetum abdicauit, qui

Σύνοδος θεία καὶ ἱερὰ τοπικὴ, συνα- 198.
θροισθεῖσα ἐν Ῥώμῃ, ὑπὸ τοῦ μακαριωτάτου πάπα Βίκτωρος· ἀποκηρύξασα Σαβέλ-

a) Ef. LXIII. 1. Βοσόρ.

de diuinitate in tribus perſonis ſubſiſtente, contractionem et commixtionem perſonarum diuulgabant: Valentinum item, qui praeter ceteras ineptias, corpus etiam Chriſti coeleſte adſerebat.

βέλλιον καὶ Νόητον, τοὺς ἐπὶ τῆς τρισυποστάτου θεότητος, συναλοιφὴν καὶ συναίρεσιν ὑποστάσεων πρεσβεύοντας· καὶ Οὐαλεντῖνον, τὸν σὺν πολλοῖς ἀτοπήμασι, καὶ οὐράνιον τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ δογματίζοντα.

21. ROMANA, CORNELII.

A.C. 252. Synodus diuina et ſacra prouincialis, patrum beatorum Romae [?] congregata a Cornelio beatiſſimo papa, aliisque octodecim epiſcopis: quae Nouatum, laqueum illum poenitentiam agere volentium, abdicauit.

Σύνοδος θεία καὶ ἱερὰ τοπικὴ, πατέρων μακαρίων, ἐν Ῥώμῃ, συναθροισθεῖσα ὑπὸ Κορνηλίου τοῦ μακαριωτάτου Πάπα, καὶ ἑτέρων δέκα καὶ ὀκτὼ ἐπισκόπων· ἀποκηρύξασα Ναύατον, παγίδα τῶν μετανοεῖν βουλομένων.

22. CARTHAGINENSIS, CYPRIANI.

254. Synodus diuina et ſacra prouincialis, Carthagine, noua Africae ciuitate dicta, collecta a ſacro martyre Cypriano, qui eius erat epiſcopus, aliisque octoginta quatuor epiſcopis, quae Nouatum, vtpote poenitentiam lapſis negantem, abdicauit.

Σύνοδος θεία καὶ ἱερὰ τοπικὴ, ἐν Καρθαγένῃ τῇ Νεαπόλει τῆς Ἀφρικῆς καλουμένῃ, συναθροισθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἱερομάρτυρος Κυπριανοῦ, γενομένου αὐτῆς ἐπισκόπου, καὶ ἑτέρων ὀγδοήκοντα τεσσάρων ἐπισκόπων· ἀποκηρύξασα Ναύατον, ὡς τὴν μετάνοιαν τοῖς πταίουσι κλείοντα.

23. ANTIOCHENA, DEMETRII.

255. Synodus diuina et ſacra prouincialis, Antiochiae collecta a Demetrio, eiusdem ſanctiſſimo epiſcopo: quae Nouatum depoſuit, tamquam qui peccatoribus patrocinaretur.

Σύνοδος θεία καὶ ἱερὰ τοπικὴ, ἐν Ἀντιοχείᾳ συναθροισθεῖσα ὑπὸ Δημητριανοῦ τοῦ ταύτης ἁγιωτάτου ἐπισκόπου· καθελοῦσα Ναύατον, ὡς ὄντα φιλαμαρτήμονα.

24. ALEXANDRINA, DIONYSII.

258. Synodus diuina et ſancta particularis, Alexandriae collecta a confeſſore Dionyſio, eiusdem archiepiſcopo: quae Sabellium diuinitatis inimicum abdicauit.

Σύνοδος θεία καὶ ἱερὰ μερικὴ, ἐν Ἀλεξανδρείᾳ συναθροισθεῖσα ὑπὸ τοῦ ὁμολογητοῦ Διονυσίου, τοῦ ταύτης ἀρχιερέως· ἀποκηρύξασα τὸν Σαβέλλιον τὸν ἀντίθεον.

25. ALEX-

Digitized by Google

25. ALEXANDRINA ALIA, EIVSDEM.

Synodus diuina et sancta prouincialis, collecta Alexandriae ab eodem Dionysio: quae damnauit et post mortem abdicauit Nepotianum, episcopum Aegypti et Cerinthum: tamquam adseuerantes, eoque errori plurimos alios inuoluentes, [¶] in terrena Hierusalem Christi esse regnum, et millenarium annorum docentes: et praeterea boum sacrificia et ouium mactationes tamquam legitimas exigentes.

Σύνοδος θεία καὶ ἱερὰ τοπικὴ, συναθροισθεῖσα ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ὑπὸ τοῦ A. C. 263.
προειρημένου Διονυσίου· καταδικάσασα καὶ ἀποκηρύξασα μετὰ θάνατον, Νεποτιανὸν ἐπίσκοπον Αἰγύπτου, καὶ Κήρινθον· ὡς διαβεβαιουμένους, καὶ πλεῖστα ἐξαπατῶντας, ἐν τῇ ἐπιγείῳ Ἱερουσαλὴμ τοῦ Χριστοῦ εἶναι τὴν βασιλείαν, καὶ τὴν χιλιετηρίδα δογματίζοντας, πρὸς τούτοις βουθυσίας καὶ μηλοσφαγίας νομοθετοῦντας.

26. ROMANA, STEPHANI.

Synodus diuina et sacra prouincialis, Romae collecta a Stephano sancto martyre et papa: quae eos, qui in Africana synodo sine ratione concesserant, eos rebaptizari, qui ex quacumque haeresi ad catholicam accederent ecclesiam, abdicauit.

Σύνοδος θεία καὶ ἱερὰ τοπικὴ, ἐν Ῥώμῃ 268.
συναθροισθεῖσα ὑπὸ Στεφάνου τοῦ ἱερομάρτυρος πάπα· ἀποκηρύξασα τοὺς ἐν τῇ Ἀφρικῇ συνόδῳ παραλόγως ἐπικεχειρηκότας ἀναβαπτίζειν τοὺς ἐκ πάσης αἱρέσεως προσερχομένους τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ.

27. ANTIOCHENA, HELENI.

Synodus diuina et sacra prouincialis, Antiochiae collecta: (cuius praeses erat Helenus, Tarsi episcopus; Theodorus Mopsuestiae; miraculorum effector Gregorius, Caesareae Ponti; Anatolius Laodiceae, hierosophus, cuius de paschate canones circumferuntur; et Malchion Antiochiae, sanctissimus,) quae deposuit et abdicauit Paulum Samosatenum, qui nihil aliud, quam Annas et Caiphas de Christo docuit.

Σύνοδος θεία καὶ ἱερὰ τοπικὴ, ἐν Ἀν- 274.
τιοχείᾳ συναθροισθεῖσα· ἧς ἔξαρχος ἦν Ἕλενος, ὁ Ταρσοῦ ἐπίσκοπος· Θεόδωρος ὁ Μοψουεστίας, ὁ θαυματουργὸς Γρηγόριος, Καισαρείας Πόντου· Ἀνατόλιος Λαοδικείας, ὁ ἱερόσοφος, οὗτινος οἱ περὶ τοῦ πάσχα κανόνες ἐκφέρονται, καὶ Μαλχίων, Ἀντιοχείας ὁ ἱερώτατος, καθελοῦσα καὶ ἀποκηρύξασα Παῦλον τὸν Σαμοσατέα, μηδὲν ἧττον Ἄννα καὶ Καϊάφα, ἐπὶ Χριστὸν πρεσβεύοντα.

28. MESOPOTAMICA, ARCHELAI.

Synodus diuina et sacra particularis, collecta in Mesopotamia ab Archelao Carcharum episcopo, et Diodoro sacerdote, contra Manem infernalem, et [¶] Diodoriadem presbyterum; quae multis modis confutatos hosce abdicauit.

Σύνοδος θεία καὶ ἱερὰ μερικὴ, συναθροι- 277.
σθεῖσα ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ, ὑπὸ Ἀρχελάου ἐπισκόπου Καρχάρων, καὶ Διοδώρου ἱερέως, κατὰ Μάνεντος τοῦ ἐρεβώδους, καὶ Διοδωριάδου πρεσβυτέρου· ἥτις πολυτρόπως τούτους ἐλέγξασα ἀπεκήρυξε.

29. RO-

29. ROMANA, MILTIADIS.

A. C. 313. Synodus diuina et sacra prouincialis, collecta Romae a Miltiade sanctissimo papa, et Marco sanctissimo, et Caeciliano Carthaginis episcopo, super vnione episcoporum. Hanc igitur, vt et Arelatensem, Constantinus magnus imperator colligi praecepit, quum ab occidentalibus ad orientalia loca, numquam reuersurus discessisset, non viso Syluestro episcopo in throno Romae: sub Miltiade enim recessit: vnde verius est, vt teneamus, non baptizatum ipsum esse Romae, sed Nicomediae.

Σύνοδος θεία καὶ ἱερὰ τοπικὴ, συναθροισθεῖσα ἐν Ῥώμῃ, ὑπὸ Μιλτιάδου τοῦ ἁγιωτάτου πάπα, καὶ Μάρκου τοῦ ὁσιωτάτου, καὶ Κικιλλιανοῦ Ἐπισκόπου Καρθαγένης, ἐπὶ τῇ ἑνώσει τῶν ἐπισκόπων. Ταύτην τοίνυν, καὶ τὴν ἐν Ἀρελάτῳ, προστάξας συγκροτηθῆναι ὁ μέγας βασιλεὺς Κωνσταντῖνος, ἀπάρας ἀπὸ τῶν ἑσπερίων ἐπὶ τὰ ἑῷα χωρία, ἀμεταστρεπτὶ ἅπασι· μὴ τεθεακὼς Σίλβεστρον ἐπίσκοπον ἐν τῷ θρόνῳ Ῥώμης, ἀλλ' ἐπὶ Μιλτιάδου ἀναχωρήσας· ὅθεν ἀληθέστερόν ἐστι κρατεῖν, μὴ βεβαπτίσθαι αὐτὸν ἐν Ῥώμῃ, ἀλλ' ἐν Νικομηδείᾳ.

30. ARELATENSIS, CHRESTI.

314. Synodus diuina et sacra prouincialis, Arelati, a Chresto sanctissimo Syracusiorum Siciliae et praenominato Caeciliano, episcopis congregata: pro vnione episcoporum.

Σύνοδος θεία καὶ ἱερὰ τοπικὴ, ἐν Ἀρελάτῳ, ὑπὸ Χρήστου συναθροισθεῖσα τοῦ ὁσιωτάτου ἐπισκόπου Συρακουσίων τῆς Σικελίας, καὶ τοῦ προειρημένου Κικιλλιανοῦ ἐπισκόπου· ἐπὶ τῇ ἑνώσει τῶν ἐπισκόπων.

31. ANCYRANA, MARCELLI.

316. Synodus diuina et sacra prouincialis, duodecim episcoporum, collecta Ancyrae Galatiae; cui praefuit Marcellus ibidem episcopus, et Agricola, Caesareae Cappadociae: quae canonicam praescripsit emendationem eorum, qui in persequutione cecidissent.

Σύνοδος θεία καὶ ἱερὰ τοπικὴ, δυοκαίδεκα ἐπισκόπων, συναθροισθεῖσα ἐν Ἀγκύρᾳ τῆς Γαλατίας· ἧς ἐξῆρχε Μάρκελλος τῆς αὐτῆς ἐπίσκοπος, καὶ Ἀγρικόλαος, Καισαρείας Καππαδοκίας· κανονικῶς τυπώσασα τὴν διόρθωσιν τῶν ἐν τῷ διωγμῷ παραπεσόντων.

[⁋] 32. CAESARIENSIS, PONTICA, VITALII.

316. Synodus diuina et sancta prouincialis, viginti trium episcoporum, quorum praeses fuit Vitalius, collecta Caesareae Ponti: de iis, qui in persequutione sacrificassent, aut adiurassent, aut idolothyta gustassent: quae etiam secundum differentiam transgressionis, rationabilem emendationem canonice praescripsit.

Σύνοδος θεία καὶ ἱερὰ τοπικὴ, εἴκοσι καὶ τριῶν Ἐπισκόπων, ὧν ἐξῆρχε Βιτάλιος, συναθροισθεῖσα ἐν Καισαρείᾳ τοῦ Πόντου· περὶ τῶν ἐν τῷ διωγμῷ ἐπιθυσάντων, ἢ ἐξομοσαμένων, ἢ εἰδωλοθύτων γευσαμένων, ἢ καὶ πρὸς τὴν διαφορὰν τῆς παραβάσεως, ἀνάλογον καὶ τὴν διόρθωσιν κανονικῶς διετύπωσεν.

Πατρι-

Digitized by Google

Πατρικίου Ἀραρσίου τοῦ μάκαρος, ἐκ τοῦ λόγου αὐτοῦ· τοῦ ἐπιλεγομένου, Ὠκεανοῦ.

Patricii Ararsii sancti, ex oratione ipsius, quae Oceanus cognominatur.

Meletium igitur episcopum Thebaidos, qui in persequutione sacrificauerat, et infinitorum aliorum criminum reus fuerat deprehensus, sanctissimus Alexandriae episcopus Petrus, ante acceptam martyrii coronam, deposuerat, Christique ecclesia eiecerat: itemque Arium diaconum, tamquam, qui diuersam substantiam de DEO verbo, atque etiam ista, Ex non entibus, et, Erat aliquando, quum non esset filius Dei et patris adsereret, diaconi munere fungi omnino prohibuerat. Petro autem in Domino defuncto, Achillas successit: qui Arium, ipsa haeresi et dominandi cupiditate victum, et Meletii ausis nefarie cooperantem, deceptus presbyterum constituit, et scholae Alexandrinae praefecit. Achilla vero non ita multo [?] post sancte defuncto, ille apostolicorum dogmatum propugnator Alexander successit. Arius igitur, quod Alexandro praelatus non esset, magis iam dominandi cupiditate insolescere, et abstractis ab ecclesia, Euzoio diacono, Aeithale et aliis quibusdam, contra ecclesiam et Alexandrum, conuenticula coepit cogere, Heterousii doctrinam confirmare conatus. Beatissimus autem Alexander, quum multis ante admonitionibus vsus esset, ad illud tandem apostolicum praeceptum siue constitutionem v) deuenit, quae iubet haereticum hominem post vnam et alteram admonitionem vitari: quum quidem videret illos scripturarum testimoniis omnino destitui.

Μελίτιον τοίνυν ἐπίσκοπον Θηβαΐδος, ἐν τῷ διωγμῷ θύσαντα, καὶ ἐπὶ μυρίοις ἑτέροις φωραθέντα ἐγκλήμασιν, ὁ μακαριώτατος Πέτρος Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπος, πρινὴ τὸν τοῦ μαρτυρίου στέφανον ἀναδήσασθαι, καθεῖλε, καὶ τῆς Χριστοῦ ἐκκλησίας ἐξέωσε· καὶ Ἄρειον διάκονον, ὡς τὸ ἑτεροούσιον πρεσβεύοντα ἐπὶ τοῦ Θεοῦ λόγου, καὶ τὸ, ἐξ οὐκ ὄντων, καὶ τὸ, ἦν ποτὲ, ὅτε οὐκ ἦν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, διακονεῖν καθάπαξ κεκώλυκε. Πέτρου δὲ ἐν κυρίῳ τελειωθέντος, Ἀχιλλᾶς διαδέχεται· καὶ Ἄρειον τῇ αἱρέσει καὶ φιλαρχίᾳ κρατούμενον, καὶ τοῖς Μελιτίου τολμήμασιν ἀντιθέως συμπράττοντα, δελεασθεὶς χειροτονεῖ πρεσβύτερον, καὶ τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ διδασκαλείου προΐστησιν. Ἀχιλλᾶν δὲ οὐ μετὰ πολὺ ὁσίως τελειωθέντα, ὁ τῶν ἀποστολικῶν δογμάτων ὑπέρμαχος Ἀλέξανδρος διαδέχεται. Ἄρειος γοῦν, ὡς μὴ προκριθεὶς Ἀλεξάνδρου, μειζόνως τῇ φιλαρχίᾳ ἀλαζονεύεται· καὶ ἀποσπάσας τῆς ἐκκλησίας Εὐζώϊον τὸν διάκονον, Ἀειθαλᾶν, καὶ ἑτέρους τινὰς, κατὰ τῆς ἐκκλησίας καὶ Ἀλεξάνδρου, φρατριάζειν ἀπήρξατο, κρατῦναι πειρώμενος τὸ ἑτεροούσιον. Ὁ δὲ μακαριώτατος Ἀλέξανδρος, πολλαῖς νουθεσίαις χρησάμενος, ἐπὶ τὴν ἀποστολικὴν διάταξιν ἔρχεται τὴν λέγουσαν, αἱρετικὸν ἄνθρωπον, μετὰ μίαν καὶ δευτέραν νουθεσίαν παραιτοῦ· ἰδὼν ἐκείνων καθόλου τὸ ἀνεπίγραφον.

33. ALEXANDRINA, ALEXANDRI.

Synodus diuina et sancta, sed particularis, (si ita dicendus est eorum, qui nuper

Σύνοδος θεία καὶ ἱερὰ, μερικὴ δὲ, ὡς φέρε εἰπεῖν ἐστὶ, τῶν προσφάτως εὑρισκομένων A.C. 317.

v) Tit. III. 10.

Digitized by Google

et facile reperiebantur episcoporum conventus,) quae Alexandriae a beato Alexandro collecta abdicauit et anathemati subiecit, tamquam in infidelitate perseuerantes, et putredinem siue vlcus ecclesiae adferentes, Arium, Euzoium, Achillam, Acithalem, Lucium, Sarmatium, Iulium, Menam, Arium alium, et Helladium: ipsorumque depositionem vbique emisit: cui subscripserunt episcopi Libyae et Pentapolis, Syriae et Lyciae, Cappadociae et Asiae, atque etiam Alexander [⁋] Constantinopolis. Quae vero acciderant, ea Arius ad Eusebium Nicomediae et alterum Palaestinae, huic et consentientem et cognominem perscribit: qui quum in impietate idem sentirent, contra Alexandrum et Christi ecclesiam, multa vi et versutia aciem instruunt: vnde Christi amans imperator Constantinus synodum congregari praecepit.

μένων καὶ προχείρως ἐπισκόπων συνέλευσις· ἥτις συγκληθεῖσα ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὑπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ μάκαρος, ἀπεκήρυξε καὶ ἀναθέματι καθυπέβαλεν, ὡς ἐμμένοντας τῇ ἀπειθείᾳ, καὶ σηπεδόνα τῇ ἐκκλησίᾳ προσάγοντας, Ἄρειον, Εὐζώιον, Ἀχιλλᾶν, Ἀειθαλᾶν, Λούκιον, Σαρμάτιον, Ἰούλιον, Μηνᾶν, Ἄρειον ἕτερον, καὶ Ἑλλάδιον· καὶ τὴν αὐτῶν καθαίρεσιν πανταχοῦ ἐξαπέστειλεν. εἰς ἣν ὑπογράφουσιν ἐπίσκοποι Λιβύης, καὶ Πενταπόλεως, Συρίας, καὶ Λυκίας, Καππαδοκίας, καὶ Ἀσίας, καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Κωνσταντινουπόλεως. γράφει δὲ Ἄρειος τὰ συμβάντα πρὸς τὸν Νικομηδείας Εὐσέβιον, καὶ τὸν ἐκείνου Παλαιστίνης ὁμόφρονα καὶ συνώνυμον, οἱ ὁμονοήσαντες τῇ ἀσεβείᾳ, κατὰ Ἀλεξάνδρου καὶ τῆς Χριστοῦ ἐκκλησίας δυνάμει καὶ κακουργίᾳ πολλῇ παρατάττονται. ὅθεν ὁ φιλόχριστος βασιλεὺς Κωνσταντῖνος συγκροτηθῆναι θεσπίζει τὴν σύνοδον.

34. SYNODVS NICAENA, OECVMENICA PRIMA: CCCXVIII. PATRVM.

A. C. 325. Synodus diuina et sacra, oecumenica prima, trecentorum et octodecim diuinorum patrum, collecta Nicaeae, metropoli Bithyniae prouinciae: cui praefuerunt et praesederunt Vito et Vincentius presbyteri, locum tenentes Syluestri papae romani, eiusque successoris Iulii; Alexander, Alexandriae; Macarius, Hierosolymorum; Eusthathius, Antiochiae; vice Metrophanis Constantinopolitani, Alexander presbyter: Hosius, Cordubae episcopus, et Constantinus inter christianos imperatores apostolus. Quae sancta synodus vnitatem essentiae diuinae, siue τὸ ὁμοούσιον sanctae trinitati accommodans, et sanctum atque mysticum pascha definiens, contra omnem

Σύνοδος θεία καὶ ἱερὰ, οἰκουμενικὴ πρώτη, τῶν τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ θεοφόρων πατέρων, συναθροισθεῖσα ἐν τῇ Νικαέων μητροπόλει, τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας, ἧς ἐξῆρχον προκαθεζόμενοι, Βίτων καὶ Βικέντιος πρεσβύτεροι τὸν τόπον ἐπέχοντες Σιλβέστρου τοῦ πάπα Ῥώμης, καὶ τοῦ διαδόχου αὐτοῦ Ἰουλίου, Ἀλέξανδρος Ἀλεξανδρείας, Μακάριος Ἱεροσολύμων, Εὐστάθιος Ἀντιοχείας, ἐκ προσώπου Μητροφάνους Κωνσταντινουπόλεως Ἀλέξανδρος πρεσβύτερος, Ὅσιος ὁ Κορδούβης ἐπίσκοπος, καὶ Κωνσταντῖνος, ὁ ἐν χριστιανοῖς βασιλεῦσιν ἀπόστολος. Ἥτις ἁγία σύνοδος τὸ ὁμοούσιον ἐπὶ τῆς ἁγίας τριάδος ἁρμόσασα, καὶ τὸ θεῖον καὶ μυστικὸν πάσχα

haeresim, diuinam fidei disciplinam exposuit; Arii videlicet, Sabellii, Photini, Pauli Samosateni, Manetis, [?] Valentini, Marcionis, et eorum, qui cum ipsis sentiunt. Abdicauit eadem Meletium Thebaidis episcopum, vna cum ordinationibus ipsius, et Nicomediae Eusebium. Sacros etiam libros et apocryphos, hoc modo manifestos fecit. In domo enim Dei, inferiore loco iuxta diuinam mensam omnibus collocatis, Dominum inuocans orauit: vt qui diuinitus inspirati essent, superius; qui autem adulterini, inferius, (quod et factum est,) inuenirentur.

σχα ὁρισαμένη, ἐξέθετο κατὰ πάσης αἱρέσεως τὸ θεουργὸν τῆς πίστεως μάθημα, Ἀρείου, Σαβελλίου, Φωτινοῦ, Παύλου τοῦ Σαμοσατέως, Μάνεντος, Οὐαλεντίνου, Μαρκίωνος, καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς. Ἀποκηρύττει δὲ καὶ τὸν τῆς Θηβαΐδος Μελίτιον, μετὰ τῶν χειροτονιῶν αὐτοῦ, καὶ τὸν Νικομηδείας Εὐσέβιον. Τὰς ἐνδιαθήκους βίβλους καὶ ἀποκρύφους, τοιῷδε τρόπῳ καταδήλους ποιήσασα. Ἐν γὰρ τῷ οἴκῳ τοῦ θεοῦ, κάτω παρὰ τῇ θείᾳ τραπέζῃ αὐτὰς παραθεμένη προσηύξατο, ὡς εὑρεθῆναι τὰς θεοπνεύστους ἐπάνω, τὸν κύριον ἐξαιτησαμένη, καὶ τὰς κιβδήλους, ὃ καὶ γέγονεν, ὑποκάτωθεν.

35. CAESARIENSIS PALAESTINAE, ARIANORVM.

Alexandro vero papa Alexandriae, quinto post mense, quam Nicaea domum reversus esset, ad Dominum digresso, Athanasius praesulatum merito accepit. Quos autem prius nominauimus falsae doctrinae adsertores, quum hoc resciuissent, vehementer perturbati sunt: quod iam ante, qualis hic vir esset, ipso vsu didicissent; eumque, tamquam homicidam, Christi amanti imp. Constantino detulerunt, et vt synodus contra ipsum Caesareae Palaestinae institueretur, incitarunt. Quum autem Athanasius, vt qui episcopum illius loci iam olim, et sibi et veritati expertus esset infensissimum, ibi non compareret: furiosa haec, re infecta, dissoluta est synodus.

Ἀλεξάνδρου τοίνυν τοῦ πάπα Ἀλεξανδρείας μετὰ πενταμηναῖον χρόνον τοῦ A. C. 334.
ἀναστρέψαι ἀπὸ Νικαίας, πρὸς κύριον ἐκδημήσαντος, Ἀθανάσιος τὴν προεδρίαν ἀξίως εἰσδέχεται. Οἱ δὲ προρρηθέντες κακόδοξοι μεμαθηκότες, μεγάλως ἐτάκησαν, πείρᾳ τὸν ἄνδρα γινώσκοντες, καὶ ὡς φόνιον τῷ φιλοχρίστῳ βασιλεῖ Κωνσταντίνῳ τοῦτον ἀναδιδάξαντες, ἐν Καισαρείᾳ Παλαιστίνης σύνοδον κατ' αὐτοῦ γενέσθαι παρώτρυναν. Ἀθανασίου γοῦν ἐκεῖσε μὴ παραγενομένου, καὶ τὸν αὐτῆς ἐπίσκοπον προδήλως αὐτῷ ἐκ πάλαι καὶ τῇ ἀληθείᾳ χρηματίσαντος δυσμενέστατον, ἡ μανικὴ ἄπρακτος διελύετο σύνοδος.

36. TYRIA, EORVMDEM.

Vnde impii hi deteriora moliuntur, et pii imperatoris animum accendunt contra strenuum illum Athanasium: et vt synodice in Tyro indicetur, mandatum im-

Ὅθεν καὶ μᾶλλον οἱ ἀσεβεῖς κακουργοῦσι, 335.
καὶ τὸν θυμὸν τοῦ εὐσεβοῦς βασιλέως ἀνάπτουσι, κατὰ τὸν πολύαθλον Ἀθανάσιον, συνοδικῶς ἐν Τύρῳ κριθῆναι παρασκευά-

petrant. Euſebius autem Nicomedienſis, blandis ſermonibus imperatore decepto, et ſub praetextu viſendarum a beata Helena ad gloriam Ieſu Chriſti veri Dei noſtri Hieroſolymis exſtructarum eccleſiarum, (quae multa ſpectatu habebant digniſſima, quarumque magnitudines Graeci hiſtoriis tradiderunt,) vehiculo aſcenſo, et numero plurimorum epiſcoporum, primariorumque ſenatorii ordinis ad ſe adtracto, Tyrum tenuit, Athanaſio eiectionem et depoſitionem molitus; ſynodumque calumniis refertam contra diuinum ſymbolum et beatum Athanaſium ibi coëgit: ſcortum ſiſtens, a quo innocens accuſaretur. Quum autem Athanaſius ſubornationem hanc, per Timotheum presbyterum maniſeſtiſſime redarguiſſet; ad exciſionem manus Arſenii, Meletianorum diaconi ſunt conuerſi. Sed licet hac etiam in re calumniatores ipſos eſſe beatus Athanaſius oſtenderit, vtraque Arſenii manu demonſtrata: non tamen pudorem eis incuſſit, vt a rabioſo propoſito deſiſterent; ſed ab ipſis anathemate notatus, et tamquam [¶] maleficus eſt eiectus; Arius vero et Euzoïus in communionem ſunt recepti. Athanaſius autem iſta aduerſus ſe deſignari animaduertens, fuga arrepta, Conſtantinopolim ad Chriſti-amantem imperatorem ſeſe confert: et Sycophantias ipſorum exponit.

σκευάζουσι διατάξασθαι. Εὐσέβιος δὲ ὁ Νικομηδείας, ταῖς πιθανολογίαις βουκολήσας τὸν αὐτοκράτορα, ὡς ἐν τάξει θέας τῶν παρὰ τῆς μακαρίας Ἑλένης πρὸς δόξαν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν οἰκοδομηθεισῶν ἐκκλησιῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ, (προεχουσῶν πολλῶν θεαμάτων, ὧν τὰ μεγέθη Ἑλλήνων παῖδες ἱστορίαις παραδεδώκασιν,) ὀχήματι ἐπιβὰς, καὶ ἀριθμὸν πλείστων ἐπισκόπων, καὶ συγκλητικῶν λογάδων ἐπισυρόμενος, τὴν Τύρον κατέλαβεν. Ἀθανασίῳ πραγματευόμενος τὴν ἐκβολὴν καὶ καθαίρεσιν· καὶ σύνοδον συκοφαντίας ἀνάμεστον, κατὰ τοῦ θείου συμβόλου. καὶ Ἀθανασίου τοῦ μάκαρος, ἐν αὐτῇ συνεκρότησε, πόρνην παραστησάμενος τῷ ἀθώῳ κατήγορον. Ἀθανασίου δὲ τὴν συσκευὴν διὰ Τιμοθέου πρεσβυτέρου καθολικῶς διελέγξαντος, ἐπὶ τὴν ἐκκοπὴν τῆς χειρὸς Ἀρσενίου τοῦ Μελιτιανῶν διακόνου. πλὴν καὶ ἐν τούτῳ συκοφάντας αὐτοὺς παραστήσας ὁ μακάριος Ἀθανάσιος, διὰ τῶν δύο χειρῶν Ἀρσενίου τῆς ὑποδείξεως, οὐκ ἐδυσώπησεν αὐτοὺς λωφῆσαι τοῦ λυσσώδους φρονήματος, ἀλλ᾽ ὑπ᾽ αὐτῶν ἀναθεματίζεται, καὶ ὡς κακοῦργος ἐκβάλλεται, Ἄρειος δὲ καὶ Εὐζώϊος εἰς κοινωνίαν εἰσδέχονται. Ἀθανάσιος μέν τοι τὰ καθ᾽ αὐτοῦ θεασάμενος, φυγὰς ἐν Κωνσταντίνου πόλει πρὸς τὸν φιλόχριστον βασιλέα κατήντησε· τὰ τῆς συκοφαντίας αὐτῶν ἐξηγούμενος.

37. MAREOTICA, EORVMDEM.

A.C. 335. Qui vero cum Euſebio erant, ad inſpicienda Hieroſolyma, et ad encaenia ſeſe conuertunt; Nicaeae autem Theognium, et Perinthi Theodorum, Narciſſum et Marin, vna cum ſocietate idem ſentiente, contra pium Athanaſium in Mareotidem emittunt, quae a vicina palude, Maria

Οἱ δὲ περὶ τὸν Εὐσέβιον, ἐπὶ τὴν θέαν τῶν Ἱεροσολύμων χωροῦντες καὶ τὰ ἐγκαίνια, τὸν Νικαίας Θεόγνιον, καὶ τὸν Περίνθου Θεόδωρον, Νάρκισσον καὶ Μάριν Χαλκηδόνος, μετὰ συμμορίας ὁμόφρονος, κατὰ τοῦ θεόφρονος Ἀθανασίου ἐν τῷ Μαρεώτῃ ἐξέπεμψαν, ᾧ τινι ἐκ τῆς πλησιοχώρου

dicta, nomen habet. Est enim hic tractus: Aegyptus, Thebais superior et inferior, Mareotis, Augasis, Marmarica, Libya, Pentapolis, Africa, Barbaria, Boeotia, Gadeira, Oceanus. Theognius igitur in Mareotide, vna cum conuenticulo illo impio consistens, Ischyrionem a semetipso electum Mareotidis episcopum, accusatorem diuini Athanasii, in illa synodo constituit: contra absentem obiecta crimina, tamquam certa recipiens.

χώρου λίμνης, καλουμένης Μαρίας, πρόσκειται τὸ ἐπώνυμον. ἐστὶ γὰρ ἀκολούθως οὕτως. Αἴγυπτος, Θηβαῒς ἡ ἄνω καὶ κάτω, Μαρεώτης, Αὔγασις, Μαρμαρικὴ, Λιβύη, Πεντάπολις, Ἀφρικὴ, Βαρβαρία, Βοιωτία, Γάδειρα, Ὠκεανός. Θεόγνιος τοίνυν ἐν τῷ Μαρεώτῃ μετὰ τοῦ συνεδρίου τῆς ἀσεβείας γενόμενος, Ἰσχυρίωνα, τὸν αὐτοχειροτόνητον Μαρεώτου ἐπίσκοπον, κατήγορον τοῦ θεοφόρου Ἀθανασίου, ἐν τῇ παρ᾽ αὐτοῖς συνόδῳ προεστήσατο, κατ᾽ αὐτοῦ μὴ παρόντος δεχόμενος τὰ ἐγκλήματα βέβαια.

38. ANTIOCHENA, EORVMDEM.

Neque hoc solum, sed et Nicomediensis Eusebius post spectata Hierosolyma et encaenia ibi celebrata, Antiochiam sese confert, et [¶] synodum contra diuinum symbolum et beatum Eustathium instituit, Sabellianismum ipsi obiiciens, et adulterium, propter quae depositionem illi decernit, et ab imperatore condemnationem exsilii in Illyrico praeparat. Verumtamen meretricia illa muliercula, quae in vlnis infantem habuerat, et Eustathii eum esse deierauerat, iuramenta obliuione inuoluere non potuit. Quum enim in longissimam cubationem ex morbo incidisset; clerus et populus confitentem audiuerunt, quantam ab haereticis contra beatum Eustathium auri summam accepisset: de iuramento autem adfirmantem, se non aberrasse a nomine, quum Eustathii aerarii omnino fuerit infans demonstratus.

Οὐ μὴν δὲ, ἀλλὰ καὶ ὁ Νικομηδείας Εὐσέβιος, ἀπάρας μετὰ τὴν θέαν, καὶ τὰ ἐν Ἱεροσολύμοις ἐγκαίνια, ἐπὶ τὴν Ἀντιόχειαν παραγίνεται, καὶ σύνοδον κατὰ τοῦ θείου συμβόλου, καὶ Εὐσταθίου συνέστησε τοῦ μάκαρος. πλέξας Σαβελλισμὸν αὐτῷ καὶ μοιχείαν, δι᾽ ὧν καθαίρεσιν ἐψηφίσατο, καὶ ἐκ τοῦ βασιλέως κατάκρισιν ἐξορίας ἐν τῷ Ἰλλυρικῷ παρεσκεύασε. Μόνον τοῦ ἑταιρικοῦ γυναίου ἔχοντος ἐν ἀγκάλαις τὸ βρέφος, καὶ Εὐσταθίου εἶναι διομνυμένου, τοὺς ὅρκους λήθῃ καλύψαι οὐκ ἴσχυσε. Τούτου γὰρ καὶ μακροτάτῃ κλινοβατίᾳ περιπεσόντος, κλῆρος καὶ λαὸς ἐξαγορεύοντος ἤκουσεν, ἣν παρὰ τῶν αἱρετικῶν χρυσίου μετὰ τοῦ μακαρίου Εὐσταθίου ποσότητα ἔλαβε, ἐπὶ τῶν ὅρκων φάσκοντος μὴ διαμαρτεῖν, ὡς ἔοικε, τοῦ ὀνόματος, Εὐσταθίου σπέρμα τοῦ χαλκέως, τοῦ ἐπιδειχθέντος βρέφους καὶ καθάπαξ ὑπάρχοντος. A. C. 341.

39. CONSTANTINOPOLITANA, EVSEBIANORVM.

Eusebius igitur Nicomediensis, et qui in Mareote conuenerant, Byzantium quum

Οἱ γοῦν περὶ τὸν Νικομηδείας Εὐσέβιον, καὶ οἱ ἐν τῷ Μαρεώτῃ, ἐλθόντες εἰς τὸ Βυζαν- 341.

Digitized by Google

venissent, sanctum Athanasium inuenerunt, qui a piissimo imperatore canonicam vindictam instituti peteret in delatores suos, propter calumniam illam in Tyro: quamobrem ad sua lustra immites illae bestiae metu perculsae descenderunt. Eusebius autem impudenter insurgens contra cognominem sibi episcopum, quatuor calumniatores exhibuit, qui de procuratione annonae et reliquis, [⁋] iureiurando calumnias confirmantes, imperatori persuaserunt, vt, quae contra celebrem Athanasium adferebantur, Constantinopoli synodice examinarentur. Quod et factum est: consessu haereticorum, omnem contra sacrum symbolum mouente lapidem, et Athanasium innocentem Treuiros Galliae exsilio condemnante. Sanctum etiam Cimaten et Euphraten Antaradi, Euprepium Adrianopolis, et Lucium confessorem, qui in vinculis mortuus est, et Marcellum Ancyrae, tamquam homini-cultorem, deponente.

Βυζάντιον, εὗρον τὸν ἅγιον Ἀθανάσιον, Κωνςαντῖνον τὸν εὐσεβέςατον βασιλέα αἰτέμενον, ἐπὶ τῇ ἐν Τύρῳ συκοφαντίᾳ κανονικὴν γενέσθαι ἐπὶ τοῖς διαβλήτεσιν ἐπεξέλευσιν, καὶ πρὸς τοὺς ἑαυτῶν φωλεὺς καταπλήξαντες οἱ ἀνήμεροι θῆρες κατέδυσαν. Εὐσέβιος δὲ ἀναιδῶς φρυαττόμενος κατ' αὐτῦ ὄνομα w) φέροντες ἐπισκόπυ, τέσσαρας συκοφάντας παρέςησεν, οἱ περὶ σιτοπομπίυ, καὶ τῶν λοιπῶν ὅρκοις τὰς λοιδορίας ἐκύρωσαν, τὸν βασιλέα συνοδικῶς ἐν Κωνςαντινυπόλει τὰ κατὰ τὸν ἀοίδιμον πείσαντες Ἀθανάσιον ἐξετασθῆναι. Ὃ καὶ γέγονεν, συνεδρίυ αἱρετικῶν κατὰ τῦ ἁγίυ συμβόλυ πάντα λίθον κινήσαντος, καὶ Ἀθανάσιον τὸν ἀνεύθυνον, εἰς Τρίβεριν τῆς Γαλλίας ἐξόριςον κατακρίναντος, καὶ τὸν ὅσιον Κιματᾶν, καὶ Εὐφρατᾶν Ἀνταράδυ, Εὐπρέπιον Ἀδριανυπόλεως, καὶ Λύκιον τὸν ὁμολογητὴν, ὃς τελευτᾷ ἐν ταῖς ἁλύσεσι, καὶ Μάρκελλον τὸν Ἀγκύρας, ὡς ἀνθρωπολάτρην, καταράντος.

40. CONSTANTINOPOLITANA, CONSTANTII.

A. C. 340. Constantinus igitur christianus imperator, x) posteaquam exsilio Athanasium multasset, Nicomediam veniens, quum in aegritudinem incidisset, baptizatus est: et quum iam ad Dominum peregrinaturus esset, testamento facto, reuocari ab exsilio diuinum Athanasium iussit; et Constantinum quidem et Constantem filios suos, orientalium Romanorum, Roma relicta, imperium retinere: Constantium autem ab Antiochia Romam similiter proficisci. Sed testamento ab Eustathio presbytero et curatore, qui Arianis occulte fauebat, cor-

Κωνςαντῖνος μὲν ὖν, ὁ ἐν Χριςιανοῖς βασιλεῦσιν ἀπόςολος, διὰ τῆς ἐξορίας τὴν σωτηρίαν Ἀθανασίῳ πραγματευσάμενος, ἐλθὼν ἐπὶ Νικομήδειαν, καὶ ἀσθενείᾳ περιπεσὼν, ἐβαπτίσατο· καὶ μέλλων ἐκδημεῖν πρὸς τὸν Κύριον, ἐνδιαθήκως ἀνακληθῆναι τῆς ἐξορίας θεσπέσιον διετύπωσεν Ἀθανάσιον. Κωνςαντῖνον καὶ Κώνςαντα τοὺς υἱὺς αὐτῦ, τῶν ἑῴων Ῥωμαίων, ἐκ Ῥώμης ἀπάραντας, τῆς βασιλείας ἀντέχεσθαι, καὶ Κωνςάντιον ἀπὸ Ἀντιοχείας εἰς Ῥώμην, ὁμοίως ἀντιπορεύεσθαι. Ἀλλὰ τῆς διαθήκης φαλσευθείσης ὑπὸ Εὐςαθίυ τῦ

w) φέροντας, contra ipsum, nomen gerentes episcopi.

x) Inter christianos imp. apostolus, quum per exsilium salutem Athanasio procurasset.

rupto: Constantius imperator Orientis renunciatur, et quum fratres [?] ipsius orthodoxi essent, solus ipse in Arianorum sensum prolapsus est. Confestim enim, qui cum Eusebio Nicomediensi faciebant, ipsum contra sanctissimum Paulum accedunt, cum multis calumniis, et hoc deferentes: sine tuo, imperator, decreto, Alexandro mortuo, in solium Constantinopolis seipsum collocauit. Ille autem consessum haereticorum Constantinopoli, contra diuinum symbolum congregari praecipiens, Paulum confessorem ex ecclesia eiici, eiusque loco pridem Beryti, tunc autem Nicomediae episcopum Eusebium introduci iussit.

τοῦ πρεσβυτέρου καὶ ἐπιτρόπου κεχρυμμένου Ἀρειανοῖς χρηματίζοντος, Κωνςάντιος βασιλεὺς τῆς Ἑώας ἀναγορεύεται, καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ ὀρθοδοξούντων, μόνος εἰς τὸ Ἀρειανικὸν κατωλίσθησε φρόνημα. Εὐθὺς γὰρ οἱ περὶ τὸν Νικομηδείας Εὐσέβιον, αὐτῷ κατὰ τοῦ μακαριωτάτου Παύλου προσέρχονται, σὺν πολλαῖς διαβολαῖς καὶ τοῦτο φαίνοντες, ὡς δίχα τῆς σῆς, βασιλεῦ, διαγνώσεως, Ἀλεξάνδρου τελειωθέντος, εἰς τὸν θρόνον Κωνςαντινουπόλεως ἑαυτὸν ἐνεκαθέδρευσεν. Ὁ δὲ συνέδριον αἱρετικῶν ἐν Κωνςαντινουπόλει συγκροτηθῆναι κατὰ τοῦ θείου συμβόλου διαταξάμενος, Παῦλον τὸν ὁμολογητὴν ἐκβληθῆναι τῆς ἐκκλησίας ἐκέλευσε, καὶ ἀντεισαχθῆναι πρώην Βηρυτοῦ, Νικομηδείας Εὐσέβιον.

41. ANTIOCHENA, ARIANORVM.

Synodus haeretica Antiochiae Syriae, nonaginta septem episcoporum, qui verbo quidem et praetextu propter initiationem ecclesiae Constantinianae, quae inter spectacula praecipuum obtinebat locum, scopo autem et re ipsa contra diuinum symbolum, et generosa mente praeditum Athanasium conuenerant. Ei praefuerunt Nicomediae episcopus Eusebius, et Palaestinae Acacius, Caesariae Cappadociae Dianius, Asterium habens Cappadocem philosophum. Qui et sacrum commutantes symbolum, Alexandriam Gregorium emiserunt, qui cum quatuor millibus armatorum [?] beatum Athanasium persequutus est, et ipse corrumpere ecclesiam festinavit. Qui igitur cum Eusebio erant Ariani, quum in synodo superiores essent, quamquam ei orthodoxi quoque interessent, divinum pascha secundum Nicaenam syno-

Σύνοδος αἱρετικὴ ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς A. C. 341.
Συρίας, τῶν ἐννενήκοντα καὶ ἑπτὰ ἐπισκόπων συνελθόντων· λόγῳ μὲν καὶ προφάσει τῶν ἐγκαινίων τῆς Κωνςαντιανικῆς ἐκκλησίας, ἑνὸς ὑπαρχούσης τῶν θεαμάτων, σκοπῷ δὲ καὶ πράγματι κατὰ τοῦ θείου συμβόλου, καὶ τοῦ Ἀθανασίου τοῦ γενναιόφρονος· ἧσπερ ἐξῆρχον ὁ Νικομηδείας Εὐσέβιος, καὶ Παλαιςίνης Ἀκάκιος, καὶ Καισαρείας Καππαδοκίας Διάνιος, Ἀςέριον ἔχων τὸν Καππαδόκην φιλόσοφον. Οἱ καὶ τὸ ἅγιον μεταποιήσαντες σύμβολον, ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Γρηγόριον ἐξαπέςειλαν, ὅςις ἐπιςὰς, σὺν τετρακισχιλίοις ὁπλίταις τὸν μακάριον Ἀθανάσιον ἐξεδίωξεν· καὶ αὐτὸς λυμαίνεσθαι τὴν ἐκκλησίαν κατέσπευσεν. Οἱ γοῦν περὶ Εὐσέβιον Ἀρειανοὶ, τῆς συνόδου κρατοῦντες, κἂν ὑπῆρχον ἐν αὐτῇ καὶ ὀρθόδοξοι, τὸ θεῖον πάσχα κατὰ τὴν ἁγίαν ἐν Νικαίᾳ ὁρίζουσι

Digitized by Google

dum definiuerunt, et canones, qui iam circumferuntur, expoſuerunt.

ὁρίζουσι σύνοδον, καὶ τοὺς ἐμφερομένους ἤδη κανόνας ἐξέθεντο.

42. ANTIOCHENA ALIA, EORVMDEM.

A.C. 344. Paulum igitur et Athanaſium, beatus papa Iulius, et Conſtans piiſſimus imperator, Romae quum vidiſſent, ſua eis ſolia reddiderunt. Quapropter, qui diuerſum ſentiebant, rurſus Antiochiae contra diuinum ſymbolum congregantes ſynodum, Paulum et Athanaſium depoſuerunt; multis etiam Iulium inceſſentes, quod non bene contra ipſos canones conſtituiſſet.

Παῦλον τοίνυν ἐν Ῥώμῃ, καὶ Ἀθανάσιον ὁ μακάριος πάπας Ἰούλιος, καὶ Κώνσας ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς θεασάμενοι, καὶ οἰκείους θρόνους ἀποδεδώκασι. διόπερ οἱ ἑτερόδοξοι, καὶ αὖθις ἐν Ἀντιοχείᾳ κατὰ τοῦ θείου συμβόλου συναθροίσαντες σύνοδον, Παῦλον καὶ Ἀθανάσιον ἀπεκήρυξαν, καθαψάμενοι πλεῖστα Ἰουλίου, ὡς μὴ καλῶς αὐτοῖς ἀντικανονίσαντος.

43. ANTIOCHENA RVRSVS ALIA, EORVMDEM.

Conſtante ergo et Iulio propter ſanctum ſymbolum auxilia ſua cum illius (ſymboli) profeſſoribus coniungentibus, vera et ſalutaris fides augebatur. Vnde et phalanx haereticorum rurſus Antiochiae contra diuinum ſymbolum confluens, Photinum et Sabellium, et Marcellum Ancyrae anathemate notauit, et Romam definitionem exponens fidei ablegauit, quam tamen occidentales et Iulius non admiſerunt.

Κώνσαντος γοῦν καὶ Ἰουλίου διὰ τὸ ἅγιον σύμβολον τοῖς αὐτῶν συμμαχούντων συνίσορσιν, ἡ ἀληθὴς σωτήριος πίστις ηὔξανετο. Ὅθεν καὶ φάλαγξ αἱρετικὴ πάλιν ἐν Ἀντιοχείᾳ κατὰ τοῦ θείου συμβόλου συῤῥέουσα, Φωτεινὸν καὶ Σαβέλλιον καὶ Μάρκελλον Ἀγκύρας ἀνεθεμάτισε, καὶ εἰς Ῥώμην ὅρον ἐκτιθεμένη τῆς πίστεως ἐξαπέστειλεν, ὃν οἱ ἑσπέριοι καὶ Ἰούλιος οὐ προσήκαντο.

[?] 44. SARDICENSIS, ORTHODOXA.

347. Conſtans vero diuiniſſimus, quum fratrem Conſtantium Euripi inſtar mutabilem eſſe, et Arianis gratificari animaduerteret; ſynodum ſanctam Sardicam indicit, metropolin Illyriorum et Dacorum, vt Pauli et Athanaſii cauſſam examinarent. In ea conuenerunt Roma, ex Hiſpaniis, Gallia, Italia, Campania, Africa, Sardinia, Dardania, Macedonia, Theſſalia, Paeonia, Myſia, Achaia, Epiro, Thracia, Europa, Aſia, Caria, Bithynia, Helleſponto, Phrygia, Piſidia, Cappadocia, Ponto

Κώνσας δὲ ὁ θειότατος, Κωνστάντιον τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ θεασάμενος εὐριπόφρονα, καὶ τοῖς Ἀρειανοῖς χαριζόμενον, δηλοποιεῖ σύνοδον ἁγίαν, ἐν Σαρδοῖ τῇ μητροπόλει τῶν Ἰλλυρικῶν καὶ Δακῶν ἀθροισθεῖσαν, ἐξετάσαι τὰ κατὰ Παῦλον καὶ Ἀθανάσιον. ἐν ᾗ συνῆλθον ἀπό τε Ῥώμης, καὶ τῶν Σπανιῶν, Γαλλίας, Ἰταλίας, Καμπανίας, Ἀφρικῆς, Σαρδινίας, Δαρδανίας, Μακεδονίας, Θεσσαλίας, Παιονίας, Μυσίας, Ἀχαΐας, Ἠπείρου, Θρᾴκης, Εὐρώπης, Ἀσίας, Καρίας, Βιθυνίας, Ἑλλη-

Euxino, Cilicia, Phrygia altera, Pamphylia, Lydia, insulis Cycladibus, Aegypto, Thebaide, Libya, Galatia, Palaestina, Arabia, sexaginta sex primores episcopi; quibus praeerant Hosius, Cordubae episcopus, Abramiaeus et Protogenes Sardicae archiepiscopus. Haec sanam illustrans doctrinam, Paulum et Athanasium recepit, perpetuaque depositione notauit Gregorium Alexandriae, Quintilianum Gazae, et Ancyrae Basilium; decernens, ne quis eis communicaret, neue a quoquam fideli episcopi nominarentur, tamquam qui tyrannice sedes suas occupassent; Theodorum vero Heracleae et Palaestinae Acacium, Stephanum Antiochiae, et Syngidoni Isaacium, [?] Menophantem Ephesi, et Mydae y) Valentem abdicauit solum, et Ciliciae Georgium: quos post mortem abiecit, quum comperisset, eos pridem ab Alexandro Constantinopolis condemnatos fuisse.

Ἑλλησπόντε, Φρυγίας, Πισσιδίας, Καππαδοκίας, Εὐξείνε Πόντε, Κιλικίας, Φρυγίας ἄλλης, Παμφυλίας, Λυδίας, νήσων Κυκλάδων, Αἰγύπτε, Θηβαΐδος, Λιβύης, Γαλατίας, Παλαιςίνης, Ἀῤῥαβίας, ο καὶ ς λογάδες ἐπίσκοποι, ὧν ἐξῆρχον, Ὅσιος Κερδέβης ἐπίσκοπος, Ἀβραμιαῖος, καὶ Πρωτογένης ὁ ταύτης ἀρχιεπίσκοπος. Ἡ τὸ ὑγιὲς τρανώσασα μάθημα, προσεδέξατο Παῦλον καὶ Ἀθανάσιον, εἰς παντελῆ καθαίρεσιν Γρηγόριον τὸν Ἀλεξανδρείας ἀποκηρύξασα, Κυντιλιανὸν Γάζης, καὶ τὸν Ἀγκύρας Βασίλειον, μὴ κοινωνεῖν αὐτοῖς, καὶ ἐπισκόπες ἐκ ὀνομάζεσθαι παρὰ παντὸς πιςε̃ κρίνασα, ὡς τυραννικῶς τῶν θρόνων κρατησάντων, Θεόδωρον δὲ τὸν Ἡρακλείας καὶ Παλαιςίνης Ἀκάκιον, Στέφανον Ἀντιοχείας, καὶ τὸν Συγγιδόνε Ἰσαάκιον, Μηνόφαντα Ἐφέσε, καὶ τὸν Μύδας Οὐάλεντα, ἀπεκήρυξε μόνον, καὶ τὸν Κιλικίας Γεώργιον· ὓς τινας μετὰ θάνατον ἀπεβάλλετο, παρὰ τε̃ Κωνςαντινεπόλεως Ἀλεξάνδρε καταδίκες τὸ πρὶν ἐξιχνεύσασα.

45. PHILIPPOPOLITANA, ARIANORVM.

Ariani igitur propter Paulum et Athanasium scissione facta, conuenticulum aliud Philippopoli episcoporum sexaginta fecerunt: et infami definitione exposita, Paulum et Athanasium abdicarunt.

Οἱ γε̃ν Ἀρειανοὶ διὰ τὸν Παῦλον καὶ A. C.
Ἀθανάσιον ἀποσχίσαντες, παρασύναγμα 347.
ἐν Φιλιππεπόλει ἐπισκόπων ἑξήκοντα ἐποιήσαντο, καὶ δύσφημον ὅρον ἐκθέμενοι, Παῦλον καὶ Ἀθανάσιον ἀπεκήρυξαν.

46. CORDVBENSIS, HOSII.

Quapropter Cordubae episcopus sanctissimus Osius synodum diuinam et sanctam episcoporum sua in ciuitate conuocans, divinitus expositam illustrauit doctrinam, condemnans eosdem, quos Sardicensis abdicauerat synodus, et, quos ea absoluerat, recipiens.

Διόπερ Κερδέβης ἐπίσκοπος ὁ πανόσιος 347.
σύνοδον θείαν καὶ ἱερὰν ἐπισκόπων ἐν τῇ οἰκείᾳ πόλει προσκαλεσάμενος, τὸ θεηγορὸν ἐτράνωσε μάθημα· κατακρίνας ὓς ἡ Σαρδικὴ ἀπεκήρυξε σύνοδος, καὶ, ὓς πάλιν ἐδικαίωσε, προσδεξάμενος.

47. AN-

y) Mursae.

47. ANTIOCHENA, ARIANORVM.

A. C. 347. Verum et piissimus Constans, Paulum et Athanasium defendens, reuerendissimos duos episcopos, Euphraten et Vincentium nominatos, et cum illis Christi amantem ducem Salinum Roma Antiochiam ad fratrem Constantium misit. Stephanus vero impius Antiochiae episcopus haereticorum confessum calumniis plenum efficiens, scortum per quemdam iuuenem noctu [⁋] ad venerandos episcopos Romanorum introduxit, id quod Salinus a Stephano astu procuratum fuisse redarguit. Quapropter, quae conuocata fuerat synodus, Stephanum Arianum deposuit, eiusque in locum Leontium substituit, qui sua se manu castrauerat. Is quum animaduertisset, quosdam in doxologia filii, pro coniunctione ET, praepositionem PER ponere; alios vero praepositionem aliam IN, Spiritui sancto accommodare, silentio finem doxologiae compleuit, tantummodo pronuncians, in saecula saeculorum.

Ἀλλὰ καὶ ὁ εὐσεβέστατος Κώνστας, εἰς Ἀντιόχειαν ἐκ Ῥώμης πρὸς Κωνστάντιον τὸν ἴδιον ἀδελφὸν, ἐκδικῶν Παῦλον καὶ Ἀθανάσιον, ἐξαπέστειλε δύο αἰδεσιμωτάτους ἐπισκόπους, καλουμένους Εὐφράταν καὶ Βικέντιον, μεθ᾽ ὧν καὶ τὸν φιλόχριστον στρατηγέτην, ὀνομαζόμενον Σαλῖνον. Στέφανος δὲ ὁ ἄθεος, ὁ Ἀντιοχείας ἐπίσκοπος, αἱρετικῶν συνέδριον συκοφαντίας μεστὸν ποιησάμενος, χαμαιτύπην διά τινος νεανίου, νυκτὸς πρὸς τοὺς εὐλαβεῖς ἐπισκόπους Ῥωμαίων εἰσήγαγεν· ὅπερ Σαλῖνος ῥᾳδιουργηθὲν ὑπὸ Στεφάνου διήλεγξε. Διὸ ἡ συναχθεῖσα σύνοδος καθελοῦσα Στέφανον Ἀρειανὸν, Λεόντιον ἀντεχειροτόνησεν, ἐκτομίαν αὐτόχειρα. Ὅς τὸν ΚΑΙ σύνδεσμον ἐπὶ τῆς τοῦ υἱοῦ δοξολογίας τινὰς τιθέντας ἐνσημηνάμενος, καὶ τὴν ΔΙΑ ἄλλους πρόθεσιν, ἑτέρους τὴν ΕΝ τῷ πνεύματι προσαρμόζοντας· σιγῇ τὸ τέλος τῆς δοξολογίας ἐπλήρου, μόνον ἐκ φωνῶν, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

48. HIEROSOLYMITANA, ORTHODOXA.

350. Quum igitur Constantinus Christi-amans per Salinum Constantio bellum minatus esset, si Paulo et Athanasio suos thronos reddere differret; synodus diuina et sancta prouincialis Hierosolymis congregabatur, Maximum confessorem et Macarium, qui superiore persequutione, axillam et oculum, et femur dextrum amisisset, sanctae ciuitatis archiepiscopum praesidem habens: quae salutarem doctrinam confirmans Paulum et Athanasium suscepit.

Κωνσταντίνου δὲ τοῦ φιλοχρίστου διὰ Σαλίνου Κωνσταντίῳ πόλεμον ἀπειλήσαντος, εἰ Παύλῳ καὶ Ἀθανασίῳ τοὺς ἰδίους θρόνους ἀποδοῦναι διαναβάλλοιτο, σύνοδος θεία καὶ ἱερὰ τοπικὴ ἐν Ἱεροσολύμοις ἠθροίζετο, Μάξιμον τὸν ὁμολογητὴν καὶ Μακάριον ἐκ τοῦ πάλαι διωγμοῦ, ἀγκύλην καὶ ὀφθαλμὸν καὶ τὸν δεξιὸν μηρὸν ἀφῃρημένον, ἔξαρχον τῆς ἁγίας πόλεως ἀρχιεπίσκοπον ἔχουσα, ἡ τὸ σωτηριῶδες μάθημα βεβαιώσασα, Παῦλον καὶ Ἀθανάσιον προσεδέξατο.

49. HIE-

Digitized by Google

49. HIEROSOLYMITANA, ARIANORVM.

Athanasio igitur et Paulo honorifice ad sua ouilia proficiscentibus, impietatis antesignani, synodum Hierosolymis haereticam [P] coëgerunt, et confessorem quidem Maximum abiecerunt, catecheten autem Cyrillum tamquam Arianum elegerunt, quem tamen sub Damaso Romae, et sub Nectario Constantinopoli celebratae synodi multis efferunt laudibus, et Acacius Caesareae Philippi, Eusebii Pamphili discipulus et successor, propter primatum sede hac exegit.

Ἀθανασίου γοῦν καὶ Παύλου τιμίως πο- A. C. 350.
ρευομένων πρὸς τὰ ἴδια ποίμνια, τῆς ἀσεβείας οἱ πρόμαχοι, σύνοδον ἐν Ἱεροσολύμοις αἱρετικὴν συνεκρότησαν, καὶ τὸν μὲν ὁμολογητὴν ἀπεβάλλοντο Μάξιμον, τὸν δὲ κατηχιστὴν ὡς Ἀρειανὸν ἐχειροτόνησαν Κύριλλον. ὃν ἡ ἐπὶ Δαμάσου ἐν Ῥώμῃ, καὶ ἡ ἐπὶ Νεκταρίου ἐν Κωνσταντινουπόλει, πολλοῖς ἐπαίνοις ἐξαίρουσι σύνοδοι, καὶ Ἀκάκιος ὁ Καισαρείας τῆς Φιλίππου, Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου φοιτητὴς καὶ διάδοχος, χάριν πρωτείων τοῦ θρόνου τούτου ἐξήγαγεν.

50. SIRMIENSIS, ARIANORVM.

Quum autem Magnentius seditionem mouisset, et beatum Constantem percussisset; ea re cognita, Constantius Gallum quidem, fratrem Iuliani apostatae, Caesarem designatum, Orientis curam iussit gerere; ipse autem maximo cum exercitu per Europam peragrauit, hostes subigens, et ecclesiis turbas inferens haud paruas. Vnde et synodum mandat haereticam in Syrmio congregari, praetextu quidem Photini episcopi illius loci, qui Homini-cultor esset et insipiens; reuera autem contra diuinum symbolum et Athanasium generosa mente praeditum. Ea definitionem fidei exposuit impiam, quae vetarat naturam aut substantiam de DEO praedicari. Definitionem illam aiunt, sub Iuliano, apostata, a Marco [P] Arethusio compositam esse, qui ab Arethusiis multa perpessus sit propter Dominum sub Iuliano apostata. Ita carnes beatas simul et miseras theologus dixit Gregorius.

Ἀνταράντος οὖν Μαγνεντίου, καὶ τὸν 351.
μακάριον Κώνσταντα πατάξαντος, μεμαθηκὼς ὁ Κωνστάντιος, Γάλλον μὲν τὸν ἀδελφὸν Ἰουλιανοῦ τοῦ παραβάτου ἀναγορεύσας Καίσαρα, τῶν ἑῴων ἐκέλευσε φροντίζειν. Αὐτὸς δὲ μετὰ μεγίστης δυνάμεως δι᾽ Εὐρώπης ἐχώρησε, τοὺς πολεμίους χειρούμενος, καὶ ταῖς ἐκκλησίαις κλόνον προσφέρων οὐ μέτριον. Ὅθεν καὶ κελεύει σύνοδον αἱρετικὸν ἐν Συρμίῳ ἀθροίζεσθαι, προφάσει μὲν Φωτεινοῦ τοῦ ἐπισκόπου αὐτῆς, ὄντος ἀνθρωπολάτρου καὶ ἄφρονος, ἀληθείᾳ δὲ, κατὰ τοῦ θείου συμβόλου καὶ Ἀθανασίου τοῦ γενναιόφρονος, ἥτις ὅρον πίστεως ἐξέθετο ἄθεον, φύσιν, ἢ οὐσίαν ἐπὶ θεοῦ λέγειν ἀπαγορεύοντα, ὅν τινα φασὶν ἐπὶ παραβάτου Ἰουλιανοῦ, Μάρκον ἐκθέσθαι τὸν Ἀρεθούσιον, παρὰ τῶν Ἀρεθουσίων πολλὰ παθόντα διὰ τὸν Κύριον ἐπὶ Ἰουλιανοῦ τοῦ παραβάτου. Οὕτω σάρκας, μακαρίας ὁμοῦ καὶ ἀθλίας, ὁ θεολόγος ἔφη Γρηγόριος.

Digitized by Google

51. MEDIOLANENSIS, ORTHODOXA.

A.C. Poſt hanc ergo ſynodum, Conſtantius
355. Mediolani, ciuitate Italiae, alia indicta, occidentales congregauit. Quae quidem ſancta diuinitus inſpirata ſynodus, quum nec imperatorem vereretur, nec Arianam phalangem curaret, diuinum euertere ſymbolum, et Tyri procuratam Athanaſii depoſitionem confirmare recuſauit. Propterea principes eius ſynodi exſilio Conſtantius mulctauit; apoſtolicarum doctrinarum praeconem, papam Romae Liberium, multis aduerſus imperatorem argumentis tunc vſum, Galliarum item metropolitas, Paulum et Dionyſium; Italiae metropolitam, beatum Euſebium, et Luciferum Sardiniae inſulae archiepiſcopum.

Μετὰ γοῦν τὴν σύνοδον ταύτην, Κωνστάντιος ἐν Μεδιολάνῳ πόλει τῆς Ἰταλίας ἑτέραν γενέσθαι διαταξάμενος, τοὺς Ἑσπερίους συνήθροισεν. Ἥτις ἁγία θεόπνευστος σύνοδος, μὴ ἀνασχομένη τοῦ βασιλέως, καὶ τῆς Ἀρειανικῆς οὐ φροντίσασα φάλαγγος, ἀνατρέψαι τὸ θεῖον σύμβολον, καὶ τὴν ἐν Τύρῳ κυρῶσαι Ἀθανασίου καθαίρεσιν ἀπηρνήσατο. Διὸ τοὺς ἐξάρχους αὐτῆς ἐξορίᾳ Κωνστάντιος κατεδίκασε, τὸν τῶν Ἀποστόλων διδαχῶν κήρυκα, τὸν Ῥώμης πάπαν Λιβέριον, πρὸς αὐτοκράτορα πολλοῖς ἐλέγχοις τηνικαῦτα χρησάμενον, τοὺς Γαλλιῶν μητροπολίτας Παῦλον καὶ Διονύσιον, τὸν Ἰταλίας μητροπολίτην Εὐσέβιον τὸν μακάριον, καὶ Λουκίφερτον Σαρδινίας τῆς νήσου ἀρχιεπίσκοπον.

52. ARIMINENSIS.

359. His in exſilium exactis, crebris permotus orthodoxorum precibus Conſtantius, Arimini ſynodum ſanctorum epiſcoporum occidentalium ducentorum congregari praecepit, atque eos etiam, qui cum Eudoxio Germaniciae, idem cum Ario compendioſe [[?]] ſentiebant. Quae diuina et ſancta ſynodus diuinum confirmans ſymbolum, anathemate notauit Arium, eiusque complices, quod, qui diuerſum ſentiebant, Euſebius et Vrſacius, Demophilus et Gregorius, non admiſerunt, ſed propterea a ſynodo abdicati ſunt; poſtea tamen, quum ſincere poenitentiam egiſſent, Valentem et Vrſacium, quamquam Athanaſii calumniatores diri habiti fuiſſent, vt epiſcopos receperunt. Quidam tamen iſthanc, vt et Nicaenam, propter haereticos in illis repertos, valde inſectantur.

Τούτων ἐξορισθέντων, ἐνδελεχισμῷ τῶν ὀρθοδόξων, Κωνστάντιος ἐν Ἀριμήνῳ σύνοδον ἁγίων ἐπισκόπων Ἑσπερίων διακοσίων συγκροτηθῆναι προσέταξε, καὶ τοὺς περὶ Εὐδόξιον Γερμανικίας, βραχυτελεῖς Ἀρειόφρονας. Ἥτις θεία καὶ ἱερὰ σύνοδος, τὸ θεῖον κυρώσασα σύμβολον, ἀνεθεμάτισεν Ἄρειον καὶ τοὺς ἐκείνου συνίστορας. ὅπερ οἱ ἑτερόδοξοι, Εὐσέβιος καὶ Οὐρσάκιος, Δημόφιλος καὶ Γρηγόριος οὐ προσήκαντο. διὰ τοῦτό γε τῆς συνόδου ἀπεκηρύχθησαν, ὕστερον μέν τοι γνησίως μετανοήσαντας, Οὐάλην τε καὶ Οὐρσάκιον, καίπερ Ἀθανασίου συκοφάντας δεινοὺς χρηματίσαντας, ὡς ἐπισκόπους ἐδέξαντο. Καὶ ἔνιοι ταύτην, καὶ τὴν ἐν Νικαίᾳ, διὰ τοὺς εὑρεθέντας αἱρετικοὺς ἐν αὐταῖς, κακῶς διασύρουσιν.

53. NI-

Digitized by Google

53. NICENA THRACIAE, HAERETICA.

Eudoxiani igitur impietatis propugnatores praecipui, Eusebii auxilio, Constantio persuadent, vt in Nice Thraciae contra diuinum symbolum, haereticae phalangis synodum constitueret, fidei definitione exposita, quae consubstantiale omnino tolleret: cui orthodoxorum aliqui metu, alii fraude decepti subscripserunt. Quibus qui adsentiri nollent, in extremas orbis partes exulatum mittebantur.

Οἱ γῦν περὶ Εὐδ:ξιον τῆς ἀσεβείας ὑπέρμαχοι δόκιμοι, Εὐσεβίε συνάρσει πείθεσιν τὸν Κωνςάντιον, ἐν Νίκῃ τῆς Θρᾴκης κατὰ τῦ θείε συμβόλε σύνοδον αἱρετικῆς συςήσασθαι φάλαγγος, εἰς ἅπαν ἐξάραντα τὸ ὁμοέσιον, πίςεως ὅρον ἐκθέμενοι, εἰς ὃν οἱ μὲν δέει, οἱ δὲ Φενακισμῷ, τῶν ὀρθοδόξων ὑπέγραψαν. Ὧν οἱ συνθέσθαι μὴ βεληθέντες, εἰς τὰς ἐσχατίας τῆς οἰκεμένης ἐξόριςοι δεπέμφθησαν. A. C. 359.

54. NICAENA BITHYNIAE, ARIANORVM.

Definitionem igitur istam quum occidentales patres meritis anathematismis subiicerent: ea re cognita, qui diuersum sentiebant, simul arrepto Constantio, Nicaeae Bithynicae synodum congregarunt, vt diuinum exsecrarentur [ꝑ] symbolum, sed priusquam inchoarent blasphemiam, Deus trecentorum et octodecim patrum concutiens vrbem, contritos illos inde eiecit.

Τὸν ὅρον τοίνυν τῦτον τῶν ἑσπερίων πατέρων καθυποβαλλόντων τοῖς πρέπεσιν ἀναθέμασιν, μαθόντες οἱ ἑτερόδοξοι, συναρπάσαντες τὸν Καὶνςάντιον, ἐν Νικαίᾳ τῆς Βιθυνίας συνεκρότησαν σύνοδον, τὸ θεῖον ἀράσασθαι σύμβολον. Ἀλλὰ καὶ πρὶν τῆς βλασφημίας ἐνάρξαιντο, Θεὸς τῶν ἁγίων τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ πατέρων κατασείσας τὴν πόλιν, συντετριμμένες αὐτὲς ἐκεῖθεν ἐξέβαλεν. 359.

55. SELEVCIENSIS, ARIANORVM.

Hac igitur vibice adfecti et dispersi diuersa sentientes efficiunt, vt Constantius in Seleucia Isauriae synodum conuocet: definitionem exponentes de occidentalibus orthodoxis, multis eos anathematismis ferientem: in qua catecheten Cyrillum Hierosolymorum archiepiscopum, a diuino Siluano Seleuciae Philippi.* Acacius Eudoxium Syriae Antiochiam translatum secum adsumens, Constantinopolin ad Constantinum profectus est.

Μεμωλωπισμένοι γῦν διασπαρέντες οἱ ἑτερόδοξοι, τὸν Κωνςάντιον ἐν Σελευκείᾳ τῆς Ἰσαυρίας ποιῆσαι παρασκευάζεσι σύνοδον, ὅρον ἐκθέμενοι, περὶ τῶν ἑσπερίων ὀρθοδόξων, πολλοῖς βαλλόμενον ἀναθέμασιν. ἐν ᾗ τὸν κατηχητὴν Κύριλλον Ἱεροσολύμων ἀρχιεπίσκοπον παρὰ τῷ θείῳ Σιλβανῷ Σελευκείας Φιλίππε.* Ἀκάκιος Εὐδόξιον, μεταςάντα εἰς Συρίας τὴν Ἀντιόχειαν μεθ᾽ ἑαυτῦ προσλαβόμενος, ἐν Κωνςαντινεπόλει ὥρμησε πρὸς Κωνςαντῖνον.[z]) 359.

56. CON-

a) Κωνςάντιον.

56. CONSTANTINOPOLITANA, ARIANORVM.

A. C. 359. Imperator autem isto quasi binario pietatis deceptus, Byzantii haereticam congregauit synodum, omni studio oppugnaturam diuinum symbolum. Hinc vero non mediocris inter diuersa-sentientes, et orthodoxos sequuta est dissensio. Beatae enim memoriae Eustathius Antiochenus ex impio tomo, quem proferebat, qui dissimile dicebat esse *Id ex quo, Ei per quod,* impium Eusebium et Aëtium coarguit. Tandem synodus haec Macedonium deposuit; non, quod filium [?] Dei creaturam diceret, sed quod in Spiritum tantummodo sanctum impingeret, eumque omnino a Deitate alienum esse adfirmaret. Introduxit eadem synodus in Byzantinum episcopatum, sceleratissimum illum Eudoxium, qui ex Germanicia Antiochiam venerat: quum quidem iam mortuus esset impius ille Eusebius, et confessor Paulus ad Dominum emigrasset. Praeterea anathemate notauit diaconum quoque Alexandrinum Aëtium, ducem Eunomii, et praeceptorem Theophronii.

Ὁ δὲ βασιλεὺς τῇ δυάδι τῆς εὐσεβείας aa) φενακιζόμενος, ἐν Βυζαντίῳ αἱρετικὴν συνεκρότησε σύνοδον, πολλῇ δυνάμει σπουδάσασαν τοῦ θείου συμβόλου καταγωνίσασθαι. Καὶ οὐχ ἡ τυχοῦσα στάσις ἐντεῦθεν μεταξὺ τῶν ἑτεροδόξων καὶ ὀρθοδόξων παρηκολούθησεν. Ὁ γὰρ μακαρίτης Εὐστάθιος Ἀντιοχείας, ἐκ τοῦ παρ' αὐτοῦ ἐκτεθέντος ἀσεβοῦς τόμου, ἀνόμοιον λέγοντος τὸ Ἐξ οὗ, τοῦ Δι' οὗ, τὸν ἄθεον Εὐσέβιον διήλεγξε καὶ Ἀέτιον. Τέλος καθελοῦσα, μὴ, ὡς λέγοντα κτίσμα τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, Μακεδόνιον, ἀλλ' εἰς τὸ θεῖον Πνεῦμα μόνον προσκρούοντα, καὶ ἀλλότριον αὐτὸ φάσκοντα εἶναι παντελῶς τῆς θεότητος, ἀντεισάγει εἰς Βυζάντιον τὸν ἐκ Γερμανικίας κατελθόντα εἰς Ἀντιοχείαν, Εὐδόξιον τὸν παμμιαρὸν, ἤδη τοῦ δυσσεβοῦς Εὐσεβίου τὸν βίον τελέσαντος, καὶ τοῦ ὁμολογητοῦ Παύλου πρὸς κύριον ἐκδημήσαντος. πρὸς τούτοις ἀνεθεμάτισε καὶ τὸν διάκονον Ἀλεξανδρείας Ἀέτιον, τὸν ἀρχηγὸν Εὐνομίου καὶ Θεοφρονίου διδάσκαλον.

57. ANTIOCHENA, sub CONSTANTIO.

360. Posthaec vero, quum Constantius comperisset, a Persis Itzibium obsideri, Antiochiam properauit; sed, Saporio iam retrogresso, ipsum Homousion furiose semel euellens et Heterousium confirmans, synodum congregauit. Quum autem thronus Antiochiae viduatus esset, Ariani pariter et orthodoxi Meletium Sebastiae Armeniae archiepiscopum elegerunt. Imperatore vero explicationem dicti huius, *Dominus* ἔκτισε *me initium viarum suarum,*

Μετὰ δὲ ταῦτα μαθὼν ὁ Κωνστάντιος τοὺς Πέρσας πολιορκεῖν τὸν Ἰτζίβιον, bb) ἐπὶ Ἀντιοχείας ὥρμησε, καὶ, Σαβωρίου ἀναχωρήσαντος, αὐτὸν εἰς ἅπαν ἐξάρας τὸ ἑτεροούσιον φρυαττόμενος, καὶ τὸ ἑτεροούσιον κηρύξας, σύνοδον συνεκρότησε. Τοῦ δὲ θρόνου Ἀντιοχείας χηρεύοντος, Ἀρειανοί τε καὶ ὀρθόδοξοι, Σεβαστείας Ἀρμενίας ἀρχιεπίσκοπον Μελέτιον προχειρίζονται. Ὁ δὲ βασιλεὺς τὴν ἑρμηνείαν τοῦ, Κύριος ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ, παρὰ τῶν ἐπι-

aa) ἀσεβείας, *impietatis,* Coteler. III. p. 522.

bb) Νιτζίβιν.

ab episcopis seorsim flagitante, et pluriuis ad eum impiis confluentibus, Meletius orthodoxe id exposuit, magnaque voce Sacram Trinitatem consubstantialem praedicauit. Quumque archidiaconus os ei obturasset, [P] per digitos tamen diuinam illam doctrinam praedicauit, quod quum, qui male sentiebant, vidissent, Sabellismi eum accusatum in exsilium egerunt: et Eudoxium, cum Ario olim anathemate percussum, ei substituerunt, a quo etiam Constantius, aegrotans, baptisatus, vitam reliquit.

ἐπισκόπων ἰδιοσυςάτως ἐξαιτησάμενος, πλείςων δυσσεβῶν προσελθόντων, Μελέτιος ὀρθοδόξως ἐκθέμενος, μεγαλοφώνως ὁμοούσιον τὴν ἁγίαν τριάδα ἐκήρυξε. Καὶ τοῦ ἀρχιδιακόνου τὸ ςόμα τούτου φιμώσαντος, ἐκεῖνος διὰ τῶν δακτύλων, τὸ θεουργὸν ἐκήρυξε μάθημα. Ὅπερ οἱ κακόδοξοι θεασάμενοι, Σαβελλισμὸν αὐτῷ πλέξαντες, ἐξορίᾳ παρέπεμψαν, καὶ τὸν σὺν Ἀρείῳ ἀναθεματισθέντα Εὐδόξιον προχειρίζονται, ὑφ᾽ οὗ καὶ νοσήσας Κωνςάντιος βαπτισθεὶς, τὸν βίον κατέλιπεν.

58. ALEXANDRINA, ATHANASII.

Iulianus igitur apostata imperator factus, eos, qui sub Constantio in exsilium acti fuerant, episcopos, praetextu quodam compassionis reuocauit. Athanasius ergo beatus, conuocatis Alexandriam, e vinculis iam dimissis episcopis, synodice ea, quae Nicaeae decreta fuerant, confirmauit, et Arianam impietatem anathemate notauit. Episcopos vero, qui eousque in errore perseuerauerant, sed iam resipiscebant, ad communionem receptos, sacris operari iussit.

Αὐτοκράτωρ τοίνυν Ῥωμαίων Ἰουλιανὸς A.C. 361.
ὁ παραβάτης γενόμενος, τοὺς ὑπὸ Κωνςαντίου ἐξορισθέντας ἐπισκόπους, προσχήματι συμπαθείας, ἀνεκαλέσατο. Ἀθανάσιος οὖν ὁ μακάριος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ συναθροίσας τοὺς ἀφεθέντας ἐπισκόπους ἐκ τῶν ἁλύσεων, συνοδικῶς τὰ ἐν Νικαίᾳ δογματισθέντα ἐκύρωσε, καὶ Ἀρειανικὴν ἀνεθεμάτισε ἀθεότητα. Ἐπισκόπους δὲ τοὺς μέχρι τότε τῇ πλάνῃ ἐμμείναντας, μετανοοῦντας εἰς κοινωνίαν δεξάμενος, ἱερουργεῖν διεκέλευσεν.

59. ANTIOCHENA, MELETII.

Similiter vero et celeberrimus Meletius, adsumto Eusebio et Lucifero, qui Antiochiae Eustathianis Paulinum episcopum legerat, multaque noua instituta ouili, quod docebat, tradiderat, suum et ipse thronum recepit, Antiochiam: vbi Syriae et Phoenices episcopis congregatis, Nicaena decreta synodice confirmauit.

Ὁμοίως δὲ καὶ Μελέτιος ὁ ἀοίδιμος, 361.
ἀναλαβὼν Εὐσέβιον καὶ Λουκίφερτον, ἐν Ἀντιοχείᾳ τοῖς Εὐςαθιανοῖς Παυλῖνον χειροτονήσαντα, καὶ πολλὰς καινοτομίας παραδεδωκότα τῷ ὑπ᾽ αὐτοῦ διδασκομένῳ ποιμνίῳ, καὶ αὐτὸς θρόνον τὸν ἑαυτοῦ καταλαμβάνει, τὴν Ἀντιόχειαν. Ἐν ᾗ τοὺς ἐκ Συρίας καὶ Φοινίκης ἀρχιερεῖς συλλεξάμενος, τὰ ἐν Νικαίᾳ συνοδικῶς ἐκήρυξεν.

Digitized by Google

[P] 60. ALEXANDRINA, ATHANASII.

A.C. 362. Praeterea vero et victoriosus ille Athanasius, conuocatis Alexandriam sibi subiectis episcopis, amentem Apolinarium synodice anathemate notauit, et carnem Christi Domini nostri, animatam, intelligentem, rationalem, secundum veteres patres pie pronunciauit, quo ipso tempore Iulianus apostata in Perside periit.

Ἔτι γε μὴν καὶ ὁ πολύαθλος Ἀθανάσιος τοὺς ὑπ᾽ αὐτὸν ἀρχιερεῖς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ προσκαλεσάμενος· ἀναθεματίζει συνοδικῶς τὸν ἄνουν Ἀπολινάριον, καὶ τὴν σάρκα Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν, ἔμψυχον, νοερὰν, λογικὴν, κατὰ τοὺς παλαιοὺς πατέρας, εὐσεβῶς ἀνεκήρυξε, καθ᾽ ὃν χρόνον καὶ Ἰουλιανὸς ὁ παραβάτης ἐν Περσίδι ἀνῄρητο.

61. ALEXANDRINA ALIA, EIVSDEM.

363. Piissimus autem imperator Iouianus, missa Alexandriam ad Athanasium legatione, immutabilem verae orthodoxiae definitionem quaesiuit. Is igitur delectos Aegypti, Thebaidos et Libyae episcopos congregans, definitionem synodicam, gratia et veritate plenam Iouiano Christi-amanti misit, qui non multo post ex terrena regia ad coelestem transiuit.

Ὁ δὲ θειότατος Ἰοβιανὸς ὁ αὐτοκράτωρ, ἀποστείλας εἰς Ἀλεξάνδρειαν Ἀθανασίῳ, τὸν ἀπαράλλακτον ὅρον τῆς ἀληθοῦς ὀρθοδοξίας ἐζήτησεν, ὃς συναγαγὼν τοὺς λογάδας τῶν ἐπισκόπων Αἰγύπτου, Θηβαΐδος, καὶ Λιβύης, ὅρον συνοδικὸν πλήρη ἀληθείας καὶ χάριτος, Ἰοβιανῷ τῷ φιλοχρίστῳ ἀπέστειλεν, οὐ μετὰ πολὺ ἐκ τῶν ἐπιγείων πρὸς τὰ οὐράνια μετελθόντι βασίλεια.

62. MEDIOLANENSIS, AMBROSII.

364. Quum autem Valentinianus imperator fratrem Valentem Caesarem Romanorum renunciasset, et Romam contendisset: Mediolani synodus congregata fuit, vt Eudoxius, qui illic Arianus et Pneumatomachus fuerat episcopus, etiam post mortem, debito anathemati subiiceretur, et recte sentiens alius pastor throno praeficeretur. Arianis autem seditionem [P] propterea mouentibus, Ambrosius, qui vrbi praefectus esset, sedandi tumultus caussa superuenit. Quem quum eorum, qui aliter sentiunt, turba adspexisset, et fidelium clamorem repulisset, episcopum eum renun-

Οὐαλεντινιανοῦ τοίνυν τοῦ αὐτοκράτορος τὸν ἴδιον ἀδελφὸν Οὐάλεντα βασιλέα τῶν Ῥωμαίων ἀναγορεύσαντος, καὶ πρὸς τὴν Ῥώμην ἀπαίροντος, ἐν Μεδιολάνῳ συναθροίζεται σύνοδος, ὅπως Εὐδόξιον (e) τὸν ἐκεῖσε καὶ γεγονότα ἐπίσκοπον Ἀρειανὸν καὶ Πνευματομάχον ὑπάρχοντα, καὶ μετὰ θάνατον, ἀναθέματι καθυποβάλλῃ τῷ πρέποντι, θεόφρονα δὲ ποιμένα τῷ θρόνῳ ἐγκαθιδρύσειεν. Ἀρειανῶν τοιγαροῦν ἐπὶ τούτοις στασιαζόντων, Ἀμβρόσιος κατέλαβεν ὁ τῆς πόλεως ἔπαρχος ἀναστέλλων τὸν θόρυβον. Τὸ δὲ ἄθροισμα τῶν ἑτεροδόξων αὐτὸν θεασάμενον, καὶ τῶν πιστῶν τὴν

(e) Αὐξέντιον. Vide Hieron. Chron.

ciauit. Quin et diuina conueniens synodus, ipso inspectante imperatore, eum comprehendens, sacro baptismate initiauit. Electo autem iam eo, huiusmodi hymnum Deo imperator coram omnibus cecinit: Gratia tibi, Domine omnipotens et Seruator noster, quod, cui ego viro corpora, tu animas commiseris, meumque de eo iudicium iustum esse declaraueris.

τὴν κραυγὴν ἀπωσάμενον, ἐπίσκοπον ἀνηγόρευσεν. ὃν ἡ συνελθοῦσα θεία σύνοδος ἐπ' ὄψεσι τοῦ βασιλέως κατασχοῦσα, ἐμύησε τῷ ἁγίῳ βαπτίσματι, καὶ χειροτονηθέντος αὐτοῦ, τοιοῦτον ὕμνον ὁ βασιλεὺς τῷ Θεῷ πάντων ἐπ' ὄψεσιν ἀνεπέμψατο· Χάρις σοὶ δέσποτα παντοκράτορ, καὶ σῶτερ ἡμέτερε, ὅτι τῷδε τῷ ἀνδρὶ ἐγὼ μὲν τὰ σώματα, σὺ δὲ τὰς ψυχὰς ἐνεχείρισας, καὶ τὰς ἐμὰς ψήφους δικαίας ἀπέφηνας.

63. TYANENSIS, ORTHODOXA.

Confestim igitur, qui veritatem libere profitebantur a Valentiniano petiuerunt, vt Tyanis orthodoxa synodus congregaretur, quae Nicaeae decreta confirmaret. In ea Gregorius Nazianzenus, theologi pater, Eusebius Caesareae Cappadociae, Ortreius Melitenae, episcopi, aliique multi diuino zelo pleni, fuerunt. Liberius autem Romanus papa orthodoxiae typum ad eos misit, maximoque eos impleuit gaudio; Valens autem, qui, quum ab Eudoxio baptisaretur, iuramento confirmasset, se Arianismum defensurum, eos, qui ibi conuenerant, dimisit.

Αὐτίκα γοῦν οἱ τῆς ἀληθείας παῤῥησιασαὶ, πρὸς Οὐαλεντινιανὸν ἐποιήσαντο δέη- A. C.
σιν, ἐν Τυάνοις ἀθροισθῆναι ὀρθόδοξον 365.
σύνοδον, ὡς ἂν τὰ ἐν Νικαίᾳ συναθροισθέντα κυρώσειεν. ἐν ᾗ Γρηγόριος Ναζιανζοῦ, ὁ τοῦ Θεολόγου πατὴρ, καὶ ὁ Καισαρείας Καππαδοκίας ὑπῆρχεν Εὐσέβιος, ὁ Μελιτηνῆς Ὀρτρήϊος, καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἐνθέου ζήλου ἀνάμεστοι. Ὁ Πάπας τοίνυν Ῥώμης Λιβέριος πρὸς αὐτοὺς ὀρθοδοξίας τύπον ἀπέσταλε, καὶ χαρᾶς μεγίστης ἐνέπλησεν, Οὐάλης δὲ ὑπὸ Εὐδοξίου ἐν τῷ βαπτίζεσθαι ὅρκοις τὸν Ἀρειανισμὸν κρατύνειν διαβεβαιωσάμενος, τοὺς συνελθόντας ἐκεῖσεν ἀπέλυσεν.

[P] 64. CAESARIENSIS CAPPADOCIAE, BASILII.

Post haec Eusebio Caesareae Cappadociae mortuo, magnus ille Basilius ab omnibus throni illius suffragia accipit: et conuocatis iis, qui in montanis degebant, Samosatensi etiam Eusebio et Sardensi Lucifero, et, quae cum illis erat, orthodoxa synodo, episcopus ab illis creatur: et Dianium, qui Caesareae ante Eusebium episcopus fuerat, Asterium item, Eunomium et Theophronium Cappadocas anathemati subiicit.

Μετὰ ταῦτα τοῦ Εὐσεβίου τοῦ Καισα- 365.
ρείας Καππαδοκίας τελειωθέντος, ὁ μέγας Βασίλειος ὑπὸ πάντων εἰς τὸν θρόνον ψηφίζεται, καὶ τοὺς ἐκ τῆς ὑπερορίας ἀνακληθέντας προσκαλεσάμενος, τὸν Σαμοσατέα Εὐσέβιον, καὶ τὸν Σάρδεων Λουκίφερον, καὶ τὴν σὺν αὐτοῖς ὀρθόδοξον σύνοδον, ἀρχιερεὺς ὑπ' αὐτῶν προχειρίζεται, καὶ ἀναθεματίζει Διάνιον τῆς αὐτῆς πρὸ Εὐσεβίου ἐπίσκοπον, Ἀσέριον, Εὐνόμιον, καὶ Θεοφρόνιον, τοὺς Καππαδόκας.

65. ROMANA, DAMASI.

A.C. 368. Liberio autem beato Romae papa mortuo, Damasus merito eligitur, qui quidem apostolicis pro dogmatibus omnia et dicere et facere studebat. Is confestim synodum nonaginta patrum congregauit, et, anathemate in Auxentium pronunciato, diuinam illustrauit doctrinam, definitione pietatis edita, quam ad Illyricos misit.

Λιβερίȣ τοίνυν πάπα Ῥώμης τελειωθέντος τȣ̃ μάκαρος, Δάμασος ἀξιοπρεπω̃ς προχειρίζεται, ὁ πάντα λέγειν καὶ πράττειν ὑπὲρ τω̃ν Ἀποστολικω̃ν δογμάτων αἱρȣ́μενος. Ὃς αὐτίκα σύνοδον ἐννενήκοντα πατέρων συνήθροισε, καὶ ἀναθεματίσας Αὐξέντιον, τὸ θει̃ον ἐτράνωσε μάθημα, ὅρον εὐσεβείας ἐκθέμενος, ὃν πρὸς Ἰλλυρικȣ̀ς ἀπέστειλεν.

66. ROMANA, EIVSDEM SECVNDA.

369. Sed et alteram diuinitus collectam synodum idem sanctissimus pro homousio contra Auxentium congregauit.

Ἀλλὰ καὶ δευτέραν ὁ αὐτὸς πανίερος ὑπὲρ τȣ̃ ὁμοȣσίȣ κατὰ Αὐξεντίȣ συνεκρότησε θεοσύλλεκτον σύνοδον.

67. LAMPSACENA.

365. Similiter vero, et qui ab oriente missi fuerant ad defendendum homousion, quum ad Valentinianum venissent, synodum Lampsacum indicendam postularunt, qua Nicaena decreta confirmarentur, et Hypetius Heracleae Perinthi exauctoraretur. Quum igitur conuenissent, et menses duos ibi finiissent, irrita manere decernunt, quae Eudoxius et Acacius CPoli egissent: eam vero, quae Seleuciae edita fuisset, fidem imprudenter confirmant. Quod vbi cognouit Valens, omnia acta aboleuit, episcopos omnes exsilio multauit, et ecclesias Eudoxio tradidit.

Ὁμοίως δὲ καὶ οἱ πρεσβεύοντες ἐξ ἑῴας τὸ ὁμοȣ́σιον, Οὐαλεντινιανω̃ προσῆλθον σύνοδον ἐν Λαμψάκῳ αἰτȣ́μενοι, κυρω̃σαι τὰ ἐν Νικαίᾳ, καὶ ἀποκηρύξαι τὸν Ἡρακλείας Περίνθȣ Ὑπέτιον. Συνελθόντες ȣ̂ν καὶ μη̃νας δύο ἐκει̃σε τελέσαντες, ἄκυρα μένειν τὰ ἐν Κωνσταντινȣπόλει πεπραγμένα Εὐδοξίῳ καὶ Ἀκακίῳ ψηφίζονται, καὶ τὴν ἐν Σελευκείᾳ πίστιν κρατει̃ν ἀφρόνως θεσπίζȣσιν. Ὅπερ Οὐάλης πυθόμενος, τὰ γεγονότα πάντα συνέχεν, τοὺς ἐπισκόπȣς ὅλȣς ἐξορίᾳ διαζάμενος, καὶ τὰς ἐκκλησίας τω̃ Εὐδοξίῳ παρέδωκεν.

68. PVZENSIS, AETIANORVM.

368. Qui autem in Phrygia erant [dd]) Aëtiani, synodo in Puza vico collecta, cum Iudaeis celebrandum esse pascha decreuerunt. Quod decretum quum Sabbatius adprehendisset,

Καὶ οἱ ἐν Φρυγίᾳ δὲ Ἀετιανοὶ, σύνοδον ἐν Πάζῃ τῃ̃ κώμῃ ποιήσαντες, ὥς τε μετὰ Ἰȣδαίων ἐκτελει̃ν τὸ Πάσχα, ὅρον ἐκτίθενται. ὃν κρατύνας Σαββάτιος, πολλȣ̀ς

dd) Nouatiani. Vide *Socratem* IV. 28. V. 21. *Sozom.* VI. 24.

Digitized by Google

multos Byzantiorum in societatem erroris abripuit, a quo Sabbatiani hodieque dicuntur.

λοὺς τῶν Βυζαντίων συνήρπασε· παρ' οὗ Σαββατιανοὶ μέχρι καὶ σήμερον λέγονται.

69. ILLYRICANA, ORTHODOXA.

Valentinianus igitur magnus, ex praecipuis orthodoxae fidei propugnatoribus diuinam et sanctam in Illyrico fieri iubet synodum, quae Nicaenam quidem fidem pulcre confirmauit, Polychronium autem, Telemachum, Faustum, Asclepiadem, Cleopatrum et Amantium anathemate notauit: suumque tomum Arianis in Asia, Caria et Phrygia episcopis misit, vt et Christi-amans imperator suum similiter edictum.

Οὐαλεντινιανὸς γοῦν ὁ μέγας τοῖς ὀρθο- A. C.
δόξοις τῆς πίστεως προτερήμασι θεσπίζει 368.
ἐν τῷ Ἰλλυρικῷ θείαν γενέσθαι καὶ πανίερον σύνοδον. Ἡ τὴν ἐν Νικαίᾳ πίστιν καλῶς ἐβεβαίωσεν, ἀναθεματίσασα Πολυχρόνιον, Τηλέμαχον, Φαῦστον, Ἀσκληπιάδην, Κλεόπατρον, καὶ Ἀμάντιον, ἑαυτῆς δὲ τόμον ἐν Ἀσίᾳ, Καρίᾳ, Φρυγίᾳ, ἐπισκόποις Ἀρειανοῖς διεπέμψατο, καὶ ὁ φιλόχριστος βασιλεὺς ὡσαύτως ἐξ ἴσου τὸ Ἔδικτον.

[P] 70. ROMANA, DAMASI TERTIA.

Sancto igitur Athanasio e terra in coelum profecto, Petrus, qui plurimorum ei sudorum socius fuerat, per suffragia throni illius successor efficitur, quem, qui adulterinae sententiae adhaerebant, Alexandria per graecam manum occupata eiiciunt, in eiusque locum, lupum illum Lucium introducunt. Petrus vero Romam contendit, eoque recepto, papa Damasus Romae diuinam et sanctam synodum conuocauit, quae amentem illum Apolinarium, Stephanumque eius discipulum, et latronem Lucium anathemate notauit.

Ἀθανασίου τοίνυν τοῦ πανιέρου μεταλ- 373.
θόντος γῆθεν πρὸς τὰ οὐράνια, Πέτρος, ὁ πολλὰ συνιδρώσας αὐτῷ, ψήφοις ἐκείνου τοῦ θρόνου διάδοχος γίνεται. ὃν οἱ τῆς κιβδήλου δόξας ἐχόμενοι, τὴν Ἀλεξάνδρειαν καταλαβόντες, ἑλληνικῇ χειρὶ ἐξελαύνουσι, τὸν λύκον Λούκιον ἀντεισάξαντες. Πέτρος δὲ τὴν Ῥώμην κατέλαβε, καὶ πάπας Δάμασος αὐτὸν προσλαβόμενος, ἐν Ῥώμῃ σύνοδον θείαν καὶ ἱερὰν συνεκρότησεν, ἣ τὸν ἄνουν Ἀπολινάριον, Στέφανόν τε τὸν μαθητὴν αὐτοῦ ἀνεθεμάτισε, καὶ τὸν φόνιον Λούκιον.

71. GANGRENSIS, DIO PRAESIDE.

Quum autem Eustathii Armeniae episcopi discipuli virus suum in plures dispergerent, (Dadoae enim, qui Massalianorum erat haereseos, opinioni veteratores

Τῶν μαθητῶν δὲ τοῦ Εὐσταθίου Ἀρμενίας 375.
τὴν οἰκείαν λύμην διανεμόντων εἰς πλείονας, (Δαδόη γὰρ τοῦ Μασσαλιανῶν μετέχον φρονήματος παλίμβολοι, ee) καὶ τοὺς γνώ-

ee) παλίμβολοι. Coteler. 1. p. 785.

hi adstipulabantur, et quum sententiis in vtramque partem variarent, vt et praeceptor ipsorum: Deum, qui masculum et foeminam fecit, ipso damnato coniugio, calumniabantur,) sancta Gangrae congregata synodus, Dium illum praestantissimum praesidem habuit, et definitionem a Deo inspiratam proferens, ad fratres in Armenia emisit.

γνώμαις ὑπάρχοντες ἀμφιτάλαντοι, καθὼς ὁ ἐκείνων διδάσκαλος, Θεὸν τὸν ποιήσαντα ἄρσεν καὶ θῆλυ, ἐκ τῆς κατηγορίας τοῦ γάμου ἐνδιαβάλλοντες, ἡ ἐν Γάγγρᾳ ἁγία συναθροισθεῖσα Σύνοδος, φέρουσα Δίον τὸν πάνυ αὐτῆς προκαθήμενον, ἥτις ὅρον θεόπνευστον ἐξενέγκασα, πρὸς ἀδελφοὺς τοὺς ἐν Ἀρμενίᾳ ἐξέπεμψεν.

72. ROMANA, DAMASI QVARTA.

A. C. 378. Valens autem, quum in Thracia [P] adversus Gotthos pugnasset, in Chalcide ab ipsis igne absumtus in quodam palearum receptaculo, ad aeternum ignem migrauit. Valentino ff) etiam in Christo Deo nostro defuncto, Gratianus filius, et occidentis et orientis imperator factus, pios episcopos ab exsilio reuocauit. Quo tempore beatus etiam Damasus sacram Romae conuocauit synodum, aduersus Arianos, Pneumatomachos et alios plurimos haereticos, expositamque definitionem diuinorum capitum, Thessalonicam ad Paulinum misit, quae ex diuina dispensatione vbique maxima perfecit, et Trinitatem homousion adorandam esse omnibus persuasit.

Οὐάλης μὲν ἐν Θρᾴκῃ Γότθοις συμβαλὼν, ὑπ' αὐτῶν εἰς Χαλκίδα, πυρίκαυστος ἐν ἀχυρῶνι γενόμενος, πρὸς τὸ αἰώνιον πῦρ ἐξεδήμησε. καὶ Γρατιανὸς, Οὐαλεντίνου τελευτήσαντος ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν, τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. ἑσπερίων καὶ τῶν ἑῴων αὐτοκράτωρ γενόμενος, τοὺς ἐν ἐξορίᾳ εὐσεβεῖς ἐπισκόπους ἀνεκαλέσατο. Καθ' ὃν χρόνον καὶ ὁ μακάριος Δάμασος, ἐν Ῥώμῃ ἁγίαν συγκαλεσάμενος Σύνοδον, κατὰ Ἀρειανῶν καὶ Πνευματομάχων, καὶ ἄλλων πλείστων αἱρετικῶν, ὅρον θείων κεφαλαίων ἐκθέμενος, ἐν Θεσσαλονίκῃ πρὸς τὸν Παυλῖνον ἀπέστειλεν, ἐκ θείας οἰκονομίας πανταχοῦ τὰ μέγιστα διανύσαντα, προσκυνεῖν γὰρ Τριάδα πάντας ἔπεισεν ὁμοούσιον.

73. ANTIOCHENA, MELETII.

379. Sed et Meletius, qui ἀοίδιμος, id est celebris cognominatur, suo in throno Antiochiae diuinam et sacram conuocauit synodum, quae diuinum confirmans symbolum, et Marcellum, Photinum ac Apollinarium anathemate notans, diuinam ad Damasum et episcopos occidentis misit expositionem.

Ἀλλὰ καὶ Μελέτιος, ἀνακληθεὶς ὁ ἀοίδιμος, ἐν τῷ οἰκείῳ θρόνῳ Ἀντιοχείας, θείαν καὶ ἱερὰν συνεκαλέσατο Σύνοδον, ἢ τὸ θεοποιὸν κυρώσασα Σύμβολον, καὶ ἀναθεματίσασα Μάρκελλον, Φωτεινὸν καὶ Ἀπολινάριον, ὅρον θεῖον πρὸς Δάμασον, καὶ τοὺς ἱεράρχας τῆς ἑσπέρας ἀπέστειλε.

74. AN-

ff) Valentiniano.

74. AQVILEGIENSIS, AMBROSII.

Quum igitur Gratianus, castris aduersus Gotthos metatis, Theodosium sororis maritum, exercitui praefecisset, quieverunt hostes, et dux militiae cum triumpho ad imperatorem rediit. Quapropter [P] Gratianus, vt digno eum honore remuneraretur, patrui sui imperium ipsum iussit administrare, quod Constantius et Valens Arianis gratificantes corruperant: eumque orientis imperatorem designauit. Mandavit etiam Damaso papae, vt Aquilegiae synodum institueret, cui praefuerunt Ambrosius Mediolani, ac Ascholius Thessalonicae: quae sancta synodus tomum exhortationis plenum confecit, tamquam oecumenica esset synodus, eumque ad Theodosium piissimum imperatorem, per fide dignos homines misit. Romani enim, et qui Galliam Hispanicam, item Spanogalliam, Italiam, Campaniam, Dalmatiam, Calabriam, Sardiniam, Achaiam incolebant, et quicunque occidentales Gratiani imperio suberant, ab haeretica illa lue erant immunes.

A. C. 381. Γρατιανοῦ τοίνυν κατὰ Γότθων στρατοπεδεύσαντος, καὶ Θεοδόσιον τὸν ἐπ' ἀδελφῇ γαμβρὸν αὐτοῦ στρατηγὸν ἀναδείξαντος, εἰρήνευον οἱ πολέμιοι, καὶ τροπαιοφόρος πρὸς τὸν κρατοῦντα ὁ στρατηγέτης ἐπάνεισι. Διὸ Γρατιανὸς ἀμοιβῇ πρεπούσῃ τιμήσας τὸν μέγιστον Θεοδόσιον, τοῦ οἰκείου αὐτοῦ πατραδέλφου τὴν ἡγεμονίαν διέπειν ἐκέλευσεν, ἥνπερ Κωνστάντιος καὶ Οὐάλης, Ἀρειανοῖς χαριζόμενοι, ἐλυμήναντο, καὶ βασιλέα τῶν ἑῴων Ῥωμαίων προεχειρίσατο· Δαμάσῳ προστάξας τῷ πάπᾳ ἐν Ἀκυλίᾳ συστήσασθαι Σύνοδον, ἧς ἐξῆρχον ὁ Μεδιολάνου Ἀμβρόσιος, καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Ἀσχόλιος. Ἥτις ἁγία Σύνοδος, ἐκθεμένη τόμον παραινέσεως γέμοντα, ὡς ἂν οἰκουμενικὴ γένοιτο Σύνοδος, πρὸς Θεοδόσιον τὸν εὐσεβέστατον βασιλέα, σὺν ἀξιοπίστοις ἀνδράσιν ἀπέστειλε. Ῥωμαίων γὰρ καὶ οἱ τῆς Ἰσπανικῆς Γαλλίας, τῆς αἱρετικῆς λύμης ὑπῆρχον ἀλώβητοι, Σπανογαλλίας, Ἰταλίας, Καμπανίας, Δαλματίας, Σαρδινίας, Ἀχαΐας, καὶ ὅσοι τῶν Ἑσπερίων τῇ Γρατιανοῦ βασιλείᾳ ὑπέκειντο.

75. CONSTANTINOPOLITANA, OECVMENICA SECVNDA.

Quum igitur Theodosius, vere in Dei cultu magnus, regiam CPolitanam accepisset, et Agelius quidem Arianis, Gregorius autem theologus orthodoxis Byzantii praeesset: secunda oecumenica centum quinquaginta diuinorum patrum congregata est synodus: cui praefuerunt et praesederunt, Timotheus Alexandriae, Cyrillus Hierosolymorum, qui iam a Siluano, et aliis trigiuta sex cum ipso sentientibus [P] Pneumatomachis se seiunxerat, et Christi-amans imperator Theodosius.

381. Θεοδοσίου δὲ τοῦ ἀληθῶς ἐν θεοσεβείᾳ μεγάλου, τὴν βασιλίδα καταλαβόντος Κωνσταντινουπόλεως, Ἀγελίου Ἀρειανῶν, καὶ Γρηγορίου τοῦ θεολόγου τῶν ὀρθοδόξων ἐν Βυζαντίῳ ἐξαρχόντων, ἡ τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα θεοφόρων πατέρων, οἰκουμενικὴ δευτέρα Σύνοδος συνήθροιστο· ἧς ἐξῆρχον προκαθεζόμενοι, ὁ Ἀλεξανδρείας Τιμόθεος, Κύριλλος Ἱεροσολύμων, ἤδη ἀποσχίσας Σιλβανοῦ καὶ τῶν σὺν αὐτῷ Πνευματομάχων, ἕξ τε καὶ τριάκοντα, καὶ ὁ φιλόχριστος βασιλεὺς Θεοδόσιος.

Ἥτις

Digitized by Google

Haec sancta synodus, Eusebium et Theognium Bithynios, Patrophilum et Aëtium Palaestinos, Paulinum et Gregorium Phoenices, Theodorum et Georgium Cilices, Narcissum et Athanasium, Menophantum Ephesi, et Theodorum Perinthi, Marcellum Ancyrae, et Apolinarium: Maximum item deposuit, electionem eius plane irritam decernens. Quo tempore sanctum etiam Samosatensem Eusebium Gratianus Thracico exsilio liberans, ad proprium ouile remisit: quem tamen ad portam vrbis accedentem mulier Ariana, desuper deiecta olla, interfecit.

Ἥτις ἁγία Σύνοδος, Βιθυνοὺς, Εὐσέβιον καὶ Θεόγνιον, Πατρόφιλον καὶ Ἀέτιον, ἀπεκήρυξε Παλαιστινοὺς, Παυλῖνόν τε καὶ Γρηγόριον, Φοίνικας, Θεόδοτον καὶ Γεώργιον Κίλικας, Ναρκίσσον καὶ Ἀθανάσιον, Μηνοφάντιον Ἐφέσου, καὶ Περίνθου Θεόδωρον, Μάρκελλον Ἀγκύρας, καὶ Ἀπολινάριον, Μάξιμόν τε, καὶ τὴν αὐτοῦ χειροτονίαν ἀργὴν καθόλου θεσπίσασα. Καθ' ὃν χρόνον καὶ τὸν ἐν ἁγίοις Σαμοσατέα, Εὐσέβιον, Γρατιανὸς τῆς Θρακικῆς ἐξορίας ἀφέμενος, πρὸς τὸ ἴδιον ποίμνιον ἐξαπέστειλε, καὶ πρὸς τὴν πύλην πόλεως ἐξερχόμενον, ἄνωθεν γυνὴ κεράμῳ Ἀρειανὴ ἐθανάτωσεν.

76. ROMANA, DAMASI QVINTA.

A. C. 382. Nondum tamen plane exstincta haeretica flamma, Gratiano pio sublato, et iis, qui male sentiebant, in Graecia tumultuantibus: Damasus sanctissimus, collecta Romae synodo, diuinum decretum edidit: et ad eam, quae Constantinopoli cogebatur synodum, emisit.

Ἀλλὰ οὔπω τῆς αἱρετικῆς φλογὸς εἰς ἅπαν ἀποσβεσθείσης, Γρατιανοῦ τοῦ εὐσεβοῦς ἀναιρεθέντος, καὶ τῶν κακοδόξων ἐν τῇ Γραικίᾳ βατταριζόντων, Δάμασος ὁ πανίερος ἐν Ῥώμῃ Σύνοδον συστησάμενος, ὅρον θεῖον ἐξέθετο, καὶ πρὸς τὴν ἀθροιζομένην ἐν Κωνσταντινουπόλει ἁγίαν Σύνοδον ἀπέστειλεν.

77. CONSTANTINOPOLITANA, NECTARII.

390. Quod et qui illi praeerant, Nectarius Byzantii, et Alexandriae Theophilus, vna cum ceteris, qui praesentes aderant, receperunt: et synodice anathemati subiecerunt eos, qui Ariani permanerent, [P] Paulianos item, Apolinaristas, Marcellianos et Photinianos; et decreto edito perquam pio, vna cum episcopis ad beatum Damasum id miserunt.

Ὅνπερ οἱ ταύτης δεξάμενοι ἔξαρχοι, ὁ Βυζαντίου Νεκτάριος, καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Θεόφιλος, μετὰ τῶν συμπαρόντων, Συνοδικῶς ἀναθέματι καθυπέβαλον τοὺς ἐπιμένοντας Ἀρειανοὺς, Παυλιανοὺς, Ἀπολιναριστὰς, Μαρκελλιανοὺς, καὶ Φωτεινιανοὺς, καὶ ὅρον ἐκθέμενοι πανσεβάσμιον, ἅμα ἀρχιερεῦσι πρὸς τὸν μακάριον ἐξαπέστειλαν Δάμασον.

78. CAR-

78. CARTHAGINENSIS, AVRELII.

Theodosio igitur et Nectario ad coelestia translatis, in illius quidem imperium filius Arcadius successit, vt in Gratiani Honorius, Arcadii frater. Quo tempore Carthagine synodus prouincialis et sacra congregata fuit, patrum centum viginti et septem conuentum prae se ferens; quae contra idololatras Donatistas, et aliam quamcunque haeresin, et alia illorum locorum errata, actiones instituit; cui praefuit Aurelius Carthaginiensis episcopus. Canones sacri et diuini, quos illa edidit, ad Theodosii vsque minoris tempora obtinuerunt.

Θεοδοσίου γοῦν καὶ Νεκταρίου μεθαρμοσθέντων πρὸς τὰ οὐράνια, τοῦ μὲν τὴν βασιλείαν ὁ υἱὸς Ἀρκάδιος διαδέχεται, Γρατιανοῦ δὲ, ὁ ἀδελφὸς Ἀρκαδίου Ὀνόριος· ἐν οἷς χρόνοις ἐν Καρθαγένη Σύνοδος τοπικὴ καὶ ἱερὰ συναθροίζεται, πατέρων ἑκατὸν εἴκοσι καὶ ἑπτὰ συνέλευσιν φέρουσα, κατὰ εἰδώλων, Δονατιστῶν, καὶ ἄλλης ἑκάστης αἱρέσεως, καὶ τῶν ἐν τόποις ἐκείνοις ἀτόποις σφαλμάτων τὰς πράξεις ποιήσασα. Ἧς ἡγεῖτο Αὐρήλιος ὁ Καρθαγένης ἐπίσκοπος. Καὶ κανόνας ἱεροὺς ἐκθεμένη καὶ θείους, ἕως καιρῶν τοῦ μικροῦ Θεοδοσίου διήρκεσε. A. C. 397.

79. CONSTANTINOPOLITANA, CONTRA IOANNEM CHRYSOSTOMVM.

Nectarii autem archiepiscopalem thronum diuina voluntate sortitus est presbyter Antiochiae Syriae Iohannes, magnus ille Chrysostomus, contra quem calumniae ab iis, qui haud parum poterant, eique inuidebant, nec vulgares exortae, prauo conuenticulo triginta et trium episcoporum occasionem dederunt, a quibus et exsilio multatus est.

Νεκταρίου δὲ τῆς ἀρχιερωσύνης τὸν θρόνον θείῳ νεύματι ἐκληρώσατο πρεσβύτερος Ἀντιοχείας Συρίας, Ἰωάννης ὁ μέγας Χρυσόστομος, καθ᾽ οὗ διαβολαὶ παρὰ τῶν κρατούντων οὐχ᾽ ἥκιστα καὶ φθονούντων, οὐχ᾽ αἱ τυχοῦσαι γενόμεναι, συνέδριον πονηρὸν τριάκοντα καὶ τριῶν ἐπισκόπων συνέστησαν, καὶ ὑπόδικον ἐξορίᾳ κατέκριναν. 403.

[P] 80. CONSTANTINOPOLITANA ALIA, PRO CHRYSOSTOMO.

Verum haud ita multo post, regiam Constantinopolin synodus alia veritatis patrona sexaginta patrum conueniens, beatum Chrysostomum, per fraudem deiectum, suo throno restituit. Quum autem iterum per iniuriam expulsus, et a Comanico exsilio in coelum remeasset, Arsenius ei successit; huic Atticus; et huic, Sisinnius.

Ἀλλ᾽ οὐ μετὰ πολὺ, τὴν βασιλίδα Κωνσταντινούπολιν τῆς ἀληθείας πρόμαχος ἑξήκοντα ἐπισκόπων κατέλαβε Σύνοδος, καὶ τὸν ἅγιον συκοφαντηθέντα Χρυσόστομον τῷ αὐτοῦ θρόνῳ ἀποκατέστησε. Καὶ πάλιν ἀδικηθέντα, καὶ ὑπὸ τῆς Κομανικῆς ἐξορίας ἀναδραμόντα πρὸς τὰ οὐράνια, Ἀρσένιος διαδέχεται, Ἀττικὸς ἐκεῖνον, καὶ τοῦτον Σισίνιος.

81. ALEX-

81. ALEXANDRINA, CYRILLI.

A.C. 425. Sisinnio autem insanus ille Nestorius ab Antiochia successit, qui sermonem veritatis corrupit, quum non sustineret, vt beata virgo θεοτόκος, ist est Deipara, diceretur, neque concederet, vt hypostatica Christi seruatoris omnium vnio praedicaretur. Contra eum Cyrillus ille magnus depugnans, synodum diuinam et sacram Alexandriae congregauit, quae decretum capitum duodecim edidit, Nestorioque transmisit. Sed hoc ille auersatus, adulterinae sese opinioni adiunxit, et ecclesiae compagem turbauit,

Καὶ Νεςόριος ἐξ Ἀντιοχείας ὁ φρενοβλαβὴς πρεσβύτερος, διαδέχεται τὸν Σισίνιον. Ὅς τῆς ἀληθείας τὸν λόγον παρέθυνε, θεοτόκον λέγειν τὴν παναγίαν παρθένον μὴ προσιέμενος, καὶ τὴν καθ᾽ ὑπόςασιν ἕνωσιν τοῦ Σωτῆρος τῶν ὅλων Χριςοῦ δοξάζειν οὐκ ἀνεχόμενος· Καθ᾽ οὗ Κύριλλος ὁ μέγας ἀγωνισάμενος Σύνοδον θείαν καὶ ἱερὰν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ συνήθροισεν. Ἥτις ὅρον κεφαλαίων δύο καὶ δέκα ἐκθεμένη, τῷ Νεςορίῳ ἀπέςειλεν. ὅν τινα μᾶλλον ἀποσεισάμενος τῇ κιβδήλῳ ἑαυτὸν δόξῃ προσέθηκε, τῆς ἐκκλησίας ταράττων τὸ σύςημα.

82. EPHESINA, OECVMENICA TERTIA, CONTRA NESTORIVM.

431. Quod animaduertens Theodosius minor, imperator, Ephesi beatorum patrum ducentorum tertiam oecumenicam synodum congregari iussit, cui Cyrillus [P] praefuit, apostolorum adstipulator. Ioannes autem Antiochiae Syriae, et qui cum eo erant, Nestorio gratificabantur. Sancta autem synodus, quum multum absumsisset temporis, et a pestilentia ipsa absumeretur, tandem Nestorium deposuit, conuenienti eum anathemati subiiciens: Deiparam vero beatam virginem praedicans, et hypostaticam vnionem seruatoris omnium et Dei nostri Christi.

Ὅπερ θεωρῶν βασιλεὺς ὁ μικρὸς Θεοδόσιος, ἐν Ἐφέσῳ τῶν διακοσίων μακαρίων πατέρων, τρίτην οἰκουμενικὴν Σύνοδον συγκροτηθῆναι ἐκέλευσεν, ἧς ἐξῆρχε Κύριλλος ὁ τῶν Ἀποςόλων συνήγορος. Ἰωάννης δὲ ὁ Ἀντιοχείας Συρίας, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, Νεςορίῳ χαριζόμενοι. Ἡ δὲ ἁγία Σύνοδος χρονοτριβοῦσα, καὶ λιμοῦ γενομένη κατάβρωμα, τέλος Νεςόριον ἀπεκήρυξεν, ἀναθέματι καθυποβαλοῦσα τῷ πρέποντι, θεοτόκον τὴν ἁγίαν παρθένον Μαρίαν κηρύξασα, καὶ τὴν καθ᾽ ὑπόςασιν ἕνωσιν τοῦ Σωτῆρος Χριςοῦ τῶν ὅλων, καὶ Θεοῦ ἡμῶν.

83. ANTIOCHENA, IOHANNIS.

434. Iohannes igitur posthaec, et qui ab ipso erant, non mediocri, aduersus sanctam synodum concitata seditione, Antiochiam concurrerunt omnes, et diuina et sancta instituta synodo Nestorium deposuerunt: et duas in Christo incommixtas, indiuisas-

Ἰωάννης γοῦν μετὰ ταῦτα, καὶ οἱ περὶ αὐτὸν, οὐ μετρίως πρὸς τὴν ἁγίαν ςασιάσαντες Σύνοδον, ἐν Ἀντιοχείᾳ συνέδραμον ἅπαντες, καὶ θείαν καὶ ἱερὰν ποιησάμενοι Σύνοδον, ἀπεκήρυξαν τὸν Νεςόριον, καὶ δύο φύσεις ἐπὶ Χριςοῦ ἀσυγχύτους, ἀδιαιρέτους,

Digitized by Google

que naturas diuine docentes, decretum suum ad magnum Cyrillum miserunt, quod ille amplexus, *Laetentur coeli, et exsultet terra*, exclamauit.

τοὺς, θεοφρόνως τρανώσαντες, τὸν ὅρον αὐτῶν πρὸς τὸν μέγαν Κύριλλον ἐξαπέστειλαν. Ὃν δεξάμενος, Εὐφραινέσθωσαν οἱ οὐρανοὶ, καὶ ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ, ἀνεβόησε.

84. CONSTANTINOPOLITANA, PROCLI.

Nestorio igitur deposito, Maximinus in thronum Constantinopolitanum intruditur. Cui succedens Proclus, diuinam et sanctam Constantinopoli congregauit synodum: et omnes, qui sacrae Dei ecclesiae sese opponerent, anathemati subiecit.

Νεστορίου τοίνυν καθαιρεθέντος, Μαξιμῖνος ἐν τῷ θρόνῳ Κωνσταντινουπόλεως ἐμβιβάζεται, καὶ τοῦτον Πρόκλος διαδεξάμενος, θείαν καὶ ἱερὰν ἐν Κωνσταντινουπόλει συνήθροισε Σύνοδον, καὶ ὅλους τοὺς ἀνθισταμένους τῇ ἁγίᾳ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ, καθυπέβαλεν ἀναθέματι. A.C. 438.

[?] 85. ANTIOCHENA, IOHANNIS.

Ad haec pii quidam ex Armenia monachi Constantinopolin adpulerunt, qui referebant, Theodori Mopsuesteni libros blasphemiarum plenos, ab orientalibus, qui Nestorium defenderent, in pretio magno haberi. Quapropter Proclus et imperator Theodosius ad Iohannem Antiochiae scribunt, vt, synodo conuocata, contra impium Theodorum definiat. Is vero, synedrio frequente congregato, sine vlla inquisitione libros Theodori nihil reprehendendum habere, Theodosio et Proclo rescripsit.

Πρὸς τούτοις ἐξ Ἀρμενίας εὐλαβεῖς τινὲς μοναχοὶ τὴν Βασιλίδα κατέλαβον, ἀπαγγέλλοντες, ὡς Θεοδώρου βιβλία τοῦ Μοψουεστίας, βλασφημιῶν ὄντα ἀνάμεστα, οἱ ἐν τῇ ἀνατολῇ σεμνύνουσιν, ἀντὶ Νεστορίου κατέχοντες. Διὸ Πρόκλος, Ἰωάννῃ τῷ Ἀντιοχείας, καὶ ὁ βασιλεὺς Θεοδόσιος γράφουσι κατὰ Θεοδώρου τοῦ μιαροῦ συνοδικῶς ἀποφήνασθαι. Ὁ δὲ Συνέδριον ἀσφαλὲς ποιησάμενος, ἀνεξετάστως, μηδένα μῶμον ἔχειν τὰ Θεοδώρου βιβλία, Θεοδοσίῳ καὶ Πρόκλῳ ἀντέγραψεν. 438.

86. CONSTANTINOPOLITANA, FLAVIANI.

Cyrillo igitur et Proclo ad immortalem gloriam translatis: illi quidem Dioscorus, huic autem Flauianus beatus successit. Qui a sanctissimo Eusebio, Dorylaei archiepiscopo, interpellatus, diuinam et sacram Constantinopoli conuocauit synodum: quae Eutychia archimandritae Constantinopolitani caussam cognouit, eumque ab ecclesia segregauit.

Κυρίλλου τοίνυν καὶ Πρόκλου πρὸς τὴν ἀγήρω μετελθόντων λαμπρότητα, Διόσκορος τὸν μὲν, τὸν δὲ Φλαβιανὸς ὁ μακάριος διαδέχεται. Ὃς παρὰ τοῦ ὁσιωτάτου Εὐσεβίου τοῦ ἀρχιεπισκόπου Δορυλαίου παρενοχλούμενος, θείαν καὶ ἱερὰν ἐν Κωνσταντινουπόλει συνεκαλέσατο Σύνοδον, τὰ κατὰ τὸν Εὐτυχῆν ἐξετάζουσαν, τοῦ Βυζαντίου ἀρχιμανδρίτην ὑπάρχοντα, καὶ τοῦτον τῆς ἐκκλησίας ἐχώρισεν. 448.

Digitized by Google

87. EPHESINA, DIOSCORI.

A.C. 449. Quum autem Eutyches Senatores, et maxime Chryſaphium, qui Tzerupus cognominabatur et Praepoſitus, et per eum, vt qui plurimum poterat, ipſum adeo Theodoſium imperatorem adulationibus corrupiſſet: praedatoria [¶] Epheſi coacta fuit ſynodus: cui Dioſcorus Alexandriae papa praeſuit. In eius medio Eutyches ſtans, Valentinum et Manem ſine ſimulatione anathemate notauit: ideoque recipiendum eum eſſe, decretum eſt. Flauianus vero inclytus Conſtantinopoli epiſcopus abdicatus, calcibus occiditur: Euſebius Dorylaei, Chriſti cauſſa in exſilium ablegatur.

Εὐτυχῆς γε τοὺς συγκλητικὲς, καὶ μάλιστα τὸν Χρυσάφιον, τὸν Τζερῆπον ἐπιλεγόμενον, Πραιπόσιτον χρηματίζοντα, καὶ δι' αὐτῆ, ὡς μεγάλα ἰσχύοντος, Θεοδόσιον τὸν βασιλέα θωπείαις ὑπονοθεύσαντος, λῃστρικὴ ἐν Ἐφέσῳ συναθροίζεται Σύνοδος· ἧς ἐξῆρχεν Ἀλεξανδρείας ὁ πάπας Διόσκορος. Ἐν ἧς Εὐτυχὴς μέσῳ στὰς, Οὐαλεντῖνον καὶ Μάνην ἀνεθεμάτισεν ἀπροσποιήτως, κριθεὶς εὐαπόδεκτος. Φλαβιανὸς δὲ Κωνσταντινεπόλεως ὁ ἀοίδιμος καθαιρεθεὶς, λακτίσματι ἀποκτένεται, καὶ ὁ τῆ Δορυλαίε Εὐσέβιος ὑπὲρ Χριστῆ ἐξορίζεται.

88. ROMANA, LEONIS.

449. Leo igitur magnus eccleſiae Romanorum papa, quum, quae a Dioſcoro geſta eſſent, praecepiſſet, aduerſus ipſum inſurgit, et ſynodum diuinam et ſanctam conſtituens, anathemati eum cum Eutyche ſubiecit: et clero ac ſenatui et populo CPolitano teſſeram excommunicationis publice editam transmiſit.

Λέων ἦν πάπας ὁ μέγας τῆς τῶν Ῥωμαίων ἐκκλησίας, τὰ ὑπὸ Διοσκόρε μαθὼν γενόμενα, κατ' αὐτῆ διανίσταται, καὶ Σύνοδον θείαν καὶ ἱερὰν συστησάμενος, ἀναθέματι αὐτὸν σὺν Εὐτυχεῖ καθυπέβαλε, κλήρῳ τε, καὶ ἀξιωματικῷ, καὶ λαῷ Κωνσταντινεπόλεως, τύπον ἀκοινωνησίας ἐκθέμενος, ἐξαπέστειλεν.

89. ROMANA ALIA, EIVSDEM.

449. Idem praeterea Leo, apoſtolicorum dogmatum propugnator, diuina et ſacra Romae conuocata ſynodo, admonitiones ſcriptas imperatori Marciano transmiſit, quum imperator Theodoſius minor res terrenas iam reliquiſſet: et vt conuocata ſynodo Flauiani cauſſa cognoſceretur, poſtulauit.

Ἔτι γε μὴν Λέων, ὁ τῶν ἀποστολικῶν δογμάτων ὑπέρμαχος, θείαν καὶ ἱερὰν ἐν Ῥώμῃ συγκαλεσάμενος Σύνοδον, παραινέσεις ἐγγράφες τῷ βασιλεῖ Μαρκιανῷ διεπέμψατο, ἐπεὶ βασιλεὺς ὁ μικρὸς Θεοδόσιος τὰ ἐπίγεια καταλέλοιπε· συνοδικῶς τὰ περὶ Φλαβιανῆ ἐξετασθῆναι παρεγγυώμενος.

90. CHAL-

Digitized by Google

90. CHALCEDONIENSIS, OECVMENICA QVARTA.

Sed et Pulcheria pia Augusta vrgere et congregare synodum [P] oecumenicam quartam Chalcedone sexcentorum et triginta diuinorum patrum non est cunctata. Quae quidem sancta synodus, Eutyche ac Dioscoro abdicatis, duas Iesu Christi DEI nostri naturas indiuise et incommixte declarauit et praedicauit.

Ἀλλὰ καὶ Πουλχερία ἡ εὐσεβὴς Αὐγούστη A. C. 451.
διεγείρειν τὴν Σύνοδον gg) οὐ κατώκνησε, Σύνοδον οἰκουμενικὴν τετάρτην ἐν Χαλκηδόνι, τῶν ἑξακοσίων τριάκοντα θεοφόρων πατέρων ἀθροίσασθαι. Ἥτις ἁγία Σύνοδος καθελοῦσα Εὐτυχῆ καὶ Διόσκορον, τὰς δύο φύσεις Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἀδιαιρέτως καὶ ἀσυγχύτως ἐτράνωσέ τε, καὶ ἀνεκήρυξεν.

91. ALEXANDRINA, TIMOTHEI AELVRI.

Quum igitur Anatolius Byzantiorum esset summus sacerdos, et Apolinarius, qui Dioscori thronum obtinuerat, ad Dominum emigrasset, beatus Proterius Alexandriae episcopus est factus. Timotheus autem monachus, qui Aelurus cognominabatur, commotis Alexandrinis, ad confusiones promtis, in baptisterio abdicandum curauit Proterium: ipseque, solio Alexandriae occupato, impiissimum corrogauit synedrium, et Chalcedonensem synodum anathemate notauit.

Ἀνατολίου τοίνυν τοῦ Βυζαντίων ἀρχιερέως ὑπάρξαντος, καὶ Ἀπολιναρίου τὸν 451.
Διοσκόρου θρόνον κατέχοντος, καὶ πρὸς κύριον ἐκδημήσαντος, Προτέριος ὁ μακάριος ἀρχιερεὺς Ἀλεξανδρείας ἐχρημάτισε. Καὶ Τιμόθεος μοναχὸς, προσαγορευόμενος Αἴλουρος, διεγείρας Ἀλεξανδρέων τὸ φιλοσύγχυτον, ἐν τῷ βαπτιστηρίῳ παρεσκεύασεν ἀναιρεθῆναι Προτέριον, καὶ αὐτὸς Ἀλεξανδρείας τοῦ θρόνου δραξάμενος, Συνέδριον συνεκρότησεν ἀθεότατον, καὶ τὴν ἁγίαν ἐν Χαλκηδόνι ἀνεθεμάτισε Σύνοδον.

92. THESSALONICENSIS, EVDOXII.

Quod quum Leo imperator Christiamans, qui Marciano mortuo successerat, percepisset: diuinam et sanctam Thessalonicae ab Eudoxio, vrbis illius episcopo, synodum congregari iussit: quae Eutychem, Dioscorum et Timotheum anathemate notauit; sacram vero Chalcedonensem synodum confirmauit.

Ὅπερ Λέων, ὁ φιλόχριστος βασιλεὺς, 453.
μετὰ Μαρκιανὸν τελευτήσαντα μαθὼν, θείαν καὶ ἱερὰν ἐν Θεσσαλονίκῃ Σύνοδον ἀθροισθῆναι ὑπὸ Εὐδοξίου τοῦ αὐτῆς ἐπισκόπου ἐθέσπισεν· ἣ Εὐτυχῆ καὶ Διόσκορον ἀνεθεμάτισε, καὶ Τιμόθεον, καὶ τὴν ἁγίαν ἐν Χαλκηδόνι ἐκύρωσε Σύνοδον.

[P] 93. CONSTANTINOPOLITANA, ANATOLII.

Similiter et Anatolius, Constantinopoli diuinitus inspirata conuocata synodo, Eu-

Ὡσαύτως καὶ Ἀνατόλιος ἐν Κωνσταν- 455.
τινουπόλει θεόπνευστον προσκαλεσάμενος

gg) τὸν σύνευνον vrgere maritum (Marcianum). *Harduin.*

Digitized by Google

tychem, Dioscorum et Timotheum, cui Aeluro cognomen erat, anathemate notauit: et Chalcedonensem synodum confirmauit.

Σύνοδον, Εὐτυχῆ, καὶ Διόσκορον, καὶ Τιμόθεον, τὸν ἐπιλεγόμενον Αἴλουρον, ἀνεθεμάτισε, καὶ τὴν ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδον ἐκύρωσεν.

94. ROMANA, LEONIS.

A. C. 458. Sed et Leo Romae papa, apostolis aequandus, Eutychem et Dioscorum vna cum Timotheo, synodo conuocata, anathemati subiecit, sanctamque Chalcedonensem confirmauit synodum.

Ἀλλὰ καὶ Λέων πάπας Ῥώμης ὁ ἰσαπόστολος, Εὐτυχῆ τε καὶ Διόσκορον σὺν Τιμοθέῳ, συνοδικῶς καθυπέβαλεν ἀναθέματι, καὶ τὴν ἐν Χαλκηδόνι ἁγίαν ἐκύρωσε Σύνοδον.

95. ROMANA, SIMPLICII.

465. Similiter et Simplicius, qui Leoni Romae successerat, diuina et sancta constituta synodo, Eutychem, Diodorum et Timotheum anathemate notauit: et sanctam Chalcedonensem synodum confirmauit.

Ὁμοίως τούτου καὶ Σιμπλίκιος, Λέοντα Ῥώμης διαδεξάμενος, θείαν καὶ ἱερὰν Σύνοδον συστησάμενος, Εὐτυχῆ καὶ Διόσκορον ἀνεθεμάτισε, καὶ Τιμόθεον καὶ τὴν ἐν Χαλκηδόνι ἁγίαν Σύνοδον ἐκύρωσε.

96. ANTIOCHENA, LEONIS IMP.

465. Quum autem imperator Leo generum suum Zenonem, Ariadnes filiae maritum, in Syriam ablegasset: monachus quidam monasterii Peruigilatorum[hh]) eum comitatus est: qui quum ad solium Vrbis oculos adiecisset, Zenoni persuasit, vt ipsum adiuuaret: et mercede conductis quibusdam de Apolinarii factione, solium Antiochiae inuasit, et impia congregata synodo, ipse impius additionem illam hymni trisagii: *qui crucifixus es pro nobis*, innovauit. Quod quum comperisset Leo magnus et piissimus imperator, in exsilium agi ipsum praecepit: verum ipse praeuertens, in monasterium Peruigilatorum confugit.

Τοῦ βασιλέως οὖν Λέοντος γαμβρὸν αὐτοῦ Ζήνωνα, τὸν ἐπὶ θυγατρὶ Ἀριάδνῃ οἰκείᾳ, ἐναντία Συρίας ἐξαποστείλαντος, μοναχός τις μονῆς τῶν Ἀκοιμήτων ἐπηκολούθησεν, ὃς τῷ θρόνῳ ἐποφθαλμιάσας τῆς πόλεως, πείθει τὸν Ζήνωνα συνεργεῖν αὐτῷ, καὶ τῆς λώβης Ἀπολιναρίου τινὰς μισθωσάμενος, τὸν θρόνον Ἀντιοχείας καθήρπασε, καὶ μιαρὰν ποιησάμενος Σύνοδον, προσθήκην τοῦ τρισαγίου, ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς, καινοτομεῖ ὁ ἀνόσιος. Ὅπερ μαθὼν αὐτοκράτωρ Λέων, ὁ μέγας καὶ εὐσεβέστατος, ἐξορισθῆναι αὐτὸν διετάξατο, ὃς προφθάσας εἰς τὴν μονὴν τῶν Ἀκοιμήτων κατέφυγεν.

97. ALEX-

hh) Acoemetarum.

97. ALEXANDRINA, TIMOTHEI AELVRI.

Quum autem Zeno Leoni vtrique, et magno et paruo, in imperio fucceffiffet, Bafilifcus et Harmatius id inuadentes eum expulerunt: et quum propofuiffent fynodum Chalcedonenfem plane euertere, generali decreto Timotheum, cui Aeluro cognomen erat, ex Cherfone euocarunt: qui quum Alexandriam veniffet, et, Timotheo Salofaciolio amoto, folium inuafiffet, impia congregata fynodo, multis anathematifmis fanctam Chalcedonenfem fynodum fubiecit. Haec autem facta funt, quum Anatolius et Gennadius Byzantii epifcopi viuendi finem iam feciffent, et Acacius folio potiretur.

Ζήνωνα τοίνυν τὴν βασιλείαν τοῦ μεγάλου καὶ μικροῦ διαδεξάμενον Λέοντος, Βασιλίσκος καὶ Ἁρμάτιος, αὐτῆς ἀντάραντες, ἐξεδίωξαν, καὶ τὴν ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδον παντελῶς ἐξοστρακίσαι προθέμενοι, τύπῳ γενικῷ Τιμόθεον ἐκ Χερσῶνος ἀνεκαλέσαντο. Ὅστις Αἴλουρος καταλαβὼν Ἀλεξάνδρειαν, Τιμόθεον τὸν Σαλοφακιόλιον μεταστήσας, καὶ τοῦ θρόνου δραξάμενος, ἄθεον ποιησάμενος Σύνοδον, πολλοῖς ἀναθέμασι τὴν ἐν Χαλκηδόνι ἁγίαν καθυπέβαλε Σύνοδον. ταῦτα δὲ Ἀνατολίου καὶ Γενναδίου ἱεραρχῶν τοῦ Βυζαντίου τῶν ἀειμνήστων, χρησαμένων τέλει τοῦ βίου, καὶ Ἀκακίου κρατοῦντος ἐγένετο. A.C. 482.

98. CYRENSIS, IOHANNIS.

Iohannes vero Cyri epifcopus beatus, quum Petrum Fullonem iterum Antiochiae videret impie miniftrantem ecclefiam, et Bafilifci potentia fuam fulcientem infirmitatem: diuinam et fanctam fua in vrbe congregauit fynodum et Petrum Fullonem anathemate notauit.

Ἰωάννης δὲ Κύρου ἐπίσκοπος ὁ μακάριος, τὸν Κναφέα Πέτρον, καὶ πάλιν ἐν Ἀντιοχείᾳ ὁρῶν ἀθέως πολιτευόμενον, καὶ Βασιλίσκου τὸ κράτος ἐχόμενον πρὸς ἀσθένειαν, Σύνοδον θείαν καὶ ἱερὰν ἐν τῇ πόλει αὐτοῦ συνεκρότησε, καὶ τὸν Κναφέα Πέτρον ἀνεθεμάτισε. 482.

[?] 99. ANTIOCHENA, ZENONIS IMP.

Zenon autem, tyranno Bafilifco capto, Antiochiae fanctam fynodum congregari iuffit: quae fanctam Chalcedonenfem fynodum confirmauit, Petrum Fullonem exfilio et anathemati fubiecit, eique beatum Stephanum fubftituit: cui mox ad Chriftum emigranti, Stephanus alius fucceffit.

Καὶ Βασιλίσκον Ζήνων τὸν τύραννον χειρωσάμενος, ἐν Ἀντιοχείᾳ Σύνοδον ἁγίαν συναθροισθῆναι προσέταξεν, ἣ τὴν ἁγίαν ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδον κυρώσασα, τὸν Κναφέα Πέτρον ἐξορίᾳ καὶ ἀναθέματι καθυπέβαλεν, ἀντ᾽ αὐτοῦ προχειρισαμένη Στέφανον τὸν μακάριον, ὃν τάχιστα πρὸς Χριστὸν ἐκδημήσαντα, Στέφανος ἕτερος διαδέχεται. 483.

Digitized by Google

100. LAODICENSIS, PRO STEPHANO ANTIOCHENO.

A. C. 483. Qui vero Petri studiosi erant, tamquam Nestorianum illum (Stephanum) insimulabant: et imperatori Zenoni persuadebant, vt diuinam et sanctam Laodiceae synodum cogeret. Quae quum falso accusatum ab impiis Stephanum comperisset, solio enm Antiochiae restituit. Qui vero falsum dogma profitebantur, non longo tempore interposito, ira maxima ex inuidia accensi, beatum martyrem Stephanum arundinibus acutis instar hastarum, confixum interemerunt, et in profluentem Orontem fluvium demerserunt.

Οἱ γοῦν Πέτρου σπουδασταὶ, ὡς Νεστοριανὸν αὐτὸν διασύραντες, πείθουσι τὸν αὐτοκράτορα Ζήνωνα, θείαν καὶ ἱερὰν ἐν Λαοδικείᾳ συστήσασθαι Σύνοδον. Ἥτις κατηγορούμενον ὑπὸ τῶν ἀθέων εὑροῦσα τὸν Στέφανον, τῷ θρόνῳ Ἀντιοχείας ἀποκατέστησεν. Οἱ δὲ τῆς κιβδήλου δόξης θεραπευταὶ χρόνον μικρὸν ἀναμείναντες, θυμῷ ἐκ φθόνου μεγίστῳ πυρούμενοι, συρμῷ τὸν ἱερομάρτυρα Στέφανον ἀποκτείναντες, εἰς τὸν παραῤῥέοντα Ὀῤῥόντην ποταμὸν κατεπόντισαν.

101. ALEXANDRINA, PETRI MONGI.

480. Posteaquam vero Timotheus Aelurus Alexandriae ad infernum migrauit: qui confusionis cupidi erant, Petrum Mongum successorem solii constituerunt. Clerici autem et monachi, veritatis propugnatores, ipso eiecto, beatum [P] Iohannem Tabeusioten ii) consecrarunt. Quem Zenon, vtpote praeter suam voluntatem electum, expulit, et impium Mongum, dato ei suo Henotico, Alexandriam remisit: qui haeretica conuocata synodo, Chalcedonensem sanctam synodum anathemate notauit, Acacium Constantinopolitanum adiutorem habens.

Τιμοθέου γοῦν τοῦ Αἰλούρου ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πρὸς ᾅδην χωρήσαντος, τὸν Μογγὸν Πέτρον οἱ φιλοσύγχυτοι διάδοχον τοῦ θρόνου κατέστησαν. Κληρικοὶ δὲ καὶ μοναχοὶ, τῆς ἀληθείας ὑπέρμαχοι, αὐτὸν ἐξώσαντες, τὸν μακάριον Ἰωάννην τὸν Ταβευσιώτην καθίδρυσαν. Ὅπερ Ζήνων, ὡς παρὰ γνώμην αὐτοῦ χειροτονηθέντα ἐξέωσε, καὶ τὸν δυσσεβῆ Μογγὸν, δοὺς τὸ Ἑνωτικὸν αὐτοῦ, εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἐξαπέστειλεν, ὃς αἱρετικὴν συστησάμενος Σύνοδον, τὴν ἐν Χαλκηδόνι ἁγίαν ἀνεθεμάτισε Σύνοδον, τὸν Κωνσταντινουπόλεως Ἀκάκιον ἔχων συμπράκτορα.

102. ROMANA, FELICIS III.

484. Constantinopolitani autem, et qui per totum orientem erant orthodoxi, Felici papae Romano haec significantes perfecerunt, vt diuinam ille et sanctam synodum conuocaret: quae Petrum Mongum et Acacium anathemate notauit, et sanctam Chalcedonensem synodum confirmauit.

Ἀλλ᾽ οἱ Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς πάσης ἑῴας ὀρθόδοξοι, Φίληκι τῷ πάπᾳ Ῥώμης ταῦτα διασαφήσαντες, θείαν καὶ ἱερὰν παρεσκεύασαν ποιήσασθαι Σύνοδον, ἣ τὸν Μογγὸν Πέτρον ἀνεθεμάτισε, καὶ Ἀκάκιον, καὶ τὴν ἐν Χαλκηδόνι ἁγίαν Σύνοδον ἀνεκύρωσε.

103. ALEX-

ii) Tabennesiotam.

103. ALEXANDRINA ALIA, PETRI MONGI.

Zenon igitur imperator, Illo et Leontio captis, aduerſus epiſcopos orientis ſe conuertit, et Claudione Antiocheno in exſilium acto in Oäſin, Petrum Fullonem denuo reſtituit: qui haeretica conuocata ſynodo, ſacram Chalcedonenſem ſynodum anathemate notauit, et multis cum ſceleribus Xenaiam Hierapolis epiſcopum deſignauit: genere Perſam, baptiſmi expertem, conditionis ſeruilis fugitiuum, et haereſeos Chriſtianos-accuſantis ducem acerrimum. Primus enim omnium [?] Chriſti Dei noſtri, tum ſanctiſſimae matris, et omnium ſanctorum venerandas imagines ex eccleſia eiecit.

A. C. 483.

Ζήνων τοίνυν ὁ βασιλεὺς, χειρωσάμενος Ἴλλυν τε καὶ Λεόντιον, κατὰ τῶν τῆς ἀνατολῆς ἐπισκόπων ἐχώρησε, καὶ Ἀντιοχείας τὸν Κλαυδίωνα ἐξορίσας εἰς Ὀάσιν, τὸν Κναφέα Πέτρον πάλιν ἀπεκατέστησεν, ὃς αἱρετικὴν συστησάμενος Σύνοδον, τὴν ἐν Χαλκηδόνι ἁγίαν ἀνεθεμάτισε Σύνοδον, καὶ σὺν πολλοῖς ἀτοπήμασιν Ἱεραπόλεως χειροτονεῖ Ξεναίαν ἐπίσκοπον, τῷ γένει Πέρσην, ἀβάπτιστον, καὶ τῆς δουλικῆς τύχης δραπέτην γενόμενον, καὶ τῆς Χριστιανοκατηγορικῆς αἱρέσεως ἀρχηγέτην διάπυρον. Πρῶτον γὰρ πάντων Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, τῆς παναγίου μητρὸς, καὶ πάντων τῶν ἁγίων τὰς σεβασμίας εἰκόνας, τῆς ἐκκλησίας ἐξέβαλεν.

104. ALEXANDRINA, PROXIMAE OPPOSITA.

Beatus igitur Felix Romae veteris epiſcopus, quum ab orthodoxis orientis epiſcopis Petri impietatem cognouiſſet, per Quintinianum Arculianorum epiſcopum, diuinam et ſanctam conuocans ſynodum, Fullonem deponendum curauit.

Ὁ οὖν μακάριος Φίληξ, τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης ἐπίσκοπος, μαθὼν περὶ τῶν ὀρθοδόξων τῆς ἀνατολῆς ἱεραρχῶν τὴν Πέτρου δυσσέβειαν, διὰ Κυντινιανοῦ ἐπισκόπου Ἀρκουλιανῶν, θείαν καὶ ἱερὰν ποιησάμενος Σύνοδον, γραφῆναι καθαίρεσιν τῷ Κναφεῖ παρεσκεύασεν.

105. ROMANA ALIA, FELICIS III.

Quin et ipſe Felix Romae diuina et ſancta conuocata ſynodo, depoſitionis libellum Fulloni miſit.

486. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς Φίληξ ἐν Ῥώμῃ θείαν καὶ ἱερὰν συγκαλεσάμενος Σύνοδον, Πέτρῳ καθαίρεσιν τῷ Κναφεῖ ἀπέστειλεν.

106. CONSTANTINOPOLITANA, EVPHEMII.

Acacio autem, et, qui ei ſucceſſerat, Phrarita morte ſublatis, Euphemius ſanctiſſimus in ſolium CPolitanum inducitur: qui diuinam et ſanctam conuocans ſynodum, Chalcedonenſem ſynodum confir-

518. Τῷ θανάτῳ δὲ Ἀκακίου καὶ Φραρίτα [kk]) προσχωρήσαντος, Εὐφήμιος ὁ πανσέβαστος ἐπὶ τὸν θρόνον ἀνάγεται Κωνσταντινουπόλεως, ὅστις θείαν καὶ ἱερὰν Σύνοδον συγκαλεσάμενος, τὴν ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδον ἐβεβαίω-

kk) al. Φραυίτα.

Digitized by Google

mauit, et acta synodi papae transmisit: quem Felix et occidentales archiepiscopi, vt orthodoxum quidem virum receperunt, non tamen vt episcopum: propterea quod Acacii a Felice anathemate notati nomen e sacris tabulis non deleuisset.

βαίωσε, καὶ τὰ συνοδικὰ αὐτοῦ τῷ πάπᾳ ἀπέστειλεν. Ὅνπερ Φίληξ καὶ οἱ ἑσπέριοι ἀρχιεπίσκοποι, ὡς μὲν ὀρθόδοξον ἄνδρα ἐδέξαντο, οὐ μὴν δὲ καὶ ὡς ἐπίσκοπον, διὰ τὸ μὴ ἐξαλεῖψαι τῶν ἱερῶν διπτύχων τοῦ ὑπὸ Φίληκος ἀναθεματισθέντος Ἀκακίου τὸ ὄνομα.

[⁋] 107. CONSTANTINOPOLITANA, CONTRA EVPHEMIVM.

A.C. 518. Zenone igitur mortuo, et Ariadnen vxorem ipsius, et imperium suscepit Anastasius, et synodo haeretica Constantinopoli congregata, propter sanctam Chalcedonensem synodum, infinitis calumniis obruit, et vltra Armeniam in exsilium egit Euphemium: et solio denuo restituit beatissimum Macedonium: qui simplici conuocata synodo, decreta quidem Chalcedonensia scripto confirmauit: Henoticum vero Zenonis, metu Anastasii silentio praeteriit.

Ζήνωνος οὖν τελευτήσαντος, Ἀριάδνην τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τὴν βασιλείαν διεδέξατο Ἀναστάσιος, καὶ Σύνοδον αἱρετικὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει συστησάμενος, διὰ τὴν ἁγίαν ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδον, μυρίαις συκοφαντίαις ὑποβαλὼν, Ἀρμενίας ἐπέκεινα ἐξώρισεν τὸν Εὐφήμιον. Καὶ τῷ θρόνῳ ἀντικατέστησε τὸν ὁσιώτατον Μακεδόνιον, ὅστις ἀφελῆ ποιησάμενος Σύνοδον, τὰ ἐν Χαλκηδόνι δογματισθέντα, ἐγγράφως ἐκύρωσε, τὸ Ἑνωτικὸν δὲ Ζήνωνος φόβῳ Ἀναστασίου παρεσιώπησεν.

108. SIDONIA, CONTRA CHALCEDONENSEM.

520. Petro igitur Fullone reiecto, Palladius solium Antiochiae suscepit: eoque defuncto Flauianus Zenonis Henoticum recepit: et quum tres sanctas oecumenicas synodos scripto probasset, Chalcedonensem silentio praeteriit, imperatori gratificatus. Imperator autem Anastasius per Eutropium tribunum Flauiano et Eliae Hierosolymitano mandauit, vt Sidonem synodum conuocarent, et anathematismis sacram Chalcedonensem synodum subiicerent. Verum hanc Elias re infecta dimisit: quapropter patriarchis vehementer imperator succensuit.

Τοῦ Κναφέως τοίνυν Πέτρου ἀποβληθέντος, Παλλάδιος τὸν θρόνον Ἀντιοχείας παρέλαβε· κἀκείνου τελειωθέντος, Φλαβιανὸς τὸ Ἑνωτικὸν ἐδέξατο Ζήνωνος, καὶ τὰς ἁγίας τρεῖς οἰκουμενικὰς Συνόδους κυρώσας ἐγγράφως, τὴν ἐν Χαλκηδόνι παρεσιώπησε, τῷ βασιλεῖ χαριζόμενος. Καὶ ὁ βασιλεὺς δὲ Ἀναστάσιος δι᾽ Εὐτροπίου τριβούνου, Φλαβιανῷ καὶ τῷ Ἱεροσολύμων Ἠλίᾳ ἐν Σιδόνι Σύνοδον συναθροῖσαι παρεκελεύσατο, καὶ τὴν ἐν Χαλκηδόνι ἁγίαν Σύνοδον ὑποβαλεῖν ἀναθέμασιν. Ἀλλὰ ταύτην Ἠλίας διέλυσεν ἄπρακτον, δι᾽ ἣν αἰτίαν τοῖς πατριάρχαις μεγάλως ὠργίζετο.

109. AN-

[⁋] 109. ANTIOCHENA, EVTYCHIANORVM.

Quum autem Flauianus Antiochiam reuertiſſet, monachi quidam apoſtatae, et Eutychiani delirii ſectatores, ſynodum praedatoriam conuocantes, Flauianum eiecerunt, et in exſilium pepulerunt, eique Seuerum ſubſtituerunt. Hic igitur, qui Acephalus deinde dictus fuit, cum ducentis apoſtatis monachis, ex Eleutheropoli Conſtantinopolin contendit, et multa contra Macedonium fremens, dato etiam Anaſtaſio iuramento, nulla conſcientiae ratione habita, quod numquam contra ſanctam Chalcedonenſem ſynodum moturus aliquid eſſet: et iuramentum conculcauit, et cum nefanda ſynodo illam anathemate notauit.

Φλαβιανοῦ δὲ καταλαβόντος τὴν Ἀντιόχειαν, μοναχοί τινες ἀποσχίσαι, καὶ τῆς Εὐτυχοῦς λώβης οὐ μέτριοι. Σύνοδον λῃστρικὴν ποιησάμενοι, Φλαβιανὸν ἐξεδίωξαν βουκολήσαντες, καὶ Σεβῆρον ἀντεκατέστησαν. Οὗτος οὖν, σὺν διακοσίοις ἀποσχίσαις μοναχοῖς, ὁ Ἀκέφαλος, ἀπάρας ἐξ Ἐλευθερουπόλεως τῇ βασιλίδι προσώρμισε, κατὰ Μακεδονίου πολλὰ φρυαξάμενος, καὶ Ἀναστασίῳ δοὺς ὅρκον ὁ ἀσυνείδητος, ὡς οὐδέποτε κατὰ τῆς ἐν Χαλκηδόνι ἁγίας Συνόδου κινήσειε, καὶ τοὺς ὅρκους ἐπάτησε, καὶ μετὰ μιαρᾶς Συνόδου ταύτην ἀνεθεμάτισεν. A.C. 511.

110. CONSTANTINOPOLITANA, TIMOTHEI.

Anaſtaſius igitur imperator Macedonium Conſtantinopolitanum, innumeris circumuentum criminationibus, ſolioque exturbatum, Gangras in exſilium exegit: nec multo poſt etiam ipſum, et qui ante eum fuerat, Euphemium, quod ad Gotthos confugiſſent, et ſe ipſos inuiſiſſent, patriarchas gladio puniuit. Haereticum autem Timotheum, qui Colon et Litrobulus cognominabatur, eccleſiae reddidit, tamquam eiusdem ſecum ſententiae, et conſiliis ſuis obtemperantem. Is, impiiſſima congregata ſynodo, [⁋] contra ſanctam Chalcedonenſem ſynodum calcitrauit: et Seuero adſentiens, vna cum eo acta ſynodi Hieroſolymam miſit, quibus non receptis, ad iram accendit Anaſtaſium: quapropter et Eliam ſanctae ciuitatis epiſcopum in Euilam exſulatum miſit; Iohannem vero ſolio reſtituit, et acta ſynodica Seueri et Timothei eo transmiſit.

Ἀναστάσιος τοίνυν ὁ βασιλεὺς, Μακεδόνιον τὸν Κωνσταντινουπόλεως περιβαλὼν μυρίοις ἐγκλήμασιν, τοῦ θρόνου ἐξώσας ἐν Γαγγραις ἐξώρισεν, καὶ οὐ μετὰ πολὺ αὐτόν τε ἀποστείλας, καὶ τὸν πρὸ αὐτοῦ Εὐφήμιον, χάριν τῆς καταδρομῆς τῶν Γότθων, ὡς ἐκρακίτας ἀλλήλους τοὺς Πατριάρχας, ξίφει ἐτιμωρήσατο, αἱρετικόν γε Τιμόθεον, Κόλωνα καὶ Λιτρόπουλον τὸν ἐπιλεγόμενον, τῇ ἐκκλησίᾳ παρέδωκεν. ὡς ὁμόφρονα, καὶ τοῖς αὐτοῦ πειθαρχοῦντα βουλεύμασιν. Ὅστις ἀθεωτάτην ποιησάμενος Σύνοδον, κατὰ τῆς ἐν Χαλκηδόνι ἁγίας Συνόδου ἠλάκτισε, καὶ συμφωνήσας Σευήρῳ, ὁμοῦ τὰ Συνοδικὰ αὐτῶν ἐκπέμπουσιν εἰς Ἱεροσόλυμα. ὧν μὴ δεχθέντων, πρὸς ὀργὴν ἐξῆψε τὸν Ἀναστάσιον, διὸ τῆς ἁγίας πόλεως τὸν Ἠλίαν, ἐν τῷ ll) Εὐϊλᾷ περιώρισεν, Ἰωάννην δὲ τῷ θρόνῳ ἀποκατέστησε, καὶ τὰ Συνοδικὰ Σευήρου καὶ Τιμοθέου ἐκεῖ διαπέμπεται. 536.

ll) al. Ἀκλᾷ.

111. HIEROSOLYMITANA, THEODOSII ET SABAE.

A. C. 536. Theodosius vero et Sabas, orthodoxorum propugnatores, minimeque errantes stellae, desertae ducum et monachorum fidei, peculiari collecta congregatione, eos, qui synodica illa acta adtulerant, e sacris locis eiecerunt. Quod quum comperisset Anastasius, Theodosium et Sabam in exsilium deportari praecepit. Hi vero, praeoccupato deserto, diuinam et sanctam monasticorum ordinum collegerunt synodum: et quatuor adtestationibus doctrinae orthodoxae plenis collectis, duas quidem imperatori Anastasio miserunt, vnam principibus, et quartam Iohanni, qui Eliae Dei-praeconi successerat. Quo ipso tempore Timotheus Byzantinus obiit, et Menas solium accepit.

Θεοδόσιος δὲ καὶ Σάβας τῶν ὀρθοδόξων ὑπέρμαχοι, καὶ τῆς ἐρήμυ τῶν ἡγυμένων καὶ μοναχῶν οἱ ἀπλανεῖς ἀςέρες τῆς πίςεως, τὸ μοναδικὸν συναθροίσαντες σύςημα, τοὺς τὰ Συνοδικὰ κομίσαντας τῶν ἁγίων τόπων ἐξήλασαν. Ὅπερ μαθὼν Ἀναςάσιος, Θεοδόσιον καὶ Σάβαν ἐξορισθῆναι προσέταξεν. Οἱ δὲ προκαταλαβόντες τὴν ἔρημον, θείαν καὶ ἱερὰν μοναςῶν λογάδων συνεςήσαντο Σύνοδον, καὶ τέσσαρας διαμαρτυρίας πλήρεις ὀρθοδοξίας mm) συνάξαντες, δύο τῷ βασιλεῖ Ἀναςασίῳ ἐκπέμπυσι, μίαν τοῖς ἄρχυσι, καὶ Ἰωάννῃ ἄλλην, τῷ διαδόχῳ Ἡλία τῦ Θεοκήρυκος. Καθ' ὃν χρόνον ὁ τῦ Βυζαντίυ Τιμόθεος ἐτελεύτησε, καὶ Μηνᾶς τὸν θρόνον παρέλαβεν.

112. CONSTANTINOPOLITANA.

519. Hormisdas vero papa Romanus, qui Felici successerat, Vitalianum et Euodium cum aliis ducentis [¶] episcopis B[illegible]ntium ablegauit, Timotheo adhuc f[illegible]iter viuente. Quam diuinam et sanctam synodum imperator Anastasius, et impius Timotheus, multo tempore male excruciantes, re infecta dimiserunt.

Ἀλλὰ καὶ Ὁρμίσδας, διαδεξάμενος Φίληκα, ὁ πάπας Ῥώμης, Βιταλιανὸν καὶ Εὐόδιον σὺν ἑτέροις διακοσίοις ἐπισκόποις εἰς τὸ Βυζάντιον ἐξαπέςειλε, Τιμοθέυ ἔτι βιῦντος nn) ἐπήρατα. Ἥν τινα θείαν καὶ ἱερὰν Σύνοδον ὁ βασιλεὺς Ἀναςάσιος, καὶ Τιμόθεος ὁ ἀνόσιος, πολυχρονίως κακῶς ἀνιάσαντες, ἄπρακτον ἀπεπέμψαντο.

113. THESSALONICENSIS.

Quum igitur Anastasius in lecto impiam animam fulgure ab irato Deo immisso efflasset, eique Iustinus pius in imperio successisset: beatus Hormisdas, papa Romanus, plurimos episcopos Thessalonicam misit, vt sacram Chalcedonensem synodum

Ἀναςασίυ γῦν ἐν τῷ κοιτῶνι ὀργῇ Θεῦ τὴν μιαρὰν ψυχὴν ἀςραπῇ ἀποῤῥήξαντος, καὶ Ἰυςίνυ τῦ εὐσεβῦς βασιλεύσαντος, Ὁρμίσδας, ὁ μακάριος πάπας Ῥώμης, πλείςυς ἐπισκόπυς ἐν Θεσσαλονίκῃ ἀπέςειλεν, ὡς ἂν τὴν ἁγίαν ἐν Χαλκηδόνι Σύν-

mm) Harduin. συνάξαντες. Vide *Theophanem* pag. 139.

nn) Forte *ἐπάρατα, execrabiliter*. Vide epistolam Anastasii I. imperatoris ad Hormisdam. *Harduin.*

Digitized by Google

confirmarent. Quam diuinam et fanctam fynodum, qui male fentiebant, noctu crudeliter incenfa domo, vbi erant congregati, diffiparunt: et fanctos illos viros femiuftulatos abegerunt.

Σύνοδον βεβαιώσειν. Ἥν τινα θείαν καὶ ἱερὰν Σύνοδον, νύκτωρ οἱ φονῶδεις ἐπελθόντες κακόδοξοι, τὴν οἰκίαν ἀνῆψαν, ἔνθα συνήθροιστο, καὶ τοὺς ἁγίους ἡμικαύστους ἐκεῖθεν ἀπήλασαν.

114. CONSTANTINOPOLITANA, HORMISDAE.

Hormifdas igitur iterum diuinam et fanctam fynodum, Conftantinopolim mifit, et decreta Chalcedonenfia confirmavit: et doctrinam de duabus naturis beati Cyrilli proponens, rationalem illum ftaterem, imperatorium numifma, cui duplici charactere Chriftus impreffus erat, declaravit. Hormifda autem ad Dominum demigrante, Agapetus folium eius excepit.

Ὁρμίσδας οὖν αὖθις ἐν Κωνσταντινουπόλει θείαν καὶ ἱερὰν ἐξαπέστειλε Σύνοδον, καὶ τὰ ἐν Χαλκηδόνι δογματισθέντα ἐκύρωσε, καὶ τὰ περὶ δύο φύσεων δῦναι μακαρίου Κυρίλλου προενθέμενος, τὸν νοητὸν στατῆρα, τὸ βασιλικὸν νόμισμα, ᾧ ἐνενόητο διπλοῦς χαρακτὴρ ὁ Χριστὸς, διεσάφησε. Καὶ Ὁρμίσδα πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος, Ἀγαπητὸς τὸν θρόνον αὐτοῦ διεδέξατο. A.C. 536.

[?] 115. CONSTANTINOPOLITANA, AGAPETI.

Iuftino autem mortuo, Iuftinianus nepos ipfius fceptra imperatoria fufcepit. Quum vero et Menas terrena ifthaec reliquiffet, Anthimus Trapezuntis epifcopus, Byzantinae ecclefiae folium nactus eft:[oo]) et cum Gotthi Romam, eique vicina loca depraedaturi effent, Agapetus beatus illius papa, vrbem regiam acceffit, diuina et fancta inftituta fynodo: in qua Anthimum Conftantinopolitan. epifcopum, qui in Manichaeifmi fufpicionem venerat, et, ne iudicio fiftere fefe cogeretur, feipfum absconderat, in hunc vfque diem anathemati fubiecit: folium vero ecclefiae Byzantinae, Eutychius monachus fortitus eft.

Ἰουστίνου δὲ τελευτήσαντος, Ἰουστινιανὸς ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ τὰ σκῆπτρα τῆς βασιλείας παρέλαβε. Μηνᾶ δὲ τὰ πρόσκαιρα καταλείψαντος, Ἄνθιμος, ὁ Τραπεζοῦντος ἐπίσκοπος, τῆς Βυζαντίου ἐκκλησίας τὸν θρόνον ἐκράτησε, καὶ τῶν Γότθων τὴν Ῥώμην καὶ τὰ περὶ αὐτὴν μελλόντων λῄζεσθαι, Ἀγαπητὸς ὁ ταύτης μακάριος πάπας, τὴν βασιλίδα κατέλαβε, καὶ Σύνοδον θείαν καὶ ἱερὰν ποιησάμενος, Ἄνθιμον τὸν ταύτης ἐπίσκοπον, Μανιχαίου λαβόντα ὑπόνοιαν, καὶ λάθρα φυγοδικήσαντα, καὶ ἑαυτὸν ἀδηλοποιήσαντα, ἕως τῆς σήμερον ἀναθέματι καθυπέβαλε, καὶ τὸν θρόνον τῆς ἐκκλησίας τοῦ Βυζαντίου, Εὐτύχιος μοναχὸς ἐκληρώσατο. 536.

oo) Conf. *Chr. Guil. Franc. Walch* hiftor. haerefium, germanice fcript. tom. VII. p. 159. fqq. (qui citat *Manfi* collect. ampliff. concil. tom. VIII. p. 1163. fqq. et IX p. 35. 38.) ibid. p. 169. vbi animaduertit Walch. in fynodico, h. l. haud omnino certam effe de fynodo hac CPolitana narrationem, Anthimum fuiffe Menae fucceflorem et Euthymum fucceffiffe Anthimo. Add. ibid. p. 173. fqq. 179. vbi laudat Manfi fupplem. concilior. tom. I. p. 415. et collect. ampliff. concil. tom. VIII. p. 178. et *Walch*. p. 183. fq. *Harl.*

116. SYRIACA, EVPHRAEMII.

A.C. 537. Quo ipso tempore Origenica dogmata apud quosdam Palaestinae monachos obtinebant: contra quos magnus Euphraemius, Antiochiae Syriae archiepiscopus, diuina et sancta synodo instituta, propugnatores ipsorum anathemate condemnauit.

Ἐν ᾧ καιρῷ τὰ Ὠριγένεια δόγματα ὑπό τινων τῆς Παλαισίνης μοναχῶν ἐκρατύνετο, καθ᾽ ὧν ὁ μέγας Εὐφραίμιος, Ἀντιοχείας Συρίας ἀρχιεπίσκοπος θείαν Σύνοδον καὶ ἱερὰν συστησάμενος, ἀναθέματι τοὺς προασπιστὰς αὐτῶν κατεδίκασε.

117. MOPSVESTENA.

538. Quum igitur Nestorio impio quidam adhaererent, Theodori nefarii scriptis seducti, eamque sententiam clanculum defenderent: zelo succensi multi praesules, synodi celebrandae caussa [P] Mopsuestiam venerunt: et conuocato clero et magistratibus, ad intemerata euangelia iuramentum exegerunt, vtrum Theodori, qui ipsorum fuisset impius episcopus, nomen in sacras tabulas esset relatum: et quum respondissent, Ita, nec istud negassent: sancta synodus haec in scriptis Vigilio, sanctissimo papae Romano transmisit. Hic enim beato Agapeto successerat.

Νεστορίῳ τοίνυν τῷ δυσσεβεῖ οἱ προσκειμενοι διὰ τῶν Θεοδώρου τοῦ μυσαροῦ συγγραμμάτων λανθανόντων τῆς γνώμης ἀντείχοντο. Διὸ ζήλῳ πυρούμενοι πλεῖστοι ἱεράρχαι, Συνοδικῶς κατέλαβον Μοψουεστίαν, οἱ τὸν κλῆρον καὶ πολιτευομένους αὐτὸν συναθροίσαντες, ἐπὶ τῶν ἀχράντων εὐαγγελίων ἐξώρκισαν. εἰ Θεοδώρου, τοῦ αὐτῶν γεγονότος ἀσεβοῦς ἐπισκόπου, τὸ ὄνομα ἐν τοῖς παρ᾽ αὐτοῖς διπτύχοις ἐντέτακται. Εἰπόντων δὲ Ναὶ, καὶ μὴ ἀρνησαμένων τὴν πρότασιν, ἡ ἁγία Σύνοδος ταῦτα ἐγγράφως Βιγιλίῳ τῷ ἁγιωτάτῳ πάπᾳ Ῥώμης ἀπέστειλεν. οὗτος γὰρ ἦν Ἀγαπητὸν διαδεξάμενος τὸν μακάριον.

118. CONSTANTINOPOLITANA QVINTA, OECVMENICA.

552. Iustinianus vero imperator Christi-amans, quum videret male sentientium caliginem vehementer exsuscitari, synodum sanctam et oecumenicam quintam CPoli congregari praecepit: cui praefuerunt patriarchae praesidentes, Eutychius CPolitanus, magnus Apolinarius Alexandrinus, Domnus Antiochenus, et Christi-amans imperator Iustinianus. Vigilii autem Romani locum-tenens praesens non vna consedit: propterea quod non synodi, sed incursionis Gotthorum caussa, Byzantium adpulisset. Quae quidem diuina et sancta

Ἰουστινιανὸς δὲ ὁ βασιλεὺς, θεωρῶν ὁ Φιλόχριστος τῶν κακοδόξων πολλὴν ἀναρριπιζομένην σκοτόμαιναν, Σύνοδον ἁγίαν καὶ οἰκουμενικὴν πέμπτην ἐν Κωνσταντινουπόλει κροτηθῆναι ἐθέσπισεν, ἧσπερ ἐξῆρχον οἱ πατριάρχαι προκαθεζόμενοι, Εὐτύχιος Κωνσταντινουπόλεως, καὶ Ἀλεξανδρείας, ὁ μέγας Ἀπολινάριος, Δόμνος Ἀντιοχείας, καὶ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς, ὁ Φιλόχριστος. Βιγίλιος δὲ Ῥώμης παρὼν οὐ συνήδρευσε, διὰ τὸ μὴ Συνόδου, ἀλλὰ χάριν τῆς ἐπιδρομῆς Γότθων καταλαβεῖν τὸ Βυζάντιον, ἥτις θεία καὶ ἱερὰ Σύνοδος τὰ Ὠριγένεια δόγμα-

Digitized by Google

synodus, Origenica dogmata, et Theodori Mopsuesteni, vt et Theodoreti et Ibae aduersus beatum Cyrillum Alexandrinum scripta, decenti anathemati subiecit.

δόγματα, καὶ τὰ Θεοδώρου Μοψουεστίας συγγράμματα, καὶ τὰ Θεοδωρήτου καὶ Ἴβα, κατὰ Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας τοῦ μάκαρος, ἀναθέματι καθυπέβαλε πρέποντι.

[P] 119. CONSTANTINOPOLITANA, HAERETICA.

Sed o insidias diaboli, ad quae et quanta quotidie contra nos homines insurgit? Post aliquantum enim temporis ii, qui Iuliani Halicarnassei haeresin tuebantur, Iustiniano, imperatori seducto persuadent, e coelo et omnino corruptionis expers esse corpus Domini et DEI nostri Iesu Christi. Convocata igitur haeretica synodo, celebrem illum Eutychium, qui ipsis non adsentiebatur, in Amasiam exsulatum ablegat: et Iohannem Antiochenum scholasticum, qui impietati illi adstipulabatur, in solium ecclesiae Byzantinae collocat.

Ἀλλ' ὦ τῶν ἐνέδρων τοῦ διαβόλου, πρὸς A. C.
ἃ καὶ οἷα καθ' ἑκάστην καθ' ἡμῶν τῶν ἀν- 550.
θρώπων ἐπεγειρόμενος; μετὰ γὰρ χρόνους τινὰς Ἰουλιανοῦ τοῦ Ἀλικαρνασσέως οἱ ἀντεχόμενοι τῆς αἱρέσεως, Ἰουστινιανὸν τὸν βασιλέα ὑπονοθεύσαντες πείθουσιν, ἐξ οὐρανοῦ καὶ παντελῶς ἄφθαρτον, εἶναι τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ διαβεβαιούμενοι, δι' ἣν αἰτίαν αἱρετικὴν Σύνοδον ποιησάμενος, μὴ πειθόμενον αὐτοῖς Εὐτύχιον τὸν ἀοίδιμον, εἰς Ἀμάσειαν κατακρίνει ἐξόριστον. καὶ Ἰωάννην Ἀντιοχέα σχολαστικὸν, τῷ θρόνῳ τῆς Βυζαντίων ἐκκλησίας ἀντικαθίστησι, τῇ ἀσεβείᾳ συνθέμενον.

*120. ANTIOCHENA, ANASTASII MAGNI.

Domno etiam Antiochiae mortuo, Anastasius magnus in id solium euehitur, qui Apolinarii Alexandrini diuina sapientia praediti fidelis adiutor fuit. Is diuina et sancta synodo instituta, eos, qui sacrae Chalcedonensi synodo resisterent, anathemati subiecit.

Δόμνου τοίνυν ἐν Ἀντιοχείᾳ τελευτηθέν- 555.
τος, Ἀναστάσιος ὁ μέγας ἐν τῷ θρόνῳ ἀνάγεται. Ἀπολιναρίου τοῦ θεοσόφου Ἀλεξανδρείας δεξιὸς παραστάτης γενόμενος. Ὅστις θείαν καὶ ἱερὰν Σύνοδον ποιησάμενος, τοὺς ἀνθισταμένους τῇ ἁγίᾳ ἐν Χαλκηδόνι Συνόδῳ ἀναθέματι καθυπέβαλεν.

121. CONSTANTINOPOLITANA, SERGII.

Post Iustiniani vero mortem Iustinus pius imperauit: qui Iohanne Scholastico vita functo, beatum Eutychium ab exsilio reuocauit, restituto ei solio. Quum autem is quoque ad Dominum [P] migrasset, Iohannem Nesteuten pp) summo Byzantii

Μετὰ γοῦν τὴν Ἰουστινιανοῦ ἀποβίωσιν, 620.
Ἰουστῖνος ὁ εὐσεβὴς ἐβασίλευσε, καὶ Ἰωάννου τοῦ σχολαστικοῦ τὸν βίον τελέσαντος, Εὐτύχιον τὸν μακάριον τῆς ἐξορίας ἀνεκαλέσατο, τὸν θρόνον αὐτοῦ ἀποδοὺς αὐτῷ. Καὶ πρὸς κύριον ἐκδημήσαντος, Ἰωάννην τὸν

pp) Ieiunatorem.

in Chriſto Ieſu ſacerdotio fungi iuſſit. Iuſtini autem imperium Tiberius excepit: et huius Mauricius; Mauricii vero Phocas ille hominumoſor. Iohannis autem Neſteutae ſolio Cyriacus potitus eſt, et huius Thomas, iterumque huius Sergius monotheletes. Derepente autem Heraclius ab occidente profectus, Phoca occiſo, imperium arripuit, et bello contra Perſas diuinitus ſuſcepto, Phaſidem fluuium in poteſtatem redegit, vbi quidam Acephalorum quaeſtionem de voluntatibus et operationibus ei ſuggeſſit. Quam quidem quaeſtionem, quum is cum Cyro Phaſidis epiſcopo communicaſſet, et vterque dubitaret: Sergio Conſtantinopolitano iſthaec renunciarunt. Ille vero haeretico inſtituto ſynedrio, et acta Menae particulatim conſiderans, vnam voluntatem et operationem in Chriſto Deo et Seruatore noſtro eſſe, imperatori Heraclio reſcripſit.

τὸν Νηςευτὴν, ἐν Χριςῷ Ἰησȣ̃ ἀρχιερȣ̃σθαι τȣ̃ Βυζαντίȣ ἐθέσπισεν. Ἰȣςίνȣ δὲ τὴν βασιλείαν Τιβέριος διεδέξατο, καὶ Μαυρίκιος τȣ́τȣ, καὶ Μαυρικίȣ Φωκᾶς ὁ μισάνθρωπος. Καὶ Ἰωάννȣ τȣ̃ Νηςευτȣ̃ τὸν θρόνον Κυριακὸς διεδέξατο, καὶ Θωμᾶς ἐκείνȣ, καὶ τȣ́τȣ Μονοθελήτης ὁ Σέργιος. Ἐξαίφνης δὲ Ἡράκλειος ἀναλαβὼν ἐκ τῆς δύσεως, Φωκᾶν ἀνελὼν, τὴν βασιλείαν παρέλαβε, καὶ τὸν κατὰ Περσῶν θεόθεν ἀράμενος πόλεμον, ποταμὸν τὸν Φᾶσιν κατέλαβεν, ἐν ᾧ τῶν Ἀκεφάλων περὶ θελημάτων καὶ ἐνεργειῶν τὶς αὐτῷ πεῦσιν προσήγαγεν. Ἥν τινα πεῦσιν Κύρῳ τῷ Φάσιδος ἐπισκόπῳ ἀνακοινωσάμενος, ἄμφω ἐξαπορήσαντες, τῷ Κωνςαντινȣπόλεως Σεργίῳ τὰ περὶ τȣ́τȣ ἐγνώρισαν. Ὅςις αἱρετικὸν ποιήσας Συνέδριον, καὶ τὰ συνοδικὰ Μηνᾶ μονομερῶς ἐπισκεψάμενος, μίαν θέλησιν καὶ ἐνέργειαν ἐπὶ Χριςȣ̃ τȣ̃ Θεȣ̃ καὶ σωτῆρος ἡμῶν εἶναι, τῷ βασιλεῖ Ἡρακλείῳ ἀντέγραψεν.

122. CONSTANTINOPOLITANA ALIA, EIVSDEM.

A.C. 620. Heraclio vero Conſtantinopolim reuerſo, Sergius haeretica inſtituta ſynodo, vnam voluntatem et operationem in Chriſto Ieſu Deo noſtro impie docuit.

Ἡρακλείȣ δὲ τὴν βασιλίδα καταλαβόντος Κωνςαντινȣπόλεως, Σέργιος αἱρετικὴν συςησάμενος Σύνοδον, μίαν θέλησιν καὶ ἐνέργειαν ἐπὶ Χριςȣ̃ Ἰησȣ̃ τȣ̃ Θεȣ̃ ἡμῶν δυσσεβῶς ἐδογμάτισεν.

[P] 123. ALEXANDRINA, CYRI.

620. Verum et Cyrus, Alexandriae ſolium adeptus, ex Phaſide nefanda inſtituta ſynodo, nouem capitula Sergio miſit, quibus vna voluntas et operatio in Chriſto Ieſu Deo noſtro exponebatur.

Ἀλλὰ μὴν καὶ Κῦρος τὸν θρόνον Ἀλεξανδρείας παραλαβὼν, ἐκ Φάσιδος μιαρὰν ποιησάμενος Σύνοδον, ἐννέα κεφάλαια τῷ Σεργίῳ ἀπέςειλε, μίαν θέλησιν καὶ ἐνέργειαν ἐπὶ Χριςȣ̃ Ἰησȣ̃ τȣ̃ Θεȣ̃ ἡμῶν ἐκθέμενος.

124. HIE-

Digitized by Google

124. HIEROSOLYMITANA, SOPHRONII: ORTHODOXA.

Sophronius autem, mellitus veritatis propugnator, qui Hierosolymorum summus esset sacerdos, diuina et sancta conuocata synodo, duas voluntates et operationes declarauit: actaque sua synodica Honorio papae Romano, et Sergio Constantinopolitano misit.

Σωφρόνιος δὲ ὁ μελίγλωσσος τῆς ἀληθείας πρόμαχος, ἀρχιερεὺς Ἱεροσολύμων γενόμενος, θείαν καὶ ἱερὰν Σύνοδον ποιησάμενος, δύο θελήσεις καὶ ἐνεργείας τρανώσας, ἀπέστειλεν Ὀνωρίῳ τῷ πάπα Ῥώμης, καὶ Σεργίῳ Κωνσταντινουπόλεως τὰ συνοδικὰ αὐτοῦ. A.C. 630.

125. CONSTANTINOPOLITANA, PYRRHI: HAERETICA.

Sergio vero mortuo, Pyrrhus, qui et ipse falsae illi opinioni erat addictus, solio potitus est: et synodo haeretica instituta, ea, quae a Sergio et Cyro Phasiano decreta fuerant, corroborauit.

Τελευτήσαντος οὖν Σεργίου, Πύῤῥος ὁ τῆς κιβδήλου δόξης, τὸν θρόνον παρέλαβε, καὶ Σύνοδον αἱρετικὴν συστησάμενος, τὰ δογματισθέντα ὑπὸ Σεργίου καὶ τοῦ Φάσιδος Κύρου ἐκράτυνεν. 640.

126. CONSTANTINOPOLITANA, COLYBI: ORTHODOXA.

Sed Colybus a Deo inspiratus Byzantii episcopus, collecta a Spiritu mota synodo, ea quae Sergius et Pyrrhus et Cyrus decreverant, decenti subiecit anathemati, et duas voluntates operationesque Seruatoris Christi praedicauit.

Ἀλλὰ Κολυβὸς, ὁ τοῦ Βυζαντίου θεόπνους ἐπίσκοπος, ἀθροίσας πνευματοκίνητον Σύνοδον, τὰ δογματισθέντα Σεργίῳ καὶ Πύῤῥῳ καὶ Κύρῳ, τῷ πρέποντι καθυπέβαλεν ἀναθέματι, καὶ δύο θελήσεις καὶ ἐνεργείας τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ ἀνεκήρυξεν.[qq]) 643.

[P] 127. NVMIDICA, STEPHANI: ORTHOD.

Similiter autem et Stephanus, Numidiae Africae sanctissimus episcopus, sacra conuocata synodo, Sergium, Pyrrhum et Cyrum anathemate notauit: et duas voluntates ac operationes Seruatoris nostri Iesu Christi docuit.

Ὁμοίως δὲ καὶ ὁ Νουμηδείας τῆς Ἀφρικῆς ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Στέφανος, ἁγίαν συγκαλεσάμενος Σύνοδον, Σέργιον, Πύῤῥον, καὶ Κῦρον ἀνεθεμάτισε, καὶ δύο θελήσεις καὶ ἐνεργείας τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἐδογμάτισεν. 643.

128. MAV-

qq) Conf. *Walchii* historiam haeres. cit. tom. IX. pag. 177. sqq. et *Mansi* collect. ampliss. concil. tom. X. pag. 667. sqq. *Harl.*

Digitized by Google

tychem, Dioſcorum et Timotheum, cui Aeluro cognomen erat, anathemate notauit: et Chalcedonenſem ſynodum confirmauit.

Σύνοδον, Εὐτυχῆ, καὶ Διόσκορον, καὶ Τιμόθεον, τὸν ἐπιλεγόμενον Αἴλουρον, ἀνεθεμάτισε, καὶ τὴν ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδον ἐκύρωσεν.

94. ROMANA, LEONIS.

A.C. 458. Sed et Leo Romae papa, apoſtolis aequandus, Eutychem et Dioſcorum vna cum Timotheo, ſynodo conuocata, anathemati ſubiecit, ſanctamque Chalcedonenſem confirmauit ſynodum.

Ἀλλὰ καὶ Λέων πάπας Ῥώμης ὁ ἰσαπόστολος, Εὐτυχῆ τε καὶ Διόσκορον σὺν Τιμοθέῳ, συνοδικῶς καθυπέβαλεν ἀναθέματι, καὶ τὴν ἐν Χαλκηδόνι ἁγίαν ἐκύρωσε Σύνοδον.

95. ROMANA, SIMPLICII.

465. Similiter et Simplicius, qui Leoni Romae ſucceſſerat, diuina et ſancta conſtituta ſynodo, Eutychem, Diodorum et Timotheum anathemate notauit: et ſanctam Chalcedonenſem ſynodum confirmauit.

Ὁμοίως τούτῳ καὶ Σιμπλίκιος, Λέοντα Ῥώμης διαδεξάμενος, θείαν καὶ ἱερὰν Σύνοδον συστησάμενος, Εὐτυχῆ καὶ Διόσκορον ἀνεθεμάτισε, καὶ Τιμόθεον καὶ τὴν ἐν Χαλκηδόνι ἁγίαν Σύνοδον ἐκύρωσε.

96. ANTIOCHENA, LEONIS IMP.

465. Quum autem imperator Leo generum ſuum Zenonem, Ariadnes filiae maritum, in Syriam ablegaſſet: monachus quidam monaſterii Peruigilatorum [hh]) eum comitatus eſt: qui quum ad ſolium Vrbis oculos adiecifſet, Zenoni perſuaſit, vt ipſum adiuuaret: et mercede conductis quibusdam de Apolinarii factione, ſolium Antiochiae inuaſit, et impia congregata ſynodo, ipſe impius additionem illam hymni triſagii: *qui crucifixus es pro nobis*, innovauit. Quod quum comperiſſet Leo magnus et piiſſimus imperator, in exſilium agi ipſum praecepit: verum ipſe praeuertens, in monaſterium Peruigilatorum confugit.

Τοῦ βασιλέως οὖν Λέοντος γαμβρὸν αὐτοῦ Ζήνωνα, τὸν ἐπὶ θυγατρὶ Ἀριάδνῃ οἰκείᾳ, ἐναντία Συρίας ἐξαποστείλαντος, μοναχός τις μονῆς τῶν Ἀκοιμήτων ἐπηκολούθησεν, ὃς τῷ θρόνῳ ἐποφθαλμιάσας τῆς πόλεως, πείθει τὸν Ζήνωνα συνεργεῖν αὐτῷ, καὶ τῆς λώβης Ἀπολιναρίου τινὰς μισθωσάμενος, τὸν θρόνον Ἀντιοχείας καθήρπασε, καὶ μιαρὰν ποιησάμενος Σύνοδον, προσθήκην τοῦ τρισαγίου, ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς, καινοτομεῖ ὁ ἀνόσιος. Ὅπερ μαθὼν αὐτοκράτωρ Λέων, ὁ μέγας καὶ εὐσεβέστατος, ἐξορισθῆναι αὐτὸν διετάξατο, ὃς προφθάσας εἰς τὴν μονὴν τῶν Ἀκοιμήτων κατέφυγεν.

97. ALEX-

[hh]) Acoemetarum.

Digitized by Google

97. ALEXANDRINA, TIMOTHEI AELVRI

Quum autem Zeno Leoni vtrique, et magno et paruo, in imperio ſucceſſiſſet, Baſiliſcus et Harmatius id inuadentes eum expulerunt: et quum propoſuiſſent ſynodum Chalcedonenſem plane euertere, generali decreto Timotheum, cui Aeluro cognomen erat, ex Cherſone euocarunt: qui quum Alexandriam veniſſet, et, Timotheo Saloſaciolio amoto, ſolium inuaſiſſet, impia congregata ſynodo, multis anathematiſmis ſanctam Chalcedonenſem ſynodum ſubiecit. Haec autem facta ſunt, quum Anatolius et Gennadius Byzantii epiſcopi viuendi finem iam feciſſent, et Acacius ſolio potiretur.

Ζήνωνα τοίνυν τὴν βασιλείαν τοῦ μεγάλου καὶ μικροῦ διαδεξάμενον Λέοντος, Βασιλίσκος καὶ Ἁρμάτιος, αὐτῆς ἀνταίραντες, ἐξεδίωξαν, καὶ τὴν ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδον παντελῶς ἐξοστρακίσαι προθέμενοι, τύπῳ γενικῷ Τιμόθεον ἐκ Χερσῶνος ἀνεκαλέσαντο. Ὅστις Αἴλουρος καταλαβὼν Ἀλεξάνδρειαν, Τιμόθεον τὸν Σαλοφακιόλιον μεταστήσας, καὶ τοῦ θρόνου δραξάμενος, ἄθεον ποιησάμενος Σύνοδον, πολλοῖς ἀναθέμασι τὴν ἐν Χαλκηδόνι ἁγίαν καθυπέβαλε Σύνοδον. ταῦτα δὲ Ἀνατολίου καὶ Γενναδίου ἱεραρχῶν τοῦ Βυζαντίου τῶν ἀειμνήστων, χρησαμένων τέλει τοῦ βίου, καὶ Ἀκακίου κρατοῦντος ἐγένετο. A.C. 482.

98. CYRENSIS, IOHANNIS.

Iohannes vero Cyri epiſcopus beatus, quum Petrum Fullonem iterum Antiochiae videret impie miniſtrantem eccleſiam, et Baſiliſci potentia ſuam fulcientem infirmitatem: diuinam et ſanctam ſua in vrbe congregauit ſynodum et Petrum Fullonem anathemate notauit.

Ἰωάννης δὲ Κύρου ἐπίσκοπος ὁ μακάριος, τὸν Κναφέα Πέτρον, καὶ πάλιν ἐν Ἀντιοχείᾳ ὁρῶν ἀθέως πολιτευόμενον, καὶ Βασιλίσκου τὸ κράτος ἐχόμενον πρὸς ἀσθένειαν, Σύνοδον θείαν καὶ ἱερὰν ἐν τῇ πόλει αὐτοῦ συνεκρότησε, καὶ τὸν Κναφέα Πέτρον ἀνεθεμάτισε. 482.

[⁋] 99. ANTIOCHENA, ZENONIS IMP.

Zenon autem, tyranno Baſiliſco capto, Antiochiae ſanctam ſynodum congregari iuſſit: quae ſanctam Chalcedonenſem ſynodum confirmauit, Petrum Fullonem exſilio et anathemati ſubiecit, eique beatum Stephanum ſubſtituit: cui mox ad Chriſtum emigranti, Stephanus alius ſucceſſit.

Καὶ Βασιλίσκον Ζήνων τὸν τύραννον χειρωσάμενος, ἐν Ἀντιοχείᾳ Σύνοδον ἁγίαν συναθροισθῆναι προσέταξεν, ἣ τὴν ἁγίαν ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδον κυρώσασα, τὸν Κναφέα Πέτρον ἐξορίᾳ καὶ ἀναθέματι καθυπέβαλεν, ἀντ᾽ αὐτοῦ προχειρισαμένη Στέφανον τὸν μακάριον, ὃν τάχιστα πρὸς Χριστὸν ἐκδημήσαντα, Στέφανος ἕτερος διαδέχεται. 483.

100. LAODICENSIS, PRO STEPHANO ANTIOCHENO.

A.C. 483. Qui vero Petri studiosi erant, tamquam Nestorianum illum (Stephanum) insimulabant: et imperatori Zenoni persuadebant, vt diuinam et sanctam Laodiceae synodum cogeret. Quae quum falso accusatum ab impiis Stephanum comperisset, solio eum Antiochiae restituit. Qui vero falsum dogma profitebantur, non longo tempore interposito, ira maxima ex inuidia accensi, beatum martyrem Stephanum arundinibus acutis instar hastarum, confixum interemerunt, et in profluentem Orontem fluvium demerserunt.

Οἱ γοῦν Πέτρου σπουδασαὶ, ὡς Νεστοριανὸν αὐτὸν διασύραντες, πείθουσι τὸν αὐτοκράτορα Ζήνωνα, θείαν καὶ ἱερὰν ἐν Λαοδικείᾳ συστήσασθαι Σύνοδον. Ἥτις κατηγορούμενον ὑπὸ τῶν ἀθέων εὑροῦσα τὸν Στέφανον, τῷ θρόνῳ Ἀντιοχείας ἀποκατέστησεν. Οἱ δὲ τῆς κιβδήλου δόξης θεραπευταὶ χρόνον μικρὸν ἀναμείναντες, θυμῷ ἐκ φθόνου μεγίστῳ πυρούμενοι, συρμῷ τὸν ἱερομάρτυρα Στέφανον ἀποκτείναντες, εἰς τὸν παραῤῥέοντα Ὀῤῥόντην ποταμὸν κατεπόντισαν.

101. ALEXANDRINA, PETRI MONGI.

480. Posteaquam vero Timotheus Aelurus Alexandriae ad infernum migrauit: qui confusionis cupidi erant, Petrum Mongum successorem solii constituerunt. Clerici autem et monachi, veritatis propugnatores, ipso eiecto, beatum [P] Iohannem Tabeusioten[ii]) consecrarunt. Quem Zenon, vtpote praeter suam voluntatem electum, expulit, et impium Mongum, dato ei suo Henotico, Alexandriam remisit: qui haeretica conuocata synodo, Chalcedonensem sanctam synodum anathemate notauit, Acacium Constantinopolitanum adiutorem habens.

Τιμοθέου γοῦν τοῦ Αἰλούρου ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πρὸς ᾅδην χωρήσαντος, τὸν Μογγὸν Πέτρον οἱ φιλοσύγχυτοι διάδοχον τοῦ θρόνου κατέστησαν. Κληρικοὶ δὲ καὶ μοναχοὶ, τῆς ἀληθείας ὑπέρμαχοι, αὐτὸν ἐξώσαντες, τὸν μακάριον Ἰωάννην τὸν Ταβευσιώτην καθίδρυσαν. Ὅπερ Ζήνων, ὡς παρὰ γνώμην αὐτοῦ χειροτονηθέντα ἐξώσε, καὶ τὸν δυσσεβῆ Μογγὸν, δοὺς τὸ Ἑνωτικὸν αὐτοῦ, εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἐξαπέστειλεν, ὃς αἱρετικὴν συστησάμενος Σύνοδον, τὴν ἐν Χαλκηδόνι ἁγίαν ἀνεθεμάτισε Σύνοδον, τὸν Κωνσταντινουπόλεως Ἀκάκιον ἔχων συμπράκτορα.

102. ROMANA, FELICIS III.

484. Constantinopolitani autem, et qui per totum orientem erant orthodoxi, Felici papae Romano haec significantes perfecerunt, vt diuinam ille et sanctam synodum conuocaret: quae Petrum Mongum et Acacium anathemate notauit, et sanctam Chalcedonensem synodum confirmauit.

Ἀλλ' οἱ Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς πάσης ἑῴας ὀρθόδοξοι, Φίληκι τῷ πάπᾳ Ῥώμης ταῦτα διασαφήσαντες, θείαν καὶ ἱερὰν παρεσκεύασαν ποιήσασθαι Σύνοδον, ἣ τὸν Μογγὸν Πέτρον ἀνεθεμάτισε, καὶ Ἀκάκιον, καὶ τὴν ἐν Χαλκηδόνι ἁγίαν Σύνοδον ἀνεκύρωσε.

103. ALEX-

ii) Tabennesiotam.

103. ALEXANDRINA ALIA, PETRI MONGI.

Zenon igitur imperator, Illo et Leontio captis, aduerſus epiſcopos orientis ſe conuertit, et Claudione Antiocheno in exſilium acto in Oäſin, Petrum Fullonem denuo reſtituit: qui haeretica conuocata ſynodo, ſacram Chalcedonenſem ſynodum anathemate notauit, et multis cum ſceleribus Xenaiam Hierapolis epiſcopum deſignauit: genere Perſam, baptiſmi expertem, conditionis ſeruilis fugitiuum, et haereſeos Chriſtianos-accuſantis ducem acerrimum. Primus enim omnium [P] Chriſti Dei noſtri, tum ſanctiſſimae matris, et omnium ſanctorum venerandas imagines ex eccleſia eiecit.

Ζήνων τοίνυν ὁ βασιλεὺς, χειρωσάμενος Ἴλλουν τε καὶ Λεόντιον, κατὰ τῶν τῆς ἀνατολῆς ἐπισκόπων ἐχώρησε, καὶ Ἀντιοχείας τὸν Κλαυδίωνα ἐξορίσας εἰς Ὀάσιν, τὸν Κναφέα Πέτρον πάλιν ἀπεκατέστησεν, ὃς αἱρετικὴν συστησάμενος Σύνοδον, τὴν ἐν Χαλκηδόνι ἁγίαν ἀνεθεμάτισε Σύνοδον, καὶ σὺν πολλοῖς ἀτοπήμασιν Ἱεραπόλεως χειροτονεῖ Ξεναίαν ἐπίσκοπον, τῷ γένει Πέρσην, ἀβάπτιστον, καὶ τῆς δουλικῆς τύχης δραπέτην γενόμενον, καὶ τῆς Χριστιανοκατηγορικῆς αἱρέσεως ἀρχηγέτην διάπυρον. Πρῶτον γὰρ πάντων Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, τῆς παναγίου μητρὸς, καὶ πάντων τῶν ἁγίων τὰς σεβασμίας εἰκόνας, τῆς ἐκκλησίας ἐξέβαλεν. A. C. 487.

104. ALEXANDRINA, PROXIMAE OPPOSITA.

Beatus igitur Felix Romae veteris epiſcopus, quum ab orthodoxis orientis epiſcopis Petri impietatem cognouiſſet, per Quintinianum Arculianorum epiſcopum, diuinam et ſanctam conuocans ſynodum, Fullonem deponendum curauit.

Ὁ γοῦν μακάριος Φίληξ, τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης ἐπίσκοπος, μαθὼν περὶ τῶν ὀρθοδόξων τῆς ἀνατολῆς ἱεραρχῶν τὴν Πέτρου δυσσέβειαν, διὰ Κυντινιανοῦ ἐπισκόπου Ἀρκουλιανῶν, θείαν καὶ ἱερὰν ποιησάμενος Σύνοδον, γραφῆναι καθαίρεσιν τῷ Κναφεῖ παρεσκεύασεν.

105. ROMANA ALIA, FELICIS III.

Quin et ipſe Felix Romae diuina et ſancta conuocata ſynodo, depoſitionis libellum Fulloni miſit.

Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς Φίληξ ἐν Ῥώμῃ θείαν καὶ ἱερὰν συγκαλεσάμενος Σύνοδον, Πέτρῳ καθαίρεσιν τῷ Κναφεῖ ἀπέστειλεν. 486.

106. CONSTANTINOPOLITANA, EVPHEMII.

Acacio autem, et, qui ei ſucceſſerat, Phrarita morte ſublatis, Euphemius ſanctiſſimus in ſolium CPolitanum inducitur: qui diuinam et ſanctam conuocans ſynodum, Chalcedonenſem ſynodum confir-

Τῷ θανάτῳ δὲ Ἀκακίου καὶ Φραρίτα [kk]) προσχωρήσαντος, Εὐφήμιος ὁ πανσέβαστος ἐπὶ τὸν θρόνον ἀνάγεται Κωνσταντινουπόλεως, ὅστις θείαν καὶ ἱερὰν Σύνοδον συγκαλεσάμενος, τὴν ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδον ἐβεβαίω- 518.

kk) al. Φραυίτα.

mauit, et acta synodi papae transmisit: quem Felix et occidentales archiepiscopi, vt orthodoxum quidem virum receperunt, non tamen vt episcopum: propterea quod Acacii a Felice anathemate notati nomen e sacris tabulis non deleuisset.

βαίωσε, καὶ τὰ συνοδικὰ αὐτῆ τῷ πάπᾳ ἀπέσειλεν. Ὅνπερ Φίληξ καὶ οἱ ἑσπέριοι ἀρχιεπίσκοποι, ὡς μὲν ὀρθόδοξον ἄνδρα ἐδέξαντο, ἐ μὴν δὲ καὶ ὡς ἐπίσκοπον, διὰ τὸ μὴ ἐξαλεῖψαι τῶν ἱερῶν διπτύχων τὸ ὑπὸ Φίληκος ἀναθεματισθέντος Ἀκακίου τὸ ὄνομα.

[₱] 107. CONSTANTINOPOLITANA, CONTRA EVPHEMIVM.

A. C. 518. Zenone igitur mortuo, et Ariadnen vxorem ipsius, et imperium suscepit Anastasius, et synodo haeretica Constantinopoli congregata, propter sanctam Chalcedonensem synodum, infinitis calumniis obruit, et vltra Armeniam in exsilium egit Euphemium: et solio denuo restituit beatissimum Macedonium: qui simplici conuocata synodo, decreta quidem Chalcedonensia scripto confirmauit: Henoticum vero Zenonis, metu Anastasii silentio praeteriit.

Ζήνωνος γὲν τελευτήσαντος, Ἀριάδνην τὴν γυναῖκα αὐτῆ καὶ τὴν βασιλείαν διεδέξατο Ἀνασάσιος, καὶ σύνοδον αἱρετικὴν ἐν Κωνσαντινεπόλει συσησάμενος, διὰ τὴν ἁγίαν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον, μυρίαις συκοφαντίαις ὑποβαλὼν, Ἀρμενίας ἐπέκεινα ἐξώρισεν τὸν Εὐφήμιον. Καὶ τῷ θρόνῳ ἀντικατέσησε τὸν ὁσιώτατον Μακεδόνιον, ὅσις ἀφελῆ ποιησάμενος σύνοδον, τὰ ἐν Χαλκηδόνι δογματισθέντα, ἐγγράφως ἐκύρωσε, τὸ Ἑνωτικὸν δὲ Ζήνωνος φόβῳ Ἀνασασίε παρεσιώπησεν.

108. SIDONIA, CONTRA CHALCEDONENSEM.

510. Petro igitur Fullone reiecto, Palladius solium Antiochiae suscepit: eoque defuncto Flauianus Zenonis Henoticum recepit: et quum tres sanctas oecumenicas synodos scripto probasset, Chalcedonensem silentio praeteriit, imperatori gratificatus. Imperator autem Anastasius per Eutropium tribunum Flauiano et Eliae Hierosolymitano mandauit, vt Sidonem synodum conuocarent, et anathematismis sacram Chalcedonensem synodum subiicerent. Verum hanc Elias re infecta dimisit: quapropter patriarchis vehementer imperator succensuit.

Τῦ Κναφέως τοίνυν Πέτρε ἀποβληθέντος, Παλλάδιος τὸν θρόνον Ἀντιοχείας παρέλαβε· κἀκείνε τελειωθέντος, Φλαβιανὸς τὸ Ἑνωτικὸν ἐδέξατε Ζήνωνος, καὶ τὰς ἁγίας τρεῖς οἰκεμενικὰς συνόδες κυρώσας ἐγγράφως, τὴν ἐν Χαλκηδόνι παρεσιώπησε, τῷ βασιλεῖ χαριζόμενος. Καὶ ὁ βασιλεὺς δὲ Ἀνασάσιος δι' Εὐτροπίε τριβένε, Φλαβιανῷ καὶ τῷ Ἱεροσολύμων Ἡλίᾳ ἐν Σιδόνι σύνοδον συναθροῖσαι παρεκελεύσατο, καὶ τὴν ἐν Χαλκηδόνι ἁγίαν σύνοδον ὑποβαλεῖν ἀναθέμασιν. Ἀλλὰ ταύτην Ἡλίας διέλυσεν ἄπρακτον, δι' ἣν αἰτίαν τοῖς πατριάρχαις μεγάλως ὠργίζετο.

109. AN-

Digitized by Google

[¶] 109. ANTIOCHENA, EVTYCHIANORVM.

Quum autem Flauianus Antiochiam reuertisset, monachi quidam apostatae, et Eutychiani delirii sectatores, synodum praedatoriam conuocantes, Flauianum eiecerunt, et in exsilium pepulerunt, eique Seuerum substituerunt. Hic igitur, qui Acephalus deinde dictus fuit, cum ducentis apostatis monachis, ex Eleutheropoli Constantinopolin contendit, et multa contra Macedonium fremens, dato etiam Anastasio iuramento, nulla conscientiae ratione habita, quod numquam contra sanctam Chalcedonensem synodum moturus aliquid esset: et iuramentum conculcauit, et cum nefanda synodo illam anathemate notauit.

Φλαβιανῦ δὲ καταλαβόντος τὴν Ἀντιόχειαν, μοναχοί τινες ἀποσχίσαι, καὶ τῆς Εὐτυχῦς λώβης ἐ μέτριοι. Σύνοδον λῃστρικὴν ποιησάμενοι, Φλαβιανὸν ἐξεδίωξαν βυκολήσαντες, καὶ Σεβῆρον ἀντεκατέστησαν. Οὗτος ὖν, σὺν διακοσίοις ἀποσχίσαις μοναχοῖς, ὁ Ἀκέφαλος, ἀπάρας ἐξ Ἐλευθερυπόλεως τῇ βασιλίδι προσώρμισε, κατὰ Μακεδονίυ πολλὰ φρυαξάμενος, καὶ Ἀναστασίῳ δὺς ὅρκον ὁ ἀσυνείδητος, ὡς ὐδέποτε κατὰ της ἐν Χαλκηδόνι ἁγίας Συνόδυ κινήσειε, καὶ τοὺς ὅρκυς ἐπάτησε, καὶ μετὰ μιαρᾶς Συνόδυ ταύτην ἀνεθεμάτισεν. A. C. 511.

110. CONSTANTINOPOLITANA, TIMOTHEI.

Anastasius igitur imperator Macedonium Constantinopolitanum, innumeris circumuentum criminationibus, solioque exturbatum, Gangras in exsilium exegit: nec multo post etiam ipsum, et qui ante eum fuerat, Euphemium, quod ad Gotthos confugissent, et se ipsos inuisissent, patriarchas gladio puniuit. Haereticum autem Timotheum, qui Colon et Litrobulus cognominabatur, ecclesiae reddidit, tamquam eiusdem secum sententiae, et consiliis suis obtemperantem. Is, impiissima congregata synodo, [¶] contra sanctam Chalcedonensem synodum calcitrauit: et Seuero adsentiens, vna cum eo acta synodi Hierosolymam misit, quibus non receptis, ad iram accendit Anastasium: quapropter et Eliam sanctae ciuitatis episcopum in Euilam exsulatum misit; Iohannem vero folio restituit, et acta synodica Seueri et Timothei eo transmisit.

Ἀναστάσιος τοίνυν ὁ βασιλεὺς, Μακεδόνιον τὸν Κωνσαντινυπόλεως περιβαλὼν μυρίοις ἐγκλήμασιν, τῦ θρόνυ ἐξώσας ἐν Γαγγραις ἐξώρισεν, καὶ ὐ μετὰ πολὺ αὐτόν τε ἀποστείλας, καὶ τὸν πρὸ αὐτῦ Εὐφήμιον, χάριν τῆς καταδρομῆς τῶν Γότθων, ὡς ἑωρακότας ἀλλήλυς τοὺς Πατριάρχας, ξίφει ἐτιμωρήσατο, αἱρετικόν γε Τιμόθεον, Κόλωνα καὶ Λιτρόπυλον τὸν ἐπιλεγόμενον, τῇ ἐκκλησίᾳ παρέδωκεν. ὡς ὁμόφρονα, καὶ τοῖς αὐτῦ πειθαρχῦντα βυλεύμασιν. Ὅσις ἀθεωτάτην ποιησάμενος Σύνοδον, κατὰ τῆς ἐν Χαλκηδόνι ἁγίας Συνόδυ ἠλάκτισε, καὶ συμφωνήσας Σευήρῳ, ὁμῦ τὰ Συνοδικὰ αὐτῶν ἐκπέμπυσιν εἰς Ἱεροσόλυμα. ὧν μὴ δεχθέντων, πρὸς ὀργὴν ἐξῆψε τὸν Ἀναστάσιον, διὸ τῆς ἁγίας πόλεως τὸν Ἠλίαν, ἐν τῷ ll) Εὐειλᾷ περιώρισεν, Ἰωάννην δὲ τῷ θρόνῳ ἀποκατέστησε, καὶ τὰ Συνοδικὰ Σευήρυ καὶ Τιμοθέυ ἐκεῖ διαπέμπεται. 536.

111. HIE-

ll) al. Ἀελᾷ.

Digitized by Google

III. HIEROSOLYMITANA, THEODOSII ET SABAE.

A. C. 536. Theodosius vero et Sabas, orthodoxorum propugnatores, minimeque errantes stellae, desertae ducum et monachorum fidei, peculiari collecta congregatione, eos, qui synodica illa acta adtulerant, e sacris locis eiecerunt. Quod quum comperisset Anastasius, Theodosium et Sabam in exsilium deportari praecepit. Hi vero, praeoccupato deserto, diuinam et sanctam monasticorum ordinum collegerunt synodum: et quatuor adtestationibus doctrinae orthodoxae plenis collectis, duas quidem imperatori Anastasio miserunt, vnam principibus, et quartam Iohanni, qui Eliae Dei-praeconi successerat. Quo ipso tempore Timotheus Byzantinus obiit, et Menas solium accepit.

Θεοδόσιος δὲ καὶ Σάβας τῶν ὀρθοδόξων ὑπέρμαχοι, καὶ τῆς ἐρήμου τῶν ἡγουμένων καὶ μοναχῶν οἱ ἀπλανεῖς ἀστέρες τῆς πίστεως, τὸ μοναδικὸν συναθροίσαντες σύστημα, τοὺς τὰ Συνοδικὰ κομίσαντας τῶν ἁγίων τόπων ἐξήλασαν. Ὅπερ μαθὼν Ἀναστάσιος, Θεοδόσιον καὶ Σάβαν ἐξορισθῆναι προσέταξεν. Οἱ δὲ προκαταλαβόντες τὴν ἔρημον, θείαν καὶ ἱερὰν μοναστῶν λογάδων συνεστήσαντο Σύνοδον, καὶ τέσσαρας διαμαρτυρίας πλήρεις ὀρθοδοξίας mm) συνάξαντες, δύο τῷ βασιλεῖ Ἀναστασίῳ ἐκπέμπουσι, μίαν τοῖς ἄρχουσι, καὶ Ἰωάννῃ ἄλλην, τῷ διαδόχῳ Ἠλία τοῦ Θεοκήρυκος. Καθ' ὃν χρόνον ὁ τοῦ Βυζαντίου Τιμόθεος ἐτελεύτησε, καὶ Μηνᾶς τὸν θρόνον παρέλαβεν.

112. CONSTANTINOPOLITANA.

519. Hormisdas vero papa Romanus, qui Felici successerat, Vitalianum et Euodium cum aliis ducentis [P] episcopis B[illegible]ntium ablegauit, Timotheo adhuc [illegible]iter viuente. Quam diuinam et sanctam synodum imperator Anastasius, et impius Timotheus, multo tempore male excruciantes, re infecta dimiserunt.

Ἀλλὰ καὶ Ὁρμίσδας, διαδεξάμενος Φίληκα, ὁ πάπας Ῥώμης, Βιταλιανὸν καὶ Εὐόδιον σὺν ἑτέροις διακοσίοις ἐπισκόποις εἰς τὸ Βυζάντιον ἐξαπέστειλε, Τιμοθέου ἔτι βιοῦντος nn) ἐπήρατα. Ἥν τινα θείαν καὶ ἱερὰν Σύνοδον ὁ βασιλεὺς Ἀναστάσιος, καὶ Τιμόθεος ὁ ἀνόσιος, πολυχρονίως κακῶς ἀνιάσαντες, ἄπρακτον ἀπεπέμψαντο.

113. THESSALONICENSIS.

Quum igitur Anastasius in lecto impiam animam fulgure ab irato Deo immisso efflasset, eique Iustinus pius in imperio successisset: beatus Hormisdas, papa Romanus, plurimos episcopos Thessalonicam misit, vt sacram Chalcedonensem synodum

Ἀναστασίου γοῦν ἐν τῷ κοιτῶνι ὀργῇ Θεοῦ τὴν μιαρὰν ψυχὴν ἀστραπῇ ἀποῤῥήξαντος, καὶ Ἰουστίνου τοῦ εὐσεβοῦς βασιλεύσαντος, Ὁρμίσδας, ὁ μακάριος πάπας Ῥώμης, πλείστους ἐπισκόπους ἐν Θεσσαλονίκῃ ἀπέστειλεν, ὡς ἂν τὴν ἁγίαν ἐν Χαλκηδόνι Σύν-

mm) Harduin. *συνάξαντες*. Vide *Theophanem* pag. 139.

nn) Forte *ἐπάρατα*, *execrabiliter*. Vide epistolam Anastasii I. imperatoris ad Hormisdam. *Harduin.*

Digitized by Google

confirmarent. Quam diuinam et sanctam synodum, qui male sentiebant, noctu crudeliter incensa domo, vbi erant congregati, dissiparunt: et sanctos illos viros semiustulatos abegerunt.

Σύνοδον βεβαιώσειεν. Ἥν τινα θείαν καὶ ἱερὰν Σύνοδον, νύκτωρ οἱ Φονώδεις ἐπελθόντες κακόδοξοι, τὴν οἰκίαν ἀνῆψαν, ἔνθα συνήθροιστο, καὶ τοὺς ἁγίους ἡμικαύστους ἐκεῖθεν ἀπήλασαν.

114. CONSTANTINOPOLITANA, HORMISDAE.

Hormisdas igitur iterum diuinam et sanctam synodum, Constantinopolim misit, et decreta Chalcedonensia confirmauit: et doctrinam de duabus naturis beati Cyrilli proponens, rationalem illum staterem, imperatorium numisma, cui duplici charactere Christus impressus erat, declarauit. Hormisda autem ad Dominum demigrante, Agapetus solium eius excepit.

Ὁρμίσδας οὖν αὖθις ἐν Κωνσταντινουπόλει A.C. 536.
θείαν καὶ ἱερὰν ἐξαπέστειλε Σύνοδον, καὶ τὰ ἐν Χαλκηδόνι δογματισθέντα ἐκύρωσε, καὶ τὰ περὶ δύο Φύσεων δοῦναι μακαρίου Κυρίλλου προεκθέμενος, τὸν νοητὸν στατῆρα, τὸ βασιλικὸν νόμισμα, ᾧ ἐνενόητο διπλοῦς χαρακτὴρ ὁ Χριστὸς, διεσάφησε. Καὶ Ὁρμίσδα πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος, Ἀγαπητὸς τὸν θρόνον αὐτοῦ διεδέξατο.

[P] 115. CONSTANTINOPOLITANA, AGAPETI.

Iustino autem mortuo, Iustinianus nepos ipsius sceptra imperatoria suscepit. Quum vero et Menas terrena isthaec reliquisset, Anthimus Trapezuntis episcopus, Byzantinae ecclesiae solium nactus est:[oo]) et cum Gothi Romam, eique vicina loca depraedaturi essent, Agapetus beatus illius papa, vrbem regiam accessit, diuina et sancta instituta synodo: in qua Anthimum Constantinopolitan. episcopum, qui in Manichaeismi suspicionem venerat, et, ne iudicio sistere sese cogeretur, seipsum absconderat, in hunc vsque diem anathemati subiecit: solium vero ecclesiae Byzantinae, Eutychius monachus sortitus est.

Ἰουστίνου δὲ τελευτήσαντος, Ἰουστινιανὸς ὁ 536.
ἀνεψιὸς αὐτοῦ τὰ σκῆπτρα τῆς βασιλείας παρέλαβε. Μηνᾶ δὲ τὰ πρόσκαιρα καταλείψαντος, Ἀνθίμος, ὁ Τραπεζοῦντος ἐπίσκοπος, τῆς Βυζαντίου ἐκκλησίας τὸν θρόνον ἐκράτησε, καὶ τῶν Γότθων τὴν Ῥώμην καὶ τὰ περὶ αὐτὴν μελλόντων ληΐζεσθαι, Ἀγαπητὸς ὁ ταύτης μακάριος πάπας, τὴν βασιλίδα κατέλαβε, καὶ Σύνοδον θείαν καὶ ἱερὰν ποιησάμενος, Ἀνθίμον τὸν ταύτης ἐπίσκοπον, Μανιχαίου λαβόντα ὑπόνοιαν, καὶ λάθρα φυγοδικήσαντα, καὶ ἑαυτὸν ἀδηλοποιήσαντα, ἕως τῆς σήμερον ἀναθέματι καθυπέβαλε, καὶ τὸν θρόνον τῆς ἐκκλησίας τοῦ Βυζαντίου, Εὐτύχιος μοναχὸς ἐκληρώσατο.

oo) Conf. *Chr. Guil. Franc. Walch* histor. haeresium, germanice script. tom. VII. p. 159. sqq. (qui citat *Mansi* collect. ampliss. concil. tom. VIII. p. 1163. sqq. et IX p. 35. 38.) ibid. p. 169. vbi animaduertit Walch. in synodico, h. l. haud omnino certam esse de synodo hac CPolitana narrationem, Anthimum fuisse Menae successorem et Euthymium successisse Anthimo. Add. ibid. p. 173. sqq. 179. vbi laudat Mansi supplem. concilior. tom. I. p. 415. et collect. ampliss. concil. tom. VIII. p. 178. et *Walch*. p. 183. sq. *Harl.*

116. SYRIACA, EVPHRAEMII.

A.C. 537. Quo ipſo tempore Origenica dogmata apud quosdam Palaeſtinae monachos obtinebant: contra quos magnus Euphraemius, Antiochiae Syriae archiepiſcopus, diuina et ſancta ſynodo inſtituta, propugnatores ipſorum anathemate condemnauit.

Ἐν ᾧ καιρῷ τὰ Ὠριγένεια δόγματα ὑπό τινων τῆς Παλαιστίνης μοναχῶν ἐκρατύνετο, καθ᾿ ὧν ὁ μέγας Εὐφραίμιος, Ἀντιοχείας Συρίας ἀρχιεπίσκοπος θείαν Σύνοδον καὶ ἱερὰν συστησάμενος, ἀναθέματι τοὺς προασπιστὰς αὐτῶν κατεδίκασε.

117. MOPSVESTENA.

538. Quum igitur Neſtorio impio quidam adhaererent, Theodori nefarii ſcriptis ſeducti, eamque ſententiam clanculum defenderent: zelo ſuccenſi multi praeſules, ſynodi celebrandae cauſſa [P] Mopſueſtiam venerunt: et conuocato clero et magiſtratibus, ad intemerata euangelia iuramentum exegerunt, vtrum Theodori, qui ipſorum fuiſſet impius epiſcopus, nomen in ſacras tabulas eſſet relatum: et quum reſpondiſſent, Ita, nec iſtud negaſſent: ſancta ſynodus haec in ſcriptis Vigilio, ſanctiſſimo papae Romano transmiſit. Hic enim beato Agapeto ſucceſſerat.

Νεστορίῳ τοίνυν τῷ δυσσεβεῖ οἱ προσκείμενοι διὰ τῶν Θεοδώρου τοῦ μυσαροῦ συγγραμμάτων λανθανόντων τῆς γνώμης ἀντείχοντο. Διὸ ζήλῳ πυρούμενοι πλεῖστοι ἱεράρχαι, Συνοδικῶς κατέλαβον Μοψουεστίαν, οἱ τὸν κλῆρον καὶ πολιτευομένους αὐτὸν συναθροίσαντες, ἐπὶ τῶν ἀχράντων εὐαγγελίων ἐξώρκισαν. εἰ Θεοδώρου, τοῦ αὐτῶν γεγονότος ἀσεβοῦς ἐπισκόπου, τὸ ὄνομα ἐν τοῖς παρ᾿ αὐτοῖς διπτύχοις ἐντέτακται. Εἰπόντων δὲ Ναὶ, καὶ μὴ ἀρνησαμένων τὴν πρότασιν, ἡ ἁγία Σύνοδος ταῦτα ἐγγράφως Βιγιλίῳ τῷ ἁγιωτάτῳ πάπᾳ Ῥώμης ἀπέστειλεν. οὗτος γὰρ ἦν Ἀγαπητὸν διαδεξάμενος τὸν μακάριον.

118. CONSTANTINOPOLITANA QVINTA, OECVMENICA.

550. Iuſtinianus vero imperator Chriſti-amans, quum videret male ſentientium caliginem vehementer exſuſcitari,* ſynodum ſanctam et oecumenicam quintam CPoli congregari praecepit: cui praefuerunt patriarchae praeſidentes, Eutychius CPolitanus, magnus Apolinarius Alexandrinus, Domnus Antiochenus, et Chriſti-amans imperator Iuſtinianus. Vigilii autem Romani locum-tenens praeſens non vna conſedit: propterea quod non ſynodi, ſed incurſionis Gotthorum cauſſa, Byzantium adpuliſſet. Quae quidem diuina et ſancta

Ἰουστινιανὸς δὲ ὁ βασιλεὺς, θεωρῶν ὁ φιλόχριστος τῶν κακοδόξων πολλὴν ἀναρριπιζομένην σκοτόμαιναν, Σύνοδον ἁγίαν καὶ οἰκουμενικὴν πέμπτην ἐν Κωνσταντινουπόλει κροτηθῆναι ἐθέσπισεν, ἧσπερ ἐξῆρχον οἱ πατριάρχαι προκαθεζόμενοι, Εὐτύχιος Κωνσταντινουπόλεως, καὶ Ἀλεξανδρείας, ὁ μέγας Ἀπολινάριος, Δόμνος Ἀντιοχείας, καὶ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς, ὁ φιλόχριστος. Βιγίλιος δὲ Ῥώμης παρὼν οὐ συνήδρευσε, διὰ τὸ μὴ Συνόδου, ἀλλὰ χάριν τῆς ἐπιδρομῆς Γότθων καταλαβεῖν τὸ Βυζάντιον, ἥτις θεία καὶ ἱερὰ Σύνοδος τὰ Ὠριγένεια δόγμα-

ſynodus, Origenica dogmata, et Theodori Mopſueſteni, vt et Theodoreti et Ibae aduerſus beatum Cyrillum Alexandrinum ſcripta, decenti anathemati ſubiecit.

δόγματα, καὶ τὰ Θεοδώρȣ Μοψȣεςίας συγγράμματα, καὶ τὰ Θεοδωρήτȣ καὶ Ἴβα, κατὰ Κυρίλλȣ Ἀλεξανδρείας τȣ̃ μάκαρος, ἀναθέματι καθυπέβαλε πρέποντι.

[†] 119. CONSTANTINOPOLITANA, HAERETICA.

Sed o inſidias diaboli, ad quae et quanta quotidie contra nos homines inſurgit? Poſt aliquantum enim temporis ii, qui Iuliani Halicarnaſſei haereſin tuebantur, Iuſtiniano, imperatori ſeducto perſuadent, e coelo et omnino corruptionis expers eſſe corpus Domini et DEI noſtri Ieſu Chriſti. Convocata igitur haeretica ſynodo, celebrem illum Eutychium, qui ipſis non adſentiebatur, in Amaſiam exſulatum ablegat: et Iohannem Antiochenum ſcholaſticum, qui impietati illi adſtipulabatur, in ſolium eccleſiae Byzantinae collocat.

Ἀλλ᾽ ὢ τῶν ἐνέδρων τȣ̃ διαβόλȣ, πρὸς A. C. 550.
ἃ καὶ οἷα καθ᾽ ἑκάςην καθ᾽ ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων ἐπεγειρόμενος; μετὰ γὰρ χρόνȣς τινὰς Ἰȣλιανȣ̃ τȣ̃ Ἁλικαρνασσέως οἱ ἀντεχόμενοι τῆς αἱρέσεως, Ἰȣςινιανὸν τὸν βασιλέα ὑπονοθεύσαντες πείθȣσιν, ἐξ ȣ̉ρανȣ̃ καὶ παντελῶς ἄφθαρτον, εἶναι τὸ σῶμα τȣ̃ Κυρίȣ ἡμῶν Ἰησȣ̃ Χριςȣ̃ καὶ Θεȣ̃ διαβεβαιȣ́μενοι, δι᾽ ἣν αἰτίαν αἱρετικὴν Σύνοδον ποιησάμενος, μὴ πειθόμενον αὐτοῖς Εὐτύχιον τὸν ἀοίδιμον, εἰς Ἀμάσειαν κατακρίνει ἐξόριςον. καὶ Ἰωάννην Ἀντιοχέα σχολαςικὸν, τῷ θρόνῳ τῆς Βυζαντίων ἐκκλησίας ἀντικαθίςησι, τῇ ἀσεβείᾳ συνθέμενον.

*120. ANTIOCHENA, ANASTASII MAGNI.

Domno etiam Antiochiae mortuo, Anaſtaſius magnus in id ſolium euehitur, qui Apolinarii Alexaudrini diuina ſapientia praediti fidelis adiutor fuit. Is diuina et ſancta ſynodo inſtituta, eos, qui ſacrae Chalcedonenſi ſynodo reſiſterent, anathemati ſubiecit.

Δόμνȣ τοίνυν ἐν Ἀντιοχείᾳ τελευτηθέν- 555.
τος, Ἀναςάσιος ὁ μέγας ἐν τῷ θρόνῳ ἀνάγεται, Ἀπολιναρίȣ τȣ̃ θεοσόφȣ Ἀλεξανδρείας δεξιὸς παραςάτης γενόμενος. Ὅςις θείαν καὶ ἱερὰν Σύνοδον ποιησάμενος, τȣ̀ς ἀνθιςαμένȣς τῇ ἁγίᾳ ἐν Χαλκηδόνι Συνόδῳ ἀναθέματι καθυπέβαλεν.

121. CONSTANTINOPOLITANA, SERGII.

Poſt Iuſtiniani vero mortem Iuſtinus pius imperauit: qui Iohanne Scholaſtico vita functo, beatum Eutychium ab exſilio reuocauit, reſtituto ei ſolio. Quum autem is quoque ad Dominum [†] migraſſet, Iohannem Neſteuten pp) ſummo Byzantii

Μετὰ γȣ̃ν τὴν Ἰȣςινιανȣ̃ ἀποβίωσιν, 620.
Ἰȣςῖνος ὁ εὐσεβὴς ἐβασίλευσε, καὶ Ἰωάννȣ τȣ̃ σχολαςικȣ̃ τὸν βίον τελέσαντος, Εὐτύχιον τὸν μακάριον τῆς ἐξορίας ἀνεκαλέσατο, τὸν θρόνον αὐτȣ̃ ἀποδȣ̀ς αὐτῷ. Καὶ πρὸς κύριον ἐκδημήσαντος, Ἰωάννην τὸν

pp) Ieiunatorem.

Digitized by Google

in Christo Iesu sacerdotio fungi iussit. Iustini autem imperium Tiberius excepit: et huius Mauricius; Mauricii vero Phocas ille hominumosor. Iohannis autem Nesteutae solio Cyriacus potitus est, et huius Thomas, iterumque huius Sergius monotheletes. Derepente autem Heraclius ab occidente profectus, Phoca occiso, imperium arripuit, et bello contra Persas diuinitus suscepto, Phasidem fluuium in potestatem redegit, vbi quidam Acephalorum quaestionem de voluntatibus et operationibus ei suggessit. Quam quidem quaestionem, quum is cum Cyro Phasidis episcopo communicasset, et vterque dubitaret: Sergio Constantinopolitano isthaec renunciarunt. Ille vero haeretico instituto synedrio, et acta Menae particulatim considerans, vnam voluntatem et operationem in Christo Deo et Seruatore nostro esse, imperatori Heraclio rescripsit.

τὸν Νηστευτὴν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἀρχιερεῦσθαι τοῦ Βυζαντίου ἐθέσπισεν. Ἰουστίνου δὲ τὴν βασιλείαν Τιβέριος διεδέξατο, καὶ Μαυρίκιος τούτου, καὶ Μαυρικίου Φωκᾶς ὁ μισάνθρωπος. Καὶ Ἰωάννου τοῦ Νηστευτοῦ τὸν θρόνον Κυριακὸς διεδέξατο, καὶ Θωμᾶς ἐκείνου, καὶ τούτου Μονοθελήτης ὁ Σέργιος. Ἐξαίφνης δὲ Ἡράκλειος ἀναλαβὼν ἐκ τῆς δύσεως, Φωκᾶν ἀνελὼν, τὴν βασιλείαν παρέλαβε, καὶ τὸν κατὰ Περσῶν θεόθεν ἀράμενος πόλεμον, ποταμὸν τὸν Φάσιν κατέλαβεν, ἐν ᾧ τῶν Ἀκεφάλων περὶ θελημάτων καὶ ἐνεργειῶν τὶς αὐτῷ πεῦσιν προσήγαγεν. Ἥν τινα πεῦσιν Κύρῳ τῷ Φάσιδος ἐπισκόπῳ ἀνακοινωσάμενος, ἄμφω ἐξαπορήσαντες, τῷ Κωνσταντινουπόλεως Σεργίῳ τὰ περὶ τούτου ἐγνώρισαν. Ὅστις αἱρετικὸν ποιήσας Συνέδριον, καὶ τὰ συνοδικὰ Μηνᾶ μονομερῶς ἐπισκεψάμενος, μίαν θέλησιν καὶ ἐνέργειαν ἐπὶ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν εἶναι, τῷ βασιλεῖ Ἡρακλείῳ ἀντέγραψεν.

122. CONSTANTINOPOLITANA ALIA, EIVSDEM.

A. C. 620. Heraclio vero Constantinopolim reuerso, Sergius haeretica instituta synodo, vnam voluntatem et operationem in Christo Iesu Deo nostro impie docuit.

Ἡρακλείου δὲ τὴν βασιλίδα καταλαβόντος Κωνσταντινουπόλεως, Σέργιος αἱρετικὴν συστησάμενος Σύνοδον, μίαν θέλησιν καὶ ἐνέργειαν ἐπὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν δυσσεβῶς ἐδογμάτισεν.

[P] 123. ALEXANDRINA, CYRI.

620. Verum et Cyrus, Alexandriae solium adeptus, ex Phaside nefanda instituta synodo, nouem capitula Sergio misit, quibus vna voluntas et operatio in Christo Iesu Deo nostro exponebatur.

Ἀλλὰ μὴν καὶ Κῦρος τὸν θρόνον Ἀλεξανδρείας παραλαβὼν, ἐκ Φάσιδος μιαρὰν ποιησάμενος Σύνοδον, ἐννέα κεφάλαια τῷ Σεργίῳ ἀπέστειλε, μίαν θέλησιν καὶ ἐνέργειαν ἐπὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐκθέμενος.

124. HIE-

Digitized by Google

124. HIEROSOLYMITANA, SOPHRONII: ORTHODOXA.

Sophronius autem, mellitus veritatis propugnator, qui Hierosolymorum summus esset sacerdos, diuina et sancta convocata synodo, duas voluntates et operationes declarauit: actaque sua synodica Honorio papae Romano, et Sergio Constantinopolitano misit.

Σωφρόνιος δὲ ὁ μελίγλωσσος τῆς ἀληθείας πρόμαχος, ἀρχιερεὺς Ἱεροσολύμων γενόμενος, θεῖαν καὶ ἱερὰν Σύνοδον ποιησάμενος, δύο θελήσεις καὶ ἐνεργείας τρανώσας, ἀπέστειλεν Ὀνωρίῳ τῷ πάπᾳ Ῥώμης, καὶ Σεργίῳ Κωνσταντινουπόλεως τὰ συνοδικὰ αὐτοῦ. A.C. 630.

125. CONSTANTINOPOLITANA, PYRRHI: HAERETICA.

Sergio vero mortuo, Pyrrhus, qui et ipse falsae illi opinioni erat addictus, solio potitus est: et synodo haeretica instituta, ea, quae a Sergio et Cyro Phasiano decreta fuerant, corroborauit.

Τελευτήσαντος οὖν Σεργίου, Πύῤῥος ὁ τῆς κιβδήλου δόξης, τὸν θρόνον παρέλαβε, καὶ Σύνοδον αἱρετικὴν συστησάμενος, τὰ δογματισθέντα ὑπὸ Σεργίου καὶ τοῦ Φάσιδος Κύρου ἐκράτυνεν. 640.

126. CONSTANTINOPOLITANA, COLYBI: ORTHODOXA.

Sed Colybus a Deo inspiratus Byzantii episcopus, collecta a Spiritu mota synodo, ea quae Sergius et Pyrrhus et Cyrus decreverant, decenti subiecit anathemati, et duas voluntates operationesque Seruatoris Christi praedicauit.

Ἀλλὰ Κολυβὸς, ὁ τοῦ Βυζαντίου θεόπνους ἐπίσκοπος, ἀθροίσας πνευματοκίνητον Σύνοδον, τὰ δογματισθέντα Σεργίῳ καὶ Πύῤῥῳ καὶ Κύρῳ, τῷ πρέποντι καθυπέβαλεν ἀναθέματι, καὶ δύο θελήσεις καὶ ἐνεργείας τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ ἀνεκήρυξεν. qq) 643.

[P] 127. NVMIDICA, STEPHANI: ORTHOD.

Similiter autem et Stephanus, Numidiae Africae sanctissimus episcopus, sacra convocata synodo, Sergium, Pyrrhum et Cyrum anathemate notauit: et duas voluntates ac operationes Seruatoris nostri Iesu Christi docuit.

Ὁμοίως δὲ καὶ ὁ Νουμηδείας τῆς Ἀφρικῆς ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Στέφανος, ἁγίαν συγκαλεσάμενος Σύνοδον, Σέργιον, Πύῤῥον, καὶ Κῦρον ἀνεθεμάτισε, καὶ δύο θελήσεις καὶ ἐνεργείας τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἐδογμάτισεν. 643.

128. MAV-

qq) Conf. *Walchii* historiam haeref. cit. tom. IX. pag. 177. sqq. et *Mansi* collect. ampliss. concil. tom. X. pag. 667. sqq. *Harl.*

Digitized by Google

128. MAVRITANICA, REPARATI: ORTHOD.

A.C. 645. Eodem modo et Reparatus sanctissimus Mauritaniae episcopus, diuina et sancta instituta synodo, Sergium, Cyrum et Pyrrhum anathemate notauit: et duas voluntates ac operationes Seruatoris nostri et Dei Iesu Christi praedicauit.

Ὡσαύτως Ῥεπάρατος, Μαυριτανίας ἐπίσκοπος ὁσιώτατος, Σύνοδον θείαν καὶ ἱερὰν ποιησάμενος, Σέργιον, Κῦρον, καὶ Πύῤῥον ἀνεθεμάτισεν, καὶ δύο θελήσεις καὶ ἐνεργείας τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ καὶ Θεοῦ, ἀνεκήρυξεν.

129. CARTHAGINIENSIS, VICTORIS: ORTHOD.

636. Victor vero Carthaginis admiratione dignus episcopus, pariter sacra conuocata synodo, Sergium, Cyrum et Pyrrhum anathemate notauit: duasque voluntates et operationes in Christo Seruatore nostro declarauit,

Βίκτωρ δὲ, ὁ Καρθαγένης ἐπίσκοπος ἀξιάγαστος, ἐξ ἴσου ἁγίαν συγκαλεσάμενος Σύνοδον, Σέργιον, Κῦρον, καὶ Πύῤῥον ἀνεθεμάτισεν, καὶ δύο θελήσεις καὶ ἐνεργείας ἐπὶ Χριστοῦ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν διετράνωσεν.

130. ROMANA, IOHANNIS: ORTHOD.

638. Praeterea et Iohannes papa Romanus ter-beatus, qui Honorio monotheletae successerat, diuina et sancta instituta synodo, Sergium, Cyrum et Pyrrhum anathemate notauit: duasque voluntates et operationes Domini et Dei nostri Iesu Christi praedicauit: et ad Dauidem atque Heraclium, Heraclii filios, typum [?] piae doctrinae postea transmisit.

Πρὸς τούτοις καὶ Ἰωάννης ὁ πάπας Ῥώμης, διαδεξάμενος γὰρ ἦν τὸν Μονοθελήτην Ὁνώριον, ὁ τρισμακάριος, θείαν καὶ ἱερὰν Σύνοδον ποιησάμενος, Σέργιον, Κῦρον, καὶ Πύῤῥον ἀνεθεμάτισε, καὶ δύο θελήσεις καὶ ἐνεργείας τοῦ δεσπότου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ, ἀνεκήρυξε, καὶ πρὸς Δαβὶδ καὶ Ἡράκλειον, υἱοὺς Ἡρακλείου, τύπον εὐσεβείας ἀπέστειλεν ὕστερον.

131. ROMANA, THEODORI: ORTHOD.

642. Quum autem Heraclius morti vicinus iam esset, Pyrrho, qui heterodoxus erat, serio mandauit, vt Martinam vxorem suam et filios a primogenito Constantino adfligi ne pateretur: data ei et gratia ipsorum et pecunia sane multa in recompensationem. Quam ob caussam Byzantini, mota aduersus Pyrrhum seditione, solio eum exturbarunt, et in Africam exsulatum abire

Μέλλων τοίνυν τελευτᾷν ὁ Ἡράκλειος, κατέκρινεν ὁρίσας rr) Πύῤῥον τὸν ἑτερόδοξον, ὡς ἂν τὴν αὐτοῦ γαμετὴν Μαρτίναν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ πρωτοτόκου υἱοῦ αὐτοῦ κακωθῆναι μὴ συγχωρήσειε, δοὺς αὐτῷ χάριν αὐτῶν καὶ χρήματα πάμπολλα, εἰς ἀντίληψιν. Δι' ἣν αἰτίαν οἱ τῆς πόλεως Βύζαντος, Πύῤῥῳ καταστασιάσαντες, τοῦ θρόνου ἐξέωσαν. καὶ

rr) Coteler. ὁρκίσας, iureiurando obstrinxit.

Digitized by Google

compulerunt: ac Petrum Monotheleten in Pyrrhi solium euexerunt, cui Paulus eiusdem sectae successit. Pyrrho autem in Africam delato, contra eum insurrexerunt Maximus, qui inter monachos venerabilis erat, quique illic erant sacri antistites, diuina praediti sapientia. Ipse vero Romam profectus, tamquam presbyter, libellum orthodoxae confessionis obtulit: sed Ravennae postea, instar canis, ad proprium reuersus est vomitum. Quod quum beatus Theodorus, qui sancto Iohanni successerat, intellexisset: vniuersa ecclesia conuocata, et sepulcro apostolorum principis Petri occupato, diuino etiam calice postulato, ex tremendo et viuifico sanguine Christi, atramento adfundens, [?] propria manu depositionem eius, et eorum, qui cum ipso communicarent, exarauit. Pyrrho autem Byzantium reuerso, quum Paulus blasphema lingua vitam cum morte commutasset, generosuli et audaculi heterodoxi, Pyrrhum denuo in solium per vim intrudunt.

καὶ πρὸς τὴν Ἀφρικὴν γενέσθαι φυγάδα κατηνάγκασαν. Καὶ Πέτρον, ὡς μονοθελήτην, Πύῤῥου τῷ θρόνῳ ἀντικατέστησαν. Καὶ τοῦτον Παῦλος, τῆς αὐτῆς θρησκείας ὤν, διεδέξατο· τὴν Ἀφρικὴν δὲ Πύῤῥος κατέλαβε. καθ' οὗ ἐξανέστησαν, Μάξιμος ὁ ἐν μοναχοῖς αἰδέσιμος, καὶ οἱ ἐκεῖσε ὄντες ἱεράρχαι θεόσοφοι. Αὐτὸς δὲ τὴν Ῥώμην καταλαβὼν, ὡς πρεσβύτερος, λίβελλον ὀρθοδοξίας ἐπέδωκεν, ὃς ἐν Ῥαβέννῃ γενόμενος, ἐπὶ τὸν ἴδιον, ὡς κύων, ἐπανέστρεψεν ἔμετον. Ὅπερ μαθὼν πάπας ὁ μακαρίτης Θεόδωρος, ἦν γὰρ τὸν ὅσιον Ἰωάννην διαδεξάμενος, τὸ πλήρωμα τῆς ἐκκλησίας προσκαλεσάμενος, καὶ τὸν τάφον τοῦ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων Χριστοῦ, Πέτρου, καταλαβὼν, αἰτήσας τὸ θεῖον ποτήριον, ἐκ τοῦ φρικτοῦ καὶ ζωοδότου αἵματος Χριστοῦ ἐπιστάξας τῷ μέλανι, οἰκείᾳ χειρὶ τὴν καθαίρεσιν αὐτοῦ, καὶ τῶν αὐτῷ κοινωνούντων ἐποίησε. Πύῤῥου δὲ τὸ Βυζάντιον καταλαβόντος, καὶ Παύλου βλασφήμῳ γλώσσῃ τὸν βίον τελέσαντος, οἱ γεννάδαι καὶ τολμηροὶ ἑτερόδοξοι Πύῤῥον πάλιν τῷ θρόνῳ ἀναβιβάζουσιν.

132. ROMANA, MARTINI: ORTHOD.

Sed et Martinus sanctissimus papa Romanus, qui Theodoro successerat eodem, quo diuinus Maximus, zelo succensus, diuinam et sanctam conuocauit synodum, in qua Sergium, Cyrum, Petrum et Paulum, et Pyrrhum anathemate notauit; summaria definitione exposita, in qua et duas voluntates ac operationes Christi Dei et Seruatoris nostri corroborauit. Quapropter Constantinus [33]) imperator, Heraclii F.

Ἀλλὰ καὶ Μαρτῖνος ὁ ἁγιώτατος πάπας Ῥώμης διαδεξάμενος Θεόδωρον, τῷ διδύμῳ τοῦ θεοφόρου τῷ ζήλῳ Μαξίμου ἀναφλεγόμενος, καὶ θείαν καὶ ἱερὰν συγκαλεσάμενος Σύνοδον, Σέργιον, Κῦρον, Πέτρον καὶ Παῦλον, καὶ Πύῤῥον ἀνεθεμάτισεν, ὅρον κεφαλαιώδη ἐκθέμενος, ἐν ᾧ καὶ τὰς δύο θελήσεις καὶ ἐνεργείας τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν ἐβεβαίωσε. Διὸ Κωνσταντῖνος αὐτὸν βασιλεὺς, ὁ υἱὸς Ἡρακλείου, A. C. 652.

33) Conf. *Walchii* histor. haeres. cit. tom. IX. p. 267. sq. qui animaduertit, auctorem synodici h. l. forsan per errorem lapsumque memoriae confudisse imperatorem Constantem cum eius filio Constantino Pogonato. *Harl.*

qui Pogonati cognomen habuit, multis cum iniuriis Byzantium abstractum, Chersone iussit exsulare. Quin et generosum illum Maximum postea comprehensum, exsecta ei lingua, Caucasiis ipsum montibus inclusit.

κλεὶου, ὁ ἐπιλεγόμενος Πωγωνάτος, ἀρπάσας πρὸς τὸ Βυζάντιον μετὰ πολλὰς τιμωρίας, ἐν Χερσῶνι ἐξώρισεν. Ἔτι γὰρ μὴν καὶ τὸν γενναῖον ὕστερον συλλαβόμενος Μάξιμον γλωσσοτομήσας τοῖς Καυκασίοις περιώρισεν ὄρεσιν.

133. ROMANA, AGATHONIS: ORTHOD.

A.C. 680. Agathon vero beatissimus papa Romanus, qui Martino in solio successerat, sanctam congregauit synodum: et Sergium, Cyrum, Petrum, Paulum et Pyrrhum [P] anathemate notauit: et duabus in Christo Iesu Deo nostro declaratis voluntatibus et operationibus, definitionem fidei ad Leonem imperatorem, Constantini Pogonati filium, et Iustiniani Rhinotmeti patrem emisit.

Ἀγάθων δὲ ὁ πανόλβιος πάπας Ῥώμης, τὸν θρόνον Μαρτίνου διαδεξάμενος, ἁγίαν συνήθροισε Σύνοδον, καὶ Σέργιον, Κῦρον, Πέτρον, Παῦλον καὶ Πύῤῥον ἀνεθεμάτισε, καὶ τρανώσας τὰς δύο θελήσεις καὶ ἐνεργείας Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ὅρον πρὸς Λέοντα τὸν βασιλέα υἱὸν τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου, πατέρα δὲ Ἰουστινιανοῦ τοῦ Ῥινοτμήτου ἐξέπεμψε.

134. SYNODVS SEXTA OECVMENICA CONSTANTINOPOLITANA.

Imperante Leone imperatore, filio Constantini Pogonati: patrum diuinorum.

681. Quam quum Christi-amans imperator Leo accepisset, sacram et oecumenicam sextam Constantinopoli synodum iussit congregari: cui praefuerunt praesidentes, locum-tenentes papae Romani Agathonis, Theodorus et Georgius presbyteri, et Iohannes, diaconus Constantinopolitan. item patriarcha Georgius, qui Petro ††) successerat; Theophanes, Antiochiae Syriae archiepiscopus; Alexandrinae ecclesiae locum-tenens Petrus monachus et presbyter: propterea quod patriarchis viduatae essent ob Agarenorum potentiam, et ipsa et Hierosolyma; contra Theodorum Pharanum; Honorium Romanum; Cyrum Alexandrinum; Sergium, Pyrrhum, Paulum et Petrum, qui Constantinopolitani praesules

Ὅνπερ ὁ φιλόχριστος αὐτοκράτωρ Λέων ἀναδεξάμενος, ἁγίαν καὶ οἰκουμενικὴν ἕκτην ἐν Κωνσταντινουπόλει συγκροτηθῆναι προσέταξε Σύνοδον. Ἧς ἐξῆρχον προκαθεζόμενοι, τοποτηρηταὶ τοῦ πάπα Ῥώμης Ἀγάθωνος, Θεόδωρος καὶ Γεώργιος πρεσβύτεροι, καὶ Ἰωάννης διάκονος, καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχης Γεώργιος, Πέτρον διαδεξάμενος· Θεοφάνης, Ἀντιοχείας τῆς Συρίας ἀρχιεπίσκοπος, τῆς Ἀλεξανδρέων τοποτηρητὴς, Πέτρος μοναχὸς καὶ πρεσβύτερος, διὰ τὸ χηρεύειν πατριαρχῶν τῆς ἐκ τῶν Ἀγαρηνῶν ἐπικρατείας, αὐτὴν καὶ τὰ Ἱεροσόλυμα. κατὰ Θεοδώρου, τῆς Φαρὰν ἐπισκόπου, Ὀνορίου Ῥώμης, Κύρου Ἀλεξανδρείας, Σεργίου, Πύῤῥου, Παύλου καὶ Πέτρου, προέδρων γενομέ-

††) imo Theodoro.

fuerant; Theodorum item Aegyptium, **) Macarium cognominatum Antiochenum, Stephanum [?] difcipulum eius, et Polychronium fenem delirum, quos depofitos anathemate notauit. Definitionem autem fidei diuinam fecundum occidentales fynodos expofuit, qua duae naturae, duae voluntates et operationes vnius Chrifti Iefu, Dei et Seruatoris noftri adnunciantur. Georgio autem fanctiffimo ad Dominum profecto, Theodorus reuerendiffimus fucceffit, et huic fecretarius Paulus omni honore dignus, eique vere fanctus et beatus Callinicus.

νομένων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, Θεοδώρου Αἰγύπτου, Μακαρίου τοῦ ὀνομασθέντος Ἀντιοχείας, Στεφάνου τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ, καὶ Πολυχρονίου τοῦ νηπιόφρονος γέροντος, οὓς καθελοῦσα ἀνεθεμάτισεν. Ὅρον δὲ θεῖον κατὰ τὰς ἑσπερίους Συνόδους ἐξέθετο, δύο φύσεις, δύο θελήσεις καὶ ἐνεργείας τοῦ ἑνὸς Χριστοῦ Ἰησοῦ καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν καταγγέλλοντα. Γεωργίου δὲ πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος τοῦ παμμάκαρος, Θεόδωρος αὐτὸν διεδέξατο ὁ πανσέβαστος, κἀκεῖνον ὁ ἀπὸ σηκρήτοις Παῦλος ὁ πάντιμος, καὶ αὐτὸν ἱερομάκαρ ὄντως Καλλίνικος.

135. CONSTANTINOPOLITANA, IVSTINIANI.

Iuftinianus igitur, quum imperium paternum iniiffet, diuinam et fanctam Conftantinopoli patrum diuinorum ducentorum et quadraginta congregauit fynodum, quae omiffos in quinta et fexta fynodo canones edidit; et ab omni graeca atque iudaica, quin et haeretica traditione ecclefias purgauit. Quum autem Leontius imperium inuafiffet, et Iuftinianum abfciffis naribus Cherfonem relegaffet: Artemius, qui et Anaftafius dicitur, Leontio fucceffit; ipfeque Iuftinianus, imperio recuperato, fummum facerdotem Callinicum oculis priuauit, et in monafterium Chorae exfulatum mifit, et Cyrum, qui in Amaftride infula inclufus fuerat, et recuperationem imperii ei [?] praedixerat, Byzantii patriarcham in Callinici locum efferus conftituit.

Ἰουστινιανὸς τοίνυν βασίλεια τὰ πατρῷα A. C.
δεξάμενος, θείαν καὶ ἱερὰν ἐν Κωνσταν- 686.
τινουπόλει διακοσίων τεσσαράκοντα θεο-
φόρων πατέρων συνήγαγε Σύνοδον, ἣ τοὺς
παραλειφθέντας τῇ ἁγίᾳ πέμπτῃ καὶ
ἕκτῃ Συνόδῳ κανόνας ἐξέθετο, καὶ πάσης
Ἑλληνικῆς τε καὶ Ἰουδαϊκῆς, ἀλλά γε καὶ
τῆς αἱρετικῆς παραδόσεως, τὰς ἐκκλησίας
ἐκάθηρε. Λεοντίου δὲ τῇ βασιλείᾳ ἐπιθε- 696.
μένου, καὶ ῥινότμητον Ἰουστινιανὸν ἐν Χερσῶνι
περιορίσαντος, Ἀρτέμιος, ὁ καὶ Ἀναστά- 699.
σιος, τὸν Λεόντιον διεδέξατο, καὶ Ἰουστινια- 706.
νὸς πάλιν τὴν βασιλείαν παρέλαβε, καὶ
τὸν ἀρχιεράρχην Καλλίνικον ἀπόμματον
ποιήσας, τῷ σεμνείῳ τῆς Χώρας παρέ-
πεμψε· καὶ Κῦρον, τῆς Ἀμάστριδος τῆς
νήσου ἔγκλειστον γεγονότα, καὶ τῆς ἑτέρας
βασιλείας τὴν κατοχὴν αὐτῷ εὐαγγελι-
σάμενον, τοῦ Βυζαντίου πατριάρχην ἀντὶ
Καλλινίκου ὁ θηριότροπος ἀποκατέστησεν.

**) Pharanitem.

136. CONSTANTINOPOLITANA, PHILIPPICI.

A.C. 712. Philippicus autem, qui et Bardanes, Chersone profectus, quum vna cum classe regiam occupasset, et Iustinianum in Damatrye gladiis occidisset, Constantinopoli Synedrium nefandum congregans, Monothelitarum impietatem renouauit, et archiepiscopum Cyrum eiecit, et monasterio, quod Chora dicebatur, eum inclusit, inque eius locum Ioannem elegit.

Ἀλλὰ Φιλιππικὸς, ὁ καὶ Βαρδάνης, ἀπὸ Χερσῶνος ἅμα τῷ στόλῳ παραλαβὼν τὰ βασίλεια, καὶ Ἰουστινιανὸν ἐν τῷ Δαματρυῒ ἀποκτείνας τοῖς ξίφεσιν, ἐν Κωνσταντινουπόλει Συνέδριον μιαρὸν ποιησάμενος, τῶν Μονοθελητῶν ἀνεκαίνισε τὴν ἀσέβειαν, καὶ τὸν ἀρχιεπίσκοπον Κῦρον ἐξώσεν, ἐν τῇ μονῇ τῆς Χώρας ποιήσας αὐτὸν ἔγκλειστον, καὶ ἀντ' αὐτοῦ Ἰωάννην ἐχειροτόνησε.

137. CONSTANTINOPOLITANA, GERMANI.

714. Philippico autem per Apsimarum sublato, Germanus perbeatus Cyzici episcopus,
715. solio CPolitano imponitur. Quum autem
eod. Theodosius ab occidente imperio insidiaretur, et Apsimarum persequeretur: beatus Germanus, diuina et sancta centum archipraesulum instituta synodo, Sergium, Cyrum, Pyrrhum, Petrum, Paulum et Iohannem anathemate notauit, et Christi Iesu veri Dei nostri duas voluntates et operationes declarauit.

Φιλιππικοῦ δὲ ὑπὸ Ἀψιμάρου ἀναιρεθέντος, Γερμανὸς ὁ πανόσιος Κυζίκου ἐπίσκοπος τῷ θρόνῳ Κωνσταντινουπόλεως ἀνατίθεται, καὶ Θεοδοσίου τοῦ ἀπὸ Δυτικῶν ἐπιθεμένου τῇ βασιλείᾳ, καὶ τὸν Ἀψίμαρον διώξαντος, Γερμανὸς ὁ μακάριος, Σύνοδον ἑκατὸν ἀρχιερέων θεῖαν καὶ ἱερὰν ποιησάμενος, Σέργιον, Κῦρον, Πύῤῥον, Πέτρον, Παῦλον καὶ Ἰωάννην ἀνεθεμάτισε, καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν, δύο φύσεις καὶ θελήσεις καὶ ἐνεργείας ἐτράνωσε.

138. CONSTANTINOPOLITANA, LEONIS ISAVRI.

717. Leo igitur, qui et Conon dicebatur, Isaurus genere, quum Theodosio in imperio successisset, [P] et errore Constantini Nacoliensis episcopi, et Biser Patritii Sa-
729. racenica sapientis, haeresiarcharum esset pollutus, nefandam in Palatio contra sacras imagines instituit synodum, et beatum Germanum, vt earum demolitionem publice renunciaret, coëgit. Sacer autem Dei antistes, exuto humerali, e synedrio discessit; quem efferus tyrannus domi suae conclusit; nec multo post in monasterio
eod. Chorae, vna cum archidiacono Anthimo,

Λέων τοίνυν, ὁ καὶ Κόνων ἐπιλεγόμενος, τὸ γένος Ἴσαυρος, τὴν βασιλείαν Θεοδοσίου διαδεξάμενος, καὶ τῇ πλάνῃ Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Νακολείας, καὶ Βίσηρ πατρικίου Σαρακηνόφρονος, τῶν αἱρεσιαρχῶν χραινόμενος, μιαρὰν ἐν τῷ παλατίῳ κατὰ τῶν ἁγίων εἰκόνων ποιησάμενος Σύνοδον· Γερμανὸν τὸν μακάριον τὴν αὐτῶν ἀναίρεσιν ἐκφωνῆσαι κατεῖρξεν. Ὁ δὲ τοῦ Θεοῦ ἱεράρχης τὸ ὠμοφόριον ἔξω τοῦ Συνεδρίου ἀποδυσάμενος, ὅντινα μὲν ὁ θηριώνυμος τύραννος, ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ περιώρισε. μετὰ μικρὸν δὲ ἐν τῷ σεμνείῳ τῆς Χώρας, σὺν τῷ

laqueo suffocauit. Anastasium vero, Deo inimicum, solio intrudens, ea, quae Graecis et Iudaeis in Christi ecclesia persequenda defuerunt, truculenter impleuit.

τῷ ἀρχιδιακόνῳ αὐτοῦ Ἀνθίμῳ, ἀγχόνῃ αὐτὸν ἐθανάτωσεν. Ἀναστάσιον δὲ τὸν ἀντίθεον τῷ θρόνῳ ἀναβιβάσας, τὰ ὑστερήματα Ἑλλήνων καὶ Ἰουδαίων, ἐν τῇ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ δεινῶς ἀνεπλήρωσεν.

139. ROMANA, GREGORII.

Quod quum diuinus papa Romae Gregorius resciuisset; diuina et sancta conuocata synodo, imaginum oppugnatores generose anathemati subiecit, multis et vehementibus ad imperatorem Leonem vsus argumentis.

Ὅπερ μαθὼν ὁ θεόληπτος πάπας A. C.
Ῥώμης Γρηγόριος, θείαν καὶ ἱερὰν συστη- 750.
σάμενος Σύνοδον, τοὺς εἰκονομάχους γενναίως ἀναθέματι καθυπέβαλεν, ἐλέγχοις πολλοῖς καὶ σφοδροῖς πρὸς τὸν βασιλέα χρησάμενος Λέοντα.

140. HIEROSOLYMITANA, THEODORI.

Similiter et Theodorus, Hierosol. episcopus, congregata a Deo collecta synodo, sacras sex oecumenicas synodos, numero et tabulis praedicauit; recens autem [☞] natam sanctorum combustricem haeresin anathemati subiecit.

Ὁμοίως τε καὶ Θεόδωρος, ὁ τῶν Ἱερο- 750.
σολύμων ἐπίσκοπος, ἀθροίσας θεοσύλλεκτον Σύνοδον, τὰς ἁγίας ϛ΄ οἰκουμενικὰς Συνόδους, ἀριθμῷ καὶ διπτύχοις ἐκήρυξε, τὴν ἀναφυεῖσαν τῶν ἁγιοκαύστων αἵρεσιν ἀναθέματι καθυπέβαλεν.

141. CONSTANTINOPOLITANA, CONSTANTINI.

Leoni igitur mortuo, Constantinus filius in imperio successit: et ipsis Graecis atque Iudaeis deterius ecclesiam Christi est persequutus. Conspiratione enim inita cum Constantino Anastasii successore, et vanissimis episcopis, impiam instituit synodum, in qua Christi omniumque sanctorum imagines idola nominauit, intercessiones negauit et diuinitus honoratas reliquias igni tradidit. Constantinus enim iste Pamphyliae fuerat episcopus: et propter turpia quaedam facta ab eiusdem religionis sociis depositione mulctatus. Quum autem varie sese versaret, demum in amicitiam imperatoris penetrauit, eiusque compater et archiepiscopus Byzantii est factus. Nihilominus tamen blasphe-

Λέοντος οὖν τελευτήσαντος, Κωνσταντῖ- 741.
νος ὁ υἱὸς αὐτοῦ γεγονὼς τῆς βασιλείας
διάδοχος, Ἑλλήνων καὶ Ἰουδαίων χεῖρον τὴν
Χριστοῦ ἐκκλησίαν ἐδίωξεν. Συγκαθεσθεὶς 753.
γὰρ Κωνσταντίνῳ διαδόχῳ Ἀναστασίου, σὺν τοῖς ἐπισκόποις τοῖς ματαιόφροσιν, ἄθεον ἐποιήσατο Σύνοδον, ἐν ᾗ Χριστοῦ καὶ ἁπάντων τῶν ἁγίων τὰς σεβασμίας εἰκόνας ἀπεκάλεσεν εἴδωλα, τὰς πρεσβείας ἠρνήσατο, καὶ τὰ θεοτίμητα πυρὶ παρέδωκε λείψανα. Ὁ γὰρ Κωνσταντῖνος οὗτος τῆς Παμφυλίας γεγονὼς ἦν ἐπίσκοπος, καὶ διὰ αἰσχρὰς πραγματείας τινὰς, ὑπὸ τῶν ὁμοθρήσκων αὐτοῦ, εἰς τελετὴν τὴν καθαίρεσιν. Σχολάζων δὲ πολυτρόπως ἐφιλιώθη τῷ αὐτοκράτορι, καὶ σύντεκνος αὐτοῦ

Digitized by Google

A.C. miarum suarum meritam consequutus est
766. mercedem, a compatre suo publice in loco, venationibus destinato, capite truncatus. Solium vero eius Nicetas consequutus est, et huius Paulus Cyprius Salaminius.

ἐχρημάτισε τῷ τοῦ Βυζαντίου ἀρχιεπισκόπῳ. Ὅμως οὖν βλασφημιῶν αὐτοῦ ἄξιον μισθὸν ἀντἀπέλαβεν, ὑπὸ τοῦ συντέκνου αὐτοῦ καρατομηθεὶς προφανῶς εἰς τὸ κυνήγιον, καὶ Νικητᾶς τὸν θρόνον αὐτοῦ διεδέξατο, κἀκείνου Παῦλος ὁ Κύπριος Σαλαμινιὸς ἐκληρώσατο.

142. CONSTANTINOPOLITANA, CONSTANTINI et IRENES.

775. Constantino vero in imperio filius Leo
780. Chazarenus successit, eiusque imperium
786. Constantinus iterum filius cum matre Irene [?] sortitus est: qui diuinam et sanctam in templo sanctorum et celeberrimorum apostolorum synodum instituentes, vsque ad quartam horam considentes, anathemate notare imaginum oppugnatores festinarunt: quod tamen, vt fieret, Scholarii non permiserunt.

Κωνσταντίνου τοίνυν τὴν βασιλείαν Λέων ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ ἐκ Χάζαρος διεδέξατο, καὶ τὴν βασιλείαν Λέοντος, Κωνσταντῖνος ὁ υἱὸς αὐτοῦ μετὰ Εἰρήνης τῆς οἰκείας μητρὸς ἐκληρώσατο, οἳ θεῖαν καὶ ἱερὰν ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων καὶ πανευφήμων Ἀποστόλων Σύνοδον ποιησάμενοι μέχρις ὥρας τετάρτης καθίσαντες, ἀναθεματίσαι εἰκονομάχους κατέσπευδον· ὅπερ γενέσθαι οὐ συνεχώρησαν οἱ σχολάριοι.

143. SYNODVS SEPTIMA OECVMENICA, NICAEAE BITHYNORVM.

787. Christi igitur amantes et diuinissimi imperatores, exsilio Scholarios castigantes, sanctam oecumenicam septimam synodum Nicaeae, quae ad Bithynorum praefecturam spectat, congregari praeceperunt; cui praefuerunt praesidentes, sanctus Tarasius Constantinopolitanus, qui Paulo Cyprio successerat, Petrus et Petrus presbyteri, Adriani sanctissimi papae Romani locum tenentes, Iohannes et Thomas monachi et presbyteri, patriarcharum, Alexandrini, Antiocheni, Hierosolymitani dioeceseos orientalis locum tenentes. Haec sancta synodus eos, qui contra Dei ecclesias latrauerant, anathemati subiecit: et, definitione orthodoxa exposita, sacras imagines ad pristinam existimationem reuocauit.

Οἱ γοῦν φιλόχριστοι βασιλεῖς καὶ θειότατοι, ἐξορίᾳ τοὺς σχολαρίους παιδεύσαντες, ἁγίαν οἰκουμενικὴν ἑβδόμην συγκροτηθῆναι Σύνοδον ἐν Νικαίᾳ τῶν Βιθυνῶν ἐπαρχίας ἐθέσπισαν, ἧς ἐξῆρχον προκαθεζόμενοι, Κωνσταντινουπόλεως ὁ ἐν ἁγίοις Ταράσιος, τὸν Κύπριον Παῦλον διαδεξάμενος, Πέτρος καὶ Πέτρος πρεσβύτεροι, Ἀδριανοῦ τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Ῥώμης τὸν τόπον ἐπέχοντες, Ἰωάννης καὶ Θωμᾶς μοναχοὶ καὶ πρεσβύτεροι, τοποτηρηταὶ πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, Ἱεροσολύμων, τῆς ἀνατολικῆς διοικήσεως. Ἥτις ἁγία Σύνοδος τοὺς κατὰ τῆς τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας λυττήσαντας ἀναθέματι καθυπέβαλε, καὶ ὅρον ἐκθεμένη ὀρθόδοξον, τὰς εἰκόνας τὰς ἱερὰς πρὸς τὴν ἀνέκαθεν δόξαν αὐτῶν ἀνεβίβασεν.

144. CON-

Digitized by Google

144. CONSTANTINOPOLITANA, NICEPHORI.

Quum autem Christi-amantissimus Nicephorus, Irenae piissimae in imperio successisset: Turcus [P] dux et patricius, qui Irenem imperatricem ambiret, imperatori se manifesto opposuit: sed absque sanguine DEVS impetum eius confregit, Iosepho presbytero et oeconomo magnae ecclesiae Constantinopolitanae medium sese interponente. Quam ob caussam beatissimus Nicephorus, qui sancto Tarasio successerat, diuinam et sanctam particularem synodum de consensu imperatoris, Byzantii congregauit: et per dispensationem Iosephum, quem defunctus Tarasius, propter conciliatas incestas nuptias Constantini imp. filii Irenes deposuerat, in presbyterum recepit: vnde quidam, qui a Christi ecclesia per simplicitatem abrupti fuerant, rursus sunt vniti. Mortuo vero in bello Bulgariorum Nicephoro, filius eius Stauracius in imperio successit.

Νικηφόρου τοῦ φιλοχρίστου, Εἰρήνης τὴν A.C.
βασιλείαν διαδεξαμένου τῆς εὐσεβόφρονος, 802.
ἀντάρας Τοῦρκος στρατηγὸς καὶ πατρίκιος,
Εἰρήνης δῆθεν τῆς βασιλίδος ἀντιποιούμε-
νος, ἐφάνη τῷ αὐτοκράτορι. Ἀλλὰ χωρὶς
αἵματος Θεὸς τὴν ὁρμὴν αὐτοῦ διεσκέδασεν,
Ἰωσὴφ πρεσβυτέρου καὶ οἰκονόμου τῆς με-
γάλης ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως μεσι-
τεύσαντος. δι' ἣν αἰτίαν ὁ τρισμακάριστος 806.
Νικηφόρος πατριάρχης Ταράσιον τὸν ἐν
ἁγίοις διαδεξάμενος, θείαν καὶ ἱερὰν μερι-
κὴν Σύνοδον συναρέσει τοῦ βασιλέως ἐν Βυ-
ζαντίῳ συνήθροισε, καὶ οἰκονομικῶς τὸν
Ἰωσὴφ ἐδέξατο εἰς πρεσβύτερον ὑπὸ Τα-
ρασίου πεπαυμένου καταλειφθέντα, χάριν
μοιχοζευξίας Κωνσταντίνου υἱοῦ Εἰρήνης τοῦ
αὐτοκράτορος. ὅθεν ἀφελῶς τῆς Χριστοῦ
ἐκκλησίας τινὲς ἀποῤῥαγέντες πάλιν ἡνώ-
θησαν. Τελευτήσαντος οὖν ἐν πολέμῳ 811.
Βουλγαρίων Νικηφόρου, τὴν βασιλείαν ὁ
υἱὸς αὐτοῦ Σταυράκιος διεδέξατο.

145. CONSTANTINOPOLITANA, THEODORI STVDITAE.

Quem quidem Michaël Rangabe, sororis eius Procopiae maritus, sibi adsciuit, et Leo, coronatus a Nicephoro patriarcha. Eo imperante erat confessor Theodorus Studites; * cui Syrarmelio nomen erat, imperium arripuit: et indaicae ac manichaicae superstitioni receptum praebuit. Imperio enim iniuste arrepto, profanam et impiam, Christianorumque accusatricem in magna [P] Christi ecclesia Constantinopoli congregauit synodum: depositoque sancto Nicephoro, et exsilii caussa in monasterium suum relegato, Theodotum in ipsius locum surrogauit, qui Cassiteras et Flauianus cognominabatur: sacrisque imaginibus euersis, adoratores earum anathe-

Ὃν Μιχαὴλ ὁ Ῥαγγαβὲ, ἐκείνου ἐπ' eod.
ἀδελφῇ Προκοπίᾳ * προσεκληρώσατο, καὶ
Λέων, στεφθεὶς ὑπὸ Νικηφόρου πατριάρχου, 813.
ἐπὶ τούτου ἦν καὶ ὁ ὁμολογητὴς Θεόδωρος ὁ
Στουδίτης· ° ἐπαναστὰς, ὁ Συραρμέλιος,
ἐκράτησε τὰ βασίλεια· Ἰουδαϊκῆς τε καὶ
Μανιχαϊκῆς θρησκείας ὑπάρχων κρησφύ-
γετον. Τῆς ἐξουσίας γὰρ ἀναξίως ἐπιλα-
βόμενος, μιαρὰν καὶ ἄθεον Χριστιανο-κατ- 814.
ηγορικὴν ἐν τῇ Χριστοῦ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ
Κωνσταντινουπόλεως ἐποιήσατο Σύνοδον,
καὶ Νικηφόρον τὸν ἐν ἁγίοις καθελὼν,
περιορίσας ἐν τῷ μοναστηρίῳ αὐτοῦ, Θεόδο-
τον ἀντεχειροτόνησε, Κασσιτηρᾶν καὶ
Φλαβιανὸν ἐπιλεγόμενον, καὶ τὰς ἁγίας
εἰκόνας καταστρεψάμενος, τοὺς προσκυνη-
τὰς

Digitized by Google

mati subiecit, et proscriptionibus, exsiliis, fame, carceribus, variisque mortis generibus eos absumsit, pedibus trahens et ceruices calcans impius.

τὰς αὐτῶν ἀναθέματι καθυπέβαλεν, δημευσίαις, ἐξορίαις, λιμῷ, φυλακαῖς, καὶ παντοίαις ἰδέαις θανάτου, ὁ ἄθεος κατανάλωσεν, ἐκ ποδῶν σύρων, καὶ πατῶν αὐχένας ὁ ἀλιτήριος.

146. CONSTANTINOPOLITANA, IN BLACHERNIS.

A. C. 820. Quum autem Leo, quem canem potius quis vere nominarit, canis instar, gladio interemtus mortis viciniae commigrasset, et Theodotus ad infernum concessisset: illi quidem in imperio Michael Balbus, huic autem in solio Antonius monachus, monasterii metropolitarum praefectus, successit: quum quidem prius Pergae Pamphyliae episcopus factus, locoque motus fuisset. 829. Theophilus autem Michaelis filius, imperium adeptus, mortuo Antonio, Iohannem, qui pelui inspecta diuinare soleret, solio praefecit, et maximam aduersus pios persequutionem commouit; ac impiam in Blachernis synodum congregans, adoratores sacrarum imaginum anathemati subiecit.

Ξίφει δὲ κυνοτρόπως τοῦ ἀληθῶς κυνολέοντος τῷ θανάτῳ προσομιλήσαντος, καὶ Θεοδότου πρὸς ἅδην χωρήσαντος, Μιχαὴλ ὁ τραυλὸς, τοῦ μὲν τὴν βασιλείαν, τοῦ δὲ τὸν θρόνον, Ἀντώνιος μοναχὸς μονῆς τῶν Μητροπολιτῶν ἡγέμενος, διεδέξατο, Πέργης τῆς Παμφυλίας προγεγονὼς καθῃρημένος, ἐπίσκοπος. Καὶ Θεόφιλος υἱὸς Μιχαὴλ αὐτοκράτωρ γενόμενος, τελευτήσαντος Ἀντωνίου, τὸν λεκανομάντιν πρόεδρον Ἰωάννην προχειρισάμενος, μειζόνως τοῖς εὐσεβέσι τὸν διωγμὸν ἀνεῤῥίπισε, καὶ ἄθεον ἐν Βλαχέρναις κατασκευάσας Συνέδριον, τοὺς προσκυνητὰς τῶν σεβασμίων εἰκόνων ἀνεθεμάτισε.

[P] 147. CONSTANTINOPOLITANA, IN CANICLEO.

842. Quum igitur Theophilus vitam blaspheme finiisset, Michael filius eius vna cum matre Theodora imperium suscepit. Qui zelo Dei inflammati eos, qui in exsiliis erant, sanctos patres reuocarunt: et synodo diuina ac sacra locali in Canicleo conuocata, Ioannem quidem impurissimum throno deiecerunt, sanctum vero Methodium, Constantinopolitanum patriarcham constituerunt: sanctasque septem oecumenicas synodos adprobantes, sacras imagines ad eam venerationem, quae eis olim debebatur, reduxerunt.

Θεοφίλου τοίνυν τὸν βίον βλασφήμως τελήσαντος, Μιχαὴλ ὁ υἱὸς αὐτοῦ σὺν τῇ οἰκείᾳ μητρὶ Θεοδώρᾳ, τὴν βασιλείαν παρέλαβεν. Οἳ ζήλῳ Θεοῦ πυρακτούμενοι, τοὺς ἐν ἐξορίαις ὑπάρχοντας ὁσίους πατέρας ἀνεκαλέσαντο, καὶ Σύνοδον θείαν καὶ ἱερὰν τοπικὴν ἐν τοῖς Κανικλείου ποιήσαντες, Ἰωάννην μὲν τὸν μιαρὸν τοῦ θρόνου ἐξήλασαν, Μεθόδιον δὲ τὸν ἐν ἁγίοις, Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχην προεχειρίσαντο. καὶ τὰς ἁγίας οἰκουμενικὰς ἑπτὰ Συνόδους ἀποδεξάμενοι, τὰς ἁγίας εἰκόνας ἐπὶ τὸ ἀρχῆθεν ὀφειλόμενον σέβας αὐταῖς, καλῶς ἀνεστήλωσαν.

148. CON-

148. CONSTANTINOPOLITANA, IN PALATIO.

Methodio autem ſanctiſſimo ad Dominum profecto, Ignatius, qui monachus et presbyter ſub Michaële et Nicephoro Chriſti-amantibus imperatoribus fuerat, legitime in thronum eleuatur. Aduerſus quem dominandi ſtudio et ambitione, epiſcopi quidam et monachi elati, haud mediocriter longo tempore ſunt tumultuati; quin et Michaelis imperatoris leuitate abuſi, imperatoria manu deiiciendum de throno patriarcham Ignatium curarunt, in Terebintho inſula, loco exſilii ei conſtituto. In Palatio etiam ſynodo vili coacta, Photium, [P] qui primus a ſecretis fuerat, ſurrogarunt. *

Μεθοδίου δὲ τοῦ παμμάκαρος πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος, Ἰγνάτιος μοναχὸς καὶ πρεσβύτερος ὑπὸ Μιχαὴλ καὶ Νικηφόρου γεγονὼς, τῶν φιλοχρίστων αὐτοκρατόρων, κανονικῶς ἐπὶ τὸν θρόνον ἀναβιβάζεται, καθ᾽ οὗ φιλαρχίας κενοδοξίᾳ ἐπίσκοποι τινες καὶ μονάζοντες κουφιζόμενοι, οὐ μετρίως χρόνῳ μακρῷ ἐστασίασαν. Οἳ καὶ Μιχαὴλ τοῦ βασιλέως λαβόμενοι τῆς κουφότητος, ἐξελαθῆναι τοῦ θρόνου ἀρχοντικῇ χειρὶ τὸν πατριάρχην Ἰγνάτιον παρεσκεύασαν, ἐν Τερεβίνθῳ τῇ νήσῳ αὐτὸν ἐξορίσαντες, καὶ ἐν τῷ Παλατίῳ Σύνοδον ἀφελῆ ποιησάμενοι, τὸν πρωτοασηκρήτην Φώτιον προεχειρίσαντο.* πολλὰ μὴ ἀκουσθέντες λόγῳ παραιτήσεως πρὸς Ἰγνάτιον πρεσβευσάμενοι. A. C. 850.

149. CONSTANTINOPOLITANA, IN BLACHERNIS.

Photius igitur, quum praeter diuinos et ſanctos canones thronum conſcendiſſet, non quieti operam dedit; * ſed, imperatore ad iram concitato, infinitis malis Ignatium adfecit, tandemque in inſulam Mityleneni, innocentem relegauit: et, malignantium conuenticulo in Blacheruis congregato, ipſum praeſeutem iniuſte depoſuit, eosque etiam, qui prauis ipſius nutibus ſubſcribere, eique communicare detrectabant, infinitis malis adfecit; in exſilium agens, quo et quomodo vellet.

Φώτιος οὖν παρὰ τοὺς θείους καὶ ἱεροὺς κανόνας τοῦ θρόνου ἐπιλαβόμενος, οὐκ ἐστοίχει τῷ ἡσυχάσαι,* οἷσπερ ὠλίσθησεν. ἀλλ᾽ εἰς θυμὸν κινήσας τὸν αὐτοκράτορα, μυρία δεινὰ* ἐξορίζει πρὸς τῇ νήσῳ Μιτυλήνῃ τὸν ἀθῷον Ἰγνάτιον. Καὶ συναθροίσας πονηρευομένων ἐν Βλαχέρναις Συνέδριον, καθαιρεῖ μὲν παρόντα τὸν ἀδικούμενον, καὶ τοὺς ἀπαρνουμένους καθυπογράψαι τοῖς πονηροῖς αὐτοῦ νεύμασι, καὶ τῆς κοινωνίας ἀντέχεσθαι, πάσης κακουργίας εἰργάσατο καταγώγια, περιορίσας ἔνθα, καὶ ὡς ἠβούλετο.

150. CONSTANTINOPOLITANA, IN TEMPLO APOSTOLORVM.

Praeterea vero et ad Romanum papam, bonae memoriae Nicolaum Photius miſit: quum quidem oſtenderet, Ignatium propter ingraueſcentem aetatem et corporis

Ἔτι γε μὴν καὶ πρὸς τὸν Ῥώμης πάπαν τὸν μακαρίτην ἐξαπέστειλε Νικόλαον, ἑκουσίως παραιτησάμενον διὰ γῆρας λιπαρὸν καὶ ἀσθένειαν σώματος, Φώτιος ἀνεδίδασκε 863.

infirmitatem vltro abdicasse; et ad deiectionem absolutam haereseos iconomachorum, locum tenentes ab illo mitti plurimum rogauit: Ignatio interim fraudulenter condemnationem machinans. Posteaquam vero Rodoaldus et Zacharias Romani episcopi locumtenentes CPolim adpulissent: [¶] Photius in templo sanctorum et clarissimorum apostolorum Christi, synodo eorum, qui Ignatium deposuerant, conuocata, adduci ad eam sacrorum antistitem Ignatium curauit: et septuaginta duobus e plebis faece falsis testibus productis, iisque, qui laici essent, minas promissionibus innectendo persuasis, vt per omnipotentiam Dei iurarent, Ignatium, qui annos vndecim, menses quatuor, dies viginti, thronum patriarchae occupasset, electum numquam fuisse: recitata etiam conuentui recisa cuiusdam canonis improbatae auctoritatis particula, quae sic habet: Si quis episcopus mundanorum principum vsus opera, per eos ecclesiam obtinuerit, deponatur: (dissimulato interim eo, quod in canone proxime sequitur: propter istam solam caussam,) depositionem ei decreuit.

δασκε τὸν Ἰγνάτιον, καὶ πρὸς ἀποβολὴν τελείαν τῆς τῶν εἰκονομάχων αἱρέσεως, τοποτηρητὰς πεμφθῆναι αὐτοῦ. μεγάλως ἱκέτευσεν, Ἰγνατίῳ δόλῳ πραγματευόμενος τὴν κατάκρισιν. Ῥοδοάλδου δὲ καὶ Ζαχαρίου Ῥωμαίων ἐπισκόπου τοποτηρητῶν καταλαβόντων Κωνσταντινούπολιν, Φώτιος ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων καὶ πανευφήμων ἀποστόλων Χριστοῦ. ἀθετούντων Σύνοδον ποιησάμενος, ἀγώγιμον πρὸς αὐτὴν γενέσθαι τὸν ἱεράρχην Ἰγνάτιον παρεσκεύασε, ἑβδομήκοντα καὶ δύο ἀγελαίους παραστησάμενος ψευδομάρτυρας, πείθων αὐτοὺς λαϊκοὺς ὄντας, ἀπειλὰς παρείρων ταῖς ὑποσχέσεσιν, ἐπὶ πάσης θείας ὀμόσαι δυνάμεως, μὴ ἐψηφίσθαι, χρόνους ἕνδεκα, μῆνας τέσσαρας, καὶ ἡμέρας εἴκοσι, ἐν τῷ θρόνῳ τοῦ πατριάρχου διαδραμόντα Ἰγνάτιον, ἐπαναγνοὺς τῇ συνελεύσει ἀποστατικῆς αὐθεντίας ἀποτομίαν, ἔχουσαν οὕτως· Εἴ τις ἐπίσκοπος κοσμικοῖς ἄρχουσι χρησάμενος, δι᾽ αὐτῶν ἐγκρατὴς ἐκκλησίας ἐγίνετο, καθαιρείσθω· ἀποσιωπήσας τοῦ κανόνος τὸ ἐπαγόμενον, καὶ διὰ τοῦτο μόνον αὐτοῦ ἀποφηνάμενος τὴν καθαίρεσιν.

151. ROMANA, NICOLAI.

Quod quum sanctus papa Nicolaus percepisset: neque enim latere poterat orbem tantum maleficium publice commissum: in locumtenentes suos adcurata inquisitione facta, quum ex propria eorum confessione reperisset, munera ipsos accepisse, perpetuae depositioni Rodoaldum et Zachariam subiecit; diuinaque et sacra congregata synodo, Photium, [¶] vt adulterum et inuasorem anathemate notavit, quaeque ab eo et sub eo acta essent, minime recipienda esse definiuit: quin et omnibus, qui ei communicarent, Michaëli

Ὅπερ μαθὼν ὁ ἐν ἁγίοις πάπας Νικόλαος, οὐ γὰρ ἦν εἰκὸς λαθεῖν τὴν οἰκουμένην ἔργον κακίας εἰς μέσον γενόμενον, τοὺς οἰκείους τοποτηρητὰς ἀκριβῶς ἀνακρίνας, καὶ ἀπὸ τῶν στομάτων αὐτῶν δωρολήπτας εὑρόμενος, καθαιρέσει διηνεκεῖ Ῥοδοάλδον καὶ Ζαχαρίαν ὑπέβαλεν, καὶ θείαν καὶ ἱερὰν Σύνοδον ποιησάμενος, Φώτιον, ὡς μοιχὸν ἀναθεματίζει καὶ ἐπιβήτορα, τὰ εἰς αὐτὸν καὶ ὑπ᾽ αὐτοῦ πραχθέντα ὁρισάμενος μένειν ἀπρόσδεκτα, καὶ ἀφορισμὸν τοῖς αὐτῷ κοινωνοῦσι Μιχαὴλ ἀποστειλάμενος αὐτοκράτορι, ἀρχομένοις καὶ ἄρχου-

Digitized by Google

ipsi imperatori subditis, principibus et reliquis sanctis patriarchis, depositionem denunciauit.

Euanuerat finis propter vetustatem.

ἄρχουσι, καὶ τοῖς λοιποῖς ὁσίοις πατριάρχαις διέπεμψε.

Ἐξίτηλον ἦν τὸ τέλος ὑπὸ τῆς ἀρχαιότητος.

152. CONSTANTINOPOLITANA OCTAVA OECVMENICA.

Synodus oecumenica octaua, Constantinopoli celebrata, anno tertio piissimorum imperatorum, Basilii et Constantini, in qua praesentibus Donato et Stephano, episcopis, et Marino diacono, locumtenentibus Adriani archiepiscopi senioris Romae, in locum pristinae dignitatis restitutus est Ignatius, estque iudicatum, Photium nefaria occupatione solium patriarchae tenuisse, et restituendum esse Ignatium. Tum et exsecratione damnatus Photius: et hoc decretum factum est: consecrationes et promotiones episcoporum, clericorum electione ac decreto, et episcoporum collegio fieri debere, haec sancta et vniuersalis synodus definiuit et statuit, atque iure promulgauit, neminem laicorum principum vel potentum semet inserere debere electioni vel promotioni patriarchae, vel metropolitani, aut cuiuslibet episcopi. A. C. 872.

Hoc caput, et postremum infra, latine de suo adiunxit D. Pappus, pro quibus Harduinus adposuit haec, quae ex synodico laudat Allatius libro de octaua synodo Photiana pag. 19. et 39.

Photius igitur agnoscens Nicolai aduersus semetipsum concitatam, atque exardescentem iracundiam, ad se malitiose Michaële imperatore tracto, et clanculum versuta (?) illa Pseudo-synodo concinnata, et ac si reliquorum patriarcharum oratores adessent, vocibus ac inscriptionibus effictis, nec non omnium episcoporum, sacerdotum, diaconorum et abbatum, qui in ditione illius erant; patriciorum item, qui prorsus ignorabant, quando, et quomodo, et quare motus ille exortus fuisset, depositionem et anathematismum Nicolao diuinitus instructo papae Romano per Zachariam Chalcedonis metropolitam, et Theodorum Cariae in Laodiceam promotum misit.

Φώτιος γοῦν τὸ καθ' ἑαυτοῦ γνοὺς Νικολάου τοῦ πάπα διάπυρον, Μιχαὴλ συναρπάσας βασιλέα τὴν ἀλλοπρόσαλλον κρυφηδὸν συγγραψάμενος ψευδοσύνοδον, καὶ δῆθεν τοποτηρητὰς τῶν λοιπῶν πατριαρχῶν συστησάμενος, φωνὰς καὶ ὑπογραφὰς πάντων ἐπισκόπων, πρεσβυτέρων, διακόνων, καὶ ἡγεμένων τῶν ὑπ' αὐτὸν κατεγράψατο, καὶ πατρικίων, μὴ καθόλου εἰδότων, πότε καὶ πῶς καὶ διατί συγκεκίνηται, δι' ὧν ἀπάντων καθαίρεσιν καὶ ἀναθεματισμὸν τῷ πάπα Ῥώμης Νικολάῳ τῷ θεοσόφῳ ἀπέστειλε διὰ χειρὸς Ζαχαρίου Μητροπολίτου Χαλκηδόνος, καὶ Θεοδώρου Καρίας μετελθόντος εἰς Λαοδίκειαν.

Interim dum iſta peraguntur, et Michaële imperatore diuino iudicio vita defuncto, Baſilius Chriſtiamans magnus Graecor. imperator declaratur, qui diuino zelo incenſus, vt e Chriſti eccleſia omnia ſcandala eiicerentur, diuinam et ſacram oecumenicam ſynodum in vrbe CPolitana cogi mandauit, in qua praeerant praeſidentes Adriani papae Romani, Nicolaus enim ad Dominum migrauerat, locumtenentes Stephanus, et Donatus epiſcopi, et Marinus diaconus; CPolitanus patriarcha Ignatius; papae Alexandrini locum tenebat Michaël diaconus Chartophylax, et Syncellus; Antiocheni Syriae Nicolai Thomas Tyri epiſcopus; Hieroſolymorum Theodoſii Elias monachus presbyter, et Syncellus; Baſilius et Conſtantinus piiſſimi imperatores. Quae ſancta ſynodus ſanctas et oecumenicas ſeptem ſynodos, [⁋] et a longinquo tempore inter ipſos beatos patres praeconis inſtar depraedicans Nicolai et Adriani papae Romae ſynodica confirmauit, et Photium anathemati tradens, quae in ipſum, et per ipſum, et ab ipſo omnia facta tentataque iuſtis eccleſiaſticae traditionis definitionibus reiecit; et ſic, vt Dei cultores addecet, peracta, in dextris ſanctae magnae ſaluatoris Chriſti eccleſiae partibus, quam ſapientiam nuncupare didicimus, abſoluta eſt.

Ἀλλ᾽ ἐν ὅσῳ ταῦτα ἐγίνετο, Μιχαὴλ τοῦ βασιλέως θείᾳ δίκῃ τὸν βίον τελέσαντος, Βασίλειος ὁ Φιλόχριστος αὐτοκράτωρ μέγας Ῥωμαίων ἀναγορευθεὶς, καὶ ζήλῳ Κυρίου πυρούμενος, ἵνα τῆς Χριστοῦ ἐκκλησίας πάντα ἐξάρῃ τὰ σκάνδαλα, θείαν καὶ ἱερὰν οἰκουμενικὴν ὀγδόην Σύνοδον ἐν Κωνσταντινουπόλει συγκροτηθῆναι ἐθέσπισε Σύνοδον, ἧς ἐξῆρχον προκαθεζόμενοι Ἀδριανοῦ τοῦ πάπα Ῥώμης, Νικόλαος γὰρ πρὸς Κύριον ἐξεδήμησε, τοποτηρηταὶ Στέφανος καὶ Δονάτος ἐπίσκοποι, καὶ Μαρῖνος Διάκονος, Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχης Ἰγνάτιος, Μιχαὴλ Διάκονος Χαρτοφύλαξ, καὶ Σύγκελλος, Μιχαὴλ τοῦ πάπα Ἀλεξανδρείας τὸν τόπον ἐπέχων, Θωμᾶς ἐπίσκοπος Τύρου, Νικολάου Ἀντιοχείας Συρίας, καὶ Ἠλίας μοναχὸς πρεσβύτερος, καὶ Σύγκελλος Θεοδοσίου Ἱεροσολύμων, Βασίλειός τε, καὶ Κωνσταντῖνος οἱ εὐσεβέστατοι αὐτοκράτορες· ἥτις ἁγία Σύνοδος τὰς ἁγίας καὶ οἰκουμενικὰς ἑπτὰ Συνόδους, καὶ τοὺς ἀνέκαθεν αὐτῶν διὰ μέσου πατέρας μακαρίους ἀνακηρύξασα, Νικολάου, καὶ Ἀδριανοῦ πάπα Ῥώμης τὰ Συνοδικὰ ἐπεκύρωσε, καὶ τὸν Φώτιον ἀναθεματίσασα, καὶ τὰ εἰς αὐτὸν, καὶ δι᾽ αὐτοῦ, καὶ ὑπ᾽ αὐτοῦ πάντα γενόμενα, δικαίοις ὅροις ἐκκλησιαστικῆς ἀπεβάλετο παραδόσεως, καὶ οὕτω θεοπρεπῶς τετελείωται ἐν τοῖς δεξιοῖς μέρεσι γενομένη τῆς ἁγίας μεγάλης τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ ἐκκλησίας, ἥνπερ Σοφίαν κατονομάζειν ἐξεπαιδεύθημεν.

153. CONSTANTINOPOLITANA,

Quam ipſam aliqui octauam oecumenicam nominant.

A. C. 877. Ignatio circa annum Domini DCCCLXXVII. mortuo, Photius conſentiente Iohanne IX. papa Romano, qui VIII. alias ſolet nominari, in ſolium patriarchale reductus eſt a Baſilio imperatore. Habita inde ſynodus eſt epiſcoporum CPoli, in qua

Digitized by Google

qua de vnione cum Iohanne his verbis, quae apud Balſamonem reperiuntur, eſt actum. Statuit ſancta et vniuerſalis ſynodus, vt, ſi qui ex Italiae clericis, vel laicis, vel epiſcopis, in Aſia vel Europa vel Libya verſantes, ſub vinculo, vel depoſitione, vel anathematizatione, apud ſanctiſſimum papam Iohannem fuerunt, vt ii quoque ſint eiusmodi etiam apud Photium ſanctiſſimum patriarcham CPolitanum in eadem poenae definitione: id eſt, vel depoſiti, vel anathematizati, vel ſegregati; et quos Photius quidem ſanctiſſimus noſter patriarcha, clericos vel laicos, vel epiſcopalis vel ſacardotalis ordinis in quacumque parochia, ſegregationi vel depoſitioni vel anathematizationi ſubiecerit, ſanctiſſimus quoque papa Iohannes, et ſancta Dei Romanorum eccleſia, eosdem in eodem poenae iudicio habeat; priuilegiis, quae adſunt ſanctiſſimae Romanorum eccleſiae ſedi, et eius antiſtiti, nihil penitus innouatis, nec nunc, nec in poſterum.

C A

CONCILIORVM

Alphabetica, Chronologica

Index Conciliorum alphabeticus ex editione Mansiana, collatus cum Mansii supplementis, editione iisdem quinque editionibus, Mansiique supplementis. II. Notitia Geographica Episcopatuum,

(*Cum supplementis Chr. Dav. Ant. Martini, Theologi Altorfini, Ern.*

A. C.	Concilium.	Papa.
1172.	Abrincantense.	*Alexandro III.*
359.	Achaicum.	*Liberio.*
197.	Achillanum.	*Victore I.*
788.	Accleense seu Acclechense.	*Hadriano I.*
1320.	Adanense Armeniae.	*Ioanne XX.*
708.	Aderbournense.	*Constantino.*
394.	Adrumetinum.	*Siricio.*
1065.	Aeduense.	*Alexandro II.*
1094.	Aeduense.	*Vrbano II.*
1056.	in S. Aegidii villa.	*Victore II.*
1130.	Ibid.	*Innocentio II.*
1210.	Ibid.	*Innocentio III.*
371.	Aegyptiacum.	*Damaso I.*
578.	Aegyptiacum.	*Pelagio II.*
1009.	Aeuhamense.	*Ioanne XVII.*
217.	Africanum.	*Zephyrino.*
255.	Africanum I.	*Stephano I.*
256.	Africanum II.	
399.	Africanum I.	*Anastasio I.*
401.	Africanum II.	
401.	Africanum III.	
[P] 403.	Africanum I.	*Innocentio I.*
404.	Africanum II.	
405.	Africanum III.	
407.	Africanum IV.	
408.	Africanum V.	
408.	Africanum VI.	
409	Africanum VII.	
414	Africanum [Donatistarum] conciliabulum.	

Digitized by Google

P V T IV.

N O T I T I A

et Geographica.

Coletiana, Harduiniana, Labbeana et Regia. I. Index Conciliorum eo ordine, quo habita funt, collatis quorum in Conciliis mentio. III. Mantiffa de recentibus hiftoriae ecclefiafticae fcriptoribus. IV.

Frid. Car. Rofenmüller, Prof. Lipfienfis, et Theoph. Chr. Harlefs.)

Manfi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
XXII. 136.	XIII. 355.	VI. 2. p. 1631.	X. 1457.	XXVII. 388.
III. 335.	II. 935.	—	—	—
I. 724.	I. 615.	—	I. 599.	—
XIII. 826.	IX. 5.	IV. 823.	VII. 966.	XX. 2.
XXV. 655.	XV. 211.	—	—	—
XII. 175. et *Suppl.* I. 525.	—	—	—	—
III. 855.	II. 1379.	—	II. 1153.	III. 458.
XIX. 1039.	—	VI. 1145.	—	—
XX. 799.	—	—	—	—
XIX. 1039.	XII. 11.	VI. 1041.	IX. 1082.	—
XXI. 445. et *Suppl.* II. 405.	—	—	—	—
XXII. 812.	XIII. 813.	VI. 2. p. 1995.	XI. 54.	—
III. 451.	II. 1039.	—	—	—
IX. 919. et *Suppl.* I. 499.	—	—	—	—
XIX. 297.	XI. 1061.	VI. 773.	IX. 789.	XXV. 240.
I. 734.	I. 623.	—	I. 602.	I. 272.
I. 899.	I. 759.	—	I. 741.	I. 465.
I. 905.	I. 765.	—	I. 746.	I. 473.
III. 979.	II. 1463.	—	II. 1221.	I. 566.
III. 1022.	II. 1491.	—	II. 1241.	III. 597.
III. 1022.	II. 1493.	—	II. 1245.	III. 597.
III. 1155.	III. 97.	I. in Indice.	II. 1331.	IV. 96.
III. 1159.	III. 99.	—	II. 1332.	IV. 97.
III. 1159.	III. 99.	—	II. 1333.	IV. 97.
III. 1163.	III. 101.	—	II. 1333.	IV. 98.
III. 1163.	III. 101.	—	II. 1334.	IV. 99.
III. 1163.	III. 101.	—	II. 1334.	IV. 99.
III. 1163.	III. 101.	—	II. 1334.	IV. 100.
IV. 305.	III. 361.	—	II. 1524.	IV. 351.

A. C. 418.

Digitized by Google

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
IV. 377.	III. 425.	—	II. 1576.	IV. 418.
IV. 439.	III. 459.	—	II. 1041.	—
IV. 477.	III. 497.	—	II. 1638.	IV. 511.
VII. 1142.	V. 249.	—	IV. 1127.	—
VIII. 840.	V. 931.	—	IV. 1784.	XI. 167.
IX. 149.	V. 1395.	—	—	—
X. 475. et *Suppl.* I. 499.	—	—	—	—
X. 762.	VI. 1141. 1591.	in Ind.	—	—
XIX. 811. et *Suppl.* I. 1303.	—	—	—	—
Suppl. I. 386.	V. 519.	II. 995.	IV. 1381.	X. 370.
VIII. 531.	V. 689.	II. in Ind.	IV. 1557. 1827.	—
XVIII. 60.	XI. 579.	VI. 399.	IX. 400.	—
XXVI. 459. et *Suppl.* III. 607.	—	—	—	—
II. 1371. et *Suppl.* II. 179.	II. 640.	I. 631.	II. 615.	II. 695.
XIX. 587. et *Suppl.* I. 1245.	XI. 1125.	VI. 825.	IX. 842.	—
XXII. 897. et *Suppl.* II. 487.	—	—	—	—
XXIII. 829.	XIV. 151.	VII. 455.	XI. 720.	—
I. 754.	I. 647.	I. in Ind.	I. 1564.	—
I. 762.	—	—	I. 1564.	—
I. 1018.	I. 853.	—	I. 831.	—
I. 1018.	I. 853.	—	I. 832.	—
II. 407.	I. 1401.	I. in Ind.	—	—
II. 553.	I. 1521.	—	I. 1491. et 1494.	II. 85.
II. 557.	I. 1527.	—	I. 1493.	II. 87.
II. 559.	I. 1525.	I. 295. 310.	—	—
II. 1085. et *Suppl.* I. 146.	II. 419.	—	—	—
II. 1277.	II. 557.	I. 569.	II. 532.	II. 620.
III. 343. et *Suppl.* I. 194.	II. 937.	I. 729.	II. 97. 808.	III. 206.
III. 365.	II. 957.	I. 739.	II. 823.	III. 218.
III. 369.	—	—	—	—
III. 469.	II. 1049.	—	—	—
III. 973. et *Suppl.* I. 260.	II. 1459.	I. in Indice.	II. 1219.	III. 564.
III. 979.	—	—	—	—
IV. 551.	III. 557.	I. in Ind.	II. 1688.	IV. 675.
V. 461.	III. 557.	—	III. 1255.	—
VII. 870.	IV. 2071.	—	IV. 1007.	—
VII. 910.	IV. 2071. et V. 26.	—	IV. 1008.	—
VII. 1018.	V. 133. 279.	—	IV. 1151.	—
VII. 1023.	V. 279.	—	IV. 1152.	—

Digitized by Google

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
VII. 1023.	V. 279.	—	IV. 1153.	—
VII. 1176.	V. 279.	—	IV. 1153.	—
IX. 918.	—	—	—	—
IX. 1021.	—	—	—	—
X. 604.	VI. 1441.	—	V. 1696.	—
X. 606, et *Suppl.* I. 475.	VI. 1440.	III. in Indice.	V. 1695.	XIV. 476.
XII. 187.	VIII. 127.	III. 1831.	VI. 1401.	XXI. 247.
XXI. 861.	—	—	—	—
XVIII. 325. et *Suppl.* I. 1105.	XI. 789.	—	—	—
XVIII. 359.	XI. 807.	—	—	—
XIII. 1099.	IX. 259.	IV. 965.	VII. 1187.	XX. 311.
I. 1270.	I. 973.	I. in Ind.	—	—
XIX. 631. et *Suppl.* I. 1280.	—	—	—	—
XIX. 919. et *Suppl.* I. 1341.	XII. 53.	VI. 1067.	IX. 1105.	XXV. 597.
XXII. 121.	XIII. 348.	VI. 2. p. 1625.	—	—
XIX. 1029.	—	—	—	—
XIX. 65.	XI. 967.	VI. 705.	IX. 724.	XXV. 199.
XXI. 1149. et *Suppl.* II. 531.	—	—	—	—
V. 1147.	IV. 499.	—	—	—
V. 1179.	IV. 523.	—	—	—
II. 513.	I. 1485. 1509.	I. 269.	I. 1456.	II. 43.
III. 265.	II. 857.	I. 707.	II. 789.	III. 186.
III. 699.	II. 1249.	—	II. 1041.	—
VII. 899.	V. 18.	II. 777.	IV. 1020.	IX. 442.
VIII. 729.	V. 824.	—	IV. 1828.	—
XXI. 1149. et *Suppl.* II. 531.	—	—	—	—
XXIV. 1.	XIV. 449.	VII. 647.	XI. 911.	—
—	XIV. 673.	VII. 815.	XI. 1104.	—
XXVI. 425.	XV. 791.	VII. 1771.	XI. 1939.	—
—	XIX. 75.	IX. 1341.	XIII. 1352.	—
IX. 968.	VI. 687.	—	V. 993.	XIII. 96.
III. 699.	II. 1249.	I. in Indice.	—	III. 156.
XI. 163.	VII. 587.	—	—	—
XI. 175.	VII. 597.	III. 1037.	—	—
XII. 158.	VIII. 105.	III. 1821.	VI. 1393.	XVII. 235. XXI. 46.
XII. 187.	VIII. 120.	III. 1827.	—	—
XII. 585.	VIII. 423.	—	—	—
XII. 659.	VIII. 457.	—	—	—
XIII. 991.	IX. 175.	—	—	—

Digitized by Google

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
XIV. 387.	IX. 611.	—	VII. 1519.	—
XVIII. 112.	XI. 613.	—	IX. 429.	XXIV. 618.
—	XI. 933.	VI. 675.	IX. 698.	XXV. 175.
XX. 7.	XII. 193.	VI. 1173.	IX. 1201.	XXV. 689.
XX. 439.	XII. 539.	VI. 1551.	X. 344.	XXVI. 566.
XX. 603.	XII. 677.	VI. 1614.	—	—
XX. 791.	XII. 811.	VI. 2. p. 1705.	—	—
XX. 919.	XII. 925.	VI. 2. p. 1741.	X. 597.	XXVI 679.
XXI. 22.	XIII. 337.	VI. 2. p. 1619.	X. 1444.	XXVII. 350.
XXII. 485. et *Suppl.* II. 708.	—	—	—	—
XXII. 577.	XIII. 675.	VI. 2. p. 1901.	X. 1762.	XXVIII. 44.
XXII. 592. et *Suppl.* II. 747.	—	—	—	—
XXIV. 7. et *Suppl.* II. 1249.	—	—	—	—
XXIV. 31. et *Suppl.* III. 1.	—	—	—	—
XXV. 1149.	XV. 561.	—	—	—
XXVI. 917.	XV. 1077.	—	XI. 2082.	—
XXVI. 917.	XV. 1077.	—	XI. 2082.	—
XXVI. 917.	XV. 1077.	VII. 1925.	XI. 2082.	—
—	XV. 1077.	—	—	—
XII. 55.	VIII. 45.	—	—	—
XII. 176. 177.	VIII. 119.	—	—	—
XXI. 436.	XII. 1443.	VI. 2. p. 1181.	X. 971.	—
XXII. 1193. et *Suppl.* II. 913.	—	—	—	—
XIX. 99.	XI. 988.	—	—	—
XIX. 177. et *Suppl.* I. 1197.	XI. 1003.	—	—	—
XIX. 423.	XI. 1151.	VI. 839.	IX. 859.	—
XIX. 1077.	XII. 181.	VI. 1163.	IX. 1201.	—
XX. 481.	XII. 601.	VI. 1567.	X. 359.	—
XX. 1127.	XII. 1089.	VI. 2. p. 1361.	X. 726.	—
XXI. 77.	XII. 1185.	VI. 2. p. 1914.	X. 786.	—
XXIV. 1217. et *Suppl.* VI. 407.	—	—	—	—
XX. 974.	—	—	—	—
XXII. 706. et *Suppl.* II. 779.	—	—	—	—
I. 67.	I. 61.	I. in Indice.	I. 62.	—
I. 871.	I. 737.	—	I. 719.	—
I. 1031.	I. 863.	I. in Indice.	I. 843.	I. 543.
I. 1069.	I. 907. 917.	I. in Indice, et p. 195.	I. 893. 901.	I. 548.
II. 1085.	II. 419.	I. in Indice.	II. 87.	—

Digitized by Google

A. C.	Concilium.	Papa.
820.	Anglicanum.	*Paschale I.*
892.	Anglicanum.	*Formoso.*
[?] 969.	Anglicanum.	*Ioanne XIII.*
1072.	Anglicanum.	*Alexandro II.*
1074.	Anglicanum.	*Gregorio VII.*
1083. [l. 1085.]	Anglicana quinque.	*Gregorio VII.*
1093.	Anglicanus conuentus.	*Vrbano II.*
1095.	Anglicanum.	*Vrbano II.*
1167.	Anglicanum conciliabulum.	*Alexandro III.*
1183.	Anglicana synodus.	*Lucio II.*
1188.	Anglicanum.	*Clemente III.*
1190.	Anglicanum.	*Clemente III.*
1269.	Anglicanum.	*Sede vacante.*
1271.	Anglicanum.	*Sede vacante.*
1341.	Anglicanum.	*Benedicto XII.*
1400.	Anglicanum.	*Bonifacio IX. aliis VIII.*
1402.	Anglicanum.	
1404.	Anglicanum.	
1405.	Anglicanum. (Vide et Britannica.)	*Innocentio VII.*
692.	Anglosaxonicum.	*Sergio I.*
708.	Anglosaxonica duo.	*Sisinnio.*
1130.	Aniciense.	*Innocentio II.*
1222.	Aniciense.	*Honorio III.*
990.	Ansanum.	*Ioanne XIV.*
994.	Ansanum.	*Ioanne XV.*
1025.	Ansanum.	*Ioanne XVIII.*
1070.	Ansanum.	*Alexandro II.*
1076.	Ansanum.	*Gregorio VII.*
1100.	Ansanum.	*Paschale II.*
1112.	Ansanum.	
1299.	Ansanum.	*Bonifacio IX. aliis VIII.*
1099.	ad pontem Ansillae.	*Paschale II.*
1197.	Antibarense.	*Coelestino III.*
56.	Antiochenum.	*Apostolorum.*
circa 253.	Antiochenum.	*Cornelio.*
264.	Antiochenum I.	*Dionysio.*
268. et 269.	Antiochenum II. et III.	
329.	Antiochenum (seu Nicomediense, conciliabulum Arianorum.	*Sylvestro I.*

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
XIV. 387.	IX. 611.	—	VII. 1519.	—
XVIII. 112.	XI. 613.	—	IX. 429.	XXIV. 618.
—	XI. 933.	VI. 675.	IX. 698.	XXV. 175.
XX. 7.	XII. 193.	VI. 1173.	IX. 1201.	XXV. 689.
XX. 439.	XII. 539.	VI. 1551.	X. 344.	XXVI. 566.
XX. 603.	XII. 677.	VI. 1614.	—	—
XX. 791.	XII. 811.	VI. 2. p. 1705.	—	—
XX. 919.	XII. 925.	VI. 2. p. 1741.	X. 597.	XXVI 679.
XXI. 22.	XIII. 337.	VI. 2. p. 1619.	X. 1444.	XXVII. 350.
XXII. 485. et *Suppl.* II. 708.	—	—	—	—
XXII. 577.	XIII. 675.	VI. 2. p. 1901.	X. 1762.	XXVIII. 44.
XXII. 592. et *Suppl.* II. 747.	—	—	—	—
XXIV. 7. et *Suppl.* II. 1249.	—	—	—	—
XXIV. 31. et *Suppl.* III. 1.	—	—	—	—
XXV. 1149.	XV. 561.	—	—	—
XXVI. 917.	XV. 1077.	—	XI. 2082.	—
XXVI. 917.	XV. 1077.	—	XI. 2082.	—
XXVI. 917.	XV. 1077.	VII. 1925.	XI. 2082.	—
—	XV. 1077.	—	—	—
XII. 55.	VIII. 45.	—	—	—
XII. 176. 177.	VIII. 119.	—	—	—
XXI. 436.	XII. 1443.	VI. 2. p. 1181.	X. 971.	—
XXII. 1193. et *Suppl.* II. 913.	—	—	—	—
XIX. 99.	XI. 988.	—	—	—
XIX. 177. et *Suppl.* I. 1197.	XI. 1003.	—	—	—
XIX. 423.	XI. 1151.	VI. 839.	IX. 859.	—
XIX. 1077.	XII. 181.	VI. 1163.	IX. 1201.	—
XX. 481.	XII. 601.	VI. 1567.	X. 359.	—
XX. 1127.	XII. 1089.	VI. 2. p. 1861.	X. 726.	—
XXI. 77.	XII. 1185.	VI. 2. p. 1914.	X. 786.	—
XXIV. 1217. et *Suppl.* VI. 407.	—	—	—	—
XX. 974.	—	—	—	—
XXII. 706. et *Suppl.* II. 779.	—	—	—	—
I. 67.	I. 61.	I. in Indice.	I. 62.	—
I. 871.	I. 737.	—	I. 719.	—
I. 1031.	I. 863.	I. in Indice.	I. 843.	I. 543.
I. 1069.	I. 907. 917.	I. in Indice, et p. 195.	I. 893. 901.	I. 548.
II. 1085.	II. 419.	I. in Indice.	II. 87.	—

A. C.	Concilium.	Papa.
341.	Antiochenum I.	
341.	Antiochenum II.	*Iulio I.*
344.	Antiochenum III. conciliabulum.	
355. et 357.	Antiochena duo.	
360.	Antiochenum conciliabulum.	*Liberio.*
[?] 361.	Antiochenum Anomoeorum.	
363.	Antiochenum.	
377.	Antiochenum.	*Damaſo I.*
383.	Antiochenum.	*Felice I.*
424.	Antiochenum.	*Coeleſtino I.*
431.	Antiochenum.	*Coeleſtino I.*
432.	Antiochenum.	*Sixto III.*
435.	Antiochenum.	
440.	Antiochenum.	*Leone I.*
circa 445.	Antiochenum.	
472. [al. 471.]	Antiochenum.	
478. [al. 477.]	Antiochena duo.	*Simplicio.*
482.	Antiochena duo.	
485.	Antiochenum conciliabulum.	*Felice II.*
512.	Antiochenum conciliabulum.	*Symmacho.*
circa 540.	Antiochenum.	*Sylverio.*
781.	Antiochenum.	*Hadriano I.*
1136.	Antiochenum.	*Innocentio II.*
1142.	Antiochenum.	*Innocentio II.*
1205.	Antiochenum.	*Innocentio III.*
367.	Antiochenum in Caria Arianorum.	*Liberio.*
378.	Antiochenum in Caria, Macedonianorum.	*Damaſo I.*
1212.	Apamienſis conuentus.	*Innocentio III.*
1365.	Aptenſe.	*Vrbano V.*
1112.	Aquenſe.	*Paſchale II.*
1409.	Aquenſe.	*Alexandro V.*
1585.	Aquenſe in Prouincia.	*Gregorio XIII.*
1612.	Aquenſe.	*Paulo V.*
381.	Aquileienſe.	*Damaſo I.*
553.	Aquileienſe.	*Vigilio.*
circa 558.	Aquileienſe.	*Pelagio I.*
698.	Aquileienſe conciliabulum.	*Sergio I.*
1007.	Aquileienſe.	*Ioanne XVIII.*
1015.	Aquileienſe.	*Benedicto VIII.*
1181.	Aquileienſe.	*Alexandro III.*

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
II. 1305. et *Suppl.* I. 166.	II. 583.	I. 589.	II. 89. 559.	II. 640.
II. 1361.	II. 623.	—	II. 89. 607.	II. 689.
III. 163. et *Suppl.* I. 178.	II. 633.	—	II. 90.	—
III. 231. 265. et *Suppl.* I. 188.	II. 825. 857.	I. in Indice.	—	—
III. 337.	II. 935.	I. in Indice.	II. 96. 807.	III. 204. 221.
III. 337. et *Suppl.* I. 192.	II. 935.	I. in Indice.	—	—
III. 369. et *Suppl.* I. 196.	II. 961.	I. 744.	II. 97. 825.	—
III. 486.	II. 1001. 1079.	—	II. 900. 908.	III. 315.
III. 651.	II. 1209.	—	—	—
IV. 475.	III. 497.	—	—	—
V. 461. 463. et *Suppl.* I. 313.	III. 1775.	—	—	—
V. 1159. et *Suppl.* I. 315.	IV. 505.	—	III. 1256. 1265	VII. 12.
V. 1189. et *Suppl.* I. 319.	IV. 525.	—	—	—
V. 1201.	—	—	—	—
VI. 465.	IV. 725.	I. in Indice.	IV. 727.	—
VII. 999.	IV. 2074. et V. 119.	II. in Indice.	—	—
VII. 1018.	V. 133. et 277.	II. in Indice.	IV. 1151.	—
VII. 1023.	—	—	—	—
VII. 1165.	V. 271. et 277.	—	—	—
VIII. 347. et *Suppl.* I. 391.	V. 553.	—	IV. 1413.	—
IX. 767.	VI. 511.	—	V. 832.	—
XII. 900.	VIII. 593.	III. 2059.	—	—
XXI. 503.	XII. 1485.	VI. 2. p. 1199.	X. 1824.	XXVII. 150.
XXI. 577.	XII. 1335.	VI. 2. p. 1225.	—	—
XXII. 749. et *Suppl.* II. 787.	XIII. 781.	—	—	—
III. 397.	II. 987.	I. in Indice.	—	—
III. 503.	II. 1075.	I. in Indice.	—	—
XXII. 856. et *Suppl.* II. 817.	XIII. 841.	VI. 2. p. 2017.	XI. 80.	—
XXVI. 445.	XV. 809.	—	—	—
XXI. 73.	XII. 1181.	—	—	—
XXVI. 1123. et *Suppl.* III. 833.	—	—	—	—
—	XXI. 937.	X. 1515.	XV. 1119.	—
—	XXI. 1535.	XI. 57.	XV. 1629.	—
III. 599.	II. 1163. 1183.	I. 825. 835.	II. 978. 997.	III. 386.
IX. 659.	VI. 419.	III. in Indice.	V. 739.	XII. 437.
IX. 752.	VI. 497.	—	—	—
XII. 115.	VIII. 103.	III. in Indice.	VI. 1381.	XVII. 218.
XIX. 293. et *Suppl.* I. 1223.	—	—	—	—
XIX. 365. et *Suppl.* I. 1229.	—	—	—	—
XXII. 472. et *Suppl.* II. 705.	—	—	—	—

A. C. 1184.

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
XXII. 492.	XIII. 651.	VI. 2. p. 1883.	X. 1829.	—
XXII. 1036.	XIII. 1031.	—	—	—
XXIV. 427. et *Suppl.* III. 74.	—	—	—	—
XXV. 147. et *Suppl.* III. 279.	—	—	—	—
XXVI. 1085.	XV. 1103.	VII. 1949.	XI. 2012.	XXIX. 184.
—	XXI. 1367.	X. 1871.	XV. 1471.	XXXVI. 780.
XIII. 826.	IX. 5.	—	VII. 966.	—
XIII. 991.	—	—	—	—
XIII. 1033.	IX. 215.	IV. 929.	VII. 1151.	XX. 265.
XIII. 1102. et *Suppl.* I. 745.	IX. 265.	—	VII. 1863.	XX. 318.
XIV. 13.	IX. 277.	IV. in Indice.	VII. 1194.	—
XIV. 117.	IX. 399.	IV. 1055.	VII. 1307.	XX. 430.
XIV. 379. et *Suppl.* I. 789.	IX. 595.	IV. 1225.	VII. 1505.	XXI. 23.
XIV. 385.	IX. 609.	IV. in Indice.	VII. 1866.	—
XIV. 491. et *Suppl.* I. 833.	—	—	—	—
XIV. 671.	IX. 816.	IV. 1387.	VII. 1700.	XXI. 295.
XIV. 755. et *Suppl.* I. 891.	IX. 891.	—	—	—
XIV. 786.	IX. 917.	IV. in Indice.	VII. 1777.	XXI. 406.
XV. 547.	X. 139.	V. 501.	VIII. 696.	XXII. 675.
XV. 612.	X. 199.	V. 539.	VIII. 739.	XXII. 734.
—	XI. 1043.	—	—	—
XIX. 405.	XI. 1137.	VI. 833.	IX. 853.	XXV. 302.
XIV. 735.	IX. 885.	—	—	—
XV. 667.	X. 261.	—	VIII. 1936.	—
I. 787.	I. 669.	—	I. 650.	I. 338.
XIX 1019.	XII. 133.	VII. 1135.	IX. 1173.	XXV. 664.
XXVI. 1097. et *Suppl.* III. 813.	XV. 1115.	—	IX. 2108.	XXIX. 186.
—	XIX. 381.	IX. 1501.	XIII. 1448.	XXXIV. 29.
V. 435.	IV. 700.	I. 1783.	III. 1446.	VII. 272.
VIII. 712.	V. 807.	II. 1097.	IV. 1666.	XI. 61.
XXIII. 205.	XIII. 1245.	VII. 183.	XI. 437.	—
XXVI. 807. et *Suppl.* III. 707.	—	—	—	—
XXI. 499. et *Suppl.* II. 425.	—	—	—	—
XXII. 756. et *Suppl.* II. 789.	—	—	—	—
XXII. 123.	XIII. 349.	VI. 2. p. 1627.	X. 1452.	—
II. 463.	I. 1445. 1486.	I. 259.	I. 1421. 1456.	II. 22.
III. 231. et *Suppl.* I. 187.	II. 823.	I. 697.	II. 770.	III. 163.
VII. 875.	V. 1.	II. 771.	IV. 1010. 1819	IX. 428.
VII. 907.	V. 24.	II. 779.	IV. 1023.	IX. 447.

	A. C.	Concilium.	Papa.
[?]	463.	Arelatenſe.	*Hilario.*
circa	475.	Arelatenſe.	*Simplicio.*
	524.	Arelatenſe dictum IV.	*Ioanne I.*
	554.	Arelatenſe dictum V.	*Vigilio.*
	682.	Arelatenſe.	*Agathone.*
	813.	Arelatenſe dictum VI.	*Leone III.*
	1055.	Arelatenſe.	*Victore II.*
	1210.	Arelatenſe.	*Innocentio III.*
	1234.	Arelatenſe.	*Gregorio IX.*
	1246.	Arelatenſe.	*Innocentio IV.*
	1260.	Arelatenſe.	*Alexandro IV.*
	1275.	Arelatenſe.	*Gregorio X.*
	1282.	Arelatenſe ſ. Auenionenſe.	*Martino II.*
	1350.	Aretina ſynodus.	*Clemente VI.*
	1126.	Argentinenſis conuentus.	*Honorio II.*
	359.	Ariminenſe oecumenicum.	*Liberio.*
	359.	Ariminenſe conciliabulum.	
	435.	Armenum.	*Sixto III.*
	1342.	Armenum.	*Clemente VI.*
circa	555.	Armoricum incerti loci.	*Pelagio I.*
	535.	Aruernenſe.	*Agapeto I.*
	549.	Aruernenſe.	*Vigilio.*
	588.	Aruernenſe.	*Pelagio II.*
	1046.	Arulenſis conuentus.	*Gregorio VI.*
	1157.	Arulenſis conuentus.	*Hadriano IV.*
	1292.	Aſchaffenburgenſe.	*Sede vacante.*
	1328.	Aſchaffenburgenſe.	*Ioanne XXII.*
	1440.	Aſchaffenburgenſe.	*Eugenio IV.*
	763.	Aſchaimenſe.	*Paulo I.*
circa	197.	Aſiaticum ſ. Epheſinum.	*Victore I.*
circa	197.	Aſiaticum ſ. Ponticum.	
	245.	Aſiaticum.	*Fabiano.*
	447.	Aſturicenſe.	*Leone I.*
[?]	1025	Atrebatenſis ſynodus.	*Ioanne XVIII.*
	1096.	Atrebatenſis ſynodus.	*Vrbano II.*
	1097.	Atrebatenſis ſynodus duplex.	*Vrbano II.*
	1098.	Atrebatenſis ſynodus.	*Vrbano II.*
	1101.	Atrebatenſis ſynodus.	*Paſchale II.*
	1128.	Atrebatenſe.	*Honorio II.*
	1152.	Atrebatenſe.	*Eugenio III.*

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
VII. 951.	V. 77.	—	IV. 1820.	—
VII. 1007.	V. 129.	II. 806.	IV. 1041.	—
VIII. 625.	V. 763.	II. 1069.	IV. 1622.	XI. 33.
IX. 702.	VI. 459.	III. 327.	V. 780.	XII. 497.
XI. 1046. et *Suppl.* I. 511.	—	—	—	—
XIV. 55.	IX. 319.	IV. 1001.	VII. 1231.	XX. 328.
XIX. 841. et *Suppl.* I. 139.	—	—	—	—
XXII. 816.	XIII. 817.	VI. 2. p. 1997.	XI. 1329.	—
XXIII. 336.	XIII. 1311.	—	XI. 2339.	—
XXIII. 731.	XIV. 109.	—	XI. 2348.	—
XXIII. 1002.	XIV. 239.	VII. 509.	XI. 2359.	—
XXIV. 147.	XIV. 553.	VII. 727.	XI. 2369.	—
XXIV. 437.	XIV. 754.	—	XI. 1174.	—
XXVI. 213.	—	—	—	—
XXI. 347. et *Suppl.* II. 383.	—	—	—	—
III. 293.	II. 893.	I. 711.	II. 94. 791.	III. 188.
III. 313.	II. 911.	I. 711.	II. 801.	III. 198.
V. 1179.	IV. 525.	—	III. 1283.	VII. 39.
XXV. 1185.	—	—	—	—
IX. 741.	VI. 491.	—	V. 1852.	—
VIII. 860.	V. 949.	II. 1180.	IV. 1803.	XI. 190.
IX. 142. et *Suppl.* I. 424.	V. 1389.	II. 1451.	V. 401. 1849.	XI. 650.
IX. 974.	VI. 691.	III. in Indice.	V. 996.	XIII. 100.
XIX. 613.	XI. 1305.	VI. 921.	IX. 943.	—
XXI. 857.	XIII. 61.	—	—	—
XXIV. 1082.	XIV. 1197.	VII. 1167.	XI. 1361.	XXVIII. 673.
XXV. 835. et *Suppl.* III. 429.	—	—	—	—
—	XIX. 21.	—	—	—
XII. 664.	—	—	—	—
I. 719.	I. 611. 619.	—	I. 598.	—
I. 715.	I. 607. 617.	—	I. 598. 602.	I. 264.
—	I. 669.	—	—	—
V. 490.	IV. 731.	I. in Indice.	—	—
XIX. 423.	XI. 1153.	VI. in Indice.	—	—
XX. 932.	—	—	—	—
XX. 942. et *Suppl.* II. 149.	XII. 941.	—	—	—
XX. 955.	XII. 955.	—	—	—
XX. 1146.	XII. 1095.	—	—	—
XXI. 371.	XII. 1387.	—	—	—
XXI. 769. et *Suppl.* II. 589.	—	—	—	—

Digitized by Google

A. C.	Concilium.	Papa.
762.	Attiniacenſis conuentus.	*Paulo I.*
[¶] 765.	Attiniacenſis conuentus.	
822.	Attiniacenſe.	*Paſchale I.*
835.	Attiniacenſis conuentus.	*Gregorio IV.*
865.	Attiniacenſis conuentus.	*Nicolao I.*
870.	Attiniacenſe.	*Hadriano II.*
839.	Audomarenſe.	*Gregorio IV.*
1099.	Audomarenſe.	*Vrbano II.*
1279.	Audomarenſe.	*Nicolao III.*
1060.	Auenionenſe.	*Nicolao II.*
1080.	Auenionenſe.	*Gregorio VII.*
1209.	Auenionenſe.	*Innocentio III.*
1210.	Auenionenſe.	
1270.	Auenionenſe.	*Clemente IV.*
1279.	Auenionenſe.	*Nicolao III.*
1282.	Auenionenſe.	*Martino II.*
1326.	Auenionenſe.	*Ioanne XX.*
1327.	Auenionenſe.	
1337.	Auenionenſe.	*Benedicto XII.*
1397.	Auenionenſis conuentus.	*Bonifacio IX.*
1403.	Auenionenſe.	
1457.	Auenionenſe.	*Calliſto III.*
1509.	Auenionenſe.	*Iulio II.*
1594.	Auenionenſe.	*Clemente VIII.*
952.	Auguſtanum.	*Agapeto II.*
1548.	Auguſtana ſynodus.	*Paulo III.*
663. vel 670.	Auguſtodunenſe.	*Adeodato.*
circa 1065.	Auguſtodunenſe.	*Alexandro II.*
1077.	Auguſtodunenſe.	*Gregorio VII.*
1094.	Auguſtodunenſe ſ. Eduenſe.	*Vrbano II.*
511.	Aurelianenſe I.	*Symmacho IV.*
533.	Aurelianenſe II.	*Ioanne II.*
538.	Aurelianenſe III.	*Sylverio.*
541.	Aurelianenſe IV.	*Vigilio.*
549.	Aurelianenſe V.	
645.	Aurelianenſe.	*Theodoro.*
766.	Aurelianenſis conuentus.	*Paulo I.*
1017.	Aurelianenſe.	*Benedicto VIII.*
1029.	Aurelianenſis conuentus.	*Ioanne XVIII.*
1129.	Aurelianenſe.	*Honorio II.*

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
XII. 667. et *Suppl.* I. 621.	VIII. 459.	—	—	—
XII. 674. et *Suppl.* I. 621.	VIII. 461.	III. 2009.	VI. 1701.	XVII. 648.
XIV. 403. et *Suppl.* I. 825.	IX. 621.	IV. 1247.	VII. 1529.	XXI. 55.
XIV. 655.	IX. 809.	—	VII. 1694.	—
XV. 680. et *Suppl.* I. 993.	—	—	—	—
XVI. 562.	X. 1049.	V. 1217.	VIII. 1537.	XXIII. 782.
XIV. 772.	—	—	—	—
XX. 977. et *Suppl.* II. 175.	XII. 961.	VI. 2. p. 1761.	X. 618.	—
XXIV. 219.	XIV. 598.	—	XI. 1643.	—
XIX. 929.	XII. 61.	—	—	—
XX. 553.	XII. 647.	—	X. 390.	XXVI. 599.
XXII. 784. et *Suppl.* II. 809.	XIII. 795.	IV. 2. p. 1985.	XI. 41.	—
XXII. 808.	XIII. 811.	VI. 2. p. 1995.	XI. 53.	—
XXIV. 17.	XIV. 459.	VII. 655.	XI. 919.	—
XXIV. 230.	XIV. 615.	VII. 774.	XI. 1050.	—
XXIV. 437.	XIV. 755.	VII. 877.	XI. 1174.	—
XXV. 739.	XV. 279.	VII. 1491.	XI. 1717. et 2476.	—
XXV. 807. et *Suppl.* III. 407.	XV. 343.	VII. 1537.	XI. 1774.	XXIX. 117.
XXV. 1085.	XV. 511.	VII. 1619.	XI. 1850.	—
XXVI. 819.	—	—	—	—
XXVI. 967.	—	—	—	—
—	XIX. 183.	IX. 1387.	—	—
—	XIX. 539.	—	—	—
—	XXI. 1327.	X. 1835.	XV. 1434.	—
XVIII. 435.	XI. 865.	VI. 615.	IX. 635.	XXV. 91.
—	XIX. 1296.	IX. 2029.	XIV. 566.	XXXV. 122.
XI. 126. et *Suppl.* I. 497.	VII. 549.	III. 1013.	VI. 535. 1887.	XV. 497.
XIX. 1039.	XII. 149.	—	IX. 1183.	—
XX. 483. et *Suppl.* II. 25.	XII. 603.	—	VI. 1567.	X. 360.
XX. 794.	XII. 819.	VI. 2. p. 1711.	X. 499.	XXVI. 659.
VIII. 347.	V. 541.	II. 1008.	IV. 1403.	X. 399.
VIII. 836.	V. 926.	II. 1177.	IV. 1779.	XI. 160.
IX. 10.	V. 1273.	II. 1421.	V. 294.	XI. 617.
IX. 111.	V. 1363.	II. 1435.	V. 380.	XI. 633.
IX. 127.	V. 1375.	II. 1443.	V. 490. 1849.	—
X. 759. et *Suppl.* I. 478.	VI. 1589.	—	V. 1834.	XIV. 654.
XII. 676.	VIII. 463.	III. 2011.	VI. 1703.	XVII. 649.
XIX. 373.	XI. 1115.	VI. 821.	IX. 836.	XXV. 284.
XIX. 489.	XI. 1195.	VI. 843.	IX. 860.	—
XXI. 387.	XII. 1401.	VI. 2. p. 1147.	X. 939.	—

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
XXIV. 210.	XIV. 595.	—	—	—
XXIV. 1118.	XIV. 1207.	—	—	—
—	XVII. 1371.	—	XII. 1433.	—
XIX. 491. et *Suppl.* I. 1253.	—	—	—	—
XIX. 1063.	XII. 165.	VI. 1157.	IX. 1195.	—
XXIV. 217.	XIV. 601.	VII. 763.	XI. 2375.	—
XXV. 81.	XIV. 1339.	VII. 1245.	XI. 1468.	—
XXV. 107.	XIV. 1385.	VII. 1281.	XI. 1500.	—
XXV. 887.	XV. 395.	—	XI. 1782.	—
XIX. 485.	XI. 1491.	—	—	—
XIX. 581.	XI. 1283.	VI. 917.	—	—
XIX. 1063.	XII. 175.	VI. in Indice.	—	—
IX. 911.	VI. 641.	III. 443.	V. 956.	XIII. 4.
XII. 107.	VIII. 95.	—	—	—
XIV. 786.	IX. 915.	IV. 1457.	VII. 1781.	—

III. 857.	II. 1381.	I. in Indice.	II. 1154.	III. 459.
XXV. 57.	XIV. 1317.	VII. 1223.	XI. 1447.	—
XX. 1184.	XII. 1115.	VI. 2. p. 1875.	X. 741.	—
XXI. 751.	XII. 1679.	VI. 2. p. 1319.	X. 1129.	—
XIX. 316.	XI. 1079.	VI. 793.	IX. 806. 1248.	XXV. 269.
XIX. 877.	—	—	—	—
IX. 109. et *Suppl.* I. 420.	V. 1360.	II. 1434.	V. 358.	XI. 615.
X. 482.	VI. 1339.	III. 537.	V. 1605.	XIV. 340.
XVIII. 253. et *Suppl.* I. 1101.	XI. 725.	VI. 499.	IX. 518.	—
XVIII. 257.	—	—	—	—
XIX. 295.	XI. 1059.	VI. 773.	IX. 1248.	—
XIX. 831.	XI. 1469.	VI. 1037.	IX. 1077.	—
XIX. 879.	XII. 38.	—	IX. 1259.	—
XIX. 1035.	XII. 145.	VI. 1143.	IX. 1180.	XXV. 669.
XXI. 341.	XII. 1358.	—	—	—
XXV. 1147.	XV. 559.	—	—	—
XXVI. 733.	XV. 969.	—	—	—
XX. 947. et *Suppl.* II. 161.	XII. 945.	VI. 2. p. 1753.	X. 611.	XXVI. 681.
XIX. 995. et *Suppl.* I. 1365.	XII. 113.	VI. 1117.	IX. 1155.	XXV. 637.
XXIX. 1. et *Suppl.* IV. 159.	XVII. 217.	VIII. 1103.	XI. 459.	XXX. 1. XXXI. 1. A. C. 1228.

Digitized by Google

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
XXIII. 163.	XIII. 1225.	—	XI. 414.	—
XIX. 45. et *Suppl.* I. 1175.	—	—	—	—
XII. 851.	VIII. 557.	III. 2029.	—	XVIII. 104.
XII. 87. et *Suppl.* I. 520.	VIII. 77.	III. 1805.	VI. 1356. 1359.	XVII. 179.
XIII. 1024. et *Suppl.* I. 739.	IX. 211.	IV. 925.	VII. 1148.	XX. 261.
XX. 1184.	—	—	—	—
XIV. 810.	IX. 954.	IV. 1473.	VII. 1811. 1826.	XXI. 454.
XXI. 121.	XII. 1209.	VI. 2. p. 1925.	X. 797.	XXVI. 798.
XXI. 259.	XII. 1311.	VI. 2. p. 1101.	X. 882.	—
XXI. 305.	XII. 1347.	—	X. 908.	—
XXI. 1155.	XIII. 287.	VI. 2. p. 1585.	X. 1406.	XXVII. 350.
XIX. 921. et *Suppl.* I. 1341.	XII. 53.	VI. 1067.	IX. 1105.	—
XIX. 935.	XII. 66.	VI. 1075.	—	—
XIX. 999.	XII. 115.	VI. 1117.	—	—
XX. 445.	XII. 583.	VI. 1553.	X. 1813.	—
XX. 659.	XII. 719.	VI. 2. p. 1625.	X. 418.	XXVI. 607.
XX. 738.	XII. 795.	VI. 2. p. 1695.	X. 483. 1822.	XXVI. 657.
XX. 1231.	XII. 1139.	VI. 2. p. 1889.	X. 757.	XXVI. 767.
XXI. 81. 87. et *Suppl.* II. 279.	XII. 1192.	VI. 2. p. 1921.	X. 792.	XXVI. 794.
XXI. 161.	XII. 1235.	VI. 2. p. 1939.	X. 812.	—
XXI. 257.	XII. 1309.	VI. 2. p. 1101.	X. 1835.	—
XXV. 939.	XV. 1387.	—	—	—
XXVI. 319.	XV. 1423.	—	—	—
XIV. 963.	IX. 1077.	V. 33.	VIII. 72.	XXI. 627.
XX. 605.	XII. 679.	—	—	—
XX. 111.	VIII. 99.	III. 1817.	VI. 1576.	XVII. 211.
XVIII. 259. et *Suppl.* I. 1104.	—	—	—	—
XX. 1127.	XII. 1089.	VI. 2. p. 1861.	—	—
VI. 449. et *Suppl.* I. 323.	IV. 739.	I. in Indice.	III. 1469. et IV. 637.	VII. 302.
XIX. 595. et *Suppl.* I. 1269.	—	—	—	—
XXI 325. et *Suppl.* II. 373.	—	—	—	—
XIII. 857.	—	—	—	—
XXIII. 1073.	XIV. 303.	—	XI. 815.	—
XX. 491.	XII. 609.	—	—	—
III. 251. et *Suppl.* I. 189.	II. 843.	I. 699.	II. 783.	III. 176.
XXIII. 270.	XIII. 1281.	—	XI. 452.	—
XXIII. 690.	XIV. 85.	VII. 405.	XI. 676.	—
XXIII. 870.	XIV. 191.	VII. 479.	XI. 753.	—
XXIV. 245.	XIV. 627.	VII. 763.	XI. 1061.	—
XXIV. 363.	XIV. 697.	VII. 835.	XI. 1124.	—

Digitized by Google

A. C.	Concilium.	Papa.
1299.	Biterrenſe.	*Bonifacio VIII.*
1310.	Biterrenſe.	*Clemente V.*
1351.	Biterrenſe.	*Clemente VI.*
454.	Bituricenſe.	*Leone I.*
472.	Bituricenſe.	*Simplicio.*
767.	Bituricenſe.	*Paulo I.*
842.	Bituricenſe.	*Gregorio IV.*
1031.	Bituricenſe.	*Ioanne XVIII.*
[1034.]	Bituricenſe.	*Benedicto IX.*
1123.	Bituricenſe.	*Callisto II.*
1145.	Bituricenſis conuentus.	*Eugenio III.*
1213.	Bituricenſe.	*Innocentio III.*
1214.	Bituricenſe.	
1215.	Bituricenſe.	*Innocentio III.*
1225.	Bituricenſe.	*Honorio III.*
1228.	Bituricenſe.	*Gregorio IX.*
1239.	Bituricenſe.	
1276.	Bituricenſe.	*Hadriano V.*
1280.	Bituricenſe.	*Nicolao III.*
1286.	Bituricenſe.	*Honorio IV.*
1315.	Bituricenſe.	*Sede vacante.*
1337.	Bituricenſe.	*Benedicto XII.*
[?] 1438.	Bituricenſe.	*Eugenio IV.*
1528.	Bituricenſe.	*Clemente VI.*
1584.	Bituricenſe.	*Gregorio XIII.*
1263.	Bonarcadenſe.	*Vrbano IV.*
942.	Bonnenſe.	*Stephano VIII.*
855.	Bonoilenſe.	*Leone IV.*
1264.	Bononienſe in Gallia.	*Vrbano IV.*
1322.	Borgolienſe.	*Ioanne XXII.*
circa 243.	Boſtrenum.	*Fabiano.*
412.	Bracarenſe I.	*Innocentio I.*
563.	Bracarenſe II.	*Ioanne III.*
572.	Bracarenſe III.	
675.	Bracarenſe IV.	*Adeodato.*
964.	Brandanfordiae.	*Ioanne XII.*
1236.	Bremenſe.	*Clemente IV.*
1292.	Bremenſe.	*Sede vacante.*
580.	Brennacenſe.	*Pelagio II.*
1050.	Briotnenſis conuentus.	*Leone IX.*

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
XXIV. 1213.	XIV. 1265.	VII. 1205.	XI. 1430.	—
XXV. 359.	XIV. 1526.	—	—	—
XXVI. 237.	XV. 691.	VII. 1685.	XI. 1918.	—
VII. 905.	V. 23.	—	IV. 1819.	—
VIII. 999.	V. 119.	—	IV. 1820.	—
XII. 678.	VIII. 465.	—	V. 1886.	—
XIV. 789.	IX. 919.	—	VII. 1874.	—
XIX. 507. et *Suppl.* I. 1255.	XI. 1206.	—	IX. 864.	—
XIX. 571. et *Suppl.* I. 1260.	—	—	—	XXV. 342.
XXI. 303.	XII. 1347.	—	—	—
XXI. 691.	XII. 1631.	VI. 2. p. 1293.	X. 1099.	—
XXII. 891. et *Suppl.* II. 847.	—	—	—	—
XXII. 932. et *Suppl.* II. 857.	—	—	—	—
XXII. 593.	XIII. 901.	VI. 2. p. 2051.	XI. 2333.	—
XXII. 1214. et *Suppl.* II. 921.	XIII. 1091.	VII. 133.	XI. 91.	—
XXIII. 192.	XIII. 1233.	VII. 173.	XI. 425.	—
XXIII. 520. et *Suppl.* II. 1067.	—	—	—	—
XXIV. 165.	XIV. 571.	VII. 741.	XI. 1017.	—
XXIV. 365.	XIV. 699.	—	—	—
—	XIV. 879.	VII. 949.	XI. 1246. et 2521.	—
XXV. 551. et *Suppl.* III. 395.	—	—	—	—
XXV. 1059. et *Suppl.* III. 435.	XV. 491.	VII. 1607.	XI. 2522.	—
XXXI. 283.	XVII. 1365.	VIII. 1949.	XII. 1429.	XXX. 909.
—	XIX. 1141.	—	XIV. 426.	—
—	XXI. 873.	X. 1457.	XV. 1067.	—
XXIII. 1116.	—	—	—	—
XVIII. 394.	XI. 834.	VI. in Ind.	IX. 1237.	—
XV. 21.	IX. 1597.	—	—	—
XXIII. 122.	XIV. 323.	VII. 559.	XI. 829.	—
XXV. 689.	XV. 235.	—	—	—
I. 787.	I. 669.	I. in Indice.	I. 651.	—
IV. 287.	III. 345.	I. 1190.	II. 1508.	—
IX. 773.	VI. 515.	III. 347.	V. 836.	XII. 567.
IX. 835.	VI. 575.	III. 383.	V. 894.	XII. 656.
XI. 184.	VII. 577.	III. 1031.	VI. 561.	XV. 536.
XVIII. 475.	XI. 889.	VI. 635.	IX. 675.	XXV. 122.
—	XIV. 353.	—	—	—
XXIV. 1093.	XIV. 1197.	—	—	—
IX. 930.	VI. 655.	III. 449.	V. 965.	XIII. 53.
XIX. 773.	XI. 1430.	VI. 1017.	IX. 1054.	—

C.

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
XXII. 1085. et *Suppl.* II. 865.	—	—	—	—
VI. 507.	IV. 747.	I. in Indice.	III. 1474.	VII. 310.
—	V. 555.	—	—	X. 414.
VIII. 579. et *Suppl.* I. 404.	V. 729.	—	IV. 1590.	X. 622.
XII. 210.	VIII. 151.	III. 1847.	VI. 1421.	—
XX. 527.	XII. 632.	VI. 1587.	X. 380.	XXVI. 591.
XX. 798.	XII. 819.	VI. 2. p. 1709.	X. 499.	—
XX. 547.	XII. 645.	VI. 1595.	X. 389.	XXVI. 1598.
XXIV. 269.	XIV. 637.	VII. 789.	XI. 1071.	—
XVIII. 398.	XI. 837.	—	IX. 1237.	—
III. 677.	II. 1231.	I. 859.	II. 1034.	III. 447.
XIX. 1067.	XII. 169.	—	—	—
XX. 506.	XII. 617.	—	—	—
XX. 527.	XII. 632.	VI. 1587.	X. 381.	—
XX. 551. et *Suppl.* II. 51.	—	—	—	—
XX. 786. et *Suppl.* II. 125.	—	—	—	—
XX. 955.	XII. 953.	VI. 2. p. 1757.	X. 614.	—
XXIII. 855.	XIV. 173.	VII. 470.	XI. 738.	—
XXIII. 1045. et II. 1237.	—	—	—	—
XXIII. 1110.	XIV. 313.	VII. 553.	XI. 822.	—
—	XXI. 745.	X. 1333.	XV. 944.	—
—	XXI. 1539.	XI. 59.	XV. 1632.	—
XX. 573.	XII. 665.	VI. 1605.	X. 1815.	—
XXI. 503.	XII. 1485.	VI. 2. in Indice.	—	—
XXI. 833. et *Suppl.* II. 495.	—	—	—	—
XVIII. 445.	XI. 869.	VI. 619.	—	—
XXII. 121.	XIII. 348.	—	X. 1451.	—
IX. 111.	V. 517.	I. 969.	IV. 1378.	X. 368.
—	V. 1362.	II. in Indice.	V. 380.	XI. 616.
X. 493.	VI. 1347.	—	V. 1612.	XIV. 350.
X. 763.	VI. 1441. 1591.	—	V. 1697. 1835.	XIV. 656.
III. 845.	II. 1373.	I. in Indice.	—	—
VII. 978.	V. 117.	—	IV. 1820.	—
IX. 579.	VI. 649.	III. 447.	V. 963.	XIII. 52.
—	VI. 723.	—	V. 1025.	—

Digitized by Google

	A. C.	Concilium.	Papa.
	594.	Cabilonense.	Gregorio M.
	603.	Cabilonense.	
circa	650.	Cabilonense I.	Martino I.
	813.	Cabilonense II.	Leone III.
	839.	Cabilonensis conuentus.	Gregorio IV.
	873.	Cabilonense.	Ioanne VIII.
	875.	Cabilonensis conuentus.	
	886.	Cabilonense.	Stephano V.
	887.	Cabilonense.	
	894.	Cabilonense.	Formoso.
	915.	Cabilonense.	Ioanne X.
	1056.	Cabilonense.	Victore II.
	1063.	Cabilonense.	Alexandro II.
	1072.	Cabilonense.	
	1073.	Cabilonense.	Gregorio VII.
	1060.	Cadomensis synodus.	Nicolao II.
	1173.	Cadomense.	Alexandro III.
	1181.	Cadomense.	Lucio III.
	1063.	in Cadurcis.	Alexandro II.
	381.	Caesaraugustanum I.	Damaso I.
[?]	592.	Caesaraugustanum II.	Gregorio M.
	691.	Caesaraugustan. III.	Sergio I.
	1318.	Caesaraugustanum.	Ioanne XXII.
	[314.]	Caesariense in Ponto.	Sylvestro I.
	358.	Caesariense in Ponto.	Liberio.
	326.	Caesariense in Palaestina.	Sylvestro I.
circa	370.	Caesariense Cappadociae.	Damaso I.
	371.	Caesariense Cappadociae.	Damaso I.
	1042.	Caesenatense.	Benedicto IX.
	1239.	Cairi synodus Iacobitarum.	Gregorio IX.
	451.	Calchedonense generale IV.	Leone I.
	787.	Calchutense.	Hadriano I.
		Calense vide Kalense.	
	1420.	Calischiensis synodus.	Martino III. vulgo V.
	1119.	Callisti II. Papae concilia.	
	978.	Calnense.	Benedicto VII.
circa	465.	Cambricum.	Hilaro, s. Hilario.
	1383.	Cameracense.	Vrbano VI.
	1568.	Cameracense.	Pio IV.
	1586.	Cameracense.	Sixto V.

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
X. 475.	VI. 1333.	III. in Indice.	V. 1854.	XIV. 350.
X. 493.	VI. 1349.	III. 541.	V. 1612.	—
X. 1189. et *Suppl.* I. 486.	VII. 395.	III. 947.	VI. 385.	XV. 289.
XIV. 91.	IX. 357.	IV. 1029.	VII. 1270.	XX. 388.
XIV. 767.	IX. 899.	IV. in Indice.	VII. 1770.	XXI. 398.
XVII. 274.	XI. 247.	VI. 137.	IX. 251.	XXIV. 385.
XVII. 299.	XI. 271.	VI. 159.	IX. 275.	—
XVIII. 51.	XI. 573.	VI. 395.	—	—
XVIII. 51.	—	—	—	—
XVIII. 127.	XI. 625.	VI. 433.	IX. 437.	XXIV. 570.
XVIII. 325.	XI. 789.	VI. 559.	IX. 578.	XXV. 18.
XIX. 843.	XII. 9.	—	—	—
XIX. 1025.	XII. 239.	VI. 1139.	IX. 1177.	—
XX. 49.	XII. 121.	—	—	—
XX. 391.	XII. 573.	V. 1515.	X. 1811.	—
XIX. 937.	XII. 67.	—	—	—
XXII. 141.	XIII. 359.	—	—	—
XXII. 484.	XIII. 645.	—	—	—
XIX. 1029.	—	—	—	—
III. 633.	II. 1195.	I. 805.	II. 1009.	III. 413.
X. 471.	VI. 1331.	III. 533.	V. 1600.	XIV. 332.
XII. 42.	VIII. 31.	III. 1779.	VI. 1311.	XVIII. 108.
XXV. 637.	XV. 207.	—	—	—
II. 539.	I. 1520.	—	I. 1490.	—
III. 291.	II. 891.	—	—	—
I. 709.	II. 447.	—	II. 85.	—
III. 453.	II. 1039.	—	II. 99.	—
III. 453. et *Suppl.* I. 233.	—	—	—	—
XIX. 597.	XI. 1293.	VI. 919.	IX. 941.	—
XXIII. 506.	—	—	—	—
VI. 529. VII. 1.	IV. 761.	II. 1.	IV. 1003. 1006.	VIII. 1. IX. 1.
XII. 937.	VIII. 631.	III. 2071.	IX. 787.	XVIII. 224.
XXVIII. 1029.	XVII. 67.	VIII. 991.	XII. 343.	—
XXI. 228.	XII. 1283.	VI. 2. p. 1999.	—	—
XIX. 63.	XI. 967.	VI. 703.	IX. 724.	XXV. 199.
VII. 957.	V. 85.	—	IV. 1059.	IX. 498.
XXVI. 723. et *Suppl.* III. 6665.	—	—	—	—
—	XX. 1391.	X. 571.	XV. 147.	—
—	XXI. 1227.	IX. 2153.	—	—

Digitized by Google

A. C.	Concilium.	Papa.
1238.	Campinacenſe.	*Gregorio IX.*
617.	Cantianum.	*Bonifacio V.*
605.	Cantuarienſe.	*Sabiniano.*
685.	Cantuarienſe.	*Ioanne V.*
820.	Cantuarienſe.	*Paſchale I.*
1189.	Cantuarienſe.	*Clemente III.*
1193.	Cantuarienſe.	*Coeleſtino III.*
1221.	Cantuarienſe.	*Honorio III.*
1236.	Cantuarienſe.	*Gregorio IX.*
1269.	Cantuarienſe.	*Sede vacante.*
1281.	Cantuarienſe.	*Martino IV.*
1286.	Cantuarienſe.	*Honorio IV.*
1300.	Cantuarienſe.	*Bonifacio VIII.*
1310.	Cantuarienſe. }	*Clemente V.*
1311.	Cantuarienſe. }	
[℟] 1341.	Cantuarienſe.	*Benedicto XII.*
1399.	Cantuarienſe.	*Bonifacio IX.*
1415.	Cantuarienſe.	*Sede vacante.*
1419.	Cantuarienſe. }	*Martino V.*
1421.	Cantuarienſe. }	
1439.	Cantuarienſe.	*Eugenio IV.*
1463.	Cantuarienſe.	*Pio II.*
868.	Caphartutae Iacobitarum.	*Ioanne VIII.*
1108.	apud Capi-Caſtellum ſynodus.	*Paſchale II.*
389.	Capuanum.	*Siricio.*
1087.	Capuanum.	*Victore III.*
1110.	Capuanum.	*Paſchale II.*
1118.	Capuanum.	*Gelaſio II.*
circa 366.	Caricum conciliabulum.	*Liberio.*
926.	Carilocenſe.	*Ioanne X.*
837.	Cariſiacenſis conuentus.	*Gregorio IV.*
849.	Cariſiacenſe I. }	*Leone IV.*
853.	Cariſiacenſe II. }	
857.	Cariſiacenſe.	*Benedicto III.*
868.	Cariſiacenſis conuentus.	*Hadriano II.*
619.	Carnenſe Armenorum.	*Bonifacio V.*
849.	Carnotenſis conuentus.	*Leone IV.*
1124.	Carnotenſe.	*Calliſto II.*
1146.	Carnotenſe.	*Eugenio III.*
527.	Carpentoratenſe.	*Felice IV.*

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
XXIII. 485.	XIII. 1425.	VII. 315.	XI. 556.	—
X. 555.	VI. 1401.	III. in Indice.	V. 1662.	XIV. 353.
X. 497. et *Suppl.* I. 464.	VI. 1351.	—	V. 1614.	XIV. 335.
XI. 1096.	VII. 1497.	—	VI. 1874.	—
XIV. 387.	IX. 611.	—	VII. 1519.	—
XXII. 582. et *Suppl.* II. 745.	—	—	—	—
XXII. 651.	—	—	—	—
XXII. 1147.	—	—	—	—
XXIII. 416.	XIII. 1371.	VII. 265.	XI. 503.	—
XXIV. 9. et *Suppl.* II. 1251.	—	—	—	—
XXIV. 423. et *Suppl.* III. 71.	—	—	—	—
XXIV. 647.	XIV. 1534.	VII. 1065.	—	—
XXV. 87. et *Suppl.* III. 257.	—	—	—	—
XXV. 355. et *Suppl.* III. 341.	—	—	—	—
XXV. 435.	—	—	—	—
XXV. 1149.	XV. 561.	—	XI. 1873.	—
XXVI. 917.	XV. 1075.	VII. 1925.	XI. 2081.	—
XXVII. 511. et *Suppl.* III. 1251.	—	—	—	—
—	XVII. 72.	—	—	—
XXVIII. 1033.	—	—	—	—
—	XIX. 1.	—	XIII. 1282.	—
—	XIX. 271.	—	XIII. 1439.	—
XV. 895.	—	—	—	—
XX. 1231.	XII. 1139.	—	—	—
III. 684.	II. 1237.	I. in Indice.	II. 1039.	III. 454.
XX. 638.	XII. 707.	VI. 2. p. 1625.	X. 418.	XXVI. 607.
XXI. 15. et *Suppl.* II. 269.	XII. 1155.	—	—	—
XXI. 175.	XII. 1247.	VI. 2. p. 1947.	X. 823.	XXVII. 15.
III. 379.	II. 987.	—	II. 819.	III. 234.
XVIII. 347.	XI. 797.	VI. 563.	IX. 582.	XXV. 21.
XIV. 738. et *Suppl.* I. 875.	IX. 887.	—	—	—
XIV. 919.	IX. 1053.	V. 17.	VIII. 55.	XXI. 601.
XIV. 995.	IX. 1111.	V. 57.	VIII. 98. 1935.	—
XV. 126. et *Suppl.* I. 947.	IX. 1263.	V. 115.	VIII. 246.	XXII. 25.
XV. 862.	X. 447.	V. 731.	VIII. 1939.	XXII. 613.
X. 572.	VI. 1417.	—	—	—
XIV. 919.	IX. 1053.	V. 17.	VIII. 1928.	—
XXI. 305.	XII. 1347.	—	X. 908.	—
XXI. 697.	XII. 1637.	VI. 2. p. 1295.	X. 1102.	XXVII. 182.
VIII. 708. et *Suppl.* I. 412.	V. 805.	I. 1095.	IV. 1363.	—

	A. C.	Concilium.	Papa.
	1110.	Carrionenſe.	*Paſchale II.*
	252.	Carthaginenſe I.	*Cornelio.*
	253.	Carthaginenſe II.	
	256.	Carthaginenſia tria de baptiſmo.	*Stephano I.*
	306.	Carthaginenſe I. *conciliabulum.*	*Marcello I.*
	308.	Carthaginenſe II.	
	333.	Carthaginenſe.	*Sylveſtro I.*
	348.	Carthaginenſe dictum I.	*Iulio I.*
	389.	Carthaginenſe.	
	390.	Carthaginenſe dictum II.	
	393.	Carthaginenſe conciliabulum.	*Siricio.*
	394.	Carthaginenſe.	
[P]	397.	Carthaginenſe dictum III.	
	398.	Carthaginenſe dictum IV.	*Anaſtaſio I.*
	398.	Carthaginenſe dictum V.	
	411.	Carthaginenſis collatio.	
	412.	Carthaginenſe contra Pelagianos I.	*Innocentio I.*
	416.	Carthaginenſe contra Pelagianos II.	
	417.	Carthaginenſe contra Pelagianos.	*Zoſimo.*
	419.	Carthaginenſe dictum VI.	
	419.	Carthaginenſe dictum VII. ſeu ſeſſio ſecunda ſexti.	*Bonifacio I.*
circa	420.	Carthaginenſe XIX.	*Bonifacio I.*
	421.	Carthaginenſe.	*Bonifacio I.*
	426.	Carthaginenſe.	*Coeleſtino I.*
	525.	Carthaginenſe.	*Ioanne I.*
	534.	Carthaginenſe.	*Agapeto I.*
	646.	Carthaginenſe.	*Theodoro.*
[P]	1172.	Caſſilienſe.	*Alexandro III.*
	933.	Caſtelli Theodorici.	*Ioanne XI.*
	1231.	Caſtri Gonterii.	*Gregorio IX.*
	1253.	Ibidem.	*Innocentio IV.*
	1268.	Ibidem.	*Clemente IV.*
	1336.	Ibidem.	*Benedicto XII.*
	1115.	Caſtri Radulphi.	*Paſchale II.*
	893.	Catalaunenſis ſynodus.	*Formoſo.*
	1085.	Catalaunenſe.	*Gregorio VII.*
	1113.	Catalaunenſis ſynodus.	*Paſchale II.*
	1115.	Catalaunenſe.	

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
XXI. 13.	XII. 1155.	—	—	—
I. 861.	I. 731. 737.	I. in Indice.	I. 713. 719.	I. 424.
I. 867.	I. 733.	I. 133.	I. 715.	I. 427.
I. 921. 925. 951.	I. 779. 783. 805. 817.	I. 154.	I. 761. 763. 786. 798.	I. 449. 498. 508.
II. 409.	I. 1401.	I. in Indice.	I. 1378.	I. 671.
II. 409.	I. 1403.	I. in Ind. ad ann. 312.	I. 1379.	I. 672.
II. 1121.	II. 447.	—	—	—
III. 143.	II. 749. 753.	I. 683.	II. 713. 1821.	III. 101.
III. 685. et *Suppl.* I. 252.	II. 1239.	I. in Indice.	—	—
III. 691.	II. 1243. 1389.	I. 950.	II. 1158. 1827.	III. 465.
III. 843.	—	—	—	—
III. 853.	II. 1379.	I. 881.	—	—
III. 867. et *Suppl.* I. 254.	II. 1397. 1415.	I. 397.	II. 1165. 1884.	III. 481.
III. 875.	II. 1433.	I. 975.	II. 1196.	III. 552.
III. 945.	II. 1453.	I. 985.	II. 1215.	III. 557.
IV. 7.	III. 107.	I. 1043.	II. 1335.	IV. 101.
IV. 289.	III. 347.	I. 1201.	II. 1510.	IV. 357.
IV. 321.	III. 375.	I. 1214.	II. 1533.	—
IV. 373.	III. 421.	I. in Indice.	—	—
IV. 401. et *Suppl.* I. 302.	III. 441.	I. 1241.	II. 1589.	IV. 443.
IV. 435.	III. 459.	I. in Indice.	II. 1603.	IV. 465.
IV. 443.	III. 463.	I. in Indice.	II. 1605.	—
IV. 448.	—	—	—	—
IV. 517.	III. 533.	—	—	—
VIII. 635.	V. 771.	II. 1071.	IV. 1628.	—
VIII. 841.	V. 931.	—	IV. 1785.	—
X. 763.	VI. 1441. 1591.	—	V. 1698. 1836.	XIV. 656.
XX. 132.	XIII. 349.	VI. 2. p. 1627.	X. 1453.	XXVII. 387.
XVIII. 374.	XI. 817.	VI. 573.	IX. 592.	—
XXIII. 224.	XIII. 1261.	VII. 191.	XI. 438.	—
XXIII. 819.	XIV. 145.	VII. 547.	XI. 715.	—
XXIII. 1264.	XIV. 447.	VII. 645.	XI. 909.	—
XXV. 1069.	XV. 499.	VII. 1613.	XI. 1842.	—
XXI. 129.	XII. 1213.	—	—	—
XVIII. 125. et *Suppl.* I. 177.	—	—	—	—
XX. 591.	—	—	—	—
XXI. 87.	—	—	—	—
XXI. 135. et *Suppl.* II. 307.	XII. 1221.	VI. 2. p. 1929.	X. 802.	—

Digitized by Google

A. C.	Concilium.	Papa.
1128.	Catalaunenſe.	*Honorio II.*
394.	Cauernenſe conciliabulum.	*Siricio.*
447.	Celenenſe in Gallaecia.	*Leone I.*
816.	Celichytenſe.	*Stephano IV.*
516.	Cenomanenſe.	*Hormisda.*
839.	Cenomanenſe.	*Gregorio IV.*
1166.	Cenomanenſis conuentus.	*Alexandro III.*
1188.	Cenomanenſis conuentus.	*Clemente III.*
1237.	Cenomanenſe.	*Gregorio IX.*
451.	Chalcedonenſe generale IV.	*Leone I.*
619.	Charnenſe.	*Bonifacio V.*
1167.	Chinonenſis conuentus.	*Alexandro III.*
1157.	Ciceſtrenſe.	*Hadriano IV.*
1289.	Ciceſtrenſe.	*Nicolao IV.*
1292.	Ciceſtrenſe.	*Sede vacante.*
423.	Cilicium.	*Coeleſtino III.*
303.	Cirtenſe.	*Marcellino.*
[P] 412.	Cirtenſe conciliabulum.	*Innocentio I.*
1164.	Clarendonenſe conciliabulum.	*Alexandro III.*
1077.	Claromontanum.	*Gregorio VII.*
1095.	Claromontanum.	*Vrbano II.*
1110.	Claromontanum.	*Paſchale II.*
1124.	Claromontanum.	*Calliſto II.*
1130.	Claromontanum.	*Innocentio II.*
1268.	Claromontana ſynodus.	*Vrbano IV.*
1162.	Cleonadenſe.	*Alexandro III.*
628.	Clippiacenſe.	*Honorio I.*
636.	Clippiacenſe.	
659.	Clippiacenſis conuentus.	*Vitaliano.*
742.	Cloueshouienſe.	*Zacharia.*
747.	Cloueshouienſe.	
800.	Cloueshouienſe.	*Leone III.*
803.	Cloueshouienſe.	
822.	Cloueshouienſe.	*Paſchale I.*
824.	Cloueshouienſe.	*Eugenio II.*
782.	Colonienſe.	*Hadriano I.*
870.	Colonienſe.	*Hadriano II.*
873.	Colonienſe.	*Ioanne VIII.*
877.	Colonienſe.	*Ioanne VIII.*
887.	Colonienſe.	*Stephano V.*

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
XXI. 377. et *Suppl.* II. 391.	XII. 1391.	—	—	—
III. 855.	II. 1379.	—	II. 1153.	III. 459.
VI. 491.	III. 733.	—	III. 1466.	—
XIV. 355.	IX. 573.	VI. 1219.	VII. 1484.	XX. 638.
VIII. 546. et *Suppl.* I. 396.	—	—	—	—
XIV. 767.	IX. 901.	—	—	—
XXII. 32.	XIII. 343.	—	—	—
XXII. 576.	XIII. 673.	VI. 2. p. 1899.	X. 1760.	—
XXIII. 477. et *Suppl.* II. 1041.	—	—	—	—
VI. 529. VII. 1.	IV. 761.	II. 1.	IV. 1003.	VIII. IX.
—	VI. 1403.	—	—	—
XXII. 6. et *Suppl.* II. 557.	XIII. 337.	VI. 2. 1617.	X. 1443.	—
XXI. 849.	XIII. 53.	VI. 2. 1367.	X. 1176.	—
XXIV. 1055.	XIV. 1175.	VII. 1151.	XI. 1345.	—
XXIV. 1097.	XIV. 1201.	VII. 1167.	XI. 1361.	—
IV. 474.	III. 497.	I. in Indice.	—	—
I. 1247.	I. 953.	I. in Indice.	I. 936.	I. 603.
IV. 299.	III. 355.	—	II. 1518.	IV. 343.
XXI. 1187.	XIII. 312.	VI. 2. p. 1603.	X. 1425.	XXVII. 370.
XX. 481. et *Suppl.* II. 27.	XII. 603.	VI. 1567.	X. 359.	—
XX. 810. et *Suppl.* II. 137.	XII. 829.	VI. 2. p. 1717.	X. 506.	XXVI. 662.
XXI. 9.	XII. 1152.	VI. 2. p. 1897.	X. 765.	—
XXI. 305.	XII. 1347.	—	X. 908.	—
XXI. 437.	XII. 1445.	VI. 2. p. 1181.	X. 972.	XXVII. 102.
XXIII. 1185.	XIV. 375.	—	—	—
XXI. 1167.	XIII. 293.	—	—	—
X. 591.	VI. 1431.	—	V. Append.	—
X. 658.	VI. 1487.	III. in Indice.	—	—
XI. 64.	VII. 503.	III. 987.	VI. 389.	XV. 441.
XII. 363.	VIII. 267.	III. 1917.	VI. 1532.	XVII. 412.
XII. 405.	VIII. 313.	III. 1945.	VI. 1565.	XVII. 456.
XIII. 1040.	IX. 221.	IV. 933.	VII. 1153.	XX. 267.
XIV. 5. et *Suppl.* I. 744.	IX. 271.	IV. 967.	VII. 1189.	XX. 313.
XIV. 401.	IX. 621.	IV. 1245.	VII. 1527.	XXI. 52.
XIV. 489.	IX. 655.	IV. 1265.	VII. 1555.	XXI. 93.
XII. 992.	VIII. 595.	—	VI. 1827.	—
XVI. 563.	X. 1051.	—	VIII. 1539.	XXIII. 784.
XVII. 275. et *Suppl.* I. 1011.	XI. 249.	VI. 137.	IX. 252.	—
XVII. 332. et *Suppl.* I. 1025.	—	—	—	—
XVIII. 45.	XI. 571.	VI. 397.	IX. 396.	XXIV. 565.

Digitized by Google

A. C.	Concilium	Papa.
948.	Colonienfe.	*Agapeto II.*
1056.	Colonienfe.	*Victore II.*
1115.	Colonienfe. }	*Pafchale II.*
1116.	Colonienfe. }	
1118.	Colonienfe.	*Gelafio II.*
1132.	Colonienfe. }	*Innocentio II.*
1138.	Colonienfe. }	
1152.	Colonienfe.	*Eugenio III.*
1222.	Colonienfe.	*Honorio III.*
1225.	Colonienfe falfo dictum.	*Honorio III.*
1247.	Colonienfe.	*Innocentio IV.*
1260.	Colonienfe.	*Alexandro IV.*
[¶] 1266.	Colonienfe.	*Clemente IV.*
1280.	Colonienfis fynodus.	*Nicolao III.*
1300.	Colonienfis fynodus.	*Bonifacio VIII.*
1310.	Colonienfe.	*Clemente V.*
1322.	Colonienfe.	*Ioanne XX.*
1423.	Colonienfis fynodus.	*Martino III.*
1452.	Colonienfe.	*Nicolao V.*
1470.	Colonienfe.	*Paulo II.*
1536.	Colonienfe. }	*Paulo III.*
1549.	Colonienfe. }	
843.	Coloniae villae.	*Gregorio IV.*
1010.	Comenfe.	*Sergio IV.*
644.	Compendienfis conuentus.	*Vitaliano.*
757.	Compendienfe. }	*Paulo I.*
758.	Compendienfis conuentus. }	
816.	Compendienfe.	*Stephano IV.*
823.	Compendienfe.	*Pafchale I.*
833.	Compendienfis conuentus.	*Gregorio IV.*
872.	Compendienfe. }	*Ioanne VIII.*
877.	Compendienfe duplex. }	
1000.	Compendienfe.	*Sylveftro II.*
1066.	Compendienfis conuentus.	*Alexandro II.*
1085.	Compendienfe.	*Gregorio VII.*
1096.	Compendienfe.	*Vrbano II.*
1235.	Compendienfe.	*Gregorio IX.*
1270.	Compendienfe.	*Clemente IV.*
1277.	Compendienfe.	*Ioanne XIX.*
1302.	Compendienfe.	*Bonifacio VIII.*

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
XVIII. 417.	—	—	—	—
XIX. 841.	XII. 9.	VI. 1041.	IX. 1082.	XXV. 570.
XXI. 135. et *Suppl.* II. 309.	XII. 1221.	VI. 2. p. 1929.	X. 802.	XXVI. 801.
XXI. 143.	XII. 1225.	VI. 2. p. 1933.	X. 806.	—
XXI. 175. et *Suppl.* II. 325.	XII. 1247.	VI. 2. p. 1947.	X. 823.	XXVII. 15.
XXI. 479. et *Suppl.* II. 415.	—	—	—	—
XXI. 519.	—	—	—	—
XXI. 763. et *Suppl.* II. 483.	—	—	—	—
XXII. 1181.	—	—	—	—
XXIII. 1.	XIII. 1093.	—	XII. 300.	XXVIII. 264.
XXIII. 733.	XIV. 109.	—	—	—
XXIII. 1012.	XIV. 249.	VII. 517.	XI. 783.	—
XXIII. 1132.	XIV. 329.	VII. 559.	XI. 835.	—
XXIV. 353.	XIV. 679.	VII. 817.	XI. 1107.	—
XXV. 15.	XIV. 1279.	VII. 1215.	XI. 1439.	—
XXV. 229.	XIV. 1413.	VII. 1305.	XI. 1517.	—
XXV. 723.	XV. 269.	VII. 1481.	XI. 1707.	—
XXVIII. 1049.	XVII. 86.	—	XII. 360.	—
—	XIX. 145.	IX. 1363.	XIII. 1378.	—
—	XIX. 361.	—	XIII. 1436.	—
—	XIX. 1205.	IX. 1965.	XIV. 484.	XXXV. 3.
—	XIX. 1537.	IX. 2077.	XIV. 627.	XXXV. 213.
XIV. 798.	IX. 928.	—	VII. 1783. 1819.	XXI. 14.
XIX. 315.	—	—	—	—
XI 72.	VII. 511.	—	—	—
XII. 652.	VIII. 449.	III. 203.	VI. 1694.	XVII. 641.
XII. 656.	VIII. 455.	—	VI. 1884.	—
XIV. 147. et *Suppl.* I. 787.	—	—	—	—
XIV. 409. et *Suppl.* I. 828.	IX. 635.	IV. in Indice.	—	—
XIV. 409.	IX. 801.	IV. 1377.	VII. 1686.	XXI. 278.
XVII. 1. et *Suppl.* I. 1003.	—	—	—	—
XVII. 332.	XI. 295.	—	—	—
XIX. 267.	XI. 1041.	—	—	—
XIX. 1057.	XII. 153.	—	—	—
XX. 610.	XII. 682.	VI. 1617.	X. 406.	—
XX. 921. et *Suppl.* II. 137.	—	—	—	—
XXIII. 368.	XIII. 1337.	—	XI. 503.	—
XXIV. 13.	XIV. 455.	VII. 653.	—	X. 917.
XXIV. 183.	XIV. 587.	VII. 751.	XI. 1031.	—
XXV. 87.	XIV. 1343.	VII. 1247.	XI. 1472.	—

A. C. 1304.

Digitized by Google

	A. C.	Concilium.	Papa.
	1304.	Compendienſe.	*Benedicto IX.*
[?]	1329.	Compendienſe. }	*Ioanne XX.*
	1326.	Complutenſe. }	
	1333.	Complutenſe.	*Ioanne XXII.*
	1379.	Complutenſe.	*Vrbano VI.*
	900.	Compoſtellanum.	*Stephano VI.*
	972.	Compoſtellanum.	*Benedicto VI.*
	1056.	Compoſtellanum.	*Victore II.*
	1114.	Compoſtellanum.	*Paſchale II.*
	1261.	Concilia vbique terrarum.	*Alexandro IV.*
	860.	Confluentinum.	*Nicolao I.*
	922.	Confluentinum ad Rhenum.	*Ioanne X.*
	1012.	Synodus ad Confluentiam.	*Benedicto VIII.*
	1279.	Conſeranenſis ſynodus.	*Nicolao III.*
	1044.	Conſtantienſe.	*Benedicto IX.*
	1094.	Conſtantienſe.	*Vrbano II.*
	1414.	Conſtantienſe generale.	*Ioanne XXIII.*
	336.	Conſtantinopolitanum conciliabulum.	*Marco.*
	337. [vel pot. 339.]	Conſtantinopolitanum conciliabulum.	*Iulio I.*
	359.	Conſtantinopolitanum Acacianorum conciliabulum.	*Liberio.*
	381.	Conſtantinopolitanum generale II.	*Damaſo I.*
	382.	CPolitanum.	*Damaſo I.*
	382.	CPolitanum aliud.	*Damaſo I.*
	394.	CPolitanum.	*Siricio.*
	397. vel 398.	CPolitanum.	*Siricio.*
	400.	CPolitanum.	*Anaſtaſio I.*
	403.	CPolitanum. }	*Innocentio I.*
	404.	CPolitanum. }	
	426. [al. 428.]	CPolitanum.	*Coeleſtino I.*
	432.	CPolitanum. }	*Sixto III.*
[?]	439.	CPolitanum. }	
	448.	CPolitanum I. }	
	449.	CPolitanum II. }	
	450.	CPolitanum III. }	*Leone I.*
	451. [vel 451.]	CPolitanum IV. }	
	459.	CPolitanum V. }	
	478.	CPolitanum.	*Simplicio.*

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
XXV. 117.	XIV. 1365.	VII. 1263.	XI. 1492.	—
XXV. 877.	XV. 387.	VII. 1541.	XI. 1774.	—
XXV. 801.	XV. 339.	VII. 1533.	XI. 1771.	—
XXV. 981.	—	—	—	—
XXVI. 655.	XV. 949.	—	—	—
XVIII. 182.	XI. 671.	VI. 467.	IX. 482.	—
XIX. 39. et *Suppl.* I. 1173.	—	—	—	—
XIX. 855.	XII. 21.	VI. 1049.	IX. 1087.	XXV. 576.
XXI. 119.	XII. 1205.	VI. 2. in Ind.	—	—
XXIII. 1074.	XIV. 303.	VII. 546.	—	—
XV. 549.	X. 141.	V. 503.	VIII. 698.	XXII. 678.
XVIII. 343.	XI. 795.	VI. 559.	IX. 579.	XXV. 14.
XIX. 335. et *Suppl.* I. 1227.	—	—	—	—
XXIV. 329. et *Suppl.* III. 55.	—	—	—	—
XIX. 603. et *Suppl.* I. 1271.	XI. 1299.	VI. 921.	IX. 942.	—
XX. 795.	XII. 815.	VI. 2. p. 1707.	X. 497.	XXVI. 658.
XXVII. 515. XXVIII. 1. et *Suppl.* III. 1257.	XVI. 1.	VIII. 209.	XII. 1. 1434.	XXIX. 232.
II. 1167.	II. 491.	—	II. 87. 473.	II. 554
II. 1275.	II. 555.	—	II. 88.	—
III. 325.	II. 925.	I. 725.	II. 95. 804.	III. 202.
III. 521.	II. 1089. 1159. 1161. 1163.	I. 807.	II. 911. 974. 975. 977.	III. 317.
III. 643.	II. 1201. 1203.	I. in Indice.	II. 1014. 1015.	III. 421.
III. 649. et *Suppl.* I. 250.	II. 1207.	—	—	—
III. 851.	II. 1376.	I. 955.	II. 1151.	III. 458.
III. 991.	—	—	—	—
—	II. 1465.	I. in Indice.	II. 1221.	III. 567.
—	III. 95.	—	—	—
—	III. 97.	II. 1331.	—	—
IV. 543.	III. 549.	I. in Indice.	—	—
V. 1046. et *Suppl.* I. 315.	III. 1775.	—	—	—
V. 1187.	IV. 531.	—	III. 1283.	—
VI. 495.	IV. 735.	I. in Indice.	III. 1446. IV. 150. 231. 1002.	VII. 298.
VI. 503.	IV. 740.	I. in Indice.	III. 1470. IV. 233.	VII. 303.
VI. 511. 513. et *Suppl.* I. 325.	IV. 751.	I. in Indice.	III. 1475.	VII. 312.
VII. 870.	IV. 2071. V. 26.	—	IV. 1008.	IX. 450.
VII. 911.	V. 45.	II. 781.	IV. 1025.	—
VII. 1018.	V. 135.	II. in Indice.	—	—

A. C.	Concilium.	Papa.
483.	CPolitanum I.	*Felice II. al. III.*
484.	CPolitanum II.	
491. al. 492.	CPolitana ſynodus.	*Gelaſio I.*
496.	CPolitanum.	*Anaſtaſio II.*
515.	CPolitanum conciliabulum.	
518.	CPolitanum.	*Hormisda.*
520.	CPolitanum.	
533.	CPolitana collatio.	*Ioanne II.*
536.	CPolitanum.	*Agapeto I.*
543. al. 541.	CPolitanum.	*Siluerio.*
547.	CPolitanum.	*Vigilio.*
553.	CPolitanum II. generale V.	
circa 560.	CPolitanum.	*Ioanne III.*
587.	CPolitanum.	*Pelagio II.*
599.	CPolitanum.	*Gregorio M.*
633.	CPolitanum.	
633.	CPolitana duo.	*Honorio I.*
639.	CPolitanum.	
[?] 639.	CPolitanum conciliabulum.	*Seuerino.*
circa 640.	CPolitanum conciliabulum.	— —
665.	CPolitana duo Monotheletarum.	*Vitaliano.*
680. et 681.	CPolitanum III. generale VI.	*Agathone.*
692.	CPolitanum Quiniſextum dictum conciliabul.	*Sergio I.*
711.	CPolitanum conciliabulum.	*Conſtantino.*
712.	CPolitanum Monotheletarum conciliabul.	
715.	CPolitanum.	
715.	CPolitana duo.	*Gregorio II.*
725.	CPolitanum conciliabulum.	
754.	CPolitanum Iconoclaſtarum conciliabulum.	*Stephano II.*
784.	CPolitanum.	*Hadriano I.*
806.	CPolitanum.	
809.	CPolitanum conciliabulum.	
809.	CPolitanum conciliabulum.	
circa 810.	CPolitana ſynodus.	*Leone III.*
circa 811.	CPolitanum conciliabulum.	
813.	CPolitanum.	
814.	CPolitanum conciliabulum.	
814.	CPolitanum conciliabulum.	
821.	CPolitanus conuentus.	*Paſchale I.*

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
VII. 1120.	V. 229.	—	IV. 1108.	X. 55.
—	V. 281.	—	IV. 1154.	—
VII. 1175.	V. 277.	—	IV. 1413.	—
VIII. 186. et *Suppl.* I. 325.	V. 415.	II. in Indice.	—	—
VIII. 198.	V. 555.	—	IV. 1415.	X. 655.
VIII. 574. et *Suppl.* I. 402.	V. 723.	II. in Indice.	IV. 1586.	X. 660.
VIII. 585.	V. 733.	II. 1035.	IV. 1592.	—
VIII. 740.	V. 909.	—	IV. 1763.	XI. 204.
VIII. 870. 874. et *Suppl.* I. 416.	V. 961.	II. 1185.	V. 1. 275.	—
IX. 122.	V. 1373.	—	—	—
IX. 125.	V. 1375.	II. in Indice.	V. 390.	XI. 632.
IX. 157.	VI. 1.	III. 1.	V. 411. 783.	XII. 1.
IX. 765.	—	—	—	—
IX. 971.	VI. 687.	III. in Indice.	V. 995.	XIII. 100.
X. 482.	VI. 1337.	—	V. 1605.	XIV. 340.
X. 606.	VI. 1440.	—	V. 1695.	—
X. 606. 607.	—	—	—	—
X. 673.	VI. 1441.	III. in Indice.	V. 1697.	—
X. 673.	VI. 1507.	—	V. 1756.	—
X. 678.	VI. 1441.	—	IV. 1697.	—
XI. 74.	—	—	—	—
XI. 190. 922.	VII. 609.	III. 1043.	VI. 587. 1215. seqq.	XVI. 24.
XII. 47.	VIII. 35.	—	VI. 1616.	—
XII. 187.	VIII. 129.	—	VI. 1402.	—
XII. 190.	VIII. 129.	III. in Ind.	VI. 1216. 1401.	—
XII. 255.	VIII. 181.	—	VI. 1446.	—
XII. 256. 258. et *Suppl.* I. 541.	—	—	—	—
XII. 270.	VIII. 193.	—	VI. 1461.	—
XII. 575.	VIII. 413.	III. in Ind.	VI. 1661.	—
—	VIII. 1305.	—	VII. 655.	—
XIV. 13. et *Suppl.* I. 749.	—	IV. in Ind.	—	—
XIV. 15.	IX. 273.	IV. in Ind.	VII. 1191.	—
XIV. 15.	IX. 275.	—	VII. 1192.	XX. 316.
XIV. 15.	IX. 275. 277.	—	VII. 1192. 1193.	—
—	IX. 275.	—	VII. 1192. 1193.	XX. 317.
XIV. 113.	IX. 487.	IV. 1045.	VII. 1289.	—
XIV. 134.	IX. 389.	IV. in Ind.	VII. 1299.	XX. 420.
XIV. 139. et *Suppl.* I. 775.	—	—	—	—
XIV. 399. et *Suppl.* I. 821.	—	—	—	—

Digitized by Google

A. C.	Concilium.	Papa.
circa 830.	CPolitanum conciliabulum.	Gregorio IV.
[?] 842.	CPolitanum.	
846.	CPolitanum.	Sergio II.
854.	CPolitanum.	Leone IV.
856.	CPolitanum.	Benedicto III.
858.	CPolitanum I. conciliabulum.	Nicolao I.
859.	CPolitanum.	
859.	CPolitanum II. conciliabulum.	
859.	CPolitanum conciliabulum.	
861.	CPolitanum III. conciliabulum.	
867.	CPolitanum conciliabulum.	
867.	CPolitanum.	
869.	CPolitanum IV. generale VIII.	Hadriano II.
879. [l. 869.]	CPolitanum [conciliab.] in templo S. Sophiae.	— —
879.	CPolitanum Photianorum conciliabulum.	Ioanne VIII.
894.	CPolitana ſynodus duplex.	Formoſo.
901.	CPolitanum.	Ioanne IX.
920.	CPolitana ſynodus.	Ioanne X.
944.	CPolitanum conciliabulum.	Marino II.
963.	CPolitanum.	Ioanne XII.
975.	CPolitanum.	Benedicto VII.
1026.	CPolitanum.	Ioanne XIX.
1027.	CPolitanum.	
1028.	CPolitanum.	
1029.	CPolitanum.	
1052.	CPolitanum.	Leone IX.
1054.	CPolitanum.	Victore II.
1059.	CPolitanum.	Nicolao II.
1066.	CPolitanum.	Alexandro II.
1067.	CPolitanum.	
1099.	CPolitanum.	Paſchale II.
1110.	CPolitana duo.	
1140.	CPolitanum.	Innocentio II.
1143.	CPolitanum.	
1143.	CPolitana ſynodus.	Coeleſtino II.
1147.	CPolitanum.	Eugenio III.
1155.	CPolitanum.	Hadriano IV.
1156.	CPolitanum.	
1157.	CPolitana ſynodus.	Hadriano IV.

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
XIV. 625.	IX. 779.	—	VII. 1669.	XXI. 407.
XIV. 787.	IX. 917.	IV. in Ind.	VII. 1782.	—
XIV. 850. et *Suppl.* I. 907.	—	—	—	—
XIV. 1030. et *Suppl.* I. 930.	IX. 1147.	V. in Indice.	VIII. 133.	XXI. 678.
XV. 124. et *Suppl.* I. 947.	—	—	—	—
XV. 518.	X. 83.	—	VIII. 651. 652.	XXII. 674.
XV. 520.	X. 137.	V. in Indice.	—	—
XV. 543.	X. 139.	V. in Indice.	VIII. 652. 695.	XXII. 731.
XV. 546.	—	—	—	—
XV. 595.	X. 187.	V. 1195.	VIII. 652. 735. 1511.	—
XV. 803.	X. 385.	—	—	—
XV. 806.	X. 387.	—	—	—
XVI. 1.	X. 471.	V. 749.	VIII. 961.	XXIII. 118.
XVI. 550.	X. 1031.	V. 1209.	—	—
XVII. 366.	XI. 329.	VI. 209.	IX. 324. 329. et VIII. 1525.	XXIV. 465.
XVIII. 129. et *Suppl.* I. 1079.	—	—	—	—
XVIII. 241.	XI. 717.	—	IX. 1263.	—
XVIII. 331. et *Suppl.* I. 1108.	—	—	—	—
XVIII. 405.	XI. 843.	VI. 597.	IX. 617.	XXV. 69.
XVIII. 469.	XI. 885.	VI. 631.	IX. 653.	XXV. 113.
XIX. 59.	XI. 963.	—	IX. 720.	XXV. 192.
XIX. 461. et *Suppl.* II. 73. Append.	—	—	—	—
XIX. 461.	—	—	—	—
XIX. 467.	—	—	—	—
XIX. 491. et *Suppl.* I. 1251.	—	—	—	—
XIX. 799.	—	—	—	—
XIX. 811. et *Suppl.* I. 1305.	XI. 1453.	VI. in Ind.	—	—
XIX. 859.	—	—	—	—
XIX. 1053. et *Suppl.* II. 99.	—	—	—	—
XIX. 1059.	—	—	—	—
XX. 1103.	XII. 1067.	—	—	—
XXI. 17. et *Suppl.* II. 243.	XII. 1157.	—	—	—
XXI. 551.	XII. 1517.	—	—	—
XXI. 583.	XII. 1543.	VI. 2. in Ind.	—	—
XXI. 597.	XII. 1553.	—	—	—
XXI. 701.	XII. 1641.	VI. 2. in Ind.	—	—
XXI. 833.	—	—	—	—
XXI. 837.	XIII. 49.	VI. 2. in Ind.	—	—
XXI. 839.	—	—	—	—

Digitized by Google

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
XXII. 2.	XIII. 333.	VI. 2. in Indice.	—	—
XXII. 12 et *Suppl.* II. 563.	—	—	—	—
XXII. 32.	XIII. 343.	VI. 2. in Indice.	—	—
XXII. 127. et *Suppl.* II. 563.	—	—	—	—
XXII. 207. et *Suppl.* II. 684.	—	—	—	—
XXII. 504. et *Suppl.* II. 721.	—	—	—	—
XXIII. 1130.	—	—	—	—
XXIV. 35.	XIV. 477.	—	—	—
XXIV. 183.	XIV. 589.	VII. 753.	XI. 1032.	—
XXIV. 189.	XIV. 593.	VII. 757.	XI. 1037.	—
XXIV. 365.	XIV. 699.	VII. 837.	XI. 1125.	—
XXIV. 493. et *Suppl.* III. 111.	—	—	—	—
XXIV. 595.	XIV. 853.	VII. in Indice.	—	—
XXIV. 1231. et *Suppl.* III. 255.	—	—	—	—
XXV. 1147.	XV. 559.	VII. 1639.	—	XI. 1872.
XXVI. 105. et *Suppl.* III. 579.	XV. 613.	VII. in Indice.	—	—
XXVI. 127.	XV. 617.	XI. in fine.	—	—
—	XIX. 99.	IX. 1353.	—	—
—	XXI. 571.	X. 1173.	XV. 784.	—
—	XXI. 1629.	XI. 171.	XV. 1714.	—
XV. 643.	X. 227.	—	VIII. 761.	—
XXIII. 865.	XIV. 183.	VII. 475.	XI. 746.	—
XXIII. 1032.	XIV. 269.	VII. 529.	XI. 799.	—
XXIII. 1106.	XIV. 311.	VII. 551.	XI. 820.	—
III. 177.	II. 777.	—	II. 91.	—
XIV. 970.	IX. 1083.	V. 38.	VIII. 76.	XXI. 633.
—	I. 611. 617.	—	I. 598. 601.	—
—	XIII. 1383.	—	—	—
XIX. 573.	XI. 1279.	—	—	—
XIX. 785. et *Suppl.* I. 1298.	XI. 1439.	VI. 1025.	IX. 1063.	XXV. 558.
XXII. 582.	XIII. 685.	VI. 2. p. 1909.	X. 1830.	—
XXI. 481.	XII. 1473.	VI. 2. p. 1195.	X. 989.	—
XXI. 1149. et *Suppl.* II. 531.	—	—	—	—
XXIII. 12.	XIII. 1101.	VII. 141.	XI. 301.	—
XI. 99. et *Suppl.* I. 501.	—	—	—	—
VII. 441. et *Suppl.* I. 307.	—	—	—	—
XXI. 93. et *Suppl.* II. 285.	XII. 1195.	VI. 2. p. 1923.	X. 793.	XXVI. 795.
III. 1019. et *Suppl.* I. 275.	II. 1487.	I. in Indice.	—	—
XXIII. 104. et *Suppl.* II. 1237.	XIV. 249.	VII. in Indice.	—	—
VII. 1018.	V. 133. 277.	—	IV. 1151.	—
III. 467. et *Suppl.* I. 241.	II. 1049.	I. in Indice.	—	—

D. A. C.

Digitized by Google

D.

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
XII. 724.	—	—	—	—
XXII. 700.	XIII. 743.	VI. 2. p. 1951.	XI. 7.	XXVIII. 87.
XXIII. 946.	XIV. 225.	VII. 499.	XI. 772.	—
XXIII. 1180. et *Suppl.* II. 1297.	—	—	—	—
XXVIII. 1117.	XVII. 143.	VIII. 1051.	XII. 495.	—
Suppl. VI. 1.	XXI. 1427.	X. 1929.	XV. 1528.	—
XXIII. 1181.	XV. 38.	—	—	—
XII. 851.	VIII. 557.	III. 2029.	VI. 1794.	—
XII. 701.	VIII. 481.	III. 2011.	VI. 1720.	XVII. 676.
XIV. 633.	—	—	—	—
XIV. 653.	IX. 809.	IV. 1383.	VII. 1693.	XXI. 289.
XIX. 221.	XI. 1030.	VI. 755.	IX. 770.	—
XIX. 807.	XI. 1449.	VI. 1033.	IX. 1069.	—
IV. 311.	III. 367.	I. 1209.	II. 1529.	IV. 352.
XI. 163. et *Suppl.* I. 510.	—	—	—	—
XX. 481.	XII. 603.	VI. 1567.	X. 359.	—
XXI. 159.	XII. 1233.	—	—	—
XXII. 708. et *Suppl.* II. 777.	XIII. 747.	VI. 2. p. 1955.	XI. 11.	XXVIII. 84.
XX. 799.	XII. 820.	VI. 2. p. 1711.	X. 499.	—
XXI. 377.	XII. 1391.	—	—	—
III. 175. et *Suppl.* I. 217.	III. 361.	I. in Indice.	—	—
XXII. 167. et *Suppl.* II. 683.	—	—	—	—
XXII. 485.	XIII. 645.	VI. 2. p. 1879.	X. 1739.	—
XXVI. 109. et *Suppl.* III. 579.	—	—	—	—
XXVI. 119. et *Suppl.* III. 589.	—	—	—	—
—	XIX. 1047.	—	—	—
XVIII. 349. et *Suppl.* I. 1115.	XI. 799.	VI. 563.	IX. 582.	XXV. 22.
XXIII. 903.	XIV. 209.	VII. 487.	XI. 760.	—
XXIV. 155.	XIV. 561.	VII. 731.	XI. 1008.	—
XXII. 896.	XIII. 863.	VI. 2. p. 2039.	XI. 102.	—
XII. 413.	—	—	—	—
XII. 661.	VIII. 459.	III. 2009.	VI. 1700.	XVII. 647.
XII. 887.	VIII. 585.	—	VI. 1821.	XVIII. 158.
XII. 893.	VIII. 589.	—	VI. 1823.	XVIII. 160.
XVI. 570.	X. 1051.	V. 1217.	VIII. 1539.	XXIII. 785.
XVII. 282.	XI. 255.	VI. 143.	IX. 258.	XXIV. 387.

E.

A. C.	Concilium.	Papa.
1195.	Eboracenſe.	*Coeleſtino III.*
1201.	Eboracenſe, alias Scoticum.	*Innocentio III.*
1250.	Eboracenſe.	*Innocentio IV.*
1252.	Eboracenſe.	
1310.	Eboracenſe.	*Clemente V.*
1311.	Eboracenſe.	
1367.	Eboracenſe.	*Vrbano V.*
1466.	Eboracenſe.	*Paulo II.*
1290.	Ebredunenſe.	*Nicolao IV.*
1725.	Ebredunenſe.	*Benedicto XIII.*
1239.	Edinburgenſe.	*Gregorio IX.*
1589.	Edinburgenſe.	*Sixto V.*
circa 1065.	Eduenſe.	*Alexandro II.*
1094.	Eduenſe ſiue Auguſtodunenſe.	*Vrbano II.*
614.	Egarenſe.	*Bonifacio IV.*
305. [Hard. 313.]	Eliberitanum, ſ. potius Iliberitanum.	*Marcello I.*
666.	Emeritenſe.	*Vitaliano.*
948.	Engilenheimenſe vid. Ingilenheimenſe.	
1112.	Engolismenſis et Valatenſis ſynodus.	*Paſchale II.*
1118.	Engolismenſe.	*Gelaſio II.*
circa 1170.	Engolismenſe.	*Alexandro III.*
— 1186.	apud Enogenesham.	*Vrbano III.*
517.	Epaonenſe.	*Hormisda.*
circa 197. [Hard. 192.]	Epheſinum ſ. Aſiaticum.	*Victore I.*
245.	Epheſinum.	*Fabiano.*
400.	Epheſinum.	*Anaſtaſio I.*
[?] 431.	Epheſinum generale III.	*Coeleſtino I.*
circa 440.	Epheſinum.	*Sixto III.*
448.	Epheſinum.	*Leone I.*
449.	Epheſinum λῃστρικὸν conciliabulum.	
476. ſ. 477.	Epheſinum conciliabulum.	*Simplicio.*
516.	Epiri veteris.	*Hormisda.*
932.	Erfordienſe.	*Ioanne XI.*
1073.	Erfordienſe conciliabulum.	*Alexandro II.*
1074.	Erfordienſis ſynodus.	
1149.	Erfordienſe.	*Eugenio III.*
1223.	Erfordienſe.	*Honorio III.*
1081.	Exoldunenſe.	*Gregorio VII.*
1287.	Exonienſis ſynodus.	*Sede vacante.*

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
XXII. 652.	XIII. 715.	VI.2. p.1929.	X. 1791.	XXVIII. 77.
XXII. 743.	XIII. 775.	—	XI. 24.	—
XXIII. 790.	XIV. 121.	VII. 429.	XI. 703.	—
XXIII. 791.	XIV. 123.	—	XI. 705.	—
XXV. 353. et *Suppl.* III. 319.	—	—	—	—
XXV. 437. et *Suppl.* III. 357.	—	—	—	—
Suppl. III. 609.	XV. 823.	VII. 1785.	XI. 2482.	—
Suppl. V. 343.	XIX. 275.	IX. 1475.	XIII. 1423.	—
XXIV. 1063.	XIV. 1185.	—	—	—
—	XXI. 1909.	—	—	—
XXIII. 506.	—	—	—	—
Suppl. V. 717.	—	—	—	—
XIX. 1039.	XII. 149.	—	IX. 1183.	—
XX. 799. et *Suppl.* II. 131.	XII. 819.	VI. 2. p. 1711.	X. 499.	—
X. 531.	VI. 1383.	III. 549.	V. 1645.	—
II. 1. et *Suppl.* I. 1128.	I. 992.	I. 247.	I. 967.	I. 639.
XI. 75.	VII. 511.	—	VI. 497.	XV. 452.
—	—	—	—	—
XXI. 73. et *Suppl.* II. 277.	—	—	—	—
XXI. 183. et *Suppl.* II. 319.	XII. 1249.	VI.2. p.1947.	X. 824.	—
XXII. 122.	XIII. 349.	VI. 2. p.1625.	X. 1452.	—
XXII. 512. et *Suppl.* III. 722.	—	—	—	—
VIII. 556. et *Suppl.* I. 400.	V. 707.	II. 1045.	IV. 1573.	X. 637.
I. 715.	I. 607.	I. in Indice.	I. 598. 600.	—
I. 789.	I. 669.	I. in Indice.	—	—
III. 991.	II. 1465.	I. in Indice.	II. 1222.	—
IV. 567. V. 1. et *Suppl.* II. 47. Append.	III. 560. 1771. seqq. IV. 1.	I. 1271.	III. 1. 1251. seqq.	V. 1. VI. 1.
V. 1199. 1203. et *Suppl.* I. 317.	IV. 541.	I. in Indice.	—	—
V. 494.	IV. 735.	—	—	—
VI. 5-3.	IV. 743.	I. in Indice.	III. 1471. IV. 115. sq. 1002.	VII. 305.
VII. 1013. et *Suppl.* I. 343.	V. 131.	—	—	—
VIII. 538.	V. 695.	—	IV. 1562.	X. 622.
XVIII. 362. et *Suppl.* I. 1118.	XI. 809.	VI. 573.	IX. 591.	XXV. 36.
XX. 50.	XII. 223.	VI. 1191.	IX. 1230.	XXV. 695.
XX. 439. et *Suppl.* I. 1399.	—	—	—	—
XXI. 749. et *Suppl.* II. 471.	—	—	—	—
XXII. 1205. et *Suppl.* II. 920.	—	—	—	—
XX. 578.	XII. 669.	VI. 1607.	X. 399.	—
XXIV. 783.	XIV. 1019.	VII. 1071.	XI. 1263.	—

F.

	A. C.	Concilium.	Papa.
	1002.	Faventinum.	*Sylveſtro II.*
	1109.	Ferrarienſes ſynodi duae.	*Paſchale II.*
	1332.	Ferrarienſe.	*Ioanne XXII.*
[?]	1438.	Ferrarienſe, vid. Florentinum.	
	788.	Finchallenſe.	*Hadriano I.*
circa	798.	Finchallenſe.	*Leone III.*
	887.	Firmanum.	*Stephano V.*
	1055.	Florentinum.	*Victore II.*
	1105.	Florentinum.	*Paſchale II.*
	1139.	Florentina ſynodus.	*Innocentio II.*
	1346.	Florentinum.	*Clemente VI.*
	1438.	Florentinum generale.	*Eugenio IV.*
	1517.	Florentinum prouinciale.	*Leone X.*
	1573.	Florentinum.	*Gregorio XIII.*
	1107.	Floriacenſis conuentus.	*Paſchale II.*
	1110.	Floriacenſe Floridi.	
	1057.	ad Fontanetum.	*Stephano IX.*
	911.	apud Fontem coopertum.	*Anaſtaſio III.*
	890.	Foracheimenſis ſynodus.	*Stephano V.*
	791.	Forojulienſe.	*Hadriano I.*
	794.	Francofordenſe.	
	873.	Francofordenſis conuentus.	*Ioanne VIII.*
	891.	Francofordenſe.	*Formoſo.*
	952.	Francofordenſis conuentus.	*Agapeto II.*
	1006.	Francofordenſe.	*Ioanne XVI.*
	1027.	Francofordenſe.	*Ioanne XIX.*
	1195.	Francofordenſis conuentus.	*Coeleſtino III.*
	1234.	Francofordenſe.	*Gregorio IX.*
	1338.	Francofordenſis conuentus.	*Benedicto XII.*
	1409.	Francofordenſis conuentus.	*Gregorio XII.*
	1019.	Frideslarienſis conuentus.	*Benedicto VIII.*
	1118.	Frideslarienſe.	*Gelaſio II.*
	1197.	Frideslarienſe.	*Coeleſtino III.*
	1256.	Frideslarienſe.	*Alexandro IV.*
	1338.	Frideslarienſis conuentus.	*Benedicto XII.*
	1409.	Frideslarienſis conuentus.	*Alexandro V.*
	1160.	Friſacenſe.	*Alexandro III.*

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
XIX. 277.	XI. 1047.	—	—	—
XXI. 7. et *Suppl.* III. 1413.	—	—	—	—
XXV. 301.	—	—	—	—
—	—	—	—	—
XIII. 826.	IX. 5.	—	—	—
XIII. 1022.	IX. 209.	IV. 925.	VII. 1148.	XX. 260.
XVIII. 553. et *Suppl.* I. 1047.	—	—	—	—
XIX. 935.	XII. 3.	VI. 1039.	IX. 1079.	XXV. 567.
XX. 1195. et *Suppl.* II. 121.	XII. 1119.	VI. 2. p. 1877.	X. 743.	XXVI. 751.
XXI. 549. et *Suppl.* II. 435.	—	—	—	—
XXVI. 15.	—	—	—	—
XXXI. 459. et *Suppl.* V. 193.	XVIII. 1.	IX. 1.	XIII. 1. 285.	XXXII. 1. XXXIII. 1.
Suppl. V. 407.	—	—	—	—
Suppl. V. 915.	—	—	—	—
XX. 1215.	XII. 1133.	VI. 2. p. 1885.	X. 753.	—
XXI. 10. et *Suppl* II. 241.	XII. 1152.	VI. 2. p. 1897.	X. 766.	XXVII. 215.
XIX. 865. et *Suppl.* I. 1315.	—	—	—	—
XVIII. 313.	XI. 767.	VI. 549.	IX. 568.	—
XVIII. 97.	XI. 1487.	—	—	—
XIII. 830.	IX. 31.	IV. 847.	VII. 991.	XX. 47.
XIII. 861. et *Suppl.* I. 731.	IX. 57.	IV. 865.	VII. 1013.	XX. 82.
XVII. 265.	XI. 239.	—	—	—
XVIII. 112. et *Suppl.* I. 1077.	—	—	—	—
XVIII. 435.	—	—	—	—
XIX. 283.	XI. 1053.	VI. 767.	IX. 783.	XXV. 239.
XIX. 477.	XI. 1189.	VI. 839.	IX. 1248.	—
XXII. 665. et *Suppl.* II. 371.	—	—	—	—
XXIII. 333.	—	—	—	—
Suppl. III. 437.	—	—	—	—
XXVI. 1131.	XV. 1121.	VII. 1961.	XI. 2520.	—
XIX. 385.	—	—	—	—
XXI. 177. et *Suppl.* II. 327.	XII. 1247.	VI. 2. p. 1947.	X. 824.	XXVII. 16.
XXII. 705. et *Suppl.* II. 783.	—	—	—	—
XXIII. 726.	—	—	—	—
XXV. 1107.	—	—	—	—
XXVI. 1131.	—	—	—	—
XXI. 1143. et *Suppl.* II. 529.	—	—	—	—

Digitized by Google

	A. C.	Concilium.	Papa.
	1440.	Frisingense.	*Eugenio IV.*
	1146.	Fulginatense.	*Eugenio III.*
	1088.	Fusselense.	*Vrbano II.*
[?]	1104.	Fusselense.	*Paschale II.*
	1226.	Fuxense.	*Honorio III.*

G.

	A. C.	Concilium.	Papa.
	986.	apud Galdonis villam.	*Ioanne XV.*
circa	197.	Gallicanum f. Lugdunense.	*Victore I.*
circa	197.	Gallicanum aliud.	
	355.	Gallicanum incerti loci.	*Liberio.*
	359.	Gallicanum.	*Liberio.*
	429.	Gallicanum incerti loci.	*Coelestino I.*
	446.	Gallicanum incerti loci.	*Leone I.*
	451.	Gallicanum.	*Leone I.*
circa	515.	Gallicanum incerti loci.	*Hormisda.*
	588.	Gallicanum incerti loci.	*Pelagio II.*
	590.	Gallicanum in confinio trium prouinciarum, Aruernae, Gabalitanae et Rutenae.	*Gregorio M.*
circa	615.	Gallicanum incerti loci.	*Deusdedit.*
	657.	Gallicanum.	*Vitaliano.*
	686.	Gallicanum in villa regia.	*Ioanne V.*
	716.	Gallicanum incerti loci.	*Gregorio II.*
post	800.	Gallicanum incerti loci.	*Leone III.*
	840.	Gallicana synodus.	*Gregorio IV.*
	860.	Gallicanus conuentus.	*Nicolao I.*
circa	868.	Gallicanum incerti loci.	*Hadriano II.*
	896.	Gallicana synodus.	*Stephano VI.*
	994.	Gallicana synodus incerti loci.	*Ioanne XV.*
	1002.	Gallicana varia.	*Silvestro II.*
	1021.	Gallicanum.	*Benedicto VIII.*
	1031.	Gallicana varia.	*Ioanne XVIII.*
[?]	1041.	Gallicana varia.	*Benedicto IX.*
	1072.	Gallicanum.	*Alexandro II.*
	1124.	Gallicana quatuor.	*Honorio II.*
	1164.	Gallicanus conuentus.	*Alexandro III.*
	1310.	Gallicanum.	*Clemente V.*
	1000.	Gandesheimense.	*Silvestro II.*
circa	324. (Hard. 330.)	Gangrense.	*Silvestro I.*

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
—	XIX. 1.	IX. 1276.	XIII. 1283.	XXXIII. 689.
XXI. 695.	XII. 1365.	—	—	—
XX. 717.	XII. 775.	—	—	—
XX. 1185.	XII. 1115.	VI. 2. in Indice.	—	—
XXIII. 18.	XIII. 1101.	VII. 143.	XI. 302.	—
XIX. 87.	XI. 981.	—	—	—
I. 715.	I. 607. 609.	—	I. 598. 601.	I. 263.
I. 723.	I. 616.	—	I. 599.	—
III. 251. et *Suppl.* I. 220.	—	—	—	—
III. 291. et *Suppl.* I. 192.	II. 891.	I. 711.	—	III. 187.
IV. 543.	III. 551.	I. in Indice.	II. 1686.	—
VI. 487.	IV. 723. 727.	—	III. 1463.	VIII. 291.
VII. 873. et *Suppl.* I. 328.	—	I. 1775.	—	—
VIII. 531.	V. 707.	—	IV. 1572.	X. 636.
IX. 975.	VI. 691.	—	V. 1853.	XIII. 142.
X. 453.	VI. 1317.	—	V. 1592.	XIV. 320.
X. 484.	VI. 1394.	—	V. 1656.	XIV. 414.
XI. 59.	—	—	—	—
XI. 1096.	VII. 1497.	III. 1758.	VI. 1286.	—
XIII. 991.	—	—	—	—
XIII. 1098.	IX. 259.	—	VII. 1863.	—
XIV. 779.	—	—	—	—
XV. 590.	X. 181.	—	—	—
XV. 887. et *Suppl.* I. 1003.	X. 469.	—	VIII. 1942.	—
XVIII. 178. et *Suppl.* I. 1081.	—	—	—	—
XIX. 173.	—	—	—	—
XIX. 277.	XI. 1047.	VI. 767.	IX. 782.	—
XIX. 391.	XI. 1127.	—	—	—
XIX. 549.	XI. 1251.	VI. 891	IX. 910.	—
XIX. 591.	XI. 1291.	VI. 919.	IX. 940.	—
XX. 19.	—	—	—	—
XXI. 305.	—	VI. 2. p. 1117.	—	—
XXI. 1201.	XIII. 325.	—	—	XXVII. 402.
XXV. 353. et *Suppl.* III. 339.	—	—	—	—
—	XI. 1041.	—	—	—
II. 1095.	II. 423.	I. 529.	II. 413.	II. 493.

A. C. 773.

Digitized by Google

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
XII. 857.	VIII. 563.	III. 2033.	VI. 1799.	XVIII. 113.
XX. 438. et *Suppl.* II. 33.	XII. 580.	VI. 1549.	X. 343.	XXVI. 566.
XII. 677. et *Suppl.* I. 623.	VIII. 463.	III. 2011.	VI. 1703.	XVII. 649.
XXIII. 1086. et *Suppl.* II 265.	—	—	—	—
XXIV. 1103. et *Suppl.* III. 235.	—	—	—	—
XII. 365. et *Suppl.* I. 551.	VIII. 269.	III. 1919.	VI. 1533.	XVII. 414.
XII. 389.	VIII. 298.	—	VI. 1555.	XVII. 419.
XII. 413.	VIII. 333.	III. 1933.	—	XVII. 441.
XII. 659.	VIII. 457.	—	VI. 1684.	XVII. 646.
XIV. 942.	IX. 1075.	—	—	—
XIX. 269.	XI. 1041.	—	—	—
XIX. 389. et *Suppl.* I. 1241.	—	—	—	—
XIX. 593.	—	—	—	—
XIX. 627.	XI. 1315.	—	—	—
XIX. 1057.	—	—	—	—
XX. 19. et *Suppl.* I. 1378.	—	—	—	—
XXI. 711.	—	—	—	—
XXIII. 2.	XIII. 1225.	—	XI. 94.	—
XIV. 794.	IX. 921.	IV. in Indice.	—	—
VIII. 547.	V. 701.	II. 1043.	IV. 1565.	—
XIX. 381.	XI. 1123.	—	—	—
XIX. 581.	XI. 1283.	VI. 917.	—	—
XIX. 1069.	XII. 173.	—	—	—
XX. 518.	XII. 627.	—	—	—
XX. 953.	XII. 949.	VI. 2. p. 1755.	X. 614.	—
XX. 1134.	XII. 1093.	—	—	—
XXI. 603.	XII. 1559.	—	—	—
XXII. 574.	XIII. 671.	VI. 2. p. 1899.	X. 1759.	—
XX. 603. et *Suppl.* II. 67.	—	—	—	—
XXI. 277. et *Suppl.* II. 849.	—	—	—	—
XXVI. 617.	XII. 947.	VII. 1887.	XI. 2051.	—
XIX. 269.	—	—	—	—
XXII. 797. et *Suppl.* II. 813.	—	—	—	—
XIX. 381.	XI. 1121.	—	—	—
IX. 923. et *Suppl.* I. 451.	V. 651.	—	—	—
XXI. 771.	—	—	—	—
XXIV. 1163.	XIV. 1247.	—	—	—
XXV. 651.	—	—	—	—
XXV. 881. et *Suppl.* III. 431.	—	—	—	—

Digitized by Google

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
XX. 491.	—	—	—	—
XXII. 1138.	—	—	—	—
XXIII. 175. et *Suppl.* II. 967.	—	—	—	—
XXIII. 246.	—	—	—	—
XXIII. 406.	—	—	—	—
XVIII. 351.	XI. 799.	VI. 565.	IX. 582.	—
XX. 1209.	XII. 1127.	VI. 2. p. 1881.	X. 748.	—
XXI. 861.	XIII. 63.	VI. 2. p. 1373.	X. 1183.	—
IX. 965.	—	—	—	—
XXII. 758.	—	—	—	—

III. 145.	—	I. in Indice.	—	—
XI. 175.	VII. 597.	III. 1037.	VI. 577.	XVI. 11.
XXVIII. 1083.	XVII. 111.	VIII. 1027.	XII. 380.	—
XXI. 701.	—	—	—	—
XXII. 154.	—	—	—	—
XXII. 168.	—	—	—	—
XIV. 631.	IX. 791.	—	—	—
XXVI. 1017. et *Suppl.* III. 771.	—	—	—	—
XVIII. 415.	XI. 847.	VI. 601.	IX. 621.	—
XIX. 483.	XI. 1191.	VI. 841.	IX. 1249.	—
XIX. 877.	XII. 37.	—	IX. 1259.	—
XIX. 1041.	XII. 151.	VI. 1147.	IX. 1184.	—
XXI. 91.	XII. 1193.	—	—	—
XXI. 443. et *Suppl.* II. 402.	XII. 1449.	—	—	—
XXI. 1213.	XIII. 325.	VI. 2. p. 1613.	X. 1438.	—
XXIV. 849. et *Suppl.* III. 129.	XIV. 1079.	VII. 1131.	XI. 1318.	XXVIII. 645.
XXIV. 1187.	—	—	—	—
XI. 27. et *Suppl.* I. 507.	VII. 553.	III. 1015.	VI. 535.	—
VI. 513.	IV. 753.	—	III. 1477.	XV. 499.
—	IV. 757.	—	III. 1481.	—
XI. 1058.	—	—	—	—
XX. 951.	XII. 949.	VI. 2. p. 1755.	X. 613.	—
XXI. 767.	XII. 1681.	VI. 2. p. 1321.	X. 1130.	—
XXII. 524. et *Suppl.* II. 733.	XIII. 659.	—	—	—
I. 723.	I. 615.	—	I. 599.	—
V. 465.	IV. 727.	I. in Indice.	—	—

Digitized by Google

A. C.	Concilium.	Papa.
33.	Hierofolymitanum I.	S. Petro.
33.	Hierofolymitanum II.	
50.	Hierofolymitanum III.	
56.	Hierofolymitanum IV.	
circa 197.	Hierofolymitanum.	*Victore I.*
335.	Hierofolymitanum conciliabulum.	*Silvestro I.*
[?] 348.	Hierofolymitanum.	*Iulio.*
350.	Hierofolymitanum conciliabulum.	
401.	Hierofolymitanum.	*Anastasio I.*
415.	Hierofolymitanus conuentus.	*Innocentio I.*
518.	Hierofolymitanum.	*Hormisda.*
536.	Hierofolymitanum.	*Agapeto I.*
553.	Hierofolymitanum.	*Vigilio.*
circa 630.	Hierofolymitanum.	*Honorio I.*
634.	Hierofolymitanum.	
726.	Hierofolymitanum.	*Gregorio II.*
767.	Hierofolymitanum.	*Paulo I.*
1099.	Hierofolymitanum.	*Vrbano II.*
1107.	Hierofolymitanum.	*Paschale II.*
1111.	Hierofolymitanum.	
1112.	Hierofolymitanum.	*Paschale II.*
1136.	Hierofolymitanum.	*Innocentio II.*
1142.	Hierofolymitanum.	
1672.	Hierofolymitanum.	*Alexandro VII.*
1224.	Hildeseimenfis fynodus.	*Honorio III.*
1284.	ad S. Hippolytum.	*Martino II.*
1292.	ad S. Hippolytum.	*Sede vacante.*
393.	Hipponenfe.	*Siricio.*
395.	Hipponenfe.	
426.	Hipponenfis conuentus.	*Coelestino I.*
circa 590.	Hifpalenfe I.	*Gregorio M.*
619.	Hifpalenfe II.	*Bonifacio V.*
1352.	Hifpalenfe.	*Clemente VI.*
1412.	Hifpalenfe.	*Ioanne XXIII.*
447.	Hifpanicum.	*Leone I.*
783.	Hifpanicum.	*Hadriano I.*
793.	Hifpanica.	
1296.	Hifpanicum incerti loci.	*Bonifacio VIII.*
1178.	Hohenauienfe.	*Alexandro III.*

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
I. 21.	I. 17.	—	I. 17.	I. 1.
I. 22.	I. 18.	—	I. 18.	I. 2.
I. 23.	I. 19. 21.	—	I. 19. 21.	I. 4.
I. 25.	I. 22.	—	I. 23.	I. 7.
I. 726.	I. 617.	—	I. 600.	—
II. 1155. et *Suppl.* I. 271.	II. 479.	I. 551.	II. 462.	II. 541.
III. 171. et *Suppl.* I. 180.	II. 771.	I. 687.	—	—
III. 179.	II. 779.	—	II. 92. 724.	III. 115.
III. 989.	—	—	—	—
IV. 307.	III. 363.	I. 1207.	II. 1525.	—
VIII. 578. et *Suppl.* I. 402.	V. 727.	—	IV. 1588.	—
VIII. 1164.	V. 1251.	II. 1409.	V. 275.	XI. 461.
IX. 659.	VI. 419.	III. in Indice.	V. 739.	XII. 436.
X. 607.	VI. 1441.	—	V. 1697.	—
X. 650.	VI. 1481.	—	—	—
XII. 271.	VIII. 195.	—	—	—
XII. 680. et *Suppl.* I. 623.	—	—	—	—
XX. 975.	XII. 963.	VI. 2. p. 1763.	X. 620.	XXVI. 688.
XX. 1205.	XII. 1131.	VI. 2. p. 1885.	X. 752.	XXVI. 763.
XXI. 47.	XII. 1161.	VI. 2. p. 1899.	X. 766.	XXVI. 771.
XXI. 71. et *Suppl.* II. 275.	—	—	—	—
XXI. 505.	XII. 1487.	VI. 2. p. 1201.	X. 1827.	XXVII. 153.
XXI. 583	XII. 1541.	VI. 2. p. 1229.	X. 1030.	—
—	XXI. 1051.	XI. 179.	—	—
XXII. 1212.	—	—	—	—
XXIV. 503.	XIV. 781.	—	—	—
XXIV. 1115.	XIV. 1206.	—	—	—
III. 849.	II. 1375.	I. 953.	II. 1149.	III. 457.
III. 859.	II. 1383.	I. 985.	—	—
IV. 537.	III. 545.	—	—	—
IX. 449.	VI. 1313.	III. 521.	V. 1588.	XIV. 313.
X. 556. et *Suppl.* I. 471.	VI. 1403.	III. 557.	V. 1663.	XIV. 427.
XXVI 307.	XV. 707.	—	—	—
XXVII. 505.	XV. 1397.	—	—	—
V. 492.	IV. 733.	—	III. 1465.	VIII. 296.
XII. 902.	VIII. 595.	—	—	—
XIII. 857. 859. et *Suppl.* I. 729.	—	—	—	—
XXII 1090.	—	—	—	—
XXII. 208.	XIII. 407.	VI. 2, p. 1671.	X. 1502.	—

Digitized by Google

I.

	A. C.	Concilium.	Papa.
	1060.	Iaccetanum.	*Nicolao II.*
[?]	256. *)	Iconienſe.	*Stephano I.*
	379.	Iconienſe.	*Damaſo I.*
	524.	Ilerdenſe.	*Ioanne I.*
	1229.	Ilerdenſe.	*Gregorio IX.*
	1246.	Ilerdenſe.	*Innocentio IV.*
	1257.	Ilerdenſis conuentus.	*Alexandro IV.*
	305.	Illiberitanum.	*Marcello I.*
	365.	Illyricum.	*Liberio.*
	374.	Illyricanum.	*Damaſo I.*
	435.	Illyricanum.	*Sixto III.*
	516.	Illyricanum.	*Hormisda.*
	550.	Illyricanum.	*Vigilio.*
	788.	Ingilenheimenſe.	*Hadriano I.*
	826.	Ingilenheimenſe.	*Eugenio II.*
	948.	Ingilenheimenſe.	*Agapeto II.*
	958.	Ingilenheimenſe.	*Ioanne XII.*
	972.	Ingilenheimenſe.	*Dono II.*
	980.	Ingilenheimenſe.	*Benedicto VII.*
	1251.	Inſulanum.	*Innocentio IV.*
	1288.	Inſulanum.	*Nicolao IV.*
	1130.	Iotrenſe.	*Innocentio II.*
	590.	Iſtrienſe.	*Gregorio M.*
	253.	Italicum.	*Cornelio.*
	405.	Italicum.	*Innocentio.*
	885.	Italicum incerti loci.	*Hadriano III.*
	886.	Italicum incerti loci.	*Stephano V.*
	1038.	Italicum.	*Benedicto IX.*
	844.	Iudicienſe ad Theodonis villam.	*Sergio II.*
	1080.	Iuliobonenſe.	*Gregorio VII.*
	909.	Iuncarienſe.	*Sergio III.*
	524.	Iuncenſe.	*Ioanne I.*

K.

1008.	Kalenſe.	*Ioanne XVII.*
1138.	Karleolenſe.	*Innocentio II.*
989.	Karrofenſe.	*Ioanne XV.*

*) Rectius 235. *Mart.*

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
XIX. 929.	XII. 61.	VI. 1075.	IX. 1111.	XXV. 598.
I. 910.	I. 769.	I. in Indice.	I. 757.	I. 479.
III. 503. et *Suppl.* I. 243.	II. 1075.	—	—	—
VIII. 609. et *Suppl.* I. 405.	V. 149.	II. 1063.	IV. 1610.	XI. 16.
XXIII. 205.	XIII. 1245.	—	—	—
XXIII. 729.	XIV. 107.	VII. in Indice.	—	—
XXIII. 926.	XIV. 1221.	—	—	—
II. 1.	I. 967.	I. 247.	I. 967.	I. 639.
III. 383. et *Suppl.* I. 228.	II. 974.	—	II. 830.	III. 285.
III. 51.	II. 1037.	I. 793.	II. 887.	—
V. 1187. et *Suppl.* I. 310.	—	—	—	—
VIII. 583.	V. 695.	II. in Indice.	—	—
IX. 147.	V. 1392.	—	—	—
XIII. 822.	IX. 1.	IV. 819.	VII. 963.	XX. 2.
XIV. 493.	IX. 657.	IV. 1269.	VII. 1556.	XXI. 95.
XVIII. 409.	XI. 849.	—	IX. 623.	XXV. 72.
XVIII. 457. et *Suppl.* I. 1135.	—	—	—	—
XIX. 35.	XI. 948.	VI. 689.	IX. 710.	XXV. 188.
XIX. 71.	—	—	—	—
XXIII. 794.	XIV. 125.	VII. 433.	XI. 2348.	—
XXIV. 951.	XIV. 1163.	VII. 1143.	XI. 1335.	—
XXI. 445.	XII. 1451.	VI. 2. p. 1183.	X. 973.	XXVII. 104.
IX. 462.	VI. 1323.	—	—	—
I. 871.	I. 733.	—	I. 715.	I. 427.
III. 1161. et *Suppl.* I. 285.	—	—	—	—
XVIII. 1. et *Suppl.* I. 1041.	XI. 533.	—	—	—
XVIII. 43.	XI. 569.	—	—	—
XIX. 587. et *Suppl.* I. 1265.	—	—	—	—
XIV. 807.	IX. 941. 963.	—	VII. 1800. 1820.	—
XX. 555.	XII. 647.	VI. 1597.	X. 391.	—
XVIII. 261.	XI. 729.	VI. 501.	IX. 615.	—
VIII. 633. et *Suppl.* I. 408.	V. 769.	II. in Indice.	IV. 1627.	—
XIX. 293.	XI. 1058.	VI. 771.	IX. 787.	—
XXI. 119. et *Suppl.* II. 429.	—	—	—	—
XIX. 89.	XI. 981.	VI. 717.	IX. 733.	—

A. C. 1028.

Digitized by Google

A. C.	Concilium.	Papa.
1028.	Karrofenfe.	*Ioanne XVIII.*
1082.	Karrofenfe.	*Gregorio VII.*
1186.	Karrofenfe.	*Vrbano III.*
1210. vel 1211.	Kelmoellocenfe.	*Innocentio III.*
1152.	apud Kenanam fynodus.	*Eugenio III.*
851.	Kingesburienfe.	*Leone IV.*
[?] 838.	Kingftonienfe.	*Gregorio IV.*
978.	Kirtlingtonienfe.	*Benedicto VII.*

L.

circa 240.	Labefitanum.	*Fabiano.*
1206.	Lambethenfe.	*Innocentio III.*
1261.	Lambethenfe.	*Alexandro IV.*
1280.	Lambethenfe.	*Nicolao III.*
1281.	Lambethenfe.	*Martino II.*
1330.	Lambethenfe.	*Ioanne XX.*
1351.	Lambethenfe.	*Clemente VI.*
1362.	Lambethenfe.	*Innocentio VI.*
364.	Lampfacenum Semi-Arianorum conciliabul.	*Liberio.*
368.	Lampfacenum.	*Damafo I.*
1188.	Lancicienfe.	*Clemente III.*
1197.	Lancicienfe.	*Coeleftino III.*
1246.	Lancicienfe.	*Innocentio IV.*
1258.	Lancicienfe.	*Alexandro IV.*
1285.	Lancicienfe.	*Honorio IV.*
1423.	Lancicienfe.	*Martino V.*
circa 560.	Landauenfe.	*Ioanne III.*
	Landauenfe.	- - - -
	Landauenfe.	- - - -
[circa 885.]	Landauenfes fynodi VII.	- - - -
888.	Landauenfia duo.	*Stephano V.*
950.	Landauenfis fynodus.	*Agapeto II.*
955.	Landauenfis fynodus.	*Agapeto II.*
circa 988.	Landauenfis fynodus.	*Ioanne XV.*
1034.	Landauenfis fynodus.	*Benedicto IX.*
circa 1056.	Landauenfis fynodus.	*Victore II.*
1278.	Langefienfe.	*Nicolao III.*
circa 372. [al. 320.]	Laodicenum.	*Siluefiro I.*

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
XX. 581.	XI. 1193.	VI. 843.	IX. 860.	—
—	XII. 673.	VI. 1609.	X. 401.	—
XXII. 509.	XIII. 659.	VI. 2. p. 1889.	X. 1747.	—
XXII. 817. et *Suppl.* II. 817.	—	—	—	—
XXI. 767. et *Suppl.* II. 487.	—	—	—	—
XIV. 963.	IX. 1077.	V. 33.	VIII. 73.	XXI. 618.
XIV. 754. et *Suppl.* I. 805.	IX. 888.	IV. 1447.	VII. 1769.	XXI. 397.
XIX. 63.	XI. 967.	VI. 703.	IX. 724.	XXV. 198.
I. 787.	I. 669.	I. in Indice.	I. 650.	I. 337.
XXII. 752.	XIII. 783.	VI. 2. p. 1971.	XI. 30.	—
XXIII. 1059.	XIV. 302.	VII. 533.	XI. 803.	—
XXIV. 363.	XIV. 697.	VII. 835.	XI. 1124.	—
XXIV. 403. et *Suppl.* III. 69.	XIV. 735.	VII. 859.	XI. 1156.	—
XXV. 891.	XV. 399.	VII. 1551.	XI. 1784.	—
XXVI. 295.	XV. 705.	VII. 1693.	XI. 1927.	—
XXVI. 419.	XV. 785.	VII. 1765.	XI. 1935.	—
III. 373.	II. 967.	I. in Indice.	II. 829.	III. 223.
III. 449. et *Suppl.* I. 198.	II. 1037.	—	II. 887.	—
XXII. 581.	XIII. 679.	VI. 2. p. 1905.	X. 1765.	—
XXII. 673.	XIII. 725.	VI. 2. p. 1937.	X. 1800.	—
XXIII. 689.	XIV. 83.	VII. 405.	XI. 675.	—
XXIII. 948.	XIV. 225.	VII. 499.	XI. 773.	—
XXIV. 595.	XIV. 853.	VII. 943.	XI. 1237.	—
XXVIII. 1048.	XVII. 86.	—	—	—
IX. 763.	VI. 507.	III. 343.	V. 828.	XII. 557.
IX. 763.	VI. 507.	III. 345.	V. 829.	—
IX. 765.	VI. 509.	III. 345.	V. 830.	—
XVIII. 38-42.	XI. 560. seqq.	VI. 389.	IX. 390. 393. 394.	XII. 558. 559. XXIV. 556.
XVIII. 57. 60.	—	—	—	—
XVIII. 432.	XI. 861.	VI. 615.	IX. 634.	XXV. 90.
XVIII. 445.	XI. 869.	VI. 619.	IX. 637.	XXV. 120.
XIX. 87.	XI. 981.	VI. 715.	IX. 732.	XXV. 212.
XIX. 573.	XI. 1279.	—	—	XXV. 341.
XIX. 845.	XII. 11.	VI. 1043.	IX. 1083.	XXV. 570.
XXIV. 211.	XIV. 597.	VII. 759.	XI. 1038.	—
II. 563.	I. 1330.	I. 777.	I. 1495.	II. 88.

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
VII. 1022.	V. 137. 277.	—	IV. 1152.	—
VIII. 740.	V. 833.	—	—	—
X. 863.	—	III. 687.	VI. 75.	XV. 66.
XII. 713. et *Suppl.* I. 642.	—	—	—	—
XII. 883. et *Suppl.* I. 721.	—	—	—	—
XIV. 409. et *Suppl.* I. 828.	—	—	—	—
XX. 147.	XII. 1095.	VI. 2. p. 1861.	X. 727.	XXVI. 746.
XX. 1184.	XII. 1115.	VI. 2. p. 1875.	X. 741.	XXVI. 772.
Suppl. II. 243.	—	—	—	—
XXI. 39. et *Suppl.* II. 261.	XII. 1149.	VI. 2. p. 1895.	X. 764.	XXVI. 802.
XXI. 49. et *Suppl.* II. 271.	XII. 1163.	VI. 2. p. 1899.	X. 767.	—
XXI. 145.	XII. 1225.	VI. 2. p. 1933.	X. 806. 1834.	—
XXI. 277. et *Suppl.* II. 350.	XII. 1327.	VI. 2. p. 1109.	X. 891. 1835.	XXVII. 32.
XXI. 523. et *Suppl.* II. 433.	XII. 1497.	VI. 2. p. 1207.	X. 999.	XXVII. 120.
XXII. 34.	XIII. 345.	VI. 2. p. 1623.	X. 1449.	XXVII. 385.
XXII. 210. et *Suppl.* II. 685.	XIII. 409.	VI. 2. p. 1671.	X. 1503.	XXVII. 434.
XXII. 953. et *Suppl.* II. 861.	XIII. 903.	VII. 1.	XI. 117.	XXVIII. 116.
—	XIX. 649.	IX. 1561.	XIV. 1.	XXXIV. 69.
XXI. 581.	XII. 1539.	VI. 2. p. 1227.	X. 1836.	—
III. 141.	II. 745.	—	—	—
XXII. 864.	—	—	—	XXVIII. 110.
XXI. 1155.	XIII. 291.	VI. 2. p. 1227.	X. 1409.	XXVII. 351.
XV. 888 et *Suppl.* I. 1004.	—	—	—	—
XVIII. 427.	XI. 856.	VI. 613.	IX. 632.	XXV. 86.
XXI. 697.	XII. 1637.	—	—	—
XXIII. 250.	XIII. 1267.	VII. 197.	XI. 446.	—
—	XIX. 59.	—	XIII. 1335.	—
XIV. 798.	IX. 931.	IV. 1463.	VII. 1790. et 1825.	XXI. 420.
XXI. 1. et *Suppl.* II. 241.	XII. 1146.	VI. 2 p. 1894.	X. 762.	—
XIX. 335.	XI. 1091.	VI. 803.	IX. 817.	XXV. 282.
XIX. 379. et *Suppl.* I. 1239.	—	—	—	—
XX. 735.	XII. 793.	VI. 2. p. 1693.	X. 482.	—
XXI. 114.	XII. 1199.	—	—	—
XXI. 497.	XII. 1483.	—	—	—
XIV. 918.	IX. 1053.	V. 17.	VIII. 1928.	—
XIX. 391. et *Suppl.* I. 1243.	—	—	—	—
XIX. 489.	XI. 1195.	VI. 843.	IX. 860.	XXV. 337.
XIX. 507.	XI. 1211.	VI. 853.	IX. 869.	XXV. 342.
XIX. 805.	XI. 1447.	VI. 1029.	IX. 1068.	—
XX. 919.	XII. 925.	VI. 2. p. 1741.	X. 598.	—

Digitized by Google

A. C.	Concilium.	Papa.
1180.	Lemouicenſe.	*Alexandro III.*
1131.	Leodienſe.	*Innocentio II.*
1152.	Leodienſe.	*Eugenio III.*
1226.	Leodienſe.	*Honorio III.*
1107.	Leſtatenſis ſynodus.	*Paſchale II.*
1055.	Lexouienſe.	*Victore II.*
1106.	Lexouienſe.	*Paſchale II.*
1022.	Leyrenſe.	*Benedicto VIII.*
1080.	apud Lillebonam.	*Gregorio VII.*
1143.	Lincolnienſe.	*Innocentio II.*
1148.	Lincopenſe.	*Eugenio III.*
830.	Lingonenſe.	*Gregorio IV.*
859.	Lingonenſe.	*Nicolao I.*
1080.	Lingonenſe.	*Gregorio VII.*
1107.	Lingonenſis ſynodus.	*Paſchale II.*
1116.	Lingonenſis ſynodus.	*Paſchale II.*
780.	Lippienſe.	*Hadriano I.*
782.	Lippienſe.	
743.	Liptinenſe.	*Zacharia.*
756.	Liptinenſe.	*Stephano II.*
605.	Londonienſe ſ. Londinenſe.	*Sabiniano.*
712.	Londonienſe.	*Conſtantino.*
833.	Londonienſe.	*Gregorio IV.*
948.	Londonienſe.	*Agapeto II.*
970.	Londonienſe.	*Ioanne XIII.*
1070.	Londonienſe.	*Alexandro II.*
1075.	Londonienſe.	*Gregorio VII.*
1078.	Londonienſe.	
1102.	Londonienſe I.	
1107.	Londonienſe II.	*Paſchale II.*
1108.	Londonienſe III.	
1109.	Londonienſe IV.	
1125.	Londonienſe I.	
1127.	Londonienſe II.	*Honorio II.*
1129.	Londonienſe III.	
1138.	Londonienſe I.	
1141.	Londonienſe.	*Innocentio II.*
1143.	Londonienſe.	
1151.	Londonienſe.	*Eugenio III.*
1154.	Londonienſe.	*Anaſtaſio IV.*

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
XXII. 468. et *Suppl.* II. 701.	—	—	—	—
XXI. 473. et *Suppl.* II. 411.	XII. 1466.	VI. 2. p. 1193.	X. 987.	XXVII. 113.
XXI. 767. et *Suppl.* II. 489.	—	—	—	—
XXIII. 12.	XIII. 1101.	VII. 141.	XI. 301.	—
XX. 1225. et *Suppl.* II. 237.	—	—	—	—
XIX. 837.	XII. 5.	—	—	—
XX. 1209.	XII. 1126.	VI. 2. p. 1881.	X. 747.	—
XIX. 405.	XI. 1139.	—	—	—
XX. 575.	—	—	—	—
XXI. 603.	XII. 1559.	VI. 2. p. 1233.	X. 1033.	—
XXI. 743.	XII. 1679.	VI. 2. p. 1319.	X. 1827.	—
XIV. 625.	IX. 781.	IV. 1361.	VII. 1670.	—
XV. 546. et *Suppl.* I. 982.	X. 111.	V. 481.	VIII. 673.	XXII. 641.
XX. 570.	XII. 663.	VI. 1605.	X. 397.	—
XX. 1225. et *Suppl.* II. 237.	—	—	—	—
XXI. 157. et *Suppl.* II. 317.	XII. 1233.	VI. 2. p. 1939.	X. 811.	—
XII. 897.	VIII. 593.	—	VI. 1827.	—
XII. 901.	VIII. 593.	—	VI. 1839.	XVIII. 166.
XII. 370.	VIII. 273.	III. 1921.	VI. 1537.	XVII. 419.
XII. 590. et *Suppl.* I. 608.	VIII. 425.	—	VI. 1833.	—
X. 495. et *Suppl.* I. 461.	—	—	—	—
XII. 210.	VIII. 149.	—	VI. 1421.	XVII. 249.
XIV. 642. et *Suppl.* I. 819.	IX. 797.	—	VII. 1683.	XXI. 273.
XVIII. 430.	XI. 857.	VI. 613.	IX. 633.	XXV. 89.
XIX. 23. et *Suppl.* I. 1173.	XI. 941.	VI. 681.	IX. 702.	XXV. 181.
XX. 4.	XII. 183.	VI. 1165.	IX. 1203.	—
XX. 449.	XII 587.	VI. 1575.	X. 346.	XXVI. 569.
XX. 605.	XII. 680.	VI. 1613.	X. 404.	—
XX. 1150.	XII. 1097.	VI. 2. p. 1863.	X. 728.	XXVI. 747.
XX. 1228.	XII. 1136.	VI. 2 p. 1887.	X. 755.	XXVI. 748.
XX. 1229.	XII. 1137.	VI. 2. p. 1889.	X. 756.	XXVI. 765.
XX. 1233.	XII. 1141.	VI. 2. p. 1891.	X. 758.	—
XXI. 327.	XII. 1355.	VI. 2. p. 1123.	X. 912.	XXVII. 56.
XXI. 353.	XII. 1369.	VI. 2. p. 1129.	X. 920.	XXVII. 85.
XXI. 383.	XII. 1398.	VI. 2. in Indice.	X. 938.	—
XXI. 507. et *Suppl.* II. 425.	XII. 1489.	VI. 2. p. 1201.	X. 992.	XXVII. 119.
XXI. 571.	—	—	—	—
—	XII. 1533.	VI. 2. p. 1233.	X. 1033.	XXVII. 150.
XXI. 749.	XII. 1533.	VI. 2. p. 1321.	X. 1024.	—
XXI. 785.	XIII.II.1677.	VI. 2. p. 1331.	X. 1140.	—

Digitized by Google

A. C.	Concilium.	Papa.
1162.	Londonienſe.	*Alexandro III.*
1175.	Londonienſe.	*Alexandro III.*
1185.	Londonienſis conuentus.	*Lucio III.*
1191.	Londonienſe.	*Coeleſtino III.*
1200.	Londonienſe.	*Innocentio III.*
1207.	Londonienſe.	*Innocentio III.*
1214.	Londonienſe.	*Innocentio III.*
1225.	Kondonienſe.	*Honorio III.*
1226.	Londonienſe.	*Honorio III.*
1231.	Londonienſe.	*Gregorio IX.*
1237.	Londonienſe.	*Gregorio IX.*
1239.	Londonienſe.	*Gregorio IX.*
1257.	Londonienſe.	*Alexandro IV.*
1261.	Londonienſe.	*Alexandro IV.*
1265.	Londonienſe.	*Clemente IV.*
1268.	Londonienſe.	*Clemente IV.*
1277.	Londonienſe.	*Nicolao III.*
1279.	Londonienſe.	*Nicolao III.*
1282.	Londonienſe.	*Martino IV.*
1291.	Londonienſe.	*Nicolao IV.*
1297.	Londonienſe.	*Bonifacio VIII.*
1309.	Londonienſe.	*Clemente V.*
1311.	Londonienſe.	*Clemente V.*
1312.	Londonienſia duo.	*Clemente V.*
1321.	Londonienſe.	*Ioanne XX.*
1328.	Londonienſe.	*Ioanne XX.*
1342.	Londonienſia duo.	*Clemente VI.*
1356.	Londonienſe.	*Innocentio VI.*
1382.	Londonienſe.	*Vrbano VI.*
1391.	Londonienſe.	
1396.	Londonienſe.	
1398.	Londonienſe.	*Bonifacio IX.*
1399.	Londonienſe.	
1401.	Londonienſe.	
14·8.	Londonienſe.	*Gregorio XII.*
1413.	Londonienſe.	*Ioanne XXIII.*
1480.	Londonienſe.	*Sixto IV.*
1486.	Londonienſe.	*Innocentio VIII.*
1501.	Londonienſe.	*Alexandro VI.*
1556.	Louitienſe in Polonia.	*Paulo IV.*

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
XXI. 1159.	XIII. 291.	VI. 2. p. 1587.	X. 1410.	XXVII. 352.
XXII. 146.	XIII. 362.	VI. 2. p. 1635.	X. 1461.	XXVII. 394.
XXII. 494.	XIII. 1185.	—	—	—
XXII. 646. et *Suppl.* II. 753.	—	—	—	—
XXII. 714.	XIII. 751.	VI. 2. p. 1957.	XI. 13.	—
XXII. 758.	—	—	—	—
XXII. 934.	XIII. 885.	VI. 2. p. 2039.	XI. 1102.	XXVIII. 113.
XXII. 1220. et *Suppl.* II. 923.	—	—	—	—
XXIII. 16. et *Suppl.* II. 957.	—	—	—	—
XXIII. 242.	XIII. 1267.	—	—	—
XXIII. 441.	XIII. 1395.	VII. 287.	XI. 525.	XXVIII. 343.
XXIII. 511. et *Suppl.* II. 1058.	—	—	—	—
XXIII. 948. et *Suppl.* II. 195.	—	—	—	—
XXIII. 1073.	XIV. 303.	VII. 546.	XI. 815.	—
XXIII. 1128.	XIV. 329.	VII. 559.	XI. 834.	—
XXIII. 1213. et *Suppl.* II. 1257.	XIV. 401.	VII. 613.	XI. 866.	—
XXIV. 205. et *Suppl.* III. 47.	—	—	—	—
XXIV. 217. et *Suppl.* III. 51.	—	—	—	—
XXIV. 459.	—	—	—	—
XXIV. 1079.	XIV. 1197.	VII. 1165.	XI. 1360.	XXVIII. 671.
XXIV. 1177.	XIV. 1253.	VII. 1195.	XI. 1421.	—
XXV. 201.	XIV. 1387.	VII. 1283.	XI. 1502.	—
XXV. 425. et *Suppl.* III. 345.	—	—	—	—
XXV. 517. 521. et *Suppl.* III. 389.	—	—	—	—
XXV. 669. et *Suppl.* III. 401.	XV. 225.	VII. 1455.	XI. 2468.	—
XXV. 827. et *Suppl.* III. 427.	XV. 343.	VII. 1537.	XI. 2476.	—
XXV. 1157. 1167. et *Suppl.* III. 549.	XV. 573. et 579.	VII. 1645. 1655.	XI. 1876.	—
XXVI. 413. et *Suppl.* III. 605.	—	—	—	—
—	XV. 951.	VII. 1889.	XI. 2052.	—
XXVI. 767.	XV. 989.	VII. 1913.	XI. 2077.	—
XXVI. 809.	XV. 999.	VII. 1923.	XI. 2079.	—
XXVI. 913. et *Suppl.* III. 717.	—	—	—	—
XXVI. 914. et *Suppl.* III. 721.	—	—	—	—
XXVI. 937.	XV. 1077.	—	—	—
XXVI. 1029.	—	—	—	—
XXVII. 505.	XV. 1381.	VIII. 1413.	XI. 2323.	—
Suppl. V. 337.	—	—	—	—
Suppl V. 339.	XIX. 405.	IX. 1517.	XIII. 1466.	—
Suppl. III. 793.	—	—	—	—
Suppl. V. 697.	—	—	—	—

Digitized by Google

M.

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
XXV. 173. et *Suppl.* III. 307.	—	—	—	—
XXVI. 251.	—	—	—	—
IX. 815.	VI. 555.	III. 373.	V. 874.	XII. 627.
IX. 846.	VI. 585.	—	V. 902.	XII. 669.
I. 715.	I. 607. 609. 617.	I. in Indice.	I. 598. 601.	—
I. 723.	I. 615.	—	I. 599.	—
VII. 921.	V. 53.	—	IV. 1820.	—
VII. 1012.	V. 131.	II. 810.	IV. 1046.	IX. 551.
VIII. 538.	V. 695.	II. in Indice.	IV. 1584.	X. 652.
VIII. 567. et *Suppl.* I. 399.	V. 721.	II. 1053.	—	—
IX. 786.	VI. 529.	III. 354.	V. 847.	XII. 584.
IX. 873.	VI. 610.	—	V. 1852.	—
—	VI. 668.	III. 455.	V. 1852.	XIII. 66.
IX. 947.	VI. 663.	—	V. 973.	—
XIV. 143.	IX. 395.	—	VII. 1864.	—
XIV. 607. et *Suppl.* I. 835.	IX. 692. et 779.	IV. 1279. E. 4.	VII. 1850.	—
XIV. 655. et *Suppl.* I. 866.	—	—	—	—
XIV. 918.	IX. 1051.	V. 15.	VIII. 1927.	—
XIX. 837.	XII. 3.	VI. 1039.	IX. 1080.	XXV. 567.
XX. 551.	XII. 645.	VI. 1595.	X. 389.	XXVI. 599.
XX. 587.	—	—	—	—
XXI. 335. et *Suppl.* II. 377.	—	—	—	—
XXIII. 606. et *Suppl.* II. 1071.	XIV. 39.	VII. 375.	XI. 633.	XXVIII. 413.
XXIV. 37. et *Suppl.* III. 2.	XIV. 477.	VII. 669.	XI. 937.	XXVIII. 518.
XXIV. 1183.	XIV. 1259.	—	XI. 1425.	XXVIII. 688.
—	XIX. 94.	IX. 1353.	XIII. 1364.	XXXIV. 5.
XXII. 158.	XIII. 371.	—	X. 1470.	—

XII. 578.	—	—	—	—
IV. 305.	III. 361.	—	II. 1524.	IV. 352.
XVII. 537.	XI. 509.	VI. 349.	IX. 337.	XXIV. 479.
XVIII. 374.	XI. 817.	VI. 573.	IX. 539.	XXV. 39.
XVIII. 269.	XI. 729.	VI. 501.	IX. 519.	—
XIX. 236. et *Suppl.* I. 1213.	XI. 1043.	—	—	—
XXIII. 1161.	XIV. 1005.	—	—	—
XXV. 523.	—	—	—	—
XXV. 685.	—	—	—	—
XXVI. 13.	—	—	—	—

Digitized by Google

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
XXVI. 567.	—	—	—	—
—	XIX. 433.	—	—	—
XVIII. 119.	XI. 619.	VI. 427.	IX. 432.	XXIV. 628.
XXV. 975.	XV. 413.	VII. 1555.	XI. 1789.	—
XXVI. 417.	XV. 783.	VII. 1763.	XI. 1933.	—
XXII. 484. et *Suppl.* II. 707.	—	—	—	—
XI. 1099.	VII. 1501.	—	—	—
XVII. 529.	XI. 503.	VI. 345.	IX. 331.	XXIV. 473.
XIV. 493.	IX. 657.	IV. in Indice.	—	—
XIV. 527.	—	—	—	—
XIX. 799.	XI. 1447.	VI. 1029.	IX. 1067.	—
XIX. 1029.	XII. 143.	VI. 1143.	IX. 1179.	XXV. 668.
Suppl. V. 297.	XIX. 203.	IX. 1389.	XIII. 1748.	—
XXV. 775.	XV. 313.	VII. 1515.	XI. 1747.	—
XXV. 887.	XV. 395.	VII. 1549.	XI. 1782.	—
II. 1161.	II. 485.	—	II. 86.	—
XXV. 525.	—	—	—	—
XI. 163.	VII. 593.	—	—	—
XI. 171.	—	—	—	—
XXI. 745. et *Suppl.* II. 467.	—	—	—	—
XX. 1161.	XII. 1109.	—	—	—
XXIII. 1114.	XIV. 317.	—	—	—
XIX. 42.	XI. 951.	VI. 691.	IX. 1241.	—
IX. 931. et *Suppl.* I. 446.	VI. 658.	III. 449.	V. 966.	XIII. 55.
IX. 947.	VI. 672.	III. 459.	V. 979.	XIII. 73.
X. 587.	VI. 1427.	III. 569.	V. 1686.	XIV. 461.
XXIV. 611.	XIV. 867.	—	—	—
XVIII. 459.	XI. 878.	VI. 625.	IX. 647.	XXV. 104.
X. 763.	VI. 1441. 1589.	—	V. 1698. 1835.	—
XX. 447.	XII. 585.	VI. 1551.	X. 345.	—
—	XXI. 577.	X. 1171.	XV. 789.	—
—	XXI. 1433.	X. 1931.	XV. 1534.	—
XXVI. 659. et *Suppl.* III. 611.	XV. 951.	—	—	—
II. 1369. et *Suppl.* I. 178.	II. 641.	—	II. 614.	II. 694.
III. 159. et *Suppl.* I. 180.	II. 759. et 781.	I. 683.	—	—
III. 183.	II. 759.	—	II. 730.	III. 113.
III. 233. et *Suppl.* I. 189.	II. 827.	I. in Indice.	II. 93. 771.	III. 165.
III. 475.	II. 1087.	—	II. 98.	—
III. 517.	—	—	—	—
III. 689.	II. 1239.	I. 853.	II. 1049.	III. 455.

Digitized by Google

	A. C.	Concilium.	Papa.
	451.	Mediolanenſe.	*Leone I.*
	679.	Mediolaneuſe.	*Agathone.*
	942.	Mediolanenſe.	*Gregorio IV.*
	860.	Mediolanenſe.	*Nicolao I.*
	862.	Mediolanenſe.	*Nicolao I.*
	880.	Mediolanenſe.	*Ioanne VIII.*
	969.	Mediolanenſe.	*Ioanne XIII.*
	1009.	Mediolanenſe.	*Sergio IV.*
	1059.	Mediolanenſe.	*Nicolao II.*
	1098.	Mediolanenſe.	*Vrbano II.*
	1101.	Mediolanenſe conuenticulum.	*Paſchale II.*
	1101.	Mediolanenſe.	*Paſchale II.*
	1135.	Mediolanenſe.	*Innocentio II.*
	1287.	Mediolanenſe.	*Sede vacante.*
	1291.	Mediolanenſe.	*Nicolao IV.*
	1565.	Mediolanenſe I.	*Pio IV.*
	1569.	Mediolanenſe II.	
	1573.	Mediolanenſe III.	*Gregorio XIII.*
	1576.	Mediolanenſe IV.	
	1579.	Mediolanenſe V.	
	1582.	Mediolanenſe VI.	
	845.	Meldenſe.	*Sergio II.*
	962.	Meldenſe.	*Ioanne XII.*
	1080.	Meldenſe I.	*Gregorio VII.*
	1082.	Meldenſe II.	
	1204.	Meldenſe.	*Innocentio III.*
[?]	1228.	Meldenſis conuentus.	*Gregorio XI.*
	1240.	Meldenſe.	*Gregorio XI.*
circa	358.	Melitinenſe.	*Liberio.*
	1216.	Melodunenſe.	*Innocentio III.*
	1225.	Melodunenſe.	*Honorio III.*
	1232.	Melodunenſis conuentus.	*Gregorio IX.*
	1300.	Melodunenſe.	*Bonifacio VIII.*
	1067.	Melphienſis ſynodus.	*Alexandro II.*
1089.	1090.	Melphitanum.	*Vrbano II.*
	1100.	Melphitanum.	*Paſchale II.*
	1130.	Melphitanum.	*Innocentio II.*
	1284.	Melphitanum.	*Martino IV.*
	1582.	Memphiticum.	*Gregorio XIII.*
	590.	Menesbrenſis ſynodus.	*Gregorio I.*

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
VI. 527.	IV. 761.	I. 1779.	III. 1486.	VII. 327.
XI. 174.	VII. 795.	—	VI. 576.	XIV. 10.
XIV. 789.	—	—	—	—
XV. 590. et *Suppl.* I. 983.	—	—	—	—
XV. 609.	—	—	—	—
XVII. 535. et *Suppl.* I. 1029.	—	—	—	—
XIX. 21.	XI. 941.	—	—	—
XIX. 309. et *Suppl.* I. 1223.	—	—	—	—
XIX. 885. et *Suppl.* I. 1321.	—	—	—	—
XX. 958. et *Suppl.* II. 55. Append.	—	—	—	—
XX. 1135.	XII. 1093.	VI. 2. p. 1861.	X. 1832.	—
XX. 1146.	XII. 1233.	—	—	—
XXI. 499. et *Suppl.* II. 423.	—	—	—	—
XXIV. 867.	XIV. 1095.	VII. 1143.	XI. 1333.	XXVIII. 669.
XXIV. 1079.	XIV. 1197.	VII. 1167.	XI. 1361.	XXVIII. 672.
—	XXI. 1.	X. 633.	XV. 242.	XXXVI. 3.
—	XXI. 101.	X. 729.	XV. 337.	XXXVI. 145.
—	XXI. 131.	X. 757.	XV. 365.	XXXVI. 189.
—	XXI. 177.	X. 801.	XV. 408.	XXXVI. 253.
—	XXI. 331.	X. 947.	XV. 556.	XXXVI. 476.
—	XXI. 489.	X. 1095.	XV 706.	XXXVI. 704.
XIV. 811.	IX. 955.	IV. 1475.	VII. 1813.	XXI. 458.
XVIII. 459.	XI. 878.	VI. 625.	IX. 647.	—
XX. 573.	XII. 665.	VI. 1605.	X. 398.	XXVI. 599.
XX. 583.	XII. 673.	VI. 1609.	X. 401.	—
XXII. 746.	XIII. 779.	VI. 2. p. 1969.	XI. 27.	—
XXIII. 163.	XIII. 1225.	—	XI. 414.	—
XXIII. 522.	XIII 1443.	VII. 327.	XI. 571.	—
III. 291. et *Suppl.* I. 191.	II. 879.	—	I. in Indice.	—
XXII. 1088. et *Suppl.* II. 865.	XIII. 1031.	VII. 85.	XI. 240.	—
XXII. 1214.	XIII. 1089.	VII. 133.	XI. 290.	—
XXIII 264.	XIII. 1277.	VII. 203.	XI. 448.	—
XXV. 1.	XIV. 1271.	VII. 207.	XI. 1421.	—
XIX. 1063.	XII. 165.	—	—	—
XX. 722. et *Suppl.* II. 85.	XII. 797.	VI. 2. p. 1685.	X. 476.	XXVI. 652.
XX. 1131.	—	—	—	—
XXI. 445. et *Suppl.* II. 403.	—	—	—	—
XXIV. 569. et *Suppl.* III. 123.	—	—	—	—
—	XXI. 681.	X. 1273.	XV. 882.	XXVI. 652.
IX. 462.	VI. 1323.	—	—	—

Digitized by Google

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
XII. 168.	VIII. 115.	III. 1823.	VI. 1389.	XVII. 229.
XXIII. 973. et *Suppl.* II. 1225.	XIV. 227.	VII. 501.	XI. 773.	—
XXV. 5.	XIV. 1273.	VII. 1209.	XI. 1435.	—
I. 727.	I. 618.	—	I. 601.	—
I. 1128.	I. 940.	—	I. 923.	—
IX. 151.	V. 1397.	II. in Indice.	V. 1850.	—
IX. 459.	XI. 1321.	III. 531.	V. 1596.	XIV. 326.
XII. 571.	VIII. 409.	III. 1991.	VI. 1659.	XVII. 588.
XIV. 655.	IX. 811.	—	VII. 1694.	XXI. 290.
XV. 525.	X. 105.	V. 477.	VIII. 668.	XXII. 634.
XV. 647.	X. 231.	V. 571.	VIII. 764.	XXII. 741.
XVI. 556.	X. 1037.	V. 1211.	VIII. 1531.	XXIII. 777.
XVIII. 77. et *Suppl.* I. 1061.	XI. 591.	VI. 409.	IX. 412.	XXIV. 590.
XXI. 761. et *Suppl.* II. 479.	—	—	—	—
—	XXI. 1015.	X. 1587.	XV. 1192.	—
XIX. 611.	XI. 1305.	—	—	—
III. 1139.	III. 83.	I. in Indice.	II. 1323.	IV. 92.
IV. 325.	III. 380.	I. 1221.	II. 1537.	IV. 362.
XII. 573.	VIII. 412.	—	—	—
XIII. 993. et *Suppl.* I. 741.	—	—	—	—
XIV. 63.	IX. 327.	IV. 1007.	VII. 1239.	XX. 339.
XIV. 529.	IX. 692.	IV. 1279. D. E.	VII 1580.	—
XIV. 899.	IX. 1035.	V. 8.	VIII. 39.	XXI. 574.
XIV. 914. et *Suppl.* I. 923.	IX. 1047.	V. 15.	VIII. 52.	XXI. 595.
XIV. 970.	IX. 1083.	V. in Indice.	VIII. 77.	XXI. 634.
XV. 140.	IX. 1262.	—	—	XXII. 31.
XV. 529. et *Suppl.* I. 979.	—	—	—	—
XVIII. 61. et *Suppl.* I. 1055.	XI. 579.	VI. 401.	IX. 401.	XXIV. 572.
XIX. 311.	—	—	—	—
XIX. 411. et *Suppl.* I. 1241.	XI. 1145.	VI. 835.	IX. 854.	XXV. 302.
XIX. 485.	XI. 1191.	VI. 841.	IX. 860.	—
XIX. 749.	XI. 1415.	VI. 1009.	IX. 1046.	XXV. 555.
XIX. 833.	XI. 1469.	VI. 1037.	IX. 1077.	—
XIX. 1075.	XII. 177.	VI. 1161.	IX. 1198.	XXV. 685.
XX. 7. et *Suppl.* I. 1374.	XII. 185.	VI. 1167.	IX. 1204.	XXV. 688.
XX. 455.	XII. 581.	VI 1551.	X. 345.	XXVI. 568.
XX. 539. et *Suppl.* II. 14.	XII. 641.	VI. 1593.	X. 386.	—
XX. 603. 614. et *Suppl.* II. 69.	XII. 685.	VI. 1619.	X. 409. 1831.	XXVI. 605.
XX. 635.	—	—	—	—
XX. 1197. et *Suppl.* II. 221.	XII. 1122.	VI. 2. p. 1879.	X. 745.	XXVI. 753.
XXI. 341. et *Suppl.* II. 383.	—	—	—	—

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
XXI. 477.	XII. 1469.	VI. 2. p. 1195.	X. 988.	XXVII. 114.
XXI. 595.	—	—	—	—
XXI. 1111.	XIII. 265.	—	—	—
XXII. 583. et *Suppl.* II. 739.	—	—	—	—
XXIII. 322. et *Suppl.* II. 993.	XIII. 1307.	—	XI. 478.	—
XXIII. 327.	—	—	—	—
XXIII. 344.	XIII. 1317.	VII. 241.	XI. 2345.	—
XXIII. 501.	—	—	—	—
XXIII. 511. et *Suppl.* II. 1057.	—	—	—	—
XXIII. 687.	—	—	—	—
XXIII. 998.	—	—	—	—
XXIII. 1074.	XIV. 305.	VII. 547.	XI. 816.	—
XXIII. 1080.	—	—	—	—
XXV. 297.	XIV. 1479.	VII. 1321.	XI. 1536.	XXVIII. 699.
XXV. 635.	—	—	—	—
—	—	VII. 231.	—	—
XXVIII. 1048.	XVII. 86.	—	—	—
Suppl. V. 281.	XIX. 113.	—	—	—
—	XIX. 1399.	IX. 2109.	XIV. 667.	XXXV. 273.
XXIV. 311.	—	—	—	—
XXII. 768. et *Suppl.* II. 797.	XIII. 791.	VI. 2. p. 1979.	XI. 35.	—
XXI. 495. et *Suppl.* II. 429.	—	—	—	—
XXI. 1159. et *Suppl.* II. 537.	XIII. 291.	VI. 2. p. 1589.	X. 1410.	—
XXII. 668.	XIII. 719.	VI. 2. p. 1933.	X. 1796.	—
XXII. 756.	—	—	—	—
XXII. 936.	XIII. 887.	VI. 2. p. 2041.	XI. 103. 2330.	XXVIII. 114.
XXII. 1206.	XIII. 1087.	VII. 131.	XI. 289. 2333.	—
XXIII. 990.	XIV. 233.	VII. 505.	XI. 778.	—
XIX. 31.	XI. 947.	—	IX. 707.	XXV. 207.
IX. 150.	V. 1395.	II. in Indice.	V. 406.	—
XXI. 830.	—	—	—	—
XVIII. 417.	XI. 847.	VI. 603.	IX. 622.	XXV. 71.
XIX. 193.	XI. 1005.	VI. 733.	IX. 747.	XXV. 218.
XXII. 509. et *Suppl.* II. 719.	XIII. 653.	—	—	—
XIX. 1929.	XII. 141.	VI. 1141.	IX. 1179.	—
XXIII. 779.	XIV. 121.	—	—	—
XXII. 894.	XIII. 861.	VI. 2. p. 2035.	XI. 99.	—
XIV. 943.	IX. 1077.	V. 31.	VIII. 72.	—
XIX. 42.	XI. 953.	VI. 691.	IX. 712.	XXV. 190.
XX. 1205. et *Suppl.* II. 229.	—	—	—	—

Digitized by Google

N.

A. C.		Concilium.	Papa.
circa	658.	Namnetenſe.	*Vitaliano.*
		Namnetenſe an. incerto [Labbe 900. Manſi 896.]	. . . .
[?]	1127.	Namnetenſe.	*Honorio II.*
	1264.	Namnetenſe.	*Vrbano IV.*
	257.	Narbonenſe.	*Sixto II.*
	589.	Narbonenſe.	*Pelagio II.*
788	vel 791.	Narbonenſe.	*Hadriano I.*
	902.	Narbonenſe.	*Ioanne IX.*
	906.	Narbonenſe.	*Sergio III.*
	907.	Narbonenſe apud S. Tiberium.	*Sergio III.*
	911.	Narbonenſe apud fontem coopertum.	*Anaſtaſio III.*
	947.	Narbonenſe.	*Agapeto II.*
	990.	Narbonenſe.	*Ioanne XV.*
	1032.	Narbonenſe.	*Benedicto VIII.*
	1038.	Narbonenſis Galliae conuentus.	*Benedicto IX.*
	1045.	Narbonenſia duo.	*Benedicto IX.*
	1054.	Narbonenſe.	*Leone IX.*
	1090.	Narbonenſe.	*Vrbano II.*
	1090.	Narbonenſe.	*Vrbano II.*
	1134.	Narbonenſe.	*Innocentio II.*
	1207.	Narbonenſe.	*Innocentio III.*
	1210.	Narbonenſis conuentus.	*Innocentio III.*
	1227.	Narbonenſe.	*Honorio III.*
	1235.	Narbonenſe.	*Gregorio IX.*
	1374.	Narbonenſe.	*Gregorio XI.*
	1430.	Narbonenſe.	*Martino V.*
	1551.	Narbonenſe.	*Iulio III.*
	1609.	Narbonenſe.	*Paulo V.*
	1080.	Nauarricum incerti loci.	*Gregorio VII.*
	1387.	Nauarricus conuentus.	*Vrbano VI.*
	1160.	Nazarenum.	*Alexandro III.*
[?]	1120.	Neapolitanum in Samaria.	*Calliſto II.*
	1576.	Neapolitanum.	*Gregorio XIII.*
circa	383.	Nemauſenſe.	*Siricio.*
	886.	Nemauſenſe in Portu villa.	*Stephano V.*
	898.	Nemauſenſe in Portu villa.	*Stephano VI.*
	1096.	Nemauſenſe.	*Vrbano II.*
	1284.	Nemauſenſis ſynodus.	*Martino II.*

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
XI. 59.	VII. 499.	III. 985.	VI. 386.	XV. 437.
XVIII. 165.	XI. 657.	VI. 457.	IX. 468.	XXIV. 676.
XXI. 350.	XII. 1365.	VI. 2. p. 1127.	X. 918.	—
XXIII. 1117.	XIV. 319.	VII. 557.	XI. 826.	—
I. 1001.	I. 845.	—	I. 825.	—
IX. 1013.	VI. 725.	III. 491.	V. 1027.	XIII. 145.
XIII. 822.	IX. 1.	III. 821.	VII. 964.	—
XVIII. 220.	XI. 698.	—	—	—
XVIII. 253.	XI. 725.	VI. 499.	IX. 518.	—
XVIII. 253.	XI. 725.	VI. 501.	IX. 518.	—
XVIII. 313.	XI. 777.	VI. 549.	IX. 568.	—
XVIII. 415. et *Suppl.* I. 1127.	—	—	—	—
XIX. 103.	XI. 991.	—	IX. 742.	—
XIX. 553. et *Suppl.* I. 1254.	—	—	—	—
XIX. 581.	XI. 1283.	—	IX. 941.	—
XIX. 599. 601. et *Suppl.* I. 1275.	XI. 1295. 1297.	VI. 921.	—	—
XIX. 827.	XI. 1463.	VI. 1033.	IX. 1072.	—
XX. 729.	XII. 785.	VI. 2. p. 1687.	X. 479.	—
XX. 731.	—	—	X. 1818.	—
XXI. 497.	XII. 1431.	VI. 2. p. 1199.	X. 1824.	—
XXII. 754.	XIII. 785.	VI. 2. p. 1973.	XI. 32.	—
XXII. 813.	XIII. 815.	VI. 2. p. 1997.	XI. 55.	—
XXIII. 20.	XIII. 1103.	VII. 143.	XI. 304.	—
XXIII. 354.	XIII. 1325.	VII. 249.	XI. 487.	—
XXVI. 587.	XV. 919.	VII. 1878.	XI. 2493.	—
XXVIII. 1159.	XVII. 185.	—	—	—
—	XX. 1247.	X. 435.	XV. 3.	—
—	XXI. 1477.	XI. I.	XV. 1573.	—
XX. 549. et *Suppl.* II. 49.	—	—	—	—
XXVI. 733.	XV. 969.	—	—	—
XXI. 1145.	XIII. 283.	VI. 2. p. 1583.	X. 1403.	—
XXI. 261.	XII. 1313.	VI. 2. p. 1103.	X. 884.	XXVII. 48.
Suppl. V. 999.	—	—	—	—
III. 685.	II. 1239.	I. in Indice.	II. 1040.	III. 455.
XVIII. 43.	XI. 568.	VI. 397.	IX. 395.	XXIV. 563.
XVIII. 179.	XI. 668.	—	IX. 478.	—
XX. 932. et *Suppl.* II. 147.	XII. 934.	VI. 2. p. 1747.	X. 604.	—
—	XIV. 795.	VII. 903.	XI. 1200.	—

Digitized by Google

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
X. 470.	VI. 1329.	III. 531.	V. 1599.	XIV. 330.
II. 539.	I. 1509.	I. 281.	I. 1479.	II. 72.
X. 762. et *Suppl.* I. 478.	—	—	—	—
XVII. 343.	XI. 307.	VI. in Indice.	IX. 306.	XXIV. 439.
II. 635.	II. 1. 105. 109.	I. 310.	II. 1. 84. 99. 102.	II. 165.
III. 309.	II. 911.	—	II. 95.	XVIII. 245. XIX. 1.
XII. 951. XIII. 1.	VIII. 645.	IV. 1.	VII. 1. 656. 662.	—
XXII. 1181. et *Suppl.* II. 901.	—	—	—	—
III. 309.	II. 909.	I. 719.	II. 94.	—
II. 1085.	II. 419.	—	—	—
III. 475. et *Suppl.* I. 232.	II. 1055.	—	—	—
XXVI. 311.	XV. 771.	VII. 1753.	—	—
XII. 168. et *Suppl.* I. 524.	VIII. 115.	III. 1825.	VI. 1389.	XVII. 230.
XXII. 722.	XIII. 759.	VI. 2. p. 1963.	—	—
XII. 674.	VIII. 461.	III. 2009.	VI. 1701.	XVII. 647.
XXIV. 1073.	XIV. 1193.	—	—	—
XXI. 497.	XII. 1481.	VI. 2. p. 1199.	X. 991.	XXVII. 118.
XXI. 859. et *Suppl.* II. 507.	—	—	—	—
XXI. 1195. et *Suppl.* II. 543.	—	—	—	—
XXI. 1203.	XIII. 319.	VI. 2. p. 1609.	X. 1433.	—
XXI. 156. et *Suppl.* II. 673.	XIII. 369.	VI. 2. p. 1641.	X. 1469.	—
XXII. 179.	XIII. 379.	—	X. 1479.	XXVII. 379.
XXII. 817.	—	—	—	—
XXIII. 1168.	XIV. 359.	VII. 579.	XI. 857.	—
XI. 187.	—	—	—	—
XX. 1190. et *Suppl.* II. 218.	XII. 1119.	VI. 2. p. 1877.	X. 743.	XXVI. 751.
XXI. 38. et *Suppl.* II. 575.	—	—	—	—
XXIII. 913.	XIV. 217.	—	XI. 768.	—
XIX. 865.	XII. 27.	—	—	—
XX. 394.	XII. 539.	VI. 1517.	X. 1811.	—
XIV. 387.	IX. 609.	—	—	—
XIV. 629.	IX. 785.	IV. 1365.	VII. 1673.	—
XIV. 141.	IX. 393.	IV. 1053.	VII. 1303.	XX. 424.
XIX. 381. et *Suppl.* I. 1239.	—	—	—	—
XXIII. 250.	XIII. 1267.	VII. 197.	XI. 446.	—
XXIV. 373.	XIV. 707.	—	—	—
XXVI. 1.	XV. 593.	VII. 1667.	XI. 1889.	—
XXI. 1153.	XIII. 287.	VI. 2. p. 1585.	X. 1406.	—
XXVIII. 969.	XVII. 11.	—	—	—

Digitized by Google

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
XXI. 785.	—	—	—	—
XXIV. 1069.	XIV. 1185.	VII. 1159.	XI. 1353. et 2444.	—
XXV. 111.	XIV. 1359.	VII. 1259.	XI. 1477.	—
XXV. 557.	XV. 137.	VII. 1393.	XI. 1620.	—
III. 143.	—	—	—	—
IV. 474. et *Suppl.* I. 309.	—	—	—	—
X. 473.	VI. 1333.	—	V. 1602.	XIV. 335.
X. 493.	VI. 1349.	—	V. 1612.	XIV. 351.
X. 762.	VI. 1441. 1589.	—	V. 1697. 1835.	XIV. 655.
XXIII. 278. et *Suppl.* II. 995.	XIII. 1287.	VII. 207.	XI. 460.	—
XX. 475. et *Suppl.* II. 19.	—	—	—	—
—	I. 583.	—	—	—
IV. 541.	III. 547.	—	II. 1686.	—
XIX. 1001.	XII. 117.	VI. 1119.	IX. 1156.	XXV. 638.
X. 480.	VI. 1337.	III. 535.	V. 1604.	XIV. 339.
XIV. 393.	IX. 619.	—	VI. 1527.	XXI. 51.
I. 719.	I. 611. 617.	—	I. 598. 601.	I. 263.
XXIII. 604.	XIV. 37.	VII. 375.	—	—
XVII. 265.	XI. 239.	VI. 129.	IX. 247.	XXIV. 695.
XVIII. 219.	XI. 697.	—	IX. 501.	—
XXI. 131.	XII 1215.	VI. 2. in Indice.	—	—
XX. 579.	XII. 671.	—	—	—
XXI. 1147.	XIII. 285.	VI. 2. p. 1585.	X 1404.	—
XXII. 1147. et *Suppl.* II. 887.	XIII. 1065.	VII. 113.	XI. 270.	XXVIII. 237.
XXIII. 550. et *Suppl.* II 1067.	—	—	—	—
XXIII. 793. et *Suppl.* II. 1165.	—	—	—	—
XXVI. 717. et *Suppl.* III. 657.	—	—	—	—
XXVI. 1031. et *Suppl.* III. 783.	XV. 1089.	VII. 1935.	XI. 2089.	—
XII. 890.	VIII. 587.	III. in Indice.	VI. 1823.	XVIII. 222.
XII. 935.	VIII. 629.	III. in Indice.	VI. 1860.	XVIII. 222.
XXVI. 221. et *Suppl.* III. 1395.	—	—	—	—
XXVI. 127.	—	XI. 283.	—	—

A. C. 179.

Digitized by Google

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
I. 709.	I. 603. 617.	—	I. 596. 600.	I. 260.
XXI. 114.	XII. 1201.	VI. 2. in Indice.	—	—
XXI. 386.	XII. 1399.	VI. 2. p. 2053.	—	—
XXI. 711.	XII. 1649.	VI 2. in Indice.	—	—
XXV. 695.	XV. 241.	VII. 1461.	XI. 1681.	XXIX. 69.
XXVI. 735.	XV. 969.	VII. 1905.	XI. 2068.	XXI. 160.
XIX. 491.	XI. 1197.	VI. 843.	IX. 861.	—
XIX. 409.	XI. 1141.	—	—	—
XIX. 567.	XI. 1277.	VI. 913.	IX. 935.	XXV. 338.
XXVI. 745.	—	—	—	—
XVII. 358.	XI. 323.	—	—	—
XVIII. 374. et *Suppl.* I. 1121.	—	—	—	—
XX. 477.	XII. 601.	VI. 1565.	X. 358.	XXVI. 578.
XXI. 373.	XII. 1389.	—	—	—
XXI. 1111. et *Suppl.* II. 519.	XIII. 265.	VI. 2. p. 1565.	X. 1387.	XXVII. 322.
III. 357.	II. 951.	I. 727.	II. 821.	III. 215.
IX. 739.	VI. 487.	III. 335.	V. 811.	XII. 530.
IX. 743.	VI. 491.	III. 336.	V. 814.	XII. 534.
IX. 866.	VI. 601.	III. 401.	V. 918.	XII. 699.
IX. 875.	VI. 610.	III. 405.	V. 925.	XII. 709.
X. 539.	VI. 1387.	III. 551.	V. 1649.	XIV. 404.
X. 659.	VI. 1489.	III. 2086.	—	—
XIV. 417.	IX. 641.	—	VII. 1542.	XXI. 81.
XIV. 529. et *Suppl.* I. 855.	IX. 692.	IV. 1289.	VII. 1590.	—
XIV. 843. et *Suppl.* I. 905.	IX. 989.	IV. 1501.	VII. 1848.	XXI. 511.
XIV. 899.	IX. 1033.	V. 3.	VIII. 38.	XXI. 573.
XIV. 923. et *Suppl.* I. 921.	IX. 1057.	V. 19.	VIII.58.1928.	—
XIX. 223.	—	—	—	—
XIX. 290. et *Suppl.* I. 1223.	—	—	—	—
XIX. 421.	XI. 1151.	—	—	—
XIX. 781. et *Suppl.* I. 1301.	XI. 1435.	VI. 1021.	IX. 1059.	XXV. 597.
XX. 50. et *Suppl.* I. 1381.	—	—	—	—
XX. 437. et *Suppl.* II. 6.	—	—	—	—
XX. 751.	XII. 809.	VI. 2. p. 1703.	X. 491.	—
XX. 1194.	XII. 1117.	VI. 2. p. 1875.	X. 742.	—
XXI. 379.	XII. 1393.	VI. 2. p. 1145.	X. 936.	—
XXI. 707.	XII. 1647.	VI. 2. p. 1297.	X. 1105.	XXVII. 184.
XXII. 120.	XIII. 348.	VI. 2. p. 1625.	X. 1828.	—
XXII. 508.	XIII. 658.	VI. 2. p. 1889.	X. 1747.	XXVIII. 12.
XXII. 588.	XIII. 675.	VI. 2. p. 1901.	X. 1763.	XXVIII. 45.

Digitized by Google

Manſſ.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
XXII. 672.	XIII. 723.	VI. 2. p. 1937.	X. 1800.	—
XXII. 740.	XIII. 775.	VI. 2. p. 1965.	XI. 24.	—
XXII. 807.	XIII. 805.	VI. 2. p. 1991.	XI. 49.	—
XXII. 818. et *Suppl.* II. 827.	XIII. 819.	VI. 2. p. 1991.	XI. 57.	—
XXII. 1202. et *Suppl.* II. 917.	XIII. 1085.	VII. 129.	XI. 288.	—
XXII. 1201. 1206.	XIII. 1087. 1089.	VII. 129.	XI. 289. 290.	—
XXII. 1212.	XIII. 1089.	VII. 129. 133.	XI. 290.	—
XXIII. 10.	XIII. 1099.	VII. 141.	XI. 300.	—
XXIII. 163.	XIII. 1225.	—	XI. 414.	—
XXIII. 765. et *Suppl.* II. 1159.	—	—	—	—
XXIII. 803.	—	—	—	—
XXIII. 855. et *Suppl.* II. 1175.	XIV. 173.	VII. 470.	XI. 738.	—
XXIII. 1029.	XIV. 265.	VII. 527.	XI. 793.	—
XXIII. 1112.	XIV. 315.	VII. 555.	XI. 824.	—
XXIII. 1122.	XIV. 323.	VII. 559.	XI. 828.	—
XXIV. 519.	XIV. 1534.	VII. 901.	XI. 1199.	—
XXIV. 1071.	XIV. 1191.	VII. 1163.	XI. 1358.	—
XXV. 95. et *Suppl.* III. 263.	XIV. 1345.	VII. 1249.	XI. 1474.	—
XXV. 297.	XIV. 1477.	VII. 1319.	XI. 1535.	—
XXV. 529. et *Suppl.* III. 391.	XV. 117.	VII. 1379.	XI. 1602.	—
XXV. 727.	XV. 273.	VII. 1485.	XI. 1711.	—
XXV. 883.	XV. 391.	VII. 1543.	XI. 1777.	—
XXV. 981. et *Suppl.* III. 433.	—	—	—	—
XXVI. 15.	XV. 605.	VII. 1677.	XI. 1908.	—
XXVI. 773.	XV. 993.	VII. 1915.	XI. 2511.	—
XXVI. 999. et *Suppl.* III. 761.	XV. 1079.	VII. 1928.	XI. 2517.	—
XXVI. 1017. et *Suppl.* III. 771.	—	—	—	—
XXVI. 1029. et *Suppl.* III. 806.	XV. 1087.	VII. 1933.	XI. 2518.	—
XXVIII. 1091.	XVII. 119.	VIII. 1035.	—	—
XXVIII. 1095.	XVII. 123.	VIII. 1039.	XII. 382.	—
—	XIX. 1149.	IX. 1925.	XIV. 432.	—
XIX. 1021. et *Suppl.* I. 1367.	—	—	—	—
XXII. 537.	XIII. 665.	VI. 2. p. 1893.	X. 1830.	—
XVIII. 442. et *Suppl.* I. 1129.	—	—	—	—
XXIV. 519.	XIV. 793.	—	—	—
XXIV. 1113.	XIV. 1206.	—	—	—
XXVI. 221.	XV. 691.	VII. 1685.	XI. 1918.	—
III. 457.	—	I. in Indice.	—	—
XX. 7.	XII. 185.	VI. 1167.	IX. 1204.	—
XXV. 99.	XIV. 1349.	VII. 1253.	XI. 2444.	—

A. C.	Concilium.	Papa.
1089.	Pereſtadenſis conuentus.	*Vrbano II.*
1311.	Pergamena ſynodus.	*Clemente V.*
1408.	Perpinianenſe conciliabulum.	*Gregorio XII.*
501.	Perſica ſynodus Neſtorianorum.	*Symmacho.*
543.	Perſica ſynodus.	*Vigilio.*
588.	Perſica ſynodus Neſtorianorum.	*Pelagio II.*
597.	Perſicae ſynodi duae.	*Gregorio I.*
605.	Perſicae ſynodus.	*Sabiniano.*
8.0.	Perſica ſynodus.	*Paſchale I.*
1201.	Perthuſanum.	*Innocentio III.*
1208.	Perthuſanum.	*Innocentio III.*
1222.	Perthuſanum.	*Honorio III.*
1242.	Perthuſanum.	*Coeleſtino IV.*
1208.	Perthuſanum.	*Clemente IV.*
1275.	Perthuſanum.	*Gregorio X.*
1279.	Perthuſanum.	*Nicolao III.*
1321.	Perthuſanum.	*Ioanne XXII.*
1320.	Peruſina ſynodus.	*Ioanne XXII.*
664.	Pharenſe.	*Vitaliano.*
347.	Philippopolitanum conciliabulum.	*Iulio I.*
589.	Pictauenſis conuentus.	*Pelagio II.*
590.	Pictauenſe.	*Gregorio I.*
936.	Pictauenſe.	*Leone VII.*
999.	Pictauenſe.	*Sylueſtro II*
1023.	Pictauenſis ſynodus.	*Benedicto VIII.*
1030.	Pictauenſe.	*Ioanne XIX.*
1032.	Pictauenſe.	*Ioanne XIX.*
1036.	Pictauenſe.	*Benedicto IX.*
1076.	Pictauenſe.	*Gregorio VII.*
1078.	Pictauenſe.	*Gregorio VII.*
1100.	Pictauenſe I.	
1104.	Pictauenſe.	*Paſchale II.*
1106.	Pictauenſe II.	
1280.	Pictauenſis ſynodus.	*Nicolao III.*
[♈] 1284.	Pictauenſis ſynodus.	*Martino II.*
1305.	apud Pinteruillam.	*Benedicto XI.*
1189.	Pippewellenſe.	*Clemente III.*
1134.	Piſanum.	*Innocentio II.*
1409.	Piſanum vniuerſale.	*Gregorio XII.*

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
XX. 602. et *Suppl.* II. 66.	—	—	—	—
XXV. 475.	XV. 71.	—	—	—
XXVI. 1097.	XV. 1115.	VII. 1955.	XI. 2108.	—
VIII. 239.	—	—	—	—
IX. 125. et *Suppl.* I. 421.	—	—	—	—
IX. 975. et *Suppl.* I. 458.	—	—	—	—
X. 480. et *Suppl.* I. 459.	—	—	—	—
X. 499. et *Suppl.* I. 465.	—	—	—	—
XIV. 387. et *Suppl.* I. 805.	—	—	—	—
XXII. 740. et *Suppl* II. 783.	XIII. 775.	VI. 2. p. 1965.	XI. 24.	—
XXII. 758. et *Suppl.* II. 789.	—	—	—	—
XXII. 1147. et *Suppl.* II. 887.	—	—	—	—
XXIII. 601. et *Suppl.* II. 1069.	—	—	—	—
XXIII. 1259. et *Suppl.* II. 1249.	—	—	—	—
XXIV. 152. et *Suppl.* III. 31.	—	—	—	—
XXIV. 533. et *Suppl.* III 61.	—	—	—	—
XXV. 683. et *Suppl.* III. 405.	—	—	—	—
XXV. 639.	—	—	—	—
XI. 67.	VII. 505.	—	VI. 491.	XV. 445.
III. 123. et *Suppl.* I. 179.	II. 746.	—	II. 91. 697.	—
IX. 1011.	VI. 723.	III. 489.	V. 1025.	—
X. 455.	VI. 1317.	III. 527.	V. 1593.	XIV. 321.
XVIII. 381.	—	—	—	—
XIX. 265.	XI. 1040.	VI. 763.	IX. 780.	—
XIX. 413.	XI. 1145.	—	—	—
XIX. 405.	XI. 1201.	—	—	—
XIX. 553.	XI. 1256.	VI. 895.	IX. 914.	—
XIX. 570.	XI. 1283.	VI. 917.	IX. 937.	—
XX. 449.	XII. 585.	—	X. 346.	—
XX. 495. et *Suppl* II. 34.	XII. 609.	VI. 1573.	X. 366.	—
XX. 1118. et *Suppl.* II. 183.	XII. 1081.	VI. 2. p. 1855.	X. 720.	XXVI. 743.
XX. 1186.	—	—	—	—
XX. 1205.	XII. 1123.	VI. 2. p. 1881.	X. 746.	XXVI 768.
XXIV. 381.	XIV. 715.	VII. 849.	XI. 1137.	—
XXIV 567.	XIV 831.	VII. 939.	XI. 1234.	—
XXV. 117. 121.	XIV 1369.	—	—	—
XXII. 528.	XIII. 685.	VI. 2. p. 1909.	X. 1766.	—
XXI. 485.	XII. 1475.	VI 2. p. 1197.	X. 989 1836.	XXVII. 115.
XXVI 1131. XXVII. 1. et *Suppl.* III. 848.	XV. 1123.	VIII. 1.	XI. 2114.	XXIX, 188.

Digitized by Google

A. C.	Concilium.	Papa.
1511.	Pisanum conciliabulum.	*Iulio II.*
862.	Pistense.	*Nicolao I.*
864.	Pistense II.	*Nicolao I.*
868.	Pistensis conuentus.	*Hadriano II.*
869.	Pistense.	*Hadriano II.*
1308.	Pistoriense.	*Clemente V.*
1095.	Placentinum.	*Vrbano II.*
1107.	Placentina synodus.	*Paschale II.*
1132.	Placentinum.	*Innocentio II.*
1000.	Polonicum.	*Syluestro II.*
1219.	Polonicum.	*Honorio III.*
1261.	Pontanum in Hibernia.	*Vrbano IV.*
1279.	Pontefractensis synodus.	*Nicolao III.*
1267.	ad Pontem Audomari.	*Clemente IV.*
1305.	ad Pontem Audomari.	*Clemente V.*
circa 197. [Hard. 192.]	Ponticum s. Asiaticum.	*Victore I.*
876.	Pontigonense.	*Ioanne VIII.*
[P] 886.	Portuense in dioecesi Nemausensi.	*Stephano V.*
898.	Portuense in dioecesi Nemausensi.	*Stephano VI.*
1309.	Posoniense in Hungaria.	*Clemente V.*
1073.	Pragense.	*Gregorio VII.*
1320.	Pragensis synodus.	*Ioanne XXII.*
1346.	Pragense.	*Clemente VI.*
1355.	Pragense.	*Innocentio VI.*
1381.	Pragense.	*Vrbano VI.*
1405.	Pragense.	*Innocentio VII.*
1251.	Pruuinense.	*Innocentio IV.*
1133.	Prouinciale.	*Innocentio II.*
1389.	Prouinciae apud S. Tiberium.	*Bonifacio IX.*
411.	Ptolemaidense.	*Innocentio I.*
368.	Puzense.	*Damaso I.*

Q.

403.	ad Quercum.	*Innocentio I.*
1085.	Quintilineburgense.	*Gregorio VII.*
1105.	Quintilineburgense.	*Paschale II.*
1121.	Quintilineburgensis conuentus.	*Callisto II.*

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
Suppl. V. 347.	XIX. 561.	IX. 1559.	XIII. 1486.	XXXIV. 64.
XV. 663.	X. 215. 245.	V. 559.	VIII. 755. 775. 1935.	XXII. 750.
XV. 678.	X. 265.	—	—	—
XV. 886. et *Suppl.* I. 1002.	—	—	—	—
XVI. 560.	X. 1041.	V. 1215.	VIII. 1535.	—
XXV. 169. et *Suppl.* III. 303.	—	—	—	—
XX. 801. et *Suppl.* II. 131.	XII. 821.	VI. 2. p. 1711.	X. 500.	XXVI. 659.
XX. 1225. et *Suppl.* II. 240.	—	—	—	—
XXI. 479.	XII. 1471.	VI. 2. p. 1195.	X. 988.	XXVII. 115.
XIX. 268.	XI. 1041.	—	—	—
—	XIII. 1065.	—	—	—
XXIII. 1049. et *Suppl.* II. 1245.	—	—	—	—
XXIV. 269. et *Suppl.* III. 55.	—	—	—	—
XXIV. 219.	XIV. 357.	VII. 577.	XI. 2530.	—
XXV. 127.	—	—	—	—
I. 715.	I. 607. 617.	I. in Indice.	I. 598. 600.	I. 263.
XVII. 306.	XI. 279.	VI. 165.	IX. 280. 1261.	XXIV. 413.
XVIII. 43.	XI. 569.	—	IX. 395.	—
XVIII. 179.	XI. 668.	VI. 463.	IX. 478.	—
XXV. 213.	XIV. 1399.	VII. 1295.	XI. 2453.	—
XX. 394. et *Suppl.* I. 1399.	—	—	—	—
XXV. 687.	—	—	—	—
XXVI. 75. et *Suppl.* III. 543.	—	—	—	—
XXVI. 381.	—	—	—	—
XXVI. 689.	—	—	—	—
XXVI. 1011.	XV. 1681.	VII. 1929.	XI. 2084.	—
XXIII. 794. et *Suppl.* II. 1165.	—	—	—	—
XXI. 488.	XII. 1473.	—	—	—
XXVI. 753.	—	—	—	—
—	III. 103.	I. in Indice.	II. 1335.	IV. 101.
—	II. 1037.	—	II. 887.	—
III. 1141.	III. 85.	I. 1038.	II. 1323.	IV. 94.
XX. 607.	XII. 679.	VI. 1613.	X. 404. 1831.	XXVI. 602.
XX. 1195.	XII. 1119.	VI. 2. p. 1877.	X. 743.	XXVI. 751.
XXI. 265.	XII. 1319.	VI. 2. p. 1103.	X. 884.	—

A. C. 1232.

Digitized by Google

Manſi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
XXIII. 250. 260.	XIII.1267.1273.	VII. 197.	XI. 446.	—
XXIII. 365.	XIII. 1335.	—	XI. 501.	—
XXIII. 410.	XIII. 1367.	—	XI. 503.	—
XXIII. 502.	XIII. 1439.	—	XI. 568.	—
XXIII. 856. et *Suppl.* II. 1175.	—	—	—	—
XXIV. 17.	XIV. 461.	VII. 657.	XI. 922.	—
XXII. 753.	XIII. 783.	VI. 2. p. 1973.	XI. 31.	—
XXIV. 19. et *Suppl.* II. 1255.	—	—	—	—
XXIV. 257.	XIV. 633.	VII. 779.	XI. 1062.	—
XII. 699. et *Suppl.* I. 626.	—	—	—	—
XIII. 855.	IX. 51.	IV. 863.	VII. 1010.	XX. 77.
IV. 948.	IX. 222.	IV. 948.	VII. 1152.	—
XIV. 5.	IX. 269.	—	—	—
XVIII. 365. et *Suppl.* I. 1119.	—	—	—	—
XX. 1186. et *Suppl.* II. 215.	—	—	—	—
IV. 399.	III. 441.	—	—	—
XII. 226.	—	—	—	—
XII. 298.	—	—	—	—
XVII. 298.	XI. 271.	VI. 159.	IX. 1235.	XXIV. 704.
XVII. 336.	XI. 301.	VI. 185.	IX. 299.	—
XVII. 555. et *Suppl.* I. 1035.	—	—	—	—
XVIII. 229.	XI. 708.	VI. 491.	IX. 507.	—
XVIII. 409.	XI. 867.	VI. 617.	—	—
XVIII. 499. et *Suppl.* I. 1145.	XI. 909.	VI. 651.	IX. 674.	XXV. 145.
XIX. 1.	—	—	—	—
XIX. 3. et *Suppl.* I. 1155.	—	—	—	—
XIX. 59. et *Suppl.* I. 1183.	—	—	—	—
XIX. 219. et *Suppl.* III. 1377.	XI. 1025.	VI. 753.	IX. 766.	—
XIX. 359. 861. et *Suppl.* I. 1227.	XI. 1114.	VI. 817.	IX. 833.	—
XX. 615.	XI. 687.	VI. 1619.	X. 1817.	—
XI. 375.	XII. 1389.	VI. 2. p. 1145.	X. 936.	XXVII. 88.
XXIII. 808.	XIV. 133.	VII. 439.	XI. 2351.	—
XXIII. 994. et *Suppl.* II. 1235.	XIV. 237.	VII. 507.	XI. 782.	—
XXIV. 11.	XIV. 455.	VII. 651.	XI. 917.	—
XXIV. 375.	XIV. 709.	VII. 845.	XI. 2443.	—
XXIV. 615.	XIV. 871.	VII. 943.	XI. 1238.	XXVIII. 631.

	A. C.	Concilium.	Papa.
	1307.	Rauennatenſe.	
	1310.	Rauennatenſia duo.	*Clemente V.*
	1311.	Rauennatenſe II.	
	1314.	Rauennatenſe III.	*Sede vacante.*
	1317.	Rauennatenſe IV.	*Ioanne XX.*
	1568.	Rauennatenſe prouinciale.	*Pio V.*
	850.	Redonenſe.	*Leone IV.*
	1176.	Redonenſe.	*Alexandro III.*
	1273.	Redonenſe.	*Gregorio X.*
	439.	Regenſe ſ. Rejenſe.	*Sixto III.*
	1141.	Regienſis ſynodus.	*Innocentio II.*
	1285.	Regienſe.	*Martino II.*
[?]	850.	Regiaticinenſe male pro Ticinenſi.	*Leone IV.*
	800.	Reiſpacenſis ſynodus.	*Leone III.*
	496.	Remenſis conuentus.	*Anaſtaſio II.*
circa	630.	Remenſe I.	*Honorio I.*
	813.	Remenſe II.	*Leone III.*
	874.	Remenſe.	*Ioanne VIII.*
	880.	Remenſe.	*Ioanne VIII.*
	893.	Remenſe.	*Formoſo.*
	900.	Remenſe.	*Stephano VI.*
	923.	Remenſe.	*Ioanne X.*
	936.	Remenſe.	*Leone VII.*
	975.	Remenſe.	*Benedicto VII.*
	981.	Remenſe.	*Benedicto VII.*
	989.	Remenſe.	
	991.	Remenſe.	
	991.	Remenſe conciliabulum.	*Ioanne XV.*
	993.	Remenſe.	
	995.	Remenſe.	
	1015.	Remenſe.	*Benedicto VIII.*
	1049.	Remenſe.	*Leone IX.*
	1059.	Remenſis conuentus.	*Nicolao II.*
	1074.	Remenſe.	*Gregorio VII.*
	1091.	Remenſe.	*Vrbano II.*
	1092.	Remenſe.	*Vrbano II.*
	1094.	Remenſe.	*Vrbano II.*
	1096.	Remenſe.	*Vrbano II.*
	1105.	Remenſe.	*Paſchale II.*
	1109.	Remenſe.	*Paſchale II.*

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
XXV. 149.	XIV. 1383.	VII. 1281.	XI. 1499.	XXVIII. 766.
XXV. 293.	XIV. 1475.	VII. 1317.	XI. 1579.	—
XXV. 449.	XV. 47.	VII. 1361.	XI. 1533.	—
XXV. 535.	XV. 119.	VII. 1381.	XI. 1603.	XXVIII. 804.
XXV. 599.	XV. 179.	VII. 1433.	XI. 1655.	XXIX. 28.
Suppl. V. 775.	—	—	—	—
XIV. 942.	—	—	—	—
XXII. 169. et *Suppl.* II. 676.	—	—	—	—
XXIV. 35.	XIV. 473.	VII. 663.	XI. 933.	—
V. 1189.	IV. 531.	I. 1747.	III. 1284.	VII. 40.
XXI. 569. et *Suppl.* II. 439.	—	—	—	—
XXIV. 575.	XIV. 835.	—	—	—
XIV. 930.	IX. 1063.	—	VIII. 61.	XXI. 609.
XIII. 1026.	IX. 211.	—	—	—
VIII. 197.	V. 415.	—	IV. 1827.	—
X. 592.	VI. 1431.	III. 569.	V. 1688.	XIV. 464.
XII. 76.	IX. 339.	IV. 1017.	VII. 1253.	XXV. 20.
XVII. 298.	X. 19.	VI. in Indice.	—	—
—	XI. 506.	—	—	—
XVIII. 123.	XI. 621.	VI. 429.	IX. 434.	—
XVIII. 182.	XI. 66.	VI. 465.	IX. 481.	—
XVIII. 346.	XI. 795.	VI. 561.	IX. 581.	—
XVIII. 379.	XI. 823.	—	—	—
XIX. 59.	XI. 936.	VI. 701.	IX. 720.	XXV. 193.
XIX. 715. et *Suppl.* I. 1187.	—	VI. 723.	—	—
XIX. 93. et *Suppl.* I. 1193.	XI. 983.	VI. 717.	IX. 733.	XXV. 219.
XIX. 107.	XI. 988.	—	IX. 738.	—
XIX. 103.	XI. 931.	—	IX. 738.	—
XIX. 169.	XI. 995.	VI. 725.	IX. 740.	—
XIX. 197.	XI. 1007.	VI. 737.	IX. 750.	—
XIX. 365.	XI. 1115.	—	—	—
XIX. 724. et *Suppl.* I. 1286.	XI. 1395.	VI. 993.	IX. 1028.	XXV. 528.
XIX. 923.	XII. 55.	VI. 1069.	IX. 1107.	—
XX. 441.	—	—	—	—
XX. 745.	—	—	—	—
XX. 755. et *Suppl.* II. 89.	XII. 801.	VI. 2. p. 1699.	X. 488.	—
XX. 795. et *Suppl.* II. 129.	XII. 817.	VI. 2. p. 1709.	X. 497.	—
XX. 941. et *Suppl.* II. 147.	—	—	—	—
XX. 1191. et *Suppl.* II. 221.	—	—	—	—
XXI. 5.	XII. 1147.	VI. 2. p. 1895.	X. 763.	XXVI. 770.

Digitized by Google

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
XXI. 69. et *Suppl.* II. 273.	—	—	—	—
XXI. 83. et *Suppl.* II. 277.	—	—	—	—
XXI. 129. et *Suppl.* II. 306.	XII. 1215.	VI. 2. p. 1929.	X. 801.	—
XXI. 253. et *Suppl.* II. 339.	XII. 1289.	VI. 2. p. 1983.	X. 862.	XXVII. 28.
XXI. 443. et *Suppl.* II. 405.	—	—	—	—
XXI. 453. et *Suppl.* II. 407.	XII. 1457.	VI. 2. p. 1187.	X. 979.	XXVII. 111.
XXI. 573.	XII. 1527.	—	X. 1018.	—
XXI. 711.	XII. 1651.	VI. 2. p. 1299.	X. 1107.	XXVII. 187.
XXI. 843. et *Suppl.* II. 499.	—	—	—	—
XXI. 863.	XIII. 63.	VI. 2. p. 1375.	X. 1184.	—
XXI. 1201.	XIII. 325.	—	—	—
XXII. 667. et *Suppl.* II. 771.	—	—	—	—
XXIII. 228.	—	VII. 199.	—	—
XXIII. 365.	XIII. 1335.	VII. 257.	XI. 501.	—
XXIII. 368.	XIII. 1367.	VII. 259.	XI. 503.	—
XXIII. 410.	XIII. 1367.	VII. 261.	XI. 503.	—
XXIV. 847.	XIV. 1077.	VII. 1129.	XI. 1317.	—
XXV. 91. et *Suppl.* III. 261.	—	—	—	—
XXV. 93.	—	—	—	—
XXVI. 1047. et *Suppl.* III. 785.	XV. 1103.	VII. in Indice.	—	—
—	XX. 1289.	X. 469.	XV. 43.	—
—	XXI. 683.	X. 1275.	XV. 884.	—
XXII. 593.	—	—	—	—
XXII. 1206.	—	—	—	—
XXVIII. 1115.	XVII. 143.	—	XII. 405.	—
XIX. 263.	XI. 1275.	VI. 913.	IX. 935.	—
XX. 791.	XII. 813.	VI. 2. p. 1705.	X. 494.	—
XXIII. 983.	XIV. 227.	VII. 501.	XI. 773.	—
XXV. 805.	XV. 341.	VII. 501.	XI. 1773.	—
XI. 579.	—	—	—	XVI. 13.
I. 686.	—	I. in Indice.	—	—
I. 709.	I. 603. 616.	—	I. 564. 596. 600.	I. 260.
I. 728.	I. 618. C.	—	I. 602.	—
I. 728.	I. 618. D.	—	I. 602.	—
I. 787.	I. 667.	I. in Indice.	—	—
I. 805.	I. 683.	I. 663.	I. 357.	—
I. 865.	I. 731.	I. in Indice.	I. 714.	I. 425.
I. 865.	I. 733. 737.	—	I. 715. 719.	I. 426.
I. 1009.	I. 789.	—	I. 770.	—
I. 1015.	I. 851.	—	I. 830.	I. 542.

Digitized by Google

A. C.	Concilium.	Papa.
313.	Romanum.	*Melchiade.*
315.	Romanum I.	
324.	Romanum II.	*Siluestro I.*
325.	Romanum III.	
337.	Romanum I.	
341.	Romanum II.	*Iulio I.*
342.	Romanum III.	
349.	Romanum.	*Iulio I.*
352.	Romanum.	
358.	Romanum.	*Liberio.*
circa 366.	Romanum.	
368.	Romanum I.	
368.	Romanum II.	
370.	Romanum.	
373.	Romanum III.	
378.	Romanum IV.	*Damaso I.*
379.	Romanum.	
380.	Romanum.	
382.	Romanum V.	
386.	Romanum.	
circa 390.	Romanum.	*Siricio.*
	Canones Synodi Romanorum ad Gallos Episcopos.	
400.	Romanum.	*Anastasio I.*
417.	Romanum.	*Zosimo.*
418.	Romanum.	
430.	Romanum.	*Coelestino I.*
433.	Romanum.	*Sixto III.*
[?] 444.	Romanum I.	
445.	Romanum II.	*Leone I.*
449.	Romanum III.	
457. [l. 451.]	Romanum.	
465.	Romanum.	*Hilario.*
483.	Romanum I.	
484.	Romanum II.	*Felice III.*
485.	Romanum.	
487.	Romanum III.	
494.	Romanum I.	*Gelasio I.*
495.	Romanum II.	

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
II. 433.	I. 1425. 1426.	I. in Indice.	I. 1401. 1403.	I. 703.
II. 551.	I. 1521.	—	I. 1490.	II. 85.
II. 615. et *Suppl.* I. 138.	I. 1575.	—	I. 1542.	II. 145.
II. 1081.	II. 417.	I. 527.	II. 410.	II. 490.
II. 1269.	II. 549.	I. 567.	II. 527.	II. 613.
II. 1351. et *Suppl.* I. 177.	II. 623.	—	II. 598.	II. 684.
II. 1359.	II. 633.	I. 609.	II. 606.	II. 688.
III. 163. et *Suppl.* I. 180.	II. 765.	I. 690.	—	—
III. 229. et *Suppl.* I. 187.	II. 813.	I. in Indice.	II. 768.	III. 162.
III. 289.	II. 879.	I. in Indice.	—	—
III. 377. et *Suppl.* I. 196.	II. 969.	I. 743.	—	—
III. 447.	II. 1035.	—	II. 836.	III. 298.
III. 449.	II. 1041.	—	II. 886. 888.	III. 299.
III. 455.	—	I. 772.	—	—
III. 477.	II. 1057.	—	I. 895. 899.	III. 302.
III. 485.	II. 1061.	I. 839.	II. 895.	III. 419.
III. 503.	—	I. 761.	—	—
III. 633. et *Suppl.* I. 247.	—	—	—	—
III. 640.	II. 1073.	I. in Indice.	II. 1013. 1014.	—
III. 677.	II. 1231.	—	II. 1035.	III. 448.
III. 687.	II. 1239.	I. 852.	II. 1316.	XXXVIII. post indices p. 1.
III. 1133.	III. 75.	—	—	—
III. 1019.	II. 1487.	I. in Indice.	—	—
IV. 372.	III. 419.	I. in Indice.	—	—
IV. 375.	III. 423.	I. in Indice.	—	—
IV. 55.	III. 551.	I. in Indice.	II. 1688.	IV. 674.
V. 1162.	IV. 507.	—	III. 1265.	VII. 14.
VI. 459.	IV. 722.	I. in Indice.	III. 1461. et IV. 1003.	VII. 290.
VI. 463. et *Suppl.* I. 322.	IV. 725.	—	III. 1463 et IV. 1003.	VII. 294.
VI. 509.	IV. 747.	I. in Indice.	III. 1475.	VII. 311.
VII. 871. et *Suppl.* I. 328.	IV. 2074. et V. 26.	—	IV. 1009.	—
VII. 959. et *Suppl.* I. 337.	V. 85.	II. 799.	IV. 1060.	IX. 499.
VII. 1106.	V. 215.	—	IV. 1095.	X. 42.
VII. 1137.	V. 245. 279.	II. in Indice.	IV. 1123. 1152.	X. 71.
VII. 1166. et *Suppl.* I. 346.	V. 271. 279.	II. 858.	—	—
VII. 1171.	V. 275.	—	IV. 1149. 1153.	X. 77.
VIII. 146.	V. 385.	II. 937.	IV. 1260.	X. 207.
VIII. 175.	V. 397.	II. 941.	IV. 1269.	X. 219.

A. C. 499.

Digitized by Google

	A. C.	Concilium.	Papa.
	499.	Romanum I.	Symmacho.
	500.	Romanum II.	
	501.	Romana synodus palmaris.	
	502.	Romanum IV.	
	503.	Romanum V.	
	504.	Romanum VI.	
	518.	Romanum.	*Hormisda.*
	531.	Romanum I.	*Bonifacio II.*
	531.	Romanum II.	
	532.	Romanum.	*Ioanne II.*
	589.	Romanum.	*Pelagio.*
	590.	Romanum I.	*Gregorio M.*
	595.	Romanum II.	
	601.	Romanum III.	
	601.	Romanum IV.	
	606.	Romanum.	*Bonifacio III.*
	610.	Romanum.	*Bonifacio IV.*
[?]	641.	Romanum.	*Ioanne IV.*
	648.	Romanum.	*Theodoro.*
	649.	Romanum.	*Martino I.*
	667.	Romanum.	*Vitaliano.*
	680.	Romana duo.	*Agathone.*
	684.	Romanum.	*Benedicto II.*
	705. et 707.	Romanum.	*Ioanne VII.*
	721.	Romanum I.	*Gregorio II.*
	724.	Romanum II.	
	726.	Romanum III.	
	731.	Romanum I.	*Gregorio III.*
	732.	Romanum II.	
	743.	Romanum I.	*Zacharia.*
	745.	Romanum II.	
	757.	Romanum.	*Paulo I.*
	761.	Romanum.	*Paulo I.*
	769.	Romanum.	*Stephano III.*
	769.	Romanum aliud.	*Stephano III.*
	780.	Romanum.	*Hadriano I.*
	792.	Romanum.	*Hadriano I.*

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
VIII. 230. et *Suppl.* I. 379.	V. 441.	II. 957.	IV. 1312.	X. 280.
VIII. 246.	V. 455.	II. 957.	IV. 1322.	X. 289.
VIII. 247.	V. 457.	II. 967.	IV. 1323.	X. 289.
VIII. 262.	V. 471.	II. 975.	IV. 1333.	X. 304.
VIII. 295.	V. 502.	II. 985.	IV. 1364.	X. 351.
VIII. 310.	V. 509.	II. 989.	IV. 1371.	X. 358.
VIII. 579.	V. 727.	II. in Indice.	IV. 1589.	X. 658.
VIII. 737.	V. 833.	II. 1111.	IV. 1689.	XI. 90.
VIII. 737.	V. 835.	—	IV. 1690.	XI. 91.
VIII. 816.	V. 907.	II. 1150.	IV. 1761.	XI. 135.
IX. 1022.	VI. 783.	—	V. 1033.	XIII. 154.
X. 453.	VI. 1315.	—	V. 1592.	XIV. 319.
X. 475.	VI. 1335.	III. 496.	V. 1198. 1585. 1602.	XIV. 336.
X. 486.	VI. 1341.	—	V. 1607.	XIV. 343.
X. 490.	VI. 1345.	—	V. 1609.	XIV. 346.
X. 502.	VI. 1353.	—	V. 1616.	XIV. 359.
X. 503.	VI. 1355.	—	V. 1617.	—
X. 679.	VI. 1443. 1525.	III. in Indice.	V. 1698. 1773.	XIV. 588.
X. 783.	VI. 1443. 1601.	III. in Indice.	V. 1698. 1846.	XIV. 673.
X. 863.	VI. 1443. et VII. 77.	III. 687.	VI. 75.	—
XI. 102.	VII. 537.	—	VI. 522.	XV. 492.
XI. 186. et *Suppl.* I. 510.	VII. 601. 605.	III. 1038. et in Indice.	VI. 579. 582.	XVI. 21.
XI. 1094. et *Suppl.* I. 516.	—	—	—	—
XII. 166.	VIII. 113.	III. in Indice.	VI. 1588.	XVII. 227.
XII. 261.	VIII. 185.	—	VI. 1454.	XVII. 299.
XII. 267.	VIII. 190.	—	VI. 1459.	XVII. 306.
XII. 270.	VIII. 191.	III. in Indice.	VI. 1460.	XVII. 307.
XII. 298. et *Suppl.* I. 543.	VIII. 217.	III. in Indice.	VI. 1485.	XVII. 343.
XII. 299.	VIII. 217.	III. in Indice.	VI. 1485.	XVII. 343.
XII. 382. et *Suppl.* I. 560.	VIII. 283.	III. 1927.	VI. 1546.	XVII. 427.
XII. 390.	VIII. 300.	III. 1935.	VI. 1556.	XVII. 443.
XII. 656. et *Suppl.* I. 609.	—	—	—	—
XII. 660.	VIII. 457.	—	VI. 1700.	XVII. 677.
XII. 701. et *Suppl.* I. 627.	VIII. 483.	III. 2013.	VI. 1721.	—
XII. 703.	—	—	—	—
XII. 900. et *Suppl.* I. 727.	—	—	—	—
XIII. 857.	IX. 53.	—	—	—

Digitized by Google

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
XIII. 1030.	IX. 213.	IV. 927.	VII. 1049.	XX. 262.
XIII. 1046.	IX. 229.	—	VII. 1158.	XX. 269.
XIV. 147. et *Suppl.* I. 787.	—	—	—	—
XIV. 493.	IX. 657.	—	VIII. 103.	XXI. 96.
XIV. 929.	IX. 1063.	—	—	—
XIV. 943.	IX. 1075.	—	—	—
XIV. 998. et *Suppl.* I. 927.	IX. 1115.	V. 61.	VIII. 101. 113. 119.	XXI. 671.
XIV. 1009.	—	—	—	—
XV. 27.	—	—	—	—
XV. 124.	IX. 1261.	—	—	—
XV. 598. et *Suppl.* I. 983.	X. 187.	V. in Indice.	VIII. 653. 736.	XXII. 733.
XV. 609.	—	—	—	—
XV. 611.	X. 89. 199.	V. in Indice.	VIII. 738.	XXII. 733.
XV. 649.	X. 235.	V. 571.	VIII. 766.	XXII. 743.
XV. 661.	X. 243..	—	VIII. 774.	XXII. 748.
XV. 661.	X. 243. 1409.	—	VIII. 775.	XXII. 749.
XV. 675. et *Suppl.* I. 991.	X. 263.	—	VIII. 783.	XXII. 761.
XV. 680. et *Suppl.* I. 995.	X. 267.	V. 577.	VIII. 783.	XXII. 762.
XV. 861. 886. 890. et *Suppl.* I. 1001.	X. 447.	V. in Indice.	VIII. 941.	XXIII. 87.
XVII. 264. et *Suppl.* I. 1023.	—	—	—	—
XVII. 303. et *Suppl.* I. 1023.	—	—	—	—
XVII. 306. et *Suppl.* I. 1023.	XI. 277.	—	—	—
XVII. 336.	XI. 295.	VI. 181.	IX. 295.	XXIV. 433.
XVII. 343. et *Suppl.* I. 1027.	—	—	—	—
XVII. 359.	XI. 325.	XI. in Indice.	IX. 321.	XXIV. 461.
XVII. 363.	XI. 325.	VI. 207.	IX. 321.	XXIV. 461.
XVII. 535. et *Suppl.* I. 1033.	XI. 507. 509.	VI. in Indice.	IX. 336.	XXIV. 478.
XVII. 555.	—	—	—	—
XVIII. 125.	XI. 625.	VI. 431.	IX. 436.	XXIV. 625.
XVIII. 179.	XI. 667.	VI. in Indice.	IX. 478.	XXIV. 690.
XVIII. 555.	XI. 695.	—	—	—
XVIII. 221. et *Suppl.* I. 1093.	XI. 699.	VI. 487.	IX. 502.	XXIV. 696.
XVIII. 239. et *Suppl.* I. 1099.	XI. 715.	—	IX. 513.	—
XVIII. 309.	—	—	—	—
XVIII. 431.	XI. 861.	VI. 615.	IX. 634.	XXV. 90.
XVIII. 460. et *Suppl.* I. 1135.	—	—	—	—
XVIII. 465.	XI. 879.	VI. 627.	IX. 648.	XXV. 105.
XVIII. 471.	XI. 882.	VI. 637.	IX. 653. 1258.	XXV. 114.
XVIII. 477.	XI. 891.	VI. 637.	IX. 659. 1238.	XXV. 124.

Digitized by Google

A. C.	Concilium.	Papa.
967.	Romanum.	
969.	Romanum.	*Ioanne XIII.*
971.	Romanum.	
972.	Romanum.	
973.	Romanum.	*Benedicto VI.*
975.	Romana duo.	
979.	Romanum.	
983.	Romanum.	*Benedicto VII.*
983.	Romanum.	
989.	Romanum.	
993.	Romanum.	*Ioanne XV.*
996.	Romanum.	
998.	Romanum.	*Gregorio V.*
999.	Romanum I.	
999.	Romanum aliud.	
1001.	Romanum II.	*Syluestro II.*
1002.	Romanum.	
1007.	Romana ſynodus.	*Ioanne XVII.*
1014.	Romanum.	
1015.	Romana ſynodus.	*Benedicto VIII.*
1028.	Romana ſynodus.	
1029.	Romanum.	*Ioanne XVIII.*
1033.	Romanum.	*Ioanne XIX.*
1037.	Romanum.	
1038.	Romanum.	*Benedicto IX.*
1044.	Romana ſynodus.	
1046.	Romanum.	
1047.	Romanum.	*Clemente II.*
1049.	Romanum I.	
1049.	Romanum aliud.	
1050.	Romanum II.	*Leone IX.*
[¶] 1051.	Romanum III.	
1053.	Romanum.	*Leone IX.*
1057.	Romanum.	
1057.	Romanum aliud.	*Victore II.*
1059.	Romanum.	
1060.	Romanum.	*Nicolao II.*
1062.	Romanum.	
1063.	Romanum I.	*Alexandro II.*
1065	Romanum II.	

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
XVIII.529. et *Suppl.* II.51.App.	—	—	—	—
XIX. 19.	XI. 937.	VI. 679.	IX. 1238.	XXV. 188.
XIX. 29.	XI. 945.	VI. 685.	IX. 707.	—
XIX. 39. et *Suppl.* I. 1175.	—	—	—	—
XIX. 45. et *Suppl.* I. 1175.	—	—	—	—
XIX. 57.	XI. 961.	—	—	—
XIX. 71. et *Suppl.* I. 1183.	—	—	—	—
XIX. 73.	XI. 973.	VI. 711.	IX. 729.	XXV. 207.
XIX. 77.	—	—	IX. 1243.	XXV. 207.
XIX. 87.	XI. 981.	VI. 715.	IX. 732.	XXV. 213.
XIX. 169.	XI. 996.	VI. 727.	IX. 741.	XXV. 217.
XIX. 207. et *Suppl.* I. 1205.	XI. 1015.	VI. 743.	IX. 757. 1245.	—
XIX. 223. et *Suppl.* I. 1207.	XI.1030.1489.	VI. 755.	IX. 772.	XXV. 221.
XIX. 237. et *Suppl.* I. 1213.	XI. 1039.	VI. 763.	IX. 780.	XXV. 237.
XIX. 265.	—	—	—	—
XIX. 271.	XI. 1045.	VI. 763.	IX. 1246.	—
XIX. 275.	XI. 1045.	VI. 765.	IX. 1246.	—
XIX. 283.	XI. 1051.	—	—	—
XIX. 359. et *Suppl.* I. 1227.	—	—	—	—
XIX. 361.	XI. 1113.	VI. 819.	IX. 834.	—
XIX. 479. 481. 487.	XI. 1194.	—	—	—
XIX. 491.	XI. 1197.	—	—	—
XIX. 569. et *Suppl.* I. 1255.	—	—	—	—
XIX. 579.	XI. 1283.	VI. 917.	IX. 1250.	—
XIX. 587.	—	—	—	—
XIX. 605.	XI. 1299.	—	—	—
XIX. 617. et *Suppl.* I. 1275.	XI. 1313.	VI. 923.	IX. 1251.	XXV. 416.
XIX. 627. et *Suppl.* I. 1278.	XI. 1313.	VI. 925.	IX. 946.	—
XIX. 721. et *Suppl.* I. 1286.	XI. 1394.	VI. 991.	IX. 1027. 1253.	XXV. 527.
XIX. 727.	XI. 1397.	—	—	—
XIX. 1050. et *Suppl.* I. 1291.	XI. 1427.	VI. 1015.	IX. 1052.	XXV. 556.
XIX. 795. et *Suppl.* I. 1301.	XI. 1445.	VI. 1027.	IX. 1066.	XXV. 564.
XIX. 809.	XI. 1451.	VI. 1033.	IX. 1071.	XXV. 565.
XIX. 857. et *Suppl.* I. 1311.	XII. 23.	VI. 1049.	IX. 1087.	—
XIX. 865.	—	—	—	—
XIX. 895. et *Suppl.* I. 1338.	XII. 43.	VI. 1061.	IX. 1099. 1259.	XXV. 587.
XIX. 935.	XII. 67.	—	—	—
XIX. 997. et *Suppl.* I. 1363.	XII. 113.	—	—	—
XIX. 1023.	XII. 137.	VI. 1137.	IX. 1175.	XXV. 664.
XIX. 1037.	XII. 147.	VI. 1143.	IX. 1181.	XXV. 669.

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
XIX. 1039.	XII. 149.	VI. 1145.	IX. 1182.	XXV. 671.
XX. 1. et *Suppl.* I. 1369.	XII. 183.	—	—	—
XX. 55.	XII. 229.	—	—	—
XX. 401. et *Suppl.* II. 1.	XII. 547.	VI. 1522.	X. 313.	XXVI. 520.
XX. 435. et *Suppl.* II. 6.	—	—	—	—
XX. 443.	XII. 581.	VI. 1551.	X. 344.	XXVI. 567.
XX. 467. et *Suppl.* II. 17.	XII. 597.	VI. 1565.	X. 355.	XXVI. 573.
XX. 503. et *Suppl.* II. 27.	XII. 613.	VI. 1611.	X. 369.	XXVI. 578.
XX. 507.	XII. 619.	VI. 1611.	X. 371.	XXVI. 582.
XX. 517. et *Suppl.* II. 33.	XII. 629.632.	VI. 1583.	X. 378.	XXVI. 587.
XX. 531. et *Suppl.* II. 46.	XII. 635.	VI. 1587.	X. 381. 1830.	XXVI. 591.
XX. 578.	XII. 667.	VI. 1607.	X. 398.	XXVI. 600.
XX. 587.	XII. 675.	VI. 1611.	X. 401.	XXVI 600.
XX. 589. et *Suppl.* II. 55.	XII. 677.	VI. 1611.	X. 401.	XXVI. 601.
XX. 593.	—	—	—	—
XX. 719. et *Suppl.* II. 85.	XII. 777.	VI. 2. 1683.	X. 474.	XXVI. 650.
XX. 958.	XII. 953.	VI. 2. 1757.	X. 1823.	—
XX. 954.	XII. 951.	VI. 2. 1755.	X. 614.	XXVI 682.
XX. 961. et *Suppl.* II. 153.	XII. 957.	VI. 2. 1759.	X. 615.	XXVI. 683.
XX. 1135. et *Suppl.* II. 185.	—	—	—	—
XX. 1159. et *Suppl.* II. 213.	XII. 1107.	VI. 2. 1871.	X. 1833.	XXVI. 805.
XX. 1183.	XII. 1113.	—	—	—
XXI. 151.	XII. 1232.	—	X. 810.	—
XX. 269.	XII. 1323.	—	—	—
XXI. 271.	XII. 1325.	VI. 2. 1105.	X. 880.	XXVII. 49.
XXI. 303.	XII. 1345.	—	X. 907.	XXVII. 50.
XXI. 343.	XII. 1363.	—	—	—
XXI. 349. et *Suppl.* II. 385.	—	—	—	—
XXI. 619.	—	—	—	—
XXII. 814.	XIII. 817.	VI. 2. 1999.	XI. 56.	XXVIII. 109.
XXII. 1137. et *Suppl.* II. 869.	—	—	—	—
XXIII. 162.	XIII. 1223.	VII. 163.	XI. 413.	XXVIII. 342.
XXIII. 344.	XIII. 1315.	VII. 239.	XI. 481.	—
XXV. 97.	XIII. 1347.	VII. 1251.	XI.1476.2444.	XXVIII.688.
XXVII. 505.	XV. 1397.	—	XI. 2323.	—
—	XXI. 1849.	—	—	—
XXI. 863.	XIII. 63.	VI. 2. 1375.	X. 1184.	—
XIX. 407.	XI. 1139.	—	—	—

A. C. 583.

Digitized by Google

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
IX. 944.	VI. 668.	—	—	—
X. 1199.	VII. 401.	—	—	—
XI. 1043.	VII. 1449.	—	VI. 1240.	—
XIV. 107.	IX. 378.	—	—	—
XIX. 461.	XI. 1189.	—	—	—
XIX. 751.	XI. 1417.	VI. 1011.	IX. 1047.	—
XIX. 841.	XII. 9.	—	—	—
XIX. 1027.	XII. 141.	VI. 1141.	—	—
XX. 34.	XII. 207.	VI. 1187.	IX. 1225.	—
XX. 395.	—	VI. 1517.	—	—
XX. 398.	XII. 541.	VI. 1518.	X. 310.	—
XX. 441.	XII. 617.	—	—	—
XX. 739.	XII. 797.	—	—	—
XX. 921.	XII. 927.	VI. 2. 1743.	X. 599.	—
XX. 1231.	XII. 1139.	VI. 2. 1891.	X. 758.	—
XXI. 185.	XII. 1249.	VI. 2. 1949.	X. 824.	—
XXI. 257.	XII. 1311.	VI. 2. 1999.	X. 881.	—
XXI. 375.	XII. 1391.	—	—	—
XXII. 590.	XIII. 679.	VI. 2. 1905.	—	—
XXII. 814.	XIII. 865.	—	—	—
XXII. 1198.	XIII. 1083.	VII. 185.	—	—
XXIII. 214.	XIII. 1251.	—	—	—
XXIII. 916. et *Suppl.* II. 1189.	—	—	—	—
XXIV. 1203.	XIV. 1261.	VII. 1201.	XI. 1426.	—
XXV. 683.	XV. 233.	—	—	—
XXV. 1037.	XV. 471.	VII. 1603.	XI. 1835.	—
XXV. 1269. et *Suppl.* III. 537.	—	—	—	—
—	XIX. 25.	IX. 1295.	XIII. 1303.	—
—	XIX. 1016.	—	—	—
—	XIX. 1071.	—	—	—
—	XXI. 617.	X. 1211.	XV. 821.	—
XIV. 914. et *Suppl.* I. 921.	—	—	—	—
XXI. 327.	—	—	—	—
XXI. 1153. et *Suppl.* II. 537.	—	—	—	—
Suppl. VI. 278.	—	—	—	—
XV. 630.	X. 215.	—	VIII. 754.	—
XIX. 393.	XI. 1129.	VI. 827.	IX. 844.	XXV. 287.
XIX. 460.	XI. 1189.	—	—	—

Digitized by Google

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
—	XII. 165.	—	—	—
Suppl. V. 1157.	—	—	—	—
XIV. 15.	IX. 273.	IV. in Indice.	—	—
XVIII. 234.	XI. 711.	—	—	—
XXI. 749.	—	—	—	—
XXII. 122.	—	—	—	—
XXII. 1104.	XIII. 1041.	—	—	—
XXII. 1132.	XIII. 1065.	—	—	—
XXIV. 135. et *Suppl.* III. 32.	XIV. 545.	VII. 721.	XI. 998.	XXVIII. 588.
XXI. 395.	XIV. 729.	VII. 855.	XI. 1150.	XXVIII. 621.
XXIV. 945. et *Suppl.* III. 131.	—	—	—	—
XXIV. 1075. et *Suppl.* III. 233.	XIV. 1193.	VII. 1163.	XI. 1358.	XXVIII. 671.
XXIV. 1143. et *Suppl.* III. 247.	—	—	—	—
XXV. 525.	XIV. 409.	VII. 1303.	XI. 1513.	XXVIII. 691.
—	XIV. 409.	VII. 1303.	XI. 1514.	XXVIII. 693.
XXVI. 725.	XV. 961.	VII. 1899.	XI. 2061.	XXIX. 150.
XXVI. 733.	—	—	—	—
XXVIII. 977.	XVII. 19.	VIII. 957. 975.	XII. 308.	XXIX. 667.
XXVIII. 1007.	XVII. 47.	—	—	—
—	XIX. 163.	—	—	—
—	XIX. 495.	—	—	—
XXII. 145. et *Suppl.* II. 671.	XIII. 359.	—	—	—
XXII. 590.	XIII. 687.	—	—	—
XXV. 297.	XIV. 1477.	VII. 1319.	XI. 1535.	—
XXV. 521.	XV. 113.	—	—	—
XXV. 1047.	XV. 479.	VII. 1965.	—	—
—	XV. 951.	—	—	—
—	XV. 1397.	—	—	—
XXIII. 808.	XIV. 135.	VII. 441.	XI. 707.	—
XXIV. 459.	XIV. 565.	VII. 735.	XI. 1011.	—
XXIV. 1122.	XIV. 1211.	VII. 1169.	XI. 1395.	—
XXV. 553.	XV. 133.	VII. 1391.	XI. 1617.	—
X. 470. et *Suppl.* I. 459.	—	—	—	—
XX. 455. 457. et *Suppl.* II. 11.	—	—	—	—
XX. 473. et *Suppl.* II. 17.	—	—	—	—
XIX. 221. et *Suppl.* I. 1203.	XI. 1028.	—	IX. 770.	—
XIX. 807.	XI. 1449.	—	IX. 1069.	—
IX. 783.	VI. 527.	III. 353.	V. 845.	XII. 582.
IX. 921.	VI. 651.	III. 449.	V. 965.	XIII. 52.

Digitized by Google

A. C.	Concilium.	Papa.
1076.	Santonense.	*Gregorio VII.*
1080.	Santonense I.	
1083.	Santonense II.	
1089.	Santonense.	*Vrbano II.*
1096.	Santonense.	
1280.	Santonensis synodus.	*Nicolao III.*
1282.	Santonensis synodus.	*Martino II.*
1298.	Santonensis synodus.	*Bonifacio VIII.*
1162.	ad Saonam conuentus.	*Alexandro II.*
[?] 859.	ad Saponarias.	*Nicolao I.*
347.	Sardicense.	*Iulio I.*
347.	Sardicense s. Philippolitanum Orientalium conciliabulum.	*Iulio I.*
519.	Sardiniense.	*Hormisda.*
765.	Sarugense Iacobitarum.	*Paulo I.*
1217.	Sarumensis synodus.	*Honorio III.*
1256.	Sarumensis synodus.	*Alexandro IV.*
589.	Sauriciacense.	*Pelagio II.*
1248.	Scheningense.	*Innocentio IV.*
863.	Scirachauanense,	*Nicolao I.*
906.	Scoticum.	*Christophoro.*
1076.	Scotica duo.	*Gregorio VII.*
1177.	Scoticum.	*Alexandro III.*
1201.	Scoticum.	*Innocentio III.*
1225.	Scoticum.	*Honorio III.*
1259.	Scoticum.	*Alexandro IV.*
1324.	Scoticum.	*Ioanne XXII.*
1549.	Scoticum.	*Paulo III.*
1551.	Scoticum.	*Iulio III.*
1552.	Scoticum.	
1267.	Sedenense.	*Clemente IV.*
314.	Seleuciense.	*Syluestro I.*
359.	Seleuciense Semi-Arianorum.	*Liberio.*
401.	Seleuciense in Perside.	*Anastasio I.*
409.	Seleuciense in Perside.	*Innocentio I.*
485.	Seleucienses synodi duae.	*Felice II. al. III.*
489.	Seleuciensis synodus Nestorianorum.	
576.	Seleuciense Nestorianorum.	*Benedicto I.*
653.	Seleuciense.	*Martino I.*
1423.	Senense.	*Martino III.*

Digitized by Google

Manſi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
XX. 455. et *Suppl.* II. 7.	—	VI. 1551.	—	—
XX. 589.	XII. 663.	VI. 1605.	X. 397.	—
—	XII. 677.	VI. 1611.	X. 402.	—
XX. 721.	XII. 777.	VI. 2. p. 1683.	X. 475.	—
XX. 931.	XII. 933.	VI. 2. 1747.	X. 604.	—
XXIV. 377.	XIV. 711.	VII. 845.	XI. 1133.	—
XXIV. 465.	XIV. 761.	VII. 883.	XI. 1180.	—
XXIV. 1185.	XIV. 1261.	VII. 1201.	XI. 1425.	—
XXI. 1161. et *Suppl.* II. 539.	XIII. 293.	—	—	—
XV. 527.	X. 113.	V. 483.	VIII. 674.	—
III. 1. et *Suppl.* I. 175.	II. 653.	I. 635.	II. 90. 623.	III. 1.
III. 123.	II. 729.	I. 671.	II. 91. 697.	III. 80.
VIII. 591.	V. 733.	—	—	—
XII. 674.	—	—	—	—
XXII. 1103.	XIII. 1041.	—	XI. 235.	—
XXIII. 903.	XIV. 219.	—	XI. 769.	—
IX. 1009.	VI. 721.	III. 489.	V. 1025.	XIII. 142.
XXIII. 768.	XIV. 109.	VII. 423.	XI. 695.	—
XV. 639.	X. 223.	V. in Indice.	—	—
XVIII. 251. et *Suppl.* I. 1100.	—	—	—	—
XX. 479. et *Suppl.* II. 23.	—	—	—	—
XXII. 1[illegible]3.	XIII. 381.	VI. 2. 1653.	X. 1481.	—
XXII. 744.	XIII. 775.	VI. 2. 1965.	XI. 24.	XXVIII. 166.
XXII. 1221. et *Suppl.* II. 925.	—	—	—	—
XXIII. 944.	XIV. 237.	VII. 507.	XI. 782.	—
XXV. 729.	—	—	—	—
Suppl. V. 621.	—	—	—	—
Suppl. V. 653.	—	—	—	—
Suppl. V. 661.	—	—	—	—
XXIII. 1180.	XIV. 369.	VII. 577.	XI. 2368.	—
II. 441. et *Suppl.* I. 134.	—	—	—	—
III. 315.	II. 915.	I. 722.	II. 95. 804.	X. 201.
III. 977.	—	—	—	—
III. 1065. et *Suppl.* I. 286.	—	—	—	—
VII. 1170. et *Suppl.* I. 347.	—	—	—	—
VII. 1173. et *Suppl.* I. 347.	—	—	—	—
IX. 874. et *Suppl.* I. 441.	—	—	—	—
X. 1243. et *Suppl.* I. 488.	—	—	—	—
XXVIII. 1057.	XVII. 95.	VIII. 1013.	XII. 365.	XXI. 722.

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
X. 486. et *Suppl.* I. 461.	—	—	—	—
XI. 118.	VII. 549.	III. 1013.	VI. 1878.	—
XIV. 850. et *Suppl.* I. 907.	—	—	—	—
XIV. 967.	IX. 1085.	V. 39.	VIII. 72.	—
XIV. 975.	XI. 1085.	V. 39.	VIII. 1934.	—
XV. 607.	X. 197.	V. 537.	VIII. 1936.	—
XVIII. 323.	XI. 787.	VI. 557.	IX. 577.	—
XIX. 75. et *Suppl.* I. 1185.	XI. 973.	VI. 709.	IX. 1242.	—
XIX. 207. et *Suppl.* I. 1203.	—	—	—	—
XIX. 629.	XI. 1315.	VI. 925.	IX. 946.	—
XX. 18. et *Suppl.* I. 1375.	—	—	—	—
XX. 553.	XII. 647.	VI. 1597.	X. 1816.	—
XX. 1187. et *Suppl.* II. 215.	—	—	—	—
XXI. 559. et *Suppl.* II. 437.	XII. 1527.	VI. 2. 1219.	X. 1018.	XXVII. 141.
XXI. 1211. et *Suppl.* II. 553.	—	—	—	—
XXII. 689.	XIII. 739.	VI. 2. 1947.	XI. 3.	—
XXII. 1212.	—	—	—	—
XXIII. 509. et *Suppl.* II. 1055.	—	—	—	—
XXIII. 803.	XIV. 133.	VII. 439.	XI. 706.	—
XXIII.914.922.et*Suppl.*II.1193.	—	—	—	—
XXIV. 1.	XIV. 451.	VII. 649.	XI. 912.	—
XXIV.333.337. et *Suppl.*III.59.	—	—	—	—
XXV. 297.	XIV. 1477.	—	XI. 1535.	—
XXV. 551. et *Suppl.* III. 397.	—	—	—	—
XXV. 647.	XV. 209.	—	XI. 1680.	—
XXV. 727. et *Suppl.* III. 407.	XV. 273.	—	XI. 1711.	—
XXVIII. 1091.	XVII. 123.	VIII. 1039.	XIII. 382.	—
—	XIX. 408.	IX. 1520.	XIII. 1723.	—
—	XIX. 407.	IX. 1519.	XIII. 1721.	—
—	XIX. 1149.	IX. 1925.	XIV. 432.	XXXIV. 607.
—	XXI. 1535.	XI. 57.	XV. 1628.	—
XXI. 153. et *Suppl.* II. 313.	XII. 1232.	VI. 2. 1939.	X. 811.	—
XXII. 758. et *Suppl.* II. 791.	—	—	—	—
III. 381.	II. 973.	I. in Indice.	II. 830.	III. 225.
V. 1199.	—	—	—	—
III. 657.	II. 1207.	I. in Indice.	II. 1015.	III. 422.
VIII. 371.	V. 551.	I. in Indice.	IV.1413.1414	X. 413.
XV. 643.	X. 227.	V. 557.	VIII. 761.	XXII. 739.
XVII. 282.	XI. 253.	VI. 143.	IX. 257.	XXIV. 385.

A. C. 990.

Digitized by Google

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
XIX. 95.	XI. 985.	VI. 719.	IX. 736.	XXV. 213.
XIX. 631. et *Suppl.* I. 1280.	—	—	—	—
XXIII. 369.	XIII. 1339.	VII. 261.	—	—
XXIII. 522.	XIII. 1443.	VII. 329.	XI. 571.	—
XXV. 559.	XV. 139.	VII. 1397.	XI. 1623.	—
XXV. 629.	XV. 205.	VII. 1403.	XI. 1627.	—
XXV. 799.	XV. 335.	VII. 1531.	XI. 1768.	—
III. 399. et *Suppl.* I. 212.	II. 987.	I. 747.	II. 839.	III. 234.
I. 1350.	I. 955.	I. 217.	I. 938.	I. 605.
XIX. 793.	XI. 1443.	VI. 1027.	IX. 1066.	—
Suppl. V. 1058.	—	—	—	—
III. 179. et *Suppl.* I. 183.	II. 786.	—	II. 729.	III. 178.
III. 253. et *Suppl.* I. 185.	II. 779. 783.	I. 701.	II. 93. 729 784.	—
III. 293.	II. 892.	I. 709.	—	—
XXV. 139. et *Suppl.* III. 271.	XIV. 1377.	—	—	—
XV. 542.	X. 135.	V. in Indice.	—	—
XIX. 933.	—	—	—	—
XXII. 1198.	XIII. 1083.	—	—	—
XXIII. 508. et *Suppl.* II. 1051.	—	—	—	—
XX. 1228.	—	—	—	—
XX. 457. et *Suppl.* II. 13.	—	—	—	—
XXIV. 1113. et *Suppl.* III. 246.	—	—	—	—
XIV. 850.	IX. 995.	—	VII. 1852.	XXI. 517.
XXIII. 343.	XIII. 1315.	—	XI. 481.	—
XX. 750.	XII. 807.	VI. 2. 1701.	X. 490.	—
XX. 1101.	XII. 1065.	VI. 2. 1853.	X. 716.	—
—	XII. 1192.	—	XI. 792.	—
XXI. 441. et *Suppl.* II. 405.	XII. 1449.	VI. 2. 1181.	X. 792.	XXVII. 102.
XXI. 707.	XII. 1647.	VI. 2. 1297.	X. 1104.	—
XIV. 734.	IX. 883.	IV. 1447.	VII. 1768.	XXI. 396.
XXIII. 517.	—	—	—	—
XXI. 97. et *Suppl.* II. 285.	—	—	—	—
XXII. 36. et *Suppl.* II. 576.	—	—	—	—
XXIII. 920. et *Suppl.* II. 1193.	—	—	—	—
XXIV. 1103. et *Suppl.* III. 246.	—	—	—	—
XXIV. 1144.	—	—	—	—
XXVI. 723. et *Suppl.* III. 663.	—	—	—	—
XII. 388.	VIII. 290.	III. 1931.	VI. 1552.	XVII. 436.
XIV. 96.	IX. 1081.	V. 37.	VIII. 1933.	XXI. 636.
XIV. 978. et *Suppl.* I. 930.	IX. 1087.	V. 41.	VIII. 79.	—

Digitized by Google

A. C.	Concilium.	Papa.
858.	Sueſſionenſe.	
861.	Sueſſionenſe.	
862.	Sueſſionenſia duo.	*Nicolao I.*
[P] 866.	Sueſſionenſe III.	
941.	Sueſſionenſe.	*Stephano VIII.*
1071.	Sueſſionenſe.	*Alexandro II.*
1092.	Sueſſionenſe.	*Vrbano II.*
1100.	Sueſſionenſe.	*Paſchale II.*
1115.	Sueſſionenſe.	*Paſchale II.*
1120.	Sueſſionenſe.	*Calliſto II.*
1155.	Sueſſionenſe.	*Hadriano IV.*
1201.	Sueſſionenſe.	*Innocentio III.*
1456.	Sueſſionenſe.	*Calliſto III.*
524.	Sufetanum.	*Ioanne I.*
558.	Sufetulenſe.	*Pelagio I.*
1046.	Sutrinum.	*Gregorio VI.*
1059.	Sutrinum.	*Nicolao II.*
256. (Hard. 235.)	Synnadenſe.	*Stephano I.*
536.	Syriacum.	*Agapeto.*
1115.	Syriacum.	*Paſchale II.*
1092.	Szabolchenſis ſynodus.	*Vrbano II.*

T.

A. C.	Concilium.	Papa.
961.	Tardanenſe.	*Ioanne XII.*
972.	Tardanenſe.	*Benedicto VI.*
circa 740.	Tarmanenſis ſynodus Iacobitarum.	*Gregorio III.*
465.	Tarraconenſe.	*Hilaro.*
516.	Tarraconenſe ſ. Egarenſe.	*Hormiſda.*
1146.	Tarraconenſe.	*Eugenio III.*
1180.	Tarraconenſe.	*Alexandro III.*
1230.	Tarraconenſe.	*Gregorio IX.*
1234.	Tarraconenſe.	*Gregorio IX.*
1238.	Tarraconenſe.	*Gregorio IX.*
1239.	Tarraconenſe.	*Gregorio IX.*
1240.	Tarraconenſe.	*Gregorio IX.*
1242.	Tarraconenſe.	*Sede vacante.*
1242.	Tarraconenſe aliud.	*Sede vacante.*
1244.	Tarraconenſe.	*Innocentio IV.*
1246.	Tarraconenſe.	*Innocentio IV.*

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
XV. 523.	X. 89.	V. 468.	VIII. 1935.	XXII. 798.
XV. 605.	X. 196.	—	VIII. 736.	—
XV. 638.	X. 221.	V. 569.	VIII. 1936.	—
XV. 703.	X. 291.	V. 599.	VIII. 808.	—
XVIII. 391.	XI. 831.	VI. 587.	IX. 606.	XXV. 52.
XX. 501.	—	—	—	—
XX. 742.	XII. 797.	VI. 2. 1695.	X. 484.	—
XX. 1162. et *Suppl.* II. 185.	—	—	—	—
XX. 127.	XII. 1213.	VI. 2. 1929.	X. 801.	—
XXI. 265.	XII. 1319.	VI. 2. 1103.	X. 885.	—
XXI. 857.	XIII. 47.	VI. 2. 1365.	X. 1175.	—
XXII. 738.	XIII. 773.	VI. 2. 1963.	XI. 22.	—
—	XIX. 175.	IX. 1381.	XIII. 1396.	—
VIII. 634.	III. 459.	II. in Indice.	—	—
IX. 761.	III. 461.	—	—	—
XIX. 617.	XI. 1309.	VI. 921.	IX. 943.	XXV. 412.
XIX. 885.	XII. 43.	VI. 1061.	IX. 1098.	XXV. 586.
I. 921.	I. 779.	I. in Indice.	I. 760.	I. 449.
IX. 23.	V. 1273.	—	V. 306.	—
XXI. 139.	XII. 1221.	VI. 2. 1929.	X. 802.	XXVI. 802.
XX. 751. et *Suppl.* II. 91.	—	—	—	—
XVIII. 457.	—	—	—	—
XIX. 31.	XI. 947.	VI. 685.	—	—
XII. 302. et *Suppl.* I. 548.	—	—	—	—
VII. 957.	V. 85.	—	—	—
VIII. 539.	V. 697.	II. 1039.	IV. 1562.	X. 623.
XXI. 699.	XII. 1639.	VI. 2. 1295.	X. 1827.	—
XXII. 471.	XIII. 639.	—	—	—
XXIII. 213.	XIII. 1251.	—	—	—
XXIII. 330. et *Suppl.* II. 1027.	—	—	—	—
XXIII. 497.	—	—	—	—
XXIII. 514. et *Suppl.* II. 1059.	XIII. 1437.	—	—	—
XXIII. 521.	XIII. 1443.	—	—	—
XXIII. 544.	XIII. 1467.	VII. 349.	VI. 592.	XXVIII. 370.
XXIII. 560.	XIII. 1471.	—	—	—
XXIII. 604.	XIV. 37.	—	—	—
XXIII. 723.	XIV. 107.	—	—	—

A. C.	Concilium.	Papa.
1247.	Tarraconense.	
1248.	Tarraconense.	*Innocentio IV.*
1253.	Tarraconense.	
1266.	Tarraconense.	*Vrbano IV.*
1279.	Tarraconense.	*Nicolao III.*
1282.	Tarraconense.	*Martino IV.*
1292.	Tarraconense.	*Sede vacante.*
1312.	Tarraconense.	*Clemente V.*
1317.	Tarraconense.	
1318.	Tarraconense.	
1323.	Tarraconense.	*Ioanne XXII.*
1329.	Tarraconense.	
1331.	Tarraconensia duo.	
1335.	Tarraconense.	*Benedicto XII.*
435.	Tarsense.	*Sixto III.*
1177.	Tarsense.	*Alexandro III.*
[?] 397.	Taurinense.	*Siricio.*
840.	Teatina synodus.	*Gregorio IV.*
814.	Tegernseense.	*Leone III.*
759.	Telense.	*Paulo I.*
418.	Teleptense.	*Zosimo.*
363.	Teuestinum Donatistarum.	*Liberio.*
560.	Theimense Armeniorum.	*Ioanne III.*
821.	apud Theodonis villam.	*Paschale I.*
835.	Ibidem.	*Gregorio IV.*
844.	Ibidem.	*Sergio II.*
[935.]	ad castellum S. Theodorici.	*Ioanne XI.*
953.	apud S. Theodoricum.	*Agapito II.*
390.	Thessalonicense.	*Siricio.*
435.	Thessalonicense.	*Sixto III.*
457.	Thessalonicense.	*Leone I.*
518.	Thessalonicensis synodus.	*Hormisda.*
907.	S. Tiberii Narbonense prouinc.	*Sergio III.*
1050.	S. Tiberii.	*Leone IX.*
1401.	S. Tiberii.	*Bonifacio IX.*
850.	Ticinense.	
852.	Ticinensis conuentus.	*Leone IV.*
853.	Ticinensis conuentus.	
855.	Ticinense.	

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
XXIII. 734.	XIV. 109.	—	—	—
XXIII. 778.	XIV. 119.	—	—	—
XXIII. 806.	XIV. 133.	—	—	—
XXIII. 1130. et *Suppl.* II. 1243.	—	—	—	—
XXIV. 309.	XIV. 675.	VII. 817.	XI. 1106.	XXVIII. 607.
XXIV. 489. et *Suppl.* III. 107.	—	—	—	—
XXIV. 1105. et *Suppl.* III. 237.	—	—	—	—
XXV. 515.	XV. 111.	—	—	—
XXV. 627. et *Suppl.* III. 397.	—	—	—	—
XXV. 637.	XV. 207.	—	—	—
XXV. 727. et *Suppl.* III. 405.	—	—	—	—
—	XV. 349.	—	—	—
—	XV. 403. 409.	—	—	—
—	XV. 507.	—	—	—
V. 117.	IV. 525.	—	—	—
XXII. 198. et *Suppl.* II. 679.	XIII. 401.	—	—	—
III. 859.	II. 1383.	I. 957.	II. 1155.	III. 460.
XIV. 779.	—	—	—	—
XIV. 10. et *Suppl.* I. 747.	—	—	—	—
XII. 659. et *Suppl.* I. 622.	—	—	—	—
IV. 379.	III. 427.	I. 1235.	II. 1577.	IV. 420.
III. 373.	II. 965.	I. in Indice.	—	—
IX. 771. et *Suppl.* I. 441.	—	—	—	—
XIV. 389. et *Suppl.* I. 823.	IX. 611.	IV. 1237.	VII. 1519.	XXI. 46.
XIV. 657. et *Suppl.* I. 866.	IX. 811.	IV. 1385.	VII. 1695.	XXI. 291.
XIV. 807.	IX. 941.	IV. 1465.	VII. 1800. et 1820.	XXI. 436.
XVIII. 374.	IX. 817.	—	—	XXV. 39.
XVIII. 438.	XI. 867.	VI. 617.	IX. 637.	XXV. 95.
III. 689.	II. 1239.	—	—	—
V. 1187.	IV. 531.	—	—	—
VII. 910.	IV. 2071. et V. 26.	—	IV. 1008.	—
VIII. 375.	V. 725.	—	IV. 1588.	—
XVIII. 253.	XI. 725.	—	IX. 518.	—
XIX. 793.	XI. 1443.	—	—	—
XXVI. 835.	—	—	—	—
XIV. 930.	IX. 1063.	V. 25.	VIII. 61.	XXI. 634.
XIV. 972. et *Suppl.* I. 926.	—	—	—	—
XIV. 975.	IX. 1087.	V. 39.	VIII. 78.	—
XV. 15. et *Suppl.* I. 931.	IX. 1161.	V. 97.	VIII. 146.	XXI. 699.

A. C.	Concilium.	Papa.
866.	Ticinenſe.	*Nicolao I.*
876.	Ticinenſe.	*Ioanne VIII.*
888.	Ticinenſe.	*Stephano IV.*
997.	Ticinenſe.	*Gregorio V.*
circa 1020. [Hard. 1012.]	Ticinenſe.	*Benedicto VIII.*
1046.	Ticinenſe.	*Gregorio VI.*
1049.	Ticinenſe.	*Leone IX.*
1114.	Ticinenſe.	*Paſchale II.*
1423.	Ticinenſe.	*Martino V.*
[?] 400.	Toletanum.	*Anaſtaſio I.*
407.	Toletanum.	*Innocentio I.*
531.	Toletanum.	*Bonifacio II.*
581.	Toletanum. }	*Pelagio II.*
589.	Toletanum. }	
597.	Toletanum.	*Gregorio I.*
610.	Toletanum.	*Bonifacio IV.*
633.	Toletanum. }	*Honorio I.*
636.	Toletanum. }	
638.	Toletanum. }	
646.	Toletanum. }	*Theodoro.*
646.	Toletanum aliud. }	
653.	Toletanum.	*Martino I.*
655.	Toletanum.	*Eugenio I.*
656.	Toletanum.	*Vitaliano.*
675.	Toletanum.	*Adeodato.*
681.	Toletanum.	*Agathone.*
683.	Toletanum.	*Leone II.*
684.	Toletanum.	*Benedicto II.*
688.	Toletanum. }	*Sergio I.*
693.	Toletanum. }	
694.	Toletanum. }	
701. [Hard. 704.]	Toletanum.	*Ioanne VII.*
1086.	Toletanum.	*Gregorio VII.*
1324.	Toletanum.	*Ioanne XX.*
1339.	Toletanum.	*Benedicto XII.*
1347.	Toletanum.	*Clemente VI.*
1355.	Toletanum.	*Innocentio VI.*
1379.	Toletanum.	*Vrbano VI.*
1473.	Toletanum.	*Sixto IV.*

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
XV. 759.	—	—	—	—
XVII. 306. et *Suppl.* I. 1023.	XI. 277. 281.	VI. 165.	IX. 279.	XXIV. 411.
XVIII. 91.	XI. 603.	—	—	—
XIX. 221. et *Suppl.* I. 1194.	XI. 1028.	VI. 753.	IX. 770.	—
XIX. 343.	XI. 1097.	VI. 803.	IX. 819.	—
XIX. 615.	XI. 1319.	—	—	—
XIX. 725.	XI. 1395.	VI. 991.	IX. 1028.	—
XXI. 97. et *Suppl.* II. 285.	—	—	—	—
XXVIII. 1081.	—	—	—	—
III. 997.	II. 1469.	I. 989.	—	—
III. 1161. et *Suppl.* I. 275.	III. 99.	I. 1019.	—	—
VIII. 784.	V. 877.	II. 1139.	IV. 1734.	XI. 92.
IX. 941. et *Suppl.* I. 452.	—	—	—	—
IX. 977.	VI. 693.	III. 467.	V. 997.	XIII. 101.
X. 477.	VI. 1336.	III. 535.	V. 1603.	XIV. 330.
X. 507. et *Suppl.* I. 467.	VI. 1360.	III. 545.	V. 1620.	XIV. 367.
X. 612.	VI. 1445.	III. 575.	V. 1700.	XIV. 477.
X. 653.	VI. 1483.	III. 597.	V. 1735.	XIV. 533.
X. 659.	VI. 1489.	III. 601.	V. 1740.	XIV. 541.
X. 763.	VI. 1591.	III. 619.	V. 1836.	XIV. 657.
X. 775.	—	—	—	—
X. 1206.	VII. 409.	III. 952.	VI. 394.	XV. 298.
XI. 23.	VII. 465.	III. 971.	VI. 351.	XV. 383.
XI. 32.	VII. 473.	III. 977.	VI. 359.	XV. 396.
XI. 130.	VII. 555.	III. 1017.	VI. 539.	XV. 502.
XI. 1023.	VII. 1429.	III. 1715.	VI. 1221.	XVI. 698.
XI. 1059.	VII. 1463.	III. 1735.	VI. 1253.	XVI. 16.
XI. 1086.	VII. 1487.	III. 1753.	VI. 1278.	XVII. 56.
XII. 7.	VIII. 6.	III. 1759.	VI. 1294.	XVII. 82.
XII. 59.	VIII. 49.	III. 1785.	VI. 1327.	XVII. 135.
XII. 93.	VIII. 81.	III. 1809.	VI. 1361.	XVII. 184.
XII. 163.	VIII. 111.	III. in Indice.	VI. 1386.	XVII. 225.
XX. 615.	XII. 687.	—	—	—
XXV. 729.	XV. 275.	VII. 1487.	XI. 1712.	XXIX. 111.
XXV. 1143.	XV. 343.	VII. 1635.	XI. 1869.	XXIX. 121.
XXVI. 123.	XV. 615.	VII. 1683.	XI. 1915.	XXIX. 131.
XXVI. 313.	XV. 781.	VII. 1762.	XI. 1931.	XXIX. 136.
XXVI. 657.	XV. 949.	—	—	—
—	XIX. 381.	IX. 1501.	XIII. 1448.	XXXIV. 29.

A. C. 1565.

Digitized by Google

A. C.	Concilium.	Papa.
1565.	Toletanum.	*Pio IV.*
507.	Tolofanum.	*Symmacho.*
829.	Tolofanum.	*Gregorio IV.*
843.	Tolofanum capitulare.	
[⁋] 873. [Hard. 883.]	Tolofanum.	*Ioanne III. f. Marino I.*
circa 1020.	Tolofanus conuentus.	*Benedicto VIII.*
1056.	Tolofanum.	*Victore II.*
1058.	Tolofanum.	*Stephano IX.*
1068.	Tolofanum.	*Alexandro II.*
1075.	Tolofanum.	*Gregorio VII.*
1089. vel 1090.	Tolofanum.	*Vrbano II.*
1110.	Tolofanum.	*Pafchale II.*
1118.	Tolofanum.	*Gelafio II.*
1119.	Tolofanum.	*Callifto II.*
1124.	Tolofanum.	
1129.	Tolofanum.	*Honorio II.*
1161.	Tolofanum.	*Alexandro III.*
1229.	Tolofanum.	*Gregorio IX.*
1319.	Tolofanum.	*Ioanne XX.*
1327.	Tolofanum.	*Ioanne XXII.*
1590.	Tolofanum.	*Sixto V.*
1127.	Torcellenfe.	*Honorio II.*
1294.	Torcellenfis fynodus.	*Bonifacio VIII.*
519.	Tornacenfe.	*Hormisda.*
946.	apud montem Trago.	*Agapeto II.*
697.	Traiectenfe.	*Sergio I.*
720.	Traiectenfe.	*Gregorio II.*
1297.	Traiectenfe.	*Bonifacio VIII.*
1104.	Trecenfe.	*Pafchale II.*
1107.	Trecenfe.	
1128.	Trecenfe vid. Tricaffinum.	*Honorio II.*
1005.	Tremonienfe.	*Ioanne XVII.*
944.	Trenorcianum.	*Marino II.*
1115.	Trenorcianum.	*Pafchale II.*
1117.	Trenorcianum.	
386.	Treuirenfe.	*Siricio.*
669.	Treuirenfe.	*Adeodato.*
814.	Treuirenfe.	*Leone III.*
927.	Treuirenfe.	*Ioanne X.*
948.	Treuirenfe.	*Agapito II.*

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
—	XXI. 537.	X. 1141.	XV. 751.	—
VIII. 347.	V. 541.	—	IV. 1827.	—
XIV. 529.	IX. 692.	IV. 1279. E. 6.	VII. 1580.	—
XIV. 798.	IX. 921.	—	VII. 1780.	—
XVII. 565.	XI. 531.	VI. 135.	IX. 1235.	—
XIX. 389.	XI. 1127.	VI. 825.	IX. 843. 1248.	—
XIX. 847.	XII. 13.	VI. 1043.	IX. 1084. 1254.	XXV. 571.
XIX. 877.	—	—	—	—
XIX. 1065.	XII. 167.	VI. 1159.	IX. 1196.	—
XX. 457. et *Suppl.* II. 10.	—	—	—	—
XX. 734.	XII. 789.	VI. 2. 1691.	X. 479.	XXVI. 651.
XXI. 12.	XII. 1151.	—	X. 766.	—
XXI. 183.	XII. 1249.	VI. 2. 1947.	X. 824.	—
XXI. 225. et *Suppl.* II. 341.	XII. 1283.	VI. 2. 1977.	X. 856.	XXVII. 51.
XXI. 303. et *Suppl.* II. 391.	XII. 1347.	—	X. 907.	—
—	XII. 1403.	VI. 2. 1149.	X. 939.	—
XXI. 1155.	XIII. 287.	VI. 2. 1585.	X. 1406.	—
XXIII. 192.	XIII. 1233.	VII. 173.	XI. 425.	—
XXV. 639.	XV. 207.	VII. 1453.	XI. 1680.	—
XXV. 807.	XV. 343.	VII. 1535.	—	—
—	XXI. 1269.	X. 1783.	XV. 1378.	—
XXI. 347. et *Suppl.* II. 385.	—	—	—	—
XXIV. 1163.	XIV. 1259.	—	—	—
VIII. 587.	—	—	—	—
XVIII. 413.	—	—	—	—
XII. 109.	—	—	—	—
XII. 260.	—	—	—	—
XXIV. 1181.	XIV. 1259.	—	—	—
XX. 1179.	XII. 1111.	VI. 2. 1873.	X. 738.	XXVI. 750.
XX. 1218.	XII. 1133.	VI. 2. 1887.	X. 754.	XXVI. 764.
XXI. 358.	XII. 1373.	VI. 2. 1131.	X. 922.	XXVII. 61.
XIX. 279. et *Suppl.* I. 1217.	XI. 1049.	VI. 767.	IX. 783.	XXV. 239.
XVIII. 403.	XI. 841.	VI. 597.	IX. 617.	XXV. 68.
XXI. 139.	XII. 1221.	VI. 2. 1931.	X. 803.	—
XXI. 161.	XII. 1235.	VI. 2. 1939.	X. 812.	—
III. 679. et *Suppl.* I. 250.	II. 1233.	I. in Indice.	II. 1035.	III. 449.
XI. 115. et *Suppl.* I. 498.	—	—	—	—
XIV. 143.	IX. 393.	—	VII. 1304.	—
XVIII. 349. et *Suppl.* I. 1115.	—	—	—	—
XVIII. 429.	XI. 857.	VI. 613.	IX. 632.	XXV. 87.

Digitized by Google

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
XX. 2. et *Suppl.* I. 1372.	—	—	—	—
XXI. 551. et *Suppl.* II. 354.	—	—	—	—
XXI. 737. et *Suppl.* II. 465.	XII. 1675.	VI. 2. 1317.	X. 1128.	XXVII. 213.
XXIII. 26.	—	—	—	—
XXIII. 241. 243. et *Suppl.* II. 978.	—	—	—	—
XXIII. 478. et *Suppl.* II. 1041.	XIII. 1435.	—	—	—
XXIV. 91. et *Suppl.* III. 34.	—	—	—	—
XXV. 247.	XIV. 1429.	—	—	—
XXV. 1081.	—	—	—	—
XXVIII. 1048.	XVII. 86.	—	—	—
—	XIX. 1335.	IX. 2061.	XIV. 606.	XXXV. 181.
—	XIX. 1439.	IX. 2139.	XIV. 705.	XXXV. 330.
XVIII. 129.	XI. 627.	VI. 435.	IX. 438.	XIV. 629.
XIX. 553.	XI. 1256.	VI. 892.	IX. 913.	—
XIX. 575. et *Suppl.* I. 1262.	XI. 1281.	VI. 917.	IX. 937.	XXV. 410.
XX. 467.	XII. 597.	VI. 1563.	X. 355.	—
XV. 790.	X. 371.	V. 679.	VIII. 868.	XXII. 879.
XVII. 345.	XI. 309.	VI. 191.	IX. 306.	XXIV. 439.
XXIV. 321.	—	—	—	—
Suppl. V. 549.	XX. 1.	X. 1.	XIV. 725.	XXXV. 357.
XX. 721.	XII. 779.	VI. 2. 1683.	X. 475.	XXVI. 651.
XX. 789.	XII. 811.	VI. 2. 1703.	X. 492.	XXVI. 657.
XXI. 139.	XII. 1221.	VI. 2. 1931.	X. 802. 1822.	XXVI. 801.
XXI. 358.	XII. 1373.	—	—	—
XVIII. 263.	XI. 731.	VI. 503.	IX. 520.	XXIV. 716.
XVIII. 343.	XI. 793.	VI. 559.	IX. 579.	XXV. 20.
XVIII. 346.	XI. 797.	VI. 561.	IX. 581.	XXV. 21.
XVIII. 349.	XI. 797.	VI. 563.	IX. 582.	—
XIX. 275.	XI. 1045.	V. 765.	—	—
IX. 147.	V. 1393.	II. 1453.	V. 404.	XI. 654.
XV. 527.	X. 113.	V. 483.	VIII. 674.	XXII. 642.
XV. 557.	X. 149.	V. 507.	VIII. 702.	XXII. 684.
XIX. 30.	—	—	—	—
XIX. 1021.	XII. 151.	VI. 1147.	—	—
XXIII. 205.	XIII. 1247.	VII. 183.	XI. 437.	—
VII. 943. et *Suppl.* I. 341.	V. 73.	II. 793.	IV. 1049.	IX. 483.
IX. 789.	VI. 533.	III. 355.	V. 851.	XII. 590.
XIII. 43.	IX. 223.	—	VII. 1862.	XX. 371.
XIV. 81.	IX. 347.	IV. 1021.	VII. 1259.	—

Digitized by Google

V. U.

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
XIV. 923.	IX. 1057.	—	VIII. 58.	XXI. 605.
XV. 523. et *Suppl.* I. 979.	—	—	—	—
XVIII. 60. et *Suppl.* I. 1055.	XI. 577.	—	—	—
XVIII. 313.	XI. 777.	VI. 549.	IX. 569.	—
XVIII. 347.	XI. 797.	VI. 563.	—	—
XIX. 571. et *Suppl.* I. 1262.	—	—	—	—
XIX. 839.	XII. 7.	VI. 1041.	IX. 1081.	XXV. 569.
XIX. 925.	XII. 57.	VI. 1071.	IX. 1108.	—
XX. 925. et *Suppl.* II. 143.	XII. 929.	VI. 2. 1745.	X. 601.	XXVI. 680.
XXI. 1167.	XIII. 293.	VI. 2. 1589.	X. 1411. 1838.	XXVII. 352.
XXIII. 412.	XIII. 1367.	VII. 263.	XI. 503.	—
XXIII. 498.	XIII. 1437.	VII. 323.	XI. 565.	—
XXIV. 467. et *Suppl.* III. 105.	XIV. 763.	VII. 885.	XI. 1183.	—
XXV. 553.	XV. 133.	VII. 1391.	XI. 1617.	—
—	XIX. 75.	IX. 1339.	XIII. 1350.	XXXIV. 3.
—	XIX. 557.	IX. 1555. 1561.	XIII. 1481.	XXXIV. 66.
—	XXI. 805.	X. 1391.	XV. 1001.	—
XX. 717.	XII. 775.	—	—	—
XXI. 691.	—	—	—	—
IV. 372.	III. 419.	I. in Indice.	—	—
XV. 557.	X. 149.	V. 507.	VIII. 702.	—
III. 393.	II. 983.	I. in Indice.	II. 99. 836.	III. 231.
II. 1123.	II. 449.	I. 539.	II. 85. 435.	II. 520.
VI. 497.	IV. 737. et 1531.	I. in Indice.	III. 1468. et IV. 627.	VII. 301.
VIII. 578.	V. 727.	II. in Indice.	IV. 1588.	X. 657.

XII. 724.	VIII. 491.	III. 2017.	VI. 1726.	XVII. 679.
III. 491. et *Suppl.* I. 238.	II. 1067.	I. 795.	II. 904.	III. 309.
VIII. 723.	V. 819.	II. 1003.	IV. 1678.	—
IX. 946. et *Suppl.* I. 453.	VI. 669.	III. 457.	V. 976.	XIII. 69.
XV. 1.	IX. 1149.	V. 87.	VIII. 133.	XXI. 678.
XVIII. 95.	XI. 607.	VI. 421.	IX. 424.	XXIV. 609.
XX. 1115.	XII. 1079.	VI. 2. 1853.	X. 717.	—
XXIII. 770.	XIV. 111.	VII. 423.	XI. 696.	—
VIII. 620.	V. 759.	II. 1067.	IV. 1617.	XI. 26.
XXII. 1210.	XIII. 1089.	VII. 133.	XI. 290.	—
XXIII. 550.	XIII. 1463.	VII. 347.	XI. 590.	—

Digitized by Google

Digitized by Google

Manſi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
XXI. 507.	XII. 1489.	VI. 2. in Indice.	—	—
XXV. 695.	XV. 241.	—	XI. 1682.	—
XVIII. 89.	XI. 603.	VI. 421.	IX. 423.	—
III. 175.	II. 775.	—	—	III. 118.
V. 451.	IV. 715.	I. 1787.	III. 1456.	XXI. 678.
VIII. 725.	V. 821.	II. 1105.	IV. 1679.	XI. 75.
XX. 864. et *Suppl.* II. 837.	XIII. 841.	VI. 2. 2019.	XI. 81.	—
XXVI. 473.	XV. 833.	VII. 1793.	XI. 1957.	—
XXVI. 935. et *Suppl.* III. 739.	—	—	—	—
XXV. 213. et *Suppl.* III. 335.	—	—	—	—
VII. 951.	V. 79.	II. 795.	V. 1054.	IX. 490.
XIV. 843.	IX. 989.	—	VII. 1874.	—
XII. 889. et *Suppl.* I. 726.	VIII. 587.	—	—	—
XIV. 386. et *Suppl.* I. 805.	IX. 609.	—	—	—
XIX. 591.	XI. 1291.	VI. 919.	IX. 940.	XXV. 410.
XXI. 754. et *Suppl.* II. 473.	—	—	—	—
XXII. 174	XIII. 381.	VI. 2. 1653.	X. 1481.	XXVII. 413.
XIX. 773. et *Suppl.* I. 1295.	XI. 1431.	VI. 1017.	IX. 1055.	XXV. 557.
XII. 566.	VIII. 405.	III. 1989.	VI. 1656.	XVII. 583.
XIV. 997.	IX. 1112.	V. 59.	VIII. 99.	XXI. 667.
XV. 670. et *Suppl.* I. 986.	X. 263.	V. 569.	VIII. 1527.	—
XVI. 551.	X. 1033. cf. p. 369.	V. 1211.	VIII. 1937.	XXIII. 775.
XII. 578. et *Suppl.* I. 608.	VIII. 415.	III. 1994.	VI. 1661.	XVII. 594.
XIV. 810.	IX. 947.	IV. 1469.	VII. 1805.	XXI. 445.
XXVIII. 1045.	XVII. 83.	—	—	—
V. 489.	IV. 729.	I. in Indice.	III. 1464.	VII. 295.
XIII. 861.	IX. 55.	IV. 863.	VII. 1012.	XX. 79.
XIII. 863.	IX. 55.	IV. 863.	VII. 1013.	XX. 80.
XVIII. 511. et *Suppl.* I. 1147.	—	—	—	—
XIX. 195. et *Suppl.* I. 1199.	—	—	—	—
XIX. 359. et *Suppl.* I. 1229.	—	—	—	—
XXII. 488.	XIII. 645.	VI. 2. 1882.	X. 1741.	XX. 81.
XXI. 49.	XII. 1163.	—	—	—
—	—	VI. 2. in Indice.	—	—
VI. 461.	IV. 723.	I. in Indice.	III. 1461.	—
XII. 251. et *Suppl.* I. 405.	—	—	—	—
VIII. 581. et *Suppl.* I. 405.	—	—	—	—
VII. 1005.	V. 125.	—	IV. 1040.	IX. 543.
XVI. 562.	X. 1047.	—	—	—

A. C. 892.

Digitized by Google

W.

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
XVIII. 121.	XI. 621.	VI. 429.	IX. 433.	XXIV. 620.
XVIII. 259.	XI. 727.	VI. 501.	—	—
XIX. 497.	XI. 1201.	—	—	—
XIX. 925.	XII. 57.	VI. 1073.	—	—
XXI. 73. et *Suppl.* II. 305.	XII. 1183.	VI. 2. 1913.	X. 784.	XXVII. 16.
XXI. 187.	XII. 1249.	VI. 2. 1949.	X. 825.	XXVII. 16.
XXI. 317.	XII. 1347.	VI. 2. 117.	X. 908.	—
XXI. 571. et *Suppl.* II. 441.	—	—	—	—
XXI. 1201. et *Suppl.* II. 543.	—	—	—	—
XXII. 708. et *Suppl.* II. 777.	XIII. 747.	VI. 2. 1955.	XI. 11.	—
XXIII. 1168.	—	—	—	—
XXIV. 1063.	XIV. 1183.	VII. 1159.	XI. 1353.	XXVIII. 497.
XXV. 367. et *Suppl.* III. 713.	XV. 1.	VII. 1321.	XI. 1537.	XXVIII. 701.
XXIII. 1168. et *Suppl.* II. 1245.	XIV. 360.	VII. 579.	XI. 858.	—
XX. 1127.	XII. 1089.	VI. 2. 1861.	X. 727.	—
XI. 1096.	VII. 1497.	III. 1758.	VI. 1286.	XVII. 70.
XXII. 493.	—	—	—	—
XIX. 589.	XI. 1289.	VI. 917.	IX. 938.	—
XVIII. 417.	XI. 847.	VI. 603.	IX. 622.	XXV. 70.
XXI. 691.	XII. 1633.	VI. 2. 1293.	X. 1100.	XXVII. 181.
XXI. 765. et *Suppl.* II. 487.	—	—	—	—
XII. 109.	VIII. 97.	III. in Indice.	VI. 1376. 1879.	—
XXIV. 1101.	—	—	—	—
XXVI. 769.	—	—	—	—
XXVI. 607.	XV. 939.	VII. 1887.	XI. 2043.	—
XX. 7. et *Suppl.* I. 1371.	—	—	—	—
XII. 661.	VIII. 459.	—	VI. 1884.	—
XXIII. 778.	XIV. 119.	VII. 429.	XI. 702.	—
XXIII. 1168.	XIV. 359.	VII. 579.	XI. 858.	—
XXIV. 327.	XIV. 675.	—	—	—
XXIV. 1071.	XIV. 1191.	—	—	—
XIII. 1033.	IX. 215.	IV. in Indice.	—	—
XIX. 581.	XI. 1284.	VI. 917.	—	—
XXI. 71.	—	—	—	—
XXV. 389.	—	—	—	—
XXIV. 209. et *Suppl.* III. 51.	—	—	—	—
XXIII. 518. et *Suppl.* II. 1065.	—	—	—	—

Digitized by Google

A. C.	Concilium.	Papa.
1066.	Westmonasteriensis conuentus.	*Alexandro II.*
1077.	Westmonasteriense.	*Gregorio VII.*
1142.	Westmonasteriense.	*Innocentio II.*
1173.	Westmonasteriense.	
1176.	Westmonasteriense.	*Alexandro III.*
1177.	Westmonasteriense, al. Londinense.	
1190.	Westmonasteriensia duo.	*Clemente III.*
1226.	Westmonasteriense.	*Honorio III.*
1253.	Westmonasteriense.	*Innocentio IV.*
1138.	Weticensis synodus.	*Innocentio II.*
1256.	apud Wegle in Dania.	*Alexandro IV.*
601.	Wigorniense.	*Gregorio I.*
738.	Wigorniense.	*Gregorio III.*
1092.	Wigorniense.	*Vrbano II.*
1240.	Wigorniense.	*Gregorio IX.*
1070.	Windleshorense.	*Alexandro II.*
1101.	Windleshorense.	*Paschale II.*
1113.	Windleshorensis conuentus.	*Paschale II.*
1175.	Windleshorense.	*Alexandro III.*
1277.	Windleshorense.	*Nicolao III.*
855.	Wintoniense.	*Benedicto III.*
975.	Wintoniense.	*Benedicto VII.*
1021.	Wintoniense.	*Benedicto VIII.*
[P] 1070.	Wintoniense.	*Alexandro II.*
1076.	Wintoniense.	*Gregorio VII.*
1139.	Wintoniense I.	*Innocentio II.*
1142.	Wintoniense II.	
1143.	Wintoniense.	*Coelestino II.*
1244.	Witslariense.	*Innocentio IV.*
1165.	apud Wodestoch.	*Alexandro III.*
764.	Wormatiensis conuentus.	*Paulo I.*
770.	Wormatiense.	*Stephano III.*
772.	Wormatiense.	
776.	Wormatiense.	
786.	Wormatiense.	*Hadriano I.*
787.	Wormatiense.	
790.	Wormatiense.	
post 800.	Wormatiense.	*Leone III.*
829.	Wormatiense.	*Gregorio IV.*
832.	Wormatiensis conuentus.	

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
—	XII. 153.	VI. 1149.	IX. 1186.	—
XX. 606.	XII. 678.	VI. 1613.	X. 404.	—
XXI. 579.	XII. 1539.	VI. 2. 1229.	X. 1029.	—
XXII. 142. et *Suppl.* II. 667.	—	—	—	—
XXII. 158.	XIII. 369.	VI. 2. 1176.	X. 1470.	—
XXII. 172.	XIII. 369.	VI. 2. 1651.	X. 1480.	XXV. 672.
XXII. 591. et *Suppl.* II. 745.	—	—	—	—
XXIII. 18.	XIII. 1103.	VII. 143.	XI. 302.	XXVIII. 273.
XXIII. 820. et *Suppl.* II. 1169.	—	—	—	—
XXI. 521.	—	—	—	—
XXIII. 922.	—	—	—	—
X. 2191.	VI. 1345.	III. 539.	V. 1610.	XIV. 346.
XII. 307.	—	—	—	—
XX. 754. et *Suppl.* II. 87.	—	—	—	—
XXIII. 524.	XIII. 1445.	VII. 329.	XI. 572.	—
XX. 4.	XII. 183.	VI. 1165.	IX. 1203.	—
XX. 1143. et *Suppl.* II. 195.	—	—	—	—
XXI. 91.	XII. 1195.	VI. 2. 1921.	X. 793.	—
XXII. 156.	XIII. 367.	VI. 2. 1641.	X. 1468.	—
XXIV. 209.	—	—	—	—
XV. 122.	IX. 1259.	V. 111.	VIII. 243.	XXII. 20.
XIX. 61.	XI. 963.	VI. 701.	IX. 721.	XXV. 149.
XIX. 389.	XI. 1127.	VI. 825.	IX. 843.	XXV. 286.
XIX. 1080.	XII. 181.	VI. 1165.	IX. 1202.	—
XX. 459.	XII. 546 593.	VI. 1559.	X. 351.	—
XXI. 545.	XII. 1513.	VI. 2. 1217.	X. 1014.	XXVII. 137.
XXI. 573.	XII. 1523.	VI. 2. 1225.	X. 1024.	XXVII. 148.
XXI. 597. et *Suppl.* II. 445.	—	—	—	—
XXIII. 603. et *Suppl.* II. 1071.	—	—	—	—
XXII. 144. et *Suppl.* II. 671.	—	—	—	—
XII. 674.	VIII. 461.	III. 2009.	VI. 1701.	XVII. 648.
XII. 724.	VIII. 489.	III. 2017.	VI. 1725.	XVII. 679.
XII. 849.	VIII. 555.	III. 2029.	VI. 1793.	XVIII. 102.
XII. 889.	VIII. 587.	III. 2056.	VI. 1822.	XVIII. 159.
XII. 937.	VIII. 630.	III. 2071.	VI. 1861. 1850.	XVIII. 223.
XIII. 822.	IX. 1.	IV. 819.	VIII. 963.	XX. 1.
XIII. 826.	IX. 31.	IV. 846.	VII. 990.	XX. 47.
XIII. 1099.	IX. 259.	IV. 947.	VII. 1863.	—
XIV. 626.	IX. 781.	IV. 1361.	VII. 1669.	XXI. 266.
XIV. 639.	—	—	—	—

Digitized by Google

Digitized by Google

Mansi.	Coleti.	Harduin.	Labbe.	Reg.
XIV. 738.	IX. 793.	IV. 1369.	VII. 1678.	—
XV. 130.	IX. 1267.	—	—	—
XV. 866.	X. 453.	V. 733.	VIII. 941.	XXIII. 87.
XVIII. 95.	XI. 610.	VI. 423.	IX. 425.	XXIV. 611.
XIX. 630.	XI. 1317.	—	—	—
XX. 463. et *Suppl.* II. 9.	XII. 595.	VI. 1563.	X. 354.	XXVI. 571.
XXI. 181. et *Suppl.* II. 331.	—	—	—	—
XXI. 273. et *Suppl.* II. 343.	XII. 1325.	VI. 2. 1107.	X. 889.	—
XXIII. 806. et *Suppl.* II. 1167.	—	—	—	—
XX. 538.	XII. 639.	VI. 1591.	X. 385.	—
XXI. 351.	—	—	—	—
XXIV. 943.	—	—	—	—
V. 1161.	IV. 507.	—	—	—

Digitized by Google

[ꝛ] II. *Notitia Conciliorum a) Chronologica, collatis editionibus Regia, Labbei, Baluzii, Harduini, [et Mansi.]*

Quibus asteriscus praefigitur, desunt in editione Reg. Quibus crucis nota, desunt in editione Harduini. Quibus duae cruces, in Labbei et Regia editione desiderantur: [quae vncinis sunt inclusa et asterisco praenotata, addita sunt ex Mansi collectione. Harl.]

[*Cum supplementis Martini, theologi Altdorf. et meis.*]

Tomo I.

[* Praefatio prior Dionysii Exigui in suam canonum collectionem. *Mansi* I. pag. 1. *Martini*.]

[*Walchius*

a) Notitiam et acta canonesque plurimorum conciliorum in multis variisque codd. MSStis adseruari, atque a viris doctis de plurimis conciliis passim esse disputatum, iam supra aliquoties diuersis locis est adnotatum. Vid. ex gr. p. 157. sqq. 143. sqq. 148. sqq. 159. sqq. 170. sqq. 185. sqq. 193. sqq. 199. 200. sqq. 207. et alibi. Add. cod. in biblioth. *Nouariensi*, qui continet canones et acta conciliorum, epp. pontificum rom. aliorumque, Cresconii concordiam canonum conciliorum, acta synodi Mediolanensis et alia opusc. ecclesiastica; et quem, vti reliquos, diligenter copioseque recenset, *Andres* in libello, inscripto: *Lettera dell' Abate Giouanni Andres al Sig. Abate Giacomo Morelli sopra alcuni codici delle Biblioteche Capitolari di Nouara e di Vercelli.* Parmae 1802. 8. pag. 48. sqq. idem pag. 71. sqq. multus est de cod. XXX. qui complectitur plurium conciliorum canones et *textum canonum poenitentiae*; pag. 76. de codice, in quo insunt *canones episcopales ecclesiae Nouariensis, a Papiniano a. 1298. promulgati:* — p. 77. sqq. de cod. bibl. *Vercellensis*, qui continet canones 1) L. SStor. apostolorum; 2) XX. Nicaeni concilii; 3) XXIV. Anquiritani conc. 4) XXIV. Neocaesariensium; 5) XX. Gangrensis conc. 6) XXV. Antiocheni conc. 7) LVIII. Laudicensis (Laodic.) conc. 8) III. CPolitani conc. 9) XXVII. Calchedonensis conc. 10) XXI. Sardicensis conc. 11) XXIV. Carthaginiensis conc. 12) CV. diuersorum conc. Africanorum. Sequuntur epp. decretales Siricii, Innocentii, Zosimi, Caelestini, Leonis et Gelasii, pontificum roman. — ibid. p. 81. de cod. LXXVI. concilia fere eadem, quae comprehenduntur in superiore, nisi vt numerentur canones XXVIII. concilii Antiocheni; LII. conc. Laodiceni, et cod. incipit a praefatione *Cresconii de concordia:* — p. 85. in cod. CXI. antiquissimo collectio Isidoriana et alia reperiuntur; denique subiecit quasdam animaduersiones et criticas et historicas, atque aliorum VV. DD. iudicia. — De multis conciliis *Douiatum* in Praenotionibus canonicis tom. I. aliosque vberius disseruisse, inprimis *Fuchs* in: Biblioth. der Kirchenversammlungen des IV. vnd V. Jahrhunderts etc. tom. I–IV. Lips. 1780–1784. 8. et *Chr. Guil. Franc. Walch* in: Entwurf einer vollständ. Historie der Kirchenversamml. omnia concilia secundum ordinem temporis diligenter persequutum esse, illustrasse atque loca, vbi in collectionibus reperiuntur, additis aliorum VV. DD. libris, indicasse, iam supra ad capp. II. et III. adnotavimus. In hoc igitur capite, quoniam collectores quoque conciliorum notitiam codd. dederunt, vt chartae, tempori et aliorum patientiae parcam, nolo desudare in inquisitione et commemoratione codicum, in quibus singulorum conciliorum aut synodorum historia actaue exhibentur. Add. de quibusdam codd. *Fuchsium* l. c. tom. I. pag. 302. sqq. vbi a p. 276. litterariam eamque vberrimam collectionem conciliorum actorumque concinnavit historiam. Doleo autem, quod neque *Coleti* collectionem neque collationem illius nancisci potui. Quae vero eaque haud pauca ex *Mansi* collectione amplissima adnotata sunt, ea debeo singulari humanitati ac liberalitati ven. D. *Martini*, cel. theologi in vniuersitate litterarum Altdorfina, viri in hoc litterarum genere versatissimi; id, quod cum testificatione gratissimi animi profiteor; quae autem ego loca ex Mansii collectione permultis locis excitaui, ea, duce *Fuchsio*, adscripsi. *Harl.*

Digitized by Google

[*Walchius* in: Entwurf etc. p. 88. §. X. memorat reiicitque valde incerta et admodum dubia, quae diuersis locis habita dicuntur, partim ab auctore libri, *Praedestinatus* inscripti, (in *Sirmondi* opp. 1. capp. 15. 16. 22.) partim in Synodico capp. 3. 4. 7. 16. excitata, concilia an. 125. 146. 152. 160. 170. 198. 199. ac §. XI. duo *Antiochena*, quae *Io. Lud. Ruel* in concil. illustrat. tom. I. p. 269. sqq. ex locis quibusdam Ignatii male intellectis, effinxit, ab Ittigio autem, Pertschio et I. G. Walchio refutatus; denique concilium in Graecia habitum, de quo vide ad a. 192. *Harl.*]

Dionysii Exigui praefatio in canonum collectionem, ad Stephanum Salonitanum.

* Ei. praefatio in decreta pontificum ad Iulianum presb. S. Anastasiae.

Praefatio Isidori Mercatoris, et ordo de celebrando concilio b) oratio, *adsumus*.

† Exhortatio ad principem, siue via regia, ex Garsia Loaisa.

* Praefatio decasticha conciliorum (siue potius concilii Nicaeni) ex codice MS. Claudii Hardy. tom. I. Harduin. p. 321.

† Quadruplex synodus APOSTOLORVM c) iuxta glossam ordinariam in actis apostolicis descripta: et de aliis apostolorum conuentibus occasione symboli componendi, et propter obitum b. virginis celebratis: cum annotationibus *Sev. Binii.* Confer Hincmarum tom. 2. opp. pag. 473. seq. et quae notaui in codice apocrypho Noui Testam. parte 3. pag. 339. seq.

LXXV. Canones apostolorum d) graece, cum versione Gentiani Herueti.

L. Canones apostolorum ex Dionysii Exigui versione. *Binii* notae in Regia et Labbei editione integrae exhibentur, ab Harduino semper omissae sunt.

[☛] A. C. 56. † Antiochena apostolorum synodus, in qua canones nouem editi referuntur a *Baronio* ad A. C. 57. num. 3. vide, quae notaui supra pag. 153.

[* *S. Petri* decretum (suppositìtium.) *Mansi* I. p. 56. *Mart.*]

† *Liber Pontificum*, siue singulorum vitae, auctoribus Damaso papa, Anastasio et Guilelmo bibliothecariis, Luitprando et Binio.

† Tractatus de primatu ecclesiae romanae, post Nicolai I. papae conscriptus tempora, et primum editus Moguntiae 1525. fol. cum codice canonum ecclesiae rom. de quo supra pag. 226.

A. C. 91.

b) Altera huius ordinis editio in quibusdam libris legitur, qualis est in concilio Salengunsta-diensi tom. VI. p. 830. Hic vero, inquit Harduinus, sequuti sumus Merlinum in collectione Isidori, et alteram collectionem conciliorum elegantissimam anni 1535. apud Franc. Regnault, Parisiis 8. et concilium Constantiense sub finem p. 935. et Tridentinum Sess. X. p. 66. et Remense denique anni 1564.

c) Prima Hierosolymitana octauo Claudii Imp. A. C. 48. de qua Actor. XV. 6. Vide Beuereg. Prolegomn. in Synodicon magnum §. 4. et Lannoii epistolas VIII. 14. p. 782.

d) De his supra pag. 6. seq. et lib. V. huius bibl. cap. 1. pag. 32. seq.

Digitized by Google

A. C. 91. *S. Clementi* Romano tributae epistolae quinque decretales,*) 1. et 2. ad Iacobum fratrem Domini, 3. de officio sacerdotii et clericorum, 4. ad discipulos Iulium et Iulianum, et 5. ad fratres Hierosolymis habitantes. Has decretales cum Turriano tuetur Binius, spurias esse non diffitentur Labbeus et Harduinus. *Fabr.* [† *Clementis* epistolae VI. et VII. nouissime a Wetstenio ad calcem tom. II. Noui Testamenti vulgatae: *Mansi* pag. 144. sq. (latinam tantum translationem dedit Mansi, textu syriaco praetermisso,) *Mart.*

[* *Mansi* in superiores epp. adnotatio, p. 157. (spurias esse has epistolas, recte contra Wetstenium demonstrat.)

° Eiusd. Clementis decreta, *Mansi* p. 158.

* Praecepta S. Petri ab eodem Clemente descripta, ibid.

° Monitum *P. Constant* in Clementis epistolam I. ad Corinthios ibid. pag. 166. — et admonitio *P. Constant* in Clement. epistolam II. ad Corinthios, ib. p. 215.

° Fragmenta superiorum epistolarum seu aliorum operum ap. veteres relicta, ib. pag. 230.

° In constitutiones apostolicas adnotatio critica et chronologica, ibid. pag. 254. *Mart.*]

† Clementis decretum ex decreto Gratiani 30. de consecr. dist. 2. *Sacerdotum.*

*† Clementis romani epistola ad Corinthios vtraque f) graece et latine, prior cum versione Patricii Iunii, posterioris reliquiae cum versione Godfridi Wendelini. Eiusdem Iunii notae, et Wendelini de Clementis et eius epistolarum tempore diuinatio, tom. 1. Labbei pag. 188.

*† Constitutionum apostolicarum libri VIII. g) graece et latine cum Francisci Turriani versione.

101. *S. Anacleto* papae tributae epistolae decretales III.

† Decreta duo ex Gratiano 14. II. qu. 7. *Laici in accusatione*, et 4. dist. 93. *Iuxta sanctorum*, qui canon est quartus synodi romanae sub Zacharia papa a. C. 743.

110. *S. Euaristo* papae tributae epistolae decretales II.

† Decretum, quod collectio MS. librorum quinque lib. 5. c. 8. tribuit Euaristo, consarcinatum ex c. 3. de consecr. dist. 1. *omnes basilicae*, quod Hygino Gratianus adserit: ex cap. 32. [*] *Altaria* placuit, ex concil. Agathensi A. 506. can. 14. et ex cap. 31. *Altaria si*, ex concilio Epaunensi A. 517. cap. 26. et 27.

A. C. 119.

e) De harum fide, supra pag. 19. ed. vet.

f) De his lib. IV. huius bibl. cap. 5. pag. 175. seq. [in h. ed. vol. IV. c. 7. p. 828. sqq.]

g) De his lib. V. cap. I. pag. 53. seq. [in hac ed. vol. VII. p. 23. sqq.]

Digitized by Google

A. C. 119. *S. Alexandro I.* papae tributae epiſtolae decretales III.

† Decretum ex collectione MS. librorum quinque lib. 2. c. 100.

circa A. 125. Concilium *Siculum* contra Heracleonitas habitum, memorat ex auctore Praedeſtinati lib. 1. c. 16. [in *Sirmondi* opp. lib. 1. c. 15.] Baluzius. Sed id commentitium videtur Ioanni Pearſono opp. poſtum. p. 230. ſeq. Neque auctor Praedeſtinati tanti viſus fuit Labbeo vel Harduino, vt eius rationem haberent.

130. *S. Sixto I.* tributae epiſtolae decretales II.

† Decretum dubium, Sixti primi, ſecundi, an tertii, ex codice XVI. librorum, lib. 4. cap. 5.

140. *S. Teleſphoro* tributa epiſtola decretalis vnica.

Synodum, quam auctor ſynod. ſupra p. 186. ed. vet. et ed. nou. p. 361. ſub Teleſphoro narrat celebratum eſſe, ad Victorini potius referendam tempora, Labbeus obſeruat.

152. *S. Hyginio* tributae epiſtolae decretales II.

† Decreta quinque ex Gratiano 4. XXXV. 4. 10. *Si qua mulier:* 3. de Conſecr. diſt. 1. *Omnes baſilicas:* 19. de Conſecr. diſt. 1. *Si motum:* 38. de Conſecr. diſt. 1. *Ligna eccleſiae:* et 100. de Conſecr. diſt. 4. *in Catechiſmo.*

circa A. 152. Concilium *Pergamenſe* contra Colorbaſum [h]) habitum, memorat ex auctore Praedeſtinati lib. 1. c. 15. [in *Sirmondi* opp. lib. I. c. 16.] Baluzius.

156. *S. Pio I.* papae tributae epiſtolae duae decretales.

† Epiſtolae duae ad Iuſtum epiſcopum Viennenſem, Iſidoro, Gratiano aliisque ignotae, quas adfert Baronius ad. A. CXLVI. 1. et 2.

† Decreta ſeptem ex Gratiano 15. XX. qu. 1. *Virgines non velentur.* 10. XXII. qu. 1. *Si quis per capillum.* 1. XXII. qu. 5. *Qui compulſus:* quod alii Theodoro Cantuarienſi tribuunt. 2. XXII. qu. 5. *Qui peierat.* 7. XXXIII. qu. 2. *Quicumque propriam.* 27. de Conſecrat. diſt. 2. *Si per negligentiam.* 3. diſt. XXXIII. *Communiter diffinimus.* Aliud ex codice quinque librorum, lib. 2. c. 117. *Vt de oblationibus,* et aliud ex codice ſedecim librorum, lib. 3. cap. 19. *Petiſtis per Hilarium.*

[¶] circa A. 160. Concilium *orientale* habitum contra Cerdonianos memorat Baluzius ex auctore Praedeſtinati lib. 1. c. 23. *Fabr.* Sed dubium eſſe videtur, v. ad a. 192. adnotata. *Harl.*

A. C. 165.

h) Sed nullum fuiſſe huius nominis haereticum, contendit, et probatum iuit *Heumann* in: Hamburg. vermiſchten Bibliothek tom. I. p. 144. ſqq. *Harl.*

Digitized by Google

A. C. 165. *S. Aniceto* papae tributa epiſtola decretalis vnica.

Romana ſynòdus ſub Aniceto, ſupra p. 361. in veteri Synodico.

173. *S. Soteri* papae tributae epiſtolae decretales II.

†Decreta IV. e Gratiano 16. XXII. qu. 4. *Si quid aliquid forte.* 58. de Conſecr. diſt. 1. *Vt illud.* (quod potius eſt ex concilio Toletano XI. c. XIV.) 61. de Conſecr. diſt. 1. *Hic quoque:* quod eſt in concilio Moguntino I. c. 43. *Denique.* 17. de Conſecr. diſt. 2. *in Coena Domini:* quod eſt e concilio Cabilonenſi II. cap. 47. A. C. 813.

circa A. 173. Concilium *Hierapolitanum* contra Montanum et Theodotum Coriarium, de quo ex lib. V. Euſebii cap. 16. hiſt. Baluzius. Adde libellum ſynodicum cap. 5. 6. 7. ſupra p. 363. ſeq. vbi etiam de *Achillano* ſiue *Anchialenſi* concilio, iisdem haereticis oppoſito.

177. *S. Eleuthero* papae tributa epiſtola decretalis vnica. *Fabr.* [* *Eleutherii* epiſtola altera, ſ. reſcriptum ad Lucium, Britanniae regem; *Manſi I.* p. 698. Spuriam hanc eſſe epiſtolam, recte iudicat *P. Couſtant* in adpend. ad tom. I. Epp. rom. pontificum. *Mart.*]

[192. *Synodus incerti loci in Graecia, (ex *Aſſemanni* bibl. oriental. tom. III. part. 1. p. 54.) cum cenſura *Aſſemanni* in epiſtolam ſynodicam eiusd. concilii *Manſi I.* p. 705. ſqq. et in ſupplement. concil. tom. I. p. 7. ſqq. *Mart.*]

192. *S. Victori I.* papae tributae epiſtolae decretales duae, vna ad Theophilum Alex. et altera ad epiſcopos Africae.

*†Epiſtolae duae aliae, vna ad Deſiderium Viennenſem epiſcopum, et altera ad fratrem Paracodam epiſcopum, quas e bibliotheca Floriacenſi Ioannis a Boſco vulgauit Baronius ad a. C. 198. n. 17. ſuſpectas viris eruditis.

Sub Victore habita de Paſchate concilia varia memorantur apud veteres, vt *Romanum*, teſte Euſebio libro V. hiſt. eccleſ. c. 22. et libro Pontificali in vita Victoris. Actorum in hoc concilio nihil exſtat.

Caeſarienſe in Palaeſtina. Acta reperias apud Baluzium ex epiſtola Philippi cuiusdam, ſiue Theophili potius Alex. (vt ſuſpicatur *Michael le Quien* in panoplia aduerſus ſchiſma Graecorum, ſub Altimurae nomine edita p. 25.) apud Bedam libro de aequinoctio vernali, et apud Bucherium de doctrina temporum p. 469. qui ſcriptoris epiſtolae nomen reſtituit ex MS. *Sane acta illa,* inquit Baluzius, *nonnullis illegitima ac ſpuria viſa ſunt, ab aliis et quidem viris eruditiſſimis pro veris ac genuinis recepta.*

[†] *Lugdunenſe* ab S. Irenaeo et epiſcopis Galliae celebratum. Epiſtolae ſynodicae fragmenta recitat *Euſebius* lib. V. c. 24. hiſt. Confer *Baluzium* p. 6. ſeq. *Fabr.*

[* *Calliſti*

Digitized by Google

[* *Callisti* decretum vnum, (ex Anxilio, saec. X. scriptore) apud *Mabillon*. in vetustis analect. p. 50. *Mansi I.* p. 746. *Mart.*]

[*Walch.* in: Entwurf etc. p. 88. et in: Grundsätze der Kirchengesch. des N. T. ed. III. Schulz p. 84. sq. dubia esse iudicat concilia, orientale contra Cerdonem, a. 160. Romanum sub Aniceto de festis paschatos diebus, a. 170. in Mesopotamia de eadem controuersia, a. 198. et Lugdunense, de Valentinianis, a. 199. quia vel Eusebius ea tantum nominet, nec tamen diserte dicat, ea fuisse concilia, vel quoniam nos illa demum ex libro synodico, saec. VIII. scripto, et a Pappo edito, nouerimus. *Harl.*

Ponticum sub Palma, *Osroënum*, *Corinthiacum* sub Bacchyllo, de quibus idem Eusebius lib. V. c. 23.

Ephesinum a Polycrate et episcopis Asiae proconsularis celebratum, sed reprobatum a Victore, vt legere est apud Eusebium lib. V. cap. 24. Fragmentum synodicae Polycratis epistolae, graece Eusebius, latine etiam exhibet Hieronymus lib. de viris illustribus c. 45. Plura commemorat Labbeus ex libello synodico supra p. 188. seq.

A. C. 201. *S. Zephyrino* papae tributae epistolae decretales.

circa A. 215. *Carthaginiense I.* concilium sub Agrippino episcopo ab Africae proconsularis et Numidiae episcopis de haereticis rebaptizandis, ad cuius sententiam prouocat S. Cyprianus in epist. 71. ad Quintum, et 73. ad Iubaianum. Meminit et S. Augustinus passim et Vincentius Lirinensis lib. 1. Commonitorii cap. 9. Sed ab ecclesia improbatur hoc concilium. *Fabr.* Conf. *Petri de Marca* diss. de veteribus collectionibus canonum, in *Gallandii* sylloge de vetustis canonum collect. tom. I. Mogunt. 1790. 4. pag. 180. sqq. cap. IV. de canonibus Africanis et conciliis Carthaginiensibus; p. 187. sqq. cap. V. de ordine conciliorum Africae in veteri collectione; p. 194. sqq. cap. VI. de synodo Africana, habita Caesario et Attico coss. p. 198. sqq. capp. VII–X. de conciliis Carthaginiensibus IV–VI. p. 210. cap. XI. de reliquis conciliis Africanis. — Add. *Walchii* Entwurf etc. p. 91. sq. *Harl.*

†† 217. *Carthaginiense II.* concilium sub eodem Agrippino, in quo sancitus canon: *Ne clericus vllam curam tutelamue susciperet.* Meminit S. Cyprianus epistola 66. de Victore etc.

219. *S. Calixto* siue Callisto papae tributae epistolae decretales II.

224. *S. Vrbano* tributa epistola decretalis ad omnes Christianos.

†† ad A. 230. Baluzius refert *Alexandrinum* concilium sub Demetrio episcopo habitum in causa Origenis, quem sacerdotii honore exuit ob sui mutilationem. Vide Pamphilum martyrem apud *Photium* cod. CXVIII. p. 297. *Eusebium* lib. 6. c. 8. et 23. *Hieronymum* lib. de script. eccles. c. 54. et 62. *Rufinus* libro 2. inuectiu. in Hieron.

ron. in causa fidei Origenem dicit esse damnatum. Ab Heracla Demetrii successore pulsum ab ecclesia, Gennadius lib. de viris illustr. c. 33. et Petrus Alexandrinus in Mystagogia, cuius fragmentum recitat Iustinianus imp. in epistola ad Menam.

A. C. 231. *S. Pontiano* papae tributae epistolae decretales duae.

235. *S. Antero* papae tributa epistola decretalis vnica.

†235. *Alexandrinum* concil. sub Heracla aduersus Ammonium, religionis [?] desertorem. Meminit *Labbeus* tom. 1. p. 1564. (1644.) ex Eutychii Annal. *Fabr.* Sed Eutychio parum fidei tribuit *Walch.* in: Entwurf etc. p. 94. Idem ib. p. 97. de arabico concilio, post a. 246. et ex *Eusebio* libr. VI. c. 37. p. 301. contra Fabricium aliosque animaduertit, auctorem libelli synodici recte duo arabica concilia retulisse. *Harl.*

235. Concilia *Iconii* et *Synnadis* habita de baptismo haereticorum refert *Eusebius* VII. 7. gr. Vide et *S. Augustinum* lib. 3. contra Cresconium grammaticum c. 3. et *Firmilianum* epist. ad S. Cyprianum, [ep. LXXV. inter epistolas Cypriani p. 145. sq.] vbi synodum collectam fuisse refert ex episcopis Phrygiae, Galatiae et Ciliciae aduersus Montanistas. *Labbeus* retulit ad A. 256. [sed vid. *Walch.* Entwurf etc. p. 95. sq. *Harl.*]

236. *Fabiano* papae tributae decretales III.

† Decreta VIII. ex Gratiano 10. dist. 19. *Si quis contristatus.* 18. VI. quaest. 1. *Quicunque sciens.* 26. XXXII. qu. 7. *Neque furiosus.* 3. XXXV. qu. 2. et 3. *De propinquis. Qui propinquam.* 1. XXXV. qu. 6. *Consanguineos.* 16. de Consecr. dist. 2. *Etsi non frequentius.* 1. dist. 78. *Si quis triginta:* quod Gratianus Bonifacio papae tribuit, ceteri collectores Fabiano. Decreta duo ex codice decretorum, XVI. librorum, lib. 5. c. 7. et 9.

†237. *Romanum* concilium, in quo damnatur *Origenes* a Fabiano papa, testis Rufinus libro 2. inuectiu. in Hieron. *Damnatur Origenes a Demetrio episopo, exceptis Palaestinae, et Arabiae, et Phoenices atque Achajae sacerdotibus: in damnationem eius consentit vrbs Roma. Ipsa contra hunc cogit senatum etc.* Hieronymus epist. 65. ad Pammach. et Oceanum: *Ipse Origenes in epistola, quam scribit ad Fabianum romanae vrbis episcopum, poenitentiam agit cur talia scripserit etc.* Vide et *Eusebium* lib. VI. c. 36. [sed *Walch.* l. c. p. 94. dubium esse videtur. *Harl.*]

240. *Lambesitanum* concilium in Africa sub Donato, Carthag. episcopo, ab episcopis XCIX. aduersus *Priuatum* haereticum, teste S. Cypriano epist. 55. ad Cornelium papam.

circa A. 243. *Bostrenum* in Arabia aduersus *Beryllum*, quem Origenes ab errore reuocauit. Vide *Eusebium* VI. 33. gr. Ex hoc vno concilio bina facit auctor synodici supra p. 190. 191. ed. vet. et ed. nou. p. 365.

*circa

Digitized by Google

*circa A. 245. *Ephesinum* siue alibi in Asia proconsulari contra Noëtum, de quo Baluzius ex Epiphanii haeresi 57. tom. 1. p. 479. *Fabr.* Sed incertum esse videtur *Walchio* l. c. p. 98. *Harl.*

circa A 250. Concilium *Achaiae* contra Valesiorum siue Eunuchorum sectam, de qua *Baluzius* ex auctore Praedestinati lib. 1. c. 37. *Fabr.* *Walchio* l. c. pag. 99. non solum narratio de hoc concilio esse falsa, sed etiam, sectam *Valesianorum* vnquam exstitisse, valde dubium esse videtur. *Harl.*

†250. vacante sede, *Romanum* in caussa lapsorum, a romano clero et episcopis, in vrbe residentibus. Conferendae S. Cypriani epistolae [†] ad clerum rom. clerique romani ad Cyprianum et clerum Carthaginiensem epistolae.

251. *S. Cornelio* papae tributae decretales duae ad omnes fideles et Rufum episcopum.

†Epistola Cornelii papae ad Fabium Antiochenum, quam recitat *Eusebius* VI. 43. Alia ad Lupicinum, episcopum Viennensem, quam ex bibliotheca Floriacensi descripsit *Baronius* ad a. C. 255. num. 47. Duae item ad S. Cyprianum, inter cuius epistolas exstant cum octo Cypriani ad Cornelium epistolis, et vna de Cornelio ad Antonianum. *Fabr.* [*Tertia Cornelii epistola gr. lat. cum notis Coustant. *Mansi I.* p. 808. et eiusdem epistola VII. ex Baluzio, p. 812. *Mart.* — *Duo* autem concilia *Romana* sub Cornelio fuisse habita, contra Baronium, quem alii, etiam Harduinus et Fabricius noster sequuti sunt, negat *Walch.* l. c. p. 102. laudatque Pagium ac *Tillemont.* in Memoires pour servir à l'histoire eccles. tom. III. p. 739. sqq. iam refutantes Baronium. *Harl.*]

†† *Romanum I.* concilium sub Cornelio papa, cum episcopis LX. quorum decreto eiectum ex ecclesia Ναβάτον, hoc est Nouatianum, refert Georgius Syncellus. Vide et *Eusebium* VI. 43. vbi Νοvατον vocat, et *Hieronymum* de viris illustr. c. 66. quamuis ibi, cur italicum synodum a Romana distinguat, nihil causae adpareat. Est et apud Gratianum 16. XXII. qu. 5. *Honestum etiam videtur:* decretum nomine Cornelii papae: sed, vt ibi notatum est, verius e Capitular. lib. 1. c. LXIII.

Carthaginiense I. sub S. Cypriano, de lapsis et aduersus Felicissimum schismaticum. Vide epistolam Cypriani XL. ad plebem, XLII. ad Cornelium, LII. ad Antonianum, et LIV. et LV. ad Cornelium, papam.

252. *Romanum II.* sub Cornelio, cum plurimis episcopis, qui decreta Carthag. concilii comprobarunt, teste Cypriano epistola 52. ad Antonianum, et 68. de Basilide et Martiale.

Carthaginiense II. [i]) sub Cypriano, cuius synodica est epistola Cypriani 54. ad Cornelium. Actum fuit in hoc concilio etiam de *Priuato*, episcopo Lambesitano,

i) Hoc tamen II. et, quod postea numeratur, concilium *Walch.* l. c. p. 105. not. cum *Tillemont.* l. c. tom. IV. p. 116. aliisque censet, *Harl.* III. Carthagin. ad a. 255. vnum idemque fuisse

Digitized by Google

tano, vt ipse docet Cyprianus epistola 55. ad Cornelium papam, scripta sub anni sequentis initium. Item de *Felicissimo* diacono, schismatis Carthaginiensis aduersus Cyprianum auctore, vt fidem facit eadem epistola. Denique de *Nouatiano*, vt Cyprianus idem docet epistola 68. de Marciano Arelatensi, Nouatiani fautore, scripta post biennium ad Steph. papam. Conferre iuuabit Annales Cyprianicos Ioannis Pearsoni.

A. C. 253. *Antiochenum* sub Demetriano contra Nouatum, memorat vetus Synodicon cap. 23. supra p. 192. ed. vet. et ed. nou. p. 366. Plura Baluzius ex *Eusebii* VI. 46. et VII. 8. [et *Walch.* l. c. p. 103. ad a. 252. cui id conc. nondum videtur indubitatum. *Harl.*]

[†] 253. *S. Lucio* papae tributa decretalis vnica.

†Decreta III. ex Gratiano 19. dist. LXXXI. *Ministri altaris.* 20. dist. LXXXI. *Clericus solus.* 21. dist. LXXXI. *Sed si forte*, quod est ex Clementis epistola 2. ad Iacobum fratrem Domini.

[* Decretum alterum Liuii, (ex vet. Poenitentiali ap. Canisium vett. lect. II. p. 11. ed. Basnag.) *Mansi I.* p. 884. *Mart.*]

Concilium *Carthaginiense III.* de infantibus baptizandis: sub S. Cypriano cuius epistola 69. ad Fidum fratrem huc pertinet.

Carthaginiense IV. aduersus Basilidem et Martialem, Hispaniae episcopos libellaticos, sub S. Cypriano, cuius synodica epist. 68. ad Felicem etc.

254. *Carthaginiense I.* de baptismo, sub Cypriano, cuius epistola 70. ad Iouianum (Iubaianum) et alios episcopos Numidas exhibetur cum graeca versione, qualis est apud Zonaram et Balsamonem, [k]) cum versione Gentiani Herueti recognita.

255. *S. Stephano* papae tributae decretales duae.

Carthaginiense II. de baptismo, sub eodem Cypriano et LXX. episcopis Africae ac Numidiae. Exstat epistola Cypriani 72. synodica ad Stephanum papam. Meminit etiam huius concilii in epistola 73. ad Iubaianum.

256. *Carthaginiense III.* de baptizandis haereticis, sub eodem Cypriano ex tribus prouinciis, Africa proconsulari, Numidia et Mauritania. Huius concilii decreta episcoporum LXXXVII. non latine modo ex Cypriano (p. 229. seq. edit. Oxon.) sed etiam graece, perturbato ordine, vt apud Zonaram [l]) occurrunt, exhibentur. Conferendus etiam MS. codex bibl. caesareae, de quo *Lambecius* VIII. p. 439. seq. *Fabr.* Siue col. 924. sqq. ed. Koll. nr. 36. cod. XLV. qui multorum conciliorum acta canonesque, epistolas patrum eccles. constitutiones aliaque, ad ius canon. pertinentia continet. *Harl.*

Roma.

k) Tom. I. synodici magni Beueregiani p. 365. l) ibid. p. 368.

Digitized by Google

Romanum concilium Stephani papae aduersus rebaptizantes, cuius meminit Cyprianus epist. 74. ad Pompeium, *Eusebius* VII. 3. Vincentius Lirinensis et Synodicon vetus c. 26. supra p. 193. ed. vet. et ed. nou. p. 367. Confer *Baluzium* p. 19. in collect. nou. *Fabr.* Sed *Walch.* l. c. postquam p. 106. sqq. de tribus conciliis Carthagin. sub Cypriano habitis egerat, p. 109. sq. concilium Stephani *romanum* plane fictitium esse, atque Baluz. l. c. Harduin. in indice tom. I. concil. et Fabricium, male interpretatos esse narrationem Cypriani, Eusebii ac Vinc. Lirinensis, vberius demonstrat. *Harl.*

*†Libellum, *non debere denuo baptizari, qui semel in nomine Domini nostri Iesu Christi tincti sunt,* quem Rigaltius sine nomine auctoris ex cod. Remensi descriptum a Sirmondo, in notis ad Cyprianum vulgauit, Labbeus in synopsi notat a codice Vaticano [?] tribui *Vrsino* monacho Afro, (de quo Gennadius c. 27. de S. E.) ediditque tom. 1. concil. p. 770. subiectis p. 784. Rigaltii notis. Sed Harduinus omisit.

A. C. 257. *S. Sixto II.* papae tributae duae decretales epistolae.

†Decreta II. ex Gratiano 15. II. quaest. 6. *Si quis putauerit.* et 17. III. quaest. 6. *Si quis clericus:* quod alii Eleuthero papae tribuunt, alii Felici I.

*†*Narbonense* [fabulosum, v. *Walch.* l. c. p. 110.] in causa S. Pauli antistitis, incontinentiae a diaconis falso insimulati, ad haec tempora refert *Labbeus* tom. 1. pag. 825. ex Gregorio Turonensi lib. 1. hist. cap. 30. et auctore vitae S. Pauli episcopi in parte 2. historiarum ecclesiae Gallicanae, editarum a Francisco Bosqueto, Monspeliensi episcopo.

Romanum, quo damnantur Noëtus, Sabellius et Valentinus, et quod non sub Victore, vt auctor Synodici veteris c. 20. supra p. 191. ed. vet. et ed. nou. p. 365. sed sub Sixto II. celebratum Baluzius adnotat.

258. *S. Dionysio* papae tributae decretales epistolae II. *Fabr.* [* Epistolarum s. scriptorum, quae ad Dionysium papam adtinent, notitia et fragmenta, (ex P. Coustant p. 271. sq.) *Mansi I.* p. 1009. *Mart.*]

circa A. 260. *Romanum* concilium in causa Dionysii Alexandrini de Sabellianismo accusati, in hoc concilio absoluti. Vide S. Athanasium in epistola de sententia Dionysii contra Arianos, et in epistola de synodis Arimini et Seleuciae p. 918. tom. 1. Paris. 1627. et S. Basilium libro de spiritu sancto ad Amphilochium capite vlt.

circa A. 262. *Concilium in Africa*, in quo sancitum est, haereticos non esse rebaptizandos. Testis S. Hieronymus in dialogo aduersus Luciferianos: *Conatus est*, inquit, *beatus Cyprianus contritos lacus fugere, nec bibere de aqua aliena: et idcirco haereticorum baptisma reprobans ad Stephanum, tunc romanae vrbis episcopum super hac re Africanam synodum direxit: sed conatus eius frustra fuit. Denique illi ipsi episcopi, qui rebaptizandos haereticos cum eo statuerant, ad antiquam consuetudinem reuoluti nouum emisere decretum.*

*Dionysii

Digitized by Google

**Dionysii* Alexandrini epistola canonica [m]) ad Basilidem Pentapolitanum in Libya episc. graece et latine cum Herueti versione recognita.

[?] *S. Gregorii* thaumaturgi, archiep. Neocaesariensis, canones XI. [n]) graece et latine cum interpretatione eiusdem Herueti.

*†Eiusdem Gregorii expositio fidei.

Alexandrina duo concilia a Dionysio habita memorat vetus Synodicon supra p. 366.

circa A. C. 265. *Antiochenum I.* aduersus Paulum Samosatenum, de quo Theodoretus lib. 2. de haereticis fabulis c. 8. Gregorium Neocaesariensem praefuisse synodo refert Maximus in collatione cum Theodosio episcopo Caesareae Bithyniae p. 161. 162. Adi et Leontium Byz. libro III. contra Nestorium, tom. IV. antiqu. lect. Henrici Canisii, [et *Walch.* l. c. p. 112. sqq.]

*†268. *Antiochenum II.* concilium aduersus Paulum Samosatenum, cui concilio interfuit Firmilianus episcopus Caesareae in Cappadocia. Vide *Eusebium* VII. 28. p. 258. gr. Ex eo concilio scripta est epistola ad Paulum Samosatenum, quam cum versione Turrianus edidit Rom. 1608. recusam graece et lat. tom. 1. auctarii Ducaeani, et in tomo XI. Bibliothecae Patrum Paris. Morellianae, subiuncta epistola siue tractatu Dionysii Alex. aduersus Samosatenum, vna cum Samosateni quaestionibus decem et ad eas responsionibus eiusdem Dionysii. Haec *Labbeus* tom. 1. p. 843. graece et latine exhibet; sed in Reg. et ab Harduino sunt omissa. *Fabr.* Triane fuerint, an duo tantum concilia *Antioch.* et num inscio romano pontifice celebrata fuerint, an eius consilio atque auctoritate, (vt *Franc. Anton. de Simeonibus* tom. 1. de iudic. R. P. potest. cap. 13. nr. 5. sqq.) et num patres concilii Antioch. a. 269. damnarint voc. *homousion*, quaeritur. *Liberat. Fassoni* de voc. Homousion diss. in qua ostenditur, voc. illam ab Antiochenis patribus proscriptam vel repudiatam non esse, Romae 1755. 4. et histor. litterar. ital. tom. XIII. p. 313. et al. citat auctor bibl. selectae historiae ecclesiast. cum V. tum N. T. Venet. 1776. 8. p. 286. sq. vbi et passim sec. ordin. saeculorum de conciliis agit, et plures VV. DD. de illis disputantes nominat. *Harl.*

270. *Antiochenum III.* in quo Paulus Samosatenus depositus, ex cuius epistola synodica [o]) scripta a Malchione presbytero plura Eusebius VII. 30. hist. Alia etiam nonnulla Leontius lib. 3. contra Nestorium, et ex eo Baluzius p. 20. seq. Libellus contestationis cleri CPol. vel Eusebii Laici in synodo Ephesina propositus a. 429. dicit hanc synodum celebratam esse ante annos 160. Episcopos adfuisse 180. ait Basilius monachus in eodem concilio p. 1335. Meminit et vetus Synodicon cap. 27. et Eutychius in Annal. p. 396.

A. C. 270.

m) De aliis epistolae huius editionibus, quam Balsamo et Zonaras scholiis illustrarunt, dixi lib. V. cap. 1. vol. VII. p. 279.

n) De his lib. V. huius bibl. cap. 1. vol. VII. p. 256. sq. et de expositione fidei p. 252. seq.

o) In hanc synodicam conferendae Matthaei Larroquani animaduersiones in Aduersariorum sacrorum libro et capite primo, [et *Walch.* l. c. p. 114. sqq. aliique, ab eo laudati. *Harl.*]

Digitized by Google

A. C. 270. *S. Felici* papae tributae epistolae decretales III.

†Fragmentum epistolae Felicis ad Maximum episc. et clericos Alexandriae, graece et latine ex actione 1. concilii Ephesini et Apologetico S. Cyrilli Alex. pro duodecim capitibus aduersus orientales episcopos.

275. *S. Eutychiano* papae tributae epistolae decretales II.

†Decreta VII. apud Gratianum, 91. XI. qu. 3. *Si quis episcopus.* 3. XX. quaest. 2. *Statuimus, vt si abbatissa,* (quod potius est ex concil. Paris. a. 829. lib. 1. c. 43.) 17. XXII. qu. 1. *Praedicandum est,* (quod est e capitularibus Theodulfi c. 26.) 31. XXIII. quaest. 8. *Si quis membrorum.* 2. XXVIII. qu. 1. *Si quis gentilis,* (quod est ex poenitentiali Theodori.) Ibidem 3. *Simili modo,* (ex eodem poenitentiali.) 7. XXXV. qu. 6. *Episcopus in synodo.*

†Decretalia III. ex decreto librorum sexdecim, lib. XIV. c. 2. 3. et 10.

277. *Mesopotamicum* concilium contra *Manetis* haeresin habitum sub *Archelao*, Carcharorum episcopo, memorat synodicon vetus c. 28. supra p. 139. ed. vet. et ed. nou. p. 319. Vide, si placet, quae Laurentius Zaccagnius ad acta Archelai cum Manete, in collectaneis monimentor. veteris ecclesiae p. 1. quae graece et latine recudi curaui cum aliis aliquot monumentis eodem spectantibus in spicilegio patrum saeculi III. ad calcem tomi secundi operum S. Hippolyti Portuensis, p. 134. Hamburgi 1718. fol. [et *Mansi* in Supplem. concil. tom. 1. pag. 13. sqq. Add. *Walch.* l. c. p. 116. sq. professum, id non verum fuisse concilium, sed colloquium de rebus sacris. *Harl.* °Acta disputationis Archelai cum Magnete, c. notis Zaccagni. *Mansi I.* p. 1129. sq. et fragmentum eiusd. disputationis, gr. lat. ibid. p. 1226. *Martin.*]

283. *S. Gaio* papae tributa epistola decretalis vnica ad Felicem episc.

296. *S. Marcellino* papae tributae decretales II.

[°Synodus incerti loci pro adserendo iure patriarchico in totam Persidem archiepiscopo Seleuciensi a IV. patriarchis, vt fertur, circ. a. 300. habita, cum censura *Assemanni* in epistolam eiusdem synodi. *Mansi I.* p. 1245. *Mart.* v. *Assemanni* bibl. orient. tom. III. part. 1. p. 56. *Mansi* supplem. concil. tom. I. p. 123. et *Walch.* p. 117. qui narrationem de illa synodo falsam esse iudicat. *Harl.*]

303. *Sinuessanum* concilium in Campania de Marcellini papae, quod in persequutione Diocletiani thurificasset, condemnatione. Labbeus et Harduinus exhibent ex collata inter se editione triplici, Crabbi, Surii et Nicolini, [item *Mansi I.* p. 1249. sq. *Mart.*] Suppositititium esse, pugnat *Natalis Alex.* cui *Antonius Pagi* contra Baron. et in Propylaeo ad acta sanctor. Maii Papebrochius, nec non *Tillemontius* tom. V. memor. p. 613. seq. [et *Walch.* p. 126. sq.] adsentiuntur.

Digitized by Google

A.C. 304. *S. Marcello* papae tributae decretales epiſtolae II.

†Decretum ex Gratiano 10. XX. qu. 1. *Illud autem ſtatuendum.*

305. Concilium *Cirtenſe* in Numidia, Secundo Tigiſitano praeſide, [P] vbi Traditores epiſcopi omnes tandem abſoluti ſunt. Exſtant acta apud S. Auguſtinum III. 26. 27. contra Creſconium. Vide et librum 1. contra Gaudentium c. 27. Librum de vnico baptiſmo c. 17. Breuiculum collationis diei tertiae c. 17. epiſt. 151. et 162. et librum ad Donatiſtas poſt collat. c. 14. item Optatum lib. 1. Minus bene hanc ſynodum Labbeus cum Baronio ad a. 303. retulit. Vide Valeſium ad Euſebii VIII. 2. et D. Thomae Ittigii τῶ μακαρίτω diſſ. de ſchiſmate Donatiſtarum, (poſt adpendicem de haereſiarchis,) §. 15. ſeq. *Fabr.* [Manſi, licet et ipſe cum Baluzio annum 305. huic concilio adſignet, exhibet tamen illud ad a. 303. tom. I. p. 1247. *Mart.*]

306. *Petri* Alexandrini canones XV. *p*) ex eius λόγω περὶ μετανοίας, graece et latine cum Gentiani Herueti verſione recognita.

††circa A. 308. *Alexandrinum* concilium ſub Petro, in quo Meletius depoſitus eſt ἐν κοινῇ συνόδῳ τῶν ἐπισκόπων, inquit Athanaſius in apologia contra Arianos pag. 177. nouae editionis. Meminit etiam Patricius Ararſius apud auctorem veteris ſynodici ſupra p. 369.

Eliberitanum ſiue *Illiberitanum* XIX. epiſcoporum *q*) aera 362. habitum in Andaluſia, Hiſpaniae prouincia, Labbeus ad a. 305. Harduinus poſt 313. collocat. Si Ioannem Morinum *r*) audimus, longe antiquius eſt et ante 250. habitum, quoniam poſt certamina cum Nouatianis non auſum fuiſſet tam dura aduerſus lapſos decernere. Sunt, qui vltra annum 324. deprimant, cui annus 362. aerae Hiſpanicae reſpondet: *Tillemontius s*) contendit pro anno 300., Card. *Aguirre* pro 303. *t*) Canones huius concilii exſtant LXXXI. *Fabr.* Manſi hoc concilium exhibet ad a. 305. tom. II. p. 1. ſq. In additione tamen p. 22. probabile iudicat, anno demum 309. illud eſſe celebratum. *Mart.* Conf. eundem *Manſ.* in ſupplem. concilior. tom. I. p. 126. ſqq. In Biblioth. ſelecta hiſtoriae eccleſ. cum vet. tum noui teſtam. 1776. 8. citantur *Ferdin. de Mendoza* libr. III. de confirmando concilio Illiberit. Matriti 1594. fol. et alii. — *Walch.* l. c. p. 130. ſqq. Fama fuit, acta concilii Illiberitani, in antiquiſſimo cod. ſeruata, fuiſſe Grenadae inuenta; ſed illius narrationis falſitatem poſtea detectam eſſe, pluribus declara-

p) Cum Zonarae et Balſamonis ſcholiis exſtant in Synodico magno Beueregii tom. 2. p. 8.

q) In Pithoei codice numerus XLIII. occurrit. Sed vna ibi computantur XXIV. presbyteri, quorum nomina etiam Harduinus cum nominibus XIX. epiſcoporum, qui huic ſynodo interfuiſſe dicuntur, adſtantibus diaconis et omni plebe.

r) Lib. IX. de poenitentiae ſacramento c. 19. Ad Morini obiectiones reſpondere conantur Albaſpinaeus, Natalis Alexander, Aguirre, etc.

s) Tom. VII. memor. p. 302. et 714.

t) Tom. II. concil. Hiſpan. diſſ. 1.

Digitized by Google

claratur in *Büschingii* Magazin, tom. II. p. 53. sqq. quod etiam obseruauit idem *Walchius* in: Grundsätze der Kirchengesch. des N. T. ed. III. Schulzii p. 180. *Heumann.* in Poecile, tomi III. libr. 1. p. 26. sqq. illustrat canonem XXXIV. concilii Eliber. de cereis in coemeteriis non accendendis; et de feminis, ne in iisdem peruigilent. *Harl.*

†Sed Labbeus XI. praeterea capitula addidit, quae a Gratiano, Iuone et Burchardo ex concilio Eliberitano citantur, nec in illis 81. se offerunt. Omisit illa Harduinus, quoniam card. [¶] *Aguirre* u) notat, Gratianum et ceteros per errorem ea Eliberitanae tribuisse, quae petita erant ex synodo aliqua Helibernensi, hoc est Hibernensi. Hibernensium canonum selecta capita in lucem data esse a *Dacherio* tom. IX. spicilegii, notaui supra p. 88. ed. vet. et ed. nou. p. 257. *Fabr.* [*Mansi* tom. II. pag. 19. 20. eadem illa capitula dedit, sed a reliquis LXXXI. separata, sub tit. „Fragmenta, quae a Gratiano, Iuone et Burchardo ex concilio Eliberitano citantur.“ Idem cum Mendoza et card. D'Aguirre huic concilio ea abiudicanda esse tuetur. *Mart.*]

†Ad Eliberitanos canones, notae *Garsiae Loaisae* et *Binii.*

*†*Gabr. Albaspinaei* v) praeclarae obseruationes ad eosdem canones, et eruditus ac locuples *Ferdinandi de Mendoza* commentarius ad Clementem VIII. de confirmando concilio Illiberitano, distributus in libros III. qui prodierat Madrit. 1594. fol.

*†Eiusdem Mendozae ad Philippum II. Hispaniae regem, epistola, hispanico idiomate scripta pro defensione et adprobatione eiusdem concilii.

A.C. 309. *S. Eusebio* papae suppositae epistolae decretales III.

†Decreta III. ex Gratiano 27. XXVII. quaest. 2. *Desponsatam*, (quod verius est Theodori Cantuariensis). 46. de Consecr. dist. 1. *Consulta omnium.* 17. de Consecr. dist. 5. *Ieiunia in ecclesia.* Quartum ex codice quinque librorum, lib. 1. cap. 41. *Oportet episcopum moderatis epulis contentum esse etc.*

311. *S. Melchiadi* siue *Miltiadi* papae tributa epistola.

Carthaginiense conciliabulum LXX. episcoporum *Donatistarum*, in quo, Lucilla foemina potentissima procurante, absens damnatus est Caecilianus Carthag. episcopus tamquam traditor, et Maiorinus in ipsius locum suffectus. De eo vide Optatum lib. 1. et Augustinum in breuiculo collationis c. 14. et in epist. 162. et in libro ad Donatistas post collationem c. 3. et in concilio Cirtensi II. a. 412.

u) Conf. eius concil. Hispaniae tom. I. p. 240. sqq. et tom. III. p. 1. sqq. *Harl.*

v) *Albaspinaei*, hominis ex mera, (vt ait Mericus Casaubonus ad Optatum p. 33.) quantus erat, antiquitate compositi, notae in omnes Eliberinos, et in varios aliorum quorundam conciliorum canones prodierunt cum eius libris duobus obseruationum ecclesiasticarum Paris. 1623. deinde recusae Helmstad. 1672. 4. curante b. *D. Gebhardo Theodoro Meiero.*

Digitized by Google

p. 1204. A. tom. I. Harduin. [*Tillemont.* memoir. tom. VI. p. 11. sqq. *Walch.* ad a. 312. l. c. p. 132. sqq. *Harl.*]

†*Constantini* magni epistola ad Caecilianum et alia ad Anulinum, ex *Eusebii* X. 6. 7.

Anulini, proconsulis Africae, ad Constantinum epistola ex collat. [?] Carthag. cognitionis III. c. 216 et 220. tom. I. Harduin. p. 1175.

†Libellus a *Donatistis* oblatus imperatori contra Caecilianum, ex Augustini epist. LXVIII. num. 2.

Circiter mensem Iunium Constantinus imp. Caecilianum et Donatistas Romae iubet adesse ad VI. Nonas Octobr.. Quod cum illi facturos se promisissent, de ea re Anulinus imperatorem certiorem facit. Huius rei mentio in collatione Carthag. cognitione 3. c. 318. et apud Augustinum in breuiculo collat. apud. Baluz. p. 326. concil.

A. C. 312. Interciderunt acta *concilii Carthaginensis*, in quo Caecilianus absolutus est, vt videtur: siue vt Gratius Carthaginiensis ait in concilio a. 348. *traditio* w) *damnata cum rebaptizatione multis conciliis a patribus nostris.*

313. *Romanum* concilium sub Melchiade, episcoporum XIX. sexto Nonas Octob. Ibi Caecilianus absoluitur, Donatistae damnantur. Acta recitat et res gestas narrat Optatus libro I. Vide et Augustinum epist. 162. et in libro ad Donatistas post collation. cap. 23. Et vetus Synodicon cap. 29. supra pag. 194. ed. vet. et ed. nou. pag. 368.

Editionis Regiae tomus II.

314. Excerpta, quae incerta fide feruntur ex synodalibus gestis *Siluestri I.* papae, et canones siue constitutiones viginti, ex duplici editione. Hos canones pridem reiecit Hincmarus. *Fabr.* [*Autographum, amoris et concordiae foedus inter Constantinum et S. Syluestrem papam, et Teridatem regem Armeniae et S. Gregorium Illuminatorem, (spurium,) ex Galani conciliatione eccles. Armen. cum Romana tom. I. *Mansi II.* p. 461. et *Capitula duo Syluestri, ex additione ad Burchardum in MS. cod. Lucensi: ib. p. 463. *Mart.*]

Arelatense I. concilium DC. episcoporum in Caeciliani Carthag. et Donatistarum caussa, vide Synodicon vetus c. 30. supra p. 194. ed. vet. et ed. nou. p. 368.

Epistola Constantini imp. ad Aelafium (Ablauium) vicarium Africae. Incipit, *iam quidem antehac.*

Constantini ad Chrestum, episcopum Syracus. ex Eusebii X. 5. hist. cum Sirmondi versione.

Synodi

w) Quam tamen haud sufficientem nec idoneam iudicat *Walch.* l. c. p. 135. not. 1. *Harl.*

Digitized by Google

Synodi Arelat. epiſtola ad Siluestrum papam, eique ſubiecti octo canones.

Canones Arelatenſes XXII. ſub S. Marino epiſcopo, cum ſubſcriptionibus epiſcopor.

[*Epitome canonum *Arelatenſium*, ex vetuſta collectione MS. cod. Lucenſis. *Manſi II.* p. 474. *Mart.* — Conf. *Spittler* Geſchichte des kanon. Rechts p. 85. ſq. et 115. not. *Ballerin.* de antiq. collect. part. II. §. 2. in Gallandi ſylloge etc. I. p. 413. et alios, a *Walchio* l. c. p. 137. not. 3. citatos. *Harl.*]

[†] Conſtantini epiſtola de Donatiſtarum appellatione a concilio ad imp. Incipit: *Aeterna et religioſa.* Ex adpendice ad Optatum et MS. codice Pithoei.

*† Notae Binii, Sirmondi etiam auctiores, Gabr. Albaſpinaei et Frontonis Ducaei.

† Adpendicis loco praeter epiſtolam Caeciliani ad Felicem ex Baronio ad a. 314. n. 22. et Conſtantini ad Probianum ex Auguſtini epiſt. 98. et Baronio ad a. 314. n. 14. quae etiam in Regia conciliorum edit. leguntur. Labbeus praeterea ex adpendice Optati adiunxit 1) Epiſtolam Conſtantini ad epiſcopos partis Donati de cauſſa Caeciliani. 2) Eiusd. ad Celſum, vicarium Africae. 3) Praefectorum Petronii, Anniani et Iuliani ad eumdem Celſum. 4) Conſtantini ad epiſcopos per Africam et plebem eccleſiae catholicae. 5) Eiusd. ad epiſcopos baſilicam aliam ſibi petentes poſt priorem ab haereticis occupatam.

*† Geſta, quibus conſtat Traditorem Siluanum, a quo ordinatus eſt Maiorinus, Ex eadem ad Optatum adpendice. Illa non ad a. 306. cum Baronio, ſed ad a. 320. referenda eſſe, Labbeus contendit.

°† Purgatio Caeciliani et Felicis epiſcopi Aptungitani ſiue Autumnitani, qui Caecilianum ordinauit. Geſta haec coram Aeliano proconſule a. 314. Confer *Baluzii* Miſcell. tom. 2. p. 81.

A. C. 314. *Ancyrani* in Galatia concilii canones XXV. [al. XXIV.] graece cum Gentiani Herveti verſione. Iidem latine ex interpretatione Dionyſii Exigui, et ex tertia Iſidori mercatoris, cum ſubſcriptione epiſcoporum XVIII.

† Capitula duo *) Ancyrani concilii ex decreto ſexdecim librorum, lib. 6. c. 6. et 7.

Neocaeſarienſis concilii canones XIV. [al. XIII.] cum epiſcoporum ſubſcriptionibus et triplici ſimiliter latina verſione. Vtrumque hoc concilium probauit Leo IV. d. 20. c. de libellis. De vtroque etiam vetus Synodicon cap. 31. et 32. ſupra pag. 368. ſeq. Vtrumque cum Graecorum ſcholiis, notisque eruditis vulgauit Beueregius in magno Synodico.

[* Epitome canonum Arelat. ex vetuſta collectione MS. cod. Lucenſis. *Manſi II.* pag. 549. *Mart.*]

*) [Latina et probabiliter ſuppoſititia, v. *Walch.* l. c. p. 138.. qui id concil. adſignat. a. 315. et lib. ſynodic. c. 31. *Harl.*]

Digitized by Google

A. C. 320. *Romanum* concilium y) praesente Conſtantino cum epiſcopis LXXV. Iudaeorum vero ſacerdotibus CCXX. et XII. ſcribis, [F] quos Iſſaſchar pontifex miſit, altercandi gratia, *an lex Iudaeorum legi nonae debeat anteferri*, inquit *Theodoricus Vrie* in hiſtoria concilii Conſtantienſis p. 92. Vide et ſcriptum Hadriani papae ad Carolum regem pro ſynodo Nicaena ſecunda tom. 4. Harduin. pag. 797. et concilium Baſileenſe tom. 8. pag. 1331.

320. z) Labbei, ſed Hard. 372. *Laodiceni* in Lydia ſiue Phrygia Pacatiana, ſub Theodoſio, ſiue Theodoto epiſc. aa) habiti, concilii canon. LX. graece cum verſione Dionyſii Exigui et Iſidori Mercatoris. Apud Labbeum addita etiam Herueti verſio, notaeque Binii et in can. 2. Albaſpinaei. [*Manſi* adiecit titulos concil. Neocaeſarienſis ex vetuſta collect. cod. Lucenſis, p. 591. *Mart.*] Huius concilii canones etiam ſcholiis Balſamonis, Zonarae et Alexii Ariſteni explicati exhibentur a *Beveregio* tom. 1. magni Synodici p. 453. qui et ipſe eruditis eos notis illuſtrauit. Exſtant etiam cum commentario *Wolfgangi Gundlingii* et triplici verſione Dionyſii, Iſidori et Herueti, ſeparatim excuſi Norimbergae 1684. 8. Vide Acta Eruditorum illius anni p. 415.

† De primitiua eccleſia et munificentia Conſtantini, qui tractatus falſo vocatur Melchiadis epiſtola, quum auctor prodat, ſe ſcripſiſſe poſt concilium Chalcedonen-

y) Lepidam eſſe fabulam, ait *Walch.* l. c. pag. 139. *Harl.*

z) Labbeus et ante eum Binius Baronium ſecuti, Laodicenum concilium ante Nicaenum collocant. Sed rectius *Petrus de Marca* III. 3. de Concordia ſacerdotii et imperii, [Francof. 1708. p. 215. qui id collocat in an. 365.] *Tillemontius* tom. 6. memor. pag. 597. Harduinus, Pagius, Beueregius, Caueus aliique longe poſterius faciunt, et poſt annum 360. vel 370. collocant, licet in anno ipſo differant. Certe in plena eccleſiae pace conditos perſpicuum eſt, atque, vt iam Harduino animaduerſum, in veteribus collectionibus canonum Laodicenſes poſt Gangrenſes et Antiochenos collocantur. Poſt Sardicenſe concilium a Matthaeo Blaſtare et aliis antiquis: ab Alexio Ariſteno in ſcholiis ad can. 6. poſt annum 371. quo Baſilius magnus in communionem admiſiſſe Valentem Auguſtum ab eruditis plerisque proditur. A Ioanne Antiocheno proxime ante CPolitanam oecumenicam ſynodum. Sic etiam a Synodo Trullana, Photio, aliisque. *Fabr.* Quod annus certus, quo id concilium habitum fuerit, definiri non poteſt, *Walch.* l. c. p. 214. eius fecit mentionem poſt a. 369. argumenta canonum refert, citatque praeter alios *Ceiller.* Hiſtoir. des auteurs etc. tom. IV. p. 724. ſqq. — *Lud. Timoth Spittler* in: kritiſche Vnterſuchung des ſechzigſten Laodiceniſch. Canons, Bremae 1777. 8. ſtatim ab initio Baronii ſententiam ac rationes refutat, aliorumque diuerſa exponit iudicia, ſed ipſe annum certiorem non decernit; canonem autem LX. ſeriore demum aetate fuiſſe ab anonymo adiunctum, erudite commonſtrat. — *Schroeckh* in: chriſtl. Kirchengeſchichte, tom. VI. p. 242. ſqq. ed. II. vbi de concilio agit Laodicenſi, et hoc collocandum eſſe cenſet poſt concilium Sardicenſe a. 344. — *Kollarius* ad Lambec. comment. vol. VIII. 852. ſq. nr. 8. cod. XLIV. (in quo praeter plura concilia etiam canones LIX. concil. Laodic. cum ſcholiis in margine et intra lineas ſcriptis reperiuntur,) adnotat, Lambecium in primo voluminis VIII. indice hoc concilium adfigere ad a. 319. vel 320. at diſſentit et, „Pagii, ait, coniecturis veroſimilius eſt, retrahendum eſſe ad a. 363. Conſule ſis conciliorum edit. Florentinam a *Io. Dominico Manſio* curatam, tom. II. pag. 563." — In eod. vol. pag. 912. nr. 18. cod. caeſ. XLV. *argumenta canonum concilii Laodiceni. Harl.*

aa) Philoſ. opus VIII. 4.

Digitized by Google

donense. Incipit: *Nemo qui diuinas scripturas legit;* p. 1528. Adde, quae idem Labbeus p. 1409. seq. ex libello de munificentia Constantini.

†Edictum siue *Donatio Constantini M.* latine Barthol. Picernatis de Monte arduo versione siue interpolatione ad Iulium II. (quam Orthuinus a Graes siue Gratius, Dauentriensis [?] presb. in fasciculo rerum expetendarum et fugiendarum ediderat Coloniae 1535. fol.) cum graecis, quae Labbeus addidit ex Theodoro Balsamone bb) ad cap. 1. tit. 8. Nomocanonis Photiani fragmentis. *Donationem Constantini*, inquit Harduinus, *tametsi hanc Isidorus in sua collectione exhibet, idcirco praetermisimus, quod est prorsus aliena ab huius operis titulo et instituto nostro. Magna ex parte describitur in epistola 1. Leonis IX. tomo VI. pag. 934. 935. 936.* De hac donatione eiusque variis editionibus et sublesta fide plura dixi volum. VI. huius Bibliothecae p. 697. seqq. quibus adde, quod amplissimus vir et meritissimus de bono publico *Io. Christianus Lunigius* eam exhibuit in continuatione spicilegii ecclesiastici pag. 153. subiunctis vsque ad 204. aliis aliorum impp. et principum diplomatibus, donationes et priuilegia romanae sedi adferentibus. Confer *Iac. Gretserum* de imperatorum, regum ac principum christianorum in sedem apostolicam munificentia, Ingolstad. 1610. 4. *Io. Dauidem Koelerum* de donatione Mathildina, pontifici romano facta, Altdorf. 1715. 4. etc.

A.C. 320. *Romanum* concilium II. sub Syluestro, quod *generale* Gratianus adpellat, Isidorus Mercator *excerpta ex synodalibus gestis S. Siluestri.* Actio prima huius concilii habet canones decem, [ex cod. MSto Lucensi vndecim, ap. *Mansium II.* p. 627. *Mart.*] secunda canones viginti.

Tomus II. Labbei.

321. *Alexandrinum* concilium, quo damnatus est Arius. Epistola synodica Alexandri Alexandrini ad Alexandrum Byz. ex Theodoreti lib. 1. cap. 4. cum recognita Christophorsoni versione.

††*Alexandrinum* presbyterorum Alexandriae et Mareotae. Habitam ad illos ab Alexandro adlocutionem Harduinus exhibet ex codice regio MMCCCCXVII. graece cum latina versione p. 310. *Fabr.* Quot concilia *Alexandriae* ante Nicaenum fuerint habita, non conuenit inter VV. DD. *Walchius* autem l. c. pag. 140. sq. iis accedit, qui duo tantum numerant, horumque alterum in a. 321. alterum in a. 324. collocant, et plura in hanc rem disserit: atque pag. 142. sq. §. XVI. ostendit, commentitium esse concilium *romanum*, quod, Isidoro Mercatore teste, Syluester Romae a. 324. praesentibus Constantino et CCLXXXIV. episcopis coëgerit, in quo fingitur, partim Arium condemnatum, partim conditos fuisse viginti canones, quos a *Coleto* concil. tom. I. p. 1579. editos, a *Mansio* autem

bb) tom. 1. bibl. iuris canonici Iustellianae p. 929.

Digitized by Google

autem in supplem. concil. tom. I. p. 138. e cod. Lucensi varias illius lect. erutas esse, idem adnotat. *Harl.*

A. C. 325. NICAENVM concilium I. oecumenicum, post praefationem ex Isidori collectione, *fidem Nicaenam* siue *symbolum* et episcoporum, [P] qui interfuere, nomina, (apud Harduinum ex duplici recensione, vna Labbeana, et altera multum diuersa ex MSS.) *canones XX.* cum versione Dionysii Exigui, Isidori et Rufini, apud Labbeum etiam recentis scriptoris Herueti. *Et quinta versio vetus ex Petri Pithoei editione apud Harduinum p. 430. et sexta p. 1245.

†† Iosephi Aegyptii presbyteri (circa a. C. 1398.) paraphrasis eorumdem canonum, latine: ex Arabico versa a Guil. Beueregio, qui eamdem in magno Synodico ad tomi prioris calcem arabice et latine edidit, canonesque Nicaenos notis nec non Balsamonis, Zonarae et Alexii Aristeni scholiis graecis illustratos vulgavit graece et latine. Oxon. 1672. fol.

Synodo Nicaenae tributa epistola ad Siluestrum papam cum Siluestri responsione, latine. Supposititia vtraque, quam Surius primus edidit ex MS. bibl. praedicatorum Colon., Baronius ex collectione Cresconiana.

Gelasii actorum concilii Nicaeni libri III. graece et latine.

Canones pro Nicaenis venditati LXXX. ex Arabico conuersi latine, ex Francisci Turriani S. I. recognitione.

* Canones LXXXIV. ex Arabico versi ab Abrahamo Ecchellensi.

* Iisdem SS. patribus CCCXVIII. Nicaeae congregatis tributa decreta et constitutiones XV. de monachis et anachoretis.

* Aliae variae XIX. ecclesiasticae constitutiones sub eorumdem SS. patrum nomine venditatae, eodem Ecchellensi interprete.

* Alia statuta XXV. iisdem adscripta Nicaenis patribus, decerpta ex quatuor Regum ad Constantium libris.

* Concilii Nicaeni praefatio ex arabicis orientalium codicibus, Ecchellensi interprete.

†* Abrahami Ecchellensis, Maronitae e Libano, dissertatio de auctoritate canonum et constitutionum Nicaenae primae synodi, a se ex arabico latine versorum, et in eosdem notae.

Historiam concilii Nicaeni, obseruationibus maxime recentiorum scriptorum illustratam, accurato studio composuit doctor meus ὁ μακαρίτης, *Thomas Ittigius*, cuius lectionibus a. 1692. quum eam Lipsiae in patria mea traderet, magno cum [P] fructu interesse me memini. Illam post b. viri obitum cc) in lucem edidit atque adnotationibus auxit *Christianus Ludouici*, Lipsiae 1712. 4. In ea historia, quum

cc) diem obiit Lipsiae a. 1710. 14. April.

Digitized by Google

quum notitia insignis de scriptoribus actorum huius concilii, de symbolo, canonumque numero et fide exstet, eam hoc loco additis obseruatis meis lectori repraesentare opportunum duxi. [dd])

Non

[dd]) De hoc celeberrimo concilio, (quod etiam in Chronico Edesseno, syriace scripto, in *Assemanni* Biblioth. orient. tom. I. p. 394. memoratur, vbi conf. notam 4. Assemanni,) de eius canonibus, symbolo etc. a multis vario modo fuisse disputatum, constat. Nam vt omittam eos, qui a Fabricio citantur, *Schroeckhium* in: christl. Kirchengeschichte, tom. V. 361. sqq. (341.) 368. (365.) VIII. p. 83. (79.) IX. p. 12. et alibi, ac reliquos conditores historiae eccles. N. T. inprimis conferendi sunt *Mansi* et *Fuchs*. Prior in noua et amplifs. collect. concil. tom. II. col. 635-1080. plura collegit, quae ad concil. Nicaenum pertinent: 1) historiam concilii breuem ex romana collectione; 2) epistolam Alexandri, episc. Alexandriae, gr. et lat. cum paucis Binii notis; 3) initium alterius epistolae eiusd. Alexandri ad episcopos ecclesiae catholicae, reliquam partem inferius ad Gelasii historiam; 4) Constantini imp. oration. ad concil. Nic. de pace, gr. et lat. ex Eusebio; 5) orationem suspectam, aut potius haud genuinam, Eustathii, episc. Antioch. ad imperatorem, lat. ex Baronio; 6) praefationem, (haud vllius momenti,) concilii Nicaeni ex Isidori collectione; 7) expositionem duplicem fidei Nicaenae, ex MSS. lat. 8) fidem seu symbolum concilii Nic. gr. lat. 9) canones XX. Nicaenos, gr. lat. interprete Gentiano Herneto; 10) eosd. lat. ex interpretatione Dionysii Exig. praefixis titulis; 11) eosd. lat. ex interpretat. Isidori, adiectis titulis, quorum iterum duplex exemplum ex duobus MSS. additum est; 12) notas romani editoris concilior. general. de difficultatibus et erroribus in subscriptionibus; 13) subscriptiones patrum Nicaen. lat. 14) fragmentum subscriptionum graec. ex charta Niliaca, desumtum a Phil. Labbeo, quod tamen ipse Mansius fatetur pertinere ad sextam generalem synodum; 15) easd. subscriptiones, lat. ab Harduino ex MSS. editas; 16) canones Nicaenos XXII. abbreu. ex Ruffino; 17) canonum Nic. XX. paraphrasin arabicam, auct. Ios. Aegypt. 18) epistolam synodi ad P. Siluestrum, cum huius rescripto; vtrumque spurium; 19) aliam epist. Siluestri ad syn. Nicaen. a Ballerin. iam ex eod. Vatican. MCCCXXXXII. editam, sed manifesto spuriam; 20) libellum recantat. Eusebii Nicom. et Theogn. Nic. gr. lat. ex Socrate I. 40. 21) initium epist. concilii ad Aegyptios, gr. lat. 22) initia quatuor epp. Constantini imp. gr. lat. reliqua ad Gelasii histor. 23) notas Binii in concil. Nicaen. eiusque canones et subscriptt. 24) notas Gabr. Albaspinei ad can. 1. 12. 13. 19. 25) de synodo Nic. ex libello synodico, gr. lat. 26) de eadem, ex Photii lib. de VII. conciliis oecum. gr. lat. 27) de eadem, ex Nilo Rhodio, et ex anonymi scripto de VI. synodis, cum obseruatione quadam Phil. Labbei; 28) admonitionem ex rom. editione in Gelasii Cyzic. historiam, cum testimoniis aliquot vett. scriptorum de eadem re eiusque auctore; 29) de tempore concilii Nic. ex rom. edit. 30) Gelasii Cyzic. commentarium actorum concilii Nic. libr. III. gr. lat. 31) notas Binii in epistolam Alexandri ad omnes epp. et in epistolam Constantini imp. ad Alexandrum et Arium; 32) canones concilii Nic. LXXX. ex arabico in latinum versos, interprete Franc. Turriano, S. I. 33) eiusd. concilii canones LXXXIV. ex arabico latine redditos ab Abrah. Ecchellensi; 34) patrum Nicaen. de monachis et anachoretis decreta, eodem interpr. ex arab. 35) eorumdem varias ecclesiast. constitutiones, eod. interprete; 36) eorumd. sanctiones et decreta ex quatuor regum ad Constantinum libr. eod. interprete; 37) praefat. concilii Nicaeni arabicam, eod. interprete; 38) Abrah. Ecchellensis diss. de auctoritate canonum Nic. arabicorum; et 39) eiusd. notas in orientalium editionum concilii Nicaeni praefationem, canones et constitutiones. — *Fuchs* autem in: Bibl. der KirchenversammL. tom. I. primum pag. 350-363. confecit longam in Nic. synodum introductionem, in qua originem et historiam illius aliaque scitu necessaria exposuit et quosdam recentiores de illa scriptores nominauit: tum a p. 366-488. ex Mansio germanice vertit, copiosis subiectis adnotatt. 1) Alexandri episc. Alexandr. episto-

Digitized by Google

Non dubitat *Papebrochius* in vita S. Athanasii c. 2. tom. I. Act. sanctor. Maii p. 191. quin hic Athanasius in Libello synodico, cuius *Socrates* lib. 1. cap. 13. meminit, integram concilii Nicaeni historiam exposuerit, vti de Ariminensi et Seleuciensi egit singulari libro, qui etiamnum extat. Illius vero operis iactura, ipso iudice, suppleri posset, si adhuc superesset *Dalmatii* ee) liber de dictis, factis et statutis patrum concilii Nicaeni, quo in compilan-

epistolam ad Alexandrum contractam; 2) fidei confessionem concilii Nic. 3) eius d. canones XX. 4) notitias illius ex nonnullis medii aeui scriptoribus; et 5) Gelasii Cyziceni, episc. Caesar. in Palaestina, saec. V. historiam concilii Nicaeni. — Praeterea *Walchius*, theologus quondam Gottingensis, l. c. p. 144. sqq. multus est de eo, atque p. 157. haud paucos virorum doct. libros de illo commendat, nec non illius pater *I. G. Walch.* in biblioth. theolog. selecta, tom. III. p. 855. sq. — et *Franck* in cat. biblioth Bünau. in vol. I. tomi III. p. 240. sqq. multos nominat, qui 1) historiam concilii, et 2) illius canones exposuerunt atque illustrarunt. Ego vero, ne extra oleas vagari videar, paucos commemorabo et quosdam instar spicilegii colligam addamque. *Douiat.* in Praenott. lib. II. cap. 3. §. 4-13. p. 247. sqq. (ibique v. Schott. in not.) late differit de eius concilii loco et tempore, numero patrum, praesidibus, canonum numero etc. — Ipse *Fabricius* noster in Salutari luce euangelii, cap. XIII. pag. 287. sqq. docte copioseque differit de illo concilio, et plures adpellat viros doctos. — *Io. Guil. Baieri* diss. praeside Sebast. Niemanno habita, de auctoritate et integritate concilii Nicaeni primi et oecumenici, Dan. Swickero et Chstph. Sandio opposita, Ienae 1671. 4. aucta ibid. 1696. 4. in eius disputatt. theolog. decade I. pag. 1. — *Arnoldus Paschius* duas diss. de concilio Nicaeno I. ventilauit, Vitemb. 1677. 4. — *Mich. Walther.* scripsit de fidei Nicaenae antiquitate, veritate et necessitate, Viteberg. 1687. rec. 1714. 4. Concilii huius eiusque symbol. *innocentiam* vindicauit *Io. Fechtius*, Rostoch. 1710. 4. contra Arnoldum et auctorem obseruatt. Halens. v. acta erudit. 1712. p. 330. et *Io. Fabric.* in historia bibloth Fabric. part. V. p. 140. — *Gothofr.* enim *Arnold* in: vnpartheiische Kirchen- vnd Ketzer-Historien, vol. I. part. II libr. 4. c. 7. §. 6-26. pag 189 sqq. ed. nou. Schaffhausen. 1740. fol. multa acriter declamauit, nec sine partium studio in patres, Nicaeae congregatos, debacchatus est, ab aliis vero castigatus. Sic *Henr.* quoque *Benzelius* scripsit Londini Scanor. 1736. diss. inscriptam: Vindiciae concilii Nicaeni oecumenici I. nouatoribus, praesertim *Gothofr. Arnoldo* oppositae: rec. in syntagm. eius dissertatt. academ. tom I. p. 478-508. Francof. et Lips. 1745. 4. Add. *Fabric.* ipsum paullo post de aliis. — Ad controuersias in eod. concilio agitatas pertinet lis de voc. ὁμοούσιος, (de qua Arnold quoque plura dixit) *Historiam* autem *veterem et recentiorem vocis ecclesiasticae* ὁμοούσιος adiecit *Ioach. Iust. Rau* diatribae suae de philosophia Lactantii, Ienae 1733. p. 155. et *Chr. Sonntag* conscripsit *Diexodum super Homousio ante-Nicaeno*, Altdorf. 1712. 4. — De praeside concilii Nicaeni orta quoque est quaestio, v. *Natalis Alexandri* diss. de eo in eius Historia eccles. tom. IV. Paris. 1714. fol .p. 214. vbi a p. 210. variae leguntur diss. ad hoc concilium pertinentes; in his p. 247. sqq. de numero Nicaenorum canonum. Osius quidem ei interfuit, et Walchius l. c. pag. 144. commendat Cardin. *Aguirre* commentat. de conciliis, quibus magnus ille Osius, episcopus Cordubensis, interfuit, in tom. II. concil. Hispan. p. 15. sqq. *Lambecius* tamen in indice I. ad vol. VIII. p. 1119. nr. 70. cum aliis statuit, Hosium concilio Nicaeno I. praefuisse, et in eod. vol. p. 460. sq. ad nr. 69. cod. caesar. XIV. quo continetur *Commemoratio S. Hosii, episcopi Cordubae in Hispania*, (in cuius fine tantum legitur, ὁ δὲ Ὅσιος — ὁ καὶ ἐν τῇ μεγάλῃ συνόδῳ διαπρέψας, καὶ τῶν ἐν Σαρδικῇ συνεληλυθότων πρωτεύσας,) atque Kollar. quosdam de Hosio scriptores excitant. At M. *Aug. Guil. Ernesti* dissensit in diss. qua Hosium concilio Nicaeno non praesedisse, ostenditur, Lips. 1758. 4. etc. — De Ambri Matthaei iudicio de patribus, in illo concilio congregatis, v. *Assemann.* in bibl. orient. tom. III. part. 1. p. 588. *Harl.*

ee) De Dalmatio hoc, quem ex monacho episcopum sibi delegerunt Cyziceni, mentio apud Socratem VII. 28. Tripartitam XII. 3. Nicephorum XIV. 29.

Digitized by Google

pilanda concilii Nicaeni historia Gelasius vsus est. Idem Papebrochius suspicatur, hunc Dalmatium cum suo episcopo Theona non minus, quam Athanasium, cum Alexandro ad concilium Nicaenum venisse, quod eadem facilitate, qua affirmatur, negari poterit.

Quod acta concilii Nicaeni etiamnum Constantinopoli seruentur, ex relatione sacerdotis cuiusdam graeci ad Iacobum Goarum facta colligere videtur *Franciscus Combefisius* tomo II. Auctarii noui Bibliothecae patrum pag. 570. Eumdem Thesaurum Alexandriae latere, non dubitauit *Franciscus Turrianus*, qui in praefatione ad canones concilii Nicaeni, ex arabica lingua in latinam conuersos, scribit, codicem patriarchae Alexandrini, ex quo Baptista Romanus canones descripsit, etiam acta concilii Nicaeni continuisse. Nec defuerunt, vt *Baronius* ad a. C. 325. n. 62. testatur, qui in Arabia haec acta exstare sibi persuaderent, quae etiam apud Armenios reperiri credidit *Gregorius X.* quippe qui, quum Armenios ad concilium Lugdunense inuitaret, a rege, nec non a catholico, seu archiepiscopo Armeniorum postulauit, vt integra Nicaenae synodi scripta ad se mitterent, cuius argumenti litteras etiam ad Hierosolymitanum patriarcham et Anteradensem episcopum direxit, vt refert *Odoricus Raynaldus* tomo XIV. annalium, a. c. 1273. n. 4. Valde autem vereor, ne, si in praedictis vrbibus et regionibus genuina Nicaeni concilii acta inquirantur, pro Iunone nubes, [?] aut pro thesauro carbones inueniantur. Similiter, quod adtinet ad illud concilii Nicaeni exemplar, quod nescio quis Frater Ioannes cum Marco Ephesio disputans in synodo Florentina sessione XX. tom. 9. Harduin. p. 235. solum illibatum ait euasisse a corruptelis Arianorum, proptereaque in patriarchio romano seruari acta integra graece et latine, sigillis obsignata et subscriptionibus patrum Nicaenorum. *Nae*, inquit Dallaeus, p. 19. libri de vsu patrum, *oportet reuera arctissime obseratum et obsignatum fuisse, cuius in re tanti momenti, ne tribus quidem pontificibus romanis, Zosimo, Bonifacio et Celestino copia facta est* - - - *quod argumento inuicto est, exquisiti istius voluminis sigilla numquam aperta aut reserata alibi fuisse, nisi in fraterculi illius cerebro etc. Fabr.* *Monaci* in cod. Bauar. XXIV. est oratio historica eorum, quae gesta sunt Nicaeae a synodo de depositione Arii, in quibus etiam est singularis narratio de vita Constantini M. quam orationem a *Combefisio* in auctario nouo bibl. PP. parte II. p. 573. e cod. regio et Seguieriano vulgatam esse gr. et lat. a *Lipomanno* latine editam tom. VI. p. 119. et a *Surio* ad X. Iul. ibi tamen legi, eam esse ex Simeone Metaphraste, animaduertit *Hardt* in: Aretini Beyträgen etc. a. 1803. part. 3. p. 30. — *Florentiae* in bibl. Laurent. cod. VI. nr. 6. plut. 86. Patrum 318. qui Nicaeae conuenerunt, epistola ad ecclesiam Alexandr. quam in conciliis Labbei tom. II. p. 260. sqq. licet aliquantum diuersam, exstare, adnotat *Bandin.* in cat. codd. gr. Laur. III. p. 294. Add. *Montfauc.* bibl. Coislin. p. 86. et 96. sqq. vbi e cod. XXXIV. gr. et lat. edidit epist. Nicaenae synodi ad Alexandrin. ecclesiam. — In cod. *Th. Gale* XC. s. nr. 5926. cat. MSS. Angliae etc. vol. II. *de concilio Nicaeno* [an Gelasii Cyziceni?] et vita Constantini M. — Ib. in cod. XCI. s. nr. 5927. dicti cat. conciliorum I. et II. apud Nicaeam argumenta. Add. infra de symbolo Nic. *Harl.*

Sunt, qui acta concilii hodie quidem superesse negent: ea tamen olim in hominum oculis et manibus fuisse minime inficiantur; in quorum numero *Seldenus*, qui in commen-

tario ad Eutychii Origines Alexandrinas p. 86. ante multa abhinc saecula Nicaeni concilii acta periisse putat; et *Baronius*, qui a. C. 325. n. 62. iam pridem Arianorum malitia [ff]) et temporum iniuria haec acta euanuisse dolet, quae accuratissime scripta fuisse *Athanasii* testimonio probat, quod in eiusdem libro de synodis legitur, tomo I. p. 873. Verum etsi in latina Athanasii versione actorum a patribus Nicaenis adcurate scriptorum mentio iniiciatur, in graeco tamen textu de actis nihil legitur, vt notauit *Valesius* in Adnotationibus ad libr. 3. Eusebii de vita Constantini cap. 14. quo loco Eusebius tradit, patres Nicaenos, quae in commune placuerunt, scriptis mandasse et subscriptione sua roborasse. Ex quo Eusebii loco Valesius l. c. et cum ipso *Antonius Pagi* in Critica Baroniana n. 16. edit. vero Paris. num. 23. concludunt, nulla acta praeter fidei formulam et canones et epistolam synodicam in concilio Nicaeno literarum monumentis consignata fuisse, quam sententiam ex Athanasii epistola de decretis synodi Nicaenae confirmant.

Equidem haud desunt, qui praeter symbolum, canones et epistolam synodicam, cetera quoque Nicaeni concilii gesta literis excepta fuisse commemorent, vt auctor praefationis ad codicem concilior. arabicum, apud *Seldenum* in commentario ad Eutych. pag. 78. qui acta et disputationes [¶] concilii Nicaeni 40. libros occupasse scribit. Verum auctor iste fidem non magis meretur, quam *Isidorus Mercator* seu *Peccator* in praefatione ad collectionem conciliorum a se adornatam, in qua dicit, se a fratribus quibusdam cognouisse, quod Orientales [gg]) testentur, se vidisse concilium Nicaenum habens potiorem, quam quatuor euangeliorum, magnitudinem etc. Neque pluris aestimandum *Possevini* testimonium, qui in Adparatu tomo 2. p. 137. narrat, quod Ambrosius Camaldulensis in bibliotheca archiepiscopatus Rauennatis concilium Nicaenum viderit. Nam in Hodoeporico Amarosii Camaldulensis p. 50. hoc tantum dicitur, quod fidem concilii Nicaeni, membranis purpureis et aureis literis inscriptam, [hh]) Rauennae legerit. Et veteres nonnulli, qui actorum concilii Nicaeni meminerunt, symbolum vel canones concilii Nicaeni intelligunt. *Balsamon* autem, quum in explicatione canonis I. Antiocheni p. 811. ad acta concilii Nicaeni a canonibus distincta prouocat, ad epistolam synodicam respexit. Ceterum etsi in ipso concilio nulla ferme rerum in eo gestarum acta confecta fuerint; Eusebius tamen, Athanasius et alii, qui huic concilio interfuerunt, praecipua acta huius synodi et dictis et scriptis retulerunt, vnde eorum notitia ad posteros propagata fuit. Atque hinc nonnulli, longo post concilium Nicaenum tempore, ex diuersis variorum auctorum scriptis, veris pariter et falsis, qui successu temporis, vt fieri solet, admixti sunt, rumoribus, acta synodi Nicaenae concinnarunt, et quandoque propriis figmentis auctiora reddiderunt.

Inter

ff) Persuasum hoc etiam *Godfrido Hermantio* praef. ad vitam S. Athanasii, gallice editam Paris. 1671. 4. in cuius libro secundo non indiligenter concilii Nicaeni historiam persequitur, sicut et *Tillemontius* tom. VI. memoriarum hist. eccles. p. 634. seq. edit. Paris. 1704. 4.

gg) Videntur Orientales isti non de alio opere loqui, quam de Gelasii actis concilii Nicaeni, Photio etiam inspectis, de quibus infra.

hh) Hodie nihil tale Rauennae reperiri, testatus *Mabillonius* tom. 1. Musei Ital. p. 59.

Digitized by Google

Inter primos, qui ex instituto acta concilii Nicaeni collegerunt, fuit *Gelasius Cyzicenus*, [ii]) Caesareae in Palaestina episcopus, qui tres libros elaborauit a Photio in Bibliotheca cap. 15. breuius et 88. 89. diligentius recensitos. Deprompsit autem Gelasius hanc historiam circa a. C. 476. a se concinnatam ex Eusebio aliisque scriptoribus, et imprimis ex membranis Ioannis presbyteri et Dalmatii Cyziceni, [kk]) vt [P] ipse in praefatione testatur. Graece et latine cum notis suis hoc Gelasii opus edidit Parisiis apud Fredericum Morellum 1599. 8. *Robertus Balforeus*, Scotus. Postea etiam *Commelinus* Heidelbergae 1604. fol. Gelasiana ista concilii Nicaeni acta, cum Balforei versione separatim subiuncta, vulgauit. In qua editione prior Parisiensis editio neutiquam dissimulatur. Vnde nescio, quid sibi velit *Possevinus*, quum in adparatu tomo II. p. 137. catholicos scire cupit, quod Gelasius ex officina Commeliniana pro re plane noua venditatus et prolatus fuerit. Idem Gelasii opusculum *Binius* in posteriori conciliorum editione tom. 1. atque edit. Regiae curatores tom. 2. et *Labbeus* tom. 2. *Harduinus* tom. 1. inseruerunt, quod et ante Binium ceterosque *Romani conciliorum generalium editores* a. C. 1608. fecerunt, qui in praefatione sua [ll]) multorum errorum Gelasium postulant. Verum errores illos tanti momenti non esse, iudicat *Dorscheus* in exercitatione ad diatyposin concilii Nicaeni p. 85. et sq. vbi et multa aliorum de Gelasio iudicia adducit. Tres codices MSS. Vaticanum, Noalianum et Petri Stellae laudat *Io. Andr. Bosius* in diss. ad locum Iosephi de Christo p. 42. quem vide etiam p. 53. Ceterum quum in Historia concilii Nicaeni, quam Gelasius scripsit, non amplius compareant, quae de baptismo Constantini Photius apud Gelasium se legisse dicit, non leuis apud nonnullos oritur suspicio, quod primi editores subtracto per fraudem libro III. tantum epistolas quasdam Constantini, quae totum librum tertium occupant, substituerint, ne sententia eorum, qui Constantinum Romae a Syluestro baptizatum dicunt, Gelasii autoritate premeretur, qua de re videatur *Cave* in histor. literar. p. 366. et *Vossius* de historicis graecis lib. 2. cap. 21. qui, etsi se Gelasii librum cum notis suis et latina versione soceri sui Francisci Iunii editurum ibidem pollicitus fuerit, promissis tamen stare fuit impeditus. Conferantur praeterea de Gelasio *Labbeus* de scriptoribus ecclesiasticis tom. 1. p. 339. *Natalis* [P] *Alex.* sec. IV. diss. 13. p. 220. seq. diss. 17. p. 246. *Ioh. Launoius* part. 8. epistolarum, epist. I. p. 696. et seq. vbi et Gelasium incertae aetatis scriptorem esse dicit, et magnam in rebus ecclesiasticis ignorantiam ipsi tribuit. Analysis librorum Gelasii in recentiore medullae patrum Abrahami

 Sculteti

ii) De huius opere dixi volum. IX. p. 291. sq. [ibique v. not. ff.] Praeter Photium meminit huius Gelasiani operis Nicetas Choniates lib. V. thesauri O. F. cap. 6. et Iohannes Cyparissiota decad. 3. c. 4. et decad. 10. c. 2. In MStis quibusdam, [e. g. *Bauar*. XL. et XLIII. v. *Hardt* in Aretini Beyträgen etc. a. 1805. part. 5. p. 25. inprimis p. 37. *Harl.*] Gelasii nomen non est additum: itaque Balforeus sine nomine auctoris edere voluit, quod ex alio codice et Photio restituit Morellus.

kk) Verba Gelasii sunt: *Πάντα τὰ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἐναρέτῳ καὶ ἁγίᾳ συνόδῳ λεχθέντα τε καὶ πραχθέντα καὶ διατυπωθέντα πάλαι τε καὶ πρόπαλαι ἀναγνούς, ἔτι ἐν τῇ πατρῴᾳ οἰκίᾳ διάγων εὑρηκὼς αὐτὰ ἐν βίβλῳ ἀρχαιοτάτῃ ἐγγεγραμμένα, ἐν μεμβράναις ἅπαντα ἀπαραλλάκτως ἐχούσης, γενομένης μὲν τοῦ θείου καὶ ἀοιδίμου* ΔΑΛΜΑΤΙΟΥ, *τοῦ Ἀρχιεπισκόπου γενομένου τῆς ἁγίας καὶ καθολικῆς ἐκκλησίας τῆς τῶν Κυζικηνῶν λαμπρᾶς μητροπόλεως.* De hoc Dalmatio supra pag. 578.

ll) Hanc in edit. Regia et Labbei repetitam, vt alia plurima haud probando consilio, omisit Harduinus.

Digitized by Google

Sculteti editione occurrit, quae in priore desideratur. Idem Scultetus libro 2. Exerc. euangelic. c. 16. vetustissimi codicis actorum synodi Nicaenae meminit, monstrati a. 1576 Baroni a Dhona, Viennae a Ioanne Sambuco, in quo vicesimo primo loco se subscripserit: Ἰωάννης ἐπίσκοπος Ἀθηνῶν, λήγατος τοῦ Ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης.

Gelasio iungimus auctorem libri, qui inscriptus fuit: *Πολιτεία τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν Μητροφάνους καὶ Ἀλεξάνδρου. Politia sanctorum patrum Metrophanis et Alexandri.* Quantum enim ex *Photio* constat, qui in Bibliotheca sua cod. CCLVI. opus hoc excerpsit, Nicaeni inprimis concilii historiam,. et quae concilium Nicaenum praecesserunt et consequuta sunt, auctor ille enarrauit; qui, etsi se Constantino Magno coaeuum adserat, longe tamen recentior mm) videtur. Plane autem cum hoc auctore, quem Photius excerpsit, conuenit auctor actorum a Combefisio in auctario nouo Bibliothecae patrum part. II. pag. 573. graece et latine ex codice Regio et Seguieriano nn) vulgatus. Titulus est: *Τὰ πραχθέντα ἐν Νικαίᾳ παρὰ τῆς Συνόδου ἐπὶ καθαιρέσει Ἀρείου.* Incipit: *Ἐννεακαιδεκάτῳ ἔτει τῆς Διοκλητιανοῦ βασιλείας,* latine ediderat *Lipomannus* tom. VI. p. 119. b. et *Surius* ad 10. Iul. Hoc scriptum in auctario Combefisii proxime antecedit *Gregorii Caesariensis*, in Cappadocia presbyteri, oratio in patres Nicaenos, quam, quum hactenus latine tantum ab eodem Lipomanno tomo VI. et Surio in vitis sanctorum ad 10. Iul. edita fuisset, Combefisius vna cum emendata Lipomanni versione graece ex codice regiae in Gallia bibliothecae in lucem publicam emisit. Incipit: *Πείθεσθαι τοῖς ἡγουμένοις.* In Pentecostario p. 321. graeca ecclesia memoriam patrum Nicaenorum sollemniter celebrat Dominica sexta post pascha, quae est *ἡ κυριακὴ τῶν τιή ἁγίων πατέρων,* vt in Typico Sabae pag. 94. Aegyptii autem 5. Nou. Vide acta sanctor. tom. 2. Febr. pag. 639.

Gelasii Cyz. tunc adhuc inediti MSto codice Vaticano vsus *Alphonsus Pisanus*, S. I. Toletanus, de actis concilii Nicaeni quatuor [?] libros conscripsit Dillingae 1572. oo) et auctius Colon. 1581. 1591. 8. editos, eosdem primo conciliorum Venetiis 1585. vulgatorum tomo inseruit *Nicolinus*, cuius exemplum *Binius* quoque imitatus est. Verum romani conciliorum generalium editores, quum Gelasium exhibeant, haec Pisani acta omiserunt, quae etiam nec in Regia conciliorum collectione, nec in Labbeana aut Harduiniana comparent. Docuit autem Pisanus, (qui a. 1598. deinde diem obiit,) his libris, non quale fuerit Nicaenum concilium, sed quale ad sensum et palatum Iesuitarum esse debuerit, vt iudicat *Edm. Richerius* in Historia conciliorum generalium lib. 1. c. 2. thes. 22. p. 80. Cum quo etiam *Launoius* part. 8. epist. 1. p. 699. et seq. conferri poterit, vbi opus hoc bonis malisque artibus mixtum in lucem prodiisse scribit. Eodem saeculo tabulas naufragii Nicaeni a *Guil. Lindano* collectas, in quibus aurea sanctorum canonum et actorum Nicaenorum ramenta repraesentari perhibentur, memorat *Possevinus* in Adparatu tomo I. pag. 707. et tomo II. pag. 137. Quales autem sint istae siue tabulae siue fabulae, dicere non possum, quum ad manus

mm) Vide hoc probantem *Tillemontium* tom. 7. memor. p. 657.

nn) Vide Catalogum bibl. Coislinianae p. 182.

oo) Perperam in b. Ittigii libro postumo excusum 1512.

manus meas hactenus nondum venerint. Italice Historiam concilii Nicaeni tradidit *Thomas Caccini*, Lucae 1637. 4. Gallice *Anonymus* quidam auctor Paris. 1691. 8. et deinde in Belgio a. 1692. 4. pp) reliquorum etiam conciliorum generalium historiam editurus. E nostris de concilio Nicaeno prolixe egere b. D. *Io. Georg. Dorscheus* in exercitatione ad Diatyposin qq) concilii Nicaeni de S. Coena, Argent. 1653. 1681. 4. Cui praemisit, quae ad integram concilii historiam pertinent. D. *Io. Guil. Baierus* in diss. historico-theologica de concilii Nicaeni auctoritate atque integritate contra Christoph. Sandium. Ien. 1691. 4. [v. supra in nota, in qua alios quoque nominaui.] D. *Io. Fechtius*, (respondente Adolpho Gideone Bartholdo,) in diss. de innocentia concilii Nicaeni, contra Godfridum Arnoldum et Obseruationes Hallenses tom. 2. obseru. 8. Rostoch. 1710. 4. Huic iungi possunt *Ioachimi Camerarii* historia synodi Nicaenae, et seorsim Lips. 1543. 1552. 1560. 8. et cum Chronologia Nicephori Constantinopolitani Basil. 1561. fol. impressa. [conf. *Baumgarten* Nachricht. von merkwürd. Büchern, vol. XI. p. 118.] D. *Balthas. Menzeri* dissertatio de concilii [P] Nicaeni auctoritate et integritate, sub D. *Sebast. Niemanni* praesidio Ienae habita, recusaque Giessae 1652. 4. subiungitur *Io. Iacobi Mülleri*, theologi postea Augustani, exercitatio de collatione siue syncrisi concilii Nicaeni cum Tridentino, sub D. *Ioh. Conradi Dannhaueri* praesidio Argentorati a. 1661. ventilata.

Symbolum, quod apostolicum vulgo adpellatur, a Nicaenis patribus compositum fuisse, Laurentius Valla ab inquisitore haereticae prauitatis, quod de symbolo apostol. sentiret, rogatus, respondere non dubitauit, multis rationibus id probaturus, nisi inquisitor non probandi, sed abnegandi et reuocandi iam tempus esse regessisset, vt ipse *Valla* in calumnia theologica sibi intentata pag. antepenultima testatur. Et *Erasmus* in apologia ad 24. libros Alberti Pii, Carporum Comitis, quae tom. IX. operum Erasmi legitur, p. 958. adserit, *Vallam* in Antidoto ad Nicolaum V. probabilibus argumentis docuisse, quod symbolum apostolicum in concilio Nicaeno editum fuerit. Verum, si Valla putauit, symbolum, quod apostolicum vulgo adpellatur, totidem verbis in concilio Nicaeno editum fuisse, sententia eius probabilis non est. Multo minus probanda est *Sandii* sententia, qui longius progressus symbolum apostolicum in Nicaeno concilio ab Arianis, quemadmodum Nicaenum ab Homousianis in eodem concilio compositum fuisse, in Nucleo suo p. 167. adserit, quae adsertio confirmari non potest per ea, quae p. 52. et 53. de apostolico symbolo produxit, refutata a b. *Belio* Antiquit. saec. IV. part. I. artic. 4. thes. 46. p. 879. et thes. 48. pag. 881. cui nonnulla addit *Tentzelius* in Exercit. selectis Lips. et Francof. 1692. 4. part. 1. p. 12. qui etiam pag. 13. varias scriptorum de auctore symboli Nicaeni sententias ita inter se conciliat, quod Eusebius, quem Graeci, teste Trapezuntio, symboli Nicaeni auctorem faciunt, prima huius symboli fundamenta locauerit; Osius, quem Ariani apud Athanasium in epistola ad Solitar.

pp) Acta Erud. 1692. p. 457. Ceterum memoriae lapsu reu. abbas D. *Io. Andr. Schmidius* tom. 2. Sagittarianae introductionis in hist. eccles. p. 1230. tradit, synodi Nicaenae acta libris IV. edita esse Ingolstadii a. 1576. a *Theodoro Peltano*. Nam Ephesinae, non Nicaenae, synodi acta Peltanus vulgauit. Sed parum humanum fuerit hoc vitio dare viro praestantissimo, qui tam multa etiam de conciliis recte et vtiliter in studiosorum hominum vsus adnotauit.

qq) Apud *Gelasium* lib. 2. cap. 31. hist. concil. Nicaeni est quinta.

Digitized by Google

Solitar. Nicaenam fidem edidisse adserunt, complementum addiderit; Hermogenes autem, quem Basilius M. epistola 319. symboli Nicaeni auctorem facere videtur, symbolum ab Osio conceptum litteris consignauerit. Idem *Tentzelius* in iudiciis eruditorum de symbolo Athanasiano p. 137. seq. explodit sententiam eorum, qui hoc, quod sub S. Athanasii fertur nomine symbolum, rr) a patribus Nicaenis compositum falso sibi persuaserunt.

[P] Verba Nicaeni symboli ex arcani disciplina proferre non ausus est *Sozomenus*, vt ipse profitetur lib. 1. cap. 20. Verum ea arcani religio, seu superstitio, alios non tenuit. Referunt enim symbolum a Nicaenis patribus conditum *Eusebius* in epistola ad Caesarienses apud Theodoretum lib. 1. cap. 12. et *Socratem* lib. 1. cap. 8. p. 25. et ipse *Socrates* eodem capite paullo ante Eusebii epistolam p. 22. *Hilarius* de synodis p. 242. *Patres concilii Ephesini* artic. VI. p. 671. *Basilius* epist. 78. *Athanasius* in epistola de fide ad Iouianum, *Leo M.* in epistola ad Leonem Augustum, quae est in vulgatis editionibus 97. in Quesneliana 134. *Codex ecclesiae Africanae* can. 137. *Patres concilii Ephesini*, act. 6. *Chalcedonensis* actione 2. Vt *Epiphanium* in Ancorato cap. 120. *Rufinum* lib. 1. cap. 6. et alios taceamus. ss) Quid statuendum sit de obseruatione *Baronii* ad ann. 325. num. 2. 3. ex Athanasio notantis, quod symbolum Nicaenum sine diei et consulum nota editum fuerit, exponit *Dorscheus* in exercit. de concil. Nicaeno p. 74. qui etiam p. 76. et sequentibus variantes quasdam huius symboli lectiones obseruat. Symbolum autem, quod in libris nostris symbolicis, et passim alias Nicaenum dici solet, non tam Nicaenum, quam Nicaeno-Constantinopolitanum est, qua de re apud *Vossium* differt. III. de symbolis, thes. 3. et sequentibus, et *Io. Casp. Suicerum* tt) in commentario ad symbolum Nicaeno-Constantinopolitanum, edita Traiecti ad Rhen. 1718. 4. p. 15. seq. plura videantur. Videantur praeterea de symbolo Nicaeno *Balth. Bebelius* saec. IV. artic. 4. p. 881. et in synopsi postuma historiae et doctrinae symbolorum pag. 6. seq. *Christianus Lupus* in differt. de symbolis apost. et Nicaeno, quae praemittitur scholiis in canones Nicaenos; [in eiusd. Opp. tom. I. p. 177. sqq.] [P] Schlichtingio aliisque antitrinitariis, qui patres Nicaenos mysterium trinitatis hoc symbolo profiteri negant, respondet D. *Abraham Calouius* in confessione martyrum et aliorum fidelium thes. 114. Dan. Zwickero, Christoph. Sandio, Guil. Whistono et aliis Arianizantibus, occurrerunt *Georgius Bullus* in defensione fidei Nicaenae, *Daniel Whitby* aliique, quos laudaui tom. IX. huius bibl.

rr) *Iacobus Vsserius* epistola ad Gerh. Vossium libro de symbolo romanae ecclesiae apostolico vetere Oxon. 1660. 4. praemissa: *Ad ea, quae de Athanasiano symbolo erudite, vt soles, commentatus es, nihil, quod adiiciam, habeo, nisi quod in* Thecarae, *CPolitani monachi, graecorum hymnorum horologio. (a Rauio nostro ex oriente huc aduecto,) symbolum hoc eo, quo post finem huius diatribae cernitur interpolatum modo, Nicaenae synodo adscriptum: et in hymnorum, partim latino, partim Hibernico sermone scriptorum codice vetustissimo, altero notatum reperi trium episcoporum opera in eadem Nicaena synodo illud fuisse compositum* Eusebii, et Dionysii, et nomen tertii, (*sic enim ibi legitur,*) nescimus.

ss) De *Theodoti Ancyrani* ἑρμηνείᾳ in symbolum Nicaenum dixi volum. X. huius bibl. p. 513. nr. IV.

tt) Idem *Suicerus* in thesauro ecclesiastico tom. 1. p. 50. laudat doctissimi viri Pauli Caroli, professoris theologiae in academia Montalbanensi, expositionem symboli Nicaeni ἀνέκδοτον.

Digitized by Google

bibl. p. 220. feq. *Fabr.* *Io. Georg. Walch.* in biblioth. theolog. felecta tom. I. p. 305. fqq. et 310. fqq. nubem fcriptorum de fymbolo apoftolico et de fymbolo Nicaeno excitauit, mihique fecit otium. Hiftoria fymboli apoftolici, cum obff. ecclefiafticis et criticis. Lipf. 1706. 8. — *Io. Rud. Kiesling.* hiftoria de vfu fymbolorum, potiffimum apoftolici, Nicaeni, CPolitani et Athanafiani, in facria tam veterum quam recentiorum Chriftianorum publicis. Lipf. 1753. 8. — aliorumque fcripta, in *Bünau.* catal. tomi III. vol. I. p. 352. — *Ballerin.* de ant. collectt. part. I. de graecis canonum collect. cap. 3. p. 254. fqq. in Gallandii fylloge I. de catalogo patrum Nicaenorum, fymbolo fubiecto, qui non folum in primaeuo graeco cod. canonum inerat, verum etiam antiquior eft ipfa collectione graeca; et pag. 258. fqq. difficultatibus, quae Tillemont. not. 3. in conc. Nicaen. mouerunt, fatisfacere ftudet. Add. cap. IV. p. 263. fqq. — Conf. quoque fupra, vol. XI. p. 332. fq. nr. 4. et 5. et in hoc vol. XII. p. 133. §. LXXV. — *Vindobon.* in cod. caef. LXXVII. nr. 40. Symbolum Nicaenum. v. *Lambec.* III. pag. 390. Koll. — idem ibid. pag. 234. nr. 50. cod. LVII. et nr. 49. concilii Nicaeni epiftola, ad ecclefiam Alexandrinam et fratres, Aegyptum, Libyam ac Pentapolin incolentes, contra Arium eiusque focios: in eod. cod. funt quoque Athanafii aliaque fcripta, quae ad concilium Nicaenum et Arii haerefin pertinent. — Ibid. in cod. CCL. nr. 15. fymbolum concilii primi Nicaeni; nr. 17. fymbolum SS. apoftolorum, diuifum in XII. fententias; nr. 21. *Athanafii* expofitio fymboli Nicaeni; inc. πιϛεύομεν εἰς ἕνα Θεὸν πατέρα παντοκράτορα, πάντων ὁρατῶν· (quam Kollarius in nota obferuat, in lucem protractam et γνησίοις adnumeratam edidiffe Benedictinos monachos congregationis S. Mauri tom. I. part. II. p. 1278.) nr. 22. *Athanafii* expofitio fidei; inc. πιϛεύομεν εἰς ἕνα ἀγέννητον Θεὸν, πατέρα παντοκράτορα, πάντων ποιητήν· v. *Lambec.* V. pag. 319. fq. — *Oxon.* in bibl. Bodlei. in pluribus codd. fec. catal. MSS. Angliae etc. vol. I. nr. 197. 1982. 2154. 2325. et 1982. fymbol. Nicaenum et in illud: in multo pluribus Symbolum apoftolor. et in illud, v. indic. MSS. Bodlei. voc. *Symbolum apoftolorum.* De codd. *apoftolorum fymbolo*, et in illud, in bibl. *Cantabrig.* v. ind. ad codd. Cantabrig. fub illo voc. in cat. dicto, tomi prior. part. III. — in ead. biblioth. in cod. collegii S. Trinitatis XIV. et XXV. f. nr. 305. 315. dicti cat. acta concilii Nicaeni, gr. — ib. in cod. collegii S. Benedicti CCLXVIII. f. nr. 1535. catal. canones concilii Nicaeni et aliorum, latine et faxonice: atque confector cat. p. 140. hanc adiecit notam: „Hic liber videtur effe fcriptus primo latine per Theodorum, archiepifcopum 7. Cant. et per Alfricum translatus anglice, et continet pag. 170." — ib. in cod. aulae Pembroch. CCXII. f. nr. 2140. catal. expofitio fymboli apoftolici, et fides 318. patrum in concilio Nicaeno. — et in CXIV. f. nr. 2294. in orat. dominicam et fymbolum. — Secundum eumd. catal. tom. II. nr. 2463. in cod. *Voff.* CXXXIIX. *concilii Nic. canones*; — nr. 4068. cod. coll. *Sionenfis* IV. epiftola fynodi Nic. I. ad ecclefiam Alexandrinam; nr. 5926. cod. *Th. Gale* XCII. de concilio Nicaeno I. et vita Conftantini M. nec non *Georg. Caefarienf.* in SS. patres 318. et Conftantin. M. — ac nr. 5927. cod. Gale XCIII. conciliorum I. et II. ap. Nicaeam argumenta; — in eod. tomo, nr. 567. cod. DII. eccl. cathedralis *Dunelmenfis*, *fymbolum apoftolorum gloffatum*, ac nr. 568. cod. DIII. fymboli expofitio, et in codd. haud paucis in *apoftolor. fymbol.* v. indic. h. v. — *Dublini* in cod. coll. S. Trinitatis CCCXXVIII. f. nr. 468. breuis expofitio orationis dominicae et fymboli apoftolici. — *Mofquae* in cod. bibl. typograph. fynodal. XXXIX. in 4. *Simeonis Theffalonic.* interpretatio fymboli; eiusd. de

Digitized by Google

de articulis fidei, et ex quibus litterar. ſacrarum locis ſymbolum fidei ſit conſcriptum. v. *Matthaei* notit. codd. gr. Moſq. p. 321. *Harl.*

Fidem Nicaenam ſerius in Gallia innotuiſſe, innuit *Hilarius* p. 89.[uu]) De more recitandi in liturgia ſymboli, orientalium praecipue eccleſiarum, vide *Euſebium Renaudotum* tom. I. Liturgiar. oriental. pag. 221. qui de diuerſis ſymboli verſionibus ſyriacis et arabicis etiam videndus pag. 219.

In actis concilii Epheſini alia quaedam fidei confeſſio legitur, quae in graeco textu editionis Commelinianae p. 138. Nicaenis patribus, in latina autem verſione p. 387. Antiochenis tribuitur. Vnde *Baronius* ad a. C. 272. tom. 2. annal. p. 595. num. 16. quem etiam nonnulli noſtratium ſequuntur, iſtam fidei profeſſionem in concilio Antiocheno aduerſus Pauli Samoſateni blaſphemias conditam, et ab Euſebio in Arianorum gratiam ſuppreſſam ſuſpicantur. *Steph. le Moyne* p. 257. ſimiliter Antiocheno concilio ſymbolum illud tribuit. Verum quum in illa fidei profeſſione filius Dei patri ſecundum deitatem, et hominibus ſecundum carnem homouſius dicatur, Antiocheni vero patres ab Homouſii vocabulo, ob Pauli Samoſateni cauillationes, abſtinendum cenſuerint, vt *Hilarius* de ſynodis pag. 243. *Athanaſius* de ſynodis pag. 917. et *Baſilius* epiſt. 300. teſtati ſunt, Nicaeno concilio magis conforme illud ſymbolum deprehenditur: ex eo fortaſſe tamen in aliquo poſt Nicaenum concilium conditum, quum ex auctoribus ſupra citatis conſtet, aliud ſymbolum a patribus Nicaenis compoſitum fuiſſe, in quo nihil magis Arianos offendit, quam vox homouſii, qua patres Nicaeni omnes Arianorum argutias elidendas cenſuerunt. *Fabr.* *Vindobon.* in cod. caeſ. LXXVII. nr. 66. SStorum CCCXVIII. patrum concilii Nicaeni I. expoſitio fidei contra Paull. Samoſatenum: inc. ὁμολογῦμεν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησῦν τὸν Χριϛὸν ἐκ τῦ πατρός. — De cod. ſyriaco XV. Vatic. in quo eſt ſymboli Nicaeni expoſitio, auctore anonymo Neſtoriano, v. *Aſſemann.* in bibl. orient. tom. II. p. 497. inprimis not. ad tom. III. part. 1. p. 280. ſq. et p. 332. ſq. 335. — *Io. Lamii* diſſ. de recta patrum Nicaenorum fide, Venet. 1730. 4. — ed. ſecunda auctior et emendatior. Florent. 1730. 4. *Harl.*

De canonibus concilii Nicaeni etiam dicendum. Et *Ioſephus* quidem *Aegyptius* tres canonum libros a Nicaenis patribus compoſitos putauit, cuius ſententiam in notis ſuis ad Synod. pag. 210. et in prolegom. §. 33. perſtringit *Beueregius*, qui tantum vnum ex his libris, canones nempe viginti ex Ioſephi huius paraphraſi complexum arabice et latine edidit ad

uu) Conf. *Planck* Einleitung in die theolog. Wiſſenſchaften, tom. II. p. 330. qui quoque citat: *Antenicaenismus* — et breuis reſponſio ad Bulli defenſionem ſynodi Nicaenae — auct. *Gilberto Clerke* etc. 1695. 8. ac diſquiſitiones modeſt. in — Bulli defenſionem fidei Nic. auct. *Dan. Whitby*, ed. II. Londini 1720. 8. — Add. *Ballerin.* de antiq. collect. part. II. de collect. lat. cap. X. §. 2. in Gallandii ſylloge etc. tom. I. p. 412. ſqq. vbi de cod. Vatic. Palat. DLXXIV. in quo can. XVI. Nicaeni, ex abbreuiatione Rufini eſſe, huiusque abbreuiationes apud Gallos, et quidem duplicem fuiſſe collectionum gallicanarum rationem vſitatam, in hisque canones Sardicenſes cum Nicaenis vel integris, vel in compendium redactis coniunctos, atque eosdem canones ab ipſa eccleſia gallicana pro Nicaenis habitos demonſtrat, etc. *Harl.*

Digitized by Google

ad calcem tomi I. magni Synodici, quum canones, reliquis libris contentos, spurios esse manifestum esset. Edidit [?] autem ex codice MS. arabico canonum orientalium, quem vir illustris Thomas Roë ex legatione ad Turcarum imp. redux bibliothecae Bodleianae legauit, de quo operae pretium est, adire *Seldenum* lib. 2. de Synedriis cap. 4. pag. 118. seq. Octoginta canones Nicaenos ex arabica lingua in latinam versos publicarunt *Alphonsus Pisanus* in historia concilii Nicaeni, de qua supra, et *Franciscus Turrianus*, ad calcem constitutionum apostolicarum, latine editarum cum notis Antwerp. 1578. fol. quibus, [ad sex edd. orientales collatis,] quatuor in sua versione addit *Abraham Ecchellensis*, Maronita, Paris. 1645. 8. qui et plures alias constitutiones, tamquam a patribus Nicaenis definitas, adiungit. Conferatur *Alphonsi Pisani* historia concilii Nicaeni, qui, etsi in editione Dillingensi anni 1572. septuaginta [vv]) tantum canones numeret, alioque ordine disponat, quam in arabicis codicibus locantur, in sequenti tamen editione, quam *Dominicus Nicolinus* et *Seuerinus Binius* in conciliorum tomis sequuti sunt, LXXX. canones iuxta arabicum exemplar dispositos exhibet, quod etiam facit *Turrianus*, [ww]) ex cuius editione et recognitione canones illos latine

vv) Septuaginta numerantur in suppositicia epistola Athanasii ad Marcum papam, et Marci papae rescripto apud Harduin. tom. I. p. 554. seq.

ww) *Turrianus* p. 324. Apologiae pro epistolis pontificum, testatur, filium *Tramezini*, Veneti bibliopolae apud senatum Venetum linguarum, quum viueret, interpretem, canonem Nicaenum 44. latine vertisse ex arabico libro vetustissimo Marcelli II. pontificis, in quo erant omnes Nicaeni canones exceptis 29. quos libri vetustas consumserat. *Hunc*, inquit, *ego canonem ab illo latine translatum in libris meis de dogmaticis characteribus verbi Dei recitaui. Reperit postea pater* Baptista Romanus S. I. *Alexandriae eosdem canones Nicaenos integros arabice quoque scriptos, quos ex libro patriarchae Alexandrini idem pater Baptista descripsit et huc attulit Romam: sed propter difficultatem, quae maior est, vt ille ait, linguae arabicae, qua Alexandrini loquuntur, quam Punicae, qua Africani, quamquam aliquot annis apud homines illius linguae versatus esset, non prius potuit fideliter transferre, quam tantos in ea lingua progressus faceret, quantos iam fecit. Immo, vt fidelius transferret, vsus etiam est opera Dni Georgii*, archiepiscopi Damasceni, *natione* Maronitae, *qui adhuc Romae est, et tandem opera* Ioannis Senani Alexandrini, *qui eam linguam, vt in ea natus, probe intelligebat.*

De Pisani editione ita Launoius de Sacramento vnctionis extremae p. 14. *Concilium Nicaenum arabicum, quod Alfonsus Pisanus latinitate donauit, laudo, non, quod credam omnia, quae in eo reperiuntur, in vero concilio Nicaeno edita esse, sed quod in plerisque repraesentet disciplinam illius temporis, quo concilium Nicaenum arabicum, ita vt legitur, comparatum est: id autem euenisse circa septimum saeculum mihi videtur.*

Hebed Iesu pag. 52. *) Catalogi scriptorum oriental. memorat Maratam, [Marutham,] episcopum Mipharechetensem, qui canones concilii Nicaeni verterit syriace, et historiam huius concilii eadem lingua tradiderit. Hanc versionem posteriorem esse versione S. Iacobi Nisibensis, qui concilio interfuit, profitetur in notis Abraham. Ecchellensis: sed merito exigua fide digna videntur Rich. Simoni interpolata illa Syrorum et Arabum monumenta tom. II. Bibl. choisie p. 301. *Il y auroit bien des choses à remarquer sur les canons des anciens conciles que les Syriens et les Arabes ont encore aujourd'hui pleins d'interpolations, et qui ne peuvent point passer pour les veritables canons de ces conciles, quoiqu'en dise Ecchellensis.*

[* p. 74. in *Assemanni* bibl. orient. tomi III. part. I. vbi v. notam Assem. et p. 535. add. de codd. syriacis, ibid. tom. II. p. 497. 416. 418. sqq. *Harl.*]

Ioby

latine repraesentat *Nicolinus* tom. 1. concil. p. 573. *Binius* tom. 1. p. 350. *Labbeus* tom. 2. p. 387. qui [*] etiam pag. 318. canones 84. ex Abrahami Ecchellensis versione, legentium oculis subiicit. Vtrosque et illos Turriani et hos Ecchellensis, habet etiam Harduinus. Verum canones illos ex arabico in latinum sermonem versos, licet apud Aethiopes etiam aethiopice, vti apud Cophtitas arabice exstent, teste *Ludolfo* III. 4. 30. Hist. Aethiop. et non minus a Melchitis quam Iacobitis, Nestorianis, Armeniis et Maronitis probentur, xx) supposititios esse, [et post Iustiniani imp. aeuum confictos,] non dubitant [*Pearson*. in Vindic. Ignatii, part. I. p. 187. *Harl.*] *Rich. Simon* Hist. critique de la creance et des Coutumes des Nations du Levant c. 4. p. 70. seq. *Philippus Priorius* diss. de litteris canonicis p. 79. seq. et *Tillemontius* tom. VI. memor. p. 674. *Antonius Pagi* ad a. C. 325. n. 45. probantque *Natalis Alex.* sec. 4. diss. 18. de numero [*] canonum Nicaen. (*Christianus Lupus* ad canones synodor. tom. I. pag. 110. seq. *Godaldus* yy) hist. eccles. a. 325. pag. 553. tom. I. *Edmundus Richerius* hist. concil. general. lib. 1. cap. 2. thes. 22. *Schelstratenus* antiquitat. illustr. p. 283. vbi simul eorum sententiam sibi displicere monet, qui Iacobo Nisibitano seu Nisibeusi illam arabicorum canonum collectionem tribuunt, qua de re videri etiam poterit *Tentzelius* in dissertatione de Iacobo Nisibensi part. 1. Exercit. select. p. 246. Nouissime argumenta cardinalis de Aguirre pro canonum horum γνησιότητι confutauit L. *Christianus Ludouici* in praefat. ad D. Ittigii τȣ μακαρίτȣ historiam concilii Nicaeni. *Fabr.* *Spittler.* quoque in: Geschichte des kanon. Rechts §. 27. p. 107. not. *y.* negat, octoginta canones Nicaenos, ab Alphonso Pisano, Fr. Turriano et Abr. Ecchellensi publicatos, esse genuinos. Idem in §. 25. sqq. de Ioanne scholastico eiusque collectione canonum, animaduertit primum, illum numerasse viginti canones Nicaenos; tum, librarios codicibus suis pro arbitrio quosdam canones conciliorum modo adiecisse, modo omisisse, idque patere ex collatione editionis Iustel. cum nonnullis codd. Vatican. in *Assemanni* bibl. iuris orientalis vol. III. p. 354-421. dein §. 27. p. 106. sq. docet, canones Sardicenses sub nomine Nicaenorum fuisse prolatos, (lib. 9. c. 33. coll. Ballerinior. diss. p. 50.) Gregor. Turon. citasse canonem Nicaen. qui tamen sit canon

Iobus Ludolfus commentar. ad hist. Aethiop. III. 7. 67. p. 442. *Negari nequit, apud Aethiopes exstare eadem illa acta Nicaena, quae Cophtitae arabice possident, a quibus ex Aegypto in Europam translata et ab Abrah. Ecchellensi latine versa edita fuerunt. Abulbaracatus Arabs describit nobis tria volumina talium actorum Nicaenorum, quorum primum continet XX. canones, eos videlicet, quos etiam in Europa adhuc habemus: secundum LXXXIV. canones, inter quos est ille supra citatus de Primatu papae. Ista ergo cum sequenti volumine tertio, quod continet constitutiones imperatorum, Baronius pro authenticis minime agnoscit. Operae pretium tamen foret, ea habere, et cum impressis exemplaribus antiquitatis caussa conferre. Apud Aethiopes certe in auctoritate adhuc esse, ex eo colligo, quod tam pertinaciter illis inhaereant, etc.*

xx) Praeter Abr. Ecchellens., canones illos, qui *arabici* vulgo dicuntur, quia ex arabicis exemplaribus primum a Baptista Eliano, S. I. Alexandriae exscripti, et in latinum versi sermonem; deinde ab orientalibus quibusdam correcti, et ab Alfonso Pisano, Franc. Turriano et Abr. Ecchellensi publici iuris facti sunt, vindicari etiam a *Thyrso Gonzales*, S. I. de infallibilitate rom. pontificis, disp. 3. sect. 2. §. 9. testatur *Assemann.* in bibl. orientali tom. I. cap. 12. fin. pag. 195. add. eumd. ad tom. III. part. 1. p. 278. 514. de illis canonibus, et tom. II. p. 574. *Harl.*

yy) Godeau, Godeanium alii, siue Godollum adpellant.

Digitized by Google

canon XIV. Gangren. et a Bauar. synodo a. 763. canon. Gangren. aut Antiochen. pro Nicaeno laudari, prouocatque ad *Forster*. diss. in actis academ. Bauaricae tom. I., posthaec refert, quamuis sit certum, in concilio Nicaeno tantum XX. canones fuisse confectos, tamen Hebediesu (in *Assemanni* bibl. orient. tom. I. p. 195.) testari, *Marutham*, episcop. Tagritensem in Mesopotamia, (de quo v. quoque *Assemanni* bibl. oriental. tom. I. cap. 12. p. 170. 174. sqq. et de eius operibus p. 179. sqq.) in historia Nic. synodi, sub exitum saeculi IV. conscripta, LXXIII. canones syriace vertisse. Quae versio Maruthae quum nondum sit inuenta, Spittler suspicatur, Marutham ex codice vertisse, in quo canones plurium synodorum in continua serie scripti fuerint, et quoniam canones Nicaeni primum locum occuparint, omnes reliquos pro Nicaenis quoque fuisse habitos; idemque alias excogitat coniecturas et plura alia in hanc rem disputat. — Codd. iam supra memoratis adde codd. *Florent*. Laurent. XL. (in quo vti in sequentibus adseruantur canones ecclesiastici diuersorum concilior.) nr. 3. plut. 5. de vniuersali concilio primo, canones XX. adiecta cuique expositione: praefatio est historica, enarrans tempus, episcopos, et acta huius concilii; id quod in omnibus fit, et VIII. nr. 13. ac 14. plut. 9. atque X. nr. 4. plut. 10. teste *Bandin*. in cat. codd. gr. Laur. I. pag. 70. et 397. ac 477. sq. — Ibid. in cod. XXII. (qui continet Io. Scholastici, CPolit. patriarchae, collectionem canonum, in titulos L. diuisorum, Nomocanonem X. et alias aliorum ecclesiasticas constitutiones,) nr. 5. et 8. plut. 5. canon. XXVI. synodi Nicaenae etc. v. *Baudin*. l. c. p. 46. *Harl*.

Non plures porro, quam viginti canones in concilio Nicaeno conditos fuisse, testantur *Theodoretus* lib. 1. histor. eccles. cap. 8. *Gelasius* lib. 2. cap. 31. *Hincmarus Remensis* in epistola ad Hincmarum Laudunensem tom. II. opp. p. 462. seq. *Bertholdus* siue *Bernaldus*, qui circa a. 1066. scripsit, epistola ad Gebehardum p. 261. in scriptoribus a Tegnagelio editis, et alii. Nec plures exhibent versiones antiquae *Dionysii Exigui* et aliorum, quas inter non tacenda versio *Theilonis* et *Thearisti*,[zz]) quae subiuncta est capitulis concilii Carthaginiensis 6. tom. II. concil. Labbei p. 1594. et Harduin. tom. 1. p. 1245. Ex cuius etiam Africani concilii historia patet, neque Caecilianum Carthaginiensem, qui concilio Nicaeno interfuerat, plures quam 20. in Africam adtulisse, neque Cyrillum Alexandrinum et Atticum Constantinopolitanum plures in Africam misisse. Confer *Beueregii* notas ad Synodicum p. 203. Et quamuis *Rufinus* lib. 1. cap. 6. viginti duos recenseat, diuersitas tamen illa ex eo tantum oritur, quod et sextum et [?] octauum canonem in duos diuiserit. Cur in codice veteri canonum romanae ecclesiae, quem in adpendice ad opera Leonis M. *Quesnelius* edidit,

zz) *Trilonem* et *Thearistum CPol*. vocat Turrianus apologia pro epistolis pontificum p. 290. *Filonem* (Philonem) *et Euaristum* duo codd. MSS. nec non Bertholdus siue Bernaldus, presbyter Constantiensis, epistola ad Gebehardum pag. 269. testatus CPolitanam synodum, de graeco ab iis in latinum versam. *Eugippium* quoque canones conciliorum vertisse ex Cassiodoro de illustribus viris cap. 23. refert, et b. *Isidorus*, inquit, *in Collectario suo de canonibus*, *quatuor editiones Nicaeni concilii compaginauit*, *duas vero vel tres reliquis orientalibus conciliis adscripsit*. *Sed harum editionum illam nos maxime sequimur*, *quae caeteris emendatior et apostolicae sedi acceptior videtur*, *videlicet quam b. papa*, Adrianus, *per manum* Karoli, imp. *occidentalibus direxit ecclesiis*. De hac supra pag. 62. 63. ed. vet.

Digitized by Google

edidit, canon 20. omissus deprehendatur, inquirit praedictus *Quesnelius* in differt. 12. ad Opera Leonis cap. 5. qui p. 653. seq. etiam obseruat praefationem editioni Isidori Mercatoris praefixam, potius codici romanae ecclesiae praemitti debere. [conf. Leonis Opp. ed. fratrum Ballerinior. Venet. 1755-57. fol. tom. III. et *Schoenemann.* biblioth. histor. liter. patrum latin. tom. II. p. 953. sq. *Harl.*] Praefationem canonibus Nicaenis praemissam in *Iustelli* bibl. canonica tom. I. p. 282. scriptam esse versibus, prima statim docet inspectio, et monuit *Cotelerius* tom. III. monument. ecclesiae graecae p. 609. *Harduin.* tom. I. p. 321. *Fabr.* — *Franc. Anton. Zaccaria* de decretis ad romani pontificis auctoritatem spectantibus in concilio Nicaeno I. editis, in eius Diss. de rebus ad historiam atque antiquitatt. ecclesiae pertinentibus, tom. I. nr. 6. Fulign. 1781. min. 4. primatui pontif. rom. in canone V. et VI. nihil derogari, euincere sibi visus est; sed v. censuram libri in ephemer. litt. Lips. 1783. nr. 34. Ibid. p. 273. Zaccaria egit de canonibus arabicis conc. Nicaeni. — *Chr. Guil. Fr. Walch.* duae recitationes de decreto Nicaeno de paschate, in nouis commentariis societ. reg. scient. Gotting. tom. I. sect. 2. pag. 10-65. — *Ernesti* progr. de eodem, Lipsiae 1775. 4. contra quem *Kleiner* in prolusione quadam, Heidelberg. 1777. nonnulla monuisse dicitur. De praeiudicio, Nicaenis canonibus facto in conciliis CPolitano, Ephesino et Chalcedonensi, plura dixit *Assemannus* in biblioth. iuris orientalis canonici et ciuilis, libr. 1. cap. 11. §. 275. p. 405. sqq. *Harl.*

Index scriptorum, episcoporum, haereticorum, etc.

qui in Gelasii Cyziceni actis synodi Nicaenae memorantur.

Digitized by Google

Digitized by Google

Paulus

Digitized by Google

De variis synodis Nicaena, et aliis XXX. temporibus Constantini et successorum habitis, ex veteri Synodico, supra p. 197. seq. ed. vet. et ed. nou. p. 370.

A. C. 325. *Romani* concilii tertii, sub Siluestro habiti, decreta, quae *Surius* edidit ex MS. bibl. praedicatorum Colon. *Fabr. Walch.* in: Entwurf etc. p. 158. narrationem de

de concilio *romano*, sub Siluestro habito, in eoque decreta conc. Nicaeni esse confirmata, falsam esse, et ab Isidoro fictam statuit, laudatque *Tillemont.* memoir. tom. VII. p. 266. ac *Boweri* Historie der Päpste, tom. I. p. 182. *Harl.*

[*Synodus *Alexandrina* a. 326. quam tamen in adnotatione chronologica ad a. 328. referendam existimat *Mansi II.* p. 1085. *Mart.*]

Concilii *Gangrensis* in Paphlagonia, quod a XVII. episcopis post Nicaenum *) et ante Antiochenum anni 349. videtur habitum esse, epistola et canones XX. graece cum versione Dionysii Exigui et Isidori Mercatoris. Labbeus etiam Herueti interpretationem adiunxit. Mentio huius concilii in veteri Synodico c. 71. supra p. 218. ed. vet. et ed. nou. p. 387. Canones etiam cum notis, graecisque Balsamonis, Zonarae et Alexii Aristeni scholiis apud Beueregium, tom. II. p. 184. [*Excerpta seu tituli Gangrensis concilii ex cod. Luc. *Mansi II.* p. 1113. *Mart.*] ap. Mansium II. p. 1095-1121. reperiuntur praeterea 1) synodica gr. cum duplici versione lat. 2) canones gr. lat. ex interpret. Herueti; 3) iidem ex Dionysio et Isidoro; 4) notae Binii; 5) notitia ex libello synodico. add. *Fuchs* l. c. II. p. 305. sqq. *Harl.*] In hoc concilium [*] exstant praeter lucubrationem Io. Kymaei, Homburgens. in Hassia pastoris, cum praefat. b. D. Lutheri tom. VI. Altenb. p. 1098. [aut tom. XVI. p. 2533. ed. I. G. Walch.] et Io. Quintini Hedui ICti interpretationem et notas editas Paris. 1560. 4. D. *Sam. Schelwigii* differt. historico-theologica, Gedan. 1690. 4. (v. acta eruditor.

a) Varias eruditorum sententias de aetate huius concilii refert D. *Io. Andreas Schmidius* tom. II. introductionis Sagittarianae in hist. eccles. p. 1076. seq. *Fabr.* De aetate huius concilii plura disputant *Ballerini* fratr. de ant. collection. part. I. cap. II. vbi pag. 248. in Gallandii sylloge I. obseruant, priscam versionem, a Iustello typis expressam, in ordine canonum primum Gangrenses XX. et deinde Antiochenos XXIV. exhibere, pag. 251. docent, in collect. primaeua gr. Ancyranam et Neocaesariensem synodos Nicaena anteriores esse, Gangrensem posteriorem; postea ab alio librario canones Antiochenos, licet Gangrensibus anteriores, fuisse hisce Gangrens. adiectos, tum p. 254. sqq. in cap. tertio quaedam adnotant, et in cap. IV. §. 1. p. 263. de notationibus chronicis, quibus Ancyrani et Neocaesarienses canones dicuntur anteriores synodo Nicaena, Gangrenses autem posteriores, de ordine conciliorum in MSSt. et p. 266. synodum Gangrensem locant inter an. 362. et 370. Contra Ballerinios Fr. autem dimicat *Assemanus*. in bibl. iuris orient. canonici et ciuil. libr. I. §. 55. sqq. et pag. 57. sqq. et ad inquirendum num Gangrenses canones fuerint Antiochenis priores nec ne? prouocat primum ad locum, quem exscripsit, *Mansii* in not. ad a. Chr. 319. nr. 4. Annal. ecclesiast. tom. IV. Lucae 1739. p. 5. tum ostendit, Hosium non interfuisse illi concilio; dein §. 39. p. 61. sq. diluit argumentum Ballerin. Gangrenses canones inter a. 362. et 370. fuisse constitutos, et §. 40. sqq. p. 62. sqq. vberius demonstrare studet, Gangrenses canones non esse posteriores Antiochenis, et pag. 66. colligit, synodum Gangrensem paullo ante a. 341. quo anno Antiochenam synodum coactam esse contendit, fuisse habitam. Idem plura in hanc rem addit. — *Walch* in: Entwurf etc. pag. 216. sq. quaedam de illo concilio profert, citatque *Schelwigii* exercitat. in concil. Gangr. Gedani 1721. (sic,) *Wolfg. Gundling* exercit. in concil. Gangr. canon. sub praesidio Fabricii. Altdorf. 1690. *Tillemont* Memoir. tom. IX. p. 85. et 650. *Ceiller* hist. des auteurs etc. tom. IV. p. 734. et suum libellum, antiquit. pallii philosoph. p. 245. sqq. *Harl.*

Digitized by Google

tor. 1690. p. 542.) et [Wolfgangi Gundlingii adnotationes poſtumae contractae et recenſitae a Io. Fabricio, Altdorf. 1695. 8. (v. acta erudit. 1695. p. 438.)

†† A.C. 329. *Antiochena*, ſiue, (vt ex Philoſtorgio Baluzius p. 26.) *Nicomedienſis*, pſeudo-Synodus Arianorum, in qua Euſtathius Antiochenus per fraudem deiectus. Interfuere ſynodo Euſebius Nicomedienſis, tum CPol. epiſcopus, Theognis Nicaenus, Euſebius Caeſarienſis, aliique ex Theodoreto lib. I. hiſt. eccleſ. cap. 20. Philoſtorgio, III. 12. Athanaſio in epiſtola ad Solitarios et Conſtantino imp. in litteris ad populum Antiochenum, ad Euſebium, ad ſynodum, apud ipſum Euſebium III. 60. 61. 62. de vita Conſtantini. *Fabr.* [* Conſtantini ad concilium epiſtola, gr. lat. — Conſtantini ad Euſebium litterae, lat. — Conſtantini ad concilium epiſt. altera, gr. lat. *Manſi II.* pag. 1087–1094. *Mart.*] *Manſi* ſupplem. concil. tom. I. p. 139. ſqq. Plura vide ap. *Aſſemann.* locis ad concil. Gangr. citatis, et pag. 70. ſqq. nec non *Ballerinios* F. l. ibid. citato part. I. cap. 4. §. 2. p. 267. ſqq. *Walch.* Entwurf etc. p. 158. *Harl.*

†† circa A. 330. *Alexandrinum* concilium, praeſente Oſio Cordubenſi, in quo damnatus eſt Iſchyras et inter laicos redactus, vt docet libellus clericorum Mareoticorum, oblatus ſynodo Tyriae, qui infra indicabitur. *Fabr.* Neque hoc, neque aliud concil. Alexandrinum, (de quo *Manſi I.* p. 146.) omnino certum eſſe, iudicat *Walch* in: Entwurf etc. p. 160. §. XXI. *Harl.*

†† 333. *Carthaginienſe* concilium ſub Donato epiſcopo Carthag. cum epiſcopis CCLXX. Donatiſtis. Ibi per LXXV. dies, poſtpoſitis omnibus praeteritis, limatam eſſe ſententiam atque decretam, vt traditoribus immenſi criminis reis, ſi baptizari nollent, pro integris communicaretur, ſcripſit Tychonius, ita prodente Auguſtino epiſt. 48. (93. ſ. 92. edit. nouae.) nr. 43. [add. *Walch.* l. c. pag. 160. §. 22. *Harl.*]

†† 334. *Caeſarienſis* in Palaeſtina ſynodus, contra Athanaſium coacta, ſed quum is adeſſe ibi noluiſſet, poſt longam moram nihil ibi geſtum eſt. Vide Sozomenum II. 25. Theodoretum I. 27. ſqq. Huius ſynodi nuſquam Athanaſius meminit.

335. *Synodus Tyria*, et ad eam ſpectantes epiſtolae Conſtantini M. et aliorum ex Euſebio, de vita Conſtantini libr. IV. cap. 42. et Athanaſio, Apolog. II. adu. Arianos tom. II. opp. p. 130. ſqq. ex quo etiam Mareoticorum clericorum libellus praefectis oblatus, et alter ad ſynodum. [Plura ſcripſit et citauit *Walch.* l. c. p. 161. ſqq. §. 24. v. *Manſi* tom. II. col. 1123–1153. ac *Fuchs* in: Bibl. der Kirchenverſamml. tom. II. p. 1. ſqq. *Harl.*

335. Conciliabulum *Hieroſolymitanum*, in quo Arius ſuſceptus eſt. Epiſtola Conſtantini ex Socrate lib. I. c. 21. Arii et Euzoii libellus] fidei ex eodem lib. I. c. 26. et Sozom. II. 26. Epiſtola [†] ſynodalis ex Athanaſii apologia ſecunda contra Arianos et libro de ſynodis Arimini et Seleuciae. [v. *Walch.* cit. Entwurf

wurf etc. pag. 163. sq. §. 25. et *Fuchs* l. c. pag. 27. sqq. *Mansi II.* col. 1155-1162. *Harl.*]

Epistola (supposititia) sub S. Athanasii nomine et Aegyptiorum episcoporum ad *Marcum* papam de numero canonum Nicaenorum pro exemplaribus Nicaeni concilii, quia Ariani eorum exemplaria incenderunt. Latine ex Isidoro Mercatore.

Rescriptum (supposititium) Marci papae ad Athanasium et omnes episcopos Aegyptios. Ex eodem Isidoro.

✝336. De conciliabulo CPolitano, occasione Marcelli Ancyrani celebrato ab Arianis, de quo *Baronius* ad a. C. 336. n. 27. *Fabr.* Conf. *Pagi* critic. in annal. Baron. tom. III. p. 279. et M. *Christi. Henr. Vogel.* disp. de Marcello, episcopo Ancyrano, Gottingae 1757. 4. *Harl.*

Iulii papae epistolae duae supposititiae, latine.

Epistola Orientalium ad Iulium papam, supposititia.

Epistola genuina Iulii papae b) ad Orientales et altera breuior ad Alexandrinos ex apologia secunda Athanasii, graece et latine, cum epistolis quibusdam Constantii ex eadem apologia.

[* Iulii epistola ad Dionysium *Mansi II.* p. 1191. — *Lud. Muratorii* in superiorem epistolam disquisitio, (in qua spuriam eam esse demonstrat,) ib pag. 1197. — Iulii epistola ad Prosdocium, gr. lat. ibid. p. 1245. — in eamdem epist. editoris monitum, (in quo haec epistola, tamquam Apollinarismum sapiens, Iulio abiudicatur,) ib. pag. 1243. — eiusd. epistolae fragmenta, cum censura, ibid. p. 1251. — eiusdem Iulii scriptorum fragmenta tria, ib. p. 1253. — Censura epistolarum Cyrilli ad Iulium et Iulii ad Cyrillum de die natali Domini, ib. pag. 1255. — Epistola, quae Gesta Liberii inscribitur, cum admonitione, ib. pag. 1259. *Mart.*]

Decreta septem Iulii papae ex Gratiano 9. XIV. qu. 3. *Quicunque tempore messis.* 12. XXVI. quaest. 6. *Si presbyter poenitentiam:* quod ipsum est capitulum 2. sed breuiatum epistolae 2. Caelestini papae ad episcopos Viennens. et Narbon. 15. XXVII. qu. 2. *Si quis desponsauerit vxorem.* 1. XXIX. qu. 1. *Omnibus nobis.* 7. XXXV. qu. 2. et 3. *Nullum in vtroque sexu.* 7. de Consecr. dist. 2. *Cum omne crimen:* quod est ex concilio Bracarensi IV. c. 1. a. 675. Alia decreta tria ex Iuonis lib. 1. et 6.

A. C. 337. *Romana* synodus, ex collectione Isidori Mercatorisque, commentitia, iudice *Tillemontio* tom. VII. memor. p. 702. seq. [et aliis iudicibus, quos *Walch.* l. c. p. 165. sq. §. 28. laudat. *Harl.*]

A. C. 340.

b) Tom. I. Harduin. p. 610. ad a. 542.

Digitized by Google

A. C. 340. *Alexandrina*, in caussa S. Athanasii. Epistola synodica ex eiusdem Athanasii apologia secunda. [Plura v. ap. *Walch*, l. c. p. 167. §. 31. ac §. 32. de alio concilio romano, a. 341. *Harl.*]

341. *Antiochenae* synodi epistola cum subscriptionibus episcoporum, et canones XXV. cum versione Dionysii Exigui et Isidori Mercatoris. Labbeus ex Regia, vt solet, etiam recentem Herueti versionem adiunxit. [Synopsin canonum ex MSt. Lucensi addidit lat. *Mansi II.* p. 1336. *Mart.*] vbi p. 1305. exhibet epist. synod. gr. lat. canones XXV. gr. lat. interprete Gent. Herueto, et alia. *Harl.*] In Beueregii pandectis canonum praeter ipsius notas exstant etiam tom. 1. pag. 429. scholia graeca Zonarae, Balsamonis et Alexii Aristeni. Singulari etiam studio huius synodi acta illustrauit et auctoritatem adseruit *Emanuel Schelstratenus*, Antwerp. 1681. 4. Vide acta erud. 1682. pag. 4. seq. Iournal des Sau. 1681. pag. 93.

[℣] Concilium Antiochenum vnicum ponimus, inquit Harduinus, MSS. collectiones et editiones alias priores sequuti; tametsi eodem isto anno geminum Antiochiae concilium fuisse celebratum eruditi plerique existiment: alterum, in quo conditi fuerunt canones XXV. quos *beatorum patrum sanctiones* Zacharias papa, *venerabiles Antiochenos et sacros canones* Nicolaus papa: *iustas regulas patrum* concilium Chalcedonense adpellat: *in quibus spiritum sanctum loquutum credimus*, inquit Caesarius Arelatensis: quo in concilio fuerint episcopi XXX. *sancti patres in Antiocheno concilio residentes*, vt loquitur concilium Romanum sub Leone. Alterum vel episcoporum XC. vt Athanasius ponit in libro de synodis, vel XCVII. vt Hilarius in libro de synodis, et Sozomenus III. 5. neque ex sola dioecesi orientis, quae sola commemoratur in titulo epistolae synodicae, sed ex aliis sane multis: cui concilio praefuerit Flaccillus episcopus, interfuerint Eusebianae partis episcopi, qui Athanasium damnarunt: Eusebius olim Nicomediensis, tunc vero CPol. episcopus, Acacius Caesariensis e Palaestina, Patrophilus Scythopolitanus, Theodorus Heracleotes e Thracia, Eudoxius Germanicienfis, Gregorius Alex. Dianius Caesariensis e Cappadocia, Georgius Laodicenus e Syria, Eusebius Emisenus teste Sozomeno lib. 2 cap. 19 quorum nomina in subscriptionibus huius concilii non adparent: vti neque Maris Chalcedonensis, nec Marcus Arethusius e Syria, quos adpellat Socrates II. 18. nec Flaccillus ipse denique Antiochenus, cui inscripta est epistola Iulii papae, vt et Dianio, Narcisso et caeteris. Et priorem quidem synodum *catholicorum* fuisse dici ab Hilario loco cit. et ab Hincmaro tom. II. p. 489.: posteriorem adpellari *Arianorum* a Palladio in vita Chrysostomi, aliisque, eruditi viri contendunt. *Fabr.* Multus est de hoc concilio *Walch* in: Entwurf. p. 168. sqq. nec paucos tam antiquiores, quam recentiores scriptores citat; inter hos *Hilarium* de synodis, pag. 1168. sqq. Opp. ed. Coustant. ac *Mansi* supplem. concil. tom. I. pag. 165. sq. et *Tillemont*. Memoir. tom. VI. p. 755. sqq. Inprimis conf. *Fuchs* in: Biblioth.

der Kirchenversamml. tom. II. p. 42. sqq. et *Ballerin.* Fr. de antiq. collect. part. I. c. 4. §. 2. in Gallandii sylloge etc. tom. I. p. 267. sqq. vbi, postquam Bellarmini, Baronii, Schelstratii ac Tillemontii sententias de canon. Antiochenor. auctoribus et tempore vocarant sub examen, ostendere student, illos non pertinere, vt hactenus inualuit, ad synodum Antiochenam, ab Eusebianis coactam in encaeniis a. 341. sed aliam anteriorem, ex Nicaenis fere patribus celebratam a. 332., tum probatum eunt, catalogum patrum eiusd. synodi, in conciliis vulgatum post synodicam, esse suppostitium, et de numero agunt patrum, qui eosdem edidere canones; denique p. 274. concludunt, nihil dubii superesse, quominus omnes hi canones Antiochenae synodo a. 332. adiudicentur. Sed *Assemann.* in bibl. iuris oriental. can. et ciu. tom. I. cap. 3. p. 54. sqq. de canonibus Antiochenis disputans, examinat Ballerinior. rationes, et p. 59. sqq. negat contra illos, adeo esse certum, Antiochenos canones a. 332. sede Antiochena vacante, ante electionem Euphronii fuisse conditos, et Antiochenos canones esse Gangrensibus anteriores: p. 66. sqq. ostendit, Antiochenam illam synodum non ante an. 341. esse statuendam, et plura de hac re profert; inter alia p. 68. not. arguit erroris auctorem libelli synodici tom. II. concil. Labb. Venet. ed. p. 623. et p. 71. sqq. auctorem arabicae historiae, quae concilio huic Antiocheno eiusque canonibus in cod. arabico tom. I. conciliorum p. 135. (Assem. bibl. orient. tom. I. p. 619.) praefigitur, qui, Antioch. synodum aduersus Paul. Samosatenum congregatam, et Nicaena synodo priorem fuisse, scribit. — *Vindob* in cod. caes. XLIV. (qui plurium conciliorum canones continet,) nr. 7. concilii Antiocheni a. 341. canones XXV. cum anonymi scholiastae graeci adnotatt. in margine et intra lineas positis; v. *Lambec.* VIII. p. 852. Kollar. ibid. p. 912. nr. 17. cod. XLV. argumenta canonum concilii Antiocheni, atque nr. 12–16. ac 18–21. argumenta aliorum concilior. et nr. 30. sqq. canones aliorum concil. vt aliorum MSS. mentionem praetermittam. *Harl.*

Formulae quatuor fidei ex Socratis lib. II. hist. c. 10. et 18. et Athanasii libro de synodis.

A. C. 342. Concilium *romanum* episcoporum amplius quinquaginta, a quibus Athanasius in communionem susceptus est. Apud Labbeum duo feruntur concil. romana, a. 341. et 342. in quorum priore [?] a. 341 Athanasius c) traditur composuisse symbolum, quod graece et latine ex duplici editione exhibet p. 599. 603. *Fabr.* Sed *Walch* in: Entwurf. p. 168. not. 4. negat, hodie vllum esse futurum, qui illum errorem de duobus illis conciliis probet aut ea discernat. *Harl.*

344. Concilium *Orientalium* episcoporum Arianorum, (Labbeo *Antiochenum* II.) in quo μακρόστιχος formula fidei edita, quae graece et latine exhibetur ex Socrate II. 19. et

c) Symbolum ab Athanasio scriptum ad Iulium papam adfirmat *Manuel Caleca* de principiis fidei catholicae p. 284. tom. II. auctarii nouissimi Combefisiani. Alia de hoc symbolo eiusque editionibus, vide lib. V. huius bibl. cap. 1. pag. 314. seq. ed. vet.

Digitized by Google

19. et Athanasio de synodis. Habetur etiam apud Nicephorum IX. 11. *Fabr.* *Walch.* l. c. pag. 173 sq. id concilium, ab Eusebianis habitum, adserit a. 343. et consuli iubet *Mansii* supplem. concil. tom. I. pag. 174. sqq. eiusque aduersarii *Th. Mamachi* epistolas de ratione temporum Athanasianorum, Romae 1748. 8. *Harl.*

† Concilium *Mediolanense*, de quo *Baronius* ad a. C. 344. n. 4. 5. 6. *Tillemontius* tom. VI. memor. p. 760. seq. [et *Walch.* l. c. p. 174. sq. *Harl.*]

A. C. 346. *Agrippinense*, in quo Euphratas, Coloniae Agrippinae episcopus, quod Christum Deum negaret, haereseos damnatus et exauguratus est. *Papebrochius* in actis sanctor. ad 13. Maii, vbi de Seruatio Tungrensi episcopo, Euphratae nomen insertum esse putat. Dubiae fidei aliis esse videtur hoc concilium. Vide *Tillemontium* tom. VI. memor. pag. 761. seq. [Dubitantibus accedit *Walch.* in: Entwurf etc. p. 181. sq. idemque prouocat ad *Schoepflini* Alsatiam illustrat. tom. I. p. 334. sqq. citatque *Ceillier* hist. des auteurs etc. tom. I. p. 663. sqq. ac *Mansi* supplem. concil. tom. I p. 179. *Harl.*] Citari putat hoc concilium Harduinus a Cassiano libro de incarnatione Christi, c. 2. vbi *maxima Beligarum vrbe* pro *Belgarum* legitur. Memoratur etiam a Lupo in vita S. Maximini a. 839. et Harigero Laubiensi siue Lobiensi in Belgio abbate, qui obiit a. 1107.

Editionis Regiae Tomus III. — [Edit. Mansi tom. III.]

347. Concilii *Sardicensis* in Illyrico, quod pro generali, et Nicaeni adpendice Labbeus venditat, (ne Zosimi scilicet, Sardicenses pro Nicaenis [d]) canonibus laudantis, fides desideretur) canones XXI. graece cum versione Dionysii Exigui et Isidori Mercatoris, (apud Labbeum etiam recente Herveti,) et subscriptione episcoporum LIX. licet trecentos interfuisse testetur *Socrates* II. 20. quia decretis synodi plus quam trecentos subscripsisse adfirmat Athanasius in apologia secunda. Scholia graeca Zonarae, Balsamonis et Alexii Aristeni, notaeque Beueregii in magno huius Synodico videantur.

Epistola synodica ad Iulium papam, ex Cresconii collectione et [P] Hilarii [e]) fragmentis, latine cum subscriptione LIX. episcoporum. *Fabr.*

[* Catalogus alphabeticus patrum Sardicensium, cum praemonitione. *Mansi* tom. III. p. 43. (vbi a col. 1-122. plura dat.) *Mart.*]

Alia

d) Confer *Tillemontium* tom. VIII. memoriar. p. 92. sqq. et 651. et *Quesnelium* ad Leonem magnum. [Atque *Ballerin.* in ed. Leonis, tom. III. coll. *Schoenemann* bibl. histor. literar. tom. II. p. 953. sq. *Walch*, Göttiug. theol. in: Historie der Päbste p. 100. *Bower* in: Historie der Päbste, tom. I. p. 191. sqq. *Christi. Lupi* diss. de synodo Sardicensi, (habita a. 347.) et canones eiusdem synodi, in eius Opp. tom. I. p. 285-329. *Harl.*

e) In tom. IX patrum latin. ed. Wirceb. pag. 49. sqq. 56. sqq. *Harl.*

Digitized by Google

Alia ad ecclesiam Alexandrinam graece et lat. ex Athanasii apologia secunda. [Alia ad eamdem synodica, *Mansi, Mart.*] [latine primum a *Maffeio* in osseruazioni litter. III. p. 60. dein a *Mansio* in supplem. concil. tom. I. pag. 212. sqq. edita. *Harl.*]

Tertia ad omnes episcopos, quam graece habet idem Athanasius tom. I. edit. nouae p. 162. et cum adpendice Theodoretus II. 8. hist. latine Hilarius in fragmentis, ipsum, vt suspicatur Labbeus, synodi autographum repraesentans. Alia versio in Tripartita IV. 24.

[*Diss. de epochis Sardic. et Sirmiens. conciliorum, per quam occasionem plurium conciliorum, per ea tempora habitorum, rerumque plurium, a S. Athanasio gestarum, chronologia corrigitur. *Mansi* ib. isque concilium Sardicense a. 344. adligat: vulgarem sententiam, quae a. 347. huic concilio adsignat, contra obiectiones Mansi defendit Mamachi. *Mart.*] add. *Mansi.* adpend. tom. II. p. 8. Mamachi tamen argumenta, de ratione temporum Athanasianor. pro a. 347. validiora esse statuit *Fuchs* I. postea citando pag. 98. — *Walchius* quoque, qui in: Entwurf etc. §. XXXVII. pag. 175. sqq. vberius enarrat historiam cel. illius concilii et multorum vett. scriptorum ac recentiorum VV. DD. iudicia rationesque adfert diuersas, id a. 344. adserit. *Natalis Alexander* in histor. eccles. Paris. 1714. fol. tom. IV. in quatuor dissertatt. de illo egit: 1) de concilii Sardicensis conuocatione, praesidibus et auctoritate, pag. 326–333. — 2) de iure adpellationum episcopalium ad sedem romanam, quod Sardic. concilium suis canonibus adseruit, p. 334–360. — 3) de fide, professione adscripta concilio Sardicensi, p. 36. sq. 4) de fide Marcelli Ancyrani, a synodo Sardic. absoluti, p. 361–366. — *Ballerinii* Fr. de antiq. collect. part. I. cap. 5–7. p. 274–302. et p. 311. sqq. in Gallandii sylloge etc. tom. I. copiose disputant de illo concilio atque e codd. msst. in cap. 5. euincere student, canones Sardic. duplici exemplo ab ipsa synodo editos fuisse, graeco pro graecis patribus, et pro latinis latino f), at epistolam ad Iulium P. R. latine tantum scriptam fuisse; illorum exemplorum discrimen et quid sentiendum sit de variis lect. exemplarium latinorum, ob quas nonnulli diuersas interpretationes latinas praeferri opinati sint, explicant; in cap. 6. inquirunt, num, et quando iidem canones, graece scripti, relati fuerint in graecum synodorum et canonum codicem, et num apud Graecos, praesertim orientales, semper auctoritatem obtinuerint, et Iustelli sententiam in praefatione tom. I. bibl. iur. canon. pag. 16. oppugnant; in cap. 7. agunt de patrum

f) Atque hoc Ballerin. iudicium adoptant quoque cel. *Glück* in Praecognitis etc. p. 474. et not. 6. p. 476. et *Spittler*, in: kritisch. Untersuchung der Sardicen. Schlüsse, in *Meuselii* Geschichtsforscher, tom. IV. nr. 2. pag. 33. sqq. vbi adcurate disputat de illis, *Richerii* (in historia concil. generalium, tom. I. p. 98. ed. Colon. 1683. 8.) *Horixii* (in concordatis nationis germ. integris, variis additamentis illustratis, tom. II. pag. 25. tom. III. pag. 129–152. aliorumque dissentientium opiniones examinat, synodumque illam oecumenicam fuisse probat. *Harl.*

Digitized by Google

patrum Sardicensium subscriptionibus ac numero; p. 293. sqq. exhibent catalogum alphabeticum patrum Sardicensium XCVII. ex monumentis contextum et confirmatum, denique adfirmant, synodum Sardic. fuisse oecumenicam: add. eosdem passim in part. II. cap. 1. Contra Iustellum dimicat quoque et de canon. Sardic. plura adfert *Assemann.* in bibl. iuris orient. can. et ciu. libr. I. cap. 5. §. 81. sqq. pag. 110. sqq. Add. *Spittler.* in: Vntersuchung des 60ten Laodicen. Canons, p. 1. *Fuchs* in: Bibl. der Kirchenversammlungen, tom. II. pag. 97. sqq. et tom. I. pag. 19. De cod. caesar. v. *Lambec.* VIII. p. 857. nr. 12. *Harl.*

Conciliabuli *Arianorum* apud *Sardicam*, vel, vt Socrates II. 20. *Philippopolim* g) in Thracia,) decretum, quod miserunt in Africam, cum subscriptione episcoporum LXXIII. ex Hilarii fragmentis.

Mediolanense contra Arianos et Photinum, in quo Vrsacius et Valens porrecto libello haeresin eiurarunt. Vide Labbeum p. 721. et 729. seq. Harduin. pag. 683. *Tillemontium* tom. VI. memor. p. 765.

†† *Hadrumetinum* (in Africa) hoc anno Harduinus commemorat cum aliis conciliis prouincialibus, quorum mentio fit in concilio Carthag. anni 348.

Latopolitani (in Aegypto) meminit vita S. Pachomii in actis sanctorum 14. Maii. Sed illius nullam rationem habuere conciliorum editores. *Fabr.* Primus *Mansi* ea, quae in vita S. Pachomii a Bollandianis edita commemorantur, suae collectioni inseruit tom. III. p. 141. *Mart.*

A. C. 348. *Donatistarum* conciliabulum, ex quo legati sunt episcopi decem ad Macarium.

Carthaginiensis sub S. Grato concilii canones XIV. apud Labbeum p. 713. et ex Holstenii emendatione p. 1821. Emendatius etiam apud *Harduin.* pag. 683. et cum scholiis Schelstrateni in eius ecclesia Africana, Antwerp. 1630. 4. diss. 3. c. 3. p. 129. *Fabr.* *Mansi* III. col. 143–158. cum notis Binii, fini adiectis: *Tillemont* memoir. tom. VI. p. 124. *Du Pin* histor. Donatist. pag. XIIII. et in adpend. ad opp. Optati Mileu. p. 201. *Fuchs* l. c. tom. III. p. 30. sqq. qui annum definire non conatur; sed id concilium, scribit, an. 348. aut 349. habitum esse, et a p. 1. praemittit introductionem in notitiam synodorum africanarum; *Walch* Entwurf. p. 185. sq. ad a. 348. *Harl.*

Concilii

g) *Philippopolin* rectius scribi, sentiunt *Walch.* in: Entwurf. etc. pag. 180. sq. et *Fuchs* in bibl. citata pag. 149. sqq. vbi id concil. habitum fuisse a. 344. aut 347. scribit, et ex *Mansio*, tom. III. col. 126. sqq. qui praemisit historicam introduct. in notas, germanice vertit decretum illud et illustrauit. *Hilarii* fragmm. in tom. IX. patrum latin. ed. Wirceb. p. 74. sqq. *Fuchs* subiecit exposuitque p. 172. sqq. ex *Mansio* tom. III. p. 163-170. duas Valentis atque Vrsacii epistolas ad Iulium, pontif. rom. (ap. Athanas. in II. apologia, in Hilarii fragmm. tom. IX. patrum lat. ed. Wirceb. p. 64. sq. et apud Sozomen. III. 23.) atque eorund. epistolam ad Athanasium. *Harl.*

Digitized by Google

Concilii *Hierofolymitani*, quo Athanafius reftitutus eft, epiftola fynodica ex huius Apologia fecunda et Sozomeno III. 22. [ap. Walch. l. c. p. 182. a. 347. qui alios citat, ex his *Manfi* fuppl. I. p. 180. *Tillemont.* VIII. p. 127. *Orfi* iftor. eccleſ. tom. V. p. 461. *Harl.*]

[* *Galliarum* concilium incerti loci, forte Pictauis feu Tolofae habitum, a. 355. (cuius veftigia in Hilarii libello aduerfus Conftantium deprehendit *Hieronymus de Prato* in edit. Sulpicii Seueri tom. I. p. 259.) *Manfi* III. p. 251. *Mart.*]

†† A. C. 349. *Romanum*, quo Valens et Vrfatius in communionem recepti, ex Hilarii fragmentis obferuauit Petrus de Marca ex epiftola Ofii Cordubenfis ad Conftantium imp. Vide *Baluzium* p. 27. *Harduin.* pag. 690. [*Fuchs* l. c. II. pag. 172. fq. *Walch.* Entwurf etc. p. 183. fq.]

[P] Libellus poenitentiae Valentis et Vrfacii, graece et lat. ex Athanafii Apologia 2. et epift. ad folitar. et ex Hilario.

†† *Donatiftarum* conciliabulum incerti loci, quo mandatum eft, vt corpora fuorum, qui in Macariana, (vt aiebant,) perfequutione obierant, per agros et vias fepelirentur, aris menfisue exftructis, quoniam in bafilicis fepeliri non finebant catholici. Teftis Optatus lib. III. cap. 4. *In loco Octauenfi* etc.

††350. *Alexandriae* redux Athanafius varia epifcoporum Aegypti concilia celebrauit tefte Socrate II. 26 gr.

†† *Romanum* concilium, in quo Photinus damnatus eft, colligi videtur ex Hilarii fragmentis p. 27. *Cum de Photino* (fic enim legendum) *decretum ab Occidentalibus eft, et ad Orientales relatum.* Vide et pag. 25. vbi haerefin Photini a Romanis damnatam prodit.

Etiam *Sirmienfe* hoc tempore contra Photinum habitum ex eodem Hilario obferuat *Petauius* apud Labbeum p. 731. licet per factionem populi deponi tunc non potuerit, quod factum demum a. 357. *Fabr.* Tres formulas Sirmienfes quarum textum gr. ex Socrate II. 30. et Athanaf. libr. de fynodis dedit *Manfi* II. p. 1344 fq. duas autem lat. et harum quidem pofteriorem ex Hilario de fynodis in tom. IX. patrum latin. ed. Wirceb. p. 111. fq.) in tom. III. p. 257. fqq. dedit, ex *Manfii* III. vol. col. 253-265. germanice reddidit et illuftrauit *Fuchs* in bibl. citata, tom. II. p. 188. fqq. ac de prima fynodo Sirmienfi et de variorum fententiis quando habita fit, p. 183. follerter agit. Nam alii duas numerant fynodos Sirmienfes contra Photinum, fcil. Petau. a. 349. et 351. Riccard. a. 350. 351. Marca et alii a. 351. 357. Alii vnam tantum fynodum adfumunt, quam Manfi in a. 358. Sirmond. autem et alii in a. 357. collocant; Fuchs vero, ducibus Socrate II. 29 et Sozomeno IV. 6. cum Pagio, *Tillemontio* memoir. VI. part. 3. p. 834. fqq. *Walch* in hiftoria haeref. III. 62. (coll. pag. 6. 52-56.) aliisque in a. 351. Add. *Manfi* III. 179-195. qui varia de Sirm. conciliis inferuit; *Walch.* in: Entwurf.

Digitized by Google

Entwurf. p. 192. ſqq. de illis, I. a. 351. II. a. 357. III. a. 358. et de quarto a. 359. ac p. 194. in nota 3. (nec non *Franck* in catal. bibl. Bünau. tom. II. vol. I. pag. 295. ſq.) *Sirmondi* ac *Petauii* libellos et controuerſias de conciliis Sirmienſ. (in *Sirmondi* Opp. tom. IV. col. 365-424. Venet. 1728. fol.) aliorumque multorum de illis ſententias ac rationes refert: *Manſi* de epochis conciliorum Sardicens. et Sirmienſium ceterorumque in cauſſa Arianorum, Lucae 1746. 8. (conf. ſupra ad a. 347. de concilio Sardicenſi;) et abb. *Franc. Anton. Zaccaria*, qui in Diſſertatt. latinis de rebus ad hiſtoriam atque antiquitates eccleſiae pertinentibus, Fuligni 1781. min. 4. tom. II. nr. 5. in diſſ. inſcripta: Nonnulla Petauianarum de Sirmienſi ſynodo diſſertationum loca emendantur, illuſtrantur, vindicantur, cum Petauio ſtatuit, quinque Sirmm. ſynodos eſſe diſcernendas; primam, ab epiſcopis occidentalibus habitam a. 349. alteram ab epiſcopis orientalibus a. 351. in qua Photinus ſit depoſitus, et aduerſus Sirmondum, Pagium ac Manſium pugnat pro Petauio, huius tamen nonnulla argumenta explicat corrigitque; quintam ſynodum, in qua tertia fidei formula ſit confecta, collocat in a. 359. conf. ephem. litter. Lipſ. 1783. nr. 36. *Harl.*

† *Vaſenſe* (Vaſione ſiue Vaſatis in Gallia Narbonenſi.) Ex Binio tres eius canones ponit Regia et Labbei editio. Omittunt Sirmondus et Harduinus, *vide infra ad a.* 442.

circa A. 351. (Harduin. 358.) *Melitinenſis* in Armenia ſynodi ex Sozom. IV. 25. meminit *Baluzius* p. 29. In illo depoſitum Euſtathium Sebaſtenum, poſtquam in CPolitano (a. 357.) haereticis conſenſiſſet, ſcribit *Baſilius* epiſt. 74. ad occidentales.

352. *Liberii* [h]) papae epiſtolae decretales duae ſuppoſititiae.

Athanaſii et Aegyptiorum epiſcoporum ad Liberium de Arianorum oppreſſione epiſtola, ſimiliter commentitia, latine ex Iſidori Mercatoris collectione.

† Liberii epiſtolae XIII. ex Baronio ad a. 353. n. 19. et a. 354. n. 2. a. 357. n. 44. 45. et ex actis Euſebii Vercellenſis nec non ex fragmentis Hilarii atque Athanaſio tom. I. pag. 396. et Socrate IV. 12.

h) De hoc vid. *Walch* Entwurf etc. p. 187. et 192. *Fuchs* l. c. p. 186. ſq. *Schroeckh* chriſtliche Kirchengeschichte, part. 6. p. 102. ſq. ed. II. p. 136. ſqq. vbi memorat, *Hermann. Schölliner* et nouum editorem diſſ. de non commentitio, eoque gemino, ſed excuſato lapſu Liberii, rom. pont. Vindob. 1776. 8. oſtendere ſtuduiſſe, et quidem priorem, Liberium haud ſequutum eſſe caſtra Arianorum; poſteriorem vero, Liberium quidem ſubſcripſiſſe formulae fidei, ab Arianis conſcriptae, at tamen perpetuo fuiſſe orthodoxum; et *Franc. Anton. Caluacanti* in vindiciis roman. pontificum etc. libr. III. p. 32-83. Romae 1749. fol. oleum operamque fruſtra conſumſiſſe in demonſtratione, Hieronymum erraſſe, Liberii epp. eſſe ſuppoſititias, nec eum vmquam adoptaſſe haereticorum errores: add. *Fabric.* noſtrum in bibl. med. et inf. latin. tom. IV. pag. 273. ſq. ed. Manſi, et *Schroeckh.* ib. part. 8. pag. 104. ſq. — *Corgni* canonicum in diſſ. critique et hiſtorique ſur le pape Libere, dans laquelle on fait voir, qu'il n'eſt jamais tombé, 1736. quem vt plurimum ſequitur et colligit, rumorem de Liberii lapſu vnice ab Arianis fuiſſe ſparſum, *Zaccaria* in diſſ. citat. tom. I. nr. 7. de commentitio Liberii lapſu. *Harl.*

Digitized by Google

Athanasii rescriptum ad Liberium ex tom. I. Athanas. p. 244.

† Decreta Liberii tria ex codice vetusto XVI. librorum, lib. XIII. c. 9. 10. et 12.

† *Romanum* Arianorum conciliabulum, de quo *Baron.* ad a. 352. n. 11. [et alii apud *Walch.* in: Entwurf etc. p. 187. sq. *Harl.*]

[*] A. C. 353. *Arelatense* Arianorum, in quo Paulinus Treuirensis depositus est, quod in Athanasii damnationem subscribere nollet. *Fabr.* v. *Walch.* de hoc ad a. 354. et Mediolan. seq. in: Entw. p. 188. et bene multos, quos ille citat. *Harl.*

355. Concilium *Mediolanense* Arianorum, quo pulsi in exsilium Liberius papa, Eusebius Vercellensis, Lucifer Caralitanus, Dionysius Mediolanensis etc. Vide Synodicon vetus supra p. 209. ed. vet. et ed. nou. p. 380. Ex actis huius concilii sola superest epistola synodica ad Eusebium Vercellensem, cum aliis quibusdam ad eum epistolis et Eusebii ad Constantium, quas in lucem protulit *Baronius* ad a. 355. Historicam narrationem ex vetusto codice refert *Vghellus* tom. IV. Italiae sacrae, et emendatam ex codice Colbertino *Baluzius* p. 29. seq. Pars actorum in Consistorio habitorum apud Constantium imp. siue Colloquium Liberii papae, Constantini et Epicteti episcopi est apud Theodoretum II. 14. hist. Confer etiam *Matthaei Larroquani* diss. de Liberio, editam Geneuae a. 1670. 8. [*Fuchs.* l. c. tom. II. p. 177. sqq. *Harl.*]

†† *Antiochenum*, in quo ordinatus est Georgius Alexandriae episcopus. Huius concilii mentio apud *Sozomenum* IV. 7. vid. *Baluzium* p. 32. seqq.

356. S. Athanasii epistola encyclica ad omnes orthodoxos ad hunc annum pertinet, sicut et eiusdem Encyclica ad episcopos Aegypti et Libyae post ingressum Georgii, quae et oratio prima aduersus Arianos, sed male inscribitur. Denique Osii epistola ad Constantium, quae est apud Athanasium ad solitariam vitam agentes pag. 838.

357. *Biterrense* Arianorum, quo S. Hilarius Pictau. in exsilium actus. *Fabr.* *Tillemont.* memoir. tom. VI. p. 396. et tom. VII. p. 441. ac 749. *Walch.* in: Entwurf etc. p. 189. sqq. *Harl.*

†† *Antiochenum*, de quo Sozom. IV. 12. vide Baluz. p. 34.

Sirmiense plenarium, in quo damnatus Photinus. [f]) Exemplum [*] fidei Sirmii, ab orientalibus contra Photinum conscriptae vna cum 27 anathematismis: latine apud Hilarium de synodis, graece apud Athanas. de synodis pag. 900. et Socratem II. 30.

Exem-

f) Conf. supra, vol. IX. p. 223. sqq. de Photino, vbi ea, quae h. l. Fabric. in not. adiecerat atque emendarat, et quae postea de Petauii diss. scripserat, iam inserui et locupletaui. *Harl.*

Digitized by Google

Exemplum blasphemiae apud Sirmium per Osium Cordubensem et Potamium Vlyssiponnensem episcopum conscriptae, latine et graece apud laudatos auctores. Conferenda D. Io. Georgii Dorschei collatio ad concilium Sirmiense, Argent. 1650. 4.

+ Dionysii Petauii S. I. dissertatio de Photino haeretico eiusque damnatione in quinque synodis facta, exhibetur a Labbeo p. 729. [vid. supra vol. IX. p. 223. sq. *Harl.*] v. D. *Thomas Ittigius* diss. de Photino, in adpendice ad diss. de haeresiarchis, Lips. 1696. 4. etc.

[*Melitinense* in Armenia, circ. a. 358. *Baluz.* nou. coll. concil. p. 29. *Mansi IX.* p. 939. *Walch.* Entwurf etc. p. 194. §. LXII. De concilio ignoto *Neocaesar.* v. *Mansi* suppl. concil. tom. I. p. 192. et *Walch.* Entwurf etc. p. 195. §. LXIII. et de alio *Neocaesar* a. 357. ib. p. 190. §. LVI. ac p. 214. §. LXXXXVI. de duobus conciliis commentitiis Caesareae et Nicopoli, ex *Mansi* supplem. conc. tom. I. p. 231. *Harl.*]

A. C. 358. *Ancyranum* Semiarianorum sub Basilio Ancyrano, definitiones orientalium ex Hilarii lib. de synodis, Epiphanio haeresi 73. et Sozomeno IV. 13. qui epistolam Georgii Laodicensis aduersus Eudoxium et Aëtium in hac synodo lectam refert. Vide *Baluzium*, p. 35. sqq. *Fabr.* *Mansi* tom. III. col. 266-290. qui dedit 1) notitiam in notis ex *Baronio* ad a. 357. sq. 2) notitiam ex Baluzio cum XII. anathemat. Hilarii; 3) epistolam synodicam, gr. lat. 4) epistolam Georgii, episc. Laodic. aduersus Eudoxium; 5) obseruat. histor. ex Pagio ad a. 357. contra Baronium; isque synodum a. 358. congregatam fuisse docet. Conf. *Fuchs* l. c. tom. II. p. 205-231. *Walch.* Entwurf etc. p. 196. *Harl.*

[¶] *Romanum* [k]), quo Felix papa Constantium damnauit. Vide *Baluzium* p. 34. ex Anselmo Hauelbergensi III. 21. dialog. tom. XIII. spicilegii Dacheriani.

359. Conuentus *Sirmiensis*, in quo edita a Marco Arethusio fidei formula, qua οὐσίας vocabulum reiicitur. Graece exstat apud Athanasium de synodis, et Socratem II. 37. Nicephorum quoque IX. 39. Latine primum scriptam putat Socrates. Occurrit etiam latine in Tripartita V. 20. Vide *Labbeum* p. 788. *Harduin.* pag. 710. [*Walch.* Entwurf. etc. p. 193. §. LXI. *Harl.*]

Eodem anno Arianos episcopos Sirmii conuenisse Sozomenus testatur.

Synodus in *Gallia*, quae formulam Sirmiensem per Osium et Potamium conscriptam, teste Hilario, damnauit.

Ariminense in Italia contra Arii blasphemias ex Hilarii fragmentis et Athanasio de synodis, nec non Hieron. contra Luciferianos. Vide Baluzium pag. 54 seq.

k) Quod fictitium esse, pronuntiat *Walch.* in ad suam pontif. roman. historiam, germanice Entwurf etc. pag. 196. lib. LXV. not. et prouocat scriptam, p. 85. et 87. not. 3. *Harl.*

Digitized by Google

Epistolae concilii ad Constantium imp. et Constantii ad concilium apud eosdem, Hilarium [v. tom. IX. patrum lat. ed. Wirceburg. p. 108. sqq.] et Athanas. [ed. Montfauc. vol. I. tom. II. p. 296. sqq.] nec non apud Socratem II. 37. Sozomen. IV. 18. Theodoret. II. 19. et in Tripartita V. 22. *Fabr.* Imprimis de concilio Ariminensi, de Ariminensi conciliabulo et conc. Seleuciensi *Mansius* tom. III. col. 293–326. vbi reperiuntur 1) notitia histor. ex Baronio; 2) epistola Constantii ad synodum Arim. 3) Sententia synodi contra haereticos, gr. lat. 4) eadem ex Hilario cum decreto de fide et damnatione Arianae haereseos, adiunctis anathematismis; 5) acta quaedam concilii ex Hieronymi dialogo aduersus Luciferum; 6) epistola synodica ad Constantium, gr. lat. eademque iterum ex Hilario; 7) epistola Constantii ad synodum, cum responsoria synodi, lat. gr. 8) synodus Arimin. ex libello synodico, (notitia haud sufficiens et partim falsa;) fides, apud Nicen Thraciae exposita lat. gr. cum nota ex Baluzio; 10) Ariminense conciliabulum; 11) Seleuciense conciliabulum, ex Baluzio, cum expositione fidei Acacianae. Omnia paene acta germanice vertit et docte illustrauit, praemissa longa introductione, *Fuchs* in bibl. der Kirchenversammlung. part. II. p. 232–275. Add. *Walch.* Entwurf etc. p. 197–202. *Harl.*

Ariminense conciliabulum Arianorum, et ad *Nicen* siue *Nicaeam* Thraciae, atque si auctori veteris Synodici credimus, etiam ad Nicaeam Bithyniae (confer Baluz. pag. 58.) vbi resciderunt, quae in priore Ariminensi synodo sanxerant catholici. Hic totus paene orbis Arianum se miratus ingemuit, vt ait Hieronymus contra Luciferianos. Vide *Hilarii* fragmenta [in tom. IX. patr. lat. ed. Wirceburg. p. 115. sqq.] et Theodoretum II. 16. hist. vbi fidei formula. *Fabr.* De hoc et seq. conc. *Mansi* loco cit. et Fuchs l. c. p. 257. sqq. *Harl.*

Seleuciense in Isauria, Semiarianorum, in quo damnati Aëtiani qui et Acaciani. Vide Athanasium de synodis, Socratem II. 39. 40. Sozomenum IV. 22. Tripartitam V. 34. Epiphanium haeresi 73. vbi Acacii confessio in hac synodo reiecta, cum subscriptione episcoporum XLIII. eam approbantium. Consulendus Baluzius pag. 60. seq.

CPolitanum Arianorum, in quo Semiariani ab Acacianis damnantur. Vide Sozom. IV. 24. epistola synodica ad Georgium [?] Alex. contra Aëtium ipsius diaconum, apud Theodoretum II. 24. Confer iterum Baluzium p. 69. sq.

Achaicum aduersus Aëtianos ex auctore Praedestinati idem *Baluzius* memorat p. 73. [at fictitium esse, suspicatur *Walch.* l. c. p. 203. §. LXXIII. ad a. 360. *Harl.*]

A. C. 360. Harduin. (Labbeo 362.) *Parisiense*, in quo formula fidei ab Arianis suppresso usiae nomine condita et Arimini suscepta, damnata est, Saturniusque Arelatensis ab ecclesia eiectus. Vide *Hilarium* in fragm. *Fabr.* Pag. 121. sqq. in tom. IX. patrum lat. ed. Wirceburg. v. *Mansi* III. col. 357–362. *Fuchs* l. c. II. pag. 276. sqq.

Digitized by Google

ſqq. *Walch.* Entwurf. etc. p. 204. §. LXXVI. qui id concilium a. 361. adſerunt, *Tillemont.* memoir. tom. VIII. p. 456. 754. aliosque, quos citat Walch. *Harl.*

Antiochenum, in quo Meletius conſtitutus eſt epiſcopus Antiochiae. Vide *Theodoretum* lib. II. cap. 31. hiſt. *Fabr.* At vero conuentus tantum, ad epiſcopum conſtituendum: quare, proprie eſſe nominandum concilium, negat *Walch.* in: Entwurf etc. p. 204. ſq. §. LXXVII. et de ſequenti conciliabulo ib. §. LXXVIII. — *Harl.*

Conciliabulum *Antiochenum*, quo ab Arianis Meletius epiſcopus Antiochenus ſede deponitur, euehitur Euzoius. Vide Athanaſium libro de ſynodis p. 906. Socratem II. 45. Sozomenum IV. 29. *Fabr.*

[*Concilium *Romanum* a. 361. (e cod. vet. bibliothecae Martinianae), *Manſi* III. p. 339. *Mart.* et in Manſi ſupplem. concil. I. p. 219. ſed *Walch.* l. c. pag. 203. ſq. §. LXXIV. veteri iſti narrationi fidem derogat. *Harl.*]

A. C. 362. *Alexandrina* ſynodus, de diuinitate Spiritus S., de Meletianis Antiochiae, de vocabulo hypoſtaſeos, de incarnatione contra Apollinarium, de ſolo Nicaeno ſymbolo retinendo. Vide Synodicum in Athanaſii epiſt. ad Antiochen. tom. I. p. 574. ſeq. et quae ex vita Euſebii Vercellenſis, *Baluzius* p. 74. *Fabr.* *Manſi.* III. col. 343-357. qui reddidit 1) notitiam illius ex Baronio; 2) epiſtolam ſynodalem, gr. et lat. 3) adnotationem Binii; 4) notit. ex Baluzio; et 5) cap. 60. et 61. libelli ſynodici, cuius tamen auctor hanc ſynodum in duas male diſpeſcuit. Conf. *Fuchs* l. c. II. p. 282. ſqq. et *Walch.* Entwurf p. 206. ſq. *Harl.*

†† *CPolitana* ad deponendum Macedonium Eudoxiumque ei ſurrogandum, et Encaenia eccleſiae celebranda. Fuit epiſcoporum LXXII. quorum nomina vide in Chronico Paſchali ſiue Alexandrino p. 294. edit. Cangii.

363. *Alexandrina II.* cuius ſynodica ad Iouianum imp. de fide, exſtat apud *Athanas.* tom. I. pag. 245. et *Theodoretum* IV. 3. hiſt. latine in Tripartita VII. 3. *Fabr.* *Manſi.* III. col. 365-369. cum introductione hiſtor. et adnotatione ex Pagio ad a. 363. germanice reddidit epiſt. ſynod. et explicuit *Fuchs* l. c. II. p. 293. ſqq. De hac et ſeq. ac *Lampſacena* ſynodis v. *Walch.* Entwurf etc. p. 208. ſq. *Harl.*

Antiochena ſub Meletio, cuius ſynodicam ad Iouianum imp. in qua conſubſtantialis vox explicatur, confirmaturque Nicaena fides, habent *Socrates* III. 25. *Sozomenus* VI. 4. et Tripartita VII. 4.

†† *Teueſtinum* in Numidia conciliabulum Donatiſtarum, de quo *Optatus* lib. II. ibi de immunitate Donatiſtarum conqueſtum fuiſſe Primoſum, epiſcopum catholicum, refert.

[* Con-

[* Concilia in Galliis, Hispania et Graecia, a. circiter 362. celebrata — pro scribendis legibus in lapsorum receptione seruandis, (ex Athanasii ep. ad Rufinum) *Mansi* III. p. 363. *Mart.*]

A.C. 365. *Lampsacenum* in Hellesponto Semiarianorum, de quo consulendi *Socrates* IV. 4. et *Sozom.* VI. 7. qui catholicam esse synodum putat. Adde vetus Synodicon. c. 67.

[P] *Illyricianum*, de quo vetus Synodicon cap. 69. a Baronio, Binio et Labbeo ad a. 365. refertur, a Pagio tom. V. p. 218. ad a. 372. aut 373. sed ab Harduino ad a. 374. quia epistolam eius synodicam Theodoretus IV. 8. hist. et Tripartita VII. 110. post ordinationem S. Ambrosii, h. e. post a. 373. collocant. Apud eosdem exstat edictum impp. Valentiniani et Valentis ad episcopos Asiae et Phrygiae. Epistola vero episcoporum Italiae Illyricis de fide Nicaena suscepta gratulantium, in Hilarii fragmentis. *Fabr.* Concilium et Edictum ap. *Mansi.* III. col. 385. sqq. Ad a. 375. referunt id concilium *Tillemont.* memoir. tom. VI. pag. 593. et 791. *Walch.* in Entwurf etc. p. 219. §. CI. et *Fuchs* l. c. II. p. 373. Conf. *Petri de Marca* diatrib. de synodica epistola synodi Illyricianae, habitae decreto Valentiniani senioris, a. 365. in eius differtatt. selectis eccles. pag. 337-340. — *Mansius* in eod. tom. col. 469-474. reddidit Eugenii, diaconi, epist. ad Athanasium, quam primum edidit *Montfauc.* vol. II. collect. nouae patrum et script. graec. p. 1. sqq. ac ad a. 478. german. vertit atque explicuit *Fuchs* l. c. II. p. 382. sqq. laudauitque *Walch.* in histor. haeref. p. 254. *Harl.*

366. *Romanum* concilium, in quo resipiscentes Macedoniani libellum fidei suae Liberio papae obtulerunt, Nicaenam fidem et consubstantialitatem simpliciter professi. Exstat ille cum Liberii ad Macedonianos resipiscentes synodica apud *Socratem* IV. 12. et latine in Tripartita IV. 12. [De hoc et alio incerto *rom.* concil. v. *Walch.* Entwurf etc. p. 210. sq. *Harl.*] Eiusdem Liberii epistolam aduersus haeresin de Spiritu S. rursus exortam *Sozomenus* memorat VI. 22. eaque Orientis ecclesias deinceps acquieuisse, atque ita controuersiae finem impositum testatur.

Epistola episcoporum Italiae, qui Arimini ab Arianis a. 359. gesta rescindunt. Ex Hilario in fragm.

Siculum concilium, de quo *Socrates* IV. 12. *Sozom.* VI. 12. *Fabr.* [* Ad concilium Siciliense obseruatt. Dominici Schiauo Panormitani. *Mansi.* III. pag. 381. (Hoc concilium non ad a. 365. sed ad a. 366. referendum esse, cum Pagio aliisque defendit.) *Mart.*] Ad a. 367. refert *Walch.* in: Entwurf etc. p. 211. et ad eumd. annum ibid. §. LXXXXI. concil. sequens *Tyanense. Harl.*]

Tyanense, cui interfuit Gregorius, S. Gregorii Nazianzeni pater. Vide *Sozomen.* VI. 12. At epistola S. Basilii LXVIII. τῇ βουλῇ Τυανέων, non est, ad hunc aliumue conuentum ecclesiasticum, sed ad senatum siue ad curiam Tyanensem, quae est in numis antiquis ΒΟΥΛΗ, vt Harduinus adnotauit. [*Mansi.* III. pag. 393. *Fuchs* l. c. II. p. 300. not.]

A. C.

Digitized by Google

A. C. 367. Conciliabulum Arianorum in vrbe *Antiochenae Cariae*, ex *Sozomen*. VI. 12.

Singidunense in Moesia, Arianorum, qui Semiarianos ad Ariminensem et CPolitanam formulam amplectendam hortantur. Synodica epistola Valentis, Vrsacii et aliorum ad Germinium, episcopum Sirmiensem, cum Germinii responso, ex Hilarii fragmentis. *Fabr.* Tom. IX. patrum lat. eccles. ed. Wirceb. p. 128. sqq. — v. *Mansi III.* col. 399-401. cum Germinii responso, ac *Fuchs* l. c. II. pag. 297-304. *Harl.*

S. Athanasio et Aegyptiis episcopis in *Alexandrina* synodo congregatis supposita epistola ad Felicem II. papam de infestationibus Arianorum, latine ex Isidoro Mercatore.

Felicis II. papae suppositae decretales duae scriptae nomine Romanae synodi. Ex eodem Isidoro.

[P] *Damaso* papae suppositae epistolae:

1) ad Aurelium Carthag. incipit: *Scripta sanctitatis tuae*, cum Aurelii ad Damasum commentitia epistola.

2) ad Hieronymum, incipit: *Dum multa corpora librorum*, cum Pseudo-Hieronymi rescripto.

3) ad Stephanum archiep. et concilia Africae: *Lectis fraternitatis vestrae litteris;* cum epistola Stephano supposita ad Damasum.

4) ad Prosperum Numidiae et alios episcopos orthodoxos de chorepiscopis: *Licet fratres charissimi.*

5) ad episcopos Italiae, *Optaueram dilectissimi.* Addi his potest:

6) ad Hieron. cui acta pontificum mittere se profitetur. Vide acta sanctorum April. tom. I. p. 4. et Propylaeum Maii p. 58. sq.

Genuinae S. Damasi epistolae:

7) ad Hieron. *Dormientem te longo iam tempore.*

8) ad eumdem Hieron. *Commentaria quum legerem.*

9) ad episcopos Illyrici: *Etsi nobis pro certo persuasum est.* De hac infra ad a. 380. *Fabr.* *Fuchs* in: Bibl. der Kirchenvers. II. pag. 340. sqq. german. vertit atque illustrauit partes ex conciliis romanis sub *Damaso* pont. rom. ex *Mansio*, tom. III. col. 455-461. et 468-490. ac 1) epist. synodalem ad episcopos Illyricos et orientales ap. Theodoret. II. 22. cum versione lat. et alia versione lat. ab Holsten. in collect. vet. eccl. rom. monument. primum edita: (v. ad a. 370.) A Theodoreto l. c. et Sozomeno VI. 23. (vbi eadem epistola, sed diuersis locis varias praebet lect.) inscribitur *epistola ad episc. Illyricos*, in versione autem lat., ab Holstenio publicata, *epist. ad orthodoxos orientales.* 2) tria fragmm. ab Holstenio primum edita. (num vero ab vna, an plu-

Digitized by Google

ribus synodis proficiscantur, incertum videtur *Fuchs.* p. 344. not. 411.) — 3) formulae damnationis, siue secundum *Theodoret.* V. 11. ep. ad Paulin. Thessalon. episcopum. *Mansi III.* p. 481. sqq. dedit lat. versionem ex Holstenio, et gr. ex Theodoreto cum versione lat., vsus quoque est cod. Lucensi; 4) p. 355 sqq. addidit Fuchs. formulas condemnationis ex Gregorio Nazianzeno, maxime contra Apollinaristas; 5) p. 358. sqq. epist. Damasi, pont. rom. ad Paulinum Antiochen., ex *Mansio III.* p. 425. — 6) Damasi epist. ad episcopos orientales, ap. *Mansium III.* p. 427. sq. gr. ex *Theodor. V.* 10. lat. ex *Merenda* de gestis Damasi, Romae 1764. fol. 7) Adiecit epistolam synodi romanae, (quae a Baronio et Sirmondo a. 381. a Merenda an. 380. a Labbeo autem, Tillemont. et Richardo, quibus adsentitur *Fuchs* pag. 363. not. 444. an. 378. med. alteri adsignatur,) ad Gratianum et Valentinian. II. ex *Mansio III.* pag. 624. sqq. laudatque *Walchii* Historie der Päpste pag. 87. sqq. Quae omnia h. l. breuitatis studio iunctim sumta scripsi. *Harl.*

10) ad episcopos orientis aduersus Apollinarem et Timotheum: [l]) *Quod vestra charitas.*

11) ad Paulinum Thessalonicensem episcopum: *Quoniam post concilium Nicaenum.*

12) ad Paulinum episc. Antiochenum: [m]) *Per ipsum filium meum Vitalem.*

13) ad fratres in Illyrico constitutos: *Credimus sanctam fidem.*

14) ad Acholium, Eurydicum, etc. *Decursus literis dilectionis vestrae.*

15) ad eumdem Acholium: *Ad meritum filii mei Rustici.*

Hae epistolae, (praeter 6. 14. et 15.) exstant inter S. Damasi opera e bibl. Barberina a Martio Milesio Sarazanio edita nitide et illustrata Rom. 1638. 4. Paris. 1672. 8. Primus 14. et 15. edidit *Holstenius* in collectione romana postuma, Rom. [?] 1662. 8. tom. I. p. 37. 42. quae Sarazanii editioni additae sunt in bibl. patrum edit. Lugd. tom. XXVII. p. 80.

†*Decreta* Damasi quinque ex Gratiano 2. II. qu. 3. *Calumniator;* et *si quis episcopum.* 15. X. qu. 1. *Hanc consuetudinem.* 25. qu. 1. *Violatores;* et ex decreto Iuonis libro 1. *Quoniam quidem metropolitanorum.*

De quinque synodis *Romanis* sub Damaso habitis, vetus Synodicon c. 65. 66. 70. et 72. supra p. 216. seq. ed. vet. et ed. nou. p. 386. *Fabr.* Quot concilia Romana sub Damaso, et quando habita sint, diuersa sunt VV. DD. iudicia: v. *Fuchs* Bibl. der Kirchenvers. II. p. 337. sq. quo iam adnotante, *Walchius*, Merendam in Gestis Damasi sequutus, in: Entwurf etc. (qui passim romana concilia, et genui-

l) Graece apud *Theodoretum* V. 10. Latine etiam in Tripartita IX. 15. Etiam graece exstat notante pag. 760. Harduino, in cod. MS. regis Gall. MMCMLI. fol. 196. et latine in conflictu Arnobii cum Serapione.

m) Holsten. collect. romana tom. I. pag. 186.

Digitized by Google

genuina, et incerta, saec. IV. habita commemorat,) quinque sub Damaso enumerat, 1) a. 369. contra Auxentium; 2) a. 374. contra doctrinam Apollinarist. 3) a. 376. contra eamdem; 4) a. 380. contra eamdem, aliosque errores et contra Vrsicinum; 5) a. 382. pro Paulino, episc. Antiocheno, ac rursus contra Apollinar. (vid. Walch. ad annos citatos.) in historia autem haeresium, tom. III. pag. 218. probabilius esse statuit, de Apollinar. tantum in duobus conciliis rom. haud ante a. 375. nec post a. 381. collocandis, fuisse disputatum; contra *Mansi III.* pag. 467. synodum aduersus Auxentium in a. 372. aliam contra Lucium, episc. Alexandrinum, Arianum, in a. 375. et duas contra Apollinarem in annis 377. ac 378. ponendas esse statuit: Richard autem in: Analyse des conciles tom. I. primam contra Vrsacium et Valentem a. 368. alii contra Auxentium a. 369. tertiae contra Apollinarem vna cum epistola aduersus Vrsicinum synodali ad imperatt. a. 377. aut 378. quartae etiam contra Apollinarem a. 379. et quintae contra eumdem et pro Paulino Antiocheno a. 382. adsignat. *Harl.*

Anathematismi [n]) aduersus Apollinaris, Arii, Sabellii, Macedonii, Eunomii et Photini haereses, apud *Theodoritum* V. 11. Augustinum serm. 29. de tempore, Tripartitam IX. 16. Confer *Quesnellum* diss. 14. ad Leonem M. pag. 725. et *Lambecium* VIII. p. 446. *Harduinus* p. 801. illos refert ad a. 379. [ac *Fuchs* l. c. II. p. 351. sqq. ibique not. *Merenda* in gestis Damasi cap. XV. sq. p. 209. *Harl.*]

††A. C. 367. *Romanum* concilium, cuius mentio in vita S. Eusebii presb. Romani, edita a *Baluzio* tom. II. Miscellan. p. 142. *Mortuo autem Liberio leuatur Damasus, qui voce publica damnauit Liberium, facta synodo cum episcopis XXVIII. et presbyteris XXV.* Scriptam esse hanc vitam ab aliquo Luciferiano ex ipso initio adparere, ait Harduinus, quod est huiusmodi: *Eodem tempore, quo Liberius de exilio reuocatus fuerat a Constantio Augusto haeretico, in eodem tantum dogmate, vt non rebaptizarent populum, sed vna communione contaminarent plebem. Fabr.* Hoc et seq. romanum dubia videntur *Walchio* in: Entwurf etc. pag. 211. §. 78. et 79. *Harl.*

††*Romanum*, in quo Damasus inuidiose accusatus et incriminatus de adulterio, facta synodo purgatus est a XLIV. episcopis, qui etiam damnauerunt Concordium et Callistum, accusatores eius, et proiecerunt de ecclesia, vt habet liber pontificalis. In eadem synodo Paternianos siue Venustianos damnatos esse suspicatur Baluzius p. 76. concil. de quibus auctor Praedestinati.

369. Iudicium LXX. [o]) episcoporum de Chronopio quodam ex antistite memorat lex XX. cod. Theodos. *Quorum appellationes.* Vide *Baluz.* p. 75.

Hhhh 2 ††A. C.

n) Subiuncti epistolae ad Paulinum, Thessalonicensem, quae est vndecima inter eas, quas supra memoraui.

o) Eadem cum nona inter epistolas Damasi supra memoratas.

Digitized by Google

[P]†† A. C. 370. Damasi p) epistola in synodo *romana* 93. episcoporum ex rescripto imperiali ad audiendam caussam Auxentii exponendamque fidem congregatorum ad episcopos Illyrici, de concilio Ariminensi. Latine edidit *Holstenius* tom. I. collect. romanae p. 165. Graece apud *Sozom.* VI. 26. *Theodoritum* II. 22. *Nicephorum* XI. 31. Incipit apud Isidorum Mercatorem: *Credimus sanctam fidem vestram;* et in Holstenii collectione; *Confidimus quidem sanctitatem vestram;* graece vero, *πιςεύομεν τὴν ἁγίαν πίςιν*. *Fabr.* v. ad a. 367. de V. synodis romanis, de hac epistola et seq. fragmento; *Fuchs* l. c. pag. 344. not. 410. ac not. 411. *Walch.* Entwurf p. 213. §. 95. pag. 217. sq. et 222. §. 109. ad a. 380. — *Fuchs* p. 382. sqq. ex *Mansio* III. col. 469–474. reddidit et illustrauit Eugenii, diaconi, declarationem ad Athanasium, inter an. 371. et 373. *Harl.*

[* 371. Ad synodum *Caesariensem Cappadociae*, (quam ex libello synodico dedit Coleti,) animaduersio; *Mansi.* III. p. 453. Fictitiam esse demonstratur. *Mart.*]

[Synodus incerti loci, in Cappadocia a. 372. habita. *Mansi* p. 453. *Mart.*]

circa A. 372. Fragmentum ex concilio *romano* sub Damaso papa de explanatione fidei. Holsten. tom. I. p. 178. Labbe p. 895. Harduin. p. 775. *Fabr.* [* P. *Mansi* differtat. de concilio *romano* II. sub Damaso habito, III. p. 463. (Concilium hocce ex pluribus sub eodem pontifice celebratis synodis, male illis in vnum consertis, conflare efficitur. Conf. *Mansi* addit. ad concil. roman. III. p. 481.) *Mart.*]

†† *Antiochenae* synodi subscriptiones, ex eodem Holstenio apud Harduin. p. 776. Epistola synodica ad episcopos Italiae et Galliae, inter S. Basilii epistolas 69. cum Iacobi Mycraci versione apud Baluz. p. 78.

†† *Cyzicenum* concilium, cuius meminit Basilius M. epist. 82. ad Patrophilum pag. 914. *Fidei*, inquit, *ibi editae alia quidem ignoro, tantum audio quod tacito consubstantiali, τὸ κατ' ȣ̓σίαν ὅμοιον circumferunt; et praeterea blasphemias contra Spiritum Sanctum cum Eunomio conscribunt.*

[* Ad concilium *Nicopolitanum* a. 372. (quod ex Galano adfert Venetus collector,) adnotatio critica. *Mansi* III. pag. 475. *Mart.*] add. *Mansi* suppl. concil. I. pag. 231. *Harl.*]

De *Laodiceni* concilii canonibus, quod ad a. 372. refert Harduinus, dictum supra ad a. 320.

† *S. Athanasii* Alex. a. 373. defuncti epistolae canonicae, quas cum scholiis Zonarae et Balsamonis, graece et latine exhibet *Beueregius* tomo II. magni Synodici pag. 36.

p) Hic videtur esse tomus occidentalium, cuius mentio in canone V. CPolitano. Vide *Caueum* ad hunc canonem et *Vales.* ad Theodorit. V. 3. et 9.

Digitized by Google

pag. 36. seq. vt supra pag. 219. notaui. Cum Ioannis Cultorii versione recognita exhibet Labbeus p. 1704. seq.

† *S. Basilii* epistolae canonicae apud eumdem p. 1716-1776. cum versione Herveti. De aliis earum editionibus dixi vol. IX. pag. 52. sqq. Scholiastis graecis, quos ibidem commemoraui, addendus Iustinus Decadion, cuius ecthesin canonum Basilii laudat *Nic. Comnenus* Papadopoli p. 400. praenot. mystagog.

[P] De synodo *Illyriciana*, quam ad a. 374. Harduinus collocat, dictum ad a. 365. [*v. Fuchs* l. c. II. p. 373. not.]

A. C. 374. *Valentinum* in Gallia concilium sub Foegadio siue Phoebadio, ex Sirmondi editione. *Fabr.* [* Ad concilium *Valentinum* additio et illustratio. — *Mansi* III. p. 495. Ad a. 375. illud collocandum esse existimat. *Mart.*] V. *Fuchs* l. c. II. p. 474. sqq. eiusque notas. *Walch.* in: Entwurf etc. p. 218. sq. ad a. 374. vel 375. refert, et *Tillemont.* memoir. tom. VIII. pag. 551. *Ceiller* histoire des Auteurs tom V. p. 606. *Mansi* supplem. concil. tom. I. p. 237. (quem, adnotat, non solum chronologicam fecisse emendationem, sed etiam ex cod. Lucensi quinque adiecisse canones) aliosque VV. DD. citat. Idem *Walch* p. 217. §. 99. arbitratur, probabiliter in a. 374. collocandam esse secundam synodum *romanam* sub Damaso, ob aduentum Dorothei, orientalis legati, congregatam, atque animaduertit, *Merendam* in gestis Damasi pag. 44. et 202. et *Mansi* rationes in supplem. tom. I. p. 234. de hoc concilio correxisse, et vett. documenta ab Holstenio publicata, reposuisse.]

[* a. 376. conciliabulum *Ancyranum* Arianorum *Mansi* III. pag. 499. *Mart.*] item *Mansi* supplem. tom. I. p. 241. et *Ceiller* histoir. des auteurs tom. V. p. 612. *Harl.*]

[* Synodus in Cappadocia: *Mansi* III. pag. 501. *Mart.* id. *Mansi* in supplem. conc. tom. I. pag. 241. verum fuisse concilium existimat; contra *Tillemont.* l. c. tom. IX. pag. 257. tantum suspicatus est, teste *Walchio* in: Entwurf etc. ad a. 376. p. 220. §. 103. *Harl.*]

377. De *Antiocheno*, cui Gregorius Nyssenus interfuisse se scribit, in caussa Antiocheni siue Meletiani schismatis, vide *Labbeum* pag. 908. ex Baronio. [*Assemann.* bibl. iuris orient. can. libr. I. p. 83. sq. not. a. 379. *Fuchs* l. c. I. p. 350. not. *Harl.*]

†† S. Amphilochii *Iconiensis* episcopi synodica de diuinitate Spiritus S. contra Macedonianos, ex *Coteleria* tom. II. monument. ecclesiae graecae pag. 99. *Baluz.* p. 82. *Fabr.* *Mansi.* III. col. 505. sqq. et in supplem. concil. tom. I. pag. 243. *Fuchs* l. c. II. p. 386. qui cum *Walchio* in: Entwurf etc. p. 220. sq. illam synodum ponit intra a. 375. et 377. *Harl.*

†† 380. *Mediolanense*, de quo ex S. Ambrosii epistola 64. Baluzius pag. 86.

Digitized by Google

[* *Antiochenum* conciliabulum Arianorum. *Mansi* III. p. 517. *Mart.*] et supplem. concilior. tom. I. p. 243. *Harl.*]

[* *Italica* synodus; forsan Romana; ibid. p. 519. *Mart.*]

Caesaraugustanum XII. episcoporum, cuius VIII. canones, quos Labbeus p. 1009. Harduinus dat pag. 805. [*Mansi*, qui a. 381. huic concilio adsignat, III. pag. 633. sqq. *Mart.*] id. in Supplem. concil. tom. I. p. 245. *Harl.*] Priscillianistis oppositos notant Garsias Loaisa et cardinalis de Aguirre. *Fabr.* [* Synopsis canonum, e MS. Lucensi, *Mansi* III. p. 636. — Ad concil. *Caesaraugust.* adnotatio chronologica; ibid. (Hoc concilium diuersum esse ab eo, in quo Priscillianus eiusque sectatores damnationis sententiam tulerunt, vel si vnum idemque cum illo adseratur, certe annum 380. vno vel altero anno praecessisse adstruere conatur.) *Mart.* Binius, cuius notas reddidit Mansius, collocat id concil. in a. 381. Conf. *Aguirre* concil. Hispan. tom. I. p. 113. *Tillemont.* memoir. tom. VIII. p. 499. et alii, a Walchio in: Entwurf etc. pag. 223. sq. citati; item *Fuchs* l. c. II. pag. 479. sqq. De Priscillianistis v. *Moshem.* institutt. hist. eccles. p. 191. et *Walch.* theol. Gotting. in: Geschichte der Ketzereyen, III. vbi p. 436. decreta illius concilii paene ad verbum adtulit. *Harl.*

A. C. 381. CPOLITANVM oecumenicum 150. episcoporum, cuius acta iam Photii aetate videntur intercidisse, tantum exstat adlocutio ad Theodosium M. imp. et canones VII. q) atque expositio fidei cum subscriptionibus episcoporum, nec non apud Theodoretum V. 9. et in Tripartita IX. 14. epistola synodica. *Fabr.* *Mansi* III. col. 521–599. qui dedit 1) Historiam concilii, ex collectione romana; 2) Gregorii Nazianz. orationem, gr. lat. 3) synodicam ad imperat. gr. lat. 4) canones CP. VII. gr. lat. ex interpretat. Gentiani Herueti; 5) symbolum CP. gr. lat. 6) canones eosdem III. cum titulis et subscriptionibus ex Dionysio Exiguo; 7) canones eosd. VI. cum titulis et symbolo ex collect. Isidori, (fidei confessio h. l. canon est septimus;) 8) synopsin canonum ex cod. Lucensi; 9) canonum paraphrasin arabicam, auct. Ios. Aegyptio, in qua quatuor canones numerantur; 10) epistolam episcoporum, qui CPolin conuenerunt, ad occidentales, gr. lat. quae tamen epistola, annum circ. vnum antea scripta, non pertinet ad acta synodi; 11) notas Binii in concil. eiusque canones, symbol. et subscriptiones; 12) synodus CPol. ex libello synodico, gr. lat. 13) eadem ex Photii libello de synodico, gr. lat. 14) eadem ex Nilo Rhodio gr. lat. et ex anonymo, gr. lat. Ea, quae notatu digniora viderentur, *Fuchs* in: Bibl. der Kirchenversammlung. tom. II. p. 399. sqq. ex Mansio reddidit german. versa docteque illustrauit, et a p. 390. praemisit vtilem introductionem. *Caue* loc. cit. de hoc aliisque conciliis; in genere p. 349–370. de conciliis saec. IV. habitis. *Harl.*

Canones

q) Pro tribus solum pugnat *Sam. Basnage* ad a. 381. n. 12. [et conf. *Mansi* supplem. concil. pag. 247.]

Digitized by Google

Canones cum Dionysii Exigui et Isidori Mercatoris versione exhibentur: apud Labbeum etiam cum Herueti. Harduinus latinam versionem paraphraseos arabicae Iosephi Aegyptii addidit ex Beueregii versione, qui hanc arabice et latine vulgauit in magno Synodico, canonesque ipsos graece et latine cum notis, et Zonarae, Balsamonis et Alexii Aristeni scholiis. Etiam erudita sunt, quae ad hos canones notauit *Caueus*, [part. I. p. 363. sqq. ed. Basil. ad a. 381.] ne dicam de Cabassutio, Christiano Lupo, etc. *Fabr.* *Lupi* diss. de hac synodo in eius Opp. tom. I. p. 354. *Henr. Benzel* in dissertatt. academic. tom. I. p. 508. sqq. *Guil. Paul. Verpoorten* in histor. concil. oecumenici II. CPolitani, Lips. 1744. 4. et plures alios laudat *Walch.* in: Entwurf etc. §. CXIII. vbi p. 224–227. multus est de illo concilio ad a. 381. et pag. 228. §. CXV. de altero concilio CPol. a. 382. Add. *Assemann.* in bibl. iuris orient. canon. et ciu. libr. I. cap. 4. §. 52. sq. p. 80. sqq. contra Ballerinios Fr. disputantem; isque concil. Constaut. oecumenic. II. a. 381. celebratum et a. 382. episcopos orientales in eadem synodo CPolitana iterum congregatos fuisse scripsit; ac *Spittler.* in: Geschichte des kanon. Rechts, pag. 84. — *Vindobonae* in cod. caes. XLIV. nr. 9. concilii CPol. oecumen. II. canones septem, cum anonymi scholiastae gr. adnotatt. in margine et inter lineas positis, et in cod. XLV. nr. 19. argumenta canonum illius concilii: v. *Lambec.* VIII. col. 853. sq. et 912. — *Mosquae* in cod. synod. typogr. XLI. nr. 22. canon octauus synodi CPolit. primae et secundae: v. *Matthaei* notit. codd. gr. Mosq. pag. 322. — In cod. *Coislin.* CCCLXIV. siue codice canonum, nr. 13. sex canones synodi CPolit. v. *Montfauc.* bibl. Coislin. pag. 563. vt alios omittam variarum biblioth. codices. *Harl.*

† *S. Nazianzeni* oratio XXXII. **συντακτήριος** siue valedictoria in concilio CPol. habita, cum Iac. Billii versione.

Timothei Alexandrini responsa canonica graec. lat. apud Harduinum pag. 1191. et Labbeum pag. 1972.

Aquileiense contra Palladium et Secundianum, haereticos Arianos, et Attalum presb. Huius concilii acta post S. Ambrosii epist. VIII. ad Syagrium tom. II. edit. Benedict. p. 786. sq. et in Vigilio [?] Tapsensi Petri Francisci Chifletii pag. 485. sq. habentur. *Chifletius* [in vindiciis, opp. Vigilii p. 37.] acta illa a Vigilio conficta disputat, parum certis ductus argumentis, vt docet *Godfridus Hermantius* III. 3. vitae Ambrosii. Mentio huius concilii in veteri synodico cap. 74. supra pag. 219. ed. vet. et ed. nou. p. 389. *Fabr.* *Mansi* III. col. 599–632. (qui actis addidit epistolam synod. ad episcopos Gallicanos vna cum nota Sirmondi, epist. synod. ad imperatorem, Binii adnotatt. et cap. 74. synod. libelli;) et *Fuchs* l. c. II. p. 432. sqq. 454. sqq. qui in nota 533. quoque Chifletio haud adsentitur: Idem pag. 449. sqq. in nota 567. subiecit ex Epiphan haer. 69. atque illustrauit Arii epistol. ad Alexandrum et partic. Arii epistolae ad Eusebium Nicomed. ac laudauit *Semleri* Einleitung in die Baumgarten. Polem. tom. III. pag. 38. et *Walch.* Geschichte

Digitized by Google

Geschichte der Ketzer. v. Spaltung. II. p. 572. add. *Walch.* Entwurf etc. p. 228. et quos hic laudat. *Harl.*

*Epistolae V. conciliorum *Aquileiensis*, *Romani* atque *Italici*, [v. *Fuchs.* l. c. p. 463. sqq.] alterius forsan ab *Aquileiensi*, ad Gratianum, Valentinianum et Theodosium impp. editae a Sirmondo a. 1631. in adpendice codicis Theodosiani, et recusae tom. I. operum Sirmondi pag. 741. seq. [Add. *Mansi* III. pag. 621. sqq.]

[*Ad synodum *romanam* sub Damaso quintam, et ad concilium *CPolitanum* II. adnotatio critica et chronologica: *Mansi* III. p. 641. Non vnum, sed duplex concilium CPoli per duo consequentes annos 382. et 383. celebratum, itemque a concilio laudato *romano* alterum Romae a. 383. habitum distinguendum esse tuetur. *Mart.*] Add. *Walch* Entwurf. p. 229. de *romano* V. concilio, et *Fuchs* l. c. II. p. 337. *Harl.*]

†† A. C. 383. De *CPolitana* synodo *Socrates* V. 10. et *Sozomenus* lib. VII. c. 12. In ea libellum fidei obtulit etiam *Eunomius* Theodosio imperatori. Hunc libellum Valesius edidit in notis ad Socratem p. 61. *Baluzius* p. 89. conciliorum et *Iac. Basnage* in noua editione lectionum antiquarum Canisii tom. I. pag. 178. [*Caue* in histor. litter. SS. eccl. tom. I. pag. 366. ed. Basil.] Dedi etiam tom VIII. huius bibl. p. 253. [in noua edit. in vol. IX. p. 210. sq. agitur quidem de Eunomii libello; sed caussam quoque adtuli, cur ego illum omiserim. *Harl.*] Confutauit Greg. Nyssenus libro secundo in Eunomium. *Fabr.* Eunomii libell. fidei in *Mansi* collect. III. col. 643. sqq. *Fuchs* l. c. II. pag. 465. sqq. qui in not. 589. de hoc conuentu scite agit, et de Eunomio ablegat ad *Walchii* Geschichte der *Ketzer.* II. 665. Add. eumdem *Walch.* in: Entwurf etc. pag. 230. sqq. de *Sidensi*, (forsan commentitia,) et *CPolitana* synodis. *Harl.*

†† De synodo *Sidensi*, Side in Pamphylia sub Amphilochio contra Massalianos meminit *Photius* cod. LII. At *Theodoretus* libro IV. hist. c. 10. extinctos eos significat a Letoio primum Melitinensi, in ipsis Valentiniani Magni primordiis: postea ab Amphilochio Iconiensi, denique a Flauiano Antiocheno. Hunc de illis pronunciasse a. 383. ponit codex idem Photianus, notante Harduino.

Nemausensis concilii, tempore b. Martini Turonensis habiti, mentio apud *Seuerum Sulpicium* dialog. 2. cap. 15. sed anno plane incerto, rebus quoque ibi gestis penitus obscuris. Ante autum certe 384. Nam post eum annum, licet per sedecim annos, *nullam synodum adiit, ab omnibus episcoporum conuentibus se remouit*, inquit idem Sulpicius dialogo 3. cap. 15. vbi etiam memorat synodum *Treuirensem* coram Martino habitam illo anno 384. in quo Ithacius absoluitur, Treuerorum episcopus Felix ordinatur. *Harduin. Fabr.* [*Ad *Treuirensem* synodum animaduersio chronologica *Mansi* III. p. 683. Ad a. 385. reuocandam esse statuit. *Mart.*] De *Treuirensi* v. quoque *Mansi* supplem. concil. tom. I. p. 247.

Digitized by Google

p. 247. *Tillemont* memoir. tom. X. p. 682. ae *Walch*. Entwurf etc. p. 232. ad a. 385. qui etiam ibid. §. CXXI. de *Nemausensi* conc. obscuro agit, adnotatque, *Ignatium Roderique* in correspondance de sauans tom. I. p. 353. primum, et ex eo auctorem der Sammlung von alten vnd neuen theologisch. Sachen, 1746. pag. 468. acta concilii *Nemausensis* publicasse, additque, comparandam esse *Mesnard*. histoire de la ville de Nimes tom. I. p. 57. *Harl.*

A. C. 385. *Siricii* papae epistolae V. prima ad Himerium Tarraconensem ex collectione Dion. Exigui et Isidori Mercatoris. Secunda, tertia et quarta ex Isidori collectione. Secundam ad Mediolanensem [?] ecclesiam de damnatione Iouiniani in synodo Romana a. 390. cum S. Ambrosii responsione habes etiam inter Ambrosii opera tom. II. edit. Benedictinor. p. 963. r) Quartam ad Afros, cui canones *Telensis* siue *Zellensis* concilii (a. 418.) subiiciuntur, suppositiam esse probant *Blondellus* p. 550. Pseudo-Isidori et Paschasius *Quesnellus* diss. 15. ad Leonem M. p. 744. seq. s) Quintam ad Anysium Thessalonicensem et ceteros Illyrici episcopos de Bonoso episcopo Sardicensi, qua *Capuensis* synodi a. 389. celebratae iudicium refert, sub Siricii nomine edidit *Holstenius* tom. I. collectionis Romanae p. 189. Alii codices adscribunt Damaso. Incipit: *Accepi litteras vestras de Bonoso episcopo.* Vide tom. II. Ambros. p. 1008. et *Io. Launoii* lib. 1. epist. 7. Edidit et aliam breuem Siricii ad Anysium epistolam Holstenius tom. I. p. 43. seq. quae incipit: *Etiam dudum, frater carissime.* Labbeus etiam duas Maximi imp. epistolas addidit, vnam ad Siricium, alteram ad Valentinianum imp. *Fabr.* In *Constant* epistolis pontific. roman. tom. I. ed. Schoenemann. p. 407. sqq. collectae sunt *Siricii* papae epistolae et decreta, adiectis notis et monitis in epistolas. Huc pertinent p. 421. sqq. epist. IV. Siricii ad Anysium, Thessalonic. episcopum, inc. *Etiam dudum, frater carissime;* ep. V. ad episcopos Africae, a. 386. — ep. VI. ad diuersos episcopos, circ. a. 386. ep. VII. ad diuersos episcopos, missa aduersus Iouinianum haereticum eiusque socios, ab ecclesiae vnitate remouendos, circ. a. 389. ep. VIII. s. rescriptum Ambrosii aliorumque episcoporum ad Siricium

r) De synodo *romanorum sacerdotum*, s. presbyterii ideoque nomine concilii haud digna, et de Siricii epistola ad Ambrosium, episc. Mediolan. v. *Walch* Entwurf. §. CXXVII. pag. 235. sq. qui adnotat, Siricii epist. reperiri quoque in *Constant* epist. pontif. p. 650 citatque *Bower*. Historie der römischen Päpste, tom. I. p. 372. et *Orsi* istor. eccles. tom. IX. pag. 76. — Siricii epist. contra Iouinianum et synodi Mediolan. responsio in *Mansi* collect. III. p. 663-667. et inde *Fuchs* l. c. II. pag. 483-494. qui in not. 613. laudat *Walch*. in: Geschichte der Ketzer. v. Spalt. III. 635. et Iouinianum, probat, fuisse martyrem veritatis, atque in nota 620. monet, illam synodum collocandam esse inter a. 388-396. *Harl.*

s) Item *Bower* in: Hist. der römisch. Päbste, tom. I. pag. 366. sqq. quibus adsentitur *Walch* in: Entwurf. p. 233. ad a. 386. qui adnotat, tam *Constant* in epistol. pontif. tom. I. p. 643. quam *Ceiller* hist. des auteurs tom. V. pag. 683. statuisse, et romanum et Telense concil. vera fuisse concilia, ac *Mansium* supplem. tom. I. p. 251. obseruasse, in quodam cod. legi *Lepte*. *Harl.*

Digitized by Google

Siricium papam de cauſſa dicta, a. 388. aut 389. ep. IX. Siricii ad Anyſium aliosque Illyrici epiſcopos de Bonoſo, a. 392. inc. *accepi litteras veſtras de Bonoſo epiſcopo,* et pag. 452. monitum in illam ep. conſ. vbi demonſtratur illam epiſt. neque Damaſo neque Ambroſio eſſe tribuendam, ep. X. ſ. canones ſynodi Romanorum ad Gallos epiſcopos. *Harl.*

De *Burdigalenſi* concilio aduerſus Priſcillianiſtas, ex Sulpicio Seuero lib. 2. c. 64. Hiſt. et Proſpero in Chron. p. 736. ed. opp. Pariſ.

circa A. C. 388. *Toletani* [incerti] ſub Siricio papa celebrati mentio in Toletano primo tom. I. Harduini p. 994.

389. *Antiocheni* meminit *Sozomenus* VII. 15. Illo prohibitum, ne Marcelli Apameni epiſcopi necem ab idololatris ei illatam filii eius vindicarent, quippe quam pro Chriſto obiiſſe ipſe gauderet. [Id verum fuiſſe concil. dubitat *Walch.* in: Entwurf etc. p. 234. ad a. 388.]

De Capuana ſynodo contra Bonoſum Sardicenſem Siricius in epiſtola quinta ad Anyſium, de qua ſupra ad a. 385. Actum ibi etiam eſt de cauſſa Flauiani Antiocheni, de qua S. Ambroſius epiſt. 78 ad Theophilum Alex. Denique in ea ſynodo rebaptizationes iteratasque ordinationes et epiſcoporum translationes vetitas fuiſſe, teſtatur codex eccleſiae Africanae can. XXXXVIII. vbi plenaria ſynodus adpellatur. Conferendus *Io. Launoius* lib. 1. epiſt. 7. *Fabr.* [*Ad concilium Capuanum animaduerſio chronologica: *Manſi* III. p. 685. Ab anno 389. ad exitum 391. hoc concilium transferendum eſſe demonſtrat. *Mart.*] Ad eundem annum refert *Walch.* in: Entwurf etc. p. 237. §. CXXIX. et citat *Manſi* ſuppl. concil. tom. I. p. 255. ſuam diſſ. de Bonoſo haeretico §. III. IV. et XII. *Tillemont* memoir. tom. X. p. 235. et 753. aliosque. *Harl.*

Carthaginienſis concilii meminere Genethlius, Epigonius et Numidius. In eo videtur praeuiſum fuiſſe, quid tractandum eſſet in concilio plenario, intimatumque ceteris prouinciis, vt legatos mitterent. *Fabr.* Ad idem concilium adnotatio chronologica; *Manſi* III. p. 687. Cum P. de Marca an. 386. illi adſignat. *Mart.*

[F] 390. *Romanum,* in quo damnatus Iouiuianus, in Siricii epiſtola 2. de qua ſupra ad a. 385. *Fabr.* *Walch.* in: Entwurf etc. p. 235. ſq. videtur id concilium haud verum eſſe nominandum, et de illo atque ſequenti *Mediolanenſi* plura diſputat, nec paucos excitat VV. DD. *Harl.*

Mediolanenſe, cuius Synodica epiſtola S. Ambroſii ad Siricium.

CODEX *eccleſiae Africanae,* graece et latine, de cuius aliis editionibus, nec non de conciliis, quorum canones complectitur, dictum ſupra p. 200. ſeq. Hincmaro tom. II. p. 518. *breuiarium Africae prouinciae canonum, ſedi apoſtolicae miſſum*

Digitized by Google

missum et ab eadem sede corroboratum. Singularem in hoc codice recensendo industriam adhibuit Harduinus. [*Mansi* III. col. 699–843. et notitia canonum, ap. *Fuchs* III. p. 419. sqq. qui p. 418. sentit, concil. Afric. *Mansi* IV. 477. sqq. esse cod. can. eccl. Afric. aut Dionysii exemplum synodi a. 419. sed valde mancum in 105. num. et confusum. Conf. quoque *Ballerin. Fr.* de antiq. collect. part. II. c. 3. p. 334. sqq. in Gallandii sylloge, I.]

Carthaginiense concilium II. sub Genethlio, ex episcopis diuersarum prouinciarum canones XIII. *Labbe* p. 1159. et ex Holstenii editione integriores p. 1827. *Fabr. Mansi* quoque III. col. 691–698. dedit integriores ex Holstenii edit. cum Pagi adnotatione, et pag. 867–875. veterem reddidit edition. cum nonnullis Binii et Aubespini notis: *Fuchs* l. c. III. p. 43. sqq. cum animaduerss. et praemissa introductione, in qua comparare iubet *Marca* de veter. coll. canon. cap. V. *Pagium*, (qui Marc. exscripsit,) ad a. 397. et *Richard* tom. II. pag. 325. *Fuchs* ab init. tomi generalem dedit introductionem in notitiam synodorum Africanarum. Add. *Walch.* Entwurf etc. p. 234. sq. qui memorat *Schelstraaten.* eccles. Afric. diss. III. cap. 4. p. 145. de discrimine vtriusque editionis: item *Ballerin. Fr.* l. c. p. 337. sq. *Harl.*

A. C. 392. Nouatianorum conciliabulum *Angari* in Bithynia, in quo Sabbatius presbyter ex Iudaeo Christianus damnatur, quod pascha Iudaeorum more celebraret: conditusque ibi de ea re canon dicitur, quem ἀδιάφορον adpellabant. Vide *Socratem* lib. V. c. 21. gr.

393. *Carthaginiense* Maximianistarum ex episcopis XLIII. de quo videndus *Augustinus* lib. IV. contra Cresconium cap. 6. et 7. et in Psal. 36. conc. 2. Donatistis in Maximianistas et Primianistas diuisis, ad Primianum illi iterum ac tertio legatos, sed frustra, mittunt pacis conciliandae caussa. *Fabr.* De hoc et seq. v. *Fuchs* l. c. III. p. 51. sqq. *Mansi*, III. col. 845. sqq. *Harl.*

Cabarsussitanum [t]) 7. Kal. Iul. vbi Maximianistae absentem Primianum, alterius partis Donatisticae episcopum Carthaginiensem damnarunt. Acta recitat Augustinus loco citato, et episcopos singulatim omnes adpellat, additque, ibi fuisse omnes numero LIII. quamuis libro IV. contra Cresconium c. 6. centum et amplius fuisse adfirmet, et in synodico concilii Zertensis (p. 2004. tom. I. Harduin.) *plus minus centum.* Immo in ipsa postea expositione Psalmi ipse dicit *centum vel quot:* quoniam fortassis habuerunt isti veluti cardinales episcopi suum quisque collegam, in aliquo pago residentem. *Harduin.* Contra *Baluzium* pag. 94. seq.

Hipponense Africanum plenarium sub Aurelio primum. [v. *Fuchs* III. pag. 59. et *Walch.* Entwurf etc. pag. 239. sq. *Balleriu.* fratr. l. c. cap. III. §. 2. pag. 338. sqq. *Harl.*]

t) *Labbeo* p. 1153. *Cauernense* apud Cauernas Sufis, loco Carthagini propinquo. [sed perperam.]

Digitized by Google

[*] A. C. 394. *Baiagense* in Africa VIII. Kal. Maii, episcoporum CCCX. Donatisticae partis Primianistarum, quae Maximianistas damnauit. Acta recitat Augustinus lib. 3. contra Cresconium c. 53. et lib. 4. c. 10. 16. et aliis locis plurimis. Vide *Baluz.* p. 98. [*Mansi* III. col. 857. sq. *Fuchs* III. p. 56. sq. *Harl.*]

Carthaginiense sub Aurelio secundum, de quo codex ecclesiae Africanae pag. 881. Harduin. *Fabr.* Add. *Ballerin. Fr.* I. c. p. 341. *Fuchs* l. c. III. p. 51. sqq. et 58. *Mansi* III. col. 752. *Harl.*

Hadrumetinum, de quo ibid. et apud *Labbeum* p. 1153.

De Agapio et Bagadio episcopatum Bostrensem sibi vindicantibus decretum synodi CPolitanae sub Nectario, graece seruatum a Balsamone, additaque latina versio Herueti. Cum alia versione exstat in *Freheri* iure graeco romano p. 247. *Fabr.* *Vindob.* in cod. caes. XLIV. nr. 14. v. *Lambec.* VIII. col. 860. sq. Kollar. — *Mansi* III. p. 851. sqq. et *Fuchs* Bibl. der Kirchenversamml. tom. II. p. 494. sqq. *Harl.*

Hipponense, cuius canones in concilio Carthag. a. 397. etractantur. Vide *Harduin.* p. 955. [*Fuchs* l. c. III. pag. 69. sqq. *Coleti* concilia. col. 1375.]

†*Gregorii Nysseni* epistola canonica ad Letoium, Melitines episcopum, graece et lat. apud Labbeum p. 1776. et in Nysseni Opp. *) atque cum Zonarae et Balsamonis scholiis in Beueregii Synodico.

circa A. 395. *Hipponense* prouinciale, cuius canon seruatus a *Ferrando* cap. 34.

395. *Taurinensis* concilii synodica ad vniuersos episcopos Galliarum, canones VIII. *Fabr.* [* Ad concilium *Taurinense* additio et adnotatio chronologica, (ad a. 401. illud reiiciendum censet,) — synopsis canonum Taurinensium, ex cod. Lucensi; *Mansi* III. p. 864. *Mart.*] Ad an. 401. ex *Mansio* III. col. 859-866. germanice reddidit et illustrauit *Fuchs.* l. c. II. p. 559. sqq. Ad a. quoque 401. retulit quidem, neque tamen omnino demonstrari posse, iudicauit *Walch.* in: Entwurf etc. p. 249. sq. et praeter alios excitauit *Mansi* Supplem. concil. tom. I. p. 253. *Harl.*

397. *Carthaginiensis* tertii capitula 50. ex collectione Isidori Mercatoris. *Fabr.* Copiose de hoc concilio agunt et synodi restitutionem ipsamque canonum seriem cum subscriptionibus episcoporum ex optimo cod. erutis, dederunt ex breuiario Hipponensi, ad MSS. codd. fidem edito; ex Ferrando et ex synodo Bonifacii an. 525. *Ballerinii Fr.* de antiquis collect. etc. part. II. cap. 3. pag. 341-353. Atque illos, tamquam duces, sequutus est *Fuchs* in: Bibl. der Kirchenversamml. tom. III. p. 58. sqq. notatque p. 61. Mansium retinuisse vulgatos MSStorum errores, quamquam in adnotatt. Ballerinorum fuissent castigati; pag. autem 63. sqq. germanice vertit et illustrauit, quae *Mansi* III. col. 915-939. euulgauerat. Idem

*) Vide volum. IX. huius bibl. p. 108. nr. 20. [ibique not. *bb* et *dd.* *Harl.*]

Digitized by Google

Idem *Manſius* col. 875-908. praemiſit 1) veterem Iſidor. editionem cum titulis adnexisque quinque capitulis, ex Gratiano aliisque deſumtis, incertae originis; 2) nonnullas editt. in quibus decreta Hipponenſia, in compendium redacta, a reliquis decretis diuerſa ſunt per inſcriptiones; 3) aduotatt. Binii; 4) notitiam ſynodi Carthagin. ex libello ſynodico; 5) Aubeſpini adnotatt. et H. Pagii. *Harl.*

Editio alia eiusdem concilii, quam Ferrandus ſecutus ex ſynodica concilii *Byzaceni*, vbi etiam profeſſio fidei Nicaenae.

Tertia editio eorumdem capitulorum ex MS. monaſterii S. Bauonis, Gandaui. Concilii Hipponenſis abbreuiationes factae in concilio Carthaginienſi III.

† Capitula quinque ex concilio aliquo Carthag. vel Africano ex Gratiano 1. qu. 1. *placuit vt vnusquisque.* 10. qu. 2. *de precariis, quae a.* 2. qu. 2. *ſi quis epiſcopum.* Nec non ex codice ſedecim librorum lib. 2. c. 30. et lib. 15. c. 4. *Fabr.* [* Balleriniorum admonitio de breuiario canonum, *Manſi* III. p. 909. — Concilium Carthaginienſe, ib. p. 915. — Statuta concilii Hipponenſis, ibid. p. 917. — Ballerin. notae in hoc concilium. *Mart.*] Add. de hoc et ſeqq. conciliis *Carthagin.* a 398. et probabiliter a. 400. ac *Toletano* a. 400. et *Taurin.* (quod videtur a. 397. aut 398. aut 400. celebratum eſſe,) *Io. Ge. Pertſch.* in: kurze Hiſtorie des kanon. vnd Kirchen-Rechts p. 58. ſqq. qui etiam prouocat ad *Coleti* concilia etc. col. 1383. ſq. ibique Sirmondum et Binium in notis, — col. 1397-1426. — col. 1436. ſq. ibique not. Binii ac Schelſtrate de eccleſiis africanis, diſſ. III. c. 8. et 9. — col. 1454. ſq. et 1475. ſq. Item *Walch.* in: Entwurf etc. §. 139-141. p. 241. ſqq. de conciliis *Carthag.* a. 397. 398. et 399. *Harl.*

Anaſtaſio papae ſuppoſitae decretales epiſtolae duae ex Iſidoro Mercatore.

†Anaſtaſii epiſtola ad Ioannem Hieroſol. epiſc. edita inter S. Hieronymi opera, qui eius meminit apologia 3. in Rufin. [Ad epiſtolas Anaſtaſii additio: *Manſi* III. p. 945. *Mart.*]

[❡] A. C. 398. Concilii *Carthaginienſis* quarti canones CV. Poſtremum de contemtoribus eccleſiae, quem non habet Labbeus, Harduinus addidit e *Baluzio*, qui ex MS. eccleſiae Vrgellenſis primus vulgauit p. 99. *Fabr.* *Fuchs* l. c. III. p. 95. dubitat, num verum fuerit concilium, contra *Richard* in: Analyſe des concil. tom. I. pag. 345. et arbitratur, fuiſſe ſerioris originis et collectionem variorum rituum eccleſiaſtic. legumque eccleſiaſt. Atque in multis codd. (v. Ballerin. mox citandos,) eſt inſcriptio: *ſtatuta eccleſiae*, aut *ſtatuta antiqua orientis*, teſte *Spittlero* in: Geſchichte des kanon. Rechts, §. 30. p. 114. qui adnotat, canones 102. (104.) exſtare in *Manſi* concil. tom. III. col. 945. ſqq. et magnam illorum partem in tom. VI. col. 893-898. atque in tom. III. excerpta ex adnotatt. Ballerin. eſſe valde manca, et redeundum eſſe ad Opp. Leonis ed. Baller. tom. III. p. LXXXVIII. etc. et p. 653 ſqq. (ſ. in Gallandii ſylloge etc. I. p. 353. ſqq.) et ibid. p. 358. ſqq. §. V. Ballerinii agunt de concilio *Carthagin.* a. 399. et de duobus aliis a. 401.

 ſ. con-

Digitized by Google

ſ. conciliis IV. V. et VI. ſub Aurelio, atque alterum concilium a. 401. reſtituunt. *Harl.*

A. C. 399. *Alexandrinum*, ſub Theophilo aduerſus Origenem, de quo Socrates VI. 7. et Hieron. epiſt. 78. ad Pammach. et Marcellum. *Fabr.* [°Genuina concilii Alexandrini epiſtola ſynodica, (ex verſione vetere latina,) qualem Vallarſius e MSto Ambroſiano vulgauit in edit. Opp. Hieronymi tom. I. p. 92. *Manſi* III. p. 981. *Mart.*] Conf. *Walch.* Entwurf etc. pag. 244. §. 143. qui citat *Manſi* ſupplem. concil. tom. I. p. 259. ſqq. eiusdemque et Pagii adnotatt. ad Baron. tom. VI. p. 353. aliosque. *Harl.*

Fragmenta epiſtolae ſynodicae ex epiſtola Iuſtiniani ad Menam CPol. poſt concilium V. generale obuia, exhibet *Baluz.* coll. nou. concil. p. 99.

[*Walch.* l. c. §. 142. animaduertit, *Caiumam*, epiſc. *Seleuciae* in Perſia, congregaſſe epiſcopos, munere ſe abdicaſſe, et ſucceſſorem poſtulaſſe, laudatque *Aſſemann.* bibl. oriental. tom. III. p. 364. et *Manſi* ſupplem. concil. tom. I. p. 259. *Harl.*]

[° *Hieroſolymitana* ſynodus contra Origeniſtas a. 399. e Vallarſio l. c. ep. 93. *Manſi* III. p. 989. *Mart.* et *Manſi* ſuppl. concil. tom. I. p. 271. *Harl.*]

†† *Cyprium* aduerſus *Origenem*. Scripſit Theophilus poſt concilium Alexandrinum ad Epiphanium epiſtolam, quae latine apud Hieronymum eſt LXVII. et ſic incipit: *Dominus, qui loquutus eſt ad prophetam:* emendatior edita a Baluzio p. 101. ex codice Colbertino. In hac mentio ſynodi ſuperioris Alexandrinae ſub Theophilo. Denique huius concilii Cyprii meminere *Socrates* VI. 9. et 10. *Soz.* VIII. 14. *Fabr.* [Ad concilium *Cyprium* adnotatio *Manſi* III. pag. 1021. Contra Coletum probat, non a. 401. ſed a. 399. hoc concilium celebratum eſſe. *Mart.*] et Manſi rationes comprobat *Walch.* l. c. p. 245. §. 145. *Harl.*

Carthaginienſe quintum ſub Aurelio, canon vnicus in codice canonum eccleſ. Africanae apud Harduin. p. 894. *Fabr.* *Fuchs* l. c. III. p. 95. ſqq. Add. ad a. 398. *Harl.*

400. *Conſtantinopolitanum* et aliud poſtea *Epheſinum,* in cauſſa Antonii, epiſcopi Epheſini, variorum criminum poſtulati. Res ibi geſtae narrantur a *Palladio* in dialogo de vita S. Chryſoſtomi, et a *Sozomeno* VIII. 6. Vide *Baluzium* p. 103. ſeq. *Manſi* III. col. 991-996. *Fuchs* l. c. II. p. 552. ſqq. *Harl.*]

Toletanum I. aera 438. canones XX. cum ſubſcriptione XIX. epiſcoporum, ſubiuncta regula fidei cum XVIII. anathematiſmis, (quam ad Toletanum II. alii referunt,) et exemplaribus profeſſionum epiſcoporum Symphoſii et Dictinii, presbyterique Comaſii contra ſectam *Priſcilliani,* quas Baluzius pro ſuppoſitis habet. [*Manſi* III. col. 997-1019. qui p. 1013. dedit additionem atque adnotation. et addidit ex Veneta ed. concil. canones, qui a ſerioribus concilior. collecto-

lectoribus synodo Toletanae adscribi solent. cf. *Fuchs* l. c. II. p. 567. sqq. ac *Walch.* Entwurf etc. p. 247. sq. *Harl.*]

† Fragmenta sub titulo conciliorum Toletanorum vel corrupte vel falso citata, apud Gratianum, Burchardum, Iuonem, etc. collecta a Garsia Loaisa.

Romanum, quod ***transmarinum*** adpellatur in codice Africano can. LXVIII. p. 902. D. Inde epistolae *Anastasii* papae, quae commemorantur ibidem pag. 899. D. Aliud simul *Mediolani* habitum fuisse, haud male colligitur ex p. 895. A. *Harduin.* [incerta esse opinatur *Walch.* l. c. p. 246. sq. *Harl.*]

A. C. 401. *Carthaginiense IV.* sub Aurelio, quod citatur a Bonifacio [P] Carthag. a. 525. In codice canonum ecclesiae Africanae a LVII. cum praef. ad LXV. *Fabr.* *Mansi* III. col. 751-763. et 1023. cum adnotatione Mansii et adnotatt. Binii chronologicis: col. 967-973. reposuit Mansi editionem Isidor. cum nonnullis Binii notis et vna Pagii: ex eo *Fuchs* l. c. p. 99. sqq. et praemisit introductionem in duas synodos a. 401. laudatque *Du Pin* biblioth. scriptorum ecclesiast. tom. II. p. 631. sqq. Add. *Walch.* Entw. p. 250. §. II. et III. *Ballerin.* ad an. 398. citatos. *Harl.*

Carthaginiense plenarium eodem anno, cuius capitula siue canones exstant XV. apud Harduin. p. 986. Post canonem vltimum adnotatur subscripsisse episcopos LXII.

Theophili Alex. προσφώνησις siue edictum, ὑπομνηστικὸν canones 10. et de Catharis ἀφήγησις, et ad Agathonem et Menam episcopos epistolia duo, gr. lat. apud Labbeum p. 1797. Harduin. p. 1196. *Fabr.* Sub Theophilo etiam habita fuisse videtur synodus *Alexandrina*, cuius epistolae, ab imperat. Iustiniano in epist. ad Mennam, episcopum CPolit. seruatae, fragmentum reddiderunt *Mansi* III. p. 973-977. et *Fuchs* l. c. II. p. 519. sqq. *Harl.*

Edit. Regiae tomus IV.

402. *Innocentii I.* epistolae XXVII. in quibus sunt rescripta ad concilium (a. 416.) Carthaginiense, ad Mileuitanum, ad quinque episcopos, et ad Aurelium Carthaginiensem.

† S. Chrysostomi duae ad Innocentium, Innocentii ad Chrysost. (ex Soz. VIII. 27. Niceph. XIII. 32.) ad clerum et populum CPol. (ex Soz. VIII. 26. et Niceph. l. c.) ad Arcadium imp. (ex Niceph. XIII. 34.) Arcadii ad Innocentium cum Innocentii breui responso (ex Glycae Annal.) gr. et lat.

† Innocentii ad Theophilum Alex. Sacra Honorii imp. ad Arcadium. Latine.

† Honorii ad Arcadium, Arcadii ad Innocentium, gr. et lat. [v. ad a. 403. de syn. ad Quercum. *Harl.*]

† Inno-

Digitized by Google

† Innocentii ad Iohannem Hierosol. Hieronymum, et Aurelium epistolae III. lat. *Fabr.* [° Ad epistolas Innocentii adpendix. *Mansi* III. p. 1127. — Canones e nonnullis Innocentii epistolis collecti, et in epitomen redacti; ib. p. 1129. — in eamdem canonum epitomen dissertatio, ib. p. 1130. *Mart.*]

Canones XVI. synodi *Romanorum* ad Gallos episcopos et epistola synodi, eodem Innocentio, vt suspicatur Sirmondus p. 907. auctore. [Haec synodus suspecta est *Walchio* in: Entwurf etc. p. 251. ad a. 403. *Harl.*]

Mileuitanum I. concilium plenarium, sub Aurelio septimum. Pertinent ad hoc post praefationem, quae habetur p. 907. E. canones codicis ecclesiae Africanae LXXXVI - XC. *Fabr.* *Mansi* III. col. 783 - 787. et 1139. vbi notitiam huius synodi, (quae secund. Ballerin. est septima sub Aurelio,) et nonnullas *Binii* adnotatt. vnamque *Pagii* dedit, et confer *Fuchs* l. c. III. p. 20. sqq. *Harl.*

403. Synodus *ad Quercum*, Chalcedonis suburbium, XXXIII. episcoporum, aduersus S. Io. Chrysostomum et Heraclidem Ephesinum, ab eo ordinatum episcopum, ex *Photii* bibl. cod. LIX. Confer, [*Mich. Glycae* annal. part. IV. p. 258. sq. ed. gr. lat. Paris. in fol.] quae ex Palladio in vita Chrysostomi, epistola Chrysost. ad Cyriac. *Socrate* VI. 15. *Soz.* VIII. 17. *Theodoreto* V. 35. *Baluzius* pag. 105. sq. De eadem synodo et *CPolitana* non diu post pro Chrysostomo habita, Synodicon vetus supra pag. 222. ed. vet. et ed. nou. p. 391. seq. vbi male Constantinopolitana [?] vocatur, in titulo capitis 79. quae ad Quercum dicenda erat. *Fabr.* *Mansi* III. p. 1142 - 1154. et *Fuchs* l. c. II. pag. 521. sqq. cuius not. conferes: it. *Walch* Entwurf etc. p. 251. sq. §. VI. *Vindob.* in cod. caesar. CCCIII. nr. 7. Acta, (vt ait *Lambec.* V. p. 336. sq. Koll.) pseudo - synodi ad Quercum illegitime et nefarie celebratae aduersus S. Chrysost. vna cum *epistolis* apologeticis *Innocentii* I. papae et imp. *Honorii* ad imp. Arcadium pro S. Io. Chrysostomo, et ipsius imp. *Arcadii* epist. excusatoria ad Innocent. Eadem acta cum iisd. epistolis exstant gr. et lat. in Io. Leunclau. et Freheri iure gr. romano tom. I. p. 554. sqq. *Harl.*

Carthagine Africanum plenarium, sub Aurelio octauum. Pertinent ad hoc concilium ea, quae habentur in codice ecclesiae Africanae a p. 911. C. ad p. 915. C. [et ap. *Mansium* IV. col. 496. sqq. can. 58. cum praef. et 59. in concilio Africano. *Harl.*] Vide praeterea Collationem Carthag. p. 1169. B. Harduin. *Fabr.* *Mansi* III. col. 787. sqq. et notit. de eo concilio notaeque Binii, p. 1155. *Fuchs* l. c. tom. III. p. 125. sqq. *Harl.*

404. *Carthaginiense*, sub Aurelio nonum, in codice eccles. Afr. a pag. 915. C. ad 918. E. [*Mansi* III. col. 794. sqq. et notit. p. 1159. ac *Fuchs* III. p. 131. sqq. *Harl.*]

[* Conciliabulum *CPolitanum*, in quo Io. Chrysostomus rursus deponitur, a. 404. habitum. *Mansi.* III. p. 1156. sqq. *Mart.*] v. *Walch.* Entwurf etc. p. 253. §. VIII. qui citat *Mansium* in supplem. concil. tom. I. p. 283. (et pag. 252. §. VII. synodum *CPolitan.* a Chrysostomo, ap. Palladium, et synod. *CPolit.* pro Chrysostomo

Digitized by Google

ſtomo in libell. ſynod. c. 80. a. 403. habitas, fuiſſe ſuppoſititias, cenſet;) ac *Fuchs* l. c. II. p. 538. ſqq. qui pag. 542. ſqq. ſubiecit ex *Manſio* III. col. 1081. — 1094. partem epiſtolae *Io. Chryſoſtomi* ad Innocentium, epiſc. roman. (et alios,) a. 404. quoniam multum faciat ad illuſtrandam hiſtoriam ſynodorum *ad Quercum* et *CPolitanae* a. 404. — *Manſius* III. col. 991 – 996. et *Fuchs* l. c. II. pag. 552. ſqq. dederunt ex Palladio acta concil. *CPolit.* et *Epheſ.* a. 400. et 401. *Harl.*

A. C. 405. *Carthaginienſe*, ſub Aurelio decimum, ibid. a p. 918. E. ad 919. B. 7. *Fabr.* Acta ſynodi *Carthag.* a. 405. *Manſi* III. col. 798. ſq. et notitia quaedam Biniique nota col. 1159. — *Carthag.* a. 407. *Manſi* III. col. 799. ſqq. et 1163. atque de iisdem *Fuchs* l. c. III. p. 135 – 146 qui p. 147. ſqq. ſubiecit notitiam nonnullarum ſynodor. Carthagin. a. 408. 409. et 410. Add. *Walch.* Entwurf. p. 255. ſqq. de ſynodis *Carthagin.* a. 405. 407. 408. 409. et 410. *Harl.*

[* Concilium *Italicum*, forte *Romanum*, in cauſſa Io. Chryſoſtomi reſtituendi, ab Innocentio I. a. 405. habitum: *Manſi* III. pag. 1161. *Mart.*] *Walch.* Entwurf. etc. p. 253. ſq. citat quoque Manſii ſupplem. concil. tom. I. pag. 285. qui verum fuiſſe putat concil. at ſecus ſentit id. Walch. *Harl.*

407. *Carthaginienſe* plenarium, ſub Aurelio vndecimum, ibid. a p. 919. B. 8. ad 926. B. 4.

Toletana ſynodus, ad quam exſtat Innocentii papae epiſtola p. 1019.

408. *Carthaginienſe*, ſub Aurelio duodecimum. Vide codicem eccleſiae Afric. p. 926. B. 5. Eiusdem concilii, ſeſſio altera, ibid. B. 10. [conf. *Manſi.* III. col. 810. et IV. col. 503. *Harl.*]

409. *Carthaginienſe XIII.* ſub Aurelio, in codice eccleſiae Africanae canon. CVII.

410. *Carthaginienſe XIV.* ſub Aurelio, id. p. 926. D.

[* *Seleucienſis* in Perſide ſynodus, in qua canones pro diſciplina in Perſide et Meſopotamia reſtituenda conditi, a. Iſdegardis XI. Chriſti 410. celebrata; *Manſi* III. p. 1165. — In eamdem ſynodum praefatio Ludou. Ant. Muratorii, (in antiquit. Ital. medii aeui tom. III. pag. 976.) ib. pag. 1166. — Synodi canones latine, pag. 1167. — Anonymi interpretis adnotatt. in hanc ſynodum, pag. 1173.

Accedit adpendix ad tom. III. Athanaſii, Baſilii M., Gregorii Nyſſeni aliorumque epiſtolas canonicas continens: ib. p. 1173 – 1262. *Mart.*] *Walch* in: Entwurf etc. §. XVII. p. 257. ſq. primum negat, canones lat. eſſe genuinos; tum adnotat ex *Renaudoti* liturg. oriental. tom. II. pag. 271. et iunioris *Aſſemanni* bibl. codic. oriental. Florent. p. 94. Florentiae adſeruari ſex et viginti canones MSSt. huius concilii; atque ex Muratorio illos canones dubios inſeruiſſe *Manſium* in ſupplem. concil. tom. I. p. 285. et addidiſſe locum ex vita Iſaaci patriarchae, arabice ſcripta, editaque a ſeniore *Aſſemanno* in bibl. orient. tom. III. p. 366. quae vero fidem canonum minuant. *Harl.*]

Digitized by Google

A.C. 411. Synodus *Ptolemaidensis*, in qua *Synesius*, coacto presbyterio, Andronicum Beronicensem, Pentapolitanae prouinciae praefectum, qui edicta sua foribus ecclesiae adfixerat, excommunicauit, lata sententia, quam ad omnes episcopos misit Ea est epistola Synesii LVIII. Quid postea sit consequutum, docet idem epistola LXXII. et LXXXIX. [v. *Walch.* Entwurf. p. 258. §. XVIII. *Harl.*]

[*Mansi tom. IV.*]

411. Gesta *collationis Carthaginiensis* per tres dies factae Iunii 1. 3. et 8. inter episcopos catholicos CCLXXXVI. et Donatistas CCLXXIX. quae primus edidit ex Francisci Balduini v), (qui historiam huius collationis cum Optato, et prius separatim Paris. vulgarat an. 1566. 8.) codice ad Angelum Vergerium graecum hominem sed latine doctissimum perlato, *Papyrius Massonus*, Parif. 1589. 8. Eumdem codicem nactus *Petrus Pithoeus* emendatius edidit [Parif. 1595. ap. Fuchs.] a. 1596. 8. apud Commelin. Inde repraesentarunt Binius, Regia, Labbeus. Denique Pithoei codex, (toto orbe vnicus,) peruenit in bibliothecam Colbertinam: itaque *Baluzius* de nouo eum conferens, multa [✱] emendauit, nouamque ge. storum ἔκδοσιν dedit pag. 117. seq. concilior. Baluzii editio cum eius notis reddita inter monumenta vetera ad historiam Donatistarum spectantia, ad calcem S. Optati, studio *Ludouici Ellies du Pin* illustrati atque excusi Parisiis et Amst. 1702. fol. Sine notis occurrit apud Harduinum. Abbreuiata tantum gesta ad nos peruenisse contractaque ex illis, quae fusius conscripta fuerant coram Marcellino notario, constare putat Baluzius ex praefatione praemissa Marcelli Memorialis: licet Dupinius obseruet, praefationem illam non pertinere ad gesta ipsa, sed ad capitula tantummodo, quae argumentum eorum breuiter indicantia praemittuntur. Sed acta ipsa valde prolixa fuisse, constat ex Augustino epist. 50. Vide etiam *Possidium* in vita Augustini c. 13. Eiusdem Augustini breuiculum cum Donatistis de gestis cum Emerito; et ad Donatistas post collationem liber vnus, et epistola leguntur tomo nono operum edit. nouae, et epistola 141. (al. 152.) ad populam factionis Donatianae. Sermones tres ante vel post collationem habiti, editique a Sirmondo, exstant in noua editione Augustini tom. V. ferm. 357. 358. 359. Constitutiones Honorii imp. a. 412. et 414. aduersus Donatistas, quas cum sermonibus illis Baluzius adiunxit, in codice Thedos. leg. 52. 54. et 55. de haereticis. Conferendi Benedictini in S. Augustini vita lib. VI. c. 10. sq. *Tillemontius* tom. XIII. memor. *Natalis Alex.* sec. IV. diss. 7. vbi etiam de aliis catholicorum episc. collationibus cum Arianis, Seuerianis, etc. *Io Frid. Heilbrunn.* in diss. sub D. Daunhaweri praesidio habita Argentor. 1651. et saepius recusa, D. *Th. Ittigius* in historia schismatis Donatistarum §. 132. seqq. etc. *Fabr. Mansi.*

v) *Franc. Balduini* historia Carthaginiensis collationis s. disputationis de ecclesia, olim habitae inter Catholicos et Donatistas, ex eius commentariis rerum ecclesiasticarum denuo edita a *Goswino Ios. de Buininck.* Dusseldorf. et Cliuiae 1763. 8. v. *Walch.* Grundsätze der Kirchengesch. N. T. ed. Schulz. part. I. p. 225. *Harl.*

Digitized by Google

Manſi. IV. col. 7 – 286. qui addidit 1) praefat. Papyrii Maſſoni; 2) praef. Baluzii 3) duas Auguſtini oratt. ad populum ante collationem habitas; 4) excerpta Marcelli Memorialis, (Manſi perperam ſcripſiſſe Memoriale Marcelli, quum tamen ex dedicatione pateat, auctorem dici Marcellum Memorialem, notat Fuchs;) 5) acta ipſa cum ſupplemento collationis, tertio die factae, ex Auguſtini breuiculo; 6) indicem epiſcoporum vtriusque partis praeſentium; 7) Auguſtini orationem habitam, collatione finita; 8) Edicta imper. contra Donatiſtas. Contraxit illa acta, et germanice vertit ſubiecitque Flauii Marcellini edictum, notisque multis illuſtravit *Fuchs* in: Biblioth. der Kirchenverſamml. tom. III. p. 161 – 304. ac pag. 151. ſqq. praemiſit introductionem in illa acta, ablegatque lectores ad *Walchii* Ketzer Geſchichte IV. p. 202. ſqq. Add. eumdem *Walch.* in: Entwurf. p. 259. ſq. *Harl.*

A. C. 411. * *Bracarenſe I.* concilium ſub Pancratio ſiue Pancratiano, ex MS. quod nemini viſum, niſi, poſtquam prodiere Chronica Dextri, aduerſaria Luitprandi et ſimilia, edidit *Bernardus de Brito*, ord. S. Bernhardi et Chronologus generalis, lib. VI. Monarchiae Luſitan. c. 2. Suppoſititium eſſe hoc concilium putat *Io. Bapt. Perezius,* canonicus Toletanus, qui primus Pſeudo - Dextri et Pſeudo - Maximi fraudes detexit. Card. [ꝑ] *de Aguirre* [in concil. Hiſpan. tom. I. p. 190. ſq.] admonet, ſi quis hoc concilium putet genuinum, inferiori certe quam reliqua auctoritate eſſe habendum. *Fabr. Walch.* quoque in: Entwurf etc. pag. 260. §. XI. illud concilium eſſe falſum actaque ſuppoſititia iudicat, et praeter alios citat *Franc. Leitam Ferreira* diſſertacaon apologetica emque ſe defende a verdate do primeiro concilio Bracarenſe, in collectione ſcriptorum ſocietatis hiſtoricae Luſitan. Liſboae 1723. fol. pag. 105. et *Manuel. Pereira da Sylua Real* diſſertac. exegetica critica, em que ſe prova per fabulozo e ſuppoſto o concilio etc. ibid. p. 1. ſqq. eiusdemque expoſitiones hiſtoriae eccleſ. epiſcopatus Guarda, Liſboae, 1729. 4. tom. I. p. 1. ſqq. *Harl.*

412. *Carthaginienſe XV.* ſub Aurelio aduerſus Caeleſtium, Pelagii diſcipulum, ex S. *Auguſtino* lib. II. de peccato orig. c. 2. *Fabr.* ex Auguſtino etiam *Manſi* IV. col. 290 - 292. et *Fuchs* l. c. III. p. 315. ſqq. cum notis, qui p. 305. ſqq. longam praemiſit introduct. in ſynodos de Pelagiana controuerſia, cuius hiſtoria vsque ad a. 418. enarratur; conf. *Walch* in: Entwurf etc. p. 260. ſq. et in: Ketzergeſchichte IV. p. 579. ſqq. eiusdemque Hiſtorie der Päbſte, p. 97. *Harl.*

Zertenſe ſiue *Zirtenſe*, Cirtae in Numidia, in cauſa Donatiſtarum, cuius ſynodica inter eiusdem Auguſtini epiſtolas edit. nou. 141. (al. 152.) quam a ſe fuiſſe dictatam teſtatur lib. II. retractat. c. 40. et epiſt. 190. (al. 157.)

414. Conciliabulum *Donatiſtarum* in Africa epiſcoporum XXX. qui ſtatuerunt epiſcopi vel presbyteri e ſuis, qui cum catholicis inuiti communicaſſent, tantum ſi ſacrificium non obtuliſſent, aut in populo non tractauiſſent, in ſuis honoribus recipe-

rentur.

rentur. Teſtis *S. Auguſtinus* lib. I. contra Gaudentium c. 37. [v. *Baron.* ad a. 414. §. 5.]

*A. C. 415. *Hieroſolymitanum* in cauſſa Pelagii ex Apologia Oroſii pro arbitrii libertate c. 3. et 4. *Fabr.* *Manſi.* IV. col. 307. ſqq. *Fuchs* l. c. III. p. 320. ſqq. et de eodem pag. 309. ſq. v. *Voſſii* Hiſtor. Pelag. libr. I. cap. 17. *Noris.* Hiſtor. Pelag. lib. I. cap. 7. aliosque, a Walchio in: Entwurf. p. 263. citatos, ibique §. XXVI. de concilio *Dioſpolitano.* *Harl.*

Dioſpolitanum in Palaeſtina, de eiusdem Pelagii cauſa. Vide *Baluzium* pag. 361. ſeq. et *Harduinum* pag. 2010. [*Manſium* IV. col. 311. ſqq. et *Fuchs* pag. 328. ſqq. *Harl.*]

*† *Marii Mercatoris* commonitorium a. 429. ſcriptum primus ex Holſtenii codice edidit *Labbeus* p. 1512. poſtea inter Mercatoris opera ſaepius recuſum.

416. *Hieroſolymitanae* ſynodi, in qua Pelagius e ciuitate ſancta eiectus eſt, mentio in eodem commonitorio cap. 3. quemadmodum et ſynodicarum Theodoti Antiocheni, qui ſynodo illi praeſedit, et Prayli Hieroſolymitani ad Innocentium papam. *Fabr.* Sed de ea ſynodo, hiſtoriaque dubitat *Walch*, l. c. 266. citatque *Manſi* ſupplem. conc. I. p. 297. *Harl.*

Epiſtola ſynodica ſynodi *Carthaginienſis* contra Pelagianos, ex collectione Iſidori et 175. epiſt. inter Auguſtinianas edit. nouae, (al. 90.) Innocentii reſcriptum epiſt. 181. (al. 91.) [*Manſi* IV. 321. ſqq. *Fuchs* III. p. 338. ſqq.]

Mileuitanarum ſynodorum canones XXVII. ex Iſidoro.

Epiſtola ſynodica concilii *Mileuitani* ad Innocentium papam ex eodem Iſidoro et epiſtola 176. (al. 92.) inter Auguſtinianas. *Fabr.* *Manſi* IV. col. 325. ſqq. *Fuchs* III. pag. 346. ſqq. haec epiſtola et ſeq. epiſtola quinque epiſcoporum. *Manſi* col. 335. ſqq. et *Fuchs* p. 363 ſqq. adiecerunt *Pelagii* confeſſionem fidei, ſ. *fidem* ſ. vt in nonnullis codd. inſcribitur, *ſymboli explanat.* ad Damaſum, (de qua vid. Fabric. paullo poſtea,) atque *Fuchs* adnotat, *Launoi* ſingularem de eius auctore diſſ. ſcripſiſſe in Opp. tom. II. p. 302., et *Walchium* in: Ketzergeſch. IV. 554. teſtari, *Wallium* in hiſtoria paedobapt. tom. I. p. 372. optime edidiſſe doctaque illuſtraſſe illam Fidem. *Walchius* in: Entwurf etc. pag. 265. §. 28. obſeruat, *Scheelſtraaten* in antiqq. eccl. Africanae, diſſ. III. cap. 11. et *Noriſium* in hiſtor. Pelag. lib. I. cap. 10. canones iſtos XXVII. eſſe canones diuerſorum conciliorum, et in nullo Mileuitano, ab Iſidoro tantum ficto, editos. *Harl.*

417. Epiſtola quinque epiſcoporum ad eumdem Innocentium ex eodem Iſidoro et Auguſtini epiſt. 177. (al. 95.)

†† *Thusdritanum* in Africa, cuius in praefat. concilii Telenſis a. 418. mentio. Duos canones ex breuiatione Ferrandi diaconi can. 76. et 77. adfert Baluzius p. 366.

Digitized by Google

p. 366. Harduinua p. 1252. [Canones huius et feqq. Suffetulenf. etc. concil. ap. *Manfium* IV. col. 371. et 439. atque *Fuchs* l. c. III. p. 435. fqq. conf. *Ballerin.* in Gallandii fylloge etc. I. p. 376. fq. *Harl.*]

[⁋] ✝✝ Pauci quidam canones conciliorum *Sufetulenfis, Macrianenfis, Septimunicenfis, Thenitani, Marazanenfis, et Hipponiregienfis*, ex eodem Ferrando apud Baluz. p. 365. fq. et Harduin. ibid.

Zofimi papae epiftola ad Hefychium Salonitanum, et altera ad clerum Rauennenfem. *Fabr.* [*vetus excerptum epiftolae Zofimi ad Hefychium Salonitanum ex cod. Luc. *Manfi* IV. p. 349. *Mart.*]

✝ Eiusdem epiftolae aliae vndecim. Has omifit Harduinus, *quum ex epiftolis veterum fummorum pontificum eas duntaxat repraefentare propofitum fuerit, quas cum conciliis ediderunt Dionyfius Exiguus et Ifidorus, caeteris collectioni omnium epiftolarum feorfum edendae referuatis.*

✝ Decretum apud Gratian. 25. qu. 1.

✝ Libellus fidei *Pelagii* ad Innocentium papam transmiffus, fed poft mortem Innocentii Zofimo redditus, tefte Auguftino lib. 1. de Gratia Chrifti cap. 30. et lib. 2. cap. 7. Hunc *Baronius* edidit ex codice Vaticano ad a. 417. n. 31. Pelagii epiftola ad Innocentium non exftat integra, fed partem illius haud minimam exhibet Auguftinus libro 1. de Gratia Chrifti cap. 30. et fequentibus. *Fabr.* Vid. paullo ante ad fynod. epift. Conferri poffunt, quae in *Gallandii* fylloge etc. tom. I. in *Petri* de *Marca* diff. de vett. canonum collectionibus vberius difputantur cap. 4. p. 180. fqq. de canonibus Africanis; cap. 5. p. 187. de ordine conciliorum Africae in vet. collectione; capp. 7–11. p. 198. fqq. de conciliis Carthaginienf. IV. et reliquis; cap. 12. pag. 212. fqq. de canonibus aduerfus Pelagium; cap. 13. p. 215. fqq. de Pelagii dogmatibus et arcanis; cap. 14. p. 220. fqq. de concilio *Diospolitano* et aliis, in cauffa Pelagii habitis; cap. 15. p. 223. fqq. quid egerit Innocentius I. poft acceptas Afrorum litteras; et cap. 10. p. 227. fqq. quid poft Innocentium R. P. in eadem cauffa egerit Zofimus, illius fucceffor. *Harl.*

A. C. 417. *Romana* fynodus a Zofimo celebrata in caufa Caeleftii, inde fcriptae Zofimi epiftolae pro Pelagio et Caeleftio ad Aurelium et epifcopos per Africam conftitutos duae, quas *Baronius* ad a. 417. n. 19. edidit ex codice Vaticano. Sinceras contendunt viri eruditi *Voffius* hift. Pelag. lib. 1. cap. 28. *Ioannes Garnerius* in notis ad Marium Mercatorem tom. I. pag. 201. fqq. *Quesnellus* ad Leonem Magnum p. 453. feq. et 511. *Sirmondus* ad Facundum VII. 3. aliique contra Launoium parte altera opufc. de duobus Dionyfiis et M. Antonium Capellum, Francifcanum, qui easdem adulterinas putarunt. [conf. *Walch.* Entwurf etc. p. 266. fqq. et Hiftorie der Päpfte p. 97. *Fuchs* l. c. III. 307. fq. 312. fq. 520. 534. IV. 156. fq. Fragmm. ex Caeleftii confeffione v. *Manfi* IV. p. 358. et *Fuchs* III. p. 369. fq. qui citat *Walchii* Ketzergefch. IV. p. 564. *Harl.*]

Digitized by Google

cuius canonem contra illam Pelagianorum ſententiam, qua paruulis, absque baptiſmo decedentibus, ſalutis et quietis locum extra regnum coelorum vindicabant.) Interea Africani d. 1. Mai. plenam coegerunt ſynodum, de qua plura addit Fuchs, et obſeruat, duas illas ſynodos a Baronio, Binio aliisque haud fuiſſe rite diſcretas. Dein p. 373. ſqq. ex *Manſio* tom. III. col. 810–823. (vbi Manſius ex cod. can. eccl. Afric. can. ſ. nr. 108–127. recepit ea, quae huc pertinent,) et tom. IV. col. 377–379. (vbi notitia hiſtorica ex duobus vet. codd. bis eſt repoſita, addita Binii vna, vnaque Labbei not.) plura excerpſit de ſynodo Kal. Maii Carthagine habita, quam Harduin. cum aliis XVII. numerat. Add. *Walch* Entwurf. p. 269. ſq. Idem *Walch*. ibid. p. 270. in §. XXXVII. agit de concilio *Corinthiaco* circ. a. 419. in cauſſa Perigenis ad archiep. Corinth. transferendi. v. *Manſi* IV. p. 435. et ſupplem. concil. I. p. 299. — *Vindob.* in cod. caeſ. XLIV. nr. 13. ſunt, (vt ait *Lambec.* VIII. p. 858. ſq.) concilii *Carthagin.* a. C. 418. 419. et 423. ſub pontificibus rom. Zoſimo, Bonifacio I. et Caeleſtino I. praeſide Aurelio, epiſc. Carthag. celebrati, et CCXVII. epiſcopor. ſubſcriptionibus confirmati, canones X. qui clauduntur *ſymbolo Nicaeno;* ſequuntur alia capitula CXXXVIII. quorum vltimum eſt epiſtola concilii Africani ad Caeleſtinum I. papam. *Harl.*

Reſcripta imperatorum Honorii et Theodoſii ad Palladium praefectum praetorii et ad Aurelium Carthag. epiſc. de damnatione Pelagii et Caeleſtii: Conſtantii ad Voluſianum, praefectum vrbis de exſiliando Caeleſtio, Labbeus p. 1606. ſeq. Harduin. p. 1229. ſeq. e Baronio ad a. 419. 420.

Iudicium eccleſiaſticum *Caeſareae* in Mauritania ab Auguſtino aliisque epiſcopis peractum; ex iniunctione Zoſimi papae, ipſo teſte Auguſtino epiſt. 193. nouae edit. ad Marium Mercatorem et 190. ad Optatum (al. 157.) ipſo initio, et lib. 2. retractat. c. 51. et Poſſidio in vita Auguſtini c. 14. Videtur lata eſſe ſententia aduerſus epiſcopos tres, quam ipſe refert Auguſtinus epiſt. 209. (al. 261.) circiter poſt quinquennium ſcripta ad Caeleſtinum papam. *Harduin.*

Bonifacii papae epiſtolae tres ex collectione Dionyſii Exigui et Iſidori Mercatoris: 1) ad Honorium imp. cum Honorii reſcripto, vt ſi denuo Romae duo epiſcopi ordinati fuerint, ambo de ciuitate pellantur, 2) ad epiſcopos Galliae, 3) ad Hilarium, epiſcopum Narbonenſem.

† Decreta quatuor ex Gratiano diſt. 78. *Si quis triginta.* 6. qu. 4. *Si inter epiſcopos.* 22. qu. 2. *Nulli liceat ignorare.* 11. qu. 1. *Nullus epiſcopus.* Alia item duo ex codice quinque librorum lib. 4. c. 21. et 13.

Carthaginienſis concilii XVII. ſub Aurelio habiti in cauſa Apiarii, mentio in epiſtola, concilii anno ſequente celebrati ad Bonifacium. [v. ad Carthag. concil. XVI.] [* Epiſtola presbyterorum roman. ad Honorium imperat. pro Bonifacio (ex Conſtantio;) *Manſi* IV. p. 390. — Bonifacii epiſt. ad Iuſtum Dorobernenſem

fem epifc. cui pallium transmittit, (ex Wilkins concil. M. Britanniae tom. I.) ib. p. 397. — Decreta fex Bonifacii ex decreto Gratiani, et ex vetuftis codd. defumta, ib. p. 397. *Mart.*]

[¶] A. C. 419. IX. Capitula concilii *Carthaginienfis fexti* plenarii, Africani XVIII. fub Aurelio, fubiuncta profeffione fidei Nicaenae, et canonibus Nicaenis ex veteri verfione, de qua fupra p. 583. *Haec Synodus CCXXIX. pontificum fub Zofimo et Bonifacio papatis romanis, Iuuenale Hierofol.* (non CPol. vti habet Dionyfii Exigui editio,) *Cyrillo Alex.* etc. In hoc concilio concinnatum effe codicem ecclefiae Africanae (de quo fupra ad a. 390.) tradit idem Dionyfius. Conferenda cum illo codice collectio canonum Africanorum CV. apud Labbeum pag. 1640. feq. *Fabr.* [*Idem concilium a *Manfio* IV. p. 419. ex cod. MS. Luc. integrius vulgatum, *Mart.*] De hoc concilio celeb. conf. *Walch.* in: Entwurf. p. 271. fqq. qui *Manfi* fupplem. concil. I. p. 301. *Boweri* Hiftor. der Päpfte, tom. II. p. 65. fqq. aliosque citat; *Fuchs* l. c. III. p. 385. fqq. in longa introductione, qui p. 390. fqq. plura ex *Manfio* III. col. 699-710. 730. et 823-839. it. tom. IV. col. 401-439. it. col. 508-514. ex eodemque p. 404. fqq. germ. dedit epift. fynod. ad Bonifacium, epifc. rom. pag. 409. fq. Cyrilli, epifc. Alexand. ad fynod. Carthagin. et Atticum, epifc. CPolit. ad eamd. fynod. epiftolas. Add fupra, p. 200. not. *pp. Ballerin.* qui hoc concil. nr. XVII. Carth. fignant, in *Gallandii* fylloge I. p. 367. fqq. §. VIII. et p. 374. fqq. §. IX. de fynodis Carthagin. XVIII. XIX. et XX. fub Aurelio, ac *Schoenemann.* bibl. — patrum latin. tom. II. p. 954. *Harl.*

V. Capitula *Carthaginienfis* concilii feptimi, epifcoporum XXIII. fub Aurelio XVIII. Confer codicem ecclefiae Africanae poft can. 127. ad 134. Sunt, qui pro actione altera concilii fuperioris habeant.

Epiftola concilii Africani ad Bonifacium papam, in codice ecclefiae Africanae can. 134.

Refcripta Cyrilli Alex. et Attici CPol. id. can. 135. 136.

Nonnullos praeterea canones Africanos et Carthaginienfes citant Egbertus Eboracenfis, Theodorus Cantuarienfis, Gratianus et alii: qui canones, cui fynodo tribuendi fint, non fatis elucet.

Rauennatenfe, in quo difcuffa iuffu Honorii imp. controuerfia eft inter Bonifacium papam et Eulalium anti-papam. Exftat fuper ea re commonitorium *Honorii* ad epifcopos, quos Rauennam propterea conuocabat, cum paucis aliis monumentis, quae ex MS. Vaticano Baronius edidit ad a. 419. Vide *Baluz.* p. 370. Concilii nomine infigniri non poffe, docet *Walch.* in: Entwurf. p. 269. §. XXXVI. et citat *Bower.* Hift. der Päbfte, tom. II. p. 46. fq. *Harl.*

Digitized by Google

A. C. 421. *Carthaginiense XIX.* sub Aurelio, sic enim adpellatur a Bonifacio Carthag. in concilio a. 525. in quo canonem hic editum recitat. Meminit et auctor Praedestinati et Augustinus c. 46. de haeres. quem conuentui huic interfuisse, testatur Possidius in vita c. 16. Vide Baluz. pag. 371. *Fabr.* Acta huius synodi, quae Ballerinii, (ap. quos est syn. XVIII.) e cod. Veron. primum euulgarunt, reddidit *Mansi* tom. IV. col. 448-452. v. *Fuchs* III. p. 431. sq. et 438. ex *Mansio* IV. col. 443. sqq. de synodo XIX. Carthag. intra a. 420-423. *Harl.*

[* *Ctesiphontis* in Perside synodus, a. Isdegerdis XXI. Christi 420. (ex *Assemanni* bibl. orient. tom. III.) *Mansi* IV. p. 441. *Mart.*] et *Mansi* supplem. concil. I. p. 307. *Walch.* Entwurf etc. p. 272. §. XL. *Harl.*

[* Aliud concilium *Carthaginiense* a. 421. sub Aurelio XVIII. (ex MS. cod. Veronensi ap. *Ballerinios* in ed. Opp. Leonis M. tom. III.) *Mansi* IV. p. 447. *Mart.*]

[* *Bonifacii* epistola ad legatos, a papa Zosimo decessore ad Africanam synodum directos: *Mansi* ib. pag. 451. — *Mansi* in hanc epistolam adnotatio, p. 452. Africanos in caussa adpellationum cessisse Romanis, ex hac epistola probare conatur. *Mart.*] Sed id negat *Fuchs* l. c. p. 407. not. *Harl.*]

423. *Caelestini* papae decretalis epistola ad Galliarum episcopos.

Praeteritorum sedis apostolicae episcoporum auctoritates de gratia Dei et libero voluntatis arbitrio. Hic titulus in libris antiquis et in collectione MS. Dionysii Exigui. Haec capitula, quae viri docti nonnulli *Prospero* tribuunt, habet etiam in sua collectione Isidorus Mercator sub nomine decretorum [P] *Caelestini.* Verum Petrus Crabbus et Sirmondus Caelestino abiudicant.

Caelestini epistola ad episcopos Viennensis et Narbonensis prouinciae. Alia ad episcopos per Apuliam et Calabriam constitutos. Aliae in actis concilii Ephesini requirendae.

†Decreta quatuor ex Gratiano 9. qu. 2. *Nullus primas.* 2. qu. 1. *Si quis sacerdos.* 30. qu. 1. *Non debet.* 35. dist. 6. *Videtur nobis.*

[* *Caelestini* decretum aliud e cod. MSto Luc. *Mansi* IV. p. 473. — Adnotatio Mansi in hoc decretum, cui illustre testimonium inesse putat pro confirmando dogmate catholico de eucharistia: ibid. p. 474. *Mart.*]

423. Concilia in *Cilicia*, quod Iulianum Pelagianum anathemate damnauit, teste vno Mario Mercatore in praef. ad symbolum Theodori Mopsuesteni, tom. I. opp. p. 419. Baluz. collect. etc. p. 371.

[* *Numidiae* synodus in caussa Antonii Fussensis episcopi a. 423. celebrata; *Mansi.* IV. p. 473. *Mart.*] *Walch* in: Entwurf p. 273. citat *Mansi* Supplem. concil. p. 309. et *Bower* Historie der Päbste, tom. II. p. 58. *Harl.*

[* Ad synodum *Antiochenam*, in qua damnatus est Pelagius, (quam ex Marii Mercatoris commonitorio cap. 3. dedit Coleti,) adnotatio chronologica et additio Mansi: hanc synodum non cum Coleto ad a. 424. sed ad a. 418. referendam esse, probare conatur. *Mart.*]

A. C. 424. Africanum vniuersale, Carthaginiense XX. sub Aurelio, sic enim citatur a Bonifacio Carthag. in concilio.

425. *Vt nullus ad transmarina* (romana) *audeat adpellare*. Epistola synodica ad Caelestinum papam in can. 138. codicis Africanae ecclesiae. *Fabr.* Et in conc. Afric. nr. 105. v. *Fuchs* l. c. III. p. 411. sqq. qui illius synodi Carthagin. epistolam collocat in a. 424. aut 425. et in nota addit, nonnullos illi synodo adserere a. 426. aut 427. *Harl.* — [* Ad concilium Africanum a. 425. additio; (canon centesimus ex Abbone, Floriacensi episcopo, ap. *Mabillon* in vet. analect. pag. 135. integrius exhibetur: *Mansi* IV. p. 517. *Mart.*]

Valentiniani imp. constitutio de diuersis ecclesiasticis capitibus in Galliam missa. Ex editione Sirmondi.

426. Episcoporum Africae epistola, quam cum Leporii libello ad episcopos Galliae miserunt. [Et epistola et Leporii libell. ap. *Mansium* tom. IV. col. 517–528. ac *Fuchs* III. pag. 439. sqq. In anni designatione alii aliter sentiunt; *Mansius* IV. p. 537. etiam a. 426. epist. adsignat. *Harl.*

* *Leporii* w) monachi libellus satisfactionis siue emendationis ad Proclum Massiliensem et Cyllenium, editus a *Sirmondo* et ad tom. I. Mercatoris a Garnerio, et in bibliothecis patrum recusus. Hunc ab Augustino ex Leporii sensu dictatum contendit *Paschasius Quesnellus* ad Leonis M. epist. 134. p. 900. seq. *Fabr.*

[* *Statuta complutensia* cum praemonitione *Mansi* IV. p. 531. Inest compendium canonum Nicaen. Sardic. Ancyran. etc. Tituli ratio est, quod auctor cod. Lucensis, e quo haec statuta depromsit Mansius, e codice quodam Complutensi se ea extraxisse designat. *Mart.*] De aliis *Statutis* ecclesiae antiquae ap. *Mansium* III. col. 946. sqq. v. *Fuchs* III. p. 458. sqq. *Harl.*]

Conuentus episcoporum cleri et plebis ecclesiae *Hipponensis*, in quo S. Augustinus Heraclium presbyterum sibi pronunciauit successorem. Vide *Baluz.* pag. 371. seqq. ex Augustini epist. 213. edit. nouae. (al. 110.) *Fabr.*

[* Aliud concilium *Hipponense*, a. 427. habitum; *Mansi* IV. p. 539. *Mart.*]

CPolitanum concilium pro ordinatione Sisinnii episcopi, et damnatione Massalianorum. Epistolae synodicae fragmentum exstat apud Photium cod. LII. Syno-

w) Conf. *Fabricii* nostri bibl. med. et inf. latin. tom. IV. p. 271. ed. Mansi, huiusque notas, et *Walch.* Entwurf. p. 273. sq. §. XLIV. *Harl.*

Digitized by Google

Synodica integra in concilio Ephesino lecta et adprobata fuisse dicitur actione VII. pag. 1627. B. tom. I. Harduin. Vide *Baluzium* p. 374. seq.

*† Epistola Vitalis et Constantii ad *Capreolum*, Carthaginiensem episcopum, cum *Capreoli* rescripto de vnica Christi persona: ex editione Sirmondi, inter cuius opera iterum [ℙ] prodiit, tom. I. recusa etiam in biblioth. patrum. De hoc Capreolo, cuius epistolam minus integram *Baronius* ad a. 431. dederat, vide notas ad Vincentium Lerinensem p. 372. et *Tillemontium* tom. XVI. memor.

A. C. 428. *CPolitanum* concilium post Sisinnii mortem, contra Philippum presbyterum habitum a Nestorio, ex Cyrilli Alex. commonitorio ad Possidonium diac. colligit Baluzius p. 376. [*Mansi* ad a. 426. refert IV. p. 543.]

429. *Gallicana* synodus numerosa, vnde missi Germanus ac Lupus, apostolici sacerdotes, (inquit *Constantius* presbyter in vita S. Germani Antisiodorensis lib. 1. cap. 19. apud Surium 31. Iul.) ad debellandam in Britanniis Pelagianam haeresin. Vide *Baronium* ad a. 429. n. 10. 11. seqq. *Fabr*. *Mansi* IV. p. 543. et supplem. conc. I. p. 311. *Walch*. Entwurf. p. 275. *Harl*.

[* Synodus *Tricassina*, *Mansi* IV. p. 545. *Mart*.[

430. *Romanum* concilium sub Caelestino papa in caussa Nestorii. Huius epistolae duae ad Caelestinum, quae huc pertinent, itemque Caelestini duae ad Nestorium et Cyrillum exstant in actis concilii Ephesini p. 1299. 1307. 1309. et 1321. Harduin. [et in *Coustant* epistol. pontific. p. 1102. *Mansi* p. 555. *Harl*.]

†† *Cyrilli* Alex. commonitorium Possidonio, quum Romam mitteretur, datum graece ex Sirmondi MS. cum Garnerii versione edidit *Baluzius* p. 378. et *Harduin*. p. 1319. Incipit: ἡ Νεϛορίȣ πίϛις, addito fragmento adlocutionis Caelestini in concilio isto, ex conflictu Arnobii cum Serapione. *Fabr*. Plura de hoc concilio scripsit *Walch*. in: Entwurf. p. 275. sqq. citatque *Pagii* critic. tom. VII. p. 320. *Garnier* tom. II. Opp. Marii Mercat. p. 331. sqq. *Tillemont* memoir. tom. XIV. p. 64. etc. *Harl*.

[* Concilium in coenobio Arcae in montibus Persidis pro adserendis archiepiscopo Seleucienſi iuribus metropolitanis, non diu post a. C. 430. celebratum: *Mansi* IV. p. 553. *Mart*.] v. *Walch*. Entwurf etc. p. 287. sq. et, quos ille citat, *Assemann*. in bibl. orientali tom. III. part. 2. p. 175. ac *Mansi* supplement. concil. tom. I. p. 311. *Harl*.]

431. Aliud inde *Romanum* de eadem caussa a Caelestino congregatum *Baluzius* p. 382. obseruat, ediditque ex cod. MDCCCLXV. Colbertino et MCCCXX. Vaticano eiusdem Caelestini Commonitorium episcopis et presbyteris euntibus ad orientem,
†† quod habet et Harduinus p. 1347. et ex eodem Vaticano vulgauerat *Christianus Lupus* post epistolas Ephesinas p. 470. a. 1682. 4.

Alexandrinum in eadem caussa. Synodica epistola cum anathematismis exstat in actis Ephesinae synodi pag. 1283.

Editionis Regiae tomus V. et VI. Labbei III.

A. 431. EPHESINVM generale 200. episcoporum, actiones VII. contra [P] Nestorium. Acta pridem lecta Photio cod. XVI. et latine Liberato Carthag. archidiacono cap. 4 breuiarii, Gregorio M. lib. 6. epist. 31. feliciter aetatem tulerunt. Latinam veterem versionem pridem edidit *Antonius Contius*, Paris. 1574. 8. et longe emendatiorem vero ex collatione trium MSS. *Baluzius* cum notis, pag. 387–634. Graece primum viderunt lucem an. 1591. fol. apud Commeliu. et latine ex Theodori Peltani versione, Ingolstad. 1576. 4. et apud Commelin. 1604. fol. Eamdem seruarunt, qui graeco-latina acta dedere Romani, Binius, Regia editio et Labbeus. Solus Harduinus veterem interpretem e Baluzii recensione praetulit optimo consilio. [*Mansi* tomo IV. quidem retinuit versionem Peltani, tomo autem V. inde a p. 475. inseruit antiquam versionem e recensione Baluzii. *Mart.*] Indicem scriptorum et epistolarum, quae in actis hisce occurrunt, exhibere me memini vol. X. huius bibl. p. 550. Canones VI. vel VII. huius concilii,*) non modo cum notis suis, graecisque Zonarae, Balsamonis et Alexii Aristeni scholiis, sed etiam ex arabica Iosephi Aegyptii paraphrasi *Beueregius* in magno Synodico tom. I. p. 1271. sqq. exhibuit. Latinam paraphraseos arabicae versionem habes apud Harduinum p. 1629. Praeclara ad illustrationem actorum huius concilii monuit Garnerius ad posteriorem Marii Mercatoris tomum, et in auctario operum Theodoreti, in quo etiam versio antiqua epistolarum ad concilium Ephesinum spectantium, quam post Christianum Lupum emendatius edidit *Baluzius* p. 635. seq. concil. et magnam partem Harduinus. Confer, quae dixi volum. VIII. p. 300. et quos de haeresi *Nestoriana* laudaui scriptores vol. X. p. 538–549. [vid. quae ibi et p. 529. sq. adscripsi.] Leonis Allatii vindiciae synodi Ephesinae et Cyrilli de processione Spiritus S. viderunt lucem Rom. 1661. 8. *Baluzius* pag. 635. seq. addidit etiam epistolas quasdam ad Nestorii caussam pertinentes ex versione Marii Mercatoris. *Fabr.* Historiam huius concilii copiose enarrat *Walch.* in: Entwurf, p. 279–286. multosque laudat VV. DD. in his Baron. et *Pagii* annal. eccles. tom. VII. p. 353. *Richer.* histor. concil. general. libr. 1. c. 7. tom. I. p. 132. *Tillemont.* memoir. tom. XV. p. 230. sqq. *Buddei* isagog. in vniuers. theol. libr. II. cap. 2. §. 6. *Bower* Histor. der Päpste, tom. II. p. 94. sqq. etc. Add. synodi oecumenicae acta, Ephesi habitae, gr. ex biblioth. Beuchliniana, Heidelberg. 1591. fol. v. catal. bibl. publ. Lugd. Bat. p. 17. vbi multi libri occurrunt, qui concilia et ea, quae ad conciliorum canones pertinent, comprehendunt. — *Henr. Benzelii* vindiciae concilii Ephesini in caussa Nestorii, contra Gothofr. Arnold. scr. a. 1738. rec. in syntagm. eius dissertatt. acad.

*) De illis vide, si placet, *Tillemontium* tom. XIV. memoriar. pag. 436. seq. *Harduin.* p. 1623.

Digitized by Google

acad. tom. I. p. 579–598. Francof. et Lipf. 1745. 4. Alios excitatos deprehendes in Franckii cat. bibl. Bünau. tom. III. vol. 1. pag. 243. — In *Manfi* collect. IV. col. 567–1122. funt XXIII. fcripta, quae quafi muniuerunt viam ad illam fynodum, quorum plura germanice reddidit atque illuftrauit omniaque indicauit *Fuchs* l. c. III. p. 477–608. qui in tom. IV. poftquam pag. 1. fqq. vberius expofuit illius concilii hiftoriam, p. 50–265. ex *Manfio* IV. col. 1123–1482. et tom. V. acta concilii multaque alia, ad illud pertinentia, recepit, aut memorauit; quae omnia enumerare non vacat. — Quae Manfius collegerat, Walchius quoque in: Hiftorie der Ketzereyen etc. tom. V. nam folum paffim laudauit, fed etiam a pag. 289. vsque ad fin. tomi hiftoriam Neftorii huiusque doctrinam et acerbas inde ortas controuerfias late expofuit, et tam docte, quam adcurate fobrieque de iis iudicauit, nec paucos alios VV. DD. laudauit. — *I. Ge. Schelhorn* in: kleine hiftor. Schriften, Memming. 1789. 8. in prima parte inquirit in quaeftion. num id concilium mereatur nomen generalis, et num id auctoritate Coeleftini, pontif. rom. fit habitum. — De codd. MSSt. et de iis etiam quae collegit Manfius, v. fupra ad vol. X. pag. 5:8. fq. Codd. ibi memoratis adde cod. *Vindobon.* caef. LXXVII. (v. *Lambec.* III. pag. 381. ed. Kollar. qui fingula recenfet, in fingulorum initia et vbi fingula in conciliorum general. editione gr. latina Vatic. 1608. fol. tom. I. excufa leguntur, commemorat:) in illo autem cod. ab initio et faepius funt Cyrilli et aliorum, etiam imper. Theodofii II. epiftolae in cauffa Neftorii; tum nr. 17. librorum Neftorii capitula quaedam haeretica etc. a Petro presbytero Alexandrino et primicerio notariorum in concilio generali Ephefino publice lecta et condemnata; nr. 19. concilii Ephefini ad impp. Theodofium II. et Valentinianum III. relatio de Neftorii depofitione; nr. 20. conc. Ephes. epiftola ad clerum populumque CPolit. de Neftorii depofitione; nr. 21. epiftola cleri CPolit. ad conc. Ephef.; nr. 22. exemplum epiftolae imperialis ad conc. Ephes. miffae per Palladium Magiftrianum; nr. 23. conc. Ephef. relatio ad impp. Theodofium II. et Valentinian. III. contra Comitem Candidianum; nr. 24. conc. Ephef. relatio ad eosd. impp. de conciliabulo orientalium epifcopor. a Ioanne, epifc. Antiocheno, contra conc. Ephef. collecto; nr. 25. conc. Ephef. epift. ad epifcopos, clerum et populum fingularum prouinciarum de orientalibus; nr. 26. conc. Ephef. relatio ad impp. Theodof. II. et Valentinianum III. de epifcopis et presbyteris, (in conciliorum generalium edit. cit. pag. 412. perperam legi ἐπισκόπων καὶ πρεσβευτῶν *legatis*, adnotat Lambec.) qui ab vrbe Roma venerant; nr. 27. exemplum epiftolae imperialis per Ioann. Comitem ad conc. Ephef. miffae; (v. *Manfi* IV. col. 1395. et *Fuchs* IV. p. 156. fq. vbi et ante illam epift. imp. et poft eam multa, quae ad hoc concil. fpectant, fcripta occurrunt atque illuftrantur;) nr. 28. conc. Ephef. relatio ad eosd. impp. qua epiftolae imper. refpondetur; nr. 30. conc. Ephef. epiftola (in citata edit. p. 491. legitur ἐντολή) mandatoria ad epifcopos, qui ab eo CPolin. miffae funt, vt cauffam contra orientales dicerent; nr. 32 relatio decreti imperialis de exfilio Neftorii et de ordinatione Maximiani epifcopi: exemplum decreti imper. de exfilio Ne-

 ftorii

Digitized by Google

storii ad Isidorum, praefectum praetorio et consulem, atque exemplum legis imper. contra Nestorium; nr. 33. Maximiani archiep. CPolitani epist. ad Cyrillum; nr. 34. Cyrilli apologeticus ad imp. Theodosium iuniorem; nr. 41. Charisii, presbyteri Philadelphiae, relatio ad concil. Ephes. contra quartodecimum; nr. 42. eiusd. Charisii libell. concilio Ephes. oblatus, vna cum subiuncto exemplo expositionis symboli Nicaeni deprauati, et subscriptione eorum, qui decepti sunt; nr. 43. Theodoti, episcopi Ancyrani, homiliae tres, 1) contra Nestorium Ephesi habita; 2) in natalem Saluatoris, lecta in concilio Ephesino, praesente S. Cyrillo; (Kollarius in nota, altero, inquit, exemplo exstat libr. VI. part. I. cod. X. num. 12. vbi S. Cyrillo adtribuitur; qua de re vide, quae adnoto ad eumdem locum. Memoriae lapsu pro inedita habet Fabricius;) nr. 44. Acacii, episc. Melitenae, homilia, in concilio Ephes. habita; nr. 47. Rhegini, episc. Cypri, homilia, habita Ephesi post depositionem Nestorii; nr. 48. Cyrilli epist. ad Euoptium contra Theodoreti, episc. Cyrensis impugnationem XII. anathematismorum; nr. 49. Cyrilli XII. anathematismi contra Nestorium, eorumque declaratio coram conc. Ephesino, vt et eorumdem defensio aduersus Theodoreti reprehensiones; (Kollar. in nota, est apologia, inquit, pro XII. anathematismis aduersus Theodoretum; cui tamen immixta sint nonnulla tam ex eorumd. explanatione quam etiam ex apologia aduersus orientales desumta: digna omnino, quae cum edita ab Auberto Opp. Cyrilli tom. VI. pag. 203. diligenter conferatur, etc.) — nr. 45. Cyrilli, archiep. Alexandriae epist. ad Ioannem, episc. Antiochenum ceterosque episc. orientales de pace; vt reliqua, quae multa sunt, nec tamen, magnam quidem partem, ad historiam concilii Ephesini pertinent, praetermittam. — *Monac.* in codd. Bauar. XXVII. et XLV. reliqua actorum concilii Ephesini, n. Cyrilli epp. ad Acacium, ad Donatum, ad Maximianum, ad Eulogium, Alexandriae episcop. ad Ioann. Antiochiae episc. ibique congregatam synodum, et ad Acacium, Melitensem episc. atque Ioannis Antiocheni epistola ad Xystum, Cyrillum et Maximianum; nec non Cyrilli in symbolum Nicaenum; — in cod. XL. sunt CXIX. scripta variorum siue acta concilii generalis Ephesini I. contra Nestorium coacti, et fol. 434. Cyrilli anathematismorum tertius, quartus, septimus vsque ad duodecimum, cum refutatione orientalium et apologia Cyrilli: vide *Hardt* in: Aretini Beyträgen etc. a. 1803. part. IV. p. 19. sq. part. V. p. 43. et 25. sqq. *Harl.*

A.C. 431. Conciliabulum *Ephesinum* Ioannis Antiocheni et aliorum orientalium episcoporum 27. Iun. De eius decretis et epistolis vide actionem 1. concilii Ephesin. parte 2. et volum. X. huius bibl. p. 556.

[*Editionis Mansi tomus V.*]

[Acta concilii Ephesini a. 431. Mansius in superiori tomo inde a p. 567. exhibuerat. In fronte huius tomi V. posita est collectio nonnullorum, ad concilium Ephe-

Digitized by Google

Ephesinum spectantium, et quae post idem acta sunt. Quae in his nouiter accessere, sunt haec:

*Supplementa quaedam ad sacram epistol. imperatorum, (Theodosii et Valentiniani,) ad Ioannem episcopum Antiochiae, e cod. Veronensi, suggerentibus Balleriniis (in diss. de antiq. can. collectione) °) p. 664.

*Supplementa ad epistolam Ioannis Antioch. ad Cyrillum de pace, p. 668.

*Nestorii blasphemiarum capitula, quibus epistolis ad se missis a Coelestino et Cyrillo Alex. contradicit, et XII. capitula fidei, quae ad ipsum missa fuerant, refellit, cum praemonitione Mansi, pag. 703. — Desumta sunt haec capitula e cod. Vaticano, qui translationem priscam latinam concilii Ephesini continet, non dissimilem ab ea, quam Baluzius edidit, apud quem tamen capitula ista frustra quaeras.

*Supplementa ad synodicon aduersus tragoediam Irenaei, a Baluzio editum, e cod. Cassinensi et Vaticano: pag. 735. sq. Pertinent haec supplementa ad C. IV. VI. XI. et XIII.

*Additamentum ad epistolam concilii Ephesini ad S. Dalmatium, abbatem, (ex Bandur. comm. ad antiqq. CPolitanas, tom. III.) p. 1021. *Mart.*]

[P] A. C. 431. Synodus *CPoli* habita ad ordinandum Maximianum, sub finem Octobris. *Baluz.* p. 581. seq. [a. 432. *Mansi* V. p. 1046. *Harl.*]

††Epistola *Dalmatii* archimandritae ad synodum Ephesinam, et synodi ad Dalmatium graece et lat. ex Garnerii praef. ad Mercatorem, Harduin. p. 1445.

431. *Procli* CPol. ad Armenios de fide, cum praefat. et versione Dionysii Exigui. [*Mansi* V. p. 421.] De aliis editionibus huius scripti dixi volum. IX. pag. 511. sq. [vbi v. not. *s.*]

Concilium *Tarsense* contra Cyrillum Alex. et septem episcopos Epheso CPolin missos aduersus Orientales, vt ex synodico aduersus Tragoediam Irenaei siue epistolis ad concil. Ephesinum spectantibus et a Lupo primum editis cap. 66. 136. 141. 174. et 201. obseruat *Baluzius* pag. 939. sq. *Fabr.* Et eod. anno episcopi oriental. congregarunt se, et Cyrillum damnauere. v. *Baluz.* l. c. ac *Mansi* supplem. I. p. 314. *Harl.*

Anazarbicum a Maximino istius vrbis episcopo contra Cyrillum, id. cap. 113. *Fabr. Mansi* V. p. 1147. *Walch.* in: Entwurf etc. p. 287. §. LIX. animaduertit, a nonnullis hanc synodum collocari in a. 433. sed vtramque fuisse diuersam. *Harl.*

[*Concilium *Antiochenum* a. 431. habitum: *Mansi* V. p. 1147.

*Synodus

°) In *Gallandii* sylloge etc. tom. I. p. 423. sqq. cap. XI. *Harl.*

Digitized by Google

•Synodus *Antiochena* a. 411. labente habita. id. ib. p. 1147.

•Concilium Antiochenum et alia in oriente per occasionem rei cum Cyrillo componendae coacta, a. 432. ib. p. 1155. *Mart.*] Quae de pace inter Cyrillum et Orientales facienda acta sint et scripta, ea a *Fuchs* l. IV. p. 210. sqq. exposita atque ex Synodico Mansioque partim germanice reddita sunt partim enarrata: ex gr. p. 223. sq. ex *Mansio* V. p. 287. Epist. publica de pace constituenda, a Paullo Emeseno tradita Cyrillo; (conf. cod. *Vindobon.* caesar. LXXVII. nr. 35. 36. 37. de quibusdam ad hanc synod. pertinentibus, et *Lambec.* III. p. 389. sq.) — p. 224. sq. ex *Mansio* V. p. 290. Ioannis episcopi epistola ad Cyrillum, et alia eiusdem epistola ad patriarchas Romanum, Alexandrinum et CPolitanum citatur ex *Mansio* V. 285. et 661. Cyrilli epistola ad Ioannem episc. excerpta redditur ex *Mansio* V. p. 303. pariter Cyrilli epist. ad Acacium, episc. Meliten. ex *Mansio* V. p. 309. — p. 255. epist. synodi Antioch. ad Cyrillum ap. *Mansi* V. p. 1183. p. 260. sqq. Antiochenae synodi epist. ad Proclum episc. huiusque responsio ap. *Mansium* V. p. 1185. et 1186. — fragmentum epist. eiusd. synodi ad imperat. et huius responsio, ap. *Mansi* V. p. 1182. et 1183. p. 243. sqq. duo edicta imper. contra Nestorianos a. 435. ap. *Mansium* V. p. 255. et V. p. 417. Denique, vt multa alia omittam, p. 264. sq. edictum imper. contra Nestorium eiusque adseclas, a. 1448. ap. *Mansi*. V. p. 417.

Walch. Entwurf etc. p. 288. memorat ad conciliandam pacem conuentum nonnullorum episcoporum Constantinopol. a. 432. prouocatque ad *Mansi* supplem. concil. tom. I. p. 315. add. eiusd. collect. amplist. V. p. 1046. *Harl.*]

A. C. 432. *Antiochenum* (alterum) de pace inter Cyrillum et Orientales. Vide, quae ex eodem Synodico cap. 53. 58. 62. 71. et 201. *Baluzius* p. 941.

Zeugmatense contra pacem illam, id. cap. 214. 217. 225. [*Mansi* V. p. 1161.]

Edit. Regiae tom. VII.

Xysti siue *Sixti III.* papae epistola decretalis commentitia ad orientales episcopos, ex Isidoro Mercatore, quae incipit: *Gratias vestrae referimus sanctitati.*

Aliae genuinae, ad Cyrillum tres et ad Ioannem Antiochenum quarta exstant in actis synodi Ephesinae p. 1707. seq. Harduin. Ex his duas graece vulgatas pri- ✝✝ mum a Cotelerio cum versione tom. I. monum. p. 42. 44. et a *Baluzio* pag. 657. non habet Labbeus. Ceteras duas habet, vnam pag. 1175. alteram, (citatam a Vincentio Lirinensi,) etiam bis p. 1178. et 1261.

Sex capitula processus habiti *Romae* circa Sixtum papam, quae ex triplici editione exhibentur.

De

De *Polychronii* episcopi Hierosol. facta Romae synodali accusatione et expurgatione, capitula septem itidem ex editione triplici. Vtraque citantur a Nicolao I. papa, epistola 8. sed a viris doctis [etiam *Walchio* in: Entwurf. pag. 289. sq. qui prouocat ad suam histor. pontif. p. 104.] vt spuria reiiciuntur. Vide [*Coustant.* epist. pontif. adp. p. 117.] *Tillemont.* tom. XIV. memor. pag. 261. seq. Iisdem parum videtur [!] credibile, quod *Garnerius* tom. I. ad Marium Mercatorem pag. 362. seq. contendit, Sixtum hunc Pelagianis primum immersum erroribus scripsisse *libros tres* 1) *de diuitiis*, 2) *de malis doctoribus*, *operibus fidei et futuro iudicio*, et 3) *de castitate* [y]), qui per Iac. Saluatorem Solanium Murgitanum, Rom. 1573. 8. et Antw. 1575. minore forma separatim, et saepe in bibliothecis patrum prodierunt: eumdem deinde post annum 318. meliora ab Augustino edoctum *Hypognosticon* libros inter Augustini scripta obuios composuisse. Vide *Natalem Alex.* saeculo V. p. 49. seq. et *Tillemontium* p. 266.

A. C. 433. *Anazarbicum*, quo episcopi Ciliciae secundae amplexi sunt pacem inter Cyrillum et Orientales. Epistola synodica inter epistolas a Lupo editas cap. 159. [v. *Baluz.* p. 941. *Ceiller* histoir. des auteurs tom. XIII. p. 772. et *Walch* l. c. p. 289. — a. 435. *Mansi* V. p. 1179. *Harl.*]

434. *Tarsense*, in quo eadem pax suscepta et damnatio Nestorii, vt ex iisdem epistolis cap. 130. et 192. obseruat *Baluzius*, p. 941. [a. 435. *Mansi* V. p. 117. *Harl.*]

†† 435. De concilio *Armeniae*, [*Mansi* V. p. 1179.] quo Diodori Tars. et Theodori Mopsvesteni libri condemnati, ex Liberati breuiar. c. 10. et Procli CPol. epistolis apud Facundum, obseruat *Baluzius* p. 942. seq. [de actis et epp. atque controuersiis, ob Theodori disciplinam ortis, v. *Fuchs* IV. p. 253. sqq.]

†† De *Thessalonicensi* ex epistola Sixti III. Baluz. p. 947. [*Mans.* V. p. 1187.]

†† 439. De *CPolitano* sub eodem Proclo, ex Theodoreti epist. 86. [*Mansi* V. p. 1187.]

Regense siue *Reginense* XIII. episcoporum, de caussa episcopi Ebroduni contra canones a duobus ordinati. Canones VIII. ex edita Isidori collectione. Et se-
†† ptimi loco canones duo, quos ex MS. ecclesiae Vrgellensis vulgauit *Baluzius* pag. 947. et inde *Harduin.* p. 1751. [1747. ac *Mansi* V. p. 1189. *Fuchs* IV. p. 550. sqq. *Walch* l. c. p. 291. sq. *Harl.*]

[*Concilium prouinciale *Siculum* circa a. 440. habitum, (contra Maximinum, qui ex Africa in Siciliam venerat, vt catholicos ad haeresin Arianam commoueret,) ex Idatii chronico ad a. 440. *Mansi* V. p. 1199.

*Obseruationes Dominici Schiaco Panormitani ad hoc concilium; ib. p. 1201.

*Conci-

y) Hunc librum Sixto II. tribuit Turrianus et Latinus Latinius p. 78. bibl. sacro-profan.

Digitized by Google

* Concilium *Antiochenum* sub Ioanne patriarcha in caussa tomi, a Proclo CPolitano in Theodorum Mopsuestensem scripti, a. 440. celebratum; ib. 1201.

* Concilium Ephesinum circa h. t. celebratum; ibid. pag. 1203. *Mart.* — Add. *Mansi.* supplem. concil. tom. I. p. 318. aliosque a *Walchio* in: Entwurf etc. pag. 292. citatos. *Harl.*]

A. C. 440. *Leonis I.* papae epistolae I. II. IV. III. XCII. (ad Rusticum episcopum Narbonensem cum responsione ad 19. eius inquisitiones) LXXXIV. LXXIX. et LXXXVII. ex collectione Dionysii Exigui.

441. Epistola synodica episcoporum Galliae. (ex synodo *Arelatensi* z), vt suspicatur Sirmondus,) cum Leonis epistola ad eos, quae est LII.

442. Epistola Eusebii Mediolanensis ad Leonem papam, ex concilio Mediolanensi.

[P] †Epistolae Leonis centum et vndecim in edit. Regia, et apud Labbeum exhibentur. Ceterum *Paschasius Quesnellus* Leonis epistolas CXLI. ordine temporis, quo scriptae sunt, digestas et notis illustratas dedit in editione operum eius praestantissima, Paris. 1675. 4. duobus vol. et Lugd. 1700. fol. [item *Ballerin.* fratres in ed. Opp. Leonis, Venet. III. tom. 1755-1757. fol. conf. *Schoenemann* bibl. patrum lat. tom. II. p. 947. sqq. ac p. 919. sqq. et p. 927. sqq. et supra, ad p. 170. sqq. *Harl.*] De aliis editionibus dixi volum. III. bibliothecae latinae p. 526. [s. tom. IV. p. 254. ed. *Mansi.*] vbi etiam index eorum, ad quos Leo epistolas scripsit. Non paucae Leonis epistolae, vt illa ad Flauianum CPol. cum Flauiani ad Leonem epistola, etiam obuiae in actis concilii Chalcedonensis. Vide volum. X. bibl. huius graecae p. 559. sq. *Fabr.* *Leonis* M. epistolas ex noua Ballerinorum collectione et recensione inseruit *Mansi;* P. Cacciari etiam editione in consilium adhibita. Et hoc quidem tomo epp. 1-42. p. 1206-1430. exhibentur; reliquae nr. 43-173. cum fragmentis aliarum epistolar. tom. VI. p. 1-431. Tomo V. praeterea subiecta est adpendix, duas S. Cyrilli epp. canonicas continens, p. 1431-1436. *Mart.*

Ephesinum sub Basilio episcopo Ephesino, vt ex actione XI. concilii Chalced. colligit *Baluzius* p. 949. [*Mansi* V. p. 1199. 1203. et *Walch.* p. 292. ac *Mansi* supplem. conc. tom. I. p. 318.]

[*Edit. Mansi tom. VI.*]

[* Fragmentum vetustissimum, quo Manichaeorum haeresis damnatur, (ex *Muratorii* anecdot. tom. II.) p. 431. *Mart.*]

A. C. 441.

z) De hac dubia synodo, eiusque canonibus dubioque, quo congregata fuisse dicitur, anno v. *Mansi.* VII. p. 875. sqq. et *Fuchs* IV. pag. 569. sqq. ac *Walch.* Entwurf etc. p. 292. sq. *Harl.*

Digitized by Google

A.C. 441. Concilii *Arausicani I.* canones XXX. cum subscriptionibus episcoporum XVII. De huius concilii canone secundo, acris controuersia variisque scriptis agitata, inter Petrum Aurelium et Sirmondum. [aa]) Sirmondus edidit: *Vt non necessaria habeatur chrismatio repetita;* cum editiones aliae haberent, *vt necessaria habeatur,* cuius lectionis ne meminit quidem Sirmondus, vti nec Harduinus. Varietates codicum diligentius adnotauit *Labbeus*, quem consule p. 1448. *Fabr.* *Mansi* V. p. 435. *Fuchs* l. c. IV. p. 555. sqq. qui adnotat, *Mansi* tom. VI. p. 433 - 451. etiam decreta, in Gratiani decretis illi synodo adnumerata, cum Sirmondi, Binii et Albaspinaei notis adiecisse. *Harl.*

†Decreta quaedam huius concilii ex Gratiano 107. XI. quaest. 11. Burchardo lib. XI. c. 8. et decreto sedecim librorum lib. XI. c. 7. et lib. XIV. c. 6.

442. *Vasensis* synodi, in Gallia Narbonensi, canones X. *Fabr.* Concilium *Vasense* cum notis Sirmondi, (ex eius concil. Galliae I. p. 76.) Binii et Albaspinaei, in *Mansi* tom. VI. p. 453 - 459. Decreta illius concilii germanice versa a *Fuchsio* l. c. IV. p. 564. sqq. Add. *Walch.* Entwurf etc. p. 293. sq. qui laudat *Tillemont* memoir. tom. XV. p. 69. et Histoir. litter. de la France tom. II. pag. 237. et ibi obseruat, Adonis Viennens. sententiam, quemdam ipsius antecessorem, Nectarium praesedisse, solide refutatam esse. *Harl.*

444. *Romana* aduersus Manichaeos, de qua Leo papa epist. 2. ad episcopos Italiae et serm. 5. de ieiunio. [Verum fuisse concilium, *Walch* l. c. pag. 295. cum aliis negat. v. *Mansi.* VI. p. 459. *Harl.*

[* Concilium *CPolitanum* inter a. 440. et 444. celebratum: *Mansi* VI. pag. 463. *Mart.*]

[* Ad concilium *Romanum* II. sub Leone I. in caussa Hilarii Arelatensis ep. a. 445. celebratum, (quod dedit editor Venetus,) additio, ib. p. 463. (vnus canon huius concilii ex Leonis ep. 89.) *Mart.*] Hunc canonem etiam *Mansi* in supplem. concil. tom. I. pag. 321. adducit, eum tamen valde dubium, neque conuentum illum veri concilii nomen mereri, iudicat *Walch.* in: Entwurf etc. p. 295. sq. idem *Bower* Histor. der Päbste, tom. II. p. 135. et *Tillemont* memoir. tom. XV. pag 441. citat. *Harl.*]

Viennensis in caussa Chelidonii episcopi Vesontionensis, qui vt viduae maritus, et iudex olim in caussis capitalibus, deiectus episcopatu est. Rem narrat Honoratus Massiliensis, siue quis alius auctor vitae Hilarii Arelatensis apud Surium S. Maii. Absolutus a Leone papa Chelidonius est, quod obiecta ei haec duo capita

aa) Vide *Sirmondi* operum tom. IV. et *Petri Aurelii* opera edita Paris. 1646. fol. [conf. *Du Pin* bibl. des auteurs eccl. tom. IV. p. 880. *Tillemont* memoir. tom. XV. pag. 65. aliosque a *Walchio* in: Entwurf. etc. p. 292. sq. §. LXXIV. citatos: huic decreta, a Gratiano adducta, spuria esse videntur. *Harl.*

Digitized by Google

pita non satis probata viderentur. Vide epistolam Leonis papae LXXXIX. quae in vetere scheda sic inscribitur, teste Sirmondo: *Dilectissimis vniuersis* [¶] *episcopis per prouincias Maximam Sequanorum et Viennensium constitutis, Leo.* [Viennae esse habitum negat *Walch.* l. c. pag. 294. sqq. et citat suam histor. pontific. rom. p. 108. not. 2. *Harl.*]

circa A. C. 445. *Antiochenum* concilium in caussa Athanasii Perrhensis. Vide concilium Chalcedonense actione XIV. *Fabr.*

[* Fulgentii Ferrandi breuiatio canonum: *Mansi* VI. p. 465. *Mart.*]

Hierapolitanum, in quo Sabinianus in locum Athanasii ordinatus est ab episcopis prouinciae. Vide ibid. [*Mansi* V. p. 465.]

446. *Verolamiense,* (nisi verius referendum sit ad a. 429.) aduersus *Pelagianam* haeresin ab Agricola in Britannia celebratum, cui e Galliis adfuere Germanus Autissiodorensis et Lupus Tricassinae ecclesiae episcopi. Confer *Bedam* lib. I. cap. 17. Hist. Anglorum, et Matthaeum Westmonasteriensem ad a. 426. cum Prospero in Chronico et Constantino presb. in vita S. Germani lib. I. cap. 19. *Fabr.* *Mansi* V. p. 489. *Caue* hist. litter. script. eccl. vol. I. p. 479. vbi quoque a pag. 469. reliqua concilia saec. V. habita recensentur; adde *Walch* Entwurf etc. p. 296. sq. *Harl.*

447. *Asturicense,* quatuor prouinciarum, contra *Priscillianistas.* Meminit Idatius in Chronico et Leo papa in fine epist. 93. et concilium Bracarense secundum a. 563. et epistola Thuribii episcopi ad Idatium et Ceponium, quam edidit Ambrosius Morales, sed quam *Baluzius* p. 950. falsam esse valde suspicatur. Huc pertinere regulam fidei pag. 993. ab Harduino positam nonulli arbitrantur: *Credimus in vnum Deum patrem et Filium et Spiritum S. visibilium etc.* *Fabr.* *Mansi* V. pag. 490. Quo vero loco sit habitum, non constat: alii, vt *Caue* l. c. Hispanicum generale fuisse; alii, vt *Walch* l. c. pag. 297. (quem vide,) Astorgae in Galliis celebratum, tradunt.

De *Romano* concilio, sub Leone a. 447. habito, v. *Mansi* supplem. concil. tom. I. p. 323. et *Walch.* l. c. p. 297. *Harl.*

Ephesi congregatum contra Bassianum episcopum Ephesinum, ex actione XI. concilii Chalced. colligit *Baluzius* p. 951. *Fabr.* Num id nomen concilii mereatur, dubitat *Walch.* l. c. p. 298. *Harl.*

448. *Constantinopoli* synodus ἐνδημοῦσα, hoc est episcoporum, qui ibi inuenti fuerunt, qua *Eutyches* archimandrita condemnatus ac depositus est a Flauiano CPol. Acta referuntur in concilio Chalcedonensi, actione I. [v. *Walch* l. c. pag. 299. sqq. *Mansi* VI. p. 495. *Harl.*]

Iudicatum *Tyrium* de *Iba*, episcopo Edesseno, post Consulatum Postumiani et Zenonis, hoc est, vt quidem cum aliis Baluzius existimat, ipso consulatu eorum, qui est hic annus 448. Exstant acta in concilio Chalcedonensi actione IX.

Praecesse-

Digitized by Google

Praecesserat in eadem caussa iudicium *Antiochenum*, quod ibidem refertur actione X. p. 514. 515. Et circa idem tempus concilium *Antiochenum*, quod ibidem recitatur actione XIV.

Berytense concilium in causa Ibae. Acta exstant in concil. Chalcedon. actione X. *Fabr.* [Ad *Berytense* concilium seu potius ecclesiasticum iudicium adnotatio chronologica; *Mansi* VI. p. 501. Contra Norisium et Pagium, qui a. 449. huic iudicio adsignant, cum Baronio in a. 448. illud collocandum censet. *Mart.*] it. *Mansi* supplem. concil. tom. I. p. 323. et *Walch* Entwurf. p. 298. sqq. ac p. 301. de altero concilio CPolit. a. 449. habito, atque *Mansi* tom. VI. p. 495. de Constantinopol. I. pag. 503. — de CPol. II. p. 511. et 513. de CPolit. III. ann. 448. 449. et 450. *Harl.*

[ʀ] A. C. 449. *Constantinopoli* synodus, in qua pro *Eutyche* actum est, vt narratur in concilio Chalcedonensi, actione I.

449. *Ephesinum* latrocinale, CXXVIII. episcoporum, Dioscoro Alexandrino praeside, vbi Eutyches absoluitur, Flauianus CPol. damnatur. Exstant acta in concilio Chalcedon. act. I. p. 71. sqq. *Fabr.* V. *Mansi* VI. p. 503. *Fuchs* l. c. IV. p. 345. sqq. *Walch.* Entwurf etc. p. 301. sqq. *Spittler* Geschichte des kanon. Rechts pag. 84. sq. *Harl.*

Britannicum, in quo *Pelagiana* haeresis, praesente S. Germano Autissiodorensi, iterum damnatur, vt *Beda* refert lib. I. Hist. Anglor. c. 21. et *Matthaeus* Westmonasteriensis ad a. 449. *Fabr.* *Wilkins* concil. magn. Brit. tom. I. p. 2. *Mansi* VI. p. 507. *Harl.*

Romanum, in quo acta Ephesini conciliabuli rescissa sunt. Vide Leonis papae epistolas XXII. XXIV. XXVII. et XXVIII. Liberatum c. 12. et concil. Chalcedon. actione III. *Quesnellum* ad Leonem pag. 279. seq. qui p. 281. aliam synodum *Romae* habitam obseruat a. 450. [cf *Walch.* l. c. p. 304. et *Mansi* V. p. 459. *Harl.*]

[* Concilium *CPolitanum* a. 450. in quo Anatolius CPolitanae ecclesiae praeficitur: *Mansi* VI. p. 509. *Mart.*] et *Mansi* supplem. concil. I. p. 325. *Harl.*]

450. *Constantinopolitanum*, in quo Anatolius CPol. coram legatis romani pontificis, aliique episcopi confessionem fidei catholicam ediderunt aduersus Eutychen. Vide acta S. Abundii, episcopi Comensis, apud Surium die 3. Aprilis. [sec. *Walch.* l. c. p. 305. in vita S. Sabaudii tom. II. April. act. SSctor. p. 92.] Eadem fortasse synodus episcoporum ἐνδημέντων siue praesentium, in qua ab Anatolio CPol. Photius Tyri episcopus excommunicatus est, vti refertur in concilio Chalcedonensi actione IV. pag. 439.

circa A. 450. vel 456. Canones XXXIV. synodi S. Patricii, Auxilii, et Isernii, episcoporum in *Hibernia*. Edidit Spelmannus. *Fabr.* [Ad synodum I. siue Patricii additio,

(ex Wilkins concil. M. Britann. tom. I.) *Manſi* VI. p. 519. *Mart.*] et ſupplem. concil. I. p. 325. add. *Walch.* Entwurf etc. p. 305. ſq. atque p. 306. in cauſſa Eutychii de conuentu epiſcopor. Mediolan. a. 450. et de ſynodo in Galliis, probabiliter Arelati, coacta, a. 450. ſ. 451. *Harl.*

Capitula XXXI. alterius ſynodi S. Patricii. Codicis Andegauenſis apographum ad Vſſerium Sirmondus miſit. Edidit Speelmannus.

† *S. Cyrilli* Alex. epiſtola LIX. et LX. canonica, graece et lat.

Ad calcem tomi primi Harduinus poſuit *Decreta romanorum pontificum aliaque nonnulla,* ſic edita a Surio, 1) *Alexandri I.* papae, ex codice quinque librorum lib. II. c. 100. 2) *Sixti,* ex codice ſedecim librorum IV. 5. 3) Pii ex codice quinque librorum lib. II. cap. 117. (eſt et apud Burchardum V. 28. Hincmarum in capitulis anni 752. cap. 7. Reginonem de vita et conuerſatione presbyterorum c. 61. et in concilio Nannetenſi circa a. 895. c. 9.) 4) *Fabiani* papae, ex codice ſedecim librorum lib. 5. cap. 7. 9. 5) *Ancyrani* concilii, ex eodem codice lib. 6. c. 6. 7. 6) *Liberii* papae, ex eodem codice lib. 13. c. 9. 10. 12. *Fabr.* [Ad calcem tom. VI. adpendicis loco addidit priſcam canonum editionem latinam, (ex Ballerinorum edit. Opp. Leonis M. tom. III.) *Manſi* tom. VI. p. 1105. ſq. *Mart.*]

[¶] * Subſcriptiones epiſcoporum in concilio Chalcedonenſi ex codice Maffei, cum emendationibus *Harduini* tom. I. pag. 1799. Easdem dederat *Labbeus* tom. IV. pag. 786.

Edit. Regiae tomus VIII. et IX. Labbei IV. Harduini II. [Manſi tom. VII.]

A. C. 451. CHALCEDONENSE generale in Bithynia, aduerſus Eutychen et Dioſcorum, epiſcoporum DC. (ſiue vt Graeci tradunt in Menaeis die 16. Iunii, et Liberatus c. 13. DCXXX. Nicephorus lib. 15. c. 2. DCXXXVI.), actiones XVI. ad ſextam praeſente Marciano imp. Acta authentica, licet adportanda ad ſe curaſſe tradatur Anaſtaſius imperator, adlataque a Calopodio eunucho, conſcidiſſe et combuſſiſſe, vt praeter Theophanem et Marcellinum narrat *Nicephorus* VI. 26. tamen acta huius concilii graece olim lecta ab Euagrio lib. 2. c. 18. et Photio cod. XVII. etiamnum exſtant, ſicut et antiqua verſio illorum *latina,* (Iuliani Coënſis, cui hoc commiſit Leo papa epiſt. 86. an, vt Baluzius malit, Dionyſii Exigui,) recenſita ad latinorum et graecorum (maxime Acoemitenſis monaſterii) exemplarium fidem, et emendata a *Ruſtico,* (cuius dialogum contra Acephalos habemus,) diacono romano a. 549. et edita (poſt exiguam partem, quam Iac. Merlinus exhibuerat,) in vtraque ἐκδόσει conciliorum a Pet. Crabbe: ſeruata a Laur. Surio et Nicolino, nec non a Binio in edit. a. 1606. mutata ab editoribus romanis, graeco-latina acta exhibentibus a. 1608. quos ſequuntur Binius edit. 1618. et 1638. tum Regia et Labbeus, ſed a Baluzio p. 1011. ſq. reſtituta, diligenter adnotatis

notatis ad paginas edit. Labbeanae, codicum MSS. Parisiensis, Corbeiensis, Divionensis et Colbertinorum lectionibus, et praemissa erudita praefatione de antiquis latinis ante Rusticum exemplaribus actorum huius concilii, quibus vsi Facundus, Vigilius, Liberatus, aliique, et de diuerso actionum ordine, qui in illis et apud Euagrium obseruatur. [*Mansi* VII. p. 653. sqq.] Quae in actione decima latine tantum habentur de *Domni* Antiocheni depositione, illa non esse supposita, vt contendit *Quesnellus* diss. IX. ad Leonem p. 598. sq. probat *Baluzius* p. 984. sq. Vicissim actione quarta in graecis [*] exstant de *Carosi*, presbyteri abbatisque CPol. et *Photii* Tyrii caussa, quorum nec in veteri latina versione, nec apud Euagrium Liberatumue vestigia occurrunt. *Canones XXX.* huius concilii leguntur actione XV. Ex illis solos XXVII. bb) Dionysius Exiguus atque Isidorus Mercator latinitate donarunt, quem et numerum Theodorus Lector agnoscit lib. 1. p. 552. Nec plures exstant apud Ioannem Antiochenum, patriarcham CPol. nec in arabica paraphrasi Iosephi Aegyptii, qui circa a. C. 1398. scripsit, nec in graecis aut latinis antiquis MSS. huius concilii, vt editores Romani adnotant apud Labbeum p. 768. et Harduinus p. 611. Balsamon tamen, Zonaras et Alexius Aristenus canones XXX. interpretantur, cum quorum scholiis et Beueregii notis exstant in huius magno Synodico. *Confirmationem et explicationem symbolorum* Nicaeni et CPolitani ex quadruplici editione exhibet *Baluzius* p. 1393. Indicem epistolarum et monumentorum veterum, quae in actis concilii Chalcedonensis, et in *codice encyclio* epistolarum synodalium XLI. pro condemnatione Timothei Aeluri et eiusdem concilii defensione, a. 458. ad imp. Leonem scriptarum, adferuntur, dedi volum. X. huius bibl. p. 550. sqq. [vbi v. not. *nn.*] ad paginas edit. Harduinianae, qui veterem versionem actorum a Baluzio emendatam graecis addidit, codicemque encyclium, qualis fuit a Baluzio restitutus, actis concilii subiunxit. cc) Codex ille Encyclius, *Epiphanio* scholastico interprete, cuius Cassiodorus cap. 11. lectionum diuinarum facit mentionem, editus primum fuit a Surio a. 1562. omisso interpretis nomine, hoc titulo: *Epistolae illustrium personarum pro concilio Chalcedonensi.* Surium secutus Nicolinus an. 1585. et in prima an. 1606. Binius, sed in editione Romana an. 1608. multa inserta huic collectioni, quae ad eam non pertinent, quaedam magni momenti detracta ac praetermissa, tum epistolarum ordo mutatus contra mentem collectoris et interpretis. Editionem Romanam imitati Binius in editionibus an. 1618. et 1638. tum Regia [*] et Labbeus, qui p. 890. meminit quidem codicis Bellouacensis, sed ita, vt inspexisse neget, licet collatum illum a Labbeo, adnotet p. 689. Harduinus. Sed primus Baluzius contulit cum Bellouacensi et Corbeiensi, vtroque octingentorum annorum codice, et post eruditam

bb) Confer *Tillemontium* in vita Leonis Magni tom. XV. memor. pag. 699. *Sam. Basnage* ad a. 451. n. 40.

cc) Acta concilii *Chalcedonensis* vsque ad Act. III. exhibet *Mansii* collectio tom. VI. a pag. 529-1102. reliqua tomo septimo, (initio, et pag. 391. 453. 773. 796. sqq.) *Mart.*

ditam praefationem lectiones vtriusque codicis ad paginas editionis Labbeanae adnotauit p. 1412-1446. [repet. a *Mansio* VII. p. 777. *Harl.*] Adpendicis loco subiungit graece et lat. partem libelli precum,[dd]) quem episcopi Aegypti et clerus Alexandrinus misere ad Leonem imp. et Leonis imp. [ee]) epistolam ad Anatolium CPol. nec non latine, fragmentum ex epistola Stephani episcopi ad Leonem imp. ex disputatione Benedicti, abbatis Anianensis, aduersus Felicianam impietatem.

[* Canonum *Chalcedonensium* vetusta versio, (e cod. MSt. Luccensi; *Mansi* VII. p. 391. *Mart.*) et *Mansi* supplem. etc. I. p. 329. *Harl.*]

* Ad Actionem XVI. Chalced. additio, ib. p. 453. (Ballerini in ed. Opp. Leonis tom. I. p. 1491. ex graeco cod. Veneto hanc actionem dederant, multo breuiorem ea, quae in conciliorum editt. vulgata est. Pauca tamen continet, quae in istis desiderantur. Haec itaque suo loco Mansi inserenda putauit.)

* Ad Chalcedonense concilium additio p. 773. (inest summa confessionis Chalcedonensis, quam Euthymius, celebris Palaestinae abbas, qui eodem saeculo vixit in narratione de his, quae Chalcedone de rebus doctrinae christianae statuta et decreta sunt, complexus est (quae quidem exstat apud Cyrillum Scythopolitanum in vita S. Euthymii a PP. S. Mauri edita in Analect. gr. p. 57. Memorabilis praesertim est lectio ἐν δυο φυσεσι pro ἐκ δυο φυσεων.)

* Adpendix ad concilium Chalcedonense cum praemonitione Mansi pag. 796. sq. In hac adpendice exhibentur Leontii monachi hierosolymitani, (quem argumentis, quibus non magna probandi vis inest, a Leontio Byzantino diuersum esse putat Mansi,) apologia concilii Chalcedonensis ab *Anton. Bongiovanni* e cod. Veneto suppeditata, cum eiusdem interpretatione et notis; ibid. p. 799. — Cyrilli, Paulli Emeseni, Eustathii Antiocheni aliorumque de Christo testimonia, a Leontio collecta, ex Leontii MSS. itidem ab *Ant. Bongiouanni* suppeditata, cum interpret. et notis eiusdem; ib. p. 813. — *Seueri*, patriarchae Antiocheni, sententiae a Leontio collectae, (eo consilio, vt, parum sibi Seuerum constare, demonstraret,) ex interpretat. et cum notis *Ant. Bongiovanni;* ib. p. 831. — *Timothei Aeluri* sententiae, (ab eod. Leontio excerptae, quo eum sibi contradicere ostenderet,) interprete *Ant. Bongiouanni* cum eiusd. notis; ib. p. 841. — *Athanasii* de Christo testimonium, cum interpretatione et notis *Ant. Bongiovanni;* ib. p. 845. (locum Athanasii, quem in suam sententiam trahebant Eutychiani, licet etiam a Cyrillo sub Athanasii nomine laudetur, spurium esse, ostendit Leontius.) — *Iulii* episc. rom. supposititia quaedam cum interpret. et notis *Ant. Bongiovanni*, ib. p. 847. (Quum varia Iulii testimonia adferrent Eutychiani, quibus suam sententiam confirmare conabantur, perperam illa

dd) Latine in codice encyclio cap. 2. *ee*) Ibid. cap. 1.

illa Iulio tribui, demonſtrat Leontius). *Cyrilli* teſtimonia, a Leontio explicata, cum interpret. et notis *Ant. Bongiovanni;* ib. pag. 857. (Varia Cyrilli loca, quae Eutychianorum errori fauere videntur, in orthodoxum ſenſum detorquet Leontius. *Mart.*]

Ad hiſtoriam ſynodi Chalcedonenſis conferre etiam licebit Paſchaſium Quesnellum ad Leonem magnum, trium capitulorum defenſores Facundum, Liberatum, etc. ſcriptoresque, quos de Neſtorii et Eutychis haereſi laudaui volum. X. p. 538. ſqq. et 567. ſqq. Vigilium Tapſenſem contra Eutychen, Ephraemi Antiocheni apologiam pro ſynodo Chalcedonenſi apud Photium cod. CCXXIX. Nicetae Byzautii pro ſynodo Chalcedonenſi ſcriptum editum graece et latine ab Allatio tom. I. Graeciae orthodoxae p. 663–754. D. *Ioh. Hulſemanni* exercitatio ad concilium Chalcedonenſe prodiit Lipſiae 1651. 4. *Fabr.* *Varias de hoc concilio diſſ. conſcripſit *Natal. Alexander* in hiſtor. eccleſ. tom. V. Pariſ. 1714. fol. p. 245–267. *Tillemont.* memoir. tom. XV. ad vitam Leonis, art. 96. ſq. p. 628. et 908. *Du Pin* bibl. des auteurs eccleſ. tom. III. part. 2. pag. 327. *Henr. Benzelii* vindiciae concilii Chalcedon. in cauſſa Eutychis, contra Gothofr. Arnold, ſcr. a. 1739. rec. in ſyntagm. eius diſſertatt. acad. tom. I. pag. 599. ſqq. Francof. et Lipſ. 1745. 4. — canones illius concilii, cum ſcholiis *Chr. Lupi* et cum adpendice, in huius Opp. tom. II. p. 63. ſqq. et p. 245. ſqq. Venet. 1724. fol. et p. 118. ſqq. *Lupi* diſſ. de ſynodo Chalced. — *Bower* Hiſtorie der römiſchen Päpſte tom. I. pag. 195. ſqq. cum primis *Caue* in hiſtor. litter. SS. eccl. tom. I. p. 482. ſqq. ad a. 451. vbi ſingulas partes actorum huius concilii copioſe recenſet, ac p. 486. de *codice canonum eccleſiae vniuerſae*, cuius prima in hac ſynodo fit mentio, diligenter agit; *Walch.* in: Entwurf etc. p. 307–314. vbi non ſolum hiſtoriam concilii Chalcedon. dilucide enarrat, ſed multos quoque more ſuo de illo nominat ſcriptores, copioſius vero perſequitur hiſtoriam Eutychis, huius errorum indeque ortarum controuerſiarum et concilii Chalced. in: Entwurf einer vollſtändigen Hiſtorie der Ketzereien etc. tom. VI. p. 3–640. ac *Fuchs* in: Bibl. der Kirchenverſamml. tom. IV. qui poſtquam p. 266–311. longam ſcripſerat introductionem ad hiſtoriam illius concilii, p. 312–532. ex Manſio excerpſit acta concilii Chalced. vna cum actis ſynodi CPolitanae a. 448. et Epheſinae II. a. 449. inſertis: p. 533. ſqq. particulas nonnullarum epiſtolarum ex cod. *Encyclico*; p. 539. ſqq. Baſiliſci imp. edictum contra ſynodum Chalced. (v. *Euagrii* H. E. libr. III. c. 4.) — p. 542. ſqq. Zenonis imp. Henoticon (a. 482.) — *Aſſemann.* in bibl. iuris orient. canon. et ciuilis libr. I. paſſim et vario modo diſſerit de illo conc. e. g. cap. III. p. 56. cap. IV. p. 74. ſq. ac p. 80. ſqq. contra Ballerinios, cap. V. p. 89. ſqq. p. 111. p. 116. ſq. — *Ballerinii* in part. II. c. 11. p. 427. ſq. in Gallandii ſylloge tom. I. de duabus collectionibus, ad Eutychium pertinentibus, pauca indicant et prouocant ad praefat. ad edit. S. Leon. opp. §. 18. tom. I. p. 537. et tom. II. col. 1218. ſqq. ad obſeruatt. ad diſſ. IX. Quesnelli. — ib. §. 11. ac III. p. 428. ſqq. de collectionibus in cauſſa Acacii etc. —

De *Cochlaei* epp. auguſtalibus etc. v. ſupra p. 170. in nota. Add. *Spittler* Geſchichte des kanon. Rechts p. 88. ſqq. p. 92 ſqq. — In variis MSS. codd. adhuc exſtant quaedam, quae ad illud concil. ſpectant; ex gr. in codd. *Coislin.* XXXIV. definitio ſynodi Chalced. — XXXVII. et CXXII. excerpta in Niconis collect.; — CXVII. — et in cod. CCV. in definitionibus fidei orthodoxae a Montfauc. gr. ac lat. editis, laudatur concil. Chalced. conſtans ſexcentis et triginta patribus contra Eutychen et Dioſcorum: v. *Montfauc.* bibl. Coislin. p. 86. 111. 191. 198 et 266. ac p. 563. de cod. CCCLXIV. in quo exſtant VII. canones iſtius concilii. — De cod. *Bernenſi* v. *Sinneri* bibl. Bernenſ. MSt. p. 48. — De codd. caeſar. Vindobon. v. *Lambec.* III. pag. 396. nr. 57. VIII. p. 856. nr. 11. maxime p. 1032. ſqq. de cod. LVII. quem, Lambec. iudicat, digniſſimum profecto, qui cum edd. a capite ad calcem diligentiſſime accuratiſſimeque conferatur; atque Kollarius in nota, praeſtolantur, inquit, acta adhuc virum aliquem doctum qui conferat; pro nouiſſima conciliorum editione, a Manſio procurata, non fuiſſe collata, teſtis eſt cum textus ipſe, tum etiam adnotatio Harduini tom. VI. p. 553. margini adſcripta. — *Florentiae* in cod. Laurent. XVII. et nr. 23. plut. 8. ex actis ſynodi Chalced. et nr. 24. ſynodi epiſtola, miſſa ad Leonem, papam rom. — in cod. XII. nr. 6. plut. IV. fragmentum; — in cod. X. nr. 4. plut. 10. concil. Chalcedon. et aliorum canones. v. *Bandin.* cat. codd. gr. Laur. I. p. 561. 534. et 478. de codd. Marc. *Venetis* CLXIV. CLXV. et DLV. v. cel. *Morelli* Bibl. MSt. gr. et lat. tom. I. p. 94. vt aliarum biblioth. codices a *Montfauc.* in Bibl. biblioth. MSSt. aliisque memoratos breuitatis ſtudio praetermittam. *Harl.*

A.C. 451. *Alexandrini* concilii ſub Proterio in cauſſa Eutychianorum celebrati meminit pag. 1007. *Labbeus* ex epiſtola epiſcoporum Aegypti ad Leonem imp.

Alexandrinum Timothei Aeluri, *Theſſalonicenſe* Eudoxii, *CPolitanum* Anatolii, *Romanas* item duas et *Antiochenum* hoc loco idem Labbeus refert ex veteri Synodico cap. 91. ſeq. ſupra p. 227. ed. vet. et ed. nou. p. 395. *Fabr.* Sed haec ſex a. 453. et 460. et antecedens Alexandrinum concilia *Walch.* in: Entwurf etc. p. 314. non ſolum incerta eſſe, ſed etiam temporis rationi repugnare arbitratur. *Harl.*

circa A. 452. *Arelatenſis II.* canones LVI. de variis diſciplinae capitibus, ex Sirmondi editione. Sirmondi, Binii et Albaſpinaei notas Labbeus, vt ſolet addidit, Harduinus omiſit. De hac [*] ſynodo conferenda etiam Labbei nota p. 1819. vbi obſeruat ſynodicam exſtare inter epiſtolas Leonis papae et tom. III. Labbei pag. 1329. cum eiusdem Leonis reſponſione. *Fabr.* *Manſi* VII. p. 875-892. et ex eo canones LVI. *Fuchs* IV. pag. 569. ſqq. qui tamen adnotat, incertum eſſe, num? ſaltem, quo anno habitum ſit illud concilium, aliis id a. 448. aliis a. 451. et aliis, quamquam haud probabiliter, a. 452. adſignantibus, et in cod. Rhemenſi repertos fuiſſe LVI. canones, in aliis vero codd. tantum XXV. aut XXXIII. exſtare. Contra *Walch.* in: Entwurf etc. p. 294. cum aliis id refert ad a. 443. et

Digitized by Google

et ab aliis in a. 451. aut 453. temere collocari pronuntiat, laudatque *Tillemont.* memoir. tom. XV. p. 69. et 843. aliosque. Add. *Ballerin.* de antiq. collectionibus etc. part. I. cap. 10. §. 19. in Gallandii sylloge etc. I. p. 416. sq. praesertim de codd. in quibus variat canonum numerus; et *Spittlerum* in: Geschichte des kanon. Rechts p. 115. not. qui cum Walch. l. c. censet, canones potius fuisse collectionem cuiusdam Arelatensis priuatam, ex pluribus synodis gallicanis compilatam, quam decreta cuiusdam concilii. *Harl.*

[* *Statuta ecclesiae antiquae*, (e MSt. Luc.) cum praemonitione *Mansi* VII. p. 893. Accedit ad sententiam Ballerinorum in diss. III. ad tertium volumen opp. Leonis, vetustam quamdam canonum collectionem hisce statutis contineri, minime vero, vt vulgo fertur, in synodo quadam Carthaginiensi siue a. 398. siue a. 418. ea condita fuisse. *Mart.*]

†† *Narbonense* sub Rustico archiepiscopo, adnotat *Baluzius* p. 1398. ex epistola Leonis magni ad Rusticum.

†A. C. 454. *Incerti loci.* Cuius concilii synodica epistola Leonis, Eustochii et Victurii apud Labbeum tom. III. p. 1507. Confer eumdem tom. IV. p. 1819. seq. [et aliud incerti loci in *Mansi* supplem. concil. I. pag. 335. qui id CPoli habitum fuisse suspicatur. *Harl.*]

455. *Andegauense* in ordinatione Talasii episcopi, editum primum a Baronio. Canones XII. *Fabr.* v. *Mansi* VII. p. 899. sqq. et ex eo canones XII. *Fuchs* l. c. IV. p. 578. sqq. *Tillemont.* memoir. tom. XVI. p. 394. et *Walch.* Entwurf etc. p. 315. sq. qui, vti etiam Fuchs, illam synodum a. 453. adsignat. *Harl.*

Arelatense III. a Rauennio episcopo in caussa Fausti, abbatis insulae Lirinensis et episcoporum. Epistola vtraque adfertur etiam in concilio Carthag. a. 525. pag. 1088. seq. *Harduin.* [a. 454. a *Walchio* in: Entwurf. p. 316. tribuitur. *Harl.*]

459. *CPolitani* LXXXI. episcoporum sub Gennadio, epistola encyclia aduersus Simoniacas molitiones, ex Balsamone graece et latine, subscriptiones episcoporum ex *Baluzio* p. 1452. seq. *Lambecio* VIII. p. 421. ff) et *Leunclauio* p. 187. (189.) iuris graeco-rom. tom. I. libr. III. addidit Harduinus.

† 460. *Lugdunense* sub Verano archiepiscopo. Vide *Labbeum* tom. IV. p. 1820. [quod vero *Walch.* l. c. p. 317. fabulosum esse iudicat. *Harl.*]

Nnnn 2 A. C. 461.

ff) Siue p. 888. sqq. ed. Kollar. (de cod. caesar. CXLIV. nr. 35.) atque Kollar. adnotat, post Baluzium etiam a *Mansio* ed. conciliorum nouissimae, tom. VII. p. 915. subscriptiones esse insertas, et, huic, ait, quum hoc exemplar nostrum, (caesareum,) discrimina lectionum suppeditauerit, idcirco adhuc hoc loco non est motum. *Harl.*

Digitized by Google

A.C. 461. Tarraconensium episcoporum ad Hilarum et *Hilari* papae ad Ascanium Tarraconensem epistolae duae, et tertia ad Leontium[gg]) Arelatensem, Veranum et Victurum episcopos, ex collectionibus Dionysii et Isidori.

† Aliae epistolae octo Hilari, obuiae etiam apud Baron.[hh]) et decreta duo ex Gratiano de consecr. dist. 2. *ubi pars est corporis,* et ex codice sedecim librorum lib. IV. cap. 19.

Epistola SS. episcoporum *Lupi* Tricassini, et *Euphronii* Augustodunensis ad Talasium episcopum Andegauensem de sollemnitatibus et bigamis *) clericis, et iis, qui coniugati [?] adsumuntur. *Leontii* Arelatensis epistola ad Hilarum papam apud Labbeum p. 1828.

Concilium *Turonicum,* canones XIII. *Fabr.* [* Canones conciliorum Turonensium, ex Burchardo et aliis; *Mansi* VII. p. 948. *Mart.*] atque in supplem. concil. tom. I. p. 341. Idem *Mansi* in amplist. collectione etc. VII. p. 943–948. concilium *Turonicum,* cum notis Sirmondi et Binii, et ex eo canones XIII. *Fuchs* l. c. IV. p. 581. sqq. add. *Walch.* l. c. p. 317. §. CV. *Harl.*

† 463. *Arelatense* contra Mamertinum, Viennensem archiepiscopum. Vide *Labbeum* tom. IV. p. 1820. *Fabr.* [*Walch.* in: Entwurf etc. p. 318. qui citat *Tillemont* memoir. tom. XVI. p. 105. Histoire litter. de la France tom. II. pag. 410. et *Bower* Hist. der röm. Päpste, tom. III. p. 14. sqq. — Idem p. 317. (et in Hist. der Päpste pag. 110.) de synodo *romana* in Hermis, episc. Narbonnensis, caussa. *Harl.*

465. *Veneticum,* in Paterni Venetensis episcopi ordinatione a Perpetuo Armoricanae prouinciae metropolitano celebratum. Canones XIV. *Fabr.* v. *Tillemont* mem. tom. XVI. p. 401. et *Walch.* l. c. p. 319. *Mansi* VII. p. 951. sqq. *Fuchs* IV. p. 591. sqq. *Harl.*

Romanum, episcoporum XLVIII. Sub Hilaro papa, ex Dionysii Exigui et Isidori collectione. Canones V. cum duabus Ascanii episcopi Tarraconensis ad Hilarum epistolis. Edidit etiam *Christianus Lupus* ad calcem epistolarum Ephesinarum p. 471. *Fabr.* [* Ad idem concilium correctio *Mansi* VII. pag. 569. (emendantur varia loca e cod. MSt. Luc.) *Mart.*] *Mansi* ib. p. 959-968. atque ex eo *Fuchs* IV. pag. 585. sqq. reddidit canones V. cum duabus epistolis; add. *Mansi*

gg) Confer Leontii huius epistolam in tom. V. spicilegii Dacheriani p. 758.

hh) Vide *Tillemont.* tom. XVI. memor. p. 35. seq. Epistola ad Pulcheriam Augustam scripta adhuc a diacono exstat in actis synodi Chalced. pag. 34. edit. Harduin. (pag. 51. Labbei,) graecam versionem veterem dedit *Cotelerius* 1. monument. p. 60. epistola ad Victorium Aquitanum, huius canoni paschali praefigitur.

*) De bigamia clericorum sacrorumque hominum multus est *Assemann.* in bibl. iuris orientalis can. et ciu. lib. I. cap. 13. sect. 2. et 3. §. 505. sqq. p. 460. sqq. *Harl.*

Digitized by Google

Mansi supplem. concil. I. pag. 337. aliosque a *Walch.* Entwurf etc. pag. 318. sq. citatos. *Harl.*

De *Tarraconensi* synodo aduersus Siluanum episcopum Calagurritanum illicitas ordinationes vsurpantem, mentio in iisdem Ascanii epistolis. [v. *Aguirre* concil. hispan. tom. II. p. 225. et *Walch.* l. c. p. 318. *Harl.*]

† *Cambrici* concilii ex Matthaeo Westmonasteriensi p. 1059. meminit Labbeus.

A. C. 467. *Simplicii* papae epistolae quatuor, et vna Acacii CPol. ad Simplicium. Confer *Gelasii* epist. VIII. apud Harduin. p. 916. seq.

†Aliae Simplicii epistolae XV.

† 470. *Cabillonense*, in quo electus Ioannes Cabillonensis episcopus. Vide *Sidonium* lib. IV. epist. vlt. [et *Walch.* l. c. p. 320.]

472. *Antiocheni* concilii, in quo Petrus Fullo deiectus Antiochena sede, quam inuaserat, ab episcopis fuit, meminit Gelasius ii) in gestis de nomine Acacii et Liberatus cap. 18.

*† *Bituricense*, quo Simplicius Bituricensis archiepiscopus electus. Vide *Sidonii* epist. lib. VII. 5. 8. et 9. vbi subiicitur concio, quam idem Sidonius in ecclesia habuit, quum Simplicium archiepiscopum renunciaret: [et Hist. litter. de la France, tom. II. p. 555. et 564. *Harl.*]

† 474. De *Viennensi*, quod in caussa rogationum triduanarum, ante adscensionem Domini celebrandarum, a b. Mamerto Viennensi episcopo habitum est, ex chronico Cameracensi *Labbeus* p. 1041. *Fabr.* *Walch.* Entwurf. p. 321. et hoc et *Bituricense* proprie nominanda esse concilia, negat, citatque *Tillemont.* memoir. tom. XVI. p. 112. ac *Bingham* Origin. eccles. vol. V. p. 23. sqq. *Harl.*

475. *Arelatense*, sub Leontio episcopo, ad condemnandum praedestinationis errorem.

[†] *Fausti* Reiensis episc. ad *Lucidum* presb. e secta praedestinatorum epistola synodica cum *Lucidi*, errorem emendantis, libello ad episcopos. *Fabr.* *Lucidi* libellus et *Fausti* epist. in *Basnagii* thesaur. monim. tom. I. p. 352. sqq. *Sirmond.* concil. Gall. tom. I. p. 150. *Mansi* collect. VII. p. 1007. sqq. et ex eo *Fuchs* l. c. IV. p. 595. sqq. qui recensione epistolae ac libelli finem praestantissimae suae conciliorum bibliothecae imponere vi morbi diuturni, qui eum quoque viuis eripuit, coactus est: v. praefat. cel. Plankii ad tom. IV. — De hoc concilio v. quoque *Vossii* hist. Pelag. libr. II. cap. 50. *Noris.* hist. Pelag. libr. II. cap. 15. *Thomasin* dissert. XIII. ad concil. tom. I. p. 435. sqq. aliosque in *Walch.* Entwurf. p. 321. sq. *Harl.*

ii) Sine auctoris nomine edidit *Labbeus* tom. IV. p. 1079. [conf. *Walch* Entwurf. p. 320. *Harl.*]

Digitized by Google

De *Lugdunensi* synodo sub Patiente episcopo Lugd. ex Fausti epistola ad Leontium. Ab hac synodo probatum Gennadii librum de ecclesiasticis dogmatibus suspicatur Sirmondus.

[* Ad *Ephesinam* pseudo-synodum Eutychianorum, Basilisco imperante, habitam, (quam ex Pagio adtulit Coletti,) additio; *Mansi* VII. p. 1013. Ipsum libellum precum, ab episcopis Eutychianis imperatori oblatum, vt ne constitutionem, encyclicis litteris suis, quibus concilium Chalcedonense euertebatur, contrariam promulgaret, ex Euagrio scholast. III. 5. addidit Mansi, et quaedam Veneti editoris errata castigauit. *Mart.* Add. *Mansi* supplem. concil. I. p. 341. et *Pagii* critic. in annal. Baron. tom. VIII. p. 355. — Basilisci edictum contra synod. Chalcedon., ex Mansio *Fuchs* IV. p. 539. sqq. qui et edictum et synodum malit a. 476. adsignare. *Harl.*]

A. C. 478. De *Antiocheno* concilio, in quo Steph. Antiochenus episcopus ordinatus synodicam misit ad Acacium CPol. significans ordinationem suam, damnationem *Pet. Gnaphei* et *Io.* Apameni siue Antiocheni, consulendus Theophanes. [et *Ceiller* histoire des auteurs tom. XV. pag. 601. a *Walchio* l. c. §. 119. pag. 323. laudatus. *Harl.*]

Constantinopoli Acacius colligit synodum ἐνδημοῦσαν siue episcoporum, qui in illa vrbe praesentes aderant, in qua *Io.* et *Pet. Fullonem* damnat. Liberatus testis c. 18. Ad hoc concilium spectant *epistolae* Acacii CPol. Antheonis Arsinoitae, Fausti Apollonidensis, Pamphili Abideni, Asclepiadae Trallensis, [tt]) quas graece et lat. edidit *Fronto Ducaeus* cum Zonara in canones conciliorum Paris. 1618. fol. Eaedem habentur apud *Harduin.* p. 842. *Labbeum* p. 1107. De his epistolis videndus est *Henr. Valesius* in diss. de Petro Gnapheo Antiocheno, ad calcem historiae Theodoreti et Euagrii pag. 177. *Sirmondus* ad epistolam 3. Alcimi Auiti, Suicerus et Cangius in τρισάγιον, *Tillemontius* tom. XVI. memor. pag. 375. 687. etc.

[*Laodiceae* in Syria concilium a. 478. esse habitum, in eoque Stephanum, episc. Antiochenum liberum declaratum, animaduertit *Walch.* in: Entwurf etc. pag. 323. citatque *Tillemont.* mem. tom. XVI. p. 316. *Harl.*]

Editionis Regiae tomus X.

483. *Felicis III.* papae epistolae decem, ex quibus tertia et quarta ad Petrum Gnapheum, quintaque ad Zenonem imp. etiam graece exhibentur ex Frontonis Ducaei editione. [v. *Lambec.* VIII. p. 1038. sq. not. 4. cod. caes. LVIII. *Harl.*]

† Aliae

tt) V. supra, vol. XI. p. 562. de *Antheone*, et p. 583. de *Asclepiade* et *Lambec.* VIII. pag. 1036. nr. 2. et 3. cod. LVIII. *Harl.*

Digitized by Google

†Aliae epistolae sex eiusdem Felicis, ad Andream episc. Thessalonicensem, ad Vetranionem episcopum, ad Thalasium archimandritam CPol. ad Flauitam episcopum CPol. ad monachos vrbis CPol. et Bithyniae, et ad clerum plebemque CPol. Vide *Sirmondum* tom. II. Opp. p. 829. *Tillemont.* tom. XVI. memor, p. 438. etc. [conf. *Fuchs* IV. p. 545. sqq. ibique not. *Harl.*]

*†*Breuiculus historiae Eutychianistarum*, siue *gesta de nomine Acacii* apud *Labbeum* p. 1079 - 1083. Ediderat *Sirmondus*, cum adpendice codicis Theodos. Auctor Valesio ad Euagrium videtur esse Gelasius papa, sed [?] *Tillemontius* tom. XVI. pag. 659. obseruat, accuratiorem esse in historia narranda, quam Gelasius esse solet: et *Pagius* ad a. 496. n. 4. docet, priorem huius libelli partem totidem verbis esse excerptam a Liberato, qui sub Iustiniano scripsit; posteriorem vero ex Gelasii collectam epistolis.

A.C. 484. *Romanum* concilium aduersus Acacium CPol. et Petrum Fullonem Antiochenum. Ad hoc pertinent epistolae Felicis papae octo priores. *Fabr.* V. *Walch* l. c. p. 324. qui praeter ea adpellat *Tillemont.* mem. tom. XVI. pag. 351. sqq. et 764. *Bower.* Histor. der Päbste, tom. III. p. 91. aliosque; negat autem p. 323. contra *Baron.* annal. eccles. tom. VIII. pag. 483. vi decreti concilii *romani* a. 483. a Felice II. aut III. propter adcusationem Io. Talaiae in caussa Acacii legatos CPolin fuisse missos. *Harl.*

Quintiani episcopi Asculani ad Petrum Fullonem epistola, cum anathematismis duodecim. Graece et latine, ex Frontonis Ducaei editione. *Fabr.* Exstat *Vindobon.* in codd. caes. LVI. 6. epist. *Quintiani*, qui ibi vocatur episcopus Ἀρκυλιανῶν· inc. πολυτρόπως καὶ πολυμερῶς ἐξένευσας· v. *Lambec.* VIII. pag. 1030. et in not. de varietate nominis in libris; et in cod. LVIII. nr. 3. inter epistolas diuersorum ad Petrum Fullonem, epist. septima, cuius initium idem est, quod in superiore; ipsius vero epist. inscriptio est: Ἐπιστολὴ Κυντιανοῦ ἐπισκόπου Ἐρκυλιανῶν πρὸς Πέτρον, ἀρχιεπίσκοπον Ἀντιοχείας· v. *Lambec.* ibid. pag. 1038. *Harl.*

Iustini Siculi et *Flauiani* Rhodopensis ad eumdem, ex eodem Ducaeo ad calcem Zonarae in canones concil. [*Iustini* epist. in cod. *Vindob.* citato LVIII. nr. 3. *Harl.*]

Romanum II. concilium episcoporum LXXVII. contra Vitalem et Misenum, praeuaricatores sedis apostolicae legatos, nec non Acacium CPol. et Petrum Moggum Alexandrinae sedis inuasorem. Epistola synodica ad clericos et monachos orientales. *Fabr.*

[* Ad concilium *romanum* a. 495. sub Felice papa, (quod ex Pagio recepit Coleti,) adnotatio critica *Mansi* VII. p. 1167 *Mart.*]

[* *Seleucienses* synodi duae, quarum altera a Babuaeo, catholico Assyriae orthodoxo, ex orthodoxis collecta ad sacrorum hominum coniugia repellenda; altera a Bar-

Digitized by Google

a Barſuma, Niſibis metropolita Neſtoriano, aduerſus priorem illam, ſub Pheraze Perſarum rege a. 485. celebrata, (ex *Aſſemanni* bibl. orient. tom. III. part. 2. p. 177.) *Manſi* VII. p. 1173. [et in ſupplem. concil. tom. I. p. 347.] *Mart.*] — De ſynodo *Seleucienſi* Neſtorianorum pro Acacio contra Barſumam a. 489. habita v. *Aſſemann.* l. c. p. 180. *Manſi* ſupplem. concil. I. pag. 347. et *Walch.* Entwurf. p. 327. *Harl.*]

Conuentus generalis epiſcoporum catholicorum diuerſarum prouinciarum *Africae* ex praecepto *Hunerici*, regis Vandalorum, factus Carthagine. Vbi Homouſiani epiſcopi plures quadringentis exſpoliati dignitate et in exſilium acti ſunt. Praeceptum Hunerici. Suggerenda Hunerico regi. B. *Eugenii*, epiſcopi Carthag. fidei catholicae ratio. Regis Hunerici decretum. Epiſcoporum catholicorum nomina. [v. *Walchii* Entwurf. p. 325. ſq.]

A. C. 487. *Romanum III.* epiſcoporum XXXVIII. de lapſis Africanae eccleſiae recipiendis. Ad hoc pertinet epiſtola Felicis papae, nona Harduino, Labbeo ſeptima, quae incipit: *Qualiter in Africanis.*

De ſynodis variis Felicis tempore habitis [ſed dubiis] *Labbeus* ex veteri Synodico c. 97. ſeq. ſupra p. 229. ed. vet. et ed. nou. p. 397.

492. *CPolitanum* ſub Euphemio epiſcopo, quo confirmata decreta ſynodi Chalcedonenſis. Vide *Baluz.* p. 1457. Vetus Synodicon c. 106. ſupra pag. 232. ed. vet. et ed. nou. p. 399.

[* In adpendice ad *Manſi* tom. VII. Synodus *Syriaca* habita a. 405. pag. 1181. — Anonymi interpretis adnotationes in hanc ſynodum, p. 1186. — Canones S. Patricio adſcripti, (ex *Wilkinſio* concilior. M. Britanniae, tom. I.) cum admonitione editoris, (hos canones, qui tomo VI. p. 519. inferendi fuiſſent, adpendicis loco hic tranſcriptos eſſe.) p. 1187. *Mart.*]

[*Edit. Manſi Tomus VIII.*]

Gelaſii I. papae decreta et epiſtolae: 1) ad Euphemium CPol. [P] *Quod plene cupimus.* 2) Commonitorium ad Fauſtum [u]) magiſtrum fungentem legationis officio CPoli. *Ego quoque mente percepi Graecos.* 3) ad omnes epiſcopos per Picenum, de Pelagianis erroribus. *Barbaricis hactenus dolebamus incurſibus.* 4) ad Anaſtaſium imp. *Famuli veſtrae pietatis.* 5) ad epiſcopos per Lucaniam et Brutios et Siciliam conſtitutos, decreta XXVIII. *Neceſſaria rerum diſpenſatione.* 6) ad epiſcopos Siciliae. *Praeſulum auctoritas noſtrorum.* 7) ad epiſcopos Dardaniae de Acacio iure damnato. *Valde mirati ſumus.* 8) tractatus de Timothei

(u) Al. ad Feſtum, qui legatus ſub Anaſtaſio, Gelaſii ſucceſſore.

Digitized by Google

thei Aeluri et Petri Alex. impietate a Simplicio et Felice condemnata [mm]). *Illud, inquit, me non mediocriter.* 9) ad episcopos orientales [nn]). *Quid ergo isti prudentes viri.* 10) Ex collectione canonum cardinalis Deusdedit, octo fragmenta [oo]) epistolarum Gelasii ad Caelestinum, ad Sabinum, ad Quinigesium et Constantinum, ad Victorem, ad Respectum et Leontinum, ad Iustum et Stephanum, ad Maioricum, Serenum et Iohannem episcopos: nec non fragmente duo ex Anselmi lib. VI. c. 39. et 46. ex Gelasii epistola ad Natalem episc. et ad clerum, ordinarios et plebem Brendesii. His adde decretum apud Gratian. 9. XVI. qu. 3. *post quingentos.*

† Apud Labbeum praeterea exhibentur 11) ad Laurentium de Lignidio episc. epistola episcoporum Dardaniae ad Gelasium. 12) ad episcopos Dardaniae. *Vbi primum respirare fas est.* 13) ad Honorium Dalmatiae episcopum. *Licet inter varias temporum.* 14) ad eundem. *Miramur dilectionem tuam.* 15) ad episcopos Dardaniae et Illyrici. *Audientes orthodoxam vestrae.* 16) ad Aeonium Arelatensem episc. *Inter difficultates varias,* et p. 1259. ad Rusticum Lugd. episc. ex Dacherii spicileg. tom. V. p. 581. *Inter ingruentium malorum turbines.*

[☧] Gelasii tomus de anathematis vinculo, Labbe p. 1227. Harduin. p. 929. Incip. *Ne forte, quod solent, dicant.*

† Eiusd. aduersus Andromachum senatorem, caeterosque Romanos, qui ex *Lupercalium* intermissione Romae mala contingere dictitabant. Incip. *Sedent quidam in domibus suis.*

† Eiusd. dicta aduersus *Pelagianam* haeresin. Incip. *De Pelagianis quidem sensibus.*

Constituta Gelasii papae, quae episcopi in sua ordinatione accipiunt. Incip. *Probabilibus desideriis.* In libro diurno romanorum pontificum inscribitur: *Synodale, quod accipit episcopus.* Est et inter epistolas Gregorii II. ordine quarta. Citatur quoque apud Gratian. ex Gelasio 26. XII. qv. 2. clero, ordini et plebi Brendesii.

[* *Gelasii* epistolae ad episcopos Dardaniae forma breuior, (ex cod. canonum ecclesiast. a Quesnello vulgato c. 50. secundum recens. Ballerinor.) *Mansi* VIII. p. 63. conf. *Mansi* praemonitionem, p. 49. *Mart.*]

[* Ad epistolas Gelasii adpendix, ex *Baluzii* Miscell. tom. V. ibid. p. 122. *Mart.*]

[* *Nestorianorum* tres synodi, ex *Assemanni* bibl. orient. tom. III. part. 2. pag. 178. ibid. p. 143. *Mart.*] et *Mansi* supplem. concil. I. p. 353. *Harl.*]

A. C. 494.

mm) Hunc *Labbeus* tom. I. de scriptoribus eccles. p. 342. vocat tractatum contra Graecos. Ediderat *Sirmondus* in adpendice codicis Theodos.

nn) Hanc quoque ibidem edidit Sirmondus, de vtroque scripto confer *Tillemontium* tom. XVI. memor. p. 648.

oo) Edidit *Holstenius* in collectione romana tom. I.

Digitized by Google

A. C. 494. Concilium *romanum* LXX. episcoporum, in quo decretum celebre de libris sacris et apocryphis, quod in aliis codicibus *Damaso*, in pluribus atque, vt Benedictini ad S. Ambrosium tom. I. p. 1266. testantur, in codicibus ante mille annos exaratis, *Gelasio*, in paucis aliis, (vt Iurensi, quem Chissletius edidit,) *Hormisdae* tribuitur, fortasse quod a Damaso conceptum primum, deinde a Gelasio, ac denique ab Hormisda ita auctum ac digestum sit. Vide *Baluzium* ad Anton. Augustinum de emendatione Gratiani pag. 444. (715.) Pearsonium parte I. vindiciar. Ignatii c. 4. *Larroquanum* animaduersionibus ad Pearsonium p. 29. seq. *Schelstratenum* in Antiquitate illustrata tom. I. p. 369. D. *Tho. Ittigium* de haeresiarchis p. 207. et in adpendice p. 125. *Caueum* in historia literaria S. E. ad a. 492. *Chifletium* ad Vigilium Tapsensem pag. 149. praecipue vero *Iustum Fontanini* libro 2. de Antiquitatibus Hortae Coloniae Etruscorum cap. 3. Exstat hoc decretum etiam sub Gelasii nomine apud Vincentium Bellouacensem in prologo ad speculum naturale cap. 13. seq. et apud Gratianum dist. 15. *sacra romana ecclesia*, Burchardum lib. 3. c. 220. seq. Iuonem parte 4. cap. 64. et pannormiae lib. 2. c. 91. notis illustratum exhibet *Couarruuias* tom. II. variarum resolutionum lib. 4. Gelasio etiam tribuitur ab Hincmaro Remensi, a Lupo Ferrariensi, Nicolao I. papa epist. 8. (42.) et auctore Chronici Centulensis apud Dacherium [P] tom. IV. spicilegii, vt notauit Harduinus, qui etiam Capitulare Attonis tomo VIII. consulere iubet. Respicit etiam, sed Gelasii nominatim non meminit Aldhelmus, quando c. XI. libri de virginitate pp) ait de eliminandis apocryphorum deliramentis, orthodoxorum patrum scripta scriptis decretalibus sanxisse. *Fabr.* [*Idem concilium *romanum* de libris recipiendis, et non recipiendis (breuiore forma, prouti legitur in cod. Vaticano apud Fontanin. in commentario de antiquitatibus Hortae, adiecta lectionis varietate ex cod. Frisingensi antiquissimo,) *Mansi* VIII. p. 151. *Mart.*] — Decretum illud de libris sacris et apocryphis in concilio quodam fuisse conditum, *Walch.* in: Entwurf. p. 328. §. CXXX. omnino negandum esse censet. Conf. *Walch.* in: Historie der Päbste p. 113. *Harl.*

Tribuuntur etiam Gelasio *gesta de nomine Acacii*, de quibus supra ad a. 483. neque alium auctorem habent scripta in tomis conciliorum hactenus non edita, *codex sacramentorum*, quem vulgauit Iosephus *Maria Thomasius* qq) Rom. 1680. 4. vel *liber de duabus naturis*, editus in antidoto aduersus haereses Basil. 1528. fol. in Io. Heroldi Haeresiologia Basil. 1556. fol. et in collectione Tigurina de duabus naturis et vna persona Christi, 1571. fol. in bibliothecis patrum, (vt postrema Lugdunensi tom. VIII. p. 699.) et cum Stephani Audeberti Theodoreto explicato, Lascani 1639. 8. Gelasio papae illum vindicant *Io. Forbesius* XI. 16. instructionum historico-theol. *Dallaeus* de vsu patrum p. 108. *Steph. le Moyne* prolegom. ad Varia sacra *28. Caueus etc. atque contra Melch. Canum, Suffridum Petri,

pp) Tom. XIII. bibl. patrum edit Lugd. p. 57. qq) Iournal des Sauans 1681. p. 243.
B. Scripsit Aldhelmus circa a. 680.

Digitized by Google

Petri, Baronium, Binium, Bellarminum, Perronium agnoscunt Sirmondus, Spondanus, Petauius rr), Chifletius, Pagi, Dupinius aliique, etiam Labbeus tom. I. de scriptor. eccles. p. 342. sed qui praeter rem tradit, in Orthodoxographis reperiri, in vtraque enim illorum editione frustra quaeritur.

†Epistola *Auiti*, episcopi Viennensis, ad *Clodoueum*, regem Francorum, de suscepta ab eo Christi fide et baptismo. *Remigii*, Remorum episcopi, ad eumdem Clodoueum consolatoria in obitu Albofledis sororis, paullo post susceptum baptismum defunctae.

A. C. 495. Romanum concilium LV. episcoporum sub Gelasio, exemplar gestorum de absolutione Miseni, Cumani episcopi, de quo dictum ad a. 484. *Fabr.* *Walch* in: Entwurf etc. p. 328. citat *Baronii* annal. tom. VIII. pag. 588. *Tillemont.* memoir. tom. XVI. p. 657. ac *Bower.* Hist. der Päbste, tom. III. p. 122. sqq. *Harl.*

[¶] *Index scriptorum, quorum testimonia ss) S. Gelasius subiunxit libello de duabus naturis.*

ad paginas tomi VIII. bibliothecae patrum Lugdun.

rr) Vide eius dogm. Theol. tom. IV. pag. 122. seq. et 208.

ss) Conferendi indices testimoniorum in Theodorito et Leontio volum. VIII. huius biblioth. p. 301. sqq. et 310. sqq. et in actis concilii Ephesini et Chalced. quos dedi volum. X. p. 550. sqq.

Digitized by Google

Hactenus index in Gelasium de duabus naturis.

A.C. 496. *Anastasii II.* papae epistola decretalis ad Anastasium imp. ex Dionysii Exigui et Isidori Mercatoris collectione, capitula VIII.

††Ei. Fragmenta epistolae dogmaticae ad Vrsicinum edita a Baluzio p. 1458. et Harduino p. 951.

†Conuentus *Remensis* ad Clodouei regis baptismum in ecclesia S. Martini. Vide *Labbeum* tom. IV. p. 1827. *Fabr.* Sed hunc conuentum esse fictitium, adfirmat *Walch.* in: Entwurf. p. 329. *Harl.*

†Ad Clodoueum, regem Francorum, gratulatoria de suscepto Christianismo, ex tom. V. Spicilegii Dacheriani p. 582.

Libellus ab apocrisiariis Alexandrinae ecclesiae datus legatis CPolin missis ab Anastasio papa, et conformis *Henotico Zenonis* ad supprimendam concilii Chalcedonensis auctoritatem. Ediderat Baronius ad a. 497. 14.

†Decretum Anastasii ex Gratiano 23. qu. 3. *Qui potest obuiare et perturbare peruersos, et non facit, nihil est aliud quam fauere impietati eorum.*

De *CPolitano* concilio, in quo confirmatum Henoticum Zenonis, et Euphemius depositus, Macedonio successore dato, meminit Victor Tunonensis et auctor Synodici c. 107. supra p. 233. ed. vet. et ed. nou. p. 400. [v. *Baluz.* collect. nou. conc. p. 1457. et *Tillem.* mem. tom. XVI. p. 610. *Harl.*]

497. De *CPolitano* episcoporum ἐνδημούντων siue in vrbe praesentium, Macedonio praeside, ad vnionem ecclesiarum regiae vrbis, receptis actis Chalcedonensibus. Theophanes in chronico, et Synodici auctor loco laudato. Vide et acta sanctor. 25. April. p. 369. Victor Tunonensis reiectos in illo Nestorii et Eutychetis sectatores, sed et Chalcedonensis synodi defensores condemnatos tradit. *Fabr.* [°Ad concil. *CPolitanum* adnotatio critica: *Mansi* VIII. pag. 199. Annum

Digitized by Google

num 498. ei adſignandum cenſet. *Mart.*] et *Manſi* ſupplem. concil. I. p. 373. De tribus conciliis *CPolitan.* ann. 497. 498. (parum certis,) et a. 499. v. *Walch.* Entwurf etc. p. 329. ſq. *Harl.*

A. C. 498. *Symmachi* papae epiſtola 1. ad Liberium *tt*) Patricium, 2. ad [?] Laurentium *uu*) Mediolanenſem, 3. ad Caeſarium *vv*) Arelatenſem cum eiusdem Caeſarii libello ad Symmachum.

†Ei. 4. et 5. ad Aeonium, *ww*) Arelatenſem epiſc. 6. Apologetica *xx*) aduerſus Anaſtaſium imp. 7. ad Afros *yy*) epiſcopos, 8. ad Orientales, *zz*) cum Orientalium epiſtola ad Symmachum. 9. ad epiſcopos Galliae, *a*) cum exemplo libelli, Symmacho oblati ab Aegidio abbate et Meſſiano notario. 10. ad Caeſarium *b*) Arelatenſem, 11. ad Theodorum Laureacenſem, cui pallii concedit vſum, (ex adpendice ad Chronicon Reicherſpergenſe et ex metropoli Salisburgenſi Wigulei Hundii,) 12. ad Auitum, epiſcopum Viennenſem, ex Dacherii ſpicileg. tom. V. p. 583.

499. De *CPolitano* concilio, in quo cum Neſtorianis et Chalcedonenſi ſynodo condemnati, qui non confiterentur vnum e S. Trinitate crucifixum. Vide *Baluzium* p. 1456. (1459) ex Victore Tunonenſi.

Romanum ſub Symmacho, epiſcoporum LXXII. tempore Theodorici regis, de tollendo ambitu in comitiis pontificiis. Canones V. Subſcriptiones epiſcoporum *Baluz.* p. 1460. [v. *Walch.* Hiſt. der Päpſte, p. 115.]

Libellus Ioannis diaconi a. 506. oblatus Symmacho, apud Baluz. p. 1464. Labbeum p. 1401. Harduin. p. 963.

Theodorici regis lex ad ſenatum Romanum, data an. 507. contra ſacerdotes, qui ſubſtantiam eccleſiae, iure directo aut vendere aut donare praeſumunt. Ex edit. Lucae Holſtenii tom. II. collect. rom. pag. 212. Labbeus pag. 1401. et Harduin. pag. 963.

[?] *Collatio epiſcoporum*, praeſertim *Auiti* Viennenſis, coram rege Gundebaldo adverſus Arianos, ex tom. V. ſpicilegii Dacheriani p. 110. *Fabr.* in *Lalandé* ſupplem. concil. Gall. p. 43. et *Sirmondi* Opp. tom. II. p. 269. teſte *Walchio* aliosque laudante in: Entwurf etc. p. 331. *Harl.*

tt) Scripta Symmachi nomine ab Ennodio tunc diacono, inter cuius epiſtolas lib. V. epiſt. 1.

uu) Hanc male inter Symmachi epiſtolas referri, notat Sirmondus. Eſt enim oratio, non epiſtola: nec Symmacho congruit, ſed inter Ennodii dictiones ſiue orationes ſacras tertia, data Stephano *Viro Spectabili* Vicario, dicenda Maximo, epiſcopo Ticinenſi, cui deinde Ennodius ſucceſſit.

vv) *Baron.* ad a. C. 514. n. 4. ſeq.

ww) Id. ad a. 499. n. 36. 37.

xx) Id. ad a. 503. n. 18.

yy) *Ennod.* lib. XI. epiſt. 14.

zz) *Baron.* ad a. 512. n. 36. et 48.

a) Id. ad a. 515. n. 46.

b) Id. ad a. 502. n. 37.

Digitized by Google

[* Synodus *Perfica* Neflorianorum pro coniugiis monachis et facris hominibus permittendis, a. 499. ex *Affemanni* bibl. orient. tom. III. part. 2. p. 429. *Manfi* VIII. p. 239. *Mart.*] add. *Manfi* fupplem. concil. I. p. 377. *Harl.*]

A. C. 500. *Romanum II.* epifcoporum CXV. in quo Symmachus abfolutus, et condemnatus Petrus Altinenfis epifc. quem vifitatorem rex Theodoricus miferat.

501. *Romanum III.* Palmare, Dionyfio Exiguo quartum, in eiusdem Symmachi caufa. Ad fubfcriptiones epifcoporum conferendus *Baluzius* pag. 1464. feq. *Fabr.* De conciliis, faec. VI. habitis, conf. *Cauei* hiflor. litter. SS. eccles. vol. I. p. 552. fqq. ed. Bafil. — *Walchius*, poftquam in: Entwurf. in cap. II. p. 332–345. de ratione conciliorum faec. IV. et V. late curateque disputarat, a p. 346. coepit hiftoriam fingulorum conciliorum perfequi, p. 347. fq. cum *Bollandiftis* act. fctor. tom. IV. Iul. pag. 636. fqq. et *Manfio* tam in notis ad Baron. quam in fupplem. concil. I. pag. 379. fqq. *Pagii* rationes in critic. annal. Baron. ann. d. §. 7. fqq. tom. XIX. pag. 3. fqq. oppugnantibus, primum concil. rom. in cauffa Symmachi collocat in a. 499., alterum et tertium in a. 501. et quartum f. *Palmare* in a. 501. (vel potius a. 502.) nam in §. IV. de Palmari fyn. ponit eam in a. 502. adnotat vero, nondum confentire VV. DD. quodnam memorat. concil. fynodus fuerit *Palmaris*, et citat *Ceiller* hift. des auteurs tom. XII. p. 637. fqq. ac *Bower* Hift. der Päbfte, tom. III. p. 231. fqq. — Add. *Nitfch* diff. praefide Wernsdorf. de fynodo Palmari. Wittenberg. 1775. 4. — De Symmacho v. *Cauei* hift. litterar. SS. eccl. I. p. 466. ed. Bafil. ad a. 498. vbi, in primis pag. 552. concilia *Romana* in cauffa Symmachi I. a. 501. — II. quod *Palmare* vocat, a. 502. — III. atque Ennodii libellum, in fynodo recitatum, et communibus comprobatum fuffragiis, a. 503. IV. denique, a Symmacho et 103. epifcopis celebratum, a. 504. adfignantur. *Harl.*

Praeceptiones *Theodorici* regia ad epifcopos, cum relatione epifcoporum ad regem, et epiftola Viri Spectabilis, Anagnoftici regis.

502. *Romanum IV.* de rebus ecclefiae conferuandis. Hoc Dionyfio Exiguo eft tertium. Canones VIII. cum fubfcriptionibus epifcoporum.

† *Ennodii* Apologeticus, pro fynodo quarta romana, inter Ennodii opera a Sirmondo illuftrata plus fimplici vice vulgatus. [Add. *Walch.* l. c. pag. 348. fq. ad a. 504.]

Aluiti, Viennenfis epifcopi, (nomine epifcoporum Galliae fcripta,) epiftola ad fenatores vrbis Romae, qua epifcopi Italiae reprehenduntur, quod de papae Symmachi cauffa iudicandum inferiores fufceperint.

503. *Romanum V.* epifcoporum CCXVIII. cum fubfcriptionibus.

[* Ad

Digitized by Google

[* Ad synodos *Romanas* in caussa Symmachi pontificis adnotatio critica *Mansi* VIII. p. 303. (Primam synodum a. 499. duas sequentes a. 501. quartam vero, quae *Palmaris* dicitur, a. 502. celebratas esse defendit.)

* Ad duo, sub Symmacho pontif. concilia a. 499. et a. 502. celebrata, adnotatio critica, *Mansi* ib. p. 305. *Mart.*]

A. C. 504. *Romanum VI.* de inuasoribus rerum ecclesiasticarum, cum subscriptionibus episcoporum.

†504. (al. 507.) *Byzacenum* in Africa de subrogandis nouis episcopis. Vide Labbeum pag. 1378. seq.

506. *Agathense* in Gallia Narbonensi, de variis disciplinae ecclesiasticae capitibus canones LXXI. in quorum nono citatur Innocentii I. ad Exuperium epistola et Siricii de incontinentibus clericis. Canones autem ab XLVIII. ad LXX. licet pro Agathensibus agnoscantur a Gratiano et aliis, tamen in antiquissimis codicibus non habentur, et post concilium XVII. Toletan. additi demum ex canonibus maxime concilii Epaonensis a. 517. vt notauit Sirmondus. Canoni LXXI. subiiciuntur subscriptiones XXXIV. episcoporum. *Fabr.* Canones tantum XLVIII. genuinos haberi, reliquos autem, maxime autem tria, quae sequuntur, etiam a *Mansio* in suppl. concil. I. p. 385. recepta, decreta spuriis adscribi, etiam adnotat *Walch.* in: Entwurf etc. p. 349. sq. citatque Singularites historiques et litter. tom. II. pag. 1. sqq. Histoire litter. de la France tom. III. pag. 46. sqq. et plures alios libros. *Harl.*

† Decreta tria Agathensis concilii ex Gratiano dist. 86. *Non liceat aliquem.* 13. qv. 3. *Vsura est.* et 2. qv. 4. *Si quis presbyter.* [✝] Aliud ex decreto Iuonis, et alia tria ex codice librorum sexdecim lib. 5. c. 22. et lib. 15. c. 8. quae etiam adscripsit Harduinus pag. 1459.

† *Ruricii* Lemouicensis et *Caesarii* Arelatensis mutuae epistolae, nec non Ruricii ac *Sedati* episc. Huius *Ruricii*, Sidonio IV. 16. et VIII. 10. epist. laudati, epistolarum libros duos habemus in bibl. Patrum tom. VIII. edit. Lugd. pag. 559. ex tomo quinto 2. pag. 440. lectionum antiquarum *Henr. Canisii*, at tom. I. p. 373. ed. *Iac. Basnage*. Epistola ad Caesarium lib. 2. 32. p. 573. Caesarii ad Ruricium p. 558. Ruricii ad Sedatum lib. 2. p. 574. Sedati ad Ruricium p. 558. [in Basnage ed. tom. I. p. 350. sqq.]

† *Remigii* Remensis epistola ad Clodoueum, regem Francorum, quum ad bellum Gothicum se accingeret.

Clodouei regis epistola ad episcopos post bellum Gothicum scripta de captiuis tum clericis tum laicis episcoporum arbitrio et testimonio relaxandis.

A. C. 507.

507. *Tolosanum* concilium videtur memorari in epistola Caesarii apud *Labbeum* p. 1827. sed id parum certum, nec credibile videtur *Baluzio*, quem vide p. 1465. [nec *Basnagio* thes. monim. tom. I. p. 366. nec *Walchio* l. c. p. 351. *Harl.*]

A. C. 511. *Aurelianense* concilium episcoporum XXXII. ex euocatione gloriosissimi regis Clodouei, canones XXXI. cum subscriptionibus. *Fabr.* *Walch.* in: Entwurf p. 351. obseruat, *Mansium* in Supplem. conc. I. p. 386. alios canones, at probabiliter spurios, adiecisse, citatque *Pagii* crit. ann. Baron. tom. IX. pag. 67. *Lecointe* annal. concil. eccles. tom. I. p. 267. et alios. In collect. MSt. cod. Vaticani Palat. DLXXIV. exhibentur tantum abbreuiati canones XXII. testibus *Ballerin.* de antiq. collection. part. I. cap. 10. p. 417. in *Gallandii* sylloge, tom. I. *Harl.* — [* Ad concilium *Aurelianense* canones additi ex Burchardo, Gratiano et Iuone; *Mansi* VIII. p. 359. *Mart.*]

512. *Sidone* in Palaestina Pseudo-synodus episcoporum LXXX. ferme aduersus synodum Chalcedonensem. Flauianus Antiochenus et Iohannes Paltensis in exsilium missi sunt. Auctor Marcellinus in Chronico. Vide *Labbeum* p. 1414. et Synodicum c. 108. supra p. 233. ed. vet. et ed. nou. p. 400. Huius synodi duces exstitisse Soterichum Caesareae Cappadociae, et Philoxenum Hierapolis Euphratesiae, qui et Xenaias dictus est ab Euagrio et Theodoro Lectore, obseruat ex Cyrillo Scythopolitano in vita S. Sabae cap. LXXIII. in *Cotelier* monim. eccl. gr. tom. III. pag. 297. sq. *Baluzius* p. 1466. [v. *Walchii* Histor. der Päbste pag. 118. nr. 2. et Entwurf etc. p. 352.]

De *Antiocheno* conciliabulo Eutychianorum, de *CPolitana* synodo Timothei et de *Hierosolymitana* Theodosii et Sabae ex veteri Synodico c. 109. seq. supra p. 236. ed. vet. et ed. nou. p. 403. *Fabr.* [* Ad has synodos haereticas adnotationes *Mansi* VIII. p. 375. 377. *Mart.* De Antiochena v. *Assemann.* bibl. oriental. tom. II. p. 18. et *Mansi* supplem. concil. I. p. 391. *Harl.*]

[P] † De synodo *Britannica*, loco incerto habita *Labbeus* p. 1416. ex Balaei centuria 1. 58. in Theliao Landauiae episcopo.

514. *Hormisdae* papae epistola c) ad Iustinum Augustum de Diuinitatis et Incarnationis mysterio. Sacra *Iustini* imp. d) ad Hormisdam. *Iohannis* e) episcopi CPol. ad eumdem directus libellus fidei. Hormisdae epistola. 2. ad Iohannem f) Melicitanum episc. 3. ad Iohannem g) Tarraconensem. 4. et 5. ad vniuersos h) episcopos Hispaniae. 6. ad Epiphanium episcopum CPol. exstat in concilio CPol. sub Menna a. 536. actione quinta. 7. ad Salustium i) Spalensem episc. 8. ad

c) Labbe p. 1552.
d) Id. p. 1491.
e) Id. p. 1486.
f) Id. p. 1511.
g) Id. p. 1465.
h) Id. p. 1466. 1501.
i) Id. p. 1468.

8. ad episcopos [k]) Hispaniae. Iustini imp. [l]) ad Hormisdam epistola. Exemplar precum [m]) ad Iustinum Augustum ab Hierosol. Antiochenis et secundae Syriae clericis et abbatibus. Epistola synodica [n]) siue exemplar relationis *synodi Epiri veteris* ad Hormisdam papam. 9. Hormisdae epistola [o]) ad synodum Epiri veteris. 10. ad Iohannem, [p]) Nicopolitanum episcopum, cum regula fidei et Indiculo, quid in Nicopolitana ecclesia sit agendum. Exemplum relationis [q]) Archimandritarum et caeterorum monachorum secundae Syriae, cum subscriptionibus. Hormisdae epistola ad archimandritas Syriae exstat in concilio CPol. sub Menna a 536. actione quinta. Relatio *synodi CPolitanae* [r]) de ordinatione Epiphanii episcopi, cum subscriptionibus episcoporum. Possessoris [s]) episcopi Afri relatio per Iustinum diaconum eius de libro Fausti Reiensis episc. 11. Hormisdae ad Possessorem [t]) episcopum.

¶ Alias Hormisdae epistolas apud Baronium vel in epistolis pontificum obuias Harduinus omisit, quas habent Regia edit. et Labbeus. 12. Suppostitiam ad Remimigium Remensem. Anastasii imp. [u]) ad Hormisdam. [* Epistola *Hormisdae* ad ministrum aulicum, cum responsione imperatoris Iustini, (ex Ballerinor. diss. praemiss. tom. III. Opp. Leonis;) *Mansi* VIII. p. 526. — Ad epistolas *Hormisdae* adpendix, (ex Halitgarii poenitentiali in Canisii vet. lect. tom. II. part. 2. ed. Basnage,) ibid. p. 527. Epistola autem, quae adsertur, spuria est et supposititia. *Mart.*] — 13. Hormisdae ad Anastasium. Dorothei Thessalonic. episc. ad Hormisdam. 14. Hormisdae ad Dorotheum. Anastasii imp. ad Hormisd. de *synodo Heracleotana* ad componendas in Scythia de fide ortas quaestiones. [¶] 15. Hormisdae ad Anastasium imp. Indiculus siue Commonitorium, Ennodio et aliis legatis CPolin datum cum capitulis caussarum. 16. Hormisdae ad Anastasium imp. Anastasii epistolae duae ad Hormisdam. 17. Hormisdae ad Anastasium. Anastasii ad senatum vrbis Romae. Rescriptum senatus vrbis. Exemplum relationis Ioannis episcopi Nicopolitani. 18. Hormisdae ad Ioannem. Auiti episcopi Vienensis ad Hormisdam. 19. Hormisdae ad Auitum. 20. ad Anastasium Augustum. 21. ad Timotheum CPol. episcopum haereticum commonitoria. 22. Commonitoria ad haereticos episcopos orientis. 23. ad episcopos

k) Id. p. 1512.
l) Id. p. 1541.
m) Id. p. 1542.
n) Id. p. 1440.
o) Id. p. 1441.
p) Id. p. 1443.
q) Id. p. 1461.
r) Id. p. 1522.
s) Id. p. 1529.
t) Id. p. 1530.

u) Anastasii imp. vita illustratur et multa de eo traduntur, quae nusquam leguntur, in *Procopii Gazaei* oratione, quam *Villoison* in Anecd. gr. tom. II. pag. 28. sqq. e cod. Veneto S. Marci CCCCXXVIII. gr. in lucem emisit, in notis docte illustrauit et multa de Anastasio scripsit, cumque non modo Eutychianismi, sed et Manichaeismi erroribus imbutum fuisse, pag. 31. in nota docuit. *Harl.*

Digitized by Google

episcopos orientis orthodoxos. 24. ad Possessorem episcopum Africanum. 25. ad populum et monachos CPol. 26. 27. ad Ennodium et Peregrinum episcopos. 28. ad Anastasium imp. 29. 30. ad Ioannem Nicopolitanum. 31. ad Dorotheum Thessalonicensem episc. Anastasii ad Hormisdam. Iustini ad eumdem, qua se imp. electum significat. 32. Hormisdae ad Iustinum Augustum. Iustini ad Hormisdam. 33. Hormisdae ad Iustinum. Exemplum relationis Ioannis episcopi CPol. 34. Hormisdae ad Ioannem CPol. Iustiniani Comitis ad Hormisdam. 35. Hormisdae ad Caesarium Arelatensem. 36. ad Iustinum Augustum. Indiculus, quem acceperunt legati apostolicae sedis. 37 ad Iustinum Augustum. 38. ad Euphemiam Augustam. 39. 40. ad Ioannem CPol. episc. 41. ad archidiaconum et clerum CPol. 42. ad Iustinianum Domesticorum comitem, postea Iustini successorem. 43. ad Celerem et Patricium. 44. ad praefectum praetorio Thessalonicensem. 45. ad Anastasiam et Palmatiam, foeminas senatorias, quae tempore persequutionis Anastasii inconcussae pro fide catholica steterant. Exemplum secundae, (prima intercidit,) suggestionis, tertiaeque legatorum Germani episcopi, Felicis et Dioscori diaconi et Blandi presbyteri, ab Hormisda ad imp. Exemplum relationis Andreae, episcopi Pracualitani. Suggestio legatorum quarta. Suggestio Dioscori diaconi per Pollionem subdiaconum. Exemplum relationis episcopi CPol. ad Hormisdam. Iustiniani Comitis ad eumdem epistola, Pompeii item, Iulianae Aniciae, Anastasiae, et Theodoriti episcopi [?] Lignidensis. 46 47. Hormisdae ad Germanum caeterosque legatos. 48. ad Iustinum Augustum. 49. ad Ioannem CPol. episc. 50. ad Iustinianum. 51. ad Pompeium. 52. ad Iulianam Aniciam. 53. ad Anastasiam. 54. ad Gratum. 55. ad Germanum caeterosque legatos. 56. 57. ad Dioscorum diaconum. 58. ad Thomam et Nicostratum. 59. ad Ioannem et Dioscorum legatos. 60. ad Iustinum Augustum. 61. ad Euphemiam Augustam. 62. ad Iustinianum. 63. ad Germanum virum illustrem. 64. ad Heliam, Thomam et Nicostratum. 65. ad legatos. Suggestio quinta legatorum. 66. Hormisdae epistola ad legatos. Suggestio Dioscori diaconi. Suggestio sexta legatorum et septima. Iustiniani epistolae ad Hormisdam tres de monachorum Scytharum controuersia, an dicendum sit vnum e SS. Trinitate crucifixum. 67. 68. Hormisdae ad Iustinianum. Suggestio Dioscori diaconi. Iustini ad Hormisdam epistola. Relatio Ioannis episcopi CPol. Suggestio octaua legatorum. Indiculus directus a Ioanne episcopo vel ab Epiphanio presb. de Thessalonica. [v. supra ad vol. VIII. pag. 257.] Suggestio Dioscori diaconi. Epistolae Iustiniani, Iustini, Euphemiae Augustae, Celeris et Iulianae, ad Hormisdam. 69. 70. Hormisdae ad legatos suos. 71. 72. ad Epiphanium CPol. episc. Relatio Epiphanii CPol. Epistola Iustiniani viri illustris ad Hormisdam. Relatio Epiphanii CPol. altera. Sacra Iustini Augusti, quae incipit: *Dum beatissimum Germanum.* Relatio Dorothei episcopi Thessalon. 73. Hormisdae ad Dorotheum Thessalon. 74. ad Iustinum Augustum. 75. ad *synodum CPol.* cui Epiphanium episcopum electum gratulatur. 76. ad Epiphanium CPol. Epipha-

Digitized by Google

Epiphanii ad Hormisdam epistola et relatio. Iustiniani viri clarissimi duae. 77. Hormisdae ad Iustinianum. Iustiniani viri illustris ad Hormisdam. 78. 79. Hormisdae ad Iustinum Augustum. 80. ad Epiphanium CPol. Iustini imp. ad Hormisdam. Epiphanii CPol. ad eumdem relatio. His adde 81. Hormisdae epistolam ad Remigium, Remorum episcopum, quam dat Labbeus p. 1829.

† Decreta quatuor Hormisdae papae ex Gratiano dist. 50. *Si ille qui.* 30. quaest. 5. *Nullus fidelis.* 31. qu. 2. *Tua sanctitas,* et *Nullus presbyter.*

[Ꝑ] De Decreto de libris apocryphis, quod Hormisdae tribuunt codex Iurensis et Vrgelleusis, dictum supra in Gelasio ad a. 494.

*515. *Agaunense* concilium LX. episcoporum, in quo monasterii Agaunensis fundatio recitatur, habitum rege Burgundionum Sigismundo. Ediderant *Sammarthani* fratres tomo IV. Galliae Christianae p. 12. vnde habet *Labbeus* p. 1557. quem vide etiam p. 1827. Memorauit tantum in indice Harduin. *Fabr.* Dubium hoc concilium in: hist. litter. de la France III. p. 89. adseritur a. 517. teste *Walchio* in: Entwurf. pag. 353. qui praeterea citat acta SSctor. tom. I. Ianuar. pag. 673. *Mabillon.* annal. ord. Benedict. libr. I. §. 71. aliosque. *Harl.*

† Conuentus omnium Potestatum *Britanniae* ad coronationem regis Arthuri. Vide *Labbeum* p. 1562. *Fabr.* [* Ad synodum *Britannicam,* [ab aliis a. 512. adsignatam,] adnotatio, (ex *Wilkins.* conc. M. Britann. tom. I. p. 7.) *Mansi* VIII. p. 378. *Mart.*] et *Mansi* supplem. concil. I. p. 391. *Harl.*

516. *Tarraconense* concilium, capitula XIII. cum subscriptionibus episcoporum decem. *Fabr.* v. *Aguirre* concil. hispan. p. 235. aliosque ap. *Walch.* l. c. 354. *Harl.*

† Fragmentum Tarraconensis concilii, quod habent Gratianus de consecr. dist. 5. c. *dictum est,* et concilium Cabilonense secundum a. 813. c. 27. Burchardus lib. 4. c. 50. Iuo part. 1. c. 244.

Illyricianum episcoporum XL. Illyriei et Graeciae, qui conuenientes in vnum per professionem scriptis factam, a Thessalonicensi episcopo, quamuis metropolitano suo, discesserunt, eo, quod ob metum imperatoris Anastasii cum Timotheo CPol. communicaret, ac Romam mittentes se cum papa Hormisda communicare in scriptis professi sunt. Auctor Anastasius ex Theophane ad annum incarnationis Dominicae 508.

[* Concilium *Cenomanicum* in caussa donationis piae conferendae, (ex *Mabillonii* analectis,) *Mansi* VIII. pag. 545. Ex donationis instrumento adparet, clerum tantum vrbis ab episcopo Cenomanensi fuisse congregatum. Itaque haec congregatio perperam inter concilia refertur. *Mart.*]

Lugdunense, cui Auitus Viennensis et Chartenius incertae sedis episcopus interfuere, sub Gundobado Burgundionum rege: vt ex Auiti epist. 27. obseruat *Baluz.*

lux. p. 1467. *Fabr.* [*Ad concilium *Lugdunense* additio *Mansi* ib. pag. 577. *Mart.*]

A. C. 517. *Gerundense* in Catalaunia, capitula X. subscriptiones episcoporum VII. *Fabr.* V. *Aguirre* concilia Hispan. tom. I. p. 241. *Ferreras* hist. d'Espague tom. II. pag. 127. *Harl.*

† De concilio *incerti loci*, (Baronio ad a. 514. et Binio *Remense*, [et incertae fidei,] in quo haereticus Arianus coram Remigio obmutuit, et ad fidem catholicam conversus est, vide, quae ex Hincmaro et Flodoardo *Labbeus* p. 1572. [*Baron.* et Pagii annal. eccles. tom. IX. p. 141.

Epaonense in Gallia, tempore Sigismundi regis. Tractoria Auiti Viennensis et altera primum edita ab Harduino, Viuentioli, Lugdunensis episcopi. Capitula siue canones XL. Subscriptiones episcoporum XXVII. in quibus non est Caesarius Arelatensis, quem maxime auctorem capitulorum esse adfirmat Isidorus. *Fabr.* v. *Walch.* Entwurf etc. p. 355. sq. qui adnotat, a *Mansio* supplem. concil. I. p. 399. vnum, at spurium additum esse canonem. In cod. *Vatic.* Palat. 574 sunt canones 31. excerpti, v. *Ballerin.* de antiq. collect. etc. part. II. cap. 10. §. 2. XXIV. in *Galland.* sylloge I. p. 418. *Harl.*

[¶] *Lugdunense*, contra Stephani incestum, qui cognatae suae se sociauit, et de aliis disciplinae capitibus canones VI. subscriptiones episcoporum XI. *Fabr.* *Mansi* supplem. concil. I. p. 399. *Walch.* in: Entwurf. p. 356. sq. monet, exemplar canonum in *Harduini* concil. tom. II. pag. 1053. et *Sirmondi* concil. Gall. tom. I. p. 102. comparandum esse cum aliis exemplaribus in *Labbei* bibl. nou. MSt. tom. I. p. 690., et in *Martene* collect. ampliss. tom. VI. p. 779. citatque *Colonia* histoire litt. de Lyon, tom. I. p. 305. aliosque. *Harl.*

518. *CPolitanum*, quo post mortem Anastasii Chalcedonensia decreta recepta sunt. Acta huius synodi in actione quinta concilii sub Mena an. 536. (538.) *Fabr.* — [*In concilium *CPolitanum* sub Ioanne patriarcha a. 518. habitum et de conciliis contra Seuerianos latis, et in collectionibus omissis discussio *Mansi* VIII. p. 587. *Mart.*]

Hierosolymitanum, cuius epistola synodalis in eadem quinta actione. Confer, quae de synodis sub Hormisda Synodicon vetus supra p. 235. seq. ed. vet. et ed. nou. p. 402. *Fabr.* — [*Ad concilium *Hierosolymitanum* additio *Mansi* VIII. p. 577. *Mart.*] add. *Mansi* supplem. concil. I. p. 401. *Harl.*

Tyrium, quo perinde, vt in Hierosolymitano, acta legitima CPolitani concilii confirmantur. Exstat epistola synodica in eadem quinta actione.

Romanum, quo pax sancita cum CPol. ecclesia, dum nomina Acacii, Euphemii et Macedonii expungerentur e diptychis. Huc pertinent epistolae Hormisdae papae, [in *Labbei* concil. tom. IV. p. 1470. sqq. in quibus tamen nullam concilii

cilii cuiusdam fieri mentionem, adfirmat *Walch.* l. c. pag. 358. quem vid. *Harl.*] indiculus eiusdem et alia, quae describit *Baronius* in Annalibus ad annum 518. et 519.

A. C. 520. *CPolitanum*, cuius relatio de ordinatione Epiphanii episcopi fuit supra inter epistolas Hormisdae papae.

†De synodo *Britannica*, contra faecem Pelagianae haereseos adhuc redolentem celebrata sub Dauide archiepiscopo Meneuensi sub Arthuro rege, *Labbeus* pag. 1590. *Fabr.* [*Ad synodum *Britannicam* additio *Mansi* VIII. p. 583. *Mart.* et in supplem. concil. I. p. 403. *Harl.*]

[*Synodus *Victoriae* in Wallia, anno incerto habita, (ex *Wilkins* conc. M. Britann. tom. I. p. 8.) *Mansi* VIII. ibid. *Mart.*]

**Trifolii* presbyteri epistola ad beatum Faustum senatorem, contra Iohannem Scytham monachum, edita ex Sirmondi schedis a *Labbeo* p. 1590. et apud *Harduin.* p. 1460.

[*Acta synodi *Tornacensis* contra varios haereticos, circa a. 520. habitae. *Mansi* VIII. p. 588. Ex *Harzhemii* conciliis German. tom. I. *Mart.*]

*521. Epistola synodica episcoporum *Africanorum* in Sardinia exsulum. Inter *Fulgentii* opera p. 269. edit. Parif. 1684. 4. [p. 130. edit. Venet.]

Liber synodicus Fulgentii et aliorum quindecim episcoporum ad Petrum diaconum, de Incarnatione et Gratia, exstat inter eadem opera Fulgentii p. 286.

Editionis Regiae tomus XI.

523. *Iohannis I.* papae epistolae suppostitiae ad Zachariam archiep. et ad episcopos Italiae ex collectione Isidori.

†Remigii Remensis episcopi epistola ad tres episcopos, et altera ad Falconem episcopum Tungrensem.

524. *Ilerdense* concilium in Hispania, canones noui XVI. cum subscriptionibus episcoporum IX. *Fabr.* Octo episcopos fuisse, *Walch.* in: Entwurf. p. 360. scribit, adnotatque *Ferreram* in Hist. de l'Espagne tom. II. pag. 154. id concilium ad a. 546. referendum esse, cum Pagio arbitrari. *Harl.*

[P] †Fragmenta, quae ex Ilerdensi concilio adducunt Gratianus, Iuo et Burchardus.

Decreta duo eiusdem concilii a Surio edita.

Valentinum in Hispania, anno XV. Theodorici regis. Canones VI. subscriptiones episcoporum VII. *Fabr.* [*Ad concilium *Valentinum* additio chronologica *Mansi* VIII. p. 625. Ad a. 546. id promouendum esse ostendit. *Mart.*] Ad

Digitized by Google

eumd. ann. etiam *Ferreras* in: Hist. de l'Espagne tom. II. p. 157. protrahendum censet. Add. *Aguirre* concil. Hispan. tom. II, p. 288. *Harl.*

† Fragmenta ex Valentino concilio, (siue Gallico siue Hispanico,) quae citantur a *Burchardo* lib. 3. c. 28. 84. 50. 170. 140. 141. et lib. 9. c. 5. et 101.

Arelatense IV. sub Caesario. Canones IV. Subscriptiones episcoporum XVII. *Fabr.* [* Decreta alia ex Burchardo aliisque; *Mansi* VIII. p. 630. *Mart.*] — In codic. Vatic. Palat. DLXXIV. testibus *Ballerin.* in Galland. sylloge etc. I. p. 418. *Harl.*

† Fragmenta duodecim, tertii a. 455. et quarti concilii Arelatensis, ex Gratiano, Iuone et ex aliis decretorum libris ex Gandauo habitis et vetustis in monasterio S. Bauonis.

Iuncensis in Africa concilii epistola synodica est in concilio Carthaginiensi anni 525. apud *Harduin.* p. 1085. et *Labbeum* p. 1627. Canonem, *vt in plebe aliena nullus sibi episcopus audeat vindicare*, habet Ferrandus in breuiatione canonum c. 26. *Fabr.* [* Ad concilium Iuncense adnotatio chronologica *Mansi* ib. pag. 634. [et in Supplem. concil. I. pag. 405.] Ad an. 523. illud referendum esse putat. *Mart.*]

Sufetani itidem in Africa, cuius perinde, vt Iuncensis, mentio in vita Fulgentii Ruspensis c. 29. [in actis SStor. tom. I. Ianuar. p. 32. sqq. *Harl.*] qui eximium humilitatis specimen in illis edidit. Ibidem legas in omni concilio *Bizaceno* de rebus maioribus Fulgentium hunc primum consultum.

A. C. 525. *Carthaginiense* sub Bonifacio episcopo, acta diei 1. et 2. cum subscriptionibus episcoporum LX. et epistolis Bonifacii, Missoris senis primae sedis Numidiae, et Liberati. Multa citantur in hoc concilio ex codice canonum ecclesiae Africanae, et ex concilio Arelatensi tertio a. 455. *Fabr.* Conf. *Dacher.* spicil. tom. I. p. 481. *Pagii* critic. annal. Baron. tom. IX. p. 347. aliosque, a *Walchio* in: Entwurf. p. 361. citatos. — *Fuchs.* in: Bibl. der Kirchenversamml. tom. II. p. 59. obseruat, a synodo hac Carthagin. multos canones, at contractos, et sub titulo, ex libro canonum temporibus S. Aurelii tertii, ex concilio Carthagin. a. 397. ap. *Mansi* VIII. p. 643. adduci. *Harl.*

526. *Felicis IV.* papae epistolae suppostitiae duae ad omnes episcopos et ad Sabinam, ex collectione Isidori.

† Genuina ad Caesarium Arelatensem.

† *Prosperi* ex Manichaeo conuersi anathematismi XXI. contra Manichaeorum errores ex Sirmondi editione in tom. I. conciliorum Galliae: vna cum Commonitorio S. Augustini ad presbyterum Manichaeum, quod habent etiam Baronius ad a. 404. n. 128. et Benedictini in adpendice ad tomum octauum operum Augustini.

Digitized by Google

[*] A. C. 527. *Carpentoractense* concilium in Gallia anno secundo Athalarici Italiae regis. Canon vnicus, cum subscriptione Caesarii Arelatensis et aliorum episcoporum XV. Eiusdem concilii epistola ad Agroecium episcopum. *Fabr.* In cod. *Vatic.* Palat. DLXXIV. nr. XXVI. testibus *Ballerin.* in Gallandii sylloge etc. I. p. 418. et teste *Walch.* l. c. p. 361. sq. in *Sirmondi* concil. Gall. tom. I. p. 213. atque a *Mansi* in supplem. conc. I. p. 411. adnotari, id concilium collocandum esse in a. 528. *Harl.*

529. *Arausicanum II.* capitula XXV. de gratia et libero arbitrio. Subscriptiones Caesarii et aliorum episcoporum XII. atque illustrium virorum VIII. *Fabr.* *Walch.* l. c. p. 362. sq. lectores ad multos ablegat libros, in his ad *Maffei* hist. dogmat. theol. libr. VIII. §. 10. p. 133. ad *Vossii* (libr. II. c. 53.) et *Norisii* (libr. II. cap. 23.) histor. Pelag. notatque, *Andr. Dabillon* canon. illius synodi separatim edidisse, Paris. 1645. 4. *Harl.*

Capitula XIX. *S. Augustini* ex vrbe Roma transmissa. Haec est Arausicana synodus, cui b. Caesarius ex delegatione sedis apostolicae praesedit, et capitula ab apostolica sede directa, subscribenda et tenenda omnibus protulit, vt est apud *Hincmarum* lib. de Praedest. c. 12. tom. I. pag. 48. et cap. 22. p. 134. seq.

*De *Valentino* concilio ad Rhodanum in Gallia, adnotatio *Labbei* ex Cypriano diacono in vita Caesarii Arelat.

Vasense III. in Gallia. Canones V. Subscriptiones episcoporum XII.

*† Conuentus episcoporum *Andegauensis*, de quo *Labbeus* p. 1828. ex auctore vitae S. Melanii Redonensis episcopi.

530. *Bonifacio II.* papae supposita epistola ad Eulalium Alex. episc. de reconciliatione Carthag. ecclesiae, et exemplar precum eius et Iustiniani imp. ex collectione Isidori.

Genuina epistola ad Caesarium Arelatensem, pro confirmatione synodi Arausicanae anni 529.

531. *Larisseni* concilii meminit Stephanus episc. Larissenus in libello ad Bonifacium lecto in synodo proxima Romana.

CPolitanum sub Epiphanio episcopo CPol. qui ordinationem episcopi Larisseni ad se pertinere contendit. Vide *Baluz.* p. 1467. sq.

**Romanum* sub Bonifacio, quo lecti sunt libelli, a Stephano Larissae metropolitano transmissi, atque prolatae a scrinio sedis romanae complures epistolae, quibus constat eam specialem in ecclesias Illyrici gubernationem sibi vindicasse. Huius synodi fragmenta quaedam vulgauit *Allatius* p. 1364. 1371. de concordia vtriusque ecclesiae: integrum exstat in collectione postuma romana Lucae Holstenii 1662.

Digitized by Google

1662. 8. tom. I. p. 1. ſqq. cum eius notis, quas Labbeus etiam ſeruauit, Harduinus, vt ſolet, omiſit. [℟] In hac ſynodo habentur 1. et 2. libelli Stephani Lariſſeni ad Bonifacium. 3. Elpidii, Stephani et Timothei epiſcoporum ad eumdem. 4. et 5. Damaſi papae ad Acholium. 6. Siricii ad Anyſium. 7. Innocentii papae ad Anyſium. 8. ad Rufum. 9. 10. 11. Bonifacii papae ad eumdem Rufum. 12. ad epiſcopos Theſſaliae. 13. ad Rufum et alios. 14. Honorii Auguſti ad Theodoſium Auguſtum. 15. Theodoſii ad Honorium. 16. Caeleſtini papae ad epiſcopos Illyrici. 17. Xyſti papae ad epiſcopos in ſynodo Theſſalonicenſi. 18. ad Proclum CPol. 19. ad epiſcopos Illyrici. 20. Valentiniani et Marciani Augg. ad Leonem papam. 21. Leonis papae ad Marcianum Aug. 22. ad Anatolium. 23. ad Marcianum. 24. Anatolii ad Leonem. 25. Leonis ad Anatolium. 26. ad Anaſtaſium. 27. ad metropolitanos Illyrici. 28. ad metropolitanos Achaiae. [Conf. *Bower* Hiſt. der Päbſte, tom. III. p. 345. ſqq. *Harl.*]

Toletanum II. Canones V. cum ſubſcriptionibus epiſcoporum VIII. Montani, Toletani epiſcopi, epiſtolae duae, vna ad fratres filiosque territorii Palentini, et altera ad Theoribium ſiue Turibium, *Priſcillianiſtarum* oppugnatorem. *Fabr.* Hoc concilium ab *Aguirre* in concil. Hisp. I. p. 267. a *Ferreras* in hiſt. de l'Eſpagne tom. II. p. 133. et *Florez* in Eſpanna ſagrada tom. II. p. 192. et tom. VI p. 130. in a. 527. collocari, adnotat *Walch.* in: Entwurf etc. p. 365. §. XLI. *Harl.*

A. C. 532. *Ioanni II.* papae ſuppoſita epiſtola ad Valerium epiſcopum, ex Iſidori collectione.

Genuinae epiſtolae. 1. Iuſtiniani imp. ad Ioannem. 2. Ioannis ad Iuſtinianum. 3. ad ſenatores de *Acoemetis* monachis Neſtorii ſectatoribus vitandis, aduerſus quos concilium *Romanum,**) hoc tempore habitum, ex ea colligitur. 4. ad epiſcopos Galliae. 5. ad presbyteros, diaconos et cunctum clerum Regenſis eccleſiae. 6. *Africanorum* epiſcoporum CCXX. ad Ioannem. 7. Ioannis ad Caeſarium Arelatenſem, cum capitulis canonum ex epiſtola Siricii ad Emerium, ex canonibus apoſtolorum, et Antiochenis, Nicaenis, et ſynodorum Valentinae, Aurelianenſis, Iuſtinianenſis (Arauſicani I.) et Epaonenſis.

† Athalarici regis et Caſſiodori ſenatoris epiſtolae duae ad Ioannem.

533. Collatio catholicorum cum *Seuerianis* habita CPoli, et deſcripta ab Innocentio epiſcopo Maroniae ciuitatis in epiſtola ad Thomatem presb.

[℟] Flauiani CPol. reſcriptum fidei, quod in hac collatione adfertur latine, exſtat graece et latine in actis concilii Chalcedon. p. 15. edit. Labbei et p. 7. Harduin. *Fabr.* [*Ad collationem catholicorum cum Seuerianis CPoli habitam additio *Manſi* VIII. p. 833. *Mart.*]

Aurelia-

*) Vide *Labbeum* p. 1762.

Aurelianense concilium, canones XXII. Subscriptiones episcoporum XXVI. et presbyterorum V.

A. C. 534. *Africanum* siue *Carthaginiense*, sub Reparato episcopo, episcoporum CCXX. cuius synodalis supra inter epistolas Ioannis II. papae. Legationi huius concilii ad Iustinianum respondet Nouella 36. 37.

• Canonem de libertate monasteriorum exhibent *Labbeus* p. 1785. *Harduinus* p. 1177.

535. *Agapeto* papae supposita epistola ad Anthimum episc. CPol. Eutychianismi suspectum. Altera ad Caesarium Arelatensem de Contumelioso episcopo quum ad sedem apostolicam adpellasset.

† Epistola 1. Iustiniani imp. ad Agapetum. 2. Agapeti ad Iustinianum. 3. Exemplar precum, quale fuit supra ad a. 530. 4. Agapeti epistola ad episcopos Africanos. 5. ad Reparatum. 6. ad Iustinianum. 7. ad Caesarium Arelat. quod praedia iuris ecclesiae nullo titulo alienari debeant. 8. Secunda fidei confessio, siue epistola Iustiniani imp. de fide ad Agapetum, apud quem per adprobationem ordinationis Anthimi in suspicionem haereseos venerat. 9. Agapeti ad Petrum Hierosol. episcopum, exstat in actione I. concilii CPol. sub Mena a. 536.

Aruernense concilium, Theodeberti regis consensu in Aruerna vrbe celebratum. Canones XVI. Subscriptiones episcoporum XV. Epistola synodi ad Theodebertum regem. [v. *Sirmondi* conc. Gall. I. p. 241. et *Walch*. l. c. p. 368. sq.]

Capitula quinque concilii Aruernensis, ex codice quinque librorum partialium lib. 2. cap. 103. et ex codice sedecim librorum lib. I. c. 20. lib. 2. c. 37. 44. et ex lib. 3. c. 14. *Fabr*. [• Canones *Aruernenses* ex Burchardi cod. msto; *Mansi* VIII. pag. 866. *Mart*.]

Edit. Labbei Tomus V.

536. Acta concilii *CPolitani* sub Mena, (al. *Mina* vel *Menna*,) archiep. CPol. w) episcoporum amplius quinquaginta contra Anthimum, [P] Seuerum, Petrum Apameensem, Zooram x) aliosque Acephalos. Latinam veterem versionem edidit Binius additis a. 1618. etiam partem magnam graecis, ex bibliotheca Heidelbergensi, atque inde Morellianae et Regiae conciliorum editionis curatores. Sed integriora graece et latine *Fronto Ducaeus* ex tribus codd. bibl. regiae Paris., Card. Perronii-

w) De *Menna* s. *Mena* v. *Walchii* Hist. der Ketzereien etc. tom. VII. p. 180. sqq. — De Anthimo et Agapeto, ibid. pag. 147. sqq. et 183. sq. De hoc concilio, de Menna, Seuero et reliquis *Assemann*. bibl. iuris canon. et ciuil. lib. III. pars I. cap. VII. p. 144-185. *Harl*.

x) Ζωορᾶν, male *Zonaram* in tomo II. introductionis Sagittarianae p. 1007.

Perronii et episcopi Carnotensis, cum Io. Zonara ad canones concilior. Paris. eodem anno 1618. fol. atque inde Labbeus et Harduinus, [ac *Mansi* VIII. pag. 873 - 1150. Add. *Walch* Hist. der Ketzer etc. VII. p. 147. sqq.] Actiones sunt quinque. In *prima* etiam occurrit 1) Mariani presbyteri et monachorum CPol. ἐξάρχȣ siue primatis, et archimandritarum monachorumque CPol. et Hierosolymitanorum ad Agapetum papam epistola, cum subscriptionibus, 2) libellus siue epistola episcoporum orientalium ad eumdem Agapetum, cum subscriptionibus episcoporum, presbyterorum et diaconorum. 3) Agapeti ad Petrum, ex latino graece versae, cum latina versione. 4) Mennae CPol. διαλαλιά siue interloquutio. In *secunda* et *tertia* nulla alia scripta inseruntur. In *quarta* exstat sententia synodi aduersus Anthimum, nec non Mennae archiepiscopi, cum subscriptionibus. In *quinta*, quae male pro prima fuit a quibusdam venditata, 1) libellus episcoporum ad imp. Iustinianum a Paulo episcopo Apameae Syriae et aliis sex episcopis, continens confessionem fidei orthodoxae, laudesque imperatoris, et querelas aduersus Seuerum, Petrum et Zooram. 2) libellus monachorum ad eumdem Iustinianum, cum subscriptionibus Mariani et aliorum archimandritarum et presbyterorum XCVII. 3) libellus monachorum ad Menam patriarcham, cum similibus subscriptionibus. 4) Hormisdae papae epistola ad presbyteros, diaconos et archimandritas secundae Syriae. 5) Eiusdem Hormisdae ad Epiphanium CPol. 6) Supplicatio clericorum et monachorum Antiochiae ad Ioannem patriarcham et synodum a. 518. congregatam contra Seuerum, cum subscriptionibus presbyterorum, diaconorum et monachorum XXVI. 7) Relatio ad Ioannem patriarcham a synodo CPol. anni 518 cum subscriptionibus episcoporum XLII. 8) Libellus monachorum [P] ad eamdem synodum, cum subscriptionibus presbyterorum et archimandritarum LIV. 9) Acclamationes, quibus post confirmatas quatuor synodos Nicaenam, CPolitanam, Ephesinam et Chalcedonensem condemnatio *Seueri* poscitur, Euphemii vero ac Macedonii CPolitanorum et Leonis Rom. nomina restituenda diptychis a Ioanne patriarcha. 10) Ioannis CPol. epistola ad Iohannem Hierosol. 11) Ioannis CPol. ad Epiphanium Tyri episc. y) 12) ad Ioannem CPol. epistola Iohannis Hierosol. et episcoporum in synodo trium Palaestinarum congregatorum XXXIV. quorum additae subscriptiones. 13) Epiphanii Tyrii et episcoporum aliorum, (quorum tantum quatuor subscripta sunt nomina,) ad eumdem Ioannem CPol. 14) Acclamationes de anathematizando *Iohanne* Mandrita, Acephalo. 15) Epistola episcoporum secundae Syriae ad Iohannem CPol. et synodum, cum subscriptionibus episcoporum quinque. 16) Exemplar actionis formatae contra Petrum Apamiarum episcopum. 17) Epistola communis cleri ecclesiae Apamiarum metropolitanae ad episcopos prouinciae secundae Syriae. 18) Copia libelli archimandritarum et monachorum Apamiensium ad eosdem, cum subscriptionibus XVIII. Confer *Baronium* ad a. 518. n. 48. 19) Sententia Epiphanii

y) V. supra, vol. XI. p. 99. et, quae adscripsi. *Harl.*

Digitized by Google

phanii patriarchae CPol. et synodi contra Seuerum et Petrum. 20) Menae patriarchae CPol. sententia contra Seuerum, Petrum et Zooram, cum subscriptionibus episcoporum XC. 21) Constitutio sacra imp. Iustiniani contra Anthimum, Seuerum, Petrum et Zooram. Incipit: πρᾶγμα ἐκ ἤθες βασιλεία. *Fabr.* Iustiniani constitutio in *Mansi* collect. VIII. p. 1149–1158. Conf. *Pagii* annal. eccles. tom. IX. p. 537. *Bower*. Hist. der Päpste, tom. III. pag. 369. — Acta huius concilii et alia *Vindob.* in cod. caes. LVIII. v. *Lambec.* VIII. pag. 1035. sqq. *Harl.*

De *CPolitana* synodo contra Anthimum CPol. synodicon Pappi cap. 115. supra p. 237. ed. vet. et ed. nou. p. 403. *Fabr.* *Mansi* in supplem. concil. tom. I. p. 415 docet, non duo, sed vnicum tantum concil. CPoli contra Anthimum fuisse habitum. *Harl.*

Hierosolymitana contra Seuerum, Petrum Apameensem, Zooram et Anthimum, graece et latine. Menae patriarchae CPol. epistola ad Petrum Hierosol. et sententia Petri Hierosol. contra Anthimum, cum subscriptionibus episcoporum XLIX. Edidit etiam *Fronto Ducaeus* cum Zonara ad canones, Paris. 1618. fol. p. 751. addita latina versio vetus, quam Harduinus subinde emendauit. *Fabr.* Conf. *Walch.* Hist. der Ketzereyen etc. tom. VII. p. 159. sq. *Harl.*

[Adpendicis loco subiectus est 1) Indiculus canonum, quem quidem primus Card. d'Aguirre in capite tertii voluminis concilior. Hispaniae, deinde adcuratius *Caietanus Cenni* edidit, de auctore eius non constat;) *Mansi* VIII. pag. 1179. 2) *Glycerii* imperatoris edictum contra ordinationes Simoniacas, (ex edit. Ballerinor. tom. III. opp. Leonis;) *Mansi* ibid. p. 1261. *Mart.*]

[Edit. Mansi tom. IX.]

[☧] *Siluerii* antipapae damnatio Vigilii. *Amatoris* Augustodunensis episcopi epistola ad Siluerium iam exulem. Siluerii ad Amatorem. Suspectae fidei sunt hae tres epistolae, ex Isidori Mercatoris collectione depromtae. *Fabr.* [*Decreta *Siluerii* papae (ex Iuone;) *Mansi* IX. p. 10. *Mart.*]

† *Vigilii* papae epistola ad Caesarium Arelatensem de Theodeberto rege, qui fratris vxorem duxit. (*Labbe* p. 293. et 314.)

A. C. 538. *Aurelianense* concilium III. tempore Childeberti regis. Canones XXXIII. Subscriptiones episcoporum XIX. et presbyterorum VIII. *Fabr.* v. *Lecointe* annal. eccles. Franc. tom. I. p. 554. aliosque apud *Walch.* in: Entwurf. p. 371. In cod. Vatic. Palat. DLXXIV. synod. Aurelian. a. 538. cum 36. canon. Sed vnus vulgatus in duos, alius in tres diuiditur, v. *Ballerin.* in sylloge Galland. I. pag. 418. *Harl.*

[*Theuinense*, in maiore Armenia a. 536. habitum, concilium Eutychianorum, de quo vide *Galanum* conciliat. eccles. Armen. part. I. p. 85. 86. part. II. tom. I. p. 120. *Pagii* critic. in annal. Baron. tom. IX. p. 514. et *Cauei* hist. litter. SS. eccles. vol. I. p. 557. *Harl.*]

De *Syriaca* synodo Euphraemii Antiocheni contra Origenistas, mentio in synodico Pappi c. 116. supra, p. 237. ed. vet. et ed. nou. p. 404. [sed incerta, iudice *Walch*. l. c. p. 370. sq. *Harl.*]

Vigilii papae ad Dominos et fratres Theodosium, Anthimum et Seuerum episcopos epistola z) apud *Liberatum* c. 22. breuiarii.

Epistola Vigilii ad Eutherium, aa) ex Isidori collectione.

†Aliae Vigilii epistolae. 4. ad Iustinianum Augustum. 5. ad Mennam CPol. et 6. 7. 8. ad Auxanium Arelatensem, cui vsum pallii concedit et partes vicarii sedis apostolicae iniungit. 9. ad episcopos Galliae. Epistola Pontiani bb) episcopi ad Iustinianum imp. de tribus capitulis. 10. Vigilii ad Aurelianum Auzanii successorem. 11. ad episcopos Galliae. 12. ad Valentinianum episcopum Tomitarum. 13. ad Aurelianum Arelatensem. 14. ad Rusticum et Sebastianum, cc) quos excommunicat. 15. ad vniuersalem dd) ecclesiam. Eutychii CPol. ad Vigilium. 16. Vigilii ad Eutychium. 17. Fragmentum damnationis Theodori ee) episcopi Caesareae Cappadociae. 18. Constitutum de tribus capitulis ff) ad Iustinianum imp. [P] quod media sui parte in editione Binii truncatum Regia editio, et hanc secutae integrum ex *Baronii* annalibus ad a. 553. n. 50. exhibent. Incipit: *Inter innumeras sollicitudines*. De duabus Vigilii epistolis ad Iustinianum et Theodorum, quas falsarunt Monothelitae, vide sis *Baluzium* p. 1480. seq. illarum et aliarum Vigilii mentio p. 1539. Confer etiam de hoc Vigilio Petri Antiocheni epist. ad Mich. Cerularium tom. II. monumentor. Cotelerii p. 147. seq. *Fabr.* [* Ex epistola *Vigilii* papae ad Profuturum Bracarensem excerptum; *Mansi* IX. p. 33. *Mart.*] v. notam *aa.*]

[* Epistola *Vigilii*, (ad clerum rom. vt videtur,) a Baluzio vulgata, sed a conciliorum collectoribus hucusque omissa; *Mansi* ib. p. 56. *Mart.*]

Leonis

z) Suppositam Vigilio ab Eutychiano quodam contendit *Baronius* ad a. 538. n. 14. et Labbeus; sed pro genuina habet *Garnerius* notis ad Liberatum c. 22. (qui eamdem exhibet, et ipse non diu post Vigilii obitum, hoc est post a. 555. scripsit,) pag. 157.

aa) Inscribenda potius ad Profuturum episcopum Bracarensem. Vide *Baluz*. p. 1468. seq. qui pag. 1471. subiunxit testimonia antiquorum canonum pro trina immersione ex concilio apostolorum.

bb) In actis quintae synodi tom. III. Harduin. pag. 1.

cc) Id. p. 175.

dd) Id. p. 5. Ediderat Sirmondus post adpendicem codicis Theodos.

ee) In actis quintae synodi tom. III. Harduin. pag. 8.

ff) Id. p. 10.

Digitized by Google

Leonis Senonensis epistola ad Childebertum, regem Francorum, ne Meloduni nouus, vbi numquam fuit, episcopus constituatur.

Troiani, episcopi Santonensis, ad Eumerium siue Euhemerum episcopum Namnetensem, de puero, qui, an baptizatus esset, nesciebat.

A.C. 540. Concilii *Barcinonensis* canones X. *Fabr.* Conf. *Aguirre* concil. Hisp. tom. I. pag. 279. *Mansi* supplem. concil. I. pag. 421. aliosque a *Walchio* in: Entwurf pag. 371. citatos. *Harl.*

[*Constantinopolitanum* sub Menna patriarcha, circa a. 541. in caussa Origenistarum mandato Iustiniani congregatum, *Caue* in histor. litterar. SS. eccles. I. p. 558. copiose tuetur, id numerat CPolit. V. ac monet, Euagrium, (in cuius hist. eccl. libr. IV. cap. 38. p. 414. nonnulla exstant actorum fragmenta,) Cedrenum ac Theophanem eum synodi quintae gestis mire permiscere et confundere, errore forsan non aliunde orto, quam quod acta huius, vt et prioris a. 536. et posterioris post paucos annos sub Menna habitae, in vnum cum synodo quinta codicem compingi solebant, idque paullo post quintam synodum factum videri. Eidem in hoc sub Menna concilio conditi videntur *canones* s. anathematismi illi 15. aduersus Origenis et Origenistarum dogmata, nouem istis aduersus Origenistas anathematismis, quos edicto suo contra Origenem nuper inseruerat Iustinianus imp. et re et verbis adprime consoni; (quos Fabric. supra p. 186. sqq. ex cod. Vindobon. et Lambec. recudi fecit.) *Cauei* sententiam atque rationes comprobat *Walch.* in: Entwurf etc. p. 372. adnotatque, *Mansium* in supplem. concil. I. p. 524. sqq. in diss. de synodis in caussa Origenistar. habitis, contendisse, partim hoc concil. a. 543. partim aliud antea *Gazae* fuisse habitum; sed omnia valde incerta atque obscura esse iudicat. *Harl.*

[De synodo Nestorianorum in *Perside* a. 544. citat *Walch.* l. c. p. 373. *Assemann.* biblioth. orient. tom. III. p. 2. p. 181. et *Mansi* supplem. concil. I. p. 421. — Idem *Walch.* ib. memorat synodum *CPolitan.* a. 546. sub Menna patriarcha de tribus eius capitulis. *Harl.*]

541. ad concilium *Byzacenum* in Africa, rescriptum Iustiniani exstat in collectione Iuliani prope fin. et apud *Baron.* ad a. 541. n. 10. (tom. IX. p. 618.)

Aurelianense IV. canones XXXVIII. Subscriptiones episcoporum quinquaginta. [in cod. *Vatic.* Palat. DLXXIV. test. *Ballerin.* l. c. p. 418. 32.]

548. *Constantinopolitanum* episcoporum fere LXX. in quo Vigilius decreuit, condemnationem trium capitulorum vsque ad oecumenicam synodum suspendendam esse. Iudicii fragmentum recitat *Facundus* libro contra Mocianum p. 569. Videndus idem lib. 4. c. 3. et 4. atque in eum notae Sirmondi. *Liberatus* c. 24. Baluzii concil. p. 1472. [Ad 547. referunt *Caue*, l. c. pag. 558. sq. multus de eo, et *Walch.*

Walch. in: Entwurf etc. p. 374. iidemque, *triginta* episcopos congregatos fuisse, tradunt, add. *Walch.* Hist. der Päpste p. 126. *Harl.*]

Aurelianense V. post mortem Theodeberti regis. Canones XXIV. Subscriptiones episcoporum quinquaginta, presbyterorum vel diaconorum, qui in loca episcoporum venerunt, XXI. Huius fortasse synodi, et restituti in ea Marci Aurelianensis episcopi (vt p. 1849. notauit Labbeus,) mentio apud Gregorium Turonens. in vita S. Galli episcopi Aruernensis apud Mabillonium, Saeculo 1. Benedictin. p. 118. num. 9. Adde, quae e vita Domitiani episcopi Traiectini ad Mosam, Baluzius p. 1472. [et *Walch.* Entwurf. p. 375.]

Aruernense II. in quo sedecim can. Aurelianensis quinti iteratu [*] promulgati adprobatique sunt, cum subscriptionibus episcoporum X. Praefatio apud *Labbeum* p. 1850. [*Ad concilium *Aruernense* II. an. 549. circiter celebratum additio critica *Mansi* IX. p. 145. *Mart.*]

A.C. 550. *Tullense*, Theobaldi regis iussu celebratum, propter molestias, quae Nicetius episcopus Treuirensis patiebatur a Francis aliquibus, quos ob incestas nuptias excommunicauerat. Excusatoria Mappinii episcopi, cur ad synodum Tullensem non venerit. [De hoc et seq. v. *Walch.* l. c. p. 376. sq.]

Mopsuestenum nouem episcoporum, cuius acta exstant in collatione quinta concilii quinti generalis (tom. III. Harduin. p. 124. Labbei tom. V. p. 492.) Ab hoc diuersum putat *Garnerius Mopsuestenum*, cuius mentio in synodico Pappi c. 117. supra p. 237. ed. vet. et ed. nou. p. 404. Vide eius diss. de quinta synodo cap. VI. §. 3. p. 273. *Fabr.* Sed inanem esse Garnerii de duabus synodis Mopsuestenis coniecturam, neque vllo fundamento nixam, docet *Caue* l. c. p. 559. *Harl.*

Metense, in quo Cautinus episcopus Aruernensis consecratus est, vt narrat Gregorius Turonensis lib. 4. hist. c. 6. et 7.

De *Illyriciano* et *Africano*, quae pro tribus capitulis sunt habita, consulendus Victor Tunonensis in Chron. anno post nonum consulatum Basilii. Vide *Baluz.* p. 1472. seq. et *Norisii* diss. de quinta synodo c. 4.

Edit. Regiae tom. XII. et Harduini tom. III.

553. Concilii CPOLITANI secundi gg), siue *Quinti* oecumenici, sub Eutychio CPol. episcoporum CLXVI. in quibus tria capitula condemnata, atque, (vt contra Hal- loixii

gg) Indicem alphabeticum scriptorum et epistolarum, quae in concilio quinto adferuntur et citantur, dedi volum. XI. huius bibl. p. 130. seqq. Vide etiam infra ad a. 698. *Fabr.* *Assemann* in bibl.

loixii Origenem defensum probe notatum est ab eminentiss. Norisio in diss. de quinta synodo, ad calcem hist. Pelagianae,) reprobatus Origenes, cum Euagrio Didymoque, Origenianis. Ea primus in lucem edidit ex antiqua latina versione, (Pelagio secundo epist. 3. ad episcopos Istriae vsurpata,) *Surius* a. 1567. deinde Binius, Romanaeque et Regiae edit. curatores, et collato hinc inde Claudii Iolii codice Labbeus. Eumdem codicem adcuratius deinde contulit Baluzius, et non modo lectiones plurimas meliores et locupletiores adnotauit, sed etiam restituit varia fragmenta, praecipue insigne ex iudicato Vigilii papae aduersus [P] tria capitula pag. 1495. testimonium Theodori Cappadocis et Cethegi de iuramento eiusdem Vigilii p. 1544. anathematizationem trium capitulorum ab eodem Vigilio factam in epistola Vigilii ad Iustinianum et altera ad Theodoram pag. 1541. epistolam Iustiniani aduersus Vigilium, datam ad Eutychium CPol. et episcopos CPoli congregatos pag. 1545. *Fabr.* Sed vide, quae modo ad notam ex Assemanno adtuli; et de *Iudicatis* eumdem ibid. p. 208. sqq. *Harl.*

A.C. 553. Meliorem hinc concilii praesentis CPolitani editionem dedit Harduinus, apud quem *acta, quae synodum praecesserunt*, exstant, hoc ordine: 1. epistola hh) Pontiani episcopi ad Iustinianum imp. 2. Vigilii ad vniuersam ii) ecclesiam. 3. Fragmentum damnationis kk) Theodori episcopi Caesareae Cappadociae, ab eodem Vigilio. 4. Constitutum prolixius ll) eiusdem de tribus capitulis. 5. Epistola clericorum mm) Italiae, data legatis Francorum. [Acta huius concilii in *Mansi* collect. ampliss. tom. IX. p. 274. sqq. add. *Walch.* Hist. der Päbste pag. 126. et Entwurf. p. 379. sq. atque *Caue* hist. litt. cit. I. p. 560. sqq. *Harl.*]

In

bibl. iuris canon. et ciuil. libr. III. cap. 8. pag. 185-277. copiose agit de tribus capitulis et synodo quinta, huiusque actis, de Eutychio patriarcha CPolitano et Vigilio, rom. pontifice. Inter alia p. 207. sqq. colligit et euincere studet, acta luce clarius demonstrare, Vigilium tria-capitula semper exsecratum fuisse ac damnasse; pag. 217. sqq. ex *Ios. Augustini Orsii*, Cardinalis, historia eccles. tom. XVIII. lib. XLI. §. 79. sqq. locum longum exscribit, totum, quod de Vigilio Iustinianus imp. ad synodum scribit, falsum esse, supposititium et a schismaticis in actionem VII. concilii V. intrusum, nec non epistolam, quae Iustiniano tribuitur, in sinceris actis, pridem vulgatis, desiderari, et a Baluzio ex male consarcinato codice Ioly canonici Paris. descriptam; quod Orsii iudicium *Assemann* p. 223. omnino comprobat, reiicitque adnotationem, nouissimae concilior. Venet. editioni tom. VI. p. 196. margini adpositam, illam epistolam videri genuinam, nec posse id probari, statuit ex epistola Mich. Cerularii ad Petrum Antiochenum, apud *Cotelerium* tom. I. Monum. eccles. graecae p. 20. et epistola Petri Antiocheni p. 46. Idem p. 225. ostendit, acta concilii V. ab haereticis longe ante Cerularii aetatem, immo paullo post quintam ipsam synodum fuisse corrupta; quod constet ex actis sinceris sextae synodi, in quibus euidenter ostensum sit, sermonem, qui dicitur Mennae ad Vigilium, et duas Vigilii ad Iustinianum et ad Theodoram epistolas a Monotheletis in cod. sextae synodi fuisse adsutas. Sed plura exscribere non vacat; et superiora sufficiant ad salinam mouendam. — Indicem alphabeticum quem Fabric. Harduinum vnice sequutus, dederat, esse mancum, iudicat *Walch* in: Historie der Ketzereyen etc. tom. V. p. 507. *Harl.*

hh) Apud Labbeum tom. V. p. 324.

ii) Id. p. 328.

kk) Id. p. 334.

ll) Id. p. 557.

mm) Id. p. 407.

Digitized by Google

In ſynodi ipſius *Collatione I.* poſt nomina epiſcoporum, 6. Iuſtiniani imp. epiſtola ad ſynodum de Theodoro Mopſueſteno et reliquis, quae hic latine, ſed infra apud Harduin. p. 321. et apud Labbeum p. 724. graece et latine exhibetur. Incipit: *Semper ſtudium fuit orthodoxis.* σπουδὴ μὲν γέγονεν ἀεὶ τοῖς ὀρθοδόξοις. 7. Eutychii CPol. ad Vigilium, graece et latine. 8. Vigilii ad Eutychium, graece et latine.

In *Collatione II.* et *III.* nullum ſcriptum aliud inſertum.

In *Collatione IV.* loca LXXI. excerpta ex Theodori Mopſueſteni ſcriptis, quae conferenda ſunt cum actis concilii Lateranenſis a. 649. et cum illis, quae Vigilius in conſtituto priore, et Pelagius II. in epiſtola ad Eliam Aquilei. et epiſcopos Iſtriae adtulit. De *Theodoro* huiusque ſcriptis dixi lib. V. c. 30. volum. X. huius bibl. pag. 346. ſqq. 351. 352. ſqq.

In *Collatione V.* excerpta ex S. Cyrillo Alex. aduerſus eumdem Theodorum: ex libellis clericorum et monachorum magnae Armeniae et Perſidis ad Proclum CPol. nec non Procli ad Armenios: ex Cyrilli Alex. variis epiſtolis, et ex epiſtola Rabbulae Edeſſeni ad Cyrillum, nec non ex hiſtoria eccleſ. Heſychii presb. Hieroſolymorum. Leges binae impp. Theodoſii et Valentiniani contra Diodorum Tarſ. Theodorum Mopſueſt. et [?] Neſtorium: ex Theophilo ad Porphyrium Antiochiae epiſc. et S. Gregorio ad Theophilum; ex Theodoreti contra Cyrillum, et epiſtola ad Irenaeum digamum: ex libro 1. et 2. Cyrilli Alex. de eo, quod vnus eſt Chriſtus, contra Theodorum et epiſtola ad Martinianum: ex Gregorii Naz. ad Theodorum (Tyanenſem, non, Mopſueſtenum) epiſtolis: ex Auguſtini ad Bonifacium Comitem, et de geſtis apud Marcellinum, et libro 3. contra Creſconium grammaticum. Conficta Cyrilli Alex. ad Iohannem Antiochenum epiſtola, quae incipit: *Inſpexi litteras.* Loca ex genuinis epiſtolis ad eumdem Ioannem, et ad Acacium Melitenae epiſc. ad Theodoſium imp. ad Proclum CPol. Procli ad Ioannem Antiochenum. Baſilii ad Patrophilum Aegearum epiſc. in qua Apollinario ſcripſiſſe ſe non diffitetur, et Gregorii Nyſſeni epiſtola ad Theophilum. Additur in iisdem actis: *Et Athanaſius diuerſas epiſtolas ad Apollinarium ſcribit tamquam eadem in fide ſapientem, et tamen poſtea libros integros etiam poſt mortem Apollinarii ſcripſit aduerſus eum, cognitis illius in ſcriptis blaſphemiis: et nihil Apollinario profuerunt, quae ante ad illum tamquam eadem in fide ſapientem ſcripta ſunt. Sed etiam Leo, ſanctae memoriae papa, antiquioris Romae et ſuſcepit Eutychen et reſcripſit, comprobans eum: et tamen poſtea condemnauit et anathematizauit eum, tamquam haereticum* nn). *Et multos quidem*

nn) Similiter Iuſtinianus in edicto contra tria capitula p. 328. edit. Harduin. εὑρίσκομεν ὡς πολλοὶ etc. *Inuenimus, quod multi ſanctorum patrum quosdam haereticos collaudauerint, ſicuti et S. Damaſus et Athanaſius et Baſilius Apollinarium et S. Leo Eutychen: et tamen cognita earum impietate non propterea euaſerunt haeretici* etc.

Digitized by Google

quidem etiam alios inuenimus post mortem anathematizatos, nec non etiam Origenem. Et, si ad tempora Theophili sanctae memoriae vel superius aliquis recurrerit, post mortem inueniet anathematizatum, quod etiam nunc in ipso fecit et vestra sanctitas et Vigilius religiosissimus papa antiquioris Romae. Praesumserunt vero Theodori defensores etiam Ioannis sanctae memoriae episcopi CPol. litteras proferri quasi ad Theodorum factas, laudes eiusdem Theodori continentes. Quod autem falsa ista sunt, testimonium praebent, qui ecclesiasticas historias studiose scripserunt, [¶] *aperte narrantes, quod ad Theodorum Mopsuestenum, quum a solitaria vita excidisset, scripta est epistola ab Ioanne multorum versuum et vtilissima. Sed etiam Theodoretus ipse in sua ecclesiastica historia mentionem fecerat conuersationis, quam Ioannes et Theodorus simul in monasterio exercuerunt* etc.

Sequuntur inde acta concilii *Mopsuesteni* a. 550. celebrati, praemissa sacra Iustiniani imp. ad Iohannem Azarbenum metropolitanum episcopum, et altera ad Cosmam episc. Mopsuestiae. Et post subscriptiones episcoporum IX. epistola synodica ad Iustinianum imp. et suggestio ad Vigilium papam.

A. C. 553. Claudunt quintam collationem CPolitanae synodi generalis excerpta ex Theodoreti anathematismis aduersus Cyrillum, epistola ad monasteria, adlocutionibusque synodicis; adiunguntur que epistolae eiusdem ad Andream Samosatenum, ad Nestorium, et, quae pro suppositiis habentur, binae ad Ioannem Antiochenum, ex quibus priorem graece maxima ex parte dedit *Allatius* in Vindiciis synodi Ephesinae p. 137. et ex alio codice *Cotelerius* tom. I. monument. pag. 48. Posteriorem Theodorito malunt vindicare *Petrus de Marca* apud *Baluz.* p. 1526. et *Garnerius* ad Marium Mercatorem tom. II. p. 274. caussati pro Iohannis, qui tunc iam obierat, Antiocheni, Domni nomen esse reponendum. Confer, quae de *Theodoreti* scriptis notaui lib. V. cap. 7. volum. VIII. huius bibliothecae, p. 279. sqq.

In *Collatione VI.* epistola, quae dicitur ab *Iba* oo), episcopo Edesseno, scripta esse ad Marim Persam: epistola Procli CPol. ad Iohannem Antiochenum, quae graece non exstat: Pars gestorum Ephesinae synodi a. 431. et ex illis Cyrilli Alex. ad Nestorium epistola, quae incipit: *Obloquuntur quidam;* et Nestorii ad Cyrillum: *Iniurias quidem, quae contra nos sunt.* Caelestini ad Nestorium: *Aliquantis diebus vitae nostrae.* Cyrilli et synodi [¶] Alex. ad Nestorium, cum duodecim anathematismis: *Saluatore aperte dicente.* Pars gestorum Chalcedonensis

oo) Graece cum alia versione exstat in concil. Chalced. actione X. [in *Mansi* collect. tom. VII. pag. 241. sqq.] alia etiam versio apud Facundum lib. VI. c. 3. [in actis concilii oecumen. V. apud *Mansium* IX. p. 298.] Vide de hac epistola *Sirmondum* tom. II. Opp. p. 406. 532. 538. 567. 574. 577. seq. et *Tillemont.* tom. XIV. memor. p. 564. Porro in praesenti concilio CPol. epistola haec improbata, non ipse condemnatus Ibas, vt notatum in septima synodo, actione 6. tom. VII. Labbei pag. 477. *Fabr.* Conf. *Walchii* Histor. der Ketzereien, tom. V. p. 647. sqq. et 657. *Harl.*

nensis synodi a. 451. cum Leonis M. epistola ad Flauianum, symboloque Nicaeno et CPol.

In *Collatione VII.* habentur epistolae Vigilii papae 1. ad Iustinianum, et 2. ad †† Theodorum contra tria capitula, repraesentata ab Harduino pag. 175. ex Baluzio p. 541. nam in Regia et Labbei hae duae desiderantur; 3. ad Rusticum et Sebastianum, 4. ad Valentinianum episc. de tomis prouinciae Scythiae, 5. ad Aurelianum episc. Arelatensem, 6. eiusdem Vigilii iuramentum contra tria capitula †† additum ab Harduino pag. 184. ex editione Baluzii. Gesta confecta apud Antiochenae ciuitatis defensorem pro Theodoreto. Sacra *Iustiniani* imp. contra Vigilium, ex eodem Baluzio apud Harduin. p. 186. Incipit: *Vna Christianis salus est puro corde.*

In *Collatione VIII.* Anathematismi XIV. graece et lat. cum subscriptionibus episcoporum CLXVI. Anathematismos vulgauit primus *Petrus de Marca* archiep. Paris. a. 1642. ad calcem librorum de Concordia Sacerdotii et Imperii.

Fragmenta quaedam quintae synodi graece reperta ex actis sextae synodi, ex Euagrio IV. 38. Cedreno, et Manuelis Calecae libro de Spiritu S.

† Cyrilli Alex. epistolae binae, vna ad Acacium Melitenae episc. et altera ad Proclum CPol. graece et lat.

Vigilii papae decretalis, data 8. Dec. 553. pro confirmatione quintae synodi cum epistola Eutychii CPol. ad Vigilium, graece et lat. edita a Petro de Marca ex codice bibl. regiae, quem a. 1276. exarauit Leo Cinnamus. Hanc Vigilii epistolam argumentis non adeo certis supposititiam esse, contendit Garnerius in diss. de quinta synodo, pp) post notas ad Liberatum p. 278. sq. Dissertationem † Petri de Marca de hoc decreto *Labbeus* p. 601. exhibuit, Harduinus omisit. Legitur cum Vigilii Eutychiique epistola ad calcem librorum de Concordia Sacerdotii et Imperii, et cum Baluzii notis prodiit etiam Paris. 1669. 8.

[ꝑ] Eiusd. Vigilii constitutum breuius de damnatione trium capitulorum (a. 554. compositum) apud Harduin. p. 218. ex editione concilior. Baluzii p. 1551. Incip. *Postea quam beati Chalcedonensis concilii.*

Iustiniani imp. liber siue epistola aduersus *Origenem* ad Mennam CPol. (circa a. C. 545. promulgatus, vt colligitur ex vita S. Sabae c. 85. pag. 365.) cum nouem in dogmata Origeniana anathematismis, graece et latine, Labbe pag. 635. Harduin. p. 244. Incipit: *ἡμῖν μὲν ἀεὶ σπουδὴ γέγονε.* Meminit Liberatus c. 23. Latine exstat apud *Baron.* ad a. C. 538. n. 34. ex codice Antonii Augustini. Hic Iustiniani liber olim insertus fuit *τῷ δ' βιβλίῳ τῶν πρακτικῶν τῆς ἁγίας πέμπτης συνόδου.* Citantur in eo:

Aegyptii

pp) Haec diss. de V. synodo, Norisio opposita, legitur auctior in *Garnerii* auctario operum Theodoriti pag. 495.

Digitized by Google

Aegyptii episcopi in epistola synodica contra dogmata Origenis, p. 264. edit. Harduin.

Athanasius Alex. ἐν τῷ λόγῳ τῷ εἰς τὸν βίον τȣ̃ μακαρίȣ Ἀντωνίȣ, pag. 257. ἐκ τȣ̃ κατὰ Ἀρειανῶν δευτέρȣ λόγȣ, 257. ἐν τῇ πρὸς Ἐπίκτητον ἐπιςολῇ, 257.

Basilii ἐν τῷ λόγῳ εἰς τὸ ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, 260. ἐν τῷ τρίτῳ λόγῳ τȣ̃ ὑπομνήματος ἑξαημέρȣ, 265. ἐκ τȣ̃ κανονικȣ̃ αὐτȣ̃ βίβλȣ, 269.

Cyrilli Alex. ἐκ τῆς ἐπιςολῆς πρὸς τοὺς ἐν Φȣᾷ μοναχȣ̀ς, 261. 263.

Gregorii Naz. dictum de anima, p. 249. locus ex Orat. (XLIII.) εἰς τὴν νέαν κυριακὴν, 252. εἰς τὸ ἅγιον πάσχα (Orat. XLII.) p. 253. ἐν τῷ ἀπολογητικῷ λόγῳ, 269.

Gregorii Nysseni ἐν τῇ εἰς τὸν ἄνθρωπον πραγματείᾳ, 260.

Ioannis (Chrysostomi) CPol. patriarchae λόγῳ ιά εἰς τὴν κτίσιν, 249. 252. εἰς τὴν ἀνάληψιν, p. 253. ἐκ τῆς πρὸς Θεόδωρον τὸν μοναχὸν πρώτης ἐπιςολῆς, 272.

Origenes, qui et Adamantius, presb. Alex. 272. ex libro 1. περὶ ἀρχῶν, 245. 273. 275. sq. 277. 280. ex libro 2. p. 273. 275. 277. ex tertio p. 277. ex quarto p. 273. 275. 277. 280. τὰς ἑαυτȣ̃ βλασφημίας ȣ̓ μέχρις ἑαυτȣ̃ ἔςησεν, ἀλλὰ διὰ τῶν ἰδίων συγγραμμάτων καὶ εἰς πολλȣ̀ς ἑτέρȣς παρέπεμψεν, 268.

Petri Alex. et martyris ἐκ τȣ̃ ά λόγȣ περὶ τȣ̃ μηδὲ προϋπάρχειν τὴν ψυχὴν, μηδὲ ἁμαρτήσασαν τȣ̃το εἰς τὸ σῶμα βληθῆναι, 256. ἐκ τῆς μυςαγωγίας [?] ad ecclesiam ante martyrium, 257. vbi mentio episcoporum Alex. Theonae, Dionysii, Heraclae, (adde pag. 264.) et Demetrii.

Theophili, Alex. episcopi, ἀπὸ τȣ̃ λόγȣ τȣ̃ γραφέντος πρός τινας μοναχȣ̀ς τὰ Ὠριγένȣς φρονȣ̃ντας, 261. ἐκ τῆς ἐπιςολῆς τῆς πρὸς τȣ̀ς ἐν τῇ Σκήτει ἁγίȣς διὰ τȣ̀ς ἐγκαλȣ̃ντας τὴν τῶν δογμάτων Ὠριγένȣς καθαίρεσιν, 261.

Iustiniani imp. epistola ad synodum CPol. de Origene et sectatoribus eius, ex Cedreno; Labbe p. 679. Harduin. p. 281. Incipit: σπȣδὴ γέγονεν ἡμῖν καὶ ἔςιν.

†† Canones XV. synodi CPol. contra Origenem, editi primum graece a *Lambecio* VIII. p. 435. [p. 917. ed. Kollar.] et cum amici eruditi versione graece et latine exhibiti a Baluzio pag. 1548. atque inde ab Harduino p. 283. Eosdem dedi supra p. 187. sqq.

Confessio fidei *Iustiniani*, imp. contra tria capitula circa annum 545. Incipit: εἰδότες ὡς ȣ̓δὲν ȣ̃τω θεραπεύει. Harduin. p. 287. Labbe p. 683. cum anathematismis XIII. De hac Liberatus capite vlt. breuiarii, nec non Vigilius papa in epistola damnationis Theodori Caesariensis, et Facundus, qui late eamdem oppugnauit, ita tamen, vt simularet, non putare se Iustiniani esse. Graece et latine legitur in Chronico Paschali, siue Alexandrino p. 344–373. edit. Cangii, cum veteri versione, quam solam ediderant Crabbius, Surius et Nicolinus. Dedit etiam seruato veteri interprete graece et latine Leunclauius in iure

graeco-roman. p. 521. at in sua Chronici Alex. editione cum noua versione Raderus p. 794. Veterem etiam in suis conciliis adiunxere Romani, Binius, Regia, Labbeus, et emendatiorem Cangii editionem sequutus Harduinus. In hac confessione Iustinianus p. 293. Harduin. adfert loca ex Cyrilli Alex. epistola 1. et 2. ad Succensum, et ex capite XIII. scholiorum, et p. 297. ex commentar. in Leuiticum, et Gregorii theologi lib. 1. ad Cledonium, et p. 299. ex lib. 2. de filio: tum Basilii ex quarto contra Eunomium, et Gregorii Nysseni ex quarto contra eumdem scripto. Laudat etiam p. 312. Athanasii librum, quo Dionysium Alex. alienum fuisse ab Arii sententia ostendit; atque inter historiae ecclesiasticae scriptores cum Sozomeno, Socrate et Theodoreto [P] Hesychium p. 318. vbi praeterea memorat, quae Augustinus ad Bonifacium de haereticis etiam post mortem anathemati subiiciendis scripsit. De alia confessione fidei Iustiniani Facundus libro 1. illa nempe quam a. 534. edidit, et quae graece et latine legitur in codice Iustinianeo lib. 1. tit. 1. de summa Trinitate, lege 6. Incipit: *Τὸν Σωτῆρα καὶ δεσπότην τῶν ὅλων Ἰησοῦν Χριστόν.*

Iustiniani τύπος siue epistola ad synodum CPol. de Theodoro Mopsuesteno et reliquis, graece et latine. Incipit: *σπουδὴ μὲν γέγονεν ἀεί.* Harduin. p. 724. Latine eadem fuit in actis huius concilii Collatione 1. ex veteri versione apud Labbeum p. 419. Harduin. p. 54. Fallitur praeclarus Caueus, qui pro diuersis epistolis habet et priorem an. 546. posteriorem an. 553. ad diuersa concilia CPolitana scribit missam esse.

Hic desinunt concilia Stephani Baluzii.

Pelagii II., papae, epistola ad Eliam Aquileiensem et alios Istriae episcopos, damnationi trium capitulorum non consentientes, quam a b. Gregorio, quum adhuc esset diaconus, Pelagii nomine scriptam esse, testatur Paulus Warnefridus lib. 3. de gestis Longobard. c. 10. (20.) Librum vocat Gregorius M. lib. 2. epist. 36. ad episcopos Hiberniae. Incipit: *Virtutum mater charitas;* apud Labbeum p. 615. et Harduin. p. 421. Loca, quae ex Theodori Mopsuesteni scriptis in hac epistola adseruntur, conferenda sunt cum Vigilii constituto priore et collatione quarta concilii V. et cum actis concilii Lateranensis a. 649.

† *B. Gregorius* de quinta synodo lib. 1. epist. 24. et lib. 2. epist. 24. lib. 3. epist. 2. 3. 4. 37. et lib. 5. epist. 64. et lib. 7. epist. 53.

A.C.553. *Hierosolymitani* concilii, quo acta synodi quintae illuc ab imp. Iustiniano transmissa fuere comprobata, mentio in concilio Nicaeno secundo actione 1. ex vita S. Sabae, quam edidit *Cotelerius* tomo III. monumentorum, quam vide p. 375. *Fabr.* v. *Mansi* IX. p. 157. sqq. *Harl.*]

Aquileiense, de quo haec Beda libro de sex aetatibus tom. II. Opp. pag. 226. *Synodus Aquileiae facta ob imperitiam fidei quintum vniuersale concilium suscipere diffidit,*

diffidit, donec salutaribus b. Sergii [?] *monitis instructa et ipsa huic cum caeteris ecclesiis annuere consentit.* Ab Harduino ad hunc locum commemoratur, quum Sergius papa coeperit exeunte anno 687. *Fabr. Walch.* in: Entwurf. p. 381. comparare iubet *Rubeis* monim. eccles. Aquil. p. 213. *Harl.*

†*Liberati,* archidiaconi Carthaginiensis et defensoris trium capitulorum, *breviarium caussae Nestorianorum et Eutychianorum,* res annorum 135. succincta narratione percurrens. In vtraque conciliorum Petri Crabbe editione huic breuiario subiungitur adpendix, quam deinde praetermisere Binius, Regia et Labbeus. Harduinus Liberatum ipsum etiam omisit, quia separatim editus fuit cum notis Ioannis Garnerii, Parisiis 1675. 8. Longe magis emendata est haec Garnerii editio; adpendix autem, quae in hac quoque abest, continet varia epistolia apud Facundum et alibi obuia, Ioannis Constantinopolit. et Gregorii Nazianz. ad Theodorum Mopsuestenum, Isidori Pelusiotae ad Cyrillum Alex. Defensionem fidei factae a Cyrillo, eiusdem epistolam: nec non testimonia Cyrilli ex lib. 22. thesaurorum, ex interpretatione Leuitici, et ad Theodosium imp. et epistola 2. ad Succensum et lib. de Trinitate: Athanasii lib. 4. contra Arianos, Gregorii Nysseni ex lib. 4. in beatitudines, Gregorii Nazianz. in Epiphania, Anastasii papae ad Vrsinum, Gelasii papae ad episcopos per Dardaniam constitutos, Theodoreti de SS. Trinitate et contra Sabellium. Postremo loco ponuntur S. Quintiani episcopi Esculani ad Petrum Antiochenum fides, siue Anathematismi XII. qui fuerunt supra ad annum 484.

Indiculus scriptorum nec non haereticorum, memoratorum in Liberati Breuiario.

Acacii Melitenensis epistola ad Armenios, cap. 10.

Acacii CPolit. ad Simplicium papam, cap. 18. a Felice papa condemnatur, id. ita separauit se sedes apostolica a Constantinopolitana, id. p. 125.

Acephali ab Apollinari profecti, cap. 3. qui nec Cyrillum habent caput, neque, quem sequuntur, ostendunt, cap. 9.

Acoemetarum siue Acumicorum legati, Cyrus et Eulogius, negantes, Mariam [?] Dei genitricem et vnum de Trinitate incarnatum et carne passum, c. 20.

Aegyptiorum episcoporum libelli fidei in synodo Chalcedonensi oblati, c. 13.

Agapetus papa in regulis ecclesiasticis adprime eruditus, c. 21.

Alexandrina synodus post Chalcedonensem, de qua c. 14.

Anastasius a. 428. Mariam Dei genitricem dicere renuens, c. 4.

Anastasius imp. probans Zenonis henoticum, c. 18. epistola ad Ioannem Machiotam episc. Alex. id.

Digitized by Google

parte reiicitur in Zenonis henotico, c. 17. Theodori Mopsuesteni laudes suscepit tribus epistolis, c. 24.

Chartae ecclesiasticae, c. 18. p. 124.

CPolitani concilii fides firmata in concilio Chalced. c. 13.

CPoli congregatorum episcoporum epistola ad Cyrillum de pace, cap. 8. CPolitanum concilium sub Flauiano, cap. 11. secundus conuentus, id. ad hunc vocatus Eutyches, quomodo se gesserit, c. 11.

Cyrilli Alex. epistola ad Nestorium, c. 4. secunda et tertia cum XII. capitulis, id. relatio ad Caelestinum per Possidonium diaconum, id. deflorationes librorum Nestorii, id. contestatio aduersus Io. Antiochenum et caeteros orientales, c. 6. fidei formulam ab orientalibus Antiochia missam probauit, c. 8. sermo in dictum Ioh. 1. v. 14. *Verbum caro factum est*, id. epistola ad orientales, quae incipit: *Laetentur coeli*, id. ex pluribus Cyrilli epistolis excerpta c. 9. ad Eulogium presb. ad Acacium Melitinensem, et ad Valerianum Iconiensem, id. expositio XII. capitulorum, id. tres libri aduersus Diodorum Tarsensem et Theodorum Mopsuest. et liber de incarnatione, c. 10. catholicae veritatis defensores responderunt, hos libros non esse Cyrilli, id. rescriptum ad Iohannem Antiochenum pro Theodoro Mopsuest. id. Cyrillus anno XXXII. episcopatus defunctus, c. 10. epistolae duae synodicae, vna ad Nestorium, quae incipit: *Obloquuntur* [P] *de me quidam*; et altera ad Io. Antiochenum et alios orientales: *Laetentur coeli;* probatae a synodo Chalced. c. 11. et in concilio Flauiani gestis CPoli, id. et c. 13. ad Cyrilli consensum prouocans Eutyches, c. 11.

Diodorus Tarsensis contra Apollinarem, cap. 3. eius volumina in Syrorum et Armeniorum linguam translata a Nestorianis, cap. 10.

Dionysii Corinthiorum episcopi testimonia a Cyrillo Alex. laudata, c. 10.

Dioscori et Flauiani schisma, c. 12.

Dioscoritae, c. 18. p. 128. 129.

Dioscorus Cyrilli Alex. successor, c. 10. epistola ad Theodosium imp. de conuocanda synodo Ephesina (λῃστρικῇ) c. 12. depositus septimo ordinationis suae anno in synodo Chalced. c. 13. exsul in Gangrena ciuitate, c. 14.

Gesta de Dioscoro iuniore Alex. apud Defensorem ciuitatis confecta, c. 18. p. 129.

Domnus, Ioannis Antiocheni successor, c. 10. depositus in eadem λῃστρικῇ, cap. 12. Gesta apud Domnum, c. 13. ex sessione VIII. concilii Chalcedon. Epistolae ad Dioscorum Alex. contra XII. Cyrilli capitula, c. 12.

Ecclesiastica historia, nuper de graeco in latinum translata, (Tripartitam Epiphanii Scholastici intelligit,) *praef.*

Encyclia, codex epistolarum et relationum episcoporum pro concilio Chalcedonensi, c. 15.

Ephesina

Digitized by Google

ad Cyrillum scripta de itinere Ephesum, c. 5. cum aliis orientalibus episcopis damnavit Ephesi Cyrillum, c. 6. deinde in synodo Antiochena, c. 6. epistola ad Theodosium, cap. 8. alia synodus Antiochena, in qua fidei formula cum litteris missa ad Cyrillum, quam Cyrillus probauit, id. alia, in qua probatus tomus Procli CPol. ad Armenios, c. 10 alia, in qua pro Theodoro Mopsuest. epistolae tres ad Theodosium imp. ad Cyrillum et ad Proclum CPol. id. prima et tertia probata a Chalcedonensi synodo, id.

Iohannis, cognomento Mercurii, papae epist. ad imp. Iustinianum, c. 20.

Iohannes Talaius, episc. Alexandrinus, negligens synodicas ad Acacium CPol. mittere, c. 17. scribens ad Illum magistrum, id. et 18. et ad principem (imp. Zenonem) c. 17. misit deinde synodicam ad Acacium et Simplicium papam, c. 18. ad Simplicium pontificem prouocauit, c. 18.

Iulianus Halicarnass. episc. c. 19.

Iustiniano imp. iubente anathematis damnatio, dictata in Origenem et capitula ex eius scriptis excerpta, c. 23. scribit contra Acephalos in defensionem synodi Chalced. c. 24. librum in damnationem trium capitulorum, id. sacrae ad Euphraemium Antiochen. c. 23.

Lectio alia, id est, quod apud alium scriptor. lectum est. Talis locus, c. 2.

Leonis imp. ad episcopos, c. 15. ad ducem Alexandriae Stilam, id.

Tomus papae Leonis ad Flauianum CPol. c. 21. ei concordans Cyrillus, c. 9. tomus ille non lectus in synodo Ephesina λῃστρικῇ, c. 12. at in Chalcedonensi concilio, c. 13. subscriptus ab omnibus, id. anathematizatus a Petro Moggo, c. 18. literae ad Theodosium imp. et Pulcheriam Augustam, c. 12.

ex Lucentii epitoma chronicorum locus, c. 2. Continuatorem Prosperi hunc Lucentium existimat Garnerius.

Macedonius CPol. ab Anastasio imp. expulsus, quasi Euangelia qq) falsasset, c. 19.

Marci beatissimi euangelistae sedes Alexandrina, c. 15. beati Marci pallium [?] collo accipit episcopus Alexandrinus, atque ita legitime sedet, c. 20.

Marciani imp. adlocutio ad concilium Chalcedonense, c. 13.

Mennas, genere Alexandrinus, patriarcha CPol. suscipiens Chalcedonensem synodum, c. 21.

Monachorum Hierosolymitanorum capitula de libris Origenis excerpta, c. 23.

Nestorii Phlagoneos episcopi mentio, c. 14. hunc Garnerius putat Nestorianum Chronographum, qui historiam usque ad Leonem iuniorem perduxisse traditur in Chronico Paschali p. 324. et apud Malalam tom. II. p. 85. adde p. 11.

Nestorii

qq) Hoc est locum 1. Tim. III. 16. pro ΟΣ legens ΘΣ, vide quae notaui parte 3. Codicis Apocryphi N. T. p. 559. seq.

Seueri

Digitized by Google

Digitized by Google

Hactenus Index in Liberati Breuiarium.

[° De synodis in Origenistas dissertatio; *Mansi* IX. p. 703. *Mart.*]

A.C. 554. Concilii *Arelatensis V.* canones VII. cum subscriptionibus episcoporum XI. presbyterorumque et diaconorum, (qui episcoporum suorum adfuerunt nomine,) VIII. *Fabr.* *Walch.* in: Entwurf. p. 381. citat *Sirmondi* concil. Gall. tom. I. p. 298. *Lecointe* annal. eccles. Francor. tom. I. p. 397. sqq. Galliam christian. tom. I. p. 394. tom. III. p. 1113. et Histoire litter. de la France tom. III. p. 263. sqq. *Walch.* ib. de concilio *Aquileiensi* dubio a. 553. *Harl.*

Pelagio I. papae supposita epistola ad Vigilium, ex collectione Isidori Mercatoris.

Pelagii epistola genuina et fides rr) ad Childebertum regem Francorum, quae incipit: *Humani generis Saluator.* Regis *Childeberti* capita duo, quae supersunt, constitutionis de abolendis reliquiis idololatriae et de sacrorum dierum festiuitatibus caste celebrandis. Ex editione Sirmondi apud Labbeum p. 1810. et auctior p. 1851.

† Pelagii epistolae aliae 1. 2. 3. 4. ad Narsetem patricium, 5. ad episcopos Tusciae, 6. ad vniuersum populum DEI, 7. 8. ad Sapandum episc. Arelatensem, 9. ad Childebertum regem, quae incipit: *Rufinus vir magnificus;* 10. 11. ad Sapandum, 12. ad Childebertum regem: *Excellentiae vestrae litteras;* 13. ad eumdem: *Cum celsitudini vestrae;* 14. ad Sapandum. Epistolae siue epistolarum fragmenta, a Luca Holstenio ss) edita, ad Ioannem Patricium Caburtarium, ad Viatorem et Pancratium illustres, ad Valerium Patricium, ad Cethegum Patricium, ad Eleutherium episcopum, ad Asterium episc. Ad Vincentium Neapolitanum, Geminum Puteolanum et Constantium Misenatem episcopos. Ad Benegestum Defensorem, ad Ioannem Comitem, ad Anilanum Comitem, ad Elpidium Catanensem episcopum, et ad Laurentium episcopum Centumcellensem.

[° Ad

rr) Extrema parte auctior apud Garnerium in auctario operum Theodoriti p. 559. seq.

ss) Tom. I. collect. romanae pag. 219. seq. a. 1662. 8.

Digitized by Google

[* Ad epistolam III. et IV. Pelagii I. ad Narsetem, animadu. critica; *Mansi* IX. p. 715. . Vnam eamdemque epistolam continuatam in fragmento, quod primum ab Holstenio vulgatum, Labbe et Coleti suis collectionibus inseruerunt, exhiberi ostendit. *Mart.*]

[* Fragmenta epistolar. Pelagii I. ex collectione Deusdedit, (ap. Ballerinos in diss. tom. III. ed. Opp. Leonis praemissa; *Mansi* ib. p. 736. *Mart.*]

A. C. 555. Decretum synodi *Parisiensis II.* Childeberto rege euocante celebrati, cum subscriptionibus episcoporum XXVII. contra Saffaracum episc. *Fabr.* Sed *Walch.* l. c. p. 377. sq. § LXII, ducibus *Lecoint.* l. c p. 778. *Gallia christiana*, tom. VI. p. 612. *Dubois* hist. ecclef. Parif. lib. II. cap. 4. §. 10. aliisque statuit, synodum illam Paris. II. non a. 555. sed a. 551. fuisse congregatam: add. *Caue* hist. litter. SS. eccl. I. p. 560. *Harl.*

[†] * Concilium incerti loci in *minore Britannia*, in quo Maclianus Venetensis episcopus excommunicatus est. Vide Gregorium Turonensem IV. 4. hist.

557. *Parisiensis III.* concilii canones decem, cum subscriptionibus episcoporum XV. *Fabr.* [* Canones concilii *Parisiensis* nomine inscripti, e Gratiano aliisque collectoribus cum notis *Mansi* ibid. p. 749. *Mart.*]

559. *Iohannis III.* papae supposita decretalis ad episcopos Germaniae et Galliae, ex collectione Isidori Mercatoris.

*Epistola ad Edaldum Viennensem archiep. ex Ioannis a Bosco bibliotheca Flaviacensi.

Clotharii (Clodecharii) regis Francorum constitutio, ex edit. Sirmondi.

[* *Suffetulense* concilium in Africa ante an. 570. celebratum: *Mansi* ib. pag. 761. Canonem vnicum huius concilii e Ferrandi breuiatione canonum dederat Baluzius, et ex eo Coleti. Alium canonem illius hic adfert *Mansi* ex Cresconii concordia canonum, in cod. mst. Luc. *Mart.*]

560. Synodorum *Landauensium* in Anglia trium sub Oudoceo tertio Landauensi episcopo celebratarum, gesta in caussa triplici parricidii commissi a regibus Mourico, Morcamo et Guidneretho: ex editione Speelmanni. [v. *Wilkins* concil. M. Britann. tom. I. p. 17. sqq. *Harl.*]

De *CPolitana* sectatorum Iuliani Halicarnass. et *Antiochena* Anastasii, confirmantis Chalcedonensem synodum, auctor veteris Synodici cap. 119. seq. supra p. 239. ed. vet. et ed. nou. p. 405. [Sed has commentitias esse, arbitratur *Walch.* l. c. p. 382. sq. *Harl.*

† *Nicetii* episcopi Treuirorum epistola ad Iustinianum imp. qua eum extrema aetate in haeresin Phantasiastarum lapsum, reuocat ab errore; et altera ad Glo-

doswindum (Gregorio Tur. IV. 3. et 35. Glotſindum) reginam Longobardorum, vt Alboinum regem maritum ſuum ad fidem catholicam adducat. Ex editione Sirmondi. De hoc Nicetio vide *Valeſium* ad Sozom. VIII. 8. et *Dacherium* tomo III. ſpicilegii, vbi eius tractatus duo de vigiliis ſeruorum Dei et de bono Pſalmodiae, Pariſ. 1659. 4. [*Caue* l. c. I. p. 510. et *Walch*. Hiſtor. der Ketzereien, tom. VIII. p. 597. ſq. *Harl.*]

A. C. 561. Concilium *Bracarenſe II.* tt) anno tertio Ariamiri regis contra Priſcillianiſtarum haereſin. Canones XVII. et alia deinde capitula XXII. Subſcriptiones epiſcoporum VIII. Harduinus praeter Garſiae Loaiſae editionem conſulit etiam, vt ſolet, recentiorem cardinalis Aguirre, concil. Hiſpan. tom. II. p. 292. [v. *Spittler*. l. c. p. 162.]

[* *Theimenſe* concilium II. Armeniorum haereticorum (ex Galani conciliat. eccles. Armeniorum cum rom. tom. I. p. 105.) *Manſi* IX. p. 771. [et in ſupplem. concil. tom. I. p. 441.] *Mart.*

circa A. 562. vel 563. *Santonenſe*, ex Sirmondo.

567. *Lugdunenſe II.* canones VI. Subſcriptiones epiſcoporum XIII. in quibus poſt Viennenſem Philippum ſecundo loco eſt Nicetius epiſc. Lugdunenſis. [Ad a. 566. retulit *Walch* Entw. p. 384. ſq. et citat hiſtoriam ſuam pontific. rom. p. 129. atque *Ceiller* hiſtoire des auteurs eccl. tom. XVI. p. 783.]

[¶] De Salonio et Sagittario epiſcopis, qui in eadem ſynodo ob varia ſcelera depoſiti ſunt, ex Gregorio Tur. lib. V. hiſtor. c. 20.

Turonenſe II. in cauſſa eccleſiaſticae diſciplinae reformandae, canones XXVII. cum ſubſcriptionibus epiſcoporum IX. In hoc concilio can. 20. citatur Innocentius papa ad Victricium epiſcopum Rothomag. Leges imperatorum de raptu, canones item Synodorum Arelatenſis, Mileuitanae, Epaonenſis et canones 22. etiam Aruernenſis.

Epiſtola 1) epiſcoporum prouinciae Turonicae ad plebem miſſa poſt ſynodum ſupraſcriptam. 2) S. Radegundis ad epiſcopos pro confirmatione Congregationis Monialium a ſe inſtitutae. 3) Epiſcoporum ad Radegundem decretum. Adde Gregorium Turon. IX. 39. ad 42.

569. *Lucenſe*, in ciuitate Luco in Hiſpania, ſub *Theodomiro*, Sueuorum principe, de diuiſione prouinciarum et ſedium metropolitanarum epiſcopatuumque illis ſubiectorum,

tt) Iſidoro Bracarenſi primum, quia ſunt, qui pro haud genuino habeant, quod fuit ſupra a. 411. [v. *Walch*. Entwurf. p. 383. ad a. 563. *Douiat.* in Praenott. canon. lib. II. cap. 13. tom. I. pag. 346. ed. Schott. id numerat *Bracar.* I. (quod Labbeo eſt II.) et refert ad a. 563. ac, praeter anathematiſmos, ait, ſeptemdecim aduerſus Priſcillianiſtas aliosque haereticos, edidit XXII. canones circa diſciplinam. *Harl.*

Digitized by Google

ctorum, addita diuisione terminorum dioecesium et parochiarum prouinciarumque Hispaniae a *Wamba* rege post a. 672. facta: nec non diuisione Oxomensis et Aucensis episcopatuum sub *Adefonso*, Hispaniae rege, in synodo apud castrum Montloy in ecclesia S. Mariae de Fusellis aera 1126. (hoc est Christi 1088.) cum subscriptionibus regis, Richardi romanae ecclesiae vicarii, episcoporum XIII. abbatum V. comitum IV. principumque VIII. [v. *Aguirre* concil. Hispan. tom. I. p. 292.]

A. C. 572. *Bracarense III.* (secundum Isidoro Mercatori et Innocentio tertio lib. 2. epist. 133. ad Petrum Compostellanum episc.) anno secundo regis Ariamiri siue Mironis, canones X. subscriptiones episcoporum VI. et ex synodo Lucensi episcoporum VI. *Fabr.* *Douiat* l. c. p. 346. §. XXII. ex eo, inquit, Bracar. II. alias III. videtur *Martinus*, Bracarens. episcop. canones 84. ex orientalibus praesertim synodis collectos, ad concilium Lucense II. eodem tempore in Gallecia congregatum, misisse, qui a collectoribus tamquam ex concilio Martini papae saepe laudantur; (in primis a Gratiano multis in locis, ab Augustino de emendat. Grat. lib. I. dial. XXII. collectis, v. *Schotti* not. 3.) vnde erroris occasio nascitur iis, qui concilium Romanum siue Lateranense sub Martino, rom. pontifice, cum hac collectione confundunt. *Harl.*

† Fragmenta conciliorum Bracarensium, collecta a Garsia Loaisa ex Burchardo lib. 4. cap. 8. lib. 10. c. 21. lib. 3. c. 180. lib. 10. c. 39. et ex Gratiano 12. qv. 4. *Quicunque.* [Add. *Aguirre* l. c. II. p. 316.]

† *Lucense II.* anno secundo Ariamiri regis, cuius constitutio apud Ambrosium Moralem lib. 11. c. 26. Vide *Labbeum* pag. 901. [et *Aguirre* l. c. II. pag. 325. sqq. sed v. *Walch* Entwurf. p. 386. sq. ac *Spittler* l. c. pag. 199. sq. et *Douiat.* modo citatum. *Harl.*]

Capitula LXXXIV. ex orientalium synodis collecta a *Martino* Bracarensi, et ad synodum Lucensem et episcopum [?] Nitigesium transmissa. De aliis horum capitulorum editionibus supra p. 230. seq.

573. *Benedicto* papae suppesita epistola ad Dauidem episcopum, de vnitate in S. Trinitate, ex collectione Isidori Mercatoris.

Concilium *Parisiense*, de caussa Pappoli episcopi Carnotensis, aduersus Promotum constitutum episcopum in castro Dunensi ab Aegidio Rhemensi. 1) Libellus synodo oblatus a Pappolo. 2) Constitutio synodi ad Aegidium episcopum Rhemensem, cum subscriptionibus episcoporum XXXIII. 3) Epistola synodi ad Sigebertum regem, cum subscriptionibus episcoporum XXXII. Ad hoc concilium, Labbeus putat, spectare verba *Gregorii Tur.* lib. 4. hist. Francorum c. 42. [v *Ruinart.* adpend. Opp. Gregorii *Turon.* pag. 1340. et *Walch.* Entwurf. pag. 387. sq. *Harl.*]

Epistola

Epistola *S. Germani*, Parisiorum episcopi, ad Brunichildem reginam, vt Sigebertum regem reuocet a consilio belli, quod fratri suo Chilperico inferebat. (*Labbe* pag. 923. et *Harduin.* in adpendice tomi III. pag. 2083. ex editione Sirmondi, I. pag. 350.

A.C. 575. Conuentus *Lugdunensis* episcoporum et procerum. Vide Labbeum pag. 1825. ex Gregor. Tur. lib. V. c. 5. et 6.

[*Seleuciense* Nestorianorum concilium a. 576. pro ecclesiastica disciplina celebratum (ex *Assemanni* bibl. orient. tom. III. part. 1. p. 439. et part. 2. pag. 183.) *Mansi* IX. p. 873. [et suppl. concil. tom. I. p. 441.] *Mart.*]

577. Gesta concilii *Parisiensis V.* in quo Praetextati episcopi Rotomagensis causa, Chilperico rege accusante discussa est, ex Gregorii Turonensis lib. 5. histor. c. 19.

Editionis Regiae tomus XIII.

Pelagio II. papae suppositae epistolae 1) ad Benignum archiepiscopum, 2) ad episcopos Italiae, 3) ad Ioannem episcopum CPol. 4) ad episcopos Germaniae et Galliae, ex Isidoro Mercatore.

Eiusdem Pelagii epistolae tres ad Eliam et episcopos Istriae, (Loca Theodori Mopsuesteni et aliorum, quae in tertia citantur, conferenda sunt cum locis iisdem in collatione quarta concilii quinti CPol. a. 553. et constituto priore Vigilii papae.) Suggestio episcoporum Istriae de tribus capitulis infra ad a. 590.

† Epistolae Pelagii II. 1) ad Gregorium diaconum ex Ioanne diacono de vita S. Gregorii magni,) 2) ad Aunarium siue Aunacharium episcopum Autissiodorensem. Incipit: *Laudanda* [?] *tuae charitatis vota;* 3) ad eumdem Aunarium. Incipit: *Quantum Deo placitos.* Seruauit auctor historiae episcoporum Autissiodorensium apud Labbeum tom. I. bibl. nouae MSS. p. 420.

† Decreta Pelagii huius apud Gratianum, Iuonem, Anselmum, et alios ex epistolis eius ad Antoninam Patriciam et Deciam, ad Florentinum episc. ad clerum Catinensem, ad Cresconium illustrem, ad Benegestum Defensorem et ad Sergium Cancellarium.

[* Pelagii II. epistolarum fragmenta, *Mansi* ib. p. 907. *Mart.*]

[In conuentu episcoporum *Braie* in Gallia habito a. 577. aut sec. alios a. 581. Gregor. Turonensis absolutus est. v. *Gregorium Turon.* lib. V. cap. 49. et *Walch* l. c. p. 388. sq. *Harl.*]

578. Concilium *Autissiodorense* sub Aunachario, canones XLV. subscriptiones episcopi vnius, abbatum septem, presbyterorum XXXIV. et diaconorum trium.

[* *Alexan-*

Digitized by Google

[* *Alexandrina* synodus Eutychianorum ad discutiendam synodicam Petri Antioch. patriarchae recens electi, (ex *Assemanni* bibl. orient. tom. II. p. 71.) *Mansi*. ib. p. 917. [et in supplem. concil. I. p. 449.] *Mart.*]

[* *Aegyptiaca*, forte *Alexandrina*, synodus Eutychianorum in caussa Paulli, patriarchae Antioch. Iacobitae, a Iacobo Edesseno episcopo a. 578. celebrata, (ex *Assemanni* bibl. orient. tom. II.) *Mansi* l. c. p. 919. [et in suppl. concil. I. pag. 449.] *Mart.*]

A.C. 579. *Cabilonense*, Guntramni *) regis iussu conuocatum aduersus Salonium Ebredunensem et Sagittarium Vapincensem episcopos, addita auctoritate de capite S. Ioannis baptistae ex Phoenice perlato et aedificata in eius veneratione ecclesia in Morienna, Viennensi metropoli subiecta.

Santonense, de caussa Nantini comitis Engolismensis. *Gregor. Turon.* lib. V. cap. 36.

[* Ad synodum *Gradensem* a. 579. (quam dedit Coleti,) censura, *Mansi* ibid. pag. 927. Commentitiam esse hanc synodum, ex P. *Rubeis* diss. de schismate Aquileiensi cap. 8. et 9. docetur. *Mart.*]

580. *Brennacense*, in caussa Gregorii Turonensis, quem Leudastes comes falso apud Chilpericum regem accusarat, proniorem in errorem Sabellii. Confer Gregorii hist. Francorum lib. 5. c. 44. 45. *Per idem tempus Chilpericus rex scripsit indiculum, vt sancta Trinitas non in personarum distinctione, sed tantum Deus nominaretur, asserens indignum esse vt Deus persona sicut homo carneus nominaretur etc.*

581. *Matisconense I.* Guntramni regis euocatione Kal. Nou. Guntramni et Chilperici regum anno XXI. Canones viginti, cum subscriptionibus episcoporum XXIII. *Fabr.* [* Canones *Matisconensium* conciliorum ex Burchardi cod. msto aliisque additi, *Mansi* l. c. p. 939. *Mart.*] add. *Mansi* supplem. concil. tom. I. pag. 445. aliosque a *Walchio* in: Entwurf. p. 390. sq. citatos, qui praeterea scribit, canones tantum nouemdecim exstare in *Harduini* concil. III. p. 451. et *Sirmondi* concil. Gall. tom. I. p. 370. In isto concilio vnus praesentium episcoporum, Chesterfieldi opinionem aut potius errorem, foeminas non habendas esse pro hominibus, iam pronuntiasse dicitur. *Harl.*

[* *Toletana* synodus Arianorum, a. 581. vel 582. celebrata, (ex chronico Io. Biclariensis;) *Mansi* l. c. p. 941. [et in supplem. concil. I. p. 451.] *Mart.* Huius synodi nullam mentionem fecit *Douiat.* in Praenott. canon. I. p. 342. in recensione conciliorum Toletanorum. *Harl.*]

A. C. 583.

*) Walch. scribit. nomen: *Guntschramnus*. *Harl.*

Digitized by Google

A.C. 583. *Lugdunense III.* canones VI. cum subscriptionibus episcoporum VIII. Subsignarunt etiam missi episcoporum duodecim, sed eorum nomina desiderantur. Mentio huius synodi apud *Gregorium Turon.* lib. VI. c. 1. et *Aimoinum* lib. XXXIII. c. 44. [v. *Doniat.* l. c. p. 339. §. XXIV.]

584. *Valentinum II.* in Gallia, cum subscriptionibus episcoporum XVII. *Fabr.* [* Ad synodum Valentinam adnotatio *Mansi* l. c. pag. 947. *Mart.*] Add. *Mansi* supplem. concil. tom. I. p. 453. *Harl.*

[?] *Verani* episcopi Cabellicae, siue potius Lugdunensis in aliqua huius temporis synodo dicta de castitate sacerdotum.

585. *Matisconense II.* canones XX. Subscriptiones episcoporum XLIII. quibus accedunt missi episcoporum XX. cum aliis tribus episcopis non habentibus sedes. Confer Gregorium Tur. VIII. 12. et 20. Fredegarium libro vltimo Chronici c. 1. eumque de more sequutum Aimoinum III. 81.

[* Concilium *Gabense* in Mesopotamia Eutychianorum. (ex *Assemanni* biblioth. Clement. Vatic.) *Mansi* l. c. p. 965. [et in supplem. concil. tom. I. p. 453.] *Mart.*]

Guntramni regis Francorum praeceptio ad episcopos et iudices regni sui de obseruanda die dominica et aliis. Eiusdem adlocutio conuocatis episcopis et optimatibus, vbi discussi sunt duces, qui rem bellicam male administrarant aduersus Hispanos. Vide Gregorium Tur. VIII. 30.

† Exemplar pactionis in conuentu apud Andelmum de pace firmata inter Guntramnum et Childebertum reges, ex eodem Gregorio VII. 20. Meminit et VII. 11.

[Conuentus s. concilium episcoporum in *Hispania* vtriusque communionis Arianae et catholicae, iussu Reccaredi regis coactorum, vt de fide tractarent, a. 587. (ex Gregor. Turon.) *Mansi* l. c. p. 971. *Mart.*]

586. *Aruernense*, in quo parochiae Cadurcinae adiudicatae sunt sedi Rutenensi, vt refert idem Gregorius VI. 38.

587. *CPolitanum*, quod Gregorium Antiochenum incesti cum sorore accusatum a calumnia absoluit, teste *Euagrio* VI. 7.

*588. *Incerti loci* in Gallia, vbi quaesitum de caede Praetextati Rotomagens. episcopi et aliis criminibus. Vide, quae *Labbeus* p. 1853. ex Gregorio Tur. lib. 9. c. 20.

[Synodus *Persica* Nestorianorum, qua varia dogmatum capita definiuntur, a. 588. habita, (ex *Assemanni* bibl. orient. tom. III. part. 2. p. 183.) *Mansi* l. c. p. 975. [et in Supplem. concil. I. p. 457.] *Mart.*]

589. *Toletanum III.* in quo Arii haeresis in Hispania condemnatur: adferuntur symbolum Nicaenum, CPolitanum et tractatus Chalcedonensis concilii, cum anathematismis

Digitized by Google

matisinis XXIII. et subscriptionibus episcoporum VIII. et virorum illustrium IV. et qui non nominantur presbyterorum et diaconorum, ex haeresi Ariana conversorum, omniumque seniorum Gothorum. Capitula inde XXIII. de variis rebus disciplinam spectantibus: edictum regis Flauii Recaredi in confirmationem concilii, et subscriptiones eiusdem regis et episcoporum LXII. aliorumque IX. vices episcoporum gerentium archipresbyterorum, archidiaconorum et diaconorum. *Fabr.* [* Tabula canonum ex cod. Vallicellano. *Mansi* l. c. p. 991. *Mart.*] conf. *Aguirre* concil. Hispan. tom. II. p. 338. *Florez* Espanna sagrada tom. VI. p. 137. aliosque a *Walch.* in: Entwurf etc. p. 396. sq. citatos. *Harl.*

S. Leandri, episcopi Hispalensis, in laudem ecclesiae ob conuersionem gentis post concilium et confirmationem canonum edita.

[¶] De celeberrimo hoc concilio Toletano conferendus Isidorus Hisp. in Chronico ad annum octauum Mauricii imp.

A. C. 589. Concilium apud *Sauriacum* villam sub Theodeberto rege. Vide *Gregorium Turonensem* IX. 37.

Conuentus episcoporum duplex, in quorum altero apud *Pictauos* iniecta est, in altero *Cabilonensi* apud *Guntramnum* regem confirmata, excommunicatio in Chrodieldem et reliquas moniales, quae a S. Radegundis, (de qua supra ad a. 567.) monasterio recesserant. Vide Gregorium Tur. IX. 41. vbi rescriptum cum subscriptionibus episcoporum VIII.

Narbonense sub Reccaredo Gothorum in Hispania Rege, canones XV. subscriptiones episcoporum VIII. *Fabr.* [* *Narbonensis* concilii tituli veteres ex MSt. Luc. *Mansi* l. c. p. 1013. *Mart.*] Canones XV. exstant quoque in *Aguirre* concil. Hispan. tom. II. p. 385. et *Sirmond.* concil. Gall. tom. I. p. 399. add. *Walch.* l. c. p. 397. *Harl.*

590. *S. Gregorii* magni, papae decreta. 1. ad Leandrum episcopum Hispalensem de trina mersione baptismi (lib. 1. epist. 41.) 2. Synodus *Romana* uu) sub Gregorio, cum subscriptionibus episcoporum XXIII. et presbyterorum XXIII. 3. ad Secundinum inclusum, 4. ad Theoctistam Patriciam, 5. ad XI. interrogationes Augustini, Cantuariensis episcopi. Confer *Bedam* lib. 1 hist. Angl. c. 17. 6. Rescriptum ad Felicem episcopum Messanensem cum Felicis ad Gregorium epistola, vtraque commentitia, ex collectione Isidori Mercatoris. 7. Decretum Synodale XVII. capitulorum, quod editiones quaedam subiiciunt synodo Romanae supra memoratae, vt *Labbeus* p. 1587.

†Gregorii Registrum siue XII. libros epistolar., quos integros adponunt regia et Labbeus; Harduinus quidem omisit, perinde vt Binius et alii ante eum concilior.

uu) *Labbeus* [et *Douiat.* l. c. I. p. 552. in recensione conciliorum romanor. a pag. 349-353.] referunt ad a. 595. Exstat inter Gregorii epistolas lib. IV. epist. 44.

cilior. editores. Atque saepius prodierunt inter Gregorii opera, ex quibus tantum lubet commemorare Romanam a. 1589. et recentissimas duas, vnam Petri Gussanuillaei a. 1675. et alteram eruditorum Monachorum Benedictinorum ord. S. Benedicti a. 1705. 4. volum. fol. de qua Acta Eruditor. a. 1706. p. 385. In hac postrema editione epistolae ordine temporis, quo scriptae sunt, digeruntur, additis obseruationibus criticis, quibus genuinae a spuriis dubiisque distinguantur. Antonii Dadini Alteserrae notas et obseruationes in libros XII. epistolar. [♈] Gregorii laudat *Io. Launoius* VII. 1. epist. vbi, S. Medardi priuilegium, quod Harduino itidem omissum, Gregorio ante sexcentos annos suppositum esse, contra Alteserram euincit. Contra Launoium scripsit, sed eruditis non persuasit Robertus Quatremarius. *Fabr.* Libri IV. priores epistolarum Gregorii M. in collectione Mansiana tom. IX. exhibentur p. 1029. sqq. Nouiter accessit l. I. post nr. 34. Gregorii epistola ad Petrum subdiaconum p. 1055. — Reliquos libros epp. continet tom. decimus p. 1-144. *Mart.*

Edit. Regiae tomus XIV. [Edit. Mansi tom. X.]

[*Epistolis Gregorii accessit: Rescriptum Gregorii ad Augustinum in Saxoniam Transmarinam directum, e MSt. Luc. cum praemonitione *Mansi* vol. X. p. 415.

*Canones a Gratiano aliisque, Gregorii nomine dati, cum *Mansi* praemonitione et notis ib. p. 438. *Mart.*]

A. C. 590. *Hispalense* concilium I. capitula tria in epistola ad Pegasium episcopum missa, cum subscriptionibus Leandri et aliorum episcoporum VII. [*Aguirre* concil. Hisp. tom. II. p. 390.]

† Fragmenta XI. quae ex concilio Hispalensi, (incertum quo,) citantur a Burchardo et Iuone.

†† Suggestio *episcoporum Istriae*, qui pro tribus capitulis ab ecclesia Romana dissidebant, ad Mauricium imp. edita a *Baronio* ad a. 590. n. 28. eum subscriptionibus episcoporum X. et *Mauricii* imp. epistola ad Gregorium papam. Confer Pelagii II. papae epistolas ad episcopos Istriae, de quibus supra ad a. 577. [v. Baron. Pagii et Mansii annal. eccles. tom. X. p. 500. et *Walch.* l. c. p. 399. *Harl.*]

Concilium *Romanum*, hinc a Gregorio celebratum, colligunt Baronius, Binius, Labbeus p. 1592.

Concilium *in confinio trium ciuitatum* aduersus Tetradiam, quae Eulalii comitis vxor fuerat, de quo Gregorius Turonensis X. 8. historiae Francorum.

Pictauense, in quo monasterii Pictauensis caussa inter Chrodieldem et abbatissam ab vtriusque regni, Guntramni et Childeberti, episcopis iudicata, ex Gregorio Tur. X. 16. Ternos ex quolibet regno interfuisse Sirmondus coniicit.

Metense,

Digitized by Google

Metense, in quo Aegidius Remorum episcopus ob crimen maiestatis, obtenta vita, episcopatu deiectus est, Chrodieldis et Basina in communionem receptae; ex Gregorio Tur. X. 19. *Fabr.* *Walch.* in: Entwurf. p. 398. sq. §. CV. citat *Gregor. Turon.* hist. Franc. lib. IX. cap. 39. 40. et 20. atque *Sirmond.* concil. Gall. tom. I. p. 397. 404. *Harl.*

[* De synodo *Maranensi* aliisque in caussa Seueri Gradensis adnotatio *Mansi* X. p. 467. *Mart.*]

[* Concilium *Salonitanum* in Dalmatia a. 591. celebratum: *Mansi* ib. p. 469. *Mart.*] Item *Mansi* supplem. concil. tom. I. p. 459. et *Bower* Histor. der Päpste, tom. III. p 562. *Harl.*]

A. C. 591. Conuentus *Nemptodorensis*, (al. Nemetodorensis,) in quo baptizatus est Clotarius rex puer, susceptusque de sacro fonte a Guntramno patruo suo, rege. Vide *Gregorium Tur.* X. 28. [Sed nomine *concilii* insigniri non potest. *Harl.*]

592. *Caesaraugustani* concilii de reliquiis haereseos Arianae abolendis, canones III. cum subscriptionibus episcoporum XI. et diaconorum II. vicem episcoporum agentium. *Fabr.* [* Veteres tituli concilii Caesaraugustani ex vet. cod. Luc. *Mansi* l. c. p. 471. *Mart.*]

[❡] Consensus Artemii *Tarraconensis*, et aliorum trium episcoporum de fisco *Bartinonensi*. [*Aguirre* concil. tom. II. p. 414.]

Conciliabulum *Numidiae* a S. Gregorio reprobatum. cuius vide lib. 3. epist. 7. *Fabr.* [* In synodum Numidiae censura *Mansi* X. p. 473. *Mart.*]

*594. *Cabilonense* concilium, de ordine psallendi in monasterio S. Marcelli seruando, qualis ad sepulchrum S. Martini et in monasteriis S. Vincentii Parisiis et S. Dionysii seruabatur. Vide *Labbeum* p. 1834. ex *Aimoino* lib. 3. histor. Franc. c. 81.

[* Synodus Africana, forte *Carthaginiensis*, in Donatistas, a. 594. vel 595. habita; *Mansi* l. c p. 475. [et in suppl. conc. I. p. 459.] *Mart.*] Sed, num Carthagine de violenta Donatistarum exstirpatione concilium sit habitum, *Walchio* in: Entwurf. p. 402. nondum omnino certum esse videtur. *Harl.*]

[* Synodus Persica, forte *Seleuciensis*, Nestorianorum, qua errores quidam Manichaeorum damnantur, a. C. 596. celebrata, (ex *Assemanni* bibl. orient. tom. III. part. 1. p. 448.) *Mansi* p. 480. [et supplem. conc. I. p. 459.] *Mart.*]

595. *Romanum II.* sub Gregorio lib. IV. epist. 44. vide supra ad a. 590. [v. *Walch.* Entwurf. p. 402.]

597. *Toletanae* sub Reccaredo rege synodi canones II. cum subscriptionibus XIII. episcoporum, pro suppositiis habentur a Ioh. Baptista Perezio. [v. *Aguirre* l. c. II. p. 416. aliosque a *Walch.* l. c. memoratos, p. 403.]

Digitized by Google

A. C. 598. *Oſcenſe* in Hiſpania, canones II. Mentio in concilio Egarenſi a. 614. [v. *Aguirre* l. c. p. 417.] [* Veteres tituli concilii *Oſcenſis:* *Manſi* l. c. p. 480. *Mart.*]

599. *Barcinonenſe*, canones IV. cum ſubſcriptionibus epiſcoporum XII. [v. *Aguirre* l. c. II. p. 418.]

[* *Senonenſe* concilium in Gallia, circa a. 601. *Manſi* p. 486. *Mart.*] *Walch.* in: Entwurf. p. 405. adnotat, *Manſi* not. ad Baron. tom. XI. p. 23. et ſupplem. concil. I. p. 461. ex vita S. Betharii in actis SS. tom. I. Aug. p. 171. id concilium, (neque vero plane indubitatum,) collegiſſe. *Harl.*]

601. Decretum Gregorii papae in ſynodo *Romana III.* de libertate monachorum, cum ſubſcriptionibus, (quae in Regia edit. deſiderantur,) epiſcoporum XX. presbyterorum XIV. et diaconorum IV. Confer *Gregorii M.* lib. 7. epiſt. 18.

Concilium *Romanum IV.* contra Andream, graecum hominem, impoſtorem et falſarium. Vide *Gregorii* lib. 9. epiſt. 69. ad Euſebium Theſſalonicenſem.

Wigornienſe in Anglia, ab Auguſtino, primo Doroberniae ſiue Cantuariae archiepiſcopo, Ethelberti regis adiutorio conuocatum. Vide *Bedam* lib. 2. hiſt. Anglicanae c. 2. [conf. *Wilkins* concil. M. Brit. tom. I. p. 24. ſqq. *Harl.*]

602. *Byzacenum* in Africa, contra Clementinum primatem, grauium criminum reum. *Gregor. M.* lib. 10. epiſt. 35.

Eulogii patriarchae Alexandrini epiſtola ſynodica ad Gregorium papam, circa hoc tempus ſcripta, exſtat apud *Photium* in bibliotheca cod. CCXXX.

603. *Cabilonenſe*, in quo S. Deſiderius epiſcopus Viennenſis, Brunichilde regina inſtigante, exauctoratus eſt. De quo Fredegarius adpendice ad Gregorium Turonenſem, cap. 24.

[?] Concilium *Numidiae* in cauſſa Donadei diaconi et Paulini epiſcopi. Vide *Gregorium M.* lib. 10. epiſt. 8. et 31.

† 605. *Cantuarienſe*, praeſente rege Ethelberto, ad confirmandum SS. Petri et Pauli monaſterium, primum omnium in Anglia. Vide, quae ex Thoma Spott ſiue Sprott, (qui circa a. 1274. ſcripſiſſe a Pitſeo traditur,) *Labbeus* p. 1614. *Fabr.* *Walch* l. c. pag. 406. valde dubium eſſe contendit, num id Cantuar. concilium nomen concilii veri mereatur: et citat *Wilkins* concil. M. Britann. tom. I. pag. 28. ac tom. IV. pag. 732. *Harl.* [* Ad concilium *Cantabrigienſe* additio, (ex *Wilkins* concil. M. Brit. tom. IV. adpend. *Manſi* l. c. p. 497. *Mart.*]

[* Synodus *Londinenſis*, ab Auguſtino et coëpiſcopis habita, qua nuptiae in tertio neceſſitudinis gradu et quae cum foemina velata componuntur, infectae iudicatae ſunt, circ. a. 605. *Manſi* l. c. p. 495. *Mart.*] *Walch.* in: Entwurf. p. 406. incerta eſſe ea videtur, et, *Wilkins* l. c. tom. I. p. 29. eam ex epiſtola quadam Bonifacii

Digitized by Google

Bonifacii ad Zachariam, papam, collegisse adnotat, atque comparat *Mansi* supplem. concil. tom. I. p. 463. *Harl.*]

[* Synodus *Persica* Nestorianorum, in qua de fide aliisque, ad disciplinam spectantibus, cautum est, (ex *Assemanni* bibl. orient. tom. III. p. 465.) *Mansi*. l. c. p. 499. *Mart.*] et *Mansi* supplem. concil. tom. I. p. 465. *Harl.*]

†A. C. 606. *Romanum*, LXXII. episcoporum, de modo eligendi pontificem, memoratur ab Anastasio in vita Bonifacii III. [v. *Baron.* annal. eccles. tom. XI. p. 82.]

610. *Bonifacii IV.* papae decretum, promulgatum in concilio *Romano*, quod monachis sacerdotalia officia suscipere liceat. Ediderat *Holstenius* tom. I. collect. Romanae p 242. *Labbeus* p. 1619. et *Harduinus* p. 544. aliam etiam ex vetustissimo codice editionem exhibent.

* Eiusdem Bonifacii epistola ad Athelbertum regem Anglorum, ex eodem *Holstenio* pag. 246.

Toletanum, de primatu ecclesiae Toletanae, cum XV. episcoporum subscriptionibus. Suggestiones Setuldi, Sunilani, Ioannis, Viuendi et Ermegeldi, et decretum Flauii Gundemari regis, cum eiusdem et Isidori Hisp. et XXV. praeterea episcoporum subscriptionibus. *Fabr.* [* Ad concilium *Toletanum* adnotatio critica *Mansi* l. c. p. 511. *Mart.*] conf. *Mansi* supplem. concil. tom. I. pag. 467. *Florez* Espanna sagr. tom. VI. p. 158. sq. et alios in *Walchii* Entwurf. pag. 408. sq. vbi etiam adnotatur, *Ferreram* in histoir. gener. d'Espagne tom. II. p. 272. aliosque errare, qui in controuersia de primatu eccl. Toletanae duo Toleti concilia fuisse habita, autument. *Harl.*

† *Garsiae Loaisae* tractatus de primatu ecclesiae Toletanae. *Labbe* p. 1626 – 1644. vv) Eiusdem Loaisae notas ad concilium, tum hoc, tum alia Hispanica Labbeus et regia semper exhibent, Harduinus omittit.

614. *Egarense* concilium, sub Sisebuto Hisp. rege: Constitutio vnica, subscriptiones episcoporum XII. presbyteri vnius et vnius diaconi, qui episcoporum vice interfuere.

* † *Steph. Baluzii* diss. de episcopatu Egarensi. [Et in *Aguirre* conc. Hispan. II. p. 457. et 459]

Deusdedit papae supposititia epistola ad Gordianum ww), Hispalensem episc. vt, qui proprios filios de sacro fonte suscipiunt, ab vxoribus separentur: et ne commatrem quis suam in vxorem accipiat. *Fabr.* [* Ad decreta *Deusdedit* papae adpendix

vv) Illum Tractatum et partem ex Thomasii libro de benefic. lib. I cap. 38. reperiri quoque in *Aguirre* concil Hispan. tom. II. p. 433. obseruat *Walch.* l. c. *Harl.*

ww) Tunc non Gordianus, sed Isidorus erat episcopus Hispalensis.

Digitized by Google

pendix *Mansi* X. p. 537. Inest decretum de electione romani pontificis ex collectione Vdalrici Bambergensis ap. *Eccard.* corp. histor. medii aeui, tom. II. col. 188. quod tamen haud dubie spurium est et fictitium. *Mart.*

* In epistolam *Deusdedit* papae ad Gordianum Hispal. adnotatio critica *Mansi* ib. pag. 537. *Mart.*]

circa A. 615. *Parisiensis V.* concilii, capitula XV. ex Sirmondi editione. (Subscriptiones LXXIX. episcoporum desiderantur.) Edictum Clotarii II. regis pro confirmandis statutis synodi. *Fabr.* [* Ad concilium *Parisiense* a. 614. adnotatio historico chronologica *Mansi.* ib. pag. 545. *Mart.*] et in supplem. concil. tom. I. p. 467. *Walch* in: Entwurf pag. 409. sq. de concilio Paris. a. 615. (ad quem an. etiam *Doniat.* l. c. I. pag. 338. id refert,) et sequenti loci incerti, a. 616. citat *Lecointe* annal. eccles. Franc. tom. II. p. 667. sq. *Ceillier* histoir. des auteurs tom. XVII. p. 779. et alios. *Harl.*

[¶] Ex synodo *incerti loci*, superiorem synodum confirmantis, canones XV. in fine mutili.

† 617. *Bonifacii V.* papae epistolae 1) ad Iustum, nuper Roffensem, nunc Cantuariensem episcopum, Melliti successorem. 2) ad Edwinum regem Anglorum, quem ad fidem christianam exhortatur. 3) ad Edelburgam, Edwini regis coniugem. *Fabr.* [* Ad epistolas *Bonifacii* V. adpendix. *Mansi* X. p. 553. (Epistola ad Iustum archiepiscopum Cantuariensem.) *Mart.*]

Cantianum concilium in Anglia habitum a Laurentio Cantuariensi, Mellito Londinensi, Iusto Roffensi: in quo decretum est, vt propter Saxonum barbarorum saeuitiam et apostasiam omnes hi episcopi Britanniam abdicarent. Ita *Beda* lib. 2. hist. Anglor. cap. 5. *Fabr.* Neque vero illum trium episcoporum conuentum concilium verum fuisse, animaduertit *Walch.* l. c. p. 410. et citat *Wilkins* concil. Britann. tom. I. p. 30. *Harl.*

619. *Hispalense* secundum xx), tempore Sisebuti regis. Actiones siue Constitutiones XIII. quarum vltima aduersus Eutychianos, qui passibilem in Christo diuinitatis substantiam praedicabant. Subscribit Isidorus Hisp. cum aliis episcopis septem. *Fabr.* [* Ad concilium *Hispalense* I. additio. *Mansi* l. c. pag. 569. Ad an. 617. illud reuocandum censet. *Mart.*] Ad a. 618. *Walch* l. c. p. 410. sq. qui adpellat *Aguirre* concil. Hispan. tom. II. p. 462. *Baron. Pagii* et *Mansi* annal. eccles. tom. XI. p. 172. etc. ad an. 619. Hispalense II. *Doniat.* l. c. I. p. 347. *Harl.*

Honorii I. papae epistola ad Sergium CPol. et alterius fragmentum exstant cum Sergii ad Honorium in gestis sextae synodi a. 681. actione 12. et 13.

† Eiusd.

xx) Iuoni part. I. cap. 195. Bracarense.

†Eiusd. Honorii epiſtola 1. ad Iſaacium Rauennatém exarchum, 2. ad epiſcopos Venetiae et Iſtriae de Fortunato Gradenſi patriarcha deiecto et Primogenito in eius locum ſubrogato, 3. ad Eduinum regem Angliae, ex Bedae lib. 2. hiſtor. Angl. c. 17. 4. ad Honorium Dorouernenſem epiſc. ex eodem Beda lib. 2. c. 18.

*† 5. ad Iohannem, Andream, Stephanum et Donatum epiſcopos per Epirum conſtitutos, 6. ad Sergium ſubdiaconum. *Fabr.* [*Ad epiſtolas Honorii adpendix *Manſi* l. c. pag. 583. (Epiſtola ad *Honorium*, Cantuar. archiepiſcopum, et alia quaedam ex Burchardo, Iuone etc. praeeuntibus Ballerin. tom. III. Opp. Leonis.) *Mart.*]

A. C. 627. *Matiſconenſe* concilium yy), in quo regula beati *Columbani* ab Agreſtini calumniis per Euſtaſium abbatem Luxouienſem defenſa atque approbata eſt. Vide, quae Sirmondus ex Iona Scoto monacho in vita Euſtaſii apud Surium et in actis Sanctor. 29. Mart. *Fabr.* [*Ad *Matiſconenſe* concilium adnotatio critica *Manſi.* X. p. 589. Intra annos 616–624. illud celebratum eſſe contendit. *Mart.*] Add. *Manſi* ſupplem. concil. tom. I. p. 473. Ad a. 623. aut 624. id refert *Walch.* l. c. pag. 411. *Harl.*

[Idem *Walch.* ib. pag. 411. ſq. inſerit ſynodum multorum epiſcoporum Armenior. aliorumque, etiam graecorum et ſyror. praeſulum ſacrorum ſ. Theodoſiopoli ſ. Charni in Armenia a. 622. habitam ad Eutychianos reconciliandos; atque concilium Chalcedon. fuit confirmatum: isque prouocat ad *Galanum* in conciliat. eccleſ. Armen. part. I. p. 15. ac part. II. tom. I. p. 28. atque ad *Caueum* in hiſtor. litterar. SS. eccl. vol. I. p. 602. *Harl.*]

*628. *Clipiacenſe*, cuius meminit *Aimoinus* lib. 5. hiſt. Francor. c. 15. anno quadrageſimo quarto regni Clotarii. Clipiaci, vulgo Clichy. *Harduin. Fabr.* [*Ad *Clipiacenſe* concilium adnotatio critica *Manſi* l. c. p. 591. Ad a. 627. illud collocandum putat. *Mart.*] Id vero concilium falſum eſſe, idque *Manſi.* ſuppl. concil. I. p. 473. commonſtraſſe, iudicat *Walch.* Entwurf. p. 412. *Harl.*

[℣] 630. *Remenſe* zz) Dagoberti regis, et Sonnatii Remenſis epiſcopi temporibus. Canones XXV.

Statuta ſynodalia XXI. quae eidem Sonnatio tribuuntur, aliis videntur aeuum poſterius ſapere, vt Labbeus et Harduinus adnotarunt. *Fabr.* [*Canones additi ex Burchardo, Iuone et Gratiano: *Manſi* X. p. 600. *Mart.*]

A. C. 633.

yy) *Cointius* tom. II. annal. Francor. pag 729. refert ad a. 623. *Mabillonius* ſec. 2. Benedictin. pag. 119. ad a. 624.

zz) *Labbeus* refert ad a. 624. idque promiſit, ſe in amplioribus notis probaturum, ſed quae lucem non viderunt. *Fabr.* *Walch.* in: Entwurf. pag. 412. ſq. id infra a. 625–630. ponit, et plures VV. DD. excitat. *Harl.*

Digitized by Google

A. C. 633. *Alexandrinum* conciliabulum, a Cyro Alexandrino coactum. Exstant gesta et epistola synodica cum nouem capitulis in sexta synodo a. 681. actione 13. *Fabr.* [* Ad concil. *Alexandrinum* adnotatio chronologica *Mansi* l. c. p. 605. *Mart.*]

Conciliabulum *CPolitanum* Sergii, aliaque habita a Monothelitis, et synodi contra Monothelitas celebratae, quas Labbeus hoc loco refert ex auctore veteris Synodici c. 123. ad 132. supra p. 244. seq. ed. vet. et ed. nou. p. 409.

**Clipiacense II.* quod ex charta Dagoberti regis obseruauit Sirmondus. Vide *Harduin.* p. 2085. *Labbeum* p. 1854.

Toletanum IV. tempore Sisenandi regis, canones LXXV. et subscriptiones episcoporum LXII. Confirmatur in synodis Toletanis an. 638. et 653. De Iudaeis can. 57-66. *Fabr.* Canones etiam editi sunt in *Aguirre* concil. Hispan. tom. II. p. 477. Sed *Walch.* in: Entwurf. p. 414. §. XXII. (quem confer,) adnotat, apud illum et in *Harduin.* concil. tom. III. p. 575. sqq. canones haud carere vitiis, et haec a *Mansi* in suppl. conc. I. pag. 475. obseruata fuisse. *Harl.* [Ad an. 630. refert *Walch.* l. c. p. 415. synodum in *Scotia* habitam, citatque *Vsher.* antiquit. eccles. Britann. pag. 482. et *Pagii* critic. annal. Baron. tom. IX. pag. 298. *Harl.*]

[Canones (XX.) 318. deiferorum patrum, *Nicaeae* congregatorum sub consulatu Paullini et Iuliani a. 636. ab Alexandro, in Pandectis canonum *Beueregii* tom. I. p. 58-84. et *Florentiae* in cod. bibl. Laurent. VIII. nr. 14. plut. 9. v. *Bandini* cat. codd. gr. Laurent. vol. I. p. 397. *Harl.*]

634. *Aurelianense,* a) in quo haereticus graecus a Saluio episcopo Valentino superatus est et Gallia pulsus: vti refertur a *S. Audoeno* in vita S. Eligii Nouiomensis lib. 1. c. 34. Saluius ille martyr adpellatur in actis S. Audoeni, scriptis a *Fredegodo* apud Surium 24. August. [add. *Mansi* suppl. concil. I. p. 477. *Harl.*]

†† 636. *Clipiacense III.* Kalendis Maii, cuius mentio est in vita S. Agili abbatis apud *Mabillon.* saeculo 2. Benedictino p. 323.

**Dagoberti* regis epistola ad Sulpitium Bituricensem episcopum apud Labbeum p. 1855. et Harduin. p. 2085.

638. *Toletanum V.* initiis Chintilae regis, pro regia maiestate tuenda. Canones XI. subscriptiones episcoporum XXII. et presbyteri vnius vniusque diaconi, qui vicem gerebant episcoporum. [v. *Aguirre* conc. Hispan. tom. II. p. 507. aliosque ap. *Walch.* l. c. p. 415. sq. ad a. 636. referentem. Huic anno etiam adsignat *Douiat.* l. c. I. p. 343. et canones nouem compositos fuisse scribit. *Harl.*]

Regis Chintilae edictum pro confirmatione huius synodi.

**Pari-*

a) *Labbeus* p. 1855. refert ad a. 645.

Digitized by Google

Parisiense, quod ex charta Dagoberti regis Sirmondus obseruauit. Vide *Harduin*. p. 2086. *Labbeum* p. 1856.

Toletanum VI. capitula XIX. subscriptiones episcoporum [?] XLVII. presbyterorum III. diaconorum II. agentium episcoporum vicem. [*Aguirre* l. c. II. pag. 512. et *Walch*. l. c. p. 416. sq. *Harl.*]

*† Commemoratio de papae *Seuerini* legatis, quid *CPoli* gesserint, ex S. Maximi confessoris epistola ad abbatem Thalassium. Ediderat Sirmondus cum Anastasii bibliothecarii collectaneis.

Ecthesis sub *Heraclii* imp. nomine promulgata a Sergio CPol. legitur graece et lat. in actis concilii Lateranensis a. 649. in tertio secretario.

A. C. 639. Conciliabuli *CPolitani* Monothelitarum, in quo ecthesis illa confirmata fuit, exstant gesta in eodem concilio Lateranensi, in tertio secretario. [iterum confirmata in concilio *CPolitano* a Pyrrho patriarcha, a. 640. habito. *Harl.*]

640. *Iohannis IV.* papae epistola 1. ad episcopos et presbyteros Scotiae, 2. ad Constantinum imp. Heraclii filium, apologiam continens pro Honorio papa, †* 3. ad Isaacum Syracusanum episc. *Fabr.* [* Ioannis IV. epistola ad Bulcredum, regem Saxonum; *Mansi* X. p. 687. *Mart.*]

† Diffloratio ex epistola S. Maximi ad Marinum presbyterum, pro Honorio, et ex epistola ad Petrum illustrem, vbi de Pyrrho, Sophronio Hierosol. et Honorio. Ex edit. Sirmondi.

*† Anastasii bibliothecarii epistola ad Ioannem diaconum vrbis Romae; et excerptum ex epistola S. Maximi ad Martinum presb. Cyprium de processione Spiritus S. [conf. supra ad vol. X. p. 606. *Harl.*]

De *Romano* concilio illo tempore habito aliisque aduersus ecthesin Heraclii et Monothelitas, ita Theophanes ex Goari versione: *Joannes Romanus praesul collecto episcoporum concilio, Monothelitarum haeresin anathematizauit: similiter et in Africa penes* Byzacium, Numidiam et Mauritaniam *diuersi episcopi conuenientes, Monothelitas perculerunt.* Confer infra ad a. 646.

642. *Theodori I.* papae epistola 1. ad Paulum patriarcham CPol. (synodicae eius respondens,) cum exemplari propositionis CPolin. transmissae aduersus Pyrrhum Monothelitam, 2. ad episcopos, qui consecrauerunt Paulum CPol. Vtraque ex collectaneis Anastasii bibliothecarii vulgatis a Sirmondo, quae praeter editiones, laudatas a me volum. IX. huius bibl. p. 636. recusa etiam sunt in bibliotheca Patrum edit. Lugd. tomo XII. p. 831.

† Disput. *S. Maximi* cum Pyrrho, graece cum Franc. Turriani [?] versione. De aliis huius scripti editionibus dixi vol. IX. huius bibl. p. 646. sqq. vbi etiam de ceteris eiusdem Maximi Monothelitarum mallei scriptis ac monumentis.

A. C. 645. *Aurelianense*, vide supra ad a. 634. *Fabr.* [* Ad concilium *Aurelianense* adnotatio chronologica *Mansi* X. p. 761. (Annum 641. illud praecessisse defendit.) *Mart.*]

[* Synodus *Nisibensis* Nestorianorum circa a. 645. habita; ex *Assemanni* biblioth. orient. tom. III. p. 142. *Mansi* X. p. 761. *Mart.*] et *Mansi* supplem. concil. I. p. 477. *Harl.*]

646. Concilii *Numidiae* sub Columbo, *Mauritaniae* sub Reparato, *Byzaceni* sub Stephano, et *Carthaginiensis* Gulosi (Probi et aliorum episcoporum LXVIII.) epistolae synodicae ad imp. Constantem, ad Paulum CPol. et Theodorum papam, exstant in actis synodi Lateranensis a. 649. secretario 2.

Toletanum VII. anno quinto Chindesuindi regis. Canones VI. subscriptiones episcoporum XXVIII. et presbyterorum abbatumque ac diaconorum vicariorum XI. *Fabr.* In *Aguirre* concil. Hispan. tom. II. p. 522. Add. *Walch.* l. c. p. 418. sq. qui citat *Ferreras* histoir. gener. d'Espagne II. p. 321. et *Florez* Espanna sagrada tom. VI. p. 180. ibique varias narrationes esse emendatas, adnotat. *Harl.*

De visione *Taionis* Caesaraugustani episcopi, qua libri moralium Gregorii M. ipsi indicati sunt. Confer *Rodericum Toletanum* lib. 2. cap. 19. et *Baronium* a. 649. n. 80.

648. Typus a *Constante* imp. suasu Pauli CPol. promulgatus, quo Monothelitis eorumque aduersariis silentium iniungitur. Exstat et improbatur in secretario siue actione 4. concilii Lateranensis a. 649.

Concilium *Romanum* contra Paulum et Pyrrhum. Vide Anastasium in vita Theodori papae, synodic. vet. c. 131. et *Labbeum* p. 1846. [*Bower* Hist. der Päpste, tom. IV. p. 79.]

† *Siggyberti* Metensium regis epistola ad Desiderium Caturcensium episcopum, qua sine sua scientia synodale concilium in regno suo agi prohibet. Edita haec epistola 79. inter Francicas a Marquardo Frehero et Andrea Duchesnio.

[* Pseudo-synodus *Thessalonicensis* gemina, a Paullo, eius vrbis episcopo Monothelita, c. a. 649. celebrata; *Mansi* X. p. 785. *Mart.*] id. *Mansi* in supplem. concil. I. p. 483. *Harl.*]

Editionis Regiae tom. XV. et Labbei tomus VI.

649. *Martini* papae epistolae XVII. ex quibus vndecim, (tertia vsque ad decimam tertiam,) graece etiam a Labbeo primum, et deinde ab Harduino additae sunt. 1. Encyclica ad omnes fideles, gr. et lat. 2. ad Amandum Traiectensem, latine: (vtraque in fine actionis quintae proximi Lateranensis concilii.) 3. ad Constantem imp. 4. ad ecclesiam Carthag. 5. ad Iohannem episcopum Phila-

Digitized by Google

Philadelphiae. 6. ad Theodorum episcopum Esbuntiorum in Arabia. 7. ad Anthonium [¶] Bucathorum in Palaestina prima episcopum. 8. ad Georgium archimandritam monasterii S. Theodosii. 9. ad Pantaleonem. 10. ad Petrum illustrem virum. 11. ad ecclesiam Hierosolymitanam et Antiochenam. 12. ad Paulum Thessalonicensem episcopum, qui Romanae sedis apocrisiarios in haeresin Monotheliticam induxerat. 13. ad ecclesiam Thessalonicensem de Pauli damnatione, et de eius haeresi fugienda. Quae sequuntur, latine tantum, ex editione Sirmondi in collectaneis Anastasii bibliothecarii. 14. et 15. ad Theodorum, cum commemoratione eorum, quae saeuiter acta sunt a veritatis aduersariis cum Martino papa. 16. et 17. ad quemdam sibi carissimum de exsilii sui calamitate.

[* *Gallicana* synodus, forte *Parisiensis*, a. 649. contra Monotheletas: *Mansi* X. p. 863. *Mart.*] ib. in *Mansi* supplem. concil. tom. I. p. 485. sed haec synodus valde dubia esse videtur *Walch.* in: Entwurf. p. 422. not. 3. *Harl.*]

Acta *Lateranensis* concilii celeberrimi, sub Martino papa aduersus Monothelitas habiti, πράξεις actiones siue secretarii 5. graece et latine. Graeca e MS. codice a Labbeo primum, ac deinde ab Harduino addita sunt. Indicem scriptorum et epistolarum, quae in his actis vel adferuntur vel citantur, dedi vol. X. huius bibl. p. 185. sq. In hoc concilio non modo Cyrus, Sergius, Paulus et Pyrrhus condemnati, sed etiam proscriptus *Constantis* imp. *typus*, vt iam dixi ad a. 648. Actionem quintam claudunt canones XX. cum subscriptionibus episcoporum CV. *Fabr.* De concilio *Lateranensi* multus est *Walch.* l. c. p. 419. sqq. ibique et in Historie der Päpste p. 151. plures citat VV. DD. In b. *Bernensis* cod. sunt duo fragmenta concilii Lateran. v. *Sinner.* catal. codd. MSS. bibl. Bernensis p. 106. et 107. *Harl.*

A. C. 650. b) *Cabilonensis* concilii a Clodoueo II. euocati, canones XX. cum subscriptionibus episcoporum XXXVIII. abbatumque et archidiaconorum VI. episcoporum vice, et epistola concilii ad Theodosium episcopum Arelatensem, *Fabr.* [* Canones, qui non leguntur in editis conciliorum Cabilonensium, sed hoc titulo apud vett. collectores inscribuntur, *Mansi* X. p. 1196. et p. 1197. eiusd. ad concilium Cabilonense adnotatio chronologica. Non serius, quam a. 643. vel sequenti 644. illud celebratum esse putat. *Mart.*]

653. *Toletanum VIII.* anno quinto *Recceswinthi* regis, cuius epistola nec non decretum et lex, canonibus XIII. adiungitur, cum subscriptionibus episcoporum LII. abbatum XII. vicariorum episcoporum X. et virorum illustrium XVI. Canon

b) *Carolus le Cointe* annal. eccles. Franc. tom. III. p. 230. refert ad a. 644. *Fabr.* *Walch.* in: Entwurf. p. 423. ad a. 649. sed in not. 1. obseruat, alios referre ad a. 650, 664. sed optimos scriptores ad a. 644. idem in not. 3. citat *Mabillon* annal. ord. Benedictin. lib. XIII. §. 29. *Mansi* suppl. concil. I. p. 479. *Ceillier* histoir. des auteurs, tom. XVIII. p. 820. etc. *Harl.*

Digitized by Google

non 12. de Iudaeis: canon 1. ſymbolum Nicaenum repetit et adprobat. [v. *Aguirre* concil. Hiſpan. tom. II. p. 553. et *Walch.* Entwurf etc. p. 423. ſq.]

† Placitum Iudaeorum Toletanae ciuitatis atque Hiſpaniae ad regem Receswinthum, editum a Baronio ad a. 653. n. 5. in quo Chriſto ſe nomen dare profitentur, ſimilisque placiti ſub Cinthilano rege a ſe conſcripti mentionem faciunt.

[T] † In notis Garſiae Loaiſae ad concilium Toletan. quas Harduinus malo more omiſit, exſtat etiam *Iſidori* Hiſp. epiſtola ad Leudefredum epiſcopum Cordubenſem de officiis eccleſiaſticis, ex codice MS. bibl. Laurentianae.

† Relatio factae motionis inter Domnum *Maximum*, monachum, et ſocium eius coram principibus in ſecretario. Ex collectaneis Anaſtaſii bibliothecarii a Sirmondo editis.

[*Synodus *Seleucienſis* Neſtorianorum ad ſchiſmaticos damnandos, circ. a. 654. celebrata, (ex *Aſſemanni* bibl. orient. tom. III, part. 2. p. 186.) *Manſi* X. p. 1243. [et in ſupplem. concil. I. p. 487.] *Mart.*]

[Edit. Manſi tomus XI.]

A. C. 655. *Toletani IX.* concilii canones XVII. ſubſcriptiones epiſcoporum XVI. abbatum VIII. vicarii epiſcopi vnius, et virorum illuſtrium officii palatii quatuor. [*Aguirre* concil. Hiſpan. II. p. 573. et *Walch.* l. c. p. 424. ſq.]

656. † *Vitaliani* papae epiſtolae 1. ad Paulum archiepiſc. Cretenſem, 2. ad Vaanum, cubicularium imperatoris, 3. ad Paulum Cretenſem, 4. ad Georgium epiſcopum Syracuſanum, 5. ad Oſwi, regem Nordanhumbrorum, papae de paſchate iudicium expetentem, 6. ad monachos Siculos. *Fabr.* [*Ad epiſtolas Vitaliani papae adpendix. — Epiſtola ad Floriacenſes; — ad Chlodouaeum, Francorum regem; — ad omnes epiſcopos; — ad Theodorum, archiepiſcopum Cantuarienſem; *Manſi* l. c. p. 41. *Mart.*]

Concilium *Toletanum X.* canones ſeptem, cum decreto pro Potamio epiſcopo Bracarenſi (in quo adfertur aliquid ex concilii *Valentini* titulo IV.) et alio decreto de teſtamento Recimiri, Dumienſis epiſcopi. Subſcriptiones epiſcoporum XX. et vicariorum epiſcoporum V. *Fabr.* v. *Aguirre* concil. Hiſpan. II. p. 574. *Florez* Eſpanna ſagrada, tom. VI. pag. 195. teſte *Walch.* l. c. pag. 425. ſq. *Harl.*

† Tomus continens relationem de dogmatibus et controuerſiis, quae motae ſunt inter *S. Maximum* et Theodoſium epiſcopum Caeſareae Bithyniae, ex collectaneis Anaſtaſii quae Sirmondus edidit.

[*Conci-

Digitized by Google

[* Concilium *Gallicanum* incerti loci, forte spurium, sub Vitaliano papa habitum, circ. a. 658. (ex Pseudo-Anastasii epitome chron. Casin. in *Muratorii* scriptt. rerum italic. tom. II. part. 1.) *Mansi* XI. p. 59. *Mart.*]

A. C. 658. *Namnetense* concilium, de quo *Flodoardus* lib. 2. histor. c. 8. *Fabr.* *Nannetense* id vocat *Douiat.* l. c. I. p. 370. adnotatque, plerosque id multo recentius facere; certe tamen ante a. 900. celebratum suadere eius quaedam capita in VII. Capitularium librum relata, eiusque canones XX. fuisse. *Harl.*

Priuilegium libertatis, c) monasterio *S. Dionysii* concessum a *Landerico* episcopo Parisiacensi anno XL. Cludouici, cum subscriptionibus eiusdem Landerici et episcoporum XXIV.

659. Conuentus *Clipiacensis*, de quo Aimoinus lib. 4. hist. Francorum c. 41. et praeceptum *Clodouei II.* regis pro libertate monasterii S. Dionysii.

664. Synodus siue Collatio *Pharensis* in Anglia, rogatu Hildae abbatissae, sub Nordanhumbrorum regibus Oswio patre et Alchfrido filio, in qua acerrime contenditur de ritu celebrandi paschatis, de tonsura sacerdotum et de aliis rebus ecclesiasticis, [P] praesente Alchfrido rege filio, Oswio rege patre etc. Confer *Bedam* lib. 3. hist. eccl. c. 25. [et *Wilkins* concil. Britann. tom. I. p. 41.]

666. Concilium *Emeritense* in Hispania, capitula XXIII. subscriptiones episcoporum XII. [*Aguirre* conc. Hispan. II. p. 625.]

[* Concilium *Cretense*, a. 667. in caussa Ioannis, Larissae episcopi; *Mansi* XI. pag. 100. [et in suppl. concil. I. p. 501.] *Mart.*]

667. De concilio Romano in causa Iohannis, Lappensis in Creta episcopi, mentio in *Vitaliani* papae epist. 1. et 3. [*Cornar.* Cret. sacr. part. II. p. 200. et 251.]

Adeodati papae epistola ad episcopos Galliae de priuilegio, quod concessum abbati monasterii *S. Martini Turonensis.* Ediderunt Massonus, Baronius, Sirmondus, Binius et Monsuyerius. *Fabr.* [* Ad epistolas Adeodati papae adpendix: *Mansi* XI. p. 103. Bulla pro coenobio S. Petri et Paulli. *Mart.*]

[*Constantinopoli* num in caussa Maximi, aduersarii Monotheletarum, qui CPoli quidem est condemnatus, duae synodi, proprie dictae, sint habitae, quamquam *Mansi* in supplem. concil. I. p. 487. sqq. id haud omnino improbabilibus argumentis euincere studuit, altioris tamen esse indaginis, iudicat *Walch.* in: Entwurf. p. 427. *Harl.*]

A. C. 669.

c) Γνησιότητα eius in dubium vocauit Io. Launoius, sicut etiam San-Germanensis, San-Medardensis priuilegii et Turonensis S. Martini, aliorumque.

Digitized by Google

A. C. 669. *Clotarii III.* regis praecepta duo de fundatione et immunitate monasterii *Corbeiensis.* Priuilegium libertatis monasterio eidem concessum a Bertefrido episcopo Ambianensi, cum subscriptionibus episcoporum XVI. Theodorici regis Francorum praeceptum, quo confirmat electionem Eremberti, abbatis Corbeiensis.

† *Marculfi* [d]) formula de priuilegio et concessio legis ad priuilegium.

[* Concilium *Treuirense*, quo immunitas conceditur monasterio vallis Galliae in Lotharingia, a S. Diodato Niuernensi episcopo fundato, circ. a. 667. habitum; *Mansi* XI. p. 115. *Mart.* Atque *Walch.* in: Entwurf. p. 427. ad a. 666. citat *Mansi* supplem. concil. I. p. 497. atque *Honthem.* histor. Treuirens. diplom. tom. I. p. 28. *Harl.*]

670. De synodo *Senonensi* [e]) XXX. episcoporum, in qua subscriptum fuit priuilegium immunitatis monasterio S. Petri Viui, meminit Clarius monachus in Chronico abbatiae S. Petri Viui Senonensis, apud *Dacherium* tom. II. spicilegii p. 706. *Fabr.* [* Ad concilium *Senonense* additio (ex *Mabillon.* act. SStor. ord. Benedicti tom. I. part. 2. pag. 613.) *Mansi* XI. pag. 117. [et in supplem. concil. I. pag. 503.] *Mart.*]

Canones *Augustodunenses XVI.* S. Leodegarii Augustodunae ciuitatis episcopi, ex collectione canonum in bibl. ecclesiae Andegau. et in bibl. S. Benigni Diuionensis, adde Labbeum p. 535. et 1887. *Fabr.* [* Ad concilium *Augustodunense* emendatio; *Mansi* XI. p. 125. *Mart.*]

† 672. *Senonense.* Vide Labbeum p. 1878.

673. Concilium *Herudfordiae*, primo anno Lotharii regis Cantii, praesidente Theodoro Cantuariae siue Doroberniae archiepiscopo, in quo ea, quae a patribus transmarinis canonice sunt antiquitus decreta, custodienda ab Anglis decernuntur, decem capita praecipue. *Fabr.* Constitutt. in *Bedae* histor. eccles. Angl. libr. IV. cap. 5. et *Wilkins* concil. M. Britann. tom. I. p. 41. *Harl.*

[P] 675. *Toletanum XI.* canones XVI. Subscriptiones episcoporum XVII. vicariorum II. abbatum VI. et archidiaconi vnius. *Fabr.* v. *Aguirre* conc. Hispan. tom. II. p. 660. *Florez* Espanna sagrad. tom. VI. p. 199. *Harl.*

Bracarense, canones IX. quorum primo symbolum Nicaenum repetitur et probatur. [f]) Subscriptiones episcoporum VIII. *Fabr.* *Walch.* in: Entwurf. p. 429. *octo* canones superesse scribit, laudatque *Aguirre* l. c. pag. 673. ac *Ferreras* histoir. d'Espagne tom. II. p. 374. *Harl.*

[* Syn-

d) Hunc Marculfum, non regis Dagoberti vixisse tempore, vt contendit Labbeus pag. 531. sed formulas suas inscripsisse Landerico, (non Parisiensi, sed) Meldensi episcopo, qui Pipini et Caroli magni aetate floruit, disputat *Launoius* in adsertione inquisitionis in chartam immunitatis p. 616. sq. et in inquisitione ipsa p. 25.

e) a *Cointio* in Annal. Franc. refertur ad a. 657.

f) Conf. *Spittler* Geschichte des kanon. Rechts p. 216. §. 58. *Harl.*

Digitized by Google

[*Synodus *Dirinensis* in Arabia Nestorianorum circa varia fidei et disciplinae capita, a. 677. celebrata, (ex *Assemanni* bibl. orient. tom. III. part. 2. pag. 186.) *Mansi* XI. p. 163. [et in supplem. concil. I. p. 509.] *Mart.*]

[*Concilium *Marlacense*, a. 677. habitum; *Mansi* XI. p. 163. [et suppl. conc. I, p. 509.] *Mart.*] Id num verum sit, quaerit *Walch.* l. c. p. 430. *Harl.*]

Editionis Regiae tomus XVI.

A. C. 677. *Agathonis* papae epistola 1. ad imperatores Constantinum, Heraclium et Tiberium, graece et latine, in actione quarta sextae synodi a. 680. 2. ad Aethelredum regem Merciorum et Theodorum archiepiscopum Cantuariensem, Sexulfum, etc latine. *Fabr.* Decretalis epistola *Agathonis* papae a. 675. qua abbatem Medamstedae, quae postea Petriburgum, Peterburgh nuncupata est, legatum romanum constituit super omnem Angliam, eiusdemque monasterium, instar liminum apostolicorum, fore pro absoluendis votis, quae de peregrinando Romani concepta fuerint, (ex Wilkins tom. I.) *Mansi* XI. p. 170. *Mart.*

679. *Mediolanense*, sub Mansueto episcopo, in caussa Monothelitarum. Synodica ad Constantinum imp. cum expositione fidei exstat ante acta sextae synodi, latine: [et a *Geuerh. Elmenhorstio* Leidae 1618. 4. edita est expositio cum notis. *Harl.*]

Generale Anglicum *Hetfeldae* celebratum, de quo *Beda* lib. 4. hist. eccles. Anglorum c. 17. et vita Theodori Cantuar. in *Mabillonii* saec. 2. Benedictin. p. 1036. [ac *Wilkins* concil. M. Britann. tom. I. p. 48. *Harl.*]

Romanum de rebus Britannicae ecclesiae, idem *Beda* c. 18. et *Malmesbur.* de gestis pontificum Anglorum lib. 3. p. 263. et copiosius in vita S. Wilfridi, 4. saec. Benedictin. parte 1. p. 492. 494.

Hoc anno synodum in *Gallis* habitam fuisse contra Monothelitas, falso colligitur[g]) ex istis synodi Romanae sub Agathone verbis: *Felix, humilis episcopus Arelatensis ecclesiae, legatus venerabilis synodi per Galliarum prouincias constitutae*, aliisque similibus Adeodati Leucorum, et Taurini Telonensis, subscriptionibus praue intellectis. Aliud est enim, vt notat Harduinus, synodus, hoc est collegium et numerus episcoporum per diuersas Galliarum prouincias constitutus, aliud congregata in Galliis synodus, siue in vno aliquo Galliarum loco episcoporum synodus.

680. *Romanum* contra eosdem Monothelitas, de quo auctor Synodici veteris cap. 133. supra p. 244. ed. vet. et ed. nou. p. 409. Epistolae duae in hoc concilio scriptae recitantur in sexta synodo, actione quarta. *Fabr.* [*Ad concilium *Romanum* sub

g) Apud *Labbeum* p. 1887.

Digitized by Google

sub Agathone a. 680. additio *Mansi* XI. p. 185. [et in supplem. concil. I. p. 590.] *Mart.*] Add. *Walch.* Entwurf. p. 431. §. 63. de synodo *Romana* L episcoporum a. 679. aut 680. ante aduentum omnium episcoporum ad concil. rom. habita in caussa Wilfriedi; et p. 432. §. 64. de concilio *Romano*, a. 680. *Harl.*

[* Concilium *Northumbrense* pro restituendo cathedrae Eboracensi Wilfrido episcopo, iussu Agathonis papae a. 680. celebratum *Mansi* XI. p. 187. *Mart.*] Add. *Walch.* l. c. p. 437. qui etiam citat *Mansi* supplem. concil. tom. I p. 511. et *Bower* Histor. der Päpste, tom. IV. p. 160. *Harl.*]

A. C. 680. et 681. Acta *sextae* synodi generalis, CONSTANTINOPOLITANAE tertiae, iisdem Monothelitis oppositae, [*] et a Constantino Pogonato atque deinde a Iustiniano imp. confirmatae, et latine primum a Merlino et ceteris, graece et latine vero edita a Romanis a. 1608. atque inde a Binio in vtraque posteriore editione: et repetita in Regia, tum a Labbeo et Harduin. Episcopi teste Photio interfuere CLXX. subscriptiones *) comparent CLXVI. [*Subscriptiones episcoporum, *Mansi* XI. p. 693. Quum Labbeus et Coletus eas tamquam Nicaenas dedissent, quum potius ad concilium CPolitanum pertinerent, *Mansi*, praeeunte Harduino, suum eas in locum transtulit. *Mart.*] Quis in hoc concilio praesederit, disputat *Launoius* lib. 7. epist. 8. p. 729. seq. Adde *Petrum de Marca* lib. 5. c. 13. [et *Walch.* in: Entwurf etc. qui p. 432. sqq. copiose persequitur historiam huius concilii, inprimis actionum, tradit, prioribus vndecim et vltimae actionibus, ipsum imperatorem, reliquis autem, absente imperatore, eius amicos s. consiliarios intimos ducesque militares, eum comitatos, praesedisse. *Harl.*] — Constat

*) Confer *Lambecium* VIII. pag. 408. *Fabr.* Cod. XLIV. siue p. 863. sqq. ed. Kollarii, cuius notas conferes, in quibus et Mansi locum de his subscriptionibus et de charta Niliaca, in qua exemplar Vindobon. exaratum est, egit, ac Lambec. correxit — Ibid. cod. LIX. continet Acta concilii CPolitani tertii, collecta, disposita et edita ab Agathone, archidiacono et chartophylace magnae ecclesiae CPolitanae, qui rebus gestis interfuit: praemissum est *Andreae*, archiepiscopi Cretensis, carmen iambicum eucharisticum ad illum Agathonem pro commentariis ad describendum Actis synodi sextae, editum gr. et lat. a *Combefisio* in Auctarii noui biblioth. patrum tom. II. s. historia Monothelitarum, Paris. 1648 fol. pag. 235. sqq. Additus est Agathonis epilogus (de quo v. ad a. 712. de synodo CPolitana.) Plura de his omnibus scripserunt *Lambec.* (qui etiam magnam partem et principii et finis epilogi formulis typographicis describendam curauit,) atque Kollarius in notis subiectis, vol. VIII. pag. 1042-1048. — *Mosquae* in cod. synod. CLXXIX. fol. 35. (v. *Matthaei* notit. codd. gr. Mosq. pag. 110.) et *Florent.* in cod. Laurent. XII. nr. 7. plut. 4. Definitio synodi generalis VI. v. *Bandin.* catal. codd. gr. Laur. I. p. 534. qui notat, exstare eam gr. et lat. in collect. concil. Venet. 1732. tom. XVIII. p. 80. — ibid in cod. XVII. nr. 13. plut. 8. Expositio fidei 150. patrum CPoli congregatorum; v *Bandini* l. c. p. 559. qui adnotat, exstare illam inter Acta concilii CPolitani III. generalis VI. Act. XVIII. Labbeanae concil. ed. Venet. 1729. fol. tom. VII. p. 1058. cum subscriptionibus patrum, has vero in cod. Laur. deesse. — In bibl. *Coislin.* cod. XXXIV. Definitio synodi CPolit. VI. cum aliarum synodorum definitionibus, et in cod. CCCLXIV. illius ac multarum aliarum synodorum canones: v. *Montfauc.* bibl. Coisl. pag. 86. et 563. *Monaci* in cod. Bauar. CXCVIII. v. *Hardt* in Aretini Beyträg. 1805. part. I. p. 26. sq. Add. cat. codd. latin. Venet. bibl. D. Marci p. 89. etc. *Harl.*

Digitized by Google

Conftat actionibus XVIII. in quarum decima tertia συναναθεματίζεται Honorius papa, de quo videant, qui volunt, quae in medium adferunt *Garnerius* p. 175. feq. ad librum diurnum romanorum pontificum, in quo et ipfo Honorius p. 41. damnatur: et Hiftoriae Monothelitarum fcriptores I. B. Tamagninus oppugnans, et Franeifcus Combefifius, fidem actorum adferens, aliique laudati a me vol. XI. huius bibl. p. 153. fq. Apud eumdem Combefifium p. 241. feqq. collatio actorum fextae fynodi ad MS. Tilianum codicem. Indicem epiftolarum, quae in actis huius concilii adferuntur, et fcriptorum, qui in illis citantur, dedi vol. XI. p. 136. fqq. Canones ab hoc concilio nulli editi. *Fabr.* Add. *Dupin* biblioth. des auteurs ecclef. tom. VI. p. 61. *Forbes.* inftruct. hiftorico-theol. lib. V. cap. 10. fqq. *Caue* hift. litterar. SS. ecclef. vol. I. p. 605. *Bower* Hiftor. der Päpfte, tom. IV. p. 162. fqq. aliosque laudatos a *Walchio* in: Entwurf. p. 436. not. 2. et in: Hiftor. der Päpfte, p. 146. *Harl.*

†† Actorum eiusdem concilii fexti verfio latina altera longe accuratior ex vetufto codice MSto bibl. collegii Parif. S. I. ab Harduino publicata. [et a *Manfio* repetita XI. p. 737-922. *Mart.*]

Synodus πενθέκτη fiue *quinifexta* in Trullo [i]) palatii facri fecretario a. 692. [k]) fub Iuftiniano Rhinotmeto, in quam inuehuntur *Allatius* lib. 1. de confenfu c. 27.

i) Etiam fextam fynodum in Trullo celebratam, conftat ex fingulis ferme illius actionibus fub init. *Fabr.* De origine voc. *Trulli*, fiue partis palatii imperatorii, ita dicti, quod faftigium eius tectum et ornatum fuerit *trullo*, fiue fornice hemicyclico, qui vulgo italice dicitur *Cupola*, v. *Lambec.* V. p. 273 et VIII. p. 861. not. 2. Atque ego alibi legere me memini, ex actis concilii XIV. originem ac fignificationem nominis Trullani rectius cognofci poffe, quam *Semler.* in Selectis capitibus etc. tom. II. pag. 44. monftrare adnifus fit. *Harl.*

k) *Harduin.* 706. adde *Lambecium* VIII. pag. 407. *Fabr.* S. ed. Kollar. pag. 861. fqq. nr. 15. cod. XLIV. continet CII. canones, ab anonymo quodam antiquo fcholiafte adnotationibus marginalibus atque interlinearibus illuftratos. Id pfeudoconcilium, fcribit Lambecius, a. C. 692. vel fecundum alios a. 707. fuiffe celebratum. — Iidem canones funt quoque ibid. in cod. XLV. nr. 38. v. *Lambec.* VIII. p. 928. feq. *Florent.* in bibl. Laurent. cod. XXII. (qui collectionem canonum ecclefiaftic. continet,) nr. 4. plut. 5. tabula canonum CIII. CPoli in Trullo palatii imperatorii ftatutorum, cum ipfis fubfcriptionibus Iuftiniani imperatoris, et quinque maiorum orientis epifcoporum, ac nouae Iuftinianopolis. ibid. in cod. X. nr. 4 canones concilii CPolitani in Trullo, generalis V. et VI. cum fubfcriptionibus epifcoporum CCXXVII. et plurium aliorum conciliorum canones. v. *Bandin.* cat. codd. gr. Laur. I. p. 46. et 477. — *Venet.* in cod. bibl. Marc. v. cat. codd. gr. illius biblioth. p. 294. — *Geneuae* in bibl. publ. cod. gr. XXXIII. duo libelli Maximi et acta fynodi quinifextae: v. *Senebier* catal. raifonné des MSts, confervés dans la Bibl. de la ville de Geneve, p. 142. — Conf. etiam *Affemanni* bibl. iuris orient. canon. etc. lib. I. cap. 2. p. 32. fqq. p. 105. vbi in margine contra Beueregium monet, concilium Trullanum non, a. 681. fed a. 692. fuiffe celebratum, citatque *Lupum* in diff. de fynodo Trullana pag. 1071. fq. — ibid. p. 119. et 120. fqq. vbi docet *Affemannus*, Africanos canones a Trullanis patribus primum cod. gr. canonum ecclefiaftic. fuiffe infertos, et alias notat patrum illorum alucinationes. — p. 408-445. in toto cap. XII. funt animaduerfiones in nonnullos canones Trullanos. — *Spittler.* in: Gefchichte des kanon. Recht §. 49. et 50. p. 181. fqq. plura de fynodo Trullana obferuat. *Harl.*

Digitized by Google

et Altimura siue *Mich. le Quien* panoplia contra schisma Graecorum p. 123. sq. Neque canonum illius vlla latina vetus exstat interpretatio. Neque ante schisma a Graecis fuisse receptum, contendit *Nic. Comnenus Papadopoli* p. 17. praenotionum mystagogicarum, sed certe a Nicaena secunda agnoscitur. Confer *Beveregium* pag. 166. ad Synodicum, et p. 70. seq. Codicis canonum vindicati. Exstant graece et latine post praemonitionem [¶] et Iustiniani imp. προσφωνητικὸν λόγον ad synodum *Canones centum et duo*, cum subscriptionibus imperatoris, patriarcharum quinque [1]), episcoporum CCVII. Canones illi habentur etiam cum Beueregii notis et Zonarae, Balsamonis et Alexii Aristeni scholiis in Pandectis canonum laudati Beueregii. [Conf. *Walch.* in: Entwurf. p. 441. sqq. qui *Caue* in hist. litter. SS. eccl. I. p. 608. sqq. multosque alios citat. *Harl.*]

Canones IX. latine. Hi concilio sexto praeter rem tribuuntur in vetusto codice monasterii sancti Bauonis vrbis Gandauensis, ex quo Surius et deinde alii publicarunt, sed ad verbum repetita sunt ex capitulis Theodulfi Aurelianensis a 16. ad 25. vt Harduino notatum.

A. C. 681. *Toletanum XII.* anno primo Fl. Eruigii regis. Canones XIII. Subscriptiones episcoporum XXXV. abbatum IV. vicariorum episcoporum III. et virorum illustrium officii palatini XV. Regis lex in confirmatione concilii. [v. *Aguirre* concil. Hisp. tom. II. p. 281. et *Walch.* in: Entwurf. p. 437. sq. *Harl.*]

682. Sirmondo, (Labbeo 692.) *Rotomagense*, in quo monasterii Fontanellensis inter cetera editum est priuilegium, vt refert Aigrardus monachus in vita S. Ansberti episcopi Rotomag. apud Surium et Bollandum 9. Febr.

[* *Arelatense* concilium, forte a. 682. celebratum: *Mansi* XI. p. 1045. [et in Supplem. concil. I. p. 511.] *Mart.*]

Editionis Regiae tomus XVII.

Leonis II. papae epistolae 1. ad Constantinum imp. quae graece et latine exstat, cum praemisso Constantini ad Leonem rescripto, ad calcem sextae synodi, et Baronio vtraque suspectae est fidei; 2. ad episcopos Hispaniae, 3. ad Quiricum episcopum, 4. ad Simplicium Comitem, 5. ad Eruigium regem Hispaniae. *Fabr.* [* Epistolae Leonis II. ad episcopos et regem Dalmatiarum fragmentum; *Mansi* ib. p. 1057. *Mart.*]

[Concilium *Hibernicum* a. 648. *Mansi* ib. p. 1057. *Mart.*] sed eius veritatem probari non posse, censet *Walch.* in: Entwurf §. LXXI. p. 439. laudatque *Mansi* not. in Baron. tom. XII. pag. 73. et Suppl. concil. I. pag. 513. — Idem ibid. §. LXXII. notat, parum certi cognitum esse de concilio *Twiford* in regno Kent, et

[1]) Confer Theodorum Studitam lib. 2. epist. 72.

Digitized by Google

et citat *Mabillon.* acta SS. ord. Benedict. saec. II. p. 899. *Whartoni* monast. Anglic. tom. I. pag. 39. et 899. atque *Wilkins* concil. M. Britann. tom. I. pag. 55 *Harl.*]

A. C. 683. *Toletanum XIII.* epistola Flau. Eruigii regis ad concilium. Symbolum Nicaenum. capitula XIII. Subscriptiones episcoporum XLVIII. abbatum VIII. vicariorum episcoporum XXVII. Virorum illustrium officii Palatini, Comitum, Spathariorum, Procerum XXVI. Regis edictum ad omnes priuatos siue fiscales populos: et Lex in confirmatione concilii edita. [v. *Aguirre* l. c. II. p. 694. et *Florez* Espanna sagrada tom. VI. p. 209. *Harl.*]

684. *Benedicti II.* papae epistolae, quas spurias Baronius esse existimat, 1. ad Petrum notarium Regionarium, 2. ad Eruigium [?] regem Hispaniae, eadem cum illa, quae fuit supra quinta inter epistolas Leonis II. Epistolae ad episcopos Hispanos scriptae de tuendis certis capitulis mentio in concilio Toletano XV. a. 688.

Toletanum XIV. a praesulibus Carthaginis prouinciae contra Monothelitas. Subscriptiones episcoporum XVII. abbatum VI. vicariorum episcoporum X. *Fabr.* v. *Aguirre* l. c. II. p. 717. et *Florez* l. c. p. 218. *Harl.*

[* Concilium *Romanum* sub Ioanne V. in caussa ordinationis episcoporum Turritanorum in Sardinia, (ex Anastasii vitis pontif. rom.) *Mansi* XI. p. 1093. *Mart.*]

Concilium *Cantuariensis* prouinciae sub Egfrido rege Nordhumbrorum, ex Monastici Anglicani tom. I. p. 39. et 46.

685. Concilium *in villa regia*, in quo episcopi aliquot gradu deiecti et S. Leodegarius Augustodunensis capitali sententia Ebroini factione a Theodorico rege damnatus est. Ex auctore vitae Leodegarii, apud Surium 2. Octobr.

†† *Adtwifordense* in Anglia, in quo S. Cuthbertus electus est episcopus Lindisfarnensis, vt refertur in eius vita apud *Mabill.* saeculo 2. Benedict. p. 899.

* *Cantuariense*, ex Monastici Anglicani tom. I. p. 39. et 46. *Labbeus* p. 1874.

[Adpendicis loco *Mansi* Capitularia regum Francorum ex edit. Baluzii huic et sequentibus tomis XII-XVIII. per partes distributa, inserenda curauit. *Mart.*]

[*Edit. Mansi tomus XII.*]

† 687. *Sergii* papae epistola ad Ceolfridum abbatem, ex Malmesburiensi de rebus gestis regum Angliae lib. 1. c. 3. *Fabr.* [* Ad epistolas *Sergii* papae adpendix, *Mansi* p. 7. Inest epistola eius ad Heronem, Lingonum praesulem, ex *Dacherii* spicilegio tom. II. *Mart.*]

[Synodus *Manasthiertensis* in Armenia, habita a. 687. auctore Ioanne patriarcha, vide *Cauei* histor. litter. SS. eccles. I. p. 607. sq. vbi etiam de tempore illius

Digitized by Google

contra *Galanum* in Conciliat. eccles. Armen. part. I. cap. 17. p. 201. quaedam monet. *Harl.*]

A. C. 688. *Toletanum XV.* in quo post praemissam Eruigii regis epistolam et Nicaenam probatam fidem, defenduntur inter alia hae locutiones a papa Benedicto notatae: *Voluntas genuit voluntatem, sicut et sapientia sapientiam;* et: *Tres in Christo Dei filio se profiteri.* Laudantur testimonia *Athanasii*, *Augustini* lib. XV. Trinitatis Dei, libro quaestionum contra Apollinaristas, Enchiridio, tractatu symboli, et epistola ad Petrum; *Cyrilli* in libro qui vocatur scholia; *Isidori*, in libris de differentia naturae Christi vel nostrae; *Ambrosii* ac *Fulgentii*. Subscriptiones episcoporum LXI. abbatum XI. vicariorum episcoporum V. et virorum illustrium officii palatini XVII. Lex in confirmatione concilii generalis, data anno primo Egicani regis. *Fabr.* Conf. *Aguirre* concil. Hispan. tom. II. p. 721. et *Florez* Espanna sagrada, tom. VI. p. 221. *Harl.*

* *Theodori* Cantuariensis archiepiscopi capitula CXX. ex tomo nono spicilegii Dacheriani, apud Labbeum p. 1875. Harduin. p. 1771. De huius Theodori poenitentiali dixi supra pag. 73. ed. vet. et ed. nou. p. 238. *Fabr.* [° Excerpta de capitulis *Theodori* ex libello de remediis peccatorum, (ap. P. *Martene* in Anecdotis lib. IV.) *Mansi* XII. p. 37. *Mart.*]

[¶] *† Conuentus *in palatio Theodorici*, Francorum regis. Vide *Labbeum* pag. 1878. seq.

691. *Caesaraugustanum III.* capitula V. [Fuit synodus prouincialis: conf. *Aguirre* l. c. II. p. 732. *Harl.*]

circa A. C. 692. Leges ecclesiasticae *Inae* regis occiduorum Saxonum seu Geruisorum, ex legibus eius Saxonicis excerptae, capitula vndecim, ex duplici editione. *Fabr.* [° *Inae* regis statuta, (ex *Wilkius* tom. I.) *Mansi* p. 57. *Mart.*]

De *Quinisexta* synodo *CPolitana* dictum supra ad a. 681.

693. *Toletanum XVI.* epistola Flauii Egicani regis ad concilium. Canones XIII. quorum primus est contra Iudaeos m), secundus contra idolorum cultores. Regis epistola altera. Subscriptiones episcoporum LIX. abbatum V. vicariorum episcoporum III. Comitum Virorum illustrium XVI. [Conf. *Aguirre* concil. Hispan. II. p. 735. et *Florez.* Espanna sagroda, tom. II. p. 223. *Harl.*]

694. *Becanceldae* in Anglia, celebratum praesidente Withredo rege Gantii, et Bertwaldo archiepiscopo Britanniae, cum horum subscriptionibus, nec non episcoporum Roffensis Tobiae et Botredi, abbatissarum V. et presbyterorum VII. Alia eiusdem Becanceldensis concilii editio, tribus ex aliis codicibus MSS. *Fabr.* [* Aliud

m) Contra Iudaeos etiam Toletan. III. can. 13. et IV. 57. 66. XII. 8. XVII. 8.

Digitized by Google

[* Aliud exemplar concilii *Beconceldensis* (ex *Wilkins* concil. M. Britann. tom. I. p. 56.) *Mansi* XII. p. 89. *Mart.*]

Toletanum XVII. epiſtola regis Egicani: et poſt Nicaenum ſymbolum, canones ſiue capitula VIII. Lex in confirmatione concilii edita. [*Aguirre* l. c. p. 752. et *Florez* l. c. p. 228. *Harl.*]

† Capitula ſiue ſententiae XIII. excerpta ex ſuperioribus conciliis Gallicanis, quae ex Garſia Loaiſa Labbeus et editio Regia ſubiunxit, Harduinus omiſit.

†† A. C. 695. *Autiſſiodorenſe*, in quo Tetricus epiſcopus conſtituit, qualiter abbates vel archipresbyteri in eccleſia diuinum perſoluerent officium: taliter vero ordinauit, vt deſeruirent Kal. Ianuarii 1. hebdomada, baſilica S. Germani, etc. vt fuſe deſcribitur in hiſtoria epiſcoporum Autiſſiodorenſium cap. 24. in *Labbei* bibl. noua MSS. tom. I. p. 427. [add. *Lecointe* annal. eccleſ. tom. IV. p. 316. *Harl.*]

[* Synodus Neſtorianorum pro rei iudicialis directione ſub Ananieſu I. Neſtorianorum patriarcha circa an. 694. celebrata, (ex *Aſſemanni* bibl. orient. tom. III. parte I.) *Manſi* XII. p. 109. *Mart.*] *Aſſemann.* in illo tomo pluribus locis de ea agit, et *Walch.* in: Entwurf. p. 445. citat *Aſſemann.* laudat. tomi part. II. p. 187. et *Manſi* ſupplem. concil. tom. I. p. 521. *Harl.*]

697. (al. 702.) *Vltraiectinum*, in quo ſtatutum eſt, praedicatores ad barbaricas nationes mitti oportere. Acta refert Marcellinus presbyter in vita S. Swiberti cap. 14. apud Surium die 1. Martii. *Fabr.* Sed hoc concil. commentitium, et Marcellinum fuiſſe fabularum parentem, indicat *Walch* in: Entwurf. p. 446. praeeuntibus *Henſchen.* in Actis SStor. tom. I. Mart. p. 70. *Mabillon.* in Act. ſanctor. ord. Bened. ſaec. III. part. I. pag. 606. et *Pagio* in critic. in annal. Baron. tom. XII. p. 162. *Harl.*

Bergamſtedenſe in Anglia. Whitredi regis conſtitutiones [₱] XXVIII. Et alii canones X. quomodo damna et iniuriae ſacris ordinibus illatae ſint compenſandae. *Fabr.* Add. *Wilkins.* concil. M. Britann. tom. I. p 60. *Harl.*

698. *Aquileienſe* conciliabulum, in quo ſchiſmatici nonnulli quintam ſynodum anni 551. ob damnata tria capitula reſpuendam eſſe cenſuerunt, vt narrat Beda libro de ſex aetatibus, Paulus diaconus lib. V. c. 14. et Sigebertus in Chronico.

[* Collectio canonum *Hibernicorum*, (ex *Dacherii* ſpicilegio tom. I. ed. nou. et *Martene* anecdot. tom. IV.) *Manſi* XII. p. 117. *Mart.*]

701. *Anglicanum* concilium, ſub Alfrido rege Nordanhymbrorum, et Berthwaldo archiepiſcopo Cantuarienſi, Theodori ſucceſſore, ex Malmesburienſi de geſtis pontificum lib. 3. Theodori epiſtola ad Ethelredum Marciorum regem. Wilfridi epiſcopi Eboracenſis ad Ioannem VI. papam. *Fabr.* *Walch* in: Entwurf pag. 447. incipit enumerare concilia ſaeculi VIII. et primum de conciliis in M.

Britannia

Digitized by Google

Britannia a. 701. habitis, agit, atque *Caue* etiam in hist. litter. SS. eccl. tom. I. p. 643. sqq. de conciliis eiusdem saeculi, et primum quoque de synodo *Malmesburiensi* in caussa Wilfridi, archiepiscopi Eboracensis. Vterque laudat *Wilkins* conc. M. Britann. tom. I. p. 64. et de singulis conciliis alios scriptores. *Harl.*]

704. *Toletanum XVIII.* Acta non exstant. Vide Rodericum Toletanum III. 14. et Baronium ad a. 701. n. 15. *Fabr.* V. *Aguirre* concil. Hispan. tom. II. pag. 763. *Florez* Espanna sagrada tom. VI. p. 231. *Harl.*

circa A. 705. *Merciana* synodus, in qua Aldhelmo, abbati Maildui vrbis siue Malmesburiensi, praeceptum est, vt librum scriberet aduersus errorem Britonum in paschate celebrando, vt narrat *Beda* lib. V. hist. Anglor. c. 19.

Romanum concilium, in quo et Wilfridus Eboracensis absolutus est, et adnitente Iustiniano imp. vt canones synodi *Trullanae quinisextae* examinarentur, et qui probabiles viderentur esse, reciperentur, pontifex Iohannes VII. omnino recusauit. De priore illa synodi causa vide *Bedam* lib. V. cap. 20. De posteriore *Anastasium* in vita Ioannis VII.

Niddense, ad fluuium Nidde in Northumbria, ab Osredo rege et Bertwaldo archiepiscopo Cantuariae. Vide Malmesburiensem lib. 3. de gestis pontificum, et vitam S. Wilfridi in *Mabillonii* saeculo III. Benedictin. p. 324. *Fabr.* *Walch* l. c. p. 449. memorat *Wilkins* conc. M. Britann. tom. I. pag. 67. et *Mansi* supplem. concil. I. p. 523. *Harl.*

Ioannis VII. papae epistola ad Ethelredum Merciorum, et Alfridum, Deirorum reges, qua accepta, Wilfridus in archiepiscopatu Eboracensi confirmatur. *Fabr.* [* Ioannis papae VII. epistola ad clerum Anglicanum, (ex *Baluzii* Miscell. tom. V.) *Mansi* XII. p. 166. Dubitat tamen *Mansi*, vtrum ad Ioannem VII. an ad Ioannem VI. pertineat. *Mart.*]

[* Concilium *Aderbournense* pro adserendis donationibus quibusdam, Angliae monasteriis concessis, a. 705. congregatum; *Mansi* XII. p. 175. [et in supplem. concil. I. p. 525.] *Mart.*]

circa A. 708. De synodo, sub *Ina* rege occidentalium Saxonum habita loco incerto, in qua episcopatus occidentalium Saxonum in duas diuiditur parochias. *Beda* lib. V. cap. 19. *Fabr.* [* Ad synodum, sub Ina rege celebratam, additio (ex *Wilkins* l. c. tom. I. p. 70.) *Mansi* XII. p. 175. [et in supplem. conc. l. c.] *Mart.*]

709. *Constantini* papae epistola ad Brithwaldum archiepisc. Cantuar. de visione Eguini episcopi Wigorniensium: de concilio habendo, de coenobio instituendo. *Fabr.* — [* Ad epistolas Constantini papae adpendix: *Mansi* p. 185 Epistola ad Brithwaldum, Cantuariensem archiepiscopum, additamento aucta ex Wilkinsio. *Mart.*]

Charta

Digitized by Google

[¶] Charta *Kenredi* et *Offae* regum de terris, in quibus b. Virgo Egwino adparuisse dicitur, cum aliis plurimis coenobio Eueshamiae collatis, cum subscriptionibus Constantini papae, Egwini episcopi, regis Kenredi et regis Offae.

Charta *Egwini* episcopi, cum subscriptionibus eiusdem per signum crucis confirmantis: Kenredi regis, regis Offae per signum crucis, Brithwaldi archiepiscopi et Oswardi fratris. Ediderat Speelmannus.

Anglica synodus generalis *Alnensis*, siue in loco *Alne*, in qua donationes nascenti monasterio Eueshamensi collatae confirmantur. Vide Brithwoldum Glasconiensem in vita S. Egwini apud Franciscum Godwinum de praesulibus Angliae pag. 501. [et *Wilkins* l. c. p. 72. *Harl.*]

A. C. 712. CPolitana Pseudo-synodus, in qua sexta synodus a Monothelitis est reprobata, vt referunt Theophanes, Zonaras, Cedrenus.

* *Agathonis* diaconi epilogus ad Acta synodi *sextae*, graece et latine ex edit. *Combefisii* in historia Monothelitarum p. 199. Sed Labbeus et Harduinus Combefisii versioni praetulere veterem interpretationem, quam repererunt in veteri codice MS. collegii Paris. S. I. ad calcem actorum sextae synodi. *Fabr.* v. ad a. 680. et 681. de synodo CPolit. III. *Harl.*

* *Iohannis* CPol. epistola apologetica ad Constantinum papam, de iis, quae tempore tyrannidis *Bardae* (Bardani) seu Philippici imp. mota sunt aduersus sextam synodum, ex eodem Combefisio p. 211. Confer, quae auctor Synodici veteris c. 136. supra p. 247. ed. vet. et ed. nou. p. 412.

Londinense concilium, inquit Harduinus, quidam *) hoc tempore ponunt, in quo, (occasione visionis Egwini,) decretum de cultu imaginum fuerit promulgatum; sed falso, vt eruditi viri iamdudum monuerunt: quum de eo cultu in Anglia ante annos centum recepto, testis sit Beda, vbi de Augustino Anglorum apostolo disserit. Vide *Baronium* ad a. 714. n. 3. et 4. et *Labbeum* pag. 1421. [*Wilkins* l. c. p. 72.]

Concilium °) *totius regni Britannici*, per praeceptum regis Inae, quum iam Grallam, filiam Cadwaladri, regis Britonum, duxisset, [¶] vnaque Cambriam totam et coronam Cadwaladri adeptus esset: in quo de mutuis conciliis inter Anglo-Saxones, Britones et Scotos statuitur.

A. C. 714.

*) Vt Vrspergensis, Baleus et Magdeburgenses, neque enim antiquum testem reperire Speelmannus potuit.

°) *Walch* in: Entwurf. p. 450. refert id ad a. 708 citatque *Wilkins* concil. M. Britann. I. p. 74. ac *Mansi* supplem. conc. I. p. 527. *Harl.*

A.C. 714. *Ceolfridi* abbatis epiſtola p) ad Naitanum regem Pictorum pro catholico paſcha et romana tonſura, cum Bedae praefat. ex lib. 5. hiſt. Anglorum c. 22.

Decretum regis *Naitani* pro vtroque illo ritu vſurpando, ex eodem Beda.

[*Concilium *Romanum* dubium, in quo de iuribus Mediolanenſis prouinciae in Ticinenſem epiſcopatum diſceptatum eſt, circa a. 710. cum cenſura Muratorii: *Manſi* XII. p. 219. [et in ſupplem. conc. I. p. 529.] *Mart.*]

[*Concilium in *Rauennatenſi* prouincia, in qua pia donatio, Rauennatenſibus monachis facta, confirmatur, circa a. 731. habitum: *Manſi* XII. p. 225. *Mart.*]

Gregorii II. papae epiſtolae duae ad Bonifacium, quarum prior adhuc presbytero poteſtatem facit, fidei myſterium incredulis adnunciandi, poſterior iam epiſcopo reſpondet ad varias interrogationes et conſulta.

Indiculus ſacramenti, quod, quum epiſcopus ordinaretur, *Bonifacius* Romae edidit.

Gregorii II. capitulare, capitulis XIII. datum Martiniano epiſcopo, Georgio presbytero, etc. in Bauariam ablegatis, apud Labbeum p. 1452. et Harduin. p. 1861.

†Eiusdem epiſtolae aliae tredecim: 1. ad Carolum ducem (Martellum), maiorem Domus (Theodorici) regis Francorum, cui commendat Bonifacium. 2. ad epiſcopos, aliosque tum clericos tum laicos. 3. ad clerum, ordinem et plebem conſiſtentem Thuringi, cui Bonifacius ordinatus erat epiſcopus. 4. ad Optimates Thuringorum. 5. ad vniuerſum Thuringorum populum. 6. ad vniuerſum populum Alt-Saxonum. *Caroli* maioris domus epiſtola generalis de ſuſcepto in tuitionem Bonifacio. 7. Gregorii II. ad Bonifacium epiſcopum. 8. ad Germanum, q) Conſtantinopolitanum epiſcopum. 9. ad Vrſum, ducem Venetiarum. 10. et 11. ad Leonem Iſaurum r) imperatorem. 12 ad Serenum, Foroiulienſem epiſcopum. 13. ad Donatum, Gradenſem patriarcham, eiusque ſubditos.

[**Gregorii II.* papae canones poenitentiales, cum monitu editoris, eos potius ad Gregorium III. referendos videri; *Manſi* XII. p. 257. *Mart.*]

[*Concilium ſeu iudicium *Vicowalari* in Etruria, ad decernenda quaedam controverſa inter Aretinum et Senenſem epiſcopum, inſtitutum a. 715. *Manſi* XII. p. 251. *Mart.*] *Walch.* in: Entwurf. p. 252. §. XV. laudat *Muratorii* antiquitat. Ital. medii aeui, vol. VI. p. 372. ſqq. et *Manſi* ſuppl. conc. I. p. 537. ſqq. *Harl.*]

[*Synodus *CPolitana*, qua Germanus ex epiſcopo Cyzici ad ſedem CPolitan. transfertur, a. 715. vel 716. habita: *Manſi* XII. p. 255. [et ſupplem. concil I. p. 541.] *Mart.*]

[A.C. 716.

p) Editionem *Petri Franciſci Chifletii* in Concordia Bedae et Fredegarii Scholaſtici, Paris. 1681. 4. ſequutus eſt Harduinus.

q) Exſtat in concilio ſeptimo a. 787. actione 4.

r) Vtraeque inter praeambulares eiusdem concilii ſeptimi, ſiue Nicaeni ſecundi.

Digitized by Google

[A. C. 716. *Ratisbonense* concil. sub duce Theod. II. conf. Neueste historische Abhandl. der Bayer. Akademie der Wissensch. tom. I. p. 140. *Harl.*]

CPolitana synodus sub Germano patriarcha, de qua Synodicon vetus c. 137. supra p. 247. ed. vet. et ed. nou. p. 412. [*Mansi* suppl. concil. I. p. 541.]

[ꝑ] † 719. *Traiectensis*, de transmittendis euangelii praedicatoribus in prouincias paganorum. Vide *Labbeum* p. 1879.

721. *Romana*, aduersus illicita coniugia sub Gregorio II. Canones XVII. Subscriptiones episcoporum XXXII. presbyterorum XIV. diaconorum IV. Canon duodecimus est contra eos, qui hariolos, aruspices, incantatores obseruauerint, aut phylacteriis vsi fuerint. *Fabr.* v. *Walch.* in: Entwurf. p. 452. sq. et, quos ille citat, *Baron. Pagii* et *Mansi* annal. eccles. tom. XII. p. 252. *Dupin* bibl. des auteurs eccl. tom. VI. p. 129. ac *Bower* Histor. der Päpste, tom. IV. p. 263. *Harl.*

724. *Romana II.* in qua S. Corbinianus dimissionem ab episcopatu Frisingensi petens a pontifice, non obtinuit. Meminit Aribo in S. Corbiniani vita apud Surium 8. Sept. *Fabr.* cap. X. in Mabill. act. S. ord. Benedict. saec. II. p. 500. sq. addit *Walch.* l. c. p. 453. *Meichelbek* histor. eccl. Frising. tom. I. p. 12. et *Calles* annal. eccles. Germaniae tom. II. p. 152. *Harl.*

726. *Romana III.* in qua iconoclastarum damnatur haeresis, et cultus imaginum sacrarum confirmatur. Vide Hadrianum papam in epistola ad Carolum M. [et *Baron.* annal. eccles. tom. XI. p. 341.] Meminit et Zonaras anathematis ibi dicti iconoclastis. [conf. *Walch.* l. c. p. 453. sq.]

[* Synodus Iacobitarum in *Syria* pro conciliatione Armeniorum cum Syris Iacobitis a. 726. celebrata, (ex *Assemanni* biblioth. orient. tom. II. p. 543.) *Mansi* XII. p. 271. [et in supplem. concil. tom. I. p. 547.] *Mart.*]

731. *Gregorii III.* papae epistola ad Bonifacium, iam archiepiscopum, cui pallium concedit, et ad nouem interrogata respondet.

Excerptum ab eodem, vt volunt, papa ex patrum dictis, capitula XXXIII. iudicia congrua poenitentibus. Petr. Pithoeus iuniori auctori tribuit, vt notaui supra p. 246.

† Aliae sex Gregorii III. epistolae: 1. ad omnes episcopos, presbyteros et abbates, 2. ad optimates et populum prouinciarum Germaniae, 3. ad episcopos Baioariae et Alemaniae, 4. 5. et 6. ad Carolum Martellum, maiorem Domus regni Franciae.

[* Adpendix ad epistolas Gregorii III. e cod. Carolino, quem integrum hic repraesentandum iudicauit *Mansi* XII. p. 281. ex *Muratorii* scriptorr. rer. ital. tom. III. part. 2. cum notis eiusdem. *Mart.*]

Digitized by Google

A.C. 731. 732. *Romana* duo concilia, occasione sacrarum imaginum, vt Anastasius refert in vita Gregorii papae. Confer, quae auctor Synodici veteris c. 139. supra p. 248. ed. vet. et ed. nou. p. 413. et de *Hierosolymitano* concilio c. 140. nec non c. 138. de *CPolitano* Leonis Isauri contra imagines, quod in illis fuit anathemati subiectum.

[* Concilium in *Rauennatensi* prouincia habitum a. 731. *Mansi* XII. p. 297.

* Additio ad concilium *Romanum* I. et II. ib. p. 299.

* Epistola Gregorii III. ad Antonium Gradensem, vt Romam veniat ad concilium; ib. p. 301. *Mart.*] v. *Walch.* l. c. p. 455. sq. qui citat quoque *Vghelli* Ital. sacr. tom. V. p. 1090. ed. Coleti, ac *Mansi* supplem. concil. tom. I. p. 545. atque, incertam tamen, narrationem in Anastasii epitom. chronicor. Casinens. ap. *Murator.* in scriptor. rer. italicar. tom. II. part. I. p. 357. *Harl.*]

[* Concilium *Wigorniense* a. 738. (ex *Wilkins* concil. M. Britann. tom. I. p. 86.) *Mansi* ib. p. 301. *Mart.*]

[* *Tarmanensis* synodus Iacobitarum, in qua Ioannes patriarcha cum Athanasio reconciliatus est, inter a. C. 740. et 755. celebrata, ex *Assemanni* bibl. orient. tom. II. p. 338. *Mansi* ib. p. 301. *Mart.*] et in suppl. concil. I. p. 547. *Harl.*]

742. *Bonifacii* epistola ad Zachariam papam, ex Baronio ad annum 742. n. 21. *Zachariae* papae 1. ad Bonifacium, 2. ad Burchardum, Wirtziburgensem episcopum, 3. ad Francos et Gallos, (infra post concilium Liptinense a. 743.) 4. ad Bonifacium, cui mittit pallia pro tribus metropolitanis, et monet de duobus malis episcopis in Francia deprehensis, Aldeberto et Clemente, de quibus infra ad annum 745. [P] 5. et 6. ad eundem Bonifacium, 7. ad Pippinum, maiorem Domus et ad episcopos, abbates et proceres Francorum responsoria, de XXVII. capitulis a Pippino per Ardobanium missis, 8 9. 10. ad Bonifacium, 11. ad diuersos episcopos Galliae et Germaniae, 12. ad Bonifacium de quaestionibus, quas per Lullum proposuerat. In decima harum epistolarum mentio non modo *Samsonis*, presbyteri Scoti, qui docuit sine mystica inuocatione aut lauacro regenerationis posse fieri catholicum christianum per episcopalis manus impositionem; sed et *Virgilii* presbyteri, de quo ita statuit Zacharias papa: *De peruersa autem et iniqua doctrina eius, qui contra Deum et animam suam loquutus est, si clarificatum fuerit ita eum confiteri, quod alius mundus et alii homines sub terra sint, seu sol et luna: hunc habito consilio ab ecclesia pelle, sacerdotii honore priuatum.* Confer de hoc Virgilio, antipodum assertore, Auentinum lib. 3. annalium Boior. *Velserum* lib. 5. rerum Boicarum p. 148. et *Baelium* in Lexico gallice edito.

† Aliae epistolae Zachariae papae quinque, 1. et 2. ad Bonifacium, 3. ad episcopos Francorum, 4. ad Austrobertum archiepiscopum Viennensem, 5. ad Theodorum episcopum Ticinensem. [* Zachariae papae epistola ad Theodorum, episcopum

ſcopum Ticinenſem, integrior, quam a reliquis conciliorum collectoribus exhibetur, *Manſi* XII. p. 353. — Ibid. p. 355. Zachariae papae decreta ex Gratiano et aliis. *Mart.*] Bonifacii vna ad Griphonem, fratrem Pippini, maioris domus: altera ad Zachariam per Lullum presb. miſſa.

A. C. 742. Concilium apud *Clouesho* in Anglia, praeſidente Aethelbaldo rege Merciorum, et Cuthberto archiepiſcopo Doroberniae. [*Wilkins* concil. M. Britann. I. p. 86.]

[* De ſynodis, in Germania, Gallia et Italia a S. Bonifacio et S. Zacharia papa habitis, et de litteris mutuis Zachariae papae et S. Bonifacii diſſertatio *Manſi* XII. p. 355–362. [et in ſupplem. concil. tom. I. p. 551. ſqq.] In hac diſſertatione in temporum ratione multa aliter, ac vulgo fieri ſolet, conſtituta ſunt. Argumentis vero parum firmis innixa ſunt pleraque, quae a Manſio diſputantur. V. *Sigism. Calles* in annal. eccleſiarum German. tom. II. p. 554. ſq. *Mart.*]

Germanicum, auctoritate S. Bonifacii celebratum, ſub Carlomanno maiore domus regiae. Canones VII. s) ad quorum primum Labbeus adnotat, illum ab Hincmaro epiſt. 37. et in epiſtola Attiniacenſis concilii a. 858. data ad Ludouicum Germaniae regem, Liptinenſi ſynodo, (de qua mox infra,) tribui. Sed Canon, quem Hincmarus epiſt. 37. [*] tom. II. operum p. 657. ex ſynodo apud Liptinas t) habita adfert, nec in hoc Germanico nec in proximo Liptinenſi legitur. Et Attiniacenſis ſynodi epiſtolam illo anno ſcriptam, in qua hoc fiat, nusquam reperio. Ceterum de hoc concilio iuuabit conſulere *Martini Dieſenbachii* collationem ad ſynodum *Francicam*, Ienae 1708. 4. *Fabr.* Illa collatio exſtat quoque in calce tom. II. Struuii corp. hiſt. germ. *Harl.*

743. *Liptinenſe*, u) in quo ſuperioris ſynodi decreta confirmata, conditique canones IV. addita etiam idiomate theotiſco *Abrenunciatio diaboli* v) in baptiſmo conſueta fieri, et latine praeter adlocutiones ſacerdotum tres ad plebem de coniugiis illicitis, de tardius aſſulgente luce euangelii et de ſabbato: *Indiculus ſuperſtitionum*

s) Canones ſeptem numerantur in tomis conciliorum. Alii in ſedecim diſtinguunt. In aliis vt apud *Lunigium* tom. I. ſpicileg. eccleſiaſtic. p. 558. ſeq. nulla plane canonum diſtinctio. *Fabr.* Add. *Baluzii* capitular. tom. I. p. 145. et eius not. pag. 1200. *Mabillon.* de re diplomat. lib. II. cap. 25. § 15. alioſque a *Walchio* in: Entwurf etc. p. 456 ſqq. citatos. *Harl.*

t) Verba Hincmari ſunt: *Et in ſynodo apud Liptinas habita, cui ſub Karlomanno principe Georgius epiſcopus et Ioannes ſacellarius ac S. Bonifacius ex praecepto Zachariae papae praeſederint, legitur, vt, ſi vir mulieri deſponſatae, dotatae, ac publicis nuptiis ductae ſecundum apoſtolum debitum coniugale non potuerit reddere, et hoc aut amborum confeſſione, aut certa qualibet adprobatione fuerit manifeſtum, vt ſeparentur, et mulier, ſi continere nequiuerit, alteri viro legaliter nubat.*

u) Liptinae ſeu Leptinae, veteri palatio Cameracenſis pagi, cuius rudera non procul a Binchio Hannoniae oppido viſuntur. Confer *Mabillonium* de re diplomatica lib. 4. p. 293. ſeq.

v) Vide Dieterici von *Stade* ſpecimen Otfridi pag. 16. vbi hanc abrenunciationem exhibet cum verſione et notis: nec non *Io. Georgii Eccardi* Catecheſin Theotiſcam pag. 77. ſq. et 47. *Herm. Adolph. Meinders* de ſtatu religionis et reipublicae ſub Carolo Magno et Ludouico Pio, Lemgov. 1711. 4. p. 142.

num w) et paganiarum, ex codice veteri Palatino Vaticano erutus primum ab Holstenio, deinde in illustrissimi *Fürstenbergii* monumentis Paderbornensibus p. 308. publicatus. Postea a multis, vt *Baluzio* tom. I. Capitular. regum Francorum p. 150. *Conringio* adpendice libri de origine iuris germanici pag. 339. *Simone Pauli* Argentinensi in miscellis antiquae lectionis p. 73. aliisque. [* Concilii *Liptinensis* canones additi; *Mansi* XII. p. 371. *Mart.*] Add. *Walch.* l. c. p. 448. *Harl.*]

De canonibus et statutis synodi rogatu principum *Francorum* et *Gallorum* celebratae, ex *Bonifacii* x) epistola centesima quinta [F] ad Cuthbertum archiepiscopum. Epistola *Zachariae* papae ad Francos et Gallos.

Concilium *Romanum I.* sub Zacharia papa, anno tertio Artabasdi, et Luitprandi regis trigesimo secundo, capitula XV. Confer *Baronium* ad a. 743. n. 18. *Fabr.* [* Ad concilium *Romanum I.* sub Zacharia papa praemonitio: (paullo integrius illud ex cod. MSt. Lucensi hic exhiberi;) *Mansi* ib. p. 381. — Canon additus, ex *Vghelli* Italia s. tom. I. ib. p. 389. *Mart.*] Add. *Mansi* suppl. conc. I. p. 559. *Baron. Pagii* et *Mansi* annal. eccles. tom. XII. p. 499. *Bower* Historie der römischen Päpste, tom. IV. p. 421. etc. *Harl.*

A.C. 744. *Suessionense* sub Pippino, maiore domus regiae, ab episcopis XXIII. canones X. y)

745. *Germanicum,* in quo Aldebertus et Clemens damnati, et Geruilioni ob homicidium deposito, successor in archiepiscopatu Moguntino datus Bonifacius. Vide *Serrarium* lib. 3. hist. Moguntin. c. 44. edit. secundae.

Romanum

w) Nonnulla huius indiculi illustrantur a viris doctissimis *Ioanne Reiskio* in disquisitione edita germanice de igne superstitioso, Niedfyr vel Nodfyr. Frfti 1696. 8. et *Casp. Sagittario* in Antiquitatibus Ethnicismi et Christianismi Thuringiei, itidem germanice vulgatis Ienae 1685. 4. lib. 1. cap. 3. Praecipue in laudato *Meindersii* commentario p. 144. sq. quo capitularia duo Caroli magni de partibus Saxoniae, et indiculum illum erudite explicauit.

x) S. Bonifacii epistolas cum notis vulgauit *Nic. Serarius* S. I. Moguntiae 1605. 4. recusas ib. 1629. 4. et in bibl. patrum Paris. Colon. tom. VIII. et tom. XIII. Lugd. [nouissime auctas edidit *Steph. Alex. Würdtwein*, Mog. 1789. f. *Beck.*] Plerasque Zachariae papae et Bonifacii epist. dedit etiam laudatus *Lunigius* tom. I. spicilegii eccl. Bonifacii vitam scripsit, praeter Ludgerum et Radbodum, Othlonus tom. IV. Canisii, et apud eumdem Serarium libro tertio rerum Moguntinarum, et *Willibaldus* apud Surium ad 5. Iunii, et in actis Sanctorum tom. I. Iunii p. 452. vbi p. 477. etiam vita scripta a presbytero S. Martini, Vltraiectino, et p. 481. ab alio Monasteriensi. Ruthardus, Rabani discipulus, carmine heroico apud Canisium tomo IV. E recentioribus idem Serarius, et in ligno vitae lib. 5. Arnoldus Wion, atque ex nostratibus, praeter Spangenbergios et Ioh. Letznerum, *Caspar Sagittarius* in antiquitatibus supra memoratis, quibus titulus: Gründlicher und ausführlicher Bericht von dem Heydeu- und Christenthum der alten Thüringer, Iena 1685. 4. [recentius Auct. litt. Franc. IV. p. 92. sq. *H. P. Gudenus, Ios. Harzheim* in bibl. Coloniensi, *I. S. Semler, I. E. C. Schmidius*, inprimisque *Schroeckh.* hist. eccl. XIX. p. 162-251. qui et alios pag. 247. sq. laudauit. *Beck.*]

y) *Clementem* esse in hoc concilio damnatum, negat *Walch* in: Entwurf p. 459. et in not. obseruat, acta quoque exstare in *Baluzii* capitular. tom. I. p. 153 et hunc in notis pag. 1200. merito refutasse Papebrochium, contendentem, illa acta esse haud genuina, et plures de illo concilio memorat. *Harl.*

Digitized by Google

Romanum II. contra eosdem, Aldebertum episcopum et Clementem, ex Sirmondi apographo et Gretseri editione epistolarum Bonifacii. In actione *prima*, epistola Bonifacii 135. ad Zachariam papam. In actione *secunda* initium vitae Aldeberti illius, et de epistola, quam velut Christi in Hierosolyma cecidisse finxit, de qua dixi in codice apocrypho noui test. tom. I. pag. 309. In actione *tertia* precatio eiusdem Aldeberti. Subscriptiones episcoporum VIII. presbyterorum XVII. *Fabr.* V. *Bower* Historie der Päbste, tom. V. p. 423. sqq. *Calles* annal. eccles. Germ. tom. II. p. 280. sqq. aliosque ap. *Walch* in: Entwurf. p. 460. qui etiam p. 461. tertium Bonifacii concilium *Germanic.* ex *Wilibaldo* in vita S. Bonifacii cap. X. §. 30. adfert. *Harl.*

Gemmuli, diaconi Rom. epistola ad Bonifacium, ex *Baronio* ad a. 745. n. 46.

XXXVI. statuta S. *Bonifacii*, ex tomo nono Spicilegii Dacheriani, apud Labbeum p. 1890. et Harduinum p. 1943.

747. *Clouesthouiense II:* anno regni Aethelbaldi XXXII. Epistola S. Bonifacii ad Cuthbertum archiep. Cantii. Tituli capitulorum XXXI. ex duplici enarratione, quarum altera exstat apud Malmesburiensem de gestis pontificum lib. 1. in Cuthberto. [❡] Synodus Cuthberti archiepiscopi, capitula ipsa XXX. [Conf. *Wilkins* concil. M. Britann. tom. I. p. 94. sqq. *Harl.*

[* Ad exceptiones *Egberti*, Eboracensis episcopi, praemonitio: *Mansi* XII. p. 411. — Additamenta ad easdem, (ex *Wilkins* tom. I.) ib. p. 429. — Poenitentiale *Egberti* (ex eodem,) ib. p. 431. — Anonymi canones poenitentiales, (ex *Martene* anecd. tom. IV.) cum praemonitione, in qua coniecturam suam, Bedae auctori eos tribuendos esse, contra Ballerinorum obiectiones defendere et stabilire conatur,) ibid. p. 497. *Mart.*]

Egberti, Eboracensis archiepiscopi, e dictis et canonibus SS. patrum capitula CXLV. et ex libro secundo eius Poenitentialis capitula XXXV.

* Eiusdem dialogus de institutione ecclesiastica per interrogationes et responsiones XV. Confer, quae de hoc Egberto notaui supra p. 240. sq. β. [vbi plura adnotaui, et Mansii defensio addenda est. *Harl.*]

† Venerabilis *Bedae* canones de remediis peccatorum, capitula XV. Vide supra pag. 240. sq.

† 748. Concilium *Duriense*, cuius ex Annalibus Metensibus meminit *Labbeus* p. 1880.

† 751. *Pippini* regis epistola ad Bonifacium archiepiscopum, qua confirmat Priuilegium et Donationem Abbatiae Fuluensis, apud *Labbeum* p. 1880.

752. *Stephani II.* papae responsa XIX. quae, quum in Francia esset, dedit in Carisiaco villa Britanniaco monasterio in parochia Nouiomagensi.

† Eiusdem epistolae: 1. ad Pippinum regem Francorum, 2. ad Francorum proceres, 3. ad Pippinum eiusque filios reges, alia apud *Labbeum* p. 1882. 4 ad Pippi-

Digitized by Google

Pippinum, romana vrbe obſeſſa ab Aiſtulpho et Longobardis, 5. ad Francos ſub nomine Petri apoſtoli, pro ſubſidio contra Longobardos, 6. ad Pippinum, cui ob vrbem liberatam agit gratias, 7. Praeceptum de hoſpitali et domo, Romae Fulrado abbati conceſſa, cum priuilegio indulto eidem Fulrado eiusque ſucceſſoribus.

[* Admonitio de epiſtola Stephani papae ad Fulradum abbatem: *Manſi* XII. p. 551. Duplici forma eam hic repraeſentari monet, nimirum ex edit. Sirmondi et Labbei, atque ex edit. Mabillonii. *Mart.*]

* † Alia duo priuilegia eidem data Fulrado.

† Reuelatio Stephani II. papae, cum in S. Dionyſii monaſterio exitiali morbo teneretur, apud Labbeum p. 1649. adde p. 1881.

† Epiſtolae S. Bonifacii: 1. ad Stephanum II. papam. 2. ad Fulradum abbatem S. Dionyſii, Pippini regis cappellanum. 3. ad Pippinum regem Francorum.

Vermerienſe concilium, praeſente Pippino rege. Canones XXI.

[* Canones conciliis *Vermerienſibus*, a Gratiano aliisque adſcripti: *Manſi* p. 565. *Mart.*] v. *Baluzii* Capitular. I. p. 161. ſqq. *Harl.*]

[* Concilium romanum dubium, a Stephano papa celebratum, a. 753. *Manſi* pag. 567. *Mart.*] et in ſupplem. concil. tom. I. p. 601. *Harl.*]

A. C. 753. Synodus *Metenſis*, ſub Domino Pippino facta. Capitula VIII.

[* *Mabugenſis* ſiue *Hierapolitana* ſynodus Eutychianorum pro electione patriarchae Antioch. celebrata a. 755. (ex *Aſſemanni* bibl. orient. tom. II. p. 111.) *Manſi* XII. p. 577. (et ſuppl. concil. I. p. 605.) *Mart.*] Sed illud diſſidium ſublatum eſt in ſynodo *Iarug*. v. *Manſi* ſupplem. l. c. et *Aſſemann*. l. mem. p. 112. *Harl.*]

754. *CPolitana* CCCXXXVIII. epiſcoporum aduerſus cultum ſacrarum imaginum ſub Conſtantino Copronymo imp. Acta recitantur [☛] in actione ſexta concilii Nicaeni II. a. 787. Confer Synodicon vetus cap. 141. ſupra pag. 249. ed. vet. et ed. nou. p. 413. *Fabr.* Pontificii (v. *Baron.* et *Pagii* annal. eccleſ. tom. XII. p. 598. et *Natalis Alexandr.* hiſtor. eccleſ. ſaec. VIII. p. 664. ſqq.) negant, hoc concilium propter abſentiam pontificis romani aut eius legatorum, nec non patriarcharum Hieroſol. Antiocheni et Alexandrini fuiſſe oecumenicum; ſed eorum obiectiones refutarunt *Caue* in hiſt. litter. SS. eccleſ. vol. I. pag. 646. ſqq. (qui multus eſt de hac controuerſia et de concilio ipſo,) *Bower* in: Hiſtorie der Päbſte, tom. IV. p. 461. ſqq. ac *Walch*. in: Entwurf. etc. p. 463. ſq. *Harl.*

755. *Vernenſe* concilium in Verno palatio, Pippini regis auctoritate, canones XXV. *Fabr.* [* Ad concilium *Vernenſe* adnotatio chronologica *Manſi* XII. pag. 585. Annum 756. illi adſignandum putat. *Mart.*] Canones melius editos eſſe a *Baluzio* in capitular. tom. I. p. 167. ſqq. quam in Harduiniana tom. III. p. 1993. aliisque

Digitized by Google

que conciliorum collectionibus, animaduertit *Walch.* l. c. pag. 465. qui etiam *Mansi* supplem. concil. I. p. 607. aliosque citat. *Harl.*]

† A. C. 756. *Liptinense*, de quo *Labbeus* p. 1883. *Fabr.* — [* Ad concilium *Liptinense* II. a. 756. adnotatio critica, *Mansi* XII. p. 589. [et in supplem. concil. I. pag. 607.] E conciliorum collectionibus illud eliminandum esse, quaeque in ea gesta esse feruntur, potius ad concilium Liptinense a. 743. pertinere, Pagii vestigia sequens, demonstrat. *Mart.*]

757. *Pauli* papae constitutum de ecclesia et monasteriis a se erectis, cum subscriptionibus episcoporum XXIII. et presbyterorum cardinalium XIX. ex *Baronio* ad a. 761. n. 1. Labbeus p. 1689. Harduin. p. 1999.

† Index et argumenta XXXI. epistolarum Pauli papae ad Pippinum regem, ex eodem Baronio.

† Epistolae eiusdem octo ad Pippinum, vna ad Carolum et Carolomannum, Pippini filios; alia ad Francos vniuersos, nec non diploma pro immunitate monasterii S. Hilari Galiatensis sub Rauennate ecclesia positi.

[* *Paulli* papae epistolae integrae e cod. Carolino, (quarum summam tantum dederat Labbeus,) *Mansi* XII. p. 594.

* Ad epistolas Paulli papae adpendix. — Epistola ad Egbertum, archiepiscopum Eboracensem, et Eadbertum, regis Anglorum filium, (ex *Wilkins* conc. M. Britann. tom. I.) *Mansi* ib. p. 651. *Mart.*]

[In concilio quodam *Anglico* a. 756. decretum est, Bonifacio eiusque sociis, tamquam martyribus, diem festum consecrare, quod ex *Wilkins* l. c. I. p. 144. obseruat *Walch.* l. c. p. 466. *Harl.*]

756. *Compendiense* concilium apud Compendium in generali populi conuentu, canones XVIII.

[* Synodus *Romana* II. a Stephano II. pontifice habita, in caussa Sergii, archiepiscopi Rauennatis circ. a. 757. *Mansi* XII. p. 655. [et in suppl. concil. I. p 609.] *Mart.*]

* *Chrodegangi* archiepiscopi Metensis priuilegium, pro Gorziensi abbatia ab ipso fundata, cum subscriptionibus episcoporum XXIII. et aliorum XII.

† 758. Conuentus *Compendiensis*, de quo *Labbeus* p. 1884. *Fabr.*

[* Ad *Compendiensia* concilia duo adnotatio critica *Mansi* ib. pag. 657. Prius a. 756. posterius a. 757. habitum esse autumat. *Mart.*]

* Ad *Compendiense* concilium canones additi ex decreto Gratiani, ex decretalibus et Burchardo: *Mansi* p. 657. *Mart.*]

Digitized by Google

†A.C. 759. Conciliabulum *Germanicum*, de quo Walfridus in vita S. Galli apud Surium 16. Nov.

[* *Telensis* synodus Iacobitarum, in qua Athanasius Sandalensis Iacobitarum metropolita constituitur, paullo ante a. C. 759. celebrata: (ex *Assemanni* bibl. orient. tom. II. p. 340.) *Mansi* XII. p. 659. [et in supplem. concil. I. p. 621.] *Mart.*

[* Synodi duae Anglicanae. *Mansi* XII. p. 659. *Mart.*]

761. *Romanum* concilium, in quo Constitutum Pauli, papae, de quo supra.

† *Voluicense*, in agro Ricomagensi Aruernorum, praesente Pippino rege. Vide *Labbeum* p. 1884.

Conuentus in villa *Duria*, pagi Ripuariensis, sub Pippino rege, mentio in Annalibus Metensibus siue Chronico S. Arnulphi, et in lib. 6. collectionis historicae, apud Canisium tom. II. antiquar. lect.

763. Conuentus *Niuernensis*, de quo idem S. Arnulphi Chronicon. Vide Labbeum pag. 1885.

764. *Wormatiensis*, de quo Annales Fuldenses.

[* Synodus in *Sarug* Iacobitarum a. 765. (ex *Assemanni* bibl. orient. tom. II.) *Mansi* XII. p. 673. *Mart.*]

765. *Attiniacensis*, apud Attiniacum villam; acta quaedam cum subscriptionibus episcopor. XXVII. et abbatum XVII. *Fabr.* [* Adnotatio ad conuentus *Attiniacenses* duo, *Mansi* XII. p. 664. [in supplem. concil. I. p. 621.] Contra Pagium disputat, qui geminos conuentus *Attiniacenses*, alterum a. 762. alterum a. 765. habitum, distinguendos esse putabat, et vnicum tantum conuentum a. 765. habitum esse ostendit. *Mart.*]

[* Concilium *Aschaimense* sub Tassilone II. a. 763. celebratum, ex cod. Frising. protractum, notisque illustratum a P. *Frobenio Forster; Mansi* XII. p. 663-674. *Mart.*] *Forster* commentat. in: Histor. Abhandl. der Bayer. Akademie tom. I. et *Sprengel* in: Geschichte des kanon. Rechts, p. 106. ac paullo post ad a. 772. de concilio Bauarico. *Harl.*]

766. *Aurelianensis*, de quo annales Fuldenses.

[P] 767. Concilium *Gentiliacense*, (al. Salmutiacense,) de cultu sanctarum imaginum, et de sanctissima trinitate. *Fabr.* [* Ad *Gentiliacense* concilium adnotatio chronologica *Mansi* XII. pag. 677. Ad a. superiorem 766. illud reuocandum esse censet. *Mart.*] Conf. *Walch.* in: Entwurf. p. 469. sq. qui etiam praeter alios citat *Calles* annal. eccles. Germ. tom. II. p. 376. *Spanhem.* tom. II. opp. p. 778. et patris sui histor. controu. de processione spirit. Sctí, p. 22. *Harl.*

† *Bituri-*

Digitized by Google

† *Bituricensi*, de quo *Labbeus* p. 1886.

[° Concilium *Hierosolymitanum* in caussa SS. imaginum circa a. 767. habitum: *Mansi* XII. p. 679. *Mart.*] it. *Mansi* supplem. concil. I. p. 623. et acta SStor. tom. V. Iul. p. 190. *Harl.*]

† *Stephani III.* papae epistolae: 1. ad Bertradam reginam. 2. et 3. ad Carolum et Carolomannum reges. 4. ad Carolomannum, quo compaternitatis spiritalis officium ipsi offert, apud *Labbeum* p. 1886. *Fabr.* [* Epist. *Stephani* III. papae ad Bertradam reginam et Carolum regem: *Mansi* XII. p. 691. *Mart.*]

[Concilium *Ratisbonense*, in quo Chorepiscopis vetitum, ne episcopalia munia exerceant, (ex capitularibus reg. Fr. l. VII. c. 187.) *Mansi* XII. p. 699. *Mart.*]

A. C. 768. Conuentus apud *S. Dionysium*, in quo Pippinus rex paullo ante mortem regnum Francor. diuisit inter filios suos Carolum et Carolomannum, vt meminit auctor collectionis historicae lib. VI. extremo apud Canisium tom. II. antiqu. lect.

769. Concilium *Romanum* in Lateranensi basilica, de electione pontificis et cultu sacrarum imaginum, in quo duodecim selectos e Gallia episcopos adfuisse, testatur *Anastasius* in vita Stephani III.

[* Concilium *Romanum*, a Stephano papa coactum, in quo Constantini pseudopontificis caussa iudicata, et SS. imaginum cultus restitutus est, a. 769. habitum; *Mansi* XII. p. 701. [et in supplem. concil. I. p. 627–722.] Acta huius concilii pleniora et integriora hic exhibentur, prouti e vetustissimo cod. Veron. ea in lucem protulit *Caietanus Cenni* in libro: concilium Lateranense Stephani III. a. DCCLXIX. nunc primum in lucem editum, Romae 1735. 4. cum eiusdem praefatione et commentario praeuio. [Docta quidem, at a partium studio haud aliena eius diss. de concilio Lateranensi vocatur a *Walchio* in: Entwurf. p. 471. §. 58.] Accessere opera Mansi additamenta ad actionem IV. ex epistola Hadriani pontif. I. ad Carolum M. pro defensione concilii Nicaeni II. depromta, p. 721. *Mart.*]

* Decretum synodale *Stephani IV.* papae, ex concilio Lateranensi contra sedis apostolicae inuasores et iconomachos habito, ad editionem Romanam Lucae Holstenii, part. I. p. 257. sqq. addito fragmento ex Ratherii Veronensis epistola 2. apud *Dacherium* tom. II. Spicileg.

770. Concilium *Wormatiense*, ex quo canones nonnulli in capitularibus regum Francorum lib. 6. et 7. [potius fuere comitia imperii solita, iudice *Walchio* l. c. p. 471. *Harl.*]

[* Synodus in *Planitie Dalmatiae*, iussu Stephani papae ad stabiliendam ecclesiarum Dalmatiae hierarchiam celebrata, anno incerto: *Mansi* XII. p. 723. *Mart.*]

771. Concilium *ad Valentianas*, cuius acta nulla exstant.

Digitized by Google

Edit. Regiae tomus XVIII.

† Epitaphium Hadriani papae, a *Carolo magno* rege compositum, vndeuiginti distichis constans.

† Index et argumenta XLVI. epistolarum *Hadriani* papae.

Hadriani papae epistolae, ad Carolum magnum tres, (quae apud *Labbeum* sunt 7. 9. et 10.) deinde vna ad Tilpinum archiepiscopum Remensem, ex Flodoardo lib. 2. cap. 17. et alia ad Bertherium Viennensem metropolitanum, quam habet *Labbeus* p. 1888. Priuilegium monasterio S. Dionysii concessum. Decretale precum quorumdam episcoporum an. 779. Constitutio *Caroli magni* regis, seu epistola generalis de scholis per singula episcopia et monasteria instituendis.

[?] † Aliae Hadriani ad Carolum magnum epistolae XV. (Eiusdem ad Constantinum et Irenem, nec non ad Tarasium patriarcham cum huius responsionibus leguntur in actis concilii secundi Nicaeni a. 787.) *Fabr.* [Epistolae *Hadriani* integrae, ex cod. Carolino, quarum summam tantum dederat Labbeus: *Mansi* XII. p. 757. *Mart.*]

A. C. 772. *Wormatiense* concilium, a Carolo magno ante bellum Saxonicum susceptum, meminit Chronicon S. Arnulphi. [Sed nulli canones sunt confecti, teste *Walchio* l. c. p. 471. sq. *Harl.*]

Capitulum *de purgatione sacerdotum* lib. 7. capitular. Francor. c. 205. ad posterius aliquod concilium pertinet, celebratum Wormatiae non ante a. 786.

Concilium *Bauaricum*, apud Dingoluingam, (Dingelfind ad Isaram amnem,) sub Tassilone duce Bauariae, canones XIV. et de popularibus legibus capitula XVI. Baioariorum episcopi VI. et abbates XIII. memorantur. Primus ediderat *Marcus Velserus* lib. V. rerum Boicarum p. 161. sq. *Fabr.* Conf. *Winter* in: historische Abhandlungen der Baier. Akad. der Wissenschaft. a. 1807. p. 5. sqq. de tribus magnis synodis periodi Agilolfing. Ascheim. Dingolfing. et Neuching. De iis controuersia orta est, et comparuerunt: 1) Die drey grosen Synoden der Agilolfing. Periode, recensirt von Profess. *von Hellersberg*, in diurn. litter. Zeitschrift für Wissenschaft und Kunst, tom. I. fasc. III. p. 177. sqq. 2) Erster Nachtrag zu den drey grosen Synoden, von Prof. *Winter*, Landshut 1808. 3) Nachricht veber die III. genannten Synoden, von Prof. *von Hellersberg*, in memor. Zeitschrift, tom. I. fasc. IV. p. 103. 4) Zweyter Nachtrag etc. von Prof. *Winter*, Landshut. 1809. de quibus plura leges in: Intelligenz-Blatt zur neuen Oberdeutschen allgem Litt. Zeit. 1809. nr. III. p. 33. sqq. *Harl.*

Epitome canonum, quam *Hadrianus* papa Carolo M. Romae obtulit. Vide, si placet, quae notaui supra p. 227. sq.

[* Ad

Digitized by Google

[*Ad praefationem canonum *Sardicensium* additio, (ex Ballerinorum diss. praeliminari ed. tom. III. opp. Leonis M.) *Mansi* XII. p. 869. *Mart.*]

[An *Romana* synodus a. 774. habita fuerit, et cuius historicas, serioris quidem aeui, narrationes collegit *Mansi* in supplem. concil. I. p. 721. magna lis orta est, qua de re vide *Walch.* in: Entwurf. p. 472. sq. et, quos ille citauit, viros doctos. *Harl.*]

Epistola ad Carolum magnum regem, codici canonum praemissa, quae incipit: *Diuina fulgens doctrina, sceptra praecellit regni.* Acrostichis reddit haec verba: *Domino excell. filio Carulo magno regi Hadrianus papa.*

A.C. 775. Concilium [siue potius comitia imperii,] *in villa Duria,* quum alteram aduersus Saxones expeditionem suscepit Carolus M.

[*Ad concilium *Venetum* a. 775. (quod Coletus dedit,) adnotatio chronologica *Mansi* XII. p. 889. [et Suppl. concil. I. p. 725.] Contra Coletum demonstrat, hanc synodum, si tamen synodus vocanda est populi cum clericis ad eligendum episcopum coitio, non a. 777, quod ille putabat, sed a. 775. celebratam esse. *Mart.*]

776. *Wormatiense,* ante tertiam expeditionem aduersus eosdem Saxones. [Neque hoc fuit concil. sed comitia imperii.]

777. *Paderbornense,* ad stabiliendam Saxonum fidem, memoratur a Gobelino Persona in Cosmodromio. Adde *Labbeum* p. 1889. [*Ad *Paderbornense* concilium anni 777. additio *Mansi* XII. p. 891. *Mart.*] et in suppl. concil. I. p. 725. *Harl.*

779. *Caroli M.* capitulare, anno regni eius vndecimo in synodali conuentu editum. Capitula XXIV. *Fabr.* Idem *capitulare* adfert *Mansi* ibid. p. 893. sed locupletius ex *Muratorii* scriptorr. rerum italic. tom. I. part. I. cum notis eiusdem. *Mart.* Add. *Walch.* l. c. p. 474. qui citat *Baluz.* capitul. tom. I. p. 195. *Murator.* l. c. tom I. part. 2. p. 94. sqq. *Heumann* de re diplom. tom. I. p. 39. et alios. *Harl.*

†780. Concilium *Lippiense* de sedibus episcopalibus in Saxonia erigendis, ex *Alberti Crantzii* Metropoli lib. 1. c. 12. memorat *Labbeus* p. 1827.

[*Synodus *Romana* pro inuestiganda veritate sacrorum Lipsanum S. Candidi ab Hadriano papa anno circiter 780. celebrata. *Mansi* XII. p. 899. [et in supplem. concil. I. p. 727.] *Mart.*]

††circa A. 781. Synodus *Antiochena* de sacris imaginibus, sub Theodorito siue Theodoro patriarcha, ex cuius synodica quaedam [P] adfert Theodorus Studita lib. 2. epist. 294. p. 700. et in antirrhetico secundo p. 124. Harduin. p. 2060.

Digitized by Google

† A. C. 782. *Coloniae* habitam synodum, cui ipse Carolus M. interfuit, ex Eginhardo Baronius annotauit.

† *Ad Lippiam fluuium*, vide *Labbeum* p. 1889.

[° Concilium incerti loci in *Germania*, in quo decreta translatio episcopalis sedis Ratisbonensis ex ecclesia S. Emmeran extra vrbem ad ecclesiam S. Stephani intra vrbis moenia, a. circiter 751. *Mansi* XII. p. 901. *Mart.*]

785. *Hadriani* papae capitula LXXX. collecta ex graecis et latinis canonibus et synodis Romanis et decretis praesulum ac principum Romanorum, traditaque *Ingilramno* Mediomatricae vrbis episcopo, siue potius ab Ingilramno hoc oblata Hadriano papae. Vide *Baluzium* §. 4. praef. ad Antonium Augustinum de emendatione Gratiani, et in notis p. 491. 492. *Carolum le Cointe* tomo VI. annal. Francorum p. 263. seq.

† Antonii Augustini in capitula illa notae.

Paderbornense, ad statum ecclesiarum in Saxonia disponendum. Vide *Alb. Crantzium* in Metropoli lib. 1. c. 9. et lib. 2. c. 23.

786. *Wormatiense* concilium, cuius acta interciderunt. Vide Labbeum p. 1890.

787. *Calchutense* in Northumbria, (al. in Merciorum regno,) a Gregorio Ostiensi et Theophylacto Tudertino episcopis et legatis Hadriani papae, coram rege Aelfuualdo et archiepiscopo Eboracensi Eambaldo celebratum. Canones XX. cum subscriptionibus Aefuualdi Tranchumbranae, gentis regis, episcoporum, abbatumque, ducum, comitis et patricii. [v. *Wilkins* concilia M. Britann. I. p. 145. coll. *Mabillon.* annal. ord. Benedict. tom. II. p. 288. *Harl.*]

Editionis Regiae tomus XIX. Labbei VII. et Harduini IV.

Gregorii II. (siue III. potius) papae epistolae duae ad Leonem Isaurum scriptae a. 717. vel 732. graece et latine ex editione Frontonis Ducaei, quam repetit Baronius ad a. 726. n. 28.

[* Adpendix secunda, capitularia regum Francorum, a Steph. Baluzio vulgata, continens: *Mansi* XII. p. 103-150. *Mart.*]

[*Edit. Mansi tomus XIII.*]

[Concilium *Nicaen.* II. vsque ad actionem III. inclusiue tom. XII. inde a p. 951-1154. continet, continuationem vero tom. XIII. p. 1-820. *Mart.*]

787. Concilium NICAENVM II. quod pro *Septimo generali* venditant plerique, habitum pro imaginum cultu sub Constantino et Irene, actiones VIII. Tarasio patriarcha

triarcha CPol. et episcopis CCCL. subscriptoribus. Acta ex latina *Anastasii* bibliothecarii versione prodierunt in prioribus conciliorum editionibus, [P] etiam prima Biniana. Sed deinde graeca accesserunt in editione romana, duabus Binii posterioribus, regia et Harduini, [Coleti et Mansi.] z) Quae vero praeterea in iisdem vel praemittitur vel subiungitur latina versio, inscribiturque vulgata et antiqua editio, eam, Harduinus obseruauit, auctorem habere *Gybertum Longolium*, qui nomen suum diserte in editione Colon. 1540. fuit professus. In vtraque latina versione desideratur actio octaua, quam graeco-latinae editiones cum noua versione habent: in illa occurrunt *canones XXII.* quos tamen ipsos ex Anastasii versione habemus; habemus etiam in *Beueregii* Synodico tom. I. p. 284. sqq. illustratos scholiis graecis Balsamonis, Alexii Aristeni, Zonarae, etc. De praesidibus huius concilii, et quod a Latinis diu sit reiectum, vide sis *Io. Launoii* epist. VIII. 9. p. 733. sq. et *Petri Allixii* diss. de conciliorum quorumuis definitionibus ad examen reuocandis. Plura testimonia, quae in his actis laudantur, commen-

z) Indicem epistolarum et monumentorum, quae in his actis occurrunt, scriptorumque, qui in illis citantur, dedi vol. IX. huius bibl. pag. 702. sqq. [vbi in not. *cc.* quosdam VV. DD. laudaui. *Harl.*] Ex iisdem actis petitae sunt sententiae SS. patrum de sacrarum imaginum vsu, apud Euthymium parte 2. Panopliae tit. 19. et seorsim editae cum Guil. Morelli versione Paris. 1562. et in auctario bibl. patrum Ducaeano Paris. 1624. tom. I. p. 725-741. et in bibl. patrum Morelliana Paris. 1644. 1654. tomo XI. Conferendus etiam Io. Damascenus libris de imaginibus, in quos indicem scriptorum exhibui vol. IX. pag. 699. sqq. nec non Theodori Studitae scripta tomo quinto Opp. Sirmondi: et Nicephori CPol. contra iconomachos apologeticus et antirrhetici, de quibus dixi vol. VII. p. 604. sq. Denique libri quatuor Caroli M. de imaginibus, in quos indicem scriptorum habes infra ad a. 794. *Fabr.* Edit. nou. inscripta est: *Augusta concilii Nicaeni II. censura, h. e. Caroli M. de impio imaginum cultu libri IV.* ad primam editionem recudi eos curauit, ac subinde partim emendauit, partim illustrauit, praemissis et sua et primi editoris praefationibus, itemque anonymi cuiusdam dissertatione critica, *Christoph. Aug. Heumannus.* Hanoverae 1731. 8. In longa doctaque praefat. §. 11. demonstrat, a Carolo M. editum esse id opus; §. IV. sqq. de duobus codd. msst. et editionibus late disputat, et potissimum recenset primam eamque rarissimam (quia Pontificii exemplaria huius edit. abolere studuerunt,) editionem, inscriptam: *Opus Caroli M. — contra synodum, quae in partibus Graeciae pro adorandis imaginibus stolide siue arroganter gesta est. Item Paulini Aquileiensis Episcopi aduersus Felicem Vrgelitanum et Eliphandum Toletanum episcopos.* — Anno salutis MDXLIX. 12. et docet, eam Paris. a *Ioanne Tilio* esse curatam, atque *Io. Vogtium* singularem de prima illa operis Carolini edit. dissertatiunculam conscriptam inseruisse Bibliothecae Bremensis tom. VI. p. 520. atque *Th. Hasaeum* doctissimas subiecisse adnotat. Aeque rara est edit. Colon. 1555. (de qua v. Heumann. pag. 26. sq.) Tertia editio facta est Francof. a *Goldasto* 1608. 8. (de qua vide paullo post in catalogo decretorum imperialium;) Postea idem *Goldastus* hoc Caroli M. opus inseruit *Collectioni* suae *constitutionum imperialium* 1610. et *Goldastiana* in postrema editione, Francofurti 1673. facta, tom. I. pag. 23-144. operis Carolini etc. editio, monstrante Heumanno, ad verbum repetita est, aut nouo tantum titulo in fronte et noua Parei dedicatione instructa: *de imaginibus sacris veterum Christianorum principum, inprimis Caroli M. imperatoris, et Ludouici Pii F. aliorumque statuta. Nunc denuo recensita et in vsum catholicae ecclesiae edita studio Philippi Parei* — Francof. 1628. 8. Denique recenset Heumann. edit. 8. sine nota typographi, loci et anni, (in Germania post a. 1608.) ad editionem primam summa religione expressam, et plura disputat de auctore fatisque illius operis. *Harl.*

Digitized by Google

commentitia esse et nulla fide digna, atque, vt bene *Pagius* ad A. LVI. nr. 3. agnoscit, ex apocryphorum hausta quisquiliis, pulcre notarunt Dallaeus libris de imaginibus, et *Frid. Spanhemius* in historia imaginum restituta tom. II. Opp. sect. VI. et VII. contra Lud. Maimburgii historiam iconoclastarum, et Natalem Alex. Synodicum tomum a Philoteo CPol. patriarcha septimae synodo suppositum, memorat Allatius pag. 146. de libris Graecorum ecclesiasticis.

Hadriani papae ad Carolum regem, (post concilium Francofurtense a. 794.) de imaginibus scriptum pro synodo II. Nicaena.

[* Sermo laudatorius pronuntiatus ab Epiphanio, diacono Catanae Siculorum provinciae, (ex MS. Veneto;) *Mansi* p. 441. *Mart.*]

[In cod. *Coislin.* XXXIV. qui continet collectiones canonum et alia quaedam, est fol. 33. Definitio synodi Nicaenae II. et fol. 35. verso *Epistola magnae et oecumenicae synodi Nicaenae ad Alexandrinorum ecclesiam*, quam epistolam *Montfaucon* in bibl. Coislin. p. 96. sqq. ex illo cod. graece, addita versione latina, publica luce donauit: contra illam quaedam monentur in Memoires de Trevoux, an. 1716. Ian. p. 40. — Ibid. in cod. XXXVII. et CXXII. in *Niconis* collectione locorum scripturae S. scriptor. ecclesiastic. et synodorum, et in alia collect. in cod. CXVII. sunt fragmenta concilii Nic. — Canones Nicaenae II. synodi in cod. CIX. fol. 133. et cod. CCCLXIV. nr. 19. v. *Montfauc.* l. c. pag. 86. 111. 191. 198. 268. 563. et 102. — *Florent.* in cod. Laurent. X. nr. 4. plut. 10. canones illius et aliorum conciliorum; atque in cod. XII. nr. 8. plut. 4. Definitio concilii eiusd. v. *Bandin.* cat. codd. gr. Laurent. I. pag. 478. et 534. — *Vindobon.* in cod. caesar. XLIV. nr. 16. canones XXII. cum adnotatt. antiqui cuiusd. gr. scholiastae; accedit *Tarasii*, patriarchae CPolitani, (qui, instigante Hadriano I. pontifice, auctor fuit concilii illius,) epistola ad S. Hadrianum I. papam contra simoniam, cum subiunctis, eo pertinentibus, decem testimoniis: v. *Lambec.* VIII. col. 872. sq. Kollar. etc. — De concilio hocce et imaginum cultu plura et diuerso modo sunt scripta: a *Caueo* in hist. litterar. SS. eccles. I. p. 649. sqq. a *Douiatio* in praenott. canon. lib. II. cap. 5. §. 11–13. tom. I. pag. 284. sq. ed. Schotti, aliisque, quos adducit *Walch* in: Entwurf etc. §. LXXVI. p. 477. sqq. et in: Grundsätzen der Kirchengeschichte des N. T. ed. III. Schulz. p. 312. sq. Add. *Assemann.* bibl. iuris orient. canon. et ciu. lib. I. cap. V. p. 122. sq. cap. VII. p. 205. p. 353. etc. *Harl.*

[P] *Editionis regiae tomus XX.*

Wormatiense V. in caussa Tassilonis Boioariorum ducis, de quo Rhegino. Confer de hoc Tassilone canonem tertium concilii Francofordiensis a. 794. et notas virorum doctorum ad Eginhartum in vita Caroli magni c. XI. p. 60. seq. clariss. Io. Herm. Schminckii. [Hoc et sequens non fuere concilia, sed comitia imperii.]

A.C. 788.

Digitized by Google

A. C. 788. Concilium *in villa Ingelheim*, vbi Tassiloni sobrino suo perfidiae damnato vita a Carolo concessa, et permissum, vt cum Theodilone filio monasterium intraret.

Narbonense, cum subscriptionibus episcoporum XXV. et presbyterorum ac diaconorum IV. Ediderat *Guil. Catellus* in commentariis historiae Languedociae, et *Baluzius* ad Petri de Marca lib. VI. c. 25. [v. *Walch* in: Entwurf pag. 481. vbi prouocat ad suam Histor. Adoptian. cap. II. sect. 1. §. 13. *Harl.*]

Britannicum apud *Acleam*, post regem Nordanhymbrorum Elfuualdum a patricio Siga occisum. [v. Wilkins l. c. I. p. 153.]

789. Capitulare synodale *Aquisgranense*, siue edictum Legationis de canonicis institutis, capitula LIX. item alia capitula XXIII. cum XVI. capitulis Caroli magni regis ad monachos proprie spectantibus: et aliis capitulis XXI. de diuersis rebus partim ecclesiasticis, partim politicis, quibus duo adhuc alia Harduino et aliis praeterita ex codice Thuano subiungit Baluzius tom. I. Capitular. regum Francorum pag. 245.

790. *Wormatiensis* conuentus, [siue potius imperii comitia,] de quo S. Arnulfi Chronicon.

791. Concilium *Foroiuliense* a Paulino Aquileiensi congregatum anno XXIII. Caroli regis, in caussa SS. trinitatis et incarnationis Verbi. Symbolum fidei. Capitula XIV.

[* *Mansi* praefatio in nouam concilii *Foroiuliensis* editionem. — Epistola synodalis S. Paullini Aquileiensis episcopi, XIII. p. 827. sqq. Epistolam hancce conciliorum editores ad concilium aliquod Altinense referunt, a. 802. vt volunt, coactum. Sed Mansi argumentis non contemnendis probat, istam epistolam synodicam esse concilii *Foroiuliensis*, omninoque concilium *Altinense*, quod iactant, litura obducendum esse, quippe quod lectioni tantum vitiatae originem debere videatur. Pro eo enim, quod in vulgatis editionibus legitur, „concilium habitum fuisse Altini sub nomine regia" cod. vetustissimus Vaticanus habet: „concilium habitum Alti fuisse sub nomine regis," nec potest epistola ista anno demum 802. scripta esse, quum illo tempore Imperatoris titulum iam adsumsisset Carolus, quem deinceps semper sibi praetulit, et in omnibus publicis scriptis numquam non obtinuit. *Mart.*]

792. *Ratisponense*, contra Felicem Vrgelitanum siue Orgellitanum in Hispania episcopum, praesente Carolo rege.

793. [* Concilium *Hispanum*, forte Toletanum, haereticorum Elipando Toletano faventium, circa a. 793. habitum: *Mansi* XIII. p. 857. *Mart.*] — *Walch* in Entwurf p. 482. sq. *Mansi* in Supplem. concil. tom. I. p. 729. coniecturam, in Hispania synodum a. 792. in fauorem Adoptianorum fuisse habitam, probari haud posse, nec in *Florez* Espanna sagrada tom. V. pag. 557. sqq. in publicatis scriptis aliquid reperiri, adnotat, et comparare iubet suam histor. Adoptian. pag. 153. sqq. *Harl.*]

[* Synodus in *Beth Boten* Iacobitarum in caussa formulae alicuius in Liturgia abrogandae, a Cyriaco, Iacobitarum patriarcha paullo post a. C. 793. celebrata: (ex *Assemanni* bibl. orient. tom. II. p. 342.) *Mansi* XIII. pag. 857. [et in supplem. concil. I. p. 729.] *Mart.*]

A. C. 793. Collatio *Verolamii*, sub Offa rege Merciorum, de exquirendo S. Albani Britannorum protomartyris sepulturae loco.

Concilium ibidem, de coenobio S. Albano instituendo.

794. Aliud concilium ibidem, post reditum Offae regis, qui terras S. Albano donat et perpetuum hospitium itinerantibus conuentum instituit. [De hoc et superiore v. *Wilkins* concil. M. Britann. tom. I. pag. 154. 157. et *Caue* histor. litter. S. S. eccles. vol. I. p. 651. *Harl.*]

[?] *Francofordiense*, in quo 1. *Hadriani* papae ad episcopos Hispaniae contra *Elipandum* episcopum Toletanum, Felicianae haereseos, de Christo adoptiuo tantum Dei Filio, defensorem. 2. Libellus episcoporum Italiae contra Elipandum, decreto concilii missus ad prouincias Hispaniae. 3. Synodica concilii ab episcopis Galliae et Germaniae ad praesules Hispaniae missa. 4. *Caroli magni* epistola ad Elipandum et ceteros episcopos Hispaniae, in qua trium etiam superiorum libellorum mentio. 5. Canones XVI. concilii Francofordiensis, quorum primo haeresis Elipandi et Felicis, secundo synodus Graecorum pro adorandis imaginibus habita reiicitur; tertio de Tassilone, qui canon primus est apud *Baluzium* in capitulari Francofordiensi tom. I. capitularium pag. 263. Vltimo commendatur synodo a rege Alcuinus, ad cuius operum calcem hi canones, sed mutili ante Sirmondi editionem legebantur. Confer etiam Goldasti collectionem de imaginibus p. 62. sq. 6. *Paulini* patriarchae Foroiuliensis epistola ad Heustulfum, qui vxorem suam occidit caussa adulterii propter vnius testimonium. (Meminit *Flodoardus* III. 21. Historiae Remensis. vide etiam *Burchardum Wormatiensem* lib. 6. decreti c. 40.) *Fabr.* Per hoc concilium nomen Francofurti ad Moen. primum in historia innotuisse dicitur. V. *Mabillon* de re diplomat. sect. IV. §. 60. add. *Walch.* Entwurf. p. 483. sqq. et, quos ille citat, *Aguirre* conc. Hispan. tom. III. p. 91. sqq. *Spanhem.* tom. II. Opp. p. 522. *Baron. et Pagii* annal. eccles. tom. XIII. p. 263. sqq. aliosque, et eius histor. Adoptian. p. 130. sqq. *Harl.*

[* Ad concilium *Francofordiense*, contra haeresin Felicianam a. 794. celebratum, additio *Mansi* XIII. p. 859. Insunt subscriptiones e cod. vet. MSt. ap. *Martene* et *Durand* in collect. vett. monum. tom. V. — Authentiam actorum huius concilii nuper admodum impugnauit *Barruel* in libr. Du Pape et de ses droits religieux etc. Paris. 1803. vol. II. p. 402–409. sed dubitationum, quas adtulit, non magna vis est. *Mart.*]

[* Conci-

[* Concilium *Romanum* sub Hadriano a. 794. celebratum pro confirmatione synodi Francofordiensis, Elipando atque Felice damnandis; *Mansi* XIII. p. 859. *Mart.*] et *Mansi* in supplem. concil. I. p. 733. sed concilium illud plane non esse probabile, adfirmat *Walch.* Entwurf. p. 485. et prouocat ad suam histor. Adoptian. p. 141. *Harl.*]

Non plura de synodo Francofordiensi apud conciliorum collectores leguntur: quid, quod a Binio, et in Regia atque apud Labbeum etiam pugnatur pro Baronii sententia minime credibili, qui cetera Francofurtensis synodi acta imaginum cultui aduersa, et praecipue oppositos synodo secundae Nicaenae Caroli magni libros, [aa]) iussu eius ab Alcuino [bb]) scriptos, suspectos reddere, leuibus argumentis conatus est. Operae igitur pretium esse existimo hoc loco diligentius recensere, conferendum omnino volumen a Goldasto [P] editum Francofurti an. 1608. 8. hoc titulo: *Imperialia decreta de cultu imaginum in vtroque imperio tam orientis quam occidentis promulgata, nunc primum collecta, recensita et notis illustrata.*

Catalogus decretorum imperialium.

1. *Theodosii II.* et *Valentiniani III.* impp. Constitutio de imagine crucis non ponenda humi, vel non sculpenda aut pingenda temere. A. C. 428. p. 1. Ex codice Iustinianeo lib. 1. tit. 8.
2. *Philippici Bardanae* imp. edictum de tollendis imaginibus, Wernero memoratum Rolevinkio et in synodo CPol. a. 713. vt aiunt, comprobatum, p. 5.
3. *Synodus Natoliana*, super edicto Gizidi, Arabum principis, de tollendis imaginibus, sub *Theophilo* Natoliae metropolita. A. 726. p. 15.
4. *Leonis III. Isauri* imp. edictum de imaginibus tollendis. A. 726. p. 15.
5. *Constantini VI.* Caballini imp. edictum de tollendis imaginibus. A. 741. p. 19.
6. *Synodus Constantinopolitana*, pro VII. oecumenica venditata a nonnullis aduersus cultum imaginum, celebrata ab eodem *Constantino* imperatore et *Leone* filio. A. 754. p. 23. ex actione VI. concilii secundi Nicaeni.
7. *Synodus Gentiliacensis*, celebrata a *Pippino* rege, de sanctissima trinitate et cultu imaginum. A. 766. p. 53.

 8 *Christo-*

aa) Pro illis Carolo M. adferendis, qui zelo Dei et veritatis studio cum conhibentia regni sui sacerdotium, hoc se opus adgressum, et nec cum iconoclastis frangere se imagines, nec cum illorum aduersariis adorare eas se profitetur, vide quae b. D. Io. *Georgius Dorscheus* in collatione ad concilium Francofordiense, Argent. 1549. [1654.] 4. pag. 88. seq. *Christianus Nifanius* in ostensione de Carolo M. non papista pag. 359. et eius vindiciis contra Nic. Schatenium p. 805. sq. *Io. Dallaeus* de imaginibus IV. 5. *Frid. Spanhemius* in historia imaginum restituta tom. II. Opp. p. 826. etc. [add. supra ad a. 787. not.].

bb) Vide, quae ex Houedeni Annalibus ad a. 792. et Westmonasteriensi ad a. 793. *Vossius* lib. 2. de hist. lat. p. 290.

Digitized by Google

8. *Christophori* et *Nicephori* caesarum edictum de non adorandis imaginibus. A. 775. p. 57.
9. *Leonis IV.* imp. sanctio de non adorandis imaginibus. A. 780. p. 59.
10. Fragmentum siue canones duo *synodi Francofurdiensis* contra haeresin Felicianam et cultum imaginum, celebratae a *Carolo M.* imp. a. 794. p. 61. Huius synodi canones LVI. deinde integriores a Sirmondo atque hinc in conciliorum collectionibus esse editos, iam supra notaui.
11. *CAROLI magni* imp. capitulare de non adorandis imaginibus, libris IV. constans. A. 794. in synodo Francofurtensi publicatum et Hadriano papae missum, oppositumque decreto Constantini VII. imp. et Irenes, synodoque Nicaenae secundae pag. 67–585. ex editione *Io. Tilii*, episcopi Meldensis, qui sub *Eliae Philyrae Christiani* nomine [?] vulganit Paris. 1548. 8. Sed prodierat iam editio anni 1518. quam in bibl. Bodleiana euoluisse se testatur Reu. noster *Wolfius*, cuius vide notas ad Casauboniana p. 308. Et Flacius narrat, se librum illum legisse in decimo sexto vulgatum. Succedunt inde Notae Goldasti p. 585. Flacii de hoc opere testimonium p. 592. Syllabus auctorum, qui hoc capitulare negare vel oppugnare aggressi sunt p. 597. [v. not. ad a. 787.]
12. *Nicephori I. de Genicis et Stauratii* impp. edictum de non adorandis imaginibus. A. 810. pag. 699.
13. *Michaëlis I. Curopalatae* et *Theophylacti* impp. edictum de Manichaeis et Sergiotis, et de cultu imaginum. A. 811. ex Lucae Siculi historia p. 611.
14. *Leonis V. Armeni* imp. edictum de abrogandis imaginibus. A. 814. ex Michaële monacho in vita Theodori Studitae p. 603.
15. *Michaëlis II. Balbi* imp. edictum de pace religionis et non persequendis iconolatris. A. 821. p. 607. ex eodem Michaële.
16. *Michaëlis* eiusdem et *Theophili* impp. epistola ad *Ludouicum Pium* imp. Rom. de non adorandis imaginibus. A. 824. ex bibl. Petri Pithoei p. 610.
17. *Synodus Parisiensis*, habita a *Ludouico Pio* et *Lothario* impp. de cultu imaginum. A. 825. p. 623. ex eiusdem P. Pithoei bibl. vulgauerat *Iac. Bongarsius* Frsti 1596. 8.
18. *Michaëlis II. Balbi* et *Theophili* impp. edictum de non adorandis imaginibus et sanctorum reliquiis. A. 829. p. 755.
19. *Theophili* imp. edictum de inquirendis et puniendis iconolatris. A. 830. p. 737.
20. *Theophili* eiusdem edictum de non adorandis neque pingendis imaginibus. A. 832. p. 759.
21. *Ludouici I. Pii* imp. Rom. excerptum de cultu imaginum, ex *Claudii* Taurinensis episcopi apologetico, siue potius ex Ionae Aurelianensis aduersus Claudium libris, p. 761.
22. *Bardae Curopalatae* caesaris et synodi Constantinopolitanae decretum de erigendis, sed non adorandis imaginibus. A. 861. p. 772.
23. *Michaëlis III. Porphyrogeniti* imp. Constitutio de non adorandis imaginibus. A. 866. pag. 766.

Syllabus

Syllabus auctorum,

qui in his decretis ab imperatoribus et episcopis aut laudantur aut improbantur, aut etiam explicantur.

ad paginas editionis Goldastinae.

Hactenus Goldasti collectio.

Antequam

Digitized by Google

Antequam vero ad concilia pertexenda reuertar, iuuat hoc loco inserere etiam diatyposin siue descriptionem operis luculenti, quo vir egregius *Steph. Baluzius Capitularia regum Francorum* laudatissimo studio collegit, atque erudita industria digessit et illustrauit, Parisiis 1677. fol. apud Franciscum Muguet, regis et archiepiscopi Paris. typographum, *Fabr.* Rec. Venetiis 1712. 1772. II. tom. fol. v. supra in hoc vol. p. 252. Noua, eaque auctior et emendatior edit. ad fidem autographi Baluzii, qui de nouo textum purgauit, notasque castigauit et adiecit — curante *Petro de Chiniac.* Paris. tom. I. 1783. fol. sed fateor, nec me in manibus habere opus, nec scio, num? et quando? plures tomi lucem adspexerint. Capitularia a *Mansio* per partes distributa et tom. XI – XVIII. inserta esse, iam supra ad a. 687. adnotatum est. *Harl.* Paris. noua editio absoluitur duobus voll., quae primam repetunt. Duo alia promissa nondum edita sunt. Editor *de Chiniac* scripsit etiam: Histoire des Capitulaires des rois Français — Paris. 1779. 8. *Beck.*

Tomo I.

Childeberti regis constitutio a. C. 554. de abolendis reliquiis idololatriae, et de sacrorum dierum festiuitatibus caste celebrandis p. 5.

Chlotarii regis constitutio generalis circa a. 560. p. 7.

Praeceptio regis *Guntramni* in concilio secundo Matisconensi, (de quo supra a. 585.) p. 9.

Exemplar pactionis in Conuentu apud *Andelaum,* de quo ad a. 587. p. 11.

Pactus pro tenore pacis regis *Childeberti* et *Chlotarii II.* a. 593. p. 15.

Decretio *Childeberti* regis a. 595. data p. 17. et *Chlotarii II* p. 20.

[⁋] *Chlotarii II.* edictum in concilio Parisiensi, (de quo dictum ad a. 595.) p. 22.

Dagoberti regis Capitulare triplex quo circa a. 630. legem *Ripuariorum* (ad ripam Rheni colentium) *Alamannorumque* et *Baiuuariorum* a Theodorico Catalauno Francorum rege pridem conditam post Childebertum et Chlotarium renouauit emendauitque per viros illustres Claudium, Chaudum, Indomagum et Agilulfum, p. 25.

Lex Francorum Ripuariorum capita LXXXIX. p. 27. Alamannorum capita XCIX. p. 55. et ex veteri codice Remensi addita a Baluzio capitula XLIV. p. 85. item alia capitula III. p. 90. Lex Baiuuariorum tituli XXI. capitula CCII. p. 91. De aliis harum legum editionibus dixi in Bibliotheca Latina lib. IV. c. 10. eiusque supplemento.

Dagoberti regis praeceptum de episcopali dignitate Cadurcae vrbis, conlata Desiderio Thesaurario a. 630. p. 141. Indiculus ad Sulpicium archiepiscopum, vt Desiderium benedicat, p. 142.

Sigeberti regis epistola ad Desiderium Cadurcensem episcopum data circa a. 650. quod synodale concilium celebrari non debeat in regno absque permissu regis, p. 143.

Karlomanni Capitulare in plena synodo Germanica, (de qua supra ad an. 742.) pag. 145. Capitulare secundum apud Liptinas cum indiculo superstitionum et paganiarum, (de quo ad a. 743.) p. 149.

Capitu-

Capitulare incerti anni datum in ſynodo, cui interfuit Bonifacius romanae ſedis legatus, circa a. 744. primum editum ex MS. Thuano a Baluzio, capitula XXVIII. quorum primum de expoſito infante, p. 152.

Pippini principis capitulare Sueſſionenſe in plena ſynodo, (de qua ſupra ad a. 744.) p. 156.

Pippini regis capitula ſynodalia: 1. apud Vermeriam a. 752. capita XXI. p. 162. et alia IX. ex Reginone pag. 165. 2. in ſynodo Vernenſi a. 755. capita XXX. 3. Capitulare Metenſe non diu poſt editum, capita decem, pag. 177. 4. Compendienſe a. 757. capita XXI. pag 180.

Conſtitutio de letaniis faciendis pro vbertate terrae, p. 185.

Conuentus apud S. Dionyſium (de quo ad a. 768.) p. 187.

CAROLI MAGNI Capitulare a. 769. primum editum a Baluzio, capita XVIII. p. 189.

[⁋] A. C. 774. *Caroli magni* epiſtola ad Offam regem Merciorum poſt victos Longobardos et Saxones p. 194.

779. Capitulare ſynodicum, capita XXIII. p. 195.

Decretale precum in epiſcoporum conuentu, de orationibus et eleemoſynis pro rege et exercitu eius, p. 200.

Conſtitutio de ſcholis per ſingula epiſcopia et monaſteria conſtituendis, ad Bangulfum abbatem omnemque congregationem, p. 202. Confer Io. Launoii librum de ſcholis celebrioribus a Carolo M. ac deinceps per occidentem inſtauratis.

Conſtitutio de emendatione librorum et officiorum eccleſiaſticorum, p. 203.

788. Capitula VIII. quae Carolus Legi Baiuuariorum addere iuſſit, p. 207.

789. Capitulare *Aquisgranenſe*, capitula LVIII. p. 209. et alia XXII. p. 233. Capitulare ſecundum capitum XVI. p. 242. et tertium capitum XXI. p. 243. alia item duo capitula ex codice Thuano, p. 245. Praeceptum de inſtitutione epiſcopatuum per Saxoniam, p. 246. Praeceptum pro Trutmanno Comite, p. ⁋249.

Capitulatio de partibus Saxoniae capita XXXIV. p. 250. ab Holſtenio primum edita, vt dixi ſupra ad a. 796.

Epiſtola ad *Faſtradam* reginam de victoria Auarica et de Letaniis, p. 256.

793. Capitulare de cauſis *Italiae*, capita XVII. p. 258.

794. Capitulare *Francofordienſe*, datum in plena ſynodo, canones LIV. Vide, quae ſupra in concilior. recenſione ad a. 794.

794. Commonitorium datum Angilberto abbati Centulenſi Romam eunti, et epiſtola ad Leonem III. cui de euectione in epiſcopum romanum gratulatur p. 271. Epiſtolae duae ad Offam Merciorum regem, p. 274. ſeq.

A. C. 797.

Digitized by Google

A.C. 797. Capitulare Saxonum p. 276. Capitula XI. quae Holstenius ediderat tom. II. collect. Rom. pag. 187.

798. Pactus *Legis Salicae*, capita LXXII. pag. 282. adde capitula ad legem Salicam addita a. 803. et 819. De aliis eius editionibus dixi in supplemento ad Bibl. latinam lib. IV. c. 10.

Recapitulatio solidorum, qui multae loco pendendi in lege Salica dictantur, p. 323. Sententiae de septem septenis, p. 326.

[?] *Caroli magni* capitulare interrogationis ad episcopos *de presbyteris criminosis, et chorepiscopis*, p. 327.

800. Edictum dominicum de honore et adiutorio *episcopis* praestando a comitibus et aliis iudicibus, p. 330.

Capitulare *de villis et curtis* imperatoris, pag. 331. editum pridem a Conringio cum epistolis Leonis III. papae, Helmst. 1655. 4.

Capitulare *de ministerialibus Palatinis*, primum editum a Baluzio ex MS. S. Vincentii Laudensis, p. 342.

Capitularia eiusdem CAROLI magni, IMPERATORIS:

801. Capitula VIII. addita Legi *Longobardorum*, p. 346. Capitula XLIX. ex lege eadem excerpta, p. 349.

Capitulum *de honoranda sede apostolica*, p. 357. [Conf. *Spittler* Gesch. des kanon. Rechts, p. 240. sq. *Harl.*]

Capitulare *episcoporum*, capita XXII. p. 358.

802. Capitula XLI. data *missis dominicis*, p. 361. aliaque XXIII. p. 376. vtraque cum sacramentali siue iurisiurandi formula duplici promissionis missorum siue legatorum imperatoris, edita primum a Baluzio ex MSS. bibl. Thuanae, Palatino Vaticanae et S. Vincentii Metensis.

803. Capitulare *Aquisgranense*, factum in magna synodo, quando Paulinus patriarcha Aquileiensis vices apostolicae sedis tenuit Aquis. Capita VII. p. 379. adde quatuor capitula, p. 395.

Capitulare duplex *de purgatione sacerdotum*, vnum ante, alterum post conuentum *Wormatiensem*, p. 385.

Capitula XI. addita ad *Legem Salicam*, p. 387. Alia capitula XXIX. de caussis admonendis p. 391. Capitulum de ingenuitate chartarum, p. 395.

Capita XII. *de lege Ripuarensi*, p. 396. Et primum edita a Baluzio capitula alia XXII. p. 399. alia VIII. data ad interrogationem cuiusdam Comitis aut Missi Dominici p. 401. alia XIII. p. 403.

Digitized by Google

Capitulare *Wormatiense* de immunitate episcoporum ac reliquorum sacerdotum ab expeditionibus bellicis, p. 405. idque non ideo praeceptum, vt honor eis minueretur, p 410. et de vitanda ecclesiarum et sacerdotum oppressione, ob quam regna percussa sunt, p. 412.

Epistola ad *Albinum* magistrum et ad *monachos S. Martini* Turonensis, [?] de clerico Theodulfi, Aurelianensis episcopi, qui ad hos confugerat, iudicio et poenae non subtrahendo, p. 413.

A.C. 804. *Caroli magni* capitulare ad *Saltz*, capita VIII. pag. 415. et alia XII. data presbyteris p. 417.

Praeceptum de scholis graecis et latinis instituendis in ecclesia Osnabrugensi, p. 418. cum sigillo, in quo effigies Caroli cum verbis: *CHRISTE, protege Karolum imperatorem.*

805. Capitula XVI. de caussis ecclesiasticis data ad *Theodonis villam*, p. 421. et capitula XXV. ad omnes generaliter, quorum vltimum est de incantatoribus et tempestariis, siue de his, qui tempestates vel alia maleficia faciunt p. 423. quod deest in altera eorumdem capitum editione ex tribus MSS. p. 429. Capita XVI. data *Iessae*, episcopo Ambianensi, Misso Dominico, p. 435. Capitulum de honore episcoporum et reliquorum sacerdotum, p. 438.

806. *Charta diuisionis* regni Francorum inter Karolum, Pippinum et Ludouicum, filios Karoli M. imp. p. 439.

Capita octo, addenda legibus p. 446. Alia capita VI. p. 448. et alia item VIII. a Missis imperatoris cognita, facienda in omnes partes, p. 450.

Capitulare *Nouiomagense*, capita XIX. p. 451.

Capitula XXIV. excerpta de canone, p. 455.

807. Memoratorium, vt omnes exercitare, hoc est, ad exercitum in hostem, ire debeant, p. 458.

Epistola ad Pippinum filium regem Italiae, de pace ecclesiarum DEI, et seruientium earum, p. 461.

808. Capitulare triplex, capitulorum XIII. et VII. et X. p. 463.

809. Capitulare *Aquis* Palatio constitutum, capita XXXVII. p. 465. Alia capita XVI. pag. 469.

810. Capita XVIII. *Aquis* Palatio commonita, p. 473. Alia XVI. p. 475. et alia V. capitula de instructione Missorum, p. 476.

811. *Capitulare interrogationis* pro communi omnium vtilitate capita interroganda XII. p. 477. Alia XIII. ad episcopos et abbates, p. 479.

Epistola

Epiſtola ad archiepiſcopos regni Francorum, p. 483.

Capita IX. de cauſſis, propter quas homines exercitalem obeditionem dimittere ſoleant, p. 486.

[?] Karoli M. *Breuiarium diuiſionis* theſaurorum p. 487. Meminit Eginhartus in vita Caroli M. c. [33. p. 120. ed. Bredow.]

A. C. 812. Breuis, quam Miſſi Dominici habere debent ad exercitum promouendum, p. 490.

Capitulare *Bononienſe*, capita XI. anno regni Caroli XLIV. imperii XII. p. 494.

Capitula XIII. quae poſt mortem Pippini regis pro iuſtitiis infra patriam (Italiam) faciendis conſtituta ſunt, p. 496.

Praeceptum conceſſionis atque donationis pro Hiſpanis, qui in regnum Caroli confugerant, p. 499.

813. Capitula XXVIII. de confirmatione conſtitutionum, quas epiſcopi in ſynodis, auctoritate regia nuper habitis, conſtituerunt, p. 501.

Capitula XX. de iuſtitiis faciendis ex lege *Salica*, *Romana* et *Gundobada*, p. 506. (primus edidit Baluzius ex ſeptem codd. MSS.)

Capita XLVI. de cauſſis neceſſariis eccleſiae DEI et populo chriſtiano data, vt videtur *Aquisgrani* in generali populi conuentu, p. 511.

Incertae aetatis capitularia quinque, vnum capitum LIX. p. 515. alterum capita XIV. a Domno Karolo imp. et filio eius Hludouico ac ſapientiſſimis ipſorum epiſcopis excerpta p. 519. tertium capita XIII. p. 523. quartum itidem capita XIII. p. 530. quintum admonitionis ad epiſcopos capita IX. p. 531.

Pippini, regis Italiae, capitulare, datum, vt videtur a. C. 793. poſt ſedatam ſeditionem italicam eiusque auctores punitos, capita XXXVIII. p. 534.

Eiusdem capita XXIX. excerpta ex Lege *Longobardorum*, p. 542.

LVDOVICI Pii imp. praeceptum primum conceſſionis pro *Hiſpanis*, qui in regno Francorum manebant, p 549.

Epiſtola ad *Magnum*, archiep. Senonenſem, de confirmatione regulae canonicorum decretae in concilio Aquisgranenſi a. 816. p. 553. ad *Sicharium*, archiep. Burdegalenſem, p. 557. ad *Arnonem*, archiep. Saltzburgenſem, p. 561. de eodem argumento.

[?] 816. *Ludouici Pii* capitulare *Aquisgranenſe* in conuentu epiſcoporum, abbatum, comitum vel maiorum natu Francorum, capit. XXIX. p. 561.

Praeceptum ſecundum pro *Hiſpanis*, qui in regno Francorum manebant, p. 570.

Charta diuiſionis imperii inter Lotharium, Pippinum et Ludouicum, filios Ludouici Pii imp. p. 573.

Digitized by Google

A.C. 817. Capitulare *Aquisgranense* in conuentu abbatum et monachorum, de vita et conversatione monachorum capita LXXX. p. 579.

Notitia de monasteriis LXXXIV. quae regi militiam, dona vel solas orationes debent, scripta in eodem conuentu, p. 589.

Decretum Confirmationis, quo Ludouicus Pius, imp. donationes ecclesiae romanae ab auo suo Pippino rege et a patre Carolo M. imp. factas, Paschali papae confirmauit, p. 592.

819. Capitula XXI. addita ad Legem *Salicam* in generali conuentu *Aquisgranensi*, p. 597. alia capitula IX. ad eamdem Legem addita, p. 605. et capita XII. de interpretatione Legis Salicae, p. 607.

Capitula VIII. per se scribenda et omnibus obseruanda, p. 610. Capitula XXIX. de instructione Missorum Dominicorum, p. 613. alia XI. p. 619.

821. Capitula V. data apud *Theodonis villam* in generali populi conuentu, p. 621.

Epistola ad monachos Anianenses, p. 623.

822. Capitulare *Triburiense* ad petitionem episcoporum in *Theodonis villa* congregatorum anno superiore, p. 626.

Capitulare de caussis monasterii S. Crucis Pictauiensis, p. 629. capita VIII.

823. Capitula XXVIII. ad vtriusque ordinis homines, cum instructione Missorum Dominicorum, quos imp. in diuersas regni prouincias destinabat, p. 631.

824. *Commonitorium* datum *Hieremiae*, archiep. Senonensi, et *Ionae*, episc. Aurelianensi, quum in caussa imaginum legati irent ad Eugenium II. papam Romanum, pag. 643, Epistola ad *Eugenium II.* p. 645.

[¶] Sacramentale promissionis, quod clerus et populus Romanus fecerunt Ludouico Pio imp. et *Lothario* filio eius praesenti, p. 647.

826. Capitula VII. in synodali sanctione *Ingelheimensi*, p. 648.

827. *Ludouici Pii* praeceptum de institutione monachorum in monasterio Deruensi, pag. 650.

828. Capitulare, qualiter conuentus episcoporum fieri debeat in quatuor locis, *Mogontiaco*, *Parisio*, *Lugduno* et *Tolosa*, p. 653. Capitula ab episcopis in iisdem conciliis tractanda, p. 654. Epistola legenda populo DEI, ibid. et p. 658. Capitula de instructione Missorum, p. 656. et 657.

829. Capitulare *Wormatiense*, capita X. p. 661. item alia XV. p. 666. et capita VIII. quae pro lege habenda sunt, p. 669. nec non capita III. quae ad plurimorum notitiam ad generalia placita sunt reseruata, p. 672. item alia capitula VII. ibid. et

Digitized by Google

et alia III. desumta ex libro legum Burgundicarum et codice Theodosiano, pag. 674.

Praeceptum de ordine monastico, restituto in monasterio *S. Dionysii*, p. 675.

Praeceptum *de paganis ad christianitatem inuitandis*, et de institutione episcopatus HAMMABVRGENSIS [cc]) p. 681. in hoc mentio generalis conuentus totius imperii praesulum congregatorum.

A. C. 837. *Charta diuisionis* imperii inter Pippinum, Ludouicum et Carolum, filios imperatoris, data Aquisgrani in generali conuentu, p. 685.

Capitula Ludouici imp. excerpta ex Lege Longobardorum, p. 690.

Capitularium CAROLI magni et LVDOVICI Pii libri VII. collecti ab *Ansegiso*, Luxouiensi primum, deinde Fontanellensi abbate, et *Benedicto*, Leuita Moguntino, ante annos octingentos, [P] integri primum editi et emendati a Baluzio ex XIX. codd. MSS. p. 691–1232. Confer, quae de hoc Ansegiso et Benedicto et prioribus imperfectis eorum editionibus notaui supra p. 252. sq.

Additiones IV. 1. Capitulare Aquisgranense, quod iam dedit Baluzius pag. 579. 2. Capitula XXVIII. generaliter populis per parochias denuncianda, pag. 1134. 3. Capitula CXXIV. ad episcopos et ordines quosque ecclesiasticos, pag. 1153. 4. Capita CLXXIII. ex SS. patrum decretis, legum Visigothorum libris et imperatorum edictis collecta, quae imperator lege firmissima tenenda generali consultu *Erchembaldo*, cancellario suo, inter imperatoria capitula inserere praecepit, pag. 1181.

Isaaci episcopi Lingonensis canones, siue selecta capitula ex tribus capitularium libris, sub titulis vndecim digesti, p. 1233.

Herardi archiepisc. Turonensis capita CXL. collecta ex capitularibus regum Francorum, p. 1283. De hoc Herardo et Isaaco dictum a me supra est p. 252. sqq.

Tomo II.

CAROLI *Calui* capitula edita primum a Sirmondo [dd]) a. 1623. et in eius operibus volumine tertio Paris. 1696. fol. recusa:

843. Conuentus in villa *Colonia*, anno quarto imperii, p. 7. capita VI. Mentio p. 77.

844. Synodi ad Teudonis villam p. 7. capita VI. Mentio p. 77.

Concilii in *Verno palatio*, p. 13. canones XII.

cc) Habes hoc etiam apud *Bollandum* tom. I. actor. Sanctor. Februar pag. 404. *Erpoldum Lindenbrog* scriptor. Septentrional. p. 125. *Lambecium* lib. 2. rerum Hamb. p. 354. *Philippum Caesarem* in triapostolatu Septentrionis, Coloniae 1642. 8vo p. 173. *Ioannem Ioachimum Maderum* ad Adamum Bremensem p. 179. *Ioannem Christianum Lunigium* Spicileg. ecclesiastic. tom. I. pag. 114.

dd) Quibus asteriscum praefixi, illa in prima Sirmondi editione desiderantur.

A.C. 845. Synodi *Beluacensis*, capita VIII. p. 20. Mentio p. 77.

843. Apud *Tolosam* ciuitatem, p. 22.

844. *Praeceptum confirmationis pro *Hispanis* in regno Caroli Calui commorantibus, p. 25. Edidit *Franciscus Didacus* in Historia Comitum Barcinonensium, lib. 2. c. 4.

846. Capita *in villa Sparnaco*, probata ex iis, quae episcopi de synodis obtulerant, p. 30. cum episcoporum commemorationibus, p. 31. Mentio p. 77.

[ꝑ] 842. *Concordatio in conuentu apud *Argentoratum*, in quo etiam tres formulae sacramenti siue iurisiurandi lingua romana, hoc est Gallica, et lingua Theotisca ee), Lodhuuici, Caroli, populique, p. 40.

847. et 851. Conuentus I. et II. Lotharii, Hludouici et Caroli fratrum apud *Marsnam* Traiecto vicinam, p. 41. et 45.

853. Synodi *Suessionensis*, actionibus septem gesta, p. 49. Capitula a rege Carolo constituta XII. p. 53.

Synodi apud *Vermeriam Palatium*, p. 57. Capita III.

Apud *Valentianas*, adnunciatio Domni Hlotharii, capita V. pag. 61. et adnunciatio Karoli gloriosi regis, capita X. ib.

Apud *Syluacum* siue *Syluaticum*, quae obseruari a Missis imperatoris debeant, capita XIV. p. 63. Formula sacramenti Francorum et Centenariorum, p. 68. Missi et Pagi per missaticos ordinati, ib. vbi nomina Missorum XLV. Pagorum LXXXIV.

854. Apud *Attiniacum* memorialia XIII. pro Missis capitula, in colloquio Caroli cum fratre Lothario constituta, p. 70. Sacramentum fidelitatis, pag. 71. Nomina eorum, qui iurauerunt, ibid.

Apud *Leudicam* adnunciationes tres Lotharii, et quatuor Caroli, p. 72. Sacramentum, quod sibi mutuo iurauerunt, p. 74.

*Praeceptum confirmationis pro ecclesia Tornacensi, p. 75.

856. Consilium ab episcopis et ceteris fidelibus Domno Karolo datum apud *Bonoilum*, pag. 77.

Ad Francos et Aquitanos missa de *Carisiaco* Palatio, capita XV. p. 79.

Ad eosdem missa de *Bariu* per Hadabrannum et Bettonem, pag. 84. Capita V. et alia VI. ad eosdem per Adalardum abbatem, p. 85.

A.C. 857.

ee) De linguarum, qua pridem vsi sunt Franco-Galli et qua Germani, per illam etiam aetatem, differentia ac diuersitate, quae a viris quibusdam doctis perperam vocata in dubium, ex hoc monumento luculenter patet, vide *Henr. Warthoni* auctarium ad Vsserii historiam dogmaticam de scripturis sacrisque vernaculis, p. 343. sq. et *Freherum* ad formulas hasce foederis ex Nithardi historiae libro tertio excerptas tom. I. Scriptorum Germanicorum p. 72. sq.

A.C. 857. Ad eosdem per Hincmarum et Yrminfridum episcopos, aliosque, p. 78.

[¶] Capita X. in synodo episcoporum et fidelium ad *Carisiacum*, p. 88. Collectio de raptoribus, p. 91. Capita XI. Domni Caroli et Domni Hludouici imperatoris, pag. 93.

* Alia capitula VIII. data in synodo apud Carisiacum, p. 95.

Adnunciatio Karoli et nepotis sui Hlotharii apud *S. Quintinum*, p. 97.

858. Formulae sacramenti fidelium et sacramenti regis, apud *Carisiacum*, p. 100.

Epistola episcoporum Remensis et Rotomagensis dioeceseos ad Hludouicum regem, p. 102. Capitula XV.

859. Capitula XII. confirmata ab episcopis in synodo *Metensi*, de indulgentia Ludouici regis, p. 122.

Acta Ludouici cum episcopis Wormatiae, p. 127.

Synodi duodecim prouinciarum, habitae apud Saponarias in territorio *Tullensi*, capita XIII. p. 129. Libellus proclamationis regis Caroli aduersus *Wenilonem*, archiepiscopum Senonum, capita XIII. p. 133.

860. In basilica *S. Castoris apud Confluentes* adnunciatio Domni Caroli, cum subscriptionibus episcoporum XI. abbatum II. et laicorum XXXIII. p. 137. Sacramentum firmitatis Hludouici regis, p. 138. Capitula XII. ab omnibus conseruanda, ibid. Adnunciatio Domni Hludouici regis, p. 141. Latine, (nam Theodisca desiderantur,) Domni Caroli, p. 144.

Post reditum a Confluentibus, VIII. capita Missis obseruanda, p. 145. et firmitas siue formula iuramenti, quod ab alodibus siue hereditaria praedia possidentibus debent recipere, p. 146. Confirmatio seniorum regum, ibid. et adnunciatio, pag. 147. Summa capitulorum apud Confluentes acceptatorum, p. 148. seq.

861. Edictum Caroli, in *Carisiaco*, p. 151.

862. Synodi *Pistensis* ad fluuium Sequanam, rege Carolo, episcopis, abbatibus et comitibus congregatis, capitula III. p. 153.

Quando *Hlotharius* ad colloquium et osculum a Karolo et Hludouico receptus est. capita X. p. 163. Adnunciatio Domni Hludouici, p. 170. Caroli, pag. 171. et Hlotharii, p. 172. Edictum *Pistense*, siue adnunciatio Caroli apud Pistas, capitula XXXVII. p. 173. et post haec omnia lecta, alia tria p. 195.

[¶] 865. Capitula in Burgundiam missa ex *Tusiaco*, capita XVI. pag. 195. Adnunciatio Hludouici et Caroli, regum, p. 201. capita VII.

867. Capitula XII. apud *Compendium* facta, p. 203.

A.C. 868.

Digitized by Google

A.C. 868. Pactio Metis apud *S. Arnulphum*, facta inter reges Hludouicum et Carolum, pag. 208.

869. Capitula XIII. cum confilio et confenfu epifcoporum et ceterorum fidelium denunciata apud *Piftas*, p. 209. in his decimum capitulum memorabile eft de cautione circa excommunicationes obferuanda epifcopis ac presbyteris. Sequitur adnunciatio Caroli regis, p. 215.

Quando *Carolus* rex *Metis* coronatus eft *in regno Hlotharii*, capitula denunciata ab Aduentio epifc. Metenfi, p. 216. rege ipfo, et Hincmaro Remorum epifc. p. 218.

870. Pactio *Aquisgranenfis* ab Ingelramo Comite, nomine Caroli; et a Leutfrido Comite, ex parte Hludouici regis, p. 221. Diuifio regni Lotharii, pag. 222. Portio, quam Carolus de eodem regno accepit, p. 224.

872. Formulae profeffionis epifcoporum et facramenti fiue iuramenti laicorum et omnium fidelium, poftquam facramenta fuperius fcripta Hludouicus aequiuoco fuo disrupiffet, p. 225.

873. Capitula XII. a Carolo ftatuta in placito generali ad *Carifiacum*, p. 227.

874. Reclamatio epifcopi Barcinonenfis apud Attiniacum, p. 233. In hac citantur canones Nicaeni, Antiocheni, Africani fiue Carthag. et decreta Gelafii, concilia Bracarenfe et Toletanum, capitulare Auguftorum Domni Caroli et Domni Hludouici.

876. Synodus apud *Ticinum* Palatium, confirmata poftea apud *Pontigonem*. Electio Caroli imp. ab italicis epifcopis ceterisque confirmata, pag. 237. Subfcriptiones epifcopor. XVIII. abbatis vnius, tum ducis et facri palatii archiminiftri atque imperialis Miffi, Comitumque decem, ibid. Confirmatio Cisalpinorum, p. 239.

877. Capitula XV. a Carolo Caluo, anno regni XXXVI. imperii primo facta in Palatio *Ticinenfi*, confenfu et fuggeftione epifcopor. et optimatum reliquorumque fidelium, p. 239. Subfcriptiones Ansberti archiepifcopi et epifcopor. LXII. et [P] ftatim poft XI. epifcopos figna ducis et Miffi Italiae et facri palatii archiminiftri, decemque Comitum; poft omnes vero epifcopos abbatum quinque, quorum medius eft Hilduinus abbas et bibliothecarius, p. 243–246.

*Actorum fynodi *Pontigonenfis* editio altera, illa fortaffe quam cum Legatis Apoftolicis dictaffe et in fynodo legiffe dicitur *Odo* epifcopus Bellouacenfis, p. 246. Ediderat Sirmondus tom. III. concil. Galliae, p. 444.

*Alia quaedam acta eiusdem fynodi Pontigonenfis, p. 249. et apud Sirmondum, pag. 446. vbi libellus proclamationis ecclefiae Remenfis aduerfus Hludouicum regem, definitio de Adalgundo presbytero infamato, iuramentum Hincmari, archiep. etc.

*Acta

* Acta synodi *Romanae* de confirmatione electionis Caroli imp. missa per Adalgarium episcopum Augustodunensem, sub Ioanne VIII. papa, p. 251. et apud Sirmondum, p. 457.

Exactio *Nortmannis* constituta, vt ab regno recederent, p. 257.

Capitula XXXIII. apud *Carisiacum*, p. 259. alia IV. p. 268.

LVDOVICI, Karoli Calui F. Coronatio in Compendio Palatio, p. 271. Petitio et professio episcoporum, promissio regis, etc.

A. C. 878. Synodi *Tricassinae* capita VII. cum subscriptionibus Ioannis VIII. papae et episcoporum XXX. pag. 273. Ioannis papae adlocutio ad regem et confirmatio Legis Carolinae de compositione sacrilegii coram Ludouico rege et episcopis LIII. pag. 276.

879. Conuentus *Furonensis* inter Hludouicum Karoli F. et Hludouicum Hludouici regis F. capita IX. p. 278.

KARLOMANNI Ludouici II. F. post mortem Ludouici fratris integrum regnum sortiti.

* 882. Petitio episcoporum regi se commendantium, pag. 281. Karolomanni promissio, p. 282. apud Carisiacum.

883. Capitula III. in Broilo *Compendii* promulgata. p. 283.

884. Apud *Vernis* Palatium, capita XIV. p. 284.

* 888. Promissio *Odonis* regis, quando vnctus est a Walterio, archiepiscopo Senonensi, pag. 291.

* 907. CAROLI III. Simplicis, Ludouici II. F. constitutio dotis *Friderunae* vxoris, facta apud Attiniacum, p. 293.

921. De *Tungrensis* episcopatus controuersia, epistola ad archiepiscopos et episcopos. Confer Ioannis X. papae epistolas.

Pactum *Bonnense* Caroli regis Francorum occidentalium et Henrici orientalium, pag. 299.

Coronationes quatuor 1. Caroli Calui in regno Lotharii a. 869. p. 301. 2. Ludouici II. eius filii, apud Compendium a. 877. p. 306. 3. Iudith, Karoli F. cum regi occidentalium Anglorum Ediluulfo desponsata est a. 856. apud Vermeriam Palatium, pag. 309. 4. Hermintrudis reginae a. 866. in synodo Suessionensi, pag. 313.

Hactenus ea, quae a Sirmondo a. 1623. et in tomo tertio eius operum edita, Baluzius tomo secundo reddidit.

Digitized by Google

A. C. 824. LOTHARII imp. capitulare *Romanum*, Eugenio II. pontifice, ad limina S. Petri, p. 317. editio eius altera ex lege Longobardorum, p. 319.

Capitula XXXIII. apud *Olonam*, p. 321.

Capita XVI. addita Legi *Longobardorum*, p. 327. Capita XLVI. ex Lege Longobardorum excerpta, p. 331.

840. Edictum de restitutione Ebbonis, archiepiscopi Remensis, cum adsensione episcoporum XX. p. 342.

850. HLVDOVICI II. Lotharii F. capitula V. de rebus saecularibus in conuentu Ticinensi, p. 345.

854. Capitula alia V. in conuentu alio Ticinensi, p. 388.

855. Capitulare interrogationis ad episcopos, p. 350. Capita XIX. et alia VII. post responsionem episcoporum, p. 357.

Constitutio promotionis exercitus obseruationis partibus Beneuenti, pag. 358. capita XIII.

Fragmenta capitularium, capita XVII. p. 361.

MARCVLFI [ff]) monachi *formularum* tam in palatio, quam in pago receptarum, siue publicorum priuatorumque negotiorum libri duo, quos septuagenario maior congessit in gratiam [P] Landerici episcopi, qui Landericus, si idem cum Parisiensi est, vixit circa a. C. 660. Libri primi formulae XL. p. 369. secundi LII. p. 397. 2. Adpendix incerti auctoris, p. 434. capita LVIII. 3. Formulae Sirmondicae, siue formulae veteres secundum legem Romanam, primo editae ex codice Sirmondi, p. 467. capita XLVI. 4. Formulae Bignonianae incerti auctoris ex veteri codice Petri Danielis, primum editae ab Hieron. Bignonio, p. 495. capita XXVI. 5. Formulae Lindenbrogianae, siue altera editio formularum *Marculfi* a Frid. Lindenbrogio [gg]) in publicum emissa, p. 509. capita CCXXXIV. 6. Noua collectio formularum a Baluzio primum eruta ex codd. MSS. p. 557. capita XLIX. quorum sex postrema, p. 586. inscribuntur *Isonis* [hh]) monachi Sangallensis formulae. 7. Formulae antiquae IV. *de episcopatu* sub primis regibus, et formulae diuersae XXII. *in episcoporum promotionibus* vsurpatae post restitutam electionum libertatem, p. 591. et aliae tres, (editae a Io. Cordesio canonico Lemouicensi) p. 635. 8. Formulae veteres XL exorcismorum [ii]) aquae calidae vel frigidae, ferri candentis, panis hordeacei vel casei etc. ad iudicium Dei demonstran-

ff) De huius aetate supra pag. 253. sq. not. *yy*. et p. 712. Prima editio formularum a Bignonio cum notis Paris. 1613. 8. altera melior 1666. 4.

gg) *Frid. Lindenbrogius* in Codice Legum antiquarum formulas Marculfi edidit Frfti 1613. fol. p. 1205. sq.

hh) Defuncti a. 871.

ii) In his p. 647. est exorcismus aquae ex ordine Dunstani, archiep. Dorobernensis.

Digitized by Google

ſtrandum, et contra furta aut maleficia et ad reuocandum apum examen diſperſum, p. 639. ſq. 9. Formulae VIII. excommunicationum, p. 664.

Franciſci Pithoei gloſſarium in Legem Salicam, p. 681. ex edit. Pariſ. 1602. 8. et gloſſarium ad libros capitularium, auctius et emendatius ex autographo auctoris, pag. 706.

Iacobi Sirmondi notae ad capitularia, (ex edit. a. 1623. et in tomo III. opp. Sirmondi,) p. 749. cum *analectis opuſculorum veterum* ab eodem Sirmondo vulgatorum, quae ſunt 1. epiſtola Karoli M. quae fuit tom. I. p. 255. 2. Ludouici Pii Aug. ad Emeritatos Hiſpaniae, (inter Einharti epiſtolas) p. 817. 3. Praeceptum Caroli Calui pro eccleſia in Magniaco vico pagi Niuernenſis, pag. 818. 4. Conſilium Hincmari archiep. de poenitentia Pippini iunioris, olim regis Aquitaniae, pag. 820. 5. Quomodo Nomenoius tyrannus Brittonum de quatuor [⁊] epiſcopatibus fecit ſeptem tempore Caroli Calui regis Francorum, pag. 822. 6. Notitia de mancipiis S. Remigii per iudicium Scabiniorum euindicatis in placito Miſſorum Hincmari archiep. pag. 823. 7. Precaria Grinberti S. Maldaueo epiſcopo oblata, regnante Karlomanno rege, p. 824. 8. Charta ingenuitatis, qua Amalricus diaconus Aſairae famulae libertatem conceſſit in eccleſia S. Vitoni, pag. 825.

Hieron. Bignonii, qui a patre Rolando Bignonio plurimum adiutum ſe p. 983. non diffitetur, notae ad librum legis Salicae, p. 826. ad nonnullas antiquorum regum conſtitutiones, p. 857. et ad Marculſum, p. 861. ad Marculſi adpendicem, p. 952. ad formulas Sirmondicas, p. 969. et Bignonianas, p. 980.

Steph. Baluzii notae ad capitularia regum Francorum, p. 985. ad libros capitularium, p. 1121. ad tomum ſecundum, p. 1258. ad Marculſum, p. 1295.

Adpendix Actorum Veterum 1. *Liber Comitis* [kk]) ſeu lectionarius per circulum anni, auctus a *Theotincho* presbytero, pag. 1309. 2. Amalarii abbatis eclogae de officio miſſae, pag. 1352. 3. De exordio vel interpretatione ac officio epiſcoporum, ſeu qualiter ordinantur, ex MS. bibl. Tellerianae, incipit: *Epiſcoporum ordo Aaron auctore adoleuit in ſeculo.* 4. Ordo, qualiter in ſancta romana eccleſia epiſcopus ordinatur, p. 1372. 5. Capitula XI. data presbyteris, diaconis et ſubdiaconis, ex ſchedis Sirmondi. 6. Incerti auctoris, qui aeuo Caroli M. vixit, homilia de decimis et de ieiunio. Incipit: *Totos homines debetis amare et benefacere.* p. 1376. 7. Capitula IX. et alia IX. de interdictis, Guilleberti epiſcopi, pag. 1377. 8. *Rabani* abbatis Fuldenſis ad Regimboldum chorepiſcopum Moguntinum de quibusdam quaeſtionibus, pag. 1378. (confer, quae de aliis poe-

kk) De aliis huius comitis, (Hieronymo tributi,) editionibus, Pameliana et Ioſephi Thomaſii dixi vol. 3. Bibl. latinae p. 486. ſq.

nitentialibus Rabani libellis supra p. 243. 9. XII. Capitula monachorum ad Augiam directorum, p. 1380. 10. XXXI. capitula *monachorum Sangallensium* circa a. 817. praefixa epistola Grimaldi et Tattonis ad Reginbertum magistrum scholae (Sangallensis) defunctum a. 846. pag. 1382. 11. Excerptus diuersarum modus Poenitentiarum a *Benedicto* abbate Aniauensi, distinctus [?] de regula S. Benedicti abbatis, p. 1385. 12. Polypticus monasterii Fossatensis, siue descriptio praediorum eius et redituum, et a quibus pendendi sint, pag. 1387. 13. Praeceptum *Pippini* regis pro monasterio Soricinii, p. 1391. Funcellensi a. 768. p. 1393. 14. Charta donationis villae de Blangiaco ad ecclesiam Briuatensem, p. 1393. 16. Iudicium pro Daniele archiepiscopo Narbonensi aduersus Milonem Comitem, pag. 1394. 17. Epistola nomine *Iesu Christi* scripta, (de qua supra ad concilium Romanum a. 745.) p. 1396. 18. *Caroli magni* praeceptum a. 795. pro Aniano abbate monasterii Caunensis, p. 1399. 19. Pro quodam Ioanne, qui Saracenos debellaverat a. 795. p. 1400. 20. Pro monasterio Cormauicensi a. 800. pag. 1401. 21. *Ludouici* regis Aquitanorum praeceptum de nauibus S. Pauli a. 807. p. 1401. 22. Anonymi responsio, sed mutila, ad capitula archiepiscopis regni Francorum missa a Carolo M. a. 811. pag. 1402. 23. Precaria canonicorum Viennensium in gratiam Siluii et Didanae coniugum a. 812. p. 1403. 24. Praeceptum *Ludouici Pii* de confirmatione priuilegiorum ecclesiae Viennensis a. 814. pag. 1404. 25. Pro quodam Ioanne a. 815. p. 1405. 26. Priuilegium, quod monachis Minicianensibus licet habere tres naues per Ligerim et cetera flumina a. 815. p. 1406. 27. Priuilegium de quinque nauibus ecclesiae Viennensis a. 815. 28. Praeceptum pro monasterio Montisoliui in dioecesi Carcassonensi a. 815. 29. Pro monasterio S. Hilarii in eadem dioecesi, p. 1409. 30. Pro ecclesia Aurelianensi, p. 1410. 31. Priuilegium de quatuor nauibus, concessis monasterio S. Germani Autissiodorensis a. 816. 32. Praeceptum de immunitate Cormaricensis coenobii et rebus S. Martini an. 816. p. 1412. 33. Pro monasterio Solemniacensi a. 817. p. 1414. 34. Iudicium pro episcopo Gerundensi ob villam, cui nomen Baschara, a. 817. pag. 1416. 35. Praeceptum pro monasterio Cochensi in dioecesi Ruthenensi anno 819. idem. 36. 37. Pro ecclesia Parisiensi anno 820. p. 1418. 1419. 38. Pro confirmanda auctoritate archiepiscopi Senonensis in monasteria dioeceseos Senonensis anno 822. p. 1420. 39. Pro monasterio S. Christinae a. 822. pag. 1422. 40. Commutatio rerum inter ecclesiam Laudunensem et monasterium [?] Conchense in dioecesi Ruthenensi a. 823. p. 1423. 41. Praeceptum Ludouici Pii imperatoris pro monasterio Balneolensi in dioecesi Gerundensi a. 823. p. 1424. 42. Pro ecclesia Briuatensi a. 825. p. 1426. 45. Charta dotis, quam Folradus a. 827. constituit Helegrinae sponsae suae, p. 1427. 44. *Pippini* regis Aquitanorum praeceptum pro monasterio Montisoliui in dioecesi Carcassonensi a. 828. pag. 1427. 45. Pro monasterio S. Hilarii in dioecesi Carcassonensi, p. 1429. 46. Exemplar commutationis mancipiorum inter Flodegarium episcopum Andegauensem et Winneradum militem sub Hludouico et Hlothario regibus a. 828. pag. 1430. 47. Praeceptum de nauibus S. Martini Turonensis a. 831. p. 1431. 48. Praeceptum

Digitized by Google

ceptum *Ludouici Pii* a. 831. de monasterio S. Andreae Viennensis pag. 1432. 49. Charta Ansemundi et Ansleubanae, (cuius mentio in superiore praecepto,) p. 1433. 50. *Ludouici Pii* imperatoris praeceptum de vico Epaonis in dioecesi Viennensi a. 831. p. 1433. 51. Narratio vetus de origine et priuilegiis monasterii S. Antonii in dioecesi Ruthenensi, p. 1434. 52. Praeceptum Hludouici imperatoris a. 833. de subiectione coenobii S. Mauri p. 1436. 53. *Lotharii* imperatoris pro monasterio S. Christinae a. 838. p. 1438. 54. Priuilegium *Caroli* regis, *Ludouici* imp. F. pro monasterio Miciacensi a. 840. p. 1439. 55. Eiusdem praeceptum de dono facto Attoni fideli regis a. 843. p. 1440. 56. Praeceptum *Lotharii* imp. pro Agilmaro archiepiscopo Viennensi, vt de bonis ac facultatibus statuere possit pro suae voluntatis arbitrio a. 844. p. 1441. 57. Pro confirmanda possessione ecclesiae Viennensis in villa Toliano a. 844. p. 1442. 58. Commutatio rerum inter Erchimbaldum Comitem et Arestagnum a. 844. p. 1443. 59. *Caroli Calui* praeceptum pro quibusdam Hispanis a. 844. p. 1444. 60. Pro Teodtfrido, filio Ioannis p. 1445. 61. Pro monasterio S. Gratae in dioecesi Vrgellensi p. 1446. 62. Pro monasterio S. Petri Bisuldunensis in dioecesi Gerundensi pag. 1447. 63. Pro monasterio Arulensi p. 1448. 64. Pro ecclesia Gerundensi pag. 1449. 65. Pro monasterio Crassensi in dioecesi Carcassonensi p. 1451. 66. Pro monasterio Caunensi in dioecesi Narbonensi p. 1452. 67. Praeceptum de libero transitu [?] per omnes fines regni, negotiandi caussa, sine solutione cuiusquam telonei p. 1453. 68. De villa vocata ad illum brogilum, donata monasterio Fossatensi a. 845. p. 1455. 69. Donum monasterio S. Mauri super Ligerim factum ab Anouuarecho Britone a. 847. (cuius meminit Odo in lib. de miraculis S. Mauri c. 8.) p. 1456. 70. *Caroli* regis confirmatio permutationis de silua Vilcena et Buxiaco factae inter episc. Paris. Herkenradum et Eginhardum abbatem Fossatensem a. 847. pag. 1457. 71. Praeceptum *Lotharii* imp. quo confirmat commutationem villarum factam inter Agilmarum Viennensem archiepisc. et Rostanium a. 848. p. 1458. 72. *Caroli Calui*, quo confirmat donationes factas canonicis ecclesiae Paris. 850. pag. 1459. 73. Canonicis ecclesiae Aurelianensis a. 851. p. 1460. 74. Eiusdem praeceptum pro monasterio Montisoliui in dioecesi Carcassonensi an. 854. p. 1461. 75. Pro monasterio S. Hilarii in eadem dioecesi, p. 1462. 76. Confirmatio permutationis factae inter *Hermintrudim* reginam coniugem suam et Ainardum abbatem S. Mauri, de cortili vno ad villam Dubrum in Vicaria Buxiacensi a. 855. pag. 1464. 77. Praeceptum *Caroli* Burgundiae regis Lotharii F. pro Agilmaro archiepisc. Viennensi a. 855. p. 1465. 79. Pro confirmatione praestariae factae ab Agilmaro archiepisc. Viennensi anno 858. pag. 1467. 80. Pro Geraldo comite, pag. 1468. 81. Placitum Missorum dominicorum de terminata lite inter Agilmarum archiepiscopum et Wigerium comitem, p. 1467. 82. 83. *Ludouici II.* praeceptum pro ecclesia Viennensi, p. 1469. 1471. 109. Pro ecclesia Parisiensi an. 878. p. 1501. 110. Pro Barcinonensi, pag. 1502. 78. *Caroli Calui* pro ecclesia Narbonensi, a. 857. pag. 1466. 84. 85. Pro ecclesia Augustodunensi, anno 859. 87. Donatio villae Elielaci, Adalgiso fideli suo facta ad depreca-

deprecationem *Hermintrudis* reginae, p. 1475. 89. Praeceptum pro monasterio SS. Emeterii et Genesii in dioecesi Gerundensi anno 861. pag. 1480. 90, Pro ecclesia Vrgellensi, p. 1481. 92. De insula Sequanae vicina ecclesiae Parisiensis a. 867. p. 1484. 94. De Nantriaco villa ecclesiae Parisiensis a. 868. p. 1485. 96. Pro Dodone Vasso Otgeri a. 869. p. 1488. 97. Praeceptum de ecclesia, quae est in villa Iussiaca, [?] p. 1489. 99. de nouo ponte ciuitatis Paris. a. 870. 100. de abbatia S. Eligii, a. 871. p. 1492. 106. pro monasterio Solemniacensi a. 876. p. 1499. 107. de rebus, quas Adalbertus in Riuisiaco et Sarmasia dedit monasterio S. Germani Autissiodorensis a. 877. p. 1499. 108. pro Oliba comite Carcassonensi a. 877. p. 1500. 86. Airaudi cessio ad ecclesiam Briuatensem a. 860. p. 1474. 88. Narratio de monacho Cenomanensi ad canonicam vitam et habitum conuerso, p. 1476. 91. Commutatio inter Bernardum comitem Aruernensem et Lanfredum Mauziacensem a. 864. p. 1483. 93. Litterae Herardi archiepisc. Turonensis de dote ecclesiae Troianae a. 867. p. 1484. 95. *Veteres Litaniae* descriptae ex *libro precum Caroli Calui* regis Francorum, qui nunc exstat in bibl. Colbertina. p. 1486. 98. Notitia iudicii pro monasterio S. Andreae Exalatensis in dioecesi Helenensi a. 869. p. 1489. 101. Rostagni, coniugisque eius Berteldis traditio ad ecclesiam Viennensem a. 873. p. 1493. 102. Ioannis VIII. papae epistola ad Adalgarium episcopum Augustodunensem a. 876. p. 1495. 103. ad clerum et populum Augustodunensem, p. 1496. 104. Notitia iudicati pro Audesindo episcopo Helenensi aduersus Auwaldum, p. 1496. 105. Libertas Rainaldi clerici, p. 1498. 111. *Karlomanni* regis Italiae praeceptum pro monasterio S. Christinae a. 879. p. 1504. 112. *Bosonis* regis Prouinciae praeceptum pro ecclesia Augustodunensi, a. 879. p. 1505. 113. pro monasterio Cariloci, p. 1506. 114. de abbatia S. Andreae Viennensis a. 881. p. 1507. 115. *Karlomanni* Francorum regis praeceptum pro ecclesia Aurelianensi, a. 881. p. 1508. 116. pro ecclesia Gerundensi, p. 1509. 117. pro Augustodunensi, a. 883. p. 1510. 118. Notitia iudicati pro ecclesia Gerundensi, a. 884. p. 1511. 119. *Caroli III.* imperatoris praeceptum pro ecclesia Gerundensi, a. 887. p. 1513. 120. Ermengardis comitissae Ceritanensis donatio ad Olibam comitem, virum suum, an. 888. p. 1515. 127. Eiusd. donatio ad monasterium S. Mariae Arulensis, a. 893. pag. 1522. 121. *Odonis* regis Francorum praeceptum pro monasterio Solemniacensi, a. 888. id. [?] 122. pro monasterio Montisoliui in dioecesi Carcassonensi p. 1517. 123. pro ecclesia Augustodunensi, p. 1518. 124. pro monasterio Iuncellensi in dioecesi Biterrensi, a. 890. p. 1519. 125. *Widonis* imperatoris praeceptum pro monasterio S. Christinae a. 892. p. 1521. 126. Rainaudi cessio ad ecclesiam Briuatensem, a. 892. p. 1522. 128. *Caroli Simplicis* praeceptum pro ecclesia S. Christophori de Christoilo in dioecesi Parisiensi a. 900. p. 1524. 129. Praeceptum concessionis pro Theodosio a. 904. p. 1525. 132. pro monasterio Balneolensi in dioecesi Gerundensi, pag. 1528. 130. Acta dotis et consecrationis ecclesiae de Blaneda in dioecesi Aruernensi, a. 906. p. 1526. 131. Decretum *synodi Viennensis* de capella S. Seueri constructa in parochia Tausiacensi, a. 907. p. 1527.

133. Acta

Digitized by Google

133. Acta dotis et consecrationis ecclesiae de Caneto in dioecesi Aruernensi, a. 924. p. 1530. 134. Elidelindis cessio ad ecclesiam Briuatensem, a. 925. p. 1531. 135. Cessio de ancilla ad monasterium Nobiliacense in dioecesi Pictauiensi, p. 1532. 136. *Testamentum Acfredi* ducis Aquitanorum, a. 928. ibid. 137. Commutatio inter ecclesiam Carcassonensem et monasterium Montisoliui in dioecesi Carcassonensi, a. 925. p. 1534. 138. Litterae Wadaldi, episcopi Helenensis, a. 930. et plura exempla formulae subscriptionis, *regnante Christo*, a Baluzio collecta ex veteribus monumentis, p. 1535. De eadem formula operae pretium est consulere *Dau. Blondelli* librum editum Amst. 1646. 4. 139.' *Radulfi* regis praeceptum pro monasterio Montisoliui in dioecesi Carcassonensi a. 931. p. 1536. 140. *Ludouici* transmarini praeceptum pro monasterio Cantogilensi a. 942. p. 1537. 141. Qualiter Hildericus abbas Casauriensis superauit Iohannem episcopum Pinnensem, causantem monasterii libertatem a. 967. p. 1538. 142. Notitia iudicati pro monasterio S. Petri Rodensis in dioecesi Gerundensi a. 968. p. 1540. 143. Cambium inter Iohannem episcopum Pinnensem et Casauriensem abbatem Adam de duabus curtibus Saliano et Suffiano a. 969. p. 1541. 144. Auae comitissae Ruscinonensis cessio ad ecclesiam Helenensem a. 971. p. 1543. 145. Notitia indicati pro Ermengando episcopo Vrgellensi aduersus Durandum abbatem S. Caeciliae a. 1024. p. 1545. 146. Droconis episcopi Bellouacensis ad W. coëpiscopum [?] suum, p. 1549. 147. Libellus dotis Miczae filiae Iohannis a. 1044. p. 1550. 148. Carta dotis Valenciae filiae Raimundi comitis Paliarensis, Arnaldo Mironi an. 1055. p. 1551. 149. Pontii comitis Emporitani donatio ad monasterium S. Petri Rodensis in dioecesi Gerundensi, pag. 1552. 150. Traditio filii ad monasterium Conchense in dioecesi Ruthenensi, p. 1553. 151. *Adalberti archiep. Hammaburgensis* epistola ad Fulconem abbatem Corbeiensem, p. 1554. 152. Litterae Isarni, episcopi Tolosani, quibus Asiliense monasterium sub protectione sua suscipit a. 1075. p. 1554. 153. Pibonis episcopi Tullensis litterae de ecclesia de Münz, a. 1079. p. 1555. 154. *S. Anselmi* archiep. Cantuariensis epistola ad A ferum, primum archiep. Lundensem in regno Danorum, a. 1094. p. 1556. 155. *Gelasii II.* papae bulla de priuilegiis monasterii Caunensis in dioecesi Narbonensi, a. 1119. p. 1557. 156. Libellus diuortii Guilelmi Raimundi de Montecatano, Seneschalli Barcinonensis et Beatricis vxoris eius, a. 1135. p. 1558. 157. *Adriani IV.* epistola de excommunicatione Matthaei ducis Lotharingiae a. 1155. p. 1559. 158. Henrici episcopi Tullensis priuilegium concessum monasterio S. Mansueti, a. 1163. p. 1559. 159. Carta, quomodo Theobaldus recognouit, se esse hominem de corpore ecclesiae Fossatensis et dominio, a. 1241. p. 1561. 160 Carta, quomodo Matthaeus clericus recognouit, se esse filium magistri Clementis de Cristolio, a. 1244. p. 1562. 161. Excerpta ex veteri codice MS. bibl. regiae, in quo continetur *formularium poenitentiae correctum et reformatum de speciali mandato Domini Benedicti papae XII.* de muliere petente, sibi mitigari rigorem poenitentiae: de seruo ordinato: de promoto a pseudo-episcopo, p. 1563.

Carmina

Digitized by Google

Carmina aeui Carolini, Epitaphium Ludouici Pii, inscriptio arae a Caesare Hlothario dedicatae. Versus in laudem Lotharii in fronte textus euangeliorum, quem ipse obtulit monasterio S. Martini Metensis, p. 1565. Versus in fronte bibliorum positi in vetustiss. codice MS. monasterii S. Dionysii, qui nunc exstat in bibl. regia, p. 1564. Versus in fronte et ad calcem bibliorum [?] aureis characteribus exarati in vetustiss. codice bibl. Colbertinae, qui fuit S. Stephani Metensis, p. 1568.

Nouae ad Baluzii notas additiones p. 1573. Index p. 1577–1658.

Hactenus opus Capitularium Baluzianum: nunc concilia recensere pergamus.

[*Dictatus Paulini, patriarchae Aquileiensis, (e cod. MS. biblioth. Salisburg.) cum aduotatione *Mansi* XIII. p. 921. Pertinent isti dictatus ad errores de baptismo, illo tempore grassantes, eosque inprimis carpunt, qui in sola membrorum lotione absque vlla verborum prolatione baptismum stare posse sibi persuadebant. *Mart.*| Conf. *Paullini* Opp. ed. Madrisi, pag. 95. 201. aliosque, a *Walchio* in: Entwurf p. 486. laudatos de synodo *Concordiae Iuliae*, (hodie Friaul,) a Paullino Aquileiensi habita. *Harl.*]

† *Kenulfi*, regis Merciorum, epistola ad *Leonem III.* papam ex Malmesburiensi lib. I. de gestis regum c. 4.

† *Leonis* III. papae epistolae, 1) ad Kenulfum ex eodem Malmesburiensi, 2) ad Carolum magnum, in qua haec verba leguntur: *Igitur hunc montem Eresburg, quem expugnatum cum tota Saxonia DEO obtulisti, et per nos b. Petro consecrasti.*

*† 3–12.) ad eumdem Carolum, quas ediderat *Herm. Conringius* ex MS. codice academiae Iuliae, Helmst. 1647. et emendatius 1655. 4. cum capitulari Caroli M. de villis et curtis suis, quod inde repetiit *Baluzius* tom. I. capitular. p. 331.

† 13) Epistola *Leonis III.* ad Richulphum episcopum Moguntinum, ab eodem Conringio p. 108. editionis posterioris etiam publicata.

† *Caroli magni* epistola 1) ad Leonem III. 2) ad Angilbertum abbatem, 3. 4. et 5) ad Offam regem Merciorum, ex quibus tertiam et quartam habet *Baluzius* tom. I. capitular. Francor. p. 274. sq. quintam p. 194.

Caroli magni capitulatio de partibus Saxoniae. Aliud capitulare a. 797. quo tempore *Aquisgranensis conuentus* celebratus, congregatis Saxonibus de diuersis pagis, tam de Westfalahis et Angrariis, quam de Oostfalahis. Ediderat *Holstenius* in collectione romana tom. II. p. 177. 187. Rom. 1662. 8. *Baluz.* capitular. tom. I. p. 249. 275.

[* Ad epistolas Leonis III. pontificis et Caroli M. adpendix: *Mansi* XIII. pag. 983. sqq. — Leonis III. epistola ad Athelradum, archiepiscop. Dorobernensem, (ex *Wilkins* tom. I. Pallium ei misit, et primatum ei in omnes Angliae ecclesias adserit.) — Fragmentum epistolae Leonis ex Iuone. — Omnium totius Britanniae episcoporum et sacerdotum epistola ad Leonem III. pontif. de successione

fione archiepifcoporum Dorobernenfium, (ex *Wilkins* tom. I.) — Fragmentum ex epiftola Leonis ad Alcuinum. — Epiftola Caroli M. ad Offam, Merciorum regem: (ex *Wilkins* tom. I.) — Priuilegium Horrcenfi virginum Benedictinarum monafterio apud Treueros a Leone papa III. datum; (ex Miraei diplom. tom. I.) — Leonis bulla, qua confirmat translationem fedis Ratisbonenfis ex monafterio S. Emmeran ad ecclefiam S. Stephani, illiusque omnimodam exemtionem promulgat. *Mart.*]

[* *Gallicanum* incerti loci concilium, forte *Turonenfe*, in cauffa *Iofephi*, Cenomanorum epifcopi, circa a. 796. habitum: *Manfi* ib. 991. *Mart.*] Add. *Mabillon.* analect. p. 292. fq. et *Manfi* fupplem. concil. tom. I. p. 739. *Harl.*]

[* Concilium, feu conuentus ecclefiafticus *Ratisbonenfis* inter a. 797. et 811. celebratus. *Manfi* XIII. p. 993. *Mart.*]

[* *Moguntinum* concilium, a Carolo M. ante profectionem fuam ad vrbem Romam a. 800. celebratum. *Manfi* ib. pag. 993. *Mart.*] Fuerunt tantum comitia imperii, fed de illo et quibusdam aliis, partim commentitiis inter a. 798-800. v. *Walchii* Entwurf. p. 486. fq. *Harl.*]

A. C. 797. Capitulare *Theodulfi* Aurelianenfis epifcopi ad parochiae fuae facerdotes. Capita XLVI. edita a *Baronio* ad a. 835. deinde a *Sirmondo* in limine Theodulfi operum a. 1646 8. et tom. II. operum Sirmondi p. 922.

Additio duplex ad capitulare Theodulfi e codice Bigotiano. *Labbe* p. 1855.

[* Capitulare fecundum Theodulfi epifcopi Aurelianenfis: *Manfi* XIII. pag. 1009. *Mart.*]

[¶] †798. *Aquisgranenfe* de coenobio S. Pauli Romae conftituendo. Vide Labbeum pag. 1857.

799. Synodus *Finchallenfis* in Anglia, fub Ehanbaldo archiepifcopo Eboracenfi, de pafchatis et canonum obferuatione, poft recitatam adprobatamque quinque fynodorum fidem. *Fabr.* Vid. *Wilkins* concil. M. Britann. I. p. 161. *Harl.*]

Concilium apud *Bacanceld*, ne fuper hereditatem domini, id eft ecclefias, laici praefumant faeculares dominium fufcipere, praefidente Kenulfo rege Merciorum et Aethelardo fiue Athellardo archiep. Doroberniae, cum fubfcriptionibus epifcoporum XIX. et abbatis Felogildi atque Wilfridi archidiaconi. *Fabr.* [*Ad concilium apud *Bacanceld* celebratum additio *Manfi* ib. p. 1023. Cum *Wilkinfio* I. p. 161. a. 796. illi adfignandum putat. *Mart.*]

[* Decreta cuiusdam concilii prouincialis in quadam incerti loci fynodo dioecefana promulgata, (e MSto bibl. monafterii S. Emmeran; *Manfi* ib. p. 1025. Canones Reifpacenfis concilii iis contineri coniicit Manfi. *Mart.*]

Digitized by Google

[* Ad *Reispacensem* synodum, (quam ex Hansizii Germania S. dedit Coleti,) adnotatio chronologica *Mansi* p. 1027. Ad annum 803. eam promouendam censet. *Mart.*] Add. *Mansi* supplem. conc. I. pag. 723. *Meichelbeck* histor. eccles. Frising. tom. I. part. 1. p. 94. et *Calles* annal. eccl. Germ. tom. III. p. 18. *Harl.*]

[* Arnonis epistola encyclica de celebranda synodo in Rispach. *Mansi* pag. 1029. *Mart.*]

[* Charta *Frisingensis*, in qua concilii Reispacensis patres commemorantur, (ex historia Frisingensi, tom. I.) *Mart.*]

Romanum, sub Leone III. aduersus *Felicem* Vrgellitanum eiusque epistolam contra Alcuinum. Actiones III.

Aquisgranense, in quo Felix haereseos, in quam relapsus erat, iterum conuictus, deinde cathol. fidem diserte professus est. [v. *Walch.* histor. Adoptian. pag. 186. et 190. *Harl.*]

Confessio fidei *Felicis*, quam ipse post spretum errorem suum in conspectu concilii edidit. Labbe p. 1858. Prodierat inter Alcuini opera vulgata ab Andrea du Chesne Paris. 1617. fol.

A. C. 800. Concilium *Clouershoae* in Anglia, de donationibus regis Merciorum Athelbaldi ecclesiae Saluatoris in ciuitate Dorobernia restituendis. [*Wilkins* concil. M. Britann. tom. I. p. 161. sqq.]

* *Romanum*, in quo se Leo III. purgauit de obiectis criminibus; praesente Carolo rege, cui deinde coronam imperatoriam imposuit ipsa sacratissima natali domini. Formula purgationis Leonis III ex ordine romano. [*Walch.* l. c. prouocat ad suum librum: Historie der Päbste p. 168. sqq. et in: Entwurf p. 488. sqq. copiose persequitur historiam et conditionem synodorum, saec. VI. VII. et VIII. habitarum. *Harl.*]

Incerti loci *in Gallia* concilium de purgatione sacerdotum. Vide tit. 3. de eo argumento inter selecta Caroli M. capitula, apud *Labbeum* pag. 1167. et *Harduin.* pag. 946.

Wormatiense de eadem re *Labbe* p. 1168. et 1863. *Harduin.* p. 947.

† *Turonense*, in quo Carolus M. regnum inter filios partitus est. Vide Labbeum p. 1862. ex Chronico Moissiacensi.

† 801. Capitula VIII. quae addita sunt a Carolo M. ad legem Longobardorum. *Labbe* p. 1159.

[* Capitulare Caroli M. quod *Mabillon* in Museo ital. tom. I. part. 2. ex MSto Chigiano dedit: *Mansi* XIII. p. 1047. *Mart.*]

Caroli

Caroli M. selecta capit. ecclesiastica, variis promulgata temporibus et sub quinque titulis selecta a Sirmondo, 1) de episcoporum honore ac potestate, 2) vt episcopi et presbyteri ad bella non pergant, 3) de purgatione sacerdotum, 4) de chorepiscopis, vbi Leonis III. papae de illis responsum; 5) de [¶] ecclesiis et hominibus ecclesiasticis, vbi Caroli M. epistola ad filium Pippinum, regem Italiae.

De synodis seu conuentibus publicis a Carolo M. celebratis.

Capitula XXXIV. ecclesiastica excerpta ex variis capitularibus Caroli M.

A. C. 802. Capitulare episcopor. siue obseruanda episcopis, capita XXII.

Capitula excerpta de canone.

804. Capitulare quarto imperii anno datum ad Saltz, cap. VIII. Admonitio imp. ad presbyteros, c. XII.

805. Capitulare Dominicum, ad Theodonis villam, capita XVI.

811. Capitulare interrogationis, capita XIII. et alia XIII. de communi omnium vtilitate.

[* Constitutiones ecclesiasticae Caroli M. et aliorum incerti temporis, (ex *Martene* vett. monum. tom. VII. *Mansi* p. 1073. *Mart.*]

[* Leonis IV. epistola canonica ex MS. Lucensi: ib. p. 1095 *Mart.*]

802. *Altinense* concilium, sub Paulino Aquileiensi episcopo, de Gradensi patriarcha et aliis sacerdotibus a duce Venetorum occisis. Vide *Baron.* ad a. 802. n. 7. seq. *Fabr.* Paullini epist. synodalem plenam dedit *Baluze* miscell. tom. VII. p. 6. sed meliorem *Madrisi* opp. Paullini, p. 191. sqq. qui etiam p. 235. late disputat de illa synodo, adnotante *Walchio* in: Entwurf. p. 506. *Harl.*

Aquisgranense, de praestando imperatori ab omnibus sacramento. Vide *Labbeum* p. 1863. *Fabr.* [* Ad concilium *Aquisgranense* additio *Mansi* ibid. p. 1103. *Mart.*] *Walch.* in: Entwurf. p. 505. sq. laudat *Calles* annal. eccl. Germ. tom. III. p. 7. aliosque, idemque narrationem de synodo *Aquisgranensi*, a. 801. habita, non solum valde obscuram, sed etiam incertam esse iudicat, citatque *Calles* l. mem. p. 4. *Harl.*

[Subiuncta est huic tomo XIII. ed. *Mansi* adpendix tertia, capitularia regum Francorum continens, p. 151–246. *Mart.*]

[Editio Mansi tomus XIV. Mart.]

803. *Ratisponense* de chorepiscopis. Vide tit. 4. de eo argumento inter selecta Caroli M. capitula, apud *Labbeum* p. 1170. *Harduinum* p. 948. [et supra ante an. 797.]

Clouesho̊ense, quo ſedes Cantuarienſis iuri ſuo reſtituitur. Subſcriptiones Aethelheardi archiep. Dorobernenſis, epiſcoporum XII. et abbatum ac presbyterorum LXIX. *Fabr.* [* Ad concilium *Clouesho̊uienſe*, a. 803. additio *Manſi* pag. 9. Decretum huius concilii ex *Wilkinſii* conc. M. Britanniae tom. I. p. 166. integrius exhibetur. *Mart.*] Add. ſupplem. conc. tom. I. p. 721. *Harl.*

[* Concilium *Tegernſenſe* pro lite quadam eiusdem monaſterii cum ſuo epiſcopo, a. 804. *Manſi* XIV. p. 9. *Mart.*] *Manſi* ſupplem. conc. I. p. 747. *Meichelbek* l. c. p. 92. et *Calles* l. mem. p. 31. *Harl.*]

[* Synodus *Perſica*, forte Seleucienſis, Neſtorianorum de diſciplina, a. 804. (ex *Aſſemanni* bibl. orient. tom. III. part. I. p. 137.) *Manſi* p. 11. *Mart.*]

A. C. 806. *CPolitanum*, in cauſſa Ioſephi presbyteri, quem Taraſius CPol. ſacerdotio exuerat, Nicephorus Taraſii ſucceſſor reſtituit. Vide vetus Synodicon c. 144. ſupra p. 250. ſeq. ed. vet. et ed. nou. p. 415. Inuehitur in illam ſynodum Theodorus Studita epiſtolis ad Nicephorum CPol. et Leonem III. apud *Baron.* ad a. 806. n. 13. ſeq. et tom. V. opp. *Sirmondi*, vbi Theodori epiſtolae graece et lat. a Iacobo de la Baune S. I. editae leguntur, p. 281. et 306. *Fabr.* Duo concilia a. 806. vulgo numerantur; ac *Manſius* in ſuppl. I. p. 751. et p. 749. (vti poſtea in collect. conciliorum, factum eſſe ab eo, ſtatim declarabitur,) duo admittit, et de Ioſepho reſtituto ex act. SStor. tom. I. Iun. p. 359. aliam de conſecratione archimandrit. memorat conſtitutionem. *Harl.*

[* Ad conciliabulum *CPolitanum* pro admittendo Ioſepho, ſacerdote, adnotatio critica et additio *Manſi* XIV. p. 13. *Mart.*]

[* Concilium *CPolitanum*, quo Taraſio patriarchae defuncto Nicephorus ſucceſſor conſtituitur, a. 806. habitum; *Manſi* ibid. *Mart.*] Sed v. *Walch.* Entwurf. p. 508. §. IX. *Harl.*]

Salisburgenſe, ab Annone archiep. celebratum, in quo de *Decimarum* partitione ſecundum canones facienda, vt pars vna epiſcopo, altera clericis, tertia pauperibus, quarta fabricis eccleſiae cederet. Notat *Andreas Brunnerus* S. I. Annal. Boic. lib. VI. p. 51. ex vetuſto codice Friſingenſi. [v. *Meichelbek* l. c. part. 2. p. 154. et *Calles* l. c. III. p. 45. ſqq. *Harl.*]

809. *CPolitanum* conciliabulum, quo Plato et Theodorus Studita in [*] exſilium ſunt eiecti, vt Theophanes eſt auctor. Vide et laudati Theodori vitam atque epiſtolas.

Aquisgranenſe de proceſſione Spiritus S. quam quaeſtionem Ioannes monachus Hieroſol. mouerat, vt auctor eſt Ado in Chronico. [v. *Walch.* Entwurf. pag. 509. ſq.]

Collatio *Romae* cum miſſis imperatoris, habita de ſymbolo fidei et additione quatuor ſyllabarum *Filioque*, ex *Baronio* ad a. 809. n. 14.

Caroli

Digitized by Google

Caroli M. epiſtola ad Leonem III. de Spiritus S. ex Filio proceſſione. Primus ex MS. Chriſtinae Reginae Sueciae ediderat Holſtenius.

†A. C. 811. Caroli M. *breuiarium diuiſionis theſaurorum* poſt obitum obſeruandae, ex *Eginhardo* c. 33. de vita Caroli M.

**Nicephori CPol.* epiſtola ſynodica ad Leonem III. papam, graece cum Theodori Peltani S. I. verſione, cum qua prodierat ad calcem actorum ſynodi Epheſinae apud Commelin. et Zonarae ad canones.

Exſtat et ex alia veteri verſione apud *Baron.* ad a. 811. Vide etiam Ignatium in huius Nicephori vita c. 4. in actis ſanctor. ad 13. Martii tom. II.

813. Concilium *Arelatenſe VI.* canones XXVI. Eginhartus in Chronico ad an. 813. *Concilia quoque iuſſu eius* (Caroli M.) *ſuper ſtatu eccleſiarum corrigendo per totam Galliam ab epiſcopis celebrata ſunt, quorum vnum Moguntiaci, alterum Remis, tertium Turonis, quartum Cabillone, quintum Arelati congregatum eſt.* Ita et annales Pithoeani, Regino et alii.

Moguntiacum, canones LV. [conf. *Serarium* rerum Moguntin. lib. I. c. 33.]

Remenſe II. canones XLIV.

Turonenſe III. canones LI.

Cabilonenſe II. ab epiſcopis prouinciae Lugdunenſis. Canones LXVI. [Plura leges in *Walchii* Entwurf. p. 510. ſq. *Harl.*]

Caroli M. capitulare poſt has quinque ſynodos editum, capita XXVIII.

[* Ad concilium *Rotomagenſe* incerti temporis, (quod dedit Coleti,) additio (ex Burchardo) *Manſi* l. c. p. 110 *Mart.*]

814. *CPolitanum* CCLXX. patrum a S. Nicephoro patriarcha CPol. contra Antonium Silaei metropolitam, Leoni imp. imagines cupienti abolere ſuffragatum, ſpe patriarchatus obtinendi: quod graece et latine ediderat *Combefiſius* in Originibus CPol. p. 130.

[* In *CPolitana* concilia, a Nicephoro patriarcha et in eius cauſſa habita, diſſertatio *Manſi* l. c. p. 111. [et in ſupplem. concil. I. p. 775. quem ſequitur *Walch.* in: Entwurf. p. 512.] Conciliorum horum ordo rectius a Manſio conſtituitur, ita, vt hoc modo ſe excipiant: Concilium *CPolitanum* habitum contra Antonium Silaei metropolitam a S. Nicephoro patriarcha CPolitano et epiſcopis. — Synodus *CPolitana* ſub Nicephoro patriarcha ad conſultandum, num chriſtiani transfugae reddendi ſint Bulgaris, a. 814 habita: — Synodus *CPolitana*, in qua Antonius, Sillaei in Pamphylia epiſcopus, fidei orthodoxae libellum ſubdole ſignat, ſub Nicephoro patriarcha et Leone Armeno imper. — Synodus *CPolitana* III. contra iconomachos, patrum CCLXX. — Concilium *CPolitanum* iconoclaſtarum, a. 815. quo S. Nicephorus patriarcha deponitur ac damnatur: —

Digitized by Google

Conciliabulum *CPolitanum* III. quo iconoclastae haeretici Nicaenam II. synodum condemnarunt, a. 814. — Synodus altera *CPolitana* iconomachorum, qua haeresis iam abacta reuocatur. *Mart.*]

[T] * *Nicephori* CPol. confessoris canones XVII. graece et lat. ex Iure Graeco-Romano tom. I. lib. 3.

De synodo *CPolitana*, in qua Nicephorus depositus fuit, vide auctorem Synodici c. 145. supra p. 251. seq. ed. vet. et ed. nou. p. 415.

Concilium *Nouiomense* de terminis episcopatuum Nouiomensis et Suessionensis, a Wulfario metropolitano, *Flodoard.* lib. II. c. 18. Hist. eccl. Rhem.

Treuirense, cuius mentio in Frotarii Tullensis epistola ad Hettem Treuirorum archiep. apud *du Chesne* tom. II. scriptor. rer. Francic. p. 719.

Lugdunense, in quo Agobardus Leidrado successor datur in episcopatu Lugd. Vide, quae ex Adone *Labbeus* p. 1864.

† *Theodori Studitae* epistola ad synodum iconomachicam *CPolitanam*, latine ex *Baronio* ad an. 814. n. 56. graece et latine legitur tomo V. operum *Sirmondi* p. 370. lib. 2. epistolarum Theodori, epistola 2.

[* Synodus *Romana*, a Stephano IV pontif. celebrata, in qua de electione romani pontificis decretum editur a *Mansio* XIV. p. 147. *Mart.*] Num a Stephano VI. an a Stephano IV. illa synodus habita sit, incertum esse, censet *Walch.* Entwurf. pag. 514., memorat, *Mansium* in supplem. concil. I. p. 787. defendisse Baronii sententiam, saepe tamen refutatam adnotatque, se de illo decreto in diss. de missis dominicis, pontificis romani iudicibus §. XXII. copiosius disputasse. *Harl.*]

[* *Compendiense* concilium, in quo Saraceni regis legati audiuntur, a. 816. habitum: *Mansi* ibid. *Mart.*]

A. C. 816. *Aquisgranense* Ludouici Pii iussu, in quo edita est forma institutionis *Canonicorum* libro 1. et libro 2. *Sanctimonialium*. In his duobus libris adferuntur testimonia Athanasii, Augustini, Caesarii, Cypriani, Gelasii, Gregorii papae, Hieronymi, Isidori, Leonis papae, Prosperi, nec non conciliorum Africani et Carthag. Ancyrani, Antiocheni, Chalcedonensis, Gangrensis, Laodiceni, Neocaesariensis, Nicaeni, Sardicensis. *Fabr.* Huius concilii *Aquisgranensis* canones, continentes regulas Canonicorum, in cod. membr. *Bernensi*: v. *I. R. Sinner* catal. codd. MSS. bibl. Bernensis, p. 6. — Disciplina cleri, seu statuta in concilio *Aquisgranensi* a. 816. de vita canonicorum, in cod. membr. *Pistoriensi*; v. *Franc. Anton. Zachariae* bibl. Pistoriens. Augustae Taurin. 1752. fol. p. 15. quem codicem, se, scribit, communicasse cum I. Dominico Mansio: atque hunc in supplem. concil. I. pag. 789. nonnulla adiecisse additamenta, quorum tamen inquisitionem esse necessariam, sentit *Walch.* in: Entwurf. p. 515. ad a. 817. *Harl.*

Ludouici

Digitized by Google

Ludouici Pii imp. epiſtola ad *Sicharium* archiepiſc. Burdigalenſem, et altera ad *Magnum* archiepiſc. Senonenſem, quibus ſtatuta concilii Aquisgranenſis commendat.

†*Hetti* Treuirenſis archiep. epiſtolae duae ad Frotarium, Tullenſem epiſc. apud Labbeum p. 1865.

* *Chrodogangi* epiſcopi Metenſis regula canonicorum, integrior primum edita a Labbeo cum variis lectionibus ex *Dacherii* tom. I. Spicileg.

Canonicorum regula, ab anonymo quodam interpolatore, ex Chrodogango, concilii Aquisgranenſis capitulis atque aliunde conſarcinata.

Ludouici Pii imp. capitulare Aquisgranenſe, capita XXIX.

[ſ] Synodus apud *Celichyt* in Anglia, praeſidente Walfredo Cantuariae archiep. canones XI.

[* Sermo S. *Auguſtini* ad virgines; — qui in cod. vetuſtiſſimo rom. ſaec. IX. capiti primo monialium regulae praemittitur. *Manſi* XIV. p. 247. *Mart.*]

[* Acta *Aquisgranenſis* concilii, vt in Vaticano cod. poſt CXIV. continentur: *Manſi* ib. p. 283. Codex nimirum Vaticanus MMMMDCCCLXXXV. qui cono. huius acta continet, vsque ad c. 114. paucilis variantibus exceptis, nihil differt ab editis. Sed poſt c. 114. alia omnia profert, ſub titulo: *de ordine congregationis canonicorum*, nec reſumit canones editos, niſi vt poſt longum excurſum, atque iterum iterumque redeant additiones, donec perueniat ad caput poſtremum, quod commune eſt cum editis. Itaque Manſi, quae poſt cap. 114. priua habet codex laudatus, hic inſerenda iudicauit. *Mart.*].

Editionis Regiae tomus XXI.

A. C. 817. *Paſchalis* papae epiſtola 1) de confirmatione priuilegiorum Rauennatis eccleſiae, ex Vghelli tom. II. Italiae ſacrae, 2) de inuentione reliquiarum S. Caeciliae, ex Baron. ad an. 821. n. 4. 3) ad Bernardum Viennenſem archiep. ex Baronio ad a. 817. n. 19. etiam apud Labbeum p. 1869.

Conuentus *Aquisgranenſis* abbatum cum monachis ad regularium inſtitutionem, capitula LXXX.

Notitia de monaſteriis, quae regi militiam, dona vel ſolas orationes debent.

Ludouici imp. pactum confirmationis donationum datum Paſchali papae, incip. *Ego Ludouicus*. Gratian. diſt. 63.

[* *Paſchalis* epiſtola ad Ludouicum imperatorem: *Manſi* ib. p. 336. *Mart.*]

[* Ad epiſtolas *Paſchalis* I. adpendix. — Epiſtola ad Petronacium, archiepiſcopum Rauennatenſem, de confirmatione priuilegiorum Rauenn. eccleſiae. — Eiusdem epiſtola ad archiep. Mediolanenſem: *Manſi* ib. p. 375. *Mart.*]

A. C. 818.

Digitized by Google

A.C.818. *Aquisgranense* concilium, in quo Theodulfus Aurelianensis aliique episcopi damnantur ob coniurationem aduersus Ludouicum Pium imp. vt Eginhardus refert ad a. 817. et 818. Huius se criminis insontem fuisse, Theodulphus non semel contestatur in suis carminibus libro IV. nec potuisse se ab episcopis iudicari, sed a solo summo pontifice, a quo pallium accepisset. Vide *Labbeum* p. 1866.

[*Ad conuentum *Aquisgranensem* pro monachorum reformatione, a. 817. habitum, additio. — S. *Simperti*, episcopi Augustani, regularia statuta monasterii sui Murbarcensis. — Regularia decreta a S. synodo: *Mansi* ibid. pag. 345. *Mart.*]

De concilio *Venetico* [altero] postea subsequuto, Eginhardus loco laudato, et diploma fundationis Rothonensis monasterii apud *Petrum de la Lande* in supplemento concilior. Galliae, et apud *Labbeum* p. 1867.

[*Venetum* concilium, in quo Ioannes, patriarchatus Gradensis inuasor, de sede sua deiectus est, circa a. 818. habitum: *Mansi* ibid. p. 385. *Mart.*] et *Mansi* supplem. concil. I. p. 805. *Harl.*]

†Conuentus *Aquisgranensis*, vide *Labbeum* p. 1867.

820. Concilium *Anglicum*, sub Wulfredo archiepisc. Cantuariensi. Vide *Labbeum* pag. 1519. et 1528. *Harduin.* p. 1246. A. *Fabr.*

[*Synodus *Persica*, forte Seleuciensis Nestorianorum, in qua canones, ad disciplinam ecclesiasticam pertinentes, conditi, a. 820. (ex *Assemanni* bibl. orient. tom. III. part. V. p. 188.) *Mansi* ib. p. 387. [et in supplem. concil. I. p. 805.] *Mart.*]

821. Concilium apud *Theodonis villam*, ex Burchardo VI. 5. et Iuone parte X. c. 134. [Erant tantummodo comitia imperii: v. *Walch* Entwurf. p. 516. *Harl.*]

[*Ad concilium apud *Theodonis villam*, a. vt fertur, 821. celebratum, adnotatio critica *Mansi* XIV. p. 393. Ad annum 813. illud retrahendum putat. *Mart.*]

Decretum Ludouici Pii imp. *Triburiae* in alio conuentu editum contra clericorum percussores.

Aythonis episc. Basileensis et coenobii ord. Benedicti, quod Augia dicitur, abbatis capitulare siue can. XXV. de presbyterorum [?] officio. Ediderat *Dacherius* tom. VI. spicilegii.

Niumagensis siue *Nouiomagensis* synodi et conuentus, in quo Ludouicus imp. regni partitionem inter filios recensuit confirmauitque, non meminere conciliorum editores, de quo videndus *Petrus Franciscus Chifletius* adpendice ad quatuor opuscula Parif. 1679. 8. p. 225. seq. vbi etiam p. 232. *Ludouici Pii* constitutio de libertate seruorum ecclesiae.

Concilium

Concilium apud *Oslauethlen*, sub Wulfredo archiep. Cantuariensi. Vide *Labbeum* p. 1528. E. seq. *Harduin.* p. 1246. C. D. *Fabr.* De hoc ac *Londinensi* et in *Clovesho* an. 820. 821. et 822. habitis conciliis v. *Walch.* Entwurf p. 516. sq. et, quem citat, *Wilkins* in concil. M. Britann. tom. I. p. 172. *Harl.*]

[* Concilium siue conuentus orthodoxorum *CPolitanus* pro decernendo, num esset cum haereticis vnum in concilium conueniendum, a. 821. habitum. *Mansi* ibid. pag. 399. *Mart.*] *Walch.* l. c. excitat *Theodori Studitae* epist. 86. libri II. et *Mansi* supplem. conc. I. p. 821. Idem *Walch* pag. 517. memorat, *Mansi* in supplem. concil. I. p. 805. sqq. eruisse concilium aliud *CPolitan.* sed addit, omnino deesse argumentum historicum, ad comprobandum ex Nicephori patriarchae collectione variarum constitutionum ecclesiast. canones istos fuisse decreta concilii peculiaris, sub Nicephoro habiti. *Harl.*

A. C. 822. Concilium in *Clouesho*, sub eodem Wulfredo. Ex Speelmanni tom. I. concil. Britann. *Fabr.* [* Ad concilia, sub *Beornulfo* rege habita, animaduersio chronologica *Mansi* XIV. p. 403. Concilium apud *Oslauethlen* ad a. 823. *Cloueshoviense* vero ad a. 824. pertinere defendit. *Mart.*]

Attiniacense, in quo Ludouicus Pius publicam egit poenitentiam de omnibus, quae publice perperam gesserat, et varia in regno suo corrigere atque emendare instituit. Alia Ludouici huius poenitentia infra ad a. 833. *Fabr.* [* Ad concilium *Attiniacense*, sub Ludouico Pio a. 822. habitum, additio *Mansi* l. c. pag. 407. *Mart.*] conf. *Mansi* supplem. conc. I. p. 825. *Walch* Entwurf. p. 518. et quos ille citat. *Harl.*]

Ludouici Pii imp. capitulare secundum, capita XXVIII.

[* Synodus incerti loci, in qua Ebbo, Remensis archiepiscopus, in Daniam destinatur, ad fidem Christi adnuntiandam circa a. 822. — Epistola S. Anscharii: *Mansi* l. c. p. 408. *Mart.*] Id. in supplem. concil. I. p. 825. Enimuero, num Ebbo ad id officium in concilio quodam fuerit destinatus, dubitat *Walch.* Entwurf. p. 518. *Harl.*]

[* Concilium *Lateranense*, in quo Paschalis pontif. coram XXXIV. episcopis de homicidio se purgauit, a. 823. habitum: *Mansi* ib. p. 409. [et in supplem. concil. I. p. 827.] *Mart.*] Add. *Walch.* Hist. der Päbste, p. 178. *Harl.*]

823. *Compendiense* concilium, in quo actum est de illicito vsu rerum sacrarum, teste Agobardo lib. de dispensatione rerum ecclesiasticarum c. V. Vide *Labbeum* p. 1868. *Fabr.* [* Additio ad *Compendiense* concilium, a. 823. habitum: *Mansi* ib. p. 490. [teste *Agobardo* de dispensat. rer. eccles. cap. V. sqq. it. *Mansi* suppl. conc. I. p. 817. *Harl.*] Hoc concilium illud esse, monet Mansi, in quo Ludouicus Pius emendationem iterum spoponderit. *Mart.*]

Digitized by Google

*† *Eugenii II.* papae diploma, datum Yrolfo Lawriacensis ecclesiae archiepiscopo, ex adpendice ad Chronicon Reicherspergense p. 17. Monachii 1611. 4. Christoph. Gewoldo editore.

Eiusd. *Eugenii* ad Barnardum archiep. Viennensem epistola, apud *Labbeum* p. 1869.

Decreta *Eugenii* papae ex concilio *Remensi*, capita XI.

A. C. 825. Conuentus *Parisiensis* contra imagines, cuius acta a Bongarsio et Goldasto edita supra p. 490. ed. vet. et ed. nou. p. 740. n. 17. memoraui, a collectoribus conciliorum omnibus praetermissa sunt. Binius, Regia et Labbeus illorum loco card. *Bellarmini* diatribam huic synodo oppositam, et post eius controuersias de cultu imaginum saepius editam exhibent. Itaque hanc quoque Harduinus omittendam iudicauit. *Fabr.* — Intulit tamen acta huius concilii additioni suae *Mansi* l. c. p. 417. sqq. sub titulo: *Synodus Parisiensis in caussa imaginum celebrata* a. 824. l. 825. praemissa tamen praemonitione, in qua id agit, vt demonstret, Parisienses, sicut olim Francfurdienses a. 794. concilium Nicaenum II. et cultum imaginum eo tantum nomine repudiasse, quod errore facti decepti a patribus Nicaenis cultum imaginum absolutum et venerationem, qualis deo debetur, decretam esse, opinati fuerint. — Praemissa est *Michaelis Balbi* et *Theophili* impp. CPolitan. epistola de non adorandis imaginibus ad Ludouicum Pium imper. roman. a. 824 *Mansi* p. 417. — Acta concilii excipiunt duae epistolae, altera Ludouici Pii imper. ad pontificem, p. 461. altera romani pontificis ad Michaelem atque Theophilum impp. Graecorum, pag. 463. Ceterum *Mansi* quoque subiunxit *Bellarmini* refutationem libelli, qui falso *Synodus Parisiensis* inscribitur. p. 474. — Post alios in νοθείας suspicionem acta huius concilii vocauit nuper *Barruel* in l. Du pape et de ses droits religieux etc. Paris. 1803. vol. II. p. 412 - 416. Sed coniecturae et opiniones, quas ad firmandam sententiam suam protulit, tam leues sunt, vt insita infirmitate concidant. *Mart.*] Acta illa etiam *Delalande* inseruit supplem. concil. Galliae p. 106. sqq. Add. *Walch.* Entwurf. p. 519. sq. qui praeterea multos de hac controuersia excitat VV. DD. *Harl.*

Ludouici imp. epistola ad Eugenium II. papam, et commonitorium datum Ieremiae et Ionae episcopis, quum ad Eugenium a Ludouico ablegarentur.

[?] *Constitutiones IX. *Hlotharii* imp. ex collectione canonum Card. Deusdedit lib. 1. c. 242. seq. editae ab *Holstenio* tom. II. collect. Romanae p. 208. Alia capitula XVI. quae idem Domnus Lotharius rex instituere iussit; ex Sirmondi apographo. Alia capita VII. in conuentu Ticinae ciuitatis an. 826. et alia iterum duo. *Fabr.* [*Capitula ista integriora ex cod. Mutinensi (ap. *Muratorium* in scriptorr. rer. ital. tom. I. part. 1.) *Mansi* ib. p. 481. *Mart.*]

824. *Clouesho ënse*, cum subscriptionibus Beornvulfi Merciorum regis, Wulfredi archiep. Cantuariensis, episcoporum X. abbatum IV. Nothelmi Praeconis ab Eugenio papa, Bynnae fratris regis, Bolae et Aldredi telonii, presbyterorumque

Digitized by Google

que et Ducum XIV. *Fabr.* [* Acta concilii *Cloueshouiensis* integriora et pleniora, (ex *Wilkins* tom. I. p. 175.) *Mansi* l. c. p. 489. [et in supplem. concil. tom. I. p. 829.] *Mart.*]

[* *Aquisgranense* concilium per occasionem sollemnis translationis corporis S. Huberti, Tungrensis episcopi, a. 825. habitum: *Mansi* p. 491. *Mart.*] — et in supplem. conc. I. p. 833. add. *Martene* thes. anecdot. tom. III. p. 1403. Enimvero *Walchio* Entwurf. pag. 521. sq. illud concilium valde incertum, et aliud, quod *Rhotomagi* (Rouen) a. 826. congregatum fuisse dicitur, (v. *Mansi* not. ad Baron. tom. XIV. p. 100.) dubium esse videtur. *Harl.*]

A. C. 826. *Ingilenheimense*, vbi conditum Ludouici imp. capitulum de his, qui rapinas intra regnum faciunt, quod adfertur ex Benedicti Leuitae lib. VI. c. 96. [*Baluz.* capitular. tom. I. p. 647. *Calles* annal. eccles. Germ. tom. III. p. 185. sq. *Harl.*]

Romanum, episcoporum LXIII. de quo infra ad a. 853.

Mantuanum, de lite, quae vertebatur inter Patriarchas Foroiulienſem et Gradenſem. Vide *Vghellum* tom. I. Italiae sacrae in Ersulpho episcopo Mantuano. [*Mansi* suppl. conc. I. p. 833.]

827. *Gregorii IV.* papae epistolae 1. ad vniuersos episcopos de Aldrico Cenomanensi episcopo, apud solam sedem apostolicam accusando, ex *Baronio* ad an. 839. 2. ad episcopos et orthodoxos fideles, de Ebbone archiepisc. Remensi restituendo. 3. ad episcopos regni Francorum de pontificis summa dignitate et auctoritate. (*Labbe* p. 1870.) *Fabr.* [* *Gregorii IV.* epistola ad Rhabanum, abbatem, pro informatione priuilegiorum monasterii Fuldensis; *Mansi* ibid. pag. 523. *Mart.*]

828. *Ludouici Pii* imp. capitulare III. Aquisgrani priuato in palatio, capitula XLVIII.

[* Concilium *Mantuanum* II. pro definiendis iuribus litigiosis inter Aquileiensem et Gradensem patriarchas: *Mansi* ib. p. 527. *Mart.*]

829. Epistola eiusdem de conciliis episcoporum in quatuor u) partibus imperii congregandis, In Mogontiaco, Lugduno, Tolosa et Parisio.

Concilii *Parisiensis* sexti, (quod solum ex illis quatuor iam memoratis superest,) libri tres. Primi capita LIV. secundi XIII. tertii XXVII. cum episcoporum epistola ad Ludouicum imp. *Fabr.* [* Ad concilium *Parisiense* additio *Mansi* l. c. p. 605. Inest charta Inchadi, Parisiensis episcopi, quae ad hoc concilium pertinere videtur, ex *Dubois* hist. eccl. Paris. tom. I. libr. VI. cap. 4. *Mart.* De hoc et *Lugdunensi* conciliis v. etiam *Mansi* suppl. concil. I. p. 835. sqq. et 855. *Walch.* et quos ille citat in: Entwurf. p. 522. sq. *Harl.*

u) Vt Carolus Magnus a. 813. in locis quinque, quae vniuersa tulerunt aetatem.

Digitized by Google

[* Ad concilium *Lugdunense* a. 829. quod in collectionem suam recepit Coleti, (cuius tamen nulli canones exstant,) additio *Mansi* ib. Insunt epistolae duae *Agobardi* de insolentia Iudaeorum ex biblioth. vett. PP. Paris. tom. IX. (in *Baluzii* edit. opp. Agobardi leguntur tom. I. p. 59. 66.) quae ex hac synodo scriptae censentur. *Mart.*]

Wormatiense, in quo sancita capitula regia de quatuor illarum synodorum statutis, vt narrat Hincmarus. [*Baluzii* capitul. tom. I. p. 661.]

*A. C. 830. *Lingonense* in prouincia Lugdunensi, pro confirmanda donatione, [?] quam Albericus Lingonensis episcopus dedit monasterio S. Petri Bezuensis, adnuentibus Hludouico et Hlothario imperatoribus, quorum praeceptum adiungitur. Subscribunt Agobardus Lugd. archiepisc. cum archiepiscopo Bernardo, episcopis quinque, chorepiscopis duobus, abbatibus, presbyteris et diaconis siue Leuitis XXVIII. *Fabr.* Fuit conuentus nonnullorum praelatorum, v. *Dachery* spicileg. tom. I. p. 509. et *Walch.* Entwurf. p. 524. *Harl.*

*831. Conuentus episcoporum apud *Nouiomagense* palatium ad Vahalim situm, in quo depositus *Iesse* Ambianensis episcopus, maiestatis reus.

Ludouici Pii imp. diploma de ordine monastico in monasterio S. Dionysii per episcopos eius auctoritate restituto.

832. Synodus *CPolitana* in Blachernis, de qua auctor Synodici c. 146. supra pag. 252. ed. vet. et ed. nou. p. 416.

[* Synodus in monasterio *S. Dionysii* in Gallia pro reparanda eius coenobii monastica disciplina, a. 832. habita: (ex *Mabillonii* re diplom. lib. VI. nr. 74. p. 518.) *Mansi* ib. p. 633. [et supplem. concil. tom. I. p. 857.] *Mart.*]

*833. *Wormatiensis* conuentus, in quo datum ab *Aldrico* archiep. Seuonensi priuilegium de abbatia S. Remigii Senonensis Varellias transferenda, confirmatum esse traditur. Subscribunt praeter Aldricum et Lauramnum Turonensem et Bartholomaeum Narbonensem archiepiscopos, episcopi XXIII. abbates IV. *Fabr.* *Walch.* in: Entwurf. p. 525. conuentum illum dubium esse putat, adnotatque, id priuilegium optime illustratum esse a *Lecointe* in annal. eccles. Francor. tom. VIII. p. 878. *Harl.*

834. Diploma *Ludouici Pii*, id. priuilegium Aldrici ratum habentis.

833. Concilium *Londoniense* in festo S. Augustini, Anglo-Saxonum apostoli, 26. Maii, praesentibus Egberto rege West-Saxoniae Withlasio rege Merciorum, de cohibendis Danorum irruptionibus, et confirmanda donatione a rege Withlasio facta monasterio Croylandiae. [Fuerunt tantum comitia imperii. Conf. *Wilkins* concil. M. Britann. I. p. 176. *Harl.*]

Conuen-

Digitized by Google

Conuentus *Compendiensis* de exauctoratione Ludouici Pii imp. *Agobardi* episc. Lugdunensis libellus de eodem conuentu et publica Ludouici Pii poenitentia. Alia supra ad a. 822. [Non fuit conuentus sollemnis, sed rebellium, iudice *Walch.* l. c. p. 525. sq. de hoc et sequentib. conuent. atque conciliis. *Harl.*]

A.C. 834. Conuentus apud *S. Dionysium*, in quo Ludouicus Pius ecclesiasticae communioni restitutus imperii ornamenta recepit.

†Concil. *Metense*, de quo Chronicon Cameracense lib. 1. c. 41.

*†*Attiniacense II.* de quo auctor vitae Ludouici Pii et Hincmarus.

[Concilium *Lugdunense* dioecesanum circa a. 835. habitum: *Mansi* l. c. pag. 655. *Mart.*] Neque tamen id concilium, etiam a *Mansi* in supplem. I. p. 565. memoratum, verum videtur *Walch.* Entwurf. p. 528. not. 2. *Harl.*]

835. Concilium apud *Theodonis villam*, in quo damnatus *Ebbo*, Rhemorum antistes, qui contra Ludouicum conspirauerat. Subscriptiones archiepiscoporum VIII. et episcoporum XXXVI. *Fabr.* v. *Flodoard.* histor. eccl. Rhem. libr. II. cap. 26. *Eccard* rerum Franc. orient. tom. II. p. 289. aliosque ap. *Walch.* l. c. p. 527. *Harl.* [*Ad idem concilium additio *Mansi* l. c. p. 661. Insunt duae epistolae Flori diaconi aduersus libros Amalarii ad synodum directae. *Mart.*] Add. omnino *Walch.* l. c. p. 528. not. 2. *Harl.*

[?] 836. *Aquisgranense II.* Ludouici Pii iussu et euocatione, de vita episcoporum canones XII. de doctrina episcoporum canones XII. de vita et doctrina inferiorum ordinum canones XVI. de persona regis filiorumque eius et ministrorum, canones XXV.

Synodi Aquisgranensis II. ad Pipinum regem Aquitaniae, de ecclesiae rebus non defraudandis, sed diligenter curandis et augendis, libri III. Primi capita XXXVIII. secundi XXXI. et tertii XXVII. *Fabr.* In cod. membran. b. *Bernensis: Aquisgran.* concilium II. siue synodus habita tempore Pipini, regis Aquitaniae, inscripta Pipino, a. 836. In hoc tamen cod. canones, qui in edit. conciliorum praemittuntur, deesse, eumque tantum habere synodi libros tres, et deesse finem libri tertii, testatur *Sinner.* in catal. codd. MSSt. bibliothecae Bernensis, p. 6. *Harl.*

Conuentus apud *Stramiacum* in pago Lugdunensi, vbi ventilata caussa ecclesiarum Lugd. et Viennensis vacantium. *Fabr.* Illum conuentum ad a. 835. non ad a. 836. quem Baronius vitiose signasset, referendum esse, contendit *Walch* l. c. p. 527. laudatque *Pagii* critic. in annal. Baron. tom. XIV. p. 205. et 225. *Harl.*

[*Ad synodum *Carisiacam*, (quam ex Pagio dedit Coleti,) in qua damnatus est Amalarius, additio *Mansi* XIV. p. 741. Inest opusculum de caussa fidei apud *Carisiacense* concilium nuper [a. 837. aut 838. animaduertente *Walchio* in: Entwurf.

Digitized by Google

wurf. p. 529. quem consules,] habitum, ex *Martene* veter. monum. tom. IX. p. 649. *Mart.*] ac *Mansi* supplem. concil. tom. I. p. 873. *Harl.*]

[*Synodi duae Iacobitarum, alia quidem in *Scialaz* pago; alia in *Gubrino* Cyrrhensium pago, a dissidentibus inter se duabus Iacobitarum factionibus, a circ. 837. celebratae, (ex *Assemanni* bibl. orient. tom. II. p. 342.) *Mansi* XIV. p. 753. [et suppl. conc. I. p 891.] *Mart.*]

A. C. 838. *Kingstoniae* concilium de donatione Egberti Saxonum regis eiusque filii Atheluulfi, qui ambo praesentes adfuere. *Fabr.* [*Ad concilium *Kingstoniae* celebratum additio *Mansi* ibid. p. 755. Inest integrum Egberti regis diploma ex *Wilkins* concil. M. Britann. I. p. 178. *Mart.*] et *Mansi* suppl. concil. I. p. 895. *Harl.*

[°Ad conuentum *Aquisgranensem*, (quem ex Pagio adfert Coleti,) in quo monasterium S. Carilephi Aldrico, episcopo Cenomanensi, adiudicatum est, additio et adnotatio chronologica *Mansi* ib. p. 765. Hunc conuentum synodum Carisiacam a. 837. praecessisse, contendit. *Mart.*] quod iam ostenderat *Mansi* in supplem. concil. I. p. 891. sqq. eumque sequuntur *Walch.* in: Entwurf. p. 529. §. LVI. atque obseruat, fontes aperuisse *Baluz.* miscell. libr. III. p. 237. *Harl.*]

839. *Cabilonensis* conuentus, in quo ecclesiastica quaedam et publica negotia disposuisse dicitur Ludouicus Pius ab auctore anonymos ipsius vitae, pag. 421. ed. Pithou. *Fabr.* De alio concilio a. 839. loci incerti *Mansi* in notis ad Baron. tom. XIV. p. 239. et in suppl. conc. I. p. 897. teste *Walch.* l. c. p. 530. qui etiam alius, neque tamen veri, concilii ex *Mansio* l. c. atque *Vghelli* Ital. sacr. tom. VI. p. 679. meminit. *Harl.*

[°Synodus *Andomarensis* a S. Folquino, Morinorum episcopo, a. 839. habita; *Mansi* XIV. p. 771. *Mart.*]

840. *Lotharii* imp. edictum ex palatio *Engilhenheimensi* ad Rhenum infra Moguntiam, de restitutione *Ebbonis*, cum subscriptionibus episcoporum XX. Eiusdem Ebbonis Apologeticus.

[*Gallicana seu *Morinensis* synodus in qua coenobium S. Audomari abbatis S. Bertini imperio subditur a. 839. *Mansi* ib. p. 779. *Mart.*]

[*Scatina* synodus, pro redigendis canonicis saecularibus ad communis vitae institutum, a. 840. *Mansi* ib. p. 779. *Mart.*]

Kenethi (ab a. 840. ad 855.) regis Scotorum leges ecclesiasticae XXXVI. ex Hectoris Boëthii Scotorum historia.

841. *Autissiodorensis* conuentus, in quo Nithardus lib. 3. sub init. narrat, actum ab episcopis partium Ludouici et Caroli de his, qui in praelio ceciderunt, et triduanum indictum ieiunium.

Aquis-

Digitized by Google

Aquisgranense concilium, vbi deliberatum esse ab episcopis, quid de regno Franciae fieret, Lothario fugato, refert idem Nithardus exordio libri IV.

A. C. 842. *CPolitanum*, in quo restitutum fuisse cultum sacrarum imaginum, narrat Theophanes presbyter oratione in S. Nicephorum patriarcham, tom. II. act. Sanctor. Martii 13. adde Synodicon vetus c. 147. supra p. 253. ed. vet. et ed. nou. p. 416.

Germiniacense in pago Aurelianensi, (Germigny,) in quo quum de vrgentibus ecclesiae ac regni negotiis episcopi tractaturi essent, inprimis monastici ordinis reformationi consulendum esse censuerunt, vt testantur eorum litterae apud *Mabillonium* in actis Sanct. ordinis S. Benedicti saec. IV. parte 2. pag. 249. [†] vna cum gemino diplomate *Caroli Calui* in confirmationem priuilegii in eodem concilio monasterio Corbionensi concessi.

† *Bituricense*, [at dubium,] in quo adprobata Ebbonis depositio. Vide *Labbeum* pag. 1874.

[° *Mediolanense* concilium, in quo immunitas SS. Faustini et Iouitae Brixiae fundati confirmatur, a. 842. *Mansi* l. c. p. 789. *Mart.*] et *Mansi* suppl. concil. I. pag. 899. Immunitatis confirmationem esse certam, sed, ideo concilium fuisse congregatum, nondum colligi posse, iudicat *Walch* Entwurf. p. 532. idemque citat *Vghelli* Ital. sacr. tom. IV. p. 553. *Harl.*]

844. *Caroli Calui*, Hludouici Pii F. capitulare *Tolosanum* de exactionibus ecclesiarum capita IX. presbyterorum *Gothiae* rogatu sancita.

843. Conuentus *in villa Colonia*, capitula VI. inserta etiam concilio Meldensi anno 845. num. 1. seq.

Concilium apud *Lauriacum* in pago Andegauensi, capitula IV. inserta etiam concilio Meldensi num. 13. seqq.

844. *Sergii II.* papae epistola ad episcopos transalpinos de praelatione Drogonis Metensis episcopi, vicarii sedis apostolicae.

Capitula VI. acta in synodo secus *Theodonis villam* in loco, qui dicitur Iudicium, vbi conueniunt tres fratres gloriosi principes Hlotharius, Hludouicus et Carolus. Capita illa inserta concilio Meldensi n. 7. seqq.

Concilium *Vernense II.* (in Verno palatio) canones XII.

845. *Beluacense* capita VIII. inserta synodo Meldensi n. 17. seq.

Meldense, canones LVI. cum praefixis praecedentium conciliorum Coloniensis, Lauriacensis, Theodonis villae et Beluacensis canonibus.

† 846. *Veneticum* Nomenoii Britonum principis. Vide Labbeum p. 1874.

847. *Pari-*

Digitized by Google

A. C. 847. *Parisiense*, inque eo confirmatum priuilegium electionis et libertatis monasterio Corbeiensi, cum subscriptionibus Hincmari Remensis et aliorum episcoporum XIX. et abbatum IV.

[*In *Parisiensia* concilia duo, annis 846. et 847. celebrata, adnotatio *Mansi* XIV, p. 847. Duo eiusdem nominis concilia distinguit, et illud concilium *Parisiense*, in quo libertas monasterii Corbeiensis confirmata est, concilio Parisiensi, in quo Ebbonis Remensis exauctoratio stabilita est, postponendum esse censet. *Mart.* Add. *Walch* l. c. p. 535. qui laudat et sequitur *Mansium* in supplem. concil. I. p. 905. *Harl.*]

[*Concilium *Senonense*, in quo Andradus Modicus chorepiscopus consecratur, a. 846. habitum. *Mansi* ib. p. 849. *Mart.*]

[* *CPolitana* synodus, in qua Methodio patriarchae defuncto S. Ignatius substituitur, a. 846. habita: *Mansi* ib. p. 849. *Mart.*]

Capitula XIX. excerpta in villa *Sparnaco*.

Editionis Labbei tomus VIII. et Harduini tomus V.

Leonis IV. papae 1. epistola ad episcopos Britanniae, 2. Fragmentum epistolae ad Nomenoium Britanniae ducem, ex Gratiano 10. VII. qu. 1. *Non furem.*

† 3. Ad Prudentium episcopum Tricassinum, 4. Fragmenta epistolarum [?] ad Lotharium Augustum, ex Iuonis part. 4. c. 210. et ad Hincmarum Remensem, ex Hincmari ad Nicolaum papam epistola.

† *Hlotharii* imp. epistola ad Leonem pro vsu pallii dirigendo secundum morem Hincmaro archiep. apud *Labbeum* bis p. 32. et 1931.

[*Epistolarum *Leonis* IV. fragmenta: *Mansi* ib. p. 889. *Mart.*]

Homilia sub nomine *Leonis IV.* de cura pastorali hoc loco in Regia edit. et a Labbeo edita, est *Ratherii* Veronensis sermo synodalis, quem habes apud *Harduin.* tom. VI. p. 783.

Parisiense concilium, (non diuersum, vt videtur, ab eo, quod iam superius hoc anno memoratum est) in quo Ebboni, donec iudicio se sisteret, Remensis dioecesis interdicta est.

Moguntinum, sub Rhabano archiep. pro iuribus et immunitatibus ecclesiasticis. Epistola ad Ludouicum imp. capitula XXXI. ex tomo III. concilior. edit. Venetae. *Fabr.* [*Ad concilium *Moguntinum*: emendatio canonis XXIV. ex Burchardo, Iuone et Gratiano:) *Mansi* ib. p. 913. *Mart.*]

848. *Moguntinum II.* in quo *Gothescalcus* monachus Praedestinatianorum haeresis conuictus, et cum libello erroris sui, quem Rhabano porrexit, Remos remissus est. Rhabani epistola breuior synodalis ad Hincmarum archiep. Remensem: (in *Sirmondi*

mondi concil. Gall. tom. III. p. 66.) Altera longior, quae in conciliorum tomis non exstat, edita est a *Sirmondo* a. 1647. et in eius operibus tom. II. pag. 1295. recusa. Confer *Vsserii* historiam Gothescbalci c. V. [*Fabricii* nostri bibl. med. et inf. latinit. tom. III. p. 71. sq. ed. Mansi, *Walch* l. c. p. 536. et quos hic citat.]

Lugdunense II: in quo Godelgarius presbyter absolutus est. Vide *Lupum Ferrariensem* epist. 80. *Labbeum* p. 1927.

Lemouicensis conuentus, in quo canonici basilicae S. Martialis a rege Carolo Caluo et ab episcopis monachi fieri petierunt, vt ex Ademari Engolismensis Chronico notauit *Petrus de la Lande* in supplemento conciliorum Galliae. *Labbeus* p. 1928.

A. C. 849. *Carnutensis*, in quo Carolus, frater iunior Pippini Aquitaniae regis et nepos Caroli Calui, ab episcopis in clericum adtonsus est. Vide annales Bertinianos. *Labbeum* p. 1928. [Sed inter concilia numerari non potest.]

Concilium apud *Carisiacum* mm) Palatium, capita IV. contra praedestinatianos. nn) In hoc concilio *Gothescbalcus* propter incorrigibilem [?] obstinationem iterum damnatus, presbyteri deiectus gradu virgisque caesus et ergastulo retrusus est iudicio XII. episcoporum. De Remigii Lugdunensis censura in synodum hanc Carisiacensem vide *Vsserii* historiam Gothescbalci cap. VI. Consulendus etiam Hincmarus de praedestinatione, cap. 2. et epist. ad Nicolaum papam, et historia Gothescbalci scripta a Ludouico Cellotio.

Turonense IV. siue, vt ex Chronico Fontanellensi apud Duchesn. tom. II. hist. Francor. colligunt, *Parisiense* aduersus Nomenoium Britannicae gentis ducem, ad quem epistola synodica Laudrani Turonum metropolitani, cum aliis episcopis XXI. *Fabr.* [* Ad concilium *Parisiense*, quod vulgo Turonense IV. dicitur, additio *Mansi* l. c. p. 927. *Mart.*]

Herimanni episcopi donationes factae ecclesiae Niuernensi et canonicis ac sanctimonialibus a se institutis. *Labbe* p. 1928. seq.

850. *Caroli Calui* confirmatio donationis praecedentis. *Labbe* p. 1930.

Synodus *Regiaticina* siue in vrbe regia *Ticino* ad reformandos ecclesiae mores capitula XXV. et de rebus saecularibus capitula V. quae statuit Ludouicus imp. et genitor eius Hlotharius confirmauit, ex tomo V. lectionum antiqu. Canisii.

[* Conciliabulum in monasterio *Redoni* in Britannia Armorica anno incerto coactum, in quo Britanniae Armoricae episcopi constituti sunt ope Nornens. ducis: *Mansi* ib. p. 941. *Mart.*]

**Murit.*

mm) Hodie *Kiersy*, *Chiersy* et corrupte *Tiercy* in dioecesi Suessionensi, ad fluuium Oesiam, *l'Oyse*, vt notat Harduin.

nn) Quatuor illa capita in alio concilio apud *Carisiacum*, a. 853. habito, fuisse edita, contendit *Walch.* in: Entwurf. p. 541. §. XC. *Hart.*

Digitized by Google

**Murittanum* siue apud Murittum in prouincia Senonica, praeside Guenilone archiep. Senonensi. Vide Lupi Ferrariensis epist. 115.

[*Capitula *Rodulfi*, archiepiscopi Bituricensis, (ex *Baluzii* Miscell. tom. VI.) *Mansi* ib. p. 943. *Mart.*]

Concilium apud *Benningdon* a praelatis et proceribus regni Merciae, sub Bertulpho rege. [v. *Wilkins* concil. M. Britann. I. p. 181. *Harl.*]

A. C. 851. Concilium *Kingesburiae*, sub eodem rege Merciorum Bertulpho. Eiusdem charta de immunitatibus concessis monasterio Croylaudiae, cum subscriptionibus episcoporum VII. et abbatum III. ducum II. comitum III. et Oslati pincernae ac legati regis Aethelwulphi West-Saxonum.

Suessionense, in quo Pippinus iunior, rex Aquitaniae, regno spoliatus, in clericum adtonsus, in monasterium S. Medardi deducitur. *Labbe* p. 1933. [Atenim, num id concilium sit genuinum, dubitat *Walch.* in: Entwurf etc. pag. 539. §. LXXXV. *Harl.*]

852. Conciliabulum *Cordubense*, Saracenis cogentibus vetans martyrium martyrumque cultum, vt ex Eulogii memoriali sanctorum *Baronius* ad an. 852. n. 16. [v. *Aguirre* concil. Hisp. tom. III. p. 149. *Harl.*]

[P] *Moguntiacum* concilium, Rhabano praeside, cum omnibus episcopis et abbatibus orientalis Franciae, Baioariae et Saxoniae. *Et illi quidem de absoluendis quaestionibus ecclesiastice* (fortasse *ecclesiasticis*) *tractatum habebant.* Hoc tantum annales Fuldenses. *Fabr.* — [*Ad concilium *Moguntiacum* II. a. 852. habitum additio *Mansi* ib. p. 971. [et in supplem. concil. I. p. 923.] Insunt duae chartae, quae ad hoc concilium pertinere videntur, ex *Lünig* spicilegio III. *Mart.*]

[*Conuentus *Ticinensis*, a. 825. [Forsan error est calami, et scribendum, 852.] habitus: *Mansi* ib. p. 973. *Mart.*] Fabr. ad a. 853. refert. *Harl.*]

853. *Senonense*, in quo datum priuilegium monasterii S. Remigii cum subscriptionibus archiepiscoporum III. episcoporum X. abbatum II. ex *Dacherii* spicilegio tom. I. p. 556. *Fabr.* — [*Ad concilium *Senonense* adnotatio chronologica *Mansi* ib. p. 975. Baluzii rationem probat, qui a. 845. huic concilio adsignat. *Mart.*]

Conuentus *Senonensis*, in quo actum de Burchardo, Carnutensi episcopo consecrando. *Labbe* p. 1934.

Ticinensis, capitula V.

Suessionense II. concilium in monasterio S. Medardi, praesente Carolo Caluo rege, canones XIII. et gestorum in actionibus VIII. Synodalium pars de clericis, ab Ebbone Remensi ordinatis, et de Hincmari successoris eius ordinatione. Confer *Flodoardum* lib. III. cap. 2. et *Balduinum* Chronici Cameracens. lib. 1. cap. 43.

Subscri-

Digitized by Google

Subſcriptiones epiſcoporum XXXIII. chorepiſcopi I. abbatum VI. et Aeneae notarii ſacri palatii Domni Karoli.

Capitula XII. a Domno *Carolo* rege in eadem ſynodo propoſita. (In aliis capitulare Compendienſe a. 868.)

[*Ad *Sueſſionenſe* concilium, a. 853. habitum, canones additi ex Burchardo: *Manſi* ibid. p. 905. *Mart.*] Add. *Manſi* ſupplem. concil. I. p. 929. *Baron.* et *Pagii* annal. eccleſ. tom. XV. p. 402. *Walch.* et quos hic citat, in: Entwurf. p. 540. ſq. *Harl.*

*Concilium II. apud *Cariſiacum*, in quo iterum damnata *Gotheſchalci* doctrina. Adde Labbeum p. 1933.

Vermerienſe II. ad Vermeriam palatium, definitiones III.

826. *Romanum* Eugenii II. papae, praeſentibus epiſcopis LXII. presbyteris XVII. diaconis VI. capitula XXXVIII.

A. C. 853. *Romanum* Leonis IV. in quo capita XXXVIII. ſuperioris concilii repetita et additionibus quibusdam aucta, nouaque alia quatuor adiuncta ſunt. Acta depoſitionis *Anaſtaſii* presbyteri tituli b Marcelli, et Leonis papae epiſtola duplex ad Miſſos imperatorum et ad Anaſtaſium excommunicatum. Subſcriptiones epiſcoporum Leonis papae, Hlotharii imp. Pauli diaconi, vicem agentis Iohannis archiep. Rauenuatis, epiſcoporum LXVI. presbyterorum XX. diaconorum VI. [Teſte *Walchio* l. c. p. 544. *Muratorius* in antiquit. Ital. med. aeui tom. VI. p. 389. putat, hoc concilium rom. ab eo, quod a. 855. habitum dicitur, haud eſſe diuerſum, cui vero contradixit *Manſi* ſuppl. I. p. 939. qui tamen nihil certius docuiſſe videtur Walchio. *Harl.*]

Eiusd. concilii breuiarium ex incerto ſcriptore de vitis pontificum, qui ſub Luitprandi ambulat nomine. Alia de eodem concilio ex Iohannis VIII. epiſt. 198. ex Hincmari tom. II. [ꝑ] opuſc. 47. de presbyteris criminoſis et ex annalibus Bertinianis ad a. 868. (tom. III. hiſt. Francorum du Cheſne.) Excommunicatio Anaſtaſii presb. a Leone et poſtea ab Adriano papa. Ediderat hanc Leonis IV. et ſuperiorem Eugenii II. ſynodum *Holſtenius* tomo II. collectionis Romanae. [v. *Manſi* ſupplem. concil. tom. I. p. 927. *Harl.*]

854. *CPolitanum,* ſub Ignatio patriarcha CPol. quo depoſitus eſt Gregorius Syracuſanus, vt narrat Nicetas in vita huius Ignatii, in hoc ipſo tomo *Labbei* p. 1200. et *Harduini* pag. 961. Mentio etiam in Nicolai I. papae epiſtola X. pag. 203. D. Harduin. *Fabr.* [*Ad concilium *CPolitanum*, anno, vt fertur, 854. habitum, aduotatio chronologica *Manſi* ib. p. 1031. [et in ſuppl. concil. I. p. 929.] Anno 847. vel 848. illud adligandum putat. *Mart.*]

[In calce huius tomi ed. Manſi ſubiecta eſt adpendix quarta, capitularia regum Francorum ſiſtens. *Mart.*]

*Murittanum siue apud Murittum in prouincia Senonica, praeside Guenilone archiep. Senonensi. Vide Lupi Ferrariensis epist. 115.

[°Capitula *Rodulfi*, archiepiscopi Bituricensis, (ex *Baluzii* Miscell. tom. VI.) *Mansi* ib. p. 943. *Mart.*]

Concilium apud *Benningdon* a praelatis et proceribus regni Merciae, sub Bertulpho rege. [v. *Wilkins* concil. M. Britann. I. p. 181. *Harl.*]

A. C. 851. Concilium *Kingesburiae*, sub eodem rege Mereiorum Bertulpho. Eiusdem charta de immunitatibus concessis monasterio Croylandiae, cum subscriptionibus episcoporum VII. et abbatum III. ducum II. comitum III. et Ollati pincernae ac legati regis Aethelwulphi West-Saxonum.

Suessionense, in quo Pippinus iunior, rex Aquitaniae, regno spoliatus, in clericum adtonsus, in monasterium S. Medardi deducitur. *Labbe* p. 1933. [Atenim, num id concilium sit genuinum, dubitat *Walch.* in: Entwurf etc. pag. 539. §. LXXXV. *Harl.*]

852. Conciliabulum *Cordubense*, Saracenis cogentibus vetans martyrium martyrumque cultum, vt ex Eulogii memoriali sanctorum *Baronius* ad an. 852. n. 16. [v. *Aguirre* concil. Hisp. tom. III. p. 149. *Harl.*]

[P] *Moguntiacum* concilium, Rhabano praeside, cum omnibus episcopis et abbatibus orientalis Franciae, Baioariae et Saxoniae. *Et illi quidem de absoluendis quaestionibus ecclesiastice* (fortasse *ecclesiasticis*) *tractatum habebant.* Hoc tantum annales Fuldenses. *Fabr.* — [*Ad concilium *Moguntiacum* II. a. 852. habitum additio *Mansi* ib. p. 971. [et in supplem. concil. I. p. 923.] Insunt duae chartae, quae ad hoc concilium pertinere videntur, ex *Lünig* spicilegio III. *Mart.*]

[*Conuentus *Ticinensis*, a. 825. [Forsan error est calami, et scribendum, 852.] habitus: *Mansi* ib. p. 973. *Mart.*] Fabr. ad a. 853. refert. *Harl.*]

853. *Senonense*, in quo datum priuilegium monasterii S. Remigii cum subscriptionibus archiepiscoporum III. episcoporum X. abbatum II. ex *Dacherii* spicilegio tom. I. p. 586. *Fabr.* — [°Ad concilium *Senonense* adnotatio chronologica *Mansi* ib. p. 975. Baluzii rationem probat, qui a. 845. huic concilio adsignat. *Mart.*]

Conuentus *Senonensis*, in quo actum de Burchardo, Carnutensi episcopo consecrando. *Labbe* p. 1934.

Ticinensis, capitula V.

Suessionense II. concilium in monasterio S. Medardi, praesente Carolo Caluo rege, canones XIII. et gestorum in actionibus VIII. Synodalium pars de clericis, ab Ebbone Remensi ordinatis, et de Hincmari successoris eius ordinatione. Confer *Flodoardum* lib. III. cap. 2. et *Balduinum* Chronici Cameracens. lib. 1. cap. 43. Subscri-

Digitized by Google

Subſcriptiones epiſcoporum XXXIII. chorepiſcopi I. abbatum VI. et Aeneae notarii ſacri palatii Domini Karoli.

Capitula XII. a Domno *Carolo* rege in eadem ſynodo propoſita. (In aliis capitulare Compendienſe a. 868.)

[*Ad *Sueſſionenſe* concilium, a. 853. habitum, canones additi ex Burchardo: *Manſi* ibid. p. 905. *Mart.*] Add. *Manſi* ſupplem. concil. I. p. 929. *Baron.* et *Pagii* annal. eccleſ. tom. XV. p. 402. *Walch.* et quos hic citat, in: Entwurf. p. 540. ſq. *Harl.*

*Concilium II. apud *Cariſiacum*, in quo iterum damnata *Gotheſchalci* doctrina. Adde Labbeum p. 1933.

Vermerienſe II. ad Vermeriam palatium, definitiones III.

826. *Romanum* Eugenii II. papae, praeſentibus epiſcopis LXII. presbyteris XVII. diaconis VI. capitula XXXVIII.

A. C. 853. *Romanum* Leonis IV. in quo capita XXXVIII. ſuperioris concilii repetita et additionibus quibusdam aucta, nouaque alia quatuor adiuncta ſunt. Acta depoſitionis *Anaſtaſii* presbyteri tituli b Marcelli, et Leonis papae epiſtola duplex ad Miſſos imperatorum et ad Anaſtaſium excommunicatum. Subſcriptiones epiſcoporum Leonis papae, Hlotharii imp. Pauli diaconi, vicem agentis Iohannis archiep. Rauennatis, epiſcoporum LXVI. presbyterorum XX. diaconorum VI. [Teſte *Walchio* l. c. p. 544. *Muratorius* in antiquit. Ital. med. aeui tom. VI. p. 389. putat, hoc concilium rom. ab eo, quod a. 855. habitum dicitur, haud eſſe diuerſum, cui vero contradixit *Manſi* ſuppl. I. p. 939. qui tamen nihil certius docuiſſe videtur Walchio. *Harl.*]

Eiusd. concilii breuiarium ex incerto ſcriptore de vitis pontificum, qui ſub Luitprandi ambulat nomine. Alia de eodem concilio ex Iohannis VIII. epiſt. 198. ex Hincmari tom. II. [⁊] opuſc. 47. de presbyteris criminoſis et ex annalibus Bertinianis ad a. 868. (tom. III. hiſt. Francorum du Cheſne.) Excommunicatio Anaſtaſii presb. a Leone et poſtea ab Adriano papa. Ediderat hanc Leonis IV. et ſuperiorem Eugenii II. ſynodum *Holſtenius* tomo II. collectionis Romanae. [v. *Manſi* ſupplem. concil. tom. I. p. 927. *Harl.*]

854. *CPolitanum,* ſub Ignatio patriarcha CPol. quo depoſitus eſt Gregorius Syracuſanus, vt narrat Nicetas in vita huius Ignatii, in hoc ipſo tomo *Labbei* p. 1200. et *Harduini* pag 961. Mentio etiam in Nicolai I. papae epiſtola X. pag. 203. D. Harduin. *Fabr.* [*Ad concilium *CPolitanum*, anno, vt fertur, 854. habitum, adnotatio chronologica *Manſi* ib. p. 1031. [et in ſuppl. concil. I. p. 929.] Anno 847. vel 848. illud adligandum putat. *Mart.*]

[In calce huius tomi ed. Manſi ſubiecta eſt adpendix quarta, capitularia regum Francorum ſiſtens. *Mart.*]

Digitized by Google

[Editionis Mansi tomus XV.]

A.C. 855. *Valentinum III.* Lotharii imp. iussu. Capita XXIII. ex quibus priora sex repetuntur in concilio Tullensi an. 859. Exemplum legis de confirmando iudicio episcoporum. Subscriptiones episcoporum VIII. et chorepiscopi Audini. Capitulum legis Gondobadae (Wisigothic. vel Burgundicar.) ex MSto Vaticano addidit Holstenius. [Plura scripsit *Walch.* in: Entwurf. p. 542. sq]

Ticinense cisalpinorum episcoporum. Capitula, quae imp. Ludouicus episcopis considerari praecepit. Rescriptum consultationis seu exhortationis episcoporum ad Dominum Ludouicum imp. *Fabr.* [*Ad concilium *Ticinense*, a. 855. additio (ex *Muratori* script. rer. ital. tom. I. part. 2.) *Mansi* p. 939. [et in supplem. I. p. 387.] *Mart.*]

[*Ad concilium apud *Bonoilum* villam, (in gratiam monachorum Anisolensium aduersus episcopum Cenomanensem, anno, vt fertur, 855. celebratum, quod ex *Martene* Anecdot. tom. VI. editioni suae intulit Coletus,) adnotatio chronologica et additio *Mansi* p. 26. — Ad annum 853. hoc concilium reuocat Mansi: additio petita est ex *Mabillon.* Annal. ord. Benedict. tom. III. adp. nr. VII. *Mart.*]

[*Concilium *Romanum*, a Leone IV. pontifice et Ludouico imperatore, in quo caussa iurium quorumdam parochiam inter Senensem et Aretinum episcopum definita est, anno incerto habitum. — Iudicatum Leonis IV. et Ludouici II. pro episcopo Senensi. *Mansi* pag. 28. *Mart.* Vide ad an. 853. de concil. Roman. *Harl.*]

*† Labbei cenotaphium Ioannae papissae, euersum **) demonstratione chronica ineluctabili p. 154-187. cum virgidemia Maresiana p. 187-218. et praemetia Hottingerianae virgidemiae p. 218-221. Durius in haereticos dictorum defensio exemplis Christi, et apostolorum Petri, Paulli, Ioannis et Iudae, apostolicique viri Ignatii, p. 221. sq.

Editionis Regiae tomus XXII.

Benedicti papae epistola 1. ad Hincmarum Remensem confirmatio synodi Suessionensis II. cum priuilegio ecclesiae et archiepiscopi Remensis, 2. ad episcopos in regno Caroli constitutos, aduersus Hubertum clericum, *3. ad episcopos Galliarum in confirmationem priuilegiorum Corbeiae, 4. ad Hludouicum abbatem monachosque monasterii SS. martyrum Dionysii, Rustici et Eleutherii.

[?] Concilium *Wintoniense* generale Anglicum, in quo celebris donatio Aetheluulfi regis West-Saxoniae, praesente eodem et Beorredo rege Merciae et Edmundo rege

**) Subiicitur etiam tomo priori *Labbei* de scriptoribus eccles. Paris. 1660. 8.

rege Eaftanglorum, vna cum archiep. Cantuarienfium et Eboracenfium caeterisque totius Angliae epifcopis et optimatibus confirmatur. [v. *Wilkins* concil. M. Britann. tom. I. p. 183. fqq. *Harl.*]

[* Concilium *CPolitanum*, in quo Gregorii Syracufani fautores damnantur, a. 856. habitum: *Manfi* XV. p. 123. *Mart.* et *Manfi* fuppl. concilior. I. p. 949. fed id concil. dubium effe videtur *Walchio* Entwurf. p. 545. *Harl.*]

[*Ad fynodum *Wormatiae*, (quam dedit Coleti,) in qua confirmata eft Bremenfis ecclefiae cum Hamburgenfi vnio, adnotatio chronologica et addito *Manfi* l. c. p. 129. Ab anno 857. ad a. 864. hanc fynodum transfert. Addita funt: Ludouici regis Germaniae diploma, ex Lünigii fpicileg. ecclef. — Nicolai I. pontif. bulla pro translatione loci cuiusdam, in dioecefi Fardenfis epifcopi fiti, in ditionem archiepifcopi Hamburgenfis. — Eiusdem bulla pro coniunctione epifcopatus Hamburgenfis et Bremenfis. *Mart.*] Pagius id adfignarat a. 857. *Manfi* autem in fupplem. conc. I. p. 953. fqq. anno 857. Sed reuera imperii comitia fuerunt. vid. *Walch.* Entwurf. p. 545. fq. §. CI. (vbi de fynodo feq. Moguntiaca agit,) not. 2. *Harl.*]

A.C. 857. Synodus *Carifiaca* pro reformandis moribus ecclefiae. Epiftola fynodalis fub nomine Caroli regis.

† *Moguntina* fub Carolo archiepifc. cuius mentionem faciunt annales Francorum et Lambertus Schafnaburgenfis.

858. *Nicolai I.* papae epiftolae pridem editae Rom. 1542. fol. Harum primae fedecim in cauffa Photii atque Ignatii, ex quibus 1. ad vniuerfos catholicos. 2. 5. 7. 8. 9. ad Michaelem imp. CPol. 12. ad Bardam Caefarem, 14. ad Theodoram Auguftam, 15. ad Eudoxiam Auguftam, 3. 6. 11. ad Photium, 13. Ignatium patriarcham CPol. 4. ad omnes fideles, 10. ad clerum CPol. 16. ad fenatores CPolitanos.

In epiftola 7. et 10. occurrunt capitula in fynodo, nefcio qua, a Nicolao promulgata.

Epiftolae feptem de concilio cogendo in cauffa Lotharii regis, 17. ad Lotharium regem, 18. et 10. ad Carolum Caluum regem, 19. ad Ludouicum imp. 21. ad Hermentrudem reginam, 22. ad epifcopos Galliae et Germaniae, 123. ad epifcopos in concilio Metenfi refidentes.

Aliae epiftolae varii argumenti: 24. ad Trafulfum abbatem Corbeienfem, priuilegium monafterii Corbei. 25. 30. 31. 35. 50. 52. 57 60. ad Carolum Caluum regem, 26. 54. ad epifcopos in regno Caroli conftitutos, 27. ad Ludouicum Germaniae et Carolum Caluum reges, 69. ad Ludouicum et Carolum, Caroli Calui regis (et Hermentrudae) filios, 28. 29. 37. ad Hincmarum archiep. Remenfem, 70. ad Hincmarum et ceteros epifcopos in regno Caroli conftitutos de cauffis odii et inuidiae Graecorum in ecclefiam latinam, 32. ad epifcopos fynodi

Siluanectensis, 33. 34. ad Rothaldum episcopum Suessionensem, 36. 67. ad Hermintrudem reginam, 39-44. in caussa pp) Rothaldi Suess. (infra in [P] concilio rom. a. 865) 45. ad Franconem episc. Tungrensem, 46. 47. in concilio Suession. a. 866. 48. ad Theutbergam reginam, 49. 63. ad episcopos in regno Lotharii constitutos, 51. 64. ad Lotharium regem, 52. in synodo Suess. a. 866. 53. 55. 56. ad Ludouicum regem Germaniae, 58. ad episcopos in regno Ludouici constitutos, 59. ad Adonem archiepisc. Viennensem de diuortio inter Lotharium regem et vxorem eius Theutbergam, 61. ad Rothbertum episc. Cenomanensem, 62 ad vniuersos episcopos et principes Galliae, 65. ad Hilduinum clericum, 68. ad Hucbertum abbatem, fratrem Theutbergae reginae.

Post epistolam 54. subiicitur etiam *Arsenii* episcopi Hortensis, sedis apostolicae legati, epistola generalis ad omnes episcopos de excommunicatione Ingeltrudis, Mattefredi comitis F. coniugis Bosonis comitis.

Aeneae, Parisiacensis vrbis episcopi, praefatio libri aduersus decem obiectiones Graecorum, qui integer editus est a *Dacherio* tomo VII. spicilegii.

Adpendix I. epistolarum Nicolai I. papae, in qua 1. 16. 21. ad Carolum Caluum regem, 2. ad episcopos legatos, in Franciam missos, cum commonitorio, 3. ad vniuersos episcopos, quae exstat in concilio rom. a. 863. Epistola *Aduentii* episcopi Meteusis ad Nicolaum papam. *Caroli Calui* regis ad eundem, 4. Nicolai papae ad Aduentium, 5. 8. 18. 24. ad Hincmarum Remensem, 6. ad monachos S. Karilefi, vt episcopo Cenomanensi iubeste ne detrectent, 7. ad episcopos in regno Caroli Calui constitutos, 9. ad Rotlandum episc. Arelatensem, 10. ad episcopos constitutos in regno Lotharii, 11. ad vniuersos episcopos, 12. ad Herardum archiep. Turonensem, quae exstat in concilio Suessionensi an. 866. 13. ad Rodulfum Bituricensem archiep. eiusque coëpiscopos. *Lotharii* regis ad Nicolaum. 14. Nicolai papae ad clericos in concilio Suessionensi restitutos, quae exstat in concilio Suess. a. 866. 15. ad Aquitanos seu duces Aquitaniae, 17. ad Riuoladrum episcopum de poenitentia imposita [P] Winaro, qui tres filios suos peremerat, 19. ad Rodulfum archiep. Bituricensem, 20. ad Egilonem archiep. Senonensem, 22. ad Salomonem regem Brittonum. Seruati Lupi abbatis Ferrariensis ad Nicolaum, 23. ad Wenilonem archiep. Senonensem et coëpiscopos eius.

†Decreta seu rescripta Nicolai papae, ex Gratiano in vnum collecta per *Io. Cochlaeum*, et sub XX. titulis digesta atque pridem cum epistola ad Michaelem imp. edita Lipsiae 1536. 4.

Frag-

pp) Epistolae Nicolai I. ad Rothaldi caussam et restitutionem spectantes, exstant et in primis editionibus Paris. bibliothecae patrum a. 1579. et 1589. Alias quasdam dederunt *Io. Cordesius*, Paris. 1615. 4. et *Franciscus du Chesne* in scriptoribus histor. Francorum Paris. 1641. fol.

Digitized by Google

Fragmenta quaedam pauca epistolarum Nicolai I. ad Huntfridum Morinensem episc. ad Herardum Turonensem archiepisc. ad Adonem, Viennensem archiep. ad Frotarium, archiep. Burdigalensem, et ad Carolum regem, collecta ex Gratiano et Iuone.

Responsa Nicolai I. papae *ad consulta Bulgarorum*, qq) capita CVI.

Adpendix II. epistolarum Nicolai papae: quatuor ad Adonem Viennensem. Epistola Anastasii bibliothecarii de mortuo (a. C. 867. 12. Nouembr) Nicolao, et electo eius in locum Hadriano II. rr) Poterat etiam addi *adpendix tertia* ex *Baluzii* tomo V. Miscell. p. 479. seqq. vbi Nicolai huius capitula responsionum ad legationem Salomonis missi a rege Hludouico Germanico, 2. epistola ad Ludouicum imp. 3 ex epistola ad Carolum regem maiorem, et ad Gufredum Morinensis ecclesiae episcopum, et ex decretis Nicolai papae fragmenta. Nec non 4. Responsa ad consulta Arduici archiep. Vesontionensis, quae edidit *Dacherius* tomo XII. spicilegii, Paris. 1675. 4.

[* XVI. priores epistolae in caussa Ignatii et Photii, prouti exstant in cod. Vaticano MMMDCCLXXXIX. (quem quidem eumdem esse putat, quem Nicolaus ipse in monumentum perpetuum confici iussit,) subiectis adnotationibus quibusdam, cum a romano collectore, tum etiam a Labbeo omissis: *Mansi* XV. p. 159. sq. *Mart.*]

[* Decretum Nicolai papae, (ex *Baluzii* Miscell. tom. V.) *Mansi* ib. p. 458. *Mart.*]

[* In epistolas Nicolai excursus chronologicus; p. 463. *Mart.*]

[* Adpendix ad epistolas Nicolai I. — Epistolae ad Adonem, archiepisc. Viennensem; ad Salomonem. Britanniae regem, eiusque coniugem; ad Festinianum episc. Dolensem; fragmentum epistolae ad Albuinum, (forte Adonem archiep.) Viennensem: *Mansi* ib. p. 469. sq. *Mart.*]

[* Fragmenta ex decretis Nicolai pontif. (ex Burchardi cod. MSt. petita;) ibid. pag. 473. *Mart.*]

Hincmari Remensis ss) capitula XVII. data anno 852. presbyteris parochiae suae. Alia XXVI. quibus de rebus magistri et de ani per singulas ecclesias inquirere et episcopo renunciare debeant. Alia III. superaddita anno duodecimo episcopatus, [?] hoc est Christi 857. Alia capitula V. data presbyteris in synodo Remensi a. 874. Et alia capitula XIII. archidiaconis et presbyteris Gunthario et Odelhardo, anno eodem, siue vt mauult Sirmondus, 877.

* Hincmari

qq) Haec cum pluribus Nicolai huius epistolis exhibet etiam Baronius tomo X. Annal.

rr) V. supra, ad vol. X. p. 606. *Harl.*

ss) Vide supra pag. 271. nr. 26. Opera Hincmari, a Sirmondo edita duobus voluminibus Paris. 1645. fol. In illis capitula illa leguntur tom. I. p. 710. 716. 730. 752. 758. sicut illa idem Sirmondus vulgauerat in adpendice ad tomum tertium conciliorum Galliae.

Digitized by Google

*Hincmari eiusdem epistola ad presbyteros Rhemensis parochiae de baptismo, a Labbeo ex MSto codice edita. Incipit: *Cupiens vos in omni sensu et doctrina atque operis perfectione.*

Isaaci episcopi Lingonensis canones, sub vndecim titulis digesti ex libris capitularium praecipue tribus posterioribus, quos ad Ansegisi abbatis collectionem Benedictus Leuita addidit, de quibus supra pag. 252. sqq. vbi etiam de Isaaco atque Herardo.

A.C. 858. *Herardi* archiepiscopi Turonensis capitula CXL. excerpta in synodo ex corpore sanctorum canonum.

Walterii siue *Gualteri* Aurelianensis episcopi capitula XXIV. compresbyteris promulgata in synodo apud Bullensem fundum anno ordinationis suae secundo, hoc est a. C. 871. vt Cellotius coniicit.

†Lud. Cellotii, S. I. in Walterii capitula notae.

CPolitanum concilium, in quo Photius, Ignatio exturbato, inauguratus est, vt narrat Nicetas in Ignatii vita p. 963. et Nicolaus papa in epistolis, his adde auctorem Synodici veteris c. 148. supra p. 253. ed. vet. et ed. nou. p. 417. Vide *Labbeum* p. 1933. sq.

Suessionense, iussu Ludouici regis transrhenani, de quo Flodoardus lib. III. c. 23.

Capitula XV. e synodo apud *Carisiacum* missa ad Ludouicum regem Germaniae, quum is ad occupandum Caroli fratris sui regnum seditiosorum impulsu venisset. [De hoc aliisque tribus conuentibus in illa caussa v. *Walch.* l. c. p. 547.]

[* *Turonensis* synodus, in qua canonum collectio data est ab Herardo archiepiscopo, a. 858. *Mansi* l. c. p. 523. *Mart.*] — Add. *Martene* thes. anecdot. tom. III. p. 842. et *Mansi* supplem. conc. I. p. 979. *Harl.*]

[*Synodus *Moguntina*, in qua Abbo quidam reus incestarum nuptiarum damnatur, an. circiter 858. habita; *Mansi* ib. pag. 525. [et in supplem. concil. I. pag. 979.] *Mart.*]

859. *Metense* siue in Mediomatrico ciuitate, adnuentibus gloriosis principibus Carolo et Hlothario, capita XII.

Lingonense, in suburbio Lingonicae vrbis siue in Andemantunno Lingonum, siue in Lingonensi territorio in abbatia SS. tergeminorum, Speusippi, Eleusippi et Meleusippi, praesente Carolo rege. Canones XVI. infra in concilio Tullensi.

[* *Lingonense* concilium, in quo largitio quaedam pia confirmatur, a. 859. habitum. *Mansi* ib. p. 545. *Mart.*] add. *Walch.* l. c. p. 548. sq. *Harl.*]

Tullense I. apud *Saponarias*. Capitula XIII. Libellus proclamationis Caroli regis aduersus Wenilonem archiep. Senonensem. Epistolae synodales, 1. ad Wenilonem, 2. ad [?] episcopos Britonum, qui a metropolitano suo defciuerant; 3. ad

Digitized by Google

3. ad Britones excommunicatos. Canones XVI. ſynodi Lingonenſis relecti, ex his primi ſex ſunt ex concilio Valentino a. 855.

Herardi archiep. Turonenſis commonitorium ad Wenilonem archiep. Senonenſem.

Siſtercienſe, in quo priuilegium Saxiacenſis monaſterii confirmatur, vt videre eſt apud *Mabillonium* ſaec. IV. Benedictin. parte 2. p. 500.

CPolitanum, quo Ignatius patriarcha damnatur, vt refert Nicetas in Ignatii vita p. 966. 967. Anaſtaſius Bibl. in praefat. octauae ſynodi pag. 751. hoc tomo V. Harduin. Auctor Synodici veteris c. 149. ſupra p. 254. ed. vet. et ed. nou. p. 417.

A. C. 860. *Aquisgranenſe* duplex, in cauſſa Theutbergae vxoris Lotharii regis. Epiſtola epiſcoporum regni Lotharii ad Nicolaum I. papam. [De memorabilibus his II. conc. plura leges ap. *Walch.* l. c. p. 550. ſq. et quos ille laudat. *Harl.*]

Confluentinum, quo inter quinque reges, Ludouicum et Carolum, Carolique filios Ludouicum, Lotharium atque Carolum, pax et concordia ſaucitae fuerunt, praeſentibus epiſcopis X. abbatibus II. et laicis XXXIII. Adnunciationes Ludouici regis latine exhibentur, theotiſca lingua deſiderantur, vti etiam in Baluzii editione, de qua ſupra p. 503. ed. vet. et ed. nou. p. 751.

Tullenſe II. in Tullenſis territorii villa *Tuſiaco*, canones V. cum ſubſcriptionibus epiſcoporum LVII. *Confirmatio priuilegiorum S. Martini Turonenſis, cum ſubſcriptionibus epiſcoporum XXXI. Epiſtola ſynodalis ad rerum eccleſiaſticarum peruaſores. Epiſtola Hincmari ") Remenſis ſcripta ſynodi iuſſu ad Rodulfum Bituricenſem et Frotarium Burdigalenſem metropolitanos Aquitaniae de nuptiis Stephani et filiae Regimundi comitis.

[*Concilium *Mediolanenſe* in cauſſa Engeltrudis, Boſonis comitis adulterae vxoris, circa an. 859. vel 860. iuſſu Nicolai I. celebratum: *Manſi* ib. p. 589. [et in ſupplem. concil. I. p. 983.] *Mart.*]

[*Walch.* l. c. pag. 551. §. CXII. animaduertit, Ignatium gradu ſuo depulſum apud pontific. romanum eſſe conqueſtum, et Photium quoque ambiiſſe pontificis rom. gratiam, ideoque Nicolaum duo legatos miſiſſe CPolin, eſſe certum; dubium vero, num antea ea de cauſſa *Romae* concilium ſit habitum, citatque *Manſi* ſupplem. concil. tom. I. p. 983. *Harl.*]

861. *CPolitanum*, quo geſta pro Photio et contra Ignatium confirmantur, et Photius anathema in Nicolaum papam pronunciat, vt refert *Nicetas* in Ignatii vita p. 983. Haec ipſa ſynodus eſt in templo SS. apoſtolorum habita, duabus ſeſſionibus, quae *prima* inde et *ſecunda* adpellata eſt, et canones habet XVII. a Photio, vt aiunt,

") Tom. II. operum Hincmari p. 647.

aiunt, compositos, quos post synodum [f] octauam a. 570. graece et latine exhibent conciliorum collectores, Binius, Regia et Labbeua p. 1511. et Harduinus p. 1195. cum praefat. Io. Zonarae. Iidem canones cum Balsamonis, Zonarae et Alexii Aristeni scholiis graece et latine leguntur in *Beueregii* magno synodico tom. I. p. 331. *Fabr.* Conf. *Cauei* histor. litter. SS. eccl. tom. II. p. 77. *Walch.* l. c. p. 552. sq. *Assemann.* in libro I. (vbi saepe multumque grassatur in Photium,) cap. VI. p. 124. sqq. 139. sqq. cap. VII. p. 156. sqq. et frequentius. *Lambec.* VIII. p. 873. sq. nr. 17. cod. Vindob. XLIV. p. 929. sq. nr. 41. cod. XLV. — De synodis, in caussa Photiana CPoli celebratis, v. supra, vol. X. pag. 673. sqq. *Harl.*

Romanum, in causa Ioannis Rauennatis episc. Acta tribus distincta actionibus recitant Anastasius in vita Nicolai papae et Burchardus. *Fabr.* [*Concilium *Romanum* in caussa Ioannis Rauennatis episcopi plenius et integrius ex cod. ecclesiae Modoctiensis: *Mansi* XV. p. 597. *Mart.*] Num eodem anno 861. ap. Walchium duo concilia, alterum de Photio; (de quo v. *Mansi* suppl. concil. I. p. 984.) alterum in caussa Io. Rauennatis episc. habitum (cuius acta etiam exstant in *Murator.* scriptor. rer. ital. tom. II. part. 1. p. 104. et *Bacchini* adiecit Agnelli libr. pontif. p. 80. adpend.) an vnum tantummodo concilium sit declarandum, dubium esse videtur *Walchio* in: Entwurf. p. 553. sq. Add. eumdem de eadem caussa ibid. p. 557. sq. aliosque ab eo citatos ad a. 863. et quae actutum de illis conciliis ex Mansio adnotantur. *Harl.*

A. C. 862. *Senonense* incerto loco, de deponendo Herimanno episcopo Niuernensi. Wenilonis archiep. Senonensis et coëpiscoporum eius epistola ad Nicolaum papam, cum Nicolai responsione. Vide *Labbeum* p. 1934. [et *Baluz.* opp. Lupi p. 194. et 516. *Harl.*]

[* *Romana* concilia duo, aliud, in quo Rhadoaldus et Zacharias episcopi CPolin missi, ad caussam Ignatii et Photii implorandam; aliud, in quo gesta a legatis illis infecta declarantur, a. 860. et 861. habita; *Mansi* ibid. p. 609. *Mart.*]

[* *Mediolanense* concilium in caussa Engeltrudis; quae, marito relicto, cum adultero degebat, iussu Nicolai I. conuocatum, a. circiter 860. *Mansi* ibid. pag. 609. *Mart.*]

Suessionensia duo, praesente Carolo Caluo rege: vnum contra Balduinum comitem et filiam eiusdem Caroli Iuditham, quae clam cum Balduino ausugit; et alterum, in quo Rothardus episc. Suessionensis episcopali priuatus est communione, donec obediret. Vide, quae ex Annalibus Bertinianis *Labbeus* p. 736. 1936. sq. *Harduinus* p. 569.

Romanum, in quo conditi canones duo contra Theopaschitas.

Aquisgranense III. in caussa Theutbergae, vxoris Lotharii regis, vbi permissum Lothario, vt aliud coniugium iniret. Canones X. Contestatio Hlotharii regis, adpel-

Digitized by Google

adpellantis episcopos de coniugio sibi permittendo. Sententia episcoporum. Collectio locorum ex S. scriptura, conciliisque et scriptis patrum a duobus episcopis facta, an liceat homini, vxore dimissa, aliam ducere, adhuc illa viuente.

[* Fragmentum alius libelli in celebri caussa Lotharii regis concilio exhibiti, (ex cod. Palat. Vaticano;) *Mansi* ib. p. 626. *Mart.*]

Priuilegium monasterii *S. Dionysii*, in epistola episcoporum, qui fuere *Pistis* Suessiones euocati. Subscriptiones episcoporum XXXIX. et abbatum XI. Confirmatio priuilegii eidem monasterio dati a Landerico Parisiensi episcopo, cum subscriptionibus episcopor. XXXII. et Adalgarii notarii, qui ad vicem Gaushleni regiae dignitatis cancellarii recognouit. *Fabr.* [* Ad *Pistense* concilium, a. 862. habitum, additio *Mansi* ibid. p. 635. *Mart.*]

A. C. 863. *Siluanectense*, in quo Rothardus episc. Suessionensis, Hincmaro Remensi instigante, damnatus et in monasterium detrusus est.

Epistolae II. synodales episcoporum regni Lotharii.

††*Scirachauanense* in Armenia maiore, in quo damnati sunt errores Nestorii, Eutychetis, Dioscori et aliorum: recepta, sed [?] tecte, non aperte Chalcedonensis synodus, canones XV. conditi, quos armeniace edidit et latine vertit *Clemens Galanus* in conciliatione ecclesiae Armen. parte 2. tom. I. p. 139.

Conuentus in loco, qui dicitur *Pistis*, (Ponte Arcarum siue potius *Pistres* ad Andelam fluuium,) canones IV. priuilegium S. Martini Turonensis confirmatum in synodo Pistensi. Vide *Labbeum* p. 1933. Subscriptiones episcoporum XVI. abbatum VI.

Concilium incerti loci *in Aquitania* contra Stephanum, comitem Aruernorum, praesentibus papae Nicolai legatis. *Labbe* p. 1937.

Vermeriense de controuersia Roberti Cenomanensis episc. cum monachis S. Karilefi. *Labbe* p. 1938. *Fabr.* [* Ad concilium *Vermeriense* in caussa monasterii Anisolensis, a. 863. habitum additio *Mansi.* — Iudicium in gratiam Anisolensium monachorum probatum; *Mansi* ibid. p. 669. *Mart.*]

Metense, (in synodo Romana insequuta mox damnatum,) de diuortio Lotharii et Theutbergae, coniugisque Waldradae. [De hoc et seqq. concil. copiose agit multosque citat VV. DD. *Walch.* l. c. p. 556. sqq. *Harl.*]

Romanum, in quo Metensis synodus damnata eiusque acta rescissa, et Guntharius ac Theutgaudus archiepiscopi, praecipui Lothariani diuortii adsertores, depositi sunt. Canones V. Epistolae schismaticorum virulentae. *Fabr.* [* Ad synodum *Romanam* a. 863. habitam additio: — Epistola Nicolai ad Vitalem Gradensem patriarcham, qua illum ceterosque suffraganeos ad synodum Romae III. Kal. Nou. habendam inuitat: *Mansi* XV. pag. 660. [et in supplem. concil. I. pag. 985.] *Mart.*]

Digitized by Google

[*Concilium seu conuentus *Atinacensis*, in quo, legato apostolico tradente, Lotharius rex vxorem recipit in thorum, et Engeltrudis adulterii rea communione priuatur, a. 865. habitus: *Mansi* ibid. p. 679. [et in supplem. conc. I. p. 993.] *Mart.*] Sed verum fuisse concilium, negat *Walch.* l. c. p. 560. *Harl.*]

A. C. 865. *Romanum*, in quo Rothardus episc. Suessionensis restitutus. Libellus proclamationis, quem Rothardus Nicolao papae obtulit. Sermo eiusd. Nicolai, quem ex ambone in missa fecit in basilica S. Mariae ad praesepe die vigiliarum Natiuitatis Domini. Epistolae eiusd. 1. ad clerum et plebem ecclesiae Romanae, 2. ad Carolum Caluum regem, 3. ad Hincmarum archiep. Remensem, 4. ad vniuersos episcopos Galliae, 5. ad clerum et plebem Suessionicam, 6. ad Rothardum. *Fabr.* [*Ad concilium Romanum VII. a. 865. celebratum, additio. — Fragmentum epistolae Nicolai ac Ludouici imp. ex Gratiano: *Mansi* ibid. p. 703. *Mart.*]

866. *Suessionense III.* pro caussa Vulfadi Bituricensis episc. epist. XIV. 1. Nicolai papae ad Hincmarum Remensem, 2. Caroli regis ad Nicolaum, 2. Nicolai ad regem Carolum, 4. ad Herardum archiep. et alios, 5. Schedulae siue libelli quatuor ab Hincmaro oblati synodo, 6. adnunciatio Herardi archiep. 7. Synodica ad Nicolaum papam, cum subscriptionibus episcopor. XXXV. 8. altera ad eumdem de Britonum infestationibus, et de Actardo episc. qui Romam cum actis synodi mittebatur, 9. Caroli regis ad papam, 10. Priuilegium monasterii Solemniacens. 11. epistola Nicolai papae ad episc. synodi Suessionicae, 12. ad Hincmarum Remensem, 13. ad Carolum regem, 14. ad Vulfadum clericum Remensem et socios. [v. *Fleury* hist. ecclef. libr. 50. §. 271. *Dupin* biblioth. des auteurs ecclef. tom. VII. p. 32. sqq. etc. *Harl.*]

[*Synodus *Ticinensis* a. 866. (ex *Harzhemii* concil. German. tom. II.) *Mansi* ib. p. 759. *Mart.*]

[*] *Hincmari* Remensis epistolae IV. ad idem concilium pertinentes, 1. 3. et 4) ad Nicolaum papam, 2) ad Egilonem archiep. Senonensem.

860. *Incerti in Gallia loci* conuentus, in quo actum de Ingeltrude Bosonis comitis vxore, quae virum suum reliquerat; ex tom. II. opp. Hincmari p. 669.

866. Priuilegium monasterii *Atrebatensis* in concilio *Vermeriensi* datum, cum subscriptionibus archiepiscopor. VI. et episcoporum XXV. abbatum XI.

867. *Tricassinum* siue apud Trecas: 1) epistola episcopor. ex regno Caroli et Lotharii ad episcopos in regno Ludouici manentes, 2) epistola synodica concilii ad Nicolaum papam, cum subscriptionibus episcoporum XX. 3) Caroli Calui regis ad papam Nicolaum. *Fabr.* [*Ad *Tricassinum* concilium, an. 867. additio. — Litterae synodicae concilii *Trecensis* pro ecclesia Niuernensi, (ex *Mabillon.* annal. ord.

Digitized by Google

ord. Benedict. tom. III. adp. nr. XIV.) *Mansi* XV. p. 1801. *Mart.*] add. *Mansi* supplem. concil. tom. I. p. 997. *Harl.*

Editionis Regiae tomus XXIII.

Hadriani papae uu) epistolae XXXII. 1) ad synodum Tricassinam, 2) ad episcopos synodi Suessionensis, 3. 13. 14. 19. 25. 29. 30) ad Carolum Caluum regem, 4. 12. 18. 21) ad Hincmarum Remensem, 5) ad Herardum archiep. Turonensem, 6) ad Actardum episcopum Numneticae ecclesiae, 7. et 23) ad Ludouicum regem Germaniae, 8) Lotharii regis ad Hadrianum papam. Hadriani responsio, cuius Regino meminit, non exstat. Sed exstat 9) alia Hadriani ad Lotharium epistola de Theutbergae solutione, 10) ad Waldradam, 11) ad episcopos Germaniae, 15) ad proceres regni Lotharii, 16. 22) ad Proceres regni Caroli Calui, 17. 20. 24) ad episcopos in regno Caroli constitutos, 26) ad proceres regni Caroli Calui, et quondam Lotharii regis, 27) ad episcopos in regno Caroli et quondam Lotharii constitutos, 28) ad episcopos synodi Duziacensis, 31. et 32) ad Adonem Viennensem episcopum.

A. C. 868. Conuentus episcoporum apud *Carisiacum*, in quo Willebertus presbyter Turonicae dioecesis examinatur, alibi postea consecrandus in episcopum Catalaunensem.

[P] *Wormatiense* concilium de variis ecclesiasticae disciplinae partibus canones XLIV. Et alii deinceps vsque ad LXXX. in alio fortassis Wormatiensi concilio superadditi. *Fabr.* [* Ad concilium *Wormatiense*, a. 868. habitum, additio *Mansi* XV. pag. 883. Inest diploma pro fundatione Parthenonis Heresiensis in dioecesi Paderbornensi, ex Lünigii spicileg. in Paderbornensibus p. 697. *Mart.*] *Walch* in: Entwurf. p. 562. sq. citat etiam *Mansi* supplem. concil. I. p. 999. (vbi quoque p. 1001. sqq. tria, quae posthac ex eius collectione ampliss. referuntur, concilia quorum tamen memoria partim est parum certa, partim manca, memorantur,) *Baron. Pagii* et *Mansi* annal. eccles. tom. XV. p. 92. et 157. etc. *Harl.*

[* *Pistensis* conuentus in caussa Hincmari, Landunensis episcopi, rebus ecclesiae suae a Carolo rege exspoliati; *Mansi* ib. p. 885. *Mart.*]

[* Concilium *Romanum*, in quo Anastasius cardinalis, saepe antea damnatus, itidem damnatur, a. 868. habitum; *Mansi* ib. p. 887. *Mart.*]

[* Concilium incerti loci episcoporum Galliae et Burgundiae, a. 868. habitum; *Mansi*, ib. p. 887. *Mart.*]

[* *Laudunensis* synodus dioecesana pro indicenda sacrorum cessatione in tota illa dioecesi ad nutum episcopi, a. 869. habita; *Mansi* ib. p. 888. *Mart.*]

uu) Alias Hadriani epistolas habes in actis synodi CPol. a. 869.

Digitized by Google

[* *Romana* vel forte *Casinensis* synodus, pro restitutione Gunthario, Coloniens. episcopi, et aliorum, anno forte 869. Hadriani II. a. II. habita, *Mansi* ib. pag. 889. *Mart.*]

[* Synodus *Caphartutae* Iacobitarum pro statuenda inter eos ecclesiastica hierarchia, a Ioanne patriarcha anno 869. celebrata; (ex *Assemanni* bibl. orient. tom. II.) *Mansi* ib. p. 895. [et in suppl. concil. tom. I. p. 1011.] *Mart.*]

[Subiuncta est huic tomo adpendix V. continuationem capitularium regum Francorum continens. *Mart.*]

[Editionis Mansi tomus XVI.]

A. C. 869. CPOLITANVM quartum, inter oecumenica ex romanae eccles. et Graecorum Λατινοφρόνων sententia *octauum*, episoporum centum et duorum, auspiciis Basilii imp. pro Ignatio patriarcha contra Photium in aede S. Sophiae congregatorum. Huius concilii acta in decem πράξεις siue sessiones distincta ex veteri antiqua versione, (locupletiore passim,) *Anastasii* bibliothecarii rom. qui illam Hadriano papae dicauit, et duabus postremis actionibus ipse, Ludouici imp. legatus, interfuit, exstant in edit. Romana, in Binianis 1618. 1637. Regiaque nec non Labbei et Harduin. concilior. collectione, et praemittuntur actis graeco-latinis ex editione *Matthaei Raderi*, S. I. qui primus haec edidit Ingolstad. 1604. 4. Historica praefatio p. 749. ed. Harduin. *Fabr.* Conf. *Walch.* Entwurf pag. 564. sqq. qui iam laudat *Cauei* hist. litter. SS. eccl. vol. II. p. 79. *Baron.* et *Pagii* annal. ecclesf. tom. XV. pag. 161. sqq. *Richer.* histor. concil. general. lib. I. cap. 12. p. 348. *Lupi* Opp. tom. III. p. 259. 321. *Catalani* concil. oecum. illustr. tom. I. p. 298. etc. *Assemann.* in bibl. iuris orient. canon. et ciu. libr. I. cap. 6. §. CII. sqq. p. 131. sqq. contra Fabric. nostrum vv) aliosque, quos scilicet vocat, haereticos recentiores, inprimis contra Photium multa acriter declamitat: item per totum cap. VII. de hac synodo, inprimis, (vt verbis Assemanni vtar,) „de synodo CPolitana in templo S. Sophiae, vt dicitur, a Photio celebrata, et a schismaticis recentioribus in codicem canonum intrusa." Pariter copiose persequitur cap. VIII. pag. 243. sqq. historiam actaque synodi CPolit. octauae oecumenicae; ideo pag. 258. sq. agit de versione Anastasii bibliothecarii latina, atque p. 259. sqq. acta graeca ac p. 292. sqq. epistolas, a synodo octaua scriptas, aliaque, quae ad illius historiam pertinent, ex Vaticano et Ottoboniano codd. recenset illustratque: p. 322. sqq. inquirit, quisnam fuerit, et qua aetate vixerit scholiastes graecus, qui et acta synodi octauae in compendium graece redegit, et adpendicem graecis actis subiunxit. Illum vero ex adpendice, collatis tom. X. concil. Labb. ed. Venet. p. 930. aliisque locis, docet, ab a. 891. ad 900. floruisse, coniicitque, pluribus prolatis argumentis, eum fuisse *Nicetam Paphlagonem*, qui vitam S. Ignatii, patriarchae CPolitani in lucem emisit. Pag. 326. sqq. canones

vv) v. supra, vol. X. p. 673. sq. vbi quoque codd. quosdam de hoc concilio iam laudaui. *Harl.*

Digitized by Google

canones ipſos, qui ſunt latini XXVII. refert, addita vbiuis adnotatione, qui deſiderentur in actis graecis. *Harl.*

Breuiarium ſynodi ab Anaſtaſio compoſitum p. 760. Aliud graece et latine pag. 1140. quod traditur γεγραμμένων ἐν τῷ δεξιῷ ἐμβόλῳ τῆς ἐκκλησίας, et malae fidei arguitur a *Frid. Spanhemio* fil. tom. II. Opp. p. 639. ſeq.

In *actione I.* occurrunt *Hadriani* papae epiſt. ad Baſilium imp. p. 766. Harduin. et graece p. 1027. *Theodoſii* Hieroſol. ad Ignatium CPol. p. 771. et graece p. 1031. Libellus profeſſionis epiſcoporum p. 773. Definitio *Thomae* metropolitae Tyri pag. 776.

Actione II. Libellus confeſſionis epiſcoporum, qui in Ignatium patriarcham peccauerint, p. 783.

Actione III. Baſilii imp. epiſtola ad Nicolaum papam, pag. 790. *Ignatii* ad eumdem, p. 791. *Hadriani* papae ad Ignatium, p. 793.

Actione IV. epiſtola 1) *Nicolai* papae ad Michaëlem imp. p. 802. et quaedam ex illa graece, p. 1043. Epiſtola 2) ad eumdem, p. 807. 3) ad Photium, p. 811. et pars graece, p. 1045.

Actione V. altera ad Photium epiſtola *Nicolai*, quae incipit: *Omnis vtilitas et profectus animarum catholica fide munitur et dilectione euangelii tuetur*, p. 820.

Actione VI. epanagnoſticum romanorum vicariorum, p. 825. imperatoris *Baſilii*, pag. 834.

Actione VII. Nicolai papae epiſtola ad epiſcopos et clerum CPol. pag. 842. [¶] Capita ſynodi ſex p. 847. Graece p. 1070. *Hadriani* papae epiſtola ad Baſilium imp. p. 860. ad Ignatium CPol. p. 861. adlocutiones tres ad concilium *Romae* a papa Hadriano coactum, p. 862. 865. 866. et graece pag. 1075. ſeq. Canones V. cum ſubſcriptionibus papae Hadriani et epiſcoporum p. 868. et graece p. 1081. ſine ſubſcriptionibus.

Actione VIII. Libellus apologeticus *Petri* monachi, p. 876. caput XX. Concilii Lateranenſis p. 877. caput VI. *Nicolai* papae p. 880.

Actione IX. Michaelis Alexandrini epiſcopi epiſtola ad Baſilium imp pag. 884. et graece p. 1091. Epitimium ſynodi p. 891.

Actione X. canones ſynodi ſeptem et viginti p. 899. graece quatuordecim p. 1098 *Baſilii* imp. adlocutio ad ſynodum, p. 918. ſubſcriptiones epiſcoporum, p. 922. Epiſtola ſynodi encyclica, p. 929. pars graece p. 1107. Epiſtola ſynodi ad Hadrianum papam p. 933. pars graece p. 1109. *Baſilii*, *Conſtantini* et *Leonis* imperatorum epiſtola ad ſedes patriarchales p. 935. ad Hadrianum papam pag. 936. *Ignatii* ad Hadrianum pro tribus nouis capitulis, pag. 937. *Hadriani* papae ad imperatores Baſilium, Conſtantinum, Leonem, p. 938.

In

Digitized by Google

In graecis actis habetur etiam epistola *Metrophanis* metropolitae ad Manuelem patricium et Logothetam dromi, p. 1111. vbi de Photio quinquies deposito in duabus CPolitanis et tribus romanis synodis, p. 1115. *Stephani* papae ad Basilium imp. id. *Styliani* Neocaesareae Euphratesinae episcopi ad Stephanum papam pag. 1121. Stephani ad episcopos et clericos p. 1129. ad Stylianum p. 1130. *Formosi* papae ad eundem Stylianum p. 1132.

De Photii Photianorumque mala fide, p. 1133. Excerpta ex synodicis pontificum rom. Nicolai, Hadriani, Iohannis IX. Martini, Stephani et Formosi, p. 1137. seq.

De Photio summatim ex historia *Iohannis Thracensis*, cognomento *Scylitzae*, p. 1148.

Admonitio ad lectorem de Pseudo-synodo Photii pag. 1149. seq. magnam partem ex *Ignatii CPol. vita* a *Niceta Danide* Paphlagone scripta ww), quae integra graecis actis praemittitur, p. 943. [P] cum excerpto ex encomio eiusdem Ignatii, *Michaële* monacho presb. et syncello auctore. Libellus de Ignatii caussa missus a *Theognosto* monacho et archimandrita veteris Romae et exarcho CPol. ad Nicolaum papam. Ex actis *synodi rom.* sub Nicolao I. papa, canones X. pag. 1020. Nicolai epistola ad Ignatium p. 1022. ad senatum CPol. p. 1023.

Ioannis VIII. epistola collectorum iudicio ἀνόθευτος in codice Vaticano reperta ad imperatores Basilium, Constantinum, Alexandrum; incipit: τῆς ὑμετέρας σοφίας, pag. 1165. Ioannis eiusdem epistolae a Photio, vt aiunt, corruptae 1) ad eosdem tres imperatores, incipit: τὸ καθαρὸν καὶ ὑπέρλαμπρον, pag. 1171. 2) ad episcopos quatuor sedium patriarchalium, incipit: ἐκομισάμεθα ἀδελφοὶ ἀγαπητοὶ, p. 1181. 3) ad Photium patriarcham CPol. incipit: πεῖραν σαφεστάτη μαθόντες, pag. 1185. 4) ad eundem altera, incip. τὴν σοφίαν καὶ φρόνησιν, pag. 1188. 5) ad episcopos quatuor sedium patriarchalium; incipit: τὰ ὑγιαίνοντα ὑμῶν, ἀδελφοὶ ἀγαπητοὶ, p. 1192.

Canones XVII. synodi *CPolitanae* pro Photio *in templo SS. apostolorum* habitae, quam *primam* et *secundam* vocant, de qua supra ad a. 861.

Canones tres xx) synodi pro Photio habitae *CPoli in templo Sophiae*, de qua ad a. 879. Haec Photinianis octaua oecumenica est. Omniaque hactenus post decem illas actiones memorata graece et latine ex Raderi editione adferuntur.

A. C. 869. Concilium apud *Vermeriam*, in quo *Hincmarus Laudunensis* episcopus accusatus sedem romanam adpellauit. *Fabr.* — *Mansi* in suppl. concil. I. p. 1003. adhuc profert

ww) Acta synodi et vita *Ignatii*, a Niceta conscripta, it. *Ignatii* encomium, a Michaële monacho compositum, *Monac.* in cod. Bauar. XXVII. fol. 289. sq. v. cl. *Hardt* in: Aretini Beyträgen etc. anno 1803. part. IV. pag. 17. *Harl.*

xx) Confer Beueregii magnum Synodicon tom. I. pag. 360. vbi hi tres canones exhibentur cum scholiis Zonarae, Balsamonis et Alexii Aristeni. Vide etiam *Lambecium* VIII. p. 413. [p. 873. sq. ed. Kollar.] et quae de aliis synodis Photianis notaui volum. X. huius bibl. p. 673. sqq.

Digitized by Google

profert concilium *Laudunense*, quod Hincmarus congregasse dicitur; sed *Walchio* in: Entwurf pag. 567. (vbi de ingenio Hincmari turbulento superboque adversus regem Carolum, istiusque fatis et consilio mutato in Attiniac. concilio a. 870. agitur,) illud potius conuentus sacerdotum Laudunens. fuisse videtur. *Harl.*

*Praeceptorum regiorum in fauorem Carrofensis monasterii confirmatio, cum subscriptionibus eiusdem synodi archiepiscoporum VIII. et episcoporum XXI.

Metense, quo regnum Galliae a Ludouico II. imperatore, Lotharii fratre et legitimo successore, ad Carolum Caluum vtriusque patruum fuit translatum. Denunciationes episcoporum et Caroli regis. *Fabr.* Concilii nomine, quum revera essent comitia imperii, insigniri non posse, iudicat *Walch.* l. c. pag. 566. actaque reperiri etiam in *Sirmondi* concil. Gall. tom. III. p. 383. et *Baluzii* capitul. tom. II. p. 215. adnotat. *Harl.*

[¶] *Pistense*, praesente Carolo rege, cum subscriptionibus archiep. Senonensis et aliorum episcoporum XI. ex *Dacherii* Spicileg. tom. II. p. 712.

A. C. 870. Concilium decem prouinciarum apud *Attiniacum*, in quo *Hincmarus Laudunensis* iterum accusatus ad sedem romanam prouocauit.

Viennense, sub Adone praesule; vbi priuilegium confirmatum est monasterii S. Augendi super quadam ecclesia. Vide *Mabillonium* saec. IV. Benedictin. parte 2. pag 269.

[*Ad concilium *Coloniense*, (quod dedit Coleti,) in caussa ecclesiasticae disciplinae additio *Mansi* XVI. p. 565. Inest canon 56. ex Abonis Floriacensis collect. vetust. canon. ap. *Mabillon.* in Analect. p. 143. in quo excommunicandi potestas episcoporum circumscribitur. Neque tamen satis constat, vtrum canon ad concil. Colon. a. 870. vel 873. pertineat. *Mart.*]

[* *Hincmari*, Remensis archiepiscopi, et aliorum episcoporum apud Vermeriam congregatorum a. 870. diploma de libertate et praediis abbatiae S. Vedasti; *Mansi* ibid. p. 566. *Mart.*]

871. *Duziacense*, ad Duziacam villam, in quo *Hincmarus Laudunensis* tertium accusatus episcopali gradu deiectus est. Rescriptum episcoporum synodi ad Hadriani papae epist. XXVIII. Proclamatio Caroli regis aduersus Hincmarum Laudunensem. Aduersus eumdem libellus expostulationis *Hincmari Remensis*. Responsa episcoporum. Acta cum Hincmaro Laudunensi eiusque depositio, cum subscriptionibus episcoporum XXI. chorepiscopi vnius, presbyterorumque et archidiaconorum XVI. Epistola synodalis ad Hadrianum papam, Hincmari Remensis ad eumdem epistola, et Quaterniones ad Carolum regem pro ecclesiastica libertate tuenda, porrecti apud Pistas a. 868. Eiusdem rotula siue collectio testimoniorum ex canonibus et doctoribus Carolo regi porrecta. Hincmari Laudunensis schedula episcopis apud Pistas et per eos regi porrecta: nec non satisfactio ab eodem Hincmaro missa regi per Odonem episc. Belgiuagorum. Hincmari

mari Remenſis extemporalis admonitio ad Carolum regem et ad eumdem epiſtola.

* *Epiſtolae VIII.* ad Hincmarum Laudunenſem, quae in editione Sirmondiana operum Hincmari Remenſis deſiderantur. Narratio eorum, quae poſt opuſculum LV. capitulorum, (in edit. Sirmondi tom. II. p. 377. obuium,) ab vtroque Hincmaro peracta ſunt, ex codice MS. MCCCCLXXXVI. Palatino-Vaticanae bibl. deſcripta a Luca Holſtenio et a Labbeo primum vulgata. Concilium hoc cum notis primus vulgauit *Ludouicus Cellotius*, S. I. Pariſ. 1658. 4. ex quo Regia et Labbeus pag. 1664–1702. etiam vitam Hincmari Laudunenſis exhibet, perinde vt Cellotii [?] praefationes et notas apud Labbeum pag. 1702–1733. et 1770–1789. ſed et has et illam Harduinus omiſit. Epiſtolas Hincmari Laudunenſis ſex ad Hincmarum Remenſem habes in Hincmari Remenſis operibus a Sirmondo editis tom. II. p. 335. 340. 341. 351. 608. 644. et collectionem ex epiſtolis romanorum pontificum pro adpellatione ſua, p. 355.

Rabani archiep. Moguntini reſponſum ſuper quibusdam interrogationibus *Reginbaldi* chorepiſcopi, Labbe p. 1845. Harduin. p. 1411. *Fabr.* [* *Rabani* epiſtola ad Humbertum correctior ex cod. Vatic. Palat. DLXXVI. *Manſi* ibid. p. 869. *Mart.*]

Eiusd. Rabani opuſculum, ſi liceat chorepiſcopis presbyteros et diaconos ordinare cum conſenſu epiſcopi ſui.

De antiquis epiſcoporum promotionibus, cum diuerſis *formularum*, ad eas ſpectantium et *formatarum*, exemplis, ex adpendice ad tomum ſecundum Sirmondi conciliorum antiquorum Galliae. I. Formulae quatuor antiquae de epiſcopatu, quarum olim vſus fuit ſub primis regibus: 1) Cleri plebisque viduatae ciuitatis preces ad regem pro epiſcopo inſtituendo, 2) praeceptum regis de epiſcopatu ad epiſcopum deſignatum. 3) Indiculus regis ad metropolitanum, vt deſignatum epiſcopum ordinet cum ſuis comprouincialibus. 4) Indiculus alter ad epiſcopum pro eadem deſignati epiſcopi ordinatione. II. Formulae ſedecim diuerſae in epiſcoporum promotionibus vſurpatae poſt reſtitutam electionum libertatem: 1) epiſtola Hincmari Remenſis metropolitani ad regem, vt electionem et viſitatorem concedat eccleſiae Siluanectenſi. 2) Eiusd. ad Hedenulſum, vt viſitatorem agat in eccleſia Cameracenſi. 3) ad clerum et plebem Cameracenſem, vt electionem faciant. 4) ad Beluacenſes, de forma et modo faciendae electionis. Excuſatio Remenſium canonicorum et monachorum, vaſallorumque, qui electionem ante Viſitatoris aduentum feciſſe dicebantur. Adlocutio viſitatoris ad electores. 7) Decretum electionis Hadenulfi Laudunenſis: 8) electionis Aeneae Pariſienſis: 9) electionis Anſegiſi archiepiſcopi Senonenſis. 10) epiſtola Senonenſis eccleſiae ad Hilduinum archicapellanum et ad Iudith imperatricem, pro tuenda electione, quam fecerant. 11) examinatio [?] Willeberti Catalaunenſis, ordinandi epiſcopi. 12) Profeſſio Adalberti futuri epiſcopi Morinenſis.

Digitized by Google

Morinensis. 13) Professio altera futuri archiepiscopi. 14) tractoria Prudentii episcopi Tricassini, quum electioni Aeneae Paris. adesse non posset. 15) Documentum de ordinatione Electranni, episcopi Redonensis. 16) Canonicae litterae ab ordinatoribus datae Hedenulfo episcopo Laudunensi.

* *Formatarum* veterum canonicarum epistolarum exempla XII. post praemissam ex fine Chalcedonensis concilii, Attici episcopi CPol. notationem de modo conficiendarum epistolarum formatarum secundum Nicaenae institutum yy) synodi. 1) Ebroini Bituricensis archiepisc. ad Magnonem Senonensem, a. 810. 2) Wolfonis episc. Constantiensis ad Bernaldum Argentariensem, a. 817. 3) Teutgaudi Treuirensis archiep. ad Carolum Caluum regem, episcopos et alios vniuersos pro Hegilone presbytero ad sanctorum loca peregrinante. 4) Ioannis episcopi Cameracensis ad omnes episcopos pro Vrsione presbytero, vt in qualibet illorum parochia recipi possit, a. 865. 5) Liutadi episcopi Vinciensis ad Wenilonem Rotomagensem archiepisc. de Vulfado diacono, quem olim sibi traditum ab Ebbone Remensi, nunc ipsi concedit, anno 868. 6) Aeneae Parisiensis episc. ad Hincmarum Remensem, vt ei Bernonem Acolytum in parochia sua retinere et ordinare liceat. 7) Hedilonis episcopi Nouiomensis ad Didonem Laudunensem pro Arnegiso presbytero, vt in eius parochiam migrare ipsique subiici liceat, a. 892. 8) Heidilonis eiusdem ad Rodulfum Laudunensem pro Rotgero diacono a. 902. de caussa simili. 9) Ratbodi Treuirensis archiepiscopi ad Rotbertum episcopum Metensem pro Gislemaro presbytero, vt ei deinde in ipsius parochia degere liceat a. 905. 10) Dadonis episcopi Virdunensis ad Ratbodum [?] Treuirensem pro Adruino presbytero de simili caussa a. 906. 11) Durandi episcopi Aruernorum ad Radulfum Turonensem pro subdiacono quodam, quem eius curae committit. 12) Formula generalis epistolae formatae. Confer, quae de formatis eiusmodi epistolis siue commendatitiis ecclesiasticis *Emanuel Schelstratenus* ad concilium Antiochenum a. 341. p. 387. seq. *Hieron. Bignonius* ad veteres formulas p. 959. tom. II. Capitular. Baluzii, et formulas ipsas pag. 443. 556. et 583. seq. *Franciscus Bernardinus Ferrarius* de antiquis ecclesiasticis epistolis lib. I. (Mediolan. 1613. 8. et Helmst. 1688. 4.) *Philippus Priorius* de litteris canonicis tractoriis et synodicis, Paris. 1675. 8. et alii, quos laudat Cangius in glossar.

[* Alia quaedam exempla epistolarum formatarum ex Ballerinorum edit. Opp. Leonis M. tom. III. pag. XCI. — Formata Burchardi episcopi Wormat. ex msto cod. Lucensi; *Mansi* XVI. p. 882. sq. *Mart.*]

[* Iuramenta episcoporum sedi Arelat. praestita, ib. 884.

* Adpen-

yy) Papias in vocabulario: *Formatae epistolae a sanctis CCCXVIII. patribus in Nicaeno concilio constitutae feruntur, ne videlicet quicumque clericorum in transferendo se qualescunque litteras confingerent a proprio episcopo commeandi licentiam accepisse etc.* Confer Carolum Labbeum ad synopsin Basilicon p. 196.

Digitized by Google

* Adpendix miſcellanea formatarum et diuerſarum formularum a I. D. Manſio collectarum, ib. p. 895. *Mart.*]

[Subiecta eſt huic tomo Manſi adpendix VII. continuationem capitularium regum Francorum continens. *Mart.*]

* *Photii* patriarchae CPol. de ſeptem ſynodis oecumenicis graece et latine, Harduin. p. 1463. Vide ſupra p. 348. Labbeus hanc de ſynodis Photii, quemadmodum et tres, quae proxime ſequuntur ſynopſes exhibet et ipſe quidem graece et latine, ſed non hoc neque vno continenter integras deſcriptas loco, ſed per capita ſingula conciliis ſingulis, de quibus mentionem faciunt ſparſim ſubiunctas.

* *Nili* metropolitae Rhodi circa A. 1366. de ſynodis oecumenicis nouem, narratio ſynoptica graece et latine. Harduin. p. 1479.

* *Incerti* (Germani ab a. 715. ad 730. patriarchae CPol.) de ſex ſynodis oecumenicis, graece et latine. Harduin. p. 1486. Vide ſupra p. 338. ſqq. et 348. ſqq. ed. nou.

* Vetus Synodicon a D. Io. Pappo editum, (quod dedi ſupra pag. 360. ſqq.) graece et lat. Harduin. p. 1493. qui teſtatur, in MS. regio Pariſ. MMDCCCCLI. fol. 219. auctorem dici *Cyrillum* epiſcopum Hieroſol. Sed nullum inter Hieroſolymitanos epiſcopos reperio Cyrillum alium, quam celebratiſſimum illum quarti doctorem ſaeculi, quo certe auctor Synodici quatuor plus ſaeculis eſt recentior.

Reliquam Capitis partem ſequuturum volumen habebit.

FINIS VOLVMINIS DVODECIMI.

99 264[?]3

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google